

Aḅan 'am wiya
awan

New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

Aḅan 'am wiya awan

New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092

Contents

Mata	1
Markus	61
Lukas	99
Yuhana	168
Mer su way ahay	214
Ruma ahay	269
1 Korintu ahay	296
2 Korintu ahay	323
Galatiya ahay	340
Efesus ahay	350
Filipi ahay	360
Kolosiya ahay	367
1 Tesaloniki ahay	374
2 Tesaloniki ahay	380
1 Timote	384
2 Timote	392
Titus	398
Filemon	402
Ibəraninko ahay	404
Yakuba	425
1 Piyer	432
2 Piyer	440
1 Yuhana	445
2 Yuhana	452
3 Yuhana	454
Yuda	456
Cœn sə zubaŷ	459

Ləbara mugom a kawa ana
Mata
sə vinde anan ata awan
A dəkay way pə deftere a anan

Mata a vinde dɛrewel a anan nà, anà Yahuda ahay sə dəkay anan nà, Yesu nə Almasihu. Saray bayak a Mata a dəkay anan nə way a Yesu sa ga ataya tə təra kawa ana dō maja'am a Mbərom ahay sa taa ja kwakwa ataya awan. Aday a dəkay anan dukwen, Yesu winen apan i tətakan anan way anà dō ahay nà, a ga nə kawa a var Tawrita wiya a kawa ana Musa sa var kwakwa ata awan. Matanan, tə Yesu nà, Mbərom a rah anan wa way anahan sə dazlan sa ga tə Isəra'ila ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a slənay ahay Yesu, winen Almasihu awan (1.1 - 4.11)

Yesu a wazay à Galile aday à Yahudiya (4.12 - 25.46)

Yesu a mac aday a slabakay ahay à məke wa (26.1 - 28.20)

Bije a Yesu ahay

Lukas 3.23-38

¹ Həna anan nà, dɛrewel sə sləmay ana bije a Yesu Almasihu ahay. Winen mə wahay a nà, pə zahav ana Dawuda wan sə kutov ana Ibərahima.

² Ibərahima a wahay Isiyaku, Isiyaku winen a wahay Yakob, Yakob ite a wahay Yahuda, tinen tə mərək anahan ahay inde. ³ Yahuda winen a wahay atə Fares tə Jara pə uwar a sə ngaman Tamar ata wa. Fares a wahay Hesərunu, Hesərunu ite a wahay Aram, ⁴ Aram ite a wahay Aminadabu, Aminadabu ite a wahay Nasunu, Nasunu ite a wahay Salmuna. ⁵ Salmuna a wahay Bo'es pə uwar a sə ngaman Rahab ata wa. Bo'es ite a wahay Obed pə uwar a sə ngaman Rut ata wa. Obed ite a wahay Yisa, ⁶ Yisa ite a wahay bahay Dawuda.

Dawuda a wahay Sulimanu pə uwar anahan sə ngəzar pə Uriya wa ata awan. ⁷ Sulimanu ite a wahay Roba'am, Roba'am ite a wahay Abiya, Abiya ite a wahay Asa, ⁸ Asa ite a wahay Yusafat, Yusafat ite a wahay Yoram, Yoram ite a wahay Ujiya, ⁹ Ujiya ite a wahay Yotam, Yotam ite a wahay Akas, Akas ite a wahay Hejekiya, ¹⁰ Hejekiya ite a wahay Manasa, Manasa ite a wahay Amos, Amos ite a wahay Yusiya, ¹¹ Yusiya ite a wahay Yekoniya tə mərək aya awan. A alay a tinen ata, bahay sə Babila a pak anan Isəra'ila ahay ù kon wa.

¹² Pə dəba a way ata wa asa, Yekoniya a wahay Salatiyel, Salatiyel ite a wahay Zorobabila, ¹³ Zorobabila ite a wahay Abihuda, Abihuda ite a wahay Eliyakim, Eliyakim ite a wahay Ajora, ¹⁴ Ajora ite a wahay Sadok, Sadok ite a wahay Akim, Akim ite a wahay Eliyada, ¹⁵ Eliyada ite a wahay Eliyjaru, Eliyjaru ite a wahay Matan, Matan ite a wahay Yakob, ¹⁶ Yakob ite a wahay Yusufu, mbaz ana Mariyama, may a Yesu sə ngaman Almasihu ata awan.

¹⁷ Abaslay zahav ata pə mədire pə mədire a bənay ahay pə Ibərahima wa hus pə Dawuda nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fudò. A ban pə Dawuda wa ite, hus pə ana tinen sə hədek à Babila dukwen, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fudò. A bənay pə winen ata wa ite, hus pa sə wahay anan Almasihu ite nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan fudò a re.

Awahay ana Yesu Almasihu

Lukas 2.1-7

¹⁸ Awahay ana Yesu Almasihu a tēra nā, natiya awan: Mariyama, may anahan ata nā, winen dāle ana Yusufu. A alay a tē gəbək zek fan bay nā, mägala sə Apasay Cəncan a, a gan wan anā Mariyama. ¹⁹ Yusufu, dāle anahan ata nā, winen dō dīdek awan, a pərahan azar anā Mbərom. A nan sa ra apan waray pa 'am sə dō ahay bay. Anga nan, Yusufu a nan sə mbəsak anan dāle anahan tē wurwer.

²⁰ Winen apan i bayak pa 'am ata mba, maslay a Mbərom a kan zek i cən sə zūbāy inde. A jan, a wa: «Yusufu, dō sə zahav ana Dawuda, kē jəjar sə gəbā anan dāle anak Mariyama bay, anga sa gan wan nā, mägala sə Apasay Cəncan awan. ²¹ I wahay wan mungol awan, kē ngaman Yesu*, anga i tam anan dō anahan ahay i ines a tinen ahay wa.»

²² Way ata fok a tēra anga aday 'am ana Mbərom Ba Məduwen a sa ja tē dūngo ana dō maja'am anahan ata, ā tēra. A wa:

²³ «Dəna dalay a i ga wan,
i wahay wan mungol awan,
ti ngaman Imanuwila.†»

²⁴ Yusufu a pədek pə ahan wa nā, a ga kawa ana maslay a Mbərom sa jan ata awan. A gəbā anan dalay anahan Mariyama agay. ²⁵ Əna tē japak tē Mariyama bay, hus pa sə wahay anan wan anahan ata awan. Yusufu a daf apan sləmay Yesu a kutok.

2

Dō sa san way ahay ta nay saa ca pə Yesu

¹ Yesu nā, winen mə wahay a ā Baytilama pə daliyugo sə Yahudiya. A alay ata nā, bahay sə Yahudiya a nə Hiridus. Pə dəbā sə wahay anan Yesu wa nā, kəlire ahay ta nay ahay kwa ta day sə dara wa, ā Urəsəlima. Tinen aday nā, ta san way pə cəved sə mawuzlawazl ahay zle. Anga nan tē cəce pə dō ahay wa, ta wa: ² «Wan a mə wahay a, aday i sa tēra bahay sə Yahuda ahay ata nā, winen ahaw? Mə canak anan anā mawuzlawazl anahan a kē slabakak ahay ā dəlön wa. Ma nay sa naa həran ayak nga.»

³ Bahay Hiridus a sləne cəna, 'am ata kē wusek atan nga, winen tu dō sə Urəsəlima ahay fok. ⁴ Hiridus a halan nga anā bahay sə gəfan dūngo anā way ahay anga Mbərom, pi zek tē miter sə Tawrita ahay fok. A cəce patan wa, a wa: «Ti wahay Almasihu nā, ahaw?»

⁵ Tē mbəfahan apan, ta wa: «Ti wahay Almasihu nā, ā Baytilama, pə daliyugo sə Yahudiya. Anga dō maja'am a Mbərom kē vindek kwakwa, a wa:

⁶ «Iken Baytilama, wulen su doh pə daliyugo sə Yahudiya,
kē kəcak ā mamasl sə wulen su doh sə Yahudiya ahay bay jiga awan.

Anga bahay i sləray ahay nā, i iken wa,
aday i gan nga anā Isəra'ila dō uno ahay kawa dō sə jugwar təman ahay.*»

⁷ Natiya kutok, Hiridus a ngaman atan ayak anā kəlire ahay ù doh pə cakay anahan. A ngaman atan ayak mənəjəna dō ahay sa san apan, aday a cəce patan wa, a wa: «Kə cinen anan anā mawuzlawazl ata a slabak nā, ā alay wuraw?» Tē dakan anan kutok. ⁸ Pə dəbā anahan a wa a jan atan asa, a wa: «Zlen ā Baytilama, pəlen anan wan ata lele. Ki ten anan ā nga cəna, ka naa jen uno, aday nen ni zla saa həran ahay nga a cite.»

* **1:21** Yesu a nan sa ja nā, Mbərom a tam dō. † **1:23** Imanuwila a nan sa ja bine siwaw nā, Mbərom winen inde tē mənuko. * **2:6** Ca pə Mika 5.2; 2 Samiyel 5.2.

⁹Tinen ite, tə sləne anan 'am a bahay ata cəna, ta zla kutok. Mawuzlawazl a, tinen a sə canan kurre a ata, a njahan atan pa 'am wa. A dəzle pa nga su doh a aday wan a à man ata ata nà, mawuzlawazl ata a tavay dek. ¹⁰Tə canan anà mawuzlawazl sə tavay dek ata cəna, ta njad' ataslay mivel məduwen awan. ¹¹Ta zla ù doh a aday wan a winen à man ata ata awan. Ta tan à nga anà Yesu, tinen maya tə may anahan Mariyama. Tə dukwen gərmec ù vo, tə həran nga anà wan ata awan. Tə pəsak anan mbulo a tinen ahay, aday tə varan magwagway ahay cara cara: gura ahay, mətətək sə ləluway sə rəbas lele ataya awan, pi zek tə wurde sə ngaman *mira* ataya awan. ¹²Pə dəba anahan a wa nà, Mbərom a dakan atan anan ì cəen sə zúbay inde nà, tá ma ta man ana Hiridus sabay. Natiya ta zla agay tə cəved hinen kutok.

Atə Yusufu tə Mariyama ta zla à Misra

¹³Do a ataya ta zla way a tinen cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu ì cəen sə zúbay inde, a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təkə à Misra, bina Hiridus ì pəlay wan a anan, anga a nan sə lize anan. Njihen à man ata hus pə luvon a azanan ni jak, hayak ikwen ahay wa ata awan.»

¹⁴Matanan kutok Yusufu a slabak sə luvon, a zla anan Yesu tə Mariyama a təkə à Misra. ¹⁵Tə njahay à man ata hus pə amac ana Hiridus. Natiya, way ana Mbərom Ba Məduwen sa ja tə dungo ana dō maja'am anahan ata a təra. A wa: «Ni ngaman anà wan uno kwa pə daliyugo sə Misra wa.†»

Hiridus a vad' anan gwaslay ahay

¹⁶Hiridus a ca apan nə dō ataya ta gak kawa ananahan sa jan atan ata sabay cəna, a ga mivel. A jan anà suje anahan ahay nà, tá vad' anan gwaslay ahay à Baytilama wa fok, pi zek tu kon aya sa van nga ataya awan, a ban pa wan ma va a bay a wa, hus pa wan ma va cew ataya awan. Anga kawa ana kəlire ataya sə dakan anan alay a ana mawuzlawazl a sə sləray ahay ata nà, a baslay ava awan, i ga nə matanan. A vad' atan fok.

¹⁷A təra kawa ana dō maja'am a Mbərom Yeremiya sa ja, a wa:

¹⁸«Zliyzyoy kə gak à Rama,
 ayam tə aja mawa kə zalak.
 Rahilu winen apan ì yam gwaslay anahan ahay.
 A nan dōwan à bənan mbac bay,
 anga gwaslay anahan ahay tə məcak fok.‡»

Atə Yusufu tə Mariyama ta may agay à Misra wa

¹⁹Hiridus a mac cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu ì cəen sə zúbay inde à Misra, ²⁰a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təkə pə daliyugo sə Misra wa, ma pə daliyugo sə Isəra'ila, anga dō sa gan may sa vad' anan wan ataya tə məcak.»

²¹Yusufu a slabak, a gəba anan wan tə Mariyama a təkə, ta ma pə daliyugo sə Isəra'ila kutok. ²²Aya əna, a sləne sa jəka sa pa 'am ana Hiridus nà, wan anahan sə ngaman Arkilawus ata nà, kə jəjarək sə njahay à man anahan pə daliyugo sə Yahudiya. Anga nan Mbərom a kan anan ahay ì cəen sə zúbay inde way anahan tədə saa ga ata awan. Ta zla à Galile kutok, ²³tə njahay way a tinen à wulen su doh a sə ngaman Nazaratu ata awan. A təra matanan ata dukwen, anga dō maja'am a Mbərom ahay ta jak, ta wa: «Ti ngaman Nazaratu ahay.»

† 2:15 Ca pə Hose'a 11.1. ‡ 2:18 Ca pə Yeremiya 31.15.

3

Wazo a Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay
Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Yawa, à alay ata nà, òwan a inde tə ngaman Yuhana, a taa gan baptisma anà do ahay. A taa nahay à saf inde à kibe sə Yahudiya, aday a taa wazan anà do ahay. ² A wazay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, anga bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay.»

³ Yuhana aday nà, winen do mbala ana do maja'am a Mbərom Ezaya sa ja apan ata awan, a wa:

«Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kibe, a wa:

«Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*»

⁴ Yuhana a nà, winen a pak pi zek nə zana ma han a tə sibək sə zlugweme awan, a ɓan zərkutov dukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan a nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kibe aya awan. ⁵ Do sə Urasalima ahay pi zek tu do sə Yahudiya azar aya tatə do su kon sə cakay sə zlinder sə Urdon ataya fok, ta nay pə cakay anahan. ⁶ Tə dazlan sə ɗakay anan ines a tinen ahay, aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinder sə Urdon ata inde.

⁷ Yuhana a canan anà Farisa ahay pi zek tə Saduki ahay ta nay pə cakay anahan saa ga baptisma nà, a jan atan, a wa: «Kwanay zahav sə kón ahay, do sa njak do ahay, waya sə ɗakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? ⁸ Gen mer su way lele aya aday sə ɗakay anan nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. ⁹ Kà saa bayiken à nga inde nà, kwanay wan ana Ibərahima ahay ata bay. Way ata i tam kwanay bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə təra anan kon a anaya wan ana Ibərahima aya tate. ¹⁰ Mbərom kə lavak anan zek tə tirez, i gad anan ɗəɗazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gad atan, aday i pak atan ɗ uko inde.

¹¹ «Nen na gak ikwen baptisma nə tə a'am aday sə ɗakay a nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay ata awan. Aya əna, òwan inde i nay à ɗəɓa uno wa, winen nà, i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan aday tə uko. Winen nà, a zalay nen tə mazlaɓ lele. Na slak aday ni pəsakan anan liɓer sə təkarak anahan ahay à saray wa bay jiga awan. ¹² Gəsadaf inde à alay anahan sə vəvay anan ndaw, i gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. I halan nga anà ndaw sa pak i de, aday i vak anan janjar tə uko a aday a mbacay kula itəbay ata awan.»

Yesu a ga baptisma

Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22

¹³ Natiya kutok, Yesu a slabakay ahay pə daliyugo sə Galile wa, a nay ahay pə cakay ana Yuhana à zlinder sə Urdon. A nan nà, Yuhana à gan baptisma.

¹⁴ Abay Yuhana a ngam bay, a jan, a wa: «Nen aɗaka nə na gan may kú go baptisma. Aday iken asa nə ki nay ahay pə cakay uno nà, kəkəmw?»

¹⁵ Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «À zlak à nga! Anga sumor a nà, gumo anan mer su way a abay təde a nan à Mbərom gumo ata awan.»

Natiya kutok, Yuhana a təma, ¹⁶ a gan baptisma anà Yesu. Yesu a slabakay ahay à a'am wa cəna, a canan ayak anà bagəbaga mburom a təɓa pangaya, aday a canan ayak anà Apasay a Mbərom kawa badəbada, winen apan i dazay ahay, a njahay apan. ¹⁷ 'Am dukwen a ndəray ahay kwa à bagəbaga mburom wa, a wa: «Həna anan nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivél bayak a nə tə winen awan.»

* 3:3 Ca pə Esaaya 40.3.

4

*Fakalaw a nan sa njak a Yesu
Markus 1.12-13; Lukas 4.1-13*

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kié, anga aday Fakalaw á sa njak anan. ² Yesu kà pak awan bay, luvon ahay kwa kuro fudo. Luvon tə ipec fok, kà pak awan bay jiga awan. May a han apan kutok.

³ Fakalaw a hədəken ayak pə cakay, a jan, a wa: «Kak iken nə Wan a Mbərom cukutok nà, jan anà kon a anaya t̄ə t̄əra daf, aday ki pa bidaw?»

⁴ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Deftere a Mbərom a ja nà: “Do zəenzen a a njahay uho nə tə way sa pa dəkdek bay, əna ta 'am ana Mbərom sa ja ataya fok.*”»

⁵ Fakalaw a zla anan Yesu à Urəsalima, wulen su doh cəncan awan, a daf anan pa nga su doh sə mazlaḅ a Mbərom, ⁶ a jan kutok: «Kak iken Wan a Mbərom a acəkan nà, ənga larak ayak zek à man a anan wa. Anga Deftere a Mbərom kà jak, a wa:

“Mbərom i jan anà maslay anahan ahay sa ba iken.

Ti kəcaw iken à alay a tinen inde,

anga aday kà saa bərgosl anan saray anak ahay pu kon bay.†”»

⁷ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Deftere a ja dukwen: “Kà sa ca azan pə Mbərom anak wa bay.‡”»

⁸ Matanan, Fakalaw a zla anan à bəzlom a inde, sololo cəvedabay. A dakan pə bahay sə daliyugo tembərəzem fok, tə mazlaḅ sə zlile a tinen aya təkə. ⁹ A jan kutok asa, a wa: «Way a anaya fok, ni varak atan, kak kə dukwek uno gərmec ù vo, aday kə hərək uno nga nà, na.»

¹⁰ Əna Yesu a jan kutok, a wa: «Zla à man a anan wa, iken Fakalaw, mbəsak nen. Anga mə vinde a à Deftere a Mbərom inde, a wa: “Həran nga nà, anà Mbərom Fetek a taayak, winen Bahay anak. Gan mer su way nà, anà winen a kərtek.S”»

¹¹ A alay ata kutok, Fakalaw a mbəsak anan Yesu. Maslay a Mbərom ahay ta nay, ta gan mer su way anà Yesu.

Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile

Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15

¹² Pə luvon a inde, Yesu a sləne nə tə bənak anan Yuhana à dangay. A slabak, a ma pə daliyugo sə Galile. ¹³ A mbəsak Nazaratu, a zla way anahan saa nahay à Kafarnahum, wulen su doh a pa 'am sə bəlay sə Galile ata awan, pa day su kon sə Jabulon tə Neftalim ahay. ¹⁴ A ga matanan ata nà, aday 'am ana dō maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata á t̄əra. A wa:

¹⁵ «Kon sə Jabulon aday kon sə Neftalim,

kwanay pa day uho sə Urdon, pə cəved sa zla à bəlay inde,

kwanay pə daliyugo sə Galile, à wulen su do sə pəra ahay inde.

¹⁶ Kwanay mə njahay aya à luvon inde ataya,

ki cinen anan anà jiyjay məduwen awan.

Kwanay mə njahay aya à man hərəkhərek ataya ù vo sə amac inde,

jiyjay ata i dəvak ikwen kutok.*»

¹⁷ A bənay pə winen ata wa kutok nà, Yesu a dazlan sə wazay. A wa: «Mbəsik ines a kwanay ahay, anga bahay a Mbərom winen defefe coy.»

* 4:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:6 Ca pə Jabuura 91.11-12. ‡ 4:7 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16. § 4:10 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13. * 4:16 Ca pə Esaaya 8.23-9.1.

Yesu a ngaman anà do sa ban kələf aya inde

Markus 1.16-20; Lukas 5.1-11

¹⁸ Yesu winen apan i bar pa 'am sə bəlay sə Galile. A canan ayak anà dōwan aya inde tinen cew, do sa ban kələf ahay. Dōwan ataya nà, atə Simon, dōwan a Yesu sə ngaman Piyer ata awan, tə mərak anahan a inde, tə ngaman Andare. Tinen apan ti ban kələf a tinen ahay tə zuvo. ¹⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kələf sabay. Ki i njiđen uno nà, do sə pəruho azar ahay adəka.» ²⁰ Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar à Yesu.

²¹ Yesu a hədek pa 'am mənjoek asa, a tan à nga anà do ahay à kwalalan inde cew mungol aya awan. Dōwan ataya nà, atə Yakuba tə mərak anahan a inde tə ngaman Yuhana. Tinen tatə Zebede, bəbay a tinen awan, tinen apan ti ndakay anan zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. Yesu a ngaman atan.

²² Kwayan'a wan ataya tə mbəsak anan kwalalan a tinen tə bəbay a tinen a təke, tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay bayak awan

Lukas 6.17-19

²³ Yesu kə bərak pə daliyugo sə Galile fok. A dakan anan way anà Yahuda ahay ù doh sə wazay a tinen aya awan. A wazan atan ləbara mugom a sə bahay a Mbərom. A mbar anan do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do mə tərà à məndak aya cara cara bayak awan. ²⁴ Ləbara anahan ata a ta 'am təday pə daliyugo sə Siriya fok. Ta nan anan ahay do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do jəje aya awan, do tə setene aya à nga inde, do tə məhərvov aya awan, do ma mac hawal si zek aya fok, a mbar atan. ²⁵ Man su do məduwen a a taa pərahan azar kutok. Ta nay ahay pə daliyugo sə Galile wa, kwa pə daliyugo sə ngaman Dekapol ata wa, kwa à Urəsalima wa, aday kwa pə daliyugo sə Yahudiya azar aya wa, aday kwa pə daliyugo sa day uho sə zlınder sə Urdon ata wa re.

5

Yesu a wazay à bəzłom

¹ Yesu a canan anà man su do ata nà, a ján à bəzłom saa njahay à man ata awan. Njavar anahan ahay dukwen, ta ján à man ata re. ² Yesu a dazlan sə wazan atan 'am a anan:

Ataslay mivəl su do sə pərahan azar anà Yesu ahay

Lukas 6.20-23

³ «Ataslay mivəl inde, anga dōwan aya aday ta san zle, tinen mətawak aya pa 'am a Mbərom ata awan, anga bahay a Mbərom ma var a nə anga tinen.

⁴ «Ataslay mivəl inde, anga do sa yam ahay, anga Mbərom i bənan atan mbac.

⁵ «Ataslay mivəl inde, anga do sə njahay səkəffe ahay, anga Mbərom i varan atan anan daliyugo.

⁶ «Ataslay mivəl inde, anga do sə pəlay sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata awan, anga Mbərom i man atan zek sa ga kawa a tinen sa gan may ata awan.

⁷ «Ataslay mivəl inde, anga do sa gan sumor anà do ahay, anga Mbərom i gan atan sumor.

⁸ «Ataslay mivəl inde, anga do sə pəlay Mbərom tə mivəl kərtek awan, anga ti i canan tə idə a tinen njøek anà Mbərom.

⁹ «Ataslay mivəl inde, anga do sə ndakay do ahay pi zek ataya awan, anga Mbərom i ngaman atan wan anahan ahay.

¹⁰ «Ataslay mivél inde, anga dō aday tə jugwar panan 'am anga a pəlay sa ga way sa zlan à nga à Mbərom ata awan, anga i njahay pə kərtek a tatə Mbərom à bahay anahan inde.

¹¹ «Kak dō ahay tə gənahak ikwen, tə jugurak pikwen wa 'am, ta rak pikwen 'am kəriya awan, anga kə dəfen upo nga nà, ataslay mivél inde anga kwanay re. ¹² Tislen mivél bayak awan, anga Mbərom i varak ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga mburom. Ta gan atan ahay anà dō maja'am a Mbərom a sə lahak ikwen ahay ataya kwakwa fok dukwen, kətana awan.»

Zətene tə jiyjay sə daliyugo

Markus 9.50; Lukas 14.34-35

¹³ «Matanan, kawa ana zətene su gom anan way sa pa ata nà, kwanay dukwen ki gumen anan daliyugo nə matanan re. Əna kak zətene awan a vad sabay nà, ki ma anan apan avad anahan a nə ta ma asa anaw? Zətene ata i gom sabay, ti lar anan, dō ahay ti ján apan à məndak.

¹⁴ «Kwanay nà, kawa jiyjay sə dəvan anà daliyugo, kawa wulen su doh ma han a à bəzlom. Wulen su doh a matanan ata nà, a dər zek itəbay. ¹⁵ Ta taa han uko pə lalam nə sa dər anan ta sə hərok apan tasa dāv? Ti daf anan bugol nà, pə way sa daf lalam awan, aday á dəvan anà dō su doh ataya fok. ¹⁶ Matana re, lele bine siwaw nà, jiyjay a kwanay á dəvan anà dō ahay. Ata ti canan anà mer su way a kwanay a lele ataya awan, aday ti həran nga anà Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata awan.»

Atatak way pə Tawrita

¹⁷ «Ká sa bayiken sa jəka na nay sa naa mbazl anan Tawrita, kabay sa mbazl anan 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay nà, matanan bay. Na nay ahay adəka nà, sa naa rah anan wa, bina sa mbazl anan wa bay. ¹⁸ Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Hus pə ana daliyugo tə bagəbaga mburom saa lize azanan ata nà, kula alfabe inde kərtek à Deftere a Mbərom ti lar anan wa à məndak nà, ibay, si way a uda ataya fok ti təra aday. ¹⁹ Anga nan kutok, kuwaya kə mbəsakak anan, kabay kə tətakak anan anan anà dō hinen sə mbəsak anan nga sa 'am a mə baslay a kwa zek cədew a kərtek a nà, winen dukwen i təra dō zek cədew a à bahay a Mbərom inde re. Əna dowan a kə təmahak sa ban anan 'am a Mbərom, aday kə dəkak anan anan anà dō hinen sa ban anan re cəna, i təra dō məduwen a à bahay a Mbərom. ²⁰ Nen apan ni jak ikwen anan həna re: Ki njiden sa zla à bahay a Mbərom a bay, kak si didək a kwanay i zalay anan didək sə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay aday.»

A ga mivél pu dō

²¹ «Kə sənən zle, Mbərom a jan anà bije a kwanay ahay nà: “Ká vad nga su dō bay.* Kuwaya kə vadək dō cəna, ti gan sariya.” ²² Əna nen ni jak ikwen həna kəma, kuwaya dowan a kə gak mivél pə njavar uno hinen cəna, kə slak ti gan sariya ca. Aday kuwaya dowan a kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken nə wayaw?” cəna, kə slak aday dō sə lavay nga ahay ti halay nga sa gan sariya. Kuwaya kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken ka san Mbərom bay” dukwen, 'am ata kə slak sa ban anan apan aday sa lar anan à dəlov sə uko inde coy.

²³ «Anga nan, kak iken ka nak ù doh sə mazlaḅ a Mbərom tə way a à alay inde coy, əna kə jalak pə way inde à wulen a kwanay tə njavar uno hinen anga kə nəsək anan cəna, ²⁴ mbəsak anan way anak à man ata aday, zla, pəlay ahay ayaw ana dowan anak ata, aday ki may ahay saa var way anak ata anga Mbərom a kutok.

* 5:21 Ca pə Gurtaaki 20.13.

²⁵ «Kak dōwan a kə zlahak apak, aday ki sa zlen āga dō sa ga sariya cəna, pəlay panan asan zek pə cəved. Bina kə sak a dəzle tə iken āga dō sa ga sariya coy nā, dō sa ga sariya i sa varan iken ā alay inde anā suje ahay. Tinen ite ti sa dərāzl iken ū doh sə dangay. ²⁶ Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Hus pə ananak saa hamay anan way anahan ata bay cəna, ti mbəsakay ahay iken ū doh sə dangay ata wa bay jiga awan.»

Aga mədīgweđ

Mata 19.9; Markus 10.11-12; Lukas 16.18

²⁷ «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle, a wa: “Kā ga mədīgweđ bay.†”
²⁸ Əna ni jak ikwen həna kutok nā, kuwaya fok, dōwan a kə cak pə dō uwar a tə idə sa ga apan ubor cəna, ata kə gak mədīgweđ ā mivəl anahan inde tə uwar ata awan. ²⁹ Matanan kutok, kak idə sə alay puway anak i sapat iken sa ga ines nā, ndaha anan, aday lar anan dəren pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kərtek a ā lize tə winen zek anak a fok sa saa lize ā məkə sə mərda inde nā, na. ³⁰ Matanan re, kak alay puway anak i sapat iken sa ga ines nā, gad anan, aday lar anan dəren pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kərtek a ā lize, tə winen zek anak a fok saa lize ā məkə sə mərda inde nā, na.

³¹ «'Am a Mbərom a ja, a wa: “Kuwaya dōwan a kə rəzlak anan uwar anahan cəna, ā varan dərəwel ā alay inde sə dəkay anan nā, kə rəzlak anan.‡” ³² Əna nen ni jak ikwen həna kutok nā, kuwaya dōwan ā saa razl anan uwar anahan bay, si kak a ban atan pi zek tu dō aday. Aday uwar ma razl a kə zlak ā mbaz hinen, uwar ata kə gak mədīgweđ cite re. Matanan, dōwan a kə gəbək uwar ma razl a cəna, kə gak mədīgweđ cite.»

Ambadəy

³³ «Asa, kə sənən zle, Mbərom a jan anā bije a kwanay ahay nā: “Ga anan way anak sə mbadəy apan ata awan. Kə mbadək pa 'am a Mbərom dūkwen, rah anan ambadəy anak ata lele.” ³⁴ Əna nen ni jak ikwen həna kutok nā, kə saa mbadəy bay jiga awan: kwa ā ga nə tə bagəbaga mburum, anga winen nə man sə njahay ana Mbərom; ³⁵ kwa ā ga nə tə daliyugo, anga winen nə man sa daf saray ana Mbərom; kwa ā ga nə tə Urəsəlima dūkwen, kə mbadəy anan bay, anga winen wulen su doh ana Mbərom Ba Məduwen. ³⁶ Kā saa mbadəy anan kwa ta nga anak bay, anga ki mba apan sə mbədə anan sibək sa nga anak bay, kwa ā ga nə zənzen awan, kwa ā ga nə kwedekkwedek awan. ³⁷ Ki ja lele awan adəka cəna, “Ayaw” kak matanan nā, na, “'Ay” kak matanan bay cite nā, na. Anga 'am a sa ja azar aya nā, sa var nə Fakalaw.»

Aman anan uda siked sə ines anā dō

Lukas 6.29-30

³⁸ «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle, a wa: “Kak dōwan a kə nəsek anak anan idə, ki nəsen anan idə cite. Kak dōwan a a kadək anan nə slan, ki kadən anan uda slan a cite.§” ³⁹ Əna nen ni jak ikwen həna kutok nā, kə si men anan anan uda siked sə ines anā dō sə huwan ahay bay. Kak dōwan a kə dəkək anak pə cakay sləmay kərtek a nā, mbədəhan anan apan cakay sləmay hinen re. ⁴⁰ Kak dōwan a a nan sa zlah apak anga aday i ngəzar panak zana anak məduwen a cəna, mbəsakan anan apan tegwere sə zana ata re. ⁴¹ Matanan, kak dō kə gak anak bəlaray sə tavak way anahan kilomiter kərtek nā, tavakan anan way sə kilomiter cew lele. ⁴² Dōwan a kə cəcihek panak way cəna, kə sa

† 5:27 Ca pə Gurtaaki 20.14. ‡ 5:31 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 24.1. § 5:38 Ca pə Gurtaaki 21.24; Farillaaji Lewinjko'en 24.20; Tooktaaki Tawreeta 19.21.

gan anan azay bay, varan. Matanan re, do kə cəcihek panak gudire dukwen, kə saa ngaman anan bay ata bay. Varan.»

Pəlen anan do manide a kwanay ahay
Lukas 6.27-28, 32-36

⁴³ «Kə slənen 'am a Mbərom sa ja, a wa: "Pəlay anan do sə məsudoh anak*", aday nan ide anə do manide anak ite." ⁴⁴ Əna nen ni jak ikwen nā: Pəlen anan do manide a kwanay ahay, gen amboh anga do sə jugwar pikwen wa 'am ahay fok, ⁴⁵ anga aday ki gen way təde anga wan ana Bəbay a kwanay Mbərom, winen ə bagəbaga mburom. Winen kəma, a dav anan pac anahan nā, pu do lele aya tu do lelibay aya təkə fok. A ga iven anahan pu do sa ga mer su way lele aya tu do sa ga mer su way lelibay aya təkə fok re. ⁴⁶ Kak kə pəlen nə do sə pəlay kwanay ahay dəkdek nā, ki ben magwagway sa ma a kwanay pə Mbərom wa asa re anaw? Do sə cakal jangal ahay dukwen ta ga matanan re asanaw? ⁴⁷ Kak ki jen anan 'am anə zek a kwanay ahay dəkdek nā, ata ki gen way lele sə zalay do azar aya daw? Kwa do sə pəra ahay dukwen ta ga nə matanan re. ⁴⁸ Təren do lele aya ə way ahay inde fok, kawa Bəbay a kwanay Mbərom, winen mə njahay a ə bagəbaga mburom winen do lele ə way ahay inde fok ata awan.»

6

Atətak way pa 'am sa var way

¹ «Kwanay apan ki gen anan sumor anə do nā, kə si gen anan pa 'am sə do ahay anga aday tə canak ikwen bay. Bina, Bəbay a kwanay Mbərom, winen ə bagəbaga mburom ata i varak ikwen magwagway sabay.

² «Kak kə njadak way sa man anan zek anə do nā, kə sa zlapay anan awan aday saa varan anan bay. Sa ga way ata matanan cəna, do sə mbadəmbada ahay. Ta ga matanan nā, u doh sə wazay ahay, aday ə lumo ahay, anga aday do ahay tə həran atan nga. Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna, tə njadak anan magwagway a tinen a coy. ³ Əna iken kəma, kak a nak sa man zek anə do nā, ga anan tə wurwer awan. Kwa do inde pə cakay anak dukwen ə san apan bay re. ⁴ Ga sumor anak nā, ə mider a inde. Ata Bəbay anak Mbərom dukwen i varak magwagway. Winen nā, a canan anə way ma ga ə mider a inde ataya fok.»

Atətak way a Yesu pə amboh
Lukas 11.2-4

⁵ «A alay a ki gen amboh dukwen nā, kə sa təren kawa do sə mbadəmbada ahay bay. Tinen nə, a nan atan sa ga amboh nā, ti tavay jərek u doh sə wazay ahay, kabay pə məgəzləga cəved ahay, anga aday do ahay tə ca patan lele. Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna, tə njadak magwagway a tinen coy. ⁶ Iken, a nak sa ga amboh kəma, zla u doh, tacay anan məsudoh lele, gan amboh anə Bəbay anak Mbərom. Mbərom nā, winen inde ə man a mi der ata awan. A canan anə way anak ma ga ə man a mi der ata re, i varak anan way anak a sə cəce panan ata awan. ⁷ Kwanay apan ki gen amboh ata dukwen, kə sa zilen anan 'am aya zedede bay. Sə zalan anə 'am nā, do sə pəra ahay. A ga patan nə Mbərom i təma amboh a tinen anga tə zalak anan anə 'am bayak a ata awan. ⁸ Kə si gen kawa ana tinen ata bay, anga Bəbay a kwanay awan aday nā, a san way a kwanay a saa cəce panan wa ata zle, mənjəna kwanay sə dazlan anə amboh awan.

⁹ «Kwanay ki gen amboh kəma, gen nə natiya awan:

* 5:43 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

Bəbay a manay, iken à bagəbaga mburom,
do ahay tá san sləmay anak nə cəncan awan.

¹⁰ Bahay anak á ga zek à wulen à manay ite.

Way anak sa gan may á təra à wulen a manay pə daliyugo,
kawa anahan sə təra à bagəbaga mburom ata re.

¹¹ Varan umo way sa pa saa slan umo biten ata awan.

¹² Pəsən umo anan ines a manay ahay,
kawa ana manay sə pəsən anan anà do sa gan umo ines ataya cite.

¹³ Ba manay pə way saa njak manay ahay wa ite,
anga aday má sa zla í ines inde bay.

Dərgwadəy manay à alay ana Fakalaw a wa.

[Anga bahay ná, iken.

Məgala anak tə mazlaḅ anak ná, inde sə coy.

Amen.]

¹⁴ «Kak kwanay apan ki pəsən anan anan ines anà do sa gak ikwen ines ahay ná, Bəbay a kwanay, winen mə njahay a à bagəbaga mburom ata dukwen, i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay re. ¹⁵ Əna ka sak a pəsən anan anan ines anà do azar aya bay cəna, Bəbay a kwanay dukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.»

Sumaya

¹⁶ «Kwanay apan ki gen sumaya ná, ká si ken anan idé a kwanay kawa kwanay ma ga mugo aya bay. Do sə mbaḅəmbaḅa ahay ná, ta ga matanan. Tinen apan ti rac jəer aday do ahay tá san tinen apan ti ga sumaya. Əna nen apan ni jak ikwen həna, tə njadək anan magwagway a tinen coy. ¹⁷ Əna, iken ki ga sumaya ná, banay anan idé anak, ga apan amar lele, ¹⁸ anga aday do ahay tá san iken apan ki ga sumaya bay jiga awan. Bina saa san anan way anak sa ga fok ná, si Bəbay anak Mbərom. Winen inde à man a mi der ata awan. A canan anà way ata zle, aday i varak anan magwagway anak. Winen ná, a canan anà way mi der aya fok.»

Man sa der zlıle lele awan

Lukas 12.33-34, 11.34-36

¹⁹ «Matanan kutok, ká sa hilen anan nga anà way ahay pə daliyugo a anan anga kwanay a bay. Anga pə daliyugo a anan ná, mumok ahay inde, zəḅzəḅ sa ján mangaz pə way ahay dukwen inde, ti nes anan way ata fok. Aday do sə akar ahay dukwen ti zlar anan doh ahay aday ti kəra anan way a kwanay sə halay ata awan. ²⁰ Əna hilen anan way anà nga a kwanay adəka ná, à bagəbaga mburom. A man ata ná, mumok ahay tə mangaz dukwen ti nes anan sabay. Aday dukwen do sə akar ahay ti zlar anan doh aday sə kəra way ahay sabay re. ²¹ Anga, zlıle anak ma dəf a à man ata ná, mível anak a dukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.

²² «İde ná, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà zek. Kak idé anak winen lele ná, ata zek anak a fok winen à jiyjay a inde. ²³ Əna kak idé anak lelibay ná, zek anak a fok winen í idé zənzen a inde. Saa varak jiyjay a nə ma asa anaw? Kak idé anak kə trak idé zənzen a ná, takəḅmbomma iken à luvon inde acəkan.»

Atə Mbərom tə dala

Lukas 16.13

²⁴ «Dowan saa mba apan sa gan mer su way anà bahay su doh ahay cew ná, ibay. Anga kə pəlak anan do kərtek a lele ná, i nan idé anà dowan a hinen ata awan. Kabay, tə njahak tu do kərtek a lele gerger cəna, i kəḅey anan dowan a hinen ata awan. Matanan, ki mben apan sa gan mer su way anà Mbərom aday sə pəlay dala cew maya dukwen, i ga zek bay re.

*Adaf nga pə Mbərom**Lukas 12.22-31*

²⁵ «Nen apan ni jak ikwen asa: Kā sa jilen pə way sa pa tə zana bay. Sifa si zek a zalay way sa pa, aday zek dukwen a zalay zana asanaw? ²⁶ Cen pə məvuhom ahay aday. Ta casl awan bay, ta car awan bay, tə halay awan itəbay. Əna Bəbay a kwanay a mə njahay a ə bagəbaga mburom ata, winen apan i gan atan sumor ta sə varan atan way sa pa. Aday kwanay kə zilen anan məvuhom ahay bidaw? ²⁷ Waya ə wulen a kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan mənjoek anaw?»

²⁸ «Kak matanan cukutok nà, kə jilen pə zana kə zalak nə angamaw? Ənga, cen pə avərez sə way ahay sa hay ahay ə kiβe ataya aday! Ta ga mer sə awan bay, ta han awan pi zek bay. ²⁹ Tə winen ata təkə nà, nen apan ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə zlile anahan a bayak ata təkede nà, kula kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə way ahay ə kiβe ataya bay re. ³⁰ Aday Mbərom winen apan i rəβa anan daslam sə kiβe, tinen inde biten lele, aday sidew a cəna ti i han anan uko tə daslam ataya re. Kwanay do ma kac adaf nga a anan aya awan, kak Mbərom kə mbak apan sa ga mer su way matana nà, i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, ə kiβe ataya bidaw? ³¹ Matanan kutok, kə sa wiwen anan nga anə zek a kwanay tə ajalay nga pə way sa pa, pə way sa sa, kabay pə zana sa pak pi zek ahay bay. ³² Sə pəlay way matanan ataya cəna, do sə pəra ahay. Aday Bəbay a kwanay Mbərom a dukwen a san zle, kwanay ki gen anan may anə way ataya way anahan. ³³ Əna lihen adəka sə pəlay bahay a Mbərom aday didek anahan awan. Ata winen a, i varak ikwen way a kwanay a sa gan may ataya fok re. ³⁴ Kə sa wiwen anan nga anə zek a kwanay tə ajalay nga pə way sə sidew bay, anga sidew ata dukwen i gan nga anə zek anahan a cite. Pə ide sə cəde fok, way anahan aya inde i sla saa bayak apan.»

7*'Am sa man mungok i zek ahay**Lukas 6.37-38, 41-42*

¹ «Kə si men anan anan mungok u do azar aya ə mivel inde bay, anga aday Mbərom ə sa mak ikwen anan mungok bay ite. ² Anga Mbərom i mak ikwen anan mungok nà, kawa ana kwanay sa man anan mungok anə do ahay ata cite. I lavak ikwen way nà, tə way mbala ana kwanay sə lavan anan anə do ahay ata cite re.

³ «Iken nà, ka mba apan sə canan anə cukol i ide ana mərak anak inde, aday dədom i ide anak a inde nà, ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Ka mba apan sa jan anə mərak anak: “Hayak anan, nə gəβak anan cukol i ide wa!” aday cəkəbay dədom zləngəddə i ide anak a inde nà, kəkəməw? ⁵ Mbadəmbada bidəka! Gəβay anan dədom i ide anak a wa aday! Ata ki mba apan sə canan sə gəβay anan ahay cukol i ide anə mərak anak wa kutok cite.

⁶ «Matanan, kə sa viren anan anan way cəncan a anə kəla ahay bay, anga ti sa may ahay pikwen, ti ngalay kwanay awan. Kə sa viren anan anan mədine a kwanay ahay anə gadura ahay bay, anga tā sa ndərasl atan ə dəndəloβ inde bay, bina ti lize.»

*Cəcihen, pəlen aday jen ayak 'am uho wa**Lukas 11.9-13*

⁷ «Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten anan ə nga anə way a kwanay a sə pəlay ata awan. Jen 'am pi zek wa

uho, aday ti tɔbak ikwen ayak wa. ⁸ Anga kuwaya kɛ cɛcihek way cɛna, ti varan. Kuwaya kɛ pɔlak way dukwen, i njad way anahan a sɛ pɔlay ata awan, aday kuwaya kɛ jak ayak 'am uho wa dukwen, ti tɔban ayak wa cite re.

⁹ «Matanan re, waya à wulen a kwanay saa varan kon à alay inde anà wan anahan, anga a cɛce panan wa daf anaw? ¹⁰ Kabay kak wan a a cɛce nɛ kɛlef nà, ki varan dɛdew à alay inde bay re asanaw? ¹¹ Kwanay dɔ lelibay aya bugol dukwen, kɛ sɛnen a viren anan way lele aya anà wan a kwanay ahay. Aday Bɛbay a kwanay Mbɛrom, winen à bagɛbaga mburom ata nà, a san sɛ varan way lele aya anà dɔ sɛ cɛce panan wa way ahay zal mbala a kwanay sa san bidaw?»

¹² «Way a tɛdɛ abay ki gen anan may dɔ ahay tã gak ikwen anan ataya fok nà, lihen apan sa gan atan anan aday. Anga way a mɛ vinde aya à Tawrita inde, aday à Deftere ana dɔ maja'am a Mbɛrom ahay inde fok nà, tɔ dazlan nɛ ta 'am ata awan.»

Mɛsudoh ahay cew

Lukas 13.24

¹³ «Zlen tɛ mɛsudoh a mɛ mbɛdɛc a njulehwehwe ata awan. Anga mɛsudoh a zlɛbatam ata aday cɛvɛd anahan a dukwen ma da 'am a bay ata nà, a dɛzle dɔ nà, à man sɛ lize. Do sa zla ta man ataya nɛ bayak awan. ¹⁴ Əna mɛsudoh a mɛ mbɛdɛc ata aday cɛvɛd anahan a dukwen ma da 'am ata nà, a dɛzle dɔ nà, à man sɛ sifa sa ndav bay ata awan. Do sa zla ta man ataya nà, tinen bayak aya itɛbay.»

Do maja'am a Mbɛrom mungwalay aya awan

Lukas 6.43-44

¹⁵ «Bɛnen nga a kwanay lele pu dɔ maja'am a Mbɛrom mungwalay aya wa. Ti zlak ayak à wulen a kwanay ahay inde nà, tinen kawa tɛman ahay, aday cɛkɛbay tinen nɛ kawa kɛla kibe ahay. ¹⁶ Ki sɛnen atan nà, pi mer su way a tinen aya wa. Anga jɛgem i wahay buway kulibay. Matanan iyam dukwen i wahay maka kulibay re. ¹⁷ Matanan dɛdɛzl si sɛ lele awan, i wahay wan lele cite re. Sɛ lelibay a dukwen i wahay wan lelibay aya cite. ¹⁸ Sɛ lele cɛna, i wahay wan lelibay a kulibay, sɛ lelibay ite, i wahay wan lele aya kulibay re. ¹⁹ Sɛ sɛ wahay wan lele aya bay ata cɛna, ti gad anan, ti lar anan ù uko inde. ²⁰ Matanan, ki sɛnen anan dɔ maja'am a Mbɛrom mungwalay aya nɛ pi mer su way a tinen aya wa.»

Njavar a Yesu guzgwez aya awan

Lukas 13.25-27

²¹ «Sɛnen anan pi zek wa lele re: Saa zla à bahay a Mbɛrom inde nà, dɔ sɛ ngumo “Bahay, bahay” ataya fok bay. Əna saa dɛzle cɛna, dɔ sa ga way kawa sa zlan à nga anà Bɛbay uno, winen mɛ njahay a à mburom ata awan. ²² Kɛ dɛzlek pɛ luvon saa ga sariya ata asanaw nà, dɔ ahay bayan aya ti ja: “Bahay, bahay, ma mak anan anan 'am a Mbɛrom anà dɔ ahay tɛ slɛmay anak, mɛ rɛzлак anan setene ahay tɛ slɛmay anak, ma gak masuwayan sɛ way ahay bayak a tɛ slɛmay anak a re.” ²³ Əna ni jan atan nà: “Kula nɛ sɛnak kwanay a bay jiga awan. Zlen ayak à man uno wa, kwanay dɔ sa ga sɛdɛk ahay.”»

Jike su doh ahay cew

Lukas 6.47-49

²⁴ «Natiya kutok, dɔwan a nɛ kuwaya kɛ slɛnek 'am uno a anaya, aday kɛ dɛfak anan apan lele cɛna, winen a a ga minje tɛ dɔwan a inde ma san way awan, winen a han anan doh a anahan pɛ pɛkɛrad. ²⁵ Iven a ga, zɛlaka a haway, aday vɛvara a ga, a bal anan doh ata, əna hwiya kɛ mbɛzлак anan bay,

anga doh ata ma han a pə pəkərad. ²⁶ Aday dōwan a kə slənek anan 'am uno a anaya, aday kə dəfak anan apan bay ite nà, ata winen a ga minje tə dōwan a inde ma san way a bay awan. Winen a han doh anahan pə wiyen. ²⁷ Iven a ga, zəlaka a haway ahay, vəvara a ga, a 6al anan doh ata awan, a mbazl gərep gərep hele hele.»

²⁸ Yesu a ndav anan 'am anahan ataya cəna, wazo anahan ata a gan wadan wadan anà dō ahay. ²⁹ Anga winen a dəkay anan way nə kawa dō sə mazlə6 bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

8

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə dugwad awan

Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16

¹ Yesu a ndav anan atətak way anahan ataya nà, a dzay ahay à 6əzlom ata wa, aday dō ahay bayak a tə pərahan azar. ² Dōwan a inde à man ata, winen dō mə dugwad awan. A zlak ayak pə cakay ana Yesu, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Ba Məduwen, kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

³ Yesu a ndəđoy anan alay anahan, a laman, aday a jan kutok, a wa: «U no, mbar! Zugol anak kə ndəvak.» Kwayan'a dōwan a mə dugwad ata a mbar acəkan. ⁴ Yesu a jan asa, a wa: «Sləne lele, kà sa təkəren ləbara a anan anà dōwan bay, əna zla saa kan zek anà dō sə gədan dundo anà way anga Mbərom, à zəzor iken. Aday varan way a Mbərom kawa ana Tawrita a Musa sa ja ata awan, aday dō ahay tà san apan zugol anak kə ndəvak.»

Yesu a mbar anan 6ile ana bahay sə suje sə Ruma ahay

Lukas 7.1-10

⁵ Natiya kutok, Yesu a zla à wulen su doh sə Kafarnahum. Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. A hədek pə cakay ana Yesu saa cəce panan maməzek. ⁶ A jan, a wa: «Ba Məduwen, 6ile uno a inde, winen mə nahay a àga nen. Winen ma mac saray aya awan, a ga dəcə tə mindel.»

⁷ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Ni zlak ayak saa mbar anan.»

⁸ Bahay sə suje ata a jan, a wa: «Ba Məduwen, na slak aday sa jəka ki zla àga nen ata bay. Əna ja 'am a kərtək cəna, 6ile uno ata i mbar asanaw? ⁹ Nen a aday nà, bahay uno ahay dəkwen inde, aday nen nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà dōwan a kərtək a: “Zla tiya”, i zla. Na sak a jan anà dō hinen: “Hayak à man a anan”, i nay ahay. Na sak a jan anà 6ile uno: “Ga natiya”, i ga anan acəkan.»

¹⁰ Yesu a sləne 'am anahan ataya cəna, a zlan à nga lele. A jan anà dō sə pərahan azar ataya awan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kula na tak anan à nga anà dō sa daf upo nga lele kawa dōwan a anan à wulen su dō sə Isəra'ila ahay bay. ¹¹ Ni jak ikwen: Dō ahay bayak a, ti i halay ahay nga kwa pə daliyugo ahay wa fok, ti i pa way à bahay a Mbərom tatə Ibərahima, tata Isiyaku, aday tatə Yakob. ¹² Əna dō sa jəka tinen abay mə walay aya bugol saa pa 'am sə bahay a Mbərom ataya nà, ti gucey atan uho i ide zənzen a inde. A man ata nà, ti i yam aday ti i rac slan.»

¹³ Yesu a dazlan sa jan anà bahay sə suje ata awan, a wa: «Zla way anak agay! I tərak kawa ananak a sa daf upo nga ata awan.»

A alay ata awan ite, 6ile anahan ata a mbar acəkan.

Yesu a mbar dō sə dəvac ahay bayak awan

Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41

¹⁴ Aya, Yesu a zla àga Piyer. A dazle cəna, a tan ayak à nga anà jəje ana Piyer nà, winen mə nahay a, nga a bərzlan. ¹⁵ Yesu a laman alay anà uwar ata awan, aday nga a sə bərzlan ata a ndalay panan. A slabak, a dan way sa pa anà Yesu.

¹⁶ Suko anahan a ga cəna, ta ran ahay do sə dəvac azar aya bayan awan, tinen tə setene aya à nga inde. Yesu a razl anan setene ahay ta 'am anahan sa jan atan, aday a mbar anan do sə dəvac ataya fok. ¹⁷ A ga matanan ata aday 'am ana do maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata à təra, a wa:

«Winen nà, kə gəbak puko wa bəle a mənuko,

kə tavakak anan puko wa dəvac ana mənuko ahay.*»

Do sa gan may sə pərahan azar anà Yesu ahay

Lukas 9.57-62

¹⁸ Yesu a canan anà man su do pə cakay anahan ata nà, a jan anà njavar anahan ahay tə takas way a tinen pa day uho sə bəlay. ¹⁹ Miter sə Tawrita a inde, a hədəken ayak pə cakay ana Yesu, a jan, a wa: «Miter, nen ni pərahak azar kwa aha fok.»

²⁰ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Hwehwe ahay nà, məke a tinen ahay inde, məvuhom sa nga mburom ahay dukwen, doh a tinen ahay inde, əna nen Wan su Do nà, man sə nahay uno inde saa man uda ibay.»

²¹ Dowan a maza à wulen sə njavar a Yesu ahay wa a jan, a wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak azar, əna vuro cəved nà zla agay, nà saa lay anan ahay bəbay uno aday.»

²² Yesu a mbəđahan apan ite, a wa: «Mbəsak anan məsinde ahay tə la məsinde a tinen ahay. Iken, hayak, pəruho azar.»

Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am

Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25

²³ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a ján way anahan à kwalalan inde tə njavar anahan ahay. ²⁴ Tinen apan ti zla kutok, vəvara məduwen a a slabak kwayan'a pa nga sə a'am. Məsugurndolon sə miresl sə a'am a slabak, a njəvek ayak à kwalalan inde. Ata Yesu nà, winen apan i njak ahan.

²⁵ Njavar anahan ataya ta nay apan, tə pədek anan, ta jan, ta wa: «Ba Məduwen, mənuko apan di lize. Tam mənuko ite!»

²⁶ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kə dəfen upo nga bayak a bay kələdaw?»

Coy Yesu a slabak hərom, a gafan 'am anà mad, a jan anà məsugurndolon sə a'am ahay tə mbəsak sa bal. Dekek, atə mad tə a'am tə tavay acəkan. ²⁷ Way ata a gan masuwayan anà do ataya bayak awan. Anga nan ta ja, ta wa: «Dowan a anan ata nà, do maw? Kwa atə mad tə məsugurndolon sə a'am ahay dukwen tə dəfan apan!»

Yesu a mbar anan dowan aya inde cew tə setene aya à nga inde

Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39

²⁸ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a dazle pa 'am sə bəlay, pa day uho su kon sə Gadarena ahay. A man ata nà, dowan aya inde cew, tə setene aya à nga inde. Tinen aday nà, ta ga zlawan cəvedəbay. Anga nan, do ahay tə mbəsakak sa zla ta man ata awan. Dowan ataya ta nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, tə zlangay tatə Yesu. ²⁹ Tə canan à Yesu cəna, ta zlah pi zek, ta wa: «Iken Wan a Mbərom, kə palay pumo wa həna kwayan'a nə maw? Ka nak sa naa ga alay tə manay kwayan'a mənəna alay a Mbərom sa dəf ata sə dazley ahay ca dəw?»

* 8:17 Ca pə Esaaya 53.4.

³⁰ Ta man a tinen ata dæren mænjoek nà, gadura ahay inde, tinen apan ti rac apa. ³¹ Setene ataya tæ cæce pæ Yesu a wa, ta wa: «Kak a nak sa razl manay nà, varan umo cæved mæ ndærmað à gadura a anaya inde.»

³² Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen uda awan!» Tæ zlæray ahay ù dõ ataya wa, ta zla à gadura ahay inde. Gadura ahay fok ite, ta haw kwa pa zar kon wa, tæ dazak ayak kwa pa 'am mægujeguje wa à bëlay inde, tætah, tæ lize uda awan.

³³ Dõ sa gan nga anà gadura ataya ta haw à wulen su doh. Ta jan anà dõ ahay way a sæ tæra pu dõ cew ataya awan, aday pæ gadura ahay re. ³⁴ Dõ sæ wulen su doh ahay fok, ta nay saa zlangay tæ Yesu. Tæ canan cæna, tæ dubok anan Yesu, aday à zla ù kon a tinen ata wa.

9

Yesu a mbar anan dõwan a inde mæ tæra à mændak awan

Markus 2.1-12; Lukas 5.17-26

¹ Natiya kutok, Yesu a ján à kwalalan inde maza awan, a takas bëlay, a ma way anahan à Kafarnahum, wulen su doh anahan. ² A wulen su doh ata wa, dõwan aya inde tæ gëban ahay dõ pæ lala, winen mæ tæra à mændak awan. Yesu a canan anà adaf nga a tinen ata cæna, a jan anà dõwan a mæ tæra à mændak ata awan, a wa: «Dæna uno, kâ jalay awan sabay. Næ pæsek anan ines anak ahay coy.»

³ Aya æna, miter sæ Tawrita ahay inde à man ata awan, tæ jalay nà: «Dõwan a anan, winen apan i jænán pa 'am anà Mbærom.»

⁴ Yesu a san abayak nga a tinen ata zle coy. Anga nan a wa: «Kæ jilen way lelibay a matanan à mível a kwanay inde nà, angamaw? ⁵ Ma da 'am a næ maw? Sa ja: “Næ pæsek anan ines anak ahay” ata dæw, kabay sa ja: “Slabak, zla” ata dæw? ⁶ Æna u no kâ sænen apan lele, nen Wan su Dõ nà, mægala uno inde sæ pæsen anan ines à dõ ahay pæ daliyugo.» A jan anà dõwan a mæ tæra à mændak ata: «Slabak, gëba lala anak, zla agay!»

⁷ Dõwan ata a slabak, a zla way anahan agay acækan. ⁸ Dõ ahay tæ canan anà way ata cæna, tæ jajar pi zek, aday tæ hæran nga anà Mbærom, anga kâ varak anan mazlað matanan ata anà dõ zænzen aya awan.

Yesu a ngaman anà Mata

Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32

⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan. Winen apan i zla ata nà, a canan à dõwan a inde tæ ngaman Mata, winen mæ njahay a ù dõ sæ cakal jangal. Yesu a canan cæna, a jan: «Pæruho azar!» Mata a slabak, a pærahan azar acækan.

¹⁰ Tæ njahay pæ tuwez àga Mata kutok, Yesu tæ njavar anahan ahay. Aday dõ sæ cakal jangal ahay tu dõ sæ atahasl azar aya bayak a ta zlak ayak re. ¹¹ Farisa ahay tæ canan anà way ata cæna, tæ cæce pæ njavar anahan ataya wa: «Miter a kwanay nà, a pa way pæ kærtek a tu dõ sæ cakal jangal ahay, aday tu dõ sæ atahasl ahay nà, angamaw?»

¹² Yesu a slæne anan lele nà, a jan atan, a wa: «Dõ dævac a bay cæna, a gan may anà dõ sæ disise bay, si dõ sæ dævac ahay. ¹³ Adæka bay, zlen saa tætak nà, 'am a ma ja à Deftere a Mbærom inde a anan: “U no dõ ahay tã gan sumor i zek ahay, bina u no tæ vuro gænaw ma sla dundo aya bay.*” Nen a aday dükwen, na nay ahay sa naa ngaman anà dõ sa ga way lele ataya bay. Æna na nay ahay nà, sæ ngaman anà dõ sæ atahasl ahay.»

* 9:13 Ca pæ Hose'a 6.6.

*Acæce way pə sumaya**Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39*

¹⁴ Natiya kutok, njavar a Yuhana ahay tə cæce pə Yesu wa, ta wa: «Manay tə Farisa ahay, ma ga sumaya kutok nà, njavar anak ahay nə ta ga itəbay angamaw?»

¹⁵ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, do mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itəđaw? Matanan bay! Əna pa pac a do sə gəba dalay ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

¹⁶ «Matana re, waya sə tapay zana wiya a pə zana anahan məduwer a anaw? İbay. Anga à man sə banay anan nà, məgabal sə zana wiya ata i zəga anan apan məke ana zana məduwer ata awan, i nğraw. ¹⁷ Matana re, đowan sa mbađ mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a đukwen ibay†. Anga mahay mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay nà, i nğraw anan mbulo sa zlay a məduwer ata awan, aday mahay đukwen i mbađ à məndak, mbulo sa zlay kə nəsek asa re. Anga nan, suwan sa mbađ mahay mə kwasay a bay à mbulo sa zlay wiya awan. Ata, awan saa nes đukwen ibay.»

*Atə bahay a inde tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan**Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56*

¹⁸ Yesu winen apan i ja 'am anahan ataya nà, đowan inde winen bahay awan, a zlak ayak. A đukwen gərmec ù vo anà Yesu, a jan, a wa: «Dəna uno kə məcak həna. Hayak əga nen. Kà đaf apan alay anak aday à mbar ite.» ¹⁹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə slabak, tə pərahan azar.

²⁰ Uwar a inde à man ata ite, winen đəvac a, ava kuro nga cew. Mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa. Anga nan, a nay ahay à wulen sə do ahay ta sə dəba a Yesu. A dazlan, a laman alay nec anà 'am sə zana ana Yesu. ²¹ A jalay nà: «Kak nə njadək sə laman anà zana anahan a cəna, ni mbar asanaw!»

²² Yesu ite a mbəđa 'am pə uwar ata, a canan, aday a jan: «Mazar uno, kə jalay awan bay, adaf nga anak pi nen ata kə mbərak iken.» A alay ata awan ite, uwar ata a mbar acəkan.

²³ Yesu a dəzle əga bahay ata awan. A canan anà do sa fa gingec ataya pi zek tu do sa yam ataya fok nà, ²⁴ a jan atan, a wa: «Zlen à man a anan wa, anga dəna a anan kə məcak bay. A njak ahan ca.» Man su do ataya tə mbasay apan.

²⁵ Ta razl anan do ahay fok uho lele nà, Yesu a zla ù doh à man sə məsinde, a bənan anan alay anà dəna ata awan. Dəna ata a slabak hərom.

²⁶ Matana kutok, ləbara ata a ta 'am təday pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan hurof aya inde cew

²⁷ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan. Pə cəved anahan ata kutok, hurof ahay cew tə pərahan ayak azar, tinen apan ti zlah, ta wa: «İken wan a Dawuda, mə gak i zek wa ite!» ²⁸ Yesu a zla ù doh lele nà, hurof ataya tə hədəken ayak pə cakay. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə đafen upo nga ni mba apan sa mbar kwanay acəkan đaw?»

Tə mbəđahan apan, ta wa: «Ayaw, mə đəfak apak nga.»

²⁹ Natiya kutok, Yesu a laman atan alay pə ide, aday a wa: «Â tərak ikwen kawa ana kwanay sə đəfay upo nga ata awan.» ³⁰ Ide a tinen ahay tə təba acəkan ngurret.

† 9:17 Mbulo sa zlay nà, way sa mbađ uda mahay sə Yahuda ahay. Aday đukwen, kak winen wiya awan nà, à alay ana mahay sə kwasay uda nà, a nğraw bay.

Pə dəba wa nà, Yesu a gafan atan 'am pi zek wa lele, a wa: «Kâ sa təkəren anan 'am a anan anà dōwan bay jiga awan.»³¹ Əna tinen ta zla cəna, tə təkər anan ləbara a Yesu kwa aha pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan dōwan a inde maandak awan

³² Dōwan a abay hurof ataya tinen apan ti zla way a tinen mba, dō ahay tə gəban ahay dōwan a inde anà Yesu. Dōwan ata a ja 'am bay, winen maandak awan, anga setene inde anan à nga. ³³ Yesu a razl anan setene ata awan, aday dōwan a maandak ata a dazlan sa ja 'am kutok. Way a sə təra ata a gan masuwayan anà dō ahay. Anga nan ta ja, ta wa: «Way kawa həna anan ata, dōwan kə canak anan kula à Isəra'ila bay fok.»

³⁴ Aya əna, Farisa ahay ta wa: «Sə varan məgala sa razl anan setene ahay nà, bahay sə setene aya awan.»

Do si mer su way ahay ta kac ike

³⁵ Yesu a bar à wulen su doh ahay, aday a zla pu kon pu kon. Winen apan i tətakan anan way anà dō ahay ù doh sə wazay ahay. A taa wazan atan ləbara sə bahay ana Mbərom mugom awan. Kə mbərak anan dō sə dəvac a tinen ahay fok, pi zek tu dō mə təra à məndak aya fok re. ³⁶ Yesu a canan anà man su dō ata cəna, ta gan i zek wa, anga ta yak nga, tə dawarak kawa təman mənəna dō sa gan atan nga ataya awan. ³⁷ Natiya kutok, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna dō sə halan nga aya ta kac ike. ³⁸ Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo awan, à zəga anan dō ahay à guvo, anga sə halan nga anà way sa pa.»

10

Yesu a walay dō maslan anahan ahay kuro nga cew

Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16

¹ Natiya awan, Yesu a ngaman anà njavar anahan kuro nga cew ataya pə cakay anahan. A varan atan məgala sa razl anan setene ahay, aday sa mbar anan dō sə dəvac ahay fok, tu dō mə təra à məndak aya fok re. ² Sləmay su dō maslan anahan a kuro nga cew ataya nà, həna: mama'am awan, Simon, dōwan a Yesu sə ngaman Piyer* ata awan, tinen tə mərak anahan Andəre. Yakuba tinen tə mərak anahan Yuhana, tinen wan ana Zebede ahay. ³ Filip tə Bartilome, Tomas tə Mata dō sə cakal jangal ata awan, Yakuba wan ana Alfa, Tade, ⁴ Simon dō manide sə Ruma ahay ata awan, tə apan Yudas Iskariyot dō saa ga daf pə Yesu ata awan.

Mer su way ana dō maslan a kuro nga cew ataya awan

Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6

⁵ Yesu a slan anan dō maslan anahan ahay kuro nga cew ataya ta sa jan atan: «Kâ si zlen əga dō sə pəra ahay bay, kâ si zlen à wulen su doh sə Samariya ahay bay re. ⁶ Kî zlen asanaw cəna, pə cakay sə Isəra'ila ahay, tinen kawa təman mə lize ataya awan. ⁷ A man a kwanay sa zla fok, diken atan anan nà: “Bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay coy.” ⁸ Mbəren anan dō ahay à dəvac a tinen ahay wa. Slabiken anan dō ma mac aya re. Dō mə dugwad aya dukwen, mbəren atan aday zugol a tinen à ndav. Razlen anan setene à dō ahay wa. Kə njiden məgala ata dukwen kəriya awan, viren anan anà dō ahay kəriya cite. ⁹ Kâ sa gəben dala à alay bay, kwa dala sə gura, kwa sə gursa, kwa sə rəsлом. ¹⁰ Kâ sa gəben taəay à alay bay, kâ sa gəben zana ahay cew bay, kâ

* 10:2 Kawa sa ja nà, Pəkərad.

si ren təkarak ahay saray cew bay, ká sa gəben daker à alay bay fok. Anga do si mer su way cəna, i pa nà, way sə herreb anahan.

¹¹ «Ka sak a dəzlen à wulen su doh cəna, pəlen do tədə i təma kwanay ata awan. Njihen əga winen hus à luvon a kwanay sa zla à man hinen. ¹² Kwanay apan ki i dəzlen əga do nà, jen atan kawa həna a anan: “Zay à tərak ikwen.” ¹³ Ata kak do su doh ataya tə təmahak kwanay nà, zay a kwanay à njahay patan acəkan. Aday kak do su doh ataya tə təmahak kwanay bay ite cəna, zay a kwanay à may ahay pikwen. ¹⁴ Matana re, kak dōwan aya tinen tə təmahak kwanay bay, kabay ta ngam sə sləne 'am a kwanay bay nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kə bəzlamen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa. ¹⁵ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Pə luvon a aday Mbarom i gan sariya anà do sə daliyugo ahay ata nà, zek i naa dan anà do su kon ataya zal mbala ana Sodoma tə Gomora.†»

Dəce ahay inde pa 'am

Markus 13.9-13; Lukas 21.12-17

¹⁶ «Ni slan kwanay həna, kawa təman ahay à wulen sə kəla kiβe ahay inde. Anga nan, təren do wurwer aya kawa dədew ahay, aday njihen səkəffe kawa badəbada ahay. ¹⁷ Ben nga a kwanay lele pu do sə daliyugo ahay wa, anga ti naa zla kwanay à man sə sariya ahay, ti naa ndəbay kwanay u doh sə wazay ahay. ¹⁸ Ti naa ngəza kwanay pa 'am sə guverner ahay aday pa 'am sə bahay məduwen aya anga kwanay njavar uno ahay. Matanan ki gen side pa 'am a tinen ahay, aday pa 'am ana do sə pəra ahay re. ¹⁹ Kwa siwa siwa tə bənak kwanay à man sə sariya ahay nà, ká sa jilen à mivel a kwanay inde: “Mi i ja həna nə maw, aday mi ja kəkəmw?” bay. Anga ki njiden 'am i nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. ²⁰ Anga 'am ata i nay ahay dukwen à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen ahay nà, Apasay a Bəbay a kwanay Mbərom.

²¹ «Matanan, mərak ahay ti varan anan mərak a tinen ahay anà do ahay aday tã vad atan. Bəbay ahay dukwen ti gan anà gwaslay a tinen ahay matana re. Gwaslay ahay dukwen, ti slabak pə bəbay a tinen ahay aday do ahay tã vad atan re. ²² Do ahay fok ti nak ikwen idə anga kwanay njavar uno ahay. Əna dōwan a kə səmak anan anà dəce ata hus à andav a inde nà, winen i tam. ²³ Kak do ahay ta gak alay tə kwanay u kon ata nà, zlen way a kwanay u kon hinen. Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Nen Wan su 'Do ni may ahay nà, ki mben apan sə zlangay alay pu kon sə Isərə'ila fok aday bay.

²⁴ «Do sə jangay nà, i zalay miter anahan bay. Matanan, do sa ga mer su way əga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay re. ²⁵ Do sə jangay ká sak a dəzle u doh anà do sə jangan ata awan, kabay do si mer su way dukwen ká sak a dəzle à məduwen sə mazlaβ ana bahay su doh ata awan, ata winen ká slak kutok. Kak aday tə ngamak uno i nen bahay su doh “Bə'elzebul‡” nà, ti təra kwanay do su doh uno ahay fok à məndak kə zalak kutok bidaw?»

Lele sə jəjaran nà, anà wayaw?

Lukas 12.2-9

²⁶ «Anga nan, na wa: Kə jəjiren anan anà do sa ga alay tə kwanay ahay bay. Way mi dər aya fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mə səsək aya asəsək fok, ti sləne zek kutok. ²⁷ Way uno sa jak ikwen mənuko taayak ataya fok, jen anan pə idə sə do ahay fok kutok re. Way a kwanay sə sləne mə səsək asəsək ataya nà, jen anan pə zavay wa kutok. ²⁸ Kə jəjiren anà do sa mba apan saa ndəvak ikwen anan sifa tətə ataya bay. Jəjiren anan adəka nà, anà Mbərom. Winen nà, i mba apan sə lize anan zlay si zek tə sifa a təkə à məkə sə mərda

† 10:15 Ca pə Laataanooji 19. ‡ 10:25 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

ata awan. ²⁹ Tə dala anak mənjoek nà, ti pəkak apan kədəye ahay ngwer cew bidaw? Kədəye ataya nà, inde kərtek sə slahay pa nga mburom wa à mändak mənjoena Bəbay Mbərom sa gan may nà, inde daw? ³⁰ Kwanay həna dukwen, kwa sibək sa nga a kwanay, tinen mə baslay aya fok kərtek kərtek. ³¹ Anga nan, na jak ikwen: Kà jəjiren bay, bina kwanay kə zilen kədəye ahay bayak a asanaw!

³² «Natiya, kak dōwan a kà jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay “Nen dō a Yesu!” nà, nen dukwen, ni ja pa 'am ana Bəbay uno Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata: “Winen dō uno!” cite. ³³ Əna dōwan kà jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay sa jəka a san nen Yesu bay cəna, nen dukwen ni jan anà Bəbay uno Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, na san anan bay ite re.»

Yesu a nay anan nə zay bay, əna maslalam

Lukas 12.51-53, 14.26-27

³⁴ «Natiya asa, kà jilen sa jəka na nay ahay nà, sə gəbay ahay zay bay. Na nay sə gəbay nə zay bay, əna maslalam. ³⁵ Nen na naa njak anan atə wan pi zek tə bəbay anahan, aday atə dəna dalay a pi zek tə may anahan, atə dalay sa wan pi zek tə jəje anahan. ³⁶ Saa təra pi zek dō manidə ahay nà, dōwan aya à doh pə kərtek ata awan.

³⁷ «Dowan a kà sak a pəlay bəbay anahan kabay may anahan zal sə pəlay nen cəna, winen kà slak njavar uno bay. Aday dōwan kà sak a pəlay wan anahan kabay dəna anahan zal sə pəlay nen cəna, kà slak njavar uno bay re. ³⁸ Kak dōwan a kə tavakak dədom anahan mə zləngad a aday kə pərahak uno azar bay cəna, kà slak njavar uno bay re. ³⁹ Dowan a kà nak anan sa tam anan sifa anahan tə alay anahan a cəna, i lize anan adəka bugol. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen ite nà, ata i njad anan way anahan adəka.»

Mərdok anga sə təma njavar a Yesu ahay

Markus 9.41; Lukas 10.16

⁴⁰ «Dowan a kə təmahak kwanay, a təma nà, nen awan. Aday dō sə təma nen dukwen, a təma dō sə slənay ahay nen ata awan. ⁴¹ Dowan a kə təmahak dō maja'am a Mbərom anga winen dō maja'am a Mbərom cəna, i njad mərdok anahan kawa ana dō maja'am a Mbərom ata awan. Aday dōwan a kə təmahak dō didək a anga winen dō didək a cəna, i njad mərdok anahan kawa ana dō didək ata re. ⁴² Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kuwaya dōwan a kə varak anan kwa a'am mə taslay a anà dō ma kac a kərtek à wulen sə njavar uno a anaya anga winen njavar uno nà, i njad magwagway anahan acəkan.»

11

Yuhana, dō sa gan baptisma anà dō ahay ata, a slan dō ahay à man a Yesu

Lukas 7.18-35

¹ Natiya kutok, Yesu a ndav anan sə dakan anan way anà njavar anahan ahay kuro nga cew ataya cəna, a zla way anahan à man maza aya awan, anga a nan sə tətakan anan aday sə wazan anan 'am a Mbərom anà dō sə wulen su doh sa man ataya fok.

² A alay ata ite, Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata aday nà, winen à dangay. A sləne ləbara si mer su way ana Yesu Almasihu sa ga ataya nà, a slənay anan njavar anahan ahay ite, tà nay pə cakay ana Yesu ³ saa cəce panan wa: «Iken nà, Almasihu dōwan a manay sə sləne i nay ahay mba ata daw? Kabay mā ba dō maza daw?»

⁴ Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way a kwanay sə sləne aday way a kwanay sə canan ataya awan. ⁵ Hurof ahay tə təkak idə, vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen, aday dō mə dugwad

aya dukwen, zugol inde patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti sləne way tə sləmay a tinen ahay re, dō ma mac aya tə slabakak ahay à məke wa, aday dō mətawak aya tə slənek ləbara sa 'am mugom awan. ⁶ Ataslay mivəl i tərən anà dō aday kə mbəsakak sa daf upo nga itəbay ata awan.»

⁷ A alay a njavar a Yuhana ahay tinen apan ti zla way a tinen kutok ata nà, Yesu a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su dō ata awan, a wa: «Ki zlen à kibe à man sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko aday mad winen apan i bal anan ata daw? A'ay! ⁸ Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma kutok anaw? Pu dō aday winen ma pak zana kəlfedede aya ata daw? Do sa pak zana kəlfedede aya dukwen, tinen nà, ù doh sə bahay ahay. ⁹ Aka aday ka si cen ahay nə pa ma kərtek a kutok anaw? Pu dō maja'am a Mbərom bidaw? Ayaw, winen dō maja'am a Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen nà, winen a zalay dō maja'am a Mbərom ahay re. ¹⁰ Anga 'am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa: "Həna ni slan dō maslan uno, i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.*»

¹¹ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: A wulen su dō sə njahay ahay pə daliyugō nà, dowan inde sə zalay anan Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata nà, ibay. Aya əna, dō ma kac awan à bahay a Mbərom inde ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana tə məduwen. ¹² Kwa a bənay ahay à alay Yuhana sə dazlan sə wazan anan 'am sə bahay a Mbərom anà dō ahay hus ahay həna ata nà, dō manidə ahay inde ta gak vərəm tə bahay a Mbərom, aday a nan atan sə ngəzar anan. ¹³ Hus ahay pə Yuhana sə dəzley, Deftere Tawrita a Musa, tə Deftere mbala ana dō maja'am a Mbərom ahay fok, ta jay ahay nà, pa 'am sə bahay a Mbərom awan. ¹⁴ Kak ki təmihən 'am uno kəmayə, 'am ana Deftere sa ja pə amay ana Eliya ata nà, kə tərak tə Yuhana kutok.† ¹⁵ Sləmay inde pə dowan a sə sləne 'am a anan cəna, à sləne.

¹⁶ «Do a wuswes anaya həna ata nà, ni ga atan minje nà, ta maw? Ni ga atan minje cəna, tə gwaslay ahay sə njahay pə zavay sə wulen su doh, ti zlahan ayak anà gwaslay sa day hinen ataya, ta wa: ¹⁷ "Ma fak ikwen ayak gungozl, kə gərven bay. Ma fak ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!" ¹⁸ Bina Yuhana kə nak, a pa way sa pa kəray bay, a sa mahay bay re, ta ja apan ta wa: "Winen tə setene à nga!" ¹⁹ Nen Wan su Do na nak, na pa daf kəray, na sa mahay kəray. Tinen apan ti ja upo re, ta wa: "Cen apan! Dowan a anan nà, dō sə kutov, dō sə vaway nga, aday winen car su dō sə cakal jangal ahay pi zek tu dō sə atahasl ahay." Aya əna, dō ahay ti san kəlire‡ ana Mbərom winen lele, anga ti canan anà mer su way anahan sa ga ataya awan.»

Dəce pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay ataya awan
Lukas 10.13-15

²⁰ Yesu a dazlan, a gafan 'am anà dō sə wulen su doh aya aday winen sa ga uda zek məduwen sə masuwayan anahan ahay ataya awan, anga tə ngəmak sa yam pə ines a tinen ahay itəbay ata awan. ²¹ A ja, a wa: «Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek anak anga dəce i tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada dukwen, dəce i tak à nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga à wulen su doh a kwanay ataya, tã ga atan à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, dō sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay bidaw? Ti pak zana sə məsinde pi zek, ti kukot rəba pa nga aday sə dəkay anan tə yimak pə ines a tinen ahay tə dīdek awan. ²² Anga nan, nen apan ni dəkak ikwen anan həna: Pə luvon sa

* **11:10** Ca pə Malakiya 3.1. † **11:14** Ca pə Malakiya 3.23-24. ‡ **11:19** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

ndav anan daliyugo nà, sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am kawa ana kwanay bay.

²³ «Iken Kafarnahum, a ga apak nà, Mbərom i cakaf wa iken à mburom daw? Matana bay! Ki zla nà, à məkə sə mərda adəka coy. Anga masuwayan aya ma ga àga iken ataya nà, abay à ga nə tinen ma ga aya nə à wulen su doh sə Sodoma nà, ata tiya winen i ga inde hus biten cite re. ²⁴ Anga nan, ni jak ikwen: Pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana Sodoma i dan 'am kawa ananak bay.»

Yesu i dakan anan cəved sa man uda anà do ahay

Lukas 10.21-22

²⁵ A alay ata awan, Yesu a ja, a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə dakak anan anan way a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday dukwen abay kə dəkək anan pu do sə kəlire ahay wa, pu do sə asan way ahay wa. ²⁶ Ayaw, Bəbay uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga anakiken awan.»

²⁷ Matanan, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bəbay uno kə varak uno anan way ahay fok. Dowan sa san Wan a Mbərom nà, ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday dowan sa san Bəbay Mbərom dukwen ibay, si nen wan anahan awan, tu do aday Wan a Mbərom a gan may sə dakan atan anan ataya awan.

²⁸ «Kwanay do ma ya nga aya, kwanay tə way ma ba aya pa nga ata awan, hayak ikwen ahay pə cakay uno, aday ki njiden sa man uda awan. ²⁹ Pərihen anan azar lele nà, anà 'am uno ahay, tətiken way pi nen wa, anga nen nə do sə kəffe awan, ki gen dəcə à alay uno wa itəbay. Ata aday, sifa a kwanay ahay ti man uda awan kutok. ³⁰ Anga 'am uno ahay nen sa jak ikwen ataya nà, ti njahak ikwen pa may. Way nen sə dəfak ikwen uda pa nga ata nà, i ba pikwen bay.»

12

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan

Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5

¹ Pə luvon a inde nà, Yesu tə njavar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Njavar anahan ahay ta kad ndaw aday ta pa, anga may a han patan. Əna, pac ata nà, luvon sa man uda awan. ² Farisa ahay tə canan à way a tinen sa ga ata cəna, tə cəcə pə Yesu a wa, ta wa: «Ca apan, njavar anak ahay nà, ta ga way aday təde abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu do anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəmwaw?» ⁴ Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaə a Mbərom inde, a ray pen ma ga nga a anga Mbərom, ta pa tu do anahan ahay. Aday abay təde sa pa pen ataya nà, si do sə gədan dundo anà way anga Mbərom ahay taayak bidaw?

⁵ «Kabay kula kə jingen Tawrita itəbay daw? Do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom nà, ta ga mer su way ù doh sə mazlaə a Mbərom nə pac pac, kwa tə luvon sa man uda awan.† Tə winen ata təkə dukwen, ines inde patan ibay re. ⁶ Ni jak ikwen həna: Do sə zalay doh sə mazlaə a Mbərom inde həna à man a anan.

⁷ «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a wa: “U no do ahay tá gan sumor i zek ahay, bina u no tə vuro gənaw ma sla dundo aya bay.‡” Ata nà, abay kə sənən anan 'am ata nà, ki viren anan ines anà do mənəna ines

* 12:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7. † 12:5 Ca pə Limle 28.9-10. ‡ 12:7 Ca pə Hose'a 6.6.

ahay hëna biten ataya bay. ⁸ Bina nen Wan su 'Do nà, nà lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

Yesu a mbar anan dōwan a inde ma mac alay awan

Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11

⁹ Natiya awan, Yesu a slabak, a zla ù doh sə wazay a inde. ¹⁰ Dōwan a inde à man ata, winen ma mac alay awan. Aday dukwen Farisa ataya, a nan atan sa man anan mungok anà Yesu pa sa ga mer su way pə luvon sa man uda ata awan. Anga nan tə cəce pə Yesu wa: «Tawrita a mənuko kə varak uko cəved sa mbar do pə luvon sa man uda awan daw?»

¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Hinahibay təman anak inde, aday kə slahak panak à məke inde nà, ki gəbāy anan à məke wa, kwa à ga nə pə luvon sa man uda awan bidaw? ¹² Tə dīdem a nà, do a zalay təman bidaw? Anga nan, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kwa pə luvon sa man uda awan.»

¹³ Yesu a jan anà dōwan a ma mac alay a ata kutok: «Ndədoy anan alay!» Dōwan ata a ndədoy anan alay acəkan, alay anahan kə pəsakak kawa alay a hinen ata re. ¹⁴ Matana awan, Farisa ataya ta nay ahay uho, tə halay nga, aday tə pəlay cəved sə lize anan Yesu kutok.

Do si mer su way a Mbərom sə walay ata awan

¹⁵ Aday Yesu a sləne ləbara a tinen ata cəna, a slabak à man ata wa, a zla way anahan. Do ahay tə pərahak anan azar bayak a re, aday a mbar anan do dəvac aya fok. ¹⁶ A gafan atan 'am pi zek wa lele, tā sa jan anà dōwan winen wayaw bay. ¹⁷ Natiya awan, 'am a Mbərom sa ja tə dūngo ana Ezaya ata a təra dīdek a kutok. Mbərom a wa:

¹⁸ «Do si mer su way uno nen sə walay ata, həna!

Winen nà, ləliwe uno awan,

nə taslay anan mivəl nə tə winen awan.

Ni slənak ayak apan Apasay uno.

I dakan atan anan dīdek uno anà do su kon ahay fok.

¹⁹ I ngam sə təre tu do bay, i zlah awan itəbay.

Dōwan sə sləne dūngo anahan pə cəved ibay.

²⁰ Gusuko winen apan i kad coy dukwen, winen i ndav a wa bay,

lalam winen apan i mbacay coy dukwen, winen i ndəvan wa alay itəbay re,

hus pə luvon mbala dīdek anahan saa tavay nga ata awan.

²¹ Do ahay fok ti dəfan ide nà, anà sləmay anahan kərtək. Š»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23

²² Pə dəba anahan a wa nà, tə gəbān ahay dōwan a inde, winen hufof awan, aday maandak a re, anga setene inde anan à nga. Yesu a mbar anan. Dōwan ata a ja 'am, a canan ide kutok. ²³ Way a sə təra ata a gan masuwayan anà man su do ata fok. Ta ja, ta wa: «Dōwan a anan nà, winen Wan ana Dawuda mənuko sa ba ata bidaw?»

²⁴ Aya əna Farisa ahay tə sləne cəna, ta ja, ta wa: «Dōwan a anan nà, sə varan məgala sa razl anan setene ahay nà, Bə'elzebul* bahay sə setene ahay.»

²⁵ Yesu a san ajalay nga a tinen a zle. Anga nan a jan atan, a wa: «À bahay a wura wura fok cəna, kak do anahan aya 'am kà zlak atan pi zek bay nà, bahay ata i nes wa. Wulen su doh a wura wura, gulom su doh a wura wura dukwen, kak do ahay uda ataya 'am kà zlak atan pi zek sabay cəna, i tavay nga sabay

Š 12:21 Ca pə Esaaya 42.1-4. * 12:24 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

re. ²⁶ Kak Fakalaw bahay sə setene ahay winen apan i razl setene ahay nà, 'am kà zlak atan pi zek tu dō anahan aya sabay. Matanan bahay anahan a i tavay nga sabay re. ²⁷ Kak nen na razl setene ahay tə mægala ana Fakalaw nà, aday wan a kwanay ahay ti sa razl setene ahay nə tə mægala à waya kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak ikwen anan mungok nà, wan a kwanay aya awan. ²⁸ Tə dīdem awan, na razl setene ahay tə mægala sə Apasay a Mbərom. Matanan re, ki sənən anan kutok, bahay a Mbərom kà nak ahay à wulen a kwanay.

²⁹ «Matana re, dōwan saa zlan ù doh ù dō gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nà, ibay. Si kà lahak apan kurre kà jawak anan dōwan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nà, na.

³⁰ «Dōwan aday winen ti nen bay cəna, ata winen dō maniđe uno. Dōwan a kà mak uno zek sə halan nga anà dō ahay bay, ata winen a i tan atan 'am. ³¹ Anga nan ni jak ikwen həna, dō zənzen a kə nəsək kabay kə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, Mbərom i pəse anan ines anahan ata awan. Aya əna, kak dōwan a kə jənak anan pa 'am anà Apasay Cəncan a nà, ata Mbərom i pəsen anan ines anahan ata itəbay fok. ³² Matanan re, kwa dōwan a nə a ja 'am lelibay a pa Wan su Dō, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata, əna dō sa ja 'am lelibay pa 'am ana Apasay Cəncan ata nà, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata kula ite sabay, kwa həna pə luvon sə biten, kwa pə luvon saa nay.»

Dədezl si sé tə wan anahan aya awan
Lukas 6.43-45

³³ «Kak dədazl si sé a nə sumor a cəna, wan anahan a i təra sumor a re. Aday kak dədazl si sé a nə sumor a bay ite, ata wan anahan a dukwen nə sumor a bay re cite. Anga nan, ta san dədazl si sé nà, pa wan a wa. ³⁴ Kwanay aday nà, zahav su kōn ahay, ki mben apan sa ja 'am lele aya nə kəkəmaw? Bina təbələm su dō a ja nə way sa nay ahay à mivəl anahan wa. ³⁵ Dō lele a nà, a san sa ja 'am zle ləfedede, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivəl anahan lele ata wa. Matanan, dō sə huwan dukwen a ja nə 'am sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivəl anahan a lelibay ata wa re. ³⁶ Nen ni jak ikwen həna: Pə luvon a Mbərom sa ga sariya ata nà, dō ahay ti mbədahan apan anà nga a tinen ahay pa 'am a tinen ahay ma ja aya lelibay ataya fok. ³⁷ Mbərom i ban iken, kabay i mbəsak iken nà, anga 'am anak ma ja awan.»

Dō ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan
Markus 8.11-12; Lukas 11.29-32

³⁸ Natiya awan asa, dō ahay à wulen sə Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya ta jan anà Yesu, ta wa: «Miter, a nan umo, ga masuwayan sə way kərtek sə dakay anan nà, Mbərom a sə slənay ahay iken acəkan ata awan.»

³⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Dō sə biten ahay nə huwan aya fok, dō sə mbədahan ləən anà Mbərom ahay. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday.† ⁴⁰ Kawa ana Zonas sa ga luvon ahay maakan a kutov sə kələf məduwen a inde ata nà, nen Wan su Dō ni ga matanan luvon ahay maakan à məkə inde re. ⁴¹ Pə luvon sə sariya a Mbərom saa ga ata nà, dō sə Nəniwe ahay ti slabakay ahay uho pə kərtek a tu dō sə biten a anan ataya, ti gan atan sariya. Anga dō sə Nəniwe ahay nà, tə sləne wazo ana Zonas cəna, ta yam pə ines a tinen ahay. Aday dukwen, dō sə zalay Zonas winen inde à man a ana awan.

† 12:39 Ca pə Zonas 1 - 4.

⁴² «Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba dukwen i slabak sa gan sariya anà do sə biten a anaya awan. Anga kwa winen dāren təkede nà, kà nak ahay sa naa pəkak ayak sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja aya təkəlire ata awan[‡]. Əna, cən apan hənə kutok, do sə zalay anan Sulimanu təkəmduwn dukwen, winen inde à man a ana awan. Əna hwiya dōwan a ngam sə sləne 'am anahan bay re.»

Amay ana setene à mivəl su dō inde
Lukās 11.24-26

⁴³ «Setene kà nak ahay ù dō wa nà, i zla à man kiḡe inde saa bar, saa pəlay man sa man uda awan. Əna kəkə njadək man bay nà, ⁴⁴ i jan anà nga anahan: «Suwan ni ma ù doh uno nen a sa nay ahay wa ata awan.» Kà sak a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan a mama'am ata mə ndakay awan, mə fadāy a lele, dōwan uda ibay. ⁴⁵ Aday cəna, i ma pə dəba, i ray ahay apan setene azar aya cuwbe, sə zalay anan təkəhuwan asa, ti nay, ti njahay à dōwan ata inde. Aday anjahay ana dōwan ata nà, lelibay zal pa sə kukwa ata wa asa. Natiya dukwen, i tərən anà do sə biten a huwan ataya fok nà, matanan re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan
Markus 3.31-35; Lukās 8.19-21

⁴⁶ Yesu winen apan i jan 'am ata anà dō ahay mba, mərak anahan ahay tatə may anahan ta nay, təkətavay uho. Ta gan may sa ja 'am təkəwinen. ⁴⁷ Dōwan a a jan anà Yesu, a wa: «Atə may anak tatə mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho. A nan atan sa jak 'am.»

⁴⁸ Yesu a mbəḡahan apan, a wa: «May uno nà, wayaw? Mərak uno ahay nà, maya anaw?» ⁴⁹ A sukwe alay pə njavar anahan ahay, a wa: «Sə tərə mərak uno ahay aday may uno nà, tinen. ⁵⁰ Anga dō sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, sə tərə may uno təkəmərak uno nə winen adəka.»

13

Jike su dō sa casl ndaw
Markus 4.1-9; Lukās 8.4-8

¹ Natiya kutok, pə luvon ata kərtek awan, Yesu a nay ù doh wa, a zla way anahan sa jan 'am anà dō ahay pa 'am sə bəlay. ² Dō ahay bayan a təkəmindel ta nay ahay pəkəkay anahan. Anga nan, a ján way anahan sə njahay à kwalalan inde. Dō ahay ite təkətavay pa 'am məgəjəgəje. ³ Yesu a dakan atan anan way ahay bayan a təkəjike ahay.

A jan atan, a wa: «Dōwan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kutok, zahav a guce panan pəkəcəved, aday məvuhom ahay təkəḡagay anan. ⁵ Zahav azar a, a guce pəkəsaray pəkəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay. ⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay. ⁷ Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek təkəadək, əna adək a bənan mbiyed, ndaw ata kəkənahak bay. ⁸ Əna zahav azar awan, a guce à məkəndək pəkəyugo lele awan. Ta nah bine siwaw nà, nga sa ndaw kərtek a cəna, hawal sa ndaw apan nəkəkət, azar a kwa kuro mbərka, hinen ahay dukwen inde apan kwa kuro maakan.» ⁹ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Sləmay inde pəkə dōwan a nəkəkə, à sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am təkəjike nəkəkəngamaw?
Markus 4.10-12; Lukās 8.9-10

[‡] 12:42 Ca pə 1 Laamiḡe 10.1-13.

¹⁰ Pə dəḅa anahan a wa nà, njavar anahan ataya ta zla à man anahan sə cəce panan, ta wa: «Ka taa jan 'am anà dō ahay tə jike nà, angamaw?»

¹¹ Yesu a mbəḁfahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi der aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Aday dō a azar a nà, Mbərom kà varak atan cəved sa san anan itəbay. ¹² Do aday way anahan ahay inde nà, i njad apan re, way i ga inde apan bayan a kutok. Əna, dō aday awan anahan inde ibay ata, i lize anan mbala anahan a mənjoek ata re. ¹³ Natiya, na jan atan 'am tə jike nà, anga ti ca apan, əna tə canan bay, ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay, ti san awan bay re. ¹⁴ 'Am mbala ana Ezaya sa ja ata a təra patan kutok. Mbərom a wa: «Ki pəken sləmay, əna ki slənen awan bay.

Ki cən apan tə idé, əna ki cinen anan anà awan bay.

¹⁵ Anga dō ataya nà,

tə tacak anan idé, anga aday t̄ canan anà awan bay,

tə dəngəzłak anan sləmay a tinen, anga aday t̄ sləne awan bay,

tə dərzłak anan mivel a tinen, anga aday t̄ san awan bay.

Bina, abay ti mbəḁfahan ləen anà ines a tinen ahay,

aday ni mbar atan.*»

¹⁶ «Əna kwanay nà, tislən mivel, anga idé a kwanay ahay tə canan à way ahay zle, sləmay a kwanay dukwen ti sləne way ahay re. ¹⁷ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: 'Do maja' am a Mbərom ahay bayan a pi zek tu dō dīdek aya bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan həna ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Yesu a pəsak anan jike su dō sa casl ndaw ata awan

Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15

¹⁸ «Natiya kwanay nà, sənen anan jike su dō sa casl ndaw ata kutok:

¹⁹ Kuwaya, dōwan a kà slənek ləbara sə bahay a Mbərom, aday kə sənak anan bay cəna, 'Do sə Sədək a nay ahay, a wudəh anan way a mā casl a à mivel anahan inde ata awan. Cəved aday zahav sə guce apan ata nà, a ga minje tu dō matanan ata awan. ²⁰ Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə saray pəkərad, zahav sə guce apan ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivel awan. ²¹ Əna, 'am ata a pak sləlay à mivel a tinen inde bay. Ti njahay mənjoek cəna, dəce i tan atan à nga, kabay ajugwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom. ²² Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə wulən sə adak zahav sə guce uda ata awan. Tinen tə slənek anan 'am a Mbərom nà, ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlıle sə daliyugo ahay. Way ataya nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom aday à nah bay. ²³ Əna dō azar aya nà, tinen ta ga minje tə yugo lele awan, zahav sə guce uda ata awan. Tinen kutok, tə slənek 'am a Mbərom nà, ti san anan. Anga nan, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Ti nah aday hawal sa ndaw ahay ti ga patan nə səkat, kwa kuro mbərka, kabay kwa kuro maakan.»

Jike sə azay sa sla à wulən sa ndaw inde

²⁴ Asa, Yesu a gan atan jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje tu dō aday a zla à guvo, a casl ndaw. ²⁵ Əna luvon a ga bine siwaw nà, à alay a dō ahay tinen apan ti njak ahan ata nà, dō manidə a zla à guvo ata ite, a casl uda azay sa sla pa nga ana ndaw, a zla way anahan. ²⁶ Ndaw a hay, a har, a zla nga uho cəna, azay sa sla ata a ha, a har, a kay anan nga anahan uho cite.

²⁷ Do sa ga mer à guvo ana dōwan ata ataya ta zla à guvo nà, ta may, ta jan: «Ka casl à guvo nà, ndaw asənə, aday azay sa sla a hay ahay uda awanaw?»

* 13:15 Ca pə Esaaya 6.9-10.

²⁸ A mbədahan atan apan, a wa: “Sa casl uda nà, dō manife uno.” Do ataya tē cəce panan, ta wa: “A nak mē ndaha anan wa hənə dāw?” ²⁹ A mbədahan atan apan: “A’ay, anga ki i ndihen anan pi zek ta ndaw! ³⁰ Mbəsiken anan tã nah pi zek hus pə luvon sa car ndaw aday. Ata ni jan anà dō si mer su way uno ahay: Binen anan azay sa sla, viken anan, aday hilen anan nga anà ndaw i de uno kutok.”»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan
Markus 4.30-32; Lukas 13.18-19

³¹ Yesu a jan atan 'am sə jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə bəzan†. Do a gəba wan awan, a casl anan à guvo anahan inde. ³² Wan sə bəzan nà, ma kac a à wulen sə zahav sə dədazl sə way sə kibe ahay fok. Əna kak ta sak a casl anan aday kà hak ite nà, a har a zalay dədazl si sé azar aya tē mēduwen. A har dukwen, kawa dədazl si sé mēduwen aya re. Məvuhom ahay ta mba apan sə njahay uda tu doh.»

Jike sə wudəh
Lukas 13.20-21; Markus 4.33-34

³³ Yesu a zagahan atan anan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nə tē wudəh. Uwar a ra mənjoek, a gan anan, a pak pə nuko anahan gəsədaf maakan. A laḅ anan nà, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

³⁴ Natiya kutok, Yesu a jan 'am a anaya anà man su dō ata fok nə tē jike. Kà jak atan 'am sə awan maza mənjoəna jike bay. ³⁵ A ga matanan nà, aday 'am a Mbərom mbala Ezaya sə vinde anan ata à təra, bina Mbərom a wa: «Ni jan atan 'am tē jike,

ni dakan atan anan way mi der a, kwa à alay a daliyugo dukwen mē ndakay a fan bay ataya awan.‡»

Yesu a pəsak anan jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw ata awan

³⁶ Aday kutok, Yesu a mbəsak anan man sə dō ahay ahay uho, a zla way anahan ù doh. Njavar anahan ataya tē hədəken ayak pə cakay, ta jan: «Pəsakan umo anan ahay jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw inde ata awan.»

³⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Dō sa casl ndaw, winen Wan su Dō. ³⁸ Guvo a nà, daliyugo. Ndaw a nà, dō sə dəfan apan à Mbərom ataya awan. Azay sa sla kutok nà, dō sə dəfan apan anà dō sə huwan ataya ite re. ³⁹ Dō sə Sədək sa casl azay sa sla ata nà, Fakalaw. Alay sa car ndaw dukwen, luvon sa ndav anan daliyugo. Dō sa car ndaw ahay dukwen, tinen maslay a Mbərom ahay. ⁴⁰ Kawa ana dō sa ra azay sa sla aday a vak anan ata nà, way i təra pə luvon sa ndav anan daliyugo dukwen matanan. ⁴¹ A alay ata nà, nen Wan su Dō, ni slənay ahay maslay uno ahay aday ti fakan wa alay anà dō sə huwan ahay aday sa man zek anà dō ahay sa ga ines ataya fok à bahay a Mbərom wa. ⁴² Ti lar atan dukwen à bərom sə uko inde. A man ata awan, ti yam ta sa rac slan ngərcəca. ⁴³ A alay ata kutok, dō dīdek aya nà, ti dav kawa pac à bahay a Bəbay a tinen Mbərom inde. Dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am a anan!»

Jike sə zllile mi der aya awan

⁴⁴ «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tē zllile mi der a à guvo. Dō a njad anan, a der anan maza awan, a zla tē ataslay mivel awan. A sukom anan dala tē way anahan ahay fok, a sukom anan guvo winen sa der anan uda zllile anahan ata kutok.

† 13:31 Yesu a ga minje nà, ti sé sə əga tinen a inde. ‡ 13:35 Ca pə Jabuura 78.2.

⁴⁵ «Asa, bahay a Mbərom a ga minje tu do sa ga masa tə mədine ahay. ⁴⁶ A njad mədine lele awan, a sukom anan dala tə way anahan ahay fok, aday a sukom anan mədine ata kutok.»

Mike sə kələf à zuvo inde

⁴⁷ «Matanan re, bahay a Mbərom a ga minje nə tə zuvo ma lar a à dəlov inde, a ray ahay kələf ahay bayan a cara cara ata awan. ⁴⁸ A rah lele nà, do sa ban kələf ahay tə ngəzahay anan uho kutok. Ti pəkay anan wa kələf ahay pə məgujeguje, tə walay a wa kələf lele aya à mbulo, aday kələf lelibay ataya dukwen tə guce atan. ⁴⁹ Way i naa təra pə luvon sa ndav anan daliyugo dukwen matanan. Maslay a Mbərom ahay ti nay ahay, ti walay anan do sə huwan ahay à wulen su do didek aya wa. ⁵⁰ Ti lar anan do sə huwan ahay à bərom sə uko inde, aday ti yam ta sa rac slan a ngərcəca à man ata awan.»

Mike sə way məduwer aya pi zek tə way wiya aya awan

⁵¹ Yesu a cəce way pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kwanay kə sənən way a anaya fok daw?»

Tinen ite tə mbədahan apan, ta wa: «Ayaw, mə sənək.»

⁵² Anga nan, Yesu a jan atan kutok: «Kak miter sə Tawrita inde, aday kə dakak anan 'am sə bahay a Mbərom nà, kə tarak kawa bahay su doh sa ray anan way anahan ahay məduwer aya ù doh wa pi zek tə way wiya aya təkə def uho ata awan.»

Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30

⁵³ Yesu a ndav anan sa ja 'am ataya nà, a zla way anahan ⁵⁴ à Nazaratu, kon anahan a sa har uda ata awan. A dazlan, a zla ù doh sə wazay, a tətakan anan way anà do ahay à man ata awan. 'Am anahan ataya a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A njaday ahay kəlire sə asan way ata awanaw? Aday a mba apan sa ga masuwayan a anaya nà, waya sə varan gədan ata anaw? ⁵⁵ Winen nà, wan ana do sə cəced dədom ba? May anahan dukwen Mariyama. Məran aya dukwen, da san atan zle, atə Yakuba tə Yusufu tə Simon tatə Yuda. ⁵⁶ Mərak anahan ahay dənə aya dukwen, da san atan zle lele, tinen pə cakay a mənuko. Aday winen a njaday gədan matanan ata awanaw?» ⁵⁷ Anga nan, tə ngəmək sa dəf nga pə Yesu bay.

Yesu a jan atan kutok: «Do ahay ta gan nga anà 'am ana do maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Ənə ù kon anahan awan, aday ù doh anahan a nà, dōwan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

⁵⁸ Yesu a ga masuwayan sə way à man ata nà, mənjoek ca, anga tə təmihak sa dəf apan nga bay.

14

Amac ana Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay

Markus 6.14-29; Lukas 3.19-20, 9.7-9

¹ Ihe, à alay ata nà, Hiridus nə bahay a pə daliyugo sə Galile. A sləne pə ləbara ana Yesu nà, ² a jan anà do anahan ahay, a wa: «Dowan ata nà, i ga nə Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata kà mak uho. Anga nan, a mba apan sa ga masuwayan sə way ahay nà, na.»

³⁻⁴ Kwakwa ata nà, Hiridus a gəba anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anà do ahay tà ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə dəfak anan ayak ù doh sə dangay. ⁵ Anga nan kutok, a nan anà Hiridus sa vad anan Yuhana.

Aya əna, kə vədak anan bay, anga a jəjaran anə Yahuda ahay, bina ta ca pə Yuhana nà, dō maja'am a Mbərom wanahan.

⁶ Pa pac a inde kutok, azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. Dəna a Hirudiya a inde, a nay, a gərvan pa 'am anə Hiridus tu dō anahan mə ngamay ataya. Agarav ata a zlan à nga anə Hiridus, ⁷ a mbaday i varan way anə dana ata kawa anahan saa cəce panan ata fok.

⁸ Dəna ata ite, a zla à man ana may anahan, a cəce panan: «Nê cəce nə maw?»

May anahan a jan nà: «Cəce nà, tê gəđak ahay nga a Yuhana.»

A may à man ana Hiridus, a cəce: «U no ki gad anan nga anə Yuhana, aday vuro anan ahay həna à kwatama inde.»

⁹ Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anə Hiridus sabay. Əna 6a kə mbəđak anan pa 'am ana dō anahan mə ngamay aya coy. Natiya kutok a jan anə suje ahay tē varan ahay nga a Yuhana anə dənə ata kawa anahan sə cəce ata awan. ¹⁰ Suje a zla à doh sə dangay saa gəđay ahay nga ana Yuhana. ¹¹ Ta nay anan ta nga a Yuhana ma đaf a à kwatama inde, tə varan anan anə dənə a Hirudiya ata kutok. Winen ite a təma anan cənə, a varan anan anə may anahan. ¹² Njavar a Yuhana ahay ite, ta zla à doh sə dangay, tə gəbəy anan məsinde ana Yuhana, ta la anan. Pə dəbə anahan a wa, ta zla sə təkəren 'am ata anə Yesu.

Yesu a varan way sa pa anə dō ahay ti ga mbulo đara

Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a sləne Yuhana kə məcak cənə, a slabak à man ata wa, a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay dəkdek, a zla way anahan kəcah pə dō ahay wa à kiđe. Dō ahay tə sləne sa jəka tinen à kiđe ata nà, ta nay ahay à wulen su doh ahay wa, tə pərahan azar à kiđe tə saray. ¹⁴ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cənə, a canan anə dō ahay bayak awan. Dō ataya ta gan i zek wa. A dazlan, a mbəran atan anan dō sə đəvac a tinen ahay.

¹⁵ Suko a ga bine siwaw nà, njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Luvon winen apan i ga! Aday həna đukwen mənuko à man kiđe. Suwan, mbakan cəved anə dō ahay tē zla à wulen su doh ahay. Ata ti njad sə sukum way sa pa ahay.»

¹⁶ Yesu ite, a mbəđahan atan apan, a wa: «Ti gan may sa zla à man a bay, əna kwanay a viren atan way sa pa awan.»

¹⁷ Tinen ite tə mbəđahan apan re, ta wa: «Awan inde pumo ibay! Inde həna đukwen si tapa sa pen ahay đara tə kələf ahay cuwcuwwe coy.»

¹⁸ Yesu a jan atan: «Hayak ikwen anan ahay!» ¹⁹ A jan anə dō ahay tē njahay pa nga sə gujed à məndak. A gəbə anan tapa sa pen a đara ataya, tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngran ayak anə Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen ataya i zek wa, a varan anan anə njavar anahan ahay, aday tē gəzlan anan anə dō ahay. ²⁰ Dō ataya fok ta pak, tə rahak 6ah 6ah. Njavar anahan ahay tə halan nga anə mə mbəsak ataya nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew re. ²¹ Dō sa pa way à man ata đukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a dəkdek aday nà, ta ga mbulo đara, mənjenja sə baslay anan uwar ahay pi zek tə gwaslay aya awan.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray

Markus 6.45-56; Yuhana 6.15-21

²² Pə dəbə ana way ata wa kutok, Yesu a jan anə njavar anahan ahay tē ján à kwalalan inde, aday tē lahan pa 'am sa zla pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan dō ahay à dəbə a tinen wa. ²³ Tə gəzla nga tə dō ahay lele nà, a zla way anahan à bəzlom saa ga amboh, winen a taayan. Luvon a ga apan à man ata awan.

²⁴ A alay ata nà, kwalalan winen dāren coy. Mađ winen apan i vawan nga anà kwalalan pa nga sə a'am, anga tə zlangay uda awan. ²⁵ Aday ide kə cədek lele fan bay, Yesu a zla pə cakay a tinen cukwe cukwe pa nga sə a'am tə saray.

²⁶ Njavar anahan ataya tə canan winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna, tə jajar pi zek yibyeḅ, ta wa: «Həna anan nà, mədahan.» Ta ma nga sa zlah pi zek, anga zlawan cərkəke.

²⁷ Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am a kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

²⁸ Piyer a jan 'am, a wa: «Bahay uno, kak iken acəkan nà, jo ahay i nen nà zlak ayak pa nga sə a'am tə saray a ite kwa!»

²⁹ Yesu a jan ahay: «Hayak!»

Piyer a dazay à kwalalan wa ca, a zla à man a Yesu tə saray aday pa nga sə a'am acəkan. ³⁰ Əna a canan ayak anà mađ nà, a ma nga sə jajar, aday a dazlan kwayan'a sə kəkar à a'am inde. Winen ite a zlah pi zek, a wa: «Bahay uno, tam nen ite!»

³¹ Natiya Yesu a bənan alay bəse, aday a jan kutok: «Ađaf nga anak a kac ike đaw? Sa gak hiyem hiyem nə maw?»

³² Ta ján way a tinen à kwalalan inde cew maya awan cəna, mađ a mbəsak sa ɓal cite. ³³ Njavar anahan a azar ataya tə həran nga, ta wa: «Acəkan, tə dídem a nà, iken nə Wan a Mbərom.»

³⁴ Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà, ta zla ù kon sə Gənesaret. ³⁵ Do su kon ataya ta san anan Yesu lele cəna, ta tar anan 'am a pə daliyugo a tinen fok. Anga nan, do ahay ta ray anan ahay do sə dəvac ahay fok. ³⁶ Ta gan amboh à mbəsakan cəved anà do dəvac ataya tə laman alay kwa anà 'am sə zana anahan, aday tə mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

15

Atətak way sə bije ahay Markus 7.1-13

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya ta nay ahay kwa à Urəsalima wa, pə cakay ana Yesu. Tə cəce panan, ta wa: ² «Njavar anak ahay nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa đaf manjəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

³ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Aday kwanay dukwen, tə atətak way a kwanay nà, kə nəsen anan 'am a Mbərom angama kəla anaw? ⁴ Anga Mbərom a ja nà: “Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak*» aday “Kuwaya dowan a kə jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nà, sa vad anan.†” ⁵ Əna kwanay ki jen nà, kak dowan a kə jak anan anà bəbay anahan kabay anà may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nà, kə tərak anà Mbərom.” ⁶ Ata i dəfan apan anà atə bəbay tə may sabay. Matanan kutok, kə nəsen anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay. ⁷ Kwanay aday nà, mbadəmbada aya awan. Ezaya kə jak pikwen 'am a Mbərom dídem awan, Mbərom a wa:

⁸ “Do anaya tə həro nga nà, ta 'am dəkdek,
mível a tinen aya nə dāren ti nen.

⁹ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan.
Bina tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nà,
way sa nga a tinen ahay dəkdek.‡”»

* **15:4** Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. † **15:4** Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9. ‡ **15:9** Ca pə Esaaya 29.13.

Way sa ga mäsagar pu do

Markus 7.14-23

¹⁰ Yesu a ngaman ayak anà do ahay tâ nay pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken uno sləmay, sənən 'am a anan. ¹¹ Saa ga mäsagar pu do nà, way sa zla ta 'am î zek su do ata bay. Əna way sa ga mäsagar pu do nà, way sa nay ta 'am î zek wa adəka.»

¹² Njavar anahan ahay tə hədəken ayak pə cakay ta jan, ta wa: «'Am anak a sa ja ata nà, kə cəbak anan anà Farisa ahay nə, ka san bidaw?»

¹³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zahav sə way a aday Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata sa casl bay ata cəna, ti ndaha wa zek. ¹⁴ Mbəsiken atan. Tinen nà, huruf sə bənan alay anà huruf ahay adəka. Kak aday do huruf a winen apan i bənan alay anà do huruf a cəna, ti slahay nə cew maya à gujar inde.»

¹⁵ Natiya kutok, Piyer a jan, a wa: «Dakan umo anan 'am sə jike ata ite!»

¹⁶ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Hus həna dukwen, kwanay kə sənən fan bay daw? ¹⁷ Way sa zla î zek su do ta 'am nà, a zla nə à kutov a way anahan, a may uho tə mətilen, kə sənən bay re daw? ¹⁸ Əna way sa nay uho ù do wa ta 'am nà, a nay ahay nə kwa à mivəl wa. Ata sa ga mäsagar pu do nà, way ata kutok. ¹⁹ Anga sa nay à mivəl su do wa kutok cəna, way kawa ajalay nga lelibay aya, avad nga su do, aga mədigwed, aga vuwar, akar, agad mungwalay, agədan azar ù do. ²⁰ Natiya, sa ga mäsagar pu do kutok nà, way ataya awan. Bina, apa way mənəna sə banay alay kawa ana bije a kwanay ahay sa ja nà, a ga mäsagar pu do bay.»

Uwar a inde winen Kanana ahay a daf nga pə Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Yesu a slabak way anahan à man ata wa, a zla way anahan pə daliyugo sə Tirus tə Sidon. ²² A man ata awan, uwar a inde, do sə pəra, winen Kanana ahay. A nay à man ata wa, pə cakay ana Yesu, a jan: «Bahay uno, wan a Dawuda, mo zek ite, bina dəna uno winen tə setene awan, a bənan dəvac bayak awan.» ²³ Əna Yesu kə mbədahak anan apan bay.

Əna njavar anahan ahay ta nay, ta jan, ta wa: «Miter, kem, bal anan aday à mbəsak iken, bina winen apan i vawak uko nga tə abəbal awan.»

²⁴ Yesu a mbədahan apan anà njavar anahan ahay, a wa: «Nen mə slənay a nà, anga do sə pəra ahay bay. Əna nen mə slənay a nə pə təman mə lize aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa ata awan.»

²⁵ Uwar ata a hədək pə cakay anahan asa, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Bahay uno, mo zek!»

²⁶ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Sə gəba anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a daw?»

²⁷ Natiya kutok asa, uwar ata a wa: «Matanan, bahay uno, əna kəla ahay dukwen ta pa way sə pəpas pə tuwez ana bahay a tinen ahay wa re asanaw?»

²⁸ Yesu a ja, a wa: «Iken uwar a anan, adaf nga anak nə məduwen awan. A tərak nə kawa ananak sə pəlay ata awan.»

Natiya, à alay ata ite, dəna anahan ata a mbar.

Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan

²⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan pa 'am sə balay sə Galile. A ján à bəzlam, a njahay way anahan à man ata awan. ³⁰ Man su do a nay ahay pə cakay anahan, ta zlan anan ayak tu do mə kuray saray aya awan, do huruf aya awan, do vədal aya awan, do maandak aya awan pi zek tu do sə dəvac ahay bayak a cara cara. Tə nahay atan fok pə cakay à Yesu, aday a mbar atan fok re. ³¹ Ana do sə dəvac ahay sa mbar fok ata nà, a gan

masuwayan anà dō ahay bayak a cite, anga tē canan anà dō maandak aya ta ja 'am kutok, dō vədāl aya tē mbəarak, dō ma mac saray ataya tinen apan ti zla kutok, hurōf ahay tē canan ide zle coy kwaler kwaler. Tē dazlan sē həran nga anà Mbərom sē Isəra'ila ahay.

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo fudo

Markus 8.1-10

³² Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan: «Dō a anaya tu go i zek wa, anga mənuko pə kərtek a luvon maakan həna, way sa pa ibay. Ni mba apan sē mbəsak atan tā zla agay ta may awan bay, anga ti sà ga bəle pə cəved.»

³³ Tinen ite ta jan: «Aday dī njaday way sa pa anga dō a anaya fok à kiβe inde à man a anan awanaw?»

³⁴ Yesu a cəce patan wa kutok: «Tapa sē pen inde pikwen nə jugumaw?»

Tē mbədahan apan, ta wa: «Cuwβe, tē kələf ahay mənjək.»

³⁵ Matanan Yesu a jan anà dō ahay tē njahay à məndak. ³⁶ A gəba anan tapa sē pen a cuwβe ataya awan, pi zek tē kələf a təkə, a gan ayak suse anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay tē gəzlan anà dō ahay. ³⁷⁻³⁸ Dō a mē halay nga ataya fok, tinen mbulo fudo, mənjana sē baslay anan uda uwar ahay pi zek tē gwaslay ahay. Ta pak, tē rahak fok a tinen awan. Tapa sē pen mē mbəsak ata nà, a ga cəkarak cuwβe re.

³⁹ Coy, Yesu a mbəsak anan dō ahay tē gəzla nga. Winen a a ján à kwalalan inde sa zla pə cakay sē wulen su doh sē Magadan.

16

Farisa ahay tē Saduki ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan

Markus 8.11-13; Lukas 12.54-56

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tē Saduki ahay tē tavay den pə cakay anahan. Tē cəce panan wa masuwayan sē way sa nay ahay à mburom wa, anga ta gan may sa ban anan pə kwande. ² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pac kē slahak ù doh nà, zamburom a ca ngələbaba, ata ki wen: “Sidew nà, pac i dav.” ³ Aday duwdew sa pac sē sləray ahay ite, kak matapasl kē dəfak aday a ca ngələbaba nə ki wen: “Biten nà, iven i ga.” Way sa ga à mburom tē way saa təra pə daliyugo fok nə kə sənən a agəzlan anan alay pi zek wa nə lele, aday kə sənən pə way sē təra à alay a wuswes a anan inde sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Dō sē biten ahay nà, huwan aya aday tē mbədahan ləən anà Mbərom re. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sē awan sabay, kak si masuwayan sē təra pə Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday.»

A mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan.

Wudəh sē Farisa ahay ta sē Saduki ahay

Markus 8.14-21

⁵ Aday à alay a tinen apan ti takas bəlay nà, njavar anahan ahay tē mbədəkək anan nga sē gəba tapa sē pen à alay inde. ⁶ Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen, bənən nga a kwanay nə lele pə wudəh sē Farisa ahay tē Saduki ahay wa.»

⁷ Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «I ga nə a ja pə pen dē gəbak à alay inde bay ata awan.»

⁸ Yesu ite a san way a tinen a sē bayak ata zle re. Anga nan, a cəce patan wa, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa sē pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kwanay munok aya pa sa dəf nga pə way. ⁹ Kə sənən apan fan bay daw? 'Am sē pen tapa dāra, aday dō ahay mbulo dāra ta pak, tē rahak aday kē mbəsakak

re ata, aday kə rihən anan cəkarak ahay ata nà, kə mbəðəkek ikwen à nga wa daw? ¹⁰ Aday 'am sə pen tapa cuwbe nen sə varan anà do ahay mbulo fudo, ta pa, ta rah, aday kə rihən anan cəkarak ahay ata nà, kə sənən apan sabay kalədaw? ¹¹ Na jak ikwen nə 'am sə pen bay. Kwanay kə sənən bay nà, angamaw? Aya əna, bənen nga a kwanay pə wudəh sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay wa lele.»

¹² Natiya kutok, ta sa san sa jəka a jan atan nə pə wudəh sə pen bay, əna pə atətak way sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay nà, na.

Piyer a dakay anan nà, Yesu nə Almasihu, Wan a Mbərom
Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21

¹³ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a slabak, a zla way anahan pə cakay sə wulen su doh a sə ngaman Kaysariya Filipi ata awan. A man ata awan, a cəce 'am pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Do ahay ta ja pi nen, nen Wan su Do nà, nen nə wayaw?»

¹⁴ Tinen ite tə mbəðahan apan, ta wa: «Do hinen ahay ta wa, iken Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, do maja'am a Mbərom. Do azar aya dukwen ta ja nà, iken Yeremiya, do maja'am a Mbərom, kabay iken do hinen à wulen su do maja'am a Mbərom ahay.»

¹⁵ Yesu a cəce asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

¹⁶ Simon Piyer a mbəðahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom, bahay sə sifa.»

¹⁷ Yesu a mbəðahan apan, a wa: «Iken Simon, wan ana Zonas, iken nà, Mbərom kə dəfak apak alay sə mazlað anahan coy. Anga sə dakak anan way a didek ata nà, Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata awan, bina do zənzen a bay. ¹⁸ Pak sləmay, ni jak 'am inde həna: Iken nə Piyer, kawa sa ja nà, Pəkərad.* Pə pəkərad a anan kutok, ni halan apan nga anà do sa dəf upo nga ahay fok, aday məgala sə məke i i mbasay patan bay. ¹⁹ Ni varak lakile sə təba anan məsudoh sə bahay a Mbərom à alay inde. Aday way anak saa ban pə daliyugo cəna, winen ma ban a matanan à mburom re. Way anak saa pəsak anan pə daliyugo ite dukwen, winen mə pəsak a à mburom re ca.»

²⁰ Əna Yesu a gafan 'am anà njavar anahan ahay sə dakay anan winen nə Almasihu.

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa
Markus 8.31 - 9.1; Lukas 9.22-27

²¹ Natiya awan kutok, a bənay pə winen ata wa ite, Yesu a dazlan sa jan 'am tə njanjorzlom a anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Bəlaray ni zla à Urəsəlima. Ata, məcəd sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti ga alay ti nen tə mindel, ti vad nen. Aday pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay way uno à məke wa.»

²² Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am, a wa: «A'ay, bahay uno. A tərak matanan bay!»

²³ Yesu a mbəda apan 'am, a jan: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw! Kə pəlay sə slaray nen à cəved uno wa. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù do zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

²⁴ Yesu a jan anà njavar anahan ahay fok kutok: «Kak dowan a a nan sə pəruho azar nà, à mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, à tavak dədom anahan mə zləngəd awan, à pəruho azar. ²⁵ Anga kà nak anan anà dowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dowan a kə lizek anan sifa

* **16:18** Ta 'am a tinen, Piyer a nan sa ja nà, pəkərad.

anahan anga nen ite nà, i njad anan uda way anahan. ²⁶ Bina, do kà sak a njad anan way sà daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kà lizek anan nà, saa gan dɔdɔffa nà, ma mba asa anaw? Ibay! Awan a inde aday do zænzen i var sà bɛmbad anan sifa anahan nà, inde daw? ²⁷ Nen Wan su 'Do, ni nay ahay tɛ mazlaɔ a Bɛbay uno mba, aday tɛ maslay anahan ahay re. I man anan anà kuwaya nà, kawa mer su way anahan a sa taa ga ata awan. ²⁸ Nen apan ni jak ikwen tɛ dɛdem a hɛna: 'Dowan aya inde à man a anan, ti mac bay sɪ ti canan anà Wan su 'Do i nay tɛ bahay anahan a tɛke aday.»

17

Zek a Yesu a mbɔda pɛ ide ana njavar anahan ahay

Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36

¹ Pɛ dɛba anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbɛrka nà, Yesu a gɛba pɛ azar Piyer, Yakuba tɛ apan Yuhana mɛrak ana Yakuba, ta ján taayak à ɓɛzlom a inde zɛbor awan. ² Tɛ dɛzle cɛna, zek a Yesu a mbɛdahan atan pɛ ide. Tɛ canan anà jɔer anahan nà, kawa sɛ kwakwa sabay, a wutedɛn atan kawa pac. Zana anahan pi zek dɛkwen, a dav nɛ herre kawa jiyjay sɛ uko ma dav awan. ³ Njavar anahan ataya tɛ canan anà atɛ Musa tɛ Eliya do maja'am a Mbɛrom ahay kwakwa, tinen apan ti ja 'am tatɛ Yesu.

⁴ Piyer a dazlan sa jan anà Yesu, a wa: «Bahay uno, mɛnuko à man a anan nɛ sumor awan. Kà zlak anak à nga nà, ni ngaray jawjawa ahay maakan, kɛrtek awan anga Musa, kɛrtek a ite anga Eliya, aday mɛdakwidok a nà, anga iken awan.»

⁵ Winen apan i ja 'am ata mba, mugudongudon a dazay, a van atan nga sɛrdɛdek. Aday 'am a ndɛray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Hɛna a anan nà, wan uno lɛliwe uno awan. Tɛ winen nà, nen ni taslay anan mivel bayak awan. Slɛnen anan anan 'am anahan!»

⁶ Atɛ Piyer tɛ slɛne 'am ata cɛna, ta ma nga sɛ jɛjar pi zek, tɛ slahay duboz. ⁷ Yesu a hɛdɛken atan ayak pɛ cakay, a laman atan alay, a wa: «Slabiken, kɛ jɛjiren bay.» ⁸ Ta sa cakaf nga asanaw nà, dɔwan inde pɛ cakay ana Yesu sabay, a mbɛsak winen a kɛrtek coy.

⁹ Tinen apan ti dazay à ɓɛzlom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sɛ canan ahay à ɓɛzlom wa ata nà, kà si jen anan à dɔwan bay, hus pɛ luvon uno nen, Wan su 'Do, saa slabakay à mɛke wa ata awan.»

¹⁰ Njavar anahan ataya tɛ dazlan sɛ cɛce panan wa: «Miter sɛ Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?»

¹¹ Yesu a dukwen a mbɛdahan atan apan, a wa: «Acɛkan, Eliya i lahay aday i ndakay anan way ahay fok. ¹² Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay coy, aday dɔwan kɛ sɛnak apan bay. Ta gak anan anà Eliya way kawa a tinen sa gan may sa ga fok. Aday dɛkwen ti gan anà Wan su 'Do azanan nɛ matanan re.» ¹³ Atɛ Piyer tɛ sɛnak kwayan'a a ja 'am ata nà, pɛ Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata awan.

Yesu a mbar anan wan a inde mɛhɛrvov a taa ban anan

Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43

¹⁴ Aday tɛ dɛzley ahay pɛ cakay sɛ do ahay cɛna, dɔwan a inde a nay ahay, a dukwen gɛrmec ù vo anà Yesu, ¹⁵ a jan: «Bahay uno, wan uno winen lelibay. A gak i zek wa ite. Mɛhɛrvov a taa gan, a bɛnan dɛvac bayak awan, a taa slahay anan ù uko inde kabay à a'am inde. ¹⁶ Na nak anan pɛ cakay ana njavar anak ahay, ɛna ta mbak apan sɛ mbɛro anan bay.»

¹⁷ Yesu a ja, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdaw? Kə sənən anan cəved a Mbərom bay re. Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!» ¹⁸ Yesu a jan 'am anà məhərvov ata tə angəraz awan: «Hayak à wan a anan wa!» Məhərvov ata a zləray à wan ata wa, wan ana dōwan ata a mbar à alay ata acəkan.

¹⁹ Pə dəba anahan a wa kutok, njavar anahan ataya tə hədəken ayak pə cakay taayak a tinen awan, tə cəce: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa setene ata bay nà, angama kərtek anaw?»

²⁰ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Anga adaf nga a kwanay a a kac ike. Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kak abay adaf nga a kwanay à ga inde nə mənjoek kawa wan sə bəzan dukwen, ki jen anan anà bəzlom a anan ataya: “Zla à man a anan wa, zla tiya!” dukwen, i ndaha, i zla à man a kwanay sa jan “zla tiya” ata awan. Awan saa dak ikwen 'am ibay jiga awan. [²¹ Əna abay zahav sə setene həna anan nà, kak si ta sa ga amboh tə sumaya aday bina, a razl zek bay.]»

*Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa asa
Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45*

²² Pə luvon a inde nà, njavar a Yesu ahay mə halay nga aya pə kərtek a à Galile. Yesu a jan atan 'am, a wa: «Nen Wan su Do nà, ti varan nen à alay inde anà do sə daliyugo ahay. ²³ Tinen ite, ti vad nen à məke, aday pə luvon maakan anahan a cəna, ni slabakay ahay à məke wa.» Njavar anahan ahay tə sləne 'am ata cəna, mbac a slahay patan wa tə mindel asa.

Yesu a var jangal

²⁴ Tə dəzle à Kafarnahum cəna, do sə cakal jangal anga doh sə mazla6 a Mbərom ahay, ta nay ahay pə cakay ana Piyer, ta jan: «Miter a kwanay nà, a var jangal anga doh sə mazla6 a Mbərom itəbay daw?»

²⁵ Piyer a mbədahan atan apan, a wa: «A taa hamay ike!»

Aday à alay a tinen apan ti i zla ù doh mba kutok, Yesu a lah sə cəce pə Piyer wa: «Simon, a ga apak nà, bahay sə uho a anaya ti təma jangal nə pə waya wa anaw? Pə wan su kon aya wa daw, kabay pə mədurlon ahay wa daw?»

²⁶ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Pə mədurlon ahay wa.»

Yesu a wa: «Kak matanan nà, abay wan sə agay ahay nə ti hamay bay ba?» ²⁷ Aya əna, dā saa ga way sə cəban anà do ahay bay. Natiya, zla à bəlay, larak anan ayak kwaniyel anak à a'am inde. Kələf anak a saa bənay ahay pa 'am ata cəna, təban anan 'am, ki tan à nga uda à dala təde i sla nga mənumo cew ata awan. Varan atan anan kutok.»

18

*Wayə sə zalay do hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?
Markus 9.33-37, 42-48; Lukas 9.46-48, 17.1-2*

¹ A alay ata awan ite, njavar a Yesu ahay tə hədəken ayak pə cakay, aday tə cəce panan, ta wa: «Wayə sə zalay do hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?»

² Yesu a ngaman ayak anà wan cədeu a, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen. ³ A wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kak kə mbədihən aday sə təra nga a kwanay kawa gwaslay ahay bay cəna, ki dəzlen à bahay a Mbərom inde bay. ⁴ Dōwan a kə mak anan nga anahan à məndak kawa wan a anan nà, sə təra do məduwen a à bahay a Mbərom nà, winen awan.

⁵ «Kuwayə kə sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dōwan ata a təma nə nen awan. ⁶ Əna kak do kə vak atan saray

pə cəved anə do cəfew anaya sa dəf upo nga ata nà, suwan pə winen tē banan wan à dungo aday tē larak anan ayak à bəlay inde.

⁷ «Ayaw! Dəce inde pə daliyugo a anan, anga way ahay inde tinen apan ti njan saray anə do ahay. Way ataya ti ga inde hwiya, əna dəce inde anga do aday way ata a təra tē alay anahan ata awan. ⁸ Kak alay anak kabay saray anak i sapat iken i ines inde cəna, gad anan, lar anan dəren. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom, iken ma gad alay awan kabay tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla u uko sə mbacay itəbay ata inde tə alay aya cew, saray anak ahay səndaɔ cew nà, na. ⁹ Kak ide anak i sapat iken sa ga ines cəna, ndaha anan, lar anan dəren tə iken. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə ide anak a kərtek mbiyan'a ta sa zla à dəlov sə uko inde tə ide anak aya cew maya nà, na.

¹⁰ «Gen anan ngatay anə zek lele anga pa sə kəfey anan do cacəfew a anaya wa. Nen apan ni jak ikwen hənə: Maslay a Mbərom ahay inde mə tavay aya pa 'am a Bəbay uno pac pac sa gan atan nga. [¹¹ Anga nen Wan su Də na nay ahay nà, sa tam anan do mə lize aya awan.]]»

Jike sə təman mə lize awan

¹² «Kə bayiken nə kəkəməw? Kak dowan a nà, təman anahan ahay inde səkat, aday kərtek à wulen a wa kə lizek nà, i ga kəkəməw? I mbəsak anan kwa kuro dəsudə nga dəsudə mə lize bay ataya à bəzłom, i zla saa pəlay anan winen mə lize ata bidaw? ¹³ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hənə: Kak kə njadək anan mə lize ata nà, i taslay mivəl tə winen nə zal tə tinen mə lize a bay aya kwa kuro dəsudə nga dəsudə ataya awan. ¹⁴ Matanan kutok re, Bəbay a kwanay a winen à bagəbaga mburom ata nà, a nan dowan à lize kwa kərtek à wulen su do ma kac a anan ataya wa bay ite re.»

Ki may anan mərak anak pə cəved sa ga ines wa nə kəkəməw?

¹⁵ «Yawa matanan, kak mərak anak kə gak ines nà, zla à man anahan awan, jan anan kwanay a cuwcuwwe, way anahan a sa ga lelibay ata awan. Kak kə pəkək anak apan sləmay nà, ki njad anan mərak anak maza awan. ¹⁶ Əna hinahibay i ngam sə pəkək apan sləmay pa 'am ata bay. Kak matanan nà, zla pə cakay anahan kwanay cew tu do hinen, kabay kwanay maakan à alay inde. Anga: “Kak dowan a kə zlahak pu do nà, tə njad do sə side way ata do ahay cew kabay maakan”, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja.* ¹⁷ Kə sak a ngam 'am su do ataya bay re cəna, jan anan 'am ata pa 'am su do uno ahay, aday ata ti jan apan kutok. Kə sak a ngam sa pak apan sləmay bay re cəna, do matanan ata dukwen, ca apan nə kawa do sə pəra, kabay winen do sə cakal jangal tə danakay ataya awan.

¹⁸ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hənə: Way a kwanay saa ban pə daliyugo cəna, i ban zek matanan à mburom. Way a kwanay saa pəsak anan hənə pə daliyugo ata dukwen, i pəsak zek à mburom re.

¹⁹ «Ni jak ikwen 'am hinen asa: Kak dowan aya cew pə daliyugo aday 'am kə zlak atan pi zek sə cəce way cəna, Bəbay uno à bagəbaga mburom ata i varan atan kawa ana tinen sa gan may ata awan. ²⁰ Anga dowan aya cew kabay maakan ta sak a halay nga tə sləmay uno cəna, nen inde à wulen a tinen a re.»

Jike su do aday a ngam sə pəsən anan ines anə do itəbay ata awan

²¹ Piyer a nay ahay pə cakay ana Yesu, a cəce panan: «Ba Məduwen, hinahibay, mərak uno inde, kə gak uno ines nà, ni pəsən anan nà, saray jugumaw? Hus à saray cuwbe bidaw?»

* 18:16 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

²² Yesu a mbəđahan apan, a wa: «A'ay! Ki pəsen anan saray cuwbe bay, əna saray kwa kuro cuwbe məcapar cuwbe.

²³ «Matanan kutok, bahay a Mbərom a ga minje nà, tə bahay a inde, a nan do si mer su way anahan ahay fok tə haman anan gudire anahan ahay fok cite.

²⁴ A dazlan anà mer su way ata cəna, tə bənan ahay dowan a inde, dala ata apan nə bayak awan. ²⁵ Dowan ata ite, zlıle anahan a saa hamay anan gudire ata ıbay. Bahay ata a jan anà do si mer su way anahan a azar aya nə tə sukum anan way tə way ana dowan ata fok, tu do su doh anahan ahay, ti zek anahan a təke, aday i saa slan pə gudire anahan. ²⁶ Dowan ata ite, a nay a dukwen gərmec ı vo anà bahay ata, a wa: “Amboh, ni hamak anan way anak ahay nə fok. Ga ngatay aday!” ²⁷ 'Am anahan ata a gan ı zek wa anà bahay ata awan, a mbəsakay anan zek anahan awan, aday a mbəsakan anan gudire ata fok re.

²⁸ «Dowan ata a təmay uho lele nà, tə zlangay tu do si mer su way hinen, aday abay gudire anahan inde apan ite. Aday dala anahan apan *dinar səkat kərtektəkke*[†]. A ban anan, a jakan alay pə dundo. A jan, a wa: “Si ki humo anan dala uno həna.” ²⁹ Do sə gudire anahan ata ite, a dukwen gərmec ı vo ite, a jan, a wa: “Amboh, ga ngatay aday, ni hamak anan way anak fok.” ³⁰ Əna winen nà, a ngam bay, a ban anan, a zla anan à dangay, a dərəzl anan hus pə luvon ana dowan ata saa hamay anan gudire ata awan. ³¹ Do a tinen a sa taa ga mer su way pi zek ataya tə canan cəna, a cəban atan bayak awan. Ta zla əga bahay ata awan, tə dakan anan ləbara ata awan.

³² «Bahay a tinen ata ite a ngaman ayak asa, a jan: “Iken nà, do si mer su way lelibay awan. Nə mbəsakak anak anan gudire anak abay ki humo ata awan, anga ka gak uno amboh. ³³ Aday ka mba apan sə pəsen anan anà do kwanay ı mer su way inde maya ata kətanən bay nà, angamaw?” ³⁴ Anga nan bahay ata a ga apan mivəl, a ban anan maza awan, a varən anan à alay inde anà suje ahay, tə tacak anan ayak à dangay, tã ga anan alay, hus pə luvon anahan sə hamay anan gudire ata awan.»

³⁵ Yesu a zəga anan asa, a wa: «Kak ka sak a pəsen anan anan ines anà mərak a kwanay ahay tə mivəl kərtek a bay cəna, Bəbay uno sə mburom ata i ga tə kwanay aya dıkwən matanan kutok.»

19

Atətak way pa 'am sa razl uwar *Markus 10.1-12*

¹ Yesu a ndav anan 'am ata cəna, a slabak way anahan à Galile wa, a zla à Yahudiya, ta day uho sə zlınder sə Urdon. ² Do ahay bayan a tə pərahan azar, aday a mbar anan do sə dəvac a tinen ahay.

³ Aday Farisa ahay tə hədəken ayak pə cakay saa ban anan pə kwande, ta jan: «Tawrita kə varak anan cəved anà mungol sa razl anan uwar kwa pa 'am wura wura daw?»

⁴ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jingen way mə vinde à Deftere a Mbərom ata itəbay daw? A dələn anahan a inde dıkwən, Mbərom a ndakay do nà, mungol tə uwar.* ⁵ Aday a ja nà: “Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədek pə cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.[†]” ⁶ Ti naa təra

[†] 18:28 Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

* 19:4 Ca pə Laataanooji

1.27, 5.2. [†] 19:5 Ca pə Laataanooji 2.24.

kula inde zek cew sabay. Ti tēra zek kārtek sē coy. Anga nan kutok, way a Mbərom sē japay anan ata, dōwan ā sa gəzla anan kula bay.»

⁷ Farisa ahay tē cəce asa: «Kak matanan cukutok nā, Musa a varan cəved ū dō aday ā varan derewel ā alay inde anā uwar anahan aday ā razl anan nā, angama kəla anaw?»

⁸ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Musa a sa varak ikwen cəved sa razl anan uwar a kwanay ahay nā, anga akuray nga a kwanay a kə zalak. Cəkəbay, pə dālen a wa dukwen, cəved inde sa razl uwar ibay re. ⁹ Nen apan ni jak ikwen: Kak dōwan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəbak uda uwar hinen, dōwan ata kə gak mədīgwed, si kak a ban atan pī zek tu dō aday.»

¹⁰ Njavar anahan ahay ta jan: «Kak abay matanan ā wulen atē ana mbaz tē uwar nā, suwan tē gəba zek bay bidaw?»

¹¹ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Dō ahay fok ta mba apan sē tēma atətak way a anan bay. Si dōwan aya Mbərom sē varan atan gədan ata way anahan aday. ¹² Bina, dō ahay inde tē gəba uwar bay anga tinen mē wahay aya matana coy. Azar aya dukwen tē dədəsl atan adədəsl. Dō azar aya ite tē gəba uwar bay anga 'am sē bahay a Mbərom a wanahan. Dō inde a nan sē tēma atətak way a anan nā, ā tēma kutok.»

*Yesu a daf ngama pə gwaslay ahay
Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17*

¹³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nā, dō ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədew aya anā Yesu, anga aday ā daf patan alay sē ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan dō ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nā, ta ma nga sē gafan 'am anā dō ataya awan. ¹⁴ Əna Yesu a jan anā njavar anahan ahay, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kə gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mē lavay zek awan adəka nā, anā dō sa ga minje tē tinen anaya ata awan.»

¹⁵ Yesu a dazlan a daf ngama pə gwaslay ahay a kutok, aday a zla way anahan ā man ata wa, a hədek way anahan ū kon hinen.

*Njavar a inde zlile awan
Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30*

¹⁶ Natiya asa, dōwan a inde, winen njavar awan, a nay pə cakay ana Yesu. A cəce: «Miter, ni ga mer sa ma lele aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

¹⁷ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Kə cəce puno wa way sa ga lele awan nā, angamaw? Dō lele nā, ibay, si Mbərom a kārtek. Əna a nak sa zla ā bahay a Mbərom nā, ban anan 'am sē Tawrita ahay.»

¹⁸ Winen ite a cəce pə Yesu wa: «'Am ana Tawrita wura aya anaw?»

Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Kā vad nga su dō bay. Kā ga mədīgwed bay. Kā ga akar bay. Kā gad mungwalay pu dō bay. ¹⁹ Dəfan apan anā atē bəbay tē may anak.‡ Pəlay anan dō sē cakay su doh anak kawa iken sē pəlay anan nga anak ata awan. §»

²⁰ Njavar ata a jan asa: «'Am ataya fok nā, nē bənak atan lele, a mbəsuko maza nē wuraw?»

²¹ Yesu a jan: «Kak a nak sē tēra dō mənəna ines fok cəna, zla, sukom anan way tē way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anā dō mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlile anak ā mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

²² Dōwan ata a sləne 'am ata cəna, a cəban, a zla way anahan, anga winen zlile awan.

‡ 19:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20. § 19:19 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

²³ Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Ma dan 'am awan anà dō zlile awan sa zla à bahay a Mbərom inde. ²⁴ Kə sənen apan zle, zlugweme i ndərmađ tə məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, dō sə zlile sa zla à bahay a Mbərom inde.»

²⁵ Njavar a Yesu ahay tə sləne 'am ata cəna, a gan atan masuwayan. Anga nan ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

²⁶ Yesu a zəzor atan, a wa: «Pu dō zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nà, matanan bay. Way ahay fok a ga zek ca.»

²⁷ Piyer a mbəđahan apan ta sa jan kutok: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar. Saa tərən umo nà, magwagway wuraw?»

²⁸ Yesu a jan atan: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Pə uho sa nay, à alay nen Wan su 'Do ni njahay pa man sə njahay sə bahay sə mazlađ uno nà, kwanay dō sə pəruho azar ahay đukwen, ki i njihen pa man sə njahay ahay kuro nga anahan a cew, sa gan sariya anà zahav sə İsəra'ila ahay kuro nga anahan a cew ite re. ²⁹ Aday kuwaya đowan a kà mbəsakak doh anahan ahay, mərak anahan ahay, bəbay anahan pi zek ta may anahan, gwaslay anahan ahay kabay guvo anahan ahay anga sləmay uno cəna, i njad uda way anahan ahay nə məcapar bayak awan, aday i njad sifa sa ndav bay ata re. ³⁰ Anga aday kutok nà, dō sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i tərə dō mə đəđəba aya cite asa. Aday dō sə đəba ahay bayan a, azanan ti i tərə dō ma lah aya ite.»

20

Jike su dō sa ga mer à guvo ahay

¹ Yesu a ja asa: «Way sa ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, həna:

«Bahay su doh a inde a wule pərek sa ra dō ahay à guvo. ² Ta ga masa tu dō anahan a sa ra ataya nà, i haman atan hway cəna, dala sə *dinar* kərtek*. Aday a zla atan à guvo. ³ Tə njamde dəsudō asa, a zla sə pəlay dō ahay. A canan anà dō hinen ahay ite, tinen mə tavay aya, mer su way inde patan ibay. ⁴ A jan atan ite: “Zlen à guvo uno, ni hamak ikwen dala kawa sə dō ahay təde sə haman ataya awan.” ⁵ Ta zla à guvo anahan ata re. Man ipec kà gak, bahay sə guvo a zla sə pəlay ahay dō maza aya re. A zla tə njamde maakan asa, a ga kawa sə kwakwakwa awan. ⁶ Tə njamde đara a zla asa, a njad dō ahay mə tavay aya, mer su way inde patan ibay re. A cəce patan wa: “Kə tiven hway kəriya, ki gen mer sə awan bay nà, angamaw?” ⁷ Tə mbəđahan apan, ta wa: “Dowan kà rak manay à guvo bay kutok nà, mə ga nə mer sa maw?” Bahay sə guvo ata a wa: “Hayak ikwen ahay, zlen à guvo uno, mer su way inde.”

⁸ «Pac a slahay ù doh nà, bahay sə guvo a jan anà bahay su dō si mer su way ahay: “Ngaman ayak anà dō si mer su way ahay, haman atan dala a tinen. Dazlan pu dō dək ataya wa, ki ndav anan tu dō sə lahak ayak à guvo ata awan.” ⁹ Dō sa zla à guvo tə njamde đara ataya ta zlak ayak. Ta njad kuwaya a tinen a dala sə *dinar* kərtek kərtek. ¹⁰ Dō sa zla à guvo pa 'am ataya ta zlak ayak bine siwaw nà, a ga patan nə tinen ti njad dala sə zalay anan dō sa zlak ayak à guvo dək ataya awan. Aday đukwen ta njad nə *dinar* kərtek kərtek a re. ¹¹ Tə təma anan dala a tinen cəna, ta ma nga sə gungwazan anà bahay sə guvo, ta wa: ¹² “Dō sa nay ahay həniniye ataya đukwen, ta ga mer nə ler kərtek, aday iken pa haman atan hwiya kawa manay. Manay aday nà, ma

* **20:2** Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

ga mer nê hway à pac inde, ma yak nga nê ndôlekeke.”¹³ Bahay sê guvo a mbêdahan apan anâ dowan a tinen a kârték a, a wa: “Car uno, na gak iken tê danakay bay! Kâ zlak anak à nga kawa anumo sa ja ata coy. Matanan, ni hamak hway nâ, *dinar* kârték bidâw?”¹⁴ Têma dala anak, zla way anak. U no ni varan anâ dowan madakwidok a anan kawa ananak.¹⁵ Abay ike ni mba apan sa ga anan mer su way tê dala uno kawa su no bidâw? Ka ga sêrak nâ, pi nen sa gan sumor anâ dô ahay ata daw?”»

¹⁶ Yesu a zêga anan apan kutok, a wa: «Natiya, dô madakwidok aya ti naa lah, aday dô mama'am aya dukwen ti naa têra madakwidok aya kutok re.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sê slabakay anahan asa

Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34

¹⁷ Yesu winen apan i zla à Urêsalima nâ, a ngaman anâ njavar anahan ahay kuro nga cew ataya à wulen sê dô ahay wa, a jan atan, a wa: ¹⁸ «Sênen anan hêna, mênuko apan dî zla à Urêsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Do, à alay inde anâ bahay sê gêdan dundo anâ way ahay anga Mbêrom, aday anâ miter sê Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad nen,¹⁹ ti varan nen à alay inde anâ dô sê pêra ahay. Tinen ite, ti mbasay upo, ti ndabay nen, aday ti daray nen pê dêdom mê zlêngad awan. Pê dêba anahan a wa, luvon maakan anahan i têra nâ, nen ni slabakay way uno à mêke wa.»

May ana atê Yakuba tê Yuhana a cêce way pê Yesu wa

Markus 10.35-45

²⁰ Natiya kutok, uwar ana Zebede, may ana atê Yakuba tê Yuhana, a zla pê cakay ana Yesu, a dukwen gêrmec ù vo sê cêce panan wa way.²¹ Yesu a jan, a wa: «A nak nê maw?»

Uwar ata a mbêdahan apan kutok, a wa: «Gwaslay uno ahay cew hêna! Varan atan cêved sê njahay pê cakay anak à bahay anak inde ite. Dô kârték a à alay puway anak inde, dô hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

²² Êna Yesu a mbêdahan atan apan ite: «Kê sênen way a kwanay a sê cêce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa mândolor sê dêce uno sa saa sa daw?»

Atê Yakuba tê Yuhana ta wa: «Ha, mi mba apan!»

²³ Yesu a mbêdahan atan apan, a wa: «Tê dîdem awan, ki i sen mândolor sê dêce kawa anuno saa sa, êna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nâ, nen saa var apan cêved a bay. Man ataya mê lavay zek aya nâ, anâ dô a Bêbay uno sê walay atan saa njahay apan ataya awan.»

²⁴ Njavar a Yesu a azar ataya kuro tê slêne lêbara ata nâ, ta ma nga sa ga mivel pu dô a cew ataya cite.²⁵ Matanan, Yesu a ngaman atan ayak fok pê cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kê sênen zle, bahay sê daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pê dô ahay nê tê mêgala. Aday dô sê lavan nga anâ dô ahay dukwen, ta ka anan nê mêgala a tinen ahay.²⁶ Êna, à wulen a kwanay nâ, way ataya tê têra itêbay. Adêka bay, a nan anâ dowan a sê têra dô mêduwen a cêna, à gan mer su way anâ dô azar aya awan.²⁷ Aday, kak dô a kwanay a kârték a a nan sê têra dô mama'am a cêna, à têra bile a kwanay a fok aday.²⁸ Bina nen Wan su Do na nay ahay nâ, aday dô ahay tû go mer su way bay, êna na nay ahay aday sa gan mer su way anâ dô ahay adêka, ni var anan sifa uno naa bembaday anan ahay man su dô ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hurof aya inde cew à Yeriko

Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43

²⁹ Atê Yesu tê njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen à Yeriko wa. Dô ahay tinen apan ti pêrahan azar bayak awan.³⁰ Dowan aya inde cew hurof aya, tinen mê njahay aya pê cakay cêved. Tê slêne Yesu winen apan i

zla tə cəved a tinen ata nà, tə dazlan sa zlah, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, má gá k í zek wa ite!»

³¹ Do a sa zla ataya ta ma nga sə gafan atan 'am, ta wa: «Ticen 'am, njihen tete.»

Əna dōwan a huruf ataya tə zəga anan apan sa zlah tə məgalak awan, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, má gá k í zek wa ite!»

³² Yesu a tavay jek, a ngaman atan ayak, a cəce patan wa: «A nak ikwen ná gá k ikwen nə maw?»

³³ Tə mbədahan apan, ta wa: «Bahay, təban umo anan idé ite!»

³⁴ Ta gan í zek wa aná Yesu. A laman aná idé a tinen. Kwayan'a idé a tinen ahay tə təba ngurret. Tə pərahan azar aná Yesu.

Yesu a zla à Urəsəlima

Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

21

¹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle bəse tə Urəsəlima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew, ² ta sa jan atan: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kí ten anan à nga aná wan sə zungo a inde ta may anahan a ma ban awan. Natiya, pəsiken atan ahay, aday hayak ikwen uno atan ahay. ³ Ta sak a jak ikwen awan a dəp nà, mbədihen atan apan nə: “Bahay a gan atan may, í may atan həniniye.”»

⁴ A təra matanan, anga aday 'am ana dō maja'am a Mbərom sa ja ata á təra.

⁵ Mbərom a wa:

«Jen anan aná dō sə Urəsəlima ahay nà:

Kagasl, bahay a kwanay winen apan i nay ahay, winen ma ján a pə zungo.

Winen pa wan sə zungo ta may anahan ata awan, anga winen dō mə nahay nga awan.*»

⁶ Njavar ana Yesu ataya ta zla, ta ga kawa anahan a sa jan atan ata awan.

⁷ Ta nan anan ahay zungo ata ta wan anahan a təkə aná Yesu kutok, tə bəbat patan zana a tinen ahay aday Yesu a njahay apan. ⁸ Do azar aya bayak tə wadaɗ anan zana a tinen ahay pə cəved. Do azar aya asa, tə ngəway ahay alay si sé ahay aday sə bəbat pə cəved a re. ⁹ Do sə lahan pa 'am aná Yesu ataya, tatə dō sə dəba ahay fok, tinen apan ti zlah, ta wa: «Həren anan nga aná wan a Dawuda! Mbərom á daf alay sə mazlaɓ anahan pu dō saa nay tə sləmay anahan ata awan. Həren anan nga aná Mbərom á bagəbaga mburom.»

¹⁰ Yesu i dəzle à Urəsəlima coy nà, wulen su doh ata fok a bal cuwad cuwad. Do ahay ta wa: «Dowan a anan nə winen wayaw?»

¹¹ Man sə dō ahay tə mbəda apan, ta wa: «Winen nə Yesu, dō maja'am a Mbərom, dō sə Nazaratu pə daliyugo sə Galile.»

Yesu a razl do sa ga masa ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom wa

Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹² Yesu a zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom kutok. A razl anan dō sə sukum anan way tə way ahay aday dō sə sukum way ahay fok uho. A fakay anan tabal su dō sə bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su dō sə sukum anan way tə kurkudok ahay fok re. ¹³ A jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: “Ti ngaman aná doh sə mazlaɓ uno nà, doh sa ga ambəh.†” Aday kwanay kə təren anan hənə, lar su dō sə ngəzar dō ahay a nə kəkəmw?‡»

* 21:5 Ca pə Jekariya 9.9. † 21:13 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 21:13 Ca pə Yereimiya 7.11.

¹⁴ Hurof ahay pi zek tu do vadal aya ta nay pə cakay ana Yesu u doh sə mazla6 a Mbərom, a mbar atan fok. ¹⁵ Əna bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom pi zek tə miter sə Tawrita aya tə canan anə way a Yesu a sa ga masuwayan aya, aday tə sləne gwaslay ahay u doh sə mazla6 a Mbərom tinen apan ti zlah «Həren anan nga anə wan a Dawuda!». Way ata a gan atan nə wadan wadan. Tə dazlan sa ga mivel pə Yesu kutok. ¹⁶ Ta jan, ta wa: «Way a gwaslay ahay tinen apan ti ja ata nə, kə sləne zle dəp daw?»

Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nə sləne zle. Kə jingen 'am ata à Deftere a Mbərom inde itəbay kələdaw? A wa: “A nak nə təbəlem sə gwaslay ahay pi zek tə dundo sa wan gindez aya ti hərak nga.S”»

¹⁷ Yesu a mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan à Baytiniya, a sa nahay à man ata awan.

*Yesu a tahasl anan buway a inde
Markus 11.12-14, 20-24*

¹⁸ Yesu winen apan i may ahay à Urəsalima sidew a duwdew nə, may a han apan. ¹⁹ A canan ayak anə buway pə cəved, a hədəken ayak u vo. A ca apan nə, daslam a dəkdək. Wan a ibay. A jan 'am anə buway ata awan: «Kula iken ki njad wan ite sabay.» Cəna, buway ata a kuray sokok kwayan'a.

²⁰ Njavar anahan ahay tə canan cəna, a gan atan masuwayan, tə cəce: «Buway a anan a kuray bəse kwayan'a kəkəməw?»

²¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hana: Kak adaf nga a kwanay inde, aday awan kə gak ikwen hiyem hiyem bay cəna, ki mben apan sa ga way uno sa gan anə buway a anan. Aday ki mben apan sa jan kwa anə bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde!” Aday i təra kawa ana kwanay sa ja ata acəkan. ²² Kak adaf nga a kwanay inde nə, ki njiden anan way a kwanay saa cəce à amboh a kwanay inde ataya nə fok.»

*Sə varan məgala anə Yesu sa ga awan aya nə wayaw?
Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8*

²³ Yesu a ma u doh sə mazla6 a Mbərom, aday winen apan i tətakan anan way anə do ahay. Bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom, pi zek tə məced sə Yahuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anə Yesu. Tə cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved a nə wayaw?»

²⁴ Yesu a a mbədahan atan apan: «Nen dukwen, ni cəce pikwen wa way kərtek. Kə mbədihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala a wayaw nə, na. ²⁵ Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anə do ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay do zənnen a daw?»

Tinen ite, tə mbədə 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nə, kəkəməw? Kak da sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nə, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nə, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?”

²⁶ Aday kak da sak a jəka, do zənnen a sə slənay anan ahay nə, ata guko ngatay, bina man su do a dukwen i vawak uko nga. Bina a ga patan nə, Yuhana nə do maja'am a Mbərom.» ²⁷ Anga nan kutok, tə mbədahan apan anə Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nə, nen dukwen ni dəkak ikwen anan dowan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

Jike ana bəbay a inde tə gwaslay anahan ahay cew

²⁸ Yesu a jan anà mæced sə Yahuda ataya asa, a wa: «Bayiken pə ləbara inde həna aday. Dowan a inde nà, gwaslay anahan ahay inde cew. A jan anà wan kərtek awan: “Dəna uno, zla à guvo. Kà sa ga mer.” ²⁹ Wan ata a mbədahan apan anà bəbay anahan nà: “Ni zla bay.” A jalay pə dəba anahan a wa nə, a zla à guvo ata cukutok. ³⁰ Bəbay a tinen ata a zla pə cakay ana wan hinen, a jan kawa ana wan a mama'am ata re. Wan ata ite a mbədahan apan ta sa ja nà: “Ni zla.” Əna kà zlak à guvo ata bay adəka bugol. ³¹ A wulen sə gwaslay ahay a anaya wa nà, sa ga way sa zlan à nga anà bəbay nə wan wuraw?»

Tə mbədahan apan anà Yesu nà: «Wan mama'am awan!»

Yesu a jan atan kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə do ahay so ataya ti i lahak ikwen à bahay a Mbərom inde. ³² Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay kà nak sə dakak ikwen anan cəved'lele sə dəfan apan anà Mbərom, aday kə dəfen nga pa 'am anahan aya bay. Əna do sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə do ahay so ataya, tinen tə dəfak nga pa 'am ana Yuhana. Kə cinen anan, əna kə ngəmen sə mbədahan ləen anà azla a kwanay lelibay ataya bay hwiya, aday kə dəfen nga pa 'am anahan bay re.»

Jike pu do sa ga mer à guvo ahay
Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19

³³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Pəken sləmay pə jike a hinen həna re. Dowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a dəf uda kuđom məduwen a sa zlaəf uda wan si sé. A dezl uda lagad' zəbor awan anga do sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà do si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

³⁴ «À alay a do ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slan do anahan ahay pə cakay ana do sa ga mer à guvo ahay saa təmahan ahay mbala anahan ite. ³⁵ Əna do sə guvo ataya tə canan atan cəna, ta ban atan. Ta ndazl anan do kərtek a ledədde. Do mə slala cew a ta vad anan bəskol à məke. Do mə slala maakan awan, ta ra apan kon sa tar anan gəngaf gəngaf. ³⁶ Bahay sə guvo ata a zəga anan apan sa slan do ahay bayak a re. Əna do sa ga mer ahay à guvo, ta gan atan nə kawa ana do sə kwakwa ataya re. ³⁷ Pə dəba a tinen ata wa fok nà, bahay sə guvo a slənan atan ayak wan si zek anahan awan. A bayak nà: “Wan si zek uno dəgerger nà, ti dəfan apan.” ³⁸ Cəkəbay do sa ga mer ahay tə canan anà wan si zek anahan ata adəka nà, ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen. Bənuko anan, vəduko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.” ³⁹ Ta ban anan wan ata awan, tə ngəza anan uho à guvo wa, ta vad anan kutok.»

⁴⁰ Natiya kutok Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata kà sak a nay ahay tə alay anahan a nà, i ga anan do si mer su way ataya nə kəkəməw?»

⁴¹ Mæced sə Yahuda ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Bahay sə guvo kà nak nà, i ga atan alay ndəlekeke, aday i vad atan kutok. I mbəsakan anan guvo ata anà do maza aya awan, aday i njad'patan wa magwagway sə guvo anahan ata awan.»

⁴² Anga nan, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kula kə jingen anan 'am a anan à Deftere a Mbərom inde itəbay kələdaw?

“Kon mbala ana do sa dezl way ahay sa lar anan ata nà,

sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.

Sa ga way ata đukwen, zek ana Mbərom Fetek awan.

Way ata a gak uko masuwayan pə ide. *»

* 21:42 Ca pə Jabuura 118.22-23.

43-44 Yesu a ja asa, a wa: «Kak dōwan a kè slahak pu kon ata nà, kon ata i nes anan. Aday kon ata kà sak a slahay pə dōwan a ite dukwen, i nglad anan. Anga nan, Mbərom i tēma pikwen wa bahay anahan, i varan anan anà dō ahay aday ti dəfan apan ata awan.»

45 Bahay sə gədan dungo anà way ahay pi zek tə Farisa aya tə sləne ləbara a Yesu a sa ga anan jike ata nà, ta san zle kutok, Yesu a ja nə pə tinen. 46 Tə pəlay abay sa ban anan, əna tə jəjaran anà man su dō sə pərahan azar a Yesu ata awan. Bina dō ataya ta ja nà, Yesu nə winen dō maja'am a Mbərom.

22

Jike sə azar uko sə gəba dalay

Lukas 14.15-24

1 Yesu a gəba jike maza asa sa jan anà dō ahay. A jan atan, a wa:

2 «Way maza həna sa ga anan minje tə bahay a Mbərom re. Bahay a inde a lavay anan zek tə way sa pa sə azar uko bayak a anga wan anahan i gəba dalay. 3 A slan dō si mer su way anahan ahay saa ngaman ahay anà dō mə ngamay ataya, pə way sa pa. Əna tə ngəmay ahay bay. 4 A slan dō maza aya sa jan anà dō mə ngamay ataya nà: “Way sa pa ma da coy. Nə vədak guson sa sla ahay, pi zek ta sla mə dədok aya awan. Way ahay fok nə lavak anan zek anga agəba dalay coy. Hayak ikwen ahay!” 5 Əna dō a mə ngamay ataya ta gak anan nga anà angamay ata bay. Ta zla way a tinen ahay, dō hinen à guvo, dō hinen à lumo. 6 Dō maza aya ite, ta ma nga sa ban anan dō si mer su way ataya, ta ga atan alay, aday ta vad atan.

7 «A cəban anà bahay ata awan. A slan suje ahay saa vədəy anan dō sa vad dō ataya, aday sə vakən atan anan wulen su doh a tinen ahay fok. 8 Pə dəba anahan a wa asa, a jan anà dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Way sa pa mə lavay zek a anga azar uko sə gəba dalay coy. Əna dō a mə ngamay ataya ta slak tədə sa pa anan bay. 9 Zlen ayak pə mægəzləga cəved ahay, ngimen anan ahay anà dōwan a kwanay saa canan ataya fok, tã nay à azar uko.” 10 Dō si mer su way ataya ta zla pə cəved, tə halan nga anà dō aday tinen sa njad ataya fok, dō lele aya awan pə kərtek a tə dō sə huwan ahay re. Natiya kutok, doh sə azar uko ata a rah tə dō ahay bayak awan.

11 «Zek a bahay a zlak ayak sa ca pə dō a mə ngamay ataya kutok. Aya əna, a canan anà dōwan a inde, winen nà, zana sə azar uko inde pi zek ibay. 12 Bahay ata a jan: “Car uno, ka nay à man a anan mənəna zana sə azar uko nə kəkəməw?” Dōwan ata kə mbədahak anan apan awan a ibay. 13 Bahay a jan anà dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Jiwen anan, liren anan ayak uho, i idə zənzen inde, à man aday dō ahay ti yam ta sa rac slan ata awan.”»

14 Yesu a zəga anan kutok, a wa: «Mbərom a ngaman anà dō ahay nə bayan awan, əna dō mə walay aya ite nà, bayan a bay.»

Jangal anà bahay sə Ruma

Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26

15 Natiya Farisa ahay tə halay nga, tə pəlay cəved sa ban anan Yesu pə mungok sa 'am anahan awan. 16 Ta slan njavar a tinen ahay pi zek tu dō ana Hiridus ahay. Dō ataya pə kərtek a kutok, ta jan à Yesu, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə dō didem awan. Kə tətakan anan anà dō ahay dukwen, didək sə way ana Mbərom sa jan anà dō ahay tã ga ata awan. Kə jəjaran anà 'am sə dō ahay bay, kə zəzor way sə wuted idə itəbay re. 17 Jan umo, kə bayak nə kəkəməw? Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi mə varan bay daw?»

¹⁸ Yesu a san sädœk a tinen a zle. Anga nan a jan atan kutok: «Kwanay nã mbädëmbädä aya daw? Ki ngen upo balay angamaw? ¹⁹ Ken uno anan ahay dala sã jangal awan aday!» Ta kan anan karanga awan. ²⁰ Yesu a tãma anan, aday a jan atan: «Pã karanga a anan nã, mezeze a wayaw, aday mã vinde apan nã, slëmay a wayaw?»

²¹ Tã mbädahan apan kutok: «Wita nã, mezeze tã slëmay ana bahay sã Ruma.»

Yesu a jan atan kutok: «Lele, kak matanan cukutok nã, viren anan anan way ana bahay sã Ruma anã bahay sã Ruma, aday way a Mbërom anã Mbërom a ite.»

²² Tã slëne cãna, a gan atan masuwayan. Tã mbäsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Aslabakay à mæke wa

Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40

²³ Pã luvon ata kërtek awan, azar su dö aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pã cakay a Yesu sã cãce panan 'am. Tinen a aday nã, ta wa dö kã mæcak nã i slabakay ahay sabay. Anga nan tã cãce 'am a anan pã Yesu wa, ta wa:

²⁴ «Miter, Musa kã vindek umo, a wa: “Dö kã mæcak aday kã mbäsakak uwar mænjäna wan nã, mërak a mäsinde ata ä gëba anan mädukway sã uwar awan aday ti wahan mægije anã dowan a ma mac ata awan.*” ²⁵ Dowan aya inde äga manay cuwëe, tinen tã mërak ahay. Dö zek mäduwen awan, a gëba uwar, a mac mænjäna sa njad panan wan. Dö sa mban apan a hädëk anan uwar ata mädukway awan. ²⁶ Winen ite a mac re, tã wahak bay a re. Dö mã slala maakan a hädëk anan asa ite re. Matanan fok a tinen a cuwëe awan, tã wahak pi zek tã uwar ata bay. ²⁷ Pã dëba a tinen a wa fok dukwen, zek a uwar ata a mac re. ²⁸ Ata pã luvon saa slabakay ahay à mæke wa ata nã, uwar ata i tãra nã uwar a wayaw? Bina cuwëe a tinen a, tã gëbak anan pa sã uwar a re.»

²⁹ Yesu a dazlan, a mbädahan atan apan kutok, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cäved wa, anga kã sänen Deftere a Mbërom bay, kã sänen magala ana Mbërom bay re. ³⁰ Bina, dö ahay tã slabakak ahay à mæke wa nã, kwa dö mungol aya awan, kwa dö uwar aya dukwen, ti i gëba zek ahay sabay fok. Anga ti i tãra à mburom nã, kawa maslay a Mbërom ahay. ³¹ Aday pa 'am sã slabakay ahay à mæke wa ata nã, kã jingen way ana Mbërom sa jak ikwen ata itäbay kälädaw? Mbërom a ja nã: ³² “Nen nã, Mbërom ana Ibërähima, Mbërom ana Isiyaku, aday Mbërom ana Yakob.†” Mbërom, winen nã, Mbërom su dö ma mac aya bay, äna winen Mbërom su dö tã sifa aya awan.»

³³ Dö ahay bayak a tã slënek atätak way anahan ataya awan, aday atätak way anahan ata a gan atan masuwayan.

Mama'am sa nga sa 'am mã baslay aya awan

Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28

³⁴ Farisa ahay tã slëne sa jäka Yesu kã mbasak pã Saduki ahay ata nã, tã halay nga à man ata kërtek awan. ³⁵ Dö a tinen a kërtek, winen miter sã Tawrita awan, a cãce panan wa way aday sa ban anan pã kwande, a wa: ³⁶ «Miter, à Tawrita inde nã, nga sa 'am mã baslay aya fok nã, wura mäduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

³⁷ Yesu a mbädahan apan, a wa: «“Pëlay anan Mbërom Fetek, Bahay anak nã tã mível anak a tãke, tã apasay anak a tãke, aday tã abayak nga anak a tãke.‡” ³⁸ Natiya sã tãra nga sa 'am mã baslay a mäduwen a aday a zalay azar

* **22:24** Ca pã Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-6. † **22:32** Ca pã Gurtaaki 3.6, 15-16.

‡ **22:37** Ca pã Tooktaaki Tawreeta 6.5.

aya nà, winen awan. ³⁹ Hinen aday sə lavay tə winen ata həna re: “Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan. Š”
⁴⁰ Tawrita a Musa pi zek ta 'am ana dō maja'am ana Mbərom ahay fok, tə bənay nə pa 'am a cew a anan ataya wa.»

Almasihu nà, wan a wayaw?

Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44

⁴¹ Farisa ahay tinen mə halay nga à man ata hwiya. Anga nan, Yesu a cəce patan wa: ⁴² «Kwanay kə bayiken ma pə Almasihu anaw? Aday ki jen nə winen wan ana wayaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Winen wan ana Dawuda.»

⁴³ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday Dawuda a ngaman bahay anahan nà, kəkəma asa anaw? A ja 'am tə məgala ana Apasay Cəncan awan, a wa:

⁴⁴ “Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:

Njahay à alay puway uno,
 aday ni nahay anan dō sa nak ide ahay,

ki ján patan tə saray.*”

⁴⁵ «Kək Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

⁴⁶ Dowan kwa kərtək sə mbədahan apan nà, ibay. Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

23

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa

Markus 12.38-39; Lukas 11.43, 46, 20.45-46

¹ Natiya, Yesu a jan 'am anà man sə dō ahay tə njavar anahan ahay, a wa:

² «Miter sə Tawrita ahay pi zek tə Farisa ahay nà, mer su way a tinen aya nə sə dakan anan Tawrita a Musa anà dō ahay. ³ Dəfen anan apan anà atətak way a tinen, aday gen way a tinen sa jak ikwen ataya fok. Əna kɪ gen way a tinen sa ga ataya bay, anga tinen a ta ga way a tinen sa ja ata bay. ⁴ Bina, tə banan way ma ba aya pa nga anà dō ahay, əna ta ngam sa man atan zek sə tavakan atan pa nga kwa ta wan sə alay bay.

⁵ «Ta ga way ahay fok nà, pə ide sə dō ahay aday tə canan atan. Anga nan, zlangar a tinen sa nga aday sa daf pi zek ataya nà, məduwen aya awan. Aday way a tinen sa tam pa 'am sə zana a tinen ahay dukwen nà, zəbor aya re.*

⁶ Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. ⁷ Ta gan may nà, dō ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdəh aya awan, à wulen sə dō ahay inde fok. Aday ta gan may nà, dō ahay tə ngaman atan nə “Miter.”

⁸ «Əna kwanay nà, kə ngəmen tə ngamak ikwen “Miter” itəbay. Anga miter a kwanay inde nà, si kərtək. Kwanay fok nà, tə mərak ahay. ⁹ Kà sa ngimen anan anà dowan “Bəbay” pə daliyugo bay. Bəbay a kwanay inde kərtək dukwen, winen à mburom. ¹⁰ Kə ngəmen sə ngamak ikwen “Bahay nga” ahay bay re, anga bahay nga a kwanay inde nə kərtək, Almasihu. ¹¹ Dowan a məduwen a à wulen a kwanay ata à təra adəka nà, dō si mer su way a kwanay. ¹² Dowan a kə pəlak man sə njahay pa 'am sə dō ahay cəna, ti daf anan à dəba à

Š **22:39** Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 19.18. * **22:44** Ca pə Jabuura 110.1. * **23:5** Yahuda ahay ta taa nga zlangar cacədew aya aday sə vinde uda 'am ana Mbərom ahay. Ata ti daf pi zek. Ta tam way kawa biye ahay zəbor aya pa 'am sə zana a tinen ahay re. Natiya a ga patan nà, ti mba apan sa may anan 'am a Mbərom à nga inde anga way ataya awan kutok.

məndak adəka. Aday do mə nahay nga sə njahay à dəba ata ite nà, ti dəf anan pa 'am sə do ahay kutok.»

*Dəce pə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay
Markus 12.40; Lukas 11.39-42, 44, 52, 20.47*

¹³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərək ikwen! Anga kə ticen anan məsudoh sə bahay a Mbərom pə do ahay wa. A nak ikwen anà kwanay a sa zla uda bay, aday kwanay gədek a gafan 'am anà do ahay sa zla uda re.

[¹⁴ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərək ikwen! Anga kwanay apan ki ngəzəren way pə mədukway sə uwar ahay wa. Kwanay apan ki gen əmboh dükwen, ki gen nə zedədəde bayak awan, anga aday do ahay tə canak ikwen. Əna kwanay nà, Mbərom i gak ikwen sariya ma da 'am awan.]

¹⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərək ikwen! Kwanay apan ki bəren kwa aha pə daliyugo, pa nga sə bəlay ahay, anga aday kə njiden do kərtek sə pərahak ikwen azar. Ata ki təren anan do saa njad sariya a Mbərom a zal kwanay a saray cew adəka.

¹⁶ «Dəce inde anga kwanay! Kwanay do hurof aya aday ki jen ki bənen anan alay anà do ahay ata awan. Aday ki wen: “Dowan a kə mbadak anan tu doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, wita kə mbadak bay. Əna kə mbadak tə gura a u doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nà, ata ambaday anahan nə lele awan.” ¹⁷ Kwanay nə hurof aya aday bəlbəle aya nà, angamaw? Gura a aday u doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nà, winen way ma gan nga awan, anga winen u doh sə mazlaḅ anahan. Sə zalay way hinen nə maw? Gura daw, kabay doh a sə təra anan gura ata cəncan ata daw? ¹⁸ Aday asa, ki wen: “Dowan a kə mbadak anan ta man sə gədan dundo anà way anga Mbərom ata nà, wita kə mbadak bay. Əna kə mbadak tə way a ma gad dundo pa man ata nà, ata ambaday anahan nə lele awan.” ¹⁹ Kwanay nà, hurof aya acəkan! Sə zalay way nə maw? Way ma gad dundo coy ata daw, kabay man sə gədan dundo anà way aday a təra anan way ata cəncan a ata daw? ²⁰ Matanan, kak dowan a a mbaday nə ta man sə gədan dundo anà way ata nà, kə mbadak anan tə way a ma gad dundo ata pi zek ta man sə gədan dundo anà way ata təke bidaw? ²¹ Do sə mbaday anan tu doh sə mazlaḅ a Mbərom ata dükwen, a mbaday nə tə Mbərom a sə njahay u doh sə mazlaḅ ata re. ²² Do sə mbaday anan tə mburom ite a mbaday dükwen ta man sə njahay a Mbərom, aday tə Mbərom a mə njahay a uda ata təke.

²³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərək ikwen! Anga kə razlen anan à nga wa sa var alay mbok wa kərtek sə daslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbədəken anan à nga wa sa ga mer su way ta 'am məduwen aya à Tawrita inde, kawa sa ja nà, sa ga way tə cəved awan, sa gan sumor u do, sa dəf nga pə Mbərom tə mivəl kərtek awan. Abay tədə ki gen nà, way ataya awan, mənɲəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re. ²⁴ Kwanay hurof ahay, aday ki jen ki bənan anan alay anà do ahay! Kwanay apan ki dəzen anan a'am anga sə gəba anan wa makwakwad ahay, əna kwanay apan ki sədəken anan zlugweme mənɲəna asan apan.

²⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərək ikwen! Kwanay nà, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiden anan day sə uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mivəl a kwanay ahay nà, mə cakaḅ aya bay. Mivəl a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor a kwanay ahay tə way a kwanay mə kəra aya

awan. ²⁶ Kwanay Farisa ahay hurof aya awan, cakiden anan kutov sə gəsa'am a kwanay ahay, aday day sə uho a i saa təra mə cakađ a lele bidaw?

²⁷ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbađambađa ahay, wawayah, dəcə i tərak ikwen! Anga ki gen minje tə jəvay mə sluray aya awan. Ta day sə uho nə, a dav nə herre. Cəkəbay ta su doh aya nə ma rah a tə məsinde ahay, aday tə way mə wuslay aya cara cara bayak awan. ²⁸ Kwanay həna đukwen, kətanən. Ta day sə uho nə, kwanay kawa do đidek aya awan, anə ta su doh a ite nə, kwanay ma rah aya tə mbađambađa aday tə səđək aya đəkdek.»

Sariya su do mbađambađa aya awan

Lukas 11.47-51

²⁹ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbađambađa ahay, wawayah, dəcə i tərak ikwen! Kwanay apan ki dəzlen anan jəvay anə do maja'am a Mbərom ahay. Kwanay apan ki sluren anan jəvay su do đidek aya awan, ³⁰ aday ki jen, ki wen: “Ta wa abay mā ga inde kwakwa ata tə bije a manay ahay nə, mi jəpəy ahay tə tinen sa vad anan do maja'am a Mbərom ahay bay.” ³¹ Kə điken anan həna ata nə, kwanay wan anə do sa vad anan do maja'am a Mbərom ataya re. ³² Həna nə, ki ndəven anan mer su way anə bije a kwanay sə dazlan ahay ataya cukutok daw?

³³ «Kwanay dədəw ahay biđaka, kwanay wan su kən ahay. Ki mben apan sa tam anan nga a kwanay a sariya sa zla a məke sə mərda ata wa nə, kəkəməw? ³⁴ Matanan kutok, slənen anan 'am a anan aday: Ni slan do maja'am a Mbərom ahay tu do kəlire aya, aday tə miter ahay əga kwanay. Azar aya ki vaden atan kabay ki diren atan pə dədom mə zləngad aya awan. Azar aya ite đukwen, ki naa ndiβen atan u doh sə wazay a kwanay ahay, ki hiwen atan azar đukwen kwa ta sə wura fok asəka. ³⁵ Anga nan kutok, mez su do đidek aya sa mac pə daliyugo a anan ataya fok i nay ahay pikwen. A hənay ahay kwa pə amac ana Abel wa, hus pə amac ana Zakari, wan ana Barakiya, dowan a kwanay sa vad a gala su doh sə mazlaβ a Mbərom a wulen anə atə man cəncan a ta man sə gəđan dundo anə way ahay ata awan. ³⁶ Nen apan ni jak ikwen tə đidem a həna, Mbərom i gan sariya anga way ataya fok nə, anə do a wuswes a anan ataya awan.»

Yesu a yam anga wulen su doh sə Urəsəlima

Lukas 13.34-35

³⁷ «Hayaka Urəsəlima ahay! Kwanay do sə Urəsəlima ahay! Kə vaden anan do maja'am a Mbərom ahay, aday kə tiren anan do a Mbərom sə slənək ikwen ahay ataya tu kon. Aday saray bayak a, na gak anan may sə halak ikwen nga anə kwanay do sə Urəsəlima ahay u vo uno, kawa man njəkar sə halan nga anə wan anahan ahay a bərgaslay inde ata awan. Hwiya kə ngəmen bay re. ³⁸ Ihe, doh sə mazlaβ a Mbərom a kwanay i təra rəgay. ³⁹ Matanan, ni jak ikwen anan: Ki cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nə, a alay a aday ki i jen: “Mbərom a đaf alay sə mazlaβ anahan pu do sa nay ahay tə sləmay anahan ata awan.”»

24

Do manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaβ a Mbərom

Markus 13.1-2; Lukas 21.5-6

¹ Pə đəba anahan a wa, Yesu a nay u doh sə mazlaβ a Mbərom wa, winen apan i zla way anahan. Njavar anahan ahay tə hədek pə cakay anahan, aday tə đakan pu doh mi đezl aya a gala su doh sə mazlaβ a Mbərom. ² Aday Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kə cinen anan anə doh a anaya zle fok biđaw? Nen

apan ni jak ikwen tə dɪdɛm a hənə: Do manidɛ ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan
Markus 13.3-13; Lukas 21.7-19

³ Yesu a njahay à bəzlom sə Ulivet. Njavar anahan ataya tə hədaken ayak pə cakay, tinen a taayak, aday tə cəce panan wa, ta wa: «Jan umo bidaw? Doh sə mazlaf a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san ki may ahay aday daliyugo i ndav coy anaw?»

⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan à sa njak kwanay bay. ⁵ Anga do ahay bayak a ti gəfa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan do ahay bayak awan. ⁶ Ki slənən ləbara sə vərəm ahay cara cara, kwa dərən, kwa bəse, əna kə jəjiren anan bay. Anga təktek way ataya ti tərə aday. Əna wita kə dazlek pə andav ana daliyugo fan bay re. ⁷ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. A man ahay cara cara may i ga, aday daliyugo i bal matanan re. ⁸ Dəce ataya fok ti tərə nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «À alay ata nà, ti varan kwanay à alay inde anà do ahay aday tã ga alay tə kwanay, tã vad kwanay à məkə sa ndaw. Do su kon ahay fok ti nak ikwen idɛ anga kwanay njavar uno ahay. ¹⁰ A alay ata kutok, do ahay bayak a ti mbəsak sa daf upo nga, ti ga daf pi zek ahay, ti nan idɛ i zek ahay re. ¹¹ Do maja'am a Mbərom mungwalay aya bayak a ti nay ahay, ti zluwe anan do ahay bayak a cite. ¹² Mer su way sə sədək i zakay aday asan zek sə do ahay bayak a i səfe. ¹³ Əna dowan a kə səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam. ¹⁴ Ti dakay anan ləbara sə bahay a Mbərom mugom a anan pə daliyugo kəzlek, aday do su kon ahay fok ti sləne anan. Ata daliyugo i sa ndav kutok.»

Do manidɛ ahay ti naa mbazl anan Urəsəlima
Markus 13.14-23; Lukas 21.20-24

¹⁵ «Ki i cinen anan anà səkar sə lize way i tavay à man cəncan awan, kawa ana do maja'am a Mbərom Daniyel sa ja apan ata awan.* (Dowan a kə jingek anan 'am a anan nà, do sənən anan anà nga anahan nə lele.) ¹⁶ A alay ata asanaw nà, do sə Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à bəzlom ahay inde. ¹⁷ Do aday winen pa nga su doh dukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay u doh wa bay. ¹⁸ Dowan a winen à guvo dukwen, à saa nay ahay agay sa naa gəbak ayak zana anahan bay re. ¹⁹ Wuna, pa pac ataya nà, dəce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. ²⁰ Gen anan amboh à Mbərom aday ahaw a kwanay à sa tərə à alay sa mad kabay pə luvon sa man uda bay. ²¹ Anga à alay ata nà, dəce i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten dukwen, dəce kawa winen ata kə tərək kula bay, aday inde i tərə kula sabay re. ²² Əna, Mbərom kə kəcak anan luvon ataya bay nà, abay dowan saa tam nà, ibay. Əna, kə kəcak anan luvon awan anga do anahan a sə walay ataya awan.

²³ «À alay ata nà, dowan a kə jak ikwen: “Almasihu winen hənə” kabay “Winen tiya” nà, kà sa dafen apan nga bay. ²⁴ Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu do sə jəka tinen do maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa do mə walay aya awan, abay a ga zek nà, na. ²⁵ Na jak ikwen anan pi zek wa kurre. Sənən pi zek lele.

* **24:15** Ca pə Daniyel 9.27, 11.31, 12.11.

²⁶ «Ta sak a jak ikwen: “Almasihu winen tiya pə pala à kié» nà, kɪ zlen saa cay anan ahay bay. Kabay ta sak a jak ikwen: “Winen mi ɗer zek a həna” ɗukwen, kə tamihen 'am ata bay re. ²⁷ Bina Wan su Do i nay ahay nə kawa awuted a Mbərom sə wuted pərad, a dav kwa aha ata awan. ²⁸ A man a aday way ma mac a inde ata cəna, mugudok ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata awan.

Luvon ana Wan su Do saa may ahay
Markus 13.24-27; Lukas 21.25-28

²⁹ «Pə luvon sə dace ataya sa ndav cəna, pac i dav sabay, kiya ɗukwen matanan. Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à məndak, aday ɗukwen mɛgala sə way ahay à mburom ataya, ti 6al. ³⁰ Ata minje mbala Wan su Do i kay ahay zek pa nga mburom kutok. A alay ata, do su kon ahay fok ti zlah, ti yam. Ata, ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pə matapasl ahay pa nga mburom tə mɛgala awan, aday tə mazlaɓ a bayak a re. ³¹ Məzləzɪlilen məduwen a i fa zek. Aday Wan su Do i slənay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà do anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway
Markus 13.28-31; Lukas 21.29-33

³² «Sənen pə way ana buway sə ɗakak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbosloslo nà, daslam aya ɗukwen ta ɗak, ata kə sənən zle coy viya winen apan i slay bəse. ³³ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə ɗakak ikwen anan ataya cəna, sənən a nà, nen Wan su Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh. ³⁴ Nen apan ni jak ikwen tə ɗidəm a həna: Əlek do sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti tɛra. ³⁵ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay
Markus 13.32-37; Lukas 17.26-30, 34-36

³⁶ «Əna, dowan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a ɗukwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan. ³⁷ A alay a Wan su Do i may nà, way ahay ti tɛra nə kawa sə tɛra à alay ana Nuhu ata re.† ³⁸ A alay ata nà, do ahay tinen apan ti taslay mivəl sa pa way ahay, ta sa sa way a tinen ahay, mungol ahay ti gəba dalay, dəna ahay ɗukwen ti zla à mbaz, hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde ata kutok. ³⁹ Do ataya fok, tə sənək pi zek bay, hus pə luvon ana a'am sa rah anan daliyugo aday a ra atan fok ata awan. A alay ana Wan su Do sa may ahay ata ɗukwen, i tɛra nə kətanən re.

⁴⁰ «À alay ata kutok, do ahay cew ti ga mer à guvo kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴¹ Uwar ahay cew ti gan pa van kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴² Njihən cəna, mə lavay zek aya awan, bina kə sənən luvon ana Bahay a kwanay sa nay ata bay.

⁴³ «Sənen pə way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a həna anan nà, do sə akar ahay ti nay ahay əga winen saa zləray anan ahay nà, dowan ata i njak ahan ɗaw? I nahay nə tə ide cekərkərre anga aday do sə akar ataya tã zlan ù doh bay, biɗaw? ⁴⁴ Anga nan kutok, kwanay ɗukwen, njihən mə lavay zek aya cekərkərre matanan re, bina, nen Wan su Do nà, ni i may ahay à alay a ɗuwuraw ɗukwen, ki sənən apan bay re.»

† 24:37 Ca pə Laataanooji 7.17-23.

*Do sa ga mer su way lele awan, tu do sa ga mer su way lelibay awan
Lukas 12.41-48*

⁴⁵ «Do sa ga mer su way lele awan, aday winen nə wurwer a ata nà, wayaw? Winen nà, dōwan a aday bahay su doh anahan a sə mbakan anan do si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday tədə sa pa way ata awan. ⁴⁶ Ataslay mivél i tərən anà dōwan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà do si mer su way anahan ataya lele nà, na. ⁴⁷ Nen apan ni jak ikwen tə dīdēm a həna, bahay su doh anahan ata i mbəsakan anan way ahay à alay inde nə fok.

⁴⁸ «Aya əna, hinahibay ite, do sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: “I ga nà bahay su doh uno i may bəse bay.” ⁴⁹ Winen gədek sa ga anan alay tə azar su do si mer su way ahay, gədek pə way sa pa anahan ahay, sa pa, aday i sa mahay anahan tu do sə vaway nga ahay. ⁵⁰ Sənen apan lele kutok, bahay su doh ana dōwan ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a dukwen i san bay re. ⁵¹ Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə dōwan ata tə mindel. I razl anan à man su do sə mbadambada ahay, aday ti rac slan tə idē sə ayam awan anga dəcə à man ata awan.»

25

Jike sə dəna dalay ahay kuro

¹ «À alay a Wan su Do i may ata nà, i ga minje tə dəna dalay aya kuro sa ba do sə gəba dalay ata awan. Tə gəba lalam a tinen ahay, ta zla sa ba dōwan a sə gəba dalay ata kutok. ² Cəkəbay, dəna ataya nà, dara aya nə bəlbəle aya awan, dara aya ite, ma san nga aya awan. ³ Dəna bəlbəle ataya cəna, tə gəbay lalam a tinen ahay mənəna sə gəbay apan kwalaba sə kwalenjer maza awan. ⁴ Dəna ma san nga ataya nà, tə gəbay lalam a tinen ahay, tinen tə pəkay kwalenjer maza à kwalaba hinen ahay inde re. ⁵ Aya əna, dōwan sə gəba dalay ata kə njahak ayak bayak awan, dəna ataya fok tə dangwaz, ta njak ahan.

⁶ «Man luvon a ga bine siwaw cəna, tə sləne abəbal awan sə do ahay, ta wa: “Do sə gəba dalay kə dəzlek ahay. Slabiken, təmihen anan!” ⁷ Dəna ataya fok tə pədek cəna, tə dazlan sə lavay anan zek tə lalam a tinen ahay fok. ⁸ Dəna bəlbəle ataya tə dazlan sa jan anà dəna ma san nga ataya kutok, ta wa: “Amboh, viren umo kwalenjer a kwanay ataya panan mənəjek mənəjek ite, bina lalam a manay ahay tinen apan ti mbacay pumo wa.” ⁹ Dəna ma san nga ataya tə mbədahan atan apan, ta wa: “A'ay, i slak uko fok bay. Suwan, zlen à wulen su doh, aday ki sukumen ahay pə do sa ga masa ahay wa.” ¹⁰ Dəna bəlbəle ataya ta zla saa sukumay ahay kwalenjer à wulen su doh ahay wa kutok. A alay a tinen apan ti pəlay kwalenjer à wulen su doh wa ata awan, do sə gəba dalay a dəzley ahay ite. Dəna ma san nga ataya tə slabak, ta zla à man sə azar uko tatə do sə gəba dalay. Bahay su doh a tacay anan məsudoh anahan. ¹¹ A njahay zərata cəna, dəna dalay a azar ataya dara aya, tə dəzley ahay ite. Ta jan ayak 'am anà bahay su doh uho wa, ta wa: “Kem, təban umo ayak wa ite!” ¹² Bahay su doh ata a jan atan ahay apan, a wa: “Tə dīdek a nà, na san kwanay bay.”»

¹³ Natiya kutok, Yesu a wa: «Anga nan, njihen mə lavay zek aya awan, anga kə sənen luvon a bay, kwa alay adəka sabay fan.»

Jike su do si mer su way ahay
Lukas 19.11-27

¹⁴ «A alay ata dukwen, i ga minje tã bahay su doh saa zla à man daren ata awan. A ngaman anã do si mer su way ahay, a mbəsakan atan anan zlıle anahan. ¹⁵ A varan dala sã gura sãkat dara anã do kãrtek awan. Anã dowan hinen dukwen, dala sã gura sãkat cew, aday anã do mã slala maakan a nã, dala sã gura sãkat kãrtek. A varan anã kuwaya dukwen, kawa ana dowan a saa mba apan ata awan. A dazlan, a zla way anahan kutok.

¹⁶ «Kwayan'a, do sa njad dala sã gura sãkat dara ata a zla, a mbədə anan alay lele. Kẽ njadak apan wan a dukwen dala sã gura sãkat dara re. ¹⁷ Do sa njad dala sã gura sãkat cew ata a zla, a mbədə anan alay, kawa dowan a mama'am ata re. Kẽ njadak apan wan a dukwen dala sã gura sãkat cew re. ¹⁸ Əna dowan sã tãma dala sã gura nã sãkat kãrtek ata, a zla, a la anan dala ana bahay anahan ata à mãke inde, a đer anan uda awan.

¹⁹ «A njahay pã dãba wa bayak a nã, bahay a tinen ata a may agay. A cãce patan wa, ta ga anan tã dala sã gura anahan ahay nã kãkãmaw. ²⁰ Do sa njad dala sã gura sãkat dara ata, a nay, a jan anã bahay anahan: “Kã varak uno dala sã gura sãkat dara. Ca apan, nã njadak apan wan aya sãkat dara re.” ²¹ Bahay anahan ata a jan nã: “Suse, iken do si mer su way lele aday dıdek a re. Ka gak mer su way lele awan tã way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pã kãrtek awan.”

²² «Do sa njad dala sã gura sãkat cew ata, a nay, a jan anã bahay anahan, a wa: “Bahay uno, kã varak uno dala sã gura sãkat cew. Ca apan, nã njadak apan wan aya sãkat cew re.” ²³ Bahay anahan ata a jan nã: “Suse, iken do si mer su way lele aday dıdek a re. Ka gak mer su way lele awan tã way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pã kãrtek awan.”

²⁴ «Do sa njad dala sã gura sãkat kãrtek ata dukwen a nay, a jan anã bahay anahan, a wa: “Na san iken zle, iken do jinje awan. A man aday kã caslak ayak way bay ata dukwen, ka zla sã cãray wa way re. A man aday kã zãvak awan bay ata dukwen, ka ban panan way re. ²⁵ Nã jãjarak tã iken bayak awan. Anga nan, nã dãrek anan dala anak à mãke. Ahan way anak kutok.”

²⁶ «Bahay anahan ata a jan, a wa: “Iken nã, do lelibay awan, isew awan. Ka san apan zle, nen nã, do jinje awan. A man a nã caslak awan bay ata dukwen, nã cãray wa way re. A man aday nã zãvak ayak awan bay ata dukwen, na ban panan way re. ²⁷ Matanan, abay tãde ki đaf anan dala uno à bank, aday ata na mak agay nã, ni tan à nga anã dala uno tã wan a awan. ²⁸ Tãmihen panan dala sã gura sãkat kãrtek ata awan, aday viren anan anan apan anã do aday dala sã gura anahan inde mbulo ata awan. ²⁹ Anga kuwaya way anahan inde cãna, ti zãgahan anan apan aday à ga inde apan bayak a adãka. Əna do aday way anahan nã mãnjøek ata nã, ti ngãzar panan kwa mãnjøek anahan ata re. ³⁰ Aday do si mer su way a isew a kãriya ata nã, liren anan ayak uho i ide zãnzen a inde. A man ata nã, do ahay ti yam, ti rac slan.”»

Jike sã tãman tã awak ahay

³¹ «Pã luvon a aday Wan su Do kã sak a nay ahay à mazla6 inde tã maslay anahan ahay fok cãna, i njahay tã mazla6 a pa man sã njahay sã bahay anahan. ³² Do sã daliyugo ahay pu kon pu kon fok ti halay nga pa 'am anahan. Aday i dazlan sã gãzla atan kawa do sã jugwar gõnaw ahay sã gãzla anan tãman anahan ahay pi zek wa tã awak ahay day cew ata awan: tãman ahay

cara, awak ahay cara. ³³ I tavay anan tɔman ataya tɔ alay puway anahan, aday awak ahay dukwen, tɔ alay gula anahan.

³⁴ «Aday bahay i jan anà dɔ sa day sɔ alay puway anahan ahay kutok: “Hayak ikwen ahay, kwanay dɔ ana Bəbay uno sa daf pikwen alay sɔ mazlaɓ anahan ataya awan. Njiɛn à bahay anahan a inde kutok, bahay a anan mɔ lavay zek a nɔ anga kwanay kwa hɛna kabay, daliyugo dukwen mɔ ndakay a fan bay. ³⁵ Anga, abay may a han upo, kɔ viren uno ahay way sa pa, abay jom u go, kɔ viren uno ahay a'am, abay nen mbɔlok awan, kɔ tɛmiɛn ahay nen, kɔ liven upo zek, ³⁶ abay zana inde upo ibay, kɔ viren uno ahay zana pi zek, abay nen dɔvac awan, ki men uno ahay zek, abay nen ù doh sɔ dangay, ki cen ahay upo.”

³⁷ «Dɔ a dɛdɛk ataya ti cɛce panan wa: “Bahay a manay, mɔ canak may a han apak, aday mɔ varak way sa pa ata nà, siwaw? Mɔ canak jom a gak, aday mɔ varak a'am ata nà, ahaw? ³⁸ Mɔ canak iken mbɔlok awan, aday mɔ tɛma iken, mɔ lavay apak zek ata nà, siwaw? Mɔ canak zana anak ibay, aday mɔ pɛkak apak zana a nà, ahaw? ³⁹ Mɔ canak iken dɔvac a, kabay iken ù doh sɔ dangay, aday ma zlak ayak sa cay ahay apak ata nà, siwaw?”

⁴⁰ «Bahay i mbɔdahan atan apan kutok: “Nen apan ni jak ikwen tɔ dɛdɛm a hɛna: Way a kwanay sa gan anà mɔrak uno a kɔrtek ma kac ata nà, ki gen uno nà, i nen awan.”

⁴¹ «Kagasl, bahay i jan anà dɔ sɔ alay gula anahan ataya kutok: “Kwanay dɔ a Mbɔrom mɔ tahasl a anaya, zlen ayak pɛ cakay uno wa. Zlen ù uko sɔ mbacay itɔbay ata inde, uko a mɔ lavay zek a nɔ anga Fakalaw tɔ maslay anahan ahay ata awan. ⁴² Abay may a han upo, kɔ viren uno ahay way sa pa bay, abay jom u go kɔ viren uno ahay a'am bay. ⁴³ Abay nen mbɔlok awan, kɔ tɛmiɛn ahay nen bay, kɔ liven upo zek bay. Abay zana inde upo ibay, kɔ viren uno ahay bay. Abay nen dɔvac awan, nen ù doh sɔ dangay, ki zlen ayak pɛ cakay uno sa cay ahay upo bay.”

⁴⁴ «Tɔ cɛce panan wa: “Bahay a manay, mɔ canak aday may a han apak, kabay jom a gak, kabay iken mbɔlok awan, kabay zana inde apak ibay, iken dɔvac a, kabay iken ù doh sɔ dangay, aday ma mak anak ahay zek bay ata nà, siwaw?”

⁴⁵ «Ihe, Bahay i mbɔdahan atan apan kutok: “Nen apan ni jak ikwen tɔ dɛdɛm a hɛna: Way a kwanay sa ngam sa gan anà dɔ uno a anaya ma kac ataya kwa kɔrtek bay ata nà, ki gen uno bay ata nà, anà nen awan.”

⁴⁶ «Ti zla atan à man sɔ dɛce sa ndav sabay ata awan, ɛna dɔ dɛdɛk aya kɛma, ti njad sifa sa ndav bay ata ite.»

26

Wurwer sa ban anan Yesu

Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Yesu a ndav anan 'am a anaya fok cɛna, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: ² «Kɔ sɛnen apan zle, a mbɛsak luvon ahay cew coy aday azar uko sɔ Pasaka i sla. A alay ata ti ban nen, nen Wan su 'Dɔ, ti varan nen anà dɔ ahay aday ti darak ayak nen pɔ dɔdom mɔ zlɛngad awan.»

³ A alay ata ite, bahay sɔ gɛdan dundo anà way ahay anga Mbɔrom, tɔ mɛced sɔ Yahuda ahay, tɔ halay nga ɔga Kayafas, bahay nga su dɔ sɔ gɛdan dundo anà way ahay anga Mbɔrom ata awan. ⁴ Tɔ jɛjem 'am sa ban anan Yesu tɔ wurwer, aday sa vad anan. ⁵ ɛna ta wa: «Dà sa ban anan à azar uko inde bay, bina dɔ ahay ti sa vɛze puko.»

Uwar a inde a mbəḏan amar pa nga anə Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶A alay ata nà, Yesu winen à Baytiniya, àga ḏowan a inde, tə ngaman Simon ḏo mə dugwad awan.

⁷Uwar a inde a zlak ayak à man anahan tə dunguzlok sə amar sə wurde a dala bayak awan. A mbaḏ anan amar ata pa nga ana Yesu à alay a winen apan i pa way. ⁸Njavar anahan ahay tə canan anà way anahan sa ga ata cəna, a ma nga sə cəban atan. Ta wa: «A nes anan amar a anan həna nà, pa maw?»

⁹Ta wa, abay tə sukom anan way tə amar a anan nà, i ga dala bayak awan, aday ti var anan dala awan anà ḏo mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?»

¹⁰Yesu ḏukwen a sləne way a tinen a sa ja ata zle re. A jan atan kutok, a wa: «Kə bənen anan mbiyed anà uwar a anan nə pa maw? Way anahan su go ata nə lele. ¹¹Anga ḏo mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay. ¹²A pak upo amar a anan nà, a ga upo nə amar uno sa zla anan à məke. ¹³Nen apan ni jak ikwen tə ḏidəm a həna: A man aday ḏo ahay ti wazay anan ləbara uno mugom a anan kwa aha pə daliyugo fok nà, ti taker anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu

Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6

¹⁴Natiya kutok, ḏo kərtek à wulen su ḏo maslan anahan kuro nga cew ataya wa, sə ngaman Yudas Iskariyot ata, a zla pə cakay sə bahay sə gaḏan dundo anà way ahay. ¹⁵A jan atan, a wa: «Kak nə varak ikwen anan Yesu nà, ki viren uno ma i nen awan anaw?» Tə baslay dala kwayan'a, tə varan dala sə gursa kwa kuro maakan.* ¹⁶A ban pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Yudas i i ga ḏaf pə Yesu

Markus 14.12-21; Lukas 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30

¹⁷Natiya, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata bine siwaw nà, njavar a Yesu ahay ta nay, tə cəce panan, ta wa: «A nak mā sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka atə nà, ahaw?»

¹⁸Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen à wulen su doh sə Urəsəlima àga mana, jen anan nà: “Miter a manay a ja nà: Alay uno i sla bəse. U no sa ga azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay nà, àga iken.”»

¹⁹Njavar anahan ataya ta ga kawa ana Yesu a sa jan atan ata awan, tə lavay anan uḏa zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

²⁰Suko a a ga nà, Yesu a njahay pə tuwez tu ḏo maslan anahan ahay kuro nga cew sa pa way pə kərtek awan. ²¹Tinen apan ti pa way a kutok, Yesu a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ḏidəm a həna: ḏowan a kərtek à wulen a kwanay inde, i i ga upo ḏaf.»

²²Am ata a wusen nga anà njavar anahan ahay fok. Tə ḏazlan sə cəce panan fok a tinen a kərtek kərtek, ta wa: «Bahay, nen bay ba?»

²³Yesu a mbəḏahan atan apan, a wa: «ḏowan a manay sa tar alay maya à tuwez inde ata, saa ga upo ḏaf nə winen. ²⁴Nen Wan su ḏo nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna ḏəce i naa tan à nga anà ḏo saa ga upo ḏaf ata awan. Suwan pə winen maka tə wahay anan bay jiga awan.»

²⁵Yudas, ḏowan a saa ga apan ḏaf ata, a cəce, a wa: «Miter, nen bay ba?»

Yesu a mbəḏahan apan, a wa: «Iken a sa ja!»

Way sa pa cəncan awan

Markus 14.22-26; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-24

* 26:15 Ca pə Jekariya 11.12.

²⁶ A alay a tinen apan ti pa way mba, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anə Mbərom, a gəzla anan İ zek wa, aday a varan anan anə njavar anahan ahay, ta sa jan atan: «Təmihen, pen. Həna anan nà, zek uno awan.»

²⁷ Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anə Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, ta sa jan atan nà: «Sen wa jubjəb, kwanay a fok. ²⁸ Həna anan nə mez uno mə pəkay a anga sə pəse ines sə dō ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a ban 'am tə dō ahay. ²⁹ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem awan: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni nàa sa way kawa həna a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza pə kərtek a à bahay a Bəbay uno inde.»

³⁰ Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anə Mbərom, ta zla way a tinen à bəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer

Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ A alay a tinen apan ti zla way a tinen ata kutok nà, Yesu a jan anə njavar anahan ahay, a wa: «À luvon a sə biten a anan inde, ki i mbəsiken nen, kwanay a fok. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan dō sə jugwar təman awan, aday dukwen təman ahay ti ta 'am.”[†] ³² Əna, na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

³³ Piyer a jan kutok, a wa: «Kwa à ga nə dō ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

³⁴ Yesu a mbəfahan apan, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna, Piyer: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

³⁵ Piyer a mbəfahan apan, a wa: «Kwa à ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Njavar a Yesu a azar ataya fok ta ja matanan re.

Yesu a ga amboh à Gecemene

Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46

³⁶ Natiya kutok, tə dəzle à man a sə ngaman Gecemene ata tə njavar anahan ahay. Yesu a jan atan: «Njihen à man a anan, ni zla tiya saa gay amboh.»

³⁷ Winen apan i zla nà, a ngaman anə atə Piyer ta wan ana Zebede ahay cew, ta zla jiga awan. A dazlan sə jalay mərəva sə dəcə anahan ata kutok. ³⁸ A jan atan, a wa: «Mivel uno i ndəroḅ, hus pa sa mac anan. Njihen à man a anan. Ben ti nen lele.»

³⁹ A zla pa 'am mənjoek nà, a slahay ta 'am duboz, a ga amboh kawa həna anan: «Bəbay uno, kà zlak anak à nga nà, ki gəba puno dəcə saa nay upo a anan ata awan. Aya əna, way kawa su no nà, à təra bay, si kawa sa nak iken.»

⁴⁰ A ma à man ana njavar anahan a maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə ma njak ahan aya awan. A jan anə Piyer: «Ki mben apan sa ba ti nen kwa ler kərtek bay asəka? ⁴¹ Ben lele, gen amboh, anga aday kə tiven anan anə way saa njak kwanay ahay. Apasay su dō zənzən a nà, a gan may sə dəfan apan anə Mbərom, əna zlay si zek anahan a bəle awan.»

⁴² A zla mə slala cew a dukwen, a ga amboh asa, a wa: «Bəbay uno, kak i njad zek aday dəcə a anan i zla puno wa bay cəna, nà sa anan adəka. Way a sa nak ata à təra.»

⁴³ A may ahay pə cakay ana njavar anahan ataya asa, a tan atan à nga nà, tə njəkak ahan asa, ta mba apan sə təba idə kwa mənjoek bay jiga awan. ⁴⁴ A mbəsak atan, a zla saa ga amboh asa, kawa sə manan. ⁴⁵ Cəna, a ma pə dəba à man ana njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki man anan

[†] 26:31 Ca pə Jekariya 13.7.

uda awan daw, do sa njak ahan ahay? Kagasl, alay a kà slak hëna kutok, aday ti varan nen Wan su Do à alay inde anà do sà atahasl ahay. ⁴⁶ Slabiken, zluko. Do sa ga upo daw winen tiya, kà nak ahay.»

Do ahay ta ban anan Yesu

Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴⁷ Yesu kà ndavak anan 'am anahan ata fan bay, Yudas, do kàrték à wulen sà njavar anahan aya inde kuro nga cew ata, a dazley ahay pə cakay anahan. A njahan pa 'am wa anà do ahay bayak a tə way sə alay a hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gədan dungo anà way ahay pi zek tə maced sə Yahuda ahay.

⁴⁸ Yudas, dowan a sa ga daw pə Yesu ata, 6a kə varak atan minje sə way, a wa: «Dowan a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan.»

⁴⁹ Kwayan'a, Yudas a hədek pə cakay ana Yesu, a jan: «Iken inde zay bidaw, Miter?» A varan alay, a ban anan pi zek həmbok.

⁵⁰ Yesu a jan kutok: «Car uno, ndav anan way a sə gəbay iken à man a anan ata awan.» Do ahay ta zlak ayak kutok, ta ban anan, ves.

⁵¹ Dowan a kàrték à wulen su do a Yesu ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan bile ana bahay nga su do sə gədan dungo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay kàrték a poc. ⁵² Əna Yesu a jan, a wa: «Ma anan maslalam anak à doh anahan awan, anga do sa ban maslalam ahay ti lize nə tə winen awan. ⁵³ Aday asa, ka san sa jəka, nà gan may nə ni cəce pə Bəbay uno wa, i sləno ahay maslay anahan ahay bayak a məcəpar a kuro nga cew bidaw? ⁵⁴ Aka aday, kak nə cəcihek maməzek ata nà, way a mə vinde upo à Deftere a Mbərom inde ata i sa təra kəkəməw? Deftere a ja nà, i təra upo kawa həna anan.»

⁵⁵ Yesu a jan anà do ahay kutok, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen do sə ngəzar do à cəved inde daw? Nen inde à doh sə mazləb a Mbərom pac pac, nen apan ni tətakan anan way anà do ahay, kə bənen nen bay. ⁵⁶ Əna way a anaya fok a təra cəna, aday way ana do maja'am a Mbərom ahay sa ja à Deftere a Mbərom inde ataya tə təra.»

Kagasl kutok, njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok.

Yesu winen pa 'am su do sə lavay nga sə Yahuda ahay

Markus 14.53-65; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

⁵⁷ Do sa ban anan Yesu ataya ta zla anan əga Kayafas, winen bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom. Miter sə Tawrita ahay pi zek tə maced sə Yahuda ahay tinen mə halay nga a à man ata awan. ⁵⁸ Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəba wa à dəba wa, dezl à gala ana bahay nga su do sə gədan dungo anà way ata awan. A zla à doh ite re, tə njahay pi zek tu do si mer su way sə əga dowan ata ataya awan, anga sa cə pə andav sə sariya ana Yesu.

⁵⁹ Aday nà, bahay sə gədan dungo anà way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à məke. ⁶⁰ Əna ta njad cəved a bay, kwa abay do sə mungwalay ahay bayak a tə ndəbak apan 'am ahay cara cara dəp nà, nà. Kagasl, do ahay cew ta nay, ⁶¹ ta wa: «Dowan a anan kə jak, a wa: “Ni mba apan sa mbazl anan doh sə mazləb a Mbərom, ni han uda maza à luvon maakan inde.”»

⁶² Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay a slabak, a jan anà Yesu, a wa: «Kə mbədə apan itəbay kələdaw? Do a anaya fok ta ja apak nə maw?»

⁶³ Yesu a njahay way anahan faafa. Bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay ata a jan kutok, a wa: «Nen apan ni cəce panak həna. Mbaday tə sləmay a Mbərom, bahay sə sifa. Jan umo, iken nə Almasihu, Wan a Mbərom daw?»

⁶⁴ Yesu a mbəđahan apan kutok, a wa: «Matanan! Əna nen apan ni jak ikwen həna: Pa 'am kəmaya, ki cinen anan anə Wan su Do, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl ahay pa nga mburum, winen apan i may ahay re.»

⁶⁵ Natiya, bahay nga su do sə gəđan duno anə way ahay ata a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nə, di gan may anə side hinen re daw? Kə jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. ⁶⁶ Ki jen həna nə kəkəməw?»

Do ahay tə mbəđahan apan, ta wa: «Winen tə mungok a coy. Kə slak sa vad anan.»

⁶⁷ Tə təfen məne pə ide, tə duzlay anan tə alay, aday do azar aya tə dəcan, ⁶⁸ ta wa: «iken nə Almasihu, do maja'am a Mbərom nə, jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?»

Piyer a wa a san Yesu bay

Markus 14.66-72; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Natiya, Piyer winen mə njahay a à gala hwiya. Dəna sa ga mer su way a inde à man ata a nay, a jan: «iken dukwen abay kwanay jiya tatə Yesu sə Galile ata re.»

⁷⁰ Əna Piyer a məman anan, pa 'am sə do ahay fok, a wa: «Nen na san 'am anak a sa jay ata bay.»

⁷¹ Piyer a slabak, a zla way anahan à məgəđəngəden uho. Dəna hinen asa a canan re, a jan anə do ahay à man ata awan: «Həna a anan dukwen, winen tə Yesu sə Nazaratu ata re.»

⁷² Piyer a məman anan asa, a wa: «Ni mbadəy, tə diđek a, na san anan bay.»

⁷³ A njahay mənəcək asa, do sa man ataya ta nay pə cakay a Piyer. Ta jan, ta wa: «Tə diđem awan, iken do a tinen wanahan, anga miresl anak a a dakay anan iken nə Galile ahay.»

⁷⁴ Kagasl Piyer a dazlan sə mbadəy coy: «Kak na san dowan ata zle nə, Mbərom a tə alay anahan awan à tahasl nen! Na san dowan ata bay fok!»

Kwayan'a, njəkar a zlah. ⁷⁵ 'Am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njəkar i saa zlah nə, ka jak saray maakan ka san nen bay.» A nay uho, a yam cəđək cəđək tə ide sə ayam.

27

Ta zla anan Yesu əga Pilatu

Markus 15.1; Lukas 23.1-2; Yuhana 18.28-32

¹ Ide a cəde siwa a cəna, bahay sə gəđan duno anə way ahay pi zek tə məced sə Yahuda ahay ta ban 'am sa vad anan Yesu kutok. ² Coy tə jaway anan, ta zla anan əga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

Amac ana Yudas

Mer su way ahay 1.18-19

³ Natiya, Yudas a ca apan nə ta gan anə Yesu nə, sariya sa vad anan à məkə cəna, a jalay anan cəđək cəđək, a zla à man ana bahay sə gəđan duno anə way ahay anga Mbərom tə məced sə Yahuda ahay, a man atan anan dala sə gursa a tinen sə varan kwa kuro maakan ata awan. ⁴ A jan atan, a wa: «Na gak ines, anga nə njəkək anan uda anə do mənəcəna ines.»

Əna tinen ite ta jan apan, ta wa: «Ma a manay apan anaw! Wita nə, baway anak kutok!»

⁵ Coy Yudas a dazlan, a guce anan dala ata à gala su doh sə mazla6 a Mbərom. A zla, a ngərew zek anahan tə liber.

⁶ Bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom ataya ta ra anan dala ata awan, ta wa: «Tawrita kə varak uko cəved sa tar anan dala a anan à kukwar sa daf dala su doh sə mazlaḅ a Mbərom bay. Anga tə dala ata tə sukum nə mez su do.» ⁷ Ta ban apan à wulen a tinen a inde kutok, tə sukum anan guvo ana do sa han səngəle a inde tə dala ata awan, aday ti taa la uda mədurlon ahay. ⁸ Anga nan kutok, hus həna dukwen, tə ngaman anə guvo ata nà, Guvo sə Mez. ⁹ Natiya 'am ana do maja'am a Mbərom Yeremiya a təra, anga kə jak, a wa: «Ta ra dala sə gursa kwa kuro maakan, dala mbala ana Isəra'ila ahay sa ban apan sə sukum anan tə winen ata awan. ¹⁰ Tə sukum anan guvo ana do sa han səngəle a inde, kawa ana Mbərom Fetek sə duko anan ata awan.*»

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Markus 15.2-15; Lukas 23.3-5, 13-25; Yuhana 18.33 - 19.16

¹¹ Yesu, winen mə tavay a pa 'am ana guverner Pilatu. Pilatu ite, a cəce panan wa, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

Yesu a mbədahān apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

¹² Bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom pi zek tə məced sə Yahuda ahay ta ndaḅ apan 'am, əna kə mbədahak apan bay. ¹³ Kagasl, Pilatu a cəce panan asa, a wa: «Kə slənek 'am ana do sa ra apak 'am a anaya itəbay kələdaw?»

¹⁴ Yesu kə mbədahak apan kwa mənəcək bay fok, aday a gan masuwayan anə guverner Pilatu.

¹⁵ Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, guverner a taa mbəsakan atan ahay do kərtək à dangay wa, dowan a kawa ana do ahay saa cəce ata fok. ¹⁶ A alay ata ite, dowan a inde à dangay a re, do ahay fok ta san anan lele. Tə ngaman Yesu Barabas. ¹⁷ Do ahay tə halay nga, aday Pilatu a cəce patan wa kutok, a wa: «A nak ikwen nə mbəsakak ikwen ahay à dangay wa həna nà, wayaw? Yesu Barabas daw, kabay Yesu sə ngaman Almasihu ata daw?» ¹⁸ Pilatu a san zle, ta ban anan Yesu nà, anga sərək cərkəke.

¹⁹ A alay a Pilatu winen apan i ga sariya u doh ata nà, uwar anahan a slənay apan do, à jan nà: «Kə sa gan awan anə dowan a mənəcəna ines a anan bay, bina avad a nə, cəen sə zubay kə bənak uno mbiyed anga winen bayak awan.»

²⁰ Aya əna, bahay sə gədan dundo anə way ahay, pi zek tə məced sə Yahuda ahay, ta ran 'am anə do ahay aday tə cəce Pilatu à mbəsakan atan anan Barabas aday à vad anan Yesu. ²¹ Guverner a cəce patan wa asa, a wa: «A nak ikwen nə mbəsakak ikwen ahay à wulen su do a cew a anaya wa nə wayaw?»

Tə mbədahān apan, ta wa: «Mbəsakan umo ahay nə Barabas.»

²² A cəce patan wa: «Aday nà ga anan tə Yesu sə ngaman Almasihu ata nà, kəkəməw?»

Tə mbədahān apan pə kərtək a tinen a fok, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²³ Pilatu a cəce asa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Əna tə zəga anan sa zlah tə məgalak a, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²⁴ Pilatu a ca apan nə i mba apan sa ga awan kwa mənəcək ibay, aday abəbal awan winen apan i zəga hwiya. Natiya kutok, a banay alay anahan pa 'am sə do ahay ta sa ja nà: «Ines sa vad anan dowan a anan inde upo ibay. Wita nà, kwanay sa san!»

²⁵ Do ahay fok tə mbədahān apan, ta wa: «Ines sa vad dowan a anan à njahay pa nga a manay ahay, aday pa nga a gwaslay a manay ahay.»

* **27:10** Ca pə Jekariya 11.12-13; Yeremiya 18.2-3, 19.1-2, 32.6-15.

²⁶ Pilatu a mbāsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay t̄ ndabay anan Yesu. Aday a varan atan anan, t̄ daray anan p̄ d̄dom.

Suje ahay ta ran mindel anà Yesu

Markus 15.16-20; Yuhana 19.2-3

²⁷ Suje ana Pilatu ahay ta zla anan t̄ Yesu ù doh s̄a guverner, aday t̄ halan nga anà suje ahay fok p̄ cakay. ²⁸ T̄ culok panan zana, t̄ d̄fan zana d̄zd̄az a pi zek, kawa s̄a bahay. ²⁹ T̄ hanan jugo s̄a adak, t̄ d̄fan à nga inde, t̄ varan sukol à alay puway anahan. Kagasl t̄ dukwen ḡermec ù vo, ta ma nga s̄a mbasay apan, ta wa: «Bahay s̄a Yahuda ahay à ga inde s̄a coy!» ³⁰ T̄ t̄fe apan mane, t̄ nḡzar panan sukol s̄a manan aday t̄ d̄can anan pa nga saray bayak awan. ³¹ Ta ndav anan s̄a mbasay apan n̄a, t̄ culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak p̄ d̄dom m̄a zl̄ngad̄ awan.

T̄ daray anan Yesu p̄ d̄dom m̄a zl̄ngad̄ awan

Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Natiya awan, tinen apan ti zla anan Yesu ata n̄a, suje ahay t̄ zlangay uda t̄ d̄wan a inde t̄ ngaman Simon, winen Siren ahay. Suje ahay ta gan b̄alaray s̄a tavak d̄dom ata p̄ Yesu wa. ³³ T̄ d̄zle à man a inde t̄ ngaman Golgota, kawa sa ja n̄a, K̄lakasl-sa-Nga. ³⁴ A man ata n̄a, t̄ varan way m̄a kwasay a m̄a japay a t̄ ndaliwen a anà Yesu aday à sa. Əna Yesu a tukom anan c̄na, a ngam sa sa bay.

³⁵ Coy t̄ darak anan ayak p̄ d̄dom m̄a zl̄ngad̄ awan, aday t̄ ḡzla anan zana a Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan caca. ³⁶ T̄ njahay à man ata sa ba anan kutok. ³⁷ T̄ vinde anan way a tinen a sa ban anan apan ata awan, t̄ lawak anan ayak p̄ d̄dom pa nga anahan. T̄ vinde anan am ata n̄a, natiya awan: «Dowan a anan n̄a Yesu, bahay s̄a Yahuda ahay!» ³⁸ T̄ darak ayak d̄o s̄a akar aya inde cew re, d̄o k̄rtek a t̄ alay puway, d̄o hinen t̄ alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

³⁹ Do sa zla ta man ataya awan fok ta bal nga kwata kwata, t̄ ḡnahan, ta wa: ⁴⁰ «Iken ka wa ki mbazl anan doh s̄a mazlā a Mb̄erom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba? Tam anan nga anak kwa! Kak iken Wan a Mb̄erom cukutok n̄a, dazay ahay p̄ d̄dom a wa bidaw?»

⁴¹ Bahay s̄a ḡdan dungo anà way ahay anga Mb̄erom, t̄ miter s̄a Tawrita ahay, t̄ m̄aced̄ s̄a Yahuda ahay, ta ma nga sa ran mindel a re. Ta wa: ⁴² «K̄ t̄mak anan d̄o azar aya awan, əna a m̄ba apan sa tam anan nga anahan a bay. Winen bahay s̄a Is̄era'ila acakan d̄aw? A dazay h̄na p̄ d̄dom wa aday d̄i sa d̄af apan nga kutok. ⁴³ A d̄af nga p̄ Mb̄erom, a wa winen wan anahan! Lele, cuko apan kutok, kak a nan à Mb̄erom sa tam anan h̄na n̄a, na.» ⁴⁴ Do s̄a akar ataya m̄a daray aya p̄ k̄rtek a tat̄ Yesu ataya ta ma nga s̄a ḡnahan matanan re.

Amac a Yesu

Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ Natiya, a ban p̄ man ipec wa n̄a, luvon a ga p̄ daliyugo fok tak̄d̄imbom, hus à njamde maakan. ⁴⁶ A ga njamde maakan n̄a, Yesu a zlah t̄ m̄agalak a, a wa: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Kawa sa ja n̄a: «Mb̄erom uno, Mb̄erom uno, k̄a mb̄sak nen angamaw?»†

⁴⁷ Do a m̄a tavay aya à man ata azar a t̄ sl̄one bine maw c̄na, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya.» ⁴⁸ Dowan a tinen a k̄rtek a haw, a ḡəba awan a kawa baf, a tar anan à way m̄a kwasay a inde, aday s̄arekeke re asa. A taran

† 27:46 Ca p̄ Jabuura 22.2.

anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu â susceḇ. ⁴⁹ Əna dō a azar ataya ta wa: «Kak Eliya i nay saa tam anan nā, di ca apan aday. Buko!» ⁵⁰ Yesu a zlah tə magalak awan asa, a mac way anahan.

⁵¹ A alay anahan a sa mac ata ite, zana sə gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek wa tə dō ahay ù doh sə mazlaḇ a Mbərom ata, a nğaraw i zek wa əndem, a bənay ahay kwa à mburom wa hus à məndak. Aday đukwen daliyugo a ɓal, pəkərad ahay ta ta i zek wa. ⁵² Jəvay ahay tə təḇa re, aday dō a Mbərom ma mac ataya tə slabakay à məke wa bayak awan. ⁵³ Dō ataya tə jənay ahay à jəvay wa, aday pə dəḇa ana Yesu sə slabakay ahay à məke wa ata nā, ta zlak à Urəsəlima, wulen su doh cəncan awan, aday dō ahay bayak a tə canak atan re.

⁵⁴ Suje sə Ruma ahay tə bahay a tinen, tinen apan ti ba pə Yesu. Tə canan anā daliyugo a sa ɓal pi zek tə way a sə təra ataya nā, tə jəjar pi zek anga way a sə təra ata awan. Ta ja, ta wa: «Tə didek awan, winen Wan a Mbərom.»

⁵⁵ Uwar ahay bayak a inde à man ata awan, tə tavay zad, tinen apan ti cak ayak apan. Tinen aday nā, tə pərahan ahay azar anā Yesu kwa à Galile wa, anga ti gan mer su way. ⁵⁶ A wulen sə uwar ataya nā, di tan à nga anā Mariyama dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama may ana Yakuba tə Yusufu, aday may ana wan a Zebede aya inde à man ata re.

Tə gəḇa anan Yesu à məke

Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Suko a a ga cəna, dowan a inde zlıle awan, winen Arimatiya ahay, a nay. Dowan ata nā, tə ngaman Yusufu, winen đukwen njavar ana Yesu. ⁵⁸ A zla à man ana Pilatu, a cəce panan məsinde ana Yesu. Pilatu đukwen kə təmahak anan anan, a varan cəved sa la anan Yesu. ⁵⁹ Yusufu a zla, a gəḇa anan məsinde, a nga anan apan rəkot a inde lele awan. ⁶⁰ A dəfak anan ayak à jəvay anahan a inde ma la a à jama inde wiya awan. A bətukwal apan bələlen məduwen a, a tacay anan 'am sə jəvay kutok, a zla way anahan. ⁶¹ Mariyama, dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama hinen ata, tinen mə njahay aya pa 'am jəvay, ti ca apan.

Dō sa ba pə jəvay a Yesu ahay

⁶² Sidew a cəna, luvon sa man uda awan, bahay sə gəḇan dundo anā way ahay anga Mbərom pi zek tə Farisa ahay ta zla əga Pilatu. ⁶³ Ta jan anā Pilatu kutok, ta wa: «Bahay a manay, 'am inde kə mak umo ahay à nga inde. Bina, à alay a dō sə mungwalay a anan kə məcak fan bay ata nā, a wa: “Pə dəḇa sə amac uno wa luvon maakan nā, ni slabakay à məke wa.” ⁶⁴ Suwan həna nā, jan anā suje ahay tā ba anan jəvay awan luvon a maakan ataya cite. Bina njavar anahan ahay tā sa nay sə kəra anan məsinde anahan a bay. Ata ti jan anā dō ahay: “Yesu kə slabakak ahay à məke wa.” Aday mungwalay a həna anan ata nā, i zalay winen a mama'am ata re.»

⁶⁵ Pilatu a jan ata, a wa: «Suje ahay inde həna. Zlen, kə si ben anan jəvay ata kawa ana kwanay sa mba apan.»

⁶⁶ Ta zla, tə tapay anan 'am sə jəvay ata tə mətətək, ta pak suje ahay à man ata sa ba anan jəvay kutok.

28

Yesu a slabakay ahay à məke wa

Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pə dəḇa sə luvon sa man uda wa, kawa sa ja nā, pa pac sə zaka, pərek, Mariyama dəna sə Magədala tə Mariyama hinen ata, ta zla sa cak ayak pə

jəvay. ² Natiya ca, daliyugo a 6al kəzlek kəzlek, anga maslay a Mbərom a nay à mburom wa, a bətukwal anan bələlen ana tinen sə tacay a 'am sə jəvay ata, a njahay apən ton. ³ Maslay a Mbərom ata a dav nə kawa awuted a Mbərom sa dac ata awan. Zana anahan pi zek dukwen a dav nə kawa lanja. ⁴ Do sa ba pə jəvay ataya tə canan cəna, tə jəjar pi zek bayak awan, tə təra kawa do ma mac aya awan.

⁵ Maslay a Mbərom ata a jan anə uwar ataya: «Kwanay nà, kə jəjiren bay, bina na san zle, kwanay apən ki pəlen Yesu, dowan a tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. ⁶ Winen inde à man a anan sabay! Kə slabakak ahay à məkə wa kawa ananahan a sa ja ata awan. Əna, hayak ikwen ahay! Cen pa man a tinen sə nahak anan ayak uda ata awan. ⁷ Aday zlen bəse, jən anan anə njavar anahan ahay nà: “Yesu kə slabakak ahay à məkə wa. I lahak ikwen à Galile. Ki i cinen anan nà, à man ata awan.” Na jak ikwen anan coy.»

⁸ Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa, tinen ma rah a tə zlawan aday tə ataslay mivəl a re. Tinen apən ti zlan anan ayak tə ləbara ata anə njavar a Yesu ahay kutok. ⁹ Kwayan'a Yesu a nay ahay, tə zlangay uda tə uwar ataya awan. Yesu a jan atan, a wa: «Zay daw?» Uwar ataya tə hədəken ayak pə cakay. Ta ban anan à saray a wa, tə həran nga. ¹⁰ Yesu a jan atan, a wa: «Kə jəjiren bay. Zlen, jən anan anə mərak uno ahay nə t̄a zla pə daliyugo sə Galile. Ti i cuno nà, à man ata awan.»

'Am ana do sa ba pə jəvay ahay

¹¹ Uwar ataya tinen apən ti zla way a tinen kutok, suje sa ba pə jəvay ataya azar aya ta zla à Urəsəlīma, tə təkəren ləbara sə way a sə təra ataya fok anə bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom. ¹² Tinen ite tə halay nga pə kərtek a tə maced sə Yahuda ahay. Ta ban à wulen a tinen inde, tə varan dala bayak a anə suje ahay, ¹³ t̄a jan atan nà: «Jən nà: “Mə njəkak ahan, aday njavar anahan ahay ta nak, tə kərak anan məsinde sə luvon.” ¹⁴ Guverner kə sak a sləne 'am a anan ite nà, manay a mi san sə bənan mbac, mi təmay ahay kwanay à dəcə ahay wa fok.» ¹⁵ Suje ataya tə təma dala ata, aday ta ga kawa ana tinen a sa jan atan ata awan. Mungwalay ata kə tak 'am à wulen sə Yahuda ahay bayak a hus ahay biten.

Yesu a kan zek anə njavar anahan ahay

Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

¹⁶ Natiya kutok, njavar a Yesu ahay kuro nga kərtek ataya ta zla pə daliyugo sə Galile, ta zla à bəzlom a 6a Yesu a kə jak atan anan ata awan. ¹⁷ Tə canan cəna, tə dukwen gərmec ù vo, əna do a azar aya ta ma nga sa ja nà: «Hinahibay nə winen bay dəge.» ¹⁸ Yesu a hədəken atan ayak pə cakay, a ja: «Mbərom kə varak uno anan məgala pə way sə mburom ahay fok tə məgala pə way sə daliyugo ahay fok. ¹⁹ Anga nan, zlen pə cakay su do su kon ahay fok, tərən atan njavar uno aya awan. Gen atan baptisma tə sləmay ana Bəbay Mbərom, tə sləmay ana Wan anahan, aday tə sləmay ana Apasay Cəncan awan. ²⁰ Tətiken atan anan aday ti dəfan apən anə way uno sa jak ikwen ataya fok. Sənen anan, ni ga inde tə kwanay pə luvon pə luvon hus pa sa ndav anan daliyugo.»

Ləbara mugom a kawa ana Markus sə vinde anan ata awan A dəkay way pə deftere a anan

Markus a vinde dərəwel a anan nà, sə dəkay anan Yesu winen Almasihu, Wan a Mbərom. Iken apan ki jinge dərəwel a Markus nà, ki njiden anan Yesu kawa iken pə kərtek a tə Piyer. Kawa ana Piyer sə canan anà masuwayan a Yesu sa ga ata nà, ki canan pə mədire pə mədire, aday ki san kutok, Yesu nə winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu a lavan zek anà mer su way anahan (1.1-20)

Yesu a ga mer su way anahan à Galile aday à Yahudiya (1.21 - 10.52)

Yesu winen à Urəsalima (11.1 - 15.47)

Yesu a slabakay à məkə wa (16.1-20)

Wazo a Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay

Mata 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Ləbara mugom a, pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom, a dazlan nà, natiya awan.

² A təra kawa ana Ezaya, dō maja'am a Mbərom, sə vinde, a wa:

«Mbərom a jan ahay anà dō si mer su way anahan nà:

“Həna ni slan dō maslan uno,

i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.

³ Down a inde, winen apan i zlah à saf inde à kiβe, a wa:

Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə taway nga a fəhhe lele. *”»

⁴ Matanan kutok, Yuhana dō sa ga baptisma, a zla à man sa saf inde. Winen apan i wazan à dō ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

⁵ Dō sə Urəsalima ahay pi zek tu dō sə Yahudiya azar aya fok, ta nay pə cakay a Yuhana. Tə dazlan sə dəkay anan ines a tinen ahay. Aday Yuhana a gan atan baptisma à zliinder sə Urdon inde. ⁶ Yuhana a aday nà, a daf pi zek nə zana ma han a tə sibək sə zlugweme awan, a 6an zərkutov dukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan ite nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kiβe aya awan.

⁷ A wazo anahan inde nà, a wa: «Down inde, i nay à dəba uno wa, a zalay nen tə mazlaβ lele. Anga nan, nen na slak sə kudək, aday ni pəsakan anan lifer sə təkarak anahan bay. ⁸ Nen nà, na gak ikwen baptisma nə tə a'am, winen kəma, i i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13 - 4.11; Lukas 3.21-22, 4.1-13

⁹ A alay ata kutok, Yesu a slabakay ahay, kwa à wulen su doh sə Galile sə ngaman Nazaratu ata wa, a nay ahay pə cakay a Yuhana à zliinder sə Urdon, aday Yuhana a gan baptisma. ¹⁰ Yesu winen apan i jənay à a'am wa cəna, a canan à bagəbaga mburom a təba pangaya, aday Apasay a Mbərom winen apan i dazay ahay apan kawa badəbada. ¹¹ Aday 'am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Iken wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivəl bayak nə tə iken.»

* 1:3 Ca pə Esaaya 40.3.

¹² Kwayan'a, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à ki6e.
¹³ Yesu, winen à man ata nə luvon kwa kuro fudo, Fakalaw winen apan i njak anan. Atə Yesu mə njahay a, pi zek tə way sə ki6e ahay, aday maslay a Mbərom ahay tinen apan ti gan mer su way.

Yesu a ngaman anà do sa ban kələf aya inde fudo

Mata 4.18-22; Lukas 5.1-11

¹⁴ A alay ata asanaw nà, bahay Hiridus a ban anan Yuhana à dangay. Pə də6a anahan a wa nà, Yesu a ma pə daliyugo sə Galile. A wazay anan ləbara mugom a, mbala ana Mbərom sə slənay, ¹⁵ a wa: «Alay a kà slak həna, bahay a Mbərom winen defefe kutok. Mbiken ines a kwanay ahay, aday dəfen nga pə ləbara mugom awan.»

¹⁶ Natiya, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile nà, a canan anà do sa ban kələf aya inde cew, atə Simon tə mərak anahan Andəre, tinen apan ti ban kələf tə zuvo a tinen ahay. ¹⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kələf sabay. Ki i njiden uno nà, do sə pəruho azar ahay adəka.» ¹⁸ Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar.

¹⁹ A hədek pa 'am mənjoek, a tan à nga anà dōwan aya cew asa, atə Yakuba tə mərak anahan Yuhana, wan ana Zebede ahay. Tinen apan ti ndakay zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. ²⁰ A ngaman atan ayak ite, kwayan'a tə mbəsak anan bəbay a tinen Zebede pi zek tu do si mer su way anahan ahay à kwalalan inde, tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan dōwan a inde tə setene à nga

Lukas 4.31-37

²¹ Atə Yesu tə njavar anahan a, sə ngaman ataya, ta zla way a tinen, tə dəzle à wulen su doh sə Kafarnahum. Pə luvon sa man uda awan, Yesu a zla à doh sə wazay†, a dazlan sə dakan atan anan way. ²² Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga winen a dəkay way nə kawa do sə mazla6 bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

²³ A alay ata ite, dōwan inde à man ata awan, winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek, ²⁴ a wa: «iken Yesu, do sə Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca daw? Na san iken zle lele, iken nə do maslan a Mbərom Cəncan awan.»

²⁵ Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan nà: «Kə bəbal awan bay, hayak à dōwan ata wa adəka.»

²⁶ Kwayan'a, setene ata a 6al anan dōwan ata kəzlek kəzlek, a zlah pi zek sə məgala, aday a nay à dōwan ata wa bok.

²⁷ A gan masuwayan anà do ahay fok. Aday tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Həna anan nə maw? Mərike wiya a aday tə mazla6 a bidaw? Winen apan i jan 'am anà setene ahay, aday tə dəfan apan acakan!»

²⁸ Cəna, ləbara anahan a ata a ta 'am təday pə daliyugo sə Galile ata fok.

Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan

Mata 8.14-17; Lukas 4.38-41

²⁹ Natiya, atə Yesu ta nay tatə Yakuba tə Yuhana, à doh sə wazay wa cəna, ta zla way a tinen əga atə Andəre tə Simon. ³⁰ Jəje ana Simon inde, winen mə nahay a à doh, anga nga a 6ərzlan. Yesu a dəzlek ayak cəna, tə təkəren ləbara awan. ³¹ Yesu a hədek pə cakay anahan, a bənan alay, a slabak anan. Nga sə 6ərazl a ndalay panan. Uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.

³² Pə də6a anə pac sə slahay à doh wa nà, do maza aya tə gə6ay do sə dəvac a tinen ahay, pi zek tu do tə setene aya à nga inde ataya fok. Ta nay atan pə

† 1:21 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

cakay ana Yesu. ³³ Do sa man ataya fok tə halay nga pə bərkwitek su doh ata awan. ³⁴ Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay cara cara, a razl anan setene ahay à do ahay wa. Aday kə varak atan cəved anà setene ahay sa ja 'am bay, anga ta san anan zle lele.

Yesu a wazay à wulen su doh sə kibe ahay

Lukas 4.42-44

³⁵ Sidew a nà, Yesu a wule pərek, a zla à kibe à saf inde saa ga amboh à man ata awan. ³⁶ Atə Simon tu do aday tinen àga winen ataya, ta zla saa pəlay anan. ³⁷ Ta njad anan cəna, ta jan, ta wa: «Do ahay fok, tinen apan ti pəlay iken.»

³⁸ A mbəđahan atan apan, a wa: «Zluko adəka nə à wulen su doh sə kibe ahay, aday ni saa wazan à do ahay à man ataya re. Anga na nay nà, saa ga mer su way ata awan.»

³⁹ Matanan acəkan, a bar pə daliyugo sə Galile fok. A wazay ù doh sə wazay ahay, a razl anan setene ahay à do ahay wa.

Yesu a mbar anan dowan a inde mə dugwad awan

Mata 8.1-14; Lukas 5.12-16

⁴⁰ Dowan a inde, winen mə dugwad awan, a nay pə cakay ana Yesu. A dukwen gərmec ù vo, a jan tə zəhha awan: «Kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

⁴¹ 'Am anahan ata, a gan ì zek wa anà Yesu. A ndəđoy alay, a laman, ta sa ja: «U no. Mbar! Zugol anak kə ndəvak.»

⁴² Cəna, mbəlak məduwen ata a ndalay pə dowan ata wa, a mbar kutok.

⁴³ Aya əna Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, aday a razl anan, ta sa jan nà: ⁴⁴ «Zla wanak, aday kà sa təkəren ləbara a anan anà dowan bay. Əna zla saa kan zek anà do sə gəđan dundo anà way anga Mbərom, à zəzor iken. Aday varan way anà Mbərom, kawa a Tawrita ana Musa sa ja, sa vad panak awiyaway. Natiya do ahay tã san apan, zugol anak kə ndəvak.»

⁴⁵ Əna, dowan ata a zla way anahan cəna, a gar anan do ahay tə ləbara kawa sə təra apan. Anga nan, Yesu a mba apan sa zla à wulen su doh ahay, pə ide su do ahay, sabay. A njahay wanahan nə, uho à kibe. Cəkəbay, do ahay ta zlak ayak pə cakay anahan ta day ahay wa fok.

2

Yesu a mbar anan dowan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Lukas 5.17-26

¹ Pə dəba sə nahay mənjoek wa cəna, Yesu a may ahay à Kafarnahum. Do ahay fok tə sləne asa winen inde agay à wulen su doh. ² Tə halay nga bayak awan, aday man kə mbakak kwa mənjoek bay, uho kawa ù doh re. Aday Yesu winen apan i dakan atan anan 'am a Mbərom.

³ Do ahay fudo tə gəbak ayak dowan a tinen inde tə lala, winen mə təra à məndak awan. ⁴ Tə njadək man sə dəzle anan dowan ata pə cakay ana Yesu bay, anga do kə zalak ù doh awan, rod ahay à məsudoh ində. Anga nan kutok, ta jan pa nga su doh, tə təba anan nga su doh à man ana Yesu winen mə tavay a uda ata awan.* Tə taran anan ayak dowan pə lala ata tə lifer.

⁵ Yesu a canan anà adaf nga† a tinen ata cəna, a jan anà dowan a mə təra à məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

* **2:4** Nga su doh a tinen mi cəcəb a cəcəcəb bay. Tə pəpay a pəpay. † **2:5** Adaf nga: tə bayak pə Yesu aday ta daf apan nga.

⁶ Kutok nà, miter sɛ Tawrita ahay mɛ njahay aya inde à man ata awan. Tɛ jalay à nga a tinen inde, ta wa: ⁷ «Dowan a anan a ja 'am ata nà, angama kɛlanaw? A jɛnan pa 'am anà Mbɛrom. Waya sa mba apan sɛ pɛsɛ ines su dɔ anaw, kak si Mbɛrom a aday bina!»

⁸ Yesu a san anan ajalay nga a tinen a kwayan'a, a jan atan: «Kɛ jilen à mivel a kwanay inde matana ata nà, angamaw? ⁹ Ma da 'am a nɛ maw? Sa ja: “Nɛ pɛsek anan ines anak ahay”, ata daw, kabay, sa ja: “Slabak, gɛɛa lala anak, zla”, ata daw? ¹⁰ Əna u no kɛ sɛnen apan lele, nen Wan su Do nà, mɛgala uno inde sɛ pɛsen anan ines à dɔ ahay pɛ daliyugo.»

Matanan, a jan anà dowan mɛ tɛra à mɛndak ata awan: ¹¹ «Nen apan ni jak: Slabak, gɛɛa lala anak, zla agay!» ¹² Cɛna, a slabak, a gɛɛa lala anahan pɛ idɛ sɛ dɔ ahay fok, a zla wanahan. A gan atan masuwayan. Anga nan, tɛ hɛran nga à Mbɛrom, ta wa: «Kula dɛ canak anan anà way mɛ tɛra kawa hɛna anan bay.»

Yesu a ngaman anà Lewi

Mata 9.9-13; Lukas 5.27-32

¹³ Asa, Yesu a zla ta man sɛ bɛlay sɛ Galile. Do ahay fok ta zla pɛ cakay anahan, aday a dakan atan anan way. ¹⁴ Winen apan i zla ata nà, a canan ayak anà dowan inde tɛ ngaman Lewi‡, wan ana Alfa, winen mɛ njahay a ù dɔh sɛ cakal jangal. Yesu a jan, a wa: «Pɛruho azar!» Lewi a slabak ca, a pɛrahan azar acɛkan.

¹⁵ Pɛ dɛɛa anahan a wa, Yesu a njahay tɛ njavar anahan ahay sa pa way àga Lewi. Do sɛ cakal jangal ahay pi zek tu dɔ sɛ atahasl ahay tɛ njahay pɛ cakay ana Yesu sa pa way à tuwez kɛrtek a wa, tinen bayak a sɛ pɛrahan azar.

¹⁶ Miter sɛ Tawrita à wulen sɛ Farisa ahay wa tɛ canan winen apan i pa way pɛ kɛrtek a tu dɔ sɛ cakal jangal ahay, aday tu dɔ sɛ atahasl ahay nà, tɛ cɛce pɛ njavar anahan ahay wa, ta wa: «A pa way pɛ kɛrtek a tu dɔ sɛ cakal jangal ahay, aday tu dɔ sɛ atahasl ahay nɛ, angamaw?»

¹⁷ Yesu a slɛne anan lele nà, a jan atan, a wa: «Do dɛvac a bay cɛna, a gan may anà dɔ sɛ disise bay, si dɔ sɛ dɛvac ahay. Nen na nay ahay sa naa ngaman anà dɔ sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sɛ ngaman anà dɔ sɛ atahasl ahay.»

Acɛce way pɛ sumaya

Mata 9.14-17; Lukas 5.33-39

¹⁸ Natiya, njavar a Yuhana ahay pi zek tɛ Farisa ahay, tinen apan ta ta ga sumaya. Do ahay ta jan anà Yesu: «Njavar a Yuhana ahay ta sɛ Farisa ahay ta ga sumaya, aday mbala anak ahay nɛ ta ga itɛbay nà, angamaw?»

¹⁹ Yesu a mbɛdahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, dɔ mɛ ngamay aya à man sɛ gɛɛa dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya ite daw? Matanan bay! A alay a tinen pi zek tata dɔ sɛ gɛɛa dalay ata nà, ti ga sumaya kula bay. ²⁰ Əna pa pac a dɔ sɛ gɛɛa dalay ata, tɛ bɛnak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

²¹ «Matana re, waya sɛ tapay zana wiya a pɛ zana anahan mɛduwer a anaw? Ibay. Anga à man sɛ banay anan nà, mɛgabal sɛ zana wiya ata i zɛga anan apan mɛke ana zana mɛduwer ata awan, i nɛraw.

²² «Aday dɛkwen, dowan sa mbaɗ mahay anahan mɛ kwasay a bay, à mbulo sa zlay§ mɛduwer a nà, ibay. Anga mahay mɛ kwasay a bay ata kà sak a

‡ **2:14** Lewi: kawa sa ja nà, Mata. Slɛmay su dɔ kɛrtek awan. § **2:22** Mbulo sa zlay nà, way sa mbaɗ uda mahay kabay a'am sa sa, anga dɔ sa bar ahay. Aday dɛkwen, kak winen wiya a nà, a nɛraw kawa ata gɛzla tɛ kukwar sa kad a bay.

kwasay uda nà, i ngəraw anan mbulo məduwer ata awan. Ata mahay i mbaɗ, aday mbulo ɗukwen kà nəsek re. Sumor a nà, sa mbaɗ mahay mə kwasay a bay à mbulo wiya inde cite.»

Yesu nà, winen bahay sà luvon sa man uda awan

Mata 12.1-8; Lukas 6.1-5

²³ Pa pac a inde nà, luvon sa man uda awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Tinen apan ti zla ata nà, njavar anahan ahay ta kaɗ ndaw sa pa. ²⁴ Farisa ahay tə canan cəna, tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Ca apan, ta ga way aday təde abay sa ga pə luvon sa man uda awan bay ata nə angamaw?»

²⁵ Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu ɗo anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay ɗaw? A ga nə kəkəməw?» ²⁶ A alay a Abiyatar winen bahay nga su ɗo sə gəɗan dundo anà way ahay anga Mbərom ata nà, Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom. Təde abay saa pa ɗaf ata nà, tinen ɗo sə gəɗan dundo anà way ahay taayak ba. Əna Dawuda kà pak tu ɗo anahan ahay re.»

²⁷ Yesu a jan atan kutok: «Mbərom a ɗaf luvon sa man uda awan nà, anga ɗo, bina a ɗaf ɗo anga luvon sa man uda awan bay. ²⁸ Kətanən, nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

3

Yesu a mbar anan ɗowan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Lukas 6.6-11

¹ Pə ɗəɓa anahan a wa nà, Yesu a zla ù doh sə wazay* maza asa. ɗowan inde à man ata ma mac alay awan. ² ɗo manide a Yesu aya inde nà, tinen apan ti ɗəfan ide. Kak kə mbərak anan ɗowan ata pə luvon sa man uda awan nà, ata aday ti man anan mungok. ³ Yesu a jan anà ɗowan ma mac alay ata awan: «Slabak, tavay pa 'am sə ɗo ahay.»

⁴ Cəna, a cəce pə ɗo ahay wa, a wa: «Pə luvon sa man uda nà, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəved inde sa ga mer su way lelibay awan, ɗaw? Təde sa tam anan sifa su ɗo ɗaw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa ɗaw?» Əna ta ngam sə mbəɗahan apan bay.

⁵ Yesu a ca patan nerre tə mivel awan, aday asəder a tinen ata ɗukwen kə cəbak anan ite. A jan à ɗowan ma mac alay a ata kutok: «Nɗəɗoy anan alay anak!» A nɗəɗoy anan acəkan, alay anahan a pasak ike. ⁶ Farisa ahay tə canan cəna, ta nay ahay uho, aday tə halay nga pə kərtek a tu ɗo ana Hiridus ahay, aday tə pəlay cəved sə lize anan Yesu.

Do ahay bayak a ta zla à man a Yesu

⁷⁻⁸ Yesu a slabak à wulen a tinen wa, a zla way anahan pə bəlay sə Galile tə njavar anahan ahay. Do ahay bayak a tə pərahak anan azar. Ta nay ahay kwa à Galile wa, kwa à Urəsalima wa, tu ɗo sə Yahudiya ahay fok, aday à Idumiya wa, pi zek tu ɗo ahay sa nay ahay kwa à ɗəɓa sə zlinder sə Urdon wa, aday tu kon sə cakay sə Tirus tə Sidon ahay wa fok.

⁹ Anga nan kutok, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tə pəlan kwalalan cəɗew awan, aday i njahay uda awan, bina ɗo ahay tinen apan ti ngəɗec anan kə zalak. ¹⁰ Kə mbərak ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan. Anga nan, ɗo sə ɗəvac azar aya cara cara tə zəgahak ayak apan, aday tə njaf sə laman à Yesu ite.

* 2:25 Ca pə 1 Samuyila 21.2-7.

* 3:1 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

11 Do sə setene ahay ite, tə canan à Yesu a cəna, tə slahay pa 'am anahan, ta zlah, ta wa: «Iken nə Wan a Mbərom!» 12 Yesu a gafan 'am anə setene ataya tā sa jan anə dōwan winen wayaw bay.

Yesu a walay dō maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Lukas 6.12-16

13 Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a ján way anahan à bəzlom, a ngaman ayak à dō ahay kawa sa nan fok. Ta nay pə cakay anahan awan. 14 Winen ite, a walay wa kuro nga anahan a cew, a ngaman atan nə dō maslan ahay. A jan atan, a wa: «Nə walay kwanay nà, aday ki njihen ti nen, ata ni slan kwanay saa wazay, 15 saa razl setene ahay tə məgala a nen saa varak ikwen ata awan.»

16 Do a mə walay a kuro nga cew ataya nà, sləmay a tinen aya həna: Simon (Yesu a daf apan sləmay hinen, a ngaman Piyer†), 17 atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay (Yesu a daf patan sləmay re, a ngaman atan Bowanerges ahay, kawa sa ja nà, wan ma dac Mbərom ahay‡), 18 Andəre, Filip, Bartilome, Mata, Tomas, Yakuba wan ana Alfa, Tade, Simon, dō manidə sə Ruma ahay, 19 tə Yudas Iskariyot, dō saa ga daf pə Yesu.

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Mata 12.22-32; Lukas 11.14-23, 12.10

20 Atə Yesu tə njavar anahan ahay ta may ahay agay. Asa, dō ahay tə halay nga kə zalak, aday Yesu tə njavar anahan ahay tə njadək alay a sa pa way bay.

21 Do anahan ahay tə sləne 'am ata nà, ta nay sə gəbək anan ayak, anga dō ahay ta wa: «I ga nə nga a vawan.»

22 Miter sə Tawrita aya inde, ta nay ahay kwa à Urəsəlima wa. Ta wa: «Bə'elzebul apan!§» Azar aya ta wa: «Ayaw! Fakalaw sə varan məgala sa razl anan setene ahay.»

23 Yesu a ngaman ayak anə dō ataya pə cakay anahan, a jan atan 'am ta 'am sə jike, a wa: «Fakalaw i mba apan sa razl Fakalaw nə kəkəməw? 24 A wulen sə bahay kərtek a inde nà, kak dō anahan aya tinen apan ti vad zek nə, bahay ata i tavay nga mba daw? 25 Kak dō su doh ahay, 'am kə zlak atan pi zek bay nà, doh ata i tavay nga mba daw? A'ay. I gugwes. 26 Matana re, kak Fakalaw kə slabakak pi zek anahan a nà, gədan anahan a i gəzla cew nà, i tavay nga mba daw? A'ay. I lize.

27 «Dowan saa mba apan sa zla ù doh su dō gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nà, ibay. Si kə lahak apan kurre kə jawak anan dōwan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nà, na.

28 «Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Do ahay ti ga ines, ti jənan pa 'am anə Mbərom dukwen, i pəsen atan anan fok re. 29 Əna dō sə jənan pa 'am anə Apasay Cəncan a nà, i njad apəse 'am sə atahasl anahan kulibay. Anga ines anahan a sa ga ata nà, i njahay apan sə viyviya awan.»

30 Yesu a ja matanan nà, anga dōwan ataya ta wa: «Apasay lelibay inde apan.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Mata 12.46-50; Lukas 8.19-21

31 Pə dəba anahan a wa nà, mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta nay. Tə dəzle cəna, tə tavay uho, ta slan apan dō saa ngaman ayak. 32 Do ahay inde bayak a mə njahay a pə cakay anahan ta jan kutok, ta wa: «Atə may anak tə mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho, tə cəce iken.»

† 3:16 Kawa sa ja nà, Pəkərad. ‡ 3:17 Anga ta ga mivel bəse bəse kawa adac a Mbərom. § 3:22 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

³³ Əna Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «May uno, mərak uno ahay, ata nə atə wayaw?» ³⁴ A ca pu do sa van nga tew ataya, a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may uno nà, tinen. ³⁵ Do sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata nà, sə təra may uno tə mərak uno nə winen adəka.»

4

Jike su do sa casl ndaw Mata 13.1-9; Lukas 8.4-8

¹ Yawa, Yesu a dazlan sə wazan à do ahay maza pa 'am sə bəlay sə Galile. Do ahay bayak a tə halay nga pə cakay anahan. Anga nan, a ján à kwalalan inde saa njahay uda pa nga sə bəlay. Do ahay fok mə njahay a pə yugo. ² Yesu a đakan atan anan way ahay bayan a tə jike ahay. A wazo anahan a inde a jan atan, a wa:

³ «Pəken sləmay. Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kutok, zahav a guce panan pə cəved, aday məvuhom ahay tə đagay anan. ⁵ Zahav azar a, a guce pə saray pəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay. ⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay. ⁷ Zahav azar a a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸ Əna zahav azar a a guce pə yugo lele awan. Winen a hay cəna, a har, a zla nga uho, a nah kutok. Kərtək awan, hawal sa ndaw apan nə kwa kuro maakan, hinen ahay, hawal sa ndaw kwa kuro mbərka. Azar aya inde đukwen, hawal sa ndaw apan nə səkat səkat.»

⁹ Yesu a jan atan kutok: «Sləmay inde pə dowan a nə, à sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw? Mata 13.10-17; Lukas 8.9-10

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu winen taayak tu do maslan anahan ahay kuro nga cew, tu do maza aya ma van nga tew ata, tə cəce panan 'am anahan sa jan atan tə jike ata awan. ¹¹ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi đer aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Əna do maza aya nà, ti sləne way ahay fok nà, si ta 'am sə jike, ¹² anga aday:

Tà ca apan, əna tə canan bay,

tà pak apan sləmay, əna tə sləne bay.

Bina aday tã saa may ahay pə cakay ana Mbərom bay,

aday Mbərom à pəsen atan anan ines a tinen ahay bay.*»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan Mata 13.18-23; Lukas 8.11-15

¹³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə slənen 'am sə jike a anan bay dəge? Matanan acəkan! Ki i slənen 'am sə jike ahay kula sabay asanaw? ¹⁴ Do sa casl ndaw ata nà, a casl nə 'am a Mbərom. ¹⁵ Zahav sa ndaw pə cəved ata nà, do sə sləne 'am a Mbərom a ahay. Pə dəba anahan a wa nà, ti təma anan bəse, əna Fakalaw i nay, i wudəh anan 'am a ma casl à tinen inde ata awan, anga aday à hay bay.

¹⁶ «Do maza aya awan, ta ga minje tə zahav ma casl a pə saray pəkərad ata awan. Tə slənek 'am a Mbərom nà, tə təma anan bəse tə ataslay mivəl awan.

¹⁷ Əna 'am ata a pak sləlay à mivəl a tinen inde bay. Anga nan, dəcə i tan atan à nga, kabay ajuđwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom.

* 4:12 Ca pə Esaaya 6.9-10.

18 «Do maza aya ta ga minje tə zahav ma casl a à wulen sə adak inde. Tinen apan ti sləne 'am a Mbərom cite. 19 Əna way sə daliyugo inde cara cara. Ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlıle sə daliyugo ahay, ti ga ubor si zek pə way ahay cara cara. Way ataya fok nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom, aday à nah bay.

20 «Do maza aya asa, ta ga minje tə zahav sa ndaw ma casl a pə yugo lele awan. Tinen apan ti sləne 'am ana Mbərom ma ja awan, tə təma anan lele, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Anga nan, kərtek a i nah lele, hawal i ga apan kwa kuro maakan, hinen ahay ti nah dukwen, hawal i ga patan kwa kuro mbərka, azar aya kutok ite, ti nah, hawal i ga patan səkat səkat.»

Man sa daf lalam
Lukas 8.16-18

21 Yesu a jan atan asa, a wa: «Kak, tə hanak uko pə lalam nà, ti dər anan ta sə hərok apan tasa, kabay ti daf anan ù vo lala daw? Lele nà, sa daf anan pə way sa daf lalam a bidaw? 22 Sanen anan, way mi dər a, aday i njad zek bay nà, ibay. Wurwer sə way saa dazley ahay ipec məduwen a bay dukwen ibay re. 23 Anga nan kutok, kak dō, sləmay inde apan cəna, à sləne!»

24 A jan atan re asa: «Gen anan nga anà way a kwanay sə sləne ahay. Tasa a mbala a kwanay sə lavay anan way ata nà, Mbərom i lavak ikwen anan dukwen tə winen awan asa, aday i zəgahak ikwen anan apan. 25 Do kə təbak anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday dō kə tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne 'am bay nà, Mbərom i zəgahan anan sə tacan anan apan re.»

Jike sə zahav ma casl a à guvo

26 Yesu a jan atan 'am maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tu dō sa casl zahav à guvo. 27 A njak ahan, à njak ahan bay dəp nà, luvon tə ipec, zahav nə i ha, i har, mənəna winen sa san a təra nə kəkəmwaw nà, a san bay. 28 Yugo nà, a ha anan zahav taayak, a təra anan gujed, aday a təra anan gusuko, azanan asa, a zla nga uho, a nah zahav sə way asa re. 29 Pə dəba anahan sa nah ata wa asa, i bəbez dem anahan saa car, sə halan nga anga way kə nahak.»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan
Mata 13.31-32, 34; Lukas 13.18-19

30 A ja asa, a wa: «Di ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, ta ma asa anaw? Kabay dī dakay anan nə tə jike wura asa anaw? 31 Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə bəzan†. Winen ma kac a pə zahav sə way sə daliyugo. 32 Əna aday tə caslak anan à məkə cəna, a ha, aday a har nà, a zalay dədazl si sé azar aya awan. Alay si sé anahan aya nə məduwen aya awan. Məvuhom ahay ti mba apan sə njahay uda à sise anahan awan tu doh a tinen aya take.»

33 Yesu a təkəren 'am anà dō ahay nà, tə jike ahay bayak a kəwa hənə anaya awan, aday kəwa ana dō ahay sa mba apan sə sləne. 34 Kə jak atan 'am sə awan maza mənəna jike bay. Əne pə dəba anahan a wa nà, atə Yesu, tinen mə mbəsak a taayak. A alay ata kutok, a dakan atan anan 'am sə jike aya awan.

Yesu a gəfan 'am anà atə mad tə a'am
Mata 8.23-27; Lukas 8.22-25

35 Pa pac ata kartek awan, suko a ga bine siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Takasuko pa day uho.» 36 Tə slabak, tə mbəsak anan dō ahay mə halay nga kutok. Njavar anahan ahay ta zla à kwalalan anahan sə

† 4:31 Yesu a ga minje nà, ti sé sə əga tinen a inde.

lahan ata uda pa 'am ata awan, tə njahay uda awan. Tə gəba anan, ta zla way a tinen, aday kwalalan azar aya dukwen inde à man anahan ata awan. ³⁷ Tə dæzle à mamasl sə bəlay nà, vəvara məduwen a a slabak pa nga sə a'am. Məsugurdolon sə a'am ahay tə slabak, a nan à kwalalan sa rah coy. ³⁸ Yesu nà, winen ma njak ahan awan ta sə dəba, à slaway a inde, nga anahan ma daf a pə way aday à gan dədaf.[‡] Njavar anahan ahay tə dazlan, tə pədek anan ta sa jan: «Miter, di lize kutok nə, a gak à nga wa itəbay daw?» ³⁹ Yesu a slabak, a gafan 'am anà mad, a jan 'am anà məsugurdolon sə a'am ahay, a wa: «Njihen bəbətək bəbətək! Bəlay, iken dukwen ngatay aday, njahay tetəmtəme!» Mad a mbəsak sa bal, anga nan, bəlay dukwen kə njahak tetəmtəme acəkan. ⁴⁰ Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kə dafen upo nga fan bay kələdaw?» ⁴¹ Ta ma nga sə jəjar pi zek asa. Ta ja à wulen a tinen, ta wura: «Do wura hana anan anaw? Atə mad tə məsugurdolon sə a'am ahay dukwen tə dəfan apan ata nà?»

5

Yesu a mbar anan dowan a inde tə setene aya à nga inde

Mata 8.28-34; Lukas 8.26-39

¹ Yesu a nay pa 'am sə bəlay, pa day su kon sə Gerasina ahay, tinen tə njavar anahan ahay fok. ² A dazay ahay à kwalalan wa cəna, dowan inde, winen tə setene aya à nga inde, a nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, i zla pə cakay a Yesu.

³ Dowan ata a taa nahay way anahan nà, à wulen sə jəvay ahay inde. Dowan a mba apan sa ban anan aday sə jaway anan bay. Tə jawak anan à səsilə inde dəp nà, a kad anan fok. ⁴ Saray bayan awan, tə banak anan tə calalaw, alay tə saray a təkə fok, əna, a taa slad anan nduroc nduroc fok re. A zalan məgala ana dō sə pəlay sa gan nga ataya fok. ⁵ Luvon tə ipec fok, winen apan i bar à wulen sə jəvay ahay inde. Winen apan i zlah à bəzlom ahay inde, aday a ta zek mbəlak awan tu kon.

⁶ Əna a canan ayak à Yesu winen apan i nay ahay cəna, a hawan ayak pa 'am, a dukwen gərmec ù vo. ⁷ A zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbərom sə bagəbaga mburom, kə pəlay puno wa maw? Na gak kem tə sləmay a Mbərom, kə ga alay ti nen bay ite.» ⁸ A jan matanan ata nà, anga ba Yesu kə jak anan: «Iken apasay lelibay awan, hayak à dowan a anan wa.»

⁹ Yesu a cəce panan kutok: «Sləmay anak a nə wayaw?»

A mbəfahan apan: «Sləmay uno Daskalak, anga manay bayak awan.»

¹⁰ A dubok a Yesu tə mindel, a wa: «Kem, kə sa razl setene a anaya dären pə daliyugo a anan wa bay ite.»

¹¹ A man ata aday nà, gadura ahay inde bayak a pa zar kon, mə jugwar aya awan. ¹² Apasay lelibay ataya ta jan à Yesu kutok: «Varan umo cəved, mə zla à gadura a anaya inde ite.» ¹³ Yesu a varan atan cəved acəkan, tā zla à gadura ahay inde. Ta nay à dowan ata wa, tə ndərmađ à gadura ahay inde kutok. Gadura ahay ta haw way a tinen, tə haway kwa ahay pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am məgūjeguje wa à bəlay inde. Gadura ahay ti ga mbulo cew, əne tə lizek fok.

¹⁴ Matanan, dō sa gan nga anà gadura ahay tə canan cəna, ta haw way a tinen agay. Ta tan 'am anà ləbara awan à wulen su doh məduwen awan, aday à wulen su doh sə kibe ahay fok re. Do ahay ta nay ahay sa ca pə way ata awan.

[‡] 4:38 Way sa daf apan nga à man sa njak ahan, aday à gan dədaf à nga ata awan.

¹⁵ Tə dəzley ahay pə cakay a Yesu cəna, tə canan à dōwan a apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata awan, winen mə njahay awan, winen tə zana pi zek kutok. A san nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga pə ajəjar. ¹⁶ Do a sə canan anə masuwayan ataya tə təkəren ləbara sə təra pə dōwan ata awan, aday pə gadura ahay fok anə dō sa zlak ayak ataya awan. ¹⁷ Do sa man ataya tə dazlan sə dubok Yesu aday à zla ù kon a tinen wa.

¹⁸ Yesu winen apan i ján à kwalalan inde mba, dōwan apasay lelibay aya sa nay ahay wa ata a jan anə Yesu nà: «Nə pərahak azar ite.» ¹⁹ Əna Yesu kə mbakak anan cəved sa zla maya tə winen bay, əna a jan, a wa: «Zla agay, təkəren anan anə dō su doh anak ahay nə ləbara sə way sə təra apak ataya, aday ka gan i zek wa anə Mbərom Ba Məduwen nə kəkəməw ata awan.» ²⁰ Dōwan ata a zla way anahan, a dazlan sə təkəren anan ləbara ataya pə daliyugo sə Dekapol, kawa ana Yesu sa gan fok, aday a gan masuwayan anə dō sə sləne ataya fok.

Atə Zayrus tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan

Mata 9.18-26; Lukas 8.40-56

²¹ Natiya, Yesu a takasay bəlay, a nay pa day sə agay asa. Do ahay tə halay nga pə cakay anahan bayak a pa 'am sə bəlay.

²² Dōwan inde, tə ngaman Zayrus, a zlak ayak à man a Yesu. Winen dō məduwen awan, sə lavan nga anə mer su way ù doh sə wazay nà, winen. A dəzley ahay pə cakay anahan nà, a dukwen gərmec ù vo anə Yesu. ²³ A gan may kə zalak, a wa: «Dəna uno inde, winen dəvac awan, i mac! Kem, hayak, dəf apan alay anak ite, aday à mbar, à njahay zay.» ²⁴ Yesu a slabak, a pərahan azar.

Aday, Yesu winen apan i zla nà, dō sə pərahan azar ahay tə ngədec anan pə cəved. ²⁵ Uwar a inde à man ata awan, dəvac a ite re. Ava kuro nga cew, mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa hwiya. ²⁶ Kə gak dəce à alay sə doktor ahay wa nə bayak awan. Kə lizek anan zlile anahan fok, aday kə njədək apan zay bay re, dəvac anahan a ma nga sə zakay bugol.

²⁷⁻²⁸ Iyo, uwar ata kə slənek ləbara a Yesu. Anga nan, a nay ahay à wulen sə dō ahay wa ta sə dəba anahan. A jalay nà: «Abay nà njad sə laman alay anə zana anahan a cəna, ni mbar.» A laman à zana awan cəna, ²⁹ mez anahan sa taa pəkay ata a dəkac ma kərtek. A jəjam anan zek anahan nà, cəcəb cəcəb a san zle kə mbərak à dəce anahan wa.

³⁰ Yesu ite, a san zle, məgala kə nak ahay à winen wa. A mbədə zek à wulen sə dō ahay inde, a cəce: «Wayə sə lumo anə zana anaw?»

³¹ Njavar anahan ahay tə mbədəhan apan, ta wa: «Kə canan zle, dō ahay tinen apan ti ngədec iken. Kutok nà, ki cəce dō sə lamak asa dəw?»

³² Əna Yesu winen apan i ca ide tuwwe hwiya, anga a nan sə canan à dōwan sa ga awan ata awan. ³³ Uwar ata a canan à masuwayan ata sə təra i zek anahan inde ata nà, a jəjar pi zek yibye6 anga zlawan. A nay, a dukwen gərmec ù vo anə Yesu, a təkəren anan 'am ataya fok. ³⁴ Yesu a jan kutok, a wa: «Mazar uno, adaf nga anak pi nen ata kə mbərak iken! Həna dəvac anak inde sabay. Zla agay tə zay.»

³⁵ A alay a Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, dō ahay ta nay əga Zayrus wa, winen dō sə lavan nga anə doh sə wazay ata awan, ta wa: «Zayrus, dəna anak nə kə ndəvak zek. Kə vawan nga anə Miter fan sabay.»

³⁶ Yesu kə gak anan nga anə 'am a tinen ata bay, a jan anə Zayrus: «Kə jəjar bay, dəf upo nga lele cəna coy!»

³⁷ Kutok, Yesu a dazlan sa zla əga Zayrus asa. Əna kə mbakak anan cəved à dō ahay fok sə lagay anan bay, si anə Piyer, aday anə Yakuba tə mərak anahan

Yuhana. ³⁸ Tə dəzle àga Zayrus nà, Yesu a sləne dō ahay tinen apan ti yam tuhhwa, ti zlah, dāce inde. ³⁹ A zla ù doh, a ja: «Kê bəbilen awan bay. Ki yimen angamaw? Dəna a anan kə məcak bay. A njak ahan ca!»

⁴⁰ Man su dō ataya tə mbasay apan. Yesu a rəzlay atan uho fok, a mbəsak ù doh nà, bəbay ta may ana dəna ata awan, tə apan njavar anahan maakan ataya awan. Tə dəzle pə cakay ana dəna ata awan. ⁴¹ A bənan anan alay a dəna ata awan, a jan: «*Talita kumi!*» kawa sa ja nà: «Dənama, slabak!»

⁴² Kwayan'a, dəna ata a slabak, a dazlan sa bar. Aday dō ahay tə jajar pi zek bayan awan. Ava ana dəna ata nà, kuro nga cew. ⁴³ Yesu a gafan atan 'am lele, a wa tã saa jan à dōwan bay. A jan atan asa tē varan way sa pa à dəna ata awan.

6

*Do sə Nazaratu ahay tə dafak nga pə Yesu bay
Mata 13.53-58; Lukas 4.16-30*

¹ Kagasl, Yesu a slabak à man ata wa, a zla ù kon anahan à Nazaratu asa. Njavar anahan ahay tə pərahan azar. ² Winen à man ata awan, luvon sa man uda awan a dəzley ahay nà, Yesu a dazlan sə dəkay anan 'am a Mbərom ù doh sə wazay*.

Do ahay bayan awan inde, tə sləne 'am sə tətak way a anahan ata nə a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A tətakay way a anaya awanaw? A njad kəlire sə asan way† a anan kəkamaw? Aday, a ga masuwayan həna anan cara cara nə ta maw? ³ Na wa, winen nə dō sə cəced dədom ba? May anahan Mariyama bidaw? Mərak anahan ahay inde, atə Yakuba, tatə Yoses, Yuda, Simon, aday məran dəna aya dükwen inde, tinen à wulen a mənuko awan ba?» Anga nan kutok, ta ngam sa daf nga pə Yesu bay.

⁴ Yesu a jan atan, a wa: «Do ahay ta gan nga anà 'am ana dō maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan awan, à mamasl su dō anahan aya awan, aday ù doh anahan a nà, dōwan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

⁵ Natiya, Yesu kə njadək sa ga masuwayan à man ata kwa wura bay. Si a daf alay pu dō sə dəvac azar aya ngal, a mbar atan. ⁶ A gan à winen awan wadan wadan, anga adaf nga a tinen inde pə Mbərom kwa mənəcək ibay.

*Mer su way ana dō maslan a kuro nga cew ataya awan
Mata 10.5-15; Lukas 9.1-6*

Pə dəba a way ata wa nà, Yesu a zla pu kon sə daliyugo ata fok, a dakan anan way à dō ahay. ⁷⁻⁸ A alay ata awan, a nan à Yesu sa slan anan dō maslan anahan kuro nga cew ataya à wulen su doh aya inde. A halan atan nga, aday a varan atan məgala sa razl apasay lelibay aya awan.

A jan atan kutok, a wa: «Ni slan kwanay nə cew cew. Kā saa gəben awan pə alay anga cəved bay, kwa way sa pa, kwa mbulo sə dala. Ki gəben nà, si sukol, ⁹ təkarak, aday zana dükwen kərtek.» ¹⁰ A jan atan asa, a wa: «Kak ki zlen à wulen su doh a nà, njihen nə àga dōwan a sə təma uda kwanay ata awan. Ki njihen àga winen hus pə luvon a kwanay saa zla way a kwanay. ¹¹ Əna aday dō sa man ataya tə təmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kə bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tã san pi zek tinen tə ines aya awan.»

* **6:2** Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay. † **6:2** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

¹² Do maslan a Yesu ataya ta zla, tə wazan à do ahay, aday tē mbəḏahan lœn i ines a tinen ahay. ¹³ Tə rəzlak setene ahay bayak awan, aday tē mbərak do sə ḏəvac ahay bayak awan ta sə mbəḏan atan amar pa nga.

Amac ana Yuhana, do sa gan baptisma anə do ahay

Mata 14.1-12; Lukas 9.7-9

¹⁴ Iyo, bahay a inde məḏuwen awan, tə ngaman Hiridus, a sləne ləbara ana Yesu, anga do ahay fok tinen apan ti təkər ləbara a Yesu kwa aha fok.

Do ahay ngal ta ja, ta wa: «Yuhana, do sa gan baptisma anə do ahay ata, kə mak uho.» Tə ḏakan à Yesu nà, Yuhana. Anga nan, ta ja nə, a mba apan sa ga masuwayan ahay ata nà, na.

¹⁵ Do maza aya ite, ta wa: «Yesu nà, Eliya[‡].»

Aday do hinen ahay dukwen ta wa: «Winen nà, do maja'am a Mbərom hinen, kawa do maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya awan.»

¹⁶ Əna Hiridus a sləne 'am ataya fok nà, a ja, a wa: «Yuhana, nen sa gad panan nga ata nà, kə slabakak ahay à məkə wa!»

¹⁷⁻¹⁸ Kwakwa ata nà, Hiridus a gəḃa anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anə do ahay tã ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə ḏəfak anan ayak ù doh sə dangay.

¹⁹ Natiya kutok, Hirudiya a nan idə à Yuhana, a gan may sə lize anan. Əna, kə njadək apan cəved a bay. ²⁰ Aday dukwen Hiridus a jəjaran anə Yuhana. A san zle, Yuhana a nà, winen do lele awan, aday ḏidəm a pa 'am a Mbərom. Anga nan re, a gan nga lele. A ta pak sləmay pa 'am anahan awan nà, a wusen nga, əna hwiya a gan may sə sləne asa.

²¹ Pə luvon a inde kutok, Hirudiya a njad cəved sa ban anan Hiridus pə kwande. Azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. A da way sa pa, a ngaman anə do sə zlıle ahay pə daliyugo sa Galile, pi zek tu do sə lavan nga anə suje ahay fok, pi zek tə bahay sə daliyugo ataya awan. ²² Kutok nà, ḏəna a Hirudiya inde, a zlak ayak, a gərvan atan. Agərav anahan ata lele, kə zlak anan à nga anə bahay Hiridus tu do anahan ahay fok. Aday Hiridus a cəce pə ḏəna ata wa, a wa: «A nak nə maw? Way anak saa cəce fok ni varak anan.» ²³ Dərzalah a mbaḏan apan, a wa: «Ni varak anan way anak saa cəce ata fok, kwa i dəzle hus pa sə gəzla anan bahay uno i zek wa cew dəp nà, ni varak anan.»

²⁴ Dəna dalay ata, a nay uho, a jan anə may anahan, a wa: «Mamay, nê cəce nə maw?»

May anahan a wa: «Cəce nà, tē gəḏək ahay nga a Yuhana.»

²⁵ Cəna, ḏəna a dalay ata awan a may ahay pə cakay ana Hiridus, a jan, a wa: «U no ki gad anan nga anə Yuhana, aday vuro anan ahay həna à kwatama inde.»

²⁶ Way a mə cəce ata kə zlak anan à nga anə Hiridus sabay fok. Əna ḃa kə mbaḏək anan pa 'am ana do anahan mə ngamay ataya coy. I varan anan bay nà, i ga zek sabay. ²⁷ Matanan, a slan suje kərtek, aday á gəḏan anan ahay nga a Yuhana à kwatama inde. ²⁸ Suje ata a zla ù doh sə dangay, a gəḏay nga pə Yuhana wa. A nən anan à kwatama inde, a varan anə ḏəna a Hirudiya. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anə may anahan. ²⁹ Njavar a Yuhana ahay tə sləne ləbara awan cəna, ta zla saa gəḃay anan ahay məsinde a Yuhana, ta la anan.

[‡] 6:15 Eliya nà, do maja'am a Mbərom kwakwa awan.

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo dara

Mata 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Aday, do maslan a Yesu ataya ta may agay kutok. Tə halan nga pə cakay, tə dazlan sə təkəren anan way a tinen sa ga, aday sa jan anà do ahay fok.

³¹ A alay ata nà, do ahay tinen apan ti zlak ayak, tinen apan ti zla way a tinen bayak awan. Atə Yesu tu do maslan anahan ahay ta njad cəved aday ti pa way bay. Anga nan kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay, hayak ikwen ahay taayak a kwanay awan, zluko à kibe à man a dowan inde uda ibay ata awan. Ata, di njad sa man uda mənəcək.» ³² Ta ján à kwalalan inde, aday ta zla kəcah pə do ahay wa à kibe.

³³ Do ahay bayak a tə canan atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen. Aday dukwen ta san atan zle. Anga nan, do ahay ta nay ahay à wulen su doh ahay wa cara cara, ta haw tə saray à man ana Yesu saa zla. Tə lahan atan à Yesu tə njavar anahan ahay re.

³⁴ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cəna, a canan anà do ahay bayak awan. Do ataya ta gan i zek wa, anga tinen kawa təman ahay, aday mənəna do sa gan atan nga. Anga nan, Yesu a dazlan sə dakan atan anan way ahay fok.

³⁵ Anga luvon winen apan i ga ata nà, njavar a Yesu ahay ta nay pə cakay anahan, ta wa: «Mənuko à man kibe inde, aday luvon winen apan i ga.

³⁶ Suwan, mbakan cəved anà do ahay tã zla à wulen su doh ahay, pə culok ahay, aday ti i sukom way sa pa ahay.»

³⁷ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Njavar anahan ataya, ta jan, ta wa: «A nak ma saa sukumay ahay way sa pa tã dala sə *dinar*§ səkat cew, anga aday mi varan atan acəkan daw?»

³⁸ Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Tapa sə pen inde pikwen həna nə jugumaw? Ənga, cen apan aday.»

Ta cay ahay apan, ta jan: «Inde nà, tapa sə pen ahay dara, tə kələf ahay cew.»

³⁹ Kagasl, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tã njahay anan do ahay pə gujed məngədez a à man ata awan, njəbukbək cara cara. ⁴⁰ Tə njahay atan nà, njəbək cəna səkat səkat, aday njəbək cəna kwa kuro dara kwa kuro dara.

⁴¹ Yesu a gəba anan tapa sə pen a dara ataya tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngran ayak anà Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen ataya i zek wa, a varan anà njavar anahan ahay, aday tã gəzlan anan anà do ahay. Kutok, Yesu a gəzla anan apan kələf a cew ataya awan, a varan atan apan.

⁴² Do ataya fok ta pak, tə rahak 6ah 6ah.

⁴³ Pə dəba a way ata wa coy nà, njavar anahan ahay tə halan nga anà tapa sə pen tə kələf a mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew. ⁴⁴ Do sa pa way à man ata dukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a dəkdek aday nà, mbulo dara.

Yesu a bar pa nga sə a'am tã saray

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Pə dəba anahan a wa cəna, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tã ján à kwalalan inde, aday tã lahan pa 'am sa zla à Baytisada pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan do ahay à dəba a tinen wa. ⁴⁶ Tə gəzla nga tə do ahay kutok, a zla way anahan à 6əzlom saa ga amboh.

⁴⁷ Luvon a ga coy nà, Yesu winen taayak anahan à məndak mba. Njavar anahan ahay dukwen tinen tə kwalalan a kwa à mamasl sə bəlay daren coy.

⁴⁸ A canan atan ayak nà, tinen apan ti 6al kwalalan nə tə gədan, anga tinen apan tə zlangay nga uda ta mad. Way ata fok a təra nà, luvon uda mba. Ide

§ 6:37 Dinar kərtək nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtək.

a sa jəka i cəde nà, Yesu kə dəzlek à man a tinen winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am. A ga kawa i saa gədan atan anan 'am.

⁴⁹ Njavar anahan ahay tə canan winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna, tə jalay nà, i ga nə mədahan. Anga nan kutok, ta zlah pi zek. ⁵⁰ Tə jəjar pi zek yibye6 anga tinen a fok tə canak anan.

Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

⁵¹ A ján à kwalalan inde pə cakay a tinen awan cəna, mad a mbəsak sa bal cite. A man ata wa kutok, əjalay nga a tinen a mbədə wucəfed. Way ata a gan atan masuwayan ⁵² anga 'am sə masuwayan sə təra tə tapa sə pen ata a ja nə maw nà, tə sənək anan bay re. Kurkwilen inde à sləmay a tinen.

Yesu a mbar do ahay à Gənesaret
Mata 14.34-36

⁵³ Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà, ta zla ù kon sə Gənesaret. Ta ban anan kwalalan pa 'am sə bəlay. ⁵⁴ Tə dazay à kwalalan wa cəna, do ahay tə sənək ayak Yesu kwayan'a ⁵⁵ Do ahay tə sləne sa jəka Yesu winen à man tiya ata cəna, tə haway ahay tə day sə wulen su doh ahay wa fok. Tə dazlan sa ran ahay do sə dəvac nə nahay aya pə lala ataya fok. ⁵⁶ Ta man anahan sa zla fok cəna, a ga nà, culok, ki6e, kabay wulen su doh adəka, tə halan ahay do sə dəvac ahay. Tinen a tavay atan pa man sə lumo ahay fok. Ta gan amboh à mbəsakan cəved anà do dəvac ataya tē laman alay kwa anà 'am sə zana anahan, aday tā mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

7

Atətak way sə bije ahay
Mata 15.1-9

¹ Farisa aya inde, tinen tə azar sə miter sə Tawrita ana Musa ahay, ta nay ahay kwa à Urəsəlima wa, tə halay nga pə cakay ana Yesu. ² Tə canan anà njavar a Yesu azar aya tinen apan ti pa way mənəna sə banay alay kawa atətak way sə Farisa ahay. Ata pə tinen nà, njavar a Yesu ahay ta gak ines.

³ Anga aday nà, Yahuda ahay fok, mə zakan a anà Farisa ahay nà, tə dəfan apan anà atətak way sə bije a tinen ahay nə lele. Ta taa pa way aday mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije a tinen bay. ⁴ Kwa, ta nay ahay nə à kwasuko wa dukwen, tə banay zek, aday ta sa pa way. Tə dəfan apan anà atətak way sə bije azar aya dukwen lele, kawa acakad gəsa'am, kəlawə, aday tuwez ahay.

⁵ Anga nan kutok, Farisa ataya pi zek tə miter sə Tawrita ahay tə cəce pə Yesu wa, tə dazlan, ta wa: «Njavar anak ahay nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa daf mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay aday nà, mbadəmbada aya awan. Ezaya kə vindek 'am a Mbərom dīdem a anga kwanay, Mbərom a wa: “Do anaya tə hərə nga nà, ta 'am dəkdek, mīvel a tinen aya nə daren ti nen.

⁷ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan. Bina tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nà,

way sa nga a tinen ahay dəkdek.*”»

⁸ Yesu a jan atan asa: «Kwanay nà, kə mbiken 'am a Mbərom ma ja aya awan, anga sə pərahan azar anà 'am sə do ahay. ⁹ Ambəsak 'am a Mbərom,

* 7:7 Ca pə Esaaya 29.13.

aday sə mbədək pə anjahay sə bije ahay nà, a dak ikwen 'am bay. ¹⁰ Musa kà jak: “Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak[†]” aday “Kuwaya dōwan a kà jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nà, sa vad anan.[‡]” ¹¹ Əna kwanay ki jen nà, kak dōwan a kà jak anan anà bəbay anahan kabay anà may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nà, winen *korban*, kawa sa ja nà, kə tərak anà Mbərom.” ¹² Ata i dəfan apan anà atə bəbay tə may sabay. ¹³ Matanan kutok, kə nəsən anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə pərahan azar anà atətək way sə bije ahay. Kwanay apan ki gen way maza aya cara cara kətanən re.»

Way sa ga məsagar pu do

Mata 15.10-20

¹⁴ Yesu a ngaman ayak anà dō ahay maza awan, tã nay pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken uno sləmay, kwanay a fok, sənən 'am a anan. ¹⁵ Way inde uho, i zla à kutov su dō saa ga apan məsagar nà, ibay. Əna, sa ga məsagar pu dō nà, way sa nay ù dō wa uho bugol adəka. [¹⁶ Kak sləmay inde pə dōwan sə sləne 'am nà, à pak sləmay.]»

¹⁷ Yesu a dazlan nà, a zla way anahan ù doh pə cakay sə dō ahay wa. Njavar anahan ahay tə cəce panan jəba sa 'am sə jike ataya awan. ¹⁸ Yesu a jan atan: «Kwanay dükwen, kə sənən fan bay dāw? Way sa zlak ayak uho wa ù dō inde nà, i mba apan sa ga məsagar pu dō bay. ¹⁹ Anga way sa pa i zlan à mivəl inde bay, si à kutes inde. Pə dəɓa anahan a wa nà, i may ahay uho. Kwanay kə sənən bay re dāw?»

Yesu a ja kətanən nà, aday tã san nə way sa pa ahay fok lele.

²⁰ A ja asa: «Way sa nay ahay ù dō wa uho nà, i ga apan məsagar kutok. ²¹ Anga sa nay à mivəl su dō wa kutok cəna, way kawa aga vuwar, akar, avad nga su dō, ²² aga mədigwed, aga ubor, aga huwan, agad mungwalay, aga way sə wurwer ana ayaw si zek lelibay awan, aga sərək, agədan azar ù dō, ahəran nga anà zek anahan, aga way sə mindel. ²³ Way ataya fok, ta nay fok nà, ù dō wa, aday ta ga məsagar pu dō acəkan.»

Uwar a inde winen Sirofiniki ahay a daf nga pə Yesu

Mata 15.21-28

²⁴ Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a slabak way anahan à man ata a wa kutok, a zla à wulən su doh a inde, bəse tə Tirus[§]. A dəzle cəna, a njahay əga dōwan inde, aday a nan abay dōwan à san apan bay. Əna dō ahay tə sənək apan.

²⁵ Uwar a inde à man ata nà, dəna anahan inde, winen tə setene awan. A sləne ləbara a Yesu cəna, a nay pə cakay anahan. A dukwen gərmec ù vo.

²⁶ Uwar ata nà, winen Sirofiniki ahay, a ja 'am sə Gərek. A jan anà Yesu, à razl anan setene à dəna anahan ata wa, apasay a sə vawan nga ata awan.

²⁷ Aday Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mbəsak anan gwaslay ahay tã rah aday. Anga sə gəɓa anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a bay.»

²⁸ Uwar ata a mbədahan apan, a wa: «Matanan, bahay uno. Əne kəla ahay dükwen ta pa way sa pa sə pəpas pə gwaslay ahay wa ata re asanaw!»

²⁹ Yesu a jan: «Anga 'am anak a anan, ki mba apan sa zla agay. Apasay sə vaway nga ata, kà nak ahay à dəna anak wa coy.»

³⁰ Uwar ata a zla agay, a dəzle cəna, a tan ayak à nga à dəna anahan mə nahay a pə biket. Apasay sə vaway nga ata kà nak à dəna ata wa acəkan.

[†] 7:10 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16.   [‡] 7:10 Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9.   [§] 7:24 Tirus nà, winen pə daliyugo sə Sirofiniki ahay.

Yesu a mbar anan dowan a inde mädəngazlak awan

³¹ Yesu a nay way anahan pə daliyugo sə Tirus wa. A zla tə daliyugo sə Sidon, a dəzle pə cakay sə bəlay sə Galile, pə daliyugo sə Dekapol.

³² A man ata kutok, dō ahay ta nan anan ahay dōwan a inde mädəngazlak awan. Dowan ata nà, a sləne sləmay bay aday a ja 'am lelibay re. Ta gan amboh anà Yesu aday à daf apan alay, à mbar anan ite.

³³ Yesu a ngaman ayak à wulen sə dō ahay wa. Ta zla tə Yesu dal nà, Yesu a dəfan alay à sləmay inde. Aday, a təfe mənə pə alay, a laman anan à miresl anahan. ³⁴ A ca idé à mburom, a sakaf pi zek, a ja, a wa: «*Effata!*» kawa sa ja nà: «Təba zek!» ³⁵ Natiya cəna, sləmay anahan ahay tə təbak, miresl anahan dukwen kə pəsakak ite, a ja 'am lele kutok. ³⁶ Yesu a jan atan fok a tinen awan, tã sa jan à dōwan bay. Winen apan i taa gafan atan 'am dəp nà, tinen tə zaga anan sə taker ləbara awan. ³⁷ Dō sə sləne ləbara ataya fok, a gan atan masuwayan, ta wa: «Way anahan sa ga fok nə lele. Mädəngazlak ahay tə sləne sləmay, aday maandak ahay dukwen ta ja 'am kutok.»

8

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo fudo

Mata 15.32-39

¹ A alay ata awan, dō ahay tə halay nga bayak a miza awan. Way sa pa dukwen inde patan ibay. Anga nan kutok, Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: ² «Dō a anaya tu go i zek wa, anga mənuko pə kərtek a luvon maakan hana, way sa pa ibay. ³ Kak na sak a mbəsak atan ti zla agay ta may awan nà, ti ga bəle pə cəved. Aday dukwen dō azar aya ta nay ahay kwa à man dərən aya wa.»

⁴ Njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Mənuko à kibe kutok nà, di saa njaday ahay way sa pa awan awana, aday saa slan ù dō a anan fok anaw?»

⁵ Yesu a cəce patan wa, a wa: «Tapa sə pen inde pikwen nə jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cuwbe.»

⁶ Yesu a jan anà dō ahay, tē njahay à məndak, aday a gəba anan tapa sə pen a cuwbe ataya awan. A gan ayak suse anà Mbərom nà, a gəzla anan i zek wa, aday a varan anan anà njavar anahan ahay, aday tē gəzlan anà dō ahay. Tə gəzla anan kutok. ⁷ Kələf cədeu aya inde patan mənjoek re. Yesu a ngəran ayak à Mbərom anga nan re. Aday a jan anà njavar anahan ahay tē gəzla anan kawa tapa sə pen ahay asa.

⁸⁻⁹ Dō a mə halay nga ataya fok, tinen ta ga mbulo fudo, ta pak, tə rahak. Tapa sə pen mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak cuwbe re.

Coy, Yesu a mbəsak anan dō ahay tē gəzla nga.

¹⁰ Cəna, Yesu a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay. Ta zla way a tinen ù kon sə Dalmanuta.

Dō ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan

Mata 16.1-4

¹¹ Farisa aya inde, ta nay sa vad awiyaway tatə Yesu. Tə cəce Yesu à ga masuwayan sə way sa nay ahay à mburom wa, anga a nan atan sa ban anan pə kwande.

¹² Yesu a sakaf, a ma anan apasay à zar kutov lele nà, a ja, a wa: «Dō sə biten ahay tə pəlay masuwayan nà, angamaw? Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna, ti njad minje sə masuwayan sabay fok.»

¹³ Coy, a mbəsak anan Farisa ataya awan, a ma way anahan à kwalalan inde, sə takas bəlay pə day hinen asa.

Wudah sə Farisa ahay, aday mbala ana Hiridus ite

Mata 16.5-12

¹⁴ Njavar a Yesu ahay tə mbəḏəkek anan nga sə gəḃa tapa sə pen à alay inde. Tapa sə pen inde patan à kwalalan inde nà, si kərtek coy. ¹⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen! Bənen nga a kwanay nə lele pə wudah sə Farisa ahay wa, tə wudah ana Hiridus.»

¹⁶ Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «I ga nə a ja pə pen ḏə gəḃak à alay inde bay ata awan.»

¹⁷ Yesu a sənən atan anan kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kə sənən apan fan bay ḏaw? Ki mben apan sə sləne 'am a anan bay kələḏaw? Kurkwilen inde à sləmay a kwanay ḏaw?

¹⁸ «Iḏe inde pikwen asənə, kə cinen anan à awan bay kələḏaw? Sləmay inde pikwen asənə, kə slənən sləmay bay kələḏaw?

«Aday, kə mbəḏəkek ikwen à nga wa ḏaw? ¹⁹ A alay a nə gəzla tapa sə pen ahay ḏara, anà ḏo ahay tinen mbulo ḏara nà, kə hilen anan nga a mə mbəsak a ata awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbəḏəhan apan, ta wa: «Cəkarak kuro nga anahan awan cew.»

²⁰ «Aya, aday nə gəzlan tapa sə pen cuwḃe à ḏo ahay mbulo fuḏo nà, kə hilen anan nga à mə mbəsak awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbəḏəhan apan, ta wa: «Cuwḃe!»

²¹ «Aya aday kə sənən həna bay nà, angama kutok anaw?»

Yesu a mbar anan ḏowan a inde, winen huɾof awan

²² Yesu tə njavar anahan ahay tə ḏəzle à Baytisada kutok. ḏo ahay tə gəḃay ahay ḏowan a inde, winen huɾof awan. Ta gan amboh anà Yesu aday à laman alay ite.

²³ Yesu a bənay anan ḏowan ata alay a wa, a zla anan kəcah à wulen su doh wa. A təfen mənə pə iḏe, a ḏaf apan alay. A cəce panan, a wa: «Kə canan à way ahay zle ḏaw?»

²⁴ Winen a mbəḏəhan apan, a wa: «Nen apan ni canan anà ḏo ahay tinen apan ti zla, əna tinen kawà ḏəḏəzł si sé ahay.»

²⁵ Yesu a ḏəfan alay pə iḏe maza awan. Winen ite a zəzor way ahay lele, kə mbərak kutok, a canan iḏe zle coy.

²⁶ Yesu a jan, a wa: «Zla agay. Kà ma tə wulen su doh sabay.»

Piyer a ḏakay anan nà, Yesu nə winen Almasihu

Mata 16.13-20; Lukas 9.18-21

²⁷ Pə ḏəḃa anahan a wa nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla ù kon maza awan, pə cakay sə Kaysariya Filipi. A alay a tinen pə cəved mba nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «ḏo ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

²⁸ Njavar anahan ataya tə mbəḏəhan apan, ta wa: «ḏo hinen ahay ta wa iken Yuhana, ḏo sa gan bəptisma anà ḏo ahay ata awan. ḏo maza aya ta wa, iken Eliya, ḏo maja'am a Mbərom. ḏo azar aya ḏukwen ta ja nà, iken ḏo kərtek à wulen su ḏo maja'am a Mbərom ahay.»

²⁹ Yesu a cəce patan wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

Piyer a mbəḏəhan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu.»

³⁰ Yesu a gafan atan 'am, a wa: «Kà saa ḏiken anan 'am a anan anà ḏowan bay.»

Yesu a ḏakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa

Mata 16.21-28

³¹ Cəna, Yesu a dazlan sə dakan anan anə njavar anahan ahay, a wa: «Bəlaray nen, Wan su Do nà, ni ga dəcə bayak awan. Aday məcəd sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay, ti lar nen, aday dō ahay ti vad nen. Aday dukwen, luvon maakan pə dəba anahan a wa cəna, ni slabakay way uno à məke wa.» ³² A jan atan anan nà, i ide inde.

Piyer ite a ngaman, ta zla kəcəh, a gafan 'am. ³³ Yesu a mbədə 'am pə njavar anahan ahay, a cak ayak patan. Cəna, a gafan 'am anə Piyer, a wa: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ū dō zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

³⁴ Cəna, Yesu a ngaman ayak anə dō ahay, tə njavar anahan aya təkə, a jan atan: «Kak dōwan a a nan sə pəruho azar nà, à mbəsak sə bayakan way anə nga anahan, à tavak dədom anahan mə zləngəd awan, à pəruho azar. ³⁵ Anga kà nak anan anə dōwan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen, aday anga ləbara uno mugom a anan ata nà, i tam anan sifa anahan adəka. ³⁶ Bina, dō kà sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anə winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, sa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? İbay! ³⁷ Awan a inde aday dō zənzen i var sə bəmbəd anan sifa anahan nà, inde daw?»

³⁸ «Do sə biten ahay nà, mi nes aya awan, aday tə mbədəhak anan ləen anə Mbərom. Aya əna, kak dōwan a kə gak waray sə dəkay anan sləmay uno aday sə dəkay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəməw? A alay a aday na mak ahay tə mazlaḅ ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su Do dukwen ni naa pəkan waray i ide cite.»

9

¹ Yesu a ja asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dōwan aya inde à man a anan, ti mac mənəjəna sə canan anə bahay a Mbərom bay. Si bahay a Mbərom i nay ti canan tə məgala awan aday.»

*Zek a Yesu a mbədə pə ide ana njavar anahan ahay
Mata 17.1-13; Lukas 9.28-36*

² Pə dəba anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəba pə azar Piyer, Yakuba tə Yuhana, ta ján taayak à bəzlom a inde zəbor awan. A man ata kutok, zek anahan a mbədəhan atan pə ide. ³ Zana anahan a mbədə kwedekkwedək, a dav herre kə zalak. Dōwan saa mba apan pə daliyugo sə banay zana kətanən nà, ibay.

⁴ Njavar anahan a maakan ataya, tə canan anə atə Eliya tə Musa tə sləray, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

⁵ Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Mi ngaray jawjawa ahay maakan: kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.» ⁶ Anga zlawan sa gan atan ata awan, Piyer a san way anahan a sa ja ata bay.

⁷ Pə dəba anahan a wa nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədək. Aday 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Slənen anan anan 'am anahan.»

⁸ 'Am ata a ndav cəna, njavar ataya tə canak anan à dōwan sabay. Si Yesu a kərtektəkke pə cakay a tinen coy.

⁹ Tinen apan ti dazay à bəzlom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à bəzlom wa ata nà, kà si jen anan à dōwan bay, hus pə luvon uno nen, Wan su Do, saa slabakay à məke wa ata awan.» ¹⁰ Njavar anahan ataya tə təmahak 'am ata awan, ta der anan à mivəl inde, əna tə cəcə

pi zek ahay wa asa: «I slabakay à mæke wa aday nà, 'am ata a nan sa ja nà maw?»

¹¹ Anga nan, tæ cæce pæ Yesu wa, ta wa: «Miter sæ Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?*

¹² A mbædahan atan apan, a wa: «Acækan! Eliya i lahay, i ndakay anan way ahay fok. Aday ðukwen Deftere a Mbærom a wa bælaray, si Wan su Do i ga ðæce bayan awan, aday ðo ahay ti kæðey anan nà, angamaw? ¹³ Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay, aday ta gak anan kawa a tinen sa gan may sa ga fok, kawa ana Deftere sa ja apan ata coy.»

*Yesu a mbar anan wan a inde mæhærvov a taa ban anan
Mata 17.14-21; Lukas 9.37-43*

¹⁴ Yesu tæ njavar anahan a maakan ataya tæ dæzley ahay à man sæ njavar anahan azar aya nà, tæ canan anà ðo ahay bayak a ma van atan nga carlew. Njavar anahan ahay tinen apan ti vad awiyaway pi zek tæ azar sæ miter sæ Tawrita ahay. ¹⁵ Do ahay tæ canan anà Yesu nà, a gan atan masuwayan tæ mindel. Tæ haway ahay pæ cakay anahan ahahaw sa naa jan 'am: «Iken inde zay daw?»

¹⁶ Yesu a cæce pæ njavar anahan ahay wa, a wa: «Kæ væden awiyaway tæ tinen næ pa maw?»

¹⁷ Do kærtek à wulen su ðo ahay wa a mbædahan apan, a wa: «Na nak anak anan ahay ta wan uno. Mæhærvov a vawan nga. A mba apan sa ja 'am tætibay, a ban panan 'am. ¹⁸ Mæhærvov ata kà nak apan kwa aha ðukwen, ata i ban anan à mændak bærav. Aday ata mumbof a rahan à 'am inde popo, i rac slan ngææcæcæcæca, zek anahan a nà, a sære anan sæðæðæ. Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tæ ræzlay a wa mæhærvov ata awan, æna ta mbak apan bay.»

¹⁹ Coy Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kalædaw? Ni njahay tæ kwanay, aday ni sæmen anà way a kwanay ahay næ hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!»

²⁰ Ta nan anan ahay wan ata pæ cakay anahan a kutok.

Coy, wan ata a canan à Yesu nà, mæhærvov ata a ban anan, a bæal anan zek a wan ata tæ mægala, aday a slahay à mændak. I ja mawa tumbolombolo pæ yugo, aday a mumbof à 'am inde popo bayak awan.

²¹ Yesu a cæce pæ bæbay a wan ata wa, a wa: «Way a anan a dazlan sa gan nà, kwa siwaw?»

Dowan ata a mbædahan apan, a wa: «Kwa winen tæ cæðew awan. ²² Saray bayak a mæhærvov a anan i ban anan, ata i slahay anan ù uko inde, kabay à 'am inde, aday à mac. ðna na gak næ kem, nà gak i zek wa ite, kak ki mba apan nà, man umo zek ite.»

²³ Yesu a mbædahan apan, a wa: «Ka ja, ka wa: “Kak ki mba apan” nà, angamaw? Pu ðo sa ðaf nga pæ Mbærom nà, way ahay fok ta ga zek asanaw?»

²⁴ Coy bæbay a wan ata a zlah pi zek, a wa: «Ni ðaf nga pæ Mbærom, æna ni mba apan sæ ðaf apan nga gem fan bay. Kem, mo zek ite.»

²⁵ Yesu a canan à ðo ahay ðukwen tinen apan ti zlak ayak à man a tinen bayak awan. Cæna, Yesu a ngæraz pæ apasay ata, a jan: «Iken apasay a sæ dægazl ðo aday sa bæal 'am pu ðo wa a anan. Hayak à wan a anan wa! Kà naa ma apan sa zla à winen inde kula sabay.»

²⁶ Natiya, apasay ata a zlah pi zek, a bæal anan wan ata kæzlek kæzlek tæ mægala, a nan ahay i zek wa bok. Wan ata nà, kawa ma mac a coy. Do ahay

* 9:11 A Tawrita inde nà, abay Almasihu i sa nay ahay nà, Eliya i lahay aday.

bayak a tə bayak nə, winen kə məcak. ²⁷ Əna Yesu a bənan alay, a slabak anan. Wan ata a tavay jek.

²⁸ Natiya, Yesu a may ahay agay nə, njavar anahan ahay tə cəce panan taayak a tinen awan, ta wa: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa məhərvov ata bay nə, angama kərtek anaw?»

²⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Məgala hinen saa razl jəba sə məhərvov a anan nə, si sa ga nə amboh aday.»

*Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məkə wa asa
Mata 17.22-23; Lukas 9.43-45*

³⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə mbəsak Kaysariya Filipi, ti takas daliyugo sə Galile. A nan à Yesu nə, dowan à san anan winen à man ata bay, ³¹ anga a nan sə təkəren atan anan 'am a anan.

A jan atan kutok, a wa: «Nen Wan su Do nə, ti varan nen à alay inde anə dō sə daliyugo ahay, aday dō ataya ti vad'nen à məkə. Pə dəba anahan a wa, ni i slabakay ahay à məkə wa pə luvon maakan awan.»

³² Əna njavar anahan ataya tə sənək nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay, aday dukwen zlawan a gan atan sə cəce panan 'am anahan ata re.

*Wayə sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?
Mata 18.1-5; Lukas 9.46-48*

³³ Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ataya tə dəzle à Kafarnahum kutok. Ta zla ù doh a Yesu sə njahay uda ata nə, Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Kə vəden ahay awiyaway sa 'am sa ma à cəved wa anaw?»

³⁴ Dəkdek njavar anahan ataya tə mbədahak anan apan bay. Anga abay pə cəved wa ata nə, tə vədək ayak apan awiyaway nə pa 'am sa jəka, à wulen a tinen wa nə, wayə məduwen a sə zalay dō anaw?

³⁵ Coy Yesu awan a njahay, aday a ngaman ayak anə njavar anahan a kuro nga cew ataya pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «A nan à dowan a sə tərə dō mama'am a nə, à tərə anan nga anahan nə, dō mədakwidok awan, à gan mer su way à dō ahay fok.»

³⁶ A ngaman ayak anə wan cəfew awan, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen, a ban anan həmbok. A jan anə njavar anahan ataya kutok, a wa:

³⁷ «Kuwayə kə sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nə, dowan ata a təma nə nen awan. Aday dowan a kə təmahək nen ite nə, a təma nə, nen a taayak sabay. A təma nə Mbərom, dō sə slənay ahay nen ata re.»

*Do sa nak uko ide bay nə, winen dō a mənuko
Lukas 9.49-50*

³⁸ Yuhana a jan anə Yesu kutok, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anə dowan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à dō ahay wa tə sləmay anak. Əna mə gafak anan 'am, anga winen dō a mənuko bay.»

³⁹ Cəna, Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kə gifen anan 'am bay. Anga kuwayə kə gak masuwayan sə way tə sləmay uno nə, pə dəba i mba apan sa ja upo 'am lelibay a kwayan'a bay. ⁴⁰ Dō aday a nak uko ide bay ata nə, winen nə dō a mənuko asanaw! ⁴¹ Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kuwayə kə varak ikwen a'am sa sa mənəcək anga kwanay dō ana Almasihu ahay nə, i təma magwagway anahan tə didəm awan.»

*Way sə fakay dō ahay i ines inde
Mata 18.6-9; Lukas 17.1-2*

⁴² Natiya, Yesu a ja asa, a wa: «Kak do kà vak atan saray pə cəved anà do cədedew anaya sa daf upo nga ata nà, suwan pə winen tê banan van à dungo, aday tê larak anan ayak à balay inde. ⁴³ Kak alay anak i sapat iken i ines inde nà, gad'anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom iken ma gad'alay awan, tə winen aday ki i zla à məkə sə mərda inde, man aday uko a mbacay itəbay ata tə alay aya cew nà, na. [⁴⁴ A man ata nà, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.] ⁴⁵ Kabay, kak saray anak i sapat iken i ines inde nà, gad'anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla à məkə sə mərda inde saray anak ahay səndaḅ cew nà, na. [⁴⁶ A man ata nà, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.] ⁴⁷ Matanan re, kak ide anak i sapat iken sa ga ines nà, ndaha anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə ide anak a kartek mbiyā'a, ta sa zla à məkə sə mərda inde, tə ide anak aya cew maya nà, na. ⁴⁸ A man ata nà, mətunay ahay ta mac bay, uko dukwen a mbacay bay.

⁴⁹ «Tə didəm a nà, azanan nə kuwaya i təra lele, kawa sluwed ma ga zətene awan, anga dəcə i guce ines a tinen ahay, kawa uko sə guce ruhom pə rəslom wa. ⁵⁰ Zətene awan aday nà, way lele awan, əna kak zətene awan a vad sabay kəma, ki ma anan apan avad anahan a nə ta maw? Bugol bay, tən adəka nà, do ma ga zətene ma vad aya awan. Kwanay a fok, njihen zay tə kuwaya.»

10

Atətak way pa 'am sa razl uwar Mata 19.1-12; Lukas 16.18

¹ A mbəsak Kafarnahum kutok, a slabak, a zla way anahan tə daliyugo sə Yahudiya. A takas zliinder sə Urdon. A man ata awan, do ahay tə halan nga pə cakay asa, aday Yesu a tətakan atan anan way kawa anahan sa taa ga ata awan.

² Azar sə Farisa ahay ta nay ahay pə cakay anahan. Tə cəce panan way, anga a nan atan abay sa ban anan pə kwande. Ta wa: «Tawrita kə varak anan cəved anà mungol sa razl anan uwar anahan daw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Musa a jak ikwen nà, kəkəməw?»

⁴ Tinen tə mbədahan apan, ta wa: «Musa a ja nà, ki vinde dərəwel à alay inde anà uwar aday sa razl anan.»

⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Anga akuray nga a kwanay a kə zalak, Musa a saa varak ikwen cəved sə vinde dərəwel nà, na. ⁶ Cəkəbay, à dəlen anahan a inde dukwen nà, matanan bay. «Mbərom a ndakay do nà, mungol tə uwar. ⁷ Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i haḅek pə cakay ana uwar anahan. ⁸ Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*» Ti naa təra kula inde zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy. ⁹ Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay anan ata nà, dowan á sa gazla anan kula bay.»

¹⁰ Ta zla ù doh tə njavar anahan ahay nà, tə cəce panan 'am ata taayak maza asa. ¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kak dowan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəḅak uda uwar hinen, dowan ata kə gak mədigwed pə uwar a mama'am ata awan. ¹² Matana awan, kak uwar kə mbakak anan mbaz anahan, aday do hinen kə gəḅak anan ite nà, uwar ata kə gak mədigwed cite re.»

Yesu a dafngama pə gwaslay ahay Mata 19.13-15; Lukas 18.15-17

* 10:8 Ca pə Laataanooji 1.27, 2.24.

¹³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, do ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədeu aya anà Yesu, anga aday á daf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan do ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà do ataya awan. ¹⁴ Yesu a canan cəna, a ga mivəl pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kə gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a adəka nà, anà do sa ga minje tə tinen anaya ata awan. ¹⁵ Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kuwaya kə təmahak Mbərom bahay anahan kawa wan cədeu bay nà, Mbərom i ga apan bahay kula itəbay.»

¹⁶ Coy, a ra atan, a ban atan pi zek həmbok, a dəfan atan alay pa nga, a gan atan amboh.

Do zlıle awan

Mata 19.16-30; Lukas 18.18-30

¹⁷ Yesu a ban cəved anahan sa zla way anahan. Dowan inde a haway apan ahahaw. A dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a cəce panan: «Miter lele a anan, ni ga nə ma aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

¹⁸ Yesu a mbədahan apan: «Ka wa nen lele a nà, angamaw? Dowan inde lele ibay, si Mbərom a kərtek. ¹⁹ Ka san nga sa 'am a Mbərom mə baslay aya zle asanaw? Kə vad nga su do bay, kə ga mədigwed bay, kə ga akar bay, kə gad mungwalay pu do bay, kə ran mindel ù do bay, dəfan apan anà atə bəbay anak tə may anak.†»

²⁰ Dowan a zlıle ata a wa: «Miter, 'am ataya fok nà, nə bənak atan lele, kwa à alay a nen cədeu a mba.»

²¹ Yesu a zəzor anan lele, a pəlay anan cəvedabay. A jan, a wa: «Wita nà, a mbakak way kərtektəkke. Zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà do mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlıle anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

²² A sləne 'am ataya cəna a tacay pə idə sərət, a cəban, a zla way anahan, anga winen zlıle awan.

²³ Yesu a ca pə do ahay tə idə tuwwe, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Wuna! Ma dan 'am awan anà do zlıle awan sa zla à bahay a Mbərom inde.»

²⁴ 'Am ata nà, a gan anà njavar a Yesu ahay wadan wadan. Əna Yesu a jan atan asa, a wa: «Dəna uno ahay, ma da 'am a sa zla à bahay a Mbərom inde!

²⁵ Kə sənən apan zle, zlugweme i ndərmađ tə məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, do sə zlıle sa zla à bahay a Mbərom inde ata awan.»

²⁶ A gan atan masuwayan bayak a asa, tə cəce pi zek ahay wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

²⁷ Yesu a zəzor atan asa, a wa: «Pu do zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nə a ga zek ca. Anga pə Mbərom nà, way ahay fok a ga zek.»

²⁸ Piyer a dazlan sa jan kutok, a wa: «Manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar bidaw?»

²⁹ Yesu a jan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Kuwaya kə mbakak doh anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay may anahan, kabay bəbay anahan, kabay gwaslay anahan ahay, kabay guvo anahan ahay, anga nen aday anga ləbara uno a mugom a nà, ³⁰ i i njad anan uda saray səkat həna à anjahay anahan pə daliyugo a anan inde: doh ahay, mərak ahay, may ahay, gwaslay ahay, guvo ahay à yime inde, pi zek tə ajuğwar 'am sə daliyugo a təke fok. Aday pə uho saa nay ata dukwen, i njad sifa sa ndav bay ata awan.

† 10:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

³¹ Anga aday kutok nà, dɔ sa lah pa 'am hɛna ataya bayak a ti i tɛra dɔ mɛ dɛdɛba aya cite asa. Aday dɔ sɛ dɛba ahay bayan a, azanan ti i tɛra dɔ ma lah aya ite.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sɛ slabakay anahan asa

Mata 20.17-19; Lukas 18.31-34

³² Atɛ Yesu tɛ njavar anahan ahay, tinen pɛ cɛved ti zla à Urɛsalima. Yesu, winen a nà, pa 'am, dɔ azar a nɛ pɛ dɛba. Njavar anahan ahay tinen apan ti jɛjar, aday zlawan a gan à man su dɔ sɛ pɛrahan atan azar ataya re.

Natiya, Yesu a ngaman à njavar a kuro nga anahan a cew ataya taayak, a jan atan way saa tɛra apan ata awan.

³³ A wa: «Sɛnen anan hɛna, mɛnuko apan dɛ zla à Urɛsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Do, à alay inde anà bahay sɛ gɛdan dungo anà way ahay anga Mbɛrom, aday anà miter sɛ Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad nen, ti varan nen à alay inde anà dɔ sɛ pɛra ahay. ³⁴ Tinen ite ti mbasay upo, ti cɛre upo mɛne, ti ndabay nen, ti vad nen kutok. Pɛ dɛba a wa nà, ni i slabakay ahay à mɛke wa pɛ luvon maakan anahan awan.»

Atɛ Yakuba tɛ Yuhana tɛ cɛce way pɛ Yesu wa

Mata 20.20-28

³⁵ A njahay pɛ dɛba wa mɛnjɛk nà, atɛ Yakuba tɛ Yuhana, wan ana Zebede ahay, tɛ hɛdɛken ayak pɛ cakay ana Yesu. Ta jan, ta wa: «Miter, way inde a nan umo mi cɛce aday ki gan umo anan.»

³⁶ Yesu a cɛce patan wa: «A nak ikwen na ga anga kwanay hɛna nɛ maw?»

³⁷ Tɛ mbɛdɛhan apan: «Ka sak a njahay à man sɛ bahay anak inde azanan nà, a nan umo nɛ, dɛf manay, dɔ kɛrtek a à alay puway anak inde, dɔ hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

³⁸ Yesu a jan atan: «Kɛ sɛnen way a kwanay a sɛ cɛce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa mɛndolor sɛ dɛce uno sa saa sa daw? Ki tɛmihen sa ga baptisma kawa anuno saa ga ata daw?»

³⁹ Tɛ mbɛdɛhan apan, ta wa: «Ha, mi mba apan!»

Yesu a wa: «Tɛ dɛdem awan, ki i sen mɛndolor sɛ dɛce kawa anuno saa sa, ki i gen baptisma kawa anuno saa ga. ⁴⁰ Əna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nà, nen saa var apan cɛved a bay. Man ataya mɛ lavay zek aya nà, anà dɔ a Mbɛrom sɛ walay atan saa njahay apan ataya awan.»

⁴¹ Njavar a Yesu a azar ataya kuro tɛ slɛne lɛbara ana atɛ Yakuba tɛ Yuhana cɛna, ta ma nga sa ga patan mivɛl. ⁴² Anga nan, Yesu a ngaman atan ayak fok pɛ cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kɛ sɛnen zle, dɔ ahay ta ca pa nga a tinen kawa bahay sɛ daliyugo ahay ata nà, tinen ti ga bahay pɛ dɔ ahay nɛ tɛ mɛgala. Do sɛ lavan nga anà dɔ ahay dukwen, tinen ta ka anan nɛ mɛgala a tinen ahay. ⁴³ Cɛkɛbay, à wulen a kwanay nà, way ataya tɛ tɛra itɛbay. Adɛka bay, a nan anà dɔwan a sɛ tɛra dɔ mɛduwen a cɛna, à gan mer su way anà dɔ azar aya awan. ⁴⁴ Aday, kak dɔ a kwanay a kɛrtek a a nan sɛ tɛra dɔ mama'am a cɛna, à tɛra bilɛ sɛ dɔ ahay fok. ⁴⁵ Anga nen Wan su Do na nay ahay nà, aday dɔ ahay tɛ go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà dɔ ahay adɛka, ni var anan sifa uno saa bɛmbadɛy anan ahay man sɛ dɔ ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hurɔf a inde tɛ ngaman Bartime

Mata 20.29-34; Lukas 18.35-43

⁴⁶ Pɛ dɛba anahan a wa, Yesu tɛ njavar anahan ahay tɛ dɛzle à Yeriko nà, ta zla à wulen su doh ata wa tu dɔ ahay bayak tɛ pɛrahak atan azar. Tinen apan ti zla kutok, dɔwan inde hurɔf awan, winen mɛ njahay a sɛ dubok way pɛ cakay cɛved. Dowan ata nà, tɛ ngaman Bartime, wan a Time. ⁴⁷ A slɛne Yesu

sə Nazaratu winen apan i zla ta man ata cəna, a dazlan sa zlah, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak ĩ zek wa ite!»

⁴⁸Do ahay bayak a tə gafan 'am, ta jan nâ: «Tacay 'am! Njahay tete.»

Əna dowan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay jiya awan. A ma nga sə zakay anan sa zlah tə məgalak adəka, a wa: «Wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak ĩ zek wa ite!»

⁴⁹Yesu a sləne cəna, a tavay jek, a jan anâ njavar anahan ahay nâ: «Ənga, ngimen anan ayak â nay à man uno awan.»

Tə ngamàn à dowan ata kutok, ta jan: «Slabak! Kê jajar bay. Ban mivél. Winen apan i ngamak adəka!»

⁵⁰Dowan ata a slabak hərəm, gem larak ayak gwedere anahan pi zek wa, a nay pə cakay a Yesu kutok.

⁵¹Coy Yesu a cəce panan, a wa: «A nak nâ gak nə maw?»

Dowan a hurof ata a mbəđahan apan kutok, a wa: «Amboh, Miter. Ni gan may nâ, təbo anan ide uno ite.»

⁵²Yesu a jan: «Ki mba apan sa zla way anak. Anga kə đəfak upo nga, kə mbəarak.»

Cəna ide anahan a təba ngurret, a canan ide zle lele. A pərahan azar anâ Yesu, aday ta zla pi zek jiya awan.

11

Yesu a zla à Urəsalima

Mata 21.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nâ, a slan njavar anahan ahay cew, ²ta sa jan atan, a wa: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dəzlen à man ata nâ, ki ten anan à nga anâ wan sə zungo a inde ma ban awan, aday dowan kə jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan ahay. ³Kak dowan kə cəcihek pikwen wa, kà jak ikwen: “Ki i gen anan maw?” nâ, mbəđihen anan apan nə: “Bahay a gan may. I may anan ahay həniniye.”»

⁴Ta zla kutok. Tə dəzle cəna, tə njadək anan ayak wan sə zungo ata ma ban a pə gərved sə məsudoh a inde. Tə dazlan sə pəsak anan cəna, ⁵də mə tavay aya inde à man ata tə cəce pə njavar a Yesu ataya wa: «Kə pəsiken anan wan sə zungo a nâ, ki gen anan maw?»

⁶Njavar a ataya tə mbəđahan atan apan kawa ana Yesu sə təkəren atan ata awan. Tə dazlan sə mbəsak atan kutok. ⁷Ta nan anan ahay zungo ata anâ Yesu kutok, tə wadad apan zana a tinen ahay. Yesu a njahay apan. ⁸Yesu winen apan i zla nâ, do ahay tə bəbot zana a tinen ahay pə cəved ite, aday do a azar aya tə ngərway ahay alay si sé ahay à guvo wa, tə bəbot cite.* ⁹Do sə lahan pa 'am anâ Yesu ataya, tatə do sə dəba ahay fok ta zlah, ta wa: «Hərən anan nga anâ Mbərom! Mbərom à đaf alay sə mazləb anahan pu do saa nay tə sləmay anahan ata awan. ¹⁰Mbərom à đaf alay sə mazləb anahan pə bahay ana Dawuda, bije ana mənuko, bahay anahan saa nay ata awan. Hərən anan nga anâ Mbərom à bagəbaga mburom!»

¹¹Coy, aday Yesu a dəzle à Urəsalima kutok, a zla à doh sə mazləb a Mbərom. A ca ide tuwwe pə way ahay fok nâ, a zla way anahan à Baytiniya tə njavar anahan a kuro nga cew ataya, anga suko kə gak kə zalak.

* **11:8** Andakay anan cəved matanan anga sə təma mbəlok mə zakay a kawa bahay.

Yesu a tahasl anan buway a inde

Mata 21.18-19

¹² Sidew a kutok, tinen apan ti nay ahay à Baytiniya wa nà, may a han pə Yesu. ¹³ A canan ayak à buway pa 'am a tinen dāren mba nà, a ga apan dukwen wan i ga inde, anga winen tə daslam a lele. A hādāken ayak pə cakay lele, a zlan ayak ù vo nà, a njad' apan nə daslam a dəkdek, anga aday dukwen alay sə wahay wan ana buway bay. ¹⁴ Yesu a jan 'am anà buway kawa anà dō, a wa: «Dowan à saa tukom wan anak kula sabay!» Njavar anahan ahay dukwen tə slānek 'am ata awan.

Yesu a razl dō sa ga masa ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom wa

Mata 21.12-17; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Tə dazle à Urəsalima maza nà, Yesu a zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A man ata nà, dō sə sukum anan way tə way ahay inde, pi zek tə dō sə sukum way ahay fok. Cəna, a ma nga sə bəlay atan ahay uho. A fakay anan tabal su dō sə bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su dō sə sukum anan way tə kurkudok ahay fok re. ¹⁶ A gafan 'am anà dō ahay sə takasay anan gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom tə way a pa nga. ¹⁷ Aday a tətakan atan anan way ta sa jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde biḏaw: “Ti ngaman anà doh sə mazlaḅ uno nà, doh sa ga amboh su dō su kon ahay kəzlek.†” Aday kwanay kə təren anan həna, lar su dō sə ngəzar dō ahay a nə kəkəmwə?‡»

¹⁸ Bahay sə gəḏan dungo anà way ahay anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, tə sləne 'am ata cəna, ta ma nga sə pəlay wurwer sa vad anan wa Yesu. Tə jəjaran à man su dō awan, anga azar su dō a nà, atətak way a Yesu a zlan atan nga.

¹⁹ Luvon a ga cəna, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla way a tinen à Urəsalima wa.

Buway mə kuray awan - adaf nga pə Yesu ta sə aga amboh

Mata 21.20-22

²⁰ Sə duwdew, atə Yesu tinen apan ti zla way a tinen, tə canan anà buway ata, kə kurak sokokkwa tə sləlay a təke. ²¹ A man ahay à nga inde anà Piyer, a jan anà Yesu: «Miter, ca pə buway a anan, iken sə tahasl anan ata, kə kurak sokok fok.»

²² Yesu a mbəḏahan atan apan, a wa: «Sənen a kutok, ḏəfen nga pə Mbərom. ²³ Nen apan ni jak ikwen tə ḏiḏem a həna: “Do kə sak a jan à bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde” nà, aday kə jəjarak bay, kə gudicek bay, kə ḏəfak apan nga cəna, i təran kawa anahan sa ḏaf apan nga ata acəkan. ²⁴ Anga nan, nen apan ni jak ikwen, kə cəcihen way à amboh a kwanay inde nà, ḏəfen apan nga. Ki njiden anan coy, aday i tərak ikwen acəkan. ²⁵ Kak kə tiven sa ga amboh coy, aday way kə mak ikwen ahay à nga inde, way inde a cəbak ikwen pu dō nà, pəsən anan anan, anga aday Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata à pəsak ikwen anan ines a kwanay ahay re. [²⁶ Əna aday, kak kə pəsən anan anan ines a mərak a kwanay ahay bay nà, Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom dukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.]»

Sə varan məgala anə Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Lukas 20.1-8

²⁷ Ta may ahay à Urəsalima kutok. Yesu a zla sa bar ù doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, bahay sə gəḏan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay tə hādāken ayak pə cakay anà Yesu. ²⁸ Tə cəce pənan:

† 11:17 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 11:17 Ca pə Yeremiya 7.11.

«Ka ga way anak a anan ataya nə tə mægala ana wayaw? Sə varak cəved sa ga kətanan nà, waya kərtek anaw?»

²⁹ Yesu a mbədahan atan apan: «Nen dukwen ni cəce pikwen wa way kərtek. Kə mbədihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə mægala a wayaw nà, na. ³⁰ Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà dō ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay dō zenzen a daw? Mbədihen uno ahay apan.»

³¹ Tinen ite, tə mbəda 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəməw? Kak da sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nà, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?”

³² Aday kak da sak a jəka, dō zenzen a sə slənay anan ahay nà, ata guko ngatay!» Tə jəjar ta man su dō awan, anga dō ahay fok ta ca pə Yuhana nà, kawa dō maja'am a Mbərom acəkan. ³³ Anga nan kutok, tə mbədahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen dukwen ni dakak ikwen anan dōwan a sə vuro mægala sa ga mer su way anaya bay re.»

12

Jike pu dō sa ga mer à guvo ahay *Mata 21.33-46; Lukas 20.9-19*

¹ Yesu a dazlan sa jan 'am tə jike anà dō ahay, a wa: «Dowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a daf uda kudom məduwen a sa zlaə uda wan si sé. A dezl uda lagad zəbor awan anga dō sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà dō si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

² «Alay a a sla kutok, dō ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slənay ahay dō saa təmahan anan ayak mbala anahan. ³ Dō sə guvo ahay tə canan anà dō maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledəddé. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan. ⁴ Bahay sə guvo a slənay ahay dō maslan maza awan. Ta ban anan, ta gan mbəlak pa nga, tə walay panan agənah pəleslesle. ⁵ Bahay sə guvo a slənay njavar maza asa re. A saa dəzle pə winen kutok nà, ta vad anan bəskol. Matanan, bahay sə guvo kə slənək dō ahay nə bayak awan. Ta ndazl anan dō hinen ahay, aday ta vad atan azar aya nà, na.

⁶ «A mbakan anà bahay sə guvo nà, wan si zek anahan awan kərtektəkke, aday wan ata dukwen ləliwe anahan awan. A slənay anan pə cakay su dō si mer su way anahan ahay à guvo anahan ata awan. A jalay nà: “Anga wan si zek uno dəgerger nà, ti dəfan apan ite.”

⁷ «Cəkəbay dō sa ga mer ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen awan. Bənuko anan, vədūko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.” ⁸ Ta ban anan, ta vad anan acəkan. Tə laray anan məsinde awan à guvo wa əgem.»

⁹ Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata nà, i ga nə maw? Tə dīdem a nə, i may ahay agay, i lize anan dō sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anà dō maza aya awan. ¹⁰ Kəmaya! Kə jingen 'am ana Deftere a Mbərom a anan itəbay kələdaw? Deftere a wa:

“Kon mbala ana dō sa dezl way ahay sa lar anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.

¹¹ Sa ga way ata dukwen, zek ana Mbərom Fetek awan.

Way ata a gak uko masuwayan pə idé. *,”»

* **12:11** Ca pə Jabuura 118.22-23.

¹² Do sə njahan pa 'am wa anà Yahuda ahay tə sləne 'am ataya, tə pəlay cəved saa ban anan, anga ta san zle Yesu a ja jike sa 'am ata nà, pə tinen. Əna tə jəjaran anà dō ahay. Anga nan re, tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Jangal anà bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Lukas 20.20-26

¹³ Ta slan dō ahay à wulen sə Farisa ahay wa, tu dō ana Hiridus ahay, aday ta saa ban anan Yesu à balay sa 'am anahan aya awan. ¹⁴ Ta jan, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə dō didem awan. Kə jəjaran anà 'am sə dō ahay bay, kə zəzor way sə wuted ide itəbay re. Kə dakay anan cəved a Mbərom dukwen tə didem awan kawa anahan sa ja. Həna nà, dakan umo anan. Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi mē varan bay daw?»

¹⁵ Yesu a san pə mbədəmbada a tinen a zle. A jan atan: «Ki ngen upo balay angamaw? Viren umo ahay karanga, na ca apan aday.»

¹⁶ Tə varan ahay karanga awan.

A cəce patan wa: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

Tə mbədəhan apan, ta wa: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

¹⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

Anahan sə mbədə apan kətanana ata, a gan atan masuwayan.

Aslabakay à məke wa

Mata 22.23-33; Lukas 20.27-40

¹⁸ Azar su dō aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa dō kə məcak nə i slabakay ahay sabay. Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: ¹⁹ «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Dō kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənəna wan nà, mərak a məsinde à gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan məgije anà dōwan a ma mac ata awan.” ²⁰ Matanan, dōwan aya inde cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənəna sa njad panan wan. ²¹ Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukway awan. Winen ite a mac mənəna wan re. Do mə slala maakan awan a hədek anan uwar ata ite re. ²² Hus a dukoy pu dō tə bahay cuwbe awan kutok, kə məcak re. Aday uwar ata dukwen kə məcak re. Tə mbəsakak wan uho kwa kərtek bay re. ²³ Aday hana azanan kutok nà, pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

²⁴ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cəved wa, anga kə sənən Deftere a Mbərom bay, kə sənən məgala ana Mbərom bay re.

²⁵ Do ahay ti slabakay à məke wa nà, kwa dō mungol aya awan, kwa dō uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. Anga ti i təra à mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay. ²⁶ Əna aday, 'am sə slabakay ana dō ma mac aya à məke wa nà, kə jingen Deftere a Mbərom kula itəbay daw? Mbərom a jan ahay anà Musa, ù uko sə vəragaz† wa nə: “Nen Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob” ba? ²⁷ Mbərom, winen nà, Mbərom su dō ma mac aya bay, əna winen Mbərom su dō tə sifa aya awan. Anga nan kə zluwen à cəved wa adəka bugol.»

† 12:19 Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-10. ‡ 12:26 Vəragaz: uko a ban ù vo sə way, aday winen ma gad a bay. Ca pə Gurtaaki 3.2-4, 6, 15-16.

*Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya awan**Mata 22.34-40; Lukas 10.25-28*

²⁸ Əna, miter sə Tawrita inde à man ata awan, kə slənek avad uway sa 'am a tinen ata awan. A ca pə Yesu sə mbəđahan apan anə Saduki ahay ata lele. A nay, a cəce panan, a wa: «Nga sa 'am mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

²⁹ Yesu a mbəđahan apan: «Sə təra mama'am sa nga sa 'am mə baslay a nà: "İken Isəra'ila, pak sləmay. Mbərom Fetek, Bahay a mənuko, winen kərtək bahay awan. ³⁰ Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə mivəl anak a təke, tə apasay anak a təke, tə abayak nga anak a təke, aday tə məgala anak a təke. S"»

³¹ Nga sa 'am mə baslay a tə bahay cew a nə həna: "Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.*" Nga sa 'am inde mə baslay awan saa zalay həna anaya nà, ibay.»

³² Miter sə Tawrita ata a jan, a wa: «Acəkan, miter, ka jak didek. Mbərom nə kərtək. Mbərom maza sa ga anan minje nà, ibay. ³³ Anga nan, lele nà, dō zənzen i pəlay anan Mbərom nə tə mivəl anahan a təke, tə abayak nga anahan a təke, aday tə məgala anahan a təke. Aday i pəlay anan dō sə cakay su doh anahan kawa winen sə pəlay anan nga anahan ata awan. Sə təma sə dəfan apan anə 'am a anaya dukwen, a zalay way ma tak aya awan, tatə way mə waslay aya sə varan à Mbərom ataya fok.»

³⁴ Yesu a ca apan nə dowan ata kə mbəđahak apan lele tə mərıke awan. A jan, a wa: «İken dərən tə bahay a Mbərom a bay!»

Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

*Almasihu nà, wan a wayaw?**Mata 22.41-46; Lukas 20.41-44*

³⁵ Pə dəba wa, Yesu winen apan i tətakan anan way anə dō ahay ù doh sə mazla6 a Mbərom nà, a cəce, a wa: «Kəkəma aday miter sə Tawrita ahay ta jəka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw? ³⁶ Dawuda ta nga anahan awan a ja tə məgala sə Apasay Cəncan awan, a wa:

"Mbərom Fetek a jan anə Bahay uno, a wa:

Njahay à day sə alay puway uno,
aday ni nahay anan dō sa nak ide ahay,
ki ján patan tə saray.†"

³⁷ «Kak Dawuda a ngaman anə Almasihu nə "Bahay uno" bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Do ahay bayak a tə sləne 'am a Yesu ata tə ataslay mivəl awan.

*Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa**Mata 23.1-36; Lukas 20.45-47*

³⁸ A atətak way anahan ataya inde nà, a jan atan, a wa: «Bənen nga a kwanay pə Miter sə Tawrita ahay wa, anga a nan atan sa bar nà, tə rəkot aya awan, aday dukwen ta gan may nà, dō ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulən sə dō ahay inde fok. ³⁹ Tinen ù doh sə wəzay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. Ta zlak a man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. ⁴⁰ Tinen apan ti ran mindel anə mədukway sə uwar ahay. Ti ngəzar patan wa doh a tinen ahay. Dukwen, pə ide su dō ahay nà, tə zədeh amboh nə kawa dō lele aya awan. Do matanan ataya nə, sariya a tinen a nà, ma da 'am awan.»

*Mədukway sə uwar a inde, a ndav pi zek sə varan way anə Mbərom
Lukas 21.1-4*

⁴¹ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a njahay à man sə do ahay sə pəkak ayak way à kukwar sə dala ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata awan. Winen apan i ca pu do sə pəkak ayak dala ataya awan. Do sə zlile ahay tə pəkak ayak dala bayak awan. ⁴² Coy, mədukway sə uwar a inde aday mətawak awan, a zlak ayak ite. A gucek ayak uda dala sərdəde aya cew, kawa sa ja nà, dala bayak a bay. ⁴³ Anga nan, Yesu a ngaman anə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a hənə: Mədukway sə uwar a mətawak a anan ata kə varak à kukwar sə dala inde nà, zal do ahay a sa pak ataya fok. ⁴⁴ Anga do ahay fok ta var nà, mənəcək pə way a tinen a bayak a ataya wa. Əna mədukway sə uwar a anan ata, kwa à ga nə winen mətawak a dəp nà, kə ndəvak pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way anahan a təkə fok.»

13

*Do manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom
Mata 24.1-2; Lukas 21.5-6*

¹ Yesu a nay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata wa cəna, do kərtek à wulen sə njavar anahan ataya a jan, a wa: «Miter, ca pu kon a anaya awan, aday pə idezl anahan aya ite tə rəḅa ike!»

² Yesu a mbəḏahan apan: «Kə canan anə way a mi dezl a anan ba? Do manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

*Way saa lahan anə andav sə daliyugo ataya awan
Mata 24.3-14; Lukas 21.7-19*

³ Pə dəba wa, winen mə njahay a à ɓəzlom sə Ulivet, a mbəḏa 'am pu doh sə mazlaḅ a Mbərom. Piyer, Yakuba, tatə Yuhana tə Andəre nà, tinen taayak a tinen a tatə Yesu. Tə cəce panan, ta wa: ⁴ «Jan umo bidaw? Doh sə mazlaḅ a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san i təra kutok anaw?»

⁵ Yesu a dazlan sə dakan atan anan kutok, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan à sa njak kwanay bay. ⁶ Anga do ahay bayak a ti gəḅa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan do ahay bayak awan. ⁷ Ka sak a slənen ləbara sə vərəm, kwa dərən, kwa bəse, kà sa jəjiren bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re. ⁸ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. Daliyugo i ɓal à man ahay cara cara, may i ga matanan re. Dəcə ataya fok ti təra nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «Gen anan nga i zek à kwanay, anga ti ban kwanay aday ti zla kwanay pa 'am sə sariya ahay. Ti ndəzlay kwanay ù doh sə wazay ahay wa. Anga kwanay njavar uno ahay, ki tiven atan pa 'am ana bahay ahay pi zek tə guverner ahay, aday ki gen side pa 'am a tinen ahay. ¹⁰ Anga bəlaray ləbara mugom a à wazay zek pu kon ahay fok. ¹¹ Kwa siwa siwa tə bənək kwanay sa ga sariya pa 'am a tinen nà, kà sa jilen sa jəka mi i ja nə maw ata bay. Jen nə 'am a sa nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. Anga 'am a kwanay a saa ja ata nà, i nay à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen nə Apasay Cəncan awan. ¹² Mərak ahay ti varan anan mərak a tinen ahay anə do ahay aday tə vad atan. Bəbay sa wan ahay ti gan anə gwaslay a tinen ahay nà, matanan. Gwaslay ahay dükwen, ti slabak pə bəbay a tinen ahay aday do ahay tə vad atan. ¹³ Do ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. Əna dowan a kə səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam.»

Do manide ahay ti naa mbazl anan Ur̄salima

Mata 24.15-28; Lukas 21.20-24

¹⁴ Yesu a ja asa, a wa: «Ki i cinen anan anà sèkar sè lize way à man aday tæde i tavay uda bay atawa. (Down a kè jingek anan 'am a anan nà, à sènan anan anà nga anahan nà lele.) A alay ata asanaw nà, do sè Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à bəzlom ahay inde. ¹⁵ Do aday winen pa nga su doh dukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay. ¹⁶ Down a winen à guvo dukwen, à saa nay ahay agay sa naa gəbak ayak zana anahan bay re. ¹⁷ Wuna, pa pac ataya nà, dæce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. ¹⁸ Gen anan amboh à Mbərom aday way ataya tã sa tæra à alay sa mad bay. ¹⁹ Anga pə luvon ataya nà, dæce i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten dukwen, dæce kawa winen ata kè tærak kula bay, aday inde i tæra kula sabay re. ²⁰ Əna, Bahay Mbərom kè kækak anan luvon ataya bay nà, abay dowan saa tam nà, ibay. Əna, kè kækak anan luvon awan anga do anahan a sə walay ataya awan.

²¹ «Asa, dowan a kà jak ikwen: “Almasihu winen hana” kabay: “Winen tiya” nà, kà sa dæfen apan nga bay. ²² Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu do sə jəka tinen do maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa do mə walay aya awan, abay a ga zek nà, na. ²³ Kwanay nà, uffa ahak ikwen. Gen anan nga anà zek lele. Na jak ikwen anan kurre nà, anga nan.»

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Mata 24.29-35; Lukas 21.25-33

²⁴ «À alay a pə dəba ana dæce ataya wa nà, pac i dav sabay, kiya dukwen matanan. ²⁵ Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à mændak, aday dukwen mægala sə way ahay à mburom ataya, ti bal. ²⁶ Ata aday ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pa nga sə matapasl ahay pa nga mburom tə mægala bayak awan, aday tə mazlaḅ a re. ²⁷ Aday Wan su Do i slənay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà do anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway

²⁸ «Sənen pə way ana buway sə dækak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbosloslo nà, daslam aya dukwen ta dæk, ata kə sənən zle coy viya winen apan i slay bəse. ²⁹ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dækak ikwen anan ataya cəna, sənən a nà, nen Wan su Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh. ³⁰ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Əlek do sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti tæra. ³¹ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay

Mata 24.36-44

³² «Əna, dowan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a dukwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan. ³³ Gen anan məkəlengesl i zek a kwanay ahay. Bənen nga a kwanay, anga kə sənən luvon a bay. ³⁴ Way matanan i tæra nà, kawa do saa zla à man dæren awan. A mbəsakan anan doh anahan anà do si mer su way anahan ahay nə kərtek tə kərtek, kuwaya ti mer su way awan. Do sa ba doh dukwen, a jan nà: “Ba pu doh!” ³⁵ Anga nan kutok nà, tæren do mə lavay zek aya awan! Bahay su doh ata i may nə siwaw nà, kə sənən bay. A ga nə suko, man luvon, alay a njəkar sa zlah, kwa duwdew dukwen, alay ataya

fok cəna i nay. ³⁶ Kà sak a nay, kwanay ma njak ahan aya nə lelibay. ³⁷ Kawa anuno sa jak ikwen həna ata nà, ni jan anan anà dō ahay fok: Təren dō mə lavay zek aya awan!»

14

Wurwer sa ban anan Yesu

Mata 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A mbəsak luvon ahay cew nà, azar uko sə Pasəka, aday sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata i sla kutok. Bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə miter sə Tawrita aya awan, a nan atan sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vad anan. ² Anga nan ta ja 'am à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «Dà sa ban anan à azar uko inde bay, bina dō ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbədan amar pa nga anà Yesu

Mata 26.6-13; Lukas 12.1-8

³ Yawa, Yesu winen à Baytiniya, àga dōwan a inde, tə ngaman Simon dō mə dugwad awan. Yesu winen apan i pa daf nà, uwar a inde a nay ahay, tə amar sə wurde anahan tə dunguzlök awan à alay inde. Ta da amar ata aday nà, tə *nardi*. Masa anahan a dukwen mənəcək bay. A kad panan 'am awan aday à təba, a mbədan anan pa nga anà Yesu.

⁴ Matanan kutok, way ana uwar ata sa ga ata nà, a cəban anà dō azar aya bayak awan. Ta ja à wulen a tinen ahay inde, ta wa: «A nes anan amar a anan kəriya həna nà, angamaw? ⁵ Ta wa, abay tə sukom anan way tə amar a anan nà, i zalay dala sə *dinar** səkat maakan, aday ti var anan dala awan anà dō mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?» Ta ga mivél pə uwar ata awan.

⁶ Kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken anan, abay kə bənen anan mbiyed nà, angama kərtek anaw? Way anahan su go ata nə lele. ⁷ Dō mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya. Kà nak ikwen nà, ki gen atan sumor awan kwa siwa mba asanaw? Əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay. ⁸ Way abay i mba apan sa ga ata nà, kà gak anan həna kurre anga nen: A lah anan upo amar uno sa zla anan à məke. ⁹ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: A man aday dō ahay ti wazay anan ləbara uno mugom a kwa aha pə daliyugo fok nà, ti təkər anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu

Mata 26.14-16; Lukas 22.3-6

¹⁰ Natiya kutok asa, Yudas Iskariyot a zla àga bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, anga aday à gan atan daf pə Yesu. Winen a aday nà, dō kərtek à wulen su dō maslan a Yesu ahay kuro nga cew ataya awan. ¹¹ Tə sləne 'am anahan a cəna, tə taslay mivél bayak a tə Yudas, tə zlapay sə haman dala. A bənay pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Alavay zek sa da daf sə Pasəka

Mata 26.17-25; Lukas 22.7-23; Yuhana 13.21-30

¹² Natiya asa, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata, aday à pac sə waslay wan sə təman sə Pasəka ata inde, njavar a Yesu ataya ta jan: «A nak mǎ sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

¹³ A wulen sə njavar anahan ataya wa nà, Yesu a slan dō ahay cew. A jan atan: «Zlen à wulen su doh sə Urəsalima. Ki zlingen tə dōwan a inde kəlawa pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar. ¹⁴ U doh

* **14:5** Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

anahan a saa dæzle uda ata nà, jen anan anà bahay su doh ata nà: “Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda daf sà azar uko sà Pasəka tə njavar uno ahay ata nà, wuraw?”¹⁵ Ata i dākak ikwen pə sewene a inde mæduwen awan, mæ lavay zek a coy. Kê ndiken uko anan uda way ahay fok à man ata awan.»

¹⁶ Njavar anahan ataya ta zla. Tə dæzle cəna, ta tan ayak à nga anà way ahay nà, kawa ana Yesu sa jan atan. Tə lavay anan uda zek tə way sa pa sà azar uko sà Pasəka kutok.

Yudas i i ga daf pə Yesu

¹⁷ Suko a a ga nà, atə Yesu ta nay ahay tu dō maslan anahan ahay kuro nga cew. ¹⁸ Tinen mæ njahay a, ti pa way kutok, Yesu a ja, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kərtek à wulen a kwanay inde, mənuko apan dī tar alay à tuwez jiga awan həna, i i ga upo daf.»

¹⁹ ‘Am ata a wusen atan nga fok. Tə dazlan sə cəce panan fok a tinen a kərtek kərtek: «Nen bay ba?»

²⁰ Yesu a jan atan asa, a wa: «Dowan ata nà, à wulen a kwanay a kuro nga cew a anaya awan. Manay apan mi tar alay à tuwez miya awan. ²¹ Tə dīdem a nà, nen Wan su Dō nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dəcə i naa tan à nga anà dō saa ga upo daf ata awan. Suwan pə winen maka tə wahay anan bay jiga awan.»

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-25

²² Coy, tinen apan ti pa way ata kutok, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan atan, a wa: «Təmihen. Həna anan nà, zek uno.»²³ Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, aday tã sa wa way juḅjoḅ fok a tinen awan. ²⁴ A jan atan, a wa: «Həna anan nà, mez uno mə pəkay awan anga dō ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a ban 'am tə dō ahay.

²⁵ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza à bahay a Mbərom inde.»

²⁶ Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à bəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer

Mata 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Kwanay a fok, ki i hiwen, ki i mbəsiken nen. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan dō sə jugwar təman awan, aday dukwen təman ahay ti ta 'am.†”»²⁸ Aday Yesu a zəga anan asa, a wa: «Na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

²⁹ Piyer a mbəḍahan apan, a wa: «Kwa à ga nə dō ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

³⁰ Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan, ka san nen bay.»

³¹ Piyer a ma pa 'am anahan ata maza awan, a wa: «A ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Fok a tinen a ta ja 'am kərtek awan.

Yesu a ga amboh à Gecemene

Mata 26.36-46; Lukas 22.39-46

† 14:27 Ca pə Jekariya 13.7.

³² Natiya, atə Yesu tə njarar anahan ahay ta zla à man sə ngaman Gecemene. Tə dazle à man ata kutok nà, a jan anà njarar anahan ahay: «Njihen à man a anan à alay a nen ni gay ahay amboh.»

³³ Winen apan i zla nà, a ngaman anà Piyer, anà Yakuba, aday anà Yuhana, ta zla jiga awan. Zlawan a dazlan sa ban anan, a jəjar pi zek. ³⁴ A jan atan asa: «Mível uno i ndəroḡ hus pa sa mac anan. Njihen à man a anan, ben lele.»

³⁵ A zla à man a tinen ata wa mənjoek cəna, a slahay à məndak duboz. A ga amboh aday dace ata à zla panan wa ite, abay à ga zek nà, na. ³⁶ A wa: «*Abba*‡, bəbay uno, pə iken nà, way ahay fok ta ga zek. Gəba puno dace saa nay upo a anan ata ite. Aya əna, way kawa su no nà, à təra bay, si kawa sa nak iken.»

³⁷ A ma à man ana njarar anahan a maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə ma njak ahan aya awan. Anga nan a jan anà Piyer: «Simon, iken ma njak ahan a daw? Ka mbak apan sa ba kwa ler kərtek bay asəka? ³⁸ Ben lele, gen amboh anga aday kə tiven anan anà way saa njak kwanay ahay. Apasay su dō zənzen a nà, a gan may sə dəfan apan anà Mbərom, əna zlay si zek anahan a bəle awan.»

³⁹ Yesu a ma maza asa, a ga amboh kawa anahan sə manakwakwa awan.

⁴⁰ A may ahay pə cakay ana njarar anahan ataya asa, a tan atan à nga nà, tə njəkak ahan asa, ta mba apan sə təba ide kwa mənjoek bay jiga awan. Aday ta san sa jan həna nə maw bay.

⁴¹ A zla, a ga amboh asa, a may ahay tə bahay maakan awan. A jan atan: «Kwanay apan ki men anan uda daw, dō sa njak ahan ahay? Coy, alay a kə slak həna kutok, aday ti varan nen Wan su Dō à alay inde anà dō sə atahasl ahay.

⁴² Slabiken, zluko. Dō sa ga upo daf winen tiya, kà nak ahay.»

Do ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Yesu kə ndəvak anan 'am ata fan bay cəna, Yudas, dō kərtek à wulen sə njarar anahan aya inde kuro nga cew ata a dazley ahay. A njahan pa 'am wa anà dō ahay bayak a tə way sə alay a hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gədan dundo anà way ahay, pi zek tə miter sə Tawrita ahay, aday tə maced sə Yahuda ahay. ⁴⁴ Yudas, dowan a sa ga daf pə Yesu ata, 6a kə varak atan minje sə way, a wa: «Dowan a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan, aday kī gen anan nga lele, zlen anan kutok.»

⁴⁵ A dazlek ayak cəna, a zla pə cakay ana Yesu bəse. A jan 'am: «Miter!» A dazlan a varan alay, a ban anan pi zek həmbok. ⁴⁶ Cəna ves, dō ahay ta ban anan. ⁴⁷ Dō kərtek à wulen su dō a Yesu mə tavay a à man ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan 6ile ana bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay kərtek a poc. ⁴⁸ Yesu a jan anà dō ahay, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen dō sə ngəzar dō à cəved inde daw? ⁴⁹ Pac pac nen inde tə kwanay ù doh sə mazlab a Mbərom, nen apan ni tətakan anan way anà dō ahay, əna kə bənen nen bay. Əna way a anan a təra həna nà, aday 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja upo à Deftere a Mbərom inde ata à təra.»

⁵⁰ Njarar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok. ⁵¹ Wan a inde nà, winen apan i pərahan azar anà Yesu. Zana pi zek dukwen gwedere kərtektakke. Tə palay abay sa ban anan, ⁵² aya əna alay a tinen a dazle nà, pə zana ata awan. Winen ite a pəsakay anan ahay gwedere ata à zar wa, gədek sa haw zek kəray a gweder gweder.

‡ 14:36 *Abba*: Kawa sa ja nà, «bəbay» ta 'am sə Aramayak.

Yesu winen pa 'am su do sə lavay nga sə Yahuda ahay

Mata 26.57-68; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

⁵³ Do sa ban anan Yesu ataya ta zla anan āga bahay nga su do sə gədan dundo anā way ahay. Bahay sə gədan dundo anā way ahay, tə maced sə Urəsalmi ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya tə halay nga fok a tinen awan.

⁵⁴ Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəḡa wa à dəḡa wa. A dəzlek ayak à gala ana bahay nga su do sə gədan dundo anā way nā, a njahay à wulen su do si mer su way ahay su doh ata awan. Tə njahay pə uko anga alay sa mađ.

⁵⁵ Aday nā, bahay sə gədan dundo anā way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anā Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à məke. Əna ta njad cəved a bay, ⁵⁶ kwa abay do sə mungwalay ahay bayak a tə ndəḡak apan 'am ahay cara cara dəp nā, na. Aday 'am a tinen awan kà zlak atan pi zek bay re.

⁵⁷ Do hinen ahay tə slabak tə mungwalay a tinen ite, ta wa: ⁵⁸ «Manay nā, mə slənek a wa: “Doh sə mazlaḡ a Mbərom a ma han a tə alay su do a anan nā, ni mbazl anan, aday nen ni han anan à luvon maakan inde tə alay su do zənzen a sabay.”» ⁵⁹ Tə winen ata təke đukwen side ata kà zlak atan pi zek bay.

⁶⁰ Bahay nga su do sə gədan dundo anā way ahay a slabak à wulen sə do ahay inde, a cəce pi zek à Yesu a wa, a wa: «Kə mbəda apan itəbay kələdaw? Do a anaya fok ta ja apak nə maw?»

⁶¹ Yesu a njahay way anahan faafa. Kə təḡak anan 'am anahan a bay jiga awan.

Bahay nga sə dowan ata a mənahan anan asa: «Iken nā, Almasihu, wan a Mbərom mbala do ahay sə həran nga ata daw?»

⁶² Yesu a mbədahan apan kutok: «Ayaw! Nen nā, winen awan. Kwanay đukwen ki cinen anan anā Wan su Do, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl sa nga mburom, winen apan i may ahay re.»

⁶³ Bahay nga su do sə gədan dundo anā way ata a sləne 'am ataya nā, a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nā, đi gan may anā side hinen re daw? ⁶⁴ Kə jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. Ki jen həna nə kəkəmwaw?» Fok a tinen ta gan nə sariya sə mac.

⁶⁵ Do azar aya ta ma nga sə təfe apan məne. Tə kərtan way pə idé, tə dəcan, aday ta jan: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?» Do si mer su way ahay ta zla anan, tə dəcan ite.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyer nā, winen à gala hwiya, mə njahay a pə uko. Dəna sa ga mer su way āga bahay nga su do sə gədan dundo anā way, a nay ahay. ⁶⁷ A canan anā Piyer nā, a zəzor anan cəna, a jan: «Iken đukwen do anā Yesu sə Nazaratu ata ba?»

⁶⁸ Piyer a məman anan, a wa: «Nen na san 'am anak ata sa jay həna ata bay.» A slabak, a hədəkey ahay à məgəđengəden uho. [Njəkar a zlah kərtək.]

⁶⁹ Dəna ata a canan asa cəna, a jan anā do a mə njahay ataya awan, a wa: «Həna anan đukwen do a tinen aya kərtək awan.» ⁷⁰ Piyer a məman anan asa. A njahay mənjoek asa cəna, do sa man ataya ta jan à Piyer: «Ki mba apan sə məman zek bay! Tə đidəm awan, iken do a tinen, anga iken Galile ahay re.»

⁷¹ Piyer a dazlan sə mbəday coy: «Kak na san dowan ata zle nā, Mbərom a tə alay anahan awan à tahasl nen! Nen na san dowan ata bay!»

⁷² Kwayan 'a, njëkar a zlah mə slala cew awan. Piyer a sləne cəna, 'am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njëkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» Səkwekwle mə tavay awan, a dazlan ayam.

15

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Lukas 23.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ide a cəde siwa a cəna, bahay sə gədan dundo anà way ahay ta ma anan 'am i zek tə məced sə Yahuda ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay, tə halay nga tu do sə mbəda alay pa 'am azar aya fok. Coy tə jaway anan Yesu, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

² Pilatu a kutok a cəce 'am pə Yesu wa: «İken nà, bahay sə Yahuda ahay dāw?»

Yesu a mbəfahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

³ Bahay sə gədan dundo anà way ahay ta ndaḅ 'am pə Yesu nà, anga way ahay cara cara bayak awan.

⁴ Pilatu a cəce panan asa: «Kə mbəda apan itəbay dāw? Ca pə way aya tinen sa zlah anan apək ata awan!»

⁵ Yesu ite a ngam sə mbəda apan bay fok. Ambəda apan bay a Yesu ata a gan masuwayan anà bahay Pilatu.

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yuhana 18.39 - 19.16

⁶ Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, bahay a taa mbəsakan atan ahay do kərtek à dangay wa, kawa ana tinen sə cəce fok. ⁷ A alay ata ite, dowan a inde tə ngaman Barabas nà, tinen tə dowan aya inde tə vəze pə Ruma ahay à wulen su doh, tə vədak uda awan nga su do re. Anga nan, winen à dangay.

⁸ Natiya kutok, do ahay fok ta zlak ayak, tə cəce kawa ana tinen sa taa ga sə kukwa awan. ⁹ Pilatu a cəce patan wa, a wa: «A nak ikwen nà mbəsakak ikwen anan ahay bahay sə Yahuda ahay dāw?» ¹⁰ Anga a san zle lele, bahay sə gədan dundo anà way ahay ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

¹¹ Əna bahay sə gədan dundo anà way ahay tə pəkan 'am anà man su do ata fok aday tə cəce pə bahay wa nà, Barabas.

¹² Pilatu a cəce pə do ahay wa asa: «Aday nà ga anan tə dowan a kwanay sə ngaman bahay sə Yahuda ahay ata nà, kəkəməw?»

¹³ Ta zlah azlazlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

¹⁴ Pilatu a cəce: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Tə zəga anan sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

¹⁵ Pilatu a nan sa ga nà, way sa zlan à nga anà do ahay. Anga nan, a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tə ndaḅay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tə daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anə Yesu

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Suje ahay ta zla anan Yesu à man sə njahay a tinen à gala su doh àga Pilatu. Tə halan nga anà suje ahay fok. ¹⁷ Tə dəfan zana dəzdaɣ a pi zek, kawa sə bahay, tə hanan jugo sə adak, tə dəfan à nga inde. ¹⁸ Tə dazlan sa jan 'am kawa ana bahay kutok, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay à ga inde sə coy!» ¹⁹ Tə dəcan pa nga tə sukol, tə təfe apan məne, tə dukwen gərmec u vo, tinen mə rihe nga aya awan.

²⁰ Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Mata 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Tinen apan ti zla anan Yesu ata kutok, tə zlangay tə dōwan a inde tə ngaman Simon, dō sə Siren ahay, winen dukwen bəbay ata ana Aleksandire tə Rufus. Winen a aday nà, winen apan i may ahay à kibe wa. Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata pə Yesu wa.

²² Ta zla anan tə Yesu pa man sə ngaman Golgota ata, kawa sa ja nà, Kəlakasl-sa-Nga. ²³ A man ata nà, dōwan aya inde abay a nan atan sə varan way mə kwasay a mə japay a tə ndəliwen awan, aday á man zek à dəce anahan inde. Əne Yesu a ngam bay.

²⁴ Tə dazlan tə daray anan pə dədom. Tə gəzla anan zana a Yesu, ta ga caca pə zana anahan ata à wulen a tinen ahay inde, aday sa san anan pi zek wa saa njad zana ataya nə wayaw.

²⁵ Tə daray anan Yesu nà, i ga njamde dəsudō*. ²⁶ Tə vinde way a tinen a sa ban anan apan ata awan: «Bahay sə Yahuda ahay.» Tə tapan anan pə dədom ata awan.

²⁷ Tə darak ayak dō sə akar aya inde cew re, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen. [²⁸ Kawa ana Deftere sa ja ata nà, a təra matanan acəkan. A wa: «Tə baslay anan à wulen su dō mi nes aya inde.†»]

²⁹ Dō sa zla ta man ataya fok ta bal nga kwata kwata, tə gənhan, ta wa: «Na wa, iken ka wa ki mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba? ³⁰ Əna dazay ahay pə dədom a wa kutok, aday tam anan nga anak bidaw!»

³¹ Matanan, bahay sə gədan dundo anà way ahay, miter sə Tawrita ahay pə kərtek a, ta ran mindel à wulen a tinen, ta wa: «Kə təmak anan dō azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan nga anahan a bay. ³² Kak də canak anan anà Almasihu bahay sə Yahuda ahay kə dazak ahay pə dədom wa həna ata nà, dī daf apan nga acəkan!»

Dō aya tinen mə daray aya tatə Yesu ataya dukwen ta ma nga sə gənhan ite re.

Amac a Yesu

Mata 27.45-56; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ A ban pə man ipec wa nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədimbom, hus à njamde maakan‡. ³⁴ Tə njamde maakan kutok cəna, Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Elowa, Elowa, lama sabaktani?*§» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen, angamaw?*

³⁵ Dō a mə tavay aya à man ata azar a tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya həna!»

³⁶ Dōwan a tinen a kərtek a a haw, a gəḅa awan a inde kawa baf, a tar anan à way mə kwasay a inde, aday sərəkeke re. Tə taran anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu á susəḅ. Ta wa: «Kak Eliya i nay sa naa dazay anan ahay pa man a anan wa nà, dī ca apan aday. Buko!»

³⁷ Əna Yesu a zlah tə məgalak awan, a mac way anahan.

* **15:25** Njamde dəsudō: pac a may ahay apa sa sla wa dā. † **15:28** Ca pə Esaaya 53.12. ‡ **15:33** Njamde maakan: pac à man sa zla apa sa sla inde dā. § **15:34** 'Am ataya nà, tinen ta 'am sə Aramayak. * **15:34** Ca pə Jabuuru 22.2.

³⁸ Cəna, zana sə gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek wa tə do ahay, ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata, a ngəraw i zek wa əndem, a bənay ahay kwa à mburom wa hus à məndak.

³⁹ Bahay sə suje a mə tavay a pa 'am ana atə Yesu a mə daray ataya kə canak anan a mac nə kəkəməw. Anga nan a wa: «Tə didek awan, winen Wan a Mbərom.»

⁴⁰ Uwar ahay inde à man ata awan, tə tavay zad, tinen apan ti cak ayak apan. A wulen sə uwar ataya nà, di tan à nga anà Mariyama dəna sə Magədala ahay, tatə Salome, aday Mariyama may ana Yakuba zek cədeu awan tatə Yoses. ⁴¹ A alay a Yesu winen à Galile nà, uwar ataya ta taa pərahan azar, aday ta taa gan mer su way re. Uwar azar aya dükwen inde bayak a tə pərahak anan ahay azar à Urəsəlima, tinen inde à man ata re.

Tə gəḅa anan Yesu à məke

Mata 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Pac ata nà, luvon sə lavay zek anga luvon sa man uda awan. Kawa sa ja nà, luvon sə lahan anà luvon sa man uda awan. Suko awan a ga nà, ⁴³ Yusufu, do sə Arimatiya ahay, a nay. Winen do tə mazlaḅ awan à wulen su do sə lavay nga ahay. Winen apan i ba bahay a Mbərom re. A sa mbac sa zla à man ana Pilatu, a cəcihey ahay cəved sa la anan Yesu. ⁴⁴ Pilatu a sləne sa jəka Yesu kə məcak coy nà, a gan masuwayan, anga pə winen nà, Yesu kə məcak bəse kak matanan nà, na. Pilatu a ngaman ayak anà bahay sə suje ata awan, a cəce panan: «A mac nà, kə njahak bayak a daw?» ⁴⁵ Bahay sə suje ata a ndav anan sə təkəren ləbara cəna, a jan anà Yusufu nà: «Ka a gəḅa məsinde anak, la!»

⁴⁶ Yusufu a sukom apan rəkot, a dazay anan ahay məsinde a Yesu pə dədom mə zləngad ata wa. A nga anan apan rəkot ata awan, a dəfak anan ayak à jəvay a ma la à jama inde ata awan.† A bətukwal apan bələlən məduwen a, a tacay anan 'am sə jəvay. ⁴⁷ Atə Mariyama, dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama, may ana Yoses, ta ca pa man a ta la anan uda Yesu ata awan.

16

Yesu a slabakay ahay à məke wa

Mata 28.1-8; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pə dəḅa ana luvon sa man uda awan wa nà, Mariyama sə Magədala, tə Salome, tatə Mariyama may ana Yakuba, tə sukom amar lele aya sə rəbas dun'a ata awan, saa gak ayak pə məsinde a Yesu à jəvay inde.

² Ta pac sə zaka awan duwdew, pac winen apan i gay ahay tərdussa, uwar ataya ta zla pa 'am jəvay. Pac kə gak cəf lele way anahan, ta sa dəzle nà, na.

³ Tinen apan ti ja à wulen a tinen inde ta wa: «Wayə saa bətukolok uko anan bələlən a pa 'am jəvay wa anaw?» ⁴ Tə cakaf nga nà, tə canan ayak anà bələlən a məduwen ata mə bətukwal a pa 'am jəvay wa, mə jəkay a coy.

⁵ Ta zla à jəvay inde, ta ca ide nà, tə canan à dəwan inde njavar awan mə njahay tə alay puway, winen tə zana pi zek sədek awan aday kwedekkwedek. A gan atan masuwayan, ta ma nga pə əjəjar yibyaḅ.

⁶ Əna dəwan ata a jan anà uwar ataya, a wa: «Kə jəjiren bay! Kwanay apan ki pəlen nə Yesu sə Nazaratu, dəwan a tinen sə darak anan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. Cen apan. Man sə nahay anahan awan nə həna. Winen inde à man a anan sabay. Kə slabakak! ⁷ Həna nà, zlen! Kə si jen anà njavar anahan ahay tatə Piyer nà: “I lahak ikwen à Galile. Ki cinen anan nà, à man ata awan, kawa anahan sa jak ikwen.”»

† 15:46 Jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

⁸ Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa tə ajəjar awan, anga zlawan a gan atan. Tə təkərek anan 'am ata anə dōwan kwa kərtek bay anga tinen apan ti jəjar.

Yesu a kan zek anə Mariyama sə Magədala, aday anə njavar anahan ahay cew

Mata 28.9-10; Yuhana 20.11-18

⁹ Yesu a slabakay ahay à məkə wa nà, pac sə zaka duwdew pərek. Mama'am awan a kan zek anə Mariyama, dənə sə Magədala ahay ata, Yesu sə rəzlay ahay wa apasay lelibay aya cuwbe à winen wa ata awan. ¹⁰ Mariyama ata awan a zla sə dakan anan ləbara awan anə dō sa taa jəpəy tatə Yesu ataya, tinen apan ti yam anga mbac kə slahak patan wa. ¹¹ Tə sləne sa jəka winen inde tə sifa awan, aday Mariyama kə canak anan dukwen, tə təmahak sa daf apan nga bay.

¹² Pə dəba wa dukwen nà, Yesu a kan zek anə njavar anahan ahay cew ti zek hinen. Tinen a aday nà, tinen apan ti nay à wulen su doh wa sa zla tə kibe. ¹³ Njavar ataya dukwen ta mak, tə təkərek anan ləbara awan anə njavar anahan azar ataya awan, əna tə təmahak atan anan bay re.

Yesu a kan zek anə njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

¹⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a kan atan zek anə njavar anahan ahay kuro nga anahan a kərtek, tinen mə njahay a ti pa daf. A gafan atan 'am anga tə dafak apan nga bay, aday anga kurkwilen à sləmay a tinen ahay inde, bina tə təmahak 'am su dō sə canan kə slabakak ataya bay.

¹⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Zlen kwa ta sə wura pə daliyugo fok. Diken anan ləbara mugom a anan kwa anə waya fok. ¹⁶ Kuwaya, dōwan a kə dafak apan nga pə ləbara ata awan aday kə təmahak sa ga baptisma nà, i tam. Aday dōwan a kə dafak apan nga bay ite nà, Mbərom i gan sariya. ¹⁷ Dō ma daf upo nga aya awan ti njad sa ga way masuwayan aya awan. Ti razl setene ahay tə sləmay uno, ti njad sa ja 'am wiya aya awan. ¹⁸ Hinahibay ti ban dədew tə alay kabay ti varan atan leke dəp nà, i gan atan awan bay. Ti dəfan alay pa nga ana dō sə dəvac ahay nà, ti mbar à dəvac a tinen ahay wa.»

Yesu a jan à Mbərom

Lukas 24.50-53; Mer su way ahay 1.9-11

¹⁹ Pə dəba ana Bahay Yesu sa jan atan 'am ata wa nà, zek anahan a cakaf à məndak wa, a zla à mburom saa njahay à alay puway ana Mbərom. ²⁰ Njavar anahan ataya ite ta zla saa wazay anan ləbara mugom ata kwa ta sə wura fok. Bahay Yesu a varan atan məgala sa ga masuwayan, aday dō ahay tã san 'am a tinen nà, dīdem aya awan.*

* **16:20** Andav cəfew a inde re, kawa à Deftere sa 'am sə mbuzom.

Ləbara mugom a kawa ana
Lukas
sə vinde anan ata awan
A dəkay way pə deftere a anan

Lukas a vinde anan derewel a anan nà, sə dəkay anan ləbara a Yesu, anay anahan pə daliyugo, mer su way anahan sa ga ataya awan, amac anahan, aday aslabakay anahan à məke wa. Lukas a vinde ləbara a anan nà, anà dō fok, dō aday tinen Yahuda ahay bay ataya aday anà Yahuda ahay re. Lukas winen doktor awan, aday kà gak anan nga sə taker anan ləbara a anan tə cəved a lele təhhe kawa way a sə təra ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Alay sə wahay Yesu (1.1 - 4.13)

Yesu i wazay aday i mbar dō sə dəvac ahay à Galile (4.14 - 9.50)

Yesu i zla à Urəsalima (9.51 - 19.27)

Lumo a Yesu mədakwidok a à Urəsalima (19.28 - 23.56)

Yesu a slabakay ahay à məke wa aday a kan zek anà njavar anahan ahay (24.1-53)

Adazlan anahan awan

¹⁻² Na jak anak ayak 'am, iken Tiyufil dō məduwen awan.

Dō azar aya tə canak anan tə ide a tinen awan, anà way a Mbərom sa ga à wulen a mənuko inde kurre ataya awan. Aday Mbərom a slan atan sə dəkay anan ləbara sə way a tinen sə canan ata awan. Tinen dukwen tə dəkak umo anan re. Dō ahay bayak a à wulen a manay wa, ta rak apan zek sə vinde anan ləbara ata awan. ³ Nen həna dukwen nə bənak anan bitem sə cəce anan way a sə təra kurre ataya awan, aday həna nə gəzlan alay pi zek wa lele kutok. Anga nan, u no sə vindek anan ayak way ataya pə mədire pə mədire akiken Tiyufil. ⁴ Nə vindek anan ayak iken ite nà, aday kà san anan didek sə way a iken sə tətak həna ata awan.

Masley a Mbərom a dəkay anan ləbara saa wahay Yuhana, dō sa gan baptisma anà dō ahay

⁵ Natiya awan, à alay a Hiridus winen bahay a pa nga sə daliyugo sə Yahudiya ata nà, dōwan a inde tə ngaman Zakari. Winen dō sə gədan dongo à way ahay anga Mbərom, dō sə slala ana Abiya. Dalay anahan inde tə ngaman Elizabet winen dəna sə slala ana Haruna, bahay sə gədan dongo anà way a re. ⁶ Tinen cew maya tə dalay anahan nà, dō sa ga way didek aya pa 'am a Mbərom. Tə dəfan apan anà nga sa 'am ana Bahay Mbərom mə baslay aya nà, dəc dəc lele. ⁷ Əna wan a tinen ibay, anga dalay anahan Elizabet ata nà, dərlay awan. Tə wahak wan bay, hus ta gak məduwer.

⁸ Natiya kutok, pə luvon a inde, Zakari winen apan i ga mer su way anahan ù doh sə mazla6 a Mbərom, anga alay a saa ga mer su way a tinen tu dō sə slala ana Abiya ahay kà slak. ⁹ Dō sə gədan dongo à way ataya ta taa gəzla anan mer su way ata pə luvon pə luvon. Pac ata kutok, alay a ca pə Zakari. A zla ù doh sə mazla6 a Mbərom, à man cəncan awan, aday a vak anan awan a inde kawa ləluway a rəbas ike lele dun'a.

¹⁰ A alay a Zakari winen apan i vak awan ata ù doh sə mazla6 a Mbərom à man a cəncan ata nà, dō a Mbərom ahay tinen apan ti gan amboh à Mbərom uho kurkwer.

¹¹ Zaməma nà, Zakari a canan anà maslay a Mbərom mə tavay a à man sə vakan way anà Mbərom, ta day sə alay puway. ¹² Zakari a canan cəna, a ma nga pə ajəjar, zlawan a gan tə mindel. ¹³ Əna maslay a Mbərom a jan: «Kê jəjar bay, Zakari, anga Mbərom kə slənek anak anan amboh anak. Dalay anak Elizabet i wahak wan mungol awan, aday ki ngaman anà wan ata nà, Yuhana. ¹⁴ A alay ata awan, ki taslay mivél tə mindel, anga wan ata awan. Do ahay bayak a təkede ti taslay mivél anga awahay ana wan ata re, ¹⁵ anga i təra do məduwen a pa 'am a Mbərom. I sa mahay bay, i sa way mə kwasay aya bay re. I saa nay ahay à kutov a may anahan wa nà, winen ma rah a tə Apasay Cəncan awan. ¹⁶ I may anan ahay do sə Isəra'ila ahay bayak a à man ana Bahay Fetek, Mbərom a tinen. ¹⁷ I nay ahay kawa do maja'am a Mbərom tə məgala sə apasay a kawa ana Mbərom sə varan anà Eliya, do maja'am anahan kwakwa ata awan. Wan anak ata i mbəda anan mivél sə bəbay ahay ta day a wan a tinen ahay, anga aday 'am à zlan atan pi zek. I mbəda anan mivél su do sə dəfan apan anà Mbərom bay ataya aday ti saa bayak nga kawa do didek aya kutok ite. Aday ata, do ahay ti ga inde mə lavay zek aya awan, anà Bahay a mənuko.»

¹⁸ Natiya, pə dəba anahan a wa ite, Zakari a cəce pə maslay a Mbərom ata wa, a wa: «Ni i san aday way ata i təra acəkan nà, kəkəməw? Anga nen nà, maced a coy, aday dalay uno dukwen ava anahan sə wahay wan sabay re.»

¹⁹ Maslay a Mbərom ata a mbədəhan apan, a wa: «Nen nà, Jibirila. Nen mə tavay a pa 'am a Mbərom sa gan mer su way. A slənay ahay nen həna nà, sa naa dəkak anan ləbara sa 'am a mugom a anan ata awan. ²⁰ Way uno sa jak i təra acəkan ata nà, kə dəfak nga pa 'am uno ata bay. Anga na awan, ki təra do maandak awan, ki mba apan sa ja 'am tətibay. Ki njahay tete dezl pə luvon ana way ata i təra aday.»

²¹ A alay ata ite, do ahay tinen apan ti ba anan Zakari uho. A gan masuwayan anà do sə uho ataya, anga kə njahak ayak ù doh ata bayak awan. ²² Zakari a nay uho kutok nà, a mba apan sa jan 'am anà do ahay sabay, anga kə tərak do maandak awan. A jan atan 'am nà, tə alay. Cəna, do ahay ta san zle i ga nə kə canak anan ahay anà awan a à man a cəncan ata wa.

²³ Natiya kutok, alay sa ga mer su way ana Zakari ù doh sə mazlaḅ a Mbərom a ndav nà, a zla way anahan agay. ²⁴ Pə dəba sə way ataya wa nà, uwar anahan Elizabet a təra do. Anjahay way sə kiya dāra ahay nà, winen a njahay way anahan agay, a wa: ²⁵ «Na gak anan i zek wa à Mbərom, anga həna waray sə dərlay inde upo sabay, aday do ahay ti mbasay upo sabay re.»

Maslay a Mbərom a dakan anan à Mariyama i i wahay wan

²⁶ Natiya, kiya a gan mbərka anà Elizabet nà, Mbərom a slənay ahay maslay anahan Jibirila à wulen su doh a inde tə ngaman Nazaratu, pə daliyugo sə Galile. ²⁷ A slənay anan ahay əga dəna inde dalay awan, tə ngaman Mariyama, dəle a Yusufu. Yusufu ata nà, winen do sə slala ana Dawuda bije anahan.

²⁸ Maslay a Mbərom ata a zla pə cakay a Mariyama kutok, a jan: «Na jak anak 'am, dənama. Taslay mivél bayak awan, anga Mbərom kə gak anak nga tə asan zek anahan. Mbərom Fetek winen inde tə iken.»

²⁹ Əna Mariyama a sləne 'am a matana ata cəna, a wusen nga tə mindel. Winen apan i bayak, a wa: «Aday u jo 'am matana ata jiya nà, a nan sa ja nə məw?»

³⁰ Maslay a Mbərom ata kutok a wa: «Kê jəjar bay, Mariyama, anga Mbərom kə gak anak sumor. ³¹ Həna nà, ki təra do ti zek cew awan. Ki i wahay wan mungol awan, ki daf apan sləmay nà, Yesu. ³² I təra do məduwen a pa nga

sə do ahay fok. Ti ngaman nà, wan a Mbərom sə bagəbaga mburom. Bahay Fetek Mbərom i man anan bahay ana bije anahan Dawuda. ³³ I ga bahay pa nga sə Isəra'ila ahay nà, pa sə viyviya awan. Bahay anahan i ndav kulibay.»

³⁴ Mariyama a mbəđahan apan anà maslay a Mbərom ata awan, a wa: «Həna nà, kula mə zlangak tə dowan bay kutok nə aday way ata i təra nà, kəkəməw?»

³⁵ Maslay a Mbərom a mbəđahan apan, a wa: «Apasay Cəncan a i dazay apak, məgala a Mbərom sə bagəbaga mburom i nay apak sərdədek kawa mezeze. Anga nan, wan a iken saa wahay ata nà, winen cəncan awan, ti ngaman nə Wan a Mbərom. ³⁶ Ənga ca apan həna, Elizabet, dəna a mərbay anak, winen mə təra do awan, i wahay wan. Abay do ahay tə bayak nà, winen dərlay a coy, əna həna kiya kà gak anan mbərka kutok. ³⁷ Way aday Mbərom a mba apan sa ga anan bay nà, ibay.»

³⁸ Mariyama a mbəđahan apan, a wa: «Nen nà, do si mer su way anà Bahay Mbərom coy. Mbərom awan, à ga kawa ananak a su jo a anan ata awan.»

Pə dəfa wa kutok, maslay a Mbərom ata a zla way anahan.

Mariyama a zla saa can ahay ide anà Elizabet

³⁹ Pə dəfa anahan a wa nà, Mariyama a slabak, kwayan'a a zla à bəzlom, à wulen su doh a inde pə daliyugo sə Yahudiya. ⁴⁰ A zla əga Zakari. A dəzle cəna, a jan 'am anà Elizabet.

⁴¹ Elizabet a sləne 'am ana Mariyama ata cəna, wan ana Elizabet à kutov ata a bəl kuzled kuzled. Aday Apasay Cəncan a a zlan à mivəl inde ana Elizabet.

⁴² A jan anà Mariyama tə məgalak awan, a wa: «Mbərom kə dəfak apak alay sə mazləb anahan zal uwar ahay pə daliyugo fok. Ngama ana Mbərom inde pa wan anak a saa wahay ata awan.» ⁴³ Aday a ja asa, a wa: «May ana Bahay uno i nay ahay əga nen kawa həna ata nà, Mbərom sa ma uno ite anaw? ⁴⁴ Anga nə sləne 'am anak iken su jo ata cəna, wan a dazlan sa bəl à kutov uno, anga wan ata kə taslak mivəl tə mindel. ⁴⁵ Ataslay mivəl i tərak iken anga kə dəfak nga pa 'am ana maslay a Mbərom a sa jak ata awan, way ata i təra.»

Mariyama a həran nga anà Mbərom Ba Məduwen

⁴⁶ Natiya kutok, Mariyama a ga ara, a wa:

«Mivəl uno i həran nga anà Mbərom Ba Məduwen.

⁴⁷ Apasay uno i taslay mivəl anga Mbərom, winen do sa tam nen.

⁴⁸ Anga winen kə bayakak pi nen bīle anahan, aday na slak awan bay ata awan.

Ayaw, həna kutok do ahay fok ti taa ja coy, nen uwar tə ngama a Mbərom awan.

⁴⁹ Mbərom Ba Məgala kə gak uno mer su way lele aya bayak awan. Sləmay anahan nà, cəncan awan.

⁵⁰ Do sa daf apan nga ahay nà, ta gan i zek wa pa sə viyviya awan.

⁵¹ Kə gak mer su way ahay tə məgala sə alay anahan njənnjan awan.

Kə tak anan 'am anà do sa gan may anà ahar nga ahay à man ahay cara cara fok.

⁵² Kə dazak anan ahay bahay ahay à man sə njahay a tinen ahay wa, aday kə slabakak anan nga anà do mə nahay nga aya awan.

⁵³ Kə rahak anan do may sa han patan ataya tə way lele aya awan, əna do sə zliile ahay nà, kə rəzlak atan alay məgaβar aya awan.

⁵⁴ Kə mak anan zek anà do si mer su way anahan Isəra'ila ahay.

Ta gak anan i zek wa, kə mbəđəkək atan à nga wa bay, kə gak atan asan zek hwiya.

55 Kawa anahan sə zlapan anan anà bije a mənuko ahay, tatə Ibərahima, aday tə slala anahan ahay ata nà, i ga anan way ata hwiya.»

56 Mariyama a njahay tə Elizabet way sə kiya maakan, aday a zla way anahan agay kutok.

Awahay ana Yuhana, do sa gan Baptisma anà do ahay

57 Natiya, alay a a sla aday Elizabet i njad wan kutok. A wahay wan mungol awan. 58 Do sə cakay su doh anahan ahay tu do sə zaav anahan ahay tə sləne sa jəka Elizabet kà gak anan i zek wa anà Mbərom ata nà, ta nay saa taslay mivəl pə kərtek awan.

59 Natiya, wan ata a njahay luvon jəmaakan nà, do ahay ta nay ahay saa gədan mədəndalas, sa daf apan sləmay. Abay ta gan may sə ngaman tə sləmay ana bəbay anahan Zakari. 60 Əna may anahan awan a mbəda apan, a wa: «Matana bay. Sləmay anahan a nà, Yuhana.»

61 Tə mbədahan apan, ta wa: «Matana bay. Anga sləmay a dowan inde matana pə slala anak ibay.»

62 Tə cəce pə bəbay a wa, kawa mədəngazlak wulak wulak tə alay, aday sa san, a nan sə ngaman anà wan anahan a nà, wayaw. 63 Natiya kutok, Zakari a cəce way sə vinde apan way, aday a vinde apan 'am aya awan: «Sləmay anahan a nà, Yuhana.» Way ata a gan atan masuwayan.

64 Cəna kwayan'a, Zakari a mba apan sa ja 'am, aday a dazlan sə həran nga anà Mbərom kutok.

65 Natiya, do sə cakay su doh anahan ahay fok ta ma nga sə jəjar, aday à bəzlom sə daliyugo sə Yahudiya ataya fok, tinen apan ti təkər ləbara sə way a sə təra ata awan. 66 Do sə sləne ləbara sa 'am ataya fok, ta ma nga sə bayak, ta wa aday: «Ləbara a wan ata i naa ga nà, kəkəməw?» Anga alay sə mazlaḅ a Mbərom Ba Məduwen inde pa wan ata awan.

Zakari a zambad a Mbərom anga sumor anahan

67 Pə dəḅa a wa kutok, Apasay Cəncan awan a rahan à mivəl inde anà Zakari, bəbay ana wan a ata awan. Natiya awan, a dazlan sa ma anan 'am a Mbərom, a wa:

68 «Zambaduko anan Bahay Fetek, Mbərom ana Isəra'ila ahay, anga kà gak atan nga lele, kə təmak atan ahay à bile wa.

69 Kə slənak uko ahay anà mənuko ite, do sa tam do məgala awan pə slala ana Dawuda wa, do sa ga mer su way anahan ata awan.

70 Bina ḅa kà jak anan matanan kwakwa ta 'am ana do maja'am anahan cəncan aya awan,

71 a wa, i təmay ahay mənuko à alay ana do manide a nuko ahay wa, aday à alay ana do sa nak uko ide ahay wa fok.

72 Natiya, Mbərom a kay anan ahay sumor anahan sə zlapan anan anà bije a mənuko ahay ata awan, anga a bayak pə aḅan 'am a tinen ata hwiya,

73 way a Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima, bije a mənuko ata awan.

74 A wa, i təmay ahay mənuko à alay ana do manide a mənuko ahay wa, aday dī mba apan sa gan mer su way mənəna ajəjar,

75 dī gan mer su way tə cəved awan mənəna ines ahay, pə ide a Mbərom, hus pə luvon a sifa a nuko saa ndav pə daliyugo wa.»

76 Zakari a ja hwiya asa re, a wa:

«Iken, wan a cəḅew a ana awan, ti naa ngamak do maja'am a Mbərom sə bagəbaga mburom, anga ki lahan anà Ba Məduwen, sə ndakan anan cəved anahan,

⁷⁷ aday sə dakan anan anà dō anahan ahay nà,
winen i naa tam atan ta sə pəsen atan anan ines a tinen ahay.

⁷⁸ Anga winen nà, dō sa ga sumor, aday dō sə asan zek re.

A kay puko jiyjay anahan à mburom wa,
kawa pac sə sləray ata awan.

⁷⁹ Jiyjay ata i dəvan ayak anà dō sə ide zənzen ataya awan,
tinen bəse dō sə məke ahay coy ata awan,
i lagay mənuko à cəved sə zay inde.»

⁸⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa, Yuhana a har, a san nga lele, a zla way anahan à saf inde. A njahay à man ata dezl pə luvon anahan sa kan ahay zek anà Isəra'ila ahay ata kutok.

2

Awahay ana Yesu Almasihu

Mata 1.18-25

¹ A alay ata ite, bahay sə Ruma Agustus a jan anà dō si mer su way anahan ahay t̄ baslay anan sləmay su dō pə daliyugo anahan ahay ataya fok. ² Wita nà, mama'am sə baslay dō pə daliyugo sə Ruma ahay ata awan. A təra nà, à alay a Kiriniyus winen dō sə ləvan nga anà daliyugo sə Siriya ata awan. ³ Anga nan kutok, kuwaya fok a zla saa vindek anan ayak sləmay anahan à wulen su doh ana bije anahan.

⁴ Natiya kutok, Yusufu ite a slabak à Nazaratu pə daliyugo sə Galile wa, a zla pə daliyugo sə Yahudiya à wulen su doh sə Baytilama, man sə wahay ana bije anahan Dawuda. ⁵ Aday ta zla saa vindek anan ayak sləmay a tinen tə Mariyama, dəle anahan, winen mə təra dō awan.

⁶ A alay a tinen à Baytilama à man ata kutok nà, wan a dəlay anan Mariyama, bina kà slak pə kiya anahan. ⁷ Aday a wahay wan mungol a murkwaya anahan, a kumboh anan à zana inde, a nahay anan à kuđom* inde, bina man inde sə nahay ù doh sabay, anga mbəlok ahay tə zalak ayak.

Do sa bal gənaw ahay ta zla à Baytilama

⁸ Natiya awan, dō sa bal way ahay inde à kiβe sa man ata awan, tinen apan ti ba pə gənaw a tinen ahay sə luvon. ⁹ Maslay a Mbərom a sləray ahay à wulen a tinen inde. Jiyjay sə mazlaβ a Mbərom a dəvay ahay patan pəzlad pəzlad, aday ta ma nga sə jəjar tə mindel.

¹⁰ Əna maslay a Mbərom ata a jan atan nà: «K̄ə jəjiren bay, anga na nak ikwen anan ahay nà, tə ləbara mugom a, sə taslan anan mivəl anà dō ahay fok. ¹¹ Do sa tam dō mə wahay a anga kwanay biten à Baytilama, wulen su doh a Dawuda. Winen nà, Almasihu, Ba Məduwen. ¹² Ki i sənən anan pə minje sə way a anan: Ki njiden anan ayak wan cəđew a ndələβəβe mə kumboh a à zana inde, aday mə nahay awan à kuđom† inde.»

¹³ Kwayan'a cəna, daskalak, maslay a Mbərom azar aya tə sləray ahay, tə jəpəy tə maslay a Mbərom ata awan. Tə taslay mivəl pə kərtek awan, tə həran nga anà Mbərom ta sə zambad anan, ta wa:

¹⁴ «Zambaduko anan Mbərom à bagəbaga mburom.

Zay à ga inde pə daliyugo à wulen su dō anahan a sa zlan à nga ataya awan.»

¹⁵ Pə dəba anahan a wa nà, maslay a Mbərom ataya tə mbəsak anan dō sa bal way ataya awan. Ta ma way a tinen à man a Mbərom nà, dō sa bal way

* **2:7** Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay. † **2:12** Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay.

ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: «Zluko à Baytilama, cuko ahay pə way a sə təra à man ata kawa ana maslay a Mbərom sə đakak uko anan ata awan.»

¹⁶ Cəna, tə slabak, ta zla kwayan'a, ta tan ayak à nga anà atə Mariyama tə Yusufu aday ta wan a cəđew a ata, mə nahay awan, à kuđom[†] inde. ¹⁷Đo sa bal gəhaw ahay tə canan à wan ata cəna, tə dazlan sə đakay anan way kawa ana maslay a Mbərom sa jan atan pa wan ata awan. ¹⁸'Am ana do sa bal way ataya a ma nga sa gan masuwayan anà do sə sləne 'am a tinen ataya awan. ¹⁹Əna Mariyama nà, a đaf anan à nga inde way a sə təra ataya fok kəcek kəcek, a taa jalay apan à mível anahan inde.

²⁰Pə dəba anahan a wa nà, do sa bal way ahay ta ma way a tinen à kibe à man sə gəhaw a tinen ahay. Tinen apan ti zambad a Mbərom, tinen apan ti həran nga, anga way a tinen sə canan ta sə sləne ataya fok. Kə tərak kawa ana maslay a Mbərom a sa jan atan ayak kurre ata acəkan.

Adaf sləmay pə wan

²¹A njahay pə dəba wa kwasuko kərtek nà, alay a a sla sə gəđan mədəndalas anà wan ata kutok. Ta đaf apan sləmay a nà, Yesu. Sləmay ata nà, sləmay mbala ana maslay a Mbərom sə đakan anan anà Mariyama, à alay a kə tərak do fan bay a ata awan.

Ta zla anan tə Yesu saa ka anan ù doh sə mazlaḅ a Mbərom

²²Alay sa ga mudo ana Mariyama a ndav kutok, kawa ana Tawrita ana Musa sə đakay anan nà, ta zla anan tə Yesu à Urəsəlima sə đakan anan à Mbərom, ù doh sə mazlaḅ a Mbərom awan, ²³anga mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde nà: «Murkwaya sə wan mungol a cəna, ma ga nga awan, anà Mbərom. §» ²⁴Aday ta var way ta 'am kəray awan, anga mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde matanan: «Sa var nà, kurkudok ahay cew, kabay badəbada ahay cew.*»

Simiyon a ngran anà Mbərom anga Yesu

²⁵A alay ata ite, dowan a inde à Urəsəlima à man ata awan, tə ngaman Simiyon, winen do đidek a aday a jəjaran anà Mbərom cəvedabay. Winen apan i ba anay ana do saa tam anan Isəra'ila ahay ata awan. Apasay Cəncan a đukwen inde à mível anahan. ²⁶Ba Apasay Cəncan a kə đakak anan anan, i mac fan bay si i canan anà Almasihu a Mbərom saa slənay anan ahay ata aday.

²⁷A alay ata ite, Apasay a Mbərom kà nak anan ahay Simiyon ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. Aday həbay a Yesu ta may anahan ta nak anan ahay Yesu à man ata, saa zugulan way kawa mə vinde a à Tawrita ana Mbərom inde ata awan. ²⁸Cəna, Simiyon a təma anan wan à alay anahan inde, a gan suse anà Mbərom, a wa:

²⁹«Bahay Mbərom, 'am anak a su jo kurre ata kə gak zek kutok.

Həna nà, mbəsak nen bile anak nà mac. Nen à zay inde kutok.

³⁰Anga həna nə canak anan tə ide uno njøk anà do iken sə slənay saa tam anan do ahay ata awan.

³¹Winen, iken sə lavan a zek anà do sə daliyugo ahay fok ata awan.

³²Winen nà, jiyjay sə đakan anan way anà do sə daliyugo ahay fok, aday winen i varan mazlaḅ anà do anak Isəra'ila ahay.»

³³'Am ana Simiyon sa jan à nga wa anà Yesu ata nà, a gan masuwayan à həbay anahan tə may anahan a təkə fok.

† 2:16 Kuđom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuđom aday ta taa pak uda apa sə gəhaw ahay. § 2:23

Ca pə Gurtaaki 13.2, 12. * 2:24 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 12.8.

³⁴ Natiya kutok, Simiyon a daf patan ngama, aday a jan anà Mariyama, may a Yesu awan, a wa: «San apan lele, wan anak a anan nà, i naa dācan saray anà Isəra'ila ahay bayak awan, aday i naa tərən cəved sa njad sifa anà Isəra'ila ahay bayak a re. Winen i təra dō saa dakan anan Mbərom anà dō ahay, əna dō ahay tī tēma 'am anahan bay. ³⁵ I kay anan ahay uho abayak nga su dō mi dər ataya awan. Əna iken, Mariyama nà, way i cəbak à mivəl inde kawa ta ndaz iken zlac zlac tə maslalam.»

Anna a ngəran anà Mbərom

³⁶ A Urəsalima à man ata nà, dō maja'am a Mbərom a inde uwar awan, tə ngaman Anna. Winen dāna ana Fanuwel, dō sə zaav ana Aser. Uwar ata winen məduwer a coy. Ba kə njahak abay pi zek tə mbaz ava cuwbe tə dalay anahan awan, əna mbaz a mac panan. ³⁷ A njahay winen mədukway sə uwar awan, ava anahan kà gak həna kutok kwa kuro jəmaakan nga anahan a fudō. Winen apan i ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom hwiya, luvon tə ipec a təke. Winen apan i ga amboh tə sumaya awan.

³⁸ A alay a Simiyon tə Yesu a à alay inde ata nà, Anna a zla à man a tinen awan, a gan suse à Mbərom. A təkəren ləbara a Yesu anà dō sa ba aday Mbərom i tam anan Urəsalima ataya awan.

Atə Yusufu tə Mariyama ta ma pə dəḅa à Nazaratu

³⁹ Pə dəḅa anahan a wa, atə bəbay a Yesu tə may anahan ta ndav anan sa ga way kawa mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde ataya nà, ta ma way a tinen pə dəḅa à wulen su doh a tinen à Nazaratu pə daliyugo sə Galile kutok. ⁴⁰ Natiya awan, wan ata kə hərak. Kə njadak məgala lele, kə njadak kəlirə† lele re, aday Mbərom a pəlay anan cəvedabay.

Yesu ma va kuro nga cew awan, ù doh sə mazlaḅ a Mbərom

⁴¹ Atə bəbay a Yesu tə may anahan ta taa zla pə ava pə ava saa gay ahay azar uko sə Pasəka à Urəsalima wa. ⁴² Ava ana Yesu a ga kuro nga anahan a cew kutok nà, ta zla pə kərtek a à azar uko ata, kawa ana Isəra'ila ahay sa taa zla ata awan.

⁴³ Azar uko a ndav nà, atə bəbay anahan tə may anahan ta ma pə dəḅa sa zla agay. Əna wan a tinen Yesu ata nà, winen mətak njahay way anahan à Urəsalima. Aday atə bəbay anahan tə may anahan nà, tə sənək pi zek bay.

⁴⁴ Tinen tə bayak nà, i ga inde à wulen su dō a tinen ahay. Ta zla way sə luvon kərtek nà, winen ibay hwiya. Matanan tə dazlan sə pəlay anan à wulen su dō a tinen ahay, tə məndala anahan ahay wa. ⁴⁵ Əna ta tak anan à nga à wulen su dō ataya inde bay, ta ma pə dəḅa à Urəsalima, saa pəlay anan ahay à man ata wa.

⁴⁶ Hus pə luvon maakan anahan a ta saa tan à nga ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, winen mə njahay awan, à wulen sə miter sə Tawrita ahay inde. Winen apan i pak sləmay pa 'am a tinen, aday winen a dukwen winen apan i cəce patan wa 'am ahay ite. ⁴⁷ A ma nga sa gan həbəkəkka anà dō sa pak sləmay pa 'am anahan ataya fok, anga 'am anahan a sə mbədahan atan apan ata nà, tə mərīke sa san way awan.

⁴⁸ Atə bəbay anahan tə may anahan tə canan kutok nà, a gan atan həbəkəkka re. Anga nan awan, may anahan a jan, a wa: «Wan uno, ka gan umo ata nà, way maw? Ma yak nga sə pəlay iken tə bəbay anak aday zek kà dak umo ndəlekeke sə pəlay iken nà, angamaw?»

⁴⁹ A mbədahan atan apan, a wa: «Kə pəlen nen nà, angamaw? Kə sənən apan abay sa jəka, ni njahay ù doh ana Bəbay uno bidaw?»

† 2:40 Kəlirə a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

⁵⁰ Əna tə sənak anan 'am anahan a sa jan atan ata bay.

⁵¹ Pə dəbə anahan a wa kutok nə, Yesu a ma tə tinen a təke fok à Nazratu. Kə dəfak anan apan anà atə bəbay anahan tə may anahan. May anahan nə, a daf anan way a sə təra ataya fok à nga anahan inde kəcek kəcek lele.

⁵² Natiya awan, Yesu winen apan i har, winen apan i san nga kurkwer. A zlan à nga anà Mbərom, aday a zlan à nga anà do ahay fok re.

3

Wazo a Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Natiya, Tiberiyas kə gak à bahay inde ava kuro nga dāra pə daliyugo sə Ruma ahay fok; sə lavan nga anà daliyugo sə Yahudiya nə, Pontiyos Pilatu; sə lavan nga anà daliyugo sə Galile nə, Hiridus; mərak anahan Filip dükwen a lavan nga anà kon sə İturiya, tə daliyugo sə Tarakunitis; Lisaniya dükwen a lavan nga anà daliyugo sə Abilene. ² Atə Anas tə Kayafas ite, tinen bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom. A alay ata ite kutok, Mbərom a jan ahay 'am anahan anà Yuhana, wan ana Zakari, winen mə njahay a nə, à saf inde taayak.

³ Yuhana a bar à wulen su doh sa mban anà zlınder sə Urdon ataya fok ta sə wazan anà do ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

⁴ Matanan kawa ana Ezaya, do maja'am a Mbərom sə vinde à Deftere a Mbərom inde, a wa: «Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kibe, a wa:

“Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəved ata mə tavay nga a lele fəhhe.

⁵ Futor ahay fok, rihe a wa, ndisen uda awan.

Bəzłom tə culok ahay, mbəzlen a wa, à ga fəkətuwwa lele.

Cəved mə slaray aya fok, tē tavay nga.

Cəved mi nes aya fok, tē ndakay zek lele.

⁶ Matanan, do ahay fok ti san apan Mbərom i tam anan do ahay kutok.*»

⁷ Natiya kutok, do ahay bayak a tinen apan ti zla à man a Yuhana, aday à sa gan atan baptisma. Yuhana a jan ù do ataya, a wa: «Kwanay zahav su kòn ahay, do sa njak do ahay, waya sə dakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? ⁸ Gen mer su way lele aya aday sə dakay anan nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. Bina, kə sa dəfen ajalay nga a kwanay ta sa jəka: “Manay nə, wan ana Ibərahima ahay asanaw” ata bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə təra anan kon a anaya, wan ana Ibərahima aya tətə. ⁹ Mbərom kə lavak anan zek tə tirez, i gad anan dədazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gad atan, aday i pak atan ù uko inde.»

¹⁰ Do ataya tə cəce panan kutok, ta wa: «Aday mə ga həna nə, kəkəma kutok anaw?»

¹¹ Yuhana a mbəfahan atan apan, a wa: «Do aday zana anahan ahay inde cew ata nə, à varan panan wa anà do aday zana anahan ibay ata awan. Do aday way sa pa anahan inde ata dükwen, à varan panan wa anà do hinen, aday way sa pa anahan inde apan itəbay ata awan.»

¹² Do sə cakal jəngal ahay ite ta zlak ayak à man a Yuhana anga aday à gan atan baptisma ite re. Tə cəce panan, ta wa: «Miter, mi ga həna nə, kəkəma ite anaw?»

* 3:6 Ca pə Esaaya 40.3-5.

¹³ A mbəđahan atan apan, a wa: «Kâ sa təmihen way pə do ahay wa zal pə mbala ana bahay a kwanay sa jak ikwen ata bay.»

¹⁴ Suje ahay ite asa tə cəce panan, ta wa: «Aday manay həna nə, mə ga kəma ite anaw?»

A mbəđahan atan apan, a wa: «Kâ ngəzəren dala pu do ahay wa tə məgala, kabay ta sa gad patan mungwalay bay. Tislen mivəl nə, pə dala sa ga mer su way a kwanay adəka.»

¹⁵ Anga nan kutok, do ataya fok tinen apan ti bayak ə nga a tinen inde ta sa ja nə: «Həna anan nə, i ga nə Almasihu bay dəge?»

¹⁶ Əna Yuhana a mbəđahan atan apan ə tinen ata fok, a wa: «Nen nə, na gak ikwen baptisma nə, tə a'am cəna coy. Əna, do hinen inde i nay ahay pə dəba uno wa mba, winen a zalay nen tə mazla6 lele. Nen, na slak sə hədek pə cakay anahan aday ni pəsakan anan lıber sə takarak anahan bay. Winen kə sak a nay ahay nə, i naa gak ikwen baptisma nə, tə Apasay Cəncan awan, aday tə uko. ¹⁷ Dowan ata nə, i nay ahay tə gəsadaf anahan a ə alay inde saa vəvay ndaw, anga sə gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. Aday i halan nga anə ndaw İ de anahan, janjar dukwen i dəfan uko, i vak anan wa tə uko sə mbacay kula itəbay ata awan.»

¹⁸ Natiya, Yuhana a dakan anan ləbara sa 'am a Mbərom mugom a, anə do ataya nə, ta 'am a ma ja a anaya awan, aday ta 'am azar aya re.

¹⁹ Cəkəbay, bahay a inde ite, tə ngaman Hiridus. A ngəzar anan uwar a inde tə ngaman Hirudiya, pə wanbay anahan wa. Aday dukwen winen apan i ga way lelibay aya inde azar aya bayan a re. Anga nan, Yuhana a jan apan anga mer su way anahan a lelibay ataya awan. ²⁰ Əna Hiridus a ga way lelibay a miza awan, zal way ata asa re. A ban anan Yuhana, a dəfak anan ayak ə dangay.

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Natiya awan, ə alay ana Yuhana winen apan i gan baptisma anə do ahay mba ata nə, a gan baptisma anə Yesu ite re. A alay a Yesu winen apan i ga amboh ata nə, bagəbaga mburom a təba pangaya. ²² Apasay Cəncan a dazay ahay apan ti zek a kawa badəbada dəgurzelehhe. 'Am a ndəray ahay kwa ə bagəbaga mburom wa, a wa: «İken nə, wan uno, ləliwe uno awan. Nen a nə taslay mivəl bayak a nə tə iken awan.»

Bije ana Yesu ahay

Mata 1.1-17

²³ A alay a Yesu sə dazlan sə dəkay anan ləbara sa 'am a Mbərom ata nə, ava anahan i ga way sə kwa kuro maakan ahay. Pə ana do ahay sə bayak nə, winen wan ana Yusufu. Aday kutok, Yusufu winen wan ana Heli, ²⁴ Heli wan ana Matat, Matat wan ana Lewi, Lewi wan ana Melki, Melki wan ana Yanay, Yanay wan ana Yusufu, Yusufu wan ana Matatiya, ²⁵ Matatiya wan ana Amos, Amos wan ana Nahom, Nahom wan ana Hesəli, Hesəli wan ana Nagay, ²⁶ Nagay wan anan Mahata, Mahata wan ana Matatiya, Matatiya wan ana Semeyon, Semeyon wan ana Yosek, Yosek wan ana Yoda, ²⁷ Yoda wan ana Yowanan, Yowanan wan ana Reza, Reza wan ana Zorobabila, Zorobabila wan ana Salatiyel, Salatiyel wan ana Neri, ²⁸ Neri wan ana Melki, Melki wan ana Adi, Adi wan ana Kosam, Kosam wan ana Elmadem, Elmadem wan ana Eri, ²⁹ Eri wan a Yosawa, Yosawa wan ana Eliyezer, Eliyezer wan ana Yorim, Yorim wan ana Matat, Matat wan ana Lewi, ³⁰ Lewi wan ana Simiyon, Simiyon wan ana Yahuda, Yahuda wan ana Yusufu, Yusufu wan ana Yonam, Yonam wan ana Eliyakim, ³¹ Eliyakim wan ana Meliya,

Meliya wan ana Mena, Mena wan ana Matata, Matata wan ana Natan, Natan wan ana Dawuda, ³² Dawuda wan ana Yisa, Yisa wan ana Obed, Obed wan ana Bo'es, Bo'es wan ana Salmuna, Salmuna wan ana Nasunu, ³³ Nasunu wan ana Aminadabu, Aminadabu wan ana Adāmin, Adāmin wan ana Arəni, Arəni wan ana Hesərunu, Hesərunu, wan ana Fares, Fares wan ana Yahuda, ³⁴ Yahuda wan ana Yakob, Yakob wan ana Isiyaku, Isiyaku, wan ana Ibərahima, Ibərahima wan ana Tarak, Tarak wan ana Nakor, ³⁵ Nakor wan ana Saruku, Saruku wan ana Ragaw, Ragaw wan ana Falek, Falek wan ana Eber, Eber wan ana Sala, ³⁶ Sala wan ana Kaynam, Kaynam wan ana Arəfasada, Arəfasada wan ana Sem, Sem wan ana Nuhu, Nuhu wan ana Lemek, ³⁷ Lemek wan ana Matusala, Matusala wan ana Anuhu, Anuhu wan ana Yeret, Yeret wan ana Meleliyel, Meleliyel wan ana Kaynam, ³⁸ Kaynam wan ana Enos, Enos wan ana Setu, Setu wan ana Adama, Adamu ata nā, wan ana Mbərom awan.

4

Fakalaw a nan sa njak a Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹ Coy, pə dəba ana Apasay Cəncan a sa nay ahay pə Yesu ata wa nā, Yesu a may ahay a zlinder sə Urdon wa. Aday Apasay ata a zla anan a man sa saf inde a kiə. ² Winen a saf inde a man ata nā, luvon kwa kuro fudo, Fakalaw winen apan i njak anan. Luvon kwa kuro fudo ata fok nā, Yesu kə tukumok awan bay jiga awan. Luvon ata a ndav kutok nā, may a han apan tə mindel.

³ Coy kutok, Fakalaw a jan, a wa: «Kak iken nə Wan a Mbərom cukutok nā, jan anā kon a anan ā təra daf bidaw?»

⁴ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Ba mə vinde a à Deftere a Mbərom inde coy, a wa: “Do zənen a a njahay uho nə tə way sa pa dəkdek bay.*”»

⁵ Asa, Fakalaw a zla anan pa nga sə əzlom zəbor awan, a dakan pə bahay sə daliyugo tembərazem fok, kawa akəbac ide. ⁶ A jan, a wa: «Daliyugo a anan fok, ni varak anan pə alay anak. Ki lavan nga tə mazlaə sə zliə anahan a təkə fok. Anga way a iken sə canan anaya fok nā, mə vuro a à alay uno inde. Ni mba apan sə varan anan anā dowan a kawa su no. ⁷ Kə dukwek uno gərmec ù vo aday kə hərak uno nga nā, way a anaya fok ni varak atan.»

⁸ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde, a wa: “Həran nga nā, anā Mbərom Fetek a taayak, winen Bahay anak. Gan mer su way nā, anā winen a kərtek.†”»

⁹ Pə dəba anahan a wa asa nā, Fakalaw a zla anan Yesu a wulen su doh sə Urəsalima, a jan anan pa nga su doh sə mazlaə a Mbərom a cəkədked a aday sololo re. Aday a jan kutok, a wa: «Kak iken Wan a Mbərom a acəkan nā, ənga larak ayak zek kwa a man a anan wa à məndak bidaw! ¹⁰ Anga Deftere a Mbərom kə jak, a wa: “Mbərom i jan anā maslay anahan ahay sa ba iken” asanaw? ¹¹ Aday dukwen, a wa: “Ti kəcaw iken à alay a tinen inde, anga aday kə saa burgosl anan saray anak ahay pu kon bay‡” bidaw?»

¹² Yesu a mbədahan apan asa re, a wa: «Deftere a Mbərom a ja nā: “Kā sa ca azan pə Mbərom anak wa bay.§”»

¹³ Pə dəba anahan a wa, Fakalaw kə yak nga dəftakar pə Yesu wa. Coy a mbəsak anan, a zla way anahan pə cakay anahan wa, si pac a hinen asa.

* 4:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13. ‡ 4:11 Ca pə Jabuura 9.11-12. § 4:12 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16.

Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴ Pə dəba ana way ataya wa fok kutok, Yesu a may ahay pə daliyugo sə Galile, winen ma rah məgala sə Apasay a Mbərom awan. Do ahay tə dazlan sə təkər anan ləbara sa 'am anahan awan, anà do ahay à wulen su doh sa man ataya fok, pu kon pu kon. ¹⁵ Yesu a dukwen kə dakak anan anan 'Am a Mbərom anà do ahay ù doh sə wazay ahay. Do sa man ataya fok ta ma nga sə varan zlangar.

Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Yesu a may ahay a Nazaratu, wulen su doh a winen sa har uda ata awan. Pə luvon sa man uda awan, kawa anahan sa taa ga, a zla ù doh sə wazay ata awan. A slabak anga aday i jangan Deftere a Mbərom anà do ahay. ¹⁷ Tə varan ahay Deftere ana Ezaya, do maja'am a Mbərom. A təba anan Deftere ata awan, a njad man sə jinge, winen apan i ja nà:

¹⁸ «Apasay a Mbərom Fetek inde pi nen.

A zəba nen anga aday sə dakan anan ù do mətawak aya awan, ləbara mugom awan.

A slənay ahay nen sa jan anà do sə dangay ahay nà: “Həna ti mbəsak kwanay coy”,

aday anà huruf ahay nà: “Həna ide a kwanay i təba kutok”.

A slənay ahay nen saa tam anan do aday tinen apan ti ga atan alay ataya à dəcə a tinen ahay wa,

¹⁹ aday sa naa dakay anan ava a Mbərom sa kay anan ahay sumor anahan ata kà slak.*»

²⁰ Pə dəba wa kutok, a tacay anan Deftere ata awan, a man anan anà do sa ga mer su way ù doh ata awan. A njahay way anahan kutok. Do su doh ataya fok inde pə winen həməcəcə, tinen apan ti ca apan.

²¹ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Way a kwanay sə sləne à Deftere a Mbərom wa ata nà, həna biten way ata kà gak zek coy.»

²² 'Am anahan a lele sa jan atan ata nà, a gan atan masuwayan. Ta wa: «Winen nà, do lele awan. Əna aday na wa, winen nà, wan ana Yusufu ba? Aday a gəbay wurwer sa san way a anahan a matanan ata awanaw?»

²³ Natiya, Yesu a jan atan apan kutok, a wa: «Na san zle, ki saa jen uno jike sa 'am kawa həna a anan awan: “Doktor, ənga mbar zek anak tə alay anak awan. Matanan, way anak a manay sə sləne iken sa ga à Kafarnahum ata fok nà, ənga ga anan ù kon anak awan ite bidaw?”»

²⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didəm a həna: Do ahay ta gan nga anà 'am ana do maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan a nà, dowan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay. ²⁵ Nen apan ni jak ikwen tə didəm a asa re. A alay ana Eliya do maja'am a Mbərom winen inde mba ata nà, iven kà gak bay ava maakan tə kiya mbərka. May kà nak pə daliyugo bayak awan. Aday dukwen, mədukway sə uwar ahay nà, inde pə daliyugo sə Isəra'ila re asanaw? ²⁶ Əna Mbərom kə slənek anan Eliya àga mədukway sə uwar ataya bay. Si Mbərom a slan anan nà, àga mədukway sə uwar a inde winen à Sarəfat pu kon sə Sidon bidaw?† ²⁷ Aday à alay ana Elize do maja'am ana Mbərom ata dukwen do mə dugwad aya inde bayak a pə daliyugo sə Isəra'ila, əna Elize kə mbərak dowan kwa kərtek bay. Si a mbar anan nà, Na'aman taayak, winen dukwen do sə daliyugo sə Səriya.‡»

* 4:19 Ca pə Esaaya 61.1-2. † 4:26 Ca pə 1 Laamiife 17.8-16. ‡ 4:27 Ca pə 2 Laamiife 5.1-14.

²⁸ Natiya kutok, do mə njahay aya ù doh sə wazay ata, tə sləne 'am ata cəna, a cəban atan tə mindel, mivəl a tinen a ban nə kawa uko. ²⁹ Tinen a fok tə slabak, tə ngəza anan kucəcəren kucəcəren, ta zla anan zad à wulən su doh wa. Wulən su doh a tinen ata nà, pə nga sə culok. Ta zla anan pə zalən, aday ti i fakan ayak alay à man ata wa. ³⁰ Əna a nay ahay à wulən a tinen wa, a zla way anahan.

*Yesu a mbar anan dowan a inde tə setene à nga
Markus 1.21-28*

³¹ Pə dəba anahan a wa, Yesu a slabak à man ata wa, a zla à wulən su doh sə Kafarnahum pə daliyugo sə Galile. Pə luvon sa man uda awan, a dakan atan anan way ù doh sə wazay. ³² Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga a dakay anan way nə, tə mazlaḅ awan, doḅok doḅok lele.

³³ Dowan inde ù doh à man ata awan, winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: ³⁴ «Iken Yesu, do sə Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca daw? Na san iken zle lele, iken nə do maslan a Mbərom Cəncan awan.»

³⁵ Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan nà: «Kê bəbal awan bay, hayak à dowan ata wa adəka.»

Cəna bəram, setene ata a lar anan dowan ata à məndak à wulən su do ahay inde à man ata awan. A nay à dowan ata wa bok, a mbəsak anan mənjenja sa gan awan kwa mənjeck. ³⁶ Way a sə təra ata kə gak anan masuwayan anə do ataya fok, ta ma nga sə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «ǰəba su do wura həna anan anaw? Winen apan i jan 'am anə setene ahay tə məgala sə mazlaḅ awan, aday tə bənan à 'am wa acəkan re.»

³⁷ Do ataya ta tan 'am à ləbara ana Yesu pə daliyugo ata təḅay fok.

*Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan
Mata 8.14-17; Markus 1.29-34*

³⁸ Natiya awan, Yesu a nay ù doh sə wazay wa cəna, a zla əga Simon. A tan ayak à nga anə jəje a Simon winen lelibay. Nga a bərzlan tə mindel. Ta gan kem, à mbar anan ite. ³⁹ Yesu a zla pə cakay anahan awan, a kuḅcek apan. A ngəraz pə dəvac sa nga sə bərazl ata cəna, a ndalay panan. Kwayan'a, uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.

⁴⁰ Pə dəba ana pac sə slahay ù doh wa ite nà, do ahay ta zlak anan ayak tu do sə dəvac a tinen ahay cara cara bayak awan, à man a Yesu. A dazlan sa dəf patan alay kərtek kərtek a tinen awan, aday tə mbərak fok. ⁴¹ Apasay lelibay aya ta nak ahay à do ahay wa bayak awan. Apasay lelibay ataya tinen apan ti zlah kurkwer, ta wa: «Iken nà, Wan a Mbərom wanahan!» Əna Yesu a ngəraz patan, a gafan atan 'am anga aday tǎ ja matanan bay. Bina ta san zle, winen nà, Almasihu a wanahan.

*Yesu a wazay à wulən su doh sə kiḅe ahay
Markus 1.35-39*

⁴² Idə a cəḅe sidew a nà, Yesu a zla à wulən su doh ata wa, a zla à kiḅe, à saf inde. Əna do ahay ta zla saa pəlay anan. Ta tan ayak à nga kutok, ta gan may nà, abay à mbəsak atan bay.

⁴³ Əna Yesu a jan atan nà: «Abay təḅe ni zla adəka, saa dəkay anan ləbara sa 'am mugom a sə bahay a Mbərom, anə do sə wulən su doh sə kiḅe ahay re. Bina nen mə slənay a bugol nà, saa ga mer su way ata awan.»

⁴⁴ A zla sə wazay pu kon pu kon ù doh sə wazay ahay à wulən su doh sə Yahudiya ataya inde fok.

5

*Yesu a ngaman anà do sa ban kələf aya inde
Mata 4.18-22; Markus 1.16-20*

¹ Pə luvon a inde, Yesu winen mə tavay a pa 'am sə bəlay sə Gənesaret. Do ahay inde bayak a à man anahan, tinen apan ti ngəɖac zek ahay tə mindel, anga a nan atan sə sləne 'am a Mbərom.

² Coy a canan ayak anà kwalalan ahay cew pa 'am məgugujuje. Do sa ban kələf ahay tə dazak ahay wa, tinen apan ti banay anan zuvo a tinen ahay.

³ A ján à kwalalan kərtek a inde, mbala ana Simon. A jan anà Simon a nà, á hədək anan kwalalan anahan ata pa 'am məgugujuje wa mənjøek, sa ma nga à mamasl awan. Coy Yesu a a njahay uda awan, a dazlan sə wazan anà do ahay kutok.

⁴ Yesu a ndav anan 'am anahan ata nà, a jan anà Simon, a wa: «Hədək anan kwalalan pa man sə a'am sədek awan, aday kə liren ayak zuvo à a'am inde sə bənay ahay wa kələf ahay.»

⁵ Simon a mbəɖahan apan, a wa: «Miter, ma gak mer su way ata matanan sə luvon a anan ndekərkarre, mə njəkak ahan bay, mə nahay apan nə hwiyo. Aday ɖukwen mə bənak kələf a kwa kərtek bay. Əna ka jak umo həna ata nà, mi təma sə larak anan ayak zuvo aya à a'am inde aday bidaw!»

⁶ Tə larak anan ayak zuvo à a'am inde bine siwaw nà, kələf ahay bayak a tə rahak anan zuvo. Bəse coy a nan anà zuvo sə məndah. ⁷ Tə ngaman ayak anà do à kwalalan hinen inde ataya, saa man atan zek. Do ataya tə dazlek ayak nà, ta rah anan kwalalan a tinen a cew ataya fok tə kələf ahay. Bəse coy a nan anà kwalalan ataya sə kəkar à a'am inde, anga ta ba ike kə zalak.

⁸ Simon Piyer a canan anà way a matanan ata cəna, a nay à man a Yesu. A dukwen gərmec ù vo, a ja nà: «Ba Məduwen uno, mbəsak nen cəpak, bina nen nà, nen do sə atahasl.»

⁹ Simon tu do si mer su way anahan ataya ta ma nga pə əjəjar anga kələf a sa ban ata kə zalak pə alay a mindel a wa, bayak a jiga awan. ¹⁰ Way ata kə gak anan masuwayan anà atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay, tinen do sa ga mer su way kərtek a tatə Simon ata re.

Əna Yesu a jan anà Simon, a wa: «Kə jəjar bay. Iken ki tərə həna adəka nà, do sə njuɖo do sə pəruho azar ahay, bina iken do sa ban kələf sabay.»

¹¹ Ta may anan ahay kwalalan a tinen ahay, tə tavay atan pa 'am məgugujuje asa. Cəna tinen mbəsak ayak way a tinen ahay fok à man ata awan, tə pərahan azar à Yesu kutok.

*Yesu a mbar anan dovan a inde mə dugwad awan
Mata 8.1-4; Markus 1.40-45*

¹² Natiya, Yesu winen ù kon hinen asa. Tə zlangay tə dovan a inde mə dugwad awan. Dovan ata a canan à Yesu cəna, a lar zek à məndak pa 'am anahan, a gan amboh, a jan nà: «Ba Məduwen, kə zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno à ndav ite.»

¹³ Yesu a ndəɖoy alay, a laman ta sa jan nà: «U no. Mbar! Zugol anak kə ndəvak.»

Kwayan'a, ɖəvac a dovan ata a ndalay panan, kə mbərak.

¹⁴ Coy, Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, a jan, a wa: «Kə sa təkəren ləbara a anan anà dovan bay. Əna zla saa kan zek anà do sə gəɖan dundo à way ahay anga Mbərom, á zəzor iken. Aday kə var way kawa ana Tawrita ana Musa sa ja, aday do ahay tə san apan zugol anak kə ndəvak.»

¹⁵ Kwa abay Yesu kə jak anan kə sa ɖakan anan à dovan bay təkede nà, sləmay a Yesu a ma nga sə zakay sa ta 'am pə daliyugo ata təday bayak awan.

Do ahay ta nay ahay à man anahan bayak a sa naa sløne 'am anahan, aday à mbar atan à dɔvac a tinen ahay wa.

¹⁶ Əna Yesu a a zla way anahan, a njahay à man sa saf inde, aday a taa gan amboh à Mbərom à man ata awan.

Yesu a mbar anan dɔwan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

¹⁷ Pə luvon a inde asa, Yesu winen apan i tətakan way anà do ahay. Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay tinen inde mə njahay a pə cakay anahan. Do ahay ta nay ahay kwa pu kon ahay wa cara cara: do sə Galile ahay, do sə Urəsalima ahay pi zek tu do sə Yahudiya azar aya re. Aday məgala a Mbərom inde pa Yesu sa mbar anan do ahay.

¹⁸ A alay ata ite, dɔwan aya inde tə gəbak ayak do pə lala, winen mə təra à məndak awan. Ta gan may sa zla anan ù doh à man a Yesu, aday ti nahay anan pa 'am anahan. ¹⁹ Əna ta san sa jəka ti zla anan ù doh nə ta sə wuraw bay, anga do kə zalak ù doh awan, rod ahay à məsudoh inde. Ta jan pa nga su doh, tə pəpas man, aday tə tarak anan ayak dɔwan a pə lala ata tə liber ù doh, dinger à man a Yesu awan. A dəzle à wulen su do bayak ata inde, tə nahak anan ayak pa 'am a Yesu.

²⁰ Yesu a canan anà adaf nga a tinen ata nà, a jan anà dɔwan a dɔvac ata awan, a wa: «Car uno, nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

²¹ Pə dəba a 'am anahan ata wa kutok nà, Farisa ahay, tə miter sə Tawrita ahay, ta ja ta nga ta nga, ta wa: «Jəba su do wura həna anan sə jənan pa 'am anà Mbərom matana ata anaw? Waya sa mba apan sə pəse ines su do anaw, kak si Mbərom a aday bina!»

²² Yesu a san way a tinen sə jalay ata zle kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə jilen way matanan à mivel a kwanay inde nà, angamaw? ²³ Ma da 'am a nə maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay” ata daw, kabay sa ja: “Slabak, zla” ata daw? ²⁴ Əna u no kə sanen apan lele, nen Wan su Do nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines à do ahay pə daliyugo.»

A jan anà dɔwan a mə təra à məndak ata kutok, a wa: «Nen apan ni jak: Slabak, gəba lala anak, zla agay.»

²⁵ Cəna, dɔwan ata a slabak pə idə su do ataya fok. A gəba lala anahan a sə nahay apan ata awan, a zla way anahan agay, ta sə həran nga anà Mbərom.

²⁶ Way ata a gan masuwayan ù do ataya fok, aday tə həran nga anà Mbərom, ta ma nga pə əjəjar, ta wa: «Biten a anan nà, də canak anan anà way ma ga masuwayan awan.»

Yesu a ngaman anà Lewi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

²⁷ Pə dəba anahan a wa, Yesu a may ahay ù doh wa nà, a canan anà do sə cakal jangal a inde tə ngaman Lewi*, winen mə njahay a ù doh sə cakal jangal. Yesu a jan, a wa: «Pəruho azar!» ²⁸ Dɔwan ata a slabak kwayan'a, a mbəsak way anahan ahay fok à man ata awan, a pərahan azar.

²⁹ Pə dəba wa kutok Lewi sə dɔwan ata a da way sa pa bayak a əga winen sə təma anan Yesu. Do sə cakal jangal ahay tu do azar aya bayak awan, tinen apan ti pa way sa pa pə kərtek a tatə Yesu.

³⁰ Aya əna Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay nà, way ata kə zlak atan à nga bay. Anga nan, ta jan anà njavar a Yesu ataya, ta wa: «Kwanay apan ki pen way a aday ki sen way pə kərtek a tu do sə cakal jangal ahay aday tu do sə atahasl ahay nà, angamaw?»

* 5:27 Lewi ata nà, sləmay anahan Mata re.

³¹ Yesu a jan atan, a wa: «Do dɔvac a bay cəna, a gan may anà dɔ sɛ disise bay, si dɔ sɛ dɔvac ahay. ³² Nen na nay ahay sa naa ngaman anà dɔ sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sɛ ngaman anà dɔ sɛ atahasl ahay, anga aday tã yam pə ines a tinen ahay.»

Acəce way pə sumaya

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

³³ Farisa ahay pi zek tɛ miter sɛ Tawrita ahay ta jan anà Yesu, ta wa: «Njavar ana Yuhana ahay ta sɛ Farisa ahay ta taa ga sumaya tɛ amboh a kutok nà, aday mbala anak ahay ta ga itəbay nà, angama kəlanaw?»

³⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, dɔ mə ngamay aya à man sɛ gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itədaw? Matanan bay! ³⁵ Əna pa pac a dɔ sɛ gəba dalay ata tɛ bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.»

³⁶ Natiya kutok, Yesu a təkəren atan 'am sɛ jike a anan, a wa: «Kula dɔwan saa ngərway anan ahay zana wiya a aday i tam anan pə zana məduwer a nà, ibay asanaw? Kak dɔwan a kà gak matanan nà, kə nəsək anan zana wiya ata bidaw? Aday zana məduwer ata dukwen nà, i zla pi zek tɛ zana wiya ata bay ba? ³⁷ Aday dukwen, dɔwan saa mbad mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a inde nà, ibay.† Dɔwan a kà sak a ga matanan cəna, mahay a mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay uda nà, i ndazl anan mbulo ata awan. Mahay i pak, aday mbulo dukwen kə nəsək. ³⁸ Kak matanan bay cəna, si ti pak mahay mə kwasay a bay awan, à mbulo wiya a inde cite. ³⁹ Dɔwan a kà sak mahay mə kwasay a nà, i gan may anà mə kwasay a bay ata sabay asanaw? Anga ta ja nà, lele a nə mə kwasay ata awan.»

6

Yesu nà, winen bahay sɛ luvon sa man uda awan

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹ Pə luvon sa man uda a inde nà, atə Yesu tɛ njavar anahan ahay tinen apan ti zla tɛ guvo sa ndaw kutok nà, njavar anahan ahay ta kad ndaw, ta pa.

² Əna azar sɛ Farisa aya sɛ canan atan ataya ta jan atan nà: «Ki gen way aday tədə abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu dɔ anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay dɔw? A ga nə kəkəməw?» ⁴ Dawuda a zla à jawjawa sɛ mazlaḅ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom ata awan, a pa, aday dɔ anahan ahay dukwen, kə varak atan, ta pak re. Abay tədə saa pa nà, dɔ sɛ gədan dundo à way ahay anga Mbərom dəkdek bidaw?»

⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

Yesu a mbar anan dɔwan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Natiya awan, pə luvon sa man uda hinen asa, Yesu a zla ù doh sɛ wazay, winen apan i wazay. Dɔwan a inde à man ata awan, alay puway anahan ma mac awan. ⁷ Miter sɛ Tawrita ahay tɛ Farisa ahay tinen apan ti dɛfan idɛ anà Yesu, ata aday, kak kə mbərak anan dɔ pə luvon sa man uda awan nà, ti njad apan alay sa 'am sa man anan mungok kutok.

† 5:37 Mbulo sa zlay nà, way sa mbad uda mahay kabay a'am sa sa, anga dɔ sa bar ahay. Aday dukwen, kak winen wiya awan nà, a ngaraw kawa ata gəzla tɛ kukwar sa kad ata bay. * 6:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7.

⁸ Aya əna, Yesu nə a san way a tinen sə bayak ata zle. Anga nan, a jan anə dowan a ma mac alay ata, a wa: «Slabak! Tavay à wulen su do anaya inde.» Cəna, dowan ata a slabak, a tavay jek à wulen su do ataya inde.

⁹ Natiya, Yesu a jan anə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ataya fok, a wa: «U no sə cəce pikwen wa: Pə luvon sa man uda nə, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəved inde sa ga mer su way lelibay awan, daw? Təde sa tam anan sifa su do daw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa daw?»

¹⁰ Yesu a ca patan nerre fok, a jan anə dowan a ma mac alay ata kutok, a wa: «Ndəfoy anan alay anak.»

Dowan ata a ndəfoy anan alay anahan cəna, wuret alay anahan kə pəsakak.

¹¹ Əna, way ata kə cəbak anan anə do ataya awan. Ta ma nga sa vad apan awiyaway, aday kəkəma ti i ga anan tə Yesu anaw.

Yesu a walay do maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² A luvon ataya inde kutok nə, Yesu a jan wanahan à bəzlom saa ga amboh. A nahay apan hwiyoyp tə ide cekərəkərre sa gan amboh anə Mbərom.

¹³ Ide a a cəde kutok bine siwaw nə, Yesu a jan anə njavar anahan ahay tə halay nga pə cakay anahan. Ta nay ahay kutok nə, a walay wa kuro nga anahan a cew. A ngaman atan nə, do maslan ahay.

¹⁴ Sləmay a tinen aya həna: Simon, dowan a Yesu a ngaman tə sləmay hinen, Piyer† ata awan, aday Andəre, mərak ana Simon, Yakuba, Yuhana, Filip, Bartilome, ¹⁵ Mata, Tomas, Yakuba wan ana Alfa, Simon do manide sə Ruma ahay, ¹⁶ tə apan Yuda wan ana Yakuba aday tə apan Yudas Iskariyot, do saa ga daf pə Yesu ata awan.

Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay bayak awan

Mata 4.23-25

¹⁷ Pə dəba anahan a wa nə, atə Yesu tu do maslan anahan ataya tə dazay à bəzlom wa, tə tavay pa man barbara a fadada. Njavar a Yesu azar aya tinen inde à man ata bayak awan. Aday man su do azar aya ta nay kwa u kon a azar aya wa, kawa do sə Urəsəlima pi zek tu do sə Yahudiya azar aya, tə apan do sə wulen su doh aya bəse tə bəlay ataya, kawa do sə Tirus ahay aday tu do sə Sidon ahay fok, tinen à man ata awan.

¹⁸ Ta nay ahay nə, sa naa pak sləmay pa 'am anahan ahay, aday sa naa njad zay si zek a tinen ahay. Aday do setene sə hurvos atan ataya dukwen ta nak ahay, aday fok tə mbərak re. ¹⁹ Kuwaya a gan may sə laman alay à Yesu, anga məgala sa mbar do ahay a nay à winen wa, aday a mbar atan fok.

Ataslay mivel tə dəce

Mata 5.1-12

²⁰ Natiya awan, Yesu a ca pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Ataslay mivel inde anga kwanay, do mətawak aya awan, anga bahay a Mbərom ma var a nə anga kwanay.

²¹ Ataslay mivel inde anga kwanay, do may a han pikwen həna ataya awan, anga ki naa rihen pə luvon a inde nə, mbodol mbodol mba. Aday ataslay mivel inde anga kwanay, do sə jalay mərava ahay ite asa, anga ki naa mbisen pə luvon a inde mba.

²² Kak həna do ahay ta nak ikwen ide, tə rəzlak kwanay à wulen a tinen wa, tə gənahak ikwen, ta jak pikwen 'am lelibay aya anga kə dəfen nga pi nen Wan su Do nə, tislən mivel adəka.

† 6:14 Piyer: kawa sa ja nə, Pəkərad.

²³ Pə luvon a ta gak ikwen way matana ataya cəna, tislən mivəl, ndəzlen tə ambasay adəka, anga Mbərom i varak ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga mburom.

Anga bije a tinen ahay dukwen ta gak anan ahay anà do maja'am a Mbərom ahay kətanən re.

²⁴ Əna, kwanay do sə zlile ahay nà, dəce inde pikwen, anga 6a kə njiden panan magwagway a kwanay həna pə daliyugo coy.

²⁵ Kwanay, do ma rah aya həna ataya awan, dəce inde pikwen, anga may i naa rawad kwanay pə luvon a inde mba.

Kwanay, do à ambasay inde həna ataya awan, dəce inde pikwen, anga ki naa yimen ta sə jalay mərava pə luvon a inde mba.

²⁶ Kak həna do ahay ta ja pikwen nə 'am lele aya nà, dəce inde pikwen, anga bije a tinen ahay dukwen tə varak anan zlangar matanan anà do maja'am mungwalay ataya re.»

Pəlen anan do manide a kwanay ahay

Mata 5.38-48, 7.12

²⁷ Pə dəba anahan a wa, Yesu a jan atan asa, a wa:

«Kwanay do sə puko sləmay ahay, nen apan ni jak ikwen: Pəlen anan do manide a kwanay ahay, gen anan sumor anà do sa nak ikwen ide ahay.

²⁸ Pəsən 'am lele aya anà do sə tahasl kwanay ahay. Gen amboh anà Mbərom anga do sa ga alay tə kwanay ahay.

²⁹ «Dowan a kə dəcak anak pə cakay sləmay kərtek a nà, mbədəhan anan apan day hinen asa. Kabay dowan a kə ngəzərak panak zana anak məduwen a sa pak pi zek ata nà, mbəsakan anan apan tegwere sə zana ata re.

³⁰ «Dowan a kə cəcihek panak wa way nà, kà sa gan anan azay bay, varan. Kabay dowan kə ngəzərak panak wa way anak nà, mbəsakan anan, kə cəce a panan bay.

³¹ «Way a aday həna ki gen anan may do ahay tā gak ikwen anan nà, gen atan anan dukwen matanan re.

³² «Kak kə pəlen nà, do sə pəlay kwanay ahay dəkdek nà, waya saa ngərak ikwen apan anaw? Kwa do sə atahasl ahay dukwen tə pəlay nà, do sə pəlay atan ataya re asanaw? ³³ Kabay, kak ki gen anan sumor nə ù do sa gak ikwen sumor ahay dəkdek ata nà, mərdok sə ayanga a kwanay wuraw? Abay do sə atahasl ahay nà, ta ga nə matanan bay cara daw?

³⁴ «Kak kə viren anan gudire nà, anà dowan aya aday kə sənən zle ti mba apan sə hamak ikwen anan uda tətə ataya nà, waya saa ngərak ikwen apan anaw? Kwa abay do sə atahasl ahay təkede tə varan gudire nà, anà dowan aya aday ta san zle ti mba apan sə haman atan anan uda tətə ataya bidaw?

³⁵ Əna, adəka bay, pəlen anan do manide a kwanay ahay, gen atan sumor, viren atan gudire, əna mənəna sə bayak sa jəka ti sa haman umo anan uda mba ata awan. Kak ki gen matanan nà, ki i njiden magwagway bayak awan, ki tərən nə wan a Mbərom sə bagəbaga mburom ahay. Anga Mbərom awan, winen a gan sumor nà, anà do sa ngar pə alay itəbay ataya awan, aday anà do sə huwan ahay fok re. ³⁶ Gen anan sumor i zek ahay, anga Bəbay a kwanay Mbərom nà, winen do sa gan sumor ù do.»

Am sa man mungok i zek ahay

Mata 7.1-5

³⁷ «Kà si men anan anan mungok ù do azar aya à mivəl inde bay. Ata Mbərom dukwen i mak ikwen anan mungok bay ite re. Kə bənen do à mivəl inde bay. Ata Mbərom dukwen i ban kwanay tə sariya bay ite re. Pəsən anan

anan ines anà do ahay, aday Mbərom dukwen i pəsek ikwen anan à kwanay aya ite re.

³⁸ «Viren anan way anà do ahay, aday Mbərom dukwen i mak ikwen anan uda awan. I mak ikwen uda nà, tə way sə lavay way məduwen awan, aday i tambal anan, i jəjak anan uda nə lele. I rahak ikwen anan cucucə aday i pəkak ikwen ayak uda à mbulo inde. Mbərom i lavak ikwen ayak uda nà, tə way a kwanay sə lavan uda anà do ahay ata awan.»

³⁹ Yesu a təkəren atan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Do huruf a nà, i mba apan sə bənan alay anà huruf car a tətə dāw? Kak matanan nà, ti slahay à gujar inde cew maya bidaw? ⁴⁰ Do sə jangay nà, i zalay miter anahan bay. Əna do sə jangay ata i ndav anan ajangay anahan aday ti sa lavay tə miter anahan ata kutok ba?»

⁴¹ A jan atan asa, a wa: «Iken nà, ka mba apan sə canan anà cukol i ide ana mərak anak inde, aday dədom i ide anak a inde nà, ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴² Ka mba apan sa jan anà mərak anak: “Ənga, nə gəbək anan ahay cukol i ide wa”, aday cəkəbay iken a nə dədom i ide anak a inde zləngəddā nà, kə gəbək anan ahay wa bay re asanaw? Mbadəmbada bidəka! Ənga, gəbək anan ahay dədom i ide anak a wa, aday ki ca ide lele. Ata aday ki i mba apan sə gəbək anan ahay cukol ide anà mərak anak wa nà, na.»

Dədezl si sé tə wan anahan aya awan

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Natiya, Yesu a jan atan asa, a wa: «Dədezl si sé lele a nà, i wahay wan lelibay a bay. Dədezl si sé lelibay a ite nà, i wahay wan lele aya bay. ⁴⁴ Anga na awan, dā san anan dədezl si sé ahay fok nà, pa wan a tinen aya wa. Dowan i mba apan sə bənay ahay wan sə buway i sé sə jəgem wa nà, ibay. Dowan sa sa bənay ahay maka i sé sə iyam wa dukwen ibay re. ⁴⁵ Do lele a nà, a san sa ja 'am zle ləfedede, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivəl anahan a lele ata wa. Aday do sə huwan ite nà, a ja nə 'am sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivəl anahan a lelibay ata wa re. Bina təbəlem su do a ja nə way sa nay ahay à mivəl anahan wa.»

Jike su doh ahay cew

Mata 7.24-27

⁴⁶ Pə dəbā anahan a wa asa, Yesu a jan atan, a wa: «Kə ngimen uno “Bahay, Bahay!” nà, aday ki gen way a kawa nen sa jak ikwen aday kī gen ata bay asanaw? ⁴⁷ Ni dəkak ikwen anan həna. Do zənzen a kà nak à man uno, kə slənek 'am uno, kə dəfak anan apan lele nà, winen a ga minje nə tə wayaw? ⁴⁸ Winen a ga minje nà, tu do sə ndakay doh. A pak saray a nà, a la məkə sədek dezl pə pəkərad, a pəkay ahay saray su doh anahan pə pəkərad ata wa kutok. Zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh a mi dezl ata awan, əna doh ata kə mbəzłak bay, anga saray su doh ata ma pak a lele. ⁴⁹ Əna do sə sləne 'am uno aday kə dəfak anan apan bay ata nà, winen a ga minje tu do sa dezl doh anahan pə yugo mənəna sa pak a saray a ata awan. Iven a ga, zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh ata cəna, doh ata a mbazł seked seked kwayan'a.»

7

Yesu a mbar anan bile ana bahay sə suje sə Ruma ahay

Mata 8.5-13

¹ Natiya kutok, pə dəbā anahan a wa, Yesu a ndav anan 'am anahan sa jan anà do ahay nà, a slabak, a zla way anahan à wulen su doh sə Kafarnahum.

² Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. Ləliwe sə bile anahan a inde dəvac awan, bəse winen apan i ndav zek coy. ³ Matanan, bahay sə suje ata a sləne pə ləbara a Yesu cəna, a slənay ahay məcəd sə Yahuda ahay à man anahan sa naa gan kem, aday à zla saa mbar anan bile anahan ata ite.

⁴ Natiya, dō ataya tə dəzley ahay à man a Yesu nà, tə dubok anan, ta gan kem, ta sa jan nà: «Dowan ata nà, abay kə slənen anan ayam anahan ite nà, tədə. ⁵ Winen a pəlay dō a mənuko ahay tə mindel, aday sə hanan umo doh sə wazay ata dukwen, winen a re.»

⁶ Natiya awan, Yesu a zla tə məcəd ataya kutok. Abay bəse tinen apan ti dəzle əga bahay sə suje ata kutok nà, dowan ata a slənay car anahan ahay pə cəved sa naa jan à Yesu nà: «Ba Məduwen, kə yay nga sa nay ahay bay, anga nen na slak tədə aday ki dəzley ahay əga nen bay. ⁷ Anga nan, na ca apan nà, ni zlak ayak ta nga uno awan, à man anak a nà, na slak bay. Ja 'am anak a dasl kərtek cəna, bile uno i mbar. ⁸ Nen a aday nà, bahay uno ahay dukwen inde, aday nen nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà dowan a kərtek a: "Zla tiya", i zla. Na sak a jan anà dō hinen: "Hayak à man a anan", i nay ahay. Na sak a jan anà bile uno: "Ga natiya", i ga anan acəkan.»

⁹ Natiya, Yesu a sləne anan 'am ataya fok cəna, a zlan à nga lele. A mbədahay 'am pu dō sə pərahan ayak azar ataya, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didek awan, kula na tak anan à nga anà dō sa daf upo nga lele kawa dowan a anan à wulen su dō sə Isəra'ila ahay bay.»

¹⁰ Dō maslan ataya ta ma pə dəba əga bahay sə suje ata kutok. Taa tan ayak à nga anà bile anahan ata nà, kə mbərak, winen inde zay coy.

Yesu a mbar anan wan ana mədukway sə uwar inde, ma mac awan

¹¹ Natiya kutok, pə dəba anahan a wa nà, Yesu a zla à wulen su doh a inde tə ngaman Nayin. Njavar anahan ahay, tə dō ahay bayak a tə pərahan azar.

¹² Bəse Yesu winen apan i dəzle à wulen su doh ata inde nà, tə zlangay tu dō ahay tə gəbak ahay məsinde, tinen apan ti zla anan à məke. Məsinde ata nà, wan ana mədukway sə uwar a inde, mənduwel awan. Dō ahay bayak a tinen apan ti zla tatə uwar ata pa 'am jəvay.

¹³ Aday kutok, Yesu Ba Məduwen a canan à mədukway sə uwar ata cəna, a gan i zek wa, a jan, a wa: «Njahay way anak, kə yam bay.»

¹⁴ Cəna, a zla, a laman alay anà lala sə gəba məsinde ata awan, dō sə gəba məsinde ataya tə tavay. Yesu a jan anà məsinde ata, a wa: «Wan ada, nen apan ni jak: Slabak!»

¹⁵ Cəna, wan ata a slabak acəkan, a njahay tun, winen apan i ja 'am. Aday Yesu a man anan à alay inde anà may anahan.

¹⁶ Dō sə canan à way a Yesu a sa ga ata nà, ta ma nga pə əjəjar, tə həran nga anà Mbərom ta sa ja nà: «Dō maja'am a Mbərom məduwen a kə nak ahay à wulen a mənuko inde» aday «Mbərom kə nak sa man zek anà mənuko dō anahan Isəra'ila ahay.»

¹⁷ Ləbara sə way a Yesu a sa ga ata a ta 'am tədəy pə daliyugo sə Yahudiya, aday pu kon azar a sa mban atan ataya fok.

Yuhana, dō sa gan baptisma anà dō ahay ata a slan dō ahay à man a Yesu Mata 11.2-19

¹⁸ Natiya awan, njavar ana Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata, tə təkəren anan ləbara sə way a Yesu sa ga ataya fok anà miter a tinen. Yuhana a ngaman anà njavar anahan ahay cew, ¹⁹ a slan atan à man a Yesu Ba

Məduwen, saa cəce panan: «Iken nà, Almasihu, dōwan a manay sə sləne i nay ahay mba ata dāw? Kabay mā ba dō hinen dāw?»

²⁰Do maslan a Yuhana ataya tə dəzle à man a Yesu nà, tə cəce panan kutok, ta wa: «Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay a slənay manay à man anak saa cəce panak: Iken nà, Almasihu dōwan a manay sə sləne i nay ahay mba ata dāw? Kabay mā ba dō hinen dāw?»

²¹A alay ata ite, Yesu winen apan i mbar dō sə dəvac ahay bayak a, à dəvac a tinen ahay wa cara cara, tu dō sə setene ahay, aday kə təbak anan anan ide anà hurof ahay bayak awan.

²²Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way a kwanay sə canan aday sə sləne: Hurof ahay tə təbak ide, vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen, aday dō mə dugwad aya dükwen, zugol inde patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti sləne way tə sləmay a tinen ahay re, dō ma mac aya tə slabakak ahay à məke wa, aday dō mətawak aya, tə slənek ləbara sa 'am mugom awan. ²³Zay i tərən anà dō aday kə mbəsakak sa daf upo nga itəbay ata awan.»

²⁴Pə dəba ana dō maslan a Yuhana ataya sa zla way a tinen ata wa nà, Yesu a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su dō ata awan, a wa: «Ki zlen à kiəfe à man sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko aday mad winen apan i bal anan ata dāw? A'ay. ²⁵Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma kutok anaw? Pu dō aday winen ma pak zana kəlfedede aya ata dāw? Do sa pak zana kəlfedede aya aday tinen zliile aya ata dükwen, mə njahay aya way a tinen à gala bahay ahay. ²⁶Aka aday ka si cen ahay nə pa ma kərtek a kutok anaw? Pu dō maja'am a Mbərom bidaw? Ayaw, winen dō maja'am a Mbərom acakan, aday nen ni jak ikwen nà, winen a zalay dō maja'am a Mbərom ahay re. ²⁷Anga 'am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa:

“Həna ni slan dō maslan uno,

i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.*»

²⁸Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen ni jak ikwen ite nà, dōwan inde mə wahay a pə daliyugo sə zalay Yuhana nà, ibay. Aya əna, dō ma kac awan à bahay a Mbərom inde ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana tə məduwen.»

²⁹Do ahay, tu dō sə cakal jangal aya təkə fok, tə sləne 'am ataya cəna, tə sənək way a Mbərom ahay fok nà, lele aya awan, bina tə ngəmak baptisma ana Yuhana coy. ³⁰Əna Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay, tə təmahak kawa ana Mbərom sa gan may tã ga ata bay, bina tə ngəmak baptisma ana Yuhana ata itəbay.

³¹Yesu a ja asa re, a wa: «Do a wuswes anaya həna ata nà, ni ga atan minje nà, ta maw? Ta ga minje nə tə wayaw? ³²Ta ga minje tə gwaslay mə njahay aya pə zavay sə wulen su doh, tinen apan ti zlahan i zek ahay, ta sa ja nà: “Ma fak ikwen ayak gungozl, kə gərven bay. Ma fak ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!” ³³Anga Yuhana a nay ahay, winen a sa mahay bay, a taa ga sumaya re. Əna ki wen: “Winen mə vaway nga awan”. ³⁴Əna nen, Wan su Do, na nay ahay, na pa daf kəray, na sa way kəray nà, ki wen: “Cen apan! Dəwan a anan nà, dō sə kutov, dō sə vaway nga, aday winen car su dō sə cakal jangal ahay pi zek tu dō sə ines ahay.” ³⁵Aya əna, dō ahay ti san kəlire ana Mbərom winen lele, anga ti canan anà mer su way anahan sa ga ataya awan.»

Yesu dga dōwan a inde tə ngaman Simon, winen Farisa ahay

* 7:27 Ca pə Malakiya 3.1.

³⁶ Natiya kutok, dōwan a inde tē ngaman Simon, winen Farisa ahay. A ngaman à Yesu saa pa way āga winen miya awan. Yesu a zla āga dōwan ata, tē njahay sa pa way pē kārtek a kutok.

³⁷ Uwar a inde à wulen su doh ata awan, winen nā dō sē atahasl. A slōne sa jēka Yesu winen apan i pa way āga winen miya awan, Farisa ahay ata cōna, a nay ahay āga dōwan ata awan, tē amar sē wurde anahan a à dunguzlok inde. ³⁸ Uwar ata a tavay à dēba ana Yesu bōse à man sē saray anahan. Winen apan i yam gweguzguzze, ide sē ayam anahan a dazlan sē banay anan saray a Yesu kusler kusler. A ma nga sē tēlkad panan ide sē ayam anahan ata tē sibōek sa nga anahan, a ban anan saray a Yesu hēmbok, a pak apan amar sē wurde ata kutok.

³⁹ Natiya kutok, Simon, Farisa sē dōwan a sē ngaman ayak à Yesu āga winen ata, a canan à way a matanan ata cōna, a jalay ta nga ta nga, a wa: «Dōwan a anan i ga nā, dō maja'am a Mbērom bay aday bina, a san sa jēka uwar sē laman a anan ata, winen dō sē atahasl dūkwēn a san bay ata nē kēkēmaw?»

⁴⁰ Pa 'am anahan ata kutok, Yesu a jan, a wa: «Simon, way inde u no sa jak.» Simon a mbēdahan apan, a wa: «Miter, ja asanaw!»

⁴¹ Yesu a jan kutok, a wa: «Dōwan a inde nā, gudire anahan inde pē dō ahay cew. Pu dō kārtek awan, dala anahan apan mbulo sēkat dāra, pu dō hinen ite, mbulo kwa kuro dāra. ⁴² Əna dō sē dala ata a ca patan cew miya dūkwēn, dōwan saa mba apan sē haman anan dala anahan ata tēte nā, ibay. Anga nan, a mbēsakan atan anan dala anahan ata fok sē coy awan. Əna à wulen su dō a cew ataya wa nā, iken kē bayak saa pēlay anan dōwan ata tē mindel nā, dōwan a dūwuraw?»

⁴³ Simon a mbēdahan apan, a wa: «I ga nē, saa pēlay anan dōwan ata tē mindel nā, dō aday winen sē mbēsakan anan dala zek mēduwen a ata awan.» Yesu a jan apan kutok, a wa: «Ka jak 'am didem awan.»

⁴⁴ Pa dēba anahan a wa nā, Yesu a mbēda 'am pē uwar ata awan, aday a jan anā Simon, a wa: «Na wa, kē canak anan anā uwar a anan ba? Nen na nak āga iken, əna kē varak uno a'am aday anga nē banay anan saray uno ahay bay. Əna winen kē banak uno anan saray tē ide sē ayam anahan, aday pa tēlkad panan tē sibōek sa nga anahan re bidaw? ⁴⁵ Aday iken nā, kē tēmahak nen ta sa ban nen hēmbok hēmbok bay. Əna winen nā, kwa anuno sa nay ahay āga iken nā, kē mbēsakak sē buno anan saray uno ahay hēmbok hēmbok bay. ⁴⁶ Iken kē mbēdak uno amar sē wurde pa nga bay, əna winen kē mbēdak amar sē wurde pē saray uno ahay re. ⁴⁷ Anga nan, nen apan ni jak: Winen nā, i pēlay nen tē mindel, anga ines anahan ahay bayak a dūkwēn mē pēse aya awan. Əna dō aday ines anahan ahay mē pēse a mēnjōek akinen ata nā, winen dūkwēn i pēlay nen tē mindel bay re.»

⁴⁸ Natiya pē dēba anahan a wa kutok, Yesu a jan anā uwar ata, a wa: «Mazar uno, ines anak ahay mē pēse aya coy.»

⁴⁹ Do a sa pa way pē kārtek a tē winen ataya fok tē dazlan sē jalay ta nga ta nga, ta wa: «Jēba su dō wura aday kwa sē pēse ines pu dō wa dūkwēn a mba apan re ata anaw?»

⁵⁰ Əna Yesu a jan à uwar ata asa, a wa: «Adaf nga anak pi nen kē tēmak iken. Zla tē zay!»

8

Uwar sē pərahan azar anā Yesu ahay

¹ Natiya, pē dēba anahan a wa a njahay əngal nā, Yesu a zla tē njavar anahan a kuro nga cew ataya awan, à wulen su doh ahay, aday pu kon pu kon. A dākay anan lēbara sē bahay a Mbērom mugom awan. ² Uwar aya inde tē

pərahan azar. Uwar ataya nà, 6a Yesu kə mbərak atan à dəvac a tinen ahay wa, aday kə rəzlak ahay setene à nga a tinen ahay wa re. A wulen sə uwar a sə pərahan azar ataya inde nà: Mariyama, dəna sə Magədala ahay, aday Yesu sə rəzlay ahay setene ahay cuwbe à nga anahan a wa ata awan; ³tə apan Yuwana, uwar ana Huza, dō məduwen a sa ga mer su way əga Hiridus; tə apan Suzana; aday tə apan azar sə uwar aya bayak a re. Uwar ataya ta mak anan zek à Yesu tə njavar anahan ahay tə zlıle a tinen.

Jike su dō sa casl ndaw

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴Pə wulen su doh ahay wa cara cara, dō ahay bayak a tə halay nga à man a Yesu. A dazlan sa jan atan 'am tə jike, a wa: ⁵«Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. Winen apan i casl ndaw ata kutok nà, zahav a guce panan pə cəved. Dō ahay tə dədəsl anan, aday məvuhom ahay tə dāgay anan. ⁶Zaav sa ndaw azar a a guce panan pə saray pəkərad. A hay ahay, aday a kuray kwayan'a, anga man ata mə naaz a sabay. ⁷Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸Əna azar sə zaav a mə mbəsak ata, a guce pə yugo lele awan. A hay, a har, a nah wan pə hawal sa ndaw kərtek a nà, səkat səkat.»

Pə dəba sa 'am ata wa asa nə, a jan atan 'am tə məgalak awan, a wa: «Sləmay inde pə dōwan a nə, à sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹Pə dəba anahan a wa kutok nà, njavar anahan ahay tə cəce panan, ta wa: «Jike sa 'am anak a sa ga sə manan ata nà, a nan sa ja nə maw?»

¹⁰Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi der aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kə gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Əna dō azar aya nà, ti sləne way ahay fok nà, si ta 'am sə jike. Anga nan:

Tinen apan ti ca apan, əna tə canan bay,

aday ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay re. * »

Yesu a pəsak anan jike su dō sa casl ndaw ata awan

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹Coy, Yesu a wa: «'Am sə jike anan a nan sa ja nà, natiya awan: Zaav sa ndaw nà, 'am a Mbərom. ¹²Dō azar aya ta ga minje ta ndaw mə guce pə cəved ata awan. Tinen nà, tə sləne anan 'am a Mbərom bəse, əna Fakalaw i nay, i wudıhey anan 'am ata à mivəl a tinen wa, anga aday tā daf apan nga sa tam bay. ¹³Dō azar aya ite, ta ga minje tə zaav sa ndaw mə guce pə saray pəkərad ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivəl awan. Əna 'am ata a pak slalay a mivəl a tinen inde bay. Zanaka dəce sə daliyugo kə nak, tə way sa njak dō anahan aya cəna, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom. ¹⁴Dō azar aya ite, ta ga minje tə zaav sa ndaw sə guce à wulen sə adak ahay inde ata awan. Tinen tə slənek 'am a Mbərom nà, way sə daliyugo ahay inde cara cara ti njak atan. Kawa ti jalay nga pə way sə daliyugo ahay, ti gan may anà zlıle sə daliyugo, ti taslay mivəl sa ga ubor pə way sə daliyugo ahay cara cara. Way ataya ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom à mivəl a tinen inde, aday 'am ata à zla nga uho saa nah bay. ¹⁵Əna dō azar aya ite asa, tinen ta ga minje tə zaav sa ndaw sə guce pə yugo lele ata awan. Tə sləne 'am a Mbərom nà, ta ban anan tə mivəl kərtek a lele. Kwa dəce kə njadak

* **8:10** Ca pə Esaaya 6.9.

atan dukwen, tə mbəsak bay re. Ta ban mivel, aday ta zla nga uho pa 'am a Mbərom.»

Man sa daf lalam

Markus 4.21-25

¹⁶ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a jan atan asa, a wa: «Dowan saa daf uko pə lalam aday i der anan ta sə hərok apan tasa, kabay i dərek anan ayak ù vo lala nà, ibay asanaw? I daf anan bugol nà, pa man jəgad awan, anga aday ide jiyjay à dəvan anà dō sa zla ù doh ataya fok lele. ¹⁷ Ayaw, way a mi dər a aday dōwan i canan bay nà, i ga inde sabay. Akar sa 'am ma ja aya bay dukwen, i kay zek pa 'am su dō ahay à man ipec inde.»

¹⁸ A jan atan asa, a wa: «Gen wurwer pə way a kwanay sə sləne ahay. Anga dō kə təkak anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday dō kə tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne 'am bay nà, Mbərom i təma panan mənjoek anahan a abay sə bayak, kə slənek anan coy ata re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹ Mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta nay ahay à man anahan, əna ta mbak apan sə dəzle dezl à man anahan a bay, anga dō ahay inde bayak a kə zalak. ²⁰ Anga nan, dō ahay ta jan à Yesu, ta wa: «Atə may anak tə mərak anak ahay tinen mə tavay aya uho, ta gak may.»

²¹ Əna Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pi nen nà, atə may uno tə mərak uno ahay nà, dō sə sləne 'am a Mbərom ahay, aday sə dəfan apan ataya awan.»

Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am

Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²² Pə luvon a inde asa, Yesu a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Takasuko pa day uho!» Ta ra zek, ta zla.

²³ A alay a tinen apan ti takas tə kwalalan mba ata ite, Yesu a njak ahan à kwalalan ata inde. Zaməma nà, vəvara əduf a slabakay ahay pa nga sə bəlay ata awan, a'am a ma nga sa rah anan kwalalan, aday bəse tinen apan ti lize coy.

²⁴ Natiya njavar anahan ahay tə hədek pə cakay anahan, tə pədek anan, ta jan, ta wa: «Miter, miter! Aday mənuko apan di lize bəse coy asanaw!»

Cəna, Yesu a slabak, a gafan 'am anà atə mad tə məsugurndolon sə a'am ahay tə məgalak awan. Cəna, a'am a tavay dekek, awan a bal sabay fok.

²⁵ Natiya Yesu a jan anà njavar anahan ataya awan, a wa: «Kə dəfen upo nga jiga nə kəkəməw?»

Njavar anahan ataya ta ma nga pə əjəjar, a gan atan masuwayan. Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Dō wurə hənə anan anaw? A gafan 'am anà atə mad tə a'am ahay dukwen, tə dəfan apan re ata nà, jəba su dō wurə kələnaw?»

Yesu a mbar anan dōwan a inde tə setene aya à nga inde

Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶ Pə dəba anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə takas pə day hinen, tə dəzle ù kon sə Gerasina ahay. Kon ata, winen dinger pa 'am anà daliyugo sə Galile.

²⁷ Yesu a dazay ahay à kwalalan wa bine siwaw nà, dō su kon ataya inde a nay ahay pə cakay anahan kwayan'a. Dowan ata nà, setene ahay ta taa ban anan. A taa pak zana pi zek sabay, aday a taa nahay agay sabay re. Əna a taa nahay way anahan ahay nà, à wulen sə jəvay ahay inde. ²⁸⁻²⁹ Abay setene ata a taa ban anan nà, saray bayak a way anahan. Ta taa ban anan tə calalaw, alay tə saray a təke, aday tə jaway anan à səsile inde, anga sa gan nga. Tə

winen ata tæke nà, a slaḁ anan way ataya nduroc nduroc, aday setene ataya tæ vawan nga sa haw way anahan à kibe re.

A canan à Yesu nà, a zlah pi zek tæ mægalak awan, a dukwen gærmec ù vo, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbærom sæ bagæbaga mburom, kæ pælay næ ma pi nen wa anaw? Na gak anak kem, ká ga alay ti nen bay ite.»

A ja matana ata nà, anga 6a Yesu ká jak anan anà apasay lelibay ata à nay à dowan ata wa ata awan.

³⁰ Yesu a cæce panan kutok, a wa: «Slæmay anak a næ wayaw?»

A mbædahan apan, a wa: «Tæ ngumo næ Daskalak.» Dowan ata a ja matanan ata nà, anga setene ahay inde bayak a i zek anahan inde.

³¹ Setene ataya tæ dubok a Yesu, ta wa: «Amboh, kem à nak ite. Ká sa razl manay dæren aday mâ lize dænam à mæke sæ mærdæ inde bay ite.»

³² A man ata awan, dowan aya inde, tinen apan ti 6al gadura ahay pa zar kon bayan awan, gadura ataya tinen apan ti rac apa a tinen ahay. Æna setene ataya ta gan kem à Yesu, ta wa: «Kem, amboh, ænga varan umo cæved má zla à gadura tiya ataya inde ite.» A varan atan cæved.

³³ Natiya, setene ataya tæ zlaray à dowan ata wa, ta zla à gadura ataya inde cæna, gadura ataya tæ pækay anan ahay ahaw kwa pa zar kon wa, tæ dazak ayak kwa pa 'am mægujeguje wa à bælay inde. Fok a tinen awan, tæ lizek à 'am ata inde dædam.

³⁴ Do sa gan nga anà gadura ataya tæ canan à way a sæ tæra ata cæna, ta haw saa ðakay anan læbara sæ way a sæ tæra patan tæ gadura a tinen ataya fok à wulen su doh mæduwen awan, aday à wulen su doh sæ kibe ahay fok re. ³⁵ Do ahay tæ zlaray ahay à wulen su doh ataya wa. Ta zla saa ca pæ læbara sæ way a sæ tæra ata awan. Tæ dæzley à man a Yesu nà, ta tan à nga anà dowan a setene ahay sa nay ahay à winen wa ata, mæ njahay a à man a Yesu, winen tæ zana pi zek kutok. A san nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga pæ æjar. ³⁶ Do a sæ canan anà masuwayan ataya nà, tæ tækæren læbara sæ ambar ana dowan ata anà do ahay fok. ³⁷ Do su kon ataya ta ma nga sa gan kem à Yesu aday à zla ù kon a tinen wa, anga tæ jæjarak tæ way ata tæ mindel. Natiya kutok, Yesu a ma way anahan à kwalalan inde sa zla way anahan.

³⁸ A alay a Yesu winen apan i ján à kwalalan inde sa zla way anahan ata nà, dowan a setene sa nay ahay à winen wa ata a gan kem, aday tå zla maya ite. Æna Yesu a man 'am pi zek wa ta sa jan nà: ³⁹ «Ma agay, aday ká sa ðakan anan anà do ahay way a Mbærom sa gak ataya fok.» A zla way anahan, a ðakay anan læbara sæ way a Yesu a sa ga anga winen ata à wulen su doh inde fok.

Atæ Zayrus tæ uwar sæ laman alay à zana a Yesu ata awan

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Pæ dæba anahan a wa nà, Yesu a takasay ahay bælay, a may ahay pæ day sæ Galile kutok. A tan ahay à nga anà do ahay mæ halay nga bayak a, tinen apan ti ba anan. Tæ tama anan tæ ataslay mivel awan.

⁴¹ A alay ata kutok ite, dowan a inde tæ ngaman Zayrus ká zlak ayak à man a Yesu. Winen do mæduwen awan, sæ lavan nga anà mer su way ù doh sæ wazay nà, winen. A nay, a dukwen gærmec ù vo anà Yesu, a gan kem aday à zla àga winen ite, ⁴² anga dæna anahan a inde mænduwel a ma va kuro nga cew awan, winen apan i mac bæse coy.

A alay a Yesu winen apan i zla àga dowan ata kutok nà, do ahay bayak a tinen apan ti ngædec anan.

⁴³ Uwar a inde à wulen su do ataya ite, mez winen apan i pækan ahay à kutov wa. Ká gak a pi zek nà, ava kuro nga cew. Kæ lizek anan dala anahan fok sa haw a pi zek wa dukwen, dowan ká mbak apan sa mbar anan bay re.

44 Uwar ata a hæðakey à dæða a Yesu, a laman anà 'am sà zana a Yesu pec. Cæna, cænjalan dævac anahan kà ndalak panan. Kà mbëarak, mez a pëkan ahay à kutov wa sabay.

45 Natiya, Yesu a cæce pu dō sà përahan azar ataya wa, a wa: «Way a sà lumo anaw?»

Kuwaya a ma nga sa ja nà: «Nen bay.» Æna Piyer a mbæðahan apan, a wa: «Miter, dō ahay nà, tinen apan ti ngædec iken kutok nà, aday ki cæce way a sà lamak anaw re asa dæw?»

46 Æna Yesu a jan atan, a wa: «Ayaw, æna nen a na san dōwan kà lamak uno nà, anga mægala inde kà nak ahay i nen wa.»

47 Uwar ata a ca apan nà, Yesu kà sènak apan, i mba apan sa ðer panan zek sabay. Anga nan, a nay ahay pa 'am anahan slæbslæb tæ ajëjar awan, a dukwen gærmec ù vo anà Yesu à wulen su dō ataya inde. A dakan anan anà man su dō ata labara anahan sà laman anà Yesu, aday à alay anahan sà laman ata nà, a mbar kwayan'a ata awan.

48 Pæ dæða a 'am anahan ata wa nà, Yesu a jan anà uwar ata, a wa: «Mazar uno, adaf nga anak pi nen ata kà mbëarak iken! Zla agay tæ zay.»

49 A alay a Yesu winen apan i ja 'am ata mba cæna, dō maslan a nay ahay àga Zayrus wa, winen dō sà lavan nga anà doh sà wazay ata awan. A jan anà Zayrus a nà: «Dæna anak nà, kà ndævak zek coy. Hæna nà, kà vawan nga anà miter sabay.»

50 Yesu a slæne 'am ana dō maslan ata cæna, a jan anà Zayrus nà: «Kà jëjar bay, daf upo nga lele cæna coy! Dæna anak nà, i mbar.»

51 Tæ dæzle àga Zayrus kutok nà, Yesu a mbakan cæved sa zla ù doh tata winen a nà, anà Piyer, anà Yuhana tæ Yakuba, tæ apan anà bæbay a dæna ata tæ may anahan cæna coy. 52 Yesu a tan ayak à nga anà dō ahay bayak a tinen apan ti yam dæna ata, tuhhuwa. Æna Yesu a jan atan, a wa: «Kà yimen bay, anga dæna a anan kà mæcak bay. A njak ahan ca.»

53 Man su dō ataya tæ mbasay apan, anga ta san zle, dæna ata nà, abay kà mæcak wanahan.

54 Æna Yesu a hæðaken ayak pæ cakay anà dæna ata awan, a bænan alay, a ja tæ mægalak awan, a wa: «Dænama, na jak nà, slabak!»

55 Cæna, dæna ata a mbar, a slabak acækan. Coy Yesu a jan atan kutok: «Viren anan ahay way sa pa aday à pa.»

56 Way a Yesu a sa ga ata a gan masuwayan anà bæbay a dæna ata tæ may anahan a tæ mindel. Æna Yesu a jan atan, a wa: «Way a sà tæra a anan fok nà, kà si jen anà dōwan bay.»

9

Mer su way ana dō maslan a kuro nga cew ataya awan Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

1 Natiya pæ luvon a inde, Yesu a halan nga anà dō maslan anahan a kuro nga cew ataya awan. A varan atan mægala tæ mazlæb awan, sa razl setene ahay, aday sa mbar anan dō sà dævac ahay re. 2 A slan atan saa dækay anan læbara sa 'am sà bahay a Mbërom, aday ta sa mbar anan dō sà dævac ahay.

3 A slan atan, ta sa jan atan kutok, a wa: «Zlen! Æna way kawa dæker, mbulo, way sa pa, aday dalà nà, kà sa gæben à alay inde bay. Aday ki gæben zana pi zek dukwen kærtæktække re. 4 Kæ dæzlen à man a aday tæ tæmahak kwanay àga dōwan a nà, kà sa hæðaken way a kwanay àga dōwan ata wa bay. Njihen nà, àga dōwan a sà tama kwanay àga winen ata awan, hus pæ luvon a kwanay saa zla way a kwanay ata awan. 5 Æna aday dō sa man ataya tæ tæmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kà bæzlæmen a morbodok

su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tã san pi zek tinen tə ines aya awan.»

⁶ Natiya, do maslan anahan ataya ta ra zek, ta zla pu kon pu kon sə ðakay anan ləbara mugom a sa 'am sə bahay a Mbərom kwa aha fok. Aday tinen apən ti mbar anan do sə ðəvac ahay re.

A nan à Hiridus sa san Yesu nə wayaw

Mata 14.1-12; Markus 6.14-29

⁷ Natiya kutok, Hiridus, bahay sə Galile, a sləne pə ləbara si mer su way a Yesu a sa ga tə njavar anahan ahay ataya awan. Aday do ahay tinen apən ti təkər ləbara anahan ata re nà, a wusen nga tə mindel. Anga do azar aya awan, tinen apən ti ja nà, ta wa: «I ga nà, Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata kà mak uho.»

⁸ Do azar aya ite ta wa: «Sə sləray ahay nà, Eliya.»

Do azar aya ite asa ta wa: «I ga nà, do kərtek à wulen su do maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya kà mak uho.»

⁹ Əna Hiridus nà, a wa: «Aday Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata nà, nə gəðak panan nga. Aday sa ga mer su way matana ataya, hus sləmay anahan a saa ndar ndənnan ata nə waya asa anaw?»

Natiya Hiridus a gan may sə canan anà Yesu aday à san anan.

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo ðara

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰ Natiya pə dəba anahan a wa nə do maslan a Yesu a sa slan ataya ta mak ahay à man anahan. Tə ðakan anan way a kawa ana tinen sa gay à man ataya wa ata fok. Aday Yesu a ngaman atan taayak a tinen a, ta zla zad, bəse tə wulen su doh a sə ngaman Baytisada ata awan.

¹¹ Natiya, do ahay ta san patan tinen tiya nà, ta zla, ta njad anan Yesu tə njavar anahan ahay à man ata awan. Yesu a təma atan, a ðakan atan anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom. A mbar anan do a sa gan may anà zay a tinen ahay re.

¹² Natiya kutok, suko a ga lele nà, do maslan ataya ta zla pə cakay a Yesu, ta jan nà: «Suwan, mbakan cəved anà do ahay tã zla pə culok ahay, à wulen su doh ahay, anga aday tã saa pəlay way sa pa, ta man sə nahay aya, bina mənuko à man kibe inde asanaw?»

¹³ Əna Yesu a mbəðahan atan apən, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Tə mbəðahan apən, ta wa: «Inde pumo nà, tapa sa pen ahay ðara tə apən kələf ahay cew. Kak si ka gan may mâ zla à wulen su doh ahay inde, saa pəlay ahay way sa pa aday ata bina, həna anan i slan anà man su do a anan bay asanaw?»

¹⁴ Do sa pa way à man ata ðukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a ðəkdek aday nà, ta ga mbulo ðara.

Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Jen anà do ahay tə njahay njəbukbək. Man kərtek cəna, i ga do ahay kwa kuro ðara, kwa kuro ðara.»

¹⁵ Njavar anahan ataya, ta ga mer su way a kawa ananahan a sa jan atan ata awan.

¹⁶ Yesu a gəba anan tapa sa pen a ðara ataya, tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngəran ayak anà Mbərom. A gəzla anan i zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay aday tə gəzlan anan anà do ahay.

¹⁷ Do ataya fok ta pak, tə rahak bəh bəh. Tə halan nga anà mə mbəsak a patan wa ata awan, aday kə rahak anan cəkarak ahay kuro nga anahan a cew re.

Piyer a ďakay anan nà, Yesu nà winen Almasihu

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸ Pə luvon a inde, Yesu winen apan i ga amboh taayak anahan awan. Aday njavar anahan ahay ďukwen tinen inde bəse à man anahan kutok. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Đo ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

¹⁹ Tə mbəďahan apan ite, ta wa: «Đo hinen ahay ta wa, iken nà, Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata awan. Do maza aya ta wa, iken Eliya, do maja'am a Mbərom. Do azar aya ďukwen ta ja nà, iken do kərtək à wulen su do maja'am a Mbərom ahay sə kwakwa ataya sa may uho.»

²⁰ Aday Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen nà, wayaw?»

Natiya kutok nà, Piyer a mbəďahan apan, a wa: «Iken nə Almasihu, do ana Mbərom sə slənay ahay ata awan.»

²¹ Yesu a sləne 'am ata cəna, a gafan atan 'am, a wa: «Əna kà sa ďiken anan anan anà dowan bay.» ²² A jan atan asa, a wa: «Bəlaray nen Wan su 'Do nà, ni ga dəcə bayak awan. Aday məcəď sə Yahuda ahay, tə bahay sə gəďan dungo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti lar nen, aday do ahay ti vad nen. Əna pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay à məkə wa.»

Đəce inde pə cəved sə pərahan azar anà Yesu

Mata 16.20-28; Markus 8.30 - 9.1

²³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, Yesu a jan ù do sə pərahan azar ataya fok, a wa: «Kak dowan a a nan sə pəruho azar nà, à mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, à tavak dədom anahan mə zləngad ata kəla luvon fok, à pəruho azar. ²⁴ Anga kà nak anan anà dowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dowan a kə lizek anan sifa anahan anga nen nà, i tam anan sifa anahan adəka. ²⁵ Bina, do kà sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, sa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? Ibay!

²⁶ «Asa, kak dowan a kà gak waray sə ďakay anan sləmay uno aday sə ďakay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəməw? A alay a aday na mak ahay tə mazlaḅ uno awan, tə mazlaḅ ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su 'Do ďukwen ni naa pəkan waray i ide cite.

²⁷ «Nen apan ni jak ikwen tə didek awan: Dowan aya inde à man a anan, ti mac mənjenja sə canan anà bahay a Mbərom bay.»

Zek a Yesu a mbəda pə ide ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸ Natiya kutok, a njahay pə dəba ana 'am a tinen ata wa way sə lumo kərtək nà, Yesu a gəba pə azar, Piyer, Yuhana tə Yakuba. A ján à bəzlom saa ga amboh.

²⁹ A alay a winen apan i ga amboh à bəzlom à man ata bine siwaw nà, zek anahan a mbəda, aday zana anahan ďukwen a dav herre kwedekkwedek. ³⁰⁻³¹ Cəna, dowan aya inde cew, atə Musa tə Eliya, tə sləray à jiyjay sə mazlaḅ a Mbərom inde. Tinen apan ti kad bala tatə Yesu, pə amac anahan saa tara à wulen su doh sə Urəsaliima, anga sa ndav anan wa mer su way anahan ata awan.

³² Cəkəbay Piyer tə Yuhana, aday tatə Yakuba nà, tinen ma njak ahan aya awan. Ahan ata kə gumak atan tə mindel, əna tə pədək pə ahan wa nà, tə canan anà jiyjay sə mazlaḅ a Yesu, tu do a cew ataya mə tavay aya pə cakay a Yesu.

³³ A alay a do a cew ataya tinen apan ti gəzla nga tatə Yesu ata nà, Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Natiya mi ngaray

jawjawa ahay maakan: kærtek awan anga Musa, kærtek a ite anga Eliya, aday mædakwidok a nà, anga iken awan.» Piyer a ja 'am anahan ata nà, so, bina a gæzlan alay anà 'am anahan ata bay jiga awan.

³⁴ A alay a Piyer winen apan i ja 'am ata nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sardædek. Njavar a Yesu ataya ta ma nga pæ ajajar anga mugudongudon a sa van atan nga ata awan.

³⁵ Cæna, 'am a ndaray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Wita nà, wan uno, do nen sæ walay anan ata awan. Slænen anan anan 'am anahan!»

³⁶ Pæ dæba ana Mbærom sa jay ahay 'am à mugudongudon ata wa cæna, tæ canak anan anà dowan miza pa nga a Yesu wa sabay. A alay ata ite, njavar anahan ataya tæ njahay way a tinen tete, tæ tækerek anan anan læbara sæ way a tinen sæ canan ata anà dowan bay.

Yesu a mbar anan wan a inde mæhærvov a taa ban anan

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Idæ a cæde sidew a kutok, Yesu a dazay ahay à bæzlom wa tæ njavar anahan a maakan ataya awan. Tæ dæzley ahay cæna, do ahay bayak a ta zla saa zlangay tæ tinen.

³⁸ A wulen su do a bayak ata wa, dowan a inde à man ata a zlah pi zek tæ mægalak awan, a wa: «Miter, amboh. Na gak anak kem, anga wan uno mænduwel a hæna anan à gak i zek wa ite. ³⁹ Mæhærvov a taa ban anan. A alay a aday kè bænak anan nà, a ma nga sa zlah pi zek, winen apan i nguce, aday dukwen mumbof a rahan à 'am inde næ popo. Winen apan i ga anan alay ta wan a anan tæ mindel, aday kè bænak anan dukwen, a man uda bæse bay re. ⁴⁰ Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tâ razl panan apasay sæ mæhærvov ata ite dukwen, ta mbak apan bay re.»

⁴¹ Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kælædaw? Kæ sænæn anan cæved a Mbærom bay re. Ni njahay tæ kwanay, aday ni sæmen anà way a kwanay ahay næ hus à siwaw?» A jan anà bæbay a wan ata kutok, a wa: «Ænga, hayak anan ahay wan anak ata à man uno awan aday.»

⁴² A alay a wan ata winen apan i nay ahay à man a Yesu ata nà, apasay sæ mæhærvov ata a ban anan kwayan'a bæram à mændak. Winen apan i nguce, nguc nguc.

Cæna, Yesu a lar angæraz pæ apasay sæ mæhærvov ata tæ mægalak awan. Kwayan'a, a ndalay panan sæ coy. A man anan à alay inde à bæbay anahan awan. ⁴³ Way a sæ tæra ata a gan masuwayan anà do sa man ataya tæ mindel, anga mægala sæ mazla6 a Mbærom ata awan.

Yesu a dakay anan amac anahan asa

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Æna do ataya fok tinen apan ti jalay pæ way a Yesu sa ga ataya mba nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: ⁴⁴ «Pæken slæmay lele pa 'am uno nen a saa jak ikwen a hæna ata awan. Nen Wan su Do nà, ti varan nen à alay inde anà do sæ daliyugo ahay.»

⁴⁵ Æna njavar anahan ataya tæ sænak nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay. Nga sa 'am ata mi dær a patan wa, anga aday tâ san anan 'am anahan a sa jan atan ata bay. Aday dukwen zlawan a gan atan sæ cæce panan 'am anahan ata re.

Way a sæ zalay do hinen tæ mæduwen à bahay a Mbærom inde anaw?

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Natiya, pæ dæba anahan a wa asa kutok, njavar anahan ahay tinen apan ti vad awiyaway pa 'am sa jæka waya mæduwen à wulen a tinen inde anaw.

⁴⁷ Kwayan'a, Yesu a san way sæ mível a tinen ata zle coy. A ngaman ayak

anà wan cəfəw awan, a tavay anan pə cakay anahan awan. ⁴⁸ A jan atan, a wa: «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, dōwan ata a təma nə nen awan. Aday dōwan a kà təmahak nen ite nà, a təma nə Mbərom, dō sə slənay ahay nen ata awan. Bina dōwan aday həna winen cəfəw a à wulen a kwanay inde fok ata nà, winen nə dō məduwen a kutok.»

*Do sa nak ikwen ide bay nà, winen dō a kwanay
Markus 9.38-40*

⁴⁹ Yuhana a jan anà Yesu, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà dōwan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à dō ahay wa tə sləmay anak. Əna mə gafak anan 'am, anga winen dō a mənuko bay.»

⁵⁰ Əna Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kà gifen anan 'am bay. Do aday a nak ikwen ide bay ata nà, winen nə dō a kwanay asanaw!»

Do sə Samariya ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

⁵¹ Natiya, alay a Yesu saa zla pə daliyugo wa à mburom winen apan i slay ahay bəse coy ata nà, a jan i zek anahan nə ni zla à Urəsəlimala aday. ⁵² A slan dō maslan anahan ahay pa 'am. Ta zla à wulen su doh sə Samariya a inde. Tə dazle nà, tə pəlan man sə nahay à man ata awan. ⁵³ Do sə wulen su doh ataya tə təmahak a bay, anga ba tə slənek, a nan sa zla à Urəsəlimala.

⁵⁴ Əna atə Yakuba tə Yuhana, njavar anahan ahay, tə canan anà way ataya nà, ta jan anà Yesu, ta wa: «Ba Məduwen, a nak mà jan uko à dazay ahay patan à mburom wa aday à lize atan daw?»

⁵⁵ Əna Yesu a cak ayak patan basl tə ide, [a jan atan, a wa: «Ata nà, inde pikwen nə apasay wuraw? ⁵⁶ Anga nen Wan su 'Do nà, na nay ahay anga sə lize anan sifa sə dō ahay bay, əna anga sa tam anan.»]
Cəna, ta zla way a tinen u kon hinen.

*Do sa gan may sə pərahan azar anà Yesu ahay
Mata 8.19-22*

⁵⁷ Natiya, tinen pə cəved sa zla mba ata nà, dōwan a inde a jan à Yesu, a wa: «Nen ni pərahak azar kwa aha fok.»

⁵⁸ Yesu a sləne 'am ana dōwan ata nà, a jan, a wa: «Hwehwe ahay nà, məke a tinen ahay inde, məvuhom sa nga mburom ahay dukwen, doh a tinen ahay inde, əna nen Wan su 'Do nà, man sə nahay uno inde saa man uda ibay.»

⁵⁹ A jan anà dō hinen asa, a wa: «Hayak, pəruho azar!»

Əna dōwan ata a mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak azar, əna vuro cəved nà zla agay, nà saa lay anan ahay bəbay uno aday.»

⁶⁰ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Mbəsak anan məsinde ahay tà la məsinde a tinen ahay. Əna iken, zla saa dakay anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom.»

⁶¹ Do hinen ite a jan à Yesu, a wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak azar, əna mbuko cəved saa jan ahay 'am pi zek wa anà dō su doh uno ahay aday.»

⁶² Yesu a mbədahan apan ite, a wa: «Do kà bənak alay pi jə sa ga mer aday winen apan i ca ide à dəba kurkwer nà, kà slak saa ga mer su way à bahay a Mbərom inde bay.»

10

Yesu a slan njavar anahan ahay kwa kuro cuwbe nga cew

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a walay njavar maza aya awan, tinen kwa kuro cuwbe nga cew. A slan atan pa 'am anahan cew cew à wulen su doh ahay inde, aday ta man anahan a sa zla uda ataya fok re.

² A slan atan ta sa jan atan, a wa: «Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna dō sə halan nga aya ta kac ike. Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo awan, à zaga anan dō ahay à guvo, anga sə halan nga anà way sa pa.

³ «Zlen, na slan kwanay kawa wan sə təman ahay à wulen sə kəla kiəfe ahay inde. ⁴ Əna way kawa dala, mbulo, təkarak nà, kà sa gəben à alay inde bay. Kà sa mbədəken awan pə cəved, anga sa jan 'am anà dō ahay bay re.

⁵ «Kə dəzlen àga dōwan a nà, jen anà dō su doh ataya nà, zay a Mbərom à təra à gulom su doh a anan inde. ⁶ Kak dō sa gan may à zay a Mbərom inde à gulom su doh ata nà, zay a kwanay i təran anà dōwan ata awan. Kak matanan bay cəna, zay a kwanay i təran atan bay. Əna zay a kwanay ata, i may ahay pə kwanay awan. ⁷ Njihen à gulom su doh a sə təma uda kwanay ata awan. Pen way, aday sen way a tinen a saa varak ikwen ata fok. Anga dō si mer su way i pa nà, way sə herreb anahan. Kà sa bəren awan pu doh pu doh bay.

⁸ «Kə dəzlen à wulen su doh a aday tə təmahak uda kwanay ata nà, pen way a tinen saa varak ikwen ata fok. ⁹ Mbəren anan dō sə dəvac ahay kawa ana kwanay sa tan à nga à man ata awan. Aday jen atan dukwen: “Bahay a Mbərom, winen defefe coy.” ¹⁰ Əna kə dəzlen à wulen su doh a aday tə təmahak kwanay à man ata bay cəna, zlen, kà sa tiven à məgəzləga cəved, aday jen atan nà: ¹¹ “Mi bəzləmak ikwen anan morbodok sə wulen su doh a kwanay pə saray a manay ahay wa anga ines a kwanay. Əna sənən apan lele, bahay a Mbərom winen defefe tə kwanay coy.” ¹² Əna nen apan ni jak ikwen, pə luvon sə sariya nà, zek i naa dan anà dō su kon ataya zal dō sə Sodoma ahay.* »

*Dəcə pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay ataya awan
Mata 11.20-24*

¹³ Yesu a ja asa, a wa: «Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek anak anga dəcə i tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada dukwen, dəcə i tak à nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga à wulen su doh a kwanay ataya, tà ga anan à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, dō sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay bidaw? Ti pak zana sə məsinde pi zek, ti njahay à məndak à rəba inde aday sə dəkay anan tə yimak pə ines a tinen ahay tə didek awan. ¹⁴ Anga na awan, pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am kawa ana kwanay bay.

¹⁵ «Iken Kafarnahum, a ga apak nà, Mbərom i cakaf wa iken à mburom daw? Matana bay! Ki zla nà, à məke sə mərda adəka coy.»

¹⁶ Natiya, Yesu a jan anà njavar anahan ataya kutok, a wa: «Dō kə slənek ikwen anan nà, kə slənek uno anan re. Dōwan a kə təmahak kwanay bay nà, a təma bay nà, nen awan. Aday asa dō kə təmahak nen bay, a təma bay nà, zek a Mbərom a sə slənay ahay nen ata awan.»

Njavar a Yesu ma slan a kwa kuro cuwbe nga cew ataya ta may agay

¹⁷ Dō maslan a kwa kuro cuwbe nga cew ataya ta may ahay tə atlaslay mivel awan. Ta nay, ta jan à Yesu nà: «Ba Məduwen! Kwa apasay lelibay aya dukwen tə bənak umo à 'am wa anga sləmay anak.»

¹⁸ Yesu a jan atan ite, a wa: «Nə canak anan anà Fakalaw kə sləhak ahay à bagəbaga mburom wa kawa Mbərom a wuted ike. ¹⁹ Əna ihe! Anga məgala sə mazləb uno, ni varak ikwen cəved ki jənen pa nga sə dədew ta sə rəje aya awan, aday ki gen bahay pə manidə a kwanay Fakalaw, pə way ahay fok. Awan saa ga alay tə kwanay nà, inde sabay. ²⁰ Aya əna kə tislən mivel həna

* 10:12 Ca pə Laataanooji 19.1-29.

anga apasay lelibay aya tə bənak ikwen à 'am wa cəna coy bay. Tislen mivél həna adəka nà, anga sləmay a kwanay ahay mə vinde awan, à mburom.»

Ataslay mivél a Yesu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ A alay ata kutok, Apasay Cəncan a a taslan a mivél anà Yesu. A həran nga anà Mbərom, a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə dəkak anan anan way a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday dukwen abay kə dərek anan pu dō sə kəlire ahay wa, pu dō sə asan way ahay wa. Ayaw, Bəbay uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga anakiken awan.»

²² A jan anà dō sa man ataya kutok, a wa: «Bəbay uno Mbərom kə varak uno anan way ahay fok. Dowan sa san sa jəka nen wan anahan nə ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday dukwen, dowan sa san Bəbay uno nə wayaw nə, ibay, si nen wan anahan awan, tu dō aday Wan a Mbərom a gan may sə dakan atan anan ataya awan.»

²³ Pə dəba anahan a wa Yesu a mbəda 'am pə njavar anahan ahay, a jan atan anà tinen a dəkdek, a wa: «Tislen mivél anga kə cinen anan anà way a anaya awan. ²⁴ Nen apan ni jak ikwen: Dō maja'am a Mbərom ahay tə bahay ahay bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan həna ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Jike pu dō sə Samariya a inde a ga sumor lele awan

²⁵ Natiya awan, miter sə Tawrita a inde a slabak, anga a nan sa ban anan Yesu pə kwande. A cəce pə Yesu wa kutok, a wa: «Miter, ni ga nə mer sa ma aday ni sa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

²⁶ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Ka tan à nga mə vinde a à Deftere sə Tawrita inde nə maw? Iken apan ki jinge nà, a ja nə maw?»

²⁷ A mbədəhan apan anà Yesu ite, a wa: «Mə vinde uda nà: “Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə mivél anak a təkə, tə apasay anak a təkə, tə məgala anak a təkə, tə abayak nga anak a təkə[†]” aday “Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.[‡]”»

²⁸ Yesu a jan: «Wita nà, lele. Zla, kaa ga matanan kawa iken a sə baslay ata, aday ki njad sifa sa ndav bay ata kutok.»

²⁹ Əna miter sə Tawrita ata a nan sə dakay anan nà, acəce 'am anahan ata nə lele awan. Anga nan, a cəce pə Yesu wa asa, a wa: «Aday dō sə cakay su doh uno ata nə wayaw?»

³⁰ Yesu a mbədəhan apan kutok, a jan nà: «Dowan a inde a slabak à Urəsəlīma wa, i zla à Yeriko. Pə cəved kutok, dō sə akar ahay ta kad apan, tə culok panan zana, ta ndazl anan ledədde. Ta zla way a tinen, tə mbəsak anan nə hədek hədek kawa i ndav zek coy.

³¹ «À man ata dukwen, dō sə gədan dundo anà way anga Mbərom a inde, a nay tə cəved ata cite. A canan anà dowan ata mə nahay a gwehəhhe nà, a zla way anahan tə zlawak cangəhha.

³² «Capəpa asa, dō hinen a nay ahay ta man ata re, winen dō sa ga mer su way ù doh sə mazlaə a Mbərom. A nay, a ca pə dowan ata matana re cəna, a ban cəved tə zlawak, a zla way anahan ite.

³³ «Əna Samariya a inde, winen apan i zla à man anahan dəren a ite, a dəzley à man ata nà, a canan anà dowan a mə nahay a gwehəhhe ata awan, a gan i zek wa. ³⁴ A hədəken ayak pə cakay, a pəkan disise ahay pə mbələk anahan a pi zek ataya awan, a banan apan. A slabak anan, aday a zləzlam

† 10:27 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.5. ‡ 10:27 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

anan pə zungo anahan, a zla anan à wulen su doh, à man sə təma mbəlok ahay, a gan nga anà dowan ata lele.

³⁵ «Ide a cəde sidew a nà, a varan dala sə *dinar*^S ahay cew anà bahay su doh ata awan. A jan nà: “Gan nga anà dowan a anan lele. Kwa à ga nə kə lizek anan dala anak anà nga dəp nà, pə luvon a ni may ahay ta man a anan ata nà, ni naa hamak anan dala anak kutok.”»

³⁶ Yesu a cəce pə miter sə Tawrita ata wa kutok, a wa: «À wulen a su dō a maakan ataya inde nà, sə təra dō sə cakay su doh ana dowan aday dō sə akar ahay sa kad apan ata nà, wayaw?»

³⁷ Miter sə Tawrita ata a mbədəhan apan anà Yesu kutok, a wa: «Sə təra dō sə cakay su doh anahan nà, dowan a sa gan sumor ata awan.»

Yesu a jan kutok, a wa: «Əna, iken zla, kà sa ga matanan ite.»

Yesu winen àga atə Marta tə Mariyama

³⁸ Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen pə cəved sa zla à Urəsalima nà, tə dəzle à wulen su doh a inde. A man ata nə, uwar a inde tə ngaman Marta, a təma atan àga winen.

³⁹ Məran a uwar ata inde dəna awan, tə ngaman Mariyama. A nay ahay pə cakay a Yesu, a njahan ù vo, winen apan i pak sləmay pa 'am ana Yesu sa ja ataya fok. ⁴⁰ Cəkəbay Marta nà, nga winen apan i wusen ti mer su way à mbak inde.

Natiya kutok, Marta a nay ahay à man a Yesu, a jan, a wa: «Ba Məduwen! Dəna a anan winen mə njahay a pə cakay anak kəriya awan, aday zek winen apan i do ti mer su way ahay taayak uno kutok nà, ka jan ù mo zek ite bidaw?»

⁴¹ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Hey Marta, hey Marta! Iken nà, kə varak anan nga anak pi mer su way ahay bayak a ba? ⁴² Əna way inde kərtek lele awan, təde sə varan anan nga anak. Mariyama a varan anan nga anahan nà, anà way ata awan. Dowan saa gafan apan 'am nà, inde sabay.»

11

Atətak way a Yesu pə amboh

Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pə luvon a inde, Yesu winen apan i ga amboh à man a inde. A ndəvay anan ahay sa ga amboh ata nà, dō kərtek à wulen sə njavar anahan ahay wa a jan: «Ba Məduwen, dakan umo anan sa gan amboh anà Mbərom, kawa ana Yuhana sə dakan anan anà njavar anahan ahay ata ite.»

² A mbədəhan atan apan, a wa: «Kwanay apan ki gen amboh anà Mbərom nà, jen nə natiya awan:

Bəbay a manay, dō ahay tà san sləmay anak nə cəncan awan.

Bahay anak à ga zek à wulen a manay ite.

³ Varan umo way sa pa saa slan umo ata pə luvon pə luvon fok ite.

⁴ Pəsən umo anan ines a manay ahay,

kawa ana manay sə pəsən anan anà dō sa gan umo ines ataya cite.

Ba manay pə way saa njak manay ahay wa ite,

anga aday mǎ sa zla ï ines inde bay.»

⁵ A jan atan asa, a wa: «Hinahibay məndala anak inde, aday ki zla àga winen gak à luvon inde. Ki jan nà: “Amboh, məndala uno. Daf kə mbakak pikwen wa mənəcək ite dāw? Ənga, vuro ite! ⁶ Anga car uno a inde, a may ahay à man a wa, winen àga nen, əna way sa pa inde upo sə varan ibay.” ⁷ Natiya kutok, məndala anak ata i mbədəhan ahay apan ù doh wa ta sa jak nà: “Kə bəbulo

^S 10:35 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

ahay awan bay wuna! Nə tacak anan məsudoh uno coy, manay apan mi njak ahan tə gwaslay uno ahay. Ni mba apan sə slabak aday sə varak ayak way sa pa sabay!"»

⁸ Natiya Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen: Məndala anahan ata i slabak sə varan ahay way anahan a sa gan may ata awan. I varan ahay nə, anga sa jəka winen məndala anahan ata bay, əna anga winen apan i bəbalan ayak awan uho wa hwiya ata awan.

⁹ «Natiya kutok, nen apan ni jak ikwen: Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten anan a nga anə way a kwanay a sə pəlay ata awan. Jen 'am pi zek uho, aday ti təbak ikwen ayak wa. ¹⁰ Anga kuwaya kə cəcihek way cəna, ti varan. Kuwaya kə pəlak way dukwen, i njad way anahan a sə pəlay ata awan, aday kuwaya kə jak ayak 'am pi zek uho wa dukwen, ti təban ayak wa cite re.

¹¹ «Kwanay bəbay ahay, wan anak kə cəcihek panak kəlef nə, ki mba apan sə varan dədew à yime sə kəlef inde bay asanaw? ¹² Kabay wan anak a cəce panak slay nə, ki mba apan sə varan rəje à yime sa slay inde bay re asanaw? ¹³ Kwanay do lelibay aya adəka nə, kə sənən a viren anan way lele aya anə wan a kwanay ahay zle. Matana re, Bəbay a kwanay Mbərom winen à bagəbaga mburom dukwen, i mba apan sə varan Apasay Cəncan a anə do sə cəce panan ataya fok bidaw?»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pəluvon a inde, Yesu a rəzlay anan ahay setene u do maandakan a wa, aday dowan ata a dazlan sa ja 'am njəlen'en'e. Way ata a gan masuwayan anə do ataya awan. ¹⁵ Əna do azar aya ta wa: «Sə varan məgala a aday sa razl setene ataya nə, Bə'elzebul*», winen bahay sə setene ahay.» ¹⁶ Do azar aya ite ta gan may sa ban anan pəkwande. Anga nan, tə cəce panan à gan atan masuwayan sə way sa nay ahay à mburom wa.

¹⁷ Əna Yesu a san way a tinen sə jalay ata zle kwayan'a. A jan atan kutok, a wa: «À bahay a wura wura fok cəna, kak do anahan aya 'am kə zlak atan pi zek bay nə, bahay ata i nes wa. Doh ahay dukwen ti təra nə rəgay ahay, ti mbazl seked seked. ¹⁸ Matanan re, kak Fakalaw kə gak vəram ti zek anahan a nə, bahay anahan a dukwen i tavay nga daw? Natiya, kwanay ki jen, nen na razl setene ahay nə tə məgala ana Fakalaw nə, angamaw? ¹⁹ Kak nen na razl setene ahay tə məgala ana Fakalaw nə, aday wan a kwanay ahay ti sa razl setene ahay nə tə məgala à waya kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak ikwen anan mungok nə, wan a kwanay aya awan. ²⁰ Tə didem awan, na razl setene ahay tə məgala sə Apasay a Mbərom. Matanan re, ki sənən anan kutok, bahay a Mbərom kə nak ahay à wulen a kwanay.»

²¹ A ja asa, a wa: «Kak do gadan a, aday məlavay zek a tə way sə alay anahan a, i ba way su doh anahan ahay lele nə, way anahan ahay ti lize daw? ²² Əna do sə zalan məgala à nga wa kə nak ite, kə zalak anan winen tə mungol nə, i ngəzar panan way sə alay anahan sə lavay anan zek ata awan, i gəzla anan zille anahan a sə ngəzar pə dowan ata wa anə car anahan ahay.

²³ «Do sə pəlay nen bay ata nə, winen nə do manide uno. Dowan a kə mak uno zek sə halan nga anə way ahay bay cəna, sa tan 'am à kiəbə nə, winen awan.»

Amay ana setene à mivəl su do inde

Mata 12.43-45

* 11:15 Bə'elzebul nə, sləmay ana Fakalaw re.

²⁴ Yesu a ja asa, a wa: «Setene kà nak ahay ù dō wa nà, i zla à man kié inde saa bar, saa pəlay man sa man uda awan. Əna kə njadak man bay nà, i jan anà nga anahan: “Suwan ni ma ù doh uno nen a sa nay ahay wa ata awan.” ²⁵ Kà sak a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan a mama'am ata mə ndakay awan, mə faday a lele. ²⁶ Aday cəna, i ma pə dəba, i ray ahay apan setene azar aya cuwbe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay, ti njahay à dowan ata inde. Aday anjahay ana dowan ata nà, i təra lelibay a zal pa sə kukwa ata wa asa.»

Mbərom a daf ngama anahan nà, pu dō sə sləne 'am anahan ahay

²⁷ Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna, uwar a inde à wulen su dō ataya, a ja tə məgalak awan, a wa: «Mbərom kə dəfak ngama anahan pə uwar a sə wahay iken, aday iken sa sa pay anahan a ata awan.»

²⁸ Əna Yesu a mbədəhan apan ite, a wa: «Mbərom a daf ngama adəka nà, pu dō sə sləne 'am anahan ahay, aday sə dəfan apan anà 'am anahan a ma ja ataya awan.»

*Do ahay ta gan may Yesu à gan atan masuwayan
Mata 12.38-42*

²⁹ Natiya kutok, dō ahay bayak a tinen apan ti zlak ayak à man a Yesu asa. Coy, a jan atan kutok, a wa: «Dō sə biten ahay nà, tinen huwan aya awan. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday. ³⁰ Kawa ana Mbərom sə dəkay anan mazlaḅ sə sləmay anahan anà dō sə Nəniwe ahay tə masuwayan sə təra pə Zonas[†] ata nà, nen, Wan su Dō, həna dukwen ni təran anà dō sə biten ahay nə matanan re. ³¹ Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba dukwen i slabak sa gan sariya anà dō sə biten a anaya awan. Anga kwa winen dəren təkede nà, kà nak ahay sa naa pəkak ayak sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja aya tə kəlire ata awan.[‡] Əna, cen apan həna kutok, dō sə zalay anan Sulimanu tə məduwen dukwen, winen inde à man a ana awan. Əna hwiya dowan a ngam sə sləne 'am anahan bay re. ³² Pə luvon sə sariya a Mbərom saa ga ata nà, dō sə Nəniwe ahay ti slabakay ahay uho pə kərtek a tu dō sə biten a anan ataya, ti gan atan sariya. Anga dō sə Nəniwe ahay nà, tə sləne wazo ana Zonas cəna, ta yam pə ines a tinen ahay. Aday dukwen, dō sə zalay Zonas winen inde à man a ana awan.»

*Idé nà, way sa kan anan jiyjay anà zek
Mata 5.15, 6.22-23*

³³ Yesu a ja asa, a wa: «Dowan saa daf uko pə lalam, aday i dər anan, kabay i hərok apan tasa nà, ibay. Əna i daf anan lalam ata nà, pə way sa daf lalam awan, anga aday idé jiyjay à dəvan anà dō sa zla ù doh ataya fok lele.

³⁴ «Idé anak nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà zek anak. Kak idé anak winen lele nà, ata zek anak a fok winen à jiyjay a inde. Əna, kak idé anak a lelibay nà, zek anak kə tərak kawa winen i idé zənzen a inde. ³⁵ Gan nga anà zek anak lele, bina idé jiyjay anak à sa tərak kawa idé zənzen bay. ³⁶ Kak zek anak a fok i idé jiyjay inde nà, aday kə mbakak uda man sə idé zənzen mənjoek bay nà, zek anak fok i təra idé jiyjay, kawa lalam sa kak anan jiyjay ata awan.»

*Yesu a man a mungok anà Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya awan
Mata 23.1-36; Markus 12.38-40*

³⁷ Yesu a ndav anan 'am anahan ata mba cəna, Farisa a inde, a ngaman pa daf əga winen. Ta zla əga dowan ata kutok, ta pa daf miya awan. ³⁸ A gan

[†] 11:30 Ca pə Zonas 1-4. [‡] 11:31 Ca pə 1 Laamié 10.1-13.

masuwayan anà Farisa ata, anga Yesu a pa ðaf mænjàna sà banay alay kawa atatak way sà bije a tinen ahay ata awan.

³⁹ Yesu a san way anahan a sà bayak ata zle. Anga nan, a jan, a wa: «Kwanay Farisa ahay nà, ki gen minje nà tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiden anan day sà uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sà mivəl a kwanay ahay nà, mə cakad aya bay. Mivəl a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor aday tə huwan ahay. ⁴⁰ Kwanay nà, demdemem sà ðo ahay! Mbərom a ndakay way ahay nà, day sà uho tə day su doh a təkə bidaʷ? ⁴¹ Way a à siked' a kwanay kabay à tuwez a kwanay inde ataya nà, viren anan anan anà ðo mətawak aya awan, aday way a azar aya fok ti i tərak ikwen cədan'a kutok.

⁴² «Əna kwanay Farisa ahay, wawayah, ðəce i tərak ikwen! Kə rəzlen anan à nga wa sa var alay mbok wa kərtek sà daslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbəðaken anan nga tə ðidek anahan, tə asan zek anahan ahay. Abay təðe ki gen nà, way ataya awan, mænjàna sà mbəsak sa ga way a azar aya re.

⁴³ «Kwanay Farisa ahay, wawayah, ðəce i tərak ikwen! Anga ki zlen ù doh sə wazay ahay cəna, ki cen wa ðukwen, man zəbor aya awan. Ki gen anan may nà, ðo ahay ta jak ikwen anan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sà ðo ahay inde fok.

⁴⁴ «Wita nà, wawayah, ðəce i tərak ikwen! Anga ki gen minje nà, tə jəvay, aday ðo ahay tə canak anan bay ata awan. Do ahay tinen apan ti bəran pa nga mænjàna sa san apan.»

⁴⁵ Pə dəba ana 'am a Yesu a sa jan atan ata wa nà, ðo kərtek à wulen sə miter sə Tawrita ahay a mbəðahan apan, a wa: «Ta 'am anak a sa ja ata nà, kə tərak manay à məndak re bidaʷ?»

⁴⁶ Yesu a mbəða apan, a wa: «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, wawayah, ðəce i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki taviken anan way ma ba aya tə mindel ata pa nga anà ðo ahay, anga aday tə gəba. Əna kwanay a ðukwen, ki men atan apan zek kwa ta wan sə alay bay re.

⁴⁷ «Wawayah, ðəce i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki dəzlen anan jəvay anà ðo maja'am a Mbərom ahay. Aday cəkəbay, sa vad anan ðo ataya nà, bije a kwanay aya awan. ⁴⁸ I ga nà, way a bije a kwanay ahay sa ga à alay ataya nà, kə zlak ikwen à nga. Bina, sa vad anan ðo maja'am a Mbərom ataya nà, bije a kwanay aya awan. Aday kwanay həna ðukwen, kwanay apan ki dəzlen anan jəvay ataya re angamaw? ⁴⁹ Anga nan, Mbərom kə jak, a wa: “Ni slan ðo maja'am uno ahay tu ðo maslan uno ahay. Ti vad anan azar su ðo a tinen aya awan, aday ti ga anan alay tu ðo azar aya re.” ⁵⁰ Anga, kwa pa sə ndakay daliyugo wa, hus həna nà, tinen apan ti ndav anan ðo maja'am uno ahay ta sa vad atan à məke sa ndaw. Anga nan, ni naa cəce mez ana ðo uno ahay nà, pu ðo sə biten a anan aya wa. ⁵¹ A bənay ahay kwa pə amac ana Abel^s wa, hus pə amac ana Zakari, winen ma vad a à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom à wulen ana atə man cəncan a ta man sə gədan dundo anà way ahay ata awan.* Ayaw, acəkan, Mbərom i naa gan sariya anà ðo sə biten a anaya awan, anga way ataya fok.

⁵² «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, wawayah, ðəce i tərak ikwen! Anga kə ticen anan cəved sa san Mbərom. Aday kwanay a ðukwen, ki zlen à cəved ata inde sabay re. Aday kə gifen anan 'am anà ðo sa gan may sa zla tə cəved ataya re.»

⁵³ Natiya kutok, pə dəba ana 'am anahan ataya wa nà, a slabakay way anahan à man ata wa. Cəna, miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay, ta ga apan

mivel. Tə cəce panan way ahay cara cara bayak awan,⁵⁴ anga ta gan may nà, abay Yesu à nes 'am cəna, ata ti ban anan pə kwande.

12

Aba zek pə way lelibay a wa

Mata 10.26-27

¹ Natiya, à alay ata a ite, dō ahay tə halay nga bayak awan, a baslay zek bay. Tinen apan ti zla nà, tə jənan pə saray i zek ahay. Yesu a dazlan sa jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bənen nga a kwanay nə lele pə wudəh sə Farisa ahay wa, anga tinen nà, dō sə mbədəmbədə ahay. ² Way mi dər aya fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mə səsək əya əsəsək fok, ti sləne zek kutok. ³ Anga nan, 'am a kwanay sa ja i idə zəzen a inde ata nà, i sləne zek i idə jiyjay a inde, aday 'am a kwanay sə səsək əsəsək taayak u doh a kwanay ataya dükwen, ti sləne zek kawa ki jen nə uho pə zavay wa.»

Lele sə jəjaran nà, anà wayaw?

Mata 10.28-31

⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen, car uno ahay: Kə jəjiren anà dō sa mba apan saa ndəvak ikwen anan sifa tətə ataya bay, anga pə dəbə anahan a wa nà, ti i mba apan sa ga awan inde sabay. ⁵ Dō a aday tədə ki jəjiren anan ata nà, nen apan ni dəkak ikwen anan: Jəjiren anan adəka nà, anà Mbərom. Winen nà, i mba apan sə ndəvak ikwen anan sifa tətə, aday pə dəbə anahan a wa dükwen, i mba apan sa zla kwanay à məke sə mərda inde re. Ayaw, sumor a nà, jəjiren anan anà dōwan ata kutok.

⁶ «Slənen asa aday, na wa kə sənən zle, tə sukom kədəye ahay dāra tə dala sərđədə aya cew bidaw? Əna aday dükwen, Mbərom a san patan zle fok re asanaw! ⁷ Kə jəjiren awan bay jiga awan. Kwa sibək sa nga a kwanay ahay dükwen mə baslay aya kərtek kərtek fok coy. Pə Mbərom nà, kwanay kə zilen a kədəye ahay gəngam asanaw!»

Yesu i man zek u dō sə dəkay anan ləbara anahan ahay

Mata 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa re, a wa: «Kak dōwan a kə jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay “Nen dō a Yesu!” nà, nen Wan su 'Dō dükwen, ni ja pa 'am ana maslay a Mbərom ahay: “Winen dō uno!” cite re. ⁹ Əna dōwan kə jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay sa jəka a san nen Yesu bay cəna, nen dükwen ni jan anà maslay a Mbərom ahay nà, na san anan bay ite re.

¹⁰ «Dō kə jənak uno pa 'am i nen Wan su 'Dō nà, Mbərom i pəsən anan. Əna kak dōwan a a jənan pa 'am nə anà Apasay Cəncan a nà, wita Mbərom i pəsən anan ines anahan kula itəbay.

¹¹ «Kwa siwa siwa tə banak kwanay aday ta zlak kwanay pa 'am sə sariya u doh sə wazay ahay, kabay pa 'am ana bahay sə daliyugo ahay, kabay pa 'am su dō məduwen aya dəp nà, kə sa jilen sa jəka aday mi i mbədəhan atan apan nə, kəkəməw kabay mi i ja nə maw ata bay. ¹² Anga à alay ata nà, Apasay Cəncan a i dəkak ikwen anan 'am a kwanay a saa ja ata awan.»

Jike su dō zlıle a mindel awan

¹³ A wulen su dō a bayak ata wa kutok, dōwan a inde a jan anà Yesu, a wa: «Miter, ənga, jan anà mərak uno à gəzlan umo anan way a bəbay a manay sa mac panan ata awan.»

¹⁴ Əna Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Dowan a anan, nen nə tərak dō sa gak ikwen sariya, kabay sə gəzlak ikwen anan zlıle a kwanay ahay bay asanaw?»

¹⁵ Natiya, a jan anà do ataya fok kutok, a wa: «Bənen nga a kwanay pa sə pəlay zlıle wa. Anga sə bənan anan sifa uho anà do zənzen a nà, way anahan ahay, kabay zlıle anahan ahay bay.»

¹⁶ Natiya awan, Yesu a təkəren atan jike sa 'am a anan kutok, a wa: «Down a inde nà, zlıle awan, guvo anahan ahay inde pa man ma ndaḅ aya awan. Kà gak apan way bayak a tə mindel. ¹⁷ Down ata a jalay à mivəl anahan inde kutok, a wa: “Man i sla sa pak anan uda way uno ma ga bayak a anaya fok bay kutok nà, ni ga nə kəkəməw?”

¹⁸ «Coy a jan ĩ zek anahan a kutok, a wa: “Nə njadək anan nga sa 'am a kutok. Suwan ni kad anan de uno ahay fok, ni han uda məduwen aya awan, aday ni pak anan uda ndaw uno tə way sa pa uno azar ataya fok. ¹⁹ Aday ni jan à nga uno nà: Zek uno, way anak inde mə ndakay man a bayak awan, i ndav bay, i slak way sə ava bayak a wanahan. Man uda kutok, pa way sa pa anak ahay aday bay itədaw! Ənga, sak ayak way həna anan aday, mbasay, taslay mivəl bayak awan.”

²⁰ «Əna Mbərom a mbədahan apan, a wa: “Down a mindel a anan awan, à luvon a sə biten a anan inde nà, ni gəḅa anan sifa anak. Əna aday way anak a sə halan nga bayak a anan ata nà, waya saa pa anan kutok anaw?”»

²¹ Yesu a ndav anan ta sa jan atan kutok, a wa: «Matanan awan, pu do sə halan nga anà zlıle bayak a, anà nga anahan a dəkdek ata nà, i naa taran matana re, bina pə ide a Mbərom nə winen do mətawak awan.»

Adaf nga pə Mbərom Mata 6.25-34

²² Pə dəḅa anahan a wa kutok, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Nen apan ni jak ikwen həna: Kà sa jilen pə way sa pa tə zana bay. ²³ Sifa si zek a zalay way sa pa, aday zek dukwen a zalay zana re. ²⁴ Ənga, cen pə ngahak ahay aday. Ta casl awan bay, ta car awan bay, aday de a tinen ahay dukwen ibay. Əna Mbərom winen apan i varan atan way sa pa re. Əna kwanay, pə ide a Mbərom nà, kə zilen a məvuhom ahay lele bidaw?»

²⁵ «Way a wulen a kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan a sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan mənjoek anaw? ²⁶ Kak ki mben apan sa ga way mənjoek kawa wita bay asənə, aday kə jilen pə way azar aya nà, angama kutok anaw? ²⁷ Ənga, cen pə avərez sə way ahay sa hay ahay à kiḅe ataya aday. Ta ga mer sə awan bay, ta han awan pi zek bay. Tə winen ata təkə nà, nen apan ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə zlıle anahan a bayak ata təkede nà, kula kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə way ahay à kiḅe ataya bay re. ²⁸ Həna dəp nà, Mbərom winen apan i rəḅa anan daslam sə kiḅe ahay, aday sidew a dukwen ti i han anan uko tə daslam ataya re. Kwanay do ma kac adaf nga a anan aya awan, kak Mbərom kə mbak apan sa ga mer su way matana nà, i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, à kiḅe ataya bidaw?»

²⁹ «Matana awan, kwanay nà, kà sa yan anan nga ĩ zek a kwanay ahay sə pəlay nə way sa pa kabay way saa sa ata bay. Kə jilen pə way ataya bay re. ³⁰ Anga jəḅa sə way kawa way ataya ata nà, sa ya apan nga sə pəlay nà, do sa san Mbərom bay ataya awan. Əna kwanay a nà, ki gen anan may anà way ataya dukwen, Mbərom Bəbay a kwanay a san apan zle re. ³¹ Suwan, pəlen adəka nà, bahay a Mbərom, aday way a kwanay sa gan may ataya nà, Mbərom awan, i varak ikwen atan kutok re. ³² Kə jəjiren awan bay, dəna uno ahay, anga Mbərom a gan may sə varak ikwen anan bahay anahan.»

Man sa ðer zlile lele awan

Mata 6.19-21

³³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Sukumen anan way tə way a kwanay ahay, aday kâ viren anan anan dala awan, anâ ðo mətawak aya awan. Təmen mbulo sa ðaf dala lele aya, aday sa nes itəbay ataya awan. Ndi ken ayak man pə zlile a kwanay ahay à bagəbaga mburom. Anga à man ata nà, zlile a kwanay ahay ti lize itəbay. Do sə akar ahay ti njad apan alay bay, mumok ahay dukwen ti mba apan sa pa anan sabay re. ³⁴ Anga, zlile a kwanay ma ðaf a à man ata nà, mível a kwanay a dukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.»

Do si mer su way lele awan

³⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «Liven zek lele. Hinen anan lalam a kwanay ahay lele. ³⁶ Taren nà, kawa ðo sa ga mer su way ahay, tinen sa ba anan bahay su doh a tinen i may ahay à man sə gəba uwar wa ata awan. Kwa à ga nə bahay su doh ata à may ahay agay nə siwa siwa cəna, tinen inde mə lavay zek a sə təban ayak wa. ³⁷ Kak bahay su doh ata a may agay, aday a tan à nga anà ðo si mer su way anahan ataya ma njak ahan aya bay, tinen apan ti ban pu doh cekərkərre nà, ngama i təran anà ðo ataya awan. Nen apan ni jak ikwen tə ðidəm a həna: Winen a ta nga anahan awan, i jawad zek, i ngaman atan ahay, i varan atan man sə njahay, aday i gəzlan atan way sa pa tə alay anahan awan, ti pa kutok. ³⁸ Kak bahay su doh a tinen ata a may nə man luvon kabay əduw təkede, aday a tan atan ahay à nga nə tinen tə ide cekərkərre nà, ngama i təran anà ðo sa ba pu doh ataya awan.

³⁹ «Sənen pə way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a həna anan nà, ðo sə akar ahay ti nay ahay əga winen saə zləray anan ahay nà, ðowan ata i nahay nə tə ide cekərkərre anga aday ðo sə akar ataya tã zlan ù doh bay, bidaw? ⁴⁰ Kwanay dukwen, njihen mə lavay zek aya cekərkərre matanan re, bina, nen Wan su Do nà, ni i may ahay à alay a duwuraw dukwen, ki sənen apan bay re.»

Do sa ga mer su way lele awan, tu do sa ga mer su way lelibay awan

Mata 24.45-51

⁴¹ Natiya, pə ðəba ana 'am a Yesu a sa jan atan ata wa kutok nà, Piyer a jan, a wa: «Ba Məduwen, ka ja 'am sə jike a anan ata nà, anga manay daw, bəzi anga ðo ahay fok daw?»

⁴² Yesu a mbədahan apan, a wa: «Do sa ga mer su way lele awan, aday winen nə wurwer a ata nà, wayaw? Winen nà, ðowan a aday bahay su doh anahan a sə mbakan anan ðo si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday təde sa pa way ata awan.

⁴³ Zay i təran anà ðowan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà ðo si mer su way anahan ataya lele nà, na. ⁴⁴ Matana awan, nen apan ni jak ikwen lele, bahay su doh anahan ata i mbəsakan anan way ahay à alay inde nə fok.

⁴⁵ «Aya əna, hinahibay ite, ðo sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: “I ga nà, bahay su doh uno i may bəse bay.” Winen gədek sa ga anan alay tə azar su ðo si mer su way ahay, gədek pə way sa pa anahan ahay, sa pa, aday winen apan i vaway nga tə mahay anahan ahay re. ⁴⁶ Sənen apan lele kutok, bahay su doh ana ðowan ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a dukwen i san bay re. Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə ðowan ata tə mindel. I razl anan, i sa njahay tu do lelibay aya awan.

⁴⁷ «Hinahibay do si mer su way a inde, aday a san way kawa ana bahay su doh anahan sa gan may á ga anan ata awan. Aya éna, dowan ata kà lavak anan zek, aday kà gak anan way kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay re. Kak matanan nà, ti jan pə akəta nə lele, ti vad anan alay bayak awan. ⁴⁸ Éna do si mer su way hinen inde, winen a san sa ga way a kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay. Winen nà, ti jan pə akəta nə mənɟək kəriya awan, anga a san bay. Tə varak anan way anà dowan a bayak a nà, ti cəce panan wa nə bayak a re. Dowan a aday tə mbakak anan anan way à alay inde bayak nà, ti naa cəce panan dukwen bayak a re.»

'Am i zlan pi zek anà do ahay sabay anga Yesu
Mata 10.34-36

⁴⁹ Natiya awan, Yesu a dazlan sa ja asa, a wa: «Nen na nay ahay nà, anga sa naa dəfan uko anà daliyugo, aday na gan may nə uko ata abay á han kwayan'a. ⁵⁰ Nen ni dazay təzlev həna à dəce inde kawa do sə dazay à a'am inde à alay a winen sa ga baptisma ata awan. Éna hwiya nen ni sa məndolor sə dəce ata hus à andav a inde. ⁵¹ Kwanay ki jen nà, nen na nay ahay anga aday zay á ga inde pə daliyugo daw? Cəkəbay matanan bay, na nay sə gəzla anan do ahay pi zek wa adəka bugol. ⁵² Azanan do ahay dāra a gulom su doh kərtək a inde nà, ti gəzla. Do ahay maakan awan, 'am i zlan atan pi zek tu do cew aya sabay. Do a cew ataya dukwen, 'am i zlan atan pi zek tu do maakan ataya sabay re. ⁵³ Bəbay sa wan i nes pi zek ta wan anahan, aday wan ata dukwen, ti nes pi zek tə bəbay anahan ata re. May sa wan i nes pi zek tə dāna anahan, aday dāna ata dukwen, ti nes pi zek tə may anahan ata re. May sa wan dukwen i nes pi zek tə dalay ana wan anahan, aday dalay ana wan anahan ata dukwen, ti nes pi zek tə jəje anahan ata re.»

Agəzlan alay pi zek wa anà way saa təra ahay
Mata 16.2-3

⁵⁴ Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə cinen anan anà mburom kə gəbək ahay vegege tə dāy sə dəlön wa nà, ki wen, iven i gay ahay, aday a ga ike acəkan re. ⁵⁵ Ka sak a cinen anan à mađ winen apan i ma nga à dəlön nà, ki wen ata herreb i ga, aday a ga ike acəkan re. ⁵⁶ Matana awan, kwanay do sə mbadambada ahay, way sa ga à mburom tə way saa təra pə daliyugo fok nə kə sənən a agəzlan anan alay pi zek wa nə lele, aday kə sənən pə way sə təra à alay a wuswes a anan inde sabay ata nà, angama kutok anaw?»

'Am á zlak ikwen pi zek tu do manidə anak
Mata 5.25-26

⁵⁷ Pə dəba anahan a wa, Yesu a jan atan asa, a wa: «Kwanay a ki mben apan sə gəzlan alay pi zek wa anà way lele aya tə lelibay aya ta nga a kwanay a bay jiga nà, angamaw? ⁵⁸ Hinahibay, dowan a kə zlahak apak, aday kwanay pə cəved sa zla à man sə sariya mba nə, suwan 'am á zlak ikwen pi zek. Njiden zay à wulen a kwanay inde, à alay a kwanay pə cəved mba ata awan. Bina tə mungok anak ata təkə, dowan ata kə sak a dəzle iken à man su do sa ga sariya ahay nà, ti mak anan mungok aday do sa ga sariya i varan iken à alay inde anà suje ahay, ti tacak ayak iken à dangay. ⁵⁹ Nen apan ni jak: Hus pə ananak saa hamay anan way anahan a sa zlah anan apak ata bay cəna, ti mbəsakay ahay iken ù doh sə dangay ata wa bay jiga awan.»

13

Suwan sə mbədahan lən i ines daw, kabay sə lize daw?

¹ A alay ata ite, dowan aya inde à man ata awan, ta jan à Yesu ləbara su do sə Galile ahay, ta wa: «Pilatu kə vədək anan Galile ahay à alay a tinen apan ti

gəfən dungo anà way anà Mbərom, aday mez a tinen kə japak tə mez sə way a ma gad dungo aya ata awan.»

² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kwanay kə jilen nà, dō a ma vad ataya ta mac matanan nà, anga tinen dō sa ga ines ahay zal a dō sə Galile azar ataya daw? ³ Nen apan ni jak ikwen nà, matanan bay, əna kwanay həna dukwen kə mbədihən anan ləen anà ines a kwanay ahay bay cəna, ki lizen kawa dō ataya cite re. ⁴ Kabay dō a kuro nga jəmaakan sa mac à Silowam, à alay a doh zəbor a sa mbazl patan ata nà, kə jilen tinen ta gak ines ahay zal dō sə Urəsalima azar ataya fok daw? ⁵ Nen apan ni jak ikwen nà, matanan bay re. Əna kwanay həna dukwen, kə mbədihən anan ləen anà ines a kwanay ahay bay ite nà, ki lizen dənam kawa dō ataya re.»

Jike sə buway sə wahay bay ata awan

⁶ Yesu a jan atan 'am sə jike a anan awan, a wa: «Dowan a inde a jule buway à guvo anahan, a nay saa bənak ayak wa wan awan, əna kə bənak bay, anga kə wahak bay. ⁷ Dowan ata a jan anà dō sa ga mer su way à guvo ata, a wa: «Həna kə gak ava maakan, nen apan ni ta nay abay sə bənak ayak wa wan sə buway anan, əna nə njadak bay anga kə wahak bay. Suwan gad anan, bina winen apan i nəso anan guvo kəriya nə pa maw?» ⁸ Əna dowan ata a jan nà: «Bahay su doh uno, suwan mbəsak anan apan sə tə viya a anan kərtək aday, ni lan à cakay wa, ni pəkan bərbor tuwwe nə, ⁹ izəne pac hinen ahay nà, i wahay kəməw? Kak kə wahak bay re nà, aday kə gad anan kutok.»

Yesu a mbar anan uwar a inde pə luvon sa man uda awan

¹⁰ Pə luvon a inde nà, luvon sa man uda awan, aday Yesu winen apan i wazay ù doh sə wazay. ¹¹ A man ata awan, uwar a inde mə təra à məndak a ava kuro nga jəmaakan, anga setene sa gan. A mba apan sə tavay bay. A zla nà, mə kərdeh a tuhha. ¹² Yesu a canan anà uwar ata cəna, a ngaman ahay, aday a jan, a wa: «Mazar, kə mbərak à atəra à məndak anak wa!» ¹³ Cəna, a daf apan alay, kwayan'a uwar ata a tavay lele kutok, a həran nga anà Mbərom.

¹⁴ Cəkəbay, way ata kə cəbak anan anà dō sə ləvan nga anà doh sə wazay ata, anga Yesu sa mbar anan uwar ata pə luvon sa man uda ata, ata awan. A jan anà dō ahay kutok, a wa: «Luvon ahay inde mbərka sa ga mer su way ahay, əna suwan kɪ nen ahay à luvon a mbərka ataya inde aday sa mbar, bina si pə luvon sa man uda aday bay.»

¹⁵ Yesu Ba Məduwen a mbədahan apan, a wa: «Kwanay nà, dō sə mbədəmbada ahay kələdaw? Pə luvon sa man uda nà, kə pəsiken sla a kwanay ahay, kabay zungo a kwanay ahay sa zla atan à man saa varan atan a'am bidaw? ¹⁶ Uwar a həna anan nà, winen dō sə zaav ana Ibərahima. Fakalaw kə gak anan alay ava kuro nga jəmaakan nà, abay tədə sə pəsakay anan ahay à alay a Fakalaw wa pə luvon sa man uda itəbay kələdaw?»

¹⁷ 'Am ana Yesu a sə mbədahan atan apan ata a pəkan waray i ide inde anà dō manide anahan ataya fok. Əna dō azar ataya fok tə taslak mivəl anga mer su way ana Yesu a sa ga lele ataya awan.

Jike sa wan sə bəzan

Mata 13.31-32; Markus 4.30-32

¹⁸ Pə dəba anahan a wa asa, Yesu a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta maw? Aday ni ga anan minje həna nà, ta maw? ¹⁹ Ta ga minje nə tə wan sə bəzan.* Dowan a a gəba, a casl anan à guvo anahan, a hay ahay, a təra dədazl

* **13:19** Yesu a ga minje nà, ti sə sə əga tinen a inde kawa kemsire.

si sé mæduwen awan, aday mævuhom ahay tæ ndakay apan doh pæ alay si sé anahan aya ata awan.»

Jike sæ wudåh

Mata 13.33

²⁰ A dæba wa asa re, Yesu a ja, a wa: «Bahay a Mbærom ta ga minje næ ta ma asanaw? ²¹ Ta ga minje tæ wudåh sæ kwasay way ata awan. Uwar a ra mænjoek, a gan anan, a pak pæ nuko anahan gæsadaf maakan. A la6 anan nâ, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

Jike sæ mæsudoh mæ mbædec awan

Mata 7.13-14, 21-23

²² Natiya, å alay a Yesu winen apan i zla å Uræsalima nâ, a takas kon a azar aya, tæ wulen su doh ahay. Aday winen apan i tætakan way anå do ahay.

²³ A alay ata kutok nâ, dowan a inde, a cæce panan, a wa: «Ba Mæduwen, waka Mbærom i tam a nâ, azar su do ahay ængal cæna coy daw?»

Yesu a mbædahan atan apan, a wa: ²⁴ «Njæzlen pi zek sa zla å bahay a Mbærom inde tæ mæsudoh a mbædec a njulehwehwe ata awan. Nen ni jak ikwen, do ahay bayak awan, ti gan may sa zla uda awan, æna ti mba pi zek bay. ²⁵ Aday, alay a i nay, bahay su doh i slabak nâ, i tacay anan mæsudoh anahan kutok. Ata kwanay nâ, kwanay uho mba. Matanan, ki dæzlen anan sæ dæcan ayak anå mæsudoh, ta sa ja nâ: “Manay uho ite. Bahay su doh a manay, tæban umo ayak wa ite.”

«Bahay su doh ata i mbædahak ikwen ahay apan ta sa ja nâ: “Kwanay mayanaw, na san kwanay bay fok.”

²⁶ «Aday ki dizlen anan sa ja kutok: “Da pak way sa pa, dæ sak way fok tæ taken awan, aday kâ wazak å wulen su doh a manay re.”

²⁷ «I mbædahak ikwen ahay apan hwiya ta sa ja nâ: “Na jak ikwen lele, na ja næ kwanay mayanaw nâ, na san bay jiga awan. Mbæsiken nen sæfek. Zlen ayak å man uno wa, kwanay do sæ huwan ahay.”

²⁸ «Å alay ata kutok nâ, ki cinen anan anå Ibærahima, Isiyaku tæ Yakob, aday tu do maja'am a Mbærom ahay fok å bahay a Mbærom inde. Ata kwanay nâ, ki yimen, ki ræcen slan, anga tæ tacak pikwen uho. ²⁹ Do ahay ti halay ahay nga kwa pæ daliyugo ahay wa fok, kwa ta sæ wura wa fok. Ti nay pæ kærtek a sa pa way å bahay a Mbærom inde. ³⁰ Sænen apan lele kutok, azar su do a ma lah aya pa 'am hæna ata nâ, ti naa tæra do mædakwidok aya awan. Aday azar su do a mædakwidok ataya ite, ti naa tæra do ma lah aya pa 'am cukutok.»

Asæder sæ Uræsalima ahay

Mata 23.37-39

³¹ A alay ata ite, Farisa aya inde, ta nay ahay pæ cakay a Yesu, aday ta jan: «Zla way anak å man a anan wa, bina Hiridus a gan may sa vad iken.»

³² «Na Yesu a mbædahan atan apan, a wa: «Zlen ka si jen anå do sæ wurwer a kawa wan ana ayah ata nâ: Luvon sæ biten ta sæ sidew næ, nen apan ni razl apasay lelibay aya awan, ni mbar anan do sæ dævac ahay. Aday pæ luvon maakan anahan a nâ, ni ndav anan mer su way uno. ³³ Aya æna, sumor a ni pærahan azar anå cæved uno biten, sidew, aday anjahay sidew kærtek, bina a zla pi zek aday do maja'am a Mbærom å mac uho å man aya bay, sumor a nâ, å Uræsalima awan.

³⁴ «Hayaka Uræsalima ahay! Kwanay do sæ Uræsalima ahay! Kæ væden anan do maja'am a Mbærom ahay, aday kæ tiren anan do a Mbærom sæ slanak ikwen ahay ataya tu kon. Aday saray bayak a, na gak anan may sæ halak ikwen nga anå kwanay do sæ Uræsalima ahay ù vo uno, kawa man njækar sæ halan nga

anà wan anahan ahay à bərgaslay inde ata awan. Əna hwiya kə ngəmen bay re. ³⁵ Ihe, doh sə mazla6 a Mbərom a kwanay i təra rəgay. Nen ni jak ikwen anan: Ki cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nà, à alay a aday ki i jen: “Mbərom à daf alay sə mazla6 anahan pu dō sa nay ahay tə sləmay anahan ata awan.”†»

14

Yesu a mbar anan dōwan a inde pə luvon sa man uda awan

¹ Pə luvon sa man uda a inde nà, bahay sə Farisa ahay a inde, a ngaman à Yesu saa pa way sa pa àga winen. Əna à man ata kutok nà, dō a à man sa pa daf ataya, tə dəfan ide anà Yesu zuhhwe nə lele.

² Aday dōwan a inde à man ata awan, zek anahan a fok nà, ma tar a dəngəleffe, anga dəvac a gan, winen pa 'am a Yesu. ³ Yesu a cəce pə miter sə Tawrita tə Farisa mə ngamay ataya wa, a wa: «Pə luvon sa man uda nà, cəved inde sa mbar anan dō dəvac a dāw, kabay cəved ibay dāw?»

⁴ Do ataya tətəte way a tinen, ta ngam sə mbədahan apan bay.

Coy Yesu a mbəda 'am pə dōwan a ata kutok, a mbar anan, aday a jan à zla way anahan.

⁵ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a jan ù dō sa man ataya asa, a wa: «Kwanay nà, hinahibay wan anak kabay sla anak kə slahak à kurok inde kwa pə luvon sa man uda nà, ki zəbay anan ahay wa way anak kwayan'a bidaw?»

⁶ Tətəte way a tinen ta mbak apan sə mbədahan apan bay re.

Jike pa man sə njahay à man sə way sa pa

⁷ Natiya, à man ata kutok, Yesu a ca pu dō a mə ngamay a ataya nə, ta ca nà, man sə njahay lele aya awan. Anga nan, a gan atan jike sa 'am a anan, a wa: ⁸ «Kak tə ngamak anak à azar uko sə gəba dalay nà, kà sa lah sə njahay à man lele inde bay, anga hinahibay à wulen su dō a mə ngamay ataya inde nà, dō sə zalay iken tə məduwen, i ga inde uda awan. ⁹ Ata, bahay su doh a sə ngamak ikwen ata, i nay pə cakay anak, i jak kutok: “Mbəsakan man sə njahay a anan anà dōwan a anan.” Ata nà, waray i gak sa zla saa njahay à man sə njahay a sə dəba ata inde bidaw? ¹⁰ Adəka bugol nà, kak tə ngamak anak à man a nà, kà sa njahay, à man sə njahay su dō məduwen aya inde bay. Ata dō sə ngamak ikwen ata kà sak a canak nà, i jak: “Car uno, hayak! Ka naa njahay à man a lele a anan inde.” Ata i varak mazla6 lele pa 'am su dō a mə ngamay a à azar uko ataya awan. ¹¹ Matana awan, kak dōwan a kə hərak anan nga i zek anahan nà, ti təra anan à məndak. Aday kak dōwan a kə mak anan nga anahan à məndak ite nà, ti həran nga nə lele.»

¹² Pə dəba anahan a wa nà, a jan anà dōwan a sə ngaman anà dō ahay à azar uko àga winen ata kutok, a wa: «Ka sak a da way sa pa sə azar uko nà, kà saa ngaman apan anà car anak ahay, kabay mərak anak ahay, tu dō anak ahay, aday anà dō sə cakay su doh anak zlile aya ata bay. Anga tinen nà, ti naa ga azar uko pə luvon a inde, aday ti ngamak saa hamak anan uda awan. ¹³ Əna kak ka dak way sa pa sə azar uko nà, suwan ngaman apan anà dō mətawak aya awan, anà dō mə təra à məndak aya awan, tu dō vədal aya awan, aday anà dō huruf aya awan. ¹⁴ Natiya Mbərom i daf apak alay sə mazla6 anahan, anga dō ataya nà, ti mba apan sə hamak anan uda bay. Əna Mbərom i i hamak anan uda awan, pə luvon anahan saa slabakay anan ahay dō didek aya à məke wa ata awan.»

Jike sə azar uko məduwen awan Mata 22.1-10

† 13:35 Ca pə Jabuura 118.26.

¹⁵ Natiya kutok, dōwan a inde à wulen su dō sa pa daf pə kərtek a tatə Yesu ataya, a sləne jike sa 'am ata cəna, a wa: «Ataslay mivél i tərən anà dō sa pa way sa pa anahan à bahay a Mbərom inde ata awan.»

¹⁶ Coy Yesu a mbəđahan apan kutok, a wa: «Dowan a inde, a ga azar uko məduwen awan, a da way sa pa, aday a ngaman apan anà dō ahay bayak awan. ¹⁷ Alay sa pa daf i sa sla kutok nà, a jan anà dō si mer su way anahan, a wa: “Zla, ka sa jan anà dō uno sə ngaman atan ataya nə, tã nay həna kutok, anga way sa pa məlavay zek a coy.”

¹⁸ «Əna dō a mə ngamay ataya fok ta ma nga sa may 'am pi zek wa, ta sa ja: “Mi zlak ayak sabay.” Do mama'am a a jan anà dō maslan ata, a wa: “Nə sukumak guvo həniniye. Ni zla təktek saa cay apan aday, na gak kem, à sa cəbak bay ite.”

¹⁹ «Do hinen ite a wa: “Nə sukumak sla ahay kuro. Suwan nà sa cay pə mer su way a tinen aya aday. Na gak kem. A sa cəbak bay ite.”

²⁰ «Do hinen ite asa a wa: “Nen nə gəbáy dalay həniniye, anga nan, ni mba apan sa zlak ayak həna bay.”

²¹ «Natiya kutok, dō maslan ata a ma agay à man ana bahay su doh anahan, a təkəren anan way ataya fok. Way ata a cəban anà bahay su doh ata kutok, a jan anà dō maslan anahan ata, a wa: “Zlak ayak nə anga anga à man sə halay nga sə dō ahay ahay tə mægəzləga cəved ahay à wulen su doh inde, aday ngaman ahay anà dō məfawak aya awan, anà dō mə təra à məndak aya awan, anà dō hufof aya awan, aday tu dō vədal aya təke fok.”

²² «Do si mer su way ata a zla saa ngaman ù dō ataya awan. Anjahay capəpa nà, a may agay, a nay, a jan anà bahay su doh anahan nà: “Kawa iken su jo ata nà, nə ngamak anan ahay ù dō ataya awan, əna doh kə rahak fan bay. Man məmbəsak a inde mba.”

²³ «Bahay su doh ata a jan anà dō si mer su way anahan ata asa, a wa: “Zla pə cəved sə kibe ahay fok, à guvo ahay. Kà jan anà dōwan aya iken saa tan atan à nga ataya fok nà, təktek tã nay ahay, anga aday doh uno à rah. ²⁴ Tə didek a nà, dō a mə ngamay a mama'am ataya aday sə ngəmay ahay bay ata nà, ti naa tukom way sa pa uno sabay.”»

Cəved sə pərahan azar à Yesu

Mata 10.37-38

²⁵ Pə dəba anahan a wa, à alay a Yesu winen pə cəved mba ata nà, dō ahay bayak a tinen apan ti pərahan azar. Coy, a ma ide à dəba, a jan atan, a wa:

²⁶ «Dowan kə pərahak uno ahay azar, aday a nan sə təra njavar uno nà, à pəlay nen, zal bəbay anahan, zal may anahan, zal uwar anahan, zal gwaslay anahan ahay, zal mərək anahan ahay, aday zal zek anahan a təkede re! ²⁷ Kak dōwan a kə tavakak dədom anahan mə zləlŋgad a aday kə pərahak uno azar bay cəna, kà slak sə təra njavar uno bay.

²⁸ «Matanan, kak dōwan inde à wulen a kwanay, a nan sa han doh məduwen a lele a nà, i njahay tun, sə bayak apan aday bidaw? I jan à nga anahan kutok: “Doh ata i sa ndav nà, i pa puno fok nə dala jugumaw?”, i san anan pi zek wa aday re ba? ²⁹ Bina, kà sak a pak a saray awan, aday doh ata kə ndavak sa han sabay nə, dō sə canan ataya nə ti mbasay apan bidaw? ³⁰ Do ataya ti ja nà: “Dowan a həna kə pəkak saray su doh, əna kə mbak pi zek sa ndav a wa sabay!”

³¹ «Matanan re, kak bahay a inde, a nan sa ga vərəm tə bahay su kon hinen nà, i njahay tun sə bayak apan aday bidaw? I ca apan dō anahan ahay nə tinen mbulo kuroroo nà, i sla pi zek sa ga vərəm tu dō mbulo kwa kuro cew nà, i san anan pi zek wa aday re ba? ³² Kak bahay ata kə cak apan i sla pi zek

saa ga vɔram tɔ dɔwan ata tɔtibay cɛna, i slan dɔ maslan ahay pɛ cakay anɔ bahay a hinen ata, ɔ alay a winen dɛren mba, i man ɔ vo ta sa man ayak 'am pi zek wa anga aday tɔ njad zay.

³³ «Natiya awan, kak dɔwan kɔ mbɛsakak anan way anahan ahay fok bay nɔ, i mba apɔn sɛ tɛra njavar uno bay re.»

Zɛtene aday a vad sabay ata awan
Mata 5.13; Markus 9.50

³⁴ Pɛ dɛba anahan wa nɔ, a jan atan 'am sɛ jike asa, a wa: «Kɔ sɛnen apɔn zle, zɛtene nɔ, way lele awan. ɔna aday kak zɛtene ata a vad sabay nɔ, ti man anan ahay avad anahan a hɛrɛbɛɛɛ ata, awana mba anaw? Inde sabay.

³⁵ Zɛtene ata nɔ, kɔ tɛrak way kɛriya awan, i tɛra way lele a anga yugo sabay, aday i tɛra way lele a kawa bɛrɔr sabay re. Do ahay ti guce anan nɛ uho kɛriya awan. Natiya kutok, slɛmay inde pɛ dɔwan a sɛ slɛne 'am a anan nɔ, ɔ slɛne.»

15

Jike sɛ tɛman mɛ lize awan
Mata 18.12-14

¹ Natiya, dɔ sɛ cakal jangal ahay, pi zek tu dɔ sɛ atahasl ahay bayak awan, tɔ halay nga ɔ man a Yesu anga aday ti slɛne 'am anahan aya awan. ² Anga nan, Farisa ahay tɔ Miter sɛ Tawrita ahay ta ma nga sa ja 'am ɔ wulen a tinen a inde ngura ngura ngura, ta wa: «Dɔwan a anan a tɛma aday dɔ sɛ atahasl ahay tɔ pa way tɔ winen nɔ, angama aday anaw?»

³ Anga nan kutok, Yesu a gan atan jike sa 'am a anan, a wa:

⁴ «Izane dɔ inde ɔ wulen a kwanay, aday tɛman anahan ahay inde sɛkat. Kwa ɔ ga sɛ lize nɛ kɛrtek a dɛp nɔ, i mbɛsak azar sɛ tɛman a kwa kuro dɛsudɔ nga dɛsudɔ ataya ɔ kibe, aday i zla saa pɛlay anan ahay kɛrtek ata hus pa sa njaday anan ahay re asanaw? ⁵ Aday, kɔ njadak anan ahay tɛman a kɛrtek ata nɔ, i dɛfay a way anahan jap pɛ jugom, i may agay nɛ, tɔ ataslay mivɛl a kutok. ⁶ Kɔ dɛzlek ahay agay nɔ, i ngaman ahay anɔ car anahan ahay, tu dɔ sɛ cakay su doh anahan ahay, aday i jan atan: “Tasluko mivɛl, anga nɛ njadak anan ahay tɛman uno a sɛ lize ata awan.”

⁷ «Natiya awan, hɛna, nen apɔn ni jak ikwen, kak dɔ sɛ atahasl kɛrtek kɔ yimak pɛ ines anahan nɔ, ataslay mivɛl i ga inde ɔ mburom bayak awan. Ataslay mivɛl ata i zalay ataslay mivɛl anga dɔ ahay kwa kuro dɛsudɔ nga dɛsudɔ didɛk aya, aday ta gan may sa yam pɛ ines a tinen ahay bay ataya awan.»

Jike sɛ dala mɛ lize awan

⁸ Pɛ dɛba wa a jan atan 'am sɛ jike hinen asa, a wa: «Uwar a inde nɔ, karanga anahan ahay inde kuro, aday kak kɛrtek a kɔ sak a lize panan nɔ, i ga kɛkɛmaw? I han nɛ uko pɛ lalam anahan, aday i ca doh anahan ata fok ta sɛ faday anan lele. I pɛlay bɛtek bɛtek hus pa sa njad anan dala anahan ata bidaw? ⁹ Kak kɔ sak a njad a dala anahan ata nɛ, i ngaman anɔ mandala anahan ahay tu dɔ sɛ cakay su doh anahan ataya, i jan atan: “Tasluko mivɛl pɛ kɛrtek awan, anga nɛ njadak anan dala uno sɛ lize ata awan.”

¹⁰ «Matanan re, ni jak ikwen, kak aday dɔ kɛrtek kɔ yimak pɛ ines anahan ahay nɔ, maslay a Mbɛrom ahay ti taslay mivɛl anga winen re.»

Jike sa wan mɛ lize awan

¹¹ Yesu a ja asa, a wa: «Dɔwan a inde nɔ, wan anahan ahay inde cew. ¹² Wan zek cɛdɛw ata a jan ɔ bɛban anahan, a wa: “Bɛbay uno, vuro anan zilile uno

nen saa njad à alay saa pa 'am anak azana ata awan.” Aday dōwan ata a gəzlan atan anan zlıle anahan acəkan.

13 «Pə dəba wa mənjoek nà, wan a cəfew ata a halan nga anà way anahan ahay fok, a sukom a way, aday a zla way anahan pə daliyugo hinen dāren. A man ata nà, a lize anan zlıle anahan ata fok ta sə gəsle anan pə way kəriya awan.

14 «Dala a ndav panan cəna, may a ga pə daliyugo ata tə mindel. Dəce sə way sa pa dūkwen a dazlan saa gan kutok. 15 Anga nan, a zla saa ga mer su way əga dō su kon ataya awan. Dōwan ata a slan anan saa ba gadura ahay à kibe. 16 A pəlay abay sa pa way sa pa mbala ana gadura ahay ata awan, anga may a han apan, əna dōwan a ngəman a bay.

17 «A dazlan sə jalay pə anjahay anahan à alay a winen əga bəbay anahan ata awan, a ja: “Dō si mer su way a bəbay uno ahay dūkwen, tinen apan ti pa way sa pa kawa sa nan atan, a mbəsak patan wa re, aday nen adəka bugol ni mac ta may à man a anan nà, angamaw? 18 Suwan ni ma agay, aday ni i jan anà bəbay uno nà: Bəbay uno, na gak ines pa 'am a Mbərom, aday pa 'am anak re. 19 Na slak həna ki ca upo kawa nen wan si zek anak sabay, təra nen kawa dō si mer su way anak kərtek awan.” 20 Natiya a slabak, a may agay kutok.

«Bəbay anahan a canan ayak dāren winen apan i nay ahay cəna, a gan ahay i zek wa. A haw apan, a ban anan həmbok pi zek. 21 Wan ata a jan à bəbay anahan kutok, a wa: “Bəbay uno, na gak ines pa 'am à Mbərom, aday pa 'am anak re. Na slak həna kà ca upo kawa nen wan si zek anak sabay.”

22 «Əna bəbay anahan ata a jan ù dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Kagasl, gəfen uno ahay zana lele aya awan, pəken anan pi zek. Dəfen anan wurdek à alay inde, aday pəken anan təkarak à saray inde. 23 Pəsiken ahay guson sa sla ma har a lele ata awan, wasluko, duko, aday puko tə ataslay mivel awan. 24 Anga abay wan uno a anan nà, kə tərak kawa ma mac awan, aday həna winen inde tə sifa awan. Kə lizek coy, əna nə njadək a way uno.” Tə dazlan sa ga azar uko tə ataslay mivel awan.

25 «À alay a tinen apan ti ga azar uko agay ata nà, wan a dōwan ata zek məduwen a, winen à guvo. Winen apan i may à guvo wa mba aday i dəzley ahay agay bəse nà, a sləne dō ahay tinen apan ti ga ara tə agərav awan. 26 A ngaman ù dō si mer su way a bəban anahan ahay kərtek, a cəce panan ləbara awan. 27 Dōwan ata a mbədahan apan, a wa: “Mərak anak kà mak agay, aday bəbay a kwanay a vad guson sa sla, anga kə njadək anan winen inde zay.”

28 «Wan a zek məduwen ata a ngam sa zla ù doh sabay. A cəban, a ga mivel. Bəbay anahan a nay uho saa dəbukok anan ayak ù doh. 29 Əna a mbədahan apan anà bəbay anahan, a wa: “Ngatay, bəbay uno. Ava bayan awan, nen apan ni gak mer su way nə lele mənəna sa gak isew. Na taa dəfak apan re, aday tə winen ata tək dūkwen, kula kə varak uno kwa wan sə awak zləkətev a anaya anga sa ga anan azar uko tə məndala uno ahay bay re. 30 Aday wan anak kə lizek anan dala anak tə uwar sa ján uho ahay. Həna a may ahay agay nə kə vədək anan guson sa sla anga winen asa re!”

31 «Bəbay anahan a jan: “Wan uno, iken nà, iken inde ti nen a hwiya asanaw? Abay way uno ahay fok nà, ananak a bidaw? 32 Sumor a nà, dī ga azar uko tə ataslay mivel awan, anga mərak anak a anan nà, kə tərak kawa ma mac awan, aday həna winen inde tə sifa awan. Kə lizek coy, əna də njadək anan.”»

16

Jike pu do sa ga mer su way tə wurwer awan

¹ Pə dəba anahan a wa asa, Yesu a jan anà njarar anahan ahay, a wa: «Dowan a inde nà, winen zlile awan, aday dukwen do inde kərtek sə lavan nga anà do si mer su way anahan ahay re. Əna do ahay ta ma 'am pə dowan ata à man a bahay su doh anahan ta sa ja nà: “Do si mer su way anak a anan winen apan i nes anan dala anak kəriya awan.”

² «Bahay su doh ata a sləne 'am ata cəna, a ngaman anà dowan ata kwayan'a, aday a jan, a wa: “Nə slənek do ahay ta mak apak 'am. Duko anan mer su way anak iken a sa ga anan tə zlile uno nen sə mbakak anan ata awan, bina iken ki təra do si mer su way uno sabay.”

³ «Do si mer su way ata a ma nga sə jalay kutok, a wa: “Aday həna jiga nà, ni ga nə kəməw? Bahay su doh uno kə larak nen i mer su way anahan wa re. Bənuko jəe, ni mba apan bay, aday ni dubok way pə do ahay wa, wita dukwen waray re. Pa ga hənə jiga nà, kəma kutok anaw, zek uno? ⁴Iyo, hənə nə njadak anan nga sa 'am a nen saa ga ata kutok. Aday kwa bahay su doh uno kə larak nen i mer su way anahan wa dukwen, do ahay ti təma nen əga tinen re.”

⁵ «A ngaman ahay anà do sə təma gudire pə bahay su doh anahan ataya wa kərtek kərtek fok. A cəce pu do mama'am a wa, a wa: “Gudire ana bahay su doh uno inde apak nə jugumaw?”

⁶ «Dowan ata a mbəđahan apan, a wa: “Gudire sə amar ana bahay su doh anak inde upo, gungwan səkat.”

«Do si mer su way ata a jan, a wa: “Ihe, təma đerewel sə gudire anak hənə kwayan'a. Njahay aday vindey apan nà, gungwan sə amar kwa kuro đara bina səkat sabay.”

⁷ «A jan anà do hinen asa, a wa: “Aday iken, gudire ana bahay su doh uno inde apak nə juguma ite anaw?”

«A mbəđahan apan, a wa: “Gudire sa ndaw anahan inde upo buho səkat đara.”

«Do si mer su way ata a jan nà: “Ihe, gəba đerewel sə gudire anak kagsl, aday vindey ahay apan nə gudire sa ndaw ata nà, buho səkat fudò.”

⁸ «Bahay su doh anahan ata kə varak anan zlangar anà do si mer su way anahan ata awan, anga dowan ata kə gak mer su way sə wurwer à wulen a tinen inde. Anga do sə daliyugo a anan aya nà, tə zalay do sə ide jiyjay ahay ta sa ga mer su way sə wurwer.

⁹ «Natiya, nen apan ni jak ikwen, kwanay nà, bənen car tə do ahay tə zlile sə daliyugo a anan aday bidaw? Ata, zlile sə daliyugo a kə sak a ndav pikwen wa nà, Mbərom i təma kwanay pə cakay anahan a sə coy kutok.

¹⁰ «Kak dowan aday kə mbak apan sa gan nga anà way bayak a bay ata tə cəved a nà, kwa way bayak a dukwen i mba apan sa gan nga tə cəved a re. Aday kak dowan a a mba apan sa gan nga anà way bayak a bay ata tətibay nà, kwa way bayak a dukwen i mba apan sa gan nga tətibay re. ¹¹Matanan, kak abay ki mben apan sa gan nga anà zlile sə daliyugo a anan tətibay nà, waya saa mbakak ikwen anan zlile đidek a aday ki gen anan nga anaw? ¹²Kak aday abay ki mben apan sa gan nga anà zlile su do hinen ahay tətibay nà, waya sa varak ikwen mbala ana kwanay a saa lavay ata mba asa anaw?»

*Atə Mbərom tə dala**Mata 6.24*

¹³ «Dowan saa mba apan sa gan mer su way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay. Anga kə pəlak anan do kərtek a lele nà, i nan ide anà dowan hinen ata awan. Kabay, tə njahak tu do kərtek a lele gerger cəna, i kədey anan dowan

a hinen ata awan. Matanan, ki mben apan sa gan mer su way anà Mbərom aday sə pəlay dala, cew maya dukwen, i ga zek bay re.»

Atə Yesu tə Farisa ahay

Mata 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹⁴ Farisa aya inde à man ata tə sləne 'am a Yesu ma ja ataya fok nà, ta ma nga sə mbasay apan anga tinen a aday nà, tə pəlay zliile tə mindel.

¹⁵ Anga nan, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay aday nà, ki gen anan may, do ahay ta ca pikwen nà, kawa do lele aya awan. Əna cəkəbay Mbərom nà, a san way sə mivəl a kwanay aya zle. Bina way aday do ahay tə həran nga ata nà, Mbərom a ca pə way ata ite nà, kawa way ma ga mənjadak awan. ¹⁶ Kwakwa ata nà, do ahay tə pərahan azar anà Mbərom nə ta sə dəfan apan ana Tawrita a Musa tə deftere ana do maja'am a Mbərom ahay. Əna a bənay ahay kwa pə ana Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata wa nà, do ahay tinen apan ti dəkay anan ləbara sə bahay a Mbərom mugom awan. Natiya kuwaya kà gak anan may sə ndərboç uda zek, anga sə dəzle a uda awan. ¹⁷ Aya əna, Tawrita a Musa nə lele hwiya. Andav a daliyugo tə bagəbaga mburom nà, wita way ma da 'am a bugol bay. Ma da 'am a adəka nà, sə lize a wa alfabe kərtek à Tawrita a Musa wa, i ga zek bay.

¹⁸ «Matanan re, kuwaya kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəbak uda uwar hinen nà, wita kə gak mədigwed. Dowan kə gəbak uwar a ma razl a ata dukwen, winen kə gak mədigwed ite re.»

Atə Lazarus tə dowan a inde zliile awan

¹⁹ Pə dəba anahan a wa asa, Yesu a jan atan, a wa: «Dowan a inde nà, winen zliile awan. Zana anahan a sa pak pi zek təkede nà, lele awan, aday sə dala bayak a re. Pə luvon, pə luvon fok nà, winen mə njahay a nə, à barbarar inde. ²⁰ Dowan a inde ite, tə ngaman Lazarus, winen mətawak awan. A ta nahay nə pə məsudoh a dowan ata awan, aday zek anahan a dukwen, mbəlak a dəkdek.

²¹ A gan may sa pa way sa pa sə pəpasay pə dowan a zliile ata wa ata awan. Kəla ahay dukwen, ta nay ahay sə ndəlkef anan mbəlak a anahan a ataya awan.

²² «Natiya kutok, dowan mətawak ata a mac, aday maslay a Mbərom ahay tə gəbak anan ayak à man ana Ibərahima, pə cakay a Mbərom. Do sə zliile ata dukwen a mac ite re, aday ta la anan à məke. ²³ A man ata kutok nà, dowan a zliile ata, winen apan i ga dəce bayak awan. A ca ide à mburom, a canan ayak anà Ibərahima tə Lazarus, tinen miya awan, dərən. ²⁴ A zlah pi zek, a wa: "Ibərahima! Kem, nà gak i zek wa ite! Amboh, slan Lazarus, à tar wan sə alay anahan à a'am inde, aday i naa təlò pə miresl aday ũ go ziyya ite. Bina nen apan ni ga dəce ũ uko a anan inde tə mindel."

²⁵ «Ibərahima a mbədahan ahay apan ite, a wa: "Matanan, wan uno. Əna ənga, bayak pə anjahay anak à alay iken tə sifa mba ata aday. Iken nà, kə njahak à barbarar a inde, aday Lazarus nà, kə gak dəce bayak awan. Həna ite nà, winen, winen apan i man uda à man a anan, aday iken ite dukwen, ki ga dəce kutok. ²⁶ Tə winen ata təkə dukwen, cəved inde aday do a manay i dəzlek ayak à man a kwanay nà, ibay, kabay do a kwanay i nay à man a manay dukwen, i ga zek bay re. Anga məke inde sololo à wulen a nuko."

²⁷ «Dowan ata a mbədahan apan asa: "Amboh, Ibərahima! Kem, slan Lazarus əga bəbay uno ite. ²⁸ Anga mərak uno aya inde dərə nà, u no Lazarus à sa təkərən atan 'am à sləmay ite, anga aday tà sa nay à man sə dəce uno a anan inde sabay ite."

²⁹ «Ibərahima a mbədahan apan asa, a wa: "Tawrita a Musa tə deftere ana do maja'am a Mbərom ahay inde asənə, mərak anak ataya tə dəfan atan apan bidaw?"

³⁰ «Dowan ata a jan asa, a wa: “A'ay! Ibərahima, bəbay uno, wuna! Əna, hinahibay dō sə məke kà zlak patan dezl nà, ti yam pə ines a tinen ahay tə dīdek awan.”

³¹ «Ibərahima a jan, a wa: “Matanan. Əna kak mərak anak ataya tə slənek anan anan 'am a Musa tu dō maja'am a Mbərom ataya bay cəna, kwa dō sə məke a â zla təkede nà, ti slənən a bay re.”»

17

'Am sə pəse ines ahay

Mata 18.6-7, 21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a jan anà njarav anahan ahay asa, a wa: «Hwiya way ahay inde, tinen apan ti zla anan dō zənzen a ĩ ines ahay inde. Aya əna, dəce i tərən anà dō sa njak anan dō ahay aday tã ga ines ataya awan. ² Natiya, ata pə dōwan a sa njak anan dō ahay ata nà, suwan pə winen tē banan van à dūngo, aday tã larak anan ayak à bəlay inde. Bina, dō aday winen apan i njak dō ahay matanan ata nà, Mbərom i ga anan alay tē dōwan ata zal pa sa lar anan à bəlay inde ata wa. ³ Matanan, liven anà zek a kwanay ahay lele.

«Aday, kak mərak anak inde, kà gak ines nà, suwan dakan anan tē təpa təpa awan. Winen ite kà təmahak, kə mbəsakak anan ines anahan ata nà, pəsen anan. ⁴ Kwa abay à ga winen apan i gak ines pə luvon kərtek a saray cuwbe, aday winen apan i nay ahay à man anak dūkwen saray cuwbe ta sa ja nə “Amboh, nə yimak pə ines uno!” nà, iken dūkwen, pəsen anan acəkan ite re.»

Adaf nga pə Yesu

⁵ Natiya, pə dəba anahan a wa nà, dō maslan a Yesu ataya ta jan nà: «Ba Məduwen, man umo zek aday adaf nga a manay pə Mbərom à zəga ite!»

⁶ Bahay a tinen ata a mbədahan atan apan nà: «Kwa adaf nga a kwanay à ga inde nə mənjoek, kawa wan sə bəzan mənjoek nà, ki mben apan sa jan anà dədazl sə ngəvəray: “Ndaha à man a anan wa, aday ka saa njahay à bəlay inde!” dūkwen, i bənak ikwen à 'am wa re.»

Do si mer su way lele awan

⁷ Yesu a ja asa, a wa: «Hinahibay dōwan a kwanay kərtek a, aday dō si mer su way anahan inde, winen apan i ga mer su way à ki6e, kabay winen apan i 6al təman ahay. Kà mak ahay à ki6e wa nà, bahay su doh anahan i jan: “Hayak ahay, pa daf!” kwayan'a daw? ⁸ I jan adəka bugol nà: “Do ahay way sa pa, mbədahan anà zana, aday kà naa vuro way sa pa tə way sa sa aya awan.” Aday i jan: “Iken, ki naa pa nà, pə dəba anahan a wa!” bidaw? ⁹ Kwanay kə jilen nà, i gan suse anà dō si mer su way anahan ata anga kà gak anan mer su way ataya daw?

¹⁰ «Kwanay a dūkwen matanan re. Ka sak i gen anan mer su way mbala a Mbərom sa jak ikwen: “Gen anan!” ataya nà, jen adəka nà: “Manay nà, dō sa ga mer su way anak ahay ca. Ma ga nə mer su way mbala ana manay a saa ga ata awan.”»

Yesu a mbar anan dō mə dugwad aya inde kuro

¹¹ Natiya, à alay a Yesu winen apan i zla à Urəsəlima nà, a zla tə wulen ana daliyugo sə Samariya tə Galile. ¹² A sa jəka i dəzle à wulen su doh a inde nà, tə zlangay tə dōwan aya inde kuro, mə dugwad aya awan. Tə tavay zad, ¹³ aday ta jay 'am tə məgalak awan, ta wa: «Amboh Yesu, bahay a manay, mə gak ĩ zek wə ite!»

¹⁴ Yesu a canan atan ayak ite cəna, a jan atan, a wa: «Zlen, aday ka si ken anan anan zek a kwanay anà dō sə gədan dūngo anà way ahay anga

Mbærom.» A alay a tinen apan ti zla à man ana dō sə gəfan dungo à way ahay ataya kutok nà, tinen a fok tə mbərak.

¹⁵ Əna dō a kərtek à wulen a tinen ata wa, a ca apan kə mbərak ata nà, pəlasl, a ma pə dəba à man a Yesu, a dazlan sə həran nga anà Mbærom tə məgalak awan. ¹⁶ A dazley ahay à man a Yesu cəna, a dukwen gərmec ta sə rihen nga ù vo, a ngəran kutok. Dowan ata nà, winen Samariya ahay.

¹⁷ Yesu a cəce kutok, a wa: «Nà wa, dō a kuro ataya fok nà, tə mbərak re ba? Aday azar su dō a dəsudō ataya nà, tinen aha kəlanaw? ¹⁸ Dowan sə jalay apan aday sa naa ngəran anà Mbærom nà, ibay, si mədurlon a anan taayak kələdaw?» ¹⁹ Pə dəba wa kutok, a jan anà dōwan ata awan: «Slabak, zla way anak. Mbærom kə mbərak iken anga kə dəfak upo nga.»

Yesu i sa may ahay nà, ma i təra aday anaw?

Mata 24.23-28, 37-41

²⁰ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok Farisa ahay tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Bahay a Mbærom a i sa slay ahay nà, siwaw?»

Winen a mbədəhan atan apan, a wa: «Bahay a Mbærom a i slay ahay aday nà, dōwan i canan tə ide bay. ²¹ Dowan i mba apan sa jəka: “Bahay a Mbærom nə winen həna” kabay “Winen tiya” bay re. Əna, senen apan lele, bahay a Mbærom nà, winen à mivəl a kwanay aya inde adəka coy.»

²² Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Alay a inde i slay ahay, aday ki gen anan may sə cinen uno apan way sə luvon kərtek à wulen a kwanay inde. Əna i ga pikwen zek bay re. ²³ Ti naa jak ikwen asa: “Almasihu nə winen həna” kabay “Winen tiya” nà, kà sa ngəmen sa zla à man ataya bay. ²⁴ Anga nen, Wan su Do, ni may ahay nà, kawa awuted a Mbærom sə wuted pərad, aday dō ahay fok ta san apan zle ata awan. ²⁵ Əna way ata i saa təra nà, nen Wan su Do ni ga dəcə bayak awan, aday dō a sə wuswes anan aya dukwen, ti ngam nen bay re.

²⁶ «A alay a Wan su Do i may nà, way ahay ti təra nə kawa sə təra à alay ana Nuhu ata re.* ²⁷ A alay ata nà, dō ahay tinen apan ti taslay mivəl sa pa way ahay, ta sa sa way a tinen ahay, sə gəba uwar ahay, aday sa var a dəna a tinen ahay à mbaz, hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde ata kutok. Pə dəba anahan a wa cəna, iven sukwat ahay ngəv ngəv kutok, pa rah anan daliyugo nə fadada, pa lize anan dō ataya fok.

²⁸ «Aday asa, ni i may ahay nà, i ga nə kawa way sə təra à alay ana Ludu ata awan. A alay ata nà, dō ahay tinen apan ti pa way, ti sa way ahay, tinen apan ti sukum anan way tə way a tinen ahay, aday tinen apan ti sukum uda re, tinen apan ti casl guvo ahay, aday tinen apan ti han doh ahay re. ²⁹ Aday, pə luvon ana Ludu sa nay way anahan à Sodoma wa ata nà, uko pi zek tə mətətok sə uko awan, tə pəkay ahay à mburom wa, dənam lize anan dō ataya fok re.† ³⁰ Aday pə luvon uno nen Wan su Do saa may ahay ata nà, way ahay ti təra matanan. Dowan saa san pi zek nà, ibay re.

³¹ «Əna pə luvon ata kutok nà, dō aday winen pa nga su doh dukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay. Dowan a winen à guvo dukwen, à saa nay ahay agay bay re. ³² Ənga, bayiken pə way a uwar a Ludu sa ga ata aday.‡ ³³ Matanan, dōwan a kə gak anan may sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan. Aday dō sə lize anan sifa anahan nà, i tam anan adəka bugol.

* **17:26** Ca pə Laataanooji 6.5-12, 7.6-23. † **17:29** Ca pə Laataanooji 19.24-25. ‡ **17:32** Ca pə Laataanooji 19.26.

³⁴ «Nen nà, ni jak ikwen anan acakan: Pə luvon ata nà, kwa do ahay cew mə nahay a pə lala kərtek a dəp nà, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ³⁵ Kwa uwar ahay cew tinen apan ti gan pə kərtek a dəp nà, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. [³⁶ Kabay do ahay cew tinen à guvo kərtek a inde dəp nà, do kərtek a nə ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan.]]»

³⁷ Njavar anahan ahay tə cəce panan kutok, ta wa: «Ba Məduwen, way ata i sa ga zek jiya nà, ahaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «À man a aday way ma mac a inde ata cəna, mugudok ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata awan.»

18

Jike pə mədukway sə uwar a inde tə bahay

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a gan jike sa 'am a anan anà njavar anahan ahay, anga aday tà sa ya nga sa gan amboh anà Mbərom bay. ² A jan atan kutok, a wa:

«À wulen su doh a inde nà, bahay sa man ata nə a jəjaran anà Mbərom bay jiga awan, aday a təma 'am a dowan itəbay fok re. ³ Mədukway sə uwar a inde à wulen su doh ata ite, a taa nay ahay cuhcəh əga bahay ata awan, a jan anà bahay ata nà: “Amboh, go anan sariya uno inde à wulen a manay tu do manide uno ite.” ⁴ Əna hwiya bahay ata a ngam sa gan anan sariya anà uwar ata bay, hus sariya anahan ata kə njahak bayak awan.

«Coy, bahay ata a jalay à mivél anahan inde, a wa: “Kwa abay nə jəjaran à Mbərom bay, kwa nə təma 'am su do bay təkede nà, ⁵ suwan ni gan anan sariya anahan a anan. Bina mədukway sə uwar a anan winen apan i taa wuse nga ta sa nay ahay əga nen sidew sidew anga 'am sə sariya anahan a anan.”»

⁶ Pə dəba anahan a wa kutok nà, Bahay Yesu a jan atan asa, a wa: «Ənga, jilen pə way a bahay a sa ga ata lele aday! ⁷ Kwanay kə sənən apan ite bay daw? Matanan, Mbərom bugol nà, i man zek anà do anahan sa taa gan amboh luvon tə ipec ataya re bidaw? I ga apan munok bay asanaw? ⁸ Nen apan ni jak ikwen anan həna: Mbərom i man zek anà do anahan ataya bəse. Aya əna, nen, Wan su Də ni saa may ahay pə daliyugo nà, ni tan ahay à nga anà do sa daf upo nga ahay dəp daw?»

Jike pə Farisa inde, tu do sa cakal jangal

⁹ Natiya, do azar aya inde à man ata, tinen tə jalay nà, tinen do didek aya awan. Aday tə kədey anan do azar aya re. Anga nan, Yesu a gan atan jike miza asa, a wa:

¹⁰ «Dowan aya inde cew ta zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom saa ga amboh. Dowan a kərtek a nà, Farisa ahay, aday do hinen ite nà, winen do sə cakal jangal.

¹¹ «Farisa ata a tavay, a ga amboh à mivél anahan inde, a wa: “Mbərom, suse anak anga nen nà, do mi nes a kawa do azar aya ite bay. Aday nen dukwen kawa do sə cakal jangal a anan ite bay re. Nen do sə akar bay, na ga mədigwed bay, aday nen huwan a bay re. ¹² Na ga sumaya pə lumo fok nə, saray cew. Nə njadək way cəna, à kuro wa fok nà, nə varak anan kərtek awan.”

¹³ «Do sə cakal jangal ata ite, a tavay dərən, a nan sa ca ide à mburom bay fok. A ma nga sə jalay mərava si zek anahan*, a wa: “Mbərom, amboh. Nà gak i zek wa ite, anga nen nà, do sə atahasl.”»

* **18:13** Dowan ata a dəcan à mbac anahan. Ata əga tinen, a nan sa ja nà, kə jalay mərava si zek anak.

14 Natiya, Yesu a ndav anan kutok, a wa: «Sa zla agay dídek a pa 'am a Mbərom a nà, dō sə cakal jangal ata awan, bina Farisa ata bay. Anga dōwan kē hərək anan nga ĩ zek nà, Mbərom i man anan nga anahan à məndak. Aday dōwan kà mak anan nga anahan à məndak ite nà, Mbərom i həran nga adəka.»

*Yesu a daf ngama pə gwaslay ahay
Mata 19.13-15; Markus 10.13-16*

15 Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, dō ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədew aya anà Yesu, anga aday à daf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan dō ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà dō ataya awan.

16 Yesu a ngaman ahay anà gwaslay ahay pə cakay anahan, aday a jan anà njavar anahan ataya ite, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kē gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a adəka nà, anà dō sa ga minje tə tinen anaya ata awan. 17 Nen apan ni jak ikwen tə dídem a həna: Kuwaya kē təmahak Mbərom bahay anahan kawa wan cədew bay nà, Mbərom i ga apan bahay kula itəbay.»

*Bahay a inde zlile awan
Mata 19.16-30; Markus 10.17-31*

18 Pə dəba anahan a wa nà, bahay a inde a cəce pə Yesu wa, a wa: «Miter, lele a anan, ni ga nə ma aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

19 Yesu ite a mbədahan apan, a wa: «Ka wa nen lele a nà, angamaw? Dōwan inde lele ibay, si Mbərom a kərtek. 20 Na wa, ka san nga sa 'am a Mbərom mə baslay aya zle asanaw? Kā ga mədigwed bay, kā vad nga su dō bay, kā ga akar bay, kā gad mungwalay pu dō bay, dəfan apan anà atə bəbay anak tə may anak.†»

21 Dōwan ata a mbədahan apan kutok, a wa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele, kwa à alay a nen cədew a mba.»

22 Yesu a sləne 'am a dōwan ata cəna, a jan nà: «Tə winen ata təkə nà, way inde kərtek kē mbədəkək panak re: Zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday kē gəzlan anan dala a anà dō mətəwak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlile anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

23 Əna dōwan ata a sləne anan 'am a Yesu ata cəna, a cəban, anga winen zlile awan.

24 Yesu a zəzor anan dōwan ata lele nà, a wa: «Ma dan 'am awan anà dō zlile awan sa zla à bahay a Mbərom inde. 25 Kə sənən apan zle, zlugweme i ndərmađ tə məkə sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, dō sə zlile sa zla à bahay a Mbərom inde ata awan.»

26 Dō sə sləne 'am anahan a sa ja matanan ataya nà, ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

27 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pu dō zənzen a nà, i ga zek bay, əna pə Mbərom nà, way ahay fok a ga zek ca.»

28 Pə dəba anahan a wa nà, Piyer a jan ite, a wa: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar asanaw?»

29 Yesu a jan atan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dídem a həna: Dō aday kē mbəsakak anan doh anahan, kabay dalay anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay dō anahan ahay, kabay gwaslay anahan ahay anga bahay a Mbərom ata nà, 30 kwayan'a həna, i naa njad anan uda way anahan ataya bayak awan, zal panan adəka. Aday i njad anan uda way anahan ahay cəna

† 18:20 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

coy bay re. Azanan, pə uho saa nay ata nà, i naa njad nà, sifa sa ndav bay ata pa 'am re.»

*Yesu a cakay anan amac anahan ta sə slabakay anahan asa
Mata 20.17-19; Markus 10.32-34*

³¹ Natiya, Yesu a ngaman anà dō maslan anahan a kuro nga cew ataya demdem kəcah à wulen sə dō ahay wa, a jan atan nà: «Ihe, pəken sləmay pa 'am a anan aday. Sənen anan həna, mənuko apan dī zla à Urəsəlima. A man ata kutok nà, way ana dō maja'am a Mbərom ahay sə vinde pi nen, Wan su Do, ataya fok i i ga zek kutok. ³² Ti varan nen à alay inde anà dō sə pəra ahay. Tinen ti mbasay upo, ti ro mindel, ti cəre upo məne, ³³ ti ndəbay nen, aday ti i vad nen kutok. Əna cəkəbay aday, pə luvon maakan anahan a nà, ni i slabakay ahay way uno à məke wa.»

³⁴ 'Am anahan a sa jan ù dō maslan anahan ataya nà, tinen tə sənək anan 'am ata bay jiga awan. Pə tinen nà, 'am ata mi dər a mba, anga 'am ata a nan sa ja nə maw nà, tə sənək a bay re.

*Yesu a mbar anan hurofa inde à Yeriko
Mata 20.29-34; Markus 10.46-52*

³⁵ Natiya, à alay a Yesu winen apan i dəzle à wulen su doh sə Yeriko bəse coy nà, hurof a inde mə njahay a pə cakay cəved, winen apan i dubok way pə dō ahay wa. ³⁶ Down a hurof ata a sləne nə dō ahay tinen apan ti zla tə cəved ata nà, a cəce patan wa, ləbara awan. ³⁷ Do ataya ta jan nà: «Yesu dō sə Nazaratu, winen apan i zla tə cəved a anan.»

³⁸ A sləne 'am ata cəna, a zlah pi zek, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, nà gak i zek wa ite!»

³⁹ Do mə lahay a pa 'am a Yesu pə cəved ataya ta ma nga sə gafan 'am, ta jan nə: «Tacay 'am. Njahay tete.»

Əna hwiya dōwan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay. A ma nga sə zakay anan azlah tə məgalak a bugol, a wa: «Ambəh, wan a Dawuda, nà gak i zek wa ite!»

⁴⁰ Yesu a sləne 'am anahan ata nà, a tavay jek, a jan ù dō ataya nə: «Ənga, bənen anan ahay alay à man uno a aday.» Tə bənan ahay alay à man a Yesu awan. A dəzley pə cakay anahan a nà, Yesu a cəce panan kutok, a jan: ⁴¹ «A nak nà gak nə maw?»

Down ata a mbəđahan apan, a wa: «Ba Məduwen, u no, təbo anan idə uno ahay ite!»

⁴² Yesu a jan: «Kə mbərak coy! Ka mbar nà, anga kə dəfak upo nga ata awan.»

⁴³ Kwayan'a, ngurret idə anahan ahay tə təbak acəkan. Winen ite gədek sə pərahan azar anà Yesu. A dazlan sə həran nga anà Mbərom, aday dō sə canan anà way ata fok, ta ma nga sə həran nga anà Mbərom ite re.

19

Atə Yesu tə Zakayus

¹ Natiya kutok, Yesu a dəzle à Yeriko, aday winen apan i zla tə wulen su doh ata awan.

² Down a inde à wulen su doh ata, tə ngaman Zakayus, winen zlile awan, aday winen bahay su dō sə cakal jangal ahay. ³ A gan may sə canan anà Yesu ite, əna a mba apan sə canan bay, anga dō ahay inde bayak awan, aday dukwen winen dō betele a re. ⁴ A haw pa 'am, a ján i sə ngəvəray inde, anga aday à canan à Yesu, bina Yesu winen apan i zla tə cəved sa man ata awan.

⁵ Yesu a dæzle ù vo sə ngəvəray ata nà, a cak ayak uda idə, aday a canan ayak anà Zakayus. A jan ayak, a wa: «Zakayus, dazay ahay kagasl bəse. Bina, biten nà, ni zla àga iken, nen nə mbəlok anak awan.»

⁶ Zakayus a sləne 'am ata cəna, a dazay ahay ì sé ata wa kwayan'a, ta zla tə Yesu àga winen awan, a təma anan Yesu tə ataslay mivel awan.

⁷ Do ataya fok tə canan anà Yesu sa zla àga Zakayus ata nà, a cəban atan. Anga nan ta ma nga sə gədan azar, ta wa: «A zla àga dō sə atahasl a anan jiga nə ləbara maw?»

⁸ Natiya kutok, Zakayus a tavay pa 'am a Yesu, a jan: «Miter, nen nà, ni gəzla anan zlıle uno wurasl ì zek wa, aday ni varan anan əngal awan, anà dō mətawak aya awan. Aday asa, kak way su dō inde nə ngəzərak panan tə danakay dukwen, ni man anan uda məcapar fudō.»

⁹ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Biten a anan nà, zay a Mbərom kə tərak à gulom su doh a anan, bina Mbərom kə tamak iken. Iken a dukwen, zahav ana lbərahima guzgwez a re asanaw? ¹⁰ Anga, nen Wan su Do, na nay ahay nà, sə pəlay dō mə lize aya awan, aday sa tam atan.»

Jike su dō si mer su way ahay

Mata 25.14-30

¹¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a gan jike sa 'am anà dō sa pak sləmay pa 'am anahan ataya awan. Anga tinen tə bayak nà, Yesu i saa dæzle à Urəsalima nə, bahay a Mbərom i i kay zek uho kutok. ¹² Anga nan a jan atan, a wa:

«Dowan a inde nà, winen ngəlaw awan, a slabak sa zla pə daliyugo daren awan, anga aday ti i dəfay anan ahay bahay a pu dō anahan ahay, aday i may agay. ¹³ A alay a winen apan i ra zek sa zla nà, a ngaman anà dō si mer su way anahan azar aya kuro, aday a gəzlan atan dala sə mbəđa anan alay anà tinen a fok. A varan anà kuwaya fok dala sə gura kərtek. A jan atan nà: “Mbəđihen anan alay, hus pə luvon uno saa may ahay ata awan.”

¹⁴ «Pə dəba anahan a wa nà, dō a sə wulen su doh anahan ataya tə sləne sa jəka winen kà zlak pə daliyugo daren a aday ti dəfay anan ahay bahay pa nga a tinen ata nà, a cəban atan anga tə pəlay anan bay. Anga nan ta slan dō ahay à dəba anahan wa saa jan anà dō sa man ataya nà: “A nan umo dowan ata à njahay bahay a pa nga a manay bay.”

¹⁵ «Tə winen ata təkə dukwen hwiya tə dəfak anan ahay bahay a pa nga a tinen təktek. Winen a may ahay agay kutok. A ngaman anà dō anahan a winen sə gəzlan atan dala ataya fok, aday a nan sa san, ta ga nə ma tə dala anahan a sə gəzlan atan ata anaw.

¹⁶ «Do mama'am awan, a nay ahay, a jan: “Bahay uno, iken kə vuro nə dala sə gura kərtektəkke. Əna dala anak kə wahak ahay apan kuro, uwec wa may sə dala a re.”

¹⁷ «Bahay ata a mbəđahan apan, a wa: “Ka gak mer su way lele tə way bayak a bay awan. Anga nan, həna ni daf iken bahay awan, aday ki lavan nga anà wulen su doh ahay kuro.”

¹⁸ «Do mə slala cew awan, a nay ahay ite, a jan: “Bahay uno, iken kə vuro dala sə gura nə kərtektəkke, əna dala anak kə wahak ahay apan dāra, uwec wa may sə dala a re.”

¹⁹ «Bahay ata a mbəđahan apan, a wa: “Iken dukwen ka gak mer su way lele a re. Nə dəfak iken bahay awan, ki lavan nga anà wulen su doh ahay dāra ite.”

²⁰ «Do hinen a nay ahay ite asa, a jan anà bahay ata, a wa: “Bahay uno, dala anak həna, nə ndakak apan man a zana inde. ²¹ Nə jəjarak tə mindel. Na san zle, iken dō jinje awan. Anga à man a aday kə dəfak ayak way bay, ka zla sa

ray ahay way à man ata wa re. A man a aday kə caslak ayak way bay, ka zla sə caray wa way re.”

²² «Bahay ata a mbəđahan apan, a wa: “Iken nà, do lelibay awan. Ni gak sariya pa 'am anak a anan. Ka san apan zle nen nà, do jinje awan. A man a nə dəfak way bay đukwen nə gəbay ahay wa way re. Aday à man a nə caslak awan bay đukwen, nə cəray wa way re bidaw? ²³ Kak sə matanan nà, kə nduko ayak man pə dala uno à bank bay nà, angamaw? Aday ata na mak agay nà, kagasl ni tan ahay à nga nə kə wahak apan bidaw?”

²⁴ «A jan anà do ahay kutok, a wa: “Təmihen panan dala a kərtek a anan, aday viren anan apan anà do a aday dala anahan kə wahak apan wan a kuro ata awan.”

²⁵ «Tinen tə mbəđahan apan ite, ta wa: “Ba Məduwen, winen bugol nà, dala anahan nə inde kuro asənə, mi varan anan apan asa daw?”

²⁶ «A jan atan, a wa: “Nen nà, ni jak ikwen anan: Kuwaya way anahan inde cəna, ti zəgahan anan apan adəka, əna do aday way anahan nə mənjoek ata nà, ti ngəzar panan kwa mənjoek anahan ata re. ²⁷ Aday đukwen, abay kurre ata nà, do manidə uno ahay ta gan may nə təra bahay a bay bugol asanaw? Əna kagasl, ənga, bənen atan ahay pa 'am uno à man a anan, aday kə vəden atan kutok.”»

Yesu a zla à Urəsalima

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

²⁸ Pə dəba ana 'am anaya wa nà, Yesu a njahan pa 'am wa anà do ahay, sa zla à Urəsalima. ²⁹ Tə dazle bəse tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew ta sa jan atan nà: ³⁰ «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dazlen à man ata nà, ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ma ban awan, aday dowan kə jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan. ³¹ Kak dowan a kə cəcihek pikwen wa “Ki i gen anan maw?” nà, jen anan: “Bahay a gan may.”»

³² Do maslan a cew ataya ta zla kutok, ta tan ayak à nga nà, kawa ana Yesu sa jan atan ayak ata acəkan. ³³ Tə dazlan sə pəsak anan zungo ata nà, bahay sə zungo ataya tə cəce patan wa, ta wa: «Ki pəsiken umo anan wan sə zungo a nà, angamaw?»

³⁴ Tə mbəđahan atan apan nà: «Bahay a manay a gan may.»

³⁵ Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu kutok, tə bəbat apan zana a tinen ahay, aday tə zləzlam anan apan Yesu kutok.

³⁶ Tə dazlan sa zla kutok nà, do ahay tə wadađ zana a tinen ahay pə cəved.

³⁷ Natiya, à alay a tinen apan ti dazle à Urəsalima bəse, à man sə kəkarak anan ayak bəzlom sə Ulivet ata nà, njavar anahan ahay fok tə taslay mivel. Ta ma nga sə həran nga anà Mbərom tə məgalak awan, anga masuwayan a tinen a sə canan ataya awan.

³⁸ Ta wa: «Mbərom à daf alay sə mazlađ anahan pə bahay a saa nay tə sləmay anahan ata awan.* »

«Zay inde à mburom! Mbərom, winen Bahay sə mazlađ!»

³⁹ Farisa aya inde à wulen su do ataya awan, ta jan à Yesu nà: «Miter, jan anà njavar anak anaya nə, tə mbəsak sə bəbal awan.»

⁴⁰ Əna Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Nen, ni jak ikwen, kwa tinen tə njahay way a tinen təkede nà, kon ahay đukwen ti zlah re asanaw?»

Yesu a yiman anan anà wulen su doh sə Urəsalima

* 19:38 Ca pə Jabuura 118.26.

⁴¹ A alay a tinen apan ti dazle à Urəsalima bəse coy ata nà, Yesu a canan ayak anà Urəsalima, aday a dazlan sə yiman anan anà wulen su doh ata awan. ⁴² A wa: «İken, wulen su doh a anan, abay kâ san zay a sə dazley ahay apak biten a anan ata nà, suwan bidaw? Əna way ata kə dərek panak zek həna, anga nan kə sənək a bay. ⁴³ Wawayah wuna, iken wulen su doh a anan. Luvon anak a inde i slay ahay mba. Do manide anak ahay ti vak nga tə way sə alay aya awan, tə day ahay wa fok. Ti tacay iken. ⁴⁴ Do manide anak ataya ti lize iken tə gwaslay anak aya take. Ti mbazl a way ahay nə fok, kon hinen saa dinger zek pə hinen nà, ibay. Way ataya ti təra nà, anga kə sənək pə luvon a Mbərom a sa nay aday sa mak zek ata bay.»

Yesu a razl do sa ga masa ahay u doh sə mazla6 a Mbərom wa

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Pə dəfa anahan a wa kutok, Yesu a zla u doh sə mazla6 a Mbərom. Aday a dazlan sə rəzlay a wa do sa ga uda masa ahay. ⁴⁶ A jan atan nà: «İhe! Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: “Ti ngaman anà doh sə mazla6 uno nà, doh sa ga amboh.”[†] Aday kwanay kə təren anan həna, lar su do sə ngəzar do ahay a nə kəkəmwaw?[‡]»

⁴⁷ Pə dəfa anahan a wa kutok, a taa wazay u doh sə mazla6 a Mbərom ata nà, pac pac. Əna bahay sə gədan dundo anà way ahay, tə miter sə Tawrita ahay, aday tu do sə lavan nga anà do ahay ahay nà, ta gan may sa vad anan. ⁴⁸ Əna cəved a aday ti i ban anan nə kəkəmwaw ata nà, tə sənək bay, anga do ahay inde bayak a sa ta pak sləmay pə atətak way anahan nə lele tə mindel.

20

Sə varan məgala anà Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Natiya, pə luvon a inde nà, Yesu winen apan i tətakan anan way anà do ahay u doh sə mazla6 a Mbərom. Aday winen apan i dakan atan anan 'am sə ləbara mugom a re. A alay ata kutok ite, bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, pi zek tə maced sə Yəhuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anà Yesu, ² tə cəce panan, ta wa: «Dakan umo anan aday, ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved a nə wayaw?»

³ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Nen dükwen ni cəce pikwen wa way kartek aday re. Jen uno ite aday. ⁴ Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà do ahay nə wayaw? Mbərom daw, kabay do zənzen a daw?»

⁵ Tinen ite, tə mbədə 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəmwaw? Kak da sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nà, kə dəfen apan nga bay nə angamaw?»

⁶ Aday kak da sak a jəka, do zənzen a sə slənay anan ahay nà, do ahay ti tar mənuko tu kon, anga tə dəfak apan nga, Yuhana nà, winen do maja'am a Mbərom acakan.»

⁷ Anga nan kutok, tə mbədəhan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay.»

⁸ Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen dükwen ni dəkak ikwen anan dowan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

Jike pu do sa ga mer à guvo ahay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a gan jike a anan anà dō ahay, a wa: «Dowan a inde a jule taroz à guvo. A mbakan anan guvo à alay inde anà dō si mer su way ahay, a zla way anahan à man dāren awan. Kə njahak ayak bayak awan.

¹⁰ «Natiya, alay a a sla kutok, way ahay dukwen tə nahak, bahay sə guvo ata a slənay ahay dō maslan anahan sa naa təmahan ayak way sə guvo ata pu dō anahan a sə mbəsak atan à guvo anahan ataya wa. Əna dō si mer su way ahay tə canan anà dō maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledədde. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan.

¹¹ «Bahay sə guvo a slənay dō miza re, winen dukwen ta ndazl anan, tə walay panan agənah pəleslesle, ta razl anan, a ma way anahan alay kəriya re. ¹² Bahay sə guvo a slənay dō mə slala maakan a re. Pə winen ite nà, ta ga apan mbəlak bayak awan, aday tə rəzlay anan ahay à guvo wa re.

¹³ «Bahay sə guvo a wa: “Aday ni ga həna nà, kəkama aday anaw? Suwan ni slan wan uno ləliwe a anan. Winen nà, izəne ti dəfan apan ite.”

¹⁴ «Cəkəbay dō sa ga mer ahay tə canan anà wan ata adəka nà, ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen. Bənuko anan, vədūko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.” ¹⁵ Wan ata a sa dəzlek ayak siwa a cəna, tə ngəza anan uho à guvo wa, ta zla anan zad, ta vad anan à məke sa ndaw kutok.»

Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday həna nà, bahay sə guvo ata i ga anan dō si mer su way ataya nə kəkəməw? ¹⁶ Bahay sə guvo ata nà, i may ahay agay, i lize anan dō sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anà dō maza aya awan.»

Əna dō sə sləne 'am ana Yesu ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Wita matanan nà, i ga zek kula bay asanaw?»

¹⁷ Yesu ite a ca patan, aday a jan atan, a wa: «Ənga, bayiken pə way a mə vinde à Deftere inde a anan aday. Way ata a nan sa ja nə maw? A wa: “Kon mbala ana dō sa dēzl way ahay sa lar anan ata nà,

sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.*”

¹⁸ «Kuwaya kə slahak pu kon ata nà, kon ata i nes anan. Aday kon ata kà sak a slahay pə dōwan a ite dukwen, i ngələd anan.»

Jangal anà bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

¹⁹ A man ata kutok nà, miter sə Tawrita ahay, pi zek tə bahay sə gədan dūngo anà way ahay inde re. Tinen ta gan may sa ban anan Yesu, anga ta san zle, Yesu a ga jike sa 'am ata nà, pə tinen awan. Əna ta mbak apan sa ban anan bay, anga tə jəjaran anà man su dō awan. ²⁰ Tə dazlan sə dəfan ide anà Yesu, ta slan dō ahay pə cakay anahan, anga aday ti ca panan azan. Dō ataya tə təra anan nga a tinen à man a Yesu nə kawa tinen dō didek aya awan. Ta gan may sa ban anan à acəce 'am a tinen ahay inde, anga aday ti varan anan anà bahay sə lavay daliyugo.

²¹ Dō ataya tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Miter, ma san zle, way anak sə dakay anan, ta 'am anak sa ja ahay fok nà, didek aya awan. Pə iken nà, dō ahay fok həro à alay kərtek a wa, iken apan ki dakay anan cəved a Mbarom nà, tə didek awan. ²² Əna mbədahan umo pə acəce 'am a manay a inde həna aday: Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi mə varan bay daw?»

²³ Yesu a san wurwer a tinen a zle. Anga nan a jan atan, a wa: ²⁴ «Ənga, viren uno ahay karanga kərtek aday bidaw?» Tə varan ahay kutok. A jan atan asa:

* **20:17** Ca pə Jabuura 118.22.

«Diken uno anan aday, pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

Tə mbədahan apan ite, ta wa: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

²⁵ Yesu a mbədahan atan apan ite, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

²⁶ Do ataya ta ca apan nà, Yesu kə bənak atan pə kwande. Ta mbak apan sə njad apan alay sa 'am sa ban anan pa 'am sə do ahay sabay. Aday 'am anahan a sə mbədahan atan apan matanan ata dukwen kà gak atan masuwayan, tə njahay way a tinen ndədək.

Aslabakay à məke wa

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Pə dəba anahan a wa nà, azar su do aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa do kə məcak nà i slabakay ahay sabay. ²⁸ Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Do kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənɲəna wan nà, mərak a məsinde à gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan mągije anà dowan a ma mac ata awan.”» ²⁹ Aya əna, dowan aya inde cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənɲəna sa njad panan wan. ³⁰ Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukway awan, aday kə njadak panan wan bay re, ³¹ hus pə do mə slala maakan a dukwen matanan asa re. A tərə nə matanan, matanan, hus tinen a cuwbe fok tə məcak mənɲəna sa njad wan pə uwar ata wa. ³² Coy uwar ata dukwen kə məcak à dəba wa re. ³³ Əna aday kutok nà, pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar ata i tərə nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

³⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pə uho a mənuko a anan nà, do ahay tinen apan ti zəba uwar ahay, aday uwar ahay dukwen tinen apan ti zla à mbaz re. ³⁵ Əna azanan pə uho saa nay ahay ata nà, do aday ti slabakay à məke wa ataya aday tədə ta slak sə dəzle uda ataya nà, kwa do mungol aya awan, kwa do uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. ³⁶ Anga tinen nà, ti mac sabay, tinen kawa maslay a Mbərom ahay coy. Ti tərə wan a Mbərom ahay, anga tə slabakak ahay à məke wa coy ata awan.

³⁷ «Pa 'am sə aslabakay à məke wa nà, Musa dukwen kà jak anan cərah awan, do ma mac aya nə ti i slabakay wanahan. A alay ana Musa sə vinde anan ləbara a Mbərom sa jan ahay 'am ù uko sə vəragaz wa ata nà, a vinde, a wa, Bahay a mənuko nà, winen: “Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob?” bidadaw? ³⁸ Mbərom, winen nà, Mbərom su do ma mac aya bay, əna winen Mbərom su do tə sifa aya awan. Anga Mbərom a ca pə do ahay fok nà, tinen tə sifa aya awan.»

³⁹ Azar su do à wulen sə miter sə Tawrita ataya inde, ta jan a Yesu nà: «Miter, ka jak 'am lele awan.»

⁴⁰ Pə dəba wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce panan 'am maza awan.

Almasihu nà, wan a wayaw?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kəkəma aday do ahay ta jaka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw? ⁴² Anga Dawuda a ta nga anahan a dukwen kà jak à Deftere Jabura inde, a wa: “Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:

Njahay à alay puway uno,

⁴³ aday ni nahay anan dō sa nak ide ahay,

ki ján patan tə saray.[§]

⁴⁴ «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Natiya, Yesu a jan 'am anà njavar anahan ahay pa 'am ana dō ataya fok, a wa: ⁴⁶ «Ihe, bənen nga a kwanay pə miter sə Tawrita ahay wa. A nan atan sa bar nà, tə rəkot aya awan. Ta gan may nà, dō ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə dō ahay inde fok. Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. Ta zlak à man sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. ⁴⁷ Tinen apan ti ngəzar way pə mədukway sə uwar ahay wa. Tinen apan ti ga amboh dukwen, ta ga nə zedede dē bayak awan, anga aday dō ahay tē canan atan. Əna tinen nà, Mbərom i gan atan sariya ma da 'am awan.»

21

Mədukway sə uwar a inde a ndav pi zek sə varan way anà Mbərom

Markus 12.41-44

¹ Yesu winen ù doh sə mazlaḅ a Mbərom mba ata, a ca pu dō sə zlile ahay nà, tinen apan ti pak dala à kukwar sa pak dala inde. ² Aday a canan anà mədukway sə uwar a inde mətawak awan, a gucek ayak uda dala sərdəde aya cew ite, kawa sa ja nà, dala bayak a bay.

³ Əna Yesu a jan à dō ahay, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didek awan: Mədukway sə uwar a mətawak a anan ata nà, kə varak dala zal dō ahay fok.

⁴ Anga dō ahay fok ta var nà, mənjoek pə way a tinen a bayak a ataya wa. Əna mədukway sə uwar a anan ata, kwa à ga nə winen mətawak a dəp nà, kə ndəvak pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way anahan a təkə fok.»

Də manide ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Azar su dō əngal tinen apan ti ja 'am pu doh sə mazlaḅ a Mbərom ata awan, ta wa: «Ənga, cen pu doh a anan aday, mi dezl a tu kon lele aya awan, aday tə way mə varan a anà Mbərom lele ataya awan.»

Əna Yesu a jan atan, a wa: ⁶ «Alay a inde, i slay ahay mba, way a kawa ana kwanay sə canan mə rəḅa a anan ataya fok nà, dō manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷ Natiya, dō a sə sləne 'am anahan ataya tə cəce panan, ta wa: «Miter, doh sə mazlaḅ a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san way ataya ti ga zek bəse anaw?»

⁸ A mbəḁahan atan apan, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan à sa njak kwanay bay. Anga dō ahay bayak a ti gəḅa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Əna kà sa təmihen sə pərahan atan azar bay.

⁹ Ki slənen ləbara sə vəram ahay, aday dō ahay ti vəze pi zek ahay kwa aha fok, əna kà sa jəjiren bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re.»

¹⁰ Natiya kutok, Yesu a jan atan asa, a wa: «Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tɔ bahay hinen. ¹¹ Daliyugo i ɓal, mɔgara i ga inde, may i ga inde re, way ataya ti tɔra à man ahay cara cara. Kwa à bagɔbaga mburom, minje sɔ way mɔduwen aya fok ti tɔra, aday dɔ ahay ti ɔɓar:»

¹² «ɔna way ataya ti sa tɔra aday nà, dɔ ahay ti ban kwanay. Ti varan kwanay à alay inde anà bahay ahay sa gak ikwen sariya ù doh sɔ wazay ahay, aday ti zla kwanay à dangay. Ti zla kwanay pa 'am ana bahay sɔ daliyugo ahay, aday pa 'am ana guverner ahay anga kwanay njavar uno ahay. ¹³ Way ataya ti tɔra nà, anga sɔ varak ikwen cɔved' sa ga side sa 'am uno pa 'am a tinen. ¹⁴ Kà sa bayiken sa jɔka "mi i mbɔdahan atan apan nà, kɔkɔmaw?" ata bay, ¹⁵ anga nen awan, ni dɔkak ikwen a way, aday ni varak ikwen kɔlire sa ja 'am. Aday dɔ manide a kwanay ahay ti mba apan sa ja 'am sabay re.

¹⁶ «Do a kwanay ahay, tɔ mɔrak a kwanay ahay, tɔ car a kwanay ahay, ti varan kwanay anà dɔ manide a kwanay ahay, aday ti vad anan azar su dɔ a kwanay aya re. ¹⁷ Do ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. ¹⁸ Tɔ winen ata tɔke nà, kwa sibɔk sa nga a kwanay ahay kɔrtek a dɔkwen i lize bay. ¹⁹ Tiven lele. Ata ki gen matanan nà, ki tɔmen anan sifa a kwanay.»

Do manide ahay ti naa mbazl anan Urɔsalima

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ Yesu a ja asa, a wa: «Ka sak a cinen anan, anà dɔ manide ahay ta vak anan nga anà Urɔsalima cɔna, ata sɔnen anan, alay sa mbazl anahan a kà slak coy kutok. ²¹ A alay ata asanaw nà, dɔ sɔ Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à ɓɔzlom ahay inde, dɔ sɔ wulen su doh sɔ Urɔsalima ataya tã haw wa. Aday dɔ azar aya tinen à kibe ataya dɔkwen, tã haw re, ɔna tã may nga à wulen su doh bay.

²² «Anga pɔ luvon ataya nà, Mbɔrom i kɔta anan dɔ ahay, kawa ana Deftere sa ja apan ata kutok. ²³ Wuna, pa pac ataya nà, dɔce inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. Dɔce i ga bayak a pɔ daliyugo, anga Mbɔrom i ga mivel pu dɔ sɔ Yahudiya ataya awan. ²⁴ Do manide ahay ti vad anan dɔ ataya tɔ maslalam. Ti jaway atan, aday ti zla atan ù kon azar aya cara cara. Do sɔ pɔra ahay dɔkwen ti mbazl anan wulen su doh sɔ Urɔsalima a anan, hus pɔ alay a tinen a saa ndav.»

Luvon ana Wan su Do saa may ahay

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a jan atan asa, a wa: «À alay ana Wan su Do saa may ahay nà, ki sɔnen anan nà, pɔ minje ana atɔ pac tɔ kiya wa, aday pɔ minje ana mawuzlawazl ahay wa re. Pɔ daliyugo dɔkwen, zlawan i gan anà dɔ su kon ahay kɔzlek, aday ajalay nga a tinen i wuse, i gan atan hɔrɔbɔkka, anga agungol ana zalaka à zlinder. ²⁶ Do ahay ti mac nà, anga zlawan a saa gan atan ata cɔrkɔke, aday anga way a saa tɔra ataya awan. Aday dɔkwen mɔgala sɔ way ahay à mburom ataya, ti ɓal re.

²⁷ «À alay ata kutok, ti canan anà Wan su Do winen apan i may ahay pa nga sɔ matapasl ahay pa nga mburom tɔ mɔgala awan, aday tɔ mazlaɔ a bayak a re. ²⁸ Kɔ cinen anan anà way ataya kɔ dazlak anan matanan ata cɔna, bɔnen mivel, cen ide à mburom, anga alay a kɔ dɔzlek ahay Mbɔrom i tam kwanay kutok.»

Minje sɔ buway

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Pɔ dɔɓa anahan a wa asa, Yesu a gan atan jike, a wa: «ɔnga, cen pɔ buway ti sé azar aya aday. ³⁰ Ka sak a cinen atan tinen apan ti dɔ daslam pi zek nà,

kə sənən apan zle, viya winen apan i slay coy. ³¹ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dakak ikwen anan ataya cəna, sənən a nà, bahay a Mbərom dukwen winen apan i slay ahay bəse coy.

³² «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Əlek dō sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra. ³³ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Ben a nga a kwanay

³⁴ «Ben a nga a kwanay, anga aday ajalay nga a kwanay ahay á sa wuse pa 'am sə azar uko ahay bay, kabay pa 'am sa sa mahay bay, aday pa 'am sə vaway nga bay, aday anga dāce sə daliyugo ahay bay re. Anga kak nga a kwanay kə wusek tə way ataya nà, luvon ata i slay ahay pikwen gangaf mənəna kwanay sa san pi zek. ³⁵ Andav a daliyugo i nay ahay nà, kawa balay sa mbazl way dənam ata awan. Matanan, dō ahay kəzlek pə daliyugo fok ti san pi zek bay re. ³⁶ Anga nan, njihen mə lavay zek aya hwiya, gen amboh, anga aday kə njiden məgala sa tam pə way a saa təra ataya wa. Ata nen, Wan su Do, na sak a may ahay nà, ki tiven uno pa 'am lele.»

³⁷ Natiya awan, Yesu nà, a taa dakan anan way anà dō ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom sə ipec. Aday sə luvon nà, a taa nahay way anahan ahay à bəzlom sə Ulivet. ³⁸ Aday, idə kə cədek sidew a cəna, dō ahay ta zla à man anahan ù doh sə mazlaḅ a Mbərom saa sləne atətak way anahan ahay.

22

Yudas a sukom a way tə Yesu

Mata 26.1-5, 14-16; Markus 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Alay sə azar uko sə Pasəka aday sa da tapa sə pen mə zlambar a bay ata, winen apan i dəzley ahay bəse coy. ² Bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə Miter sə Tawrita ahay, tə pəlay cəved sa vad anan Yesu, anga zlawan sə dō ahay a gan atan.

³ Natiya kutok, Fakalaw a zlan à mivəl inde anà Yudas, sə ngaman Iskariyot, winen dō kərtek à wulen su dō maslan a Yesu kuro nga cew ataya wa. ⁴ Aday Yudas ata a zla, tə təjem 'am tə bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom ataya, pi zek tə bahay sa ba pu doh sə mazlaḅ a Mbərom ahay. Tə pəlay cəved anga aday Yudas á gan atan daf pə Yesu. ⁵ Dō ataya tə taslay mivəl bayak a tə Yudas, tə zlapay sə haman dala. ⁶ A zlan à nga kutok, aday a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu, a nan aday dōwan á san apan bay re.

Alavay zek sa da dafsə Pasəka

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Natiya awan, azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata a sla, aday ti waslay wan sə təman sə Pasəka ata kutok. ⁸ Yesu a slan Piyer tə Yuhana, a jan atan nà: «Zlen, ka saa liven uko a zek tə way sa pa sə azar uko, aday dī saa pa.»

⁹ Tə cəce panan: «A nak m̄a sa lavay anan zek tə way sa pa ata nà, ahaw?»

¹⁰ A mbədahan atan apan, a wa: «Ihe, kə dəzlen à wulen su doh sə Urəsəlīma nà, ki zlingen tə dōwan a inde kəlawa pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar dezl ù doh anahan a saa zla uda ata awan, ¹¹ aday ki jen anà bahay su doh ata nà: “Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda daf sə azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay ata nà, wuraw?” ¹² Ata i dakak ikwen pə sewene a inde məduwen awan, mə lavay zek a coy. Kə ndiken anan uda way ahay fok à man ata awan.»

¹³ Ta zla kutok, ta tan ayak à nga anà way ahay fok nà, kawa ana Yesu sa jan atan ayak ata awan. Tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korintu ahay 11.23-25

¹⁴ Alay a a sla kutok nà, atə Yesu tu dō maslan anahan ahay tə njahay pə kərtek awan, sa pa way sə azar uko. ¹⁵ A jan atan, a wa: «Na gak anan may tə mindel sa pa way sə azar uko a anan tə kwanay, zukwa dəce uno i sa nay nà, na. ¹⁶ Anga, nen apan ni jak ikwen, ni naa pa way sə azar uko sabay, si azar uko a anan i ga zek à bahay a Mbərom aday.»

¹⁷ A gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a jan atan, a wa: «Təmihen anan, aday sen wa jəbje6 kwanay a fok, ¹⁸ anga ni jak ikwen, i ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanan à alay à bahay a Mbərom kà nak aday.»

¹⁹ Aday a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa, a varan atan, a wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kà ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.»

²⁰ Matana asa re, pə dəba a way a tinen sa pa ata wa, a gəba gəsa'am, a varan atan anan, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ban 'am wiya tə dō ahay. A ban 'am a nə tə mez uno ma pak a anga kwanay ata awan. ²¹ Aya əna, ihe! Do sa ga upo dəf ata, winen apan i pa way pə kərtek a ti nen à man a anan awan. ²² Tə dīdēm a nà, nen Wan su Dō nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dəce i naa tan à nga anà dō saa ga upo dəf ata awan.»

²³ Njavar anahan ataya tə dazlan sə cece pi zek ahay wa, ta wa: «Aday waya à wulen a nuko sa ga way ata anaw?»

Waya sə zalay dō tə məduwen a anaw?

²⁴ Pə dəba anahan a wa nà, avad awiyaway a slabak à wulen su dō maslan ahay inde pa 'am sa jəka, à wulen a tinen inde, sə zalay dō tə məduwen nə wayaw?

²⁵ Yesu a jan atan: «Bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pə dō ahay nə tə məgala. Əna hwiya ta gan may dō ahay tə varan atan zlangar, aday tā ja nà, tinen dō sa man zek à dō ahay re. ²⁶ Aya əna, a kwanay nà, matana itabay. Dō məduwen a à wulen a kwanay inde nə à təra kawa dō cədeu awan. Do sa lavan nga anà dō ahay dukwen à təra adəka nà, kawa dō si mer su way.

²⁷ «Do məduwen a nà, wayaw? Do mə njahay a à man sa pa way ata daw, kabay dō sa gan mer su way ata daw? Do məduwen a nà, winen mə njahay a à man sa pa way ata ba? Əna, nen à wulen a kwanay inde nà, kawa dō si mer su way.

²⁸ «Aday kwanay nà, dō mə njahay aya ti nen pac pac à dəce uno ahay inde fok. ²⁹ Kawa ana Bəbay uno sə vuro ahay bahay ata nà, nen dukwen ni təra kwanay bahay aya re, ³⁰ anga aday ki sen way, ki pen way pə kərtek a ti nen à bahay uno inde. Ki i njihen à man sə njahay sə bahay inde, sa gan sariya à zaav sə Isəra'ila ahay kuro nga cew ataya awan.»

Atə Yesu tə Piyer

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a jan anà Piyer, a wa: «Simon, Simon! Fakalaw kə njadək pikwen cəved sə tambal kwanay, kawa ndaw aday sə gəzla anan pi zek wa tə janjar ata awan. ³² Əna na gak amboh anà Mbərom anga iken, Simon, aday kə mbəsək

sa daf nga pi nen bay. Aday iken kə jalak pə ines anak, kə mak pə cəved nà, kə varan məgala anà mərak anak ahay ite.»

³³ Piyer a jan, a wa: «Ba Məduwen, nen mə lavay zek a sa zla tə iken kwa à dangay, kwa hus pə amac uno dukwen nen inde re.»

³⁴ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Piyer, ni jak tə didek awan, à luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

Alavay zek tə dala, tə mbulo aday tə maslalam

³⁵ Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa, a wa: «Anuno sa slan kwanay mənɲəna dala, mənɲəna mbulo, aday mənɲəna təkarak nà, awan a inde ki gen dəcə a daw?»

Tə mbəđahan apan, ta wa: «A'ay. Ma gak dəcə sə awan bay.»

³⁶ A jan atan asa, a wa: «Əna, həna ađəka kutok nà, do tə dala awan, tə mbulo a nà, à gəba. Do a aday maslalam inde apan ibay nà, à gəba kəlmije anahan, à sukom a way, aday à sukom a maslalam kutok. ³⁷ Anga nen apan ni jak ikwen, tə vindek anga nen à Deftere inde, ta wa: “Winen mə baslay a à wulen su do sə atahasl ahay inde.*” Way a aday mə vinde pi nen ata nà, təktek i təra.»

³⁸ Njavar anahan ahay ta jan nà: «Ba Məduwen, ihe, maslalam ahay inde həna cew.»

A jan atan: «Coy, i sla dā!»

Yesu a ga amboh à Gecemene

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Yesu a nay ù doh wa, a zla kawa anahan sə kwakwa ata awan, à bəzlom sə Ulivet. Njavar anahan ahay tə pərahan azar. ⁴⁰ A dəzle à man ata nà, a jan atan, a wa: «Gen amboh anà Mbərom anga aday kə tiven anan anà way saa njak kwanay ahay.»

⁴¹ A zla pə cakay a tinen wa zad, a dukwe gərmec, a ga amboh, a wa: ⁴² «Bəbay uno, kə zlak anak à nga nà, gəba puno dəcə saa nay upo a anan ata ite. Aya əna, way kawa su no nà, à təra bay, si kawa sa nak iken.»

[⁴³ Natiya maslay a Mbərom a nay à mburom wa, a kan zek à Yesu sa man a mivel ù doh. ⁴⁴ Winen apan i jalay mərava a tə mindel, a ga amboh tə məgalak awan. Winen apan i ga amboh ata nà, herreə anahan a təra kawa məcərkazlay si mez, aday a laray pə yugo.]

⁴⁵ A slabak pə amboh wa bine siwaw nà, a ma à man ana njavar anahan a maakan ataya awan. A tan atan ahay à nga nə ma njak ahan aya awan, anga mbac kə slahak atan tə mindel. ⁴⁶ A jan atan nà: «Kə njəken ahan nà, angamaw? Slabiken, gen amboh anga aday kə tiven anan anà way saa njak kwanay ahay.»

Do ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Yesu kə ndəvak anan 'am ata fan bay, do ahay bayak a ta nay ahay. Yudas, do kərtek à wulen sə njavar anahan aya inde kuro nga cew ata, winen a njahan atan ahay pa 'am wa. A hədəkey pə cakay a Yesu aday sa ban anan həmbok. ⁴⁸ Əna Yesu a jan, a wa: «Iya, Yudas! Cəkəbay, a nak sə njəko uda awan, i nen Wan su Do nà, ta sa ban nen həmbok matana daw?»

⁴⁹ Do aya tinen jiga pə kərtek a tatə Yesu ataya tə canan à way a saa təra ata nà, ta jan nà: «Ba Məduwen, mə wacay atan tə maslalam daw?»

* 22:37 Ca pə Esaaya 53.12.

⁵⁰ Cəna, do kərtek à wulen a tinen wa, a car anan 6ile ana bahay nga su do sə gədan dundo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay sə alay puway poc.

⁵¹ Əna Yesu a jan atan nà: «Mbiken! Kà slak da.»

A laman anà sləmay a dowan ata, a mbar anan.

⁵² Aday Yesu a jan anà bahay sə gədan dundo anà way ahay pi zek tə bahay sa ba pu doh sə mazla6 a Mbərom ataya, aday tə məced sə Yahuda aya sa nay apan sa ban anan ata nà: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya kawa nen nà, do sə ngəzar do à cəved inde daw? ⁵³ A alay a nen inde tə kwanay à doh sə mazla6 a Mbərom pac pac dəp nà, kə bənen nen daw? Əna həna nə alay a kwanay kà slak, alay ana bahay sə setene ahay sa ga bahay à luvon inde ata awan.»

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.57-58, 69-75; Markus 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27

⁵⁴ Natiya, do ahay ta ban anan Yesu kutok, ta zla anan əga bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay. Piyer winen apan i pərahan ayak azar à də6a wa à də6a wa. ⁵⁵ Do ahay ta han uko à gala, aday tə njahay apan tuw nà, Piyer dukwen a njahay à wulen a tinen inde cite re.

⁵⁶ Dəna sa ga mer su way à doh ata a canan à Piyer winen mə njahay pə uko ata nà, a zəzor anan, a wa: «Həna ana ata nà, do a Yesu a re.»

⁵⁷ Əna Piyer a məman anan, a wa: «Dalay a anan, nen, na san a dowan a anan bay jiga awan!»

⁵⁸ Pə də6a wa mənjoek, do hinen a canan asa, a wa: «Iken dukwen do a Yesu a re.»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «A'ay, wan ada. Nen do anahan bay wuna!»

⁵⁹ A njahay pə də6a wa capəpa nà, do hinen inde a mənahan anà 'am ata hayə6 hayə6, a wa: «Tə didem awan, həna anan ata nà, do a Yesu awan, bina winen Galile ahay.»

⁶⁰ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Wan ada, a nak sa ja nə maw? Na san 'am anak ata bay wuna.»

Mənjenja sa ndav anan 'am anahan ata cəna, njəkar a zlah kwayan'a.

⁶¹ Coy, Bahay Yesu a mbədahay 'am, a cay ahay pə Piyer, aday cəna 'am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «À luvon a sə biten a anan inde, aday njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» ⁶² Coy Piyer a nay uho, a yam cədcək cədcək tə ide sə ayam.

Do ahay ta ran mindel à Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³⁻⁶⁴ Do sa ba pə Yesu ataya tinen gədek sə gənanan. Tə kərtan zana pə ide, aday tə dəcan, tə cəce panan kutok: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?»

⁶⁵ Ta jan 'am sə suwat ahay à nga wa cara cara.

Yahuda ahay ta gan sariya anə Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Ide a cəde sidew a cəna, məced sə Yahuda ahay pi zek tə bahay sə gədan dundo anà way ahay, aday tə miter sə Tawrita ahay, tə halay nga fok. Ta zla anan Yesu à man sa ga sariya a tinen, ⁶⁷ tə cəce panan, ta wa: «Kak iken nə Almasihu, do ana Mbərom sə slənay saa tam anan do sə daliyugo ahay ata nà, dakan umo anan bldaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Həna nə dəkak ikwen anan dəp dukwen, ki dəfen apan nga bay. ⁶⁸ Aday nà cəce pikwen wa dukwen, ki mbədihen uno apan bay re. ⁶⁹ Aya əna, azanan pa 'am nà, nen, Wan su Do, ni i njahay tə alay puway ana Mbərom Ba məgala.»

⁷⁰ Tinen a fok ta jan, ta wa: «Həna nà, iken nə Wan a Mbərom cukutok daw?»

A mbəđahan atan apan: «Ayaw! Kawa ana kwanay a sa ja ata awan.»

⁷¹ Ta ja kutok, ta wa: «Həna nà, di gan may anà side hinen re daw? Mənuke də slənek tə sləmay a nuko à 'am anahan wa coy asanaw?»

23

Ta zla anan Yesu əga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Pə dəba anahan a wa kutok nà, do sa gan sariya anà Yesu ataya fok, tə slabak ta zla anan əga Pilatu, do sə Ruma, winen bahay a pə daliyugo sə Yahudiya. ² Ta ndəb 'am ahay cara cara pə Yesu, ta wa: «Winen apan i təran awan anà do a manay ahay. A wa dowan à varan jangal anà bahay sə Ruma bay fok. Aday dukwen a wa winen nà, Almasihu, bahay awan.»

³ Pilatu a cəce 'am pə Yesu wa, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?» Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

⁴ Pilatu a jan anà bahay sə gəđan dundo anà way ahay tu do a mə halay nga bayak ata awan, a wa: «Na tak anan à nga anà mungok sa ban anan apan dowan a anan bay.»

⁵ Əna, do ataya tə mənahan asa, ta wa: «Winen apan i təran awan anà do ahay ta 'am anahan ataya pə daliyugo sə Yahudiya fok. A dazlan ahay kwa pə daliyugo sə Galile wa, dezl hənə kə njadak anan ahay à man a anan re.»

⁶ Pilatu a sləne 'am ata cəna, a wa: «Dowan a anan nà, winen Galile ahay daw?» ⁷ A sləne sə jəka Yesu a nay nà, pə daliyugo ana Hiridus wa ata nà, a wa tə zla anan əga Hiridus, anga à alay ata dukwen, Hiridus a winen inde agay anahan awan, à Urəsalima.

Ta zla anan Yesu əga Hiridus saa gan sariya

⁸ Hiridus a canan à Yesu cəna, a zlan à nga. Kə njahak bayak awan, a gan may sə canan à Yesu, anga ba do ahay tə təkəkək anan ləbara anahan awan. Winen a bayak nà, i canan à Yesu winen apan i ga masuwayan.

⁹ Hiridus a cəce 'am ahay pə Yesu wa bayak awan, əna Yesu kə mbəđahak anan apan bay.

¹⁰ Bahay sə gəđan dundo anà way ahay, tə miter sə Tawrita ahay tinen inde à man ata re. Tinen, tə zəga anan sa ndəb apan 'am asa.

¹¹ Coy Hiridus tə suje anahan ahay ta ca apan nà, gəsən'a, ta ma nga sə mbasay apan. Ta pak apan zana lele awan, aday ta ma anan əga Pilatu asa.

¹² Pə luvon ata ite, atə Hiridus tə Pilatu ta ban car kutok, bina abay həren, tinen nà, tə ngəlinge i zek bay way anahan.

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-26; Markus 15.6-15; Yuhana 18.39 - 19.16

¹³ Pilatu a halan nga anà bahay sə gəđan dundo anà way ahay, pi zek tu do sə lavan nga anà do ahay, aday tu do azar aya bayak awan. ¹⁴ A jan atan: «Kə bənen uno ahay dowan a anan. Ki jen nà, winen apan i təran awan anà do ahay. Ihe, nə cəcihek panan hənə nà, pa 'am a kwanay a fok. Ki jen nà, winen tə mungok awan. Əne, nen nə njadak apan way kawa ana kwanay sa ja, abay tədə sa man anan mungok ata bay. ¹⁵ Hiridus dukwen kə mak anan ahay à man ana awan, anga kə tak anan à nga à mungok sə awan aday abay tədə sa vad anan apan ata bay re. ¹⁶ Anga nan, ni ndəbay anan cəna coy, aday ni mbəsak anan.»

[¹⁷ A jan atan matanan ata nà, anga azar uko sə Pasəka kə slak ahay cəna, a taa mbəsakan atan anan ahay do sə dangay kərtek.]

¹⁸ Əna tinen a fok ta zlah tə məgalak awan, ta wa: «Ma gan may ki mbəsakay ahay nà, Barabas, aday dōwan a anan nà, kâ vad anan.»

¹⁹ Barabas sə dōwan ata nà, winen à wulen su dō sə vəze pə Ruma ahay à Urəsəlima ataya awan. Aday winen nə kə vədak nga su dō re. Ta ban anan à dangay nà, anga nan.

²⁰ Pilatu a man atan anan 'am ata asa, anga winen nà, a nan sə mbəsak anan Yesu. ²¹ Əna dō ataya ta zlah tə məgalak a asa, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom! Darak anan ayak pə dədom!»

²² Pilatu a jan atan tə slala maakan a asa, a wa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw? Nen nə njadək apan ines sa man anan mungok aday abay tədə sa vad anan apan à məke itəbay. Suwan ni ndəbay anan cəna coy, aday ni mbəsak anan.»

²³ Əna dō ataya tə zəga anan sa zlah tə məgalak awan. Ta gan may si tə darak anan ayak pə dədom. Tə njadək apan cəvedə anga abəbal awan a tinen ata awan. ²⁴ Pilatu a təma sa ga kawa ana a tinen sa gan may ata kutok.

²⁵ A mbəsakay anan ahay Barabas, kawa ana tinen sə cəce panan ata awan, dōwan aday bə tə bənək anan à dangay anga a vəze pə Ruma ahay, aday dukwen kə vədak uda nga su dō re, ata awan. Yesu nà, Pilatu a varən atan anan ahay, aday tə ga anan alay kawa ana tinen sa gan may ata kutok.

*Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngəd awan
Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27*

²⁶ Natiya kutok, suje ahay tinen apan ti zla anan Yesu nà, tə zlangay tə dōwan a inde tə ngaman Simon, winen dō sə Siren ahay, winen apan i may ahay à kiβe wa. Ta ban anan, tə tavakan dədom mə zləngəd a mbalə Yesu ata, aday à pərahan anan ayak azar à dəβa wa.

²⁷ Dō ahay bayak a, tinen apan ti pərahan ayak azar à dəβa wa anə Yesu. A wulen a tinen nà, uwar aya inde, tinen apan ti yam gweguzguzze anga winen. ²⁸ Yesu a mbədəhay patan 'am, a jan atan ahay, a wa: «Dəna sə Urəsəlima ahay, kə yimen anga nen bay. Yimen adəka nə zek a kwanay, aday wan a kwanay ahay re! ²⁹ Anga alay sə dəcə winen apan i nay ahay. Ata, sa naa taslay mivel nà, uwar aday winen dərlay awan, tə uwar aday kə wahak fan bay ata awan, tatə uwar aday kula dōwan kə sak pay anahan bay ata awan. ³⁰ Aday, dō ahay ti dazlan sa ja nà: “Bəzlom ahay, mbəzlen ahay pumo! Culok ahay dukwen ənga ndisen ahay pumo ite!” ³¹ Nen nà, kawa dədom məngədaz awan. Aday ta sak u go way a anaya anə nen, dədom məngədaz ata nà, ti naa gan anə dō aday tinen kawa dədom mə kuray ataya ite nə, kəkəma asanaw!»

³² A man ata ite nà, dō sə akar aya inde cew. Suje ahay ta ra atan anga ines a tinen, saa vad atan tatə Yesu. ³³ Tə dəzle à man sə ngaman Kələkəsl-sə-Nga ata nà, tə daray anan Yesu tu dō sə akar a cew ataya pə dədom à man ata awan, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

³⁴ Yesu a gan amboh anə Mbərom, a wa: «Bəbay uno, pəsen atan anan ines a tinen, anga ta san way a tinen a sa ga hənə ata bay.»

Suje ahay tə gəzla anan zana a Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan caca.

³⁵ Aday dō a mə tavay aya à man ata awan, tinen apan ti ca ide həməcəce. Bahay sə Yahuda aya inde ite, tinen apan ti tərə anan Yesu à məndək, ta wa: «Kə təkək anan dō azar aya asanaw! Kak winen Almasihu, dō a Mbərom mə walay saa tam anan dō a acəkan nà, à mbar a zek anahan a ite bidaw?»

* 23:30 Ca pə Hose'a 10.8.

³⁶ Suje ahay dukwen tə hədəken ayak pə cakay, sa jan ayak 'am sə suwat. Tə varan ayak way mə kwasay a inde, aday sərekeke re aday á sa. Ta jan: ³⁷ «Kak iken bahay sə Yahuda ahay nà, tam anan nga anak a kutok bidaw?»

³⁸ Tə vinde way pə pəlungwad, ta wa: «Həna anan nà, bahay sə Yahuda ahay.» Aday tə tapak anan ayak pa nga sə dədom a mə zləngad ata awan.

³⁹ Natiya, do kərtek à wulen su do sə akar a mə daray aya pə dədom ata awan, a gənanan à Yesu ite, a wa: «Na wa iken nà, Almasihu ba? Ənga, tam a zek anak, aday ká tam manay ite bidaw?»

⁴⁰ Əna do anahan a hinen ata a gafan ayak apan 'am, a wa: «Iken nà, kə jəjaran anà Mbərom itəbay daw? Anga iken dukwen do ma ban a kawa winen a re asanaw! ⁴¹ Mənumo dá sa dəce a anan nà, tədə anga ines anumo sa ga ata awan. Əna winen nà, kə gak awan itəbay asanaw!»

⁴² Natiya, dowan ata a jan à Yesu, a wa: «Ka sak a nay ahay tə mazlaḅ sə bahay anak a nà, aday kem, kə bayak upo ite.»

⁴³ Yesu a mbədəhan apan kutok, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdēm a həna: Pə luvon a sə biten a anan, dī zlumo à jerne a Mbərom inde.»

Amac a Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Natiya awan, à man ipec inde nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədīmbom, hus à njamde maakan.

Aday zana sə gəzla man sə njahay a Mbərom pi zek wa tu do ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata, a ngəraw à mamasl a wa əndem. ⁴⁶ Yesu a zlah tə məgalak awan, a wa: «Bəbay uno, ni mbəsakak anan ayak sifa uno à alay anak inde.†»

Pə dəḅa anà 'am anahan ata wa nà, a mac way anahan.

⁴⁷ Bahay sə suje sa man ataya ata, a canan à way a sə təra ata nà, a həran nga anà Mbərom, a wa: «Dowan a anan nà, winen do dīdek a acəkan.»

⁴⁸ Do sa nay sa cak ayak apan ataya fok tə canan à way a sə təra i ide a tinen inde ata nà, kuwaya fok a haw way anahan gərləhlah ta nga mugo. ⁴⁹ Əna do sa san anan ataya pi zek tə uwar sə pərahan ahay azar kwa à Galile wa ataya, tə tavay zad, ta ca pə way a sə təra ataya ahay.

Tə gəḅa anan Yesu à məke

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Natiya kutok, dowan a inde tə ngaman Yusufu, winen do sə Arimatiya ahay pə daliyugo sə Yahudiya. Winen apan i ba bahay a Mbərom. Winen do dīdek a pa 'am a Mbərom. Abay winen nà, do kərtek à wulen su do sa gan sariya anà Yesu ataya awan, əna winen nə kə təmahak 'am a tinen ata itəbay.

⁵² A zla à man a Pilatu saa cəce panan cəved sə gəḅa məsinde a Yesu aday i sa la anan. ⁵³ A njad cəved ata kutok nà, a zla, a dazay anan ahay məsinde a Yesu pə dədom mə zləngad ata wa. A nga apan rəkot a inde, a dəfak anan ayak à jəvay ma la a à jama inde, à man a aday kula tə dəfak ayak uda məsinde bay ata awan. ⁵⁴ Way ata a təra nà, ta pac sə dezele, aday defefe luvon sa man uda winen apan i slay uda bəse.

⁵⁵ Uwar sə pərahan ahay azar anà Yesu kwa ahay à Galile wa ataya tə pərahan azar anà Yusufu dezl pa 'am jəvay, aday ta ca pa sə dəfak anan ayak Yesu à məke inde ata awan. ⁵⁶ Aday ta ma way a tinen agay, tə lavay a zek tə amar sə wurde sə rəbas lele dun'a ata awan. Aday ta man uda awan pə luvon sa man uda awan, kawa ana Tawrita a Musa sə dakan atan anan.

† 23:46 Ca pə Jabuura 31.6.

24

*Yesu a slabakay ahay à mæke wa
Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10*

¹ Ta pac sə zaka* kutok, pærek duwdew, uwar ataya tə wule pa 'am jəvay. Ta zla anan tə amar a tinen sə lavak anan ayak zek ata kutok. ² Tə dæzle nà, ta tan ayak à nga anà bəlèlen mæ bətukwal a pa 'am jəvay wa, mæ jəkay awan. ³ Ta zla à jəvay ata inde† mærek kutok, əna ta tak anan à nga anà zek sə mæsinde a Yesu Ba Məduwen bay re. ⁴ A gan atan nà, wurdədəsdəssa.

Kwayan'a, dōwan aya inde cew ta kan atan zek. Aday tinen tə zana aya pi zek, a dav nà, herre kwedekkwedek. ⁵ Uwar ataya tə canan à dōwan a cew ataya cəna, ta ma nga sə jəjar, tə rihe nga a tinen ahay ù vo.

Cəna, dō ataya ta jan atan: «Waka dō nə tə sifa coy asənə, kə pəlen anan à wulen sə mæsinde ahay wa nà, angama mba asanaw? ⁶ Winen inde à man a anan sabay. Kə slabakak ahay à mæke wa. Bayiken pa 'am anahan a sa jak ikwen à alay a kwanay à Galile ata awan. A wa: ⁷ «Təktek, nen, Wan su 'Do nà, ni slahay à alay su dō sə atahasl ahay inde, ti darak ayak nen pə dədom mæ zləngad awan. Aday pə luvon maakan a anahan a nà, ni slabakay ahay à wulen sə mæsinde ahay wa.»

⁸ Natiya, 'am a Yesu a sa jan atan ata a man atan ahay à nga inde kutok.

⁹ Coy, ta may way a tinen pa 'am jəvay wa, tə dakan anan ləbara ata anà njavar a Yesu a kuro nga kərtek ataya awan, aday anà azar su dō ahay a fok re. ¹⁰ Sa man anan ləbara ata anà dō maslan ataya nà, Mariyama sə Magədala, tə Yuwana, aday tə Mariyama, may a Yakuba, aday uwar a azar a sə pərahan atan ayak azar ataya re.

¹¹ Dō ataya tə sləne ləbara sa 'am ata cəna, tə dəfak apan nga bay. A ga patan nà, kawa uwar ataya ta jan atan nà, 'am sə uwar ahay kəriya awan.

¹² Əna Piyer nà, a slabak, a haw pa 'am jəvay. A dæzle cəna, a zərdək ayak ide à jəvay inde. Awan uda ibay. Mə mbəsak a nà, zana vərre gərəvve kəriya awan. A zla agay, əna way ata a gan nə wurdədəsdəssa hwiya.

Pə cəved sa zla à Emawus

Markus 16.12-13

¹³ Ta pac ata kərtek awan, dō ahay cew à wulen sə njavar anahan ataya wa, tinen apan ti zla à wulen su doh a inde sə ngaman Emawus ata awan, dərən pi zek wa tə Urəsalima nà, i ga way sə kilomiter kuro nga kərtek. ¹⁴ Tinen apan ti zla nà, ti kad bala pə ləbara su way a sə təra ata kurkwer.

¹⁵ Tinen apan ti kad bala a tinen ata mba cəna, degeslef Yesu a njadak atan ayak pə cəved. Ta zla pə kərtek awan. ¹⁶ Tə canak anan à Yesu, əna awan a kə nahak atan pə ide. Anga nan, tə sənək a bay.

¹⁷ Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə kiden bala pa ma à cəved wa anaw?»

Tə tavay jərem ma ga mugo aya awan. ¹⁸ Dōwan a kərtek a sə ngaman Keliyupas ata a mbədahan apan, a wa: «Dō sə Urəsalima ahay fok ta san pə way a sə təra à luvon a anaya inde kutok nà, sa san apan ite bay nə, iken kərtek kələdaw?»

¹⁹ Yesu a cəce patan wa, a wa: «Ma sə təra anaw?»

Tə mbədahan apan: «Way sə təra pə Yesu, dō sə Nazaratu ata awan. Winen nə dō maja'am a Mbərom. Dō tə mægala si mer su way a, aday tə mazla6 sa 'am a, pa 'am a Mbərom aday pa 'am sə dō ahay fok re. ²⁰ Bahay sə gadan dundo anà way ahay pi zek tu dō sə lavan umo nga ahay, ta ban anan, tə varan anan

* **24:1** Zaka nà, tə ngaman Zlaba re. † **24:3** Jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

anà Ruma ahay, ta gan sariya saa vad anan, tə darak anan ayak pə dədom.
²¹ Abay manay mə jalay nà, winen nə do saa tam anan Isəra'ila ahay. Aday way a sə tara apan ata dukwen həna kə gak way sə luvon maakan re. ²² Natiya dukwen, uwar sə əga manay ahay tə vawak umo nga wadan wadan, anga sə duwdew a anan tə wulek pa 'am jəvay, ²³ əna ta tak anan à nga anà məsinde anahan a à jəvay inde sabay re. Ta may agay, ta jan umo ləbara awan, ta wa: "Maslay a Mbərom ahay ta kan umo zek, ta jan umo nà, winen inde tə sifa awan!" ²⁴ Aday, do sə əga manay ahay ta zlak saa cay ide pa 'am jəvay ata wa dukwen, ta tan ayak à nga anà way a kawa ana uwar ataya sa jan umo, əna ta tak anan à nga anà məsinde a bay re.»

²⁵ Natiya, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Hey, kwanay do sa san awan bay ahay, do mənok aya sa dəf nga pa 'am ana do maja'am a Mbərom ahay!

²⁶ Abay Almasihu i sa zla à mazlaḅ sə bahay anahan inde nà, təktek i ga dəce ndəlekeke aday bidaw?»

²⁷ Aday a dakan atan anan 'am kawa ma jay a pə winen à Deftere a Mbərom inde, ata a dazlan ahay à deftere a Musa ahay wa, hus anan à deftere su do maja'am a Mbərom ahay inde fok.

²⁸ Natiya, tinen apan ti dəzle à wulen su doh a tinen saa zla uda ata bəse nà, Yesu a ga kawa i zla way anahan ta man hinen. ²⁹ Əna ta ngam à zla patan wa bay. Ta jan nà: «Pac kə slahak ù doh aday luvon winen apan i ga bəse kutok nə, suwan njahuko à man a anan.» Yesu a may ahay, a njahay tə tinen.

³⁰ A alay sa pa way nà, Yesu a gəḅa tapa sə pen, a ngəran anà Mbərom, a gəzla anan tapa sə pen ata i zek wa, a varan atan anan. ³¹ Natiya, ide a cəden atan lele, ta san anan kutok. Cəna sawayah a zla pa man sə ide a tinen wa.

³² Ta jan i zek ahay kutok, ta wa: «Kawa anahan sa jak umo ahay 'am pə cəved wa, aday sə dəkak umo anan 'am sə Deftere a Mbərom ata nà, a gak umo ahay nə mbadada bidaw?»

³³ Tə slabak kwayan'a, ta ma à Urəsalima. Ta tan ayak à nga anà njavar anahan ahay kuro nga kərtek ataya, tu do azar aya mə halay nga awan.

³⁴ Do a mə halay nga ataya ta jan ù do cew ataya kwayan'a, ta wa: «Yesu Ba Məduwen kə slabakak ahay acəkan, bina Simon kə canak anan!»

³⁵ Do a cew ataya ite tə təkəren anà do ataya way sə tərən atan ayak pə cəved wa, aday taa san a Yesu nà, à alay a winen sə gəzla anan tapa sə pen ata awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

³⁶ Tinen apan ti ja 'am ata mba kutok, Yesu a tavay jek à wulen a tinen inde. A jan atan, a wa: «Zay à tərak ikwen.»

³⁷ Cəna, tanday mbac a slahay patan wa, zlawan a gan atan. Tə bayak, i ga nə tə canan anà mədahan.

³⁸ A jan atan nà: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kwanay a fok kə bayiken way à nga a kwanay inde cuwcew nà, angamaw? ³⁹ Cen pə alay uno tə saray uno ahay. Həna anan nà, nen awan. Limen uno, cen upo. Mədahan nà, kəlakasl tə sluwed si zek inde apan ibay. Əna, kə cinen uno həna nà, matana bay asanaw!»

⁴⁰ A jan atan 'am ata nà, a kan atan anan alay anahan ahay pi zek tə saray anahan ahay. ⁴¹ Ta mbak apan sa dəf nga pə way ata fan bay, anga ataslay mivel a tinen a kə zalak, aday way ata a gan atan masuwan re. Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Way sa pa inde pikwen daw?» ⁴² Tə varan ahay kələf ma vak aya mənjoek. ⁴³ A gəḅa, a rac i ide a tinen a inde.

⁴⁴ A jan atan: «Həna anan nà, way nen sə dəkak ikwen anan, à alay a nen inde tə kwanay mba ata awan. Abay way aya inde mə vinde a pi nen à

Tawrita a Musa, tə deftere ana do maja'am a Mbərom ahay, tə Jabura ahay. Təktek way ataya fok t̄ t̄ra.»

⁴⁵ A təḅan atan anā abayak nga a tinen, aday tā san 'am sə Deftere a Mbərom. ⁴⁶ A jan atan: «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, natiya. Təktek Almasihu nà, i ga d̄ce, aday i slabakay à m̄ke wa pə luvon maakan awan. ⁴⁷ Ti wazay à mazlaḅ sə sləmay anahan inde pə daliyugo fok, i dazlan nà, à Urəsalima wa, ti ja: “Mbədihen anan lən anā ines a kwanay ahay, aday Mbərom i p̄sek ikwen anan.” ⁴⁸ Saa side anan way ataya nə kwanay awan. ⁴⁹ Azanan nà, nen a, ni slənak ikwen ahay way a, kawa ana Bəbay uno sə zlapak ikwen anan ata awan. Əna, njihen à wulen su doh sə Urəsalima hus pə luvon a ni slənak ikwen ahay m̄gala sa nay à mburom wa ata aday.»

Yesu a ján à mburom

Markus 16.19-20; Mer su way ahay 1.9-11

⁵⁰ Yesu a zla atan à wulen su doh wa. Ta zla bəse tə Baytiniya. A cakaf alay à mburom, a daf patan ngama. ⁵¹ A alay a winen apan i daf patan ngama ata mba cəna, a ján à wulen a tinen wa. Mbərom a ḡḅak anan ayak à man anahan.

⁵² Tinen ite tə h̄ran nga anā Yesu, aday ta ma à Urəsalima tə ataslay mivəl a bayak awan. ⁵³ Ta taa zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, pac pac, sa taa h̄ran nga anā Mbərom.

Ləbara mugom a kawa ana
Yuhana
sə vinde anan ata awan
Adakay way pə deftere a anan

Yuhana a təkər anan ləbara a Yesu nà, tə cəved' anahan cara, bina kawa deftere azar aya sə təkər anan ata bay. A gəba mer su way a Yesu masuwayan aya cuwbe, anga sə təkər anan atətak way a Yesu, aday sə dakay anan nà, Yesu nə wayaw. A wulen sə atətak way a anaya kutok, Yesu a gəba minje sə way ahay kawa a'am, jiyjay, məsudoh, pen, do sə jugwar təman, sə dakay anan winen aday nà, winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu nə winen wayaw (1.1-51)

Masuwayan a Yesu ahay cuwbe (2.1 - 11.44)

Luvon a Yesu mədakwidok aya pə daliyugo (11.45 - 19.42)

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay (20.1 - 21.25)

Almasihu Yesu nà, winen nə 'am a Mbərom

¹ Mama'am awan, abay Mbərom kə ndakak daliyugo fan bay ata nà, dōwan a inde tə ngaman 'am. 'Am ata nà, tinen tə Mbərom nə maya awan, aday winen nə, Mbərom. ² Tinen tə Mbərom a nà, pə dələn a wa maya kurre wanahan. ³ Ta 'am ata nà, Mbərom a ndakay anan way ahay kəzlek. Way mə ndakay a mənəna 'am ata nà, ibay. ⁴ Sifa a nay ahay nà, à 'am ata wa. A tərən anà do sə daliyugo ahay nà, jiyjay. ⁵ Abay luvon nà, inde wanahan, jiyjay ata a dav uda awan, aday luvon a mba apan sə mbacay anan bay.

⁶ Natiya, Mbərom a slənay ahay dōwan a inde tə ngaman Yuhana. ⁷ Yuhana a nay ahay kawa side, sə dakan anan jiyjay ata anà do sə daliyugo ahay, aday tə daf apan nga. ⁸ Yuhana ta nga anahan a nà, winen jiyjay ata bay. Əna, a nay saa ga side sə dakay anan nə jiyjay ata awan. ⁹ Jiyjay a guzgwez ata, winen apan i nay ahay pə daliyugo, sə dəvan anà do ahay kəzlek.

¹⁰ 'Am ata nà, abay winen inde pə daliyugo. Mbərom a ndakay daliyugo a nà, tə winen awan. Əna do sə daliyugo ahay təkede tə sənək anan bay. ¹¹ A nay ahay nà, pə daliyugo anahan a wanahan, əna do anahan aya dükwen tə təmahək anan bay. ¹² Cəkəbay, do azar aya nà, tə təmahək anan, tə dəfək apan nga. Anà do ataya nà, 'am ata kə varək atan cəved sə təra atan wan ana Mbərom ahay. ¹³ Tə təra wan a Mbərom ahay nà, pə ruhom si zek bay, pa sə wahay sə bəbay ahay bay. Tə təra nà, anga Mbərom kə tarək bəbay a tinen coy.

¹⁴ 'Am ata a təra do ti zek awan, kə njahək à wulen a manay. Mə canək anan anà mazlaḅ anahan awan. A njad mazlaḅ ata nà, anga winen a nà, wan ana Bəbay Mbərom, winen wan mənduwəl awan. Mbərom a kay anan ahay sumor anahan tə didəm anahan ahay fok nà, tə winen awan.

¹⁵ Yuhana kə jak apan tə məgalək awan, a wa: «Winen nà, do, nen sa jak ikwen, na wa: "Do inde i nay ahay à dəba uno wa, əna winen nà, a zalay nen asa, anga à alay a nen mə wahay a fan bay dükwen nà, winen inde coy."»

¹⁶ Mənuko a jiya də njadək sumor à alay anahan wa, sumor pa nga sə sumor. ¹⁷ Mbərom a varək uko anan ahay Tawrita nà, tə alay ana Musa. Əna sumor a Mbərom tə didəm anahan nà, a kay atan ahay anà do ahay tə alay ana Yesu Almasihu. ¹⁸ Mbərom a aday nà, dōwan kula kə canək anan bay. Əna, wan

anahan a mǎnduwel ata, winen mǎ njahay a tǎ Bǎbay anahan maya awan, winen kǎ kak uko anan ahay Mbǎrom awan.

Side ana Yuhana, dǎ sa gan baptisma ǎ dǎ ahay

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18

¹⁹ Side ana Yuhana a dazlan nǎ, natiya awan: Pa pac a inde nǎ, mǎced sǎ Yahuda ahay tǎ slǎnay ahay dǎ sǎ gǎdan dundo anǎ way anga Mbǎrom ahay kwa ǎ Urǎsalima wa, tinen pǎ kǎrtek a tu dǎ sa man atan zek ù doh sǎ mazlaǎ a Mbǎrom ahay. Tǎ cǎce pǎ Yuhana wa, ta wa: «Iken nǎ, iken wayaw?»

²⁰ Yuhana dukwen kǎ mǎmanak atan anan bay, a jan atan anan ngǎlarak, a wa: «Nen nǎ, Almasihu bay.»

²¹ Tǎ cǎce panan asa, ta wa: «Aday iken nǎ waya kutok anaw? Iken nǎ Eliya kǎlǎdaw?»

Yuhana a mbǎdahan atan apan, a wa: «A'ay. Nen nǎ, Eliya bay.»

Ta jan, ta wa: «Yo, iken nǎ dǎ maja'am a Mbǎrom, manay sa ba ata daw?»

Yuhana a wa: «A'ay, matanan bay!»

²² Dǎ ataya ta jan kutok, ta wa: «Siya, aday iken nǎ wayaw? A nan umo sa man ayak 'am anǎ dǎ sǎ slǎnay manay ahay. Ka jan anǎ nga anak a nǎ, iken wayaw?»

²³ Yuhana a mbǎdahan atan apan asa, a wa: «Nen nǎ, dǎ mbala ana dǎ maja'am a Mbǎrom Ezaya sa jǎka:

“Dowan a inde, winen apan i zlah ǎ saf inde ǎ kǎbe, a wa:

Ten anan cǎved anga Bǎhay winen apan i nay.

Ten anan cǎved ata mǎ tavay nga a fǎhhe lele.*”»

²⁴ Aday ǎ wulen su dǎ mǎ slǎnay a pǎ cakay ana Yuhana ataya nǎ, Farisa ahay uda awan. ²⁵ Tǎ cǎce panan, ta wa: «Kak iken Almasihu bay, iken Eliya bay, aday dǎ maja'am a Mbǎrom hinen ata bay re nǎ, ka gan baptisma anǎ dǎ ahay angamaw?»

²⁶ Yuhana a mbǎdahan atan apan, a wa: «Nen na gak ikwen baptisma nǎ, tǎ a'am. Əna, dǎ inde ǎ wulen a kwanay, kǎ sǎnen a bay, ²⁷ i nay ahay ǎ dǎba uno wa. Nen na slak sǎ pǎsakan anan lǎber sǎ tǎkarak anahan bay.»

²⁸ Natiya, way a anaya fok a tara nǎ, ǎ wulen su doh sǎ ngaman Baytiniya ata awan, pǎ day uho sǎ zllinder sǎ Urdon, ǎ man ana Yuhana sa gan baptisma anǎ dǎ ahay ata awan.

Yesu nǎ, wan sǎ tǎman ana Mbǎrom

²⁹ Ide a cǎde sidew a cǎna, Yuhana a canan ayak anǎ Yesu winen apan i zlak ayak. A wa: «Tiya, wan sǎ tǎman ana Mbǎrom saa pǎse anan atahasl sǎ daliyugo ata awan! ³⁰ Winen nǎ, dǎwan a nen sa jak ikwen, na wa: “Dowan a inde, i nay ahay ǎ dǎba uno wa, a zalay nen, anga ǎ alay a nen mǎ wahay a fan bay dukwen nǎ, winen nǎ, winen inde coy.” ³¹ Winen wayaw nǎ, abay na san bay. Əna, na nay saa gan baptisma anǎ dǎ sǎ Isǎra'ila ahay nǎ, aday tǎ san anan lele.»

³² Yuhana a ga apan side asa, a wa: «Nǎ canan anǎ Apasay a Mbǎrom a dazay ǎ bagǎbaga mburom wa kawa badǎbada, a njahay apan. ³³ Abay na san winen nǎ wayaw bay. Əna Mbǎrom, dǎ sǎ slǎnay ahay nen sa ga baptisma tǎ a'am ata, kǎ jak uno, a wa: “Ki canan anǎ Apasay i dazay ahay pu dǎ, i njahay apan. Dowan ata nǎ, i ga baptisma tǎ Apasay Cǎncan awan.”»

³⁴ Yuhana a ja asa, a wa: «Nǎ canak anan acǎkan. Winen nǎ Wan a Mbǎrom. Ni side 'am ata awan.»

Njavar a Yesu mama'am aya awan

* 1:23 Ca pǎ Esaaya 40.3.

³⁵ Natiya kutok, ide a cæde sidew a nà, Yuhana winen mæ tavay a à man ata tæ njavar anahan ahay cew. ³⁶ A canan à Yesu winen apan i bar ta man ata nà, a ja, a wa: «Cen apan! Wan sè tæman a Mbærom, winen tiya.»

³⁷ Njavar a Yuhana cew ataya tæ slæne 'am ata cæna, tæ pærahan azar anà Yesu. ³⁸ Yesu a ma ide à dæba nà, a canan atan ayak, tinen apan ti pærahan azar nà, a cæce patan wa: «Kæ pælen maw?»

Ta jan: «*Rabi*, man sè njahay anak ahaw?» Ta 'am a tinen «*Rabi*» a nan sa ja nà, «Miter».

³⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay! Kâ ni cen apan!»

Ta zla pæ kærtek awan, tæ canan à man sè njahay ana Yesu. A tæra nà, tæ njamde fudò. A alay ata, tæ tæfek pi zek jiga hus à suko.

⁴⁰ Natiya, dò a cew a sè slæne side aday sè pærahan azar anà Yesu ataya nà, dowan a inde kærtek, tæ ngaman Andære, mærak ana Simon Piyer. ⁴¹ Natiya, Andære a zla a pælay anan mærak anahan Simon, a jan: «Manay mæ njadæk anan Almasihu!» Almasihu ta 'am hinen næ Kristo. A nan sa ja næ dò ma ga amar awan.

⁴² Andære a lagay anan Simon pæ cakay ana Yesu. Yesu a canan nà, a zæzor anan, a jan, a wa: «Iken nà, Simon wan ana Yuhana bidaw? Pa 'am azanan nà, slamay anak i i tæra næ Kefas.» Ta 'am a tinen, Kefas a nan sa ja nà, pækærad.†

Yesu a ngaman anà atæ Filip tæ Nataniyel

⁴³ Sidew a nà, a nan anà Yesu sa zla pæ daliyugo sè Galile. Tæ zlangay tæ Filip, a jan: «Pæruho azar!» ⁴⁴ Filip a aday nà, winen Baytisada ahay, tinen ù kon kærtek a tatæ Piyer tæ mærak anahan Andære.

⁴⁵ Filip a zla à man ana Nataniyel ite, a jan: «Dowan a aday atæ Musa tu dò mæja'am ana Mbærom ahay sè vinde apan à Deftere inde ata nà, mæ njadæk anan kutok. Winen næ Yesu wan ana Yusufu, dò sè Nazaratu ahay.»

⁴⁶ Nataniyel a jan apan, a wa: «Kak way lele a nà, i nay ahay à Nazaratu wa daw?»

Filip a jan: «Hayak ahay, ca apan!»

⁴⁷ Yesu a canan anà Nataniyel nà, winen apan i nay ahay pæ cakay anahan, a ja, a wa: «Cen apan! Do sè Isæra'ila didem a, aday a njækan uda anà dò itæbay atæ hæna!»

⁴⁸ Nataniyel a cæce pæ Yesu wa, a wa: «Ka san nen ta maw?»

Yesu a mbædahan apan, a wa: «Kurre, Filip dükwen kè ngamak anak fan bay ata nà, næ canak nà, iken ù vo sè buway mba.»

⁴⁹ Nataniyel a jan apan kutok: «Miter, iken næ Wan ana Mbærom. Bahay sè Isæra'ila nà, iken.»

⁵⁰ Yesu a mbædahan apan asa, a wa: «Ka daf upo nga nà, anga nen sa jak, na wa: Næ canak anak ù vo sè buway ata, bidaw? Ki i canan anà way ahay sè zalay hæna anan tæ mæduwen aya mba. ⁵¹ Ni jak tæ didem a nà: Ki i cinen anan anà bagæbaga mburom mæ tæba awan, aday ki cinen anan anà maslay a Mbærom ahay ti ján, ti dazay ti nen, Wan su Do.‡»

2

Azar uko sè gæba dalay à Kana

¹ Yawa, luvon cew pæ dæba anahan a wa nà, azar uko sè gæba dalay a tæra à Kana, pæ daliyugo sè Galile. May ana Yesu winen inde à man ata awan.

† **1:42** Ta 'am hinen dükwen, Kefas a nan sa ja Piyer. ‡ **1:51** Yesu a nan sa ja nà, winen kawa sasala sa zla à mburom.

² Dukwen tə ngamak atan ayak anə atə Yesu tə njarav anahan ahay à man ata re.

³ A alay sa sa mahay sə azar uko kutok, mahay a ndav pə dō ahay wa. Angan nan, may a Yesu a jan, a wa: «Mahay inde pə dō ahay sabay!»

⁴ Yesu a mbədahan apan, a jan, a wa: «Uwar a anan, kə wuwo nga ti mer su way ata nə angamaw? Alay uno kə slak fan bay.»

⁵ May anahan a jan anə dō si mer su way ahay, a wa: «Gen kawa anahan saa jak ikwen ata fok!»

⁶ Matanan, tugoy su kon ahay inde à man ata ma la aya mbərka sa taa pak uda a'am. Kərtek sə tugoy ataya nà, a gəba a'am i ga way sə liter səkat, kawa sa ja bine siwaw nà, kəlawə mbərka. Tə a'am sə tugoy ataya awan, Yahuda ahay ta taa banay anan saray, zek, tə cakad a way, kawa sə pəra a tinen ahay.

⁷ Yesu a jan anə dō sa ga mer su way ahay: «Rihen anan tugoy a anaya tə a'am.» Tə ngahay a'am awan, ta rah anan tugoy ataya cesl cesl. ⁸ Yesu a ja kutok: «Həna nà, ngihen ahay wa asa, zlen anan anan ayak anə bahay sə azar uko.» Ta ga kawa anahan sa jan atan ata awan.

⁹ Bahay sə azar uko ata, a tukom anan nà, kə tərak mahay coy. Əna, winen nà, a san sa jəka mahay a, a nay ahay nə tə wura wa anaw bay. Sa san nà, dō sə ngahay ataya dəkdek. A ngaman ayak anə dō sə gəba dalay ata awan, a jan: ¹⁰ «Abay dō ahay ta taa lahan anan anə dō ahay nà, mahay mugom awan. Kagasl, mahay kə vawak atan nga nà, ti var winen mugom a bay ata awan. Aka aday iken nà, kə dərək anan mugom awan hus həna nə kəkəməw?»

¹¹ Natiya awan, masuwayan ana Yesu sa ga mama'am awan, a təra nà, à wulen su doh sə Kana, pə daliyugo sə Galile. A kay anan ahay mazlaḅ anahan, aday njarav anahan ahay ta daf apan nga.

¹² Pə dəba anahan a wa, ta zla way a tinen à wulen su doh sə Kafarnahum tata may anahan tə mərak anahan ahay pi zek tə njarav anahan ahay, aday tə njahay à man ata luvon ahay mənəcək ca.

Yesu a razl dō sa ga masa ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom wa

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Lukas 19.45-46

¹³ Natiya, alay sə azar uko sə Pasəka ana Yahuda ahay i sa dəzley bəse nà, Yesu a zla à Urəsalima kutok. ¹⁴ A njadək ayak ù doh sə mazlaḅ a Mbərom à man ata nà, dō sa ga masa ahay. Dō hinen ahay tə sukom anan way ta sla ahay, tə təman ahay, tə kurkudok ahay, aday dō a azar aya nə, dō sə bəmbad dala ahay. Tinen a fok mə njahay aya pə tabal a tinen ahay.

¹⁵ Natiya kutok, Yesu a japay anan 'am sə liḅer ahay, aday a təra anan məkiḅek awan, a rəzlay atan ahay gənaw ahay uho: sla ahay, təman ahay. A dazlan, a guce anan dala a tinen ataya à məndak, a hərək anan tabal su dō sə bəmbad dala ataya fok. ¹⁶ A jan anə dō sə kurkudok ahay re, a wa: «Zlen anan awan anaya à man a anan wa. Kə tərən anan doh ana Bəbay uno doh sa ga uda masa bay.»

¹⁷ Njarav anahan ahay ta ma nga sə jalay pa 'am ma ja a à Deftere inde ata awan. 'Am ata a wa: «Asan zek su doh anak nà, winen apan i ban à mivəl uno inde bayak a kawa uko.*»

¹⁸ Bahay sə Yahuda ahay tə cəce pə Yesu wa kutok, ta wa: «Gədan anak inde sa ga way ataya daw? Əna ga masuwayan, aday mə san gədan inde apak matana acəkan.»

¹⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Mbəzlen anan doh sə mazlaḅ a Mbərom a anan. Aday nen ni han anan maza à luvon maakan inde.»

* 2:17 Ca pə Jabuura 69.10.

²⁰ Ta jan, ta wa: «Do ahay ta han doh a anan nà, ava ahay ta gak kwa kuro fudò nga mbərka. Aday iken nà, ki han anan à luvon maakan inde kələdaw?»

²¹ Yesu a ga minje tu doh ata nà, pi zek anahan. ²² Pə dəba ana Yesu sə slabakay ahay à məkə wa nà, njavar anahan ahay tə jalay pa 'am anahan ataya jiga awan. Ta daf nga pa 'am ma ja à Deftere a Mbərom inde ataya awan, aday ta daf nga pa 'am anahan ata awan.

Yesu a san way sə mivəl sə dō ahay zle fok

²³ Natiya awan, à alay sə azar uko sə Pasəka ata fok nà, Yesu a njahay à Urəsaliya à man ata awan. Do ahay bayak a tə dəfak apan nga, anga tə canak anan anà masuwayan anahan ahay sa ga. ²⁴ Aya əna, Yesu kə ngəmak sa daf patan nga bay, anga winen a san ajalay nga su dō ahay zle kəzlek. ²⁵ Yesu kə pələk sa jəka dōwan à dakan anan ajalay nga su dō kwa mənjək bay, anga a san way sə mivəl sə dō ahay zle fok.

3

Atə Yesu tə Nikodemus

¹ Dōwan inde à wulen sə Farisa ahay inde, tə ngaman Nikodemus. Dōwan ata nà, winen dō kərtek à wulen sə məcəf sə Yahuda ahay inde. ² Nikodemus kutok, a nay ahay pə cakay ana Yesu sə luvon. A jan a wa: «Rabi*, na san zle, iken nà, miter ana Mbərom sə slənay ahay, anga kula dōwan kə gak masuwayan sə way kawa ananak ite nà, ibay. Kak si Mbərom winen tə dōwan ata awan.»

³ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Do zənzen a nà, i mba apan sa zla à bahay a Mbərom inde bay, kak si i təra dō mə wahay a mə slala cew a aday.»

⁴ Nikodemus a cəce panan kutok a wa: «Do kə gak məduwer coy nà, i njad ti wahay anan maza awan nà, kəkəməw? Dōwan ata i njad sa ma à kutov ana may anahan maza awan, aday may anahan i wahay anan asa kələdaw?»

⁵ Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Kak dōwan a mə wahay a miza tə a'am bay, aday tə Apasay Cəncan awan bay cəna, dōwan ata i mba apan sa zla à bahay ana Mbərom inde bay. ⁶ Dō sə daliyugo ahay tinen apan ti wahay, əna tə wahay nə zek dəkdek. Aday dō mə wahay a tə Apasay Cəncan ataya nà, tinen dō ana Apasay Cəncan aya awan. ⁷ Am a anan à gak masuwayan adəka bay. Kawa anuno sa jak, bəlaray tə wahay kwanay tə slala cew a aday. ⁸ Mad a bal nà, à man anahan kawa sa gan may. Kə sləne zle, əna ka san sa jəka a nay awanaw bay. A zla nə ahaw dukwen, ka san man anahan a bay re. Dō mə wahay a tə Apasay Cəncan awan a dukwen a təra nà, matanan re.»

⁹ Nikodemus a cəce maza awan pə Yesu, a wa: «I sa njad zek ata nà, kəkəma kəlanaw?»

¹⁰ Yesu a mbədahan apan: «Iken adəka nà, miter sə Yahuda ahay, əna ka san way ataya bay kələdaw? ¹¹ Nen apan ni jak tə dīdem a həna: Manay mə təkər nà, way ana manay sa san. Manay apan mi side dukwen way ana manay sə canan tə ide a manay. Əna hwiya kə təmihen side a manay bay. ¹² A alay a nə təkərek ikwen way sə daliyugo ahay nà, kə dəfen upo nga bay. Həna ni dəkak ikwen anan way saa təra à mburom, ki i mben apan sa daf nga pa 'am uno ahay kəkəma kutok anaw?»

¹³ «Dōwan saa zla kula à bagəbaga mburom nà, ibay. Si nen, Wan su Dō, sa nay ahay à mburom wa. ¹⁴ Kawa ana Musa sə laway dədew sə rəsloł dəzdzaz

* 3:2 Rabi: Rabi nà, ta 'am sə Aramayak. A nan sa ja nà, Miter.

a pə dədom à kibe kwakwa ata nà, do ahay ti laway nen, Wan su Do, dukwen matanan re.† ¹⁵ Aday kuwaya kə dəfak nga pa Wan su Do nà, i njad sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁶ Mbərom nà, a pəlay anan daliyugo cavedabay. Anga nan awan, a varay anan wan anahan mənduwel a coy. Natiya kutok, kuwaya kə təmahak sa dəf nga pa wan ata nà, i lize bay, əna i njad sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁷ Mbərom a slənay ahay wan anahan nà, sa nay saa gan sariya sa ban anan do sə daliyugo ahay bay. Əna a nay sa tam anan do sə daliyugo ahay adəka.

¹⁸ «Kuwaya kə təmahak sa dəf nga pa Wan a Mbərom nà, sariya inde saa ban anan sabay. Aday dowan a kə təmahak sa dəf nga pa wan a Mbərom a mənduwel ata bay ite nà, winen kə slahak à sariya inde coy adəka. ¹⁹ Sariya ata aday nà, anga 'am a anan: Jijjay a nay ahay pə daliyugo, əna do sə daliyugo ahay tə pəlay luvon zal jijjay, anga tinen apan ti ga nà, mer su way lelibay aya awan. ²⁰ Kuwaya winen apan i ga mer su way lelibay aya cəna, ata winen apan i nan ide anà jijjay. I gan may sa nay à jijjay inde bay, anga winen a jəjaran anà jijjay saa kay anan mer su way anahan ma ga a à luvon inde ata awan. ²¹ Kuwaya, dowan a kə gak mer su way sə didem nà, winen nà, i nay, i bar i ide jijjay inde, anga aday jijjay à dəvan pi mer su way anahan lele aya ma ga pa 'am a Mbərom.»

Atə Yesu tə Yuhana, do sa ga baptisma ata awan

²² Natiya kutok, Yesu a zla way anahan pə daliyugo sə Yahudiya tə njavar anahan ahay. Tə njahay pi zek à man ata awan, aday a gan baptisma anà do ahay. ²³ Yuhana ite winen apan i gan baptisma anà do ahay à wulen su doh sə Aynun, anga a'am inde à man ata bayak awan. Aynun awan aday nà, dərən tə wulen su doh sə Salim bay. Do ahay bayak a ta zla pə cakay anahan saa gay ahay baptisma. ²⁴ A alay ata nà, Yuhana ma ban a à dangay fan bay.

²⁵ Pa pac a inde, njavar ana Yuhana ahay tu do kərtək à wulen sə Yahuda ahay tinen apan ti vad uway pa 'am sə cəncan sə way ahay pi zek tə cəncan si zek. ²⁶ Anga nan, ta zla pə cakay ana Yuhana. Ta jan, ta wa: «Miter, dowan a iken sə side apan, kə zlingen pa 'am zlinger sə Urdon ata nà, həna winen dukwen, winen apan i gan baptisma anà do ahay. Do ahay dukwen tinen apan ti zla fok pə cakay anahan.»

²⁷ Yuhana a mbədfahan atan apan, a wa: «Dowan sa njad awan mənəna Mbərom a sə varan anan nà, ibay asanaw! ²⁸ Kwanay kə slənen anan 'am uno coy. Na jak: Nen nà, Almasihu bay, əna Mbərom a slənay nen nà, aday nà lahan pa 'am ca. ²⁹ Uwar nà, anà do sə gəba dalay a way anahan. Aday car ana do sə gəba dalay dukwen, a tavay uho saa pak sləmay. Kə slənək winen apan i nay coy nà, i taslay mivel ta 'am anahan aya fok. Matanan, nen nə taslay mivel dukwen nà, na. ³⁰ Natiya awan nà, məduwen uno à kac, mbala anahan à zəga adəka.»

Do sa nay ahay à bagəbaga mburom wa

³¹ «Do sa nay ahay à mburom wa nà, winen pa nga su do a kəzlek. Do sə daliyugo ahay dukwen, tinen pə daliyugo. Ta ja nà, 'am sə daliyugo dəkdək. Do sa nay à bagəbaga mburom wa ata nà, winen pa nga sə do ahay fok. ³² Way anahan sə canan tə way anahan sə sləne, a ga side dukwen pə way ataya awan. Əna dowan sə təma side anahan a nà, kwa kərtək ibay. ³³ Kuwaya kə təmahak side anahan nà, a san zle, Mbərom winen do sə didək. ³⁴ Do maslan a Mbərom cəna, winen apan i ja dukwen 'am ana Mbərom, anga Mbərom a, winen apan i rah anan tə Apasay anahan. ³⁵ Bəbay Mbərom nà, a pəlay

† 3:14 Ca pə Limle 21.

wan anahan cavedabay. Kà varak anan gədan pa nga sə way ahay kəzlek. ³⁶ Kuwaya kə dəfak nga pa wan a Mbərom nà, kə njadək sifa sa ndav bay ata awan. Kuwaya kə təmahak anan Wan a Mbərom bay ite nà, i njad' sifa kulibay, aday Mbərom i ga apan mivəl sə coy.»

4

Yesu tə uwar sə Samariya a inde pə kurok

¹ Farisa ahay tə sləne nà, Yesu winen apan i njad' njavar ahay aday winen a gan baptisma anà dō ahay a zalay Yuhana. ² Aday nà, Yesu a kà gak anan baptisma anà dōwan kwa kərtek bay. Sa ga mer su way ata nà, njavar anahan aya awan.

³ Yesu a sləne 'am a tinen ata cəna, a mbəsak daliyugo sə Yahudiya, a ma pə dəbà à Galile. ⁴ Anga nan, si i takas dukwen tu kon sə Samariya. ⁵ Natiya awan, a dəzle à wulen su doh a inde tə ngaman Sikar, bəse tə guvo ana Yakob a inde, a varan anan kwakwa anà wan anahan Yusuflu. ⁶ A man ata kutok, kurok ana Yakob inde.

Natiya kutok, man i pec a ga nà, Yesu a njahay pa nga kurok, anga kà yak nga tə cəved. ⁷⁻⁸ A alay ata awan ite nà, njavar anahan ahay, ta zlak à wulen su doh saa pəlay way sa pa.

Aday uwar sə Samariya a inde a nay ahay pə kurok saa ngahak ayak a'am. Yesu a cəce panan a'am, a wa: «Vuro a'am ite.»

⁹ Həren aday nà, 'am a zlan atan pi zek ana Yahuda ahay tə Samariya ahay bay. Anga nan, uwar ata awan a jan, a wa: «Iken nà, Yahuda ahay, nen dukwen Samariya ahay. Ki cəce puno a'am sa sa kələdaw?»

¹⁰ Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Abay kà san sumor ana Mbərom saa ga, aday kà san dōwan a sə cəce panak a'am sa sa ata nà, iken ki cəce panan a'am sə varan sifa anà dō ahay ata adəka.»

¹¹ Uwar ata a jan anà Yesu, a wa: «Mazar, na ca apak nə cafgal sə ngahay a'am inde apak ibay! Kurok a anan dukwen sololo. Ki njad' a'am sə varan sifa anà dō ahay ata nà, ta maw? ¹² Bije a manay Yakob sə varan umo kurok a anan dukwen, kà sak wa a'am. Winen tə gwaslay anahan ahay fok, aday tə gənav anahan aya təkə, ta sak wa a'am. Aday iken kə zalay Yakob tə məduwen kələdaw?»

¹³ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kuwaya kà sak a'am sə kurok a anan nà, jom i gan asa. ¹⁴ Aya əna, dōwan kà sak a sa a'am mbala uno saa varan ata nà, jom i gan kula sabay, anga a'am ata i təra kawa zəlaka à winen inde, i varan sifa sa ndav bay ata awan.»

¹⁵ Uwar ata a jan, a wa: «Vuro a'am ata awan, aday jom ũ go sabay, nà sa may ahay sə ngahak ayak a'am pə kurok wa kula sabay re bidaw?»

¹⁶ Yesu a jan apan, a wa: «Zla, ngaman ahay anà mbaz anak, hayak ikwen ahay à man a anan aday.»

¹⁷ Uwar ata a ja kutok, a wa: «Mbaz uno ibay!»

Yesu a jan, a wa: «Ka jak didəm awan, kak ka wa mbaz anak ibay nà, na! ¹⁸ Anga ka zlak à mbaz həna saray dāra, aday dōwan a həna kwanay maya ata dukwen, winen mbaz sə pəzugoy anak a bay re.»

¹⁹ Uwar ata a mbədahan anà dungo kutok, a wa: «Miter, nə sənək iken nə dō maja'a'am ana Mbərom. ²⁰ Bije a manay ahay dukwen tə hərək anan nga anà Mbərom pə bəzlog a manay a anan, əna kwanay Yahuda ahay nà, ki wen, man sə həran nga anà Mbərom kərtek nà, si à Urəsəlima.»

* 4:5 Ca pə Laataanooji 33.19.

²¹ Yesu a jan, a wa: «Uwar, təma 'am a nen sa jak həna ata awan: Alay awan i sla azanan, ki həren anan nga anə Bəbay Mbərom nà, à bəzlom a anan dəkdek sabay, kwa à Urəsalima taayək sabay re. ²² Kwanay Samariya ahay aday nà, kə sənən dōwan a kwanay sə həran nga ata bay. Əna manay Yahuda ahay nà, ma san dōwan a manay sə həran nga ata zle, anga Mbərom a tam anan dō ahay nà, tə alay a manay Yahuda ahay. ²³ Aday, alay a i nay ahay mba, kə slak coy adəka, Apasay Cəncan a, sa kay anan dīdem ana Mbərom ata, i sənən anan zek anə dō ahay. Natiya awan, dō sa daf nga pə Mbərom tə dīdem ataya ti san sə həran nga pa man pa man ahay fok. Anga a nan anə Mbərom awan nà, dō sə həran nga matanan ataya awan. ²⁴ Mbərom nà, apasay sə varan sifa anə dō ahay. Dō ahay ti həran nga nà, tə dīdem a aday tə məgala sə Apasay Cəncan a re.»

²⁵ Uwar ata a mbədahan apan, a wa: «Na san zle, Almasihu i i nay ahay. Kə nak coy nà, i dəkak uko anan way ahay fok.»

²⁶ Natiya, Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen a sa jak 'am ata nà, winen awan!»

²⁷ Njavar a Yesu ataya ta may ahay kutok. Tə canan anə Yesu winen apan i ja 'am tu dō uwar a nà, a gan atan masuwayan. Aday dōwan kwa kərtek kə cəcihek pə uwar ata wa sa jəka: «Kə pəlay panan maw?» nà, ibay. Kabay, dōwan sa jan anə Yesu: «Ki jen 'am angamaw?» dūkwen, ibay re.

²⁸ Uwar ata a dazlan nà, a mbəsak anan kəlawə anahan pə kurok, a nay agay, a jan anə dō ahay, a wa: ²⁹ «Hayak ikwen ahay aday, cen pə dōwan inde, u jo həna way uno ahay sa ga ataya fok. Hinahibay nà, i ga nə winen Almasihu dəge?»

³⁰ Dō ahay ta nay ahay à wulen su doh wa kutok, ta zla pə cakay ana Yesu.

Guvo sa ndaw ma nah awan

³¹ A alay ata kutok, njavar a Yesu ahay ta jan, ta wa: «Miter, suwan pa way mənəcək aday.»

³² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Way sa pa uno inde, kə sənən bay.»

³³ Njavar anahan ahay tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Dōwan kə varak anan ahay way sa pa dəge?»

³⁴ Yesu a jan atan kutok: «Way sa pa uno awan nà, adəfan apan anə dō sə slənay ahay nen, aday sa ga mer su way anahan sə mbuko à alay inde ata awan. ³⁵ 'Am ana kwanay inde ka ti jen nà: “A mbəsak həna kiya fudō, way ahay ti saa nah, aday saa car.” Aya əna nen ni jak ikwen, cen pə guvo ahay lele. Ndaw kə nahak, kə slak sa car coy. ³⁶ Dō sa car ndaw à guvo su dō nà, i halan nga anə ndaw ana bahay sə guvo, aday i njad magwagway anahan pə dōwan ata wa. Ndaw ata nà, kawa sa ja, dō sa njad sifa sa nday bay ataya awan. Anga aday dō sa casl pi zek tu dō sa car tə taslay mivəl cew maya awan. ³⁷ 'Am sə jike inde asa, a ja nà: “Dō sa casl winen cara, dō sə halan nga dūkwen, winen cara.” Winen ata nà, 'am dīdem awan. ³⁸ Na slan kwanay nà, saa caray à man aday kwanay kə cislən bay ata wa. Dō maza aya sa casl, kwanay dūkwen kə njidən anan magwagway ti mer su way a tinen.»

Samariya ahay bayak a tə dəfak nga pə Yesu

³⁹ Dō sə Samariya ahay à Sikar bayak a tə təmahak sa daf nga pə Yesu anga side ana uwar ata sa jan atan: «U jo anan way uno ahay sa ga ataya fok.» ⁴⁰ Ta nay ahay pə cakay ana Yesu nà, ta jan à njahay tə tinen mba. Yesu a njahay əga tinen kutok luvon ahay cew. ⁴¹ Dō ahay bayak a tə dəfak nga pə Yesu asa, anga tə slənek 'am anahan. ⁴² Anga nan, ta jan anə uwar ata awan: «Həna nà, mə dəfak nga pə Yesu nà, anga 'am anak sa jan umo ata bay. Cərkəke ma daf

apan nga, mə təma nà, anga manay awan mə slənek 'am anahan aya awan. Ma san zle, winen nà, dō sa tam anan dō ahay acəkan.»

Yesu a mbar anan wan ana dō si mer su way ana bahay inde

⁴³ Pə dəba à luvon cew ata wa nà, Yesu a mbəsak atan, a zla way anahan à Galile. ⁴⁴ Yesu a kà jak, a wa: «Dō ahay ta gan nga anà 'am ana dō maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan a nà, dōwan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

⁴⁵ Tə dəzle pə daliyugo sə Galile awan nà, dō sa man ataya tə təma anan lele, anga tinen ta zlak à azar uko sə Pasəka à Urəsalima, aday tə canak anan ahay à mer su way anahan sa ga ata awan.

⁴⁶ Natiya, Yesu a ma way anahan à Kana pə daliyugo sə Galile, à man anahan sə mbəda anan a'am mahay awan ata awan. Dōwan a inde, winen məduwen a à man ata awan, winen dō si mer su way ana bahay sə daliyugo ata awan. Wan ana dōwan ata winen dəvac awan, aday mə nahay a à wulen su doh sə Kafarnahum.

⁴⁷ Dōwan ata a sləne sa jəka Yesu winen pə daliyugo sə Yahudiya sabay, winen à Galile nà, a zla pə cakay anahan, a jan: «Zlumə à Kafarnahum, aday ki saa mbəro anan wan uno inde mə nahay a, winen dəvac awan, i mac coy.»

⁴⁸ Yesu a jan, a wa: «Ki dəfen upo nga fan bay, si ki cinen anan anà masuwayan ahay aday dāw?»

⁴⁹ Dōwan ata a mbədaahan apan kutok, a wa: «Hayak àga nen aday. Wan uno ata i saa mac.»

⁵⁰ Yesu a wa: «Zla agay, wan anak kə mbərak!»

Winen a dəf nga pa 'am ana Yesu ata awan, a zla way anahan agay kutok.

⁵¹ Winen pə cəved sa zla agay mba, dō anahan ahay ta nay agay wa, ta jan: «Wan anak nə kə mbərak coy!»

⁵² Dōwan ata a cəce patan wa: «A njad sa man uda awan nà, siwaw?»

Tə mbədaahan apan: «Avad a sə ipec, tə njamde kərtek, nga sə bərazl a ndalay panan nà, na.»

⁵³ Bəbay a wan ata, a may anan ahay à nga inde 'am à Yesu sa jəka: «Wan anak kə mbərak» ata nà, kəslsla alay ata acəkan. Ta dəf nga pə Yesu tu dō su doh anahan ahay fok.

⁵⁴ Masuwayan a Yesu sa ga ata nà, winen mə slala cew a sə təra à Galile. A təra pə dəba anahan sa may ahay à Yahudiya wa ata awan.

5

Yesu a mbar dōwan a inde mə təra à məndak awan

¹ Pə dəba anahan a wa manjəek nà, Yahuda ahay ta zla saa zar uko à Urəsalima. Yesu dukwen a zla ite. ² A man ata nà, məsudoh a inde tə ngaman Masudoh sə Təman ahay. Dəlov a inde ma la awan, aday ta ga apan galak ahay dāra tew. A'am ata nà, tə ngaman Baytizata ta 'am sə Yahuda ahay nà, na. ³ Dō sə dəvac ahay cara cara bayak a mə nahay aya ù vo sə galak ataya awan: huruf ahay, vədal ahay, pi zek tə dō sə jəje ahay. [Tinen apan ti ba, hinahibay a'am i 6al, ⁴ anga pac a hinen ahay nà, maslay a Mbərom a dazay ahay à a'am ata inde, i 6al anan. A'am ata kə bəlak nà, dōwan a sa lah uda pa 'am ata cəna, winen kə mbərak à dəvac anahan wa, kwa à ga nə dəvac wura wura fok.]

⁵ Dōwan a inde dəvac awan à man ata, kə gak à dəvac inde ava kwa kuro maakan nga anahan a jəmaakan. ⁶ Yesu a canan cəna, a san zle, dəvac kə njahak apan. Anga nan, a cəce panan: «A nak sa mbar à dəvac anak wa dāw?»

⁷Down ata a mbəđahan apan, a wa: «Wan ada, dowan uno inde saa zla nen à a'am inde, ibay. A'am kə bəlak dəp nà, kwa nê rəzlen à nga wa kəma kəma dukwen, do maza awan i luho uda awan.»

⁸Yesu a jan asa: «Slabak, gəba lala anak, zla way anak kutok.»

⁹Down ata a mbar ca, a gəba lala anahan, a zla təpa təpa.

Cəkəbay, pac ata nà, luvon sa man uda awan. ¹⁰Anga nan, bahay sə Yahuda ahay ta jan anà dowan ata awan: «Biten nà, luvon sa man uda awan. Cəved anak inde sə tavak lala anak pa nga ibay.»

¹¹Winen ite a mbəđahan atan apan, a wa: «Down a sa mbar nen ata u jo nà, gəba lala anak, zla way anak.»

¹²Down ataya tə cəce panan, ta wa: «Down a sa jak: “Gəba lala anak, zla” ata nà, wayaw?»

¹³Down ata dukwen a san sa mbar anan nə wayaw bay. Bina Yesu a dukwen kə zlak way anahan à man ata wa səmad bəse, anga do ahay bayak a à man ata awan.

¹⁴Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a tan ayak à nga anà dowan ata awan u doh sə mazla6 a Mbərom. A jan, a wa: «Həna nà, kə mbərak. Kà saa ga ines sabay, anga way sə zalay winen ata à sa nay ahay apak sabay.»

¹⁵Down ata a zla sa jan anà bahay sə Yahuda ahay nà, sa mbar anan nə Yesu. ¹⁶Natiya kutok, bahay sə Yahuda ataya tə dazlan sə jugwar 'am pə Yesu wa asa, anga a mbar anan do pə luvon sa man uda awan.

¹⁷Əna Yesu a đakan atan anan lele, a wa: «Bəbay uno nà, winen apan i ga mer su way nə pac pac. Nen dukwen si ni ga mer su way kətana awan.»

¹⁸Anga 'am anahan ataya awan, Yahuda ataya tə zəga anan sa nan ide hus pa sə pəlay sa vad anan à məke adəka. Anga sa jəka, winen a ga mer su way pə luvon sa man uda ata đəkdek sabay, əna a wa Mbərom nə bəbay anahan. Matanan, a lavay anan nga anahan tə Mbərom.

Mbərom kə varak anan gədan anahan fok anà wan anahan

¹⁹Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Nen, wan a Mbərom nà, ni mba apan sa ga way ta nga uno itəbay. Ni ga nà, way mbala ana Bəbay uno sa ga, way aday nə canak anan ata awan. Kawa ana Bəbay uno sa ga jiga awan, nen ni ga winen a re, ²⁰anga aday nà, Bəbay uno a pəlay nen, a đuko anan way anahan sa ga ahay fok. I đuko pə way sə zalay həna anaya awan mba. Nen wan nà, ni ga atan. Way ataya cəna, ti gak ikwen masuwayan.

²¹«Natiya, kawa ana Bəbay uno sə slabak anan do ma mac aya awan, aday a varan atan sifa ata nà, nen wan anahan dukwen ni varan sifa anà do kawa su no anà nen matanan re.

²²«Aday asa, Bəbay uno nà, kə pəlak sa gan sariya anà dowan kwa kərtək bay, əna a mbəsak anan sariya fok à alay uno inde nen wan anahan. ²³Anga aday do ahay tə həro nga anà nen wan anahan, kawa sə həran nga anà Bəbay uno sə slənay nen ata awan. Kak dowan a a həro nga anà nen wan anahan bay nà, a həran nga anà Bəbay uno bay re.

²⁴«Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Kuwaya dowan a kə slənək 'am uno aday kə đəfak nga pu do sə slənay ahay nen nà, winen kə njadək sifa sa ndav bay ata awan, sariya i ban anan itəbay. Kawa sa ja bine siwaw nà, kə takasak ahay à amac wa, kə zlak à sifa inde.

²⁵«Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Alay a i slay ahay, kə slak adəka coy, do ma mac aya ti sləne dundo uno, nen Wan a Mbərom, aday do sə sləne ahay fok ti njahay uho tə sifa awan. ²⁶Kawa ana Bəbay uno sa mba apan sə njahay anan do ahay uho ata nà, nen wan anahan dukwen a vuro gədan sə

njahay anan do ahay uho re. ²⁷ A vuro gədan a nà, aday nà gan sariya anà do ahay, anga nen Wan su Do.

²⁸ «'Am a anan à gak ikwen masuwayan bay. Alay a awan kà slak anga do ma mac aya aday tə sləne dungo uno, ²⁹ aday ti slabakay ahay à məkə a tinen ahay wa. Do sa taa ga way lele aya awan, ti may uho saa njad sifa. Aday do sa taa ga nə way sə cəban anà Mbərom ite, ti may uho nà, sariya i ban atan. ³⁰ Na ga sariya nà, kawa ana Mbərom a su jo. Ni mba apan sa ga awan ta nga uno bay. Sariya uno sa ga nà, winen lele, anga nen na ga way sa nga uno bay. Na ga nà, way mbala ana do sə slənay ahay nen ata awan, aday kawa sa nan.»

Do sə side ana Yesu ahay

³¹ Yesu a ja asa, a wa: «Abay kak na gan side anà nga uno nà, ata side uno kà zlak tə dīdem a bay asanaw. ³² Əna dōwan a inde, winen a ga side anga nen, aday na san zle side anahan nà, tə dīdem awan. ³³ Kwanay awan, kə slənən do pə cakay ana Yuhana, kà jak ikwen side anahan, aday side anahan nà, dīdem awan. ³⁴ Abay nə pəlay side su do zənzen a bay. Əna na ja pə Yuhana ata nà, aday kə tamen à amac wa. ³⁵ Anga Yuhana kə tərak nà, kawa lalam ma han uko awan. Winen apan i dav. Jijjay anahan ata kà zlak ikwen à nga, əna à alay a inde mənçək coy.

³⁶ «Aya əna, 'am sə side uno inde sə zalay side mbala ana Yuhana. 'Am sə side ata nà, mer su way a Bəbay uno su jo: "Ga anan!" ata awan. Ni ga mer su way a anan ata nà, anga saa side, nen na nay ahay nə pə cakay ana Bəbay uno wa.

³⁷ «Abay Bəbay uno do sə slənay ahay nen ata dukwen, winen apan i ga upo side a re. Kwanay kula kə slənən anan dungo anahan itəbay, aday kula kə cinen anan bay re. ³⁸ Kula kə bənen 'am anahan à mivəl a kwanay inde bay, anga kə dəfen nga pi nen, do anahan sə slənay ahay à wulen a kwanay ata bay.

³⁹ «Kwanay apan ki jingen Deftere a Mbərom, anga a ga pikwen nà, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. Aday cəkəbay Deftere ata dukwen a taker nà, 'am sə side sa ga pi nen a re. ⁴⁰ Əna, a nak ikwen sa nay ahay pə cakay uno aday kə njiden sifa dīdem ata bay re.

⁴¹ «Nə pəlay sa njad mazlaḅ pə do ahay wa bay. ⁴² Əna na san kwanay aya zle. Kwanay kə pəlen Mbərom bay. ⁴³ Na nay ahay nà, à sləmay ana Bəbay uno inde. Aday, cen apan. Kə ngəmen sə təma nen bay re. Aday, kak dōwan a maza à nay ahay ta 'am sa nga anahan həna nà, ki təmihen anan, winen adəka nà, tə alay cuwcew awan. ⁴⁴ Kwanay kə pəlen ayaw mbala ana Mbərom bay, əna kuwaya a pəlay nà, ayaw sə do ahay. Aday ki mben apan sa dəf upo nga nà, kəkəma asanaw?

⁴⁵ «Kà sa jilen sa jəka nen ni zlah pikwen pə cakay ana bəbay uno Mbərom bay. Əna Musa, do a kwanay sa dəf apan nga ata awan, winen saa zlah pikwen. ⁴⁶ Aday abay kə dəfen ahay nga pa 'am ana Musa ahay aday nà, ki dəfen nga həna pa 'am uno ahay re. Anga Musa aday dukwen a vindey ahay nà, anga nen awan. ⁴⁷ Natiya, kak kə dəfen nga pə way mbala anahan mə vinde aya bay nà, ki i mben apan sa dəf nga pa 'am uno bay re.»

6

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo dara Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17

¹ Pə dəḅa anahan a wa nà, Yesu a takas bəlay sə Galile a inde, a zla pa day uho. Tə ngaman anà bəlay ata nà, Tiberiyas re. ² Do ahay tə pərahan azar

bayak awan, anga tə canak anan anà mer su way anahan ma ga masuwayan aya awan, a mbar anan dō sə dɔvac ahay.

³ Yesu a ján way anahan à bəzlom tə njavar anahan ahay, tə njahay à man ata awan. ⁴ Azar uko sə Pasəka dukwen i sla bəse. ⁵ Yesu a cakaf nga bine maw nà, a canan anà dō ahay bayak a tinen apan ti nay pə cakay anahan. Anga nan kutok, a jan anà Filip: «Di njad sə sukumay ahay way sa pa sə varan anà dō ahay a anan fok awanaw?» ⁶ A cəce ata nà, aday à san way mbala a Filip saa mbədahan apan ata awan. Bina, Yesu a nà, a san way anahan saa ga zle.

⁷ Filip a mbədahan apan, a wa: «Kak aday a nak uko sa jəka dī varan way sa pa anà man su dō a anan nà, kwa dala sə *dinar** səkət cew dukwen i sla awan bay asanaw!»

⁸ Mərak ana Simon Piyer a inde, tə ngaman Andəre, winen njavar ana Yesu a re. A jan, a wa: ⁹ «Wan inde hənə à man a anan, tapa sə pen ahay inde apan dāra. Kələf ahay dukwen inde apan cew! Aka aday i sla ma, anga man su dō a anan anaw?»

¹⁰ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Jen anan ù dō a anaya fok tē njahay a məndak.»

Gujed inde məngədez a à man ata awan. Do ahay tə njahay apan kutok. Do ahay à man ata dukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a dəkdek aday nà, ta ga mbulo dāra.

¹¹ Yesu a gəba anan tapa sə pen a dāra ataya awan, a ngəran ayak anà Mbərom aday a gəzlan anan anà dō ahay. A ga anan tə kələf dukwen matanan. Kuwaya kə njadak kawa sa nan.

¹² Tinen ata fok, ta rah nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay: «Hilen anan nga anà tapa sə pen mə mbəsak ata awan, anga aday à sa nes bay.» ¹³ Tə halan nga anà mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew.

¹⁴ Do ahay sə canan anà masuwayan ana Yesu a sa ga ata nà, ta wa: «Tə didem awan, dowan a anan nà, i ga nà, winen dō maja'am a Mbərom saa nay ahay pə daliyugo azanan ata awan.»

¹⁵ Yesu a san zle, dō ahay ti nay ahay saa ban anan aday ti i daf anan bahay awan sə məgala. Anga nan, a zla way anahan səmad à bəzlom maza awan.

*Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray
Mata 14.22-33; Markus 6.45-52*

¹⁶ Natiya awan, suko a a ga cəna, njavar ana Yesu ahay tə dazay pa 'am sə a'am sə bəlay. ¹⁷ Ta ján à kwalalan inde sa zla à Kafarnahum. A alay ata dukwen, ide kə bənək lele coy, aya əna Yesu winen inde tə tinen ibay hwiya. ¹⁸ A'am a bal tə məgalak awan, anga mad winen apan i bal bayak awan. ¹⁹ Kwalalan a haw pa nga sə a'am i ga kilometer dāra kabay mbarka nà, tə canan anà Yesu, winen apan i nay ahay tə saray pa nga sə a'am, aday winen bəse tə tinen coy. Tinen ite tə jəjar pi zek.

²⁰ Coy Yesu a jan atan, a wa: «Nen awan! Kə jəjiren bay.»

²¹ Natiya kutok, a nan atan sə gəba anan à kwalalan inde, aday kwayan'a kwalalan ata kə dəzlek pə yugo à man a tinen sa gan may ata coy.

Do ahay tə pəlay anan Yesu

²² Sidew a nà, dō sə njahay pa day sə bəlay hinen ataya tə pəlay anan Yesu. Anga ta san zle, avad awan nà, kwalalan inde nə kərtəkəkə. Aday ta san zle re, Yesu nà, kə jənək à kwalalan mbala ana njavar anahan ahay sə gəba ata bay. Ta zla nà, mənəna winen. ²³ Əna kwalalan azar aya inde ta nay ahay à Tiberiyas wa. Tə dəzley ahay nà, dinger pa man ana Yesu sə varan tapa sə

* **6:7** Dinar kərtək nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtək.

pen anà dō ahay ta sə ngəran anà Mbərom ata awan. ²⁴ Dō ahay ta ca idé cəna, Yesu winen ibay, aday njavar anahan ahay dukwen tinen ibay. Natiya tə gəbā kwalalan ahay sa zla a Kafarnahum saa pəlay Yesu.

Way sa pa sa var sifa nà, zek a Yesu awan

²⁵ Ta njad anan winen pa day uho, tə cəce panan, ta wa: «Miter, ka nay ahay à man a anan nə siwaw?»

²⁶ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kə pəlen nen nə, anga kī pen way həniniyə, aday kə rihen re ata awan. Bina, masuwayan uno sa gak ikwen ata nà, kə sənən bay. ²⁷ Kə mbəđaken sa ga mer su way sa njad way sa pa sa nes ata adəka bay. Suwan adəka, gen nà, mer su way sa njad way sa pa sə njahay pa sə viyviya ata awan. Way sa pa ata nà, a var sifa sa ndav bay ata awan. Saa varak ikwen anan nà, nen Wan su Dō. Anga Bəbay uno awan, kə təmahak sa daf anan upo mazlaḅ anahan pə idé sə dō ahay.»

²⁸ Dō ahay tə cəce panan asa, ta wa: «Mi njad sa ga ma, kawa ana Mbərom sə pəlay anaw?»

²⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Mer su way ana Mbərom sə pəlay nà, dāfen nga pi nen, nen dō anahan mə slənay ata awan.»

³⁰ Tə cəce panan re, ta wa: «Mi daf apak nga ata nà, ki gan umo nə masuwayan a wuraw? Ki ga nə maw? ³¹ Bije a manay ahay ta pak manu à kīfe. Kawa ana Deftere sa ja apan ata: “A varan atan way sa pa à kīfe. Way sa pa ata dukwen a dazay ahay à mburom wa.”»

³² Yesu a mbəđahan atan apan maza re, a wa: «Ki wen, sə varak ikwen way sa pa sə dazay ahay à mburom wa nà, Musa. Əna matanan bay. Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Sə varak ikwen way sa pa guzgwez awan, aday sa nay ahay à mburom wa nà, Bəbay uno awan. ³³ Way sa pa a Mbərom saa varak ikwen ata nà, nen, dō sə dazay ahay pə kərngay à mburom wa ata awan. Aday saa varan sifa anà dō ahay pə daliyugo dukwen, nen awan.»

³⁴ Ta jan asa, ta wa: «Wan ada, varan umo way sa pa ata pac pac hwiya biđaw?»

³⁵ Yesu a jan atan, a wa: «Daf sa var sifa nà, nen awan. Dowan a kà nak pə cakay uno nà, may i han apan kula sabay. Aday dōwan a kə dafak nga pi nen dukwen, jom i gan kula sabay. ³⁶ Aya əna na jak ikwen: Kə cinen uno, əna kə dāfen upo nga bay hwiya. ³⁷ Bəbay uno kə varak uno anan kuwaya fok cəna, i nay ahay pə cakay uno awan. Aday kuwaya kà nak ahay pə cakay uno cəna, ni lar a bay. ³⁸ Anga na nay ahay à mburom wa nà, sa naa ga way su no anà nen bay, əna sa naa ga way sa nan anà dō sə slənay ahay nen. ³⁹ Aday way ana dō sə slənay ahay nen ata sa nan nà, həna: Nà saa lize anan dō winen sə vuro ataya kwa kərtek bay, əna pa pac sa ndav anan daliyugo nà, nə slabakay atan ahay à məke wa uho. ⁴⁰ Natiya awan, kuwaya kə canak uno anà nen Wan ana Mbərom, aday kə dafak upo nga nà, dōwan ata i njad sifa sa ndav bay ata awan. Aday nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac sa ndav anan daliyugo. Sa nan à Bəbay uno nà, way ata awan.»

⁴¹ Anga nan kutok, Yahuda ahay tə dazlan sə gəđan azar ana Yesu, anga a wa: «Nen nà, way sa pa sə dazay ahay à mburom wa ata awan.»

⁴² Ta wa: «Na wa, winen nə Yesu ba? Wan ana Yusufu biđaw? Da san atə bəbay anahan tə may anahan a təke biđaw? Aka aday, i jəka winen a dazay ahay à mburom wa nà, kəkəmwaw?»

⁴³ Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken sa gad azar à wulen ana kwanay ahay. ⁴⁴ Dowan saa njad sa nay ahay pə cakay uno nà, ibay, si kak Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata kə jərahak apan sa nay anan aday. Kuwaya dōwan a kə njadak sa nay ahay pə cakay uno nà, nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac sa ndav anan daliyugo. ⁴⁵ Do maja'am ana Mbərom ahay tə vindek, ta wa: "Tinen a kəzlek, Mbərom i dakan atan anan way." ⁴⁷ Dowan a kə slənek 'am ana Bəbay uno, aday kə təmahak atətak way anahan nà, i nay ahay pə cakay uno. ⁴⁶ Kula dōwan kə canak anan anà Mbərom bay, si nen, do sa nay ahay pə cakay ana Mbərom a wa, nen kərtek nə, nə canak anan à Bəbay acakan.

⁴⁷ «Natiya awan, nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kə dəfak upo nga nà, kə njadak sifa sa ndav bay ata awan. ⁴⁸ Way sa pa sa var sifa ata nà, nen awan. ⁴⁹ Bije a kwanay ahay ta pak *manu*§ à saf inde. Kə varak atan sifa bay. Anga nan, fok a tinen a tə məcak à saf inde. ⁵⁰ Yo, do sa pa tapa sə pen sə dazay ahay à mburom wa ata nà, á ga nə kuwaya i mac itəbay. ⁵¹ Nen nà, way sa pa sa nay ahay à mburom wa ata awan, way sa pa sa var sifa. Dowan a kə pak way sa pa ata nà, i mac kula itəbay. Way sa pa ata nà, zek uno awan. Ni var anan anga aday do ahay tá njad sifa.»

⁵² 'Am a anaya awan a gəban atan ahay agad azar sa ga mivél anà Yahuda ataya asa, ta wa: «I varak uko zek anahan aday di pa nà, kəkəməw?»

⁵³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Nen Wan su Do nà, kak ki pen zek uno bay, aday ki sen mez uno bay nà, sifa i ga inde à kwanay ibay. ⁵⁴ Əna dōwan a kə pak zek uno aday kə sak mez uno re cəna, dōwan ata kə njadak sifa sa ndav bay ata awan, aday ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac ana daliyugo saa ndav. ⁵⁵ Anga zek uno bine siwaw nà, way sa pa guzgwez awan, aday mez uno dukwen way sa sa guzgwez a re. ⁵⁶ Kuwaya kə pak zek uno, kə sak mez uno nà, winen kə japak ti nen; nen nə japak tə winen re. ⁵⁷ Bəbay uno, do sa var sifa nà, sə slənay ahay nen nà, winen awan. Nen nə njahay uho nà, anga winen. Matanan, kuwaya kə pak zek uno nà, i njahay uho anga nen cite re.

⁵⁸ «Natiya, way sa pa sə dazay ahay à mburom wa nà, zek uno kutok. Bije a kwanay ahay nà, ta pak *manu* sə dazay à mburom wa à saf inde. Aday pə dəba anahan a wa dukwen, tə məcak fok re. Aya əna, kuwaya dōwan a kə pak way sa pa mbala uno saa var ata nà, i mac kula itəbay.»

⁵⁹ A alay ata nà, Yesu winen apan i wazay ù doh sə wazay ana Yahuda ahay à wulen su doh sə Kafarnahum, a saa ja 'am a anaya nà, na.

'Am a Yesu ahay sə varan sifa sa ndav bay anà do ahay ata awan

⁶⁰ Do ahay bayan a à wulen sə njavar ana Yesu ahay tə sləne 'am ataya cəna, ta wa: «'Am anaya ma da 'am aya awan. Waya sa mba apan sə təma kətanən anaw?»

⁶¹ Yesu a san zle tinen apan ti gədan azar pa 'am ataya awan. Anga nan, a jan atan, a wa: «'Am uno kə mbədahak ikwen anan ajalay nga a kwanay daw?»

⁶² Aday, azanan kə cinen anan anà nen, Wan su Do, nen apan ni ján à man sə njahay uno kwakwa ata awan. Ata aday, ki i jen kəkəmə asanaw? ⁶³ Sa var sifa nà, Apasay a Mbərom. Zek su do zənzen a nà, a mba apan itəbay. 'Am a nen sa jak ikwen ataya nà, sə zəbay ahay Apasay tə sifa nà, tinen aya kutok. ⁶⁴ Əna, dōwan aya inde à wulen ana kwanay nà, ta daf upo nga itəbay.»

Anga kurre a ata dukwen Yesu a san do saa daf apan nga tə dīdem a bay ataya zle, aday a san dōwan a saa ga apan daf ata zle re.

‡ 6:45 Ca pə Esaaya 54.13. § 6:49 Manu nà, way sa pa sə awan inde a dazay à mburom wa. Ca pə Gurtaaki 16.

⁶⁵ Yesu a zəga anan asa, a wa: «Anga nan, na jak ikwen, na wa: “Dowan saa njad sa nay pə cakay uno nà, ibay, si kak Bəbay uno a sə slənay nen ata kə jarahak apan sa nay anan pə cakay uno awan.”»

⁶⁶ A bəbay ahay kwa pə alay ata wa nà, njavar a Yesu ahay bayak a ta zla way a tinen, ta ngam sə pərahan azar sabay.

⁶⁷ Kutok, Yesu a jan anà dō maslan a kuro nga cew ataya awan: «Kwanay dukwen, a nak ikwen sa zla way a kwanay re daw?»

⁶⁸ Simon Piyer a mbədahān apan kutok, a wa: «Miter, mi zla nà, pə cakay ana wayaw? 'Am anak nà, 'am sa var sifa sa ndav bay, pə cakay ana Mbərom.

⁶⁹ Aday manay ma daf apan nga, ma san zle, iken nà, dō cəncan a sa nay pə cakay ana Mbərom wa.»

⁷⁰ Yesu a mbədahān atan apan, a wa: «Nen a sə walay kwanay, kwanay a kuro nga anahan a cew. Aday cəkəbay dōwan a kwanay a kərtek a nà, winen bahay sə setene awan.»

⁷¹ A ja 'am ata nà, pa wan ana Simon Iskariyot, sə ngaman Yudas ata awan. Anga kwa ā ga nà, Yudas kə tərak dō kərtek ā wulen sə njavar ahay kuro nga cew ataya wa dukwen, saa ga daf pə Yesu nà, winen awan.

7

Mərak ana Yesu ahay tə dəfak apan nga bay

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a bar pə daliyugo sə Galile fok. A nan abay sa zla pə daliyugo sə Yahudiya bay, anga a nan anà bahay sə Yahuda ahay sa vad anan.

² Aya əna, azar uko sə jawjawa ahay winen bəse nà, ³ mərak ana Yesu ahay ta jan, ta wa: «Mbəsak man a anan, zla way anak pə daliyugo sə Yahudiya. Aday ata njavar anak ahay tē canan anà mer su way anak ahay. ⁴ Dowan a, a nan dō ahay tā san anan nà, a dər zek sa ga mer su way itəbay. Ki ga mer su way a anaya asənə, ga atan pə idē sə dō ahay fok.»

⁵ Kwa mərak aya dukwen tə dəfak apan nga bay.

⁶ Yesu a jan atan: «Kə dəzlek pə alay uno tədə ata fan bay. Pə kwanay nà, alay wura wura cəna tədə, əna kətanān bay. ⁷ Dō sə daliyugo ahay ti mba apan sa nak ikwen idē itəbay. Nen a nà, dō sə daliyugo ahay ti no idē anga nen apan ni kay anan mer su way a tinen ma ga aya nà, tinen lelibay. ⁸ Kwanay nà, zlen ā man sə azar uko ata awan. Əna nen ni zla bay, anga alay uno kə dəzlek fan bay.»

⁹ A jan atan 'am ata cəna, winen a a njahay à Galile.

Yesu winen à azar uko sə jawjawa ahay

¹⁰ Pə dəba ana mərak a Yesu ahay fok sa zla à azar uko nà, Yesu a dukwen a zla cite. Əna kà kak anan zek anà dō ahay bay.

¹¹ Bahay sə Yahuda ahay tə pəlay anan à wulen sə dō ahay wa à man sə azar uko ata awan, tə cəce: «Winen ahaw?» ¹² Dō ahay tə səsək a səsək à wulen a tinen ahay inde. Dō a azar aya ta wa: «Winen dō lele awan.» Dō a azar aya dukwen ta wa: «A'ay, winen apan i lize anan dō ahay adəka.» ¹³ Əna dōwan sa ja 'am ataya tə njezlənzlezl a dukwen ibay, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

¹⁴ Natiya awan, luvon sə azar uko ahay ta zla panan əngal nà, Yesu a zla ù doh sə mazlāb a Mbərom, a dazlan sə tətakan anan way anà dō ahay. ¹⁵ A gan masuwayan ana bahay sə Yahuda ahay. Anga nan tə cəce, ta wa: «Dowan a anan kə jingek bay kutok nà, a njad mərike kawa həna anan nə kəkəməw?»

16 Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Way nen sa ta jak ikwen ata nà, a nay ahay i nen a wa bay, əna a nay ahay nà, ù dō sə slənay ahay nen ata wa. 17 Kuwaya, kak dōwan a kə təmahak sa ga mer su way kawa sa nan anə Mbərom cəna, i san sə gəzla way ahay pi zek wa. Matanan, kak na ja 'am ana Mbərom, kabay na ja 'am sa nga uno, aday tə mägala uno nà, i san kutok. 18 Kuwaya, kak a ja nà, 'am sa nga anahan, i pəlan mazlaḅ anà nga anahan. Əna kuwaya kə pəlak sə həran nga anà dō sə slənay anan ahay nà, dōwan ata dükwen, dō didem awan, mungwalay inde apan ibay. 19 Na wa, Musa kə varak ikwen Tawrita à alay inde ba? Əna dōwan kwa kərtək sə dəfan apan nà, ibay asanaw? Kə pəlen sa vad nen nà, angamaw?»

20 Dō ahay tə mbədahan apan kutok, ta wa: «Setene inde anak à nga dəge, nga i vawak kələdaw! Waya sə pəlay sa vad iken anaw?»

21 Yesu a mbədahan atan apan: «Na ga way kərtektəkke cəna, kə gak ikwen masuwayan jiga awan. 22 Musa a jak ikwen nà, 'am sa gad mədəndalas. Cəkəbay, sə dazlan nə Musa bay, əna bije ahay kwakwa tə lahak anan apan. A wa, kə gədan anan mədəndalas à wan ana kwanay ahay pə luvon jəmaakan anahan sə wahay anan. Anga nan, kwa à ga nə pə luvon sa man uda dəp nà, kwanay apan ki gəden anan mədəndalas anà wan a kwanay a re. 23 Kə gəden anan mədəndalas anà wan, aday kà sa mbəsiken anan 'am ana Musa à dəḅa bay, kwa à ga nə luvon sa man uda nà, na. Aday, a cəḅak ikwen anə kwanay pi nen, anga na mbar anan zek su dō zənzən a təsəes fok pə luvon sa man uda nà, angamaw? 24 Mbəsiken sə gədan azar anà dō pə way sa ca apan tə ide, əna sənən anan way ataya tə didək aya aday.»

Yesu nà, Almasihu daw?

25 Dō ahay à wulen su dō sə Urəsəlima ataya ta wa: «Na wa, Yesu nà, winen dō abay tə pəlay sa vad anan ata ba? 26 A ja 'am tə njezl̄njezlezl̄ awan. Dōwan sə gafan 'am ibay. Natiya awan nà, dō a mənuko məcəd aya ta san zle winen nə Almasihu daw? 27 Aya əna, kak winen nə Almasihu nà, dōwan i san man anahan awan, a nay ahay awanaw bay. Aday dōwan a anan ata nà, də san man anahan a zle asanaw!»

28 A alay ata nà, Yesu winen apan i tətakan anan way anà dō ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom. A zəga anan tə dundo mə təḅa lele, a wa: «Kə sənən nen zle daw? Aday kə sənən man uno sa nay wa ata zle daw? Na nay nə gəḅay nà, 'am sa nga uno bay. Dōwan a sə slənay nen ata nà, dō didem awan. Aka aday, kə sənən anan bay asanaw? 29 Nen nà, na san anan zle, anga na nay ahay nə pə cakay anahan a wa. Sə slənay ahay nen nà, winen awan.»

30 Tə pəlay sa ban anan à man ata kutok, əna dōwan kə njadək sə laman bay, anga kə slak pə alay anahan a bay. 31 Cəkəbay, dō ahay bajak a tə dəfak apan nga, ta wa: «Almasihu a kə sak a nay ahay nà, i ga masuwayan ahay sə zalay dōwan a anan kələdaw?»

Farisa ahay ta slan dō ahay saa ban Yesu

32 Farisa ahay tə sləne asəsək 'am sə dō ahay ata pə Yesu nà, tə halay nga tə bahay sə gədan dundo anə way ataya awan. Aday tə jəjem 'am, ta slan dō sa ba pu doh sə mazlaḅ a Mbərom ahay saa bənay anan.

33 Yesu a ja, a wa: «Nen ni njahay tə kwanay mənəcək mba. Pə dəḅa anahan a wa nà, ni ma pə cakay ana dō sə slənay ahay nen. 34 Ki i pəlen nen, ki njiden nen sabay, anga ki mben apan sa zla à man uno saa zla ata bay.»

35 Bahay sə Yahuda ahay tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «I zla aha anahan aday mənuko saa mba apan sa njad anan itəbay ata kəlanaw? Aday i zla əga Yahuda ahay tinen à wulen sə Gərek ahay ata daw? I zla saa dakan atan anan way anə Gərek ahay dəge? 36 Winen awan a wa: «Ki pəlen nen, aday ki njiden

nen bay, anga ki mben apan sa zla à man uno sa zla ata bay.” A nan sa ja aday nà maw?»

Zalaka sà a'am sa var sifa

³⁷ Luvon sa ndav anan azar uko cəna, a zalay luvon azar aya tə mazla6. Pa pac ata awan, Yesu a tavay à wulen sə do ahay. A ja 'am tə məgalak awan, a wa: «Kuwaya, jom a gan cəna, à nay ahay pə cakay uno, aday i sa a'am. ³⁸ Aday dowan a kə dəfak upo nga, “mivel anahan i təra kurok sə a'am sa var sifa, i haw kawa zalaka.” Deftere a Mbərom a ja nà, na.»

³⁹ Yesu a ga jike ata nà, pə Apasay Cəncan awan, apasay mbala do sa dəf apan nga ahay saa njad ata awan. A alay ata nà, do anahan ahay tə njadak Apasay Cəncan ata fan bay, anga Yesu a dukwen kà zlak à man sə mazla6 anahan fan bay re.

Mawrasan a zlan à mivel inde anà do ahay

⁴⁰ Do azar aya tə sləne 'am ataya cəna, ta wa: «Tə didem awan, dowan a anan nà, do maja'am a Mbərom a mənuko sa ba ata awan.»

⁴¹ Do maza aya ite ta wa: «Winen nà, Almasihu asanaw!»

Do hinen ahay asa ta wa: «Kəmaya, Almasihu sa maw! Winen nà, i nay ahay à Galile wa bay asanaw? ⁴² Deftere a Mbərom a ja nà, Almasihu i təra nà, do sə slala ana Dawuda*, aday ti wahay anan à Baytilama, wulen su doh ana bahay Dawuda way anahan.† Matanan bidaw?»

⁴³ Mawrasan a zlan à mivel inde anà do ahay anga Yesu cərkəke. ⁴⁴ Do azar aya à wulen a tinen a nan atan sa ban anan Yesu, əna dowan kə njadak sə laman bay.

Bahay sə Yahuda ahay tə dəfak nga pə Yesu bay

⁴⁵ Yawa, do maslan ahay ta may ahay pə cakay ana bahay sə gədan dundo anà way ahay, tinen pə kərtek a tə Farisa ahay. Tinen ite, tə cəce pu do maslan ataya wa: «Kə bənen anan ahay Yesu a bay nà, angamaw?»

⁴⁶ Do maslan ahay tə mbədahan atan apan, ta wa: «Kula, dowan saa njad sa ja 'am kawa dowan ata nà, ibay.»

⁴⁷ Farisa ahay tə cəce patan wa: «Kwanay a dukwen kə pərihen anan azar anà mungwalay anahan aya re kələdaw? ⁴⁸ Dowan inde kərtek à wulen sə maced a mənuko ahay wa, kə dəfak nga pə dowan ata nà, inde daw? Kabay à wulen sə Farisa ahay wa nà, inde kələdaw? ⁴⁹ Do sa dəf apan nga ataya nà, do kəriya aya awan, anga tinen ta san Tawrita bay. Aday dukwen tinen mə tahal aya awan.»

⁵⁰ Natiya, dowan a inde tə ngaman Nikodemus, winen Farisa ahay. Winen nà, dowan a sa zla à man ana Yesu sə luvon ata awan. Winen a jan atan, a wa: ⁵¹ «Tawrita ana mənuko kə varak uko cəved sa gan sariya anà do matanan bay. Adəka bay, dī lah nà, sə sləne anan 'am anahan ahay. Aday dī saa san 'am anahan tə way anahan sa ga ahay nà, na!»

⁵² Tə mbədahan apan, ta wa: «Iken dukwen ka nay à Galile wa daw? Jinge Deftere, ki tan à nga à man inde, do maja'am a Mbərom kwa kərtek a nay à Galile wa nà, ibay asanaw!»

[⁵³ Natiya awan, kuwaya a zla way anahan agay,

8

¹ əna Yesu nà, a zla way anahan à 6əzlom sə Ulivet.

* **7:42** Ca pə 2 Samuyila 7.12; Jabuura 89.4-5; Yeremiya 23.5. † **7:42** Ca pə Mika 5.1.

Uwar sa jan uho

² Sidew a awan kutok, Yesu a wule ù doh sɛ mazlaɓ a Mbərom asa. Do ahay fok tɛ halan nga pɛ cakay. A njahay kutok, a dazlan sɛ dakan atan anan way.

³ Miter sɛ Tawrita ahay pi zek tɛ Farisa ahay ta nay anan ahay uwar a inde, ta ban anan tinen pi zek tu do. Tɛ tavay anan pa 'am sɛ do ahay, ⁴ aday ta jan anɛ Yesu kutok: «Miter, mɛ bənay ahay uwar a hana, winen apan i ga mɛdigwed, bina, tɛ nahak tu do. ⁵ A Tawrita a mənuko inde, Musa a ja nɛ, uwar kawa winen a anan nɛ, mɛ tar anan tu kon, aday ɛ mac. Aday iken ka ja nɛ maw?»

⁶ Ta ja matanan nɛ, aday tɛ njad apan cɛved sa ban anan pɛ kwande. Kak kɛ jak atan awan a nɛ, ti mba apan sa gan apan sariya.

Yesu a kudɛk, a vinde awan a ɛ mɛndak ta wan sɛ alay.

⁷ Tinen ite, hwiya tɛ pɛrahan azar sɛ cɛce way ahay.

Yesu a cakaf nga pa nga mburom, a jan atan: «Dowan a inde ɛ wulen a kwanay, kula kɛ gak ines bay cɛna, ɛ lah sɛ taran kon awan...»

⁸ A kudɛk asa, a vinde awan a ɛ mɛndak maza awan.

⁹ Do sɛ bənan ahay uwar ataya tɛ slɛne 'am ata cɛna, ta zla way a tinen fok suduk suduk, do mɛced aya ta lah pa 'am.

Mɛ mbɛdek a ɛ man ata awan nɛ, Yesu tɛ uwar ata coy. ¹⁰ Yesu a cakaf nga asa, a cɛce panan: «Uwar, do ataya tinen ahaw? Dowan sa ban iken tɛ sariya inde kwa kɛrtek ibay daw?»

¹¹ Uwar ata a mbɛdahan apan, a wa: «Mazar, dovan inde kɛrtek ibay!»

Yesu a mbɛdahan apan kutok: «Zla way anak, kɛ sa ga ines sabay. Nen dukwen ni gak sariya bay.»]

Yesu nɛ, winen jiyjay sɛ dɛvan anɛ daliyugo

¹² Yesu a dazlan sa jan 'am anɛ do ahay maza awan, a wa: «Nen nɛ, jiyjay sɛ dɛvan anɛ daliyugo. Kuwaya dovan kɛ pɛrahak uno azar nɛ, i njad jiyjay sa var sifa, winen i zla ɛ luvon inde itɛbay.»

¹³ Farisa ahay ta jan: «Iken ka gan side anɛ nga anak ata nɛ, ata side lele kutok daw? Wita nɛ, 'am anak kɛ tɛrak kɛriya awan.»

¹⁴ Yesu a mbɛdahan atan apan: «Kwa ɛ ga hɛna, nen nɛ siden anɛ nga uno, side uno nɛ, lele awan hwiya, anga na san man uno sa nay ahay wa ata zle, na san man uno saa zla ata zle re. Əna kwanay nɛ kɛ sɛnen man uno sa nay ahay wa ata bay, aday kɛ sɛnen man uno saa zla ata bay re. ¹⁵ Kwanay aday nɛ, ki gen anan sariya anɛ do nɛ, sa zlan ɛ nga anɛ ide su do zenzen awan. Nen ni gan sariya anɛ dovan itɛbay. ¹⁶ Kwa nɛ gan sariya anɛ dovan a dukwen, sariya uno cɛna, hwiya winen lele awan. Lele awan, anga na ga sariya awan nɛ taayak uno a bay. Manay maya tɛ Bəbay uno a sɛ slɛnay ahay nen ata awan.

¹⁷ Way inde mɛ vinde a ɛ Deftere sɛ Tawrita a kwanay, a wa: Kak do ahay cew ta gak side pɛ way kɛrtek a nɛ, side a tinen ata nɛ, lele, aday didem a acɛkan.*

¹⁸ Nen na gan side anɛ nga uno. Bəbay uno a sɛ slɛnay ahay nen ata dukwen winen apan i ga upo side re.»

¹⁹ Natiya awan asa tɛ cɛce panan: «Bəbay anak a nɛ, winen ahaw?»

Yesu a mbɛdahan atan apan, a wa: «Kɛ sɛnen nen bay. Anga nan, ki sɛnen Bəbay uno bay re. Abay kɛ sɛnen nen nɛ, ki sɛnen bəbay uno awan re.»

²⁰ Yesu a ja 'am anaya nɛ, winen ù doh sɛ mazlaɓ a Mbərom. Winen mɛ tavay a ɛ man sɛ kukwar sa pak dala. Əna dovan kɛ bənak anan bay, anga alay anahan a kɛ slak fan bay.

Yesu nɛ, do sɛ daliyugo a anan bay

* **8:17** Ca pɛ Tooktaaki Tawreeta 19.15.

²¹ Asa, Yesu a jan atan: «Nen ni zla way uno. Kwanay ite ki pølen nen, əna ki mæcen à atahasl ana kwanay inde. A man uno saa zla ata nà, ki mben apan sa zla itəbay.»

²² Yahuda ahay tə cəce pi zek a tinen ahay wa, ta wa: «A wa: “Ki mben apan sa zla à man uno saa zla ata bay.” I zla saa vad a nga anahan kələdaw?»

²³ Yesu a mbəđahan atan apan: «Kwanay ki nen nà, à dəlon wa, pə daliyugo a anan. Əna nen na nay à mburom wa. Kwanay dō sə daliyugo a anan, nen nə dō sə daliyugo a anan itəbay. ²⁴ Anga nan 6a na jak ikwen: “Ki mæcen i ines ana kwanay ahay inde.” Kak kə đafen nga pi nen, nen nə nen, bay nà, ki mæcen i ines ana kwanay ahay inde acəkan.»

²⁵ Tə cəce panan kutok: «Iken nə wayaw?»

Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Nen nà, dō nen sa jak ikwen apan kurre pə dəlen a wa ata awan. ²⁶ Way ahay inde bayan a tədə ni ja pikwen aday. Way ahay inde bayan a tədə ni gak ikwen apan sariya re. Əna dō sə slənay ahay nen nà, dō đidəm awan. Nen apan ni đakan anan anà dō sə daliyugo ahay nà, way kawa nen sə sləney ahay pə winen a wa ataya awan.»

²⁷ Tə sənək sa jəka, a jan atan nə pə Bəbay anahan Mbərom nà, ta san bay. ²⁸ Anga nan Yesu a jan atan kutok: «Azanan kə liwen nen à mburom, nen Wan su Do nà, ki i sənən, nen nà, nen kutok. Ki sənən nà, na ga awan inde ta nga uno nà, ibay. Əna na jak ikwen nà, way ana Bəbay uno sə tətuko anan ahay ata awan. ²⁹ Do sə slənay ahay nen ata, winen ti nen. Kə mbəsakak nen taayak uno bay, anga na ga nə hwiya way sa zlan à nga.»

³⁰ A alay ana Yesu sa ja 'am ataya nà, dō ahay bayak a tə đəfak apan nga.

Do sə agay tə bile ahay

³¹ Yesu a dazlan, a jan 'am anà Yahuda aya aday tinen nà, tə đəfak apan nga ataya awan: «Kak kə đafen apan nga pə way nen sa jak ikwen ataya nà, ata ki tərən njavar uno ahay tə đidəm aya awan. ³² Natiya ki sənən đidəm sə way ahay aday i i təmay ahay kwanay à bile ahay wa.»

³³ Tinen ite tə mbəđahan apan, ta wa: «Manay awan aday nà, bile ahay kələdaw? Na wa manay nà, wan ana Ibərahima ahay kutok nà, mə təra bile aya asa aday nà, kəkəməw?»

³⁴ Yesu a jan atan asa: «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Kuwaya kə gak ines nà, ines i lavan nga, anga winen bile anahan. ³⁵ Do bile a nà, i njahay pi zek tu dō su doh ahay hwiya itəbay. Aya əna, wan sə agay, winen mə baslay a nà, à wulen su dō su doh aya hwiya. ³⁶ Kak nen, Wan a Mbərom, nə təkək ahay kwanay à bile ata wa nà, kwanay bile ahay sabay tə đidəm awan. ³⁷ Aday nà, na san kwanay bidaw? Kwanay zaav ana Ibərahima ahay. Aday həna a nak ikwen sa vad nen nà, anga kə təmihen 'am uno ahay bay. ³⁸ Nen apan ni ja nà, way kawa ana Bəbay uno sə đuko anan, aday kwanay đukwen ki gen nà, way mbala a bəbay a kwanay a re cite.»

³⁹ Tə mbəđahan apan anà Yesu kutok, ta wa: «Bəbay a manay nà, Ibərahima.»

Yesu a jan atan asa: «Abay kə tərən zaav ana Ibərahima ahay tə đidəm a nà, ki gen mer su way anahan aya awan kawa anahan sa taa ga ata re. ⁴⁰ Nen na jak ikwen anan đidəm sə way nen sə slənay ahay pə cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday kwanay apan ki pølen sa vad nen məsinde awan hwiya. Ibərahima nà, kə gak matanan itəbay. ⁴¹ Kwanay apan ki gen nə mer su way ana bəbay a kwanay ahay.»

Do ataya tə mbəđahan apan: «Manay nə mægəjara aya bay, anga bəbay a manay inde kərtek nà, winen Mbərom.»

⁴² Yesu a jan atan: «Matana bay. Kak abay tə dīdem a kwanay wan ana Mbərom ahay nā, ki pəlen nen lele, anga na nay ahay nə pə cakay anahan a wa. Na nay ahay aday nā, ta nga uno a ite bay, Mbərom a sə slənay ahay nen. ⁴³ Kə sənən way nen sa jak ikwen ata bay nā, angamaw? Anga a nak ikwen sa pak sləmay pa 'am uno bay.

⁴⁴ «Bəbay ana kwanay nā, Fakalaw. A nak ikwen sa ga mer su way a bəbay a kwanay a sə pəlay. Wīnen nə dō sa vad nga su dō kurre way anahan. Aday kula kə jak dīdem itəbay, anga abay dīdem a inde à wīnen ibay wanahan. A gad mungwalay nā, ata way sə mīvel anahan dīdem a ite. Anga wīnen mungwalay awan, bəbay sə mungwalay ahay.

⁴⁵ «əna nen nā, na ja dukwen dīdem. Kə təmīhen 'am uno bay nā, anga nan. ⁴⁶ Waya à wulen a kwanay i mba apan sa jəka nen, Yesu, na gak ines anaw? Ibay! Aday kak na jak ikwen nə dīdem sa 'am ahay nā, kə təmīhen anan bay angamaw? ⁴⁷ Dō a Mbərom nā, i pak sləmay pa 'am ana Mbərom ahay. Kwanay adəka nā, dō a Mbərom ahay bay. Anga nan, kə pəken sləmay pa 'am uno aday sə dəfan apan bay nā, na.»

Ta saa wahay Ibərahima nā, Yesu wīnen inde coy

⁴⁸ Aday bahay sə Yahuda ahay ta jan anā Yesu, ta wa: «Ma jak, iken nā, Samariya ahay, aday dukwen nga a vawak asanaw!»

⁴⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nga a vuwo itəbay. Nen nə həran anan nga anā Mbərom, aday kwanay ki men nga sə təra nen à məndak. ⁵⁰ Nə pəlak anan məduwen anā nga uno bay. Dō inde sə pəlo məduwen, wīnen nə dō sa ga sariya. ⁵¹ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kuwaya dōwan a kə dəfak anan apan anā 'am uno ahay cəna, i mac itəbay.»

⁵² Tīnen, bahay sə Yahuda ahay ta jan kutok: «Həna nā, ma san zle, nga nā, a vawak tə dīdem awan. Ibərahima kə məcak! Dō maja'am a Mbərom ahay tə məcak. Aday ka wa: “Kuwaya dōwan kə dəfak anan apan anā 'am uno cəna, i mac itəbay.” ⁵³ Bije a manay Ibərahima adəka nə kə məcak, aday iken kə zalay anan daw? Dō maja'am a Mbərom ahay dukwen tə məcak, aday... ka ca pa nga anak nā, iken waya kəlanaw?»

⁵⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kak nə həran nga anā zek uno nā, ahar nga uno kəriya awan. Dōwan a kwanay sə ngīmen anan Mbərom a kwanay ata nā, wīnen Bəbay uno. Sə həro nga ata nā, wīnen awan. ⁵⁵ Kwanay kə sənən Mbərom bay. Nen nā, na san a zle. Na sak a jəka na san anan bay nā, ata nə tərak dō kərtek a tə kwanay, dō sə mungwalay ahay. Aya əna, na san anan zle, nə dəfan apan adəka nā, anā 'am anahan aya awan. ⁵⁶ Ibərahima, bije a kwanay ata nā, kə taslak mīvel anga saa canan anā luvon sə wahay uno. Kə pəlak, kə njadək sə taslay mīvel, anga kə canak anan anā luvon ata awan.»

⁵⁷ Yahuda ataya ta ma nga sə buwtay apan, ta wa: «Kak iken a ka gak ava kwa kuro dāra bay cəna, kə canak anan anā Ibərahima daw?»

⁵⁸ Yesu a mbədahan atan apan kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Tə wahak Ibərahima fan bay ata, nen nā, nen inde coy.»

⁵⁹ Dō ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ra kon sa tar anan. Yesu a dər zek, a gəday ahay səmə dōh sə mazlaḅ a Mbərom wa, a zla way anahan.

9

Yesu a mbar anan dōwan a inde wīnen mə wahay a hufof awan

¹ Natiya, Yesu wīnen apan i zla way anahan à man maza awan nā, a canan anā dōwan a inde, mə wahay à kutov wa hufof awan. ² Njavar anahan ahay

ta jan, ta wa: «Miter, tə wahay anan dōwan a anan hurof a nà, angamaw? Anga atahasl ana waya kərtek a anaw? Ines anahan a daw, anga atahasl ana atə bəbay anahan ta may anahan daw?»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Tə wahay anan hurof a nà, anga atahasl anahan bay, anga atahasl mbala ana bəbay anahan ahay bay re. Winen mə wahay a hurof a nà, aday məgala ana Mbərom à kay ahay zek pə ide sə dō ahay tə winen. ⁴ Həna nà, man i pec mba ata nà, guko mer su way mbala ana dō sə slənay ahay apan nen ata awan. Luvon i saa ga bine siwaw nà, guko mer su way aday, bina dōwan saa mba apan sa ga mer su way à luvon inde nà, inde sabay. ⁵ A alay a nen pə daliyugo a anan mba ata nà, nen nə jiyjay sə dəvan à daliyugo.»

⁶ Pə dəba anahan sa ja 'am ata wa nà, Yesu a təfe mənə à məndak, a laḅ anan yugo, a slərḅan anan pə ide anà hurof ata awan, aday a jan: ⁷ «Zla, kaa banay ide a dəlov sə ngaman Silowam ata wa.» Silowam ata nà, ta 'am sə Yahuda ahay, kawa sa ja bina maw nà: «ma slan awan.»

Hurof ata a zla à Silowam, a banay anan ide anahan. A may ahay nà, a canan ide zle coy kweler kweler.

⁸ Do sə məsudoh anahan ahay, pi zek tu dō sa taa canan winen apan i rəke way ataya, ta wa: «Na wa, dō sa taa njahay sə rəke way ata ba?»

⁹ Do ahay ngal ta wa: «Winen awan dəge?»

Do maza aya ite, ta wa: «A'ay, winen bay. Do hinen, dō sa ga minje tə winen.»

Winen a kutok a wa: «A'ay, nen awan.»

¹⁰ Tə dazlan, tə cəce panan: «Ide anak ahay tə təba nà, kəkəməw?»

¹¹ A mbədahan atan apan, a wa: «Dōwan a inde tə ngaman Yesu, a laḅ yugo mənjoek, a slərḅo anan ide, aday u jo: “Zla à dəlov sə ngaman Silowam ata awan, ka saa banay ide.” Na zla, nə banay ide, ide uno ahay tə təba ngurret kutok.»

¹² Tə cəce panan: «Dōwan ata həna, winen ahaw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Na san bay!»

Farisa ahay tə cəce 'am pə dōwan a ide anahan sə təba ata wa

¹³ Natiya, tə lagay anan dōwan a ide anahan ahay sə təba ata pə cakay sə Farisa ahay. ¹⁴ Aya əna, pac ana Yesu sa laḅ yugo, sə slərḅan anan ide, aday sə təban anan ide anà hurof ata nà, luvon sa man uda awan. ¹⁵ Anga nan, Farisa ahay tə cəce pə dōwan ata wa, ta wa: «Ka njad sa ca ide həna nà, kəkəməw?»

Dōwan ata a mbədahan atan apan, a wa: «Dōwan ata a slərḅo dudō pə ide mənjoek, na zla, nə banay anan, ide uno ahay tə təba kutok.»

¹⁶ Do ahay ngal à wulen sə Farisa ahay inde ta ja, ta wa: «Do sa ga way matanan ata nà, a nay pə cakay a Mbərom wa bay, anga winen awan aday dukwen a bənan bitem anà luvon sa man uda awan bay.»

Do maza aya ite dukwen ta wa: «Kəkəməw? Kak dōwan a nə dō sə atahasl nà, i mba apan sa ga masuwayan sə way matanan kələdaw?»

Tə gəzla zek, anga mawrasan kà zlak atan à mivəl inde. Tə japak 'am pə kərtek a sabay.

¹⁷ Farisa ahay tə cəce pə dōwan a ide anahan sə təba ata wa asa, ta jan: «Bayak way inde kərtek, anga kə təbak anak anan ide. Iken a, ka ja nə maw?»

Dōwan ata a mbədahan atan apan, a wa: «Nen na ja nà: Winen nə dō maja'am a Mbərom.»

¹⁸ Aday məcəd sə Yahuda ahay nà, tə dəfak apan nga sa jəka abay winen mə wahay a nə hurof awan bay. Anga nan, tə ngaman anà atə bəbay anahan ta may anahan awan. ¹⁹ Tə cəce patan wa: «Həna anan nà, wan ana kwanay

daw? Kwanay kə sənən zle winen mə wahay a nə, hurof awan daw? Aday a canan ide həna kəkəməw?»

²⁰ Atə bəbay ta may anahan a tə mbəđahan atan apan, ta wa: «Ma san a zle, winen wan a manay, aday winen mə wahay a nə hurof a re. ²¹ Əna ma san sa jəka ide anahan a təba nə kəkəməw nə, ma san bay, aday ma san dowan a sə təban anan ide ata bay re. Əna winen a aday nə, kə slak sə mbəđahan pa 'am anə nga anahan asanaw! Cacihen panan!»

²² Atə bəbay ta may anahan ata, ta ja matanan nə, aday Yahuda ahay tá njad patan alay sa 'am sabay. Bina, Yahuda ahay ba ta jak à wulen a tinen inde, dowan a kə təmahak Yesu nə Almasihu nə, ata aday ti razl anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sə wazay ahay wa re. ²³ Natiya, atə bəbay ta may a dowan ata ta wa: «Winen awan aday dukwen kə slak sə mbəđahan pa 'am anə nga anahan asanaw!» nə, anga nan.

²⁴ Farisa ahay tə ngaman ayak anə dowan ide anahan sə təba ata awan, maza awan. Ta jan: «Mbərom a slənek anan! Ja 'am didek awan! Manay nə, ma san zle, dowan a sə təbak anan ide ata nə, do sə atahasl.»

²⁵ A mbəđahan atan apan, a wa: «Nen nə, na san itəbay, əna na san way inde kərtək nə: Abay nen hurof awan, aday həna, nə canan ide zle. Bay nə, winen do sə atahasl, kabay winen do sə atahasl bay nə, wita nə, na san bay.»

²⁶ Tə cəce panan tə cəved maza awan, ta wa: «A gak aday nə maw? A təbak anan ide a nə kəkəməw?»

²⁷ A mbəđahan atan apan asa, a wa: «Na jak ikwen anan kurre, a nak ikwen sə sləne anan bay. Aday angama, a nak ikwen nə mənahan asa anaw? Kabay kwanay dukwen, a nak ikwen sə pərahan azar aday sə təra njavar anahan ahay kələdaw?»

²⁸ Tə gənahan, ta jan: «Njavar anahan adəka nə, iken aday bina. Manay nə, mbala ana Musa ahay. ²⁹ Ma san zle, Mbərom kə jak anan ahay 'am anə Musa. Əna dowan anak ata nə, ma san winen nə mayanaw bay.»

³⁰ A mbəđahan atan apan, a wa: «Iya, cəkəbay, a ga masuwayan nə, na. Winen mayanaw nə, kə sənən bay. Əna, ide uno nə, kə təbak uno anan. ³¹ Da san zle, mənuko fok, Mbərom nə, i təmahən anan 'am anə do sə atahasl kula bay. A təmahən a nə, 'am ana do sə həran nga aday a ga way sa zlan à nga ata awan. ³² Kula, kwa sə dazlan anə daliyugo nə, də slənek do kə təbak anan anan ide anə do aday winen mə wahay a nə hurof a daw? İbay! ³³ Kabay, kak dowan a anan a nay ahay nə pə cakay ana Mbərom wa bay nə, i mba apan sa ga mer su way kawa həna anan bay asanaw!»

³⁴ Ta jan, ta wa: «Zək anak a fok mə wahay a à atahasl inde kutok nə, a nak sə dakan umo anan nə maw?»

Coy, tə rəzlay anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sə wazay ahay wa re.

Hurof à mivél inde

³⁵ Yesu a sləne sa jəka Yahuda ahay tə rəzlak anan dowan ata à wulen a tinen wa cəna, a zla, a tan à nga, a cəce panan 'am, a wa: «Kə dəfak nga pə Wan su 'Do daw?»

³⁶ A mbəđahan apan, a wa: «Wan ada, duko anan winen wayaw, aday ni daf apan nga!»

³⁷ Yesu a jan, a wa: «İken apan ki ca apan sa jak 'am ata nə, winen awan.»

³⁸ A dukwen gərmeç ù vo anə Yesu, a wa: «Ba Məduwen, nə dəfak apak nga.»

³⁹ Yesu a jan kutok, a wa: «Nen, na nay ahay pə daliyugo a anan nə saa ga sariya sə katab anan do ahay: Hurof ahay tá ca ide ite; Do sa ca ide ahay dukwen tş hurof cite kutok.»

⁴⁰ Do à wulen sə Farisa ahay inde, tinen pə cakay ana Yesu ata, tə sləne 'am ata cəna, tə cəce panan, ta wa: «Manay dukwen huruf aya ite daw?»

⁴¹ Yesu a mbədahan atan apan: «Ki gen makwakwa abay huruf aya nà, atahasl inde pikwen ibay. Əna, ki jen nə “Manay mə canan ide zle.” Anga nan atahasl a kwanay inde pikwen hwiya.»

10

Do sə jugwar way, tə təman anahan ahay

¹ Yesu a ja 'am sə jike, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Kuwaya, dowan a winen kà zlak tə məsudoh pə təman ahay bay, əna latək, a ján ta nga sa jal, winen nə do sə akar, dukwen winen do sə ngəzar do. ² Aday do sa zla à jal inde, pə cakay sə təman ahay tə məsudoh nà, winen nə do sə jugwar təman ahay way anahan.

³ «Ide kà cədek cəna, do sə jugwar way i zla à man sə təman ahay. Do sa ba pə təman ahay sə luvon, i təban ayak wa. Təman ahay ti sləne dungo ana do sə jugwar way, aday winen i ngaman anà təman anahan ahay tə sləmay tə sləmay. I zla atan pə dədan. ⁴ Kə mbakak atan uho nà, i lahan atan pa 'am. Təman ahay ti pərahan azar, anga ta san dungo anahan a zle. ⁵ Əna təman ahay nà, ti pərahan azar anà do aday ta san anan bay ata bay. Adəka bay, ti haw bugol, anga ta san dungo anahan a bay.»

⁶ Yesu a jan atan 'am sə jike a anan, əna tə sənək anan a ja pa maw bay.

Yesu nà, do sə jugwar təman ahay lele awan

⁷ Yesu a pərahan azar anà 'am anahan, ta sa jəka: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Nen nà, məsudoh sa jal sə təman ahay. ⁸ Do sə luho ahay ataya fək, tinen do sə akar ahay, do sə ngəzar do ahay. Aday təman ahay tə slənek atan anan bay. ⁹ Nen nà, məsudoh sa jal. Kuwaya dowan a kà zlak à jal inde ti nen nə i tam. I njad sa zla à jal inde, i njad sa nay uho, aday i njad way sa pa re. ¹⁰ Do sə akar nà, a nay ahay saa kəra way ahay ca, saa gədan dungo anà gənaw ahay, aday saa lize anan way ahay. Nen, nà nay ahay aday do ahay tà njad sifa, tà njad anan nə tə dedengəlen awan.

¹¹ «Nen nà, do sə jugwar təman ahay lele awan. Do sə jugwar way lele a nà, a var anan sifa anahan tə alay anahan awan, anga təman anahan ahay. ¹² Aya əna do sə jugwar way anga magwagway cəna, təman aya nə si zek anahan ahay bay. Anga nan, kə canək anan anà kəla kibe cəna, i haw, i mbəsək anan təman ahay. Aday, kəla kibe dukwen i ban a təman ahay, i tan atan 'am kutok. ¹³ Natiya awan, winen a i haw, anga a gan may jiga nà, anà magwagway anahan, bina anà təman ahay itəbay.

¹⁴⁻¹⁵ «Nen nà, do sə jugwar təman ahay lele awan. Bəbay uno a san nen zle, nen na san Bəbay uno zle re. Matanan, nen na san təman uno ahay zle, aday təman uno ahay dukwen ta san nen zle. Nen ni mac anga təman uno ahay. ¹⁶ Təman uno maza aya inde, tinen à jal a anan inde itəbay. Sumor a nà, ni nay atan ahay à jal a anan inde re. Tinen dukwen ti təma 'am uno, ti japay pə kərtek a tə təman sa jal ahay, aday do sə jugwar atan dukwen kərtek re.

¹⁷ «Bəbay a pəlay nen nà, anga ni var anan sifa uno, aday ni njad anan way uno maza awan. ¹⁸ Dowan saa gəba anan sifa uno nà, ibay. Nen a ni var anan tə alay uno awan. Ni mba apan sa var anan, ni mba apan sa njad anan way uno re. A nan anà Bəbay uno, nà ga nə matanan.»

¹⁹ Anga 'am ana Yesu ata awan, mawrasan a zlan à mivəl inde anà Yahuda ahay asa. ²⁰ Do ahay bayək a ta wa: «Setene inde anan à nga, nga a vawan. Kutok nà, kə pəlen sə sləne 'am anahan nə angamaw?»

²¹ Do maza aya ite ta wa: «Do tə setene à nga inde nà, i ja 'am matanan bay. A ga pə kwanay nà, setene i njad sə təban anan ide anà dō huruf a daw?»

Bahay sə Yahuda ahay tə pəlay Yesu bay

²² Həna nà, alay sa macf, aday à Urəsalima nà, alay sə azar uko sə bayak pa sa gan nga anà doh sə mazla6 a Mbərom ata kà slak.* ²³ Yesu a zla ù doh ata awan, winen apan i bar ù vo galak sə ngaman galak a Sulimanu ata awan.

²⁴ Yahuda ahay ta nay, ta van nga tew, ta jan: «Kak iken nə Almasihu cukutok nà, dakan umo anan tə didek a kwa. Manay apan mi ba hwiya ata nà, mi i man uda nə siwaw?»

²⁵ Yesu a mbəfahan atan apan, a wa: «Ba na jak ikwen anan asanaw, əna kə dəfen upo nga bay. Mer su way uno sa ga tə gədan ana Bəbay uno Mbərom ataya nà, ta slak sa ja 'am pa nga uno wa da. ²⁶ Kə dəfen upo nga bay nà, anga kwanay nə təman uno ahay bay.

²⁷ «Təman uno ahay nà, tə sləne dundo sa 'am uno zle, aday na san atan lele re. Tinen apan ti pəruho azar. ²⁸ Ni varan atan sifa sa ndav bay ata awan, natiya awan ti mac itəbay. Dəwan saa ngəzar atan à alay uno wa dukwen, ibay re. ²⁹ Bəbay uno sə vuro atan ata, winen a zalan məgala anà way ahay fok. Anga nan, dəwan saa ngəzar atan à alay a Bəbay uno a wa dukwen ibay.

³⁰ Nen tə Bəbay uno ata nə manay kərtək.»

³¹ Bahay sə Yahuda ahay tə sləne 'am ata cəna, ta ma nga sa ra kon à alay inde miza awan†, aday sa tar anan. ³² Anga nan, Yesu a jan atan: «Na gak mer su way ahay lele aya bayan a pa 'am ana kwanay tə məgala ana Bəbay uno. Ki tiren nen həna gəngaf gəngaf bine siwaw nà, pi mer su way wura kərtək a anaw?»

³³ Bahay sə Yahuda ahay tə mbəfahan apan, ta wa: «A nan umo sa tar iken nà, anga mer su way anak lele aya bay, əna anga kə jənak anan pa 'am anà Mbərom. Iken nə dō zənzen awan, aday a nak sə təra anan nga anak həna, Mbərom awan.»

³⁴ Yesu a mbəfahan atan apan: «Mə vinde à Deftere a kwanay inde, Mbərom a ja nà: “Kwanay aday nà, mbərom ahay.‡” ³⁵ Da san zle, way ana Deftere a Mbərom ma ja nà, a mbacay wa zek bay. Do sə sləne 'am ataya nà, Mbərom a ngaman atan nə mbərom ahay. ³⁶ Nen nà, Mbərom u go nga, aday a slənay nen pə daliyugo. Ki jen nà, nə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, kəkəmwaw? Anga na wa, nen wan anahan ata daw? ³⁷ Kak na ga nə mer su way ana Bəbay uno Mbərom bay nà, kə dəfen upo nga bay. ³⁸ Aday kak na ga nà, mer su way anahan tə didem a cəna, dəfen nga pi mer su way uno. Kwa kə dəfen nga pi nen bay nà, dəfen nga pi mer su way uno a kwa. Anga aday, kə sənən anan hwiya, Bəbay uno nà, manay kərtək awan.»

³⁹ Asa bahay sə Yahuda ahay tə pəlay sa ban anan, tə njadak anan bay, kə təkəpatan wa.

⁴⁰ Pə dəbə anahan a wa, Yesu a zla way anahan pə day uho sə zlinger sə Urdon, a njahay way anahan à man ana Yuhana sa taa ga baptisma ata awan.

⁴¹ Do ahay ta nay pə cakay anahan bayan a awan. Ta ja, ta wa: «Yuhana nà, kula kə gak masuwayan ahay itəbay, əna 'am anahan a sa ja pə dəwan a anan nà, kə tərək didem aya awan.» ⁴² Do maza aya bayan a à man ata awan, tinen tə dəfak apan nga.

* **10:22** Abay doh sə mazla6 a Mbərom ata nà, dō manide ahay tə mbəzlak anan. Əna Isara'ila ahay tə ndakak anan maza awan. Aday həna pə ava pə ava tinen apan ti ga azar uko awan. Kà slak alay ata nà, na. † **10:31** Ca pə Yuhana 8.59. ‡ **10:34** Ca pə Jabuurə 82.6.

11

Lazarus kà məcak

¹ Dòwan a inde tɛ ngaman Lazarus, winen dɛvac awan. Dòwan ata nà, winen ù kon sɛ ngaman Baytiniya ata awan. Mərak anahan ahay inde dɛna aya cew dukwen, tinen à man ata re, atə Marta tə Mariyama. ² Mariyama aday nà, uwar saa mbɛdan amar pə saray anà Yesu aday sɛ takad panan tə sibœk sa nga anahan ata awan. Lazarus a dɛvac ata nà, mərak anahan.

³ Atə Marta tə Mariyama ta slan dɔ saa jan anà Yesu nà: «Ba Məduwen, car anak Lazarus nə winen lelibay, dɛvac a gan.»

⁴ Yesu a sləne 'am ata cəna, a wa: «Dɛvac ana Lazarus nà, dɛvac sa mac anan bay. Əna dɛvac ata i ka anan mɛgala ana Mbərom, aday mazlaḅ uno re, nen Wan a Mbərom.»

⁵ Atə Marta tə Mariyama tatə Lazarus nà, Yesu a pəlay atan nə lele. ⁶ Aday cəkəbay, anahan sɛ sləne Lazarus dɛvac awan ata nà, kə njahak à man ata luvon ahay cew asa.

⁷ Pə dɛba wa, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Muko pə daliyugo sɛ Yahudiya.»

⁸ Tinen ta jan, ta wa: «Miter, Yahuda ahay tə pəlay abay sa tar iken tu kon nə kwakwa bay asanaw? Həna, a nak sa ma à man ata re daw?»

⁹ Yesu a mbɛdahan atan apan, a wa: «Pac a dav nà, hway bidaw? Aday kak dɔ winen apan i bar à jiyjay anahan a inde nà, saray i dɛcan daw? Saray i dɛcan bay, anga a canan ide zle lele, winen à jiyjay sa dav pə daliyugo a anan inde. ¹⁰ Aya əna, dɔ sa bar à luvon inde ite nà, saray i dɛcan, i slahay təktek, anga jiyjay inde sɛ luvon itəbay.»

¹¹ Pə dɛba sa 'am ata wa asa, Yesu a jan atan: «Car a mənuko Lazarus ata kə njakak ahan. Əna ni zla saa pɛdakey anan.»

¹² Njavar anahan ahay tə mbɛdahan apan, ta wa: «Ba Məduwen, kak a njak ahan ata nà, i mbar asanaw!»

¹³ Abay a nan anà Yesu sa ja nà: Lazarus kə məcak! Əna pə njavar anahan ahay nà, a jan atan nə 'am sɛ ahan acəkan.

¹⁴ Yesu a jan atan anan ngəlarak kutok, a wa: «Lazarus kə məcak! ¹⁵ Əna na zlak à man ata bay nà, anga kwanay. Natiya, ataslay mivél uno inde, anga tə way a saa tɛra ata nà, kwanay ki i njiden sa daf upo nga kutok. Həna nà, zluko pə cakay ana Lazarus awan.»

¹⁶ Tomas, dɔwan a tɛ ngaman Didimus* anga winen muwsa ata, a jan anà azar sɛ njavar ana Yesu aya, a wa: «Mənuko dukwen zluko saa mac tatə miter a mənuko.»

Yesu nà, winen dɔ sɛ slabakay anan dɔ ahay à məkə wa

¹⁷ Natiya, Yesu a dɛzle à Baytiniya cəna, a sləne tə zɛbak anan Lazarus à məkə kə gak luvon ahay fudɔ coy. ¹⁸ Baytiniya a aday nà, bəse tə Urəsalima i ga nà, way sɛ kilomiter ahay maakan. ¹⁹ Yahuda ahay bayan a ta nak à məsinde ana Lazarus. Ti i bənan mivél anà mərak anahan ahay, atə Marta tə Mariyama.

²⁰ Ana Marta sɛ sləne sa jəka Yesu kə nak ata nà, a slabak, a zla à man anahan pə cəved. Əna Mariyama nà, winen a njahay agay. ²¹ Marta a jan anà Yesu: «Abay kà ga inde à man a anan nà, mərak uno i mac bay. ²² Həna dukwen na san zle, Mbərom i varak way kawa ananak saa cəce panan ata fok re.»

²³ Yesu a mbɛdahan apan, a wa: «Mərak anak i slabakay à məkə wa.»

* 11:16 Ta 'am sɛ Gərek nà, Didimus a nan sa ja «muwsa».

24 Marta a wa: «Na san zle, pa pac sa ndav anan daliyugo nà, i i slabakay ahay tə do ahay fok à mæke wa.»

25 Yesu a jan: «Nen nà, do sə slabakay anan ahay do ma mac aya à make wa, do sə varan atan sifa re. Kuwaya, dōwan a kə dəfak upo nga nà, i njahay uho tə sifa awan, kwa kə məcak dəp nà, na. 26 Kuwaya, dōwan a tə sifa mba cəna, kə dəfak nga pi nen a nà, i mac bay. Iken, kə təmahak 'am a man dāw?»

27 Marta a mbəda apan, a wa: «Ayaw, Ba Məduwen, nə dəfak apak nga. Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom a sa nay ahay pə daliyugo ata awan.»

Yesu a pəkay ide sə ayam

28 Pə dəba ana Marta sa ja 'am ata wa nà, a zla pə cakay ana mərak anahan Mariyama, a jan tə sœksœk awan: «Miter kà nak, winen apan i ngamak!»

29 Mariyama a sləne matanan cəna, a slabak hərom, a zla pə cakay ana Yesu.

30 Yesu a aday nà, kə dəzlek à wulen su doh bay. Winen à man a tinen sə zlangay tə Marta ata mba.

31 Do a tinen mə njahay aya ù doh tatə Mariyama ata, tinen apan ti man a mivel ù doh. Tə canan winen sə slabak baram ata nà, tə pərahan azar. A ga patan nà, i zla saa yimay ahay pə jəvay wa.

32 Mariyama a dəzley ahay pə cakay ana Yesu nà, a dukwen gərmec ù vo, a jan: «Ba Məduwen, kà ga inde à man a anan aday nà, mərak uno i mac bay.»

33 Yesu a canan à Mariyama nà, winen apan i yam, aday Yahuda ahay sə pərahan ayak azar ataya dukwen tinen apan ti yam re. Anga nan, a slabakan anan mivel anà Yesu, a cəban.

34 Yesu a cəce: «Ki len anan ahaw?»

Tə mbədahan apan, ta jan: «Miter, hayak, ca apan!»

35 Cəna, Yesu a pəkay ide sə ayam.

36 Yahuda ahay ta wa: «Cen apan, a pəlay anan Lazarus a re!»

37 Aya əna do azar aya ta wa: «Winen do sə təban anan ide anà dōwan a huruf ata awan. Abay winen à dəzley ahay à alay a Lazarus tə sifa mba ata nà, i mba apan sa mbar anan aday à mac bay, bidaw?»

Yesu kə slabakak anan Lazarus à mæke wa

38 A cəban anà Yesu maza asa, a zla pə jəvay. Jəvay a nà, mə tacay a tə bələlen.

39 Anga nan kutok, Yesu a wa: «Təben anan jəvay awan!»

Marta a wa: «Ba Məduwen, i rəbas, anga kà gak həna luvon ahay fuđo à mæke inde.»

40 Yesu a mbədahan apan, a wa: «Na jak anak bidaw? Kak kə dəfak upo nga nà, ki canan anà məgalà sə mazlaḅ a Mbərom asanaw?»

41 Tə təba anan bələlen pə jəvay wa kutok. Yesu a ca ide à mburom, a wa: «Na gak ayak suse, Bəbay uno, anga kə slənek uno anan. 42 Nen, na san zle, hwiya ki sləno anan. Əna na jak ayak nà, anga do sa man a anaya tã daf apak nga, tã san iken sə slənay ahay nen acəkan.»

43 A ndav anan 'am anahan ata nà, a ja 'am tə məgalak a asa, a wa: «Lazarus, hayak uho!»

44 Lazarus, dōwan a ma mac ata, a nay ahay uho, saray tə alay anahan aya tinen mə tuwed aya tə pətike. Ide anahan a dukwen mə tuwed a tə zana.

Yesu a jan atan, a wa: «Pəsiken panan zana, aday à zla way anahan.»

Wurwer sa ban anan Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2

45 Yahuda a sa zlak ayak pə cakay ana Mariyama ataya, tə canan anà mer su way ana Yesu sa ga ata cəna, bayak a à wulen ana tinen wa tə dəfak nga pə

Yesu. ⁴⁶ Aya əna, do a azar aya ta zla pə cakay ana Farisa ahay saa ray ahay apan 'am anga mer su way anahan sa ga ata awan.

⁴⁷ Anga nan, Farisa ahay pi zek tə bahay sə gədan dundo anə way ahay tə ngaman anə məced sə Yahuda azar aya, aday tə halay nga. Ta wa: «Di ga həna nə, kəkəməw? Anga dowan a anan winen apan i ga masuwayan sə way ahay bayak awan. ⁴⁸ Kak də sak a mbəsak anan ə ga mer su way matanan nə, do ahay kəzlek ti dəf apan nga. Aday pə dəba anahan a wa kutok nə, Ruma ahay ti i ja ə 'am ata inde. Ti mbəzlak uko anan doh sə mazlaə a Mbərom, aday ti tak uko 'am re.»

⁴⁹ Do kərtek ə wulen a tinen awan tə ngaman Kayafas, winen bahay nga su do sə gədan dundo anə way pə viya ata awan. Winen a jan atan: «Kwanay kə sənən awan bay. ⁵⁰ Suwan do kərtek ə mac anga do a kəzlek, tə do ahay saa lize jiya nə, na. Matanan bidaw?»

⁵¹ A ja 'am ataya nə, tə ndaraw si zek anahan a itəbay. Sə dakan anan 'am ata nə, Mbərom, anga tə viya ata nə, winen bahay nga su do sə gədan dundo anə way ahay. Anga nan, a wa Yesu i sa mac anga Yahuda ahay fok. ⁵² Əna Yesu i mac nə, anga Yahuda ahay dəkdək bay. I mac nə, anga aday ə halan nga anə wan a Mbərom ma ta 'am ataya, tə njahay pə kərtek a re.

⁵³ A ban pə luvon ata wa kutok nə, bahay sə Yahuda ahay tə dazlan sa ga wurwer sa vad anan Yesu. ⁵⁴ Anga nan, Yesu kə mbak apan sa bar lele ə wulen sə Yahuda ahay sabay. A slabak ə wulen su doh ata wa, a zla ə man kibe. Natiya tə njahay ə man ata tə njavar anahan ahay ə wulen su doh sə ngaman Efərayim ata awan.

⁵⁵ Azar uko sə Yahuda ahay sə ngaman azar uko sə Pasəka ata, i sla bəse. Anga nan, do sə wulen su doh sə kibe ahay ta zla ə Urəsalima saa lavay anan zek a tinen ahay ə cəncan a inde kurre. ⁵⁶ Tə dəzley ahay ə Urəsalima nə, tə pəlay anan Yesu. Tə halay nga u doh sə mazlaə a Mbərom nə, tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «A ga pikwen nə, i nay ahay ə azar uko dəw, i nay ahay bay?»

⁵⁷ Bahay sə gədan dundo anə way ahay, pi zek tə Farisa ahay ta ban 'am ə wulen a tinen inde, ta wa: «Dowan a kə sənək man a Yesu nə, ə dəkək uko anan aday di ban anan.»

12

Mariyama a mbađ amar pə saray ana Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Natiya, a mbəsak luvon mbərka aday azar uko sə Pasəka i sla nə, Yesu a zla ə Baytiniya, u kon ana Lazarus, dowan a Yesu sə slabakay anan ahay ə məke wa ata awan. ² Ta dan way sa pa anə Yesu ə man ata awan, aday Marta a varan atan. Do ahay inde bayak a pə tuwez ata awan, Lazarus dükwen winen inde re.

³ A man sa pa way nə, Mariyama a gəba amar sə wurde anahan sə dala bayak awan, a rəbas nə dun'a. A mbədan anan pə saray anə Yesu. Ta da amar ata aday nə, tə way sə ngaman *nardi*, i ga ə dunguzlok sə amar inde. A mbədan anan pə saray lele nə, a takad anan panan tə sibək sa nga anahan. Doh ata fok a rəbas nə dun'a lele.

⁴ Njavar ana Yesu a inde kərtek ə man ata awan, tə ngaman Yudas Iskariyot. Winen do saa ga dəf pə Yesu ata awan. A canan anə way ana Mariyama sa ga ata nə, a wa: ⁵ «Ta wa, abay tē sukom anan way tə amar a anan nə, i ga dala sə *dinar** səkət maakan, aday ti var anan dala awan anə do mətawak aya nə, ta gak way lele bidaw?» ⁶ Yudas a ja 'am ataya nə, anga

* 12:5 Dinar kərtek nə, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

aday a gan may sa man zek anà dō mətawak aya bay. Əna a ja matanan nà, anga winen aday nà, dō sa ban dala a tinen awan, aday a taa kəra panan.

⁷ Aya əna, Yesu a wa: «Mbəsiken anan uwar a anan, a lah anan upo nà, way a aday ti su go pac sa la nen ata awan. ⁸ Dō mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay.»

Wurwer sa vad Lazarus

⁹ Natiya Yahuda ahay bayak a tə sləne Yesu winen à Baytiniya nà, ta zla à man ata awan. Ta zla à man ata dukwen nà, anga Yesu cəna coy bay. Ta zla saa cay ahay pə Lazarus re, winen dōwan a Yesu sə slabakay anan à məke wa ata awan. ¹⁰⁻¹¹ Matana awan, Yahuda ahay bayan a tə mbəsakak sə pərahan azar anà pəra a tinen†, tə pərahan azar bugol nà, anà Yesu, anga Lazarus. Anga nan kutok, bahay sə gədan dungo anà way ahay dukwen tə banak 'am sa jəka ti vad anan Lazarus à wulen ana tinen wa re.

Yesu a zla à Urəsalima

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40

¹² Sidew a kutok, dō a sə halay nga anga azar uko sə Pasəka ataya, tə sləne Yesu winen apan i nay ahay à wulen su doh sə Urəsalima cəna, ¹³ tə ngərway alay sə gazlangaw ahay à alay inde. Ta zla saa zlangay tatə Yesu pə cəved tə daslam ataya à alay inde. Ta zlah, ta wa: «Həren anan nga anà Mbərom! Mbərom à daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō saa nay tə sləmay anahan, bahay sə Isəra'ila ata awan.»

¹⁴ Yesu a njad zungo a inde, a ján apan, a zla pə cəved. A təra kawa ana Deftere sa ja ata awan. A wa:

¹⁵ «Dō sə Urəsalima ahay, kə jəjiren bay.

Bahay a kwanay winen apan i nay ahay həna,

winen ma ján a pə zungo.‡»

¹⁶ Njavar anahan ahay tə sənək 'am anan fan bay. Aday Yesu a zla à man sə mazlaḅ ana Mbərom nà, ta may anan ahay 'am ata à nga inde kutok. Ta san nà, Deftere a ja 'am ata nà, pə winen awan, aday pi mer su way a tinen sa ga anga winen ata awan.

¹⁷ A alay a Yesu sə ngaman ahay anà Lazarus uho, a slabakay anan à məke wa ata nà, dō ahay inde à man ata bayan awan. Dō ataya tə canək anan, aday tə təkəren 'am awan anà dō azar aya re. ¹⁸ Natiya awan, dō ahay ta nay ahay bayan a, tə təma anan Yesu, anga tə sləne kə gak masuwayan ata awan.

¹⁹ Farisa ahay ta jan i zek a tinen aya awan, ta wa: «Cen apan, way a mənuko sa ga həna ata fok nə kə varək uko magwagway bay, anga dō ahay fok tinen apan ti pərahan azar.»

Yesu a ja nà, alay a kə slək

²⁰ A wulen sə dō ahay sa nay à man sə azar uko sə həran nga anà Mbərom ataya nà, Gərek ahay uda awan, ta nak re. ²¹ Ta zla pə cakay ana Filip, dō su kon sə Baytisada, pə daliyugo sə Galile ata awan. Tə jan, ta wa: «Wan ada, a nan umo sə canan anà Yesu.»

²² Filip ite, winen a zla pə cakay ana Andəre, a jan. Ta zla maya awan saa jan 'am ata anà Yesu. Tə dəzle cəna, ta jan, ²³ aday Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Alay a kə slək həna, nen Wan su Dō, ni ka anan mazlaḅ ana Mbərom sə vuro ata awan. ²⁴ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Wan sa ndaw kə slahak pə yugo aday kə məcak bay cəna, i njahay nə hwiya wan sa ndaw kərtəktəkke. Əna wan sa ndaw kə sak a slahay aday kə məcak ite nà, i wasay bayak awan. ²⁵ Kuwaya dōwan a, a nan sifa anahan nà, i lize anan.

† 12:10-11 Pəra sə Yahuda ahay nà, a dazlan tə Tawrita a Musa. ‡ 12:15 Ca pə Jekariya 9.9.

Əna dōwan a kà nak anan ide anà sifa anahan pə daliyugo nà, i tam anan, i njad sifa sa ndav bay ata awan. ²⁶ Kuwaya, a nan à dōwan a su go mer su way nà, à pəruho azar. Aday dō su go mer su way nà, à saa zla à man uno saa zla ata ite. Dō su go mer su way i nen cəna, kuwaya, Bəbay uno dukwen i həran nga nà, anà winen.»

Yesu a dəkay anan amac anahan

²⁷ Yesu a ja, a wa: «Həna nà, mivəl uno i ndəro6. Nà jan anà Bəbay uno nà, awan a maw? Nà jan nà, à tam nen à dəcə a anan wa daw? Aday dukwen nà nay ahay pə daliyugo nà, sa sa dəcə a anan ata awan. ²⁸ Bəbay uno, ka anan mazla6 sə sləmay anak.»

'Am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Na kak anan mazla6 uno, aday ni ka anan maza re.»

²⁹ Dō a sa man ata aya tə sləne 'am ata nà, ta wa: «Mbərom sa dac!»

Dō azar aya ite ta wa: «A'ay, maslay a Mbərom sa jan ahay 'am.»

³⁰ Əna zek a Yesu a, a jan atan, a wa: «Dungo ata a jay ahay 'am nà, anga nen bay, əna anga kwanay adəka. ³¹ Həna nà, alay a Mbərom kà slak sa gan sariya anà dō sə daliyugo ahay. Mbərom i razl anan bahay sə daliyugo a anan həna.

³² Əna, ta sak a cakaf nen à mburom nà, ni gəbak anan ayak dō ahay fok pə cakay uno awan.» ³³ Yesu a ja 'am ata nà, anga sə dəkay anan amac anahan i təra nə kəkəməw ata awan.

³⁴ Natiya, dō ahay ta jan: «Manay mə sləne à Deftere inde nà, Almasihu i nay, i ga inde hwiya. Ka ja, ka wa: Wan su Dō nà, ti cakaf anan à mburom nà, kəkəmə asanaw? Wan su Dō aday nà, wita nà, wayaw?»

³⁵ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Jiyjay inde winen apan i dəvak ikwen mənjoek mba. Bəren à man sə ide jiyjay a anan tamak, anga luvon i sa ga bəse. Aday dō sa bar à luvon inde nà, a san man anahan a saa zla ata bay. ³⁶ A alay a jiyjay winen inde tə kwanay mba cəna, dəfen nga pə ide jiyjay, anga aday kə təren dō sə ide jiyjay ahay.»

Pə dəba sa 'am ata wa, Yesu a zla saa dər patan wa zek.

Yahuda ahay tə ngəmak sa daf nga pə Yesu bay

³⁷ Natiya, kwa à ga nà, Yesu kà gak mer su way masuwayan aya bayak pa 'am a tinen dəp nà, Yahuda ahay tə ngəmak sa daf nga pə Yesu bay hwiya.

³⁸ Way ata a ga zek nà, anga aday 'am ana Ezaya, dō maja'am a Mbərom ata à təra. A ja, a wa:

«Ba Məduwen, waya sa daf nga pa 'am a manay anaw?

Mbərom Fetek a kan anan ahay gədan anahan nà, à wayaw?§»

³⁹ Matanan, ta mbak apan sa daf apan nga bay, anga Ezaya dukwen kə lahak apan, kà jak, a wa:

⁴⁰ «Mbərom kə hurfok atan, anga aday tə canan ide bay,

kə dəfak atan kurkwilen à sləmay, anga aday tə sləne bay, tə san bay.

Bina, əbay ti mbədahan ləen anà ines a tinen ahay, aday ni mbar atan.*»

⁴¹ Ezaya a ja 'am ata nà, pə Yesu awan, anga kə lahak sə canan anà mazla6 anahan.†

⁴² Kwa tə winen ata təke, à wulen sə bahay sə Yahuda ahay wa dukwen, dō ahay inde bayak a tə dəfak nga pə Yesu. Əna tə ngəmak sə dəkay anan pa 'am sə dō ahay fok bay, anga tə jəjaran anà Farisa ahay, tə saa rəzlay atan ahay ù doh sə wazay ahay wa bay. ⁴³ Tə pəlay nà, mazla6 su dō zənzen awan, bina mazla6 a Mbərom saa varan atan ata bay.

§ 12:38 Ca pə Esaaya 53.1. * 12:40 Ca pə Esaaya 6.9-10. † 12:41 Ca pə Esaaya 6.1.

'Am ana Yesu i ga sariya

⁴⁴ Yesu a ja 'am tə məgalak awan asa, a wa:

«Kuwaya, dōwan a kə dəfak nga pi nen nà, a daf nga pi nen taayak bay. A daf nga pə dō sə slənay ahay nen re. ⁴⁵ Kuwaya dōwan kə canak uno nà, kə canak anan anà dō sə slənay ahay nen re. ⁴⁶ Na nay ahay pə daliyugo nà, aday dō sa daf upo nga ahay tə njahay à luvon inde itəbay, anga nen nə jiyjay sa dav pə daliyugo a anan.

⁴⁷ «Kuwaya kə slənek 'am uno, kə dəfak anan apan anà 'am ata bay cəna, saa gan sariya nà, nen bay, anga na nay ahay saa gan sariya anà dō sə daliyugo ahay bay, əna saa tam atan adəka. ⁴⁸ Natiya, dōwan a kə ngəmak nen bay, kə təmahak 'am uno bay, i tavay pa 'am sə sariya, anga 'am uno sa ja ataya ti gan sariya. Ti gan sariya pa pac sa ndav anan daliyugo.

⁴⁹ «'Am inde na jak tə məgala uno ite nà, ibay. Əna nə təkər nà, 'am ana Bəbay uno su jo, aday nà ja ataya awan. Nə dəkay anan nà, 'am ataya dəkdek. ⁵⁰ Na san zle re, way anahan su jo ahay nà, ti gəbak ikwen ahay adəka nə sifa sa ndav bay ata awan. Awan a inde, na ja ta nga uno nà, ibay, si mbala a Bəbay uno su jo ataya dəkdek.»

13

Yesu a banay saray a njavar anahan ahay

¹ Natiya, a mbəsak ibay luvon kərtek aday azar uko sə Pasəka i sla. Yesu dukwen a san zle, alay anahan a kə slak sa ma pə cakay ana Bəbay anahan bəse, i mbəsak anan daliyugo a anan. Hwiya a pəlay anan dō anahan ahay pə daliyugo, aday həna a pəlay atan nə hus pa sa var sifa anahan.

² Alay sə təkək suko, atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti pa daf nà, 6a Fakalaw kə dəfak abayak nga à mivəl ana Yudas inde, wan mbala ana Simon Iskariyot ata awan, aday à ga daf pə Yesu.

³ Yesu a san zle, Mbərom kə varak anan gədan pə way ahay fok, aday a san zle re, a nay ahay pə cakay ana Mbərom wa, aday i ma pə cakay anahan asa.

⁴ Anga nan, a slabak pa man sa pa way a tinen ata wa, a culok anan zana anahan zəbor a pi zek wa, a ban zana kataw awan à zar. ⁵ A ngah a'am à tasa inde, a dazlan sə banay a saray a njavar anahan ahay. Kə banak a saray a dōwan a nà, ata i takad panan tə zana anahan a mə kətuwal a à zar ata awan.

⁶ A hədəkey ahay pə cakay ana Simon Piyer bine siwaw nà, Piyer a jan: «Ba Məduwen, iken ki buno anan saray daw?»

⁷ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Piyer, ki san way uno sa ga həna ata fan bay. Əna ki i san mba.»

⁸ Piyer a mbədəhan apan asa, a wa: «A'ay, ki buno saray kula itəbay.»

Yesu a jan anan ngəlarak kutok, a wa: «Kak aday nə banak anak a saray bay nà, iken dō uno sabay!»

⁹ Piyer a jan kutok, a wa: «Miter, kak matanan cukutok nà, kə buno saray dəkdek bay, əna buno anan alay aday ta nga a təkə.»

¹⁰ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Kak dō kə banak coy nà, a gan may anà abanay zek sabay, əna i banay nə saray dəkdek, anga winen mə banay awan. Kwanay nà, mə banay aya awan. Əna, kwanay a fok bay.»

¹¹ Yesu nà, a san dōwan a saa ga apan daf ata zle. Anga nan a wa: «Kwanay mə banay aya awan, əna fok bay.»

¹² Yesu a ndav anan sə banan atan anan saray nà, a ma anan rəkot anahan pi zek. A njahay à man sa pa way asa, a wa: «Kə sənən way nen sa gak ikwen həna ata zle daw? ¹³ Kwanay apan ki ngimen uno "Miter", "Bahay a manay"»

acakan, anga nen nà, winen a way anahan. ¹⁴ Nen nə Miter a kwanay, Bahay a kwanay, nə banak ikwen anan saray. Sumor a dukwen, kwanay nà, binen anan anan saray i zek ahay matanan re. ¹⁵ Na ga matanan, aday kà tətiken sa ga matanan cite. Nə đakak ikwen anan minje a coy. ¹⁶ Nen apan ni jak ikwen tə đidem a həna: Do sa ga mer su way əga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay. Do sa slan do nà, a zalay anan do si mer su way anahan a sa slan anan ata bidaw? ¹⁷ Matanan, həna kə sənən anan kutok. Kak aday ki gen anan mer su way a acakan nà, ki i tislən mivəl bayak awan.

¹⁸ «Na ja nə pə kwanay a fok bay, anga na san do uno sə walay ataya zle. Əna, way a mə vinde awan à Deftere a Mbərom ataya inde nà, à təra. Mə vinde uda nà: “Dowan a ma pak đaf maya ata, kə tərak do manide uno.” ¹⁹ Ni jak ikwen anan həna, mənəna way ata sə təra, anga aday, way kətanən kə tərak nà, kə đəfen upo nga, kə sənən anan, nen nà, nen.

²⁰ «Nen apan ni jak ikwen tə đidem a həna: Kuwaya đowan a kə təmahak anan do nen sa slan anan ata nà, đowan ata a təma nə nen awan. Aday do kə təmahak nen dukwen, a təma anan nə do sə slənay ahay nen ata re.»

Yudas i i ga đaf pə Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Lukas 22.21-23

²¹ Natiya, pə dəba ana Yesu sa ja 'am ataya wa cəna, mivəl anahan a slabak, a ja 'am ngəlarak asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə đidem a həna: Dowan a kərtek à wulən a kwanay inde, i i ga upo đaf.»

²² Njavar anahan ataya tə zəzor zek ahay nerre, aday ta san sa jəka a ja 'am ata pə wayaw nà, ta san bay. ²³ Do kərtek inde à wulən sə njavar anahan ataya, Yesu a pəlay anan kə zalak. Winen mə njahan a pə cakay. ²⁴ Simon Piyer a cak ayak apan, a ma panan ide biyya, kawa sa ja bine siwaw nà: «Cəce pə Yesu wa, a ja nə pə wayaw.» ²⁵ Dowan ata a həjəkak ayak nga pa mbac ana Yesu, a cəce: «Ba Məduwen, saa ga apak đaf a nà, wayaw?»

²⁶ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Həna ni gad đaf, ni tar anan à tuwez, aday winen nà, đowan a ni varan anan đaf ata awan.» Cəna, Yesu a gad đaf, a tar anan à tuwez, a varan anan anà Yudas, wan ana Simon Iskariyot.

²⁷ Yesu a varan a đaf ata cəna, Fakalaw a zlan à mivəl inde anà Yudas. Yesu a jan kutok: «Awan anak inde sa ga nà, gamacan coy!»

²⁸ A wulən su do a mə njahay a pə tuwez ataya, đowan sa san kwa kərtek Yesu a ja 'am ata angamaw nà, ibay. ²⁹ Yudas nà, do sa ban dala a tinen awan. Anga nan tə bayaki ga nà, Yesu a jan 'am sə sukumay ahay way sa ga azar uko, kabay à zla saa varan way anà do mətawak aya awan.

³⁰ Yudas a təma anan đaf ata cəna, a nay wanahan uho. Abay luvon kà gak coy re.

'Am sə asan zek

³¹ Yudas a nay ahay uho cəna, Yesu a wa: «Həna nà, mazlađ uno, nen Wan su Do, winen apan i ka zek. Aday ti nen dukwen, Mbərom i ka anan mazlađ anahan re kutok. ³² Natiya, nen Wan a Mbərom, na kak anan mazlađ anahan nà, winen a i ka anan mazlađ ana wan anahan tə alay anahan a awan, aday i ka anan nə həna coy. ³³ Dəna uno ahay, nen inde tə kwanay mənəjək mba, aday pə dəba wa ki i pəlen nen. Əna ni jak ikwen həna way uno sa jan anà bahay sə Yahuda ahay ata awan: “A man uno saa zla ata nà, ki mben apan saa zla itəbay.” ³⁴ Anga nan, ni jak ikwen nga sa 'am wiya həna: Sənən zek à wulən a kwanay. Ayaw, sənən zek à wulən a kwanay ahay, kawa anuno sa

* 13:18 Ca pə Jabuura 41.10.

palay kwanay. ³⁵ Njiden sa san zek à wulen a kwanay ahay lele. Natiya, do ahay fok ti san, kwanay nà, njavar uno ahay acakan.»

Ata Yesu ta Piyer

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34

³⁶ Simon Piyer a jan anà Yesu, a wa: «Ba Məduwen, ki zla ahaw?»

Yesu a mbəđahan apan, a wa: «À man uno saa zla həna ata nà, ki mba apan sə pəruho azar fan bay. Əna ki i mba apan sə pəruho azar nə mba.»

³⁷ Piyer a jan anà Yesu: «Ba Məduwen, ni mba apan sə pərahak azar həna fan bay nà, angamaw? Nen, u no ni var anan sifa uno anga iken re!»

³⁸ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Tə didem a nà, a nak sa var anan sifa anak anga nen acakan daw? Nen apan ni jak tə didem a həna: Zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

14

Yesu nà, cəved, winen didem, aday winen sifa

¹ Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Awan à jalay kwanay bay. Dəfen nga pə Mbərom, aday kə dəfen upo nga re. ² A gulom su doh ana Bəbay uno Mbərom nà, man ahay inde bayak awan. Ni zla saa ndakak ikwen man à man ata awan. Kak matanan bay nà, ni jak ikwen bay asanaw. ³ Aday azanan na sak a zla, nə ndakak anan man a coy nà, ni may ahay, aday ni ra kwanay pə cakay uno awan. Natiya, ki i njihen à man uno saa njahay ata ite. ⁴ Aday dukwen, cəved sa zla à man uno saa zla ata nà, kə sənən zle.»

⁵ Tomas a mbəđahan apan, a wa: «Ba Məduwen, manay aday nà, ma san man anak a saa zla uda ata bay kutok nà, mi i san cəved awan nə kəkəməw?»

⁶ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Nen nà, cəved, didem, aday sifa. Anga nan, mənjəna nen cəna, dowan saa mba apan sa zla à man ana Bəbay Mbərom nà, ibay. ⁷ Kak kə sənən nen nà, ki sənən anan Bəbay uno zle re. A ban pə həna anan wa cəna, kə sənən anan zle coy, anga kə cinen anan.»

⁸ Filip ite a jan, a wa: «Ba Məduwen, dakan umo anan Bəbay awan cəna, i slan umo da asanaw!»

⁹ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Filip, nen inde tə kwanay kwa həna kabay, aday ka san nen bay hwiya daw? Dowan a kə canak uno cəna, kə canak anan anà Bəbay uno re. Ka ja, ka wa: “Dakan umo anan Bəbay awan” nə kəkəməw?

¹⁰ Nen tə Bəbay uno, Bəbay uno ti nen, manay kərtək a nà, kə dəfak apan nga bay dəge? 'Am a nen sa jak ikwen ata fok nà, a nay ahay i nen wa bay. Sa ga mer su way ata nà, Bəbay uno a, winen i nen inde ata awan. ¹¹ Dəfen nga pa 'am uno sa jak ikwen: “Nen tə Bəbay uno, Bəbay uno ti nen nà, manay kərtək” ata awan. Kak matanan bay dukwen, dəfen upo nga anga mer su way uno ahay kwa.

¹² «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Dowan a kə dəfak upo nga cəna, winen dukwen i ga mer su way kawa anuno sa gay ahay ata ite re. Dowan ata i sa ga adəka nà, way sə zalay mbala anuno, anga nen apan ni zla nà, pə cakay ana Bəbay uno awan. ¹³ Way ana kwanay saa cəce tə sləmay uno ataya fok, ni ga atan. Matanan, nen Wan su Do ni ka anan mazlaḅ ana Bəbay uno Mbərom. ¹⁴ Kə cəcihen puno wa way tə sləmay uno nà, ni ga anan.»

Yesu a ja i slənay ahay Apasay Cəncan awan

¹⁵ Yesu a ja asa, a wa: «Kak kə pəlen nen asanaw nà, ki dəfen anan apan anà 'am uno ahay fok. ¹⁶⁻¹⁷ Aday nen ni gan kem anà Bəbay uno anga aday à slənak ikwen ahay do hinen maza saa mak ikwen zek. Dowan ata nà, winen Apasay sə dakay anan didək a Mbərom. Winen i njahay tə kwanay sə coy.

Do sə daliyugo ahay ti njad sə təma anan à mivél a tinen inde itəbay, anga ti canan bay, aday ti san anan bay re. Kwanay nà, ki sənən anan anga i njahay tə kwanay à mivél inde. ¹⁸ Ni mbəsak kwanay taayak kawa wan mətawak ahay bay, ni may ahay pə cakay a kwanay. ¹⁹ Aday azanan mənjoek nà, do sə daliyugo ahay ti cuno sabay, kwanay nà, ki cinen uno hwiya. Nen nà, do tə sifa awan. Anga nan kwanay dukwen ki njihen tə sifa aya awan. ²⁰ Luvon ata kə dəzlek ahay nà, ki sənən anan manay tə Bəbay uno nə manay kərtek, aday mənuko dukwen kərtek a re.

²¹ «Do sə pəlay nen tə didəm a cəna, i təma 'am uno, i dəfan apan, i ga mer su way kawa 'am uno sa jan. Bəbay uno dukwen i pəlay anan do sə pəlay nen, ata nen dukwen ni dakan anan asan zek uno, ni dər panan zek bay, ni kan zek lele.»

²² Yuda ite, winen aday nà, Yudas Iskariyot itəbay ata, a wa: «Ba Məduwen, ki kan uno zek aday ki kan zek anà do sə daliyugo ahay ite bay ata nà, kəkəməw?»

²³ Yesu a mbədəhan apan, a wa: «Kəmayə, dōwan a kə pəlak nen nà, i dəfan apan anà 'am uno ahay. Bəbay uno dukwen i pəlay anan, manay a cew maya mi dər panan zek bay, aday mi njahay tə winen. ²⁴ Əna, dōwan a kə pəlak nen bay ite, i dəfan apan anà 'am uno ahay bay. Aday dukwen, 'am a kwanay sə sləne həna ata nà, a nay ahay i nen wa bay. Bəbay uno sə slənay ahay nen ata sa ja. ²⁵ A alay a nen inde tə kwanay a mba ata nà, na jak ikwen anan way a anaya cōy. ²⁶ Pa 'am nà, Bəbay uno i slənək ikwen ahay maməzek tə sləmay uno. Winen nà, Apasay Cəncan awan. Ata aday, winen adəka i dəkək ikwen anan way ahay fok, aday i mak ikwen anan 'am uno ahay fok à sləmay inde asa.

²⁷ «Natiya kutok, ni mbəsakək ikwen nà, zay. Ni varək ikwen zay uno. Zay uno saa varək ikwen anan ata nà, kawa zay ana daliyugo sa var ata bay. Həna, nen ni zla way uno, əna kə jilən awan bay, kə jəjiren bay re. ²⁸ Kə slənən sa jəka: Ni zla way uno, aday ni may ahay pə cakay ana kwanay. Kak aday kə pələn nen asanaw cəna, tislən adəka nà, mivél. Anga nen apan ni zla nà, à man ana Bəbay uno, winen a zalay nen tə mazla6.

²⁹ «Nə dəkək ikwen anan pi zek wa aday way ataya ti saa təra. Ata way ataya tə tərək nà, kwanay ki dəfen upo nga kutok. ³⁰ Ni njad alay a tə kwanay gem sə dəkək ikwen anan way ahay sabay, anga həna bahay sə daliyugo a anan i nay ahay. Məgala anahan inde upo kwa mənjoek ibay. ³¹ Əna aday, do sə daliyugo ahay tə san nà, nə pəlay anan Bəbay uno, aday na ga dukwen mer su way anahan awan.

«Həna adəka nà, slabikən, zluko à man a anan wa!»

15

Yesu nà, a ga minje tə dədazl si sé lele awan

¹ Yesu a ja 'am tə jike awan, a wa: «Nen nà, na ga minje tə dədazl si sé lele awan. Bəbay uno dukwen, winen nà, do sə lavan nga anà sé ata awan. ² Anga nan, alay si sé awan aday a wahay wan bay ata nà, i gad anan. Winen sə wahay ata ite nà, i kəkəl anan aday alay si sé ata à zəga anan sə wahay wan bayək awan. ³ Kwanay nà, 6a kə tərən kawa alay si sé mə kəkəl aya, anga 'am uno sa jak ikwen ataya awan. ⁴ Dizlən alay i nen inde, aday nen ni dazlay alay à kwanay inde ite. Anga alay si sé mə japay a tə dədazl si sé a bay ata nà, a mba apan sə wahay wan bay. Kwanay həna dukwen matanan re. Kə dizlən alay i nen inde bay cəna, ki mben apan bay kawa dədazl si sé ata re.

⁵ «Nen nà, dədazl si sé, kwanay dukwen alay aya awan. Dōwan a kə dazlak alay i nen inde, aday nen dukwen nə dazlak alay à winen inde ite cəna, i təra

kawa sé sə wahay lele ata awan. Anga mənɟəna nen cəna, ki mben apan sa ga awan bay fok. ⁶ Aday dɔwan a kə mbəsakak alay pi nen wa ite, Bəbay uno i lar anan à məndak kawa alay si sé ma gad ataya awan. Alay si sé ma gad ataya nà, ti kuray, do ahay ti ra atan, saa pak ù uko inde, sa vak atan coy.

⁷ «Cəkəbay, kak kə dizlen alay i nen inde lele, aday kak 'am uno mə dazlay alay a à kwanay inde lele ite nà, kə cəcihen way kawa ana kwanay sa gan may ataya fok, aday ki nɟiden anan acəkan ca. ⁸ Kak kwanay apan ki gen way lele aya hwiya cəna, kwanay nɟavar uno ahay acəkan. Ata ki ken anan nə mazlaḅ a Bəbay uno Mbərom anà do ahay bayak a kutok.

⁹ «Kawa ana Bəbay uno sə pəlay nen ata awan, nen dukwen nə pəlay kwanay nà, kətanan re. Anga nan, ngiren alay lele à asan zek uno inde. ¹⁰ Nen nà, nə dəfak anan apan anà 'am ana Bəbay uno ahay, aday nə ngarak alay à asan zek anahan inde. Matanan, kak aday kə dəfen anan apan anà 'am uno ahay nà, ki ngiren alay à asan zek uno inde lele acəkan. ¹¹ Na jak ikwen anan way a anaya nà, aday ataslay mível a kwanay à ga inde kawa anuno awan, aday ata ataslay mível mbala ana kwanay nà, á rah wa lele.

¹² «'Am uno sa jak ikwen ata nà, həna anan: Sənen zek à wulen a kwanay lele, kawa nen sə pəlay kwanay ata awan. ¹³ Do kə təmahak sa mac anga car anahan ahay nà, asan zek saa zalay anan mbala anahan ata nà, inde sabay. ¹⁴ Kə təmihen sa ga kawa anuno sa jak ikwen nà, kwanay nə car uno ahay. ¹⁵ Ni ngamak ikwen do si mer su way ahay sabay, anga do si mer su way nà, a san mer su way ana bahay anahan bay. Əna ni ngamak ikwen həna nà, car uno ahay adəka, anga ɓa nə dəkak ikwen anan way uno sə sənay ahay pə cakay a Bəbay uno wa ata coy. ¹⁶ Kwanay sə walay nen bay. Nen nə walay kwanay adəka, anga aday ká si gen mer su way lele aya awan, aday lele a tinen a á ndav bəse bay ata awan. Ata Bəbay uno i varak ikwen anan way ana kwanay saa cəce panan tə sləmay uno ataya fok kutok. ¹⁷ Natiya awan, 'am uno ma ja nà, sənen zek à wulen a kwanay inde lele.»

Do sə daliyugo ahay ti nan ide anà do ana Yesu ahay

¹⁸ «Sənen a pi zek wa, do sə daliyugo ahay ta saa nak ikwen ide nà, ta lah su no ide adəka nà, i nen awan. ¹⁹ Kak abay kɟi gen nə do sə daliyugo ahay ata nà, ti nak ikwen ide bay, ti pəlay kwanay, anga kə taren nà, do a tinen ahay. Əna ɓa nə walak kwanay à wulen a tinen ahay wa, aday kwanay do a tinen ahay sabay. Anga nan, tinen apan ti nak ikwen ide hwiya.

²⁰ «Ənga, men anan ahay 'am uno inde à nga inde aday. Na wa: Do sa ga mer su way əga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay. U no sa ja həna nà, kak tə kukwarak uno azar saa ga alay ti nen nà, ti kukwarak ikwen azar saa ga alay tə kwanay matanan re. Aday, kak tə dəfak anan apan anà 'am uno ahay nà, ata ti taa dəfan apan anà 'am a kwanay ahay ite. ²¹ Aday nà, ti gak ikwen way ataya fok nà, anga nen, bina ta san dɔwan a sə slənay ahay nen ata bay.

²² «Ta wa abay á ga adəka nà, na nak bay, aday nə dəkak atan anan 'am uno bay nà, ines a tinen i ga ibay. Əna na nak cukutok aday nə dəkak atan anan 'am uno nà, hwiya tinen apan ti ga ines a tinen ahay re. Anga nan, 'am a tinen inde saa tam wa nà, inde sabay. ²³ Dɔwan a kə nak uno ide cəna, kə nak anan ide anà Bəbay uno re. ²⁴ Na gak mer su way à wulen a tinen lele aya awan, aday kula dɔwan maza kə gak matana bay. Kak matanan bay nà, abay ines inde patan ibay re. Tinen tə canan tə ide a tinen aya awan, anà mer su way uno sa ga. Tə winen ata təkə nà, tinen apan ti nan umo ide anà manay tə Bəbay uno hwiya. ²⁵ Mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde nà: “Tu no ide

nà, kəriya pa 'am sə awan a ibay.*” Həna ta nan umo idé nà, anga aday 'am ata à təra.»

²⁶ Yesu a jan atan asa, a wa: «Do inde i nay ahay saa mak ikwen zek. I nay ahay nà, pə cakay ana Bəbay uno wa. Na sak a zla agay à man ana Bəbay uno awan nà, ni slənay anan ahay à man a kwanay. Dəwan ata nà, Apasay sə dəkay anan didek a Mbərom. Kà sak a nay cəna, i ga nà, side uno awan. ²⁷ Aday kwanay a dukwen, ki naa təren dō sə side uno ahay re, anga kwanay pə cakay uno nà, kurre way anahan asanaw!»

16

¹ «Na jak ikwen anan way a anaya həna nà, anga aday kà saa slihen à alay sə dəcə inde bay, kə mbəsiken sa daf upo nga bay re. ² Anga, azanan ti kukwarak ikwen ahay azar ù doh sə wazay ahay wa. Aday dukwen alay a inde i slay nà, dō ahay ti vad kwanay. Ata ti bayak nà, kawa ta gan mer su way anà Mbərom. ³ Ti ga matanan, anga ta san sa jəka, nen, Wan a Mbərom nà, tə sənək bay, aday tə sənək zek a Mbərom a bay re. ⁴ Na jak ikwen anan həna nà, anga aday ta sak a dazlan sa ga matanan cəna, à mak ikwen ahay à nga inde nà, 6a na jak ikwen anan coy. Na jak ikwen anan kurre bay nà, anga nen a inde tə kwanay a mba.»

Mer su way mbala ana Apasay Cəncan awan

⁵ «Natiya, həna nen ni zla way uno à man ana dō sə slənay ahay nen ata awan. Aka aday dəwan kərtek sə cəce puno wa ki zla ahaw nə ibay ata nà, angamaw? ⁶ Aday mbac kə slahak pikwen wa həna, anga nə dəkak ikwen anan ata awan. ⁷ Didek a acakan nà, ni jak ikwen anan: Sumor a pə kwanay cəna, nà zla way uno adəka. Anga na sak a zla way uno bay nà, dō sa mak ikwen zek ata i nay ahay bay. Na sak a zla way uno ite nà, ni slənay anan ahay pə cakay a kwanay.

⁸ «Winen ite, kà sak a nay cəna, i dakan anan anà dō sə daliyugo ahay nà, tinen apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga 'am sə didek, aday anga 'am sə sariya a Mbərom. ⁹ Tinen apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga aday nà, tə dəkak upo nga itəbay. ¹⁰ Tinen apan ti jəjay pa 'am sə didek, anga nen apan ni zla way uno pə cakay ana Bəbay uno Mbərom, aday dukwen, kwanay tə tinen ki i cinen uno kula sabay. ¹¹ Tinen apan ti jəjay anga 'am sə sariya, bina bahay sə daliyugo a anan aday dukwen, sariya kə bənək anan coy.

¹² «'Am ahay inde upo cara cara bayak a sa jak ikwen anan, əna ti zalak ikwen məgala à nga wa həna. ¹³ Əna Apasay sə dəkay anan didek a Mbərom ata kà sak a nay ahay cəna, i dəkak ikwen anan didek sə way ahay nə fok lele. Anga i ja aday nà, 'am sa nga anahan a bay, əna way anahan sə sləney ahay pə Mbərom wa, i jak ikwen anan. Ata aday i dəkak ikwen anan way saa təra azanan pa 'am ataya awan. ¹⁴ I i ka anan nə mazla6 uno awan, anga i njaday ahay 'am ahay fok i nen a wa, aday i mak ikwen anan fok re. ¹⁵ Way a manay tə Bəbay uno a nə kərtek. Anga nan kutok, na wa: 'Am anahan a saa sləney ahay pi nen wa ata, i mak ikwen anan à sləmay.»

Way a ma ca6 a həna ata nà, i təra way sə mbasay adəka

¹⁶ Yesu a jan atan asa, a wa: «I njahay həna mənjək nà, ki i cinen uno sabay, aday dukwen i njahay apan mənjək cəna, ki i cinen uno maza asa.»

¹⁷ Azar sə njavar anahan aya tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «A nan sa ja jiya nə maw? A wa: «I njahay həna mənjək nà, ki i cinen uno sabay, aday dukwen i njahay apan mənjək cəna, ki i cinen uno maza asa.” Aday asa a wa: “Ni zla

* 15:25 Ca pə Jabuura 35.19; Jabuura 69.5.

way uno pə cakay ana Bəbay uno asa." A ja matanan nà, kəkəmwə?»¹⁸ Aday tə mənahan asa, ta wa: «"I njahay həna mənjęk" ata nà, a nan sa ja jiya nə maw? Da san way anahan a sa gan may sa jak uko ata bay.»

¹⁹ Yesu kə sənək sa jəka, a nan à njavar anahan ahay sə cəce panan wa way. Anga nan a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki vəden uway nà, pa 'am uno sa jak ikwen ata ba? Na wa: I njahay həna mənjęk nà, ki i cinen uno sabay, aday đukwen i njahay apan mənjęk cəna, ki i cinen uno maza asa.

²⁰ «Nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Ki i yimen, ki i jen mawa, əna do sə daliyugo ahay adəka nà, ata ti ma nga sə mbasay. Way i i cəbak ikwen, aday way a sə cəbak ikwen ata i tərak ikwen ambasay adəka. ²¹ Uwar ti zek cew a bine siwaw nà, mbac i slahan anga kutov kà sak a dəlay anan nà, na. Əna kà sak a ca apan, bəslok wan anahan kà nak uho asanaw cəna, awan a cəban sabay anga kə wahak wan, a njad nà, ataslay mivel coy. ²² Matanan awan, kwanay həna đukwen, mbac i slahak ikwen kawa uwar ti zek cew ata awan. Əna ni naa canak ikwen maza awan. A alay ata nà, ataslay mivel a kwanay i zəga nə bayak awan, aday đowan saa təma pikwen wa ataslay mivel ata nà, ibay.

²³ «Luvon ata kà sak a dəzley ahay nà, ki i cəcihen puno 'am sə awan sabay, anga ki sənən anan way ahay nə fok. Acəkan, nen apan ni jak ikwen tə đidəm a həna: Kə cəcihen way pə Bəbay uno wa aday tə sləmay uno a nà, Bəbay uno i varak ikwen anan way a kwanay sə cəce fok. ²⁴ Hus ahay həna đukwen, kwanay kə cəcihen awan tə sləmay uno bay. Əna cəcihen, ki njiden way a kawa ana kwanay sə cəce ata awan, aday ataslay mivel a kwanay i rah wa kutok acəkan.»

Yesu kə mbasak pə daliyugo coy

²⁵ Yesu a ja asa, a wa: «Na ta jak ikwen way ahay nà, tə 'am sə jike. Alay a i nay ahay aday ni ja 'am tə jike sabay, əna ni dəkay anan way ahay pə Bəbay uno nà, ngəlarak ngəlarak kutok. ²⁶ Pə luvon ataya nà, ki cəcihen way ahay pə Bəbay uno wa nə tə sləmay uno. Na ja nà, nen saa cəce anga kwanay bay, əna kwanay awan ki cəcihen tə sləmay uno. ²⁷ Anga zek a Bəbay uno awan aday nà, a pəlay kwanay, anga kwanay đukwen kə pəlen nen, kə təmihen nen na nay ahay nà, pə cakay anahan a wa acəkan. ²⁸ Matanan nə slabakay nà, pə cakay ana Bəbay uno wa acəkan, na nay ahay pə daliyugo. Anga nan, həna ni slabak ni ma pə cakay anahan asa, ni mbəsak anan daliyugo.»

²⁹ Njavar anahan ataya ta jan, ta wa: «Ca apan kutok, həna ka jak 'am mənjęna 'am sə jike kutok. ³⁰ Həna ma san zle, iken ka san way ahay nə fok. Anga đowan a i saa cəce panak wa way cəna, kə sənək anan anan way anahan a saa cəce ata awan. Anga nan, ma đaf apak nga, ka nay ahay nə pə cakay anə Mbərom wa acəkan.»

³¹ Yesu a jan atan, a wa: «Həna nà, kə đəfen upo nga acəkan đaw? ³² Alay a inde i nay ahay mba, kà nak adəka coy, aday ki i ten 'am, kuwaya i zla way anahan à man anahan sa nan. Ata ki i mbəsiken nen nà, taayak. Əna nen nə taayak acəkan bay, anga Bəbay uno a nà, winen inde ti nen hwiya wanahan.

³³ «Na jak ikwen anan nà, aday kə njiden sə njahay zay ti nen. Pə daliyugo həna nà, ki gen đəce bayak awan, əna bənen mivel lele, anga ba nen nə mbasak pə daliyugo coy.»

17

Yesu a ga amboh anga njavar anahan ahay

¹ Yesu a ndav anan 'am a anaya cəna, a ca ide à mburom, a wa: «Bəbay uno, alay uno kà slak həna kutok. Kan anan mazla6 uno anə do ahay, anga aday

nen nâ kan anan mazla6 mbala anak anâ dō ahay cite re. ² Kə varak uno mägala sə lavan nga anâ dō ahay fok kəzlek, anga aday dō a iken sə vuro atan ataya tã njad' sifa sa ndav bay ata i nen wa kutok. ³ Sifa sa ndav bay ata nâ, kawa sa ja bine siwaw nâ, tã san iken, iken nê Mbərom didek a kərtek, aday tã san nen Yesu Almasihu nâ, wan anak mē slənay a pə daliyugo ata awan.

⁴ «Na kak anan mazla6 anak anâ dō sə daliyugo ahay, kawa sa ja nâ, nê ndəvak anan mer su way anak a sə vuro ata awan. ⁵ Həna kutok, Bəbay uno, vuro ahay mazla6 pa 'am anak ite, mazla6 a kawa anuno a kurre nen pə cakay anak a mba, kwa à alay daliyugo dukwen mē ndakay a fan bay ata awan.

⁶ «Nə đakak atan anan way ahay pə iken anâ dō iken sə walay atan ahay à wulen sə dō sə daliyugo ahay wa ataya awan. Anga nan, həna nâ, ta san iken zle lele kutok. Tinen nê dō anak ahay, kə varak uno anan ite, tē đəfak anan apan anâ 'am anak. ⁷ Həna dukwen ta san zle, way iken sə vuro anan ata fok nâ, a nay ahay à alay anak wa. ⁸ Nə đakak atan anan ləbara anak dukwen kawa ananak su jo ata awan, tē təmahak anan acəkan. Tē sənak, nen na nay ahay pə cakay anak wa acəkan, aday dukwen tē təmahak, sə slənay ahay nen nê iken awan.

⁹ «Na gak amboh həna anga tinen. Ni gak amboh anga man su dō a bay, əna anga dō a iken sə vuro ataya awan, anga tinen dō anak ahay re ata awan. ¹⁰ Do uno inde cəna, winen dō anak. Mbala anak inde ite dukwen, winen dō uno re. Aday dō anumo ataya, tinen apan ti ka anan mazla6 uno pə daliyugo. ¹¹ I njahay həna mənəcək nâ, ni mbəsək anan daliyugo a anan, ni mak ayak way uno pə cakay anak awan. Natiya awan, tinen nâ, ni mbəsək atan pə daliyugo re. Bəbay uno cəncan awan, ba atan tē mägala sə sləmay anak awan, sləmay iken sə vuro anan kurre ata awan, aday tinen tē təra kərtek, kawa mənumo dukwen, mənumo kərtek ata awan. ¹² A alay a manay pə kərtek ata nâ, na bak atan tē mägala sə sləmay anak, iken sə vuro ata awan. Na gak atan nga lele, mənəna dowan sə lize, si dō mbala ana Deftere a Mbərom sa ja apan ata awan. Winen kəma, kə lizek anan zek anahan acəkan. Ata aday, way ana Deftere sa ja ata à təra kutok.

¹³ «Həna nâ, ni mak ayak way uno pə cakay anak, aday na jak anan way a anaya pə daliyugo nâ, aday ataslay mivəl a tinen à rah wa lele, kawa anuno awan. ¹⁴ Nə təkərek atan anan 'am anak, aday həna dō sə daliyugo ahay ta nan atan ide cəved a bay, anga tinen dō sə daliyugo ahay sabay ata awan, kawa nen a dukwen, nen dō sə daliyugo bay ata re. ¹⁵ Nə cəce panak həna kəma, ba atan pə Do sə Səđək* wa, à sa laman atan bay, bina ni jak, ra atan pə daliyugo wa adəka bay. ¹⁶ Tinen dō sə daliyugo ahay sabay, kawa nen awan, nen dō sə daliyugo bay ata re.

¹⁷ «Đakan atan anan didek anak, aday tē təra dō anak ma ga nga aya awan. Didek nâ, 'am anak awan. ¹⁸ Kawa iken sə slənay ahay nen pə daliyugo ata nâ, nen dukwen ni slan atan həna pə daliyugo cite re. ¹⁹ Nə varak anan nga uno anga tinen, aday tinen dukwen tē varak anan nga a tinen ahay acəkan.

²⁰ «Na gak amboh həna nâ, anga tinen đəkđək bay, əna na gak amboh anga dō mbala tinen saa ngamay ataya re. Bina ti i təma nen nâ, anga 'am ana njavar uno a anaya saa təkəren atan pi nen ata awan. ²¹ Amboh uno həna nâ, tē təra nê zek kərtek, fok a tinen awan. Kawa iken awan, Bəbay uno, iken ti nen nâ, zek kərtek awan. Aday asa, tinen a fok, tē təra dukwen kərtek a tē mənumo, aday dō sə daliyugo ahay tē təma nâ, iken sə slənay ahay nen acəkan kutok. ²² Nen nê varak atan anan mazla6 anak sə vuro ata awan, aday tē təra tinen a fok kawa dō kərtek, kawa mənumo dukwen dō kərtek a ata awan.

* 17:15 Kawa sa ja nâ, Fakalaw.

²³ Nen tã tinen zek kãrtek, aday iken ðukwen, mənumo zek kãrtek a cite. Tã tãra nã, zek kãrtek a way anahan. Ata, ðo sã daliyugo ahay ti san anan, sã slənay nen nã, iken acəkan. Ti san nã, kã pəlay atan, kawa iken sã pəlay nen ata awan.

²⁴ «Bəbay uno, sã vuro atan nã, iken awan. U no ðukwen tã saa njahay à man a hənã nen saa njahay uda ata awan, aday tã canan anã mazlaḅ uno iken sã vuro ata awan. Kã vuro anan ðukwen, anga kã pəlay nen, kwa daliyugo winen mē ndakay a fan bay.

²⁵ «Bəbay uno, iken ðo ðiḁek awan, ðo sã daliyugo ahay ta san iken bay. Nen nã, na san iken zle, aday tã sənak, sã slənay ahay nen nã, iken awan. ²⁶ Nã ðakak atan anan iken, ni pərahan azar sã ðakan atan anan hwiya, anga aday asan zek anak a sã pəlay nen ata à rahan atan à mivel inde. Natiya kutok, tinen ti tãra zek kãrtek a ti nen.»

18

Do ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53

¹ Natiya, Yesu a ndav anan sa ga amboh asanaw nã, ta zla way a tinen tã njavar anahan ahay, tã takas zliner sã ngaman Kedəron ata awan. Tã njahay à jerne a inde à man ata awan. ² Aday ðukwen, Yudas, ðo saa ga ðaf pə Yesu ata, a san man ata zle, anga ɓa Yesu a taa zla à man ata tã njavar anahan ahay.

³ Yudas a njahan ahay pa 'am wa anã suje ahay bayak awan. Suje sã Ruma ahay inde, aday bahay sã gəḁan dundo anã way ahay anga Mbərom tã Farisa ahay ðukwen tã slənak ahay suje sa ba pu doh sã mazlaḅ a Mbərom ahay re. Suje ahay ta dav uko à alay inde, aday tinen tã way sã alay aya hunjəslesle re.

⁴ Yesu a ðukwen a san way saa tãra apan ata zle. Anga nan, a lah sã cəce patan wa, a wa: «Kã pəlen wayaw?»

⁵ Ta gak munok bay, tã mbəḁahan apan, ta wa: «Mə pəlay Yesu sã Nazaratu ata awan!»

Yesu a jan atan: «Nen hənã!»

Yudas, ðo sã njəkan uda anã Yesu ata ðukwen, winen mē tavay a pə kãrtek a tu ðo ataya awan.

⁶ Ana Yesu sa jan atan: «Nen hənã!» ata cəna, fok a tinen a, ta ma à ðəḁa ḁədar, aday tã sləhay à məndak.

⁷ Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Kã pəlen nə wayaw?»

Tã mbəḁahan apan, ta wa: «Yesu sã Nazaratu!»

⁸ Yesu a jan atan kutok: «Na jak ikwen nã: Nen hənã! Kak kã pəlen nə nen kəma, mbəsiken ðo a anaya awan, tinen ta zla way a tinen agay.»

⁹ Matanan, a tãra nã, kawa anahan a sa ja ata awan, a wa: «Nã saa lize anan ðo iken sã vuro ataya kwa kãrtek bay.»

¹⁰ Simon Piyer kəma, maslalam inde apan, a ndahay anan, a gad sləmay sã alay puway pə dowan wa poc. Dowan ata nã, tã ngaman Malkus, winen do si mer su way anã bahay nga su ðo sã gəḁan dundo anã way ahay anga Mbərom.

¹¹ Yesu a jan anã Piyer, a wa: «Ma anan maslalam anak ù doh anahan a inde. A ga apak nã, ni sa anan məgəvet sã ðəce uno, kawa ana Bəbay uno sã luvu anan zek ata bay daw?»

Ta zla anan Yesu əga Anas

¹² Pə ðəḁa anahan a wa kutok, suje ahay pi zek tã bahay nga a tinen aya, tã suje sa ba doh sã mazlaḅ a Mbərom ataya, ta ban anan Yesu, tã jaway anan. ¹³ Ta zla anan pa 'am nã, əga Anas, midem ana Kayafas. Tã viya ata nã, Kayafas, winen bahay nga su ðo sã gəḁan dundo anã way anga Mbərom.

14 Aday sa jəka: «Suwan dō kərtek ā mac, tu dō ahay saa lize jiya nā, na.» ata nā, winen awan.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Lukas 22.55-57

15 Atə Simon Piyer tə njavar a inde tə pərahan azar anā Yesu. Downan a hinen ata nā, ta san anan zle lele āga bahay nga su dō sə gədan dongo anā way ahay ata awan. Anga nan, a zla ù doh ā alay a dō ahay sa zla anan Yesu ù doh ata re. 16 Piyer ite, anga dōwan a san anan itəbay ata awan, a tavay way anahan pə alay sə məsudoh uho. Downan a hinen ata a may uho, a jan anā uwar sa ba 'am su doh ata, ā mbəsakan cəved anā Piyer sa zla ù doh ite.

17 Dalay ata a jan anā Piyer, a wa: «Iken dükwen njavar anā dōwan ata ba?»

Piyer a mbədahan apan, a wa: «A'ay!»

18 Do sa ba məsudoh ahay pi zek tu dō si mer su way ahay tə hanak uko, anga mad a ga ike. Piyer dükwen a tavay ā man ana tinen, a njahay pə uko.

Bahay nga su dō sə gədan dongo anā way ahay anga Mbərom a cəce 'am pə Yesu wa

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Lukas 22.66-71

19 Bahay nga su dō sə gədan dongo anā way ahay a cəce 'am pə Yesu a wa. A cəce 'am pə njavar anahan ahay aday pə atətak way anahan aya awan.

20 Yesu a mbədahan apan: «Na taa ja 'am pa 'am sə dō ahay fok asanaw? Nen apan ni wazay ù doh sə mazlaə a Mbərom, ù doh sə wazay ahay, ā man aday Yahuda ahay fok ta taa halay uda nga ata awan. Na jak awan inde tə sœksœk a itəbay. 21 Kə cəce puno wa asa nā, angamaw? Cəce adəka nā, pu dō sə sləne 'am uno ahay wa, ti jak way nen sa ja ataya ta nga tətə, anga ta san zle.»

22 Yesu winen apan i ja 'am ataya mba cəna, suje a kərtek a, a dəcan pə məhulom, a wa: «Kə mbədahan apan anā bahay nga su dō sə gədan dongo anā way matanan nā, angamaw?»

23 Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kak na gad mungwalay nā, dəkay anan dīdem awan kwa! Aday kak na ja nā, dīdem a nā, kə dəco angamaw?»

24 Natiya Anas a slənay anan Yesu tə alay sə suje ahay, mə jaway a hwiya, āga Kayafas, bahay nga su dō sə gədan dongo anā way ahay.

Piyer a wa a san Yesu bay asa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Lukas 22.58-62

25 A alay ata kutok, Piyer mə njahay a pə uko ata hwiya. Do a pə uko ataya tə cəce panan: «Iken nā, ma wa iken njavar a dōwan ata ba?»

Piyer a məman anan asa, a wa: «A'ay, matanan bay.»

26 Do kərtek ā wulen su dō si mer su way su doh ataya, aday mərak anā dōwan a Piyer sa gad panan sləmay ata, a wa: «Nə canak anak ā jerne iken tə winen maya na wa ba?»

27 Piyer a məman anan asa. A alay ata ite, njəkar a zlah coy.

Ta zla anan Yesu āga Pilatu

Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Lukas 23.1-5

28 Sidew a pərek, tə gəba anan Yesu āga Kayafas wa, ta zla anan āga Guvernər Pilatu, winen Ruma ahay. Bahay sə Yahuda ahay nā, ta ngam sa zla ù doh bay, anga tə jəjar sa nes a zek, bina ti njad saa pa way sə azar uko sə Pasəka bay.

29 Anga nan kutok, Pilatu a nay ahay patan uho, a cəce patan wa: «Kə zlihen pə dōwan a anan nā, angamaw?»

30 Tə mbədahan apan, ta wa: «Kak kə gak awan bay cəna, manay mi bənay anan pa 'am anak kələdaw?»

³¹ Pilatu a jan atan, a wa: «Təmihen anan, aday kī gen anan sariya awan kawa ana sariya a kwanay a sa ja.»

Bahay sə Yahuda ahay tə mbəđahan apan, ta wa: «Cəved a manay inde sa gan sariya anə do aday sa mac anan itəđaw?»

³² A tara matanan, anga aday 'am a Yesu sa ja pa 'am sə amac anahan ata, ā tara.*

³³ Pilatu a ma way anahan ù doh. A ngaman ayak anə Yesu taayak, a cəce panan, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay daw?»

³⁴ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Kə lavay à nga anak a wa ite daw, kabay dowan a sa jak kələdaw?»

³⁵ Pilatu a jan asa, a wa: «Nen Yahuda ahay bay asanaw? Bahay sə gəđan dundo anə way ahay pə kərtek a tu do sə slala anak aya ta zlah apak əga nen. Ka ga nə maw?»

³⁶ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Bahay uno sa ga nà, a nay ahay pə daliyugo wa bay. Abay ā ga nə matanan kəma, njavar uno ahay ti ga puno wa 'am, anga aday nà saa zla à alay sə bahay sə Yahuda ahay inde bay, bidaw? Anga nan, bahay uno sa ga nà, a nay ahay pə daliyugo wa bay.»

³⁷ Pilatu a cəce panan, a wa: «Ayaw, kwa matanan bay dəp nà, iken nə bahay daw?»

Yesu a mbəđa apan, a wa: «Matana awan, ka ja nà, nen nə bahay. Nen mə wahay a, na nay pə daliyugo nà, saa đakay anan đidem sa 'am. Kuwaya a nan đidem sa 'am nà, i sləne 'am nen apan ni ja ataya awan.»

³⁸ Pilatu a cəce panan: «Đidem sa 'am nà, awan a maw?»

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Lukas 23.13-25

Pilatu a may ahay uho, a zla pə cakay ana bahay sə Yahuda ahay, a jan atan, a wa: «Nen nə njadak apan ines sa gan apan sariya anə dowan a anan bay!

³⁹ Kawa sə kwakwa bine maw nà, ni mbəsakak ikwen anan ahay do kərtek à dangay wa, kawa ana kwanay sa gan may. A nak ikwen nə mbəsakak ikwen anan ahay bahay sə Yahuda ahay daw?»

⁴⁰ Tə mbəđahan ayak apan tə məgalak awan, ta wa: «A'ay, kə mbəsakan umo ahay winen bay. A nan umo nà, mbəsakay ahay adəka nà, Barabas.»

Barabas ata nà, do sə vəze pə Ruma ahay.

19

¹ Pilatu a jan anə suje ahay tē gəba anan Yesu, aday tē ndəbay anan. ² Suje ahay tə hanan jugo sə adak, tə dəfan à nga inde, aday tə dəfan zana dəzdəz a pi zek, kawa sə bahay. ³ Tə hədəken ayak pə cakay, ta jan: «Bahay sə Yahuda ahay ā ga inde sə coy!» Tinen apan ti dəcan kurkwer.

⁴ Pilatu a nay uho pə cakay su do ahay asa, a jan atan, a wa: «Ni ngaman uho pə cakay a kwanay à man a anan, aday kī sənən anan nà, nə njadak apan ines təde aday sa gan apan sariya ata bay.»

⁵ Tə ngaman ahay à Yesu uho, winen tə jugo sə adak awan à nga inde, tə zana sə bahay a sə makukwa pi zek hwiya. Bahay Pilatu a jan atan kutok, a wa: «Winen həna!»

⁶ Bahay sə gəđan dundo anə way ahay pi zek tu do sa ba doh sə mazlaḃ a Mbərom ahay tə canan anə Yesu cəna, ta ma nga sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom, darak anan ayak pə dədom!»

* **18:32** Yesu a ja nà, ti daray anan pə dədom (ca pə Yuhana 3.14). Sa vad do matanan nà, si Ruma ahay, bina Yahuda ahay bay.

Pilatu a jan atan, a wa: «Kak sə matanan cukutok nà, kwanay aya gəben anan aday kə diren anan. Bina nen, nə njadak apan ines sa gan sariya ata bay.»

⁷Yahuda ahay ta jan, ta wa: «Tawrita a manay inde, aday kawa ana Tawrita sa ja nà, si i mac! Anga a təra zek anahan, Wan a Mbarom awan!»

⁸Pilatu a sləne matanan cəna, zlawan a zəgahan à mível inde bayak awan.

⁹Ta ma ù doh asa, a cəce pə Yesu a wa: «Iken, ka nay ahay nà, awanaw?»

Yesu a ngam sə mbədahan apan bay.

¹⁰Bahay Pilatu a jan asa, a wa: «Kì mbəduho apan bay daw? Gədan uno inde sa tam iken, aday gədan uno inde sə daray iken pə dədom re nà, ka san itəbay daw?»

¹¹Yesu a mbədahan apan kutok, a wa: «Gədan anak inde pi nen kwa manjək itəbay, kak si zek a Mbərom a sə varak anan aday. Anga nan, dō sə varak nen à alay inde ata nà, ines anahan nə a zalay ike pə ananak wa.»

¹²A ban pə winen ata wa kutok cəna, Pilatu nà, a pəlay cəved sə mbəsakay anan ahay Yesu. Əna Yahuda ahay ta jan nà: «Ka sak a mbəsak anan nà, iken a nà, ki təra car ana dō sə lavak nga, bahay sə Ruma sabay. Anga kuwaya, dowan a kə tərak anan zek anahan bahay a nà, winen manidə ana bahay sə Ruma.»

¹³Pilatu a sləne matanan cəna, a mbakay anan Yesu uho, winen a a njahay à man anahan sa taa ga sariya ata awan. Man ata nà, mə pəpay a tu kon. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə ngaman Gabata. ¹⁴Alay a ata nà, man ipec pə luvon sə lavan zek anà azar uko sə Pasəka. Anga sidew a nà, Pasəka kutok.

Pilatu a jan anà Yahuda ahay, a wa: «Bahay a kwanay həna!»

¹⁵Ta zlah pi zek, ta wa: «Lize a wa, lize a wa! Darak anan ayak pə dədom!»

Pilatu a jan atan: «Nə daray anan bahay a kwanay daw?»

Bahay sə gədan dundo anà way ahay a, ta wa: «Bahay a manay maza inde, pa nga ana bahay sə Ruma wa nà, ibay.»

¹⁶Natiya Pilatu a varan anan Yesu anà suje ahay, aday tə daray anan pə dədom. Tə gəba anan, ta zla anan kutok.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43

¹⁷Yesu a tavak dədom anahan mə zləngad awan, ta zla anan à wulen su doh ataya wa, hus pa man sə ngaman Kəlakasl-sa-Nga. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə ngaman Golgota. ¹⁸Suje ahay tə daray anan Yesu pə dədom à man ata kutok. A alay ata ite, tə daray anan dowan aya inde cew pə cakay anahan, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

¹⁹Pilatu kə vindek ayak ləbara sə sariya ana Yesu, aday a jan atan tə laway anan 'am ata pə dədom a Yesu ata awan. 'Am ata mə vinde a nà, natiya awan: «Yesu sə Nazaratu, Bahay sə Yahuda ahay.»

²⁰Yahuda ahay bayan a tə jinge anan, anga man ata aday dukwen winen dəren pi zek wa tə wulen su doh bay. Ləbara ata mə vinde dukwen ta 'am su kon ahay maakan: ta 'am sə Yahuda ahay, ta 'am sə Ruma ahay, aday ta 'am sə Gərek ahay re.

²¹Bahay sə gədan dundo anà way ahay, ta jan anà Pilatu, ta wa: «Kə vinde "Bahay sə Yahuda" bay! Vinde nà: "Winen a a ja nà: Nen Bahay sə Yahuda.»

²²Pilatu a mbəda apan, a wa: «Way nen nə vindek anan ata nà, i njahay nə kawa anuno sə vinde anan ata awan.»

²³Suje ahay ta ndav anan mer su way sə daray anan Yesu cəna, tə gəba anan zana anahan ahay, tə gəzla atan i zek wa fudo. Kuwaya fok kə njadak wa bat. Tə gəba rəkot anahan matanan re, winen ma han a dukwen mənəna man sa tam. ²⁴Suje ahay ta ja à wulen a tinen: «Da saa ngraw anan zana a anan

bay, əna suwan guko apan caca, aday sa san saa njad anan nə wayaw. Cuko apan!»

Matanan, way mbala Deftere a Mbərom sa ja apan ata aday a təra. Ma ja a nə:

«Tə gəzla anan zana uno ahay à wulen a tinen,

ta ga caca pə rəkot uno.*»

Suje ahay ta ga nə, matanan kutok.

²⁵ Uwar aya inde mə tavay a pə cakay sə dədom ana Yesu mə daray ata awan: may a Yesu tə mərak anahan; Mariyama, uwar ana Kulapas; aday Mariyama dəna sə Magədala.

²⁶ Yesu a canan anə atə Mariyama may anahan tə njavar anahan a ləliwe ata nə, a jan atan, a wa: «Mamay, wan anak həna nə, winen kutok! ²⁷ Wan ada, həna nə, winen may anak cite.» A bənay à alay ata wa cəna, njavar anahan ata a gəba anan Mariyama əga winen.

Amac a Yesu

Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49

²⁸ Pə dəba anahan a wa, Yesu a san a zle kutok, way ahay fok tə ndəvak coy. Matanan a ja, a wa: «Jom u go!» anga aday 'am ma ja à Deftere a Mbərom inde ata, à təra acəkan.†

²⁹ A man ata ite, tugoy sə a'am inde, winen ma rah a tə way mə kwasay a inde, aday sərekeke re. Tə gəba awan a inde kawa baf, ta tar anan uda awan. Tə taran anan ayak pə 'am tə sukol aday à susceḅ.

³⁰ Yesu a tukom anan cəna, a wa: «Way ahay fok tə ndəvak coy!»

Nga anahan a lar pə 'am tolongor, kə məcak coy.

Suje a ndaz anan Yesu pə jaham

³¹ Pac ata nə, luvon sa man uda i i sla sidew awan. Anga nan, a nan anə bahay sə Yahuda ahay nə məsinde à njahay mə daray a bay, bina luvon sa man uda ata nə, luvon məduwen a sə dəfan apan əga tinen Yahuda ahay. Anga nan kutok, tə cəce pə Pilatu wa, aday à jan anə suje ahay tə kaḅan anan saray ana dō mə daray aya pə dədom ataya awan, aday dukwen, tē dazay atan ahay pə dədom ataya wa.

³² Suje ahay tə dəzley cəna, tə kaḅan anan saray anə dō mə daray aya pə cakay a Yesu ataya awan. ³³ Taa dəzle pə Yesu nə, 6a winen kə məcak coy. Anga nan, tə kaḅak anan anan saray ite bay. ³⁴ Əna dō kərtek a à wulen sə suje ahay wa, a ndəzan anan jaham ngəram tə suwer. Atə mez tə a'am tə japay tə ngəzay ahay à kutov wa.

³⁵ Dowan a sə canan ata nə, kə sidek tə dīdem awan, aday a san zle side anahan nə, dīdem awan. A side nə, anga aday kwanay dukwen kə dəfen apan nga re.

³⁶ A təra matanan nə, anga aday 'am ana Deftere a Mbərom ma ja ata nə, à təra, a wa: «Ti kaḅan a kəlakaḅl anahan kwa kərtek ite bay.» ³⁷ A man hinen dukwen, Deftere a Mbərom a wa: «Ti canan ù dō tinen sa ndaz anan ata awan.‡»

Tə gəba anan Yesu à məke

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56

³⁸ Pə dəba anahan a wa, Yusufu, dō sə Arimatiya ahay a cəce cəved pə Pilatu wa, sə gəba anan Yesu à məke. Yusufu ata dukwen, winen njavar ana Yesu,

* **19:24** Ca pə Jabuuru 22.19. † **19:28** Ca pə Jabuuru 22.16; Jabuuru 69.22. ‡ **19:36** Ca pə Gurtaaki 12.46. § **19:37** Ca pə Jekariya 12.10.

aya əna a ta pərahan azar nə tə wurwer awan, anga a jəjaran anə bahay sə Yahuda ahay. Pilatu a varan cəved anə Yusufu awan sə gəba anan Yesu a məke kutok.

³⁹ Nikodemus, dowan a sa zla à man ana Yesu sə luvon ata dukwen, a gəbay ahay ləluway ahay* mə jəpay a tə way azar aya bayak awan, aday a rəbas lele ataya awan. Way anahan ataya fok, i ga kilo kwa kuro maakan.

⁴⁰ Tinen a cew maya tə Yusufu tə gəba anan məsinde a Yesu. Ta nga apan rəkot, aday ta ga apan way a sə rəbas lele ataya awan. Ta gan kawa ana Yahuda ahay sa gan may ata fok.

⁴¹ Jəvay a inde nà, dowan kula kə dəfak uda məsinde fan bay. Jəvay ata nà, à guvo inde à man ata awan, dəren ta man sə daray a Yesu ata bay. ⁴² Tə dəfak anan ayak uda Yesu, anga sidew a nà, luvon sa man uda awan, aday dukwen, man ata winen dəren bay.

20

Yesu winen inde à jəvay sabay

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Lukas 24.1-12

¹ Pac sə zaka pərek, ide kə cədək lele fan bay nà, Mariyama dəna sə Magədala ata a zla pə jəvay. A canan nà, bələlən inde pa 'am jəvay a sabay.

² A haw pə cakay ana atə Simon Piyer tə njavar a Yesu winen ləliwe anahan ata awan. A jan atan, a wa: «Tə gəbak anan bahay. Winen inde à jəvay sabay, aday ma san man a tinen sa dəf anan ata bay.»

³ Atə Piyer tə njavar a hinen ata, ta zla pə jəvay. ⁴ Cew maya a tinen a ta haw, əna dowan hinen ata a zalay Piyer tə ahaw. Anga nan kutok, a dazlen pa 'am anə Piyer. ⁵ Winen a zərdek ayak ide à jəvay inde nà, a canan ayak anə rəkot pi zek tə pətike* tinen ma pak aya awan, əna winen a nà, kə zlak à jəvay inde bay.

⁶ Piyer a dazlek ayak ite cəna, a zla à jəvay inde, a canan anə rəkot pi zek tə pətike ma pak aya awan. ⁷ Pətike sə tuwden anan ide ata nà, winen mə jəpay a pi zek tə zana azar aya bay. Zana ata nà, winen mə faday a aday ma dəf a cara.

⁸ Do sə dazlek ayak pa 'am ata dukwen, a zla à jəvay inde kutok ite. A canan à way ahay cəna, a dəf apan nga. ⁹ (Deftere a Mbərom a ja nà, Yesu i slabakay ahay à məke wa. Aya əna hus a dazley ahay alay ata nà, njavar anahan ahay tə sənak 'am ata fan bay.)

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nà, njavar anahan a cew ataya ta zla agay.

Yesu a kan zek anə Mariyama sə Magədala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹ Əna Mariyama dukwen kə mak, winen mə tavay a uho mba, i yam. A zərdek ayak ide à jəvay inde. ¹² A canan ayak anə maslay a Mbərom ahay tinen cew. Tinen ma pak zana herre aya pi zek, aday tinen mə njahay aya dukwen à man sə nahay a Yesu ata awan, kərtek a tə day sa nga, kərtek a hinen tə day sə saray. ¹³ Tə cəce panan, ta wa: «Uwar, ka yam maw?»

A mbədahan atan apan, a wa: «Tə gəbak anan bahay uno, aday na san man a bay.»

¹⁴ Mariyama a ndav anan 'am ata cəna, a cay ide mə dədəba nà, a canan anə Yesu a mə tavay awan, əna a san sa jəka winen bay.

¹⁵ Yesu a cəce panan, a wa: «Uwar, kə pəlay wayaw, aday ka yam maw?»

* **19:39** Ləluway sə əga tinen. * **20:5** Pətike nà, tə ngaman a'am sə zana re.

Pə Mariyama nà, sa jan 'am ata nə dō sə guvo. Anga nan, a jan, a wa: «Wan ada, kak iken sə gəba anan nà, dukō anan man anak sa zla anan uda ata awan, aday ni i gəbay anan way uno bidaw?»

¹⁶ Yesu a jan: «Mariyama!»

Mariyama a mbədahak ayak apan 'am, a jan: «*Raboni!*» Ta 'am sə Yahuda ahay, kawa sa ja nà: «Miter!»

¹⁷ Yesu a jan: «Kê lumō bay, anga na zlak pə cakay anan Bəbay uno fan bay. Əna zla pə cakay ana mərak uno ahay, jan atan nà, nen apan ni zla pə cakay ana Bəbay uno, Bəbay a tinen re, pə cakay ana Mbərom uno, aday Mbərom a tinen cite re.»

¹⁸ Mariyama sə Magədala a zla saa jan anà njavar a Yesu ahay. A dazle nà, a wa: «Nen nə canak anan anà Ba Məduwen!» Aday a jan atan anan way a Yesu sə təkəren ataya awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49

¹⁹ Pa pac sə zaka ata awan, suko a ga cəna, njavar a Yesu ahay tə halay nga ù doh. Tə tacay anan məsudoh pi zek lele, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

Natiya, Yesu a nay ahay, a tavay jek à wulen a tinen inde, a jan atan: «Zay à tərak ikwen!» ²⁰ A jan atan 'am ata cəna, a kan atan anan alay anahan ahay tə jaham anahan ma ndaz ataya awan. Njavar anahan ahay tə canan à bahay a tinen cəna, ataslay mível a tinen a rah wa.

²¹ Yesu a mənahan atan anan, a wa: «Zay à tərak ikwen. Kawa ana Bəbay uno sə slənay ahay nen ata nà, nen ni slan kwanay matanan re.» ²² A vəzle patan apasay, a wa: «Təmihen Apasay Cəncan awan. ²³ Dō a kwanay sə pəsen atan anan ines ahay ata nà, Mbərom kə pəsek atan anan coy. Aday dō a kə pəsen atan anan itəbay ataya nà, Mbərom kə pəsek atan anan bay acəkan re.»

Atə Tomas tə Yesu

²⁴ Yawa, Yesu a nay ahay pə cakay ana njavar anahan ahay wa nà, dōwan a tinen a kərtek a sə ngaman Tomas ata nà, winen ibay. Tomas nà, tə ngaman Didimus re, anga winen muwsa. ²⁵ Njavar azar ataya ta jan, ta wa: «Mə canak anan anà Ba Məduwen.»

Əna Tomas a mbədahan atan apan, a wa: «Nen nà, nə canak anan anà vivay sə mbələk anahan ahay pə alay ata bay, nə lamak anan alay anà mbələk ataya bay, aday nə tarak wan sə alay à mbələk sə jaham anahan ata bay cəna, ni daf nga pə ləbara ata fan bay.»

²⁶ Pə dəba anahan a wa, a ga lumō pam nà, njavar a Yesu ataya tə halay nga ù doh asa, məsudoh mə tacay awan. Pac ata nà, Tomas winen inde kutok ite. Yesu a nay, a tavay jek à wulen a tinen inde asa, a jan atan: «Zay à tarak ikwen!»

²⁷ A jan anà Tomas kutok, a wa: «Tomas, hayak anan wan sə alay anak à man a anan. Ca pə alay uno ahay! Tar alay à jaham uno inde. Mbəsak avad uway, daf upo nga.»

²⁸ Tomas a mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen uno, Mbərom uno.»

²⁹ Yesu a jan, a wa: «Həna kə canak uno kutok nà, ata kə dəfak upo nga a dāw? Ataslay mível i tərən anà dō sa daf upo nga aday winen mənəna sə cuno ata awan.»

Yuhana a vinde Deftere a anan nà, angamaw?

³⁰ Yawa, Yesu kà gak mer su way masuwayan aya cara cara bayak awan pa man sə ide ana njavar anahan ahay fok, əna masuwayan azar aya dukwen mə vinde à Deftere a anan bay. ³¹ Aya əna, way a mə vinde a anaya nà, anga aday

kê dâfen apan nga, Yesu nâ, winen Almasihu, Wan a Mbərom, aday kê njiden anan sifa, anga kê dâfen apan nga ata awan.

21

Yesu a kan zek anâ njavar anahan ahay cuwbe

¹ Pê dəba anahan a wa nâ, Yesu a kan zek anâ njavar anahan ahay asa, tinen pa nga sê a'am sê bəlay sê Tiberiyas*. A kan atan zek a nâ, natiya:

² Tinen a aday nâ: Simon Piyer; Tomas sê ngaman Didimus anga winen muwsa ata awan; Nataniyel wan sê Kana winen pə daliyugo sê Galile; aday wan ana Zebede ahay; tə apan njavar ana Yesu maza aya inde tinen cew re. Tə jəpay fok tinen cuwbe.

³ Aday Simon Piyer a jan atan, a wa: «Nen ni zla saa bənay kələf.»

Do ataya tə mbədahan apan, ta wa: «Manay a dukwen mi zla re.»

Ta zla pə kərtek awan, ta jân à kwalalan inde. Hwiyoop apan sê luvon ata fok, əna tə bənak kələf kwa kərtek bay.

⁴ Pac a saa jəka i sləray siwa a nâ, Yesu a kan atan zek pa 'am məgugujuje, əna tə sənək anan bay. ⁵ Yesu a cəce patan wa 'am: «Kə bənen kələf a dəp daw, məndala uno ahay?»

Tə mbədahan apan: «A'ay!»

⁶ A jan atan: «Tiren anan zuvo a kwanay ta day sê alay puway nâ, ki bənen.»

Ta tar anan zuvo ta day ata cəna, tə bənay ahay kələf acəkan. Ta mba apan sê ngəza anan à kwalalan inde sabay, anga zuvo kà rak ahay kələf bayək awan.

⁷ Njavar a aday ləliwe ana Yesu ata a jan anâ Piyer, a wa: «Həna anan nâ, Ba Məduwen!»

Simon Piyer a sləne 'am ata cəna, a ma anan zana anahan mə cəlok ata pi zek, a dazay à a'am inde. ⁸ Njavar a azar ataya ta zla anan kwalalan pə məgugujuje ta sê ngəza anan zuvo a tinen ma ra a tə kələf ata awan. Tinen abay dəren pi zek wa ta 'am məgugujuje a bay. Izane i ga miter səkət cəna coy.

⁹ Tə jənay pə yugo cəna, tə canan anâ kələf pə uko, tə canan anâ tapa sê pen ahay inde re. ¹⁰ Yesu a jan atan, a wa: «Ren ahay kələf a kwanay a sê bənay ata mənək aday.»

¹¹ Simon Piyer a jân à kwalalan inde kutok, a gəbay anan zuvo ata à məndək. Kələf məduwen aya uda səkət tə kwa kuro dāra nga anahan maakan (153), tə winen ata təkə dukwen zuvo kə ngərək bay.

¹² Yesu a jan atan: «Hayək ikwen ahay, pen!» Aday dowan sê cəce panan kwa kərtek «iken wayaw?» dukwen ibay, anga ta san zle, winen nə Ba Məduwen awan.

¹³ Yesu a zla, a ra tapa sê pen ahay, a varan atan anan, a ra kələf ahay matanan, a varan atan anan re.

¹⁴ Həna anan nâ, aka zek ana Yesu anâ njavar anahan ahay tə slala maakan awan, kwa ananahan sê slabəkay ahay à məkə wa nâ, na.

Atə Yesu tə Piyer

¹⁵ Pê dəba sa pa way wa nâ, Yesu a jan anâ Simon Piyer, a wa: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen a zalay dō a anaya daw?»

A mbədahan apan, a wa: «Ba Məduwen, ka san zle, nə pəlay iken asanaw!»

Yesu a jan, a wa: «Gan nga anâ wan sê təman uno ahay.»

¹⁶ Aday a cəce panan tə slala cew a asa: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen dəp daw?»

* 21:1 Tiberiyas nâ, sləmay sê bəlay sê Galile hinen.

A mbəđahan apan, a wa: «Ayaw, Ba Məduwen! Ka san zle nə pəlay iken asanaw!»

Yesu a jan: «Varan way sa pa anə təman uno ahay.»

¹⁷ Yesu a jan tə slala maakan a asa, a cəce panan: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen daw?»

Mbac a slahan anə Piyer, anga Yesu sə cəce panan saray maakan «Kə pəlay nen daw?» ata awan. A mbəđahan apan, a wa: «Ba Məduwen, ka san way ahay zle fok. Ka san zle, nə pəlay iken re.»

Yesu a jan: «Gan nga anə təman uno ahay fok. ¹⁸ Nen apan ni jak tə dīdem a həna: A alay a iken njavar a mba ata nə, kə juwad zek anak nə tə alay anak awan, aday ka taa zla ə man anak sa nak. Əna ka sak a ga məduwer nə, ki kan alay anə do maza awan, i juwad iken, i lagay iken đukwen ta man sa nak ahay sabay.»

¹⁹ Ta 'am a anaya bine siwaw nə, Yesu a đakan anan anə Simon Piyer cəved anahan saa mac aday amac anahan i ka anan mazlađ a Mbərom ata awan.

Aday Yesu a jan kutok: «Pəruho azar!»

Atə Yesu tə njavar anahan a inde ləliwe awan

²⁰ Piyer a mbəda zek, a ca ide, a canan ayak anə njavar a Yesu a inde, winen apan i pərahan atan ahay azar. Njavar ata đukwen nə, ləliwe ana Yesu awan. Njavar ata nə, ə alay sə azar uko sə Pasəka nə, winen sə həjakak ayak nga pa mbac a Yesu, aday sə cəce panan wa, a wa: «Saa ga apak đaf nə wayaw?» ata awan.

²¹ Kutok, Piyer a cəce pə Yesu wa, a wa: «Aday đowan a anan kəməw? Ma saa təra apan ite anaw?»

²² Natiya, Yesu a mbəđahan apan anə Piyer kutok, a wa: «Kə nak uno, winen ə njahay uho tə sifa hus pə luvon uno saa may nə, ma anak apan anaw? Iken nə, hayak, pəruho azar.»

²³ 'Am ata a ta 'am təday ə wulen su do sa đaf nga pə Yesu ahay inde nə, ta wa: «Yesu a ja nə, njavar ata i mac itəbay.» Aday abay Yesu kə jak anə Piyer matanan bay. A ja bine siwaw nə: «Kə nak uno ə njahay uho tə sifa hus pə luvon uno saa may nə, ma anak apan anaw?»

²⁴ Do sə side ləbara sa 'am a anaya nə, njavar ata awan. Kə vindek anan ləbara awan. Ma san zle, way anahan sə taker nə, dīdem aya awan.

²⁵ Yesu kə gak mer su way ahay maza aya bayan a cara cara. Kak abay tə vinde anan kərtək tə kərtək fok ə deftere ahay inde nə, a ga upo đukwen, zek ana daliyugo awan, i mba apan sə tavak anan deftere ataya bay.

Mer su way ana dō maslan a Yesu ahay Adakay way pə deftere a anan

Sə vinde derewel a anan nà, Lukas. Ləbara a anan a pərahan azar anà ləbara anahan sə taker pə Yesu à deftere a Lukas inde ata awan. A vinde nà, ləbara mugom a pə Yesu a ta 'am pə daliyugo nə kəkəməw. A adazlan anahan inde nà, Apasay Cəncan a a dazay ahay pə njavar a Yesu ahay, aday a varan atan məgala sa zla anan tə ləbara ata kwa aha kutok. A derewel a anan inde kutok, dī sləne way ana atə Piyer tə Yuhana tatə Yakuba aday Pol sa ga ataya awan. A andav ana derewel a anan inde kutok, ləbara a Yesu mugom a a dəzle à Ruma, man ana bahay sə daliyugo fok winen uda ata awan.

Nga sa 'am ahay

Apasay Cəncan a a varan məgala anà njavar a Yesu ahay (1.1 - 2.47)

Egliz à Urəsalima (3.1 - 8.3)

Tə dəkay anan ləbara mugom a à Yahudiya aday à Samariya (8.4 - 9.31)

Tə dəkay anan ləbara mugom a anà dō aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan (9.32 - 15.35)

Ləbara mugom a a dəzle pə daliyugo sə Aziya, pə daliyugo sə Gərek ahay, aday à Ruma (15.36 - 28.31)

Dō maslan ahay ta ba Apasay a Mbərom

¹ Nə vindek ayak nə anakiken, Tiyufil, car uno. A deftere uno inde sə vindek ayak mama'am ata nà, nə dəkak anak anan ayak mer su way a Yesu sa ga tə way anahan sə dakan anan anà dō ahay kwa pa sə dazlan a wa, ² aday hus pə ana Mbərom sə gəba anan à mburom ata awan. A alay a winen pə daliyugo mba ata nà, a walay anan dō maslan anahan ahay, a dakan atan anan way a tinen saa ga pə dəba anahan wa ataya tə məgala ana Apasay Cəncan awan. ³ Pə dəba sə amac anahan wa nà, a slabakay ahay à məkə wa, a njahay pə daliyugo luvon kwa kuro fudō. A kan zek anà dō maslan anahan ataya tə cəved ahay cara cara saray bayak awan, anga aday tā san tə didek awan, winen inde tə sifa awan. A alay ata nà, winen apan i dakan anan ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom anà dō maslan ataya awan.

⁴ Pə luvon a inde kutok, à alay a tinen à man sa pa way nà, a jan atan, a wa: «Kā si zlen à Urəsalima wa bay. Njihen, hus pə ana Bəbay uno i slənak ikwen ahay way anahan sə zlapak ikwen anan ata awan. Na jak ikwen kurre bidaw? ⁵ Yuhana kā gak anan baptisma anà dō ahay tə a'am, əna azanaka, Mbərom i gak ikwen baptisma nà, tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ján à mburom

⁶ A alay a Yesu winen mə njahay a pə kərtek a tu dō maslan ahay nà, tə cəce panan wa, ta wa: «Ba Məduwen, ki man anan bahay à alay inde anà zahav sə Isəra'ila ahay aday ti lavay nga a tinen həna daw?»

⁷ Yesu a mbədahən atan apan, a wa: «Kwanay nà, alay sa 'am a kwanay uda sə gəzlan alay pi zek wa anà way ataya nà, ibay. Way ata i təra nə luvon wuraw, kabay à alay wuraw fok nà, wita nə zek a Mbərom sa daf tə məgala anahan awan. ⁸ Aya əna, Mbərom i naa slənak ikwen ahay Apasay anahan Cəncan a nà, ki njiden məgala sə dəkay anan ləbara uno à Urəsalima, pə daliyugo sə Yahudiya tə Samariya awan, aday hus pə magaga sə daliyugo fok.»

⁹Natiya, pə dəba sa 'am anahan ata wa nà, Yesu a ján à mburom i ide a tinen inde, aday matapasl a sərət apan sərđədek, tə canan sabay. ¹⁰Đo maslan ataya nə tinen apan ti cak ayak ide à mburom həməcəcce hwiya. Kwayan'a dōwan aya inde cew tə zana aya pi zek kwedekkwedek, tə sləray ahay pə cakay a tinen. ¹¹Aday ta jan atan, ta wa: «Kwanay wan sə Galile ahay, kwanay apan ki cen ayak ide həməcəcce à mburom matanan nà, angamaw? Yesu nà, kà zlak pikwen wa à mburom. Aday kawa ana kwanay a sə cinen anan a zla hənə ata nà, winen i naa may ahay dukwen, katanan re.»

Đo maslan ahay ta ca do à yime ana Yudas inde

¹²Natiya pə dəba anahan a wa kutok, do maslan ataya tə dazay ahay à bəzłom sə Ulivet ata wa, ta may ahay à wulen su doh sə Urəsəlima kutok. Man ata nà, dərən tə wulen su doh a bay, i ga nə way sə kilomiter kərtek ca. ¹³Tə dəzley ahay à wulen su doh sə Urəsəlima nà, ta zla à man sə təfek a tinen, à sewene a tinen a sa taa njahay uda ata awan. Sləmay su do ataya hənə: Piyer, Yuhana, atə Yakuba tə Andəre, atə Filip tə Tomas, atə Bartilome tə Mata, Yakuba wan ana Alfa, Simon do manide sə Ruma ahay, aday Yuda wan ana Yakuba. ¹⁴Tinen ata fok, tatə uwar aya inde, tatə Mariyama may a Yesu, aday tə mərak a Yesu ahay, tinen a fok ta taa halay nga aday ta taa ga amboh pə kərtek awan.

¹⁵A alay ata nà, do sa daf nga pə Yesu ahay, tinen ti ga səkat tə kwa kuro cew (120). Aday pə luvon a inde kutok, Piyer a slabak à wulen a tinen inde, a jan atan, a wa:

¹⁶«Mərak ahay, way kawa ana Apasay Cəncan a sa ja à Deftere a Mbərom inde ata nà, təktek kə tərak. Tə dundo ana bahay Dawuda, Apasay Cəncan a a ja 'am pə Yudas, do sa dəkay pa man a Yesu aday tá ban anan ata awan. ¹⁷Aday abay cəkəbay Yudas a nà, do kərtek à wulen a manay do maslan ahay inde, winen ti mer su way a Yesu à alay inde cite re.»

¹⁸Yudas aday nà, kə njadək magwagway anga way anahan a sa ga lelibay ata awan. Anga nan, a zəba anan dala ata kutok, a zla, a sukom anan guvo. A guvo ata inde kutok, a slahay kup məbəburot, aday dінде ahay zərđəd ahay uho. A mac à man ata awan. ¹⁹Matanan, way a sə tərə ata nà, do sə Urəsəlima ahay fok tə slənek apan, aday tə ngaman anə guvo anahan ata ta 'am su kon a tinen nà, Hakəldama, kawa sa ja ite nà, guvo sə mez.

²⁰Piyer a ja asa, a wa: «Matanan, mə vinde a à Deftere Jabura inde, Mbərom a ja, a wa:

“Doh anahan a nà, à tərə rəgay.

Đowan à sa njahay uda bay.*”

«Aday ma ja awan asa re, a wa:

“Đo hinen à zəba anan mer su way anahan awan.†”

²¹«Natiya, a zla pi zek kutok nà, gəbukə do kərtek à wulen a mənuko wa aday à tərə do maslan a Yesu à yime ana Yudas inde. Sumor a nà, winen do sə pərəhan azar anə Bahay a mənuko Yesu pə kərtek a tə manay kwa siwa siwa fok, ²²a ban kwa pə ana Yuhana sa gan baptisma wa, hus pə ananahan sa ján à mburom ata awan. Zəbukə nà, do matanan ata awan, anga i tərə kawa mənuko, do sə side aslabakay a Yesu à məke wa ata awan.»

²³Natiya awan, ta kay anan ahay sləmay sə do ahay cew: atə Yusufu, dōwan a tə ngaman Barsabas kabay Yustus re ata awan, tə apan Matiyas. ²⁴Đo maslan ataya ta ga amboh, ta wa: «Ba Məduwen, iken nà, ka san mivəl a kuwaya zle fok. Đakan umo anan à wulen su do a anaya cew aya nà, kə zəba

* 1:20 Ca pə Jabuura 69.26. † 1:20 Ca pə Jabuura 109.8.

wa nə waya ²⁵ aday i təra dō maslan anak, i ga anan mer su way ana Yudas sə mbəsak ata anaw. Anga Yudas kà zlak à man a mə lavay zek a anga winen ata kutok.» ²⁶ Pə dəbā anahan a wa nà, ta kađ anjar[‡] sa ca apan, i slahay nə pə wayaw, aday anjar ata a kay anan, a slahay pə Matiyas. Winen a təra dō maslan mə slala kuro nga cew awan à yime ana Yudas inde kutok.

2

Apasay a Mbərom a dazay ahay pə njavar a Yesu ahay

¹ Natiya, pə luvon sə azar uko ana Yahuda ahay sə ngaman Pentekosta* ata nà, njavar a Yesu ahay tə halay nga à man kərtek awan. ² Kwayan'a, agungol a ndəray ahay à mburom wa, kawa vəvara məduwen awan, a rah anan doh a njavar ahay mə njahay uda ata awan. ³ Tə canan anà awan aya kawa miresl sə uko, ta nay ahay, tə gəzla zek, tə njahay pa nga su dō a tinen ù doh ataya fok. ⁴ Fok a tinen a, Apasay Cəncan a a rahan atan à mivél ahay inde, aday ta ma nga sa ja 'am su kon azar aya cara cara, kawa ana Apasay a Mbərom a sə varan atan məgala ata awan.

⁵ A Urəsalima ata nà, Yahuda ahay inde bayak a tə dəfan apan à Mbərom lele, abay tinen mə njahay aya pu kon sə daliyugo ahay fok. ⁶ Tə sləne agungol ata cəna, tə halay nga à man su dō ataya awan. Aday way ata a gan atan wurdəsdəsdəssa, anga dō ataya tinen apan ti ja 'am nà, kuwaya a sləne ta 'am su kon anahan. ⁷ Way ata a gan atan masuwayan. Anga nan ta ma nga sa ja, ta wa: «Də anaya fok nà, tinen Galile ahay bidaw?» ⁸ Aday ta ja 'am su kon a mənuko ahay fok nə kəkəməw?» ⁹ Mənuko nà, dā nay ahay kwa à Partiya wa, à Mediya wa, à Elamiya wa. Mənuko dō sə njahay à Mesopotamiya ahay, à Yahudiya ahay, à Kapadosiya ahay, à Pontus ahay, à Aziya ahay, ¹⁰ à Firigiya ahay, à Pamfliya ahay, à Misra ahay, à Siren pə daliyugo sə Libiya ahay. Mənuko dō sa nay ahay kwa à Ruma wa, ¹¹ dā nay ahay kwa à Kereta wa tə Arabiya wa re. A wulen a mənuko inde nà, azar su dō aya nə Yahuda ahay, aday azar aya ite nà, tinen Yahuda ahay bay, əna tə pərahan azar anà pəra sə Yahuda ahay. Aday mənuko fok də sləne tinen apan ti dəkay anan masuwayan a Mbərom sa ga ataya fok ta 'am a mənuko ahay nə kəkəməw?» ¹² Way a sə təra ata a gan atan masuwayan, ta san ti ja nə maw bay fok. Ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: «Way a həna anan ata nə masuwayan duwuraw? A nan sa ja nə maw?» ¹³ Aya əna, azar su dō aya ta ma nga sə mbasay pu dō a Yesu ahay, ta wa: «Də a anaya nə ta sak mahay, tə vawak nga.»

Wazo ana Piyer

¹⁴ Natiya, pə dəbā a wa kutok, Piyer tu dō maslan a kuro nga kərtek ataya fok tə slabak à wulen su dō ataya inde, aday Piyer a dazlan sa jan 'am anà dō ahay tə magalak awan, a wa: «Kwanay Yahuda ahay tu dō sə njahay à Urəsalima a anaya awan, slənen anan 'am uno a anan lele, ni dəkak ikwen anan labara sa 'am a anan. ¹⁵ Kawa ana kwanay sə bayak nà, dō a anaya nə tə vawak nga. Əna cəkəbay matanan bay, anga həna nà, njamde dəsudō sə duwdew mba, alay sə vaway nga kà slak fan bay asanaw!» ¹⁶ Aya, way a anan a təra nà, kawa ana dō maja'am a Mbərom Yo'el sa ja, a wa:

¹⁷ «Mbərom a ja nà:

A luvon mədakwidok aya inde nà, ni slan Apasay uno à kuwaya inde fok. Wan a kwanay ahay tə dəna a kwanay ahay fok ti man anan 'am uno anà dō ahay.

[‡] 1:26 Ta kađ anjar, bina ta lar anjar bay. wa à luvon kwa kuro dāra inde ata awan.

* 2:1 Pentekosta nà, azar uko sə təra pə dəbā sə Pasəka

Njavar a kwanay ahay ti canan anà way uno sə dakan atan anan ataya awan. Məced a kwanay ahay dukwen, ni jan atan 'am à cœn sə zuḡay inde.

¹⁸ Ayaw, pə luvon ataya nà, ni slan Apasay uno ù dō si mer su way uno ahay inde,

à ga nə mungol awan, à ga nə dəna awan, ti man anan 'am uno anà dō ahay.

¹⁹ Ni ga way masuwayan aya à mburom,

aday pə daliyugo dukwen, mez i pak, uko tə jinjek ti kay ahay re.

²⁰ Pac i dav sabay, aday kiya dukwen i mbədahan sa ca nà, nduzzo kawa mez. Way ataya tə tərak nà, luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata, i dazley ahay bəse kutok.

Luvon ata nà, məduwen a aday tə mazlaḡ a re.

²¹ Matanan, kuwaya dōwan a kə dəfak nga pə sləmay ana Mbərom Fetek cəna, i tam.[†]»

²² Piyer a ja asa, a wa: «Kwanay Isəra'ila ahay, slənen 'am uno a anan lele aday. Yesu dō sə Nazaratu ata nà, dā san zle, winen dō a Mbərom sə slənay ahay, anga Mbərom a kə gak masuwayan ahay cara cara à wulen a kwanay inde tə alay a Yesu ata awan. Kwanay kə sənən apan zle lele re. ²³ Mbərom a varak ikwen anan Yesu, kawa anahan sə lavay a zek kwakwa ata awan. Aday a san zle, kwanay dukwen kə viren anan anan à alay inde anà dō sə atahasl ahay, ti darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan, kawa ana kwanay sa ga anan həna ata awan. ²⁴ Əna Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa, winen inde tə sifa awan. Kə təmak anan Yesu à dəcə sə amac wa, anga amac nà, məgala anahan inde sa ban anan ibay.

²⁵ «Matanan Dawuda kə jak pə Yesu, a wa:

“Nə canan anà Mbərom Fetek pac pac winen inde pə cakay uno. Winen mə njahay a tə alay puway uno.

Anga nan, ni jəjar sabay.

²⁶ Matanan, mivəl uno həna nà, ma rah a tə ataslay mivəl awan, nen apan ni təḡa 'am sa ga ara tə ambasay awan.

Kwa nə məcak təkede nà, nen ni dəfak idə hwiya,

²⁷ anga iken ki mbəsak nen à məke inde bay,

ki mbəsak anan zek uno à wuslay à məke inde bay, nen dō anak cəncan awan.

²⁸ Kə dakak uno pə cəved sa njad sifa.

Ki vuro ataslay mivəl bayak a pə cakay anak.[‡]”

²⁹ «Mərak ahay, dā san apan zle, bije a mənuko Dawuda ata nà, kə məcak aday ta lak anan. Jəvay anahan a dukwen inde, dā san man a zle re. ³⁰ Winen nà, dō maja'am a Mbərom. Anga nan, a san apan zle re, ḡa Mbərom kə zlapak anan anan ta sa jan nà, i naa daf wan sə kutov anahan à bahay anahan inde.

³¹ Dawuda dukwen a san apan zle Almasihu nà, i slabakay ahay à məke wa. Anga nan, a wa:

“Iken Mbərom nà, ki mbəsak nen à məke inde bay,

ki mbəsak anan zek uno à wuslay à məke inde bay.[§]”

³² Piyer a ja asa re: «Yesu nà, Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa. Manay a fok ma san apan zle, manay dō sə canan njœk tə idə a manay ataya awan. ³³ Mbərom kə zəḡak anan ayak anga sə njahay tə alay puway anahan awan. Yesu a təma Apasay Cəncan a pə Bəbay anahan wa, kawa ana Bəbay anahan sə zlapay anan ata awan. Winen dukwen kə varak umo ahay Apasay ata re. Natiya kutok, way a kwanay sə sləne ta sə canan anan fok, sa ga mer

su way ata nà, winen awan. ³⁴ Aya, Dawuda nà, kà jənak à man a Mbərom itəbay. Əna winen a a wa:

“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno nà:
Njahay tə day sə alay puway uno,

³⁵ aday do manide anak ahay fok nà, ni təra atan ɓile anak aya awan.*”

³⁶ «Anga nan, kwanay Isəra'ila ahay fok, sənen anan tə didek awan: Yesu dowan a kwanay sa vad anan ta sə daray anan pə dədom mə zləngad ata nà, Mbərom a təra anan Bahay a nuko awan aday Almasihu re.»

³⁷ Do ataya tə sləne 'am ata fok cəna, mbac a slahay patan wa. Anga nan tə cəce pə Piyer tu do maslan ataya wa, ta wa: «Mâ ga hənə jiya nə kəməw, mərak ahay?»

³⁸ Piyer a mbədahan atan apan, a wa: «Mbədihen anan ləen anà ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma anga sə təra do a Yesu Almasihu ahay, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay, i varak ikwen Apasay anahan Cəncan awan. ³⁹ Mbərom kà zlapak sə varak ikwen Apasay anahan Cəncan ata nà, a zlapan anan anà do ahay aday winen saa ngaman atan, saa pərahan azar ataya fok re, kawa sa ja nà, anà kwanay tə wan sə kutov a kwanay ahay, aday anà do su kon dəren aya fok re.»

⁴⁰ Piyer a jan atan 'am a azar aya bayak asa. A nan nà, tə təma 'am ata awan, aday tə sa ya nga bay re. A jan atan asa re, a wa: «Kwanay, mbəsiken anan do a wuswes a anaya awan, təmen zek a kwanay ahay.»

⁴¹ Do ahay bayak a tə təmahak 'am ana Piyer ata awan, tə təmahak sa ga baptisma. Pə luvon ata nà, do a Yesu ahay tə zəgahak anan apan njavar a Yesu ahay, ti ga way sə mbulo maakan. ⁴² Pac pac tinen apan ti halay nga sə tatək way pu do maslan a Yesu ahay wa, ti gəzla pen tə sləmay a Yesu, ti ga amboh. Tə njahay pə kərtek awan, à asan zek inde.

Asan zek su do a Yesu ahay

⁴³ Do a Yesu ahay fok tə jəjaran anà Mbərom lele, aday Mbərom a ga masuwayan ahay bayak a cara cara tə alay ana do maslan a Yesu ahay.

⁴⁴ Tinen a fok 'am a tinen kərtek, way a tinen dukwen mə jəpəy pə kərtek a re. ⁴⁵ Tə sukom a way tə way a tinen, tə guvo a tinen ahay, tə jəpəy anan dala awan, aday tə varan anà kuwaya fok nà, kawa anahan sa gan may. ⁴⁶ Pac pac fok, tinen apan ti halay nga pə kərtek awan ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Tinen apan ti halan nga anà way sa pa a tinen ahay pə kərtek a əga tinen aya awan. Tinen apan ti pa way a tinen ahay pə kərtek awan, tə ataslay mivəl aya awan, aday tə mivəl kərtek a re. ⁴⁷ Tinen apan ti həran nga anà Mbərom, ta zlan à nga anà do ahay fok. Aday do ahay tinen apan ti tam pac pac fok, Bahay Yesu winen apan i zəgahan atan anan apan do ahay.

3

Dowan a inde mə təra à məndak awan

¹ Pa pac a inde, atə Piyer tə Yuhana ta zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Ta zla nə tə njamde maakan, alay a do ahay sa taa ga amboh ata awan. ² Tinen apan ti dəzle à məsudoh su doh sə mazlaɓ a Mbərom inde sə ngaman Mə-Rəɓa-Awan ata nà, ta tan ayak à nga anà dowan a inde mə təra à məndak awan, kwa sə wahay anahan. Ta taa zəbak anan ayak nə pac pac, anga aday i dubok way pu do sa zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay wa. ³ Dowan ata a canan anà atə Piyer tə Yuhana tinen apan ti zla ù doh cite nà, a dubok patan wa dala.

* 2:35 Ca pə Jabuurā 110.1.

⁴ Atə Piyer tə Yuhana tə zəzor anan, aday Piyer a jan, a wa: «Ca pumo lele.»
⁵ Dowan ata a zəzor atan lele. Winen a bayak i ga nà, ti varan dala. ⁶ Piyer a jan, a wa: «Dala nà, inde upo ibay. Əna way a həna inde upo ata nà, ni varak anan. Na jak nà, tə sləmay a Yesu Almasihu, do sə Nazaratu, slabak, zla tə saray anak!»

⁷ Piyer a bənan anan alay puway, a man zek sə slabak. Kwayan'a saray anahan ahay tə ndarkwaslak anahan ahay ta njad məgala. ⁸ A slabak hərom, a dazlan sa bar. Ta zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom tatə Piyer tə Yuhana, winen apan i zla, winen apan i dazay à mburom kwerkwer, winen apan i zambad anan Mbərom.

⁹ Winen apan i zla, i zambad anan Mbərom ata nà, do ahay fok tə canak anan, ¹⁰ aday tə sənək anan kutok. Ta wa: «Winen nà, dōwan mə tara à məndak ata sa taa dubok way pə do ahay wa pə məsudoh sə ngaman Mə-Rəḅa-Awan ata awan.» Natiya awan, way ata a gan atan hərḅəḅəkka tə mindel.

Piyer a wazay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom

¹¹ Dowan ata, winen pə cakay ana atə Piyer tə Yuhana hwiya, do sa man ataya fok ta ma nga sa haw pə cakay a tinen à man a sə ngaman «Vo galak ana Sulimanu» ata awan, anga way sə təra ata a gan masuwayan anà do ataya awan. ¹² Piyer a canan atan cəna, a jan atan, a wa: «Kwanay Isəra'ila ahay, way ata a gak ikwen masuwayan nə angamaw? Aday ki cen pumo hwiya nden'e nà, angamaw? Kwanay kə bayiken dōwan a anan a mbar nà, anga məgala a manay, kabay anga mə dəfan apan anà Mbərom lele ata daw? ¹³ Mbərom ana Ibərahima, tə ana Isiyaku tə ana Yakob, Mbərom ana bije a nuko ataya sə dəfan apan ata awan, anga sə varan mazlaḅ anà Yesu, do si mer su way anahan, Mbərom kə mbərak anan dōwan a anan. Kwanay nà, kə viren anan anan à alay inde anà Ruma ahay, anga aday tá vad anan. Kwa abay Pilatu a gan may sə mbəsak anan dukwen, kwanay kə ngəmen à mbəsak anan bay re. ¹⁴ Winen nà, do cəncan awan, do didek awan, əna kə ngəmen aday Pilatu à mbəsakay anan ahay bay. Ki gen anan kem ana Pilatu buḅol nà, à mbəsakak ikwen anan ahay do a sa vad nga su do ata adəka. ¹⁵ Kə vaden anan do sa varan sifa anà way ahay fok ata à məke sa ndaw, əna Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa. Manay dukwen mi mba apan sa ra ambar sa 'am a anan tətə. ¹⁶ Dowan həna anan nà, kwanay a fok kə cinen anan, aday kə sənən anan zle, winen a mbar nà, anga kə dəfak nga pə sləmay a Yesu. Sa mbar anan jiga nà, sləmay a Yesu, anga dōwan a anan kə dəfak apan nga. Kwanay a fok, ki cinen anan.

¹⁷ «Ayaw, mərak uno ahay, na san zle, ki gen anan way ataya anà Yesu nà, anga kə sənən didek bay. Bahay a kwanay ahay dukwen ta san didek bay re. ¹⁸ Əna way ata a ga zek matanan nà, anga ḅa Mbərom kə jak anan tə dundo ana do maja'am anahan ahay kwakwa, ta sa ja təktek Almasihu anahan saa slənək ikwen ahay ata à ga dəcə. ¹⁹ Həna adəka nà, mbəḅihen anan ləen anà ines a kwanay ahay, men anan ù vo anà Mbərom, aday Mbərom i pəsek ikwen anan kutok. ²⁰ Aday Bahay Mbərom i varak ikwen zay, ta sə slənək ikwen ahay Yesu, winen Almasihu a Mbərom sə lavay anan zek anga kwanay kurre ata awan. ²¹ Ayaw, həna ata nà, Yesu Almasihu nà, i njahay à mburom à man ata tamak, hus i dəzle pə luvon a Mbərom saa mbəda anan way ahay fok wiya aya kawa ana do maja'am anahan cəncan aya sa ja apan ata aday. ²² Musa a ja nà: “Mbərom Bahay a kwanay i naa varak ikwen do maja'am hinen kawa nen à wulen ana zahav a kwanay a wa. Kə təmihen anan anan 'am anahan

saa jak ikwen ata fok. ²³ Dowan a kà tàmahak anan anan 'am anahan itəbay ata nà, Mbərom i lize anan à mamasl su dō anahan ahay wa. *”

²⁴ Piyer a pərahan anan azar sa ja, a wa: «Dō maja'am a Mbərom ahay kwakwa, a bənay ahay kwa pə Samiyel wa hus pu dō maja'am a Mbərom azar aya, fok a tinen a kərtek tə kərtek ta jak 'am pə way a sə təra pə luvon a anan ataya awan. ²⁵ Dō maja'am a Mbərom ataya ta ja way ataya pə kwanay awan, aday Mbərom kə banak 'am tə bije a kwanay ahay anga kwanay a re. A jan anà Ibərahima nà: “Tə alay ana wan sə kutov anak ahay, ni daf alay sə mazlaḅ uno pu dō su kon ahay fok.” ²⁶ Matanan kutok, Mbərom a lah sə slənay anan ahay Yesu, dō si mer su way anahan nà, anà kwanay awan, anga aday à daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan ta sa may ahay kwanay à cəved sə huwan a kwanay ahay wa.»

4

Atə Piyer tə Yuhana pa 'am su dō sə lavan nga anà Yahuda ahay

¹ A alay a Piyer tə Yuhana tinen apan ti jan 'am anà dō ahay mba, dō sə gədan dongo anà way ahay pi zek tə bahay su dō sa ba doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday tə Saduki ahay, ta zla à man a tinen. ² Ta ma nga sa ga patan mivəl, anga atə Piyer tə Yuhana nà, tinen apan ti dakan anan anà dō ahay nə Yesu kə slabakak ahay à məke wa. Matanan, dō ma mac aya dukwen, ti naa slabakay ahay à məke wa tə sifa aya re. ³ Anga nan kutok, ta ban anan dō maslan ataya awan, tə tacay atan à dangay, hus sa ca pa 'am sə sariya nə sidew awan, bina suko kə gak coy re. ⁴ Aya əna, dō ahay bayak a à wulen su dō sə sləne 'am a Piyer ataya wa tə tàmahak 'am ana dō maslan ataya awan, tə dəfak nga pə Yesu. Dō ataya tə zəgahak anan dō ana Yesu ahay. Tə baslay mungol ahay dəkdek, tinen mbulo dāra kutok.

⁵ Ide a cəde sidew a nà, bahay sə Yahuda ahay pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay aday tə miter sə Tawrita ahay tə halay nga à Urəsəlima. ⁶ Atə Anas, bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay, tatə Kayafas, Yuhana, Aleksandire aday tə azar su dō ana Anas ahay, inde à wulen a tinen. ⁷ Tə ngaman anà dō maslan a cew ataya pa 'am a tinen, aday tə cəce patan wa, ta wa: «Kə mbəren anan dōwan a mə təra à məndak ata nà, tə məgala wuraw, kabay tə sləmay a wayaw?»

⁸ Cəna Apasay Cəncan a a zlan à mivəl inde anà Piyer, a mbəḍahan atan apan, a wa: «Kwanay bahay ahay tə məcəd ahay, ⁹ manay həna pa 'am a kwanay nà, anga sumor a manay sa ga ta sa mbar anan dōwan a vədāl a anan ata bugol bidaw? A nak ikwen sa san nà, kə mbarak tə məgala sə sləmay a wayaw dāw? ¹⁰ Kak matanan nà, kwanay tə Isəra'ila ahay fok, sənən anan kutok: 'Dowan a həna anan mə tavay a pa 'am a kwanay kə mbarak nà, anga məgala sə sləmay ana Yesu Almasihu, dō sə Nazaratu. Winen nà, kə vədən anan pə dədom mə zləngad awan, əna Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa. ¹¹ Natiya, Deftere a Mbərom a ja 'am həna anan ata nə pə winen awan, a wa:

“Kon mbala ana dō sa dēzl way ahay sa lar anan ata nà,

sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen. *”

¹² «Dō sa mba apan sa tam dō ahay miza nà, ibay, si Yesu a kərtek. Bina sləmay inde maza pə daliyugo sa mba apan sa tam mənuko uwec wa mbala ana dō ana Mbərom sə varak uko ahay ata nà, ibay.»

* **3:23** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 18.15, 18-19. † **3:25** Ca pə Laataanooji 22.18, 26.4. * **4:11** Ca pə Jabuurā 118.22.

13 'Am ana Piyer ata a gan masuwayan anà dō mē halay nga ataya awan, anga ta ca apan dō maslan a cew ataya nà, dō mēduwen aya bay, aday mē jangay aya bay re, əna tē jajar sē mbədahan atan apan bay re. Aday dō ataya tē sənək dō maslan ataya tē njahak pē kərtek a tē Yesu. 14 Əna tinen apan ti ca pē dōwan a ma mbar ata winen inde zay mē tavay a pē cakay ana dō maslan a cew ataya awan. Anga nan, ta mbak apan sē mbədahan atan apan awan a ibay jiga awan. 15 Matanan, ta ma anan dō maslan a cew ataya uho tamak, kutok tinen tē mbədək sa vad uway pa 'am ata à wulen a tinen inde aday. 16 Ta wa: «Dō a anaya hēna jiya nà, dī ga atan kəmaw? Dō sē Urəsəlima a anan ataya fok tē sənək pē masuwayan a mēduwen a tinen sa ga anan ata lele coy. Aday mənuko dukwen, dī mba apan sē mēman anan nà, i ga zek bay re asa. 17 Aya hēna nà, dī ngaman atan ayak, aday dī gafan atan 'am, tā saa ma apan sa jan 'am tē sləmay a Yesu anà dōwan sabay. Ata kutok nà, ləbara sa 'am a tinen ata i ta 'am bay.» 18 Tē ngaman atan ayak asa, ta jan atan, ta wa: «Məsiken sa jan 'am tē sləmay a Yesu aday sē dakan anan ləbara sa 'am ana Yesu anà dō ahay.»

19 Aya əna, atē Piyer tē Yuhana tē mbədahan atan apan, ta wa: «Ənga, kwanay a bayiken apan lele aday, tədə saa zlan à nga anà Mbərom nē maw? Tədə sē dəfan apan nē anà Mbərom a dāw, kabay lele nà, sē dəfak ikwen apan anà kwanay bugol adəka dāw? 20 Manay nà, way a manay sē canan ta sē sləne fok cəna, mi dəkay anan, bina mi mba apan sē njahay way a manay bay.»

21 Pē dəba anahan a wa nà, dō sa gan atan sariya ataya tē ngəraz patan anga aday tē njahay way a tinen, tē mbəsakay atan ahay kutok. Tē sənək sa jəka ti kata atan kəkəmaw bay, bina dō ahay fok tinen apan ti haran nga anà Mbərom anga way anahan a sa gan anà dōwan a vədal ata awan. 22 Ava ana dōwan a tinen sa mbar anan tē masuwayan ata nà, a zalay kwa kuro fudō.

Dō a Mbərom ahay ta ga amboh

23 Pē dəba a sē mbəsakay atan ahay ata nà, atē Piyer tē Yuhana ta ma pē cakay ana dō a tinen ahay, tē təkəren atan anan way ana bahay sē gədan dundo anà way ahay tē məcəd ahay sa jan atan ata fok. 24 Dō a tinen ataya tē sləne anan 'am ata nà, tinen a fok ta ma nga sa gan amboh anà Mbərom tē mivəl kərtek awan, ta wa: «Ayaw, Bahay a manay, iken dō sē ndakay bagəbaga mburom tē daliyugo tē bəlay ahay, aday tē way a uda ataya təkə fok. 25 Iken awan ka jak 'am tē dundo ana dō si mer su way anak Dawuda, winen bije a manay awan. Apasay anak Cəncan a kà jak à winen inde, a wa: “Dō su kon azar aya ti ga mivəl, aday dō sē pəra ahay ti jəjem 'am kəriya nà, angamaw?”

26 Bahay sē daliyugo ahay tinen apan ti ndire zek, aday dō sē lavan nga anà dō ahay ahay tinen apan ti lavan zek anà vəram tē Mbərom Fetek aday tē Almasihu anahan.[†]”

27 «Ayaw, way ata matanan acəkan, anga hēna kutok nà, Hiridus tatē Pontiyos Pilatu, tē halay nga à wulen su doh a anan inde tē Ruma ahay tē Isəra'ila aya awan, anga sa ban 'am pē Yesu dō si mer su way anak cəncan a, iken sē walay ata awan. 28 Iken nà, məgala awan. Natiya, way a tinen sa ga fok nà, way kawa ananak a sa gan may kurre ata awan. 29 Hēna kutok, Ba Mēduwen, sləne way a tinen sa ja ti gan umo ataya awan. Kem, varan məgala anà dō si mer su way anak ahay sa ja 'am anak mənəjna ajəjar. 30 Varan umo gədan sa mbar anan dō sē dəvac ahay ta sa ga masuwayan ahay cara cara tē məgala sē sləmay a Yesu, dō si mer su way anak cəncan awan.»

† 4:26 Ca pə Jabuuru 2.1-2.

³¹ Pə dəba sa ndav anan amboh a tinen ata wa nà, man a tinen ata a 6al kəzlek kəzlek. Tinen a fok tə njadak məgala sə dakay anan 'am a Mbərom mənjanə sə jəjar, əngə Apasay Cəncan a kə rahak atan à mivəl inde.

Do a Yesu ahay tə japay anan zlıle a tinen ahay pə kərtek awan

³² Do a Yesu ataya fok nà, mivəl a tinen a kərtek, abayak nga a tinen ahay kərtek a re. Tə japay anan zlıle a tinen pə kərtek awan. Downan sa jəka «zlıle uno anuno taayak» nà, ibay fok. ³³ Tə məgala a bayak a, do maslan ataya tə pərahan azar sə dakay anan, tə canak anan Yesu kə slabakak ahay à məkə wa. Mbərom kə gak atan sumor bayak awan. ³⁴ Downan mətawak a à mamasl a tinen nà, inde sabay fok, bina do aday guvo anahan inde kabay doh anahan inde ataya fok, tə sukoma a way, ta nay anan dala awan ³⁵ anà do maslan ahay, aday tinen tə varan anà kuwaya pə anahanan sa gan may.

³⁶ Downan a inde ite, tə ngaman Yusufu, winen pə slala ana Lewi, a njahay pə daliyugo sə Kiprus. Sləmay anahan hinen nà, Barnabas, kawa sa ja nà, do sə varan məgala anà do ahay. ³⁷ Winen dukwen, guvo anahan inde re, a sukoma a way, a nay anan dala awan, a varan anan anà do maslan ahay.

5

Atə Ananiyas tə uwar anahan Safira

¹ Downan a inde asa tə ngaman Ananiyas tə uwar anahan Safira, tə sukoma anan way tə guvo a tinen. ² Tinen a ta pak 'am ahay i zek. Ananiyas a ra pə dala wa məcak, a ndakay apan man. Azar a kutok a zla anan à man anà do maslan ahay. ³ A dəzlek anan ayak cəna, Piyer a jan, a wa: «Ananiyas! Kə mbəsakan anan mivəl anak anà Fakalaw angamaw? Əngə həna nà, kə gədak anan mungwalay anà Apasay Cəncan awan. Ka rak ayak pə dala sə guvo a kwanay wa məcak agay nà, angamaw? ⁴ Guvo a nà, guvo anak awan. Kə sukumak anan way dukwen, dala nà, ananak a re. Əna kə jalay sa ga way lelibay a matanan nà, angamaw? Kə gədan mungwalay ata nà, anà do zənzen a bay, əna anà zek a Mbərom awan.»

⁵ Pə dəba sə sləne 'am ata wa cəna, Ananiyas a slahay à məndak, aday a mac kwayan'a. Do sə sləne ləbara sa 'am ataya fok nà, mbac kə slahak patan wa, ta ma nga sə jəjar. ⁶ Pə dəba anahan a wa nà, njavar ahay ta zlak ayak u doh, ta nga apan rəkot, ta nay anan uho saa la anan.

⁷ A njahay pə dəba wa way sə ler maakan nà, uwar anahan Safira dukwen kə zlak ayak ite. Winen kə sənək pə way a sə təra tə mbaz anahan ata bay fok.

⁸ Uwar ata a dəzlek ayak u doh cəna, Piyer a cəce panan, a wa: «Uwar a anan, əngə, jan umo aday. Kə sukumen anan way tə guvo a kwanay nà, dala a nə kawa winen a anan dəp daw?»

Uwar ata a mbəda apan, a wa: «Ayaw, dala a nà, matanan awan.»

⁹ Piyer a jan asa, a wa: «Mazar! Kwanay tə mbaz anak kə jipen 'am a kwanay kərtek sə njəkan uda anà Apasay a Bahay Yesu nà, angamaw? Əngə, cak ayak apan, do sa la anan mbaz anak ahay, tinen uho. Kagasl, ti naa zəbak ayak iken saa la cite.»

¹⁰ Pə dəba ana 'am ata wa cəna, uwar ata a slahay à məndak, aday a mac. Njavar ahay ta nay u doh, tə zəba məsinde, ta lak anan ayak pə cakay ana mbaz anahan. ¹¹ Do a Yesu ahay fok tu do sə sləne anan ləbara sa 'am ata fok nà, ta ma nga sə jəjar.

Do maslan ahay ta taa ga mer su way masuwayan aya bayak awan

¹² Do maslan ahay nà, ta taa ga mer su way masuwayan aya bayak a à wulən sə do ahay inde. Do a Yesu ahay fok ta taa halay nga u vo sə galak

ana Sulimanu inde à gala su doh sà mazlaḅ a Mbərom. ¹³ Əna, kwa abay do ahay tinen apan ti ja patan ta sa ja nà, tinen do lele aya dukwen, do a azar aya sà dəfan apan anà Yesu bay ataya ta ngam sə njahay pə cakay a tinen bay fok. ¹⁴ Tə winen ata təkə dukwen, do ahay tinen apan ti dəf nga pə Bahay Yesu hwiya. Do a Yesu ahay tinen apan ti zəga apan nà, pac pac, mungol tə uwar aya təkə fok. ¹⁵ Do ahay tə sləne 'am sə masuwayan ana do maslan ataya sa ga ata kutok. Anga nan, ta ma nga sa zla anan do sə dəvac a tinen ahay pə cəved ahay, tə nahay atan pə biket kabay pə lala, anga tinen tə bayak nà, hinahibay Piyer i zla ta man ata nə, mezeze anahan a à njad sə laman anà do sə dəvac a tinen azar aya awan. ¹⁶ Do maza aya ite ta nay anan ahay tu do sə dəvac a tinen ahay kwa à wulen su doh a azar aya sa mban anà Urəsəlima ataya wa. Ta nay anan ahay tu do a tinen dəvac aya awan, tu do a setene sa taa vawan atan nga ataya fok. Ta nan atan anan ahay, aday fok a tinen a tə mbərak.

Tə jugwar 'am pu do maslan a Yesu ahay wa

¹⁷ Natiya kutok, bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay, tu do anahan ahay tinen à wulen sə Saduki ahay ataya fok nà, ta ma nga sə jugwar 'am pu do maslan a Yesu ahay wa, ta ga patan sarak. ¹⁸ Cəna, ta ban anan do maslan a Yesu ataya, aday tə dəfak atan ayak à dangay. ¹⁹ Aya əna, cəkəbay, à luvon ata inde nə, maslay a Mbərom a nay ahay, a təba anan məsudoh sə dangay ata awan, aday a nay anan ahay do maslan ataya uho. A jan atan kutok, a wa: ²⁰ «Həna nà, zlen à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday kà sa dīken anan ləbara sə sifa wiya a anan fok anà do ahay.»

²¹ Do maslan ataya tə təmahak 'am ana maslay a Mbərom ata awan, tə wule sə duwdew à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom kutok. Ta zlak ayak nà, tinen gədek anan azar sə tətakan anan way anà do ahay.

Pə dəba wa mənjoek, bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay, tu do anahan ahay tə dəzlek ayak cəna, tə ngaman ayak anà do sə lavan nga anà Yahuda ahay, kawa sa ja nà, məced sə Isəra'ila ahay fok. Aday kutok, ta slan suje ahay pu do maslan ataya à dangay. ²² Suje ahay tə dəzle u doh sə dangay nà, ta tak anan ayak à nga anà do maslan ataya à man ata sabay. Cəna, ta may ahay pə dəba à dangay wa, ta nay, ta jan anà do mə halay nga ataya awan, ta wa: ²³ «Manay ma zlak u doh sə dangay kawa ana kwanay sa jan umo ata acəkan, əna ma tan ayak à nga anà məsudoh nà, mə tacay awan, aday do sa ba patan ataya dukwen, tinen cekərkərre tə ide, tinen apan ti ba re. Mə təba anan məsudoh, ma zla u doh sə dangay nà, ma tak anan ayak à nga anà dowan à man ata bay.» ²⁴ Do sə lavan nga anà suje sa ba pu doh sə mazlaḅ a Mbərom, tə bahay sə gədan dundo anà way ahay, tə sləne ləbara sa 'am ata matanan cəna, a wusen atan nga. Ta ma nga sə cəce pi zek a tinen aya wa, ta sa jan i zek ahay nà: «Way a anan a ga matanan ata nà, aday ma sə təra tu do a anaya awan anaw?»

²⁵ Pə dəba anahan a wa nà, dowan a inde a nay ahay, a jan atan nà: «Dowan a kwanay sə tacak atan ayak à dangay ataya nà, tinen à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom, tinen apan ti tətakan anan way anà do ahay.» ²⁶ Cəna, bahay sə suje ahay a zla patan tu do anahan ahay saa bənay atan ahay. Əna ta nay atan nə tə gədan a bay, anga tinen a dukwen tə jəjaran anà man su do awan, ta sə bayak nà, hinahibay do ahay ti i tar atan tu kon. ²⁷ Ta nay atan ahay do maslan ataya kutok, aday tə tavay atan pa 'am sə məced sə Yahuda ahay. Bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay a cəce patan wa kutok, a wa: ²⁸ «Manay nà, mə gafak ikwen 'am lele ta sa jak ikwen nà, kà sa tətiken anan anan way anà do ahay tə sləmay ana dowan ata sabay. Əna hwiya kə mbəsiken bay. Həna, wulen su doh sə Urəsəlima nà, 'am ata kà tak uda 'am coy. Natiya, tə way a

kwanay sa ga ata nà, a nak ikwen sa ja nà 'am sà amac anahan ata nà pa nga a manay daw?»

²⁹ Piyer tu do maslan a azar ataya tə mbəfahan atan apan, ta wa: «Sumor a nà, mē dəfan apan bugol nə anà Mbərom, bina anà do zənzen a bugol daw? ³⁰ Kwanay nà, kə vaden anan Yesu ta sə daray anan pə dədom mə zəlŋgad awan. Əna pə dəbā anahan a wa nà, Mbərom do ana biye a mənuko ahay sə dəfan apan ata kə slabakak anan ahay à məkə wa. ³¹ Mbərom nà, kə varak anan mazlaḅ, kə dəfak anan tə day sə alay puway anahan, kə tərak anan bahay awan, do sa tam do, anga aday à dakan anan anà Isəra'ila ahay cəved sə mbəfahan ləen anà ines a tinen ahay aday i pəsen atan anan. ³² Manay apan mi side anan, aday Apasay Cəncan a i side anan re. Winen nà, Mbərom a varan anan anà do sə dəfan apan ataya awan.»

³³ Do mə halay nga à man sa ga sariya ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ga patan mivəl tə mindel. A nan atan sa vad anan do maslan ataya à məkə. ³⁴ Aya əna, dowan a inde à wulen a tinen awan, a slabak. Dowan ata nà, tə ngaman Gamaliyel, winen Farisa ahay, aday winen miter sə Tawrita a re. Do ahay fok tə jəjaran deeb deeb. A jan anà do ahay, a wa: «Ŋga, mbəsiken anan do maslan a anaya tà zla uho mənjoek aday.»

³⁵ Pə dəbā ana do maslan ahay sa nay uho ata nà, a jan anà do ataya kutok, a wa: «Kwanay Isəra'ila ahay, gen anan ngatay anà way a kwanay a saa gan anà do a anaya ata awan. ³⁶ Anga kə njahak bayak a bay, dowan a inde tə ngaman Tudas, kà nak ahay, a jan anà do ahay nà, winen bahay məduwen awan. Aday do ahay ti ga səkət fudō tə pərahak anan azar. Pə dəbā anahan a wa nà, tə vadak anan, do sə pərahan azar ahay fok ta tak 'am, aday ləbara sa 'am anahan inde həna sabay.

³⁷ «Pə dəbā wita wa asa dukwen nà, dowan a sə ngaman Yudas winen do sə Galile ahay ata, a nay ahay à alay a sə baslay anan sləmay sə do ahay pə daliyugo ata awan. Winen dukwen, kà rak do ahay bayak a pi zek, tə pərahak anan azar. Pə dəbā a wa, ta vad anan dukwen, do sə pərahan azar ataya ta tak 'am saret fok re.

³⁸ «Anga nan, nen apan ni jak ikwen way inde kərtek həna: Mbəsiken anan do a anaya awan tà zla way a tinen. Dowan à sa gan atan awan bay fok. Kak mer su way a tinen a sa ga anan ataya, ta nay à nga su do zənzen a wa, mer su way a tinen ataya ti lize asəka, ti dazle anan jo à man a bay! ³⁹ Aya əna, kak ta ga mer su way a Mbərom acəkan nà, ki mben apan sə lize anan 'am a anan tatibay re. Matanan, gen ngatay aday, bina hinahibay ki sa gen məgəzłga ti zek a Mbərom awan.»

⁴⁰ Natiya, do mə halay nga sa ga sariya ataya, tə təma 'am ana Gamaliyel ata awan. Tə ngaman ayak anà do maslan ataya ù doh miza awan, tə ndabay atan, tə gafan atan 'am ta sa ja nà: «Kà si jen anan 'am anà do ahay tə sləmay a Yesu sabay fok.» Tə mbəsak atan kutok.

⁴¹ Do maslan ahay ta nay ahay à wulen su do ataya wa tə ataslay mivəl awan, anga Mbərom a ca patan, ta slak aday do ahay tə pəkan atan waray i ide, tà ga atan alay anga sləmay a Yesu. ⁴² Tinen bine siwaw nà, pac pac fok, ta zla à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom aday à gulom su doh sə do ahay re, tinen apan ti wazay, ti dakan anan anà do ahay nà, ləbara mugom a sa ja nə Yesu winen Almasihu ata awan.

6

Tə walay do ahay cuwḅe i mer su way a Mbərom inde

¹ A alay ata kutok nà, abaslay su dō sə pərahan azar anà Yesu ahay kə zəgahak apan bayak awan. Aday acakal 'am kə zəbək ahay à wulen ana dō sa daf nga pə Yesu ahay tinen sa ja 'am sə Gərek ahay tu dō sa ja 'am sə Ibəraninko ahay ata awan. Dō sa ja 'am sə Gərek ataya ta wa: «Pac pac, à man sə gəzla way sa pa nà, mədukway sə uwar a manay ahay ta njad awan itəbay.»

² Anga nan kutok, dō maslan ataya tə halan nga anà dō sa daf nga pə Yesu ahay fok, aday ta jan atan, ta wa: «A zla pi zek manay mi mbəsak mer su way sə dakay anan 'am a Mbərom bay. Mi mbədək pi mer su way sə gəzlan way sa pa anà dō ahay nà, i ga zek bay. ³ Anga nan, mərak ahay, wilen dō ahay cuwbe à wulen a kwanay wa, tinen dō ma rah Apasay a Mbərom aya awan, dō sə kəlire* ahay aday ma ndar sləmay aya re. Di mbəsakan anan mer su way sə gəzla way sa pa nà, anà tinen kutok. ⁴ Aday manay mi ga amboh, mi dəkay anan 'am a Mbərom tə fefəne kutok.»

⁵ 'Am ata kə zlak anan à nga anà dō a Yesu ahay fok. Matanan, tə walay Etiyen, winen dō sa daf nga pə Yesu lele aday ma rah a tə Apasay Cəncan a re. Asa tə walay apan atə Filip, Porokoros, Nikanor, Timon, Parmenas tə apan Nikola, winen dō sə wulen su doh sə Antakiya. Abay winen nà, dō sə pəra əna bə kə təmahak sə pərahan azar anà Tawrita a Musa. ⁶ Pə dəba wa nà, ta zla anan dō ataya cuwbe pa 'am ana dō maslan a Yesu ataya awan. Dō maslan ahay ta ga amboh, tə dəfan atan alay pa nga anà dō mə walay ataya anga sa daf atan i mer su way ata inde kutok.

⁷ Matanan kutok, 'am a Mbərom nà, a zəga apan sa ta 'am bayak awan. Dō sa daf nga pə Yesu ahay ta ma nga sə zəga apan tə mindel à Urəsalima. Aday dō ahay bayak a à wulen su dō sə gədan dongo anà way ahay wa tə dəfak nga pə Yesu a re.

Ta ban anan Etiyen

⁸ Etiyen nà, Mbərom kə dəfak apan alay sə mazlaḅ anahan, kə varak anan məgala sa ga masuwayan sə way ahay cara cara pa 'am sə dō ahay. ⁹ Azar sə Yahuda aya inde à man ata awan, ta taa halay nga ù doh sə wazay a tinen sə ngaman doh sə wazay sə bile mə mbəsak aya ata awan. Ta nay ahay à wulen su doh sə Siren tə Aleksandriya wa, aday azar aya dukwen ta nay pə daliyugo sə Silikiya tə Aziya wa. Tinen a ta ma nga sa vad awiyaway tatə Etiyen. ¹⁰ Aya əna, ta mbak apan sə vədan uway bay, anga Apasay a Mbərom kə varak anan kəlire† sa ja 'am.

¹¹ Pə dəba anahan a wa nà, tə haman anà dō ahay aday tə gad apan mungwalay ta sa ja nà: «Mə slənek Etiyen kə jənak anan pa 'am anà Musa aday anà Mbərom re.»

¹² Ta 'am a tinen ata kutok, ta ma nga sə səder anan mivəl sə dō ahay, ta sə məcəd sə Yahuda ahay, ta sə miter sə Tawrita ahay. Ta ban anan Etiyen, ta zlan anan ayak anà dō sə lavan nga anà Yahuda ahay ataya awan. ¹³ Ta ray ahay dō sa gad apan mungwalay miza aya asa. Tə dazlan sa gad apan mungwalay aya kutok, ta wa: «Dowan a anan a ja 'am lelibay a pu doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday pə Tawrita ana Musa re. ¹⁴ Mə slənek panan winen apan i ja, a wa: Yesu dō sə Nazaratu ata i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom aday i mbəda anan 'am ana Musa ma ja aya asa re.»

¹⁵ Dō a mə halay nga ù doh sa ga sariya ataya fok, ta ma nga sə zəzor anan Etiyen, aday tinen apan ti ca pə ide anahan a nà, a gan atan nə kawa ta ca pə maslay a Mbərom.

* 6:3 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † 6:10 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

7

Etiyen a təkaren 'am a Mbərom anà dō sə lavan nga anà Yahuda ahay

¹ Pə dəba anahan a wa kutok, bahay nga su dō sə gədan dundo anà way ahay, a cəce pə Etiyen wa, a wa: «'Am a sa ja apak a anaya fok nà, mungwalay daw?»

² Etiyen ite a mbədahan atan apan, a wa: «Mərak uno ahay tə bəbay uno ahay, ənga, pəken sləmay pa 'am uno a anan aday. Mbərom Bahay sə mazləb kà kak anan zek anà bije a mənuko Ibərahima à alay a winen pə daliyugo sə Mesopotamiya mba, kà zlak à Haran fan bay ata awan. ³ Mbərom a jan nà: "Slabək, zla pu kon anak wa, mbəsak anan dō anak ahay, aday kà zla ù kon a hənə nen saa dəkak apan ata awan.*»

⁴ «Cəna, Ibərahima a slabək pə daliyugo sə Kaldiya ahay wa, a zla à wulen su doh sə Haran, a njahay à man ata awan. Pə dəba ana bəbay anahan sa mac wa ite, Mbərom a jan à hədək ù kon hinen asa, à nay à man a nuko a anan awan. ⁵ A alay ata nà, Ibərahima nə wan anahan inde fan bay. Kwa man sa daf saray dap kərtek dükwen, kə varak anan fan bay. Əna Mbərom a zlapən anan tə daliyugo a anan, a wa: "Ni varak anan daliyugo a anan, ki lavay anan iken ta wan sə kutov anak ahay fok." Aday à alay anahan sa jan 'am ata dükwen, Ibərahima nə wan anahan inde fan bay fok. ⁶ Mbərom a jan ahay, a wa: "Wan sə kutov anak ahay ti njahay pə daliyugo sə mədurlon, ti tərə atan bile aya ta sa ga atan alay ava ahay səkat fudō. ⁷ Aya əna, kon a saa tərə atan bile ahay ata nà, nen a ni i kəta anan. Aday pə dəba anahan a wa nà, ni may atan ahay pə daliyugo a anan, ti naa hərə nga kutok.†" ⁸ Matanan, Mbərom a ɓan 'am tə Ibərahima, ta sa ja à gad mədəndalas. Pə dəba anahan a wa, Ibərahima a wahay Isiyaku, aday pə luvon jəmaakan sə wahay anahan nà, a gədan mədəndalas. Isiyaku dükwen a wahay Yakob, a gan matanan, aday Yakob ite a wahay wan anahan ahay kuro nga cew ataya awan, tinen bije a mənuko ahay, a gan atan matanan re.

⁹ «Bije a mənuko ataya nà, ta nan ide anà mərak a tinen Yusufu, tə sukumak anan way pə daliyugo sə Misra bile awan. Tə winen ata təkə dükwen, Mbərom winen apan i ba anan Yusufu hwiya, ¹⁰ a tam anan pə way sə gəban ahay 'am ahay wa. A varan kalire anga aday à zlan à nga anà Firawna, bahay sə Misra ata awan. Anga nan, Firawna a daf anan dō sə lavan nga anà daliyugo sə Misra, aday dō sə lavan nga anà gulom su doh anahan re.

¹¹ «Aday kutok nà, may a ga pə daliyugo sə Misra ata, tə daliyugo sə Kanana a təkə fok. Zek kà dak anan anà dō ahay nà, ndəlekeke. Matanan, bije a mənuko ataya ta njad way sa pa sabay. ¹² Pə dəba wa kutok, Yakob a sləne sa jaka ndaw inde sə sukom à Misra nà, a slan bije a mənuko ataya tã saa sukumay ahay ndaw. Wita, mama'am sə azla a tinen à Misra. ¹³ Ta ma mə slala cew a saa sukumay asa nà, Yusufu kə dəkak anan anan zek anà mərak anahan ahay. Matanan Firawna dükwen kə sənək zahav ana Yusufu ahay kutok. ¹⁴ Pə dəba anahan a wa, Yusufu a slan dō saa nay anan ahay bəbay anahan Yakob tə zahav anahan aya təkə. Tinen sa nay pə daliyugo sə Misra ata nà, abaslay a tinen a nə kwa kuro cuwbe nga dāra. ¹⁵ Matanan, Yakob a njahay à Misra. Pə dəba anahan a wa nà, a mac à man ata awan, tə bije a mənuko ataya təkə. ¹⁶ Ta zla saa la atan à Sikem pə daliyugo sə Kanana, à jəvay ana Ibərahima sə sukom pə zahav ana Hamor wa ata awan.

¹⁷ «À alay aday 'am a Mbərom sə zlapən anan anà Ibərahima ata i tərə, i i sla bəse coy nà, zahav a mənuko Isəra'ila ahay a ma nga sə wasay pə daliyugo sə Misra ata awan. ¹⁸ Aday Misra ahay ta daf uda bahay hinen, əna bahay a

* 7:3 Ca pə Laataanooji 12.1. † 7:7 Ca pə Laataanooji 15.13-14; Gurtaaki 3.12.

wiya ata a san Yusufu bay. ¹⁹ Anga nan, a ga wurwer pə bije a mənuko ataya awan, a ga atan alay. A gan atan bəlaray tā lar anan wan a tinen ndələbɔɛbe aya aday tā mac. ²⁰ A alay ata ite, tə wahay Musa, wan lele a pa 'am a Mbərom, leftekəre. Ta gan nga əga bəbay anahan ù doh way sə kiya maakan ahay. ²¹ Pə dəba anahan a wa, ta zla anan, tə mbəsak anan pa 'am zliinder. Əna dəna a bahay ata a tan à nga, a zəba anan, a dədok anan agay kawa wan si zek anahan wanahan. ²² Musa nà, à alay a winen sa har əga bahay ata nà, kə tətakak anan asan way sə Misra ahay fok. Winen nà, a san sa ja 'am zle lele, aday a ga mer su way dukwen tə məgala re.

²³ «Ava ana Musa a ga kwa kuro fudò nà, a jalay sa zla saa can ide anà dò sə zahav anahan Isəra'ila ahay. ²⁴ Winen a tan à nga anà dò sə Misra inde, winen apan i ga anan alay tu dò sə Isəra'ila ahay. A zla sa man zek anà dò anahan ata, bəskol winen vad anan dò sə Misra ata məsinde awan. ²⁵ Musa a bayak nà, Isəra'ila ahay ti san Mbərom i tam atan tə alay anahan. Əna dò anahan ataya tə sənək bay. ²⁶ Sidew a asa a tan à nga anà dò anahan Isəra'ila ahay cew tinen apan ti vad zek. Anga nan, a təkər anan sə ndakay atan pi zek, a jan atan, a wa: “Məndala uno ahay, aday kwanay nə tə mərək ahay asanaw, ki vədən zek nà, angamaw?” ²⁷ Aya əna, dò sə jugwar 'am ata a kađan anà Musa ta sa jan nà: “Iken, waya sa daf iken bahay a pa nga a manay aday sa gan umo sariya anaw?” ²⁸ Bina, a nak sa vad nen kawa iken sa vad anan dò sə Misra avad ata re dāw?” ²⁹ Musa a sləne 'am ata cəna, a haw way anahan pə daliyugo sə Madiya saa njahay à man ata kawa mədurlon. Pə dəba wa, a njad wan mungol aya cew à man ata re.

³⁰ «Pə ava anahan a kwa kuro fudò ata nà, maslay a Mbərom a kan ahay zek ù uko sə vərəgaz wa à man sa saf bəse tə bəzlom sə Sina. ³¹ Musa a canan anà way ata nà, a gan masuwayan. Anga nan, a hədek apan saa zəzor anan. Əna Mbərom Ba Məduwen a jan ahay, a wa: ³² “Nen nà, Mbərom ana bije anak ahay. Nen Mbərom ana İbərəhima, Mbərom ana Isiyaku aday Mbərom ana Yakob.” Musa a sləne 'am ata cəna, a ma nga pə ajəjar kwaslkwaslkwasl. A rihe nga ù vo, a nan sə canan sabay fok. ³³ Mbərom a jan ahay asa, a wa: “Culok anan təkarak à saray wa, bina man a iken sə tavay uda ata nà, man cəncan awan. ³⁴ Ayaw, Musa, nen nə sənək pə dace ana dò uno ahay sa ga pə daliyugo sə Misra, nə slənek adəma way a tinen awan. Anga nan, nə dazək ahay həna nà, sa naa təmay atan ahay. Həna ni slan iken, ma à Misra asa.”»

³⁵ «Musa ata nà, Isəra'ila ahay tə larak anan, anga 'am a tinen sa jan “Waya sa daf iken bahay a pa nga a manay aday sa gan umo sariya anaw?” ata awan. Aya Musa ata nà, Mbərom kə gəbak anan, kə tərək anan bahay awan, dò sa tam dò a re. A walay anan tə alay ana maslay anahan sa kan zek ù uko sə vərəgaz inde ata awan. ³⁶ Musa nà, a təmay atan à Misra wa. A ga masuwayan ahay cara cara à Misra, à bəlay sə ngaman Bəlay Dəzdaz ata, aday ava kwa kuro fudò à saf inde re.

³⁷ «Musa ata asa re kə jak anan anà Isəra'ila ahay, a wa: “Mbərom i naa slənək ikwen ahay dò maja'am anahan hinen kawa nen à wulen ana dò sə zahav a kwanay ahay wa.”» ³⁸ Aday à alay a bije a mənuko ahay tinen mə halay nga à kiɛ pə pala ata nà, maslay a Mbərom a jan 'am à Musa pə bəzlom sə Sina. Musa kə tərək dò a sa ma anan 'am à wulen ata ana maslay a Mbərom tə bije a mənuko ataya awan. A təma 'am sa var sifa ahay pə Mbərom wa, aday a mak uko anan 'am ataya awan.

39 «Aya əna, bije a mənuko ataya tə ngəmak sə təmahan anan 'am ana Musa bay, tə larak anan. Ta gan may adəka nà, sa ma à Misra bugol. 40 Anga nan, ta jan anà Haruna nà: “Ndakan umo mbərom a manay ahay, aday mi bar nà, mi daf anan pa 'am wa. Bina Musa sə dōwan a anan sa ray ahay mənuko à Misra wa ata nə ma san sa tan à nga nə maw bay.*” 41 Natiya, tə ndakan pəra anà nga a tinen ahay. Pəra ata nà, kawa wan sə minjev. Tə həran nga ta sə waslan way. Ta ga azar uko sə taslay mivel anga mer su way a tinen ata awan. 42 Aya əna, Mbərom a mbəsak atan à alay anahan wa sənday, aday tē dəfan apan anà mawuzlawazl ahay. Kə tərak kawa ana dō maja'am a Mbərom sa ja apan à Deftere a Mbərom inde ata awan, Mbərom a wa: “Kwanay Isəra'ila ahay, à alay kwanay à saf inde way sə ava kwa kuro fudo ata nà,

kə wislen uno way daw, kə viren uno way daw?

Kə viren uno awan bay fok.

43 Aya əna, kə ndiken jawjawa anga pəra sə ngaman Molok ata awan, aday kə taviken anan mawuzlawazl sə pəra a kwanay sə ngaman Refan ata re.

Pəra ataya nà, kə ndiken atan tə alay a kwanay anga sə həran atan nga. Anga nan, ni razl kwanay pə daliyugo a anan wa, ti ra kwanay dəren pə Babila wa re.†”

44 «À alay a bije a mənuko ahay à kiə ata nà, ta taa gəba anan jawjawa sə mazlaə a Mbərom. Tə ndakay anan nə uwək, kawa ana Mbərom sə dakan anan minje awan anà Musa ata awan. 45 Pə dəba anahan a wa, atə Yosuwə tə bije a mənuko ahay ta pak anan 'am sə jawjawa sə mazlaə a Mbərom ata à alay a babay a tinen ahay wa. Ta zla pə daliyugo sə Kanana nà, tə zəba anan alay. Də sə daliyugo ataya nà, Mbərom kə rəzlak atan. Bije a mənuko ataya ta pak atan pə daliyugo ata wa. Matanan, jawjawa sə mazlaə a Mbərom ata inde à Kanana dezl ahay pə alay ana bahay Dawuda sə njahay à bahay inde ata awan.

46 «Bahay Dawuda a nà, kə tərak ləliwe ana Mbərom. Aday kutok nà, Dawuda a cəce cəved aday à ndakan doh anà Mbərom ana Yakob. Əna Mbərom kə varak anan cəved sə ndakay doh ata bay. 47 Saa han doh ata nà, bahay Sulimanu, wan ana Dawuda.

48 «Aya əna, Mbərom sə bagəbaga mburom i njahay ù doh su dō zənzen a sə ndakay ata bay. Kawa ana dō maja'am a Mbərom sa ja, 49 Mbərom a wa: “Bagəbaga mburom kə tərak man sə njahay sə bahay uno.

Aday daliyugo dukwen, man sa daf saray uno re.

Bina, ki i ndiken uno təde nà, doh sa ma ite anaw?

Man aday ki viren uno təde sə njahay uda ata nə ahaw?

50 Bina, sə ndakay anan way ataya fok nà, nen a bidaw?‡”

51 Etiyen a pərahan anan azar ta sa ja, a wa: «Kwanay nà, dō rawraw aya pa 'am a Mbərom kawa dō sə pəra ahay. Bina kə ticen anan mivel a kwanay, kə rəden anan sləmay a kwanay, anga aday kə slənen 'am a Mbərom bay. Kə ngəmen sə dəfan apan anà Apasay Cəncan a bay. Kwanay kawa bije a kwanay ahay. 52 Bina, abay dō maja'am a Mbərom a wura aday bije a kwanay ahay ta gak anan alay bay anaw? Tə vədak anan dō maja'am a Mbərom aya sə dakan atan anan ahay anay ana dō maslan anahan a didək ata awan. Aday dō maslan anahan a didək ata a dəzley ahay ta nga anahan a dukwen, ki gen apan daf, kə vəden anan re. 53 Kwanay nà, kə təmihen anan Tawrita ana

* 7:40 Ca pə Gurtaaki 32.1, 23. † 7:43 Ca pə Amos 5.25-27. ‡ 7:50 Ca pə Esaaya 66.1-2.

Mbørom sə slənay tə alay ana maslay anahan ahay ata awan, əna kə ngəmen sə dəfan anan apan bay.»

Amac ana Etiyen

⁵⁴ Do sə lavan nga anə Yahuda ahay ataya tə sləne 'am ana Etiyen ata fok nā, 'am ata a cəban atan nə ndəlekeke, ta ga apan mivəl tə mindel. Ta ma nga sa rac apan alay təsl təsl jiga awan. ⁵⁵ Aya əna, Etiyen nā, winen ma rah Apasay Cəncan awan, a ca idé à mburom, a canan ayak anə jiyjay sə mazlaḅ a Mbørom, aday anə Yesu mə tavay a tə alay puway a Mbørom. ⁵⁶ A ja, a wa: «Nə canan ayak anə bagəbaga mburom mə təba awan, aday Wan su Do dukwen, winen mə tavay a tə alay puway ana Mbørom re.»

⁵⁷ Do sə sləne 'am anahan ataya fok ta zlah, tə rəday a sləmay a tinen ahay, anga aday tə sləne 'am anahan ataya sabay fok. Tə slabak fok a tinen a, ta kad apan. ⁵⁸ Ta ban anan, ta zla anan à wulen su doh wa, aday tə dazlan sa tar anan tu kon. Do sə side way ataya tə culok anan zana a tinen ahay pi zek wa, tə halan anan anə njavar a inde tə ngaman Sol anga aday à ban atan apan.

⁵⁹ A alay a tinen apan ti tar anan Etiyen tu kon ata nā, a ga amboh, a wa: «Bahay uno Yesu, həna nā, kem, təma sifa uno à alay anak inde ite.» ⁶⁰ A slahay duk duk gərmec, a zlah pi zek sə məgala, a wa: «Amboh, Bahay uno, pəsen atan anan ines a tinen a anan ite.» Pə dəba ana 'am anahan ata wa cəna, a mac.

8

¹ Avad Etiyen ata nā, kə zlak anan à nga anə Sol a re.

Sol a ga anan alay tu do a Yesu ahay

Ta pac ata kwayan'a cəna, tə dazlan sa ga anan alay tu do a Yesu ahay à wulen su doh sə Urasalima inde. Tinen a fok ta ta 'am à Urasalima wa. Ta haw à wulen su doh sə kibə sə Yahudiya ta sə Samariya aya awan. Mə mbəsak a à Urasalima nā, do maslan a Yesu ahay vərre coy. ² Do sə jəjaran anə Mbørom a azar aya ta nay, ta la anan Etiyen, tə yimak anan dukwen tə mindel. ³ Aya əna, Sol sə dowan ata nā, a ma nga sə pəslay anan do a Yesu ahay nə jiga awan. A zla nā, doh tu doh, gədek sə bənay anan ahay do sa dəf nga pə Yesu ahay, uwar tə mungol aya təkə fok, pa tacak atan ayak à dangay.

Filip a wazay pə daliyugo sə Samariya

⁴ Do a Yesu a sa ta 'am ataya ta ma nga sə dakay anan ləbara a Yesu à man a tinen sa bar ataya fok. ⁵ Filip nā, a zla à wulen su doh a inde pə daliyugo sə Samariya. A man ata kutok, a dakay anan 'am a Yesu Almasihu anə do ahay. ⁶ Do sə wulen su doh ataya ta pak sləmay pa 'am ana Filip nə lele, anga tə slənek 'am anahan, aday tə canak anan anə way anahan sa ga tə masuwayan aya ata awan. ⁷ Setene ahay ta nak ahay à do ahay wa bayak awan, ta sa zlah pi zek tə məgalak awan. Do mə təra à məndak aya tu do vədal aya bayak a tə mbərak re. ⁸ Matanan, ataslay mivəl inde bayak a à wulen su doh sə Samariya ata awan.

⁹ Natiya, à wulen su doh ata inde nā, dowan a inde tə ngaman Simon. Dowan ata nā, maram awan, kə gak mer su way sa gan masuwayan anə do sə Samariya ataya tə mindel, aday a wa winen nā, do məduwen awan. ¹⁰ Do ataya fok, do mətawak aya tu do zlıle aya təkə, tə varan zlangar anə dowan ata, ta sa ja nā: «Winen nə məgala a Mbørom sə ngaman Məgala Məduwen a ata awan.» ¹¹ Kə njahak nə bayak awan, Simon sə dowan ata, winen apan i gan masuwayan anə do ahay bayak a ti mer su way sə kəlen anahan ata awan. Anga nān, ta taa pəkan sləmay anə 'am anahan a nə lele tə mindel.

¹² Aya əna, Filip a zla à man ata kutok, a wazay anan ləbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ta sə bahay a Mbərom a nà, dō ataya ta daf nga pə Yesu. Mungol tə uwar aya təkə fok ta ga baptisma. ¹³ Natiya Simon sə dōwan ata dukwen kə dəfak nga pə Yesu aday kə gak baptisma re. Winen gədek sa taa pərahan azar anà Filip kwa aha fok, anga a canan anà mer su way a Filip sa ga ataya nà, ta gan masuwayan.

¹⁴ Natiya, dō maslan a Yesu ahay à Urəsalima tə sləne sa jəka dō sə Samariya ahay tə dəfak nga pa 'am a Mbərom ata nà, ta slan atə Piyer tə Yuhana à man a tinen. ¹⁵ Dō a cew ataya tə dəzle à Samariya nà, ta gan amboh anà Mbərom aday à varan Apasay anahan Cəncan a anà dō sə Samariya ataya awan. ¹⁶ Dō ataya ta ga baptisma nà, tə sləmay a Yesu Almasihu dəkdek, bina tə njadak Apasay Cəncan ata fan bay. ¹⁷ Matanan, atə Piyer tə Yuhana ta ga amboh sə dəfan atan alay pa nga, aday Apasay Cəncan a a dazay patan kutok.

¹⁸ Simon sə dōwan ata a ca apan dō sa daf nga pə Yesu ahay tə njadak Apasay Cəncan a à alay ana dō maslan ahay sə dəfan atan alay pa nga ta sa ga amboh ata nà, a gəba dala sə varan anà atə Piyer tə Yuhana, ¹⁹ a jan atan nà: «Viren uno məgala ata ite! Ata aday nen nə njadak məgala ata nà, ni mba apan sa daf alay pa nga su dō aday à njad Apasay Cəncan a ite.»

²⁰ Aya əna Piyer a mbədahan apan ite, a jan nà: «Kak sə matanan cukutok nà, kə lize tə dala anak a təkə, bina iken kə jalay nə ki mba apan sə sukom məgala a Mbərom sa var ta 'am kəriya ata asanaw! ²¹ Matanan, iken nà, ki mba apan sə japay tə manay sabay fok, anga mivəl anak a aday nà, winen dīdek a pa 'am a Mbərom bay. ²² Iken hənə adəka nà, mbədahan ləen anà ines anak. Cəce pə Mbərom wa aday hinahibay i pəsek anan way anak sə jalay matanan à mivəl anak inde ata awan. ²³ Anga na ca apak nà, iken nə sədək awan, aday huwan kə gak apak bahay jiga awan.»

²⁴ Simon sə dōwan ata a sləne 'am ata cəna, a jan anà atə Piyer tə Yuhana nà: «Kem, gen anan amboh anà Bahay Yesu anga nen, aday way a kwanay sa ja upo hənə ata à təro bay ite!»

²⁵ Pə dəba anahan a wa nà, dō maslan a cew ataya tə pərahan anan azar sə dakay anan ləbara a Yesu anà dō ahay. Mer su way a tinen a ndav nà, ta ma way a tinen à Urəsalima, aday tinen apan ti dakay anan ləbara mugom a anà dō sə wulen su doh sə Samariya ahay re.

Filip tu dō sə Etiyopiya a inde

²⁶ Pə dəba anahan a wa kutok, maslay a Mbərom Ba Məduwen a jan anà Filip nà: «Slabak, zla ta day sə dələn pə cəved a sə slabak à Urəsalima wa sa zla à Gaza ata awan, dō ahay tə mbəsakak sa zla tə cəved ata awan.» ²⁷ Cəna, Filip a slabak, a zla kwayan'a. Pə cəved ata kutok, a tan ayak à nga anà dōwan a inde winen Etiyopiya ahay, winen mə dədasl awan. Winen nà, dō məduwen awan, dō sa ba pə dala ana uwar sə ngaman Kandake, winen bahay sə Etiyopiya ahay ata awan. A zla à Urəsalima nà, saa həran nga anà Mbərom. ²⁸ Winen apan i ma pə dəba agay tə muta sə pələs awan, aday Deftere ana dō maja'am a Mbərom Ezaya inde apan, winen apan i jinge anan.

²⁹ Apasay a Mbərom a jan anà Filip nà: «Zla pə cakay ana muta sə pələs a tiya ata awan.»

³⁰ Cəna, Filip a hawan ayak azar anà muta sə pələs ata awan. A bənak anan ayak nà, a sləne nə dōwan sə muta sə pələs ata winen apan i jinge Deftere ana dō maja'am a Mbərom Ezaya. Filip a cəce panan kutok, a wa: «iken apan ki sləne way a iken sə jinge ata dəp dāw?»

³¹ Do sə Etiyopiya ata a mbəđahan apan anà Filip, a wa: «Ni mba apan sə sləne kəkəma aday mənjanə dōwan sə đuko anan way a uda ataya anaw?» A gan kem anà Filip aday à jənak ayak à muta inde sə njahay pə cakay anahan.

³² Natiya, way anahan a sə jinge à Deftere a Mbərom inde ata nə həna: «Winen kawa təman aday tinen apan ti zla anan à man sə waslay way ata awan.

Aday kawa wan sə təman aday tinen apan ti gad panan sibcek dukwen a yam bay ata,

matanan kə təbak anan 'am anahan sa yam bay re.

³³ Tə tərak anan à məndak, ta gak anan sariya tə cəved a bay, dōwan saa ja 'am sa wan sə kutov anahan dukwen, ibay fok.

Anga tə lizek anan anan sifa pə daliyugo wa. *

³⁴ Pə dəba anahan a wa kutok, dōwan ata a cəce pə Filip wa, a wa: «Ənga, đuko anan ite aday: Do maja'am a Mbərom ata a ja 'am ata jiga nə pə wayaw? A ja 'am ata nà, pi zek anahan a daw? Kabay a ja nə pu do hinen daw?»

³⁵ Natiya awan, Filip a dazlan ta 'am a mə jinge ata awan, aday a đakan anan 'am sə ləbara mugom a mbala ana Yesu ata kutok. ³⁶ Tinen apan ti zla pə cəved nà, tə dəzle à man sə a'am. Dōwan ata a cəce pə Filip wa kutok, a wa: «A'am inde həna asəna, ni ga baptisma a bay ike nà, angamaw?»

[³⁷ Filip a mbəđahan apan, a wa: «Kak kə đafak nga pə Yesu tə mivəl kərtek a nà, wita i ga zek, ki mba apan sa ga baptisma acəkan.»

A mbəđahan apan anà Filip nà: «Nə đafak nga pə Yesu Almasihu nə winen Wan a Mbərom.»]

³⁸ Natiya, a tavay anan muta sə pəles anahan. Tə dzay à a'am inde tə Filip, aday Filip a gan baptisma kutok.

³⁹ Tə jənay ahay à a'am wa cəna, sewek Apasay ana Bahay Mbərom a zəba anan Filip à man ata wa. Dōwan ata kə canak anan sabay fok. A pərahan azar anà cəved anahan sa zla tə ataslay mivəl a tə mindel. ⁴⁰ Filip ite nà, a saa ca apan nə winen à Azot. A zla kwa aha fok ta sə wazay anan ləbara ana Yesu mugom a, hus a dəzle à Kaysariya.

9

Sol a đafnga pə Yesu pə cəved sə Damas

¹ A alay ata nà, Sol winen apan i pərahan azar sə kətəbar anan do a Bahay Yesu ahay ta sa ja nə i vad atan. Anga nan, a zla pə bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, ² a cəce panan à vinden đerewel à alay inde, i varan anà do sə lavan nga anà doh sə wazay ana Yahuda ahay à wulen su doh sə Damas inde ataya, aday tá san 'am si zek ana Sol awan. Anga a gan may nà, kak kà tak anan à nga anà do sə pərahan azar anà cəved a Yesu ahay à Damas nà, kwa do mungol awan, kwa do uwar a fok, i ban atan aday i nay atan à Urəsəlima.

³ Natiya, à alay a winen apan i zla aday bəse i dəzle à Damas kutok nà, jiyjay a nay ahay à mburom wa, a dav, a va anan ù doh tew. ⁴ Cəna a slahay anan à məndak, aday a sləne agungol sa 'am winen apan i jan 'am, a wa: «Sol, Sol, kə jugwar puno wa 'am jiga nà, angama kərtek anaw?»

⁵ Sol a mbəđa apan ite, a wa: «Iken nə wayaw, bahay uno?»

'Am ata a mbəđahan ahay apan ite, a wa: «Nen nà, Yesu, dōwan a iken sə jugwar panan wa 'am ata awan. ⁶ Slabak, zla à Damas, aday ti i jak way anak a saa ga ata awan.»

* 8:33 Ca pə Esaaya 53:7-8.

⁷ Do sa zla jiga tatə Sol ataya fok tə tavay slebər bərre mən jəna aja 'am. Tə slənek agungol sa 'am ata awan, əna tə canak anan anə dōwan bay. ⁸ Sol a slabak, a təba anan ide anahan ahay nà, a canan ide sabay, kə hurfok. Anga nan, tə bənan alay à Damas ababan. ⁹ Luvon maakan fok, winen huruf awan. Kà pak awan bay, aday kà sak awan bay re.

¹⁰ A Damas ata nà, njavar a Yesu a inde, tə ngaman Ananiyas. Bahay Yesu a ngaman i cəen sə zubay inde, a jan: «Ananiyas!»

Ananiyas a ngaman apan: «Walaw, Bahay uno. Nen həna.»

¹¹ Bahay Yesu a jan nà: «Slabak, zla àga Yudas, pə cəved sə ngaman “cəved mə tavay awan” ata awan. Kə cəce dōwan a inde, tə ngaman Sol, winen dō sə Tarsus, anga həna winen apan i ga amboh. ¹² A cəen sə zubay inde a canan anə dōwan a sə ngaman Ananiyas ata a zlak ayak, a dəfan alay pa nga, aday à mba apan sə canan ide miza awan.»

¹³ Ananiyas ite a mbədahan apan, a wa: «Bahay uno, dō ahay bayak a tə təkerek uno ləbara sa 'am a dōwan ata awan. Tu jo nà, kà gak anan alay bayak a tu dō anak ahay à Urəsalima. ¹⁴ Aday həna a nay ahay à man a anan ata nà, bahay sə gədan dūngo anə way ahay tə vindek anan ahay dərewel à alay inde, anga aday à ban anan dō sə hərak nga a anaya fok.»

¹⁵ Aya əna, Bahay Yesu a mbədahan apan anə Ananiyas, a wa: «Iken, zla pə cakay anahan awan! Winen a nà, nə walak anan su go mer su way anga aday i dakan anan sləmay uno anə dō sə pəra ahay tə bahay a tinen ahay, aday anə dō sə Isəra'ila ahay re. ¹⁶ Nen a ta nga uno awan ni dakan anan dəcə anahan a sa naa ga anga sləmay uno ata awan.»

¹⁷ Natiya, Ananiyas a zla àga Yudas ata kutok. A zla à gulom su doh ata nà, a dəfan alay pa nga anə Sol ta sa jan: «Sol, mərak uno, sə slənay nen à man anak nà, Bahay Yesu, dōwan a sa kak zek pə cəved à alay a iken apan ki nay à man a anan ata awan. A slənay nen nà, anga ide anak ahay tə təba, aday anga kà njad Apasay Cəncan awan.»

¹⁸ Kwayan'a cəna, awan a a slahay i ide ana Sol ahay wa, kawa sliper sə dombana, ide anahan ahay tə təba kutok, a mbar. Sol a slabak, a ga baptisma. ¹⁹ Aday, a pa way sa pa, a njad məgala miza kutok.

Sol a wazay à Damas

Sol a njahay way sə luvon ahay mən jək tə dō a Yesu ahay à Damas ata awan. ²⁰ Kwayan'a a dazlan sə wazay ù doh sə wazay sə Yahuda ahay, ta sa ja nà, Yesu nə winen Wan a Mbarom acəkan. ²¹ Do sə sləne 'am anahan ataya fok, a gan atan masuwayan, ta wa: «Na wa, dōwan a anan nà, winen dō sa ga anan alay tu dō a Yesu ahay à Urəsalima ba? Aday həna a nay ahay à man a anan nà, anga aday i ban anan dō sə hərən nga anə Yesu ahay, i zlan atan anan ayak anə bahay sə gədan dūngo anə way ahay re ba?»

²² Aya əna, Sol a njad apan məgala sə wazan anə Yahuda ahay à Damas ata awan. Sol a tavay apan njənan ta sa ja nà, Yesu nə winen Almasihu. Do ataya ta mbak apan sə mbicen 'am bay jiya awan.

²³ A njahay pə dəba anahan a wa əngal nà, Yahuda ahay ta ma anan 'am i zek ahay anga aday ti vad anan, ²⁴ aya əna, Sol nə kə sənək apan. Luvon tə ipec fok, Yahuda ahay tinen apan ti ba məsudoh sə wulen su doh ahay anga aday ti vad anan. ²⁵ Əna pə luvon a inde kutok, dō ana Sol ahay tə gəba anan à cəkarak inde, tə taray anan ahay uho tə liber à mufəlok sə dalam wa.

Ana Sol sa ma à Urəsalima ata awan

²⁶ Ana Sol sə dəzle à Urəsalima nà, a gan may sə japay tu dō a Yesu ahay à man ata awan. Əna hərəra dō ataya fok tə jəjaran, anga sa jəka tə didek a,

winen nà, dɔ a Yesu re nà, tɔ tɔmahak bay. ²⁷ Aya Barnabas kutok, winen a zɔba anan Sol, ta zla pi zek à man su dɔ maslan a Yesu ahay. Barnabas a dakan atan anan nà, Sol kɛ canak anan anà Bahay Yesu pɛ cɔved sa zla à Damas ata awan, aday Bahay Yesu dukwen kà jak anan ahay 'am re. Aday dukwen, Sol kɛ dɔkak anan anan lɔbara a Yesu anà dɔ ahay à Damas mɔnjɔna ajɛjar.

²⁸ Natiya, a ban pɛ winen ata wa kutok, Sol a japay tu dɔ a Yesu ahay. A dazlan sa bar à wulen su doh sɛ Urusalima ta sɛ dɔkay anan lɔbara ana Bahay Yesu mɔnjɔna ajɛjar. ²⁹ Winen apan i ja 'am, i vad awiyaway tɔ Yahuda sa ja 'am sɛ Gɛrek ataya awan, ɛna tinen ite ta gan may sa vad anan. ³⁰ Matanan, dɔ a Yesu ahay tɔ slɛne apan nà, ta zla anan Sol à Kaysariya, aday ta slan anan à Tarsus.

³¹ Pɛ dɔba anahan a wa kutok, dɔ a Yesu ahay pɛ daliyugo sɛ Yahudiya tɔ Galile aday ta sɛ Samariya fok, tinen mɔ njahay a nà, à zay inde, dɛce inde sabay kutok. Tɔ varan mɛgala i zek ahay, tɔ hɔran nga anà Bahay Yesu pac pac, Apasay Cɛncan a a man atan anan mivel ù doh, aday abaslay a tinen a ma nga sɛ zɛga apan.

Piyer a mbar anan Aneyas

³² Piyer nà, winen apan i zla kwa ta sɛ wura fok. Pɛ luvon a inde nà, a zla sa can idɛ anà dɔ a Yesu ahay à Lida. ³³ A man ata kutok, a tan à nga anà dɔwan a inde tɔ ngaman Aneyas, winen mɔ tɔra à mɛndak awan. Way sɛ ava jɛmaakan, winen mɔ nahay awan. A mba apan sɛ slabak bay. ³⁴ Piyer a jan nà: «Aneyas, slabak! Yesu Almasihu kɛ mbɛrak iken. Faday anan man sɛ nahay anak.» Cɛna, a slabak kwayan'a. ³⁵ Natiya, dɔ sɛ Lida tu dɔ sɛ Saron ahay fok tɔ canan anà way ata nà, ta daf nga pɛ Bahay Yesu kutok.

Piyer a slabak anan Tabita à amac wa

³⁶ A Yafo nà, uwar a inde, tɔ ngaman Tabita, winen dɔ a Yesu. Tabita a nan sa ja nà, «Miyak», kabay «Dorkas» ta 'am sɛ Gɛrek. Uwar ata a taa ga nɛ mer su way lele aya awan, a taa man zek anà dɔ mɔtawak aya re. ³⁷ Pɛ luvon a inde, dɔvac a ban anan Tabita, a mac. Tɔ banay anan mɛsinde awan, aday tɔ dɔfak anan ayak ù doh à sewene inde.

³⁸ Wulen su doh sɛ Yafo nà, dɛren pi zek wa tɔ wulen su doh sɛ Lida bay. Anga nan, dɔ a Yesu ahay à Yafo tɔ sɛnak apan Piyer nɛ winen à Lida, ta slan dɔ ahay cew à man anahan aday tɔ jan nà: «Kem, ɛnga haway ɛga manay bɛse aday!» ³⁹ Piyer a slɛne cɛna, a zla tɔ tinen à Yafo.

Piyer a dɛzle cɛna, tɔ lagay anan ù doh à sewene pɛ cakay ana mɛsinde awan. Mɛdukway sɛ uwar ahay ta va anan Piyer tew, tinen apan ti yam, ta kan anan kɛlmije tɔ zana ana Dorkas azar a winen sa tam à alay a winen tɔ sifa mba ataya awan. ⁴⁰ Piyer a rɛzlay anan ahay dɔ ahay uho. A dukwe gɛrmec aday a ga amboh. Coy, a mbɛda 'am pɛ mɛsinde, a jan: «Tabita, slabak!» Tabita a tɔba idɛ ngurrɛt, aday a canan a Piyer nà, a slabak, a njahay ziyaf. ⁴¹ Piyer a bɛnan alay, a man zek sɛ slabak. Pɛ dɔba wa nà, a ngaman anà dɔ a Yesu ahay tɔ mɛdukway sɛ uwar ahay, a kan atan anan Tabita winen tɔ sifa awan.

⁴² Natiya, lɔbara ata a ta 'am à wulen su doh sɛ Yafo inde fok, aday dɔ ahay bayak a tɔ dɔfak nga pɛ Bahay Yesu. ⁴³ Piyer kɛ njahak à Yafo ata bayak awan, ɛga dɔwan inde tɔ ngaman Simon, winen dɔ sɛ kɛfad ambar.

¹ Dowan a inde tə ngaman Korneliyus à wulen su doh sə Kaysariya, winen bahay sə suje ahay à wulen ana suje sə Italiya ahay. ² Winen tu do su doh anahan ahay nà, tinen Yahuda ahay bay, əna tə dəfan apan anà Mbərom aday tə həran nga lele. A taa man zek anà do mətawak aya awan, aday a taa gan amboh anà Mbərom.

³ Pə luvon a inde sə suko kutok, i ga nə njamde maakan, Mbərom a kan anan way. A canan anà maslay a Mbərom njœk tə ide anahan. Maslay a Mbərom ata a nay pə cakay anahan, a jan: «Korneliyus!»

⁴ Korneliyus a canan anà maslay a Mbərom ata nà, zlawan a gan. A mbədəhan apan: «Ma sa ga anaw, bahay uno?»

Maslay a Mbərom a mbədəhan apan ite, a wa: «Mbərom kə slənek amboh anak, kə canak anan anà way anak sə varan anà do mətawak a ataya awan. Ka zlak anan à nga à Mbərom, kə mbədəkek iken à nga wa bay. ⁵ Həna nà, slan do ahay à Yafo, tã saa ngaman ahay anà dōwan a sə ngaman Simon Piyer ata awan. ⁶ Winen àga dōwan a inde tə ngaman Simon, winen do sə kəfad ambar. Doh ana dōwan ata nə pa 'am sə balay.»

⁷ Maslay a Mbərom ata a zla way anahan kutok nà, Korneliyus a ngaman anà do si mer su way anahan ahay cew tə apan suje anahan kərtek, winen dukwen, do sə dəfan apan anà Mbərom lele. ⁸ Korneliyus a jan atan way a sə təra ata fok, aday a slan atan à Yafo saa ngaman anà Piyer.

Mbərom a kan anan awan a inde anà Piyer

⁹ Sə sidew a nà, à man ipec inde, do a Korneliyus ahay tinen bəse ti dazle à Yafo. Əna, Piyer a ján pə zlukwad saa ga amboh. ¹⁰ May a dazlan sa han apan. Anga nan, a nan sa pa way. Tinen apan ti dan ahay way sa pa nà, Mbərom a kan anan ahay way. ¹¹ A ca ide à mburom nà, bagəbaga mburom nə mə təba awan, aday awan a inde kawa gwedere mə laway a à mburom ma ban a pə slaway anahan aya fudó fok, aday winen apan i dazay ahay pə daliyugo. ¹² A zana ata inde nà, a canan anà gənaw ahay tə saray aya fudó fudó cara cara fok, pi zek tə way sa zla tə kutov ahay, aday tə məvuhom sa nga mburom ahay.

¹³ Piyer a sləne dungo a a jan ahay, a wa: «Piyer, slabak! Gədan dungo aday ká rac.»

¹⁴ Piyer a mbədəhan apan, a wa: «A'ay, Bahay uno. Kula na pak way ma ga mənjadak a aday mə gafay 'am aya bay.»

¹⁵ Piyer a sləne dungo ata asa, a wa: «Way a Mbərom sə təra anan cəncan ata nà, ká saa jəka ma ga məsagar a bay!»

¹⁶ Awan ata ká mak ahay apan nà, saray maakan, aday zana ata a ma à mburom tətah kutok.

Piyer a zla àga Korneliyus

¹⁷ Piyer a ma nga sə cəce pi zek anahan a wa: «Way uno sə canan ata nə a nan sa ja nə maw?» A alay ata ite, do maslan ana Korneliyus ataya tə njadak anan doh ana Simon ata awan, tinen uho pa 'am su doh. ¹⁸ Tə cəce tə məgalak awan, ta wa: «Waka mbəlok a inde tə ngaman Simon Piyer nà, winen inde à gulom su doh a anan ite daw?»

¹⁹ Piyer nà, dezenzen'e winen apan i jalay pə way ana Mbərom sa kan anan ata mba. Aya əna Apasay a Mbərom a jan: «Do ahay inde uho maakan, tinen apan ti pəlay iken. ²⁰ Dazay kwayan'a, ká sa jalay awan anga sa zla tə tinen bay. Sə slənay atan ahay nà, nen awan.»

²¹ Piyer a dazay, a zla pə cakay a tinen, a jan atan: «Dowan a kwanay sə pəlay ata nà, nen awan. Ki jen nə maw?»

²² Tə mbəđahan apan: «Sə slənay ahay manay nà, Korneliyus, winen bahay sə suje ahay. Winen dō dīdek awan, aday a đəfan apan anà Mbərom lele re. Yahuda ahay fok ta san apan zle winen dō lele awan. Maslay a Mbərom cəncan a a jan nà, à ngamak ayak àga winen aday i saa sləne 'am anak saa jan ata awan.» ²³ Piyer a təma atan, a varan atan man sə nahay.

Sə sidew a kutok, Piyer a zla tu dō a Korneliyus ataya, aday tə azar su dō a Yesu ahay à Yafō kutok. ²⁴ A anjahay sidew kərtek anahan awan, tə dəzle à Kaysariya kutok. Korneliyus nà, 6a kà gərak anan dō anahan ahay ta car anahan ahay sa ba anan gərekke agay. ²⁵ A alay a Piyer sə dəzlek ayak ata cəna, Korneliyus a haway apan sa naa təmahak anan ayak. A nay, a dukwen gərmec ù vo, a haran nga. ²⁶ Aya əna, Piyer a bənan alay à məndak wa, a slabak anan ta sa jan nà: «Slabak! Nen dō zənzen a re asanaw?»

²⁷ Tinen apan ti kad' bala hus ta zla pi zek à gulom su doh. A man ata nà, Piyer a tan ayak à nga anà dō ahay bayak a mə halay nga aya awan. ²⁸ A jan atan, a wa: «Kə sənən apan zle, manay Yahuda ahay, sə japay tu dō kabay sa zla àga dō aday winen Yahuda ahay itəbay ata nà, pəra a manay kə gafak umo apan 'am. Aya əna, Mbərom kə đakak uno anan way həna aday nà ca pə kuwaya nà, dō mənjadak a kabay dō mə gafay 'am a sabay. ²⁹ Anga nan, həna nə ngamak ikwen ahay apan pə angamay a kwanay. Nə jak sa jəka, ni nay ahay bay bay.» A jan atan kutok, a wa: «Nə nak, ki jen nə ma kutok anaw?»

³⁰ Korneliyus a mbəđahan apan, a wa: «Kà gak way sə luvon maakan ahay, nen apan ni ga amboh, kəslsla à alay a həna anan inde sə suko ù doh uno. A alay ata kutok, dowan a ma pak zana a wuted ike ata a tavay pa 'am uno, ³¹ u jo, a wa: “Korneliyus, Mbərom kə slənək anan amboh anak, kə canak anan anà way anak sə varan anà dō mətawak aya ata awan. ³² Həna nà, slan dō ahay à Yafō, tà saa ngaman ahay anà dowan a sə ngaman Simon Piyer ata awan. Winen àga dowan a inde tə ngaman Simon, winen dō sə kəfad ambar. Doh ana dowan ata nə pa 'am sə bəlay.” ³³ Anga nan, nə slənək ayak dō sə ngamak ahay bəse, aday suse ka nak ahay acəkan. Aya kutok, manay a fok mə halak nga pa 'am a Mbərom həna, ma gan may sə sləne way ana Bahay a mənuko a sa gan may kà jan umo ata awan.»

Wazo a Piyer

³⁴ Natiya Piyer a dazlan sa ja 'am kutok, a wa: «Həna nà, nə sənək Mbərom a gəzla anan dō ahay pi zek wa sabay kutok. ³⁵ Kwa abay à ga nə iken zahav wura wura fok aday kə həran nga anà Mbərom, ka gak mer su way lele fok cəna, ki zlan à nga anà Mbərom. ³⁶ Kə sənən apan zle, Mbərom a slənay ahay ləbara anahan nà, anà Isəra'ila ahay. A dakan atan anan ləbara mugom a sə zay sa nay tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay ana dō ahay fok kəzlek. ³⁷ A dazlan ahay nə kwa pə ana Yuhana sa jan anà dō ahay nə tà ga baptisma ata wa. Kwanay kə sənən pə way a sə təra pə dəba anahan a wa, pə daliyugo sə Galile, aday pə daliyugo sə Yahudiya. ³⁸ Yesu, dō sə Nazaratu ata nà, Mbərom kə varək anan məgala tə Apasay Cəncan awan. Kà zlak kwa ta sə wura fok, kə gak mer su way lele aya awan, kə mbərak anan dō ahay aday setene ahay sa ban atan ataya fok, anga Mbərom winen inde tə winen.

³⁹ «Sə side anan mer su way anahan sa ga à Urəsaliima aday pə daliyugo sə Yahuda ahay a anan fok nə manay aya awan. Ta vad anan ta sə laway anan pə dədom mə zləngəd awan. ⁴⁰ Cəkəbay, pə luvon maakan sə amac anahan ata nà, Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa. Kà kak anan zek anà dō ahay, ⁴¹ əna anà dō ahay so bay. Kà kak umo zek anà manay dō a Mbərom sə walay kwakwa sə side ləbara anahan ahay. Manay dukwen, ma pak way, ma

sak way pə kərtek a tə Yesu pə dəba sə aslabakay anahan à məke wa. ⁴² A jan umo nà, mē wazay anan ləbara mugom ata anà do ahay, mā ja nà, Mbərom a daf saa gan sariya anà do ma mac aya tu do sə uho ahay fok nə winen. ⁴³ Do maja'am a Mbərom ahay fok ta ja nə 'am anahan awan, ta wa: "Kuwaya dowan a kə dəfak apan nga nà, Mbərom i pəsen anan ines anahan ahay, anga mægala sə sləmay anahan awan."»

Do su kon azar aya tə njadak Apasay Cəncan awan

⁴⁴ Natiya, à alay a Piyer winen apan i ja 'am ata mba, Apasay Cəncan a a dazay pu do sə sləne wazo anahan ataya fok. ⁴⁵ Yahuda ahay à wulen su do sa daf nga pə Yesu ahay aday ta nay tatə Piyer jiya ataya, way ata a ma nga sa gan atan masuwayan, anga cəkəbay do su kon azar aya dukwen, Mbərom kə varak atan cəved sa njad Apasay Cəncan a re! ⁴⁶ Bina, tə sləne bine siwaw nà, tinen apan ti ja 'am ta 'am a aday dowan a san bay ataya awan, tinen apan ti həran nga anà Mbərom. Anga nan kutok Piyer a wa: ⁴⁷ «Do a anaya ta njad Apasay Cəncan a nə kawa ana mənuko sa njad ata re. Dowan a saa jəka tã njad sa ga baptisma bay ata nà, wayaw?» ⁴⁸ Natiya kutok, a wa tã gan atan baptisma tə sləmay ana Yesu Almasihu. Pə dəba anahan a wa nà, Korneliyus a cəce Piyer à njad sə njahay tə tinen luvon ahay əngal ite.

11

Piyer a təkəren anan ləbara sə way sə təra à Yafu ata anà do sə Urəsəlima ahay

¹ Do maslan ahay tu do a Yesu ahay kwa aha pə daliyugo sə Yahudiya ataya tə slənek kwa do su kon azar aya dukwen tə təmihak 'am a Mbərom re. ² Natiya, Piyer a zla à Urəsəlima kutok nà, do a Yesu aday tinen Yahuda ahay ataya ta man anan mungok, ³ ta wa: «iken ka zla àga do sə pəra ahay aday ka pak ahay way sa pa pə kərtek a tə tinen jiga nə angamaw?»

⁴ Piyer a təkəren atan anan 'am ata, kwa pa sə dazlan a wa jiga fok cərah lele, a wa: ⁵ «À alay a nen à Yafu nà, nen apan ni ga amboh, aday Mbərom u ko anan ahay masuwayan sə way à cəen sə zubaɣ inde. Nə canan anà awan a inde kawa gwedere mə laway a à mburom ma ban a pə slaway anahan aya fudo fok, aday winen apan i dazay ahay à man ata wa pə cakay uno. ⁶ Nə zəzəw anan lele nà, nə canan anà gənaw ahay, way sə kibe ahay, way sa zla tə kutov ahay, tə məvuhom sa nga mburom ahay tinen uda fok.

⁷ «Nə sləne agungol sa 'am a ndəray ahay, u jo ahay nà: "Piyer, slabak! Gəfan dungo, aday kã rac."

⁸ «Aday nen nə mbəfahan ayak apan, na wa: "A'ay, Bahay uno. Wita i ga zek bay, anga way mənjadak aya kabay way mə gafay 'am aya nà, kula kə sələmak à 'am uno bay."

⁹ «Nə sləne agungol sa 'am ata u jo ahay mə slala cew awan, a wa: "Way a Mbərom sə təra anan cəncan ata nà, kã saa jəka ma ga məsagar a bay."

¹⁰ Awan ata kə mak uno anan ahay 'am ata saray maakan, aday pə dəba anahan a wa gwedere ata a ma anan way anahan à mburom tətah.

¹¹ «À alay ata kutok, do ahay maakan ta zlak ayak à man uno a sə njahay ata awan. Tə slənak atan ayak à Kaysariya wa. ¹² Apasay a Mbərom u jo nà, nà zla tə tinen jiga awan, à su go gərwece bay. Do a mbərka həna anaya tə pəruho azar àga dowan a inde. ¹³ Dowan ata a jan umo, a wa a canan anà maslay a Mbərom a slərak ayak u doh anahan, a jan nà: "Slan do ahay à Yafu pə dowan a inde tə ngaman Simon Piyer, à nay ahay àga iken. ¹⁴ Piyer sə dowan ata i naa jak 'am sa tam iken tu do su doh anak aya təke fok."

¹⁵ «Natiya, à alay nen apan ni dazlan sa jan atan 'am nà, Apasay Cəncan a a dazay ahay patan kawa anahan sə dazay ahay puko kurre ata re. ¹⁶ Matanan, na may anan ahay 'am ana Bahay a nuko ma ja kurre ata, a wa: “Yuhana kà gak anan baptisma anà dō ahay tə a'am, əna Mbərom i gak ikwen baptisma nà, tə Apasay Cəncan ata awan.” ¹⁷ Matanan kutok, Mbərom kə varak atan Apasay Cəncan awan, kawa anahan sə varak uko ata, à mənuko dō sa daf nga pə Bahay a nuko Yesu Almasihu ata awan. Bina, abay kwanay kə jilen nà, nen ni mba apan sə gafan 'am anà Mbərom pə way anahan sa gan may sa ga ata tate daw?»

¹⁸ Dō ataya tə sləne anan 'am a Piyer ata cəna, ta mak anan anan mungok sabay, aday tə həran nga à Mbərom, ta wa: «Mbərom kə varak anan cəved anà dō su kon azar aya aday tã yam pə ines a tinen ahay, tã njad sifa sa ndav bay ata re!»

Adazlan ana egliz à wulen su doh sə Antakiya

¹⁹ Pə dəba sa vad anan Etiyen ata wa nà, bahay sə Yahuda ahay ta ma nga sa ga anan alay tu dō a Yesu ahay tə mindel. Anga nan, azar su dō a Yesu ahay ta tak 'am à Urəsalima wa, ta zla kwa pə daliyugo sə Finikiya tə Kiprus aday à wulen su doh sə Antakiya. A alay a tinen apan ti zla ata nà, tə dakan anan ləbara a Yesu nə anà Yahuda ahay dəkdek. ²⁰ Əna azar su dō a Yesu ahay, tinen Kiprus ahay tə Siren ahay ataya, ta zla à Antakiya, tə dakan anan ləbara mugom a pə Bahay Yesu anà dō aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan. ²¹ Dō ahay bayak a tə dafak nga pə Bahay Yesu, tə təmahak sə pərahan azar, anga məgala a Mbərom a ga mer su way ũ dō sə dakay anan ləbara ataya inde.

²² Natiya, dō a Yesu à Urəsalima ataya tə sləne ləbara ata nà, ta slan Barnabas à Antakiya. ²³ Barnabas a dəzle à Antakiya kutok, a taslay mivəl, anga a tan ayak à nga nà, Mbərom kə kak atan anan ahay sumər anahan. Natiya, a varan atan məgala aday tə pərahan azar à Bahay Yesu tə dīdek awan, aday tə mivəl kərtek a re. ²⁴ Barnabas nà, winen dō lele awan. Winen ma rah a tə Apasay Cəncan awan, aday a daf nga pə Yesu tə mivəl kərtek awan. Matanan, dō ahay bayak a tə dafak nga pə Bahay Yesu.

²⁵ Pə dəba anahan a wa nà, Barnabas a zla à Tarsus saa pəlay anan ahay Sol. ²⁶ A tan à nga kutok nà, ta nay ahay maya à Antakiya. Matanan, atə Barnabas tə Sol ta ga pi zek tu dō a Yesu ahay à man ata nà, ava daz. Tə tətakak anan anan way anà dō ahay bayak awan. A man ata wa kutok, tə dazlan sə ngaman anà dō a Yesu ahay nə dō ana Almasihu ahay, aday sləmay a tinen a təra matanan kwa aha kutok.

²⁷ A alay ata ite nà, dō maja'am a Mbərom ahay ta zla à Urəsalima wa à Antakiya. ²⁸ Dowan inde kərtek à wulen a tinen ata tə ngaman Agabus. Apasay a Mbərom a zlan à mivəl inde, aday a slabak sə dakay anan may məduwen awan i nay ahay pə daliyugo fok. May ata nà, a nay à alay a Kəlawdiyus winen bahay sə Ruma awan. ²⁹ Matanan, njavar a Yesu ahay à Antakiya ta ban 'am à wulen a tinen inde sə cakal way, kuwaya pə məgala anahan wa fok, aday sa man anan zek anà dō a Yesu ahay pə daliyugo sə Yahudiya ata awan. ³⁰ Pə dəba anahan a wa, ta ga anan way a tinen sa ban ata kutok. Ta slan anan atə Barnabas tə Sol saa varan dala ata anə məcəd sə egliz ahay kutok.

12

Dəce su dō a Yesu ahay kə zəgahak

¹ A alay ata nà, bahay a sə ngaman Hiridus ata a ban anan dō a Yesu ahay anga a nan sa ga atan alay tə mindel. ² A jan anà dō ahay tã vad anan Yakuba,

mərak ana Yuhana tə maslalam. ³ A ca pə way anahan a sa ga ata a zlan à nga anà bahay sə Yahuda ahay cəna, a ban anan Piyer re. Way ata a təra nà, à alay sə azar uko sa da pen mə zlambar a bay ata awan. ⁴ A ban anan nà, a daf anan ù doh sə dangay, a jan anà suje ahay tã ba anan lele. Suje ahay ite, tə gəzla zek fudó fudó, saray fudó. A nan anà Hiridus saa gan sariya pa 'am sə do ahay fok pə dəba sə azar uko sə Pasəka wa. ⁵ Matanan, Piyer ma ban a à dangay, əna do a Yesu ahay dukwen, tinen apan ti gan amboh anà Mbərom tə mindel anga Piyer a re.

Maslay a Mbərom a təmay anan Piyer ù doh sə dangay wa

⁶ Sə luvon a aday idé i cəde nà, Hiridus i i gan sariya anà Piyer ata awan. Winen nə ma njak ahan a à wulen sə suje ahay inde cew, winen ma ban a tə calalaw ahay cew re. Suje aya inde dukwen, tinen apan ti ba pə alay sə məsudoh sa nay uho à dangay wa ata awan. ⁷ Cəna, maslay a Mbərom Ba Məduwen a inde a slaray, aday jiyjay a dav ù doh ata fok. Maslay a Mbərom ata a dangwazl anan Piyer, a pədek anan, a jan: «Slabak bəse!» Cəna, calalaw ahay tə pəsak zek, tə slahay à alay a Piyer wa. ⁸ Matanan, maslay a Mbərom ata a jan: «Juwad zek, pak təkarak anak ahay!» Piyer a ga kətanən cəna, maslay a Mbərom ata a jan asa: «Juwad anan zana anak, aday zlumó.» ⁹ Ta nay maya tə Piyer hus ahay uho ù doh sə dangay wa. Əna way ata a təran nə kawa cən a zəban, bina kə sənək sa jəka dīdek a ata bay. ¹⁰ Tə takasay ahay man sə suje mama'am aya awan, tə takasay man sə suje mə slala cew aya re. Tə dəzley pə məsudoh sə rəslom sa nay uho ta day sə wulen su doh ata awan. Way sə tacay anan məsudoh ata a təba zek tə alay anahan a pangaya. Ta nay uho kutok. Ta zla maya pə kərtek a hus pə məgəzləga cəved cəna, maslay a Mbərom ata a mbəsak anan Piyer taayak, a zla way anahan.

¹¹ Matanan, Piyer a san pi zek kutok, a wa: «Həna nə sənək dīdek a kutok! Cəkəbay Bahay a nuko kə slənək maslay anahan sa tam nen à alay ana Hiridus wa, aday a tam nen à way ana bahay sə Yahuda ahay sa gan may tū go ataya wa fok re.»

¹² A san anan way a sə təran ata lele cəna, a zla əga Mariyama may ana Yuhana sə ngaman Markus ata awan. Do ahay bayak a tinen apan ti ga amboh à man ata awan. ¹³ Piyer a jan atan ayak 'am uho wa. Dəna inde a ga mer su way à man ata tə ngaman Rodi a zla saa cay anan dówan a awan. ¹⁴ A sləne dungo sa 'am ana Piyer cəna, a taslay mivel bayak a tə mindel, əna kə mbədəkek anan à nga wa sə təba anan məsudoh. A zla saa jan anà do ahay mə halay nga ù doh ataya nə, Piyer winen mə tavay a uho.

¹⁵ Tə mbədahan apan, ta jan: «Nga a vawak daw?»

Əna a jan atan nà: «Tə dīdek a nà, winen awan!»

Ta jan kutok: «Kak matanan acəkan nà, tiya nə maslay anahan a sa kak zek.»

¹⁶ Əna Piyer kə mbəsakak sa jak ayak 'am uho wa bay. Tə təban ayak wa məsudoh, tə canan anà Piyer cəna, a gan atan masuwayan. ¹⁷ A kan atan ayak alay anga aday tã saa bəbal awan bay. A dakan atan anan Bahay Yesu a təmay anan ù doh sə dangay wa nə kəkəməw ata awan. A jan atan, a wa: «Jen anan 'am anà atə Yakuba tu do azar aya awan.» A zla wanahan à man hinen.

¹⁸ Idé a cəde cəna, suje ahay ta ma nga sə cəce pi zek ahay wa: «Piyer a təra nə məw?» Way ata a wusen atan nga bayak awan. ¹⁹ Hiridus a wa tã pəlay anan, əna tə njadak anan bay. Anga nan, Hiridus a gan sariya anà suje ataya, a wa tã vad atan fok.

Natiya, Hiridus a slabak à Yahudiya wa, a zla wanahan à Kaysariya, a njahay à man ata awan.

Amac ana Hiridus

²⁰ Hiridus a ga mivel pu do sə Tirus tə Sidon ahay fok. Tinen ite, tə halay nga, ta zla saa kaday bala tə winen awan. Ta lah sə mbəđahan alay anə 'am tə Bəlastus, winen bahay nga sə gala ana bahay. Pə dəba anahan a wa, ta zla a man ana Hiridus saa zlah anan məlmal a tinen tə winen. Anga do a tinen ahay tə sukom ndaw nə pə daliyugo anahan a wa.

²¹ Luvon ana Hiridus a sa daf ata a dəzley ahay cəna, a pak zana sə bahay anahan pi zek, a njahay pa man sə njahay sə bahay anahan, a jan atan 'am a kutok. ²² Do ahay ta zlah əndom, ta wa: «Sa ja 'am a anan nə do zənzen a bay, mbərom!» ²³ Natiya, maslay a Mbərom a a dəcan à Hiridus tə dəvac, anga kə hərak anan nga anə Mbərom bay. Asan ahay tə wahan i zek inde, ta pan anan way sə kutov ahay, a mac.

²⁴ 'Am a Mbərom nə, a ta 'am, aday do a Yesu ahay ta ma nga sə zəga apan pa 'am pa 'am.

²⁵ Atə Barnabas tə Sol ite nə, ta ndav anan mer su way a tinen à Urəsəlima wa nə, ta zla pə kərtek a tatə Yuhana sə ngaman Markus ata awan, ta ma à Antakiya.

13

Do a Yesu ahay à Antakiya ta slan atə Barnabas tə Sol saa wazay anan 'am a Mbərom

¹ A wulen su do a Yesu ahay à Antakiya nə, do maja'am a Mbərom ahay inde tu do sə tətakan anan 'am a Mbərom anə do ahay inde. Do ataya nə, atə Barnabas, Simiyon tə ngaman wan dədədem, Lukiyus do sə Siren, Manahen dowan a ta har maya tə Hiridus bahay sə Galile ata awan, aday tə apan Sol kutok. ² Pac a inde tinen apan ti həran nga anə Mbərom, ti ga sumaya, Apasay Cəncan a a jan atan: «Wilen uno atə Barnabas tə Sol anga mer su way a nen sə ngaman atan apan ata awan.» ³ Ta ga sumaya, ta gan amboh anə Mbərom lele cəna, tə dəfan alay pa nga anə atə Barnabas tə Sol. Ta slan atan saa ga mer su way ata kutok.

Atə Barnabas tə Sol tə wazay à Kiprus

⁴ Matanan kutok, Apasay Cəncan a a slan anan atə Barnabas tə Sol. Ta zla à Selewkiya, à man ata wa, ta ján à kwalalan inde sa zla à Kiprus, kon a aday winen à bəlay inde ata awan. ⁵ Tə dəzle à Salamiya nə, tə wazay anan 'am a Mbərom ù doh sə wazay ana Yahuda ahay cara cara. Yuhana sə ngaman Markus ata winen tə tinen sa man atan zek.

⁶ Tə takas kon ata nə, tə dəzle à wulen su doh sə Pafos. A man ata ta tan à nga anə dowan a inde tə ngaman Bar-Yesu. Dowan ata nə, Yahuda ahay, aday a wa winen do maja'am a Mbərom. Əna cəkəbay winen maram awan.

⁷ Bar-Yesu ata nə, winen car ana Sergiyus Pawlus, guverner sə Kiprus ata awan. Guverner ata dukwen, do ma san way a tə mindel. A ngaman anə atə Barnabas tə Sol əga winen awan, anga a nan sə sləne 'am a Mbərom.

⁸ Aya əna, Bar-Yesu, maram a tə ngaman Elimas re ata, a vəze patan, anga a nan guverner à təra do a Yesu bay. ⁹ Əna Sol sə ngaman Pol re ata, winen ma rah Apasay Cəncan a, a zəzor anan dowan ata, a wa: ¹⁰ «Wan ana Fakalaw! Ki njəkan uda anə do ahay fok nə tə mungwalay, a nak sa ga vəram tə way didek aya fok. Kə pəlay sə mbəda anan didek a Bahay Mbərom à təra 'am sə mungwalay hwiya nə angamaw?» ¹¹ Həna Bahay Mbərom i kəta iken. Ki hurof, alay a mənəcək ki canan anə jiyjay sa pac bay.»

Cəna, Bar-Yesu sə dowan ata, kə hurfok acəkan, takəđimbom, a canan anə way ahay sabay. A pəlay do sə bənan alay agay.

12 Guverner a ca pə way a sə təra ata cəna, a daf nga pə Yesu, anga atətak way sa 'am a Bahay Yesu a gan masuwayan.

Pol a wazay à Antakiya sə Pisidiya

13 Atə Pol tu do anahan ataya, ta ján à kwalalan inde à Pafos, ta zla à Perge pə daliyugo sə Pamfliya. Yuhana sə ngaman Markus re ata nà, a mbəsak atan, a ma way anahan à Urəsalima. 14 Tinen ite tə slabak à Perge wa, ta zla à wulen su doh sə Antakiya sə Pisidiya. Pə luvon sa man uda nà, ta zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, tə njahay à man ata awan. 15 Pə dəba sə jinge Deftere sə Tawrita tə Deftere su do maja'am a Mbərom ahay wa nà, do sə lavan nga anà doh sə wazay ahay ta jan anà atə Pol nà: «Mərak ahay, hinahibay 'am a kwanay inde sə varan məgala anà do ahay nə, ká naa jen.»

16 Pol a slabak, a cakaf alay aday do ahay tá pak sləmay, a jan atan, a wa: «Isəra'ila ahay pi zek tu do su kon azar aya sə həran nga anà Mbərom ataya awan, pəken uno sləmay aday!

17 «Mbərom ana Isəra'ila ahay sə həran nga ata nà, kə walak anan bije a manuko ahay. Kə hərak anan Isəra'ila ahay à alay a tinen à Misra ata awan, aday a təmay atan à Misra wa tə məgala anahan məduwen awan. 18 Kə səmak anan à anjahay a tinen à kiəe ava kwa kuro fudó. 19 Kə lizek anan bahay ahay cuwəe pə daliyugo sə Kanana wa, aday a varan anan kon ata anà do anahan ahay kutok. 20 Way ata fok a təra nà, i ga ava səkat fudó tə kwa kuro dāra (450). Pə dəba wa kutok, Mbərom kə varak atan ahay bahay nga ahay hus ahay alay ana do maja'am a Mbərom Samiyel.

21 «Pə dəba anahan a wa asa tə cəce bahay pə Mbərom wa, a varan atan Sol wan anà Kis, do sə zahav ana Benyamin. Kə njahak bahay a ava kwa kuro fudó. 22 Mbərom a lar a wa Sol nà, a daf uda Dawuda, a ga bahay. Mbərom a ja pə Dawuda, a wa: “Na ca pə Dawuda wan ana Yisa nà, kə zlak uno à nga, i ga way su zlo à nga ahay fok re.”

23 «Pə slala ana Dawuda ata kutok, Mbərom a varan anà Isəra'ila ahay do sa tam do kawa anahan sə zlapay anan kwakwa ata awan. Dowan ata nà, winen Yesu. 24 A alay a Yesu kə dazlak anan anà mer su way fan bay ata nà, Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay kə wazak anan anà Isəra'ila ahay fok tə mbəda 'am pə Mbərom, tə mbəfahan ləen anà ines ahay, tá ga baptisma. 25 Yuhana ata i sa ndav anan mer su way anahan kutok nà, a jan anà do ahay, a wa: “A ga pikwen nà, nen wayaw? Nen do a kwanay sa taa ba ata bay. Dowan a inde i nay ahay à dəba uno wa mba. Dowan ata dukwen, na slak kwa sə pəsakan anan lifer sə təkarak anahan bay.”»

26 Pol a pərahan anan azar ta sa ja, a wa: «Mərak uno ahay, zahav ana Ibarahima pi zek tu do su kon azar aya sə həran nga anà Mbərom ataya, Mbərom a slənay ahay ləbara sə dəkay anan, a tam nuko nə kəkəməw ata nà, anà manuko awan. 27 Do sə Urəsalima tə məcəd a tinen ahay ta taa jinge 'am ana do maja'am a Mbərom ahay nə pac pac pə luvon sa man uda awan. Əna tə sənək Yesu a nə winen do sa tam do bay. Aday dukwen, à alay a tinen sa gan sariya anà Yesu ata nà, ta gak kawa ana do maja'am a Mbərom ahay sa ja ataya awan. 28 Kwa abay á ga nə ta tak anan à nga pə ines a tədə sa vad anan apan ata bay dəp nà, ta jan anà Pilatu nà, á vad anan. 29 Ta ndav anan sa gan kawa ana Deftere a Mbərom sa ja apan ataya fok nà, tə dazay anan pə dədom wa, tə dəfak anan ayak à jəvay inde. 30 Əna Mbərom a pədəkey anan à wulen su do ma mac aya wa. 31 Luvon ahay bayak awan, winen apan i kan zek anà do anahan a sa taa bar pi zek ataya awan. A dazlan ahay à Galile wa hus ahay à Urəsalima. Tinen do sə side anan à wulen sə Isəra'ila ahay inde kutok.

³² «Manay nà, ma nak ikwen anan ahay nà tə ləbara mugom ata awan, kawa sa ja nà, way a Mbərom sə zlatan anan anà bije a mənuko ahay ataya nà, ³³ kà gak uko anan anà mənuko, wan a tinen ahay, ta sə slabakay anan ahay Yesu a məke wa. A təra kawa ana Jabura 2 sa ja, a wa:

“Iken nə wan uno.

Biten nə tərak bəbay anak.*”

³⁴ «Mbərom a slabakay anan à məke wa aday i mac sə wuslay ite sabay. Bina 6a kà jak, a wa:

“Tə didek a nà, ni varak ikwen way uno cəncan a sə zlatan anan anà Dawuda ataya awan.”

³⁵ «Asa, kawa ana Deftere sa ja à man hinen, a wa:

“Ki mbəsak anan dō anak cəncan a à wuslay à məke inde bay.†”

³⁶ «A ja 'am ata nə pə Dawuda bay, bina Dawuda kà gak anan mer su way ana Mbərom à wulen ana dō anahan ahay nà, kə məcak, ta lak anan pə cakay ana bije anahan ahay, kə wuslak. ³⁷ Əna dowan a Mbərom sə slabakay anan à məke wa ata nà, kə wuslak itəbay.

³⁸ «Mərak uno ahay, sənən anan tə didek a nà, mə đakak ikwen anan 'am sə pəse ines nà, anga Yesu. Bina Tawrita ana Musa kà mbak apan sə təra kwanay dō didek aya pa 'am a Mbərom bay. ³⁹ Əna kuwaya kə đəfak nga pə Yesu cəna, kə tərak dō didek a pa 'am a Mbərom kutok. ⁴⁰ Aya əna, gen anan nga ĩ zek lele, bina way ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja a anan ata à saa njad kwanay bay, bina a wa:

⁴¹ “Cen apan, kwanay dō sə kədey anan Mbərom ahay!

Mbərom a ja nà, à gak ikwen masuwayan, aday kĭ zlen saa lize!

Anga à alay a kwanay tə sifa aya mba ata nà, kwa à ga nə dowan a inde 6a kə đakak ikwen anan dəp nà,

ni kəta kwanay tə cəved si mer su way a aday kwanay saa ngam sa đaf apan nga bay ata awan.Š”»

⁴² A alay a atə Pol tə Barnabas ti zla way a tinen ù doh sə wazay ana Yahuda ahay wa ata nà, dō ahay ta wa, tà may ahay pə luvon sa man uda awan asa, anga aday tə pərahan anan azar sə đakan atan anan 'am ata awan. ⁴³ Dō ahay ta ta 'am nà, Yahuda azar aya tu dō sə pərahan azar anà pəra a tinen ahay bayak a ta zla pə kərtek a tatə Pol tə Barnabas. Tinen ite tə varan atan məgala ta sa jan atan nə tə tavay à sumor a Mbərom inde.

⁴⁴ Luvon sa man uda a sla cəna, ta ma ù doh sə wazay asa, zek məduwen su dō a fok a nay à wulen su doh wa sə sləne 'am a Mbərom. ⁴⁵ Aya əna, bahay sə Yahuda ahay tə canan anà man su dō ata nà, ta ga sərak pə atə Pol tə Barnabas. Anga nan, pa 'am anahan sa ja fok cəna, tə vəđan uway, tə gənahən. ⁴⁶ Əna, atə Pol tə Barnabas ta jan atan 'am mənəna zlawan, ta wa: «Təktek mi lah sa jak ikwen 'am a Mbərom anà kwanay Yahuda ahay aday. Əna kak a nak ikwen bay aday kə bayiken nə ki njiden sifa sa ndav bay ata bay nà, mi mbəsak kwanay, mi ĩ jan anan 'am ata anà dō su kon azar aya awan. ⁴⁷ Bahay a manay a jan umo nə matanan, a wa:

“Nə đəfak iken jiyjay sə dəvan anà dō su kon ahay fok.

Ki təra dō sə đakan anan cəved sa tam anà dō sə daliyugo ahay kwa aha fok.*”»

⁴⁸ Dō su kon a azar ataya tə sləne 'am ataya cəna, tə taslay anan mivəl, tə haran nga anà Mbərom lele anga 'am anahan. Dō a mə walay aya saa njad sifa sa ndav bay ataya fok, tinen tə đəfak nga pə Yesu. ⁴⁹ Ləbara ana Bahay

* 13:33 Ca pə Jabuura 2.7. † 13:34 Ca pə Esaaya 55.3. ‡ 13:35 Ca pə Jabuura 16.10. § 13:41 Ca pə Habakuk 1.5. * 13:47 Ca pə Esaaya 49.6.

Yesu a ta 'am kwa aha pə daliyugo ata awan. ⁵⁰ Aya əna, bahay sə Yahuda ahay tə buwtay anan mivəl su dō məduwen aya à wulən su doh ata inde, pi zek tə uwar zlıle aya sə hərən nga anà Mbərom aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan. Tə dazlan sa ga anan alay tə atə Pol tə Barnabas, tə rəzlay atan ahay ù kon a tinen wa. ⁵¹ Matanan kutok, atə Pol tə Barnabas tə bəzlam anan morbodok sə yugo pə saray a tinen ahay wa. Ta zla way a tinen à wulən su doh sə Ikoniya. ⁵² Njavar a Yesu ahay à Antakiya sə Pisidiya ite tə taslak mivəl bayak a, tinen ma rah Apasay Cəncan aya fok.

14

Atə Pol tə Barnabas tə wazay à Ikoniya

¹ A wulən su doh sə Ikoniya, atə Pol tə Barnabas ta zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, tə wazay kawa ana tinen sə kukwa ata re. Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya bayak a tə dəfak nga pə Yesu anga wazo a tinen ata awan. ² Əna Yahuda azar aya ite ta ngam sa dəf apan nga a itəbay. Tə buwtay anan mivəl su dō su kon azar ataya aday tən ide anà dō sa dəf nga pə Yesu ataya awan. ³ Atə Pol tə Barnabas tə njahak à man ata nə mənəcək bay, tə dəkay anan 'am a Bahay Yesu nə mənəna zlawan. Winen a dukwen kə varak atan magala sa ga way masuwayan aya sə dəkay anan nə way a tinen sə dəkay anan pə sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay nà, didək awan. ⁴ Dō sə wulən su doh ahay fok tə gəzlak zek day ahay cew anga 'am a tinen ataya awan: 'Dō a əngal ta zla ta day su dō maslan ahay, azar aya ite ta zla ta day sə Yahuda ahay.

⁵ Matanan kutok, dō su kon azar aya pi zek tə Yahuda ahay tə məced a tinen aya fok, tə pəlay wurwer sa ga atan alay tu dō maslan ahay ta sa tar atan tu kon. ⁶ Dō maslan ahay tə sləne cəna, ta haw way a tinen ù kon sə Likoniya, ta zla à wulən su doh sə Listəra aday à Derbe, aday ta man ataya fok. ⁷ A man ataya dukwen tə pərahak anan azar sə wazay anan ləbara mugom awan.

Atə Pol tə Barnabas tə wazay à Listəra

⁸ A wulən su doh sə Listəra ata awan, dōwan a inde saray anahan ahay cew maya ma mac aya awan. Winen vədal a kwa sə wahay anahan, kula kə zlak tə saray anahan ahay itəbay. ⁹ Winen nà, winen apan i sləne wazo ana Pol. Pol a zəzor anan, a canan anà adaf nga anahan ata nà, i mbar anan. ¹⁰ Anga nan, a jan tə məgalak a, a wa: «Slabak, tavay!» 'Dowan ata a slabak hərəm, a dazlan sa zla tə saray anahan ahay kutok.

¹¹ Dō ahay tə canan anə way ana Pol a sa ga ata nà, tə dazlan sa zlah ta 'am a tinen Likoniya ahay, ta wa: «Mbərom ahay tə tərak kawa dō zənzen aya, aday ta nak əga mənuko!» ¹² Barnabas nà, ta wa winen nə Zewus, Pol dukwen ta wa winen nə Hermes, anga sa taa ja 'am nə winen.* ¹³ Doh sə pəra a tinen anga Zewus ata nà, ma han a nə zad tə wulən su doh. Dō sə gədan dundo anə way anga Zewus ata, a gəbay ahay guson sa sla ahay, a pak patan daslam sə way mə vərez aya, a nay anan pə məsudoh sə wulən su doh ata awan. Tinen pə kərtek a tə dō ahay, a nan atan sə waslan way anə dō maslan ahay. ¹⁴ Atə Pol tə Barnabas tə sləne sa jəka ti varan atan way matanan ata nà, tə ngəraw anan zana ahay pi zek wa, ta haw way a tinen à wulən sə dō ahay inde, tə azlah awan, ta wa: ¹⁵ «Kwanay dō ahay, ki gen matanan nà, angamaw? Manay dukwen dō zənzen aya kawa kwanay. Ma nay ahay nə sə dəkak ikwen anan nə ləbara mugom awan, aday kə mbəsiken sa ga pəra kəriya ataya, kə təmihen Mbərom bahay sə sifa ata awan, winen dō sə ndakay bagəbaga mburom, tə

* **14:12** Pə Gərek ahay nà, Zewus winen bahay sə mbərom ahay, aday Hermes ite nà, dō maslan a tinen pə cakay sə mbərom a tinen ahay.

daliyugo, tə bəlay ahay, aday tə way a uda ataya təkə fok. ¹⁶ Kwakwa ata nà, kə mbəsakak anan dō su kon azar aya tē pərahan azar anà way sə mivél a tinen ahay. ¹⁷ Kwa matanan ata dukwen, winen apan i ka zek ti mer su way anahan lele aya awan. Winen apan i gak uko iven. A nah anan way ahay tə aday awan. A varak uko way sa pa. A taslak uko anan mivél.» ¹⁸ Ta 'am ataya dukwen, kə dak anan 'am anà atə Pol tə Barnabas sə gafan 'am anà man su dō a sə waslan atan way kawa tinen mbərom ahay ata hwiya.

¹⁹ Yahuda azar aya ta nay ahay nà, kwa à wulen su doh sə Antakiya sə Pisidiya wa tə wulen su doh sə Ikoniya wa. Tə pəkan 'am anà man su dō awan, aday ta tar anan Pol tu kon. Tə ngəza anan Pol à wulen su doh wa, a ga patan nə kə məcak coy. ²⁰ Əna dō a Yesu ahay tə halay apan nga cəna, a slabak, a ma à wulen su doh asa. Ide a cəde sidew a nà, ta zla way a tinen tə Barnabas à Derbe.

Atə Pol tə Barnabas ta ma à Antakiya pə daliyugo sə Siriya asa

²¹ Atə Pol tə Barnabas tə wazay anan ləbara mugom a à Derbe, aday dō ahay bayak a tə təmahak sa daf nga pə Yesu. Pə dəba anahan a wa, ta ma a Listəra tə Ikoniya, tə Antakiya sə Pisidiya. ²² Tə varan məgala anà dō a Yesu ahay à man ataya awan, anga aday tē pərahan azar sa daf nga pə Yesu tə mivél kərtek awan. Aday ta wa: «Di zla à bahay a Mbərom nə tə dəcə ahay bayak awan.»

²³ A man ana dō a Yesu ahay sə halay nga ataya fok, tə dafan atan məcəd sə egliz ahay. Ta ga sumaya, ta ga amboh, aday tə mbəsak atan à alay inde anà Bahay Yesu a tinen a sa daf apan nga ata awan.

²⁴ Tə takas pu kon sə Pisidiya wa nà, tə dazle pə daliyugo sə Pamfliya. ²⁵ Tə wazay anan ləbara mugom a à wulen su doh sə Perge, aday ta zla way a tinen à wulen su doh sə Ataliya. ²⁶ A Ataliya wa kutok, ta ján à kwalalan inde sa zla way a tinen à Antakiya pə daliyugo sə Siriya maza awan, man a dō ahay sə mbəsak atan à alay ana Mbərom inde, aday à gan atan sumor sa ga mer su way anahan ata awan. Mer su way ata dukwen, tə ndəvak anan kutok.

²⁷ Tə dazle à Antakiya kutok nà, tə halan nga anà dō a Yesu ahay, tə dakan atan anan way a Mbərom sa ga tə tinen ataya fok. Ta jan atan nə Mbərom kə təkak anan cəved anà dō su kon azar aya aday tā daf nga pə Yesu. ²⁸ Tə njahak à man ata pi zek tu dō a Yesu ahay kiya bayak awan.

15

Ahalay nga məduwen a à Urəsəlima

¹ Dō sə Yahudiya azar aya ta zla à Antakiya, tə dazlan sə dakan anan way anà mərak ahay, ta wa: «Kak kə gəden mədəndalas bay cana, ki təmen bay! Si ki gəden mədəndalas kawa ana Tawrita a Musa sa ja aday.» ² Atə Pol tə Barnabas ta kaf apan bala bayak a tu dō ataya, tə tare dadokdokwe. Anga nan ta ja à wulen a tinen aya inde nà: «Waluko dō ahay, atə Pol tə Barnabas pi zek tu dō azar aya, tā zla à Urəsəlima saa cəcə 'am ata pu dō maslan a Yesu ahay wa tə məcəd sə egliz ahay wa aday.»

³ Anga nan kutok, dō a Yesu ahay à man ata ataya ta slan atan à Urəsəlima. Tinen apan ti zla tə daliyugo sə Finikiya tə Samariya nà, ta jan anà dō a Yesu ahay nə dō su kon azar aya dukwen tə dəkak nga pə Yesu. Ləbara ata a varan atan ataslay mivél.

⁴ Atə Pol tə Barnabas tə dazle à Urəsəlima nà, dō maslan ahay tə məcəd sə egliz ahay, pi zek tu dō a Yesu ahay fok tə təma atan. Tə təkəren atan way ana Mbərom sa ga tə tinen ataya fok. ⁵ Əna dō a Yesu ahay aday tinen Farisa ahay ata tə slabak, ta wa: «Tədə, əna si dō su kon azar ataya tā ngam sa gad mədəndalas aday tē pərahan azar anà Tawrita a Musa re aday.»

⁶ Do maslan ahay pi zek tə məced sə egliz ahay tə halay nga, tə wudeh anan 'am ata awan. ⁷ Tə njahak pa 'am ata nə mənjoek bay, Piyer a slabak, a wa: «Mərak uno ahay, kə sənen zle lele, kwakwa nə, Mbərom kə walak nen à wulen a kwanay wa sə wazan anan ləbara anahan mugom a anà do su kon azar aya, anga aday tē sləne anan, tā dəf apan nga. ⁸ Matanan, Mbərom, do sa san mivəl sə do ahay fok ata, a dəkay anan nə kə təmahak anan do su kon azar ataya ta sə varan atan Apasay anahan Cəncan a, kawa anahan a sə varak uko anan anà mənuko ata re. ⁹ Mbərom nə, kə gəzlak mənuko pi zek wa itəbay. Kə pəsek atan anan ines a tinen ahay anga tə dəfak apan nga. ¹⁰ A nak ikwen sa ca mazan pə Mbərom wa ta sə tavakan atan way ma ba kawa wita nə angamaw? Down inde kə mbak apan sə dəfan apan anà Tawrita ata kulibay. Kwa mənuko, kwa bije a mənuko ahay, də mbak ahay apan sə dəfan apan bay re. ¹¹ A'ay! Kawa ana Bahay a mənuko Yesu sa gak uko sumor aday sa tam ata nə, tinen dukwen ti tam nə anga sumor anahan ata re.»

¹² Pə dəba anahan a wa, man su do fok a njahay tətətemtemme sə sləne way ana ata Barnabas tə Pol sa jan atan ata awan. Tə sləne way ana Mbərom sa ga masuwayan aya tu do maslan ataya à wulen su do su kon azar aya ata awan.

¹³ Ta ndav anan sə təkər 'am ata cəna, Yakuba a slabak ite, a wa: «Mərak uno ahay, pəken sləmay lele. ¹⁴ Həna Simon Piyer a jak uko nə Mbərom kə dazlak anan sa gan nga anà do sə daliyugo ahay ta sə walay do ahay à wulen a tinen wa sə təra anan do anahan aya awan. ¹⁵ Do maja'am a Mbərom ahay tə vinde kawa winen ata awan, ta wa:

¹⁶ «Mbərom Fetek a wa:

Pə dəba wa ni may ahay, ni han anan doh ana bahay Dawuda ma mbazl ata awan.

Kwa kə tərak rəgay coy dəp nə, ni ndakay anan asa.

¹⁷ Matanan, do azar aya fok, do su kon azar aya nen sə walay atan sə təra do uno ahay ataya fok, ti pəlay nen.*

¹⁸ Həna anan nə, 'am uno awan, nen Mbərom Fetek do sa kay anan way ata kwakwa.»

¹⁹ Yakuba a ja asa, a wa: «Pi nen nə, dē vawan nga anà do su kon azar aya sə mbəda 'am pə Mbərom ataya bay. ²⁰ Suwan sə vinden atan ayak nə, tā pa way mənjadak aya mə varan a anà pəra ahay ata bay, tā jan uho bay, tā rac sluwed sə way mə ngərew angərew ataya bay, tē sləba mez bay re.† ²¹ Anga Tawrita a Musa nə, do ahay tinen apan ti wazay anan kwa həna kabay à wulen su doh ahay fok, hus ahay həna bidaw? Tinen apan ti jinge anan ù doh sə wazay ahay pə luvon sa man uda fok re.»

Ta slan dərəwel anà do a Yesu ahay aday tinen do su kon azar aya ata kutok

²² Pə dəba anahan a wa, do maslan ahay tə məced sə egliz ahay tu do a Yesu ahay fok, ta ban 'am sə walay do ahay à wulen a tinen wa sa slan atan à Antakiya pə kərtek a tatə Pol tə Barnabas. Tə gəba Yudas inde, tə ngaman Barsabas re, tinen tə Silas, tinen do tə mazlaḅ aya à wulen su do ana Yesu ahay inde. ²³ Ta slan atan tə dərəwel à alay inde. Dərəwel ata a ja nə:

«Manay do maslan ahay, tə məced sə egliz ahay, mərak a kwanay ahay, ma jak ikwen ayak 'am anà kwanay mə təra do a Yesu aya à wulen su do su kon azar aya aday mə njahay aya à Antakiya tə Siriya tə Silikiya ataya awan.

²⁴ «Mə slənek do a manay ahay inde ta zlak ayak əga kwanay, tə vawak ikwen nga ta 'am a tinen ahay bayak awan. Əna, manay sə slənək atan ayak bay. ²⁵ Anga nan, mə halay nga, mə walay do ahay, mi slənək atan ayak əga

* 15:17 Ca pə Amos 9.11-12. † 15:20 Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 18.6-18, 17.10-16.

kwanay kutok. Ti zlak ayak tatə Barnabas tə Pol, car a manay ahay. ²⁶ Tinen nà, tə zukwa lize anan sifa a tinen anga sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ²⁷ Anga nan, mə slənək ikwen ayak atə Yudas tə Silas, ti jak ikwen nə way a manay sə vindek ikwen ayak həna ataya kərtek awan.

²⁸ «Kà zlak anan à nga anà Apasay Cəncan a aday anà manay a re, mə zəgahak ikwen anan apan awan maza bay, si 'am a həna anaya awan: ²⁹ Kà rəcen sluwed sə way mə waslan a anà pəra ahay bay, kə sləben mez bay, kə rəcen sluwed sə way mə ngərew a angərew bay, kə jənen uho bay re. Kə mbəsiken way ataya nə, ki gen way lele aya awan.

«Njihen zay!»

³⁰ Ta slan anan do ataya, ta zla à Antakiya kutok. Tə dəzle à man ata cəna, tə halan nga anà do a Yesu ahay, tə varan atan anan dərewel a sə manan kutok.

³¹ Tə jinge anan dərewel ata cəna, a varan atan ataslay mivəl bayan a, anga kə varak atan məgala bayak a re. ³² Atə Yudas tə Silas ta jan atan 'am sa man atan zek ahay bayak a, tə varak atan məgala lele, bina tinen do maja'am a Mbərom ahay.

³³ Tə njahay à man ata zərat lele nà, do a Yesu ahay tə lagay atan, aday ta jan atan nə tē dəzle tə zay. Ta ma à man ana do sə slənay atan ataya awan. [

³⁴ Əna Silas ite nà, a njahay à man ata awan.]

³⁵ Aya anà, atə Pol tə Barnabas ite, tə njahay à Antakiya. Tinen pə kərtek a tu do a Yesu azar aya tə dakan atan anan aday tə wazan atan anan 'am a Bahay a mənuko Yesu.

Atə Pol tə Barnabas tə gəzla nga

³⁶ A njahay pə dəba wa mənəcək nà, Pol a jan anà Barnabas, a wa: «Muko saa cay pə mərək a mənuko sə dakan atan anan ahay 'am ana Bahay a mənuko Yesu ataya awan, tə njahay həna kəkəməw.» ³⁷ 'Am ata a zlan à nga anà Barnabas, aday a nan tē japay tə Yuhana sə ngaman Markus ata awan, ³⁸ Əna Pol ite nà, a nan sə japay tə Markus sabay, anga winen kə mbəsakak atan à Pamfiliya, kə ndəvak anan mer su way a tinen sa ga ata bay. ³⁹ 'Am ata kə zlak atan pi zek sabay, tə gəzla nga. Barnabas a gəba Markus, ta zla à Kiprus tə kwalalan. ⁴⁰ Pol ite a gəba Silas, ta zla way a tinen. Mərək ahay ta ga amboh anga tinen aday Bahay Mbərom à pərahan azar sa gan atan sumor anahan. ⁴¹ Pol a zla tə daliyugo sə Siriya tə Silikiya, a varan məgala anà do a Yesu ahay à man ataya awan.

16

Pol a gəba anan Timote à japay tə tinen

¹ Atə Pol ta zla à wulen su doh sə Derbe, aday tə dəzle à Listəra kutok. Njavar a Yesu a inde à man ata tə ngaman Timote. May anahan a dukwen do a Yesu a re, winen Yahuda ahay, aday bəbay anahan ite nə Gərek ahay. ² Mərək ahay fok a Listəra tə Ikoniya tə həran nga anà Timote cəvedəbay. ³ A nan anà Pol sə gəba anan à alay. Anga nan, a gəba anan, aday a gadan mədəndalas. A ga matanan nà, anga Yahuda ahay à man ata tē təma anan, bina do sa man ataya fok ta san zle, bəbay ana Timote nə Gərek ahay. ⁴ A man aya aday ta zlak ata cəna, ta jan way ana do maslan ahay pi zek tə məced sə egliz ahay à Urəsəlima sa jan anà do ahay ataya awan, ta wə tē pərahan azar anà way ataya nə lele. ⁵ Anga nan kutok, do a Yesu ahay tə njadək məgala, abaslay a tinen a ma nga sə zəga pa 'am pa 'am.

Cən a zuban anà Pol

⁶ Apasay Cəncan a a gafan 'am anə atə Pol tu do anahan ahay sə dəkay anan 'am a Mbərom pə daliyugo sə Aziya. Anga nan, ta zla tə daliyugo sə Firigiya tə Galatiya. ⁷ Tə dəzle pə magaga sə daliyugo sə Misiya nə, ta gan may sa zla tə daliyugo sə Bitiniya, əna Apasay a Yesu kə mbəsakak atan cəved a bay. ⁸ Anga nan, ta zla tə daliyugo sə Misiya, tə dəzay ə wulen su doh sə Təruwas.

⁹ Sə luvon ata kutok, cən a zuβan anə Pol, a canan anə do sə Makedoniya a inde mə tavay awan, a jan: «Kem, hayak ə Makedoniya ite, kə naa man umo zek.» ¹⁰ Pə dəfa ana cən sə zuβan ata wa nə, mə lavay zek sa zla pə daliyugo sə Makedoniya ata kutok, anga mə sənək, Mbərom kə ngamak umo saa dakan anan ləbara anahan mugom a anə do sa man ataya awan.

Lidiya a təma sa dəfnga pə Yesu ə Filipi

¹¹ Ma jən ə kwalalan inde ə Təruwas, ma zla anan ə Somotoras. Sidew a dukwen, ma zla ə Niyapolis. ¹² A man ata wa kutok, ma zla ə Filipi, wulen su doh a ə day sə daliyugo sə Makedoniya mama'am a inde, man sə njahay sə Ruma ahay. Mə njahak ə man ata dukwen, luvon ahay bayak a mənjek. ¹³ Pə luvon sa man uda awan, ma zla ə wulen su doh wa, ma zla pa 'am zlinder, anga a ga pumo nə, Yahuda ahay ti ga amboh nə ə man ataya awan. Mə njahay, ma kad bala pi zek tə uwar ahay mə halay nga aya ə man ata awan.

¹⁴ A wulen a tinen wa nə, uwar a inde tə ngaman Lidiya, a nay ə wulen su doh sə Tiyatira wa. A sukom anan way tə zana dəzəz aya awan. Winen nə, a taa həran nga anə Mbərom. Winen apan i pak sləmay pə wazo a Pol, aday Bahay a mənuko a təβan anan mivəl anahan, a təma 'am ana Pol sa ja ata awan. ¹⁵ Winen tu do su doh anahan ahay fok ta ga baptisma. Aday a jan umo: «Kak ki cən upo kawa nə dəfak nga pə Bahay a mənuko tə didem a nə, hayak ikwen ahay, njihen əga nen awan.» A gan umo bəlaray sa zla əga winen nə matanan.

Ta ban anan atə Pol tə Silas ə dangay

¹⁶ Pə luvon a inde, manay apan mi zla ə man sa ga amboh, mə zlangay tə bile a inde dənə awan. Apasay lelibay a ə winen inde. Anga nan, a mba apan sa san way saa təra pa 'am ataya awan. Do sə lavan nga anə dənə ata ataya tə njadək anan dala ti mer su way anahan ata nə bayak awan.

¹⁷ Dənə ata winen apan i pərahan umo azar tə azlah a, a wa: «Do a anaya nə, tinen do si mer su way ana Mbərom sə bagəbaga mburom ahay! Ti jak ikwen cəved aday Mbərom i tam kwanay ata awan.» ¹⁸ Winen apan i ja matanan luvon bayak awan.

Coy a cəβan anə Pol, a mbəda 'am pə dənə ata, a jan anə apasay lelibay ata, a wa: «Tə sləmay ana Yesu Almasihu, hayak ə dənə a anan wa!» Cənə, apasay ata a zləray ə winen wa.

¹⁹ Do sə lavan nga anə dənə ata ataya ta ca apan nə ti njad'wa dala sabay nə, ta ban anan atə Pol tə Silas, tə ngəza atan tə wulen su doh ata ə man sə sariya. ²⁰ Ta zla atan pa 'am su do sa ga sariya ahay, ta wa: «Do anaya nə tinen Yahuda ahay, tinen apan ti slabak anan 'am ahay ə wulen su doh a manay. ²¹ Tinen apan ti dəkay anan way sa zla pi zek tə pəra a manay ahay bay ataya awan. Mənuko nə Ruma ahay, di mba apan sə pərahan azar anə pəra a tinen ahay bay!»

²² Man su do a a halay nga sə japay pə atə Pol tə Silas. Do sa ga sariya ataya ta jan anə suje ahay tə culok patan wa zana, aday tə ndəbay atan. ²³ Tə ndəbay atan bayak a lele nə, ta zla atan ə dangay. Ta jan anə do sa ba patan ata nə: «Ba atan nə lele.» ²⁴ A sləne matanan cənə, a zla atan u doh sə dangay ə mamasl ata awan, a βan atan ə səsile inde.

²⁵ Man luvon a ga nà, atə Pol tə Silas ta ma nga sa ga amboh ta sa ga ara sə həran nga anà Mbərom. Do sə dangay azar ataya tinen apan ti sləne re.

²⁶ Cəna, daliyugo a 6al, aday a 6al anan doh sə dangay ata re. Məsudoh ahay tə tə6a zek, calalaw su do a mə jaway ataya fok tə pəsak, tə guce à məndak.

²⁷ Do sa ba pə do ahay ù doh sə dangay ata a pədek. A canan anà məsudoh ahay mə tə6a aya ata cəna, a ga apan nə do sə dangay ahay tə hawak. Anga nan, a ndahay maslalam anahan, abay i vad anan nga anahan. ²⁸ Əna Pol a tə6a 'am, a jan ayak, a wa: «Kà gan awan ì zek anak bay! Manay fok, manay inde.»

²⁹ Do sa ba pu doh sə dangay ata a cəce uko, a haw ù doh, winen apan i jəjar, a slahay pa 'am ana atə Pol tə Silas. ³⁰ Coy, a mbəsakay atan ahay uho. A cəce patan wa, a wa: «Kem, ni ga ma aday nà tam anaw?»

³¹ Ta jan kutok: «Kak kə dəfak nga pə Bahay Yesu nà, ki tam, iken tu do su doh anak ahay fok.» ³² Natiya tə təkəren atan 'am ana Bahay Yesu, winen tu do su doh anahan ahay fok. ³³ Sə luvon ata kutok, dowan a sa ba doh sə dangay ata, a may atan uho, a banan atan anan mbələk a tinen ahay, aday kwayan'a ta gan atan baptisma tu do su doh anahan ahay nə fok. ³⁴ A zla anan atə Pol tə Silas əga winen, a varan atan way sa pa. Winen tu do su doh anahan ahay fok, tinen mə taslay mivel aya awan, anga tə dəfak nga pə Mbərom.

³⁵ Ide a cəde cəna, do sa ga sariya ahay ta slan suje ahay saa jan anà do sa ba pə do ahay ù doh sə dangay nà, à mbəsak anan atə Pol tə Silas. ³⁶ Natiya, do sa ba pu doh sə dangay a jan anà Pol, a wa: «Do sa ga sariya ahay tə slənək do ta wa nà mbəsak kwanay. Ki mben apan sa zla way a kwanay kutok. Zlen tə zay.»

³⁷ Əna Pol a jan anà suje ataya, a wa: «Tə njadak pumo ines sə awan bay, aday tə ndabək manay pə ide sə do ahay fok. Manay dukwen do sə Ruma ahay re! Ta dəf manay à dangay. Həna nà, a nan atan sə mbəsak manay tə akar a dāw? I ga zek kula bay! Si do sa ga sariya ataya tā nay sə mbəsak manay tə alay a tinen aya awan.»

³⁸ Suje ataya ta zla, ta jan anà do sa ga sariya ataya nə atə Pol tə Silas nà, do sə Ruma ahay. Tə sləne sa jəka tinen do sə Ruma ahay ata cəna, ta ma nga pə əjəjar. ³⁹ Anga nan, ta zla à man a tinen awan, tə cəce patan wa apəse zek. Aday tə mbəsakay atan ahay à dangay wa kutok, ta sa jan atan nə tā zla à wulen su doh a tinen ata wa. ⁴⁰ Atə Pol tə Silas ta nay à dangay wa lele nà, ta zla tə əga Lidiya asa. Tə halay nga tə mərək ahay à man ata awan, tə varan atan məgala. Ta zla way a tinen pa 'am kutok.

17

Atə Pol tə Silas ta zla à Tesaloniki

¹ Atə Pol tə Silas tə mbəsak Filipi, ta zla tə wulen su doh sə Amfipolis tə Apoloniya, tə dəzle à Tesaloniki. Doh sə wazay ana Yahuda ahay inde à man ata awan. ² Pol a zla ù doh ata awan, kawa anahan a sa taa zla kwa aha ataya re. A luvon sa man uda aya maakan nə tinen apan ti mbəda alay pa 'am sə Deftere a Mbərom tu do ataya awan. ³ Winen apan i dakan atan anan nà, Deftere a Mbərom a ja nà, si təktek Almasihu i ga dəcə, i mac, i slabakay à məkə wa aday. Pol a wa: «Yesu a nen sa jak ikwen 'am anahan a həna ata nà, winen nə Almasihu.» ⁴ Azar su do a tinen aya nə tə təmihak 'am a tinen ata awan, tə pərahan azar anà Pol tə Silas. Matana re, Gərek ahay bayak a sə dəfan apan anà Mbərom ataya tə dəfak nga pə Yesu, tinen pə kərtek a tə uwar zlile aya awan, aday tinen mənəcək bay re.

⁵ Anga nan kutok, Yahuda ahay ta ga patan sarak. Tə halan nga anà dō kəriya aya à lumo ahay wa, aday tš slabakan anan mível anà dō ahay à wulen su doh inde tə abəbal awan a tinen ata awan. Yahuda ahay ta zla àga dōwan inde tə ngaman Yason, saa pəlay anan atə Pol tə Silas, aday ti zla atan uho pa 'am sə dō ahay. ⁶ Əna ta ca apan nə tə njadak atan à man ata bay cəna, ta ban anan zek a Yason awan, pi zek tə mərak azar aya, ta zla atan pa 'am su dō sə lavan nga anà wulen su doh ata awan. Ta zlah, ta wa: «Sə slabak anan 'am kwa aha pə daliyugo fok nə dō a anaya awan. Həna, ta nak àga mənuko re. ⁷ Yason dükwen kə təmahak atan àga winen. Awan a bənan atan mbiyed ta 'am ana bahay sə Ruma bay re. Ta wa bahay sə dōwan a tinen a hinen inde tə ngaman Yesu.» ⁸ Ta 'am a tinen a matanan ataya kutok, tə jənan pə mível anà dō ahay tu dō sə lavan atan nga ataya təkə kutok. ⁹ Dō sə lavay nga ataya ta gan bəlaray anà Yason tu dō a Yesu azar ataya tš varan atan dala aday ti mbəsak atan uho tamak.*

Atə Pol tə Silas ta zla à Bereya

¹⁰ Luvon a ga cəna, dō a Yesu ahay ta slan anan atə Pol tə Silas à Bereya. Tə dəzle à man ata ite nà, ta zla à doh sə wazay ana Yahuda ahay. ¹¹ Dō sə Bereya ahay nà, tinen kawa dō sə Tesaloniki ahay itəbay, tinen dō səkəffe aya awan. Tə rəzlek anan à nga wa sə sləne ləbara a Yesu nə bayak awan. Pə idə sə cəde fok, tinen apan ti jangay Deftere a Mbərom aday sa san wa nà, 'am a Pol a sa ja ata nə dīdek aya daw. ¹² Dō ahay bayak a à wulen a tinen ahay wa, tə dəfak nga pə Yesu. Uwar sə Gərek ahay zliile aya bayak a pi zek tə Gərek mungol aya bayak a ta dəf nga pə Yesu.

¹³ Əna Yahuda ahay à Tesaloniki tə sləne Pol winen apan i wazay 'am a Mbərom à Bereya nà, ta nay à Bereya a re, tə dazlan sə jugwar 'am pə dō ahay wa kawa àga tinen ata re. ¹⁴ Cəna, mərak ahay tə lagay anan Pol pa 'am sə bəlay məduwen ata awan, əna atə Silas tə Timote nə tə njahay à Bereya hwiya. ¹⁵ Dō a sə lagay anan Pol ataya tə lagay anan hus à Atena, aday ta sa ma à Bereya kutok. Pol a jan atan nà, tə jan anà atə Silas tə Timote nə tə njadak anan ayak bəse.

Pol a wazay à wulen su doh sə Atena

¹⁶ Pol winen apan i ba anan atə Silas tə Timote à Atena. A ca apan nà, wulen su doh ata fok ma rah a tə pəra ahay bayak a cara cara. A cəban. ¹⁷ Anga nan, ta kad bala pi zek tə Yahuda ahay aday tu dō su kon aya azar a sə həran nga anà Mbərom ataya à doh sə wazay a tinen. Matanan re, kwa à lumo ahay dükwen, winen apan i kad bala tə dō ahay.

¹⁸ Dō ahay inde sə pərahan azar anà atətak way ana Epikuri ahay tə Sitoyiki ahay, tə kadək bala pi zek tatə Pol ata re. Azar aya ta wa: «Dō sə təbələm a anan, a ja nə ma ite anaw?» Dō maza aya ite ta wa: «Izəne a ja 'am sə pəra sə mədurlon ahay!» Ta ja matanan, anga Pol winen apan i dəkay anan nə 'am a Yesu ta 'am sə aslabakay anahan à məkə wa. ¹⁹ Anga nan, tə zəba anan Pol aday ta zla anan pa 'am sə dō ahay à man a sə ngaman Ariyopagos ata awan, ta wa: «A nan umo sə sləne atətak way anak a wiya ata awan. ²⁰ Azar sa 'am aya nə kula mə slənek bay. A nan umo sa san anan.» ²¹ Dō sə Atena ahay pi zek tə mədurlon aya mə njahay a à man ata ataya fok, ta ga awan itəbay, si ta pak adəka nə sləmay pə way wiya aya awan, aday ti kad apan bala.

²² Natiya Pol a tavay pa 'am sə dō ahay à Ariyopagos, a wa: «Kwanay Atena ahay! Na ca apan nà, kə rəzlen anan à nga wa sa ga pəra a kwanay ahay nə

* **17:9** Abay dala ata nà, ti i man atan anan, əna kak ta gak ines hinen asa, dōwan i man atan anan sabay.

lele. ²³ Anga nen apan ni bar à wulen su doh a kwanay nà, nà canan à man sà pàra a kwanay ahay, aday na tan à nga anà man sà gədan dundo anà way ahay dukwen, mə vinde apan natiya: “Anga mbərom a dowan a san sləmay a bay ata awan.” Aka aday, dowan a kə hərən anan nga ata, kwa à ga nə kə sənən anan bay, nen ni dəkak ikwen anan sləmay anahan a kutok.

²⁴ «Sə ndakay daliyugo pi zek tə way a uda ataya fok nə winen awan. Winen Bahay sə bagəbaga mburom tə daliyugo a take. A njahay ù doh su dō zənzen a sa han tə alay ata bay. ²⁵ Mbərom kə gak anan may dō ahay ta gan awan bay, anga sə varan sifa tə apasay a pi zek tə way azar aya anà kuwaya adəka nə winen. ²⁶ A ndakay dō mama'am awan, aday tə winen kutok, a ndakay zahav sə dō ahay fok. A varan atan tə njahay pə daliyugo a anan. Kwa hənə kabay, kə dəfak atan magaga tə alay a sə njahay a tinen pə daliyugo a re. ²⁷ A ga matanan nà, anga aday dō ahay t̄pəlay anan, izəne ti njad anan ta sə tətam atətam. Əna Mbərom winen dərən tə mənuko bay. ²⁸ Anga 'am inde a wa:

“Sifa a mənuko, abal zek a mənuko, tə anjahay a mənuko dukwen,
ta nay ahay nə à winen a wa.”

«Kawa ana dō sa ga ara a kwanay sa ja dukwen, a wa:

“Mənuko dukwen, gwaslay anahan ahay.”

²⁹ «Matanan, mənuko wan ana Mbərom ahay. Aday dā sa bayak sa jəka Mbərom a ga minje tə mezeze sə dō ahay sə ndakay way nə tə alay a tinen aya ata bay, tinen mə ndakay aya nə sə gura, sə dala, kabay su kon. ³⁰ Mbərom kə səmak anan anà dō ahay sa ga way matanan à alay a ta san 'am anahan fan bay ata awan. Əna hənə kə jak anan anà dō ahay kwa aha fok t̄a yam pə ines a tinen ahay, t̄ə mbəsak cəved a tinen a lelibay ataya kutok. ³¹ Anga kə dəfak luvon a aday i gan sariya tə cəved a anà daliyugo fok ata awan. Kə walak anan dowan a saa ga way ata coy. A kan anan anà dō ahay ta sə slabakay anan ahay à məke wa.»

³² Tə sləne 'am ana Pol sa ja 'am sə slabakay ahay à məke wa ata cəna, dō a azar a ta ma nga sə mbasay apan. Əna azar su dō aya ite, ta wa: «A nan umo sə sləne 'am a anan pac hinen asa.» ³³ Natiya Pol a mbəsak atan, a zla way anahan. ³⁴ Aday cəkəbay dō azar aya dukwen tə dəfak apan nga, tə pərahak anan azar. A wulen su dō ataya nà, dowan a inde tə ngaman Diyonişiyus, dō sə Ariyopagos, tə uwar a sə ngaman Damaris ata, aday tu dō azar aya kutok re.

18

Pol a wazay a Korintu

¹ Pə dəba wa cəna, Pol a slabak à Atena wa, a zla à Korintu. ² A tan ayak à nga anà dowan a inde tə ngaman Akilas, winen Yahuda ahay, tə wahay anan à Pontus. Kə njahak bayak a bay ta nay ahay tə uwar anahan Pəriskila à Italiya wa, anga bahay sə Ruma sə ngaman Kəlawdiyus ata a rəzlay anan Yahuda ahay fok à Ruma wa. Pol a zla əga tinen, ³ tə njahay pə kərtek awan, ta nga ambar sə ndakay doh ataya pə kərtek awan, anga mer su way a tinen a nə kərtek. ⁴ Pə luvon sa man uda fok cəna, Pol a kad bala pi zek tə Yahuda ahay tə Gərek ahay ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, anga a nan nə t̄a daf nga pə Yesu.

⁵ Atə Silas tə Timote ta nay ahay kwa à Makedoniya wa, tə dəzle à man a Pol. Matanan, Pol a mbəsak sa nga ambar, anga sa ga wazo pac pac, ta sa jan anà Yahuda ahay tə didek a Almasihu nə, Yesu. ⁶ Əna Yahuda ahay tə təmahak anan anan 'am anahan ata bay, ta ma nga sə gənanan. Anga nan, Pol a bəzlam anan morbodok sə zana anahan, a jan atan tə angəraz a, a wa: «Ka sak a lizen

nà, 'am a pa nga a kwanay kutok, bina 'am uno sabay. Hëna nà, ni wazan anà do su kon azar aya awan.»

⁷ Matanan, a mbəsak atan səfek, a zla way anahan àga dōwan a inde tə ngaman Titiyus Yustus. Dōwan ata nà, a dāfan apan anà Mbərom. Doh anahan a dukwen, pə cakay su doh sə wazay ana Yahuda ahay. ⁸ Kərispus, do sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen ata, a daf nga pə Bahay Yesu tu do su doh anahan aya təkə. Do sə wulen su doh sə Korintu ahay sə sləne 'am ana Pol ataya bayak a tə dāfak nga pə Yesu, aday ta gak baptisma re.

⁹ Pə luvon a inde, Pol ma njak ahan a, cœn a zuβan. Bahay Yesu a jan nà: «Kà jəjar bay, dākay anan 'am uno hwiya, kà tacay 'am bay. ¹⁰ Nen inde tə iken. Dōwan saa wəze apak sə lamak ibay. Anga do uno ahay inde à wulen su doh a anan bayak awan.» ¹¹ Pol a njahay à man ata ava daz tə kiya mbərka, i dakan anan 'am a Mbərom anà do ahay.

¹² A alay Galiyo winen guverner sə daliyugo sə Akaya ata nà, Yahuda ahay tə halay nga, ta ban anan Pol, ta zla anan pa 'am sə sariya. ¹³ Ta wa: «Dōwan a anan winen apan i njak anan do ahay aday tə həran nga anà Mbərom tə cəved a kawa ana Tawrita a mənuko sə dākay anan ata sabay!»

¹⁴ Abay Pol mə lavay zek a sa ja 'am, əna Galiyo sə dōwan ata a wa: «Yahuda ahay, abay à ga nə ines sə laman anà ngomna kabay ines a hinen nà, ni təma 'am a kwanay, ¹⁵ əna kak kə tərak avad uway pa 'am kəriya aya, pə sləmay ahay, aday pə Tawrita a kwanay cukutok nà, gen anan sariya kawa Tawrita a kwanay a sa ja. Nen ni ga zahav sə sariya a anan bay.» ¹⁶ Natiya ta razl atan à man sə sariya wa. ¹⁷ Ta ban anan Sostenes, do sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen, tə ndabay anan pa 'am sə do ahay à man sa ga sariya. Əna kà gak anan à nga wa anà Galiyo bay.

Pol a ma à Antakiya

¹⁸ Pə dəβa anahan a wa, Pol a njahay à Korintu luvon bayak awan, aday a mbəsak anan mərak ahay kutok. A zla à kwalalan inde, winen tə Pəriskila tə Akilas, ta zla à Siriya. Əna a saa ján à kwalalan inde à Kenkeriya nà, a fad anan nga pi zek wa, anga way anahan sə mbaday apan ata awan.

¹⁹ Tə dəzle à wulen su doh sə Efesus. Pol a mbəsak anan atə Pəriskila tə Akilas à man ata awan. A zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, ta kad bala sa 'am a Yesu pə kərtek awan. ²⁰ Tə cəce à njahay apan tə tinen mba, əna Pol a ngam bay. ²¹ I sa zla way anahan nà, a jan atan, a wa: «Kà zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni i may ahay àga kwanay.» A ján à kwalalan inde, a mbəsak Efesus kutok.

²² Pol a dəzle à Kaysariya nà, a zla sa jan ahay 'am anà do a Yesu ahay. Aday a zla way anahan à Antakiya kutok. ²³ A njahay à man ata mənjoek nà, a zla way anahan asa. A bar pə daliyugo sə Galatiya tə Firigiya, a varan magala anà do a Yesu ahay fok.

Apolos a wazay à Efesus tə Korintu

²⁴ Dōwan a inde tə ngaman Apolos a nay à Efesus. Winen Yahuda sə Aleksandriya ahay. A san 'am zle, a san Deftere a Mbərom zle lele. ²⁵ Kà tətakak cəved sə pərahan azar anà Bahay Yesu lele re, a wazay lele tə məgala si zek anahan a təkə, a dākay anan 'am a Yesu tə cəved a lele. Əna a san nə baptisma ana Yuhana dəkdek coy. ²⁶ Matanan kutok, a dazlan sa ja 'am mənjoəna sə jəjar ù doh sə wazay ana Yahuda ahay. Atə Pəriskila tə Akilas tə sləne anan 'am anahan ahay, aday tə gəβa anan àga tinen, tə dakan anan apan cəved ana Bahay Yesu lele asa.

²⁷ Pə dəba anahan a wa, Apolos a gan may sa zla pə daliyugo sə Akaya. Do a Yesu ahay à Efesus tə varan məgala sa zla, aday tə vinden dərrewel anə mərak a tinen ahay à man ataya awan, anga aday tə təma anan lele. A dəzle à man ata nà, a man zek anə dō a Yesu ahay bayak a tə sumor a Mbərom sə varan ata awan. ²⁸ A vad uway tə Yahuda ahay pa 'am sə dō ahay, 'am aday Yahuda ahay tə sənək sə mbəđahan apan bay. A dakan atan anan à Deftere a Mbərom inde nà, tə dīdem a Almasihu nə Yesu.

19

Pol a wazay à Efesus

¹ A alay a Apolos winen à Korintu nà, Pol a zla tə daliyugo sə Galatiya tə Faragiya, a dəzle à wulen su doh sə Efesus. A man ata kutok, a tan à nga anà dō a Yesu ahay. ² Pol a cəce patan wa, a wa: «À kwanay sa daf nga pə Yesu ata nà, kə njiden Apasay Cəncan a dāw?»

Tə mbəđahan apan, ta wa: «Kula mə slənek 'am sə Apasay Cəncan a bay jiga awan.»

³ Pol a jan atan asa, a wa: «Aday kə njiden baptisma wura kəla anaw?»

Ta wa: «Ma ga nə baptisma mbala ana Yuhana.»

⁴ Pol a wa: «Baptisma anə Yuhana nà, anga sə dākay anan kə yimak pə ines anak ahay cəna coy. Yuhana a jan anə Isəra'ila ahay tā daf nga pə dōwan a saa nay ahay pə dəba anahan wa ata awan, kawa sa ja nà, Yesu.»

⁵ Tə sləne matanan cəna, tə təma sa ga baptisma tə sləmay ana Bahay Yesu kutok. ⁶ Pə dəba anahan a wa nà, Pol a dəfan atan alay pa nga, aday Apasay Cəncan a nəy patan. Tə dazlan sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya awan. Aday ta man anan 'am a Mbərom anə dō ahay kutok. ⁷ Abaslay su dō sa ga baptisma ataya nə i ga kuro nga cew.

⁸ Kiya maakan nà, Pol a taa zla ù doh sə wazay ana Yahuda ahay à Efesus à man ata awan. Winen apan i jan atan 'am sə bahay a Mbərom mənəna sə jəjar, anga a nan nə tā daf nga pə Yesu lele. ⁹ Əna dō azar a nə ta ma nga sə kuray anan nga a tinen ahay, ta ngam sə təma 'am anahan ata bay. Tinen gədek a ja 'am lelibay a pə cəved' a Yesu pa 'am sə dō ahay. Anga nan kutok, Pol a ra anan dō sa daf nga pə Yesu ahay, ta zla way a tinen. Pə ide sə cəde fok, a zla sa kad bala tə dō ahay à man sə jangay ana Tiranus. ¹⁰ A taa ga nə matanan, həna aya cew. Natiya kutok, dō sə daliyugo sə Aziya ahay fok tə sləne 'am a Bahay Yesu, Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya awan.

Ləbara ana wan a Sikuwas ahay

¹¹ Matanan, Mbərom kə gak mer su way ma ga masuwayan aya nə bayak a tə alay ana Pol. ¹² Kwa zana kabay masuwar a tinen sə laman anan ayak anə zek a Pol ata nà, dō ahay ta zlan anan ayak anə dō sə dəvac a tinen ahay. Dəwan a dəvac ataya fok tə mbərak, aday dōwan a məhərvov a gan atan ataya, apasay sə məhərvov ahay dükwen ta nak à tinen wa re.

¹³ A alay ata dükwen, Yahuda azar aya inde tinen apan ti bar sa razl apasay sə setene ahay. Aday tə taker anan sa razl setene ahay tə sləmay a Bahay Yesu ite. Ta wa: «Ma jak tə sləmay ana Yesu a Pol sə wazay 'am anahan ata nà, hayak ahay à dōwan a anan wa!» ¹⁴ Sa ga awan ata nà, wan ana Sikuwas ahay cuwəe. Sikuwas aday nà, winen bahay sə gəđan dūngo anə way ahay anga Mbərom.

¹⁵ Ta ja matanan ata cəna, apasay a lelibay ata a mbəđahan atan ahay apan, a wa: «Na san Yesu zle, Pol dükwen na san 'am anahan a zle re, əna kwanay nə maya anaw?» ¹⁶ Dəwan a apasay lelibay a tə winen inde ata, a kad patan tə

məgala, a mbasay patan, a ga patan mbəlak, a ngəraw patan wa zana a tinen ahay à məndak. Tə nay ù doh anahan wa, ta haw way a tinen.

¹⁷ Yahuda ahay pi zek tu do su kon azar aya mə njahay aya à Efesus ata fok tə sləne 'am ata nà, mbac a slahan atan, aday do ahay ta ma nga sə varan zlangar anà sləmay ana Bahay Yesu. ¹⁸ Do ahay bayak a à wulen su do a Yesu ahay ta nay, tə dəkay anan way a tinen sa ga lelibay aya pa 'am sə do ahay fok. ¹⁹ Do sa taa ga maram ataya ta ray anan dərəwel sə maram a tinen ataya fok uho, ta vak anan pa 'am sə do ahay. Tə baslay anan dala sə masa sə dərəwel ataya fok nà, a ga dala sə *dinar** mbulo kwa kuro dāra (50,000). ²⁰ Matanan, 'am a Bahay Yesu a ta 'am tə məgala awan təday.

Do ahay tə vaze pə Pol à Efesus

²¹ Pə dəba sə way ata wa nà, a nan à Pol sa zla à Urəsalima tə cəved sə Makedoniya tə Akaya. A wa: «Na zlak à Urəsalima nà, təktek ni zla à Ruma re.» ²² A slan do si mer su way anahan ahay cew à Makedoniya, atə Timote tə Erastus. Aday winen a njahay pə daliyugo sə Aziya hamak.

²³ A alay ata ite, 'am məduwen a a slabak à wulen su doh sə Efesus, anga cəved sə pərahan azar anà 'am ana Bahay Yesu. ²⁴ Dowan a inde à man ata tə ngaman Demetriyus, winen do sə təvad. A ndakay doh sə pəra a tinen a inde tə ngaman Artemis tə dala. Mer su way anahan ata a gan dədəffa anà do anahan a sa ga mer su way pi zek ataya awan. ²⁵ A ngaman anà do si mer su way anahan ahay pə kərtek a tu do sə təvad ahay fok. A jan atan, a wa: «Kwanay do ahay, kə sənən zle, mer su way a mənuko a anan ata a mak uko zek. ²⁶ Kwanay a dukwen, kə cinen anan, kə slənən way ana dōwan a sə ngaman Pol ata sa ga. A wa pəra sə do ahay sə ndakay tə alay ataya fok nə tə tərak mbərom ahay tə didek a bay. Do ahay à Efesus a anan bayak awan tə təmahak 'am anahan ata, aday pi zek məduwen sə daliyugo sə Aziya dukwen, do ahay tə təmahak 'am anahan ata re. ²⁷ Kak matanan hwiya cəna, do ahay ti i kədey anan mer su way a mənuko a anan. Matanan cəna coy bay re. Do ahay ti mbəsak sə varan zlangar anà doh ana Artemis, mbərom a mənuko məduwen awan. Aday Artemis, mbərom ana do sə Aziya ahay fok tə do ahay pə daliyugo fok sə həran nga ata, i lize anan mazlaḅ anahan!»

²⁸ Do ahay tə sləne wan sa 'am ata cəna, ta ga mivəl, tə dazlan sa zlah awan, ta wa: «Artemis sə Efesus ahay nà, məduwen awan!» ²⁹ 'Am ata a ta 'am sənəh à wulen su doh inde, a slabakan anan mivəl anà do ahay fok. Ta ban anan do ana Pol ahay cew, atə Gayus tə Aristarkus, tinen Makedoniya ahay. Ta zla atan à man sa taa gəsle a tinen sə kukwa awan. ³⁰ Pol dukwen abay a nan sa zla à man a tinen ata re, əna do a Yesu ahay tə gafan 'am. ³¹ Məced sə daliyugo sə Aziya ahay, car ana Pol ahay, tinen dukwen ta slan do saa jan nà, à sa zla à man sə gəsle ata bay.

³² A alay ata nà, mawrasan a zlan à mivəl inde anà man su do fok. Kuwaya a zlah nə 'am anahan cara, anga alay a van anà do ahay a nà, ta san 'am a sə halan atan apan nga ata bay. ³³ Yahuda ahay tə gəba anan do a tinen inde tə ngaman Aleksandire pa 'am sə do ahay. Do azar aya tə dakan way a sə təra ata, aday à jan anà do ahay. Aleksandire a cakaf alay à mburom aday do ahay tā pak sləmay, i jan atan anan 'am awan. ³⁴ Aya əna, man su do a san anan sa jaka winen Yahuda ahay ata nà, a zəga anan apan sə bəbal awan adəka. I ga way sə ler cew tinen pa 'am kərtek a: «Artemis sə Efesus ahay nà, məduwen awan!»

* **19:19** Dinar kərtek nà, əga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

³⁵ Coy kutok, səkæreter sə wulen su doh ata a mba apan sə mbacay anan 'am ata awan, a wa: «Kwanay Efesus ahay! Kuwaya fok a san zle, wulen su doh a mənuko Efesus nà, i ba anan doh ana Artemis, mbarom mæduwen ata awan, aday i ba anan pəra sa ga anan minje tə winen a sə slahay ahay à mburom wa ata re. ³⁶ Dowan a saa mba apan sə məman anan way ataya nə ibay. Anga nan, guko ngatay aday, sənən way a kwanay a saa ga ata awan. ³⁷ Dowan a kwanay sə bənay à man a anan ataya dukwen, tə karak awan ù doh cəncan a wa bay, tə gənahak anan anà mbarom a mənuko bay re. ³⁸ Kak Demetriyus tu do anahan ahay a nan atan sa zlah pə dōwan a nà, suwan tã zla anan 'am a à man sə sariya tə alay awan. Ti tan ayak à nga anà bahay aya à man ata awan. ³⁹ Bina, kak a nak ikwen way maza cəna, haluko anan nga anà bahay ahay aday ti gak ikwen anan sariya awan. ⁴⁰ Bina, way a sə təra biten ata nà, izəne, Ruma ahay ti ja nà, də vəkək pə ngomna. Ata i var puko cəved sə mungok adəka, anga di i mba apan sə dakan anan à ngomna way a sə halak uko apan nga kawa həna anan ata bay.» ⁴¹ A ndav anan sa jan atan anan 'am ata cəna, a wa do ahay tã ta 'am.

20

Pol a zla à Makedoniya tə Akaya

¹ 'Am ata a mbacay nga lele nà, Pol a halan nga anà do a Yesu ahay. A man atan anan mivəl ù doh, aday a mbəsak atan, a zla way anahan pə daliyugo sə Makedoniya. ² A bar pə daliyugo ata sa man anan mivəl ù doh ta 'am ahay cara cara anà do ahay. A dæzle pə daliyugo sə Akaya kutok, ³ a njahay kiya maakan à man ata awan. Winen apan i lavay zek abay sa zla pə daliyugo sə Siriya, əna a sləne nà, Yahuda ahay ta gan may sa vad anan. Anga nan, a ma way anahan tə daliyugo sə Makedoniya. ⁴ Sa zla tatə Pol nà, Sopater wan ana Pirus, winen Berəya ahay, Aristarkus tə Sekundus, tinen Tesaloniki ahay, tatə Gayus do sə Derbe ahay, tatə Timote, tatə Tikikus tə Torofimuz, tinen do sə Aziya ahay. ⁵ Tinen nà, tə lahan umo pa 'am, ta saa ba manay à Təruwas. ⁶ Manay nà, ma zla à Filipi wa pə dəba sə azar uko sə Pasəka ata wa, saa ján à kwalalan inde. A ga luvon dāra nà, ma njad atan à Təruwas a kutok. Mə njahay à man ata lumo pam.

Pol a zla à Təruwas

⁷ Pac sə sime suko a nà, mə halay nga sa pa way sa pa cəncan awan, aday Pol winen apan i jan 'am anà do ahay. Kə njahak apan nə hus à man luvon, anga sidew a nà, a nan sa zla way anahan. ⁸ U doh a manay sə halay uda nga ata nà, lalam ahay uda nə bayak awan. ⁹ Wan a inde njavar a tə ngaman Ewtike, mə njahay a à mufəlök su doh ata awan. Pol winen apan i tətakan anan way anà do ahay hwiya, aday Ewtike sə maka a ya nga, a dangwaz, a slahay ahay à məndak kwa ahay à sewene ata wa. Tə gəba anan nà, winen ma mac awan. ¹⁰ Pol a dazay ahay, a cakaf anan, a ban anan pi zek anahan həmbok, a wa: «Kə jilen awan bay, winen tə sifa awan!» ¹¹ Aday a ján, a ma ù doh a mə cərazl ata re, a gəzla anan pen aday ta pa kutok. Ta kad bala pi zek hus ana pac sə sləray ahay. Pol a zla way anahan kutok. ¹² Wan a njavar ata nà, do ahay tə lagay anan agay, winen tə sifa a zay. Way ata kə taslak atan anan mivəl bayak awan.

Pol a zla à Miletus

¹³ Pə dəba anahan a wa nà, ma zla way a manay. Ma ján à kwalalan inde sa zla à Asos. Əna Pol a jan umo nə má lah, anga a nan sa zla nə tə cəved sə dədala. ¹⁴ A bənak ayak manay à Asos nà, mə gəba anan tə manay à kwalalan inde,

ma zla jiya à Mitilen. ¹⁵ Mə slabak à man ata wa tə kwalalan sidew awan, mə dəzle bəse tə Kiyos. A njahay luvon kərtek nà, mə dəzle à Samos. A njahay luvon kərtek asa cəna, mə dəzle à Miletus kutok. ¹⁶ A nan anà Pol sə tavay à Efesus bay, anga a nan sə njahay bayak a pə daliyugo sə Aziya sabay. A zla tə guzgozl a anga a nan sə dəzle à Urəsalima aday ti sa ga azar uko sə Pentekosta, kak i ga zek nà, na.

Pol a jan 'am anà Efesus ahay

¹⁷ A Miletus wa, Pol a slənay ahay dō ahay saa ngaman ayak anà məced sə egliz ahay à Efesus wa. ¹⁸ Tə dəzley ahay pə cakay ana Pol cəna, a jan atan 'am, a wa: «Kə sənən zle, nə njahay tə kwanay à alay a nen àga kwanay ata nə kəkəmwaw, kwa anuno sa nay ahay pə daliyugo sə Aziya a anan. ¹⁹ Na gan mer su way anà Bahay a mənuko nà, nen mə nahay nga awan, tə ide sə ayam awan, aday à dəcə ahay inde, anga Yahuda ahay tə pələk su go sədək. ²⁰ Kə sənən zle, à wazo uno ahay inde fok, nə dərək pikwen wa awan bay. Kak way sa mak ikwen zek inde nà, na jak ikwen anan coy. Nə tətakak ikwen anan way ahay pa 'am sə dō ahay, aday à gulom su doh a kwanay ahay re. ²¹ Nə dəkak anan anan ləbara a Yesu anà Yahuda ahay, anà dō su kon azar aya tinen Yahuda ahay itəbay ataya re. Na jan anà dō ahay fok, yimen pə ines a kwanay, mbədihen 'am pə Mbərom, aday dāfen nga pə Bahay Yesu.

²² «Həna nen apan ni zla way uno à Urəsalima. Su go bəlaray sa zla à man ata nə Apasay Cəncan awan. Na san way a saa tərō à Urəsalima ata bay. ²³ Way inde kərtek na san cəna, kwa ni zla aha fok dūkwen, Apasay Cəncan a u jo nà, dəcə ahay inde ti to nga, aday ni pa dangay re. ²⁴ Əna, kwa à ga nə nə məcak, kwa à ga nə nen tə sifa awan, pi nen a nə way kərtek awan. Kak nə ndəvak anan mer su way a Bahay Yesu sə vuro anan ata nà, coy. Mer su way ana Bahay Yesu a sə ngumo apan ata nà, sə dəkay anan ləbara sə sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata awan.

²⁵ «Sənən anan, nə bərak à wulen a kwanay, nə dəkak anan ləbara sə bahay a Mbərom, əna həna ki i cinen uno kula sabay. ²⁶ Anga nan kutok, ni jak ikwen həna biten tə məgala si zek uno a təkə nà: Na gak anan way nen sa mba apan ata anga aday kə njiden sifa sa ndav bay ata awan. Kak dōwan inde kə dəkak nga pə Yesu bay nà, wita 'am uno sabay. ²⁷ Abay na jak ikwen anan way a Mbərom sa gan may nà jak ikwen anan ata nə fok, nə dərək pikwen wa awan bay. ²⁸ Gen anan nga i zek ahay lele, aday gen anan nga anà dō a Yesu ahay Apasay Cəncan a sə varak ikwen sa gan nga ataya awan re. Təren dō sa gan nga anà dō a Yesu ahay fok, dō anahan a sa tam atan ti mez anahan ataya awan. ²⁹ Anga na san zle, na sak a zla way uno nà, dō sə sədək ahay inde, ti nay à wulen a kwanay saa bənan mbiyed anà dō a Yesu ahay. ³⁰ Aday, kwa à məmasl a kwanay ahay inde dūkwen, dō ahay inde ti ra zek sə mbədə anan dīdek a Mbərom aday dō a Yesu ahay tə pərahan atan azar. ³¹ Anga nan, ben, gen anan nga anà zek ahay lele. Aday sənən apan, ava maakan nà, luvon tə ipeç, nen apan ni dəkak ikwen anan way nə, mənəjəna sa man uda awan. Na mak ikwen zek tə ide sə ayam awan.

³² «Ni mbəsakan kwanay à alay inde həna anà Mbərom aday anà sumor sa 'am anahan. 'Am ata dūkwen, məgala anahan inde sa har kwanay, aday sa mak ikwen zek sə njahay à man anahan sə lavan anan zek anà dō anahan ahay fok ata awan. ³³ Na gak anan may anà dala kabay gura kabay zana pə dōwan wa bay. ³⁴ Kwanay a kə sənən zle coy re, na gak mer su way aday ma saa njad way sa pa, nen tu dō uno ahay fok. ³⁵ Pac pac, na taa dəkak ikwen anan nà, lele sa ga mer su way matanan aday sa man zek anà dō ma va alay

ĩ zek aya hwiya. Aday ðukwen, bayiken pə way ana Bahay Yesu sa ja, a wa: “Atlaslay mível ana dō sa var way a zalay ataslay mível ana dō sə təma way” ata awan.»

³⁶ Pol a ndav anan 'am anahan sa ja nà, a dukwe gərmec, aday a ga amboh tu do ataya fok. ³⁷ Natiya, tinen a fok ta ma nga pə ayam, ta sa ban anan Pol həmbok həmbok. ³⁸ Sə cəban atan jiya nà, anga a jan atan, a wa: «Ki i cinen uno kula sabay.» Tə lagay anan hus à man sə kwalalan anahan saa ján uda ata awan.

21

Pol a zla à Urəsalima

¹ Mə mbəsak anan məced sə egliz sə Efesus ahay cəna, ma ján à kwalalan inde, ma zla way a manay à Kos. Sidew anahan a ðukwen mə dəzle à Rodes, aday mə slabak à man ata wa sa zla à Patara. ² Ma tan à nga anà kwalalan a inde i zla ù kon sə Finikiya, ma ján uda, ma zla kutok. ³ Ma zla əngal nà, mə canan ayak anà Kiprus ta day sə alay gula. Ma ndav anan azla a manay pə daliyugo sə Siriya, à wulen su doh sə Tirus, anga ti i dazay anan way sə kwalalan ahay ðukwen à man ata awan. ⁴ Mə pəlay anan dō a Yesu ahay à man ata wa, mə njahay pə kərtek a lumo kərtek. Ta jan anà Pol nà: «Kà zla à Urəsalima bay!» anga Apasay Cəncan a kə ðakak atan anan.

⁵ Pə dəba sə lumo ata wa nà, ma man pa 'am anà abar a manay. Do ahay fok tə lagay manay hus ahay à wulen su doh wa, tinen pə kərtek a tə uwar a tinen ahay, tə gwaslay a tinen ahay fok. Mə dəzle pa 'am sə bəlay nà, mə dukwe gərmec sa ga amboh. ⁶ Pə dəba wa nà, mə gəzla nga. Tinen ta ma agay, manay ite, ma ján à kwalalan inde.

⁷ Azla a manay tə kwalalan a ndav nà, à manay sa zla à Tirus wa hus à Potolimayis. A man ata ðukwen, mə njahay hway sa jan 'am anà mərak ahay. ⁸ Sidew a nà, ma man pa 'am anà azla a manay, aday ma saa dəzle à Kaysariya. Ma zla àga Filip, dō sə ðakay anan ləbara mugom ata awan, mə njahay àga winen kutok. Filip ata nà, dō kərtek à wulen su dō a cuwbe tinen sə walay atan à Urəsalima wa ata awan.* ⁹ Dəna a Filip ahay inde fudō, ta zlak à mbaz fan bay, tinen ta taa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. ¹⁰ Mə njahak à man ata nə luvon ahay bayak a, aday dō maja'am a Mbərom a inde tə ngaman Agabus, a nay ahay à Yahudiya wa, ¹¹ saa cak ayak pumo. A gəba way sə juwad zek anà Pol, a jaway anan alay anahan tə saray a təkə, a wa: «Apasay Cəncan a a ja nà: “A Urəsalima nə bahay sə Yahuda ahay ti jaway anan bahay nga sə way a anan nə kətanən. Ti varən anan à alay inde anà dō su kon azar aya Yahuda ahay bay ataya awan.”»

¹² Mə sləne matanan cəna, manay tə mərak sa man ata ataya fok, ma jan anà Pol nà: «Kem, kà zla à Urəsalima bay.»

¹³ A mbədahan umo apan nà: «Kə yimen nə maw? A nak ikwen sə slahay puno mível dāw? Nen mə lavay zek a sə jaway aday kwa sa mac à Urəsalima anga sləmay ana Bahay Yesu.»

¹⁴ Ma mbak apan sə kađan nga bay. Anga nan, mə mbəsak anan 'am ata awan. Ma ja, mə wa: «Bahay Yesu à lavay dala anahan a kawa sa gan may.»

¹⁵ Pə dəba sə nahay wa mənjoek cəna, mə lavay zek aday ma zla à Urəsalima a kutok. ¹⁶ Do a Yesu ahay sə wulen su doh sə Kaysariya azar ataya tə lagay manay à Urəsalima, àga dōwan a inde tə ngaman Mənason, winen Kiprus ahay. Winen ðukwen do ana Yesu a kwakwa. Mə nahay nə àga winen awan.

* 21:8 Ca pə Mer su way ahay 6.1-6.

Azlangay ana atə Pol tə məced sə egliz sə Urəsəlima ahay

¹⁷ Mə dəzle à Urəsəlima cəna, mərak ahay tə təma manay tə ataslay mivél awan. ¹⁸ Sidew a nà, ma zla tatə Pol àga Yakuba. Məced sə egliz ahay fok mə halay nga aya àga winen. ¹⁹ Pol a jan atan 'am, aday a dakan atan anan way a Mbərom sa ga tə winen àga dō su kon azar aya aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya dəc dəc fok.

²⁰ Tə sləne cəna, tə hərən anan nga anà Mbərom. Aday ta jan anà Pol, ta wa: «Mərak, kə canak anan anà way a sa ga à man a anan ata bídaw? A wulen sə Yahuda ahay, dō ahay dəbu dəbu bayak a tə dəfak nga pə Yesu, aday tinen a fok tə pərahan azar anà Tawrita lele. ²¹ Tə sləne nà, iken apan ki dakan anan way anà Yahuda mə njahay aya à wulen su dō su kon a azar aya nə tə mbəsak sə pərahan azar anà Tawrita ana Musa. Aday ta wa, ka jan atan nà, tə gədan atan mədəndalas anà gwaslay ahay bay, tə pərahan azar anà atətak way sə Yahuda ahay sabay. ²² Guko nə kəkəməw? Bina, ti i sləne ka nak ahay. ²³ Way a mi jak həna ata nà, ga anan! Dō ahay inde à man a anan fudō, tə zlapak anan anà Mbərom. ²⁴ Ti zla saa ndav anan ambađay a tinen a sə zlapan anà Mbərom ata nà, zlen pə kərtek awan, aday tən cəncan aya pə kərtek awan. Hamay anan dala a tinen anga aday tã mba apan sa fad nga. Ka gak anan matanan acəkan nà, dō ahay fok ti san, way a tinen a sə sləne apak ata fok, mungwalay, bina iken a dukwen, kə pərahan azar anà Tawrita a Musa a lele re. ²⁵ Əna anà dō sa daf nga pə Yesu à wulen su dō su kon azar ataya nà, mə slənək dərəwel sa jan atan ayak nà, tã saa rac sluwed sə pəra bay, tã saa sləba mez bay, tã saa rac sluwed su way mə ngərew angərew bay, tã saa ján uho bay re.»

²⁶ Anga nan kutok, Pol a ga kawa ana tinen sa jan ata awan. Sidew a cəna, ta zla tu dō ataya awan anga sə təra cəncan aya pa 'am a Mbərom. A zla ù doh sə mazlađ a Mbərom, a jan anà dō sə gədan dungo à way ahay luvon a aday ti təra dō cəncan aya coy aday kuwaya i varan way à Mbərom re ata awan.

Ta ban anan Pol

²⁷ Luvon cuwbe a sə təra cəncan a pa 'am a Mbərom ataya tinen apan ti sa ndav bəse, Yahuda sə daliyugo sə Aziya ahay tə canan anà Pol ù doh sə mazlađ a Mbərom. Tə pəkan 'am anà dō ahay fok aday tã ban anan. ²⁸ Ta zlah, ta wa: «Isəra'ila ahay, men umo zek! Dowa n a anan nà, winen dō sa bar kwa ta sə wura sa jan anà dō ahay, Isəra'ila ahay, Tawrita a Musa, doh sə mazlađ a Mbərom fok kə tərak awan kəriya ata awan. Aday həna dukwen, gədek a ray ahay Gərek ahay ù doh sə mazlađ a Mbərom, kə gak mənjadak pa man cəncan a həna anan.» ²⁹ Ta ja 'am ata nà, anga tə canak anan anà atə Pol tə Torofimus, Efesus ahay, winen à Urəsəlima à man ata awan. A ga patan dukwen, Pol kə zlak anan ù doh sə mazlađ a Mbərom re.

³⁰ Təđay 'am ata a ta 'am à wulen su doh ata fok, dō ahay tə haway ahay à man anà Pol. Ta ban anan, tə ngəzahay anan ù doh sə mazlađ a Mbərom wa. Cəna, tə tacay anan məsudoh aya awan. ³¹ Abay a nan anà man su dō a nə sa vad anan Pol à məkə, əna ba ləbara ata kə dəzlek anan à sləmay inde anà bahay nga sə suje sə Ruma ahay, ta jan, ta wa: «Wulen su doh sə Urəsəlima fok, kə nəsek!» ³² Cəna, bəse bahay nga sə suje ata a ra suje ahay tə bahay a tinen ahay, ta haw à man ata awan. Dō ahay tə canan anà suje ahay tə bahay nga a tinen a təkə cəna, tə mbəsak sa vad anan Pol.

³³ Bahay nga sə suje ata a hədek pə cakay ana Pol, a ban anan, a jan anà suje anahan ahay nə tã jaway anan tə calalaw ahay cew. Aday a cəce patan wa, a wa: «Winen wayaw? A ga məw?» ³⁴ Dō ahay fok ta ja 'am aya nə so. Bahay nga sə suje ahay kə slənək 'am sə awan inde lele dəđaf bay, bina abəbal

awan kà zalak. Anga nan, a wa tâ zla anan Pol ù doh sə suje ahay. ³⁵ Tə dəzley anan Pol pə bərkwitek su doh sə suje ahay lele nà, suje ahay tə gəba anan pa nga mburom cəkeke, anga dō ahay tə vəzek kà zalak. ³⁶ Man su dō ata fok a pərahan azar ta sa zlah, ta wa: «Vəden anan, vəden anan!»

Pol a vad uway pi zek wa

³⁷ Suje ahay ti saa dəzle anan Pol ù doh a tinen bəse nà, a jan anà bahay nga a tinen, a wa: «Ni mba apan sa jak 'am kərtek təte daw?»

Bahay nga sə suje ata a cəce panan: «Ka san 'am sə Gərek zle daw? ³⁸ Iya! Na wa iken Misra ahay sə vəze ata ba, aday kà zlak anan dō ahay tə way sə alay aya à kiəe kwakwa, tinen mbulo fudō ata ba?»

³⁹ Pol a mbəđahan apan, a wa: «Nen nə Yahuda ahay. Tə wahay nen à Tarsus, pə daliyugo sə Silikiya. Aday Tarsus nà, wulen su doh kəriya bay. Na gak amboh, vuro cəved sa jan 'am anà dō ahay ite.»

⁴⁰ Bahay nga sə suje ahay a varan cəved sa ja 'am kutok. Pol a ján pə bərkwitek, a cakaf alay à mburom aday dō ahay tē mbəsak 'am. Tə mbəsak sa ja 'am lele nà, a dazlan sa jan atan 'am ta 'am sə Yahuda ahay, a wa:

22

¹ «Kwanay məced ahay, kwanay mərak uno ahay! Slənen, ni jak ikwen nà, ines inde upo ibay.»

² Tə sləne winen apan i jan atan 'am ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə zəga anan apan sa pak sləmay səkəffe lele.

Pol a jan atan kutok, a wa: ³ «Nen nə Yahuda ahay, tə wahay nen à Tarsus pə daliyugo sə Silikiya. Əna na har đukwen à Urəsəlima à man a anan. Sə tətuko anan way đukwen, Gamaliyel, kə đakak uno anan Tawrita ana bije a mənuko ahay nə lele. Nə pərahak anan azar anà Mbərom tə məgala si zek uno a təke, kawa ana kwanay a sə pərahan azar həna biten ata re. ⁴ Na gak anan alay tu dō sə pərahan azar anà cəved ana Yesu ahay nə mənjoek bay. Azar aya đukwen tə məcak anga nen. Nə bənak dō mungol aya pi zek tə uwar aya, nə dərzlak atan à dangay. ⁵ Bahay nga su dō sə gəđan dungo anà way ahay pi zek tə məced sə Yahuda ahay fok ta san zle, na ja đukwen 'am đidek aya awan. Tə vindeko uno đerewel à alay inde sa zlan anan ayak anà mərak a tinen ahay à Damas. Anga nan, na zla à man ata abay saa bənay anan ahay dō a Yesu ahay, ni jaway atan, ni may atan à Urəsəlima, aday dō sə lavay nuko ahay ti gan atan sariya.

⁶ «Nen apan ni zla à Damas. Man ipec a ga nà, nen apan ni dəzle à man ata bəse. Cəna jiyjay sə awan a a nay ahay à mburom wa, u vo nga tew. ⁷ Nə slahay à məndak, nə sləne dungo a dōwan a a ngumo: “Sol, Sol! Kə jugwar puno wa 'am jiga nà, angama kərtek anaw?”

⁸ «Nə cəce panan wa: “Iken nə wayaw, Bahay uno?”

«U jo, a wa: “Nen nə Yesu sə Nazaratu, dōwan a iken sə jugwar panan wa 'am ata awan.” ⁹ Dō sə cakay uno ataya tə canak anan anà jiyjay sə way ata awan, əna tə slənek 'am a dōwan ata bay.

¹⁰ «Nə cəce panan: “Nà ga nə maw, Bahay uno?”

«Bahay a u jo nà: “Slabak, zla à Damas, ti jak way a iken saa ga ata fok à man ata awan.” ¹¹ Jiyjay a sə maka məduwen ata a ma nga sə hurōf nen. Anga nan, dō sə cakay uno ataya tə bəno alay à Damas.

¹² «Dōwan a inde à Damas tə ngaman Ananiyas, a đəfan apan anà Mbərom tə cəved awan. A pərahan azar anà Tawrita a mənuko lele. Anga nan, Yahuda ahay à Damas fok tə đəfan apan cəved abay. ¹³ A zlak ayak pə cakay uno, u jo: “Sol mərak uno, təba ide!” Natiya kutok, ide uno ahay tə təba, nə canan ide zle

kutok. ¹⁴ Ananiyas u jo nà: “Mbərom a bije a mənuko ahay kə walak iken, anga aday kà san way anahan sa gan may, kà canan anà dō anahan dīdek awan, kə sləne 'am anahan sa ja ata awan. ¹⁵ Anga nan ki siden sa jan anà dō ahay fok, way anak sə canan, tə way anak sə sləne. ¹⁶ Ka ba həna nə maw? Slabak, ga baptisma, ines anak ahay ti banay zek ta sə ngamay sləmay ana Bahay Yesu.”

¹⁷ «Na may à Urəsalima bine siwaw nà, nen apan ni ga amboh ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, Mbərom u ko anan masuwayan sə way ì cəen sə zūbay inde. ¹⁸ U jo nà: “Bəse, slabak à Urəsalima wa, bina dō a anaya ti sləne 'am anak saa ga upo side ata bay.”

¹⁹ «Nə mbəḁahan apan: “Bahay, dō a anaya ta san zle, tə dīdem a na zlak ù doh sə wazay a tinen ahay saa bənay ahay wa dō sa daf apak nga ahay, aday sə ndəbay atan. ²⁰ A alay a tinen sa vad Etiyen dō sə side sləmay anak ata dukwen, nen inde. Kà zlak uno à nga sa vad anan re. Na bak pə zana ana dowan a sa vad anan ataya awan.”

²¹ «Bahay u jo: “Zla, anga ni slan iken dərən àga dō su kon azar aya awan.”»

²² Man su dō ataya ti pəkan sləmay, hus a dəzle pa 'am su dō su kon azar ataya kutok. Əna tə sləne cəna, ta zlah, ta wa: «Bənen anan, vəḁen anan, kə mbəsiken anan tə sifa bay!»

Ta gan may sə ndəbay anan Pol

²³ Tinen apan ti zlah, ti lar anan zana a tinen à mburom, ti ra yugo sə dəroz awan matanan. ²⁴ Bahay nga sə suje ata a jan anà suje ahay tà ma anan Pol ù doh, tə ndəbay anan, tə cəce panan 'am, anga aday tà san Yahuda ahay ta gan matanan nà, angamaw? ²⁵ Əna tə jaway anan aday saa ndəbay anan cəna, Pol a jan anà bahay sə suje a à man ata ata, a wa: «Cəved inde mə varak ikwen a sə ndəbay dō sə Ruma ahay, aday winen ma ga sariya fan bay daw?»

²⁶ Bahay sə suje ata a sləne matanan cəna, a zla à man ana bahay nga sə suje ata, a jan, a wa: «A nak mā ga həna nə maw? Dowan a anan nà, winen dō sə Ruma ahay!»

²⁷ Bahay nga sə suje ata a zla pə cakay ana Pol, a cəce panan: «Jo! Iken dō sə Ruma ahay daw?»

Pol a mbəḁahan apan, a wa: «Ayaw, nen dō sə Ruma ahay.»

²⁸ Bahay nga sə suje ata a jan: «Nen naa təra dō sə Ruma ahay nà, nə gucek dala bayak awan.»

Pol a mbəḁahan apan, a wa: «Əna nen nà, dō sə Ruma ahay kwa sə wahay nen.»

²⁹ Kwayan'a, suje a mə lavay zek a sə ndəbay anan aday à ja 'am ataya, tə mbəsak anan. Bahay nga sə suje ata a sləne sa jəka Pol nə dō sə Ruma ahay nà, a ma nga pə ajəjar, bina kə jawak anan tə calalaw ahay re.

Pol a ja 'am pa 'am sə məced sə Yahuda ahay

³⁰ Bahay nga sə suje ahay, a nan sa san anan tə dīdek a nə Yahuda ahay ta zlah pə Pol nə angama aday anaw. Anga nan, sidew a nà, a pəsak anan calalaw ahay à alay a Pol wa. A wa bahay sə gəḁan dundo anà way ahay anga Mbərom, tə məced sə Yahuda ahay fok, tə halay nga. A nay anan Pol uho, a tavay anan pa 'am sə dō ahay.

23

¹ Pol a zəzor anan dō sə lavay nga ataya, a wa: «Mərak uno ahay, nen nə ḁəfan apan anà Mbərom nə tə cəved a hus ahay biten.»

² Ananiyas, bahay nga su dō sə gəḁan dundo anà way ahay anga Mbərom a sləne 'am ata cəna, a jan anà dowan aya pə cakay ana Pol ata tə ḁəcan pa 'am.

³ Coy, Pol a jan, a wa: «Tə dīdek a Mbərom i dəcak i iken a, iken do sə mbadəmbada a anan! Iken mə njahay a sa ga sariya kawa ana Tawrita sa gan may, əna kə dəfak anan apan anə Tawrita sabay, kak ka wa tə dəco nə, na!»

⁴ Do a pə cakay ana Pol ataya ta jan nə: «Iken apan ki gənahən anə bahay nga su do sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom ata nə, kəkəməw? Sə tavay anan nə Mbərom!»

⁵ Pol a mbədahan atan apan, a wa: «Mərak uno ahay, na san sa jəka winen bahay nga su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom bay. Bina Deftere a ja nə: «Kā ja 'am lelibay a pu do mə tavay a pa 'am sə do ahay ata bay! *»»

⁶ Pol a san zle, ə wulen a tinen inde nə, azar su do aya nə Saduki ahay, azar aya dukwen Farisa ahay. Anga nan a jan 'am anə məced sə Yahuda ahay tə məgalak a, a wa: «Mərak uno ahay, nen nə Farisa ahay, aday wan sə Farisa ahay re. Ta zlah upo ə man a anan nə, anga na san zle, Mbərom i slabakay anan ahay do ahay ə məke wa tə sifa aya awan.»

⁷ A ja 'am ata cəna, Farisa ahay tə Saduki ahay tə dazlan anə avad uway sa 'am ata awan. Anga nan, tə gəzla zek jəban cew. ⁸ Anga Saduki ahay ta wa, dowan inde saa slabakay ahay ə məke wa ibay, maslay a Mbərom ahay ibay, apasay ahay dukwen ibay. Aday cəkəbay, Farisa ahay ta wa way ataya inde fok cite. ⁹ Abəbal awan a zəga, miter sə Tawrita aya azar a sa day sə Farisa ahay tə slabak, tə ngəraz, ta wa: «Mə njadak ines a dowan a anan kwa kərtək bay. Izəne tə dīdek a maslay a Mbərom kabay apasay kə jak anan 'am. Waya sa san anaw!»

¹⁰ Mawuswes məduwen a a slabak miza asa. Bahay nga sə suje ahay ata kə jəjarak anga tə saa ngəraw anan Pol i zek wa bay. Anga nan, a jan anə suje anahan ahay tə gəba anan Pol ə wulen sə do ahay wa, ta ma anan u doh sə suje ahay.

¹¹ Sə luvon ata awan, Bahay Yesu a kan zek anə Pol, a jan, a wa: «Kə jəjar bay! Kə dakak anan sləmay uno ə Urəsalima ə man a anan, aday ki i dakay anan ə Ruma matanan re.»

Yahuda ahay ta gan may sa vad anan Pol

¹² Sidew a nə, Yahuda ahay tə halay nga sa ma anan 'am i zek. Tə mbaday nə, ti pa awan bay, ti sa awan bay, si ti vad anan Pol aday. ¹³ Do a sa ban 'am ataya ti zalay kwa kuro fudo. ¹⁴ Ta zla ə man ana bahay sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom pi zek tə məced sə Yahuda ahay, ta jan atan, ta wa: «Mə mbadak mi pa awan bay, si mi vad anan Pol aday. ¹⁵ Həna nə, kwanay tə məced ahay, slənen do pə cakay ana bahay nga sə suje sə Ruma ahay, ə nay anan ahay Pol pa 'am a kwanay. Jen anan nə, a nak ikwen sə sləne anan 'am anahan ataya lele asa. Ata manay mi vad anan winen mənəna sə dəzley ahay pə cakay a kwanay a jiga awan.»

¹⁶ Əna wan ana mərak a Pol a inde a sləne ti vad anan Pol. A zla u doh sə suje ahay, a təkəren 'am ata anə Pol. ¹⁷ Pol a ngaman anə bahay sə suje ahay kərtək, a jan nə: «Zla anan wan a anan ə man ana bahay nga sə suje ahay aday. Way inde i jan.»

¹⁸ Suje ata a zla anan wan ata pə cakay ana bahay nga a tinen a kutok, a wa: «Pol dowan a mə ban ata a ngumo, a wa nə nay anan wan a anan pə cakay anak, anga a nan sa jak 'am inde.»

¹⁹ Bahay nga sə suje ahay ata a ban anan wan ata ə alay a wa, a zla anan kəcah tinen a cuwcuwwe. A cəce panan: «Ka wa məw?»

* 23:5 Ca pə Gurtaaki 22.27.

²⁰ Wan ata a jan, a wa: «Yahuda ahay tə banak sə cəce panak, sidew nà, ki zla anan Pol pa 'am ana maced' a tinen ahay, a nan atan sa pak sləmay pa 'am anahan lele asa. ²¹ Əna kə tamahan atan anan bay, anga do ahay inde tə zalay kwa kuro fudo, tə pəkak anan zek, ti ba anan. Fok a tinen a tə mbadak ti pa awan bay, ti sa awan bay, si ti vad' anan Pol aday. Tə lavak anan zek sa ga matanan, ta ba həna nà, 'am anak.»

²² Bahay nga sə suje ata a sləne matanan cəna, a jan anà wan ata, a wa: «Kà saa jan anà dowan ka nak su jo 'am a anan bay!» A mbəsakay anan kutok.

Bahay nga sə suje ahay a slan anan Pol à alay ana guverner inde

²³ Natiya, bahay nga sə suje ahay a ngaman anà bahay sə suje ahay cew, a jan atan, a wa: «Hilen anan nga anà suje ahay səkat cew, aday do sa jan pə pəles ahay kwa kuro cuwbe, do sə palat ahay səkat cew. Fok a tinen a tə lavay zek sa zla à Kaysariya sə luvon tə njamde dəsudə. ²⁴ Liven anan anan zek tə pəles ahay anà Pol, i jan apan. Kə dəzlen anan tə zay à man ana guverner Felikus.» ²⁵ Aday a vinde derewel a anan:

²⁶ «Nen Kəlawdiyus Lisiyas, anà Felikus, guverner məduwen awan. Iken inde zay bidaw?

²⁷ «Dowan a anan nà, Yahuda ahay ta ban anan, a nan atan sa vad' anan. Nə sləne sa jəka winen do sə Ruma ahay nà, ma zla manay tə suje ahay sə təmay anan. ²⁸ U no sa san ta ban anan pa maw. Anga nan, na zla anan à man sə maced' a tinen aya awan. ²⁹ Na tan à nga nà, kə gak way tədə sə tacay anan à dangay bay, mə zakay a asa, sa vad' anan à məke. Ta ban anan nə anga 'am sə pəra a tinen ahay vərre. ³⁰ Nə sləne sa jəka Yahuda ahay tə banak sə pəkan zek sa vad' anan nà, kwayan'a nə slənak anan ayak à man anak. Na jan anà do a sa ban anan ataya nə tã sa zlah apan à man anak.»

³¹ Suje ahay tə gəba anan Pol kawa ana bahay nga sə suje ahay sa jan atan ata awan. Sə luvon ata tə dəzle anan à wulen su doh sə Antipatris. ³² Sidew a nà, suje ahay sa zla tə saray ata ta may agay, əna do sə pəles ahay nə tə lagay anan Pol nà, dezl. ³³ Tə dəzle à Kaysariya nà, tə varan derewel ata anà guverner, tə mbəsakan anan ayak Pol à alay inde. ³⁴ Guverner ata a jangay anan derewel ata awan. A cəce pə Pol wa, winen do sə daliyugo wuraw. A tan à nga a nay à Silikiya wa nà, ³⁵ a jan, a wa: «À alay a do sa zlah apak ataya ta nak nà, ni sləne 'am anak awan.» Aday a jan anà suje ahay nə tã ba anan Pol ù doh sə bahay mbala Hiridus sa han ata awan.

24

Yahuda ahay ta zlah pə Pol

¹ Pə dəba wa a ga luvon dāra nà, Ananiyas, bahay nga su do sə gədan dundo anà way anga Mbərom, a zla à Kaysariya. Ta zla tatə maced' sə Yahuda azar aya, tatə Tertulus, do sa san sariya sə Ruma ahay. Tə dəzle pə cakay ana guverner Felikus kutok, ta zlah pə Pol.

² Tə ngaman anà Pol cəna, Tertulus a dazlan sa zlah apan pa 'am ana Felikus natiya: «Felikus, iken do ma ba awan, ava bayak a mə njahay ù kon a anan zay nə anga iken. Kon a anan a ndakay nà, anga asan way anak awan!

³ Ma njad' way ataya fok nà, anga iken. Mə nğarak anak.

⁴ «Na slak sə vəved' am pa 'am anak bayak a bay, əna kem, nə cəce panak anga sərəm anak, sləne anan 'am a anan mənjoek aday. ⁵ Ma tan à nga anà dowan a anan, winen do lelibay awan. Winen apan i pəkan 'am anà Yahuda ahay sə vəze pə do ahay pə daliyugo fok. Winen bahay nga su do sə ngaman atan Nazratu ahay ata awan. ⁶ A dazlan sa ga mənjadak pu doh sə mazla6 a

Mbərom, əna mə bənak anan. [Abay ma ja nə mi gan sariya kawa ana Tawrita a manay awan, ⁷ əna bahay nga sə suje ahay Lisiyas kə ngəzərak anan pumo wa sə məgala. ⁸ A wa dō sa zlah apan ataya tā nay pa 'am anak awan.] Kə cəcihek panan wa way ataya nà, iken a ki san way ataya fok nà, dīdek aya awan.»

⁹ Yahuda ahay fok, tə japay anan 'am a tinen tə dōwan ata, ta wa: «Way ana Tertulus sa ja ata nà, 'am dīdek aya awan.»

¹⁰ Guverner a sukwe alay pə Pol aday á ja 'am. Pol a wa: «Na san zle, ava bayak a iken dō sa gan sariya anà dō ahay pə daliyugo a anan. Anga nan, nə taslak mivəl sa vad uway pi zek wa, pa 'am anak awan. ¹¹ Kə zalak luvon kuro nga cew bay, na zlak à Urəsalima saa haran nga anà Mbərom. Kə wudihək anan 'am ata dūkwen, ki tan à nga nə kətana awan. ¹² Dōwan kà tak uno à nga ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, nen apan ni vad uway pa 'am tu dō bay. Kwa ù doh sə wazay a manay ahay, kwa à wulen su doh təkede, dōwan kà tak uno à nga nə slabakak anan avad uway tu dō bay re. ¹³ Dōwan inde à wulen a tinen saa tavay pa 'am a tinen a sa zlah upo ata dūkwen, ibay. ¹⁴ Əna ni jak way inde həna: Nen apan ni dəfan apan anà Mbərom a bije a manay ahay. Nen apan ni pərahan azar anà cəved a Yesu, cəved a aday ta wa pəra hinen ata awan. Aday dūkwen, nen nə dəfan apan anà way mə vinde à Deftere a Musa inde, pi zek tə Deftere ana dō maja'am a Mbərom ahay a təkə fok. ¹⁵ Manay tu dō a anaya dūkwen ma wa, Mbərom i slabakay anan ahay dō ahay à məkə wa, kwa dō dīdek aya awan, kwa dō lelibay aya awan. ¹⁶ Anga nan, nen apan ni rəzlen à nga sə njahay mənəna ines pa 'am a Mbərom aday pa 'am sə dō ahay fok matanan.

¹⁷ «Nə bərak uho ava bayak awan. Pə dəḅa wa na ma tə dala a à alay inde à Urəsalima, sa man zek anà dō uno ahay. Nə gəḅak anan dongo anà way ahay anga Mbərom re. ¹⁸ Tu to à nga ù doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, na ndav anan sa ga way sə təra dō cəncan a pa 'am a Mbərom ata awan. Nə halak anan nga anà dō ahay bay, aday abəbal awan ibay re. ¹⁹ Əna Yahuda ahay sə daliyugo sə Aziya nə inde à man ata awan. Tinen dūkwen, kak awan a inde sa zlah anan upo nà, tā nay ta ja anan pa 'am anak kwa! ²⁰ Kabay, dō a anan ataya ta jak səḅək uno sa ga à alay a nen pa 'am ana maced a manay aya ata bidaw? ²¹ A alay uno sə tavay pa 'am a tinen dūkwen, na jak 'am maza bay, si 'am inde kərtek. Na wa: “Ki gen uno sariya biten, anga dō ma mac aya ti slabakay à məkə wa nà, nə dəfak apan nga.”»

²² Felikus a san 'am sə cəved a Yesu zle lele, a jan atan, a wa: «Lisiyas, bahay nga sə suje ahay kà nak nà, ni ndav anan sariya a kwanay awan.» A jan anà dō ahay tā ta 'am kutok. ²³ A jan anà bahay sə suje a sa ba anan Pol ata dūkwen, á ba anan lele, əna tā sa bənan mbiyed bay, dō anahan ahay tā gan nga lele.

Pol a kadan bala anà atə Felikus tə Durusila

²⁴ Anahay pə dəḅa wa mənəjek nà, Felikus a may ahay tə uwar anahan Durusila, winen Yahuda ahay. A ngaman anà Pol, a sləne 'am anahan sə təkər ahay a dəf nga pə Almasihu Yesu nə kəkəməw ata awan. ²⁵ Pol a ja 'am pa 'am sə dīdek a Mbərom, sə alavan nga anà zek, sə sariya pə luvon sa ndav anan daliyugo ata awan. Əna Felikus a jəjar pi zek. A wa: «Coy kà slak! Zla way anak. Kà nak uno nà, ni i ngamak pac hinen asa.» ²⁶ A ga apan dūkwen, izəne Pol i varan dala. Anga nan, a taa ngaman nə pac pac, sa kəd bala tə winen.

²⁷ Pə dəḅa wa ava cew nà, Porkiyus Festus a bəmbad anan Felikus. Əna a nan à Felikus sə taslan anan mivəl anà Yahuda ahay. Anga nan, a mbəsak anan Pol hwiya à dangay.

25

A nan anà Pol nà, bahay sà Ruma à saa gan sariya

¹ Festus a dæzle à Kaysariya nà, a ga luvon maakan nà a slabak sa zla à Urəsalima. ² A man ata asa, bahay sà gəđan dungo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tu dō sə lavan nga anà Yahuda ahay, ta zlah pə Pol pə cakay anahan. Ta jan anà Festus: ³ «Kak kà zlak anak à nga nà, gəbəy anan Pol à Urəsalima.» Anga a nan atan sa vad anan Pol pə cəved.

⁴ Festus a mbədahan atan apan, a wa: «Pol winen à alay sə suje ahay inde à Kaysariya. Nen a dukwen ni ma à man ata bəse. ⁵ Lele a nà, dō sə lavak ikwen nga ahay tē pəruho azar à Kaysariya, ti zlah apan, kak awan a inde sa zlah apan nà, na.»

⁶ Festus kə njahak a Urəsalima i ga luvon jəmaakan kabay luvon kuro, a ma way anahan à Kaysariya. Sidew a dukwen, a zla ù doh sa ga sariya, a wa ta nay anan ahay Pol. ⁷ Pol a dæzlek ayak cəna, Yahuda ahay sa nay ahay à Urəsalima wa ata, ta van nga tew. Ta zlah apan tē cəved ahay cara cara ma da 'am aya awan, əna tē njadak nga sa 'am sə tavay apan bay. ⁸ Pol a mbəda 'am pi zek wa, a wa: «Na gak anan ines kwa anà Tawrita sə Yahuda ahay bay, kwa anà doh sə mazlab a Mbərom bay, kwa anà bahay sə Ruma bay.»

⁹ A nan à Festus sə taslan anan mivel anà Yahuda ahay. Anga nan, a cəce pə Pol wa: «Ki ngam sa zla à Urəsalima, ni saa gak sariya à man ata pə azlah a anan ataya daw?»

¹⁰ Pol a wa: «Nen mə tavay a pa man sa ga sariya ana bahay sə Ruma. Ti go sariya təde nà, à man a anan. Ka san zle, na gak anan ines anà Yahuda ahay bay. ¹¹ Kak abay na gak ines aday təde sa vad apan nen ata dukwen, nə cəcihek tē mbəsakay ahay nen bay. Əna kak awan a inde təde à 'am a tinen a sa zlah anan upo ataya ibay, dōwan a inde i mba apan sə varan atan nen à alay inde nà, ibay. Na gak amboh, zla anan sariya uno à man ana bahay sə Ruma ite!»

¹² Festus tu dō anahan ahay ta ma anan 'am i zek. Coy Festus a wa: «Kə cəcihek sa zla à man ana bahay sə Ruma ata nà, ki zla à man ana bahay sə Ruma a kutok!»

Pol winen pa 'am ana Agariya

¹³ A ga luvon ahay mənjoek pə dəba anahan a wa nà, atə bahay Agariya tə marak anahan uwar a tē ngaman Bernike, ta nay ahay saa jan 'am anà Festus à Kaysariya. ¹⁴ Tə njahay à man ata mənjoek nà, Festus a təkəren 'am ana Pol anà bahay, a wa: «Dowan a inde à man a anan tē bənay ahay à bahay ana Felikus wa. ¹⁵ A alay a nen à Urəsalima nà, bahay sə gəđan dungo anà way ahay anga Mbərom pi zek tē maced sə Yahuda ahay ta zlah apan, ta wa nà ban anan ta sa man anan mungok. ¹⁶ Əna na jan atan nà, pə sariya sə Ruma ahay nə dōwan a ta zlah apan ata pi zek tu dō anahan a sa zlah apan ataya, ti vad uway pi zek wa à man sa ga sariya. I mbədahan apan anà nga anahan pə way a tinen sa zlah anan apan ataya awan. Kak matanan bay nà, ti varan anan dōwan a ta zlah apan ata anà suje ahay bay. ¹⁷ Tinen a fok tē dæzley à man a anan cəna, na gak munok bay jiga awan. Sidew a kwayan'a nə njahay pə sariya awan, na wa tē gəbəy anan dōwan ata awan. ¹⁸ Dō a sa zlah apan ataya tē slabakak sa ja 'am, əna ta jak awan a inde lelibay a kawa anuno sə bayak apan ata bay. ¹⁹ Na ca apan asanaw nà, sə slabak à wulen a tinen cəna, avad uway sa 'am pə pəra a tinen ahay, aday pə dōwan a inde tē ngaman Yesu, kə məcak əna Pol a wa winen tē sifa awan. ²⁰ Nen dukwen nə sənək sə wudeh anan ləbara ata lelibay. Anga nan na jan anà Pol nà: «Ki ngam sa zla à Urəsalima daw? Mi i gak sariya à man ata awan.» ²¹ Əna Pol a cəce tã saa

gan sariya nà, àga bahay sə Ruma. Anga nan, na wa tâ ban anan lele hus pə luvon a ni saa slənan anan ayak anà bahay sə Ruma.»

²² Agaripa a mbədahan apan anà Festus, a wa: «Nen đukwen, u no sə sləne anan ləbara ana dowan ata awan.»

Festus a wa: «Ki i sləne anan sidew.»

²³ Sidew a cəna, atə Agaripa tə Bernike ta nay tə mazla6 sə bahay awan, do ahay tinen apan ti həran atan nga. Ta zla à man sə halay nga, tə bahay nga sə suje ahay pə kərtek awan, pi zek tu do sə wulen su doh a tinen lele aya fok re. Festus a wa tə gəbay anan Pol. ²⁴ Tə dəzley anan tə Pol cəna, Festus a jan anà bahay Agaripa, a wa: «Iken bahay Agaripa pə kərtek a tu do a mə japay aya à man a anan ataya fok, kə cinen anan anà dowan a anan zle. Yahuda ahay fok kwa à Urəsalima, kwa à man a anan, ta zlah apan pi nen. Tinen a fok ta wa nê mbəsak anan tə sifa bay. ²⁵ Əna na tak anan à nga anà awan a tədə sa vad anan apan ata bay. Aday winen a a cəce đukwen nê slənan anan ayak anà bahay sə Ruma. Natiya kutok, na gak anan may tâ saa gan sariya à man ata awan. ²⁶ Əna na san awan a ni vinden ayak anà bahay sə Ruma ata pə dowan a anan bay re. Anga nan, na nay anan pa 'am a kwanay, mə zakay a adəka nà, pa 'am anak, iken bahay Agaripa, anga aday pə də6a sə bənan bitem anà 'am anahan a wa nə, ni san way a tədə sə vinde apan ata kutok. ²⁷ Bina abayak nga uno kə ngəmak sə slənan ayak do anà bahay sə Ruma mənəna sə vinde anan way anahan a sa ga ata bay.»

26

¹ Agaripa a jan anà Pol: «Cəved inde mə varak a sa ja 'am pi zek wa.»

Pol a cakaf alay à mburom, a ga 'am pi zek wa, a wa: ² «Suse bahay Agaripa, nə taslak mivəl sa ja 'am uno biten pa 'am anak. Way ana Yahuda ahay sa zlah anan upo ataya fok, ni đakak anan. ³ Anga iken nà, ka san pəra sə Yahuda ahay zle, ka san way a tinen ahay sə bəbal anan awan ataya zle fok re. Anga nan, nə rəke panak nà, ban mivəl sə sləne anan 'am uno nə fok.

⁴ «Yahuda ahay fok ta san anjahay uno zle. Kwa à alay a nen ù kon uno cədəw a mba ata awan, ta san anjahay uno zle. Kwa à Urəsalima đukwen, ta san anjahay uno zle re. ⁵ Ta san zle kwakwa, nə pərahan azar nà, anà atətak way sə Farisa ahay, atətak way ma da 'am a cəvedəbay ata awan. Kà nak atan đukwen, ti side anan re. ⁶ Həna, nen à sariya inde tə tinen đukwen nà, anga nə đəfan idə anà way a Mbərom sə zlapay anan anà bije a manay ahay ata awan. ⁷ Zahav a manay ahay kuro nga cew đukwen, tinen apan ti đəfan idə anà way ata awan. Bina tinen apan ti đəfan apan anà Mbərom, luvon tə ipec nà, anga na awan. Ba məduwen, Yahuda ahay ta zlah upo nà, nə đəfan apan nə anà 'am ata awan. ⁸ Kwanay Yahuda ahay, kə təmihen sa jəka Mbərom i mba apan sə slabakay anan do ma mac aya à məke wa bay nà, angamaw?

⁹ «Nen a ta nga uno đukwen, nə rəzlek anan à nga wa sa nes anan sləmay a Yesu sə Nazaratu ata awan. ¹⁰ Na ga mer su way ata nà, à Urəsalima. Bahay sə gədan dundo anà way ahay tə varak uno cəved sə dərəzl anan do a Yesu ahay à dangay. Ta sak a gan atan sariya sa vad atan à məke đukwen, a taa zlo à nga re. ¹¹ Saray bayak awan, na zlak ù doh sə wazay ahay, nə bənak atan mbiyed cəvedəbay. Na gak atan bəlaray sə təra anan sləmay a Yesu à məndak. Mivəl kə zəbak nen tə mindel, hus na zlak à wulen su doh su kon ahay dərən dərən aya saa gay atan ahay alay à man ataya wa re.

¹² «Natiya, pə luvon a inde, nen apan ni zla à Damas. Sə vuro cəved a nà, bahay sə gədan dundo anà way ahay. ¹³ Ba məduwen, man ipec a ga nà, nə canan anà jiyjay sə awan a nay à mburom wa, a zalay jiyjay ana pac nə

gam gam lele. A van umo nga tew, manay tu do uno sa zla jiga ataya awan. ¹⁴ Manay a fok mə slahay mbortoto à mändak. Aday nə sləne dungo a u jo ahay 'am ta 'am sə Yahuda ahay, a wa: "Sol, Sol, kə jugwar puno wa 'am jiga nà, angama kərtek anaw? Iken apan ki njahay pə kudes anak anga sa ga vərəm ti nen."

¹⁵ «Nə cəce, na wa: "Iken nə wayaw, bahay uno?"

«Bahay Yesu a mbəduho apan, a wa: "Nen Yesu, dowan a iken sə jugwar panan wa 'am ata awan. ¹⁶ Əna slabak, tavay! Na kak zek nà, aday kə təra do si mer su way uno. Nə walak iken sa jan anà do ahay way nen sa kak anan ata, tə way nen saa dəkak anan ata re. ¹⁷ Ni tam iken à alay sə Yahuda ahay wa, tə alay su do su kon azar aya ata wa fok re. Ni slan iken pə cakay a tinen, ¹⁸ anga aday kə təban atan anan ide, kə nay atan i ide zənzen a wa, i ide jiyjay a inde, kə tam atan à məgala ana Fakalaw wa, kə zla atan à alay ana Mbərom inde. Natiya kutok, ti njad apəse 'am sə ines a tinen ahay, ti zla à man sə njahay ana Mbərom pə kərtek a tu do anahan sa daf nga pi nen a azar ataya awan."

¹⁹ «Anga nan kutok, bahay Agaripa, nə dəfan apan nà, anà way Mbərom su ko anan ahay kwa à mburom wa ata awan. ²⁰ Na lah sə wazay anan 'am ata nà, à Damas, à Urəsalima, aday pə daliyugo sə Yahudiya fok. Pə dəbə anahan a wa, nə pərahan azar sə wazan anà do su kon azar aya re. Nə wazan atan nà, tē mbəsak ines a tinen ahay, tē mbədə 'am pə Mbərom, tā ga mer su way a tədə anga tə mbədəhak anan ləen anà ines ata kutok. ²¹ Yahuda ahay ta ban nen u doh sə mazləb a Mbərom nà, anga nan. A nan atan sa vad nen à məkə sa ndaw. ²² Əna hus ahay həna biten, Mbərom kə mbəsakak nen bay, kə mak uno zek. Anga nan, nen mə tavay a pa 'am sə do ahay fok anga sə dəkay anan didek sa 'am anahan anà do lele aya pi zek tu do kəriya aya awan. Nə wazak awan maza bay, si way ana Musa tu do maja 'am a Mbərom ahay sa ta ja apan ti təra ataya awan. ²³ Ta wa: Almasihu i sa lirew, i mac, aday i lah sə slabakay à məkə wa, i kay anan jiyjay sə sifa anahan anà Yahuda ahay, aday anà do su kon azar aya ite re.»

²⁴ Pol winen apan i təkər 'am ata matanan mba, Festus a jan tə məgalak a, a wa: «Pol, kə vawak nga! Asan way anak a kə zalak ata, kə tərak iken à mändak. Ka san awan sabay.»

²⁵ Pol a mbədahan apan anà Festus, a wa: «Ba məduwen, nga a vuwo bay! Wita 'am tədə ni jak anan ataya, aday 'am didek aya re. ²⁶ Agaripa dukwen a san zle coy, awan a inde mi dər aya uda panan wa ibay, anga tə təra aday nà, à midər aya inde bay. ²⁷ Iken bahay, kə dəfak nga pa 'am ana do maja'am a Mbərom ahay bidaw? Na san zle, kə dəfak patan nga.»

²⁸ Agaripa a jan anà Pol: «Bəse matanan ca, a nak sə təra nen do ana Almasihu a daw?»

²⁹ Pol a mbədahan apan, a wa: «Kwa à ga nə bəse həna, kwa à ga nə bəse həna bay, nen apan ni gan amboh anà Mbərom nà, iken tu do sə sləne 'am a anan ataya fok nə kə tərən kawa nen a re, əna tə calalaw aya à alay inde bay.»

³⁰ Matanan, bahay tə guverner tatə Bernike fok tə slabak à man ata wa. ³¹ Tinen apan ti zla way a tinen ata nà, ta jan i zek ahay, ta wa: «Dowan a anan nà, kə gak way lelibay a tədə sa vad anan à məkə kabay sə tacay anan apan à dangay bay.»

³² Bahay Agaripa a jan anà Festus, a wa: «Ta wa abay dowan a anan à cəce tā sa gan sariya à Ruma bay nà, dī mbəsak anan.»

¹'Am a sa jəka mi zla pə daliyugo sə Italiya tə kwalalan ata a tavay nga nà, tə varan anan Pol tu dō a azar a ma ban ataya à alay inde anà Yuliyus, winen bahay sə suje à wulen ana suje ana bahay sə Ruma ahay. ²Ma zla à kwalalan inde kutok. Kwalalan ata nà, a nay à wulen su doh sə Adaramitiya wa, man sa zla ta 'am sə bəlay pə daliyugo sə Aziya. Dowan a inde tə ngaman Aristarkus, winen dō sə Tesaloniki ahay pə daliyugo sə Makedoniya, winen tə manay re.

³Sidew a nà, mə dəzle à Sidon. Yuliyus sə dōwan ata nà, a gan sumor anà Pol ta sə varan cəved' à zla à man ana car anahan ahay tã gan nga. ⁴Mə slabakay ahay à man ata wa kutok, ma van nga anà Kiprus ta day sə alay puway, bina ta day sə alay gula nà, mad' kə varak umo cəved bay. ⁵Ma zla bəse tə daliyugo sə Silikiya tə Pamfliya, mə dəzle à wulen su doh sə ngaman Mira ata pə daliyugo sə Lisiya. ⁶Bahay sə suje ahay a tan à nga anà kwalalan hinen nə, à man ata awan. Kwalalan ata dukwen, a nay à Aleksandriya wa, aday i zla à Italiya. A daf uda manay kutok.

⁷Luvon ahay əngal nà, ma zla anga anga tətibay. Kà dak umo 'am sə dəzle à Kənidus. Mad' kə gafak umo 'am sa zla pa 'am. Anga nan, ma zla tə daliyugo sə Kereta, ta day sa mad'ibay ata awan, ma zla ta day sə ngaman Salamoni ata awan. ⁸Sa zla pa 'am kà dak umo 'am, əna mə dəzle à man a sə ngaman Man sə Dazay Lele ata awan, winen daren tə wulen su doh sə ngaman Lasaya ata bay.

⁹Ma gak ayak munok pə cəved' bayak awan. Azar uko sa ga sumaya ata dukwen, alay a kə ndəvak. Aday azla tə kwalalan dukwen, a da 'am cəvedəbay, anga alay sə vəvara ahay kà slak. Anga nan, Pol a jan anà dō sa bal kwalalan ataya, a wa: ¹⁰«Kwanay dō ahay, azla a mənuko a anan i i dak uko 'am. Way a mənuko ahay ti i lize tə kwalalan a təke. I dahay pə way ahay cəna coy bay re, sifa a mənuko aya dukwen kà nak ti lize.» ¹¹Əna bahay sə suje ahay tə tinen ata a təma dam nà, 'am ana bahay nga sə kwalalan ta 'am ana dō sa bal kwalalan ata sa ja, bina 'am ana Pol cəna, a gan may bay. ¹²Mə zakay a dukwen, man a sə tavay uda ata nà, lele sə tavay uda tə alay sə vəvara a bay. Anga nan, zek məduwen su dō a dukwen a gan may sə slabak à man ata wa. Kàk i ga zek cəna, ti i ba à Fenika. Fenika ata dukwen nà, man sə tavay sə kwalalan ahay pə daliyugo sə Kereta. A mbəda 'am pə bəlay si ta day sa pac sə slahay ù doh.

Vəvara məduwen a a slabak

¹³Mad' sə walay a dazlan sa bal mənəcək mənəcək cəna, a ga patan nə tə njadak way a sa zlan atan à nga ata awan. Tə pəsak anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata awan. Ta zla ta 'am sə bəlay sə Kereta ata gəlan'a. ¹⁴Əna kə njahak bay jiga awan, vəvara a məgala sə ngaman Urakilon ata a nay à dara wa, a slabak pumo. ¹⁵Kwayan'a a ban anan kwalalan gec, a mba apan sə tavan pa 'am bay. Anga nan, mə mbəsak anan vəvara ata à dərōd anan adəka cukutok. ¹⁶Ma zla bəse tu kon a sə ngaman Kawda winen à a'am inde ata awan. Ma man uda pə vəvara wa mənəcək. A man ata wa kutok, ma ban anan kwalalan a manay à cədəw ata sə məgala anga aday à saa lize pumo wa bay. ¹⁷Tə cakaf anan kwalalan a cədəw ata, ta daf anan à məduwen inde. Pə dəba anahan a wa, ta ban anan winen a məduwen ata tew tə lifer. Dō sa bal kwalalan ahay tə jəjarak sa mban anà wiyen sa day sə Libiya. Anga nan kutok re, tə pəsak anan zana sa haw anan kwalalan ata awan. Tə mbəsakan anan kwalalan anə mad' à zla anan kawa sa nan kutok.

¹⁸Vəvara kə mbəsakak sa bal bay hway apan. Anga nan, sidew a nə tə guce anan way ahay à kwalalan wa. ¹⁹Sidew a hinen asa, tə guce anan dədom sə kwalalan azar aya pi zek tə zana anahan azar aya tə alay a tinen aya awan.

²⁰ Mə canak anan anə pac bay, anə mawuzlawazl bay, i ga luvon ahay bayak awan. Vəvara ata kə mbəsakak sa bal bay. Manay aya dukwen, ma jak sa jəka mi tam bay a re.

²¹ Kə njahak bayak a dō ahay ta pak awan bay. Natiya kutok, Pol a slabak, a jan atan, a wa: «Kwanay dō ahay, suwan abay kə təmihen 'am uno sa jak ikwen ata, dē slabak à Kereta wa bay. Kə təmihen matanan cəna, tiya nà, dī ga dāce bay, way a mənuko ahay ti lize puko wa bay re. ²² Əna həna nen apan ni cəce pikwen wa, bənen mbac lele. Dəwan saa mac kwa kərtek ibay, si kwalalan saa lize dəkdek. ²³ Anga avad a sə luvon bine siwaw nà, Mbərom uno nen sə dəfan apan ata a slənay ahay maslay anahan pə cakay uno, ²⁴ a wa: “Pol, kə jəjarak, Tə dīdek a ki tavay pa 'am ana bahay sə Ruma. Təma! Mbərom kə gak anak sumor, bina dō a anaya à kwalalan inde ata fok ti lize kwa kərtek bay.” ²⁵ Anga nan, dō ahay, kə jəjiren bay. Nə dəfak nga pə Mbərom, i ga anan kawa anahan a su jo ata awan. Dəwan i lize bay. ²⁶ Aya əna, vəvara i lize anan kwalalan a anan pu kon a inde à mamasl sə bəlay.»

²⁷ Kə gak həna luvon kuro nga anahan a fuđo, vəvara winen apan i ra manay sa man nga à bəlay a məduwen ata inde hwiya. Man luvon a ga cəna, a ga pu dō sa bal kwalalan ahay nà, manay apan mi dəzle pə yugo. ²⁸ Tə dazay anan liber tə rəslom ma bən aya apan ata à a'am inde, anga sə lavay anan sədek sə a'am awan. Ta tan à nga nà, a'am a nə sədek i ga miter kwa kuro fuđo. Tə hədek mənjoek asa, ta tan à nga i ga miter kwa kuro maakan. ²⁹ Tə jəjarak, anga vəvara i sa zla anan kwalalan à man sə pəkərad ahay. Anga nan, tə dazay anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ataya fuđo ta sə dəba sə kwalalan. Tinen apan ti ga amboh, aday ide à cəde bəse. ³⁰ Də sa bal kwalalan ahay, abay a nan atan sə dazay wa aday ti zla way a tinen. Tə dazay anan wa kwalalan a cədəw ata awan, ta ga kawa abay a nan atan sə dazay anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata, ta day sa 'am ana kwalalan a re. ³¹ Əna Pol a dazlan sa jan anə suje ahay pi zek tə bahay a tinen, a wa: «Kak dō sa bal kwalalan ahay tə njahak à kwalalan inde bay cəna, ki tamen bay.» ³² Matanan, suje ahay ta slad anan liber sa bən anan kwalalan a cədəw ata pə kwalalan məduwen ata awan, tə mbəsakak anan ayak kwalalan a cədəw ata a slahay à a'am inde.

³³ Coy ide winen apan i cəde bəse kutok, Pol a jan atan nə tã pa way, a wa: «Luvon kuro nga anahan a fuđo, kə jəjiren, ki pen awan bay. ³⁴ Kak a nak ikwen sa tam anan sifa a kwanay nà, kem, pen way həna mənjoek kutok. Əna kwa sibək sa nga a kwanay kərtek saa lize nà, ibay.» ³⁵ A ndav anan 'am anahan ata cəna, a gəba way sa pa, a ngəran ayak anə Mbərom pa man sə tinen a tinen ahay fok. A gəzla anan i zek wa, a dazlan sa pa. ³⁶ Ajalay nga a tinen a fok a dəle, ta pa way kutok. ³⁷ Də a abay à kwalalan inde ataya mə baslay zek manay səkat cew tə kwa kuro cuwbe nga anahan mbərka (276). ³⁸ Ta rah lele nà, tə guce anan ndaw à a'am inde anga aday kwalalan à ba sabay.

Kwalalan ana atə Pol kə lizek

³⁹ Ide a cəde lele kutok nà, dō sa bal kwalalan ahay fok, ta san sa jəka tinen ahaw bay jiga awan. Tə canan anə man sə wiye sa 'am sə bəlay. Kak i ga zek nà, a nan atan abay sa zla anan kwalalan à man ata aday à nga udə awan. ⁴⁰ Anga nan, ta slad anan liber sə njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ataya, tə mbəsak atan à a'am inde. Tə dazlan tə pəsak anan liber sə dədom sa tan cəved anə kwalalan ataya awan. Tə cakaf anan zana sa day sa 'am sə kwalalan, anga aday vəvara à zla anan kwalalan pa man sə wiye ata awan. ⁴¹ Əna kwalalan a tavay way anahan dek, anga man ata nə sədek

bay. Kwalalan a nga ta day sa 'am à wiyen inde gec. Məsugurndolon sə a'am a nay, a kad'an an kwalalan ta sə dəba anahan a wa.

⁴² A nan abay anà suje ahay sa vad' anan dō sə dangay ahay anga tã saa zləzlov aday sa haw way a tinen ahay bay. ⁴³ Əna bahay sə suje ataya a gafan atan 'am sa ga kawa ana tinen sə bayak ata awan, anga a nan sa tam anan sifa ana Pol. Coy, a jan anà dō sa san sə zləzlov ataya tã lah pa 'am à a'am inde. ⁴⁴ Anà dō azar aya ite nà, a jan atan nə tã ban alay à dədom sə kwalalan ma kad' ataya, ti dazay anan à a'am inde. Mə dəzle pə dədala fok a manay a zay nà, matanan kutok.

28

Pol winen à Malta

¹ Mə dəzle pə dədala zay nà, mə sləne sləmay ana man ata nə tə ngaman Malta. ² Dō sa man ataya tə təma manay tə ataslay mivəl a lele. Tə hanan umo uko, anga iven winen apan i ga, aday mad' dukwen a ga ike. ³ Pol a ray dədom sa pak pə uko. Uko sa ban pə dədom cəbak ata nà, dədew a nay ahay à dədom ata wa, a rac anan Pol pə alay. ⁴ Dō su kon ataya tə canan anà dədew mə tapan a pə alay ata nà, ta wa: «Avad' uway a ibay! Dowan a anan nə dō sa vad' nga su dō. Kwa à ga həna kə təmak à a'am wa dəp nà, mbərom a mənuko sə ngaman Didek ata nə i mbəsak anan tə sifa a bay.» ⁵ Aya əna, Pol a mbazlay anan dədew ata, a slahay ù uko inde. Awan kə hanak apan kwa mənjoek bay. ⁶ A ga patan nà, i mac bəse, kabay alay anahan i tar. Əna kə njahak bayak a, awan kə gak anan bay. Tə bayak asa, ta wa: «Cəkəbay, i ga nà, winen nə mbərom a kərtek a re!»

⁷ Bahay sa man ata nà, tə ngaman Publiyus, doh anahan a nə dərən ta man ata bay. A ra manay əga winen, mə njahak luvon maakan, winen apan i pan umo way lele. ⁸ Bəbay ana Publiyus ata, winen mə nahay a, nga a bərzlan, aday azay a ruhan re. Pol a zla à man ana dōwan a dəvac ata, a ga amboh anga winen, a dəfan alay pa nga, a mbar anan. ⁹ Pə dəba anahan a wa dukwen, dō sə dəvac sa man ata azar aya fok ta nay à man ana Pol, a mbar atan. ¹⁰ Tə varak umo magwagway ahay bayak awan. Manay apan mi zla way a manay coy, mi ján à kwalalan inde dukwen, tə varak umo way sa man umo zek pə cəved' ahay re.

Pol a slabak sa zla à Ruma

¹¹ Pə dəba anahan a wa kiya maakan nà, ma zla tə kwalalan sa nay ahay à Aleksandriya wa. A alay sə vəvara nà, kwalalan ata winen à man ata awan. Kwalalan ata nà, tə ndakak apan pəra sə mbərom ahay cew, tinen muwsa ahay sə ngaman Kastor tə Polok ata awan. Kwalalan ata kə vak à man ata awan. ¹² Mə dəzle à wulen su doh sə ngaman Sirakus ata awan, mə njahay à man ata luvon maakan. ¹³ Mə slabak à man ata wa, ma zla à wulen su doh sə ngaman Regiyus ata awan. Sidew anahan a nà, mad' sə walay a dazlan sa bal. Sidew a asa, mə dəzle à man sə dazay à Potiyoli. ¹⁴ Ma tan à nga anà dō a Yesu ahay à man ata awan. Ta jan umo nə mə njahay əga tinen lumo pam lele. Mə lavay zek sa zla à Ruma nà, matanan kutok. ¹⁵ Mərak ahay à Ruma tə sləne ləbara a manay nà, ta nay ahay à wulen su doh sə ngaman Lumo sə Apiyas, aday à wulen su doh sə ngaman Man sə Tavay Maakan ata awan, anga aday mə zlangay tə tinen. Pol a canan atan cəna, a ngəran anà Mbərom, anga kə njadak məgala.

¹⁶ Mə dəzle à Ruma cəna, tə varan cəved' anà Pol sə njahay ù doh anahan cara, əna suje inde a ba apan.

Pol winen à Ruma

¹⁷ Pə dəba anahan a wa luvon maakan cəna, Pol a ngaman anà dō sə lavan nga anà Yahuda ahay à Ruma ataya awan. Tə halay nga lele nà, a jan atan, a wa: «Mərak uno ahay, na gak awan pu dō a mənuko ahay bay, na gak awan pə atətak way ana bije a mənuko ahay bay, əna tə bənak nen à Urəsəlima, tə varan ahay nen à alay inde anà Ruma ahay. ¹⁸ Tə cəce puno wa way uno sa ga ata nà, a nan atan abay sə mbəsak nen, anga ta tan à nga na gak awan a inde tədə ti vad apan nen a bay. ¹⁹ Əna a nan anà bahay sə Yahuda ahay tē mbəsak nen bay. Anga nan, nə cəce, na wa tū su go sariya əga bahay sə Ruma, kwa à ga nə na gak anan may sa zlah pu dō uno ahay bay dəp nà, na. ²⁰ Anga nan kutok, nə cəce, na wa dē zlangay, bina u no kə sənən tə jaway nen kawa həna anan dükwen, anga na daf nga pə dōwan a Isəra'ila ahay fok sa ba ata awan.»

²¹ Tə mbədəhan apan, ta wa: «Manay mə slənek awan a anga iken ibay. Dōwan inde kà nak ahay tə derewel a à alay inde anga iken à Yahudiya wa ibay. Mərak ahay tə təkərek umo ləbara sə awan lelībay pə iken ibay a re. ²² Əna ma gan may nà, mō sləne tə alay a manay a, 'am anak awan, anga kwa aha fok cəna, dō ahay tə kədəy anan dō ana Yesu ahay.»

²³ Ta daf luvon a aday ti i halay nga asa ata awan. Luvon ata a dəzley ahay cəna, dō sə halay nga à man ana Pol ataya tə zalay sə kwakwa ata awan. Pol a dakan atan anan 'am sə bahay a Mbərom nə hway. A rəzlen à nga sə dakan atan anan 'am a Yesu nə ndəkərkərre tə cəved sə Tawrita, aday tə deftere ana dō maja'am a Mbərom ahay fok. ²⁴ Azar sə dō ahay tə təmahak 'am a Pol sa jan atan ata awan, əna azar sə dō ahay aya tə təmahak itəbay. ²⁵ Tinen apan ti vad uway à wulen a tinen, aday ta ta 'am kutok. Əna ta saa ta 'am ata nà, bə Pol kà jak atan 'am inde kərtek, a wa: «Way ana Apasay Cəncan a sa jan anà bije a kwanay ahay tə dungo ana dō maja'am a Mbərom Ezaya nà, dīdek awan. ²⁶ Mbərom a wa:

“Zla, ka sa jan anà dō uno ahay nà:

Ki pəken sləmay lele, əna ki sənən awan bay.

Ki zəzuren way lele, əna ki cinen anan anà awan bay.

²⁷ Anga dō a anaya nà, nga a tinen nə mə kuray aya awan,

tə rədak anan sləmay a tinen ahay,

tə tacak anan idə a tinen ahay.

Kak matanan bay cəna,

abay ti canan idə,

ti sləne sləmay,

ti san way,

ti mbədə 'am pi nen, ni mbar atan.*”»

²⁸ Pol a jan atan asa, a wa: «Sənən a kutok nà, Mbərom kə təbak cəved sa tam anà dō su kon azar aya həna. Tinen nà, ti sləne ləbara anahan.»

[²⁹ Pə dəba sa 'am ataya wa nà, Yahuda ahay ta zla way a tinen, tinen apan ti vad uway tə mindel à wulen a tinen.]

³⁰ Ava cew nà, Pol mə njahay a ù doh sə masa. A təma mbəlok anahan ahay fok nə lele. ³¹ A wazay anan 'am sə bahay a Mbərom, a dakan anan ləbara ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu anà dō ahay. A ja 'am mənəna əjajar, aday dōwan kə gafak anan 'am bay.

* 28:27 Ca pə Esaaya 6.9-10.

Derewel **ana Pol** sə **vinden ayak anà** dō sə **Ruma ahay** **Adakay way pə deftere a anan**

Derewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kə tərak wulen su doh zek məduwen a sə daliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pə cəved a Mbərom sə varan anà dō ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a dakay anan zek anahan (1.1-17)

Pa 'am a Mbərom nà, dō ahay fok ta gak ines (1.18 - 3.20)

Mbərom a təma dō ahay nə kəkəməw (3.21 - 4.25)

Anjahay wiya su dō sa daf nga pə Yesu ahay (5.1 - 8.39)

Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay (9.1 - 11.36)

Anjahay su dō a Yesu ahay à wulen a tinen inde (12.1 - 15.13)

Aja 'am ahay (15.14 - 16.27)

Pol a jan ayak 'am anà dō sə Ruma ahay

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, dō si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumō aday nê təra dō maslan anahan awan, nen mə walay a sə dakay anan ləbara anahan mugom a anà dō ahay. ² Ləbara ata aday nà, Mbərom a kə zlapak uko anan ahay tə dungo ana dō maja'am anahan ahay kwakwa, tə vinde anan à Deftere anahan inde. ³ Ləbara ata nà, pə wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mə wahay a pə daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. ⁴ Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa tə məgala ana Apasay Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a dakay anan nə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. ⁵ Tə winen a kutok, Mbərom a təra nen dō maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nà zla saa dakay anan 'am anahan anà dō su kon azar aya awan, aday tã daf apan nga, tã dəfan apan lele. Natiya, ti həran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

⁶ Kwanay Ruma ahay, kwanay dukwen à wulen su dō ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kə tərən dō ana Yesu Almasihu ahay. ⁷ Anga nan kutok, nə vindek ikwen ayak nà, à kwanay dō a Mbərom a sə pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kə tərən dō anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tã gak ikwen sumor, aday tã varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

⁸ Mama'am aday nà, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga dō ahay bayak a pə daliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki dəfen nga pə Yesu Almasihu. ⁹ Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nə bayak nə pə kwanay awan. Way a nen sa ja həna ata dukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am didek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a dukwen tə mivəl kərtek awan. Na gan mer su way sə dakay anan ləbara a mugom a pə wan anahan Yesu Almasihu.

¹⁰ Na gan amboh hana, aday à vuro cəved sa zlak ayak əga kwanay. Kak way ata kə zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. ¹¹ Anga na gak anan may nə bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan

a sə vuro ataya awan, anga aday kê njidən mægala anahan. ¹² Na ja adəka nà, varuko anan mægala i zek ahay lele, anga mənuko də dəfak nga pə Yesu Almasihu.

¹³ Mərak uno ahay, u no dukwen, sənən apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak əga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njadək cəved a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kê zəgihən anan sə pərahan azar anà Yesu lele. ¹⁴ Mbərom kə varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni dakan anan ləbara ata anà dō ahay fok. Nə dakan anan anà dō mə vəzle aya aday anà dō mə vəzle a itəbay ataya re. Nə dakan anan anà dō mə jangay aya aday anà dō mə jangay a itəbay ataya re. ¹⁵ Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə dəkək ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

Ləbara ana Yesu nà, mægala awan

¹⁶ Nen tə ataslay mivəl a sə dəkay anan ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga ləbara a mugom ata nà, mægala ana Mbərom uda awan sa tam anan dō sa daf nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varən cəved pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù dō su kon azar aya re. ¹⁷ Ləbara a mugom ata a dəkay aday nà, Mbərom a təra anan dō zənzen a, dō didek a pa 'am anahan a nə kəkəməw. A nan nà, dō ahay tã daf nga pa wan anahan cəna coy. Cəved maza inde sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa: «Dowan a kə dəfak nga pə Mbərom cəna, i təra anan dō didek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa didek awan.*»

Mbərom a ga mivəl pə ines sə dō ahay fok

¹⁸ Aya əna, mivəl a Mbərom winen apan i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su dō zənzen awan, bina tinen tə dəfan apan bay, tə hərən nga bay. Mbərom i gan atan sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kə mbəsak anan cəved anà dō azar a sa san anan didek a Mbərom sabay. ¹⁹ Mbərom i gan atan sariya, anga ta san cəved sa tam zle. Ba kə dəkək atan anan cəved ata awan, əna tə bənək anan bitem anà cəved ata bay. ²⁰ Mbərom a aday nà, winen kəkəməw? Kula dowan kə canak anan bay. Əna a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà, way anahan a mə ndakay ataya tə dəkay anan nə winen Ba Mægala pa sə viyviya awan, aday winen dō kərtek Mbərom a way anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan, dō ahay ti mba apan sa njad alay sa 'am tətə sabay.

²¹ Natiya kutok, kwa à ga nə ta san Mbərom zle dəp nà, tə hərək anan nga aday tə ngərak anan kawa abay tədə sə hərən nga aday sə ngəran anà Mbərom ata bay. Adəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə way kəriya aya awan. Asan way a tinen kə hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay. ²² Tə bayak adəka nà, ta san way zle, cəkəbay tinen bəlbəle aya awan. ²³ Tə varak anan mazləb anà Mbərom, dō sa mac itəbay ata, sabay. Ta ma nga nə sə dukwen gərmec ù vo anà pəra ahay sa ga minje tu dō zənzen aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiəfə ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara cara.

²⁴ Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak atan sa ga way sa zlan atan à nga, way ləlibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay sa ga məsagar pi zek ahay. ²⁵ Tə mbəsak Mbərom, dō sə didek, anga sə pərahan azar anà way mungwalay aya awan. Tə hərən nga adəka nà, anà way a Mbərom sə ndakay ataya awan.

* 1:17 Ca pə Habakuk 2.4.

Tinen mbəsak zek a Mbərom a do sə ndakay way ataya awan, dowan a abay tæde sə həran nga, sə ngəran pa sə viyviya ata awan. Amen.

²⁶ Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tã ga way sə waray a sa zlan atan à nga cəvedabay ata awan. Uwar ahay, tã mbəsak sə nahay tã mungol ahay, ta ma nga sə nahay adəka nã tã uwar car aya awan. Way ata dukwen nã way sa zlan à nga anã Mbərom bay. ²⁷ Mungol ahay dukwen ta ga nã matanan, tã mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa gan may adəka nã, anã mungol ahay kawa tinen aya awan. Natiya kutok, atã mungol tã mungol tinen apan ti ga way ma ga waray aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a tinen ataya, tinen apan ti ngəzahay sariya pi zek anga ines a tinen ataya awan.

²⁸ Do ataya tã pəlay sa san Mbərom bay. Anga nan, winen a kã mbəsakak atan aday tã nes anan abayak nga a tinen matanan kutok, tã ga way lelibay aya bayak awan sa zlan atan à nga. ²⁹ Mivel a tinen nã, ma rah aya tã way lelibay aya cara cara bayak awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə do ahay, tinen sədøk aya awan, sarak aya awan, tinen apan ti vad do, tinen apan ti tære, tinen apan ti njəkan uda anã do ahay, tinen huwan aya awan, tinen apan ti gədan azar anã do azar awan, ³⁰ tinen apan ti ja 'am lelibay aya pə do ahay, ti nan ide anã Mbərom, ti gənahan anã do ahay, ti həran nga anã zek a tinen, ti zlapay awan aya awan, tinen apan ti pəlay nã cəved wiya sa ga ines ahay, tã dafan apan anã bəbay a tinen ahay kabay anã may a tinen ahay sabay, ³¹ ta san way lele aya sabay, ta san pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə pəlay do sabay, dowan a gan atan i zek wa itəbay re. ³² Aday dukwen, do ataya ta san zle, Tawrita a Mbərom kã jak pə sariya ana do ataya awan, ti njad amac. Kwa à ga nã ta san zle dəp nã, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nã, tinen apan ti həran nga anã do sa ga way ataya kawa ta ga nã way lele aya awan.

2

Sariya a Mbərom saa gan anã do ahay ata awan

¹ Kwa à ga nã iken waya waya, san apan aday nã, kak iken apan ki man anan mungok anã do pə ines cəna, ka man anan mungok ata nã, anã zek anak awan re, anga ki mba apan sa njad alay sa 'am sabay, bina iken a dukwen ka ga nã way a lelibay ataya re. ² Da san apan zle asanaw, kak Mbərom kã gak anan sariya anã do sa ga way matanan ataya nã, sariya anahan nã didek awan. ³ Iken do sa man anan mungok ù do pə way lelibay aya aday iken a ka ga way ataya re ata nã, ki saa tam pə sariya a Mbərom a wa nã kəkəma kəla anaw? ⁴ Adəka bay, i ga nã, tiya nã kə kədey anan sumor a Mbərom tã munapanaw anahan dage? Kã kədey anan anga Mbərom a ngam sa gak sariya fan bay ata bidaw? A gak sumor ata dukwen, aday kã njad alay a sa yam pə ines anak ahay aday nã, ka san bidaw?

⁵ Iken nã, kurkwilen à slamay anak inde, a nak sa yam pə ines anak bay adəka. Tə alay anak awan, a nak Mbərom à gak sariya anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nã, ki ga dæce nã, bayak awan. Anga pə luvon ata cəna, Mbərom i gan sariya anã do ahay fok tã cəved awan. ⁶ I varan anã do ahay fok nã pə way a tinen aya sa ga ata awan. ⁷ Do hinen ahay tã rəzlen à nga wa anã mer su way lele aya, aday ti gan may anã mazlaḅ a Mbərom a saa varan atan ataya awan, ti gan may anã zlangar a anahan, ti gan may anã sifa sa ndav bay ata awan. Anã do ataya kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav bay ata kutok. ⁸ Əna do azar aya ite, ti vaze pə Mbərom. 'Do ataya ite nã, do sa ngam didek itəbay ataya awan, aday tã pərahan azar adəka nã, sa ga nã sədøk a tinen ahay ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə mivel anahan ahay fok

pə tinen. ⁹ Matana awan, do sə sədøk ahay fok, ti njad dəce sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday do su kon azar aya kutok. ¹⁰ Aya əna, do sa ga way lele aya ite nā, Mbərom i varan atan mazlab, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah sə varan pa 'am dukwen anā Yahuda ahay, aday anā do su kon a azar aya re. ¹¹ Mbərom a ga mer su way anahan pə do ahay nā, alay kərtək a wa.

¹² Do su kon a azar ataya nā, tinen apan ti ga ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen ti lize dukwen, mənɟəna Tawrita ata re. Yahuda ahay ite nā, ta ga ines, aday ta san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya anga Tawrita ata awan. ¹³ Dowan saa təra do didek a pa 'am a Mbərom ta sa pak sləmay pə Tawrita nā, ibay. Si kak dowan a kə dəfak anan apan aday. ¹⁴ Do su kon azar aya nā, ta san Tawrita itəbay. Aday dukwen, ə alay azar aya nā, ta ga way tədə kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa ana Tawrita sa ja ata nā, ata tə dəkay anan Tawrita inde ə mivəl a tinen kwa abay ə ga nə dowan kə jak atan 'am sə Tawrita bay dəp nā, na. ¹⁵ Mer su way a tinen a sa ga ata a dəkay anan nā, Tawrita inde ma ga nga awan, ə mivəl a tinen ahay inde, anga aday tə san way ana Tawrita sa jan atan «gen» ataya awan. Mez si zek a tinen a a dəkay anan re. Bina, alay azar dukwen, tinen a ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay ta gak way lele awan ata re. ¹⁶ Pə luvon a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom i gan sariya anā do ahay tə alay ana Yesu Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə do ahay anga way mi der aya ə mivəl inde ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren anā do ahay ata nā, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə dəfak anan apan anā Tawrita a bay

¹⁷ Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga a kwanay həna nā, kəkəməw? Ki jen nā, kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen Tawrita ə alay inde, aday ki jen nā, kwanay do a Mbərom ahay. ¹⁸ Ki jen nə way sa zlan ə nga anā Mbərom ata dukwen, kə sənən zle coy, anga Tawrita kə dəkək ikwen anan way lele aya sa ga. ¹⁹ A ga pikwen nā, ki mben apan sə bənan alay anā huruf ahay aday sə dəvan anā do a azar aya tinen i ide zənzen a inde ata awan. ²⁰ Kwanay gədek a tətakan anan way anā do bəlbəle aya, aday sə janggan atan way anā do gwaslay ahay aya ə abayak nga inde mba ata awan. Matana awan, ki jen nə Tawrita kə dəkək ikwen anan cəved sa san way aday sa san didek ahay fok.

²¹ Əna kwanay apan ki tətakan anan anan way anā do ahay, əna kwanay mbədək anan ə nga wa sə tətakan anan way anā nga a kwanay aya awan. Ki jen nā: «Kə ga akar bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way ahay. ²² Ki jen anā do ahay nā: «Kə ga mədigwed bay!» aday kwanay a, kwanay apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəməw? Kwanay apan ki gifen anan 'am anā do ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen ə nga sə kəray ahay way ahay ù doh sə pəra ataya wa kəkəmə asa anaw? ²³ Kwanay apan ki həren anan nga i zek bayak awan, anga Mbərom kə varak ikwen Tawrita anahan, əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata nə pa ma mba asanaw? Ata kə nəsen nā, sləmay a Mbərom awan. ²⁴ Mə vinde a ə Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa: «Do su kon azar aya tinen apan ti nes anan sləmay a Mbərom dəgerger anga kwanay Yahuda ahay.*»

Way sə dəkay anan iken Yahuda ahay nā, agad mədəndalas bay

²⁵ Kwanay Yahuda ahay nə kə gəden mədəndalas anga sə dəkay a nə kwanay do a Mbərom ahay. Kak kə pərihen anan azar anā way ana Tawrita sa ja matanan nā, i mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nā, ki təren kərtək a tu do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. Magwagway a kwanay a ibay. ²⁶ Natiya nā, do kə gədək

* 2:24 Ca pə Esaaya 52.5.

mədəndalas itəbay, aday kə bənak anan bitem anə 'am ana Tawrita a Mbərom ata lele nà, Mbərom a i ca apan kawa dō ma gad mədəndalas a bay aday daw?

²⁷ Anga nan kutok, dō su kon a azar aya aday tə gədak mədəndalas sə awan itəbay əna ti dəfan apan anə Tawrita ataya, ti sa mak ikwen anan mungok kutok asa. Anga kwanay nà, Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan ki gəden mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata awan.

²⁸ Natiya kutok nà, sə təra Yahuda ahay didek aya nə maya anaw? Do sa gad pa zlay si zek anahan wa ata daw? A'ay. Agad mədəndalas didek a nà, agad pa zlay si zek wa cəna coy bay. ²⁹ Əna Yahuda didek nà, dō sa gad mədəndalas à mivəl inde ata awan, bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay. Anga agad mədəndalas didek a nà, mbala ana Apasay a Mbərom sa gad à mivəl inde ata awan. Wita dukwen, 'am sə Tawrita mə vinde avinde ata bay. Do matanan kutok cəna, saa həran nga nə Mbərom a bina, dō zəzen a bay.

3

Mer su way ana Mbərom sa ga nà, lele

¹ Izəne dōwan a i cəce: «Kak matanan cukutok nà, Yahuda ahay tə zalay dō su kon a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agad mədəndalas a tinen ata nà, magwagway a inde asa daw?» ² Tə didek a nà, magwagway a inde nə mənçək bay. Mama'am aday nà, Mbərom kə varak atan anan 'am anahan à alay inde.

³ Izəne dō hinen i cəce asa: «Yahuda aya azar a tə dəfan apan anə 'am a Mbərom sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nà, Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay anan ata sabay kutok daw?» ⁴ Matanan bay! Kwa à ga nà dō ahay fok mungwalay aya awan, Mbərom nà, a gad mungwalay itəbay asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Iken Mbərom nà, ka jak 'am cəna, dō ahay fok ti san nə ka ja didek a hwiya acəkan.

Dōwan a kə pəlak anak cəved sə mungok dukwen, i san iken dō didek a hwiya.*»

⁵ Izəne dō maza awan i cəce re: «Ines a mənuko sa ga ataya, ta man zek anə dō ahay sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak matanan nà, ines a mənuko ahay ti ga mer su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa gak uko ata nà, tə cəved a bay kələdaw?» Ni ja uda kawa su dō a man a aday! ⁶ Matanan bay jiga awan, Mbərom winen dō didek a hwiya. Bina aday i saa gan sariya anə dō sə daliyugo aya kəkəmwaw?

⁷ Izəne dō hala maza i cəce asa re: «Kak nen apan ni ga ines nà, ata a kay uho nə Mbərom nə dō didek awan, aday dō ahay ti varan mazlaḁ adəka. Əna, i go uda sariya anga nen dō sa ga ines nə pa ma asa mba anaw?» ⁸ Kəkəmwaw? Kak matanan nà, sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a Mbərom i kay ahay uho! Do a azar ta gad upo mungwalay sa jəka: «Sa ja 'am ata nə Pol.» Do ataya dukwen ti njad wa sariya a Mbərom.

Do mənçəna ines nà, ibay

⁹ Natiya kutok nà, mənuko Yahuda ahay, də zalay dō su kon azar aya daw? A'ay, də zalak dōwan ibay. Kawa anuno sa ja bine siwaw nà, Yahuda ahay pi zek tu dō su kon azar aya fok, ines a lavan atan nga. ¹⁰ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja aday nà:

«Dōwan inde kwa kərtek didek a nà, ibay.

¹¹ Dōwan inde kərtek sa san didek nà, ibay.

Dōwan inde sə pəlay sa san Mbərom a dukwen, ibay re.

* 3:4 Ca pə Jabuura 51.6.

12 Do ahay fok tə mbəđahak anan lœn anə Mbərom,
tə tərak dō kəriya aya awan.

Down inde sa ga sumor kwa kərtek dukwen, ibay.†»

13 «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa cəna, lelibay aya fok,

kawa way sa nay ahay à jəvay mə təba a wa a rabas ike ata awan.

Miresl a tinen ahay tə mbəda nà, way sə njəkan uda anə dō a azar aya awan.‡»

«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su kòn ahay.§»

14 «Ta ja dukwen, 'am sə tahasl dō ahay hwiya,

aday 'am mi wesl aya re.*»

15 «Ta haw sa vad dō dukwen ahahaw.

16 A man a tinen sa zla ahay cəna,

ti həzlap way sə gəban dəcə anə dō ahay bayak awan.

17 Ta san cəved sə njahay zay tə dō ahay itəbay re.†»

18 «Tə jəjara anə Mbərom itəbay fok.‡»

19 Kak Deftere a Mbərom kà jak matanan cukutok nà, dā san apan zle, a jan 'am ata nə anə dō a aday Mbərom a varay 'am anahan a à alay a tinen ahay inde ataya bidaw? Natiya kutok, dowan inde kwa kərtek i mba apan sə maman anan ines tətə sabay. Mbərom i gan sariya anə dō ahay fok. 20 Matana awan, dowan inde saa təra dō didek a pa 'am a Mbərom anga sə dəfan apan anə Tawrita nà, ibay. Adəka, Tawrita a jan anə dō ahay nà, ines inde aday tā san anan coy.

Do ahay ti təra dō didek aya pa 'am a Mbərom nə kəkəməw?

21 Həna nà, Mbərom kə tək anan cəved anə dō ahay sə təra dō didek aya pa 'am anahan. Cəved a wiya ata nə tə bənak pi zek tə cəved sə Tawrita bay. Aya əna, Tawrita pi zek tu dō maja 'am ana Mbərom ahay ta jak pə cəved ata kurre way anahan. 22 Cəved ata nà, natiya awan: Down aya tə dəfak nga pə Yesu Almasihu nà, tinen ti təra dō didek aya pa 'am a Mbərom kutok. Mbərom a təba cəved ata dukwen, anga Yahuda ahay taayak bay, əna anə dō saa dəf nga pə Yesu ahay fok. Anga Mbərom awan aday nà, a gəzla dō ahay pi zek wa itəbay. 23 Bina, dō ahay fok ta gak ines. Ta slak sə njahay à man sə mazlaf a Mbərom cəncan ata bay. 24 Aya əna, Mbərom kà gak atan sumor anahan kəriya awan, kə tərak atan dō didek aya pa 'am anahan. A ga matanan ata dukwen tə alay ana Yesu Almasihu, dō sə təmay atan ahay à atahasl wa ata awan. 25 Mbərom a slənay anan, anga aday à mac à yime sə dō ahay fok, aday mez anahan à banay puko wa ines ahay. Matanan, dowan a kə dəfak nga pə Yesu cəna, Mbərom i pəsen anan ines anahan kutok. A ga kətanən nà, anga a nan sə dakay anan nə winen dō didek awan. Ines sə dō ahay sa taa ga ataya nà, Mbərom a taa ga kawa a canan atan bay, 26 a taa njahay tete kawa awan ibay. Əna həna kutok, winen apan i dakan anan anə dō ahay nà, winen dō didek awan, ta sa ga way didek awan. Aday dukwen, a nan sə təra anan dō sa dəf nga pə Yesu ahay, dō didek aya pa 'am anahan.

27 Kak matanan cukutok nà, awan a inde kə mbəsakak uko aday dī njad sa ga anan ti zek daw? Ibay jiga awan. Kak abay dowan a a dəfan apan nà, anə Tawrita fok kəma, ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele. Əna Mbərom a a təba nə cəved miza awan. Cəved ata nà, adaf nga pə Yesu Almasihu. 28 Matanan, dā san zle way anahan, Mbərom a təra anan dō ahay, dō didek aya pa 'am anahan nà, anga tə dəfak nga pə Yesu, bina anga sə dəfan apan

† 3:12 Ca pə Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ 3:13 Ca pə Jabuura 5.10. § 3:13 Ca pə Jabuura 140.4. * 3:14 Ca pə Jabuura 10.7. † 3:17 Ca pə Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pə Jabuura 36.2.

anà Tawrita a Musa bay. ²⁹ Aka aday winen a nà, Mbərom sə Yahuda ahay taayan kələdaw? A'ay, winen Mbərom sə do ahay kəzlek, Yahuda ahay tu do su kon azar aya take. ³⁰ Anga Mbərom nə winen kərtek. Kak Yahuda ahay tə dəfak apan nga, i təra atan do didek aya pa 'am anahan. [§] Matanan re, kak do su kon azar ataya tə dəfak nga pə Mbərom dukwen, i təra atan do didek aya pa 'am anahan re. ^{*} ³¹ Na jak matanan nà, ata nə kədiyek anan Tawrita adəka daw? Adəka bay, nə həran nga, aday nə təra anan way lele kawa ana Mbərom a sa daf anan ata awan.

4

Minje ana Ibərahima

¹ Həna nà, bayakuko pə bije a mənuko Ibərahima aday. Di ja nə maw? Ma sə tərən anaw? ² Kak Ibərahima kə tərak do didek a pa 'am a Mbərom anga a ga mer su way lele nà, abay tiya nə i njad sə həran nga anà zek. Əna kə njadak sə həran nga anà zek pa 'am ana Mbərom bay. ³ A Deftere a Mbərom inde nà, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan. ^{*}» ⁴ Da san zle, dowan a kə gak mer su way cəna, tə haman way sə herreḅ anahan, bina tə varan nə magwagway bay asanaw? Wita nə way sə herreḅ anahan a way anahan. ⁵ Əna dowan a kə dəfak nga pə Yesu mənəna a daf nga pi mer su way anahan lele aya nà, Mbərom i ca apan nà, adaf nga anahan ata kə tərak anan do didek awan. Cəved a Mbərom inde sə təra anan do ahay do didek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya awan.

⁶ Bahay Dawuda a ja matana re. A ja nà, Mbərom a təra anan do sa daf apan nga ataya, do didek aya pa 'am anahan, mənəna a ca ide pi mer su way a tinen ata awan. Ti taslay mivel kutok. Matanan, Dawuda a wa:

⁷ «Do sa ga ines ahay ti taslay mivel,
anga Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen ahay,
aday kə banak patan wa atahasl a tinen ahay fok.

⁸ Do sa ga ines ahay, ti taslay mivel,
anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay sabay.†»

⁹ Natiya, ataslay mivel ata nà, winen mə lavay zek a anga Yahuda ahay dəkdek daw, kabay anga do su kon azar aya cite daw? Nə lahak sa ja coy asanaw: «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.‡» ¹⁰ Way ata a təra nà, siwaw? A gad mədəndalas aday daw, kabay pə dəba anahan a wa daw? Pə dəba anahan a wa bay. A sa gad mədəndalas nà, Mbərom kə tərak anan winen do didek a pa 'am anahan coy. ¹¹ Ibərahima a gad mədəndalas sə dakay anan winen kə dəfak nga pə Mbərom coy, aday Mbərom kə tərak anan do didek a pa 'am anahan coy re. Matanan Ibərahima a təra bəbay su do sa daf nga ahay aday tinen ma gad mədəndalas a itəbay ataya fok. Bina Mbərom a təra atan do didek aya pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan Ibərahima ata awan. ¹² Aday Ibərahima, winen bəbay su do ma gad mədəndalas aya fok re, əna si ti pərahan azar anə cəved sə adaf nga ana Ibərahima à alay a aday a saa gad mədəndalas ata awan.

Way a Mbərom mə zlapan a anà do anahan ahay

§ **3:30** Yahuda ahay, tinen do ma gad mədəndalas aya awan. * **3:30** Do su kon azar aya nà, tinen do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. * **4:3** Ca pə Laataanooji 15.6. † **4:8** Ca pə Jabuura 32.1-2. ‡ **4:9** Ca pə Laataanooji 15.6.

¹³ Mbərom a zlapan anà Ibərahima, i varan anan daliyugo fok anà zahav anahan. Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan nà, anga Ibərahima kə dəfak anan apan anà Tawrita bay, əna a zlapan anan anga Ibərahima kə dəfak apan nga ata awan, kə tərak dō didek a pa 'am anahan.[§] ¹⁴ Kak dōwan aya inde tə njadak way ata anga sə dəfan apan anà Tawrita cəna, ata adaf nga pə Mbərom i təra kəriya bugol, aday 'am à Mbərom sə zlapay anan ata kə tərak way kəriya re. ¹⁵ Tawrita a gəday ahay cəna, mivəl a Mbərom, bina dō ahay tə dəfan apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita à ga ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

¹⁶ Anga nan kutok, way a Mbərom sə zlapay anan ata nà, a zlapan anan nə anà dō sa daf apan nga ahay. A ga matanan ata dukwen, aday à varan atan anan way ata kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a dukwen, anà zahav ana Ibərahima ahay fok. Zahav ana Ibərahima nà, dō sə dəfan apan anà Tawrita ahay dəkdek bay, əna dō sa daf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. ¹⁷ Kawa ana Mbərom sa jan anà Ibərahima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərahima nà, winen bəbay a mənuko pa man sə idə a Mbərom, anga winen kə dəfak apan nga. Mbərom winen dō sə varan sifa anà way ma mac aya fok, dō sə ndakay way ahay fok tə alay məgaɓar awan, ata awan. ¹⁸ Abay abayak nga ana Ibərahima inde pə awan sabay, əna kə dəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kə dəfak anan idə anahan zuhhwe pə Mbərom, kə tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. ¹⁹ A san zle re, ava anahan kə dazlek bəse səkat coy, aday Saratu dukwen, i mba apan sa ga wan sabay. Kwa à ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nà, adaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

²⁰ Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kə gak anan hiyem hiyem bay. Adəka nà, adaf nga anahan kə jərahak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. ²¹ Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. ²² Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan.‡ ²³ 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan nə winen dō didek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima dəkdek bay. ²⁴ 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Da daf nga nə pə Mbərom, winen dō sə pədəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su dō ma mac aya wa ata awan. Aday winen a dukwen i i təra mənuko dō didek aya pa 'am anahan. ²⁵ Mbərom a mbəsak anan à mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga dā təra dō didek aya pa 'am anahan awan.

5

Mbərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nà, tə Yesu

¹ Matanan kutok, də təra dō didek aya pa 'am a Mbərom, anga də dəfak apan nga, aday hənə kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ² Winen kə njadak uko cəved aday Mbərom a gak uko sumor, anga də dəfak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nà, dī jəra sə tavay apan nə njanjan lele. Dī taslay anan mivəl, anga dī i njad sə njahay à man sə mazlāb a Mbərom. ³ Aday asa, dī taslay mivəl tə dəcə a mənuko ahay re, anga dā san zle, dā gak dəcə nà, dī njad ngatay aday. ⁴ Ngatay aday dukwen, i təra mənuko dō ma san nga aya awan. Aday dā tərak dō ma san nga aya ite, dī dəfan idə anà

§ 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18.
Laataanooji 15.5. ‡ 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

* 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə

way sa 'am. ⁵ Di dɛfan ide anà way sa 'am, way sa 'am ata dukwen a njəkan uda anà do itəbay asanaw? Anga Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mivél inde re.

⁶ Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kə məcak anga mənuko, mənuko aday nà, do mə vəze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. ⁷ Dowan saa tama sa mac anga do didek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga do sa ga way lele aya nà, do ahay ti ngam sa mac. ⁸ Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko do sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. ⁹ Aya, mez ana Almasihu kə varak uko cəved sə tərà do didek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan da san zle lele re, zek a ana Almasihu a dukwen, i i tam mənuko à mivél a Mbərom saa ga pə do ahay ata wa re. ¹⁰ A alay a aday mənuko do sa nan ide anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kə ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday hənà də tərak do anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kə slabakak ahay à məke wa kutok bidaw? ¹¹ Wita dəkdek cəna coy bay. Di taslay mivél re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə tərak mənuko car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

¹² Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga do kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə do ahay. Do ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re. ¹³ Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. ¹⁴ Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa dukwen, amac winen apan i vad do ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama do sə vəze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə vədak atan re.

Adama dukwen, winen kawa minje ana Yesu, dowan a saa nay ahay ata awan. ¹⁵ Əna magwagway a Mbərom sə varak uko tə Yesu ata nà, kə gak minje tə ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tə didek a nà, do ahay bayak a tə məcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tə alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kə gak anan sumor anà do ahay kə zalak. ¹⁶ Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tə atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kə varak anan mungok coy, sariya kə bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə do ahay, kwa à ga nə ta gak ines bayak awan, aday a tərà atan do didek aya pa 'am anahan. ¹⁷ Matanan kutok, anga ines su do kərtektəkke, amac kə mbərmak alay pə do ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tə sumor dukwen, a nay tu do kərtektəkke, winen Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kə gak anan sumor anà do ahay bayan awan, a tərà atan do didek aya pa 'am anahan. Matanan ti njad sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtek a tatə Yesu a kutok.

¹⁸ Natiya kutok, ines su do kərtek kə gəbak ahay 'am sa ban anan do ahay fok. Matanan, mer su way su do kərtek lele a, kə gəbak ahay 'am sə tərà anan do ahay fok, do didek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. ¹⁹ Kwakwa ata nà, do kərtektəkke a ngam sə dəfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, do ahay bayak a tərak do sə ines ahay. Matanan re, do kərtektəkke a dəfan apan anà Mbərom. Anga nan, do ahay bayak a ti tərà do didek aya pa 'am anahan.

²⁰ Tawrita a dazley ahay nà, anga aday ines ahay tâ ma nga sê zêga pê dō ahay ite. Əna à man a aday ines kâ zêgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sê zêga pê dō ahay ite re. ²¹ Kwakwa ata nà, mægala ana ines inde sa vad dō. Həna dukwen, sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata nê mægala anahan inde sê təra atan dō didek aya pa 'am anahan re. Natiya, dō ahay ti mba apan sa njad sifa sa ndav bay ata awan. Ti njad anan nê tē sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga baptisma nà, amac tə Yesu aday aslabakay à məke wa tə winen a re

¹ Həna kutok nà, u no sa ja nê maw? Zêgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom à zêga ite daw? ² Matanan bay re. Də takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday dī njahay i ines inde kəkəma asa anaw? ³ Da san way ata zle lele. A alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, dē japay nê tē Yesu Almasihu, aday dā mac tatə winen a re. ⁴ Matanan, tē baptisma ata nà, mənuko fok dē məcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaə a Mbərom nê mægala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su dō ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday dā njad sê njahay tē sifa wiya awan.

⁵ Natiya, dē japak tē winen à alay a mənuko sa mac tē winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məke wa ata nà, dī japay tē winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. ⁶ Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tē darak anan ayak pē dədom mē zləngad a pē kərtek a tē Almasihu, anga aday ubor sē ines a mē japay a tē mənuko ata dukwen à lize sē coy, aday mənuko dē tēra bile sē ines ahay sabay. ⁷ Natiya kutok, dōwan a kē məcak cəna, winen bile ana ines sabay. ⁸ Matanan, kak dē məcak tē Almasihu nà, dī daf apan nga dī njahay tē sifa anga winen a re. ⁹ Almasihu a slabakay ahay à məke wa. Anga nan, dā san a zle re, i naa mac sabay, anga mægala ana amac inde apan sabay. ¹⁰ Almasihu kē məcak. Amac anahan ata kē gəzлак atan pi zek wa tē ines sē coy. Həna nà, winen pē kərtek a tē Mbərom, tē sifa awan. ¹¹ Matanan re, kē sənən zle, kwanay dukwen kē məcən, aday kē gəzlen pi zek wa tē ines. Həna nà, kwanay pē kərtek tē Mbərom tē sifa aya awan, anga kwanay mē japay aya tē Yesu Almasihu.

¹² Anga na awan, ines à ga pikwen mægala sabay, kē pərihen anan azar anà ubor si zek a kwanay ahay sabay. Ki məcən wanahan asanaw! ¹³ Kā sa mbəsiken anan zek a kwanay ines à ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen adəka nē mer su way a Mbərom kutok, kawa dō ma mac aya ta may uho à məke wa ataya awan. Mbəsiken anan zek a kwanay həna nà, sa ga mer su way didek aya kutok. ¹⁴ Sə lavak ikwen nga həna nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom sa gak ikwen ata kutok. Natiya mægala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sə bile

¹⁵ Həna nà, dī ja nê maw? Sə lavak uko nga nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom kutok. Cəved inde sa ga way lelibay a adəka daw? A'ay! ¹⁶ Kē sənən itəbay daw? Kē tərən bile su dō aday nà, bəlaray si ki dəfen anan apan anà dōwan ata awan. Kak kwanay bile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus à amac inde. Kak kwanay bile ana Mbərom ahay, ata Mbərom i tēra kwanay dō didek aya awan. ¹⁷ Kwakwa ata nà, kwanay bile ana ines ahay. Ngəren anan anà Mbərom anga həna kē təmihen sē dəfan apan tē mivəl kərtek a anà atətak way a kwanay a sē sləne ata awan. ¹⁸ Abay kwanay bile sē ines ahay, əna kē

tāmen ahay à bìle sà ines wa, aday kà taren bìle ana dífek ahay kutok ite. ¹⁹ Nà gəba minje sà bìle nà, anga aday kà sənən way a ni jak ikwen ata awan. A alay a kwanay bìle sà ines ahay ata nà, kà mbəsiken anan zlay si zek a kwanay à ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nà, mer su way sà sədøk ahay dəkdek. Həna biten dukwen, kwanay bìle sà dífek ahay. Matanan, mbəsiken anan zek a kwanay à gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde.

²⁰ Natiya kutok, à alay a kwanay bìle sà ines ahay ata nà, aga mer su way lele cəna, a zlak ikwen à nga bay. ²¹ Ata, à alay ata kutok nà, ki gen nà maw? Way a sa gak ikwen waray həna biten ataya awan. A andav sà way ma ga waray ataya dukwen, amac inde. ²² Aya əna, həna kutok, kà tamen ahay à bìle sà ines ata wa. Kà taren bìle ana Mbərom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde kutok. A andav a inde ite, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. ²³ Magwagway sà ines nà, amac. Əna way a Mbərom sa var kəriya ata nà, sifa sa ndav bay pə kərtek a tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

7

Do sa daf nga pə Yesu ahay, tə Tawrita

¹ Mərak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak həna ata nà, ki sənən, anga kà sənən Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga anà dō nà, si à alay a winen tə sifa pə daliyugo mba ata awan. ² Minje nə kawa uwar. A alay a mbaz anahan inde tə sifa nà, Tawrita a ban anan pə mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan kà sak a mac ite nà, Tawrita kà mbəsakak anan ahay à 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. ³ Uwar kà sak a zla à mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay cəna, wita uwar ata kà gak mədigwed pə mbaz anahan ata awan. Əna mbaz ata kərtek a kə məcak cəna, 'am sà Tawrita ata inde apan sa ga mədigwed a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, kà gak ines bay.

⁴ Mərak uno ahay, kwanay həna ata dukwen, matanan. Kwanay kə jipen pə kərtek a tə Yesu Almasihu, dowan a sa mac anga kwanay pə dədom mə zləngad ata awan. Anga nan kutok, kwanay dukwen kə məcen aday kə gəzlen tə Tawrita sə coy. Həna kə jipen tə Yesu, dō sà slabakay ahay à məke wa. Matanan kutok, dī mba apan sa gan mer su way lele aya anà Mbərom, i zlan à nga. ⁵ Da taa ga nà, mer su way sə ubor si zek a nuko ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nə a gan may sa ga nə tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tə lagay mənuko à amac inde. ⁶ Həna kutok, də gəzlake tə Tawrita, anga də məcak pə kərtek a tatə Yesu. Anga nan, dī mba apan sa gan mer su way anà Mbərom tə cəved lele aday wiya awan, cəved ana Apasay Cəncan a sə dəkak uko anan ata awan, bina, kawa ana mənuko sa taa ga anga də dəfan apan anà Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

⁷ A nan sa ja həna nə ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sə nes dō adəka dəw? A'ay! Əna na san ines inde nà, anga Tawrita sə dūko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jəka: «Kà sa ga ubor bay*» ata bay. ⁸ Əna nə sləne 'am ata cəna, ines kə njadak upo cəved kutok, a ga anan mer su way ta 'am ata sə wuho ubor ahay cara cara i zek inde. Mənjəna Tawrita nà, ines a aday dukwen, winen way ma mac awan. ⁹ Bina, à alay a nen nə sənək pə Tawrita fan bay nà, nen lele njənnjan tə sifa awan. Əna na san Tawrita kutok cəna, ines kə tərak way tə sifa bugol, aday winen məgala awan. ¹⁰ Ata jumdođ,

* 7:7 Ca pə Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

nen nə məcək ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay nen à man sə sifa ata nà, a ma nga sə gəbo ahay adəka nə amac. ¹¹ Natiya Tawrita a varan cəved anà ines sə njəko uda, aday sa vad nen re.

¹² Ayaw, Tawrita nə winen way cəncan awan, aday 'am anahan a ma ja ataya dukwen, tinen way cəncan aya, way didek aya, aday way lele aya re. ¹³ Aka aday way lele ata a ma nga sa vad nen asa daw? A'ay re! Əna ines a gəba way a lele ata, a ga anan mer su way sə vuro amac. A tərə matanan, anga aday dā san ines nà, winen ines ata acəkan way anahan. Matanan, Tawrita a ka anan mer su way sə ines lelibay aya fok.

Ines a ka anan mægala anahan pu do zənzen awan

¹⁴ Matanan kutok, dā san zle, Tawrita aday nà, a nay ahay à alay a Mbərom a wa. Aday nen nə do zənzen awan, bile sə ines. ¹⁵ Tə didek a nà, way uno sa ga ata cəna, na san bay. Anga way su no sa ga ata nà, na ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita nə ni ga anan kutok. ¹⁶ Kak way uno sa ga ata u zlo à nga bay nà, ata nə sənək kutok, Tawrita, winen way lele awan. ¹⁷ Matanan kutok, sa ga way lelibay ata nə nen bay. Atahasl a mə njahay a i nen inde ata sa ga anan. ¹⁸ Anga nan kutok, na san zle, awan inde lele awan i nen inde nà, ibay. Na ja nà, pə ubor si zek uno, nen do zənzen awan ata awan. Aga way lele dukwen, u zlo à nga, əna na mba apan sa ga bay. ¹⁹ Bina lele su no sa ga ata nà, na ga anan bay, aday lelibay a su no sa ga bay ata kutok, na ga adəka nà, winen awan. ²⁰ Kak way lelibay aday u no sa ga bay dukwen na ga anan cəna, sa ga awan ata dukwen, nen bay. Atahasl a mə njahay a i nen inde ata awan, sa ga way ata nə winen, nen bay.

²¹ Nga sa 'am a inde kutok: A alay a u no sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda awan. ²² Bina, à mivél uno a inde nà, nen mə taslay mivél a sə pərahan azar anà Tawrita a Mbərom. ²³ Anga nan kutok, na ca apan nà, awan a inde lelibay a i nen inde a slabak anan vərəm tə abayək nga uno sa gan may anà way lele ata awan. Natiya, nen nə tərək bile ana atahasl a mə njahay a i nen inde ata awan. ²⁴ Anga nan kutok, nə tərək do mə jəjay a sə coy. Aday saa tam wa nen à amac ata wa həna nà, waya kutok anaw? ²⁵ Ngəruko anan həna anà Mbərom, anga kə təmək nen tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Natiya kutok, tə əjalay nga uno cəna, ni dəfan apan anà Tawrita a Mbərom, əna ubor si zek uno a gan may sə pərahan azar anà cəved sa ga ines dəkdek.

8

Anjahay tə sifa wiya awan

¹ Matanan kutok, həna nà, awan saa ban anan do ana Yesu Almasihu ahay à sariya inde nà, inde sabay. ² Anga mægala ana Apasay sa var sifa tə alay ana Yesu Almasihu ata a təmay nen à mægala ana atahasl tə amac ata wa. ³ Tawrita ana Musa a mba apan sa tam anan do itəbay, anga bəle sə sluwed si zek su do kə mbəsakək anan cəved a bay re. Əna Mbərom nà, a mba apan. A slənay ahay wan si zek anahan ti zek a kawa su do zənzen aya, aday sə təmay nuko i ines a mənuko ahay wa. Tə cəved ata kutok, Mbərom kə gək anan sariya anà ines i zek su do zənzen ata inde kutok. ⁴ A ga matanan, anga aday dā mba apan sa ga way ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, dī dəfan apan nà, anà Apasay a Mbərom kutok, bina anà ubor si zek à mənuko sabay. ⁵ Aday nà, do sə dəfan apan anà ubor si zek a tinen ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a tinen ahay. Əna do sə dəfan apan anà way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom cəna, ta ga dukwen way sa zlan à nga a cite. ⁶ Do sa taa bayək pə way sə ubor si zek anahan ahay cəna, a dazay nə à amac inde. Aday do sa taa

bayak pə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom ite dukwen, i i njad zay tə sifa sa ndav bay ata awan. ⁷Do sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà ubor si zek cəna, winen do manide a Mbərom, anga a dəfan apan anà 'am a Mbərom bay, aday a mba apan bay re. ⁸Do sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbərom sabay.

⁹Kwanay adəka nà, à alay ana məgala sə ubor si zek inde sabay, əna à alay ana məgala sə Apasay a Mbərom, winen mə njahay a à kwanay inde ata awan, kak kwanay apan ki dəfan anan apan anà ubor si zek bay nà, na. Dowan a Apasay ana Almasihu uda ibay ata nà, winen do anahan bay. ¹⁰Kwa à ga nə Almasihu winen mə njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nə hwiya i mac anga ines. Aya əna, Apasay a Mbərom i varak ikwen sifa, bina kə taren do didək aya pa 'am a Mbərom. ¹¹Mbərom a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa. Matanan, kak Apasay anahan ata dukwen winen mə njahay a à kwanay inde nà, i slabakay ahay kwanay à məkə wa tə winen a re.

¹²Natiya kutok, mərak uno ahay, gudire inde puko. Gudire ata nà, sə ubor si zek bay, bəlaray di ga kawa ana ubor si zek su do zənzen a sa gan may bay.

¹³Kak kə njihen kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki mæcen. Aya əna, kə mbəsiken anan Apasay a Mbərom à mərəd anan ubor si zek ata nà, ki njiden sifa kutok. ¹⁴Anga do aday Apasay a Mbərom a lavan nga tətə cəna, winen wan a Mbərom. ¹⁵Apasay ata dukwen a təra kwanay bile aya bay, aday i pak mwenz zlawan maza sabay. A təra kwanay adəka nà, wan a Mbərom ahay sə coy. Aday, tə Apasay ata kutok, də ngaman anà Mbərom nà, «*Abba, Bəbay uno!*»

¹⁶Apasay a Mbərom a tə alay anahan a dakan anan anà apasay a mənuko sa san anan nə mənuko wan a Mbərom ahay. ¹⁷Kak mənuko wan a Mbərom ahay cukutok nà, di njad way anahan a sə dəren anà gwaslay anahan ahay ata re asanaw! I varak uko way anahan sə varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak də təmahak sa ga dəcə anga Almasihu nà, di njad sə təma way sə mazlāb anahan ataya re.

Mazlāb a mənuko saa njad azanaka ata awan

¹⁸A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan dəcə a mənuko sa ga həna ataya tə mazlāb à Mbərom saa varak uko azanaka ataya nə ibay. Kwa mənjək ca!

¹⁹Way a Mbərom sə ndakay fok dukwen, tinen apan ti ba nə luvon a aday Mbərom i kay anan ahay uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata awan. Ta ba anan nà, ababa. ²⁰Anga way a Mbərom sə ndakay fok tə tarak way kəriya aya awan. A nan atan sə təra matanan cara bay. Mbərom a sa ga atan adəka*,

anga aday tà dəf idé ²¹pə luvon a aday i sa təmay atan ahay à bile sə way saa wuslay ataya wa kutok. Ti japay tə wan anahan ahay à mazlāb anahan ata inde, à barbarar inde kutok ite. ²²Da san zle, kwa ahay à dəlen a wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen à dəcə inde, kawa uwar i sa wahay bəse coy ata awan. ²³Əna daliyugo a anan taayan dəkdek bay. Way ana Apasay a Mbərom sə varak uko mətəkwe ataya fok, ti njahay nə matanan. Di dəfan idé anà luvon a aday Mbərom i tam mənuko à dəcə wa, aday di təra wan a Mbərom ahay sə didək a coy ata kutok. ²⁴Abay aday də təkək coy bidaw? Əna də canan fan bay, di dəfan idé mba. Way aday kə canak anan tə idé coy ata nà, way ata nə kə dəfan idé adədəf mba daw? Wita, dowan a ngaman adəfan idé sabay!

²⁵Aya əna, kak di dəfan idé anà way həna də canak anan fan bay ata nà, di ba ababa.

²⁶Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə

²⁶Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə

²⁶Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə

²⁶Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə

²⁶Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, da san sə

* 8:20 Ca pə Laataanooji 3.17.

ræke way a pæ Mbærom a wa tətibay re. Apasay Cəncan a tæ alay anahan, a gan amboh anæ Mbærom tæ mægala anahan a tæke, à yime a mənuko inde. Do zənzen i mba apan sa ga kətanān bay. ²⁷ Mbærom a ca ide aday nà, à mivél inde. A san way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cæce næ way kawa sa zlan à nga à Mbærom vərre à yime a mənuko do a Yesu ahay inde.

²⁸ Da san zle asanaw! Do sə pəlay Mbærom tæ mivél kərtek a aday Mbærom a ngaman pi mer su way anahan ata nà, kwa sə tæra næ ma ma fok cəna, Mbærom a tæra anan way sumor a anga dōwan ata awan. ²⁹ Mbærom a lah sə walay wa do anahan ahay nà, kwa həna kabay, aday kà gak atan nga anga aday tã ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata Almasihu i tæra murkwaya sa wan anahan ahay fok. ³⁰ Do a aday Mbærom sa lah sə walay atan ataya nà, kà ngamak atan kurre re. Do anahan a sə ngaman atan ataya nà, kə tərak atan didek aya pa 'am anahan re. Do anahan a sə tæra atan do didek ataya nà, kə varak atan mazlaḅ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek wa tæ asan zek a Mbærom nà, ibay

³¹ Həna nà, di ja næ ma asa anaw? Kak Mbærom winen tæ mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? ³² Wan si zek anahan a dukwen, kə tæmak anan à 'am sə dæce wa bay, əna a varan anan anæ do ahay aday tã vad anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pæ kərtek a ta wan ata re. ³³ Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə tæra mənuko do didek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbærom a sə walay mənuko ata awan. ³⁴ Waya saa mba apan sa ban mənuko anga da gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kə mæcak, kə slabakak ahay à mæke wa, aday həna winen mæ njahay a à alay puway a Mbærom. Winen apan i gan amboh anæ Mbærom anga mənuko. ³⁵ Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Dæce ahay daw? Ajalay nga daw? Aban mbiyed sə do ahay asa daw? Atæ may tæ mətawak daw? Mərava sə amac tæ maslalam daw? Awan a inde saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa tæ asan zek ana Almasihu a næ ibay! ³⁶ Mæ vinde à Deftere a Mbærom inde nà:

«Manay pæ cəved sə amac sasidew a nà, anga iken.

Ta ga alay tæ manay nà, kawa təman sə waslay ahay.†»

³⁷ A mamasl sə way ataya inde fok kutok, di njad mægala sə mbasay, anga Almasihu, do sə pəlay nuko, i varak uko mægala anahan. ³⁸⁻³⁹ Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tæ asan zek a Mbærom nà, inde sabay. Mbærom kà kak uko anan asan zek anahan tæ Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa adæka, kwa maslay a Mbærom ahay, kwa setene ahay, kwa way sə tæra à alay a həna ata awan, kwa way saa tæra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa do sə mægala ahay, kwa mægala sə bagəbaga mburom ahay, kwa mægala sə mæke ahay, kwa way a Mbærom mæ ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tæ asan zek a Mbærom cəna, ibay!

9

Mbærom kə walak anan Isəra'ila ahay

¹ Way a ni ja həna ata nà, winen way didem awan. Nen do a Yesu, na gad mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anæ mez si zek uno a dukwen, 'am a anan nà, didek awan. ² Mivél uno ma rah a næ tæ mugo, aday nen à dæce ahay inde næ pac pac, ³ anga Yahuda ahay, do sə zahav uno ahay. Abay à ga

† 8:36 Ca pæ Jabuura 44.23.

zek nà, suwan Mbərom à laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tá njad sifa. Nen nà, m̄ə gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. ⁴ Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kà tərak atan wan anahan aya awan. Kà dakak atan anan mazlaḅ anahan, kə ɓanak 'am tə tinen, kə varak atan Tawrita, 'am anahan. Kə dakak atan anan cəved sə həran nga lele awan, kə zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. ⁵ Kə varak atan Ibərahima, Isiyaku aday Yakob tə gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu dukwen, pə sluwed si zek nà, wan sə kutov a tinen awan. Almasihu a aday dukwen, winen Mbərom, winen pa nga sə way mə ndakay aya fok. Zambaḍuko anan pa sə viyviya awan. Amen!

Wan a Mbərom dīdem aya awan

⁶ Way a Mbərom a sə zlapay anan ata kə tərak awan kəriya bay re. 'A'ay, əna wan sə Isəra'ila ahay tə tərak dō ana Mbərom dīdem aya fok bay. ⁷ Aday wan sə kutov ana Ibərahima ahay tə tərak wan anahan dīdek aya fok bay re, bina Mbərom a jan nà: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.*» ⁸ 'Am ata a nan sa ja nə maw? Wan mə wahay aya à kutov su dō zənzen ata wa cəna, tə tərak wan a Mbərom ahay anga bəbay tə may a tinen ahay bay. Tə tərak wan a Mbərom ahay nà, anga Mbərom a sə zlapay anan ata awan. ⁹ 'Am a Mbərom a sə zlapay anan ata nà, həna: «I va daz cəna, ni may ahay, aday Saratu i njad wan.†» ¹⁰ Wita cəna coy bay re. Cuko pə Rəbeka ite. Kə wahak anan muwsa ahay anà bije a mənuko Isiyaku. ¹¹⁻¹³ Rəbeka a kə wahak anan muwsa anahan ataya fan bay nà, gwaslay ataya ta gak awan fan bay. A ga nə mer su way lele aya awan, à ga nə mer su way lelibay aya awan dukwen, tə wahak atan sa ga awan fan bay. A alay ata nà, Mbərom kà jak anan anà Rəbeka coy, a wa: «Wan zek məduwen a i gan mer su way anà wan zek cəḍew awan.‡» Deftere a Mbərom kà jak pə muwsa ataya, a wa: «Nə gəḅak Yakob, aday nə larak anan Isuwa.§» A tara matanan anga sə dakay anan nà, Mbərom a walay dō nə pə way sa zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su dō zənzen a bay.

¹⁴ Həna nà, di ja nə ma kutok anaw? Mbərom kà gak mer su way tə cəved a sabay cukutok daw? Matanan ata bay re. ¹⁵ A jan anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà dowan a aday u no sa gan sumor ata way anahan. Sū go i zek wa cəna, dowan a u no ũ go i zek wa ata awan.*» ¹⁶ Kawa sa ja kutok nà, Mbərom a gan sumor anà dō nà, anga a nan anà dowan a bay, kabay anga mer su way ana dowan ata bay, əna anga sumor ana Mbərom a way anahan. ¹⁷ A Deftere a Mbərom inde dukwen, Mbərom a jan anà Firawna, a wa: «Na daf iken bahay a à Misra nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan sləmay uno anà dō sə daliyugo ahay fok.†» ¹⁸ Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom a gan sumor anà dowan awan, kawa sa nan, aday a kuran anan nga anà dō hinen dukwen kawa sa nan.

Mivəl a Mbərom sa ga tə sumor anahan sa ga ite

¹⁹ Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan cukutok nà, Mbərom a gafan 'am anà dō ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə tara dukwen, kawa sa zlan à nga əsənə, ines sə dō ahay uda nə wuraw?» ²⁰ Matanan, iken a aday nə waya saa vad uway pa 'am tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma han a nə i mba apan sa jan anà dō sa han anan: «Ka sa han nen kawa həna anan angamaw?» tətə daw? ²¹ Dō sa han səngəle nà, məgala anahan inde pə dudō aday sa han

* **9:7** Ca pə Laataanooji 21.12. † **9:9** Ca pə Laataanooji 18.10-14. ‡ **9:11-13** Ca pə Laataanooji 25.23. § **9:11-13** Ca pə Malakiya 1.2-3. * **9:15** Ca pə Gurtaaki 33.19. † **9:17** Ca pə Gurtaaki 9.16.

anan way ahay kawa sa nan bidaw? I han sɛngɛle tɔ dudɔ ata awan, aday i han anan jugwire tɔ dudɔ a mɛ mbɛsak ata re.

²² Mer su way a Mbɛrom a dukwen, kɛtanan! A nan do ahay tɔ san nɛ winen tɔ mivɛl a anga tinen, aday winen Ba Mɛgala re. Aya ɛna, kɛ ngɛmak sɛ sɛmen anɔ do sɛ jɛnan pɛ mivɛl, aday abay ti lize ataya acakan. ²³ A nan anɔ Mbɛrom nɔ, do ahay tɔ san mazlaɛ anahan nɛ mɛduwen awan, aday i gɛzla anan tɔ mɛnuko anga a nan sa gak uko sumor. A walay mɛnuko pa 'am kurre, anga aday dɔ njad mazlaɛ anahan. ²⁴ Mɛnuko do a Mbɛrom mɛ ngamay aya awan. ɛna kɛ ngamak do ahay ɔ wulen sɛ Yahuda ahay wa dɛkɛk bay. Kɛ ngamak anan anɔ do ahay ɔ wulen su do su kon a azar aya wa re. ²⁵ Mbɛrom a kɛ jak 'am ata tɔ dungo ana do maja'am anahan Hose'a, a wa:

«Dowan aya aday abay tinen do uno ahay bay ataya awan,
hɛna ni ngaman atan do uno ahay kutok.

Dowan aya aday abay nɛ pɛlay atan itɛbay ataya awan,
hɛna ni pɛlay atan kutok.»

²⁶ A ja asa, a wa:

«Ù kon a aday do ahay ta ja nɔ, tinen do uno ahay itɛbay ataya dukwen,
ɔ man ata adɛka, ti ngaman atan wan anɔ Mbɛrom didɛk aya kutok,
winen bahay sɛ sifa.»

²⁷ Do maja'am a Mbɛrom Ezaya dukwen kɛ jak pɛ Isɛra'ila ahay, a wa:
«Kwa abay Isɛra'ila tɛ wasay nɛ kawa wiyen sɛ zlinder,
saa tam nɔ, do ahay fok bay, ɛngal a mɛnjɛk ca.

²⁸ Mbɛrom Fetek i ga sariya pu do sɛ daliyugo ahay anga anga sɛ coy.* »

²⁹ Ezaya ata kɛrtek a kɛ lahak sa ja:
«Abay Mbɛrom Ba Mɛgala ɔ mbɛsakak uko zahav mɛnjɛk bina,
dɛ tɛrak kawa do sɛ Sodoma tɔ Gomora.†»

Isɛra'ila ahay tɔ sɛnak cɛved sa tam didɛk a bay

³⁰ Lele hɛna juko nɛ kɛkɛma asa anaw? Do su kon a azar ataya tɔ njadɔk sɛ tɛra do didɛk aya pa 'am a Mbɛrom anga tɔ dɛfak nga pɛ Yesu. Aday abay tɔ pɛlak sɛ tɛra do didɛk aya bay re. ³¹ Yahuda ahay ite nɔ, tɔ pɛlak sɛ tɛra do didɛk aya ta sɛ dɛfan apan anɔ Tawrita, ɛna tɔ njadɔk a cɛved a bay. ³² Angamaw? Anga tinen tɔ bayak cɛna ti njadɔ anan ta sɛ dɛfan apan anɔ Tawrita ti mer su way, bina ta sa dɛf nga pɛ Mbɛrom a bay. Anga nan, tɔ slahak pu kon sɛ hawan saray ù do ata awan. ³³ A Dɛftere a Mbɛrom inde nɔ, Mbɛrom a ja pu kon ata, a wa:

«Cen apan, ni dɛf kon sɛ hawan saray anɔ do ahay ɔ Urɛsalima,
kon sɛ slahay do ahay.

Aday do kɛ bɛnak alay ɔ winen inde ite nɔ, i jalay a bay.‡»

10

¹ Mɛrak uno ahay, na gan amboh anɔ Mbɛrom tɔ mivɛl kɛrtek a nɔ, u no nɛ Yahuda ahay tɔ njadɔ sa tam ite. ² Ni mba apan sa ja hɛna dukwen, tinen apan ti rɛzlen ɔ nga wa sɛ pɛrahan azar anɔ Mbɛrom nɛ cɛkɛrkɛrre, ɛna mɛnjɛna asan wa way mɛ cɛde ide aya awan. ³ Tɔ sɛnak sa jɛka Mbɛrom i tɛra anan do ahay do didɛk aya pa 'am anahan kɛkɛmaw nɔ, tɔ sɛnak bay. Tɔ pɛlay sɛ tɛra do didɛk aya nɔ, tɔ cɛved si mer su way dɛkɛk. Matanan, tinen tɔ mɛbɛzɛlak a wa way sa nan ɔ Mbɛrom. ⁴ Kwa pɛ ana Almasihu sa nay ahay wa nɔ, mɛgala

‡ 9:25 Ca pɛ Hose'a 2.1-3. § 9:26 Ca pɛ Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pɛ Esaaya 10.22-23. † 9:29 Ca pɛ Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re. ‡ 9:33 Ca pɛ Esaaya 28.16.

ana Tawrita kə ndəvak coy. Natiya, kuwaya dōwan a kə dəfak apan nga cəna, Mbərom i təra anan dō didek a pa 'am anahan.

Mbərom i tam anan dō sa dəf nga pə Yesu ahay fok

⁵ Musa a ja 'am pə cəved sə təra dō didek a tə Tawrita nā, a wa: «Dō sə dəfan apan anā 'am ana Tawrita nā, i njad sifa nə tə winen awan.*» ⁶ Əna cəved sə təra dō didek a anga sa dəf nga pə Mbərom nā, cara. Deftere a Mbərom a wa: «Kā sa ja bay: “Waya sa ján à mburom anaw?†”» Kawa sa ja nā, i ján saa ngaman anā Almasihu aday i dazay anan nə wayaw? ⁷ «Kā sa ja bay: “Waya saa dazay à məke inde anaw?‡”» Kawa sa ja nā, waya saa zləzlamay anan Almasihu à məke wa pə cakay sə məsinde ahay wa anaw? ⁸ Musa a ja nə kəkəma kutok anaw? A wa: «'Am a Mbərom winen bəse tə iken! Winen à 'am anak inde, à mivəl anak inde re.§» Wita nā, ləbara sa 'am a həna manay apan mi dəkay anan pə cəved sa dəf nga pə Mbərom ata kutok. ⁹ Ki mba apan sa ja pa 'am sə dō ahay fok, Yesu nā, winen Bahay anak tətə dāw? Kə təmahak aday kə dəfak apan nga nā, Mbərom kə slabakak anan ahay à məke wa dāw? Kak matanan nā, ata ki tam coy kutok. ¹⁰ Bina kak kə dəfak nga pə Yesu à mivəl anak inde nā, ki njad sə təra dō didek a pa 'am a Mbərom. Aday kak ki dəkay anan pa 'am sə dō ahay, Yesu winen Ba Məduwen nā, Mbərom i tam iken acəkan. ¹¹ Anga Deftere a Mbərom a ja nā: «Dō kə bənak alay à winen inde ite nā, i jalay a bay.*» ¹² Cəved sa 'am ata nā, anga dō ahay fok: anga Yahuda ahay, aday anga dō su kon a azar aya re. Anga awan sə gəzla atan pi zek wa, ibay. Bahay a mənuko nā, winen Bahay sə dō ahay fok. A gan sumor anā dō sa dəf nga pə sləmay anahan ahay nā, fok. ¹³ Kawa ana Deftere a Mbərom a sa ja kutok: «Kuwaya dōwan a kə dəfak nga pə sləmay ana Mbərom Fetek cəna, i tam.†»

Cəved sə dəkay anan ləbara mugom awan

¹⁴ Ti njad sə həran nga anā Mbərom a aday tə dəfak apan nga bay ata nā, kəkəməw? Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay nā, ti njad sa dəf apan nga nə kəkəməw? Aka aday kak dōwan a kə təkərek atan anan bay nā, ti sləne kəkəməw? ¹⁵ Kak dō ma slan a ibay nā, waya saa təkər 'am ata anaw? Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa rəba kawa saray su dō sə dəkay anan ləbara mugom ataya nə maw?‡» ¹⁶ Əna saa təma anan ləbara mugom ata nə dō ahay fok bay. Dō maja'am a Mbərom Ezaya kə jak, a wa: «Ba Məduwen, waya sa dəf nga pa 'am a manay anaw?§» ¹⁷ Matanan, dō kə dəfak nga dükwen, anga bə kə slənek ləbara ana Yesu Almasihu. Aday dōwan kə slənek ləbara anahan dükwen, anga dō inde kə təkərek anan anan.

¹⁸ Kak matanan cukutok nā, ni cəce aday: Isəra'ila ahay nā, tə slənek anan ləbara a anan itəbay kələdāw? Tə slənek, bina Deftere a Mbərom kə jak, a wa: «Tə slənek dungo ana dō maslan uno ahay pu kon pu kon fok.

'Am a tinen a kə dəzlek hus pə magaga sə daliyugo.*»

¹⁹ Kak matanan əsəna, ni cəce əsa re, Isəra'ila ahay tə sənək anan 'am ata bidāw? Mbərom kə mbədəhak apan kurre tə dungo a Musa, a wa:

«Ni slabak anan sərək a kwanay pu kon kəriya awan.

Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivəl pu kon a aday dō anahan aya ta san awan bay ata awan.†»

* **10:5** Ca pə Farillaaji Lewinjə'ən 18.5. † **10:6** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.12. ‡ **10:7** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.13. § **10:8** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.14. * **10:11** Ca pə Esaaya 28.16. † **10:13** Ca pə Yoo'el 3.5. ‡ **10:15** Ca pə Esaaya 52.7. § **10:16** Ca pə Esaaya 53.1. * **10:18** Ca pə Jabuura 19.5. † **10:19** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.21.

²⁰ Ezaya dukwen kà jəjarak bay, a wa:
«Mbərom a ja nà: “Sa njad nen nà, dowan aya aday tə pəlak nen bay ataya awan.

Na kan zek dukwen, anà dowan aya aday tə cəcihek nen a bay jiga ataya awan.”»

²¹ Aday pə Isəra'ila ahay ite nà, Mbərom a wa:
«Hway, nen apan ni ba sa kan alay anà dō uno ahay.

Əna dowan ataya nə tə dəfo apan bay,

ta ma nga sə vəze upo adəka. §»

11

Isəra'ila ahay ta gan i zek wa anà Mbərom

¹ Matanan kutok, ni cəce way inde kərtek aday: Kak matanan cukutok nà, a nan sa ja nà, Mbərom kà larak anan Isəra'ila ahay daw? Matanan bay! Anga nen a ta nga uno dukwen, nen Isəra'ila ahay. Nen mə wahay a pə dala mbak ana Benyamin, zahav ana Ibərahima. ² Mbərom kà larak anan dō anahan Isəra'ila ahay bay, winen a sə walay atan kwakwa. Bina kə sənən way ana Deftere a Mbərom sa ja pə Eliya ata zle asanaw. Eliya winen apan i yiman anà Mbərom anga Isəra'ila ahay, ³ a wa: «Mbərom Fetek, dō anaya tə vədak anan dō maja'am anak ahay, tə mbəzlak anan man sə gədan dongo anà way a manay ahay anga iken ataya awan. Mə mbəsak a sə pərahak azar nə nen a taayak. Aday hwiya a nan atan sa vad'nen a re.*» ⁴ Zek a Mbərom awan, a mbədahan apan nə kəkəməw? A jan nà: «A'ay, iken taayak bay! Nə lavak anan zek tu dō uno ahay inde mbulo cuwbe, tinen apan ti pəruho azar, tə dukwek anan gərmeç ù vo anà Ba'al itəbay.†» ⁵ Həna ata dukwen, matanan re. Mbərom kà lavak anan zek tu dō ahay inde mə walay aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa hwiya anga sumor anahan. ⁶ Kak Mbərom kà gak atan sumor sə walay atan, a walay atan anga mer su way a tinen ahay bay, əna anga sumor anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra magwagway a tinen kutok, bina sumor a Mbərom sabay.

⁷ Ata həna nə kəkəmə kutok anaw? Way ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nà, tə njadak anan fok bay! Sa njad anan way ata cəna, dō a Mbərom sə walay à wulen a tinen wa ataya awan. Zek məduwen su dō a tinen aya tə kurak anan nga a tinen ahay. ⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja:

«Zek a Mbərom a sa ga aday tà san awan bay.

Kə tacak atan anan ide,

kə dəngəzlak atan anan sləmay.

Hus biten tinen hwiya matanan.‡»

⁹ Dawuda dukwen a ja patan, a wa:

«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay à təran atan kawa balay sa mbazl anan way sə kiəbe ahay,

tə slahay anan, aday Mbərom à kəta atan.

¹⁰ Mbərom à hufof atan, aday tə canan ide kula sabay,

à ga atan alay aday mivəl a tinen à ndəroə. §»

¹¹ Matanan həna, ni cəce way maza awan asa: Saray a sə dəcan anà Isəra'ila ahay ata nà, kə slahak anan à məndak fok acəkan kutok daw? A'ay! Əna anga ines a tinen, dō su kon azar aya tə njadak cəved sa tam pə cakay ana Mbərom kutok. A ga anan matanan aday Isəra'ila ahay tə ga sərak pu dō su kon aya

‡ 10:20 Ca pə Esaaya 65.1. § 10:21 Ca pə Esaaya 65.2. * 11:3 Ca pə 1 Laamiie 19.10, 14. † 11:4 Ca pə 1 Laamiie 19.18. ‡ 11:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § 11:10 Ca pə Jabuura 69.23-24.

azar ataya awan. ¹² A alay ana Isəra'ila ahay sa ga ines ata nà, Mbərom kà gak anan lele anà dō su kon azar aya pə daliyugo. Isəra'ila ahay tə slahay cəna, dō azar aya ta njad zliile à alay a Mbərom wa. Kak Mbərom kà gak anan lele anà dō azar aya anga Isəra'ila ahay sə dəfan apan sabay ata nà, Isəra'ila ahay fok ta sak a may ahay pə cakay anahan a asa nà, sumor anahan i zalay re bidaw?

Mbərom a tam anan dō su kon azar aya nə kəkəməw?

¹³ Həna ni jak ikwen anà kwanay dō su kon azar aya awan. Nə tərak dō maslan ana Mbərom pə cakay a kwanay dō su kon azar aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way ata dukwen, mer su way lele cəvedabay. ¹⁴ U no nà, dō su kon uno aya dukwen tē cuno matanan, aday tã ga pikwen sərak, anga aday Mbərom á tam wa dō a tinen aya əngal ti mer su way uno ata cite. ¹⁵ A alay ana Mbərom sa lar anan Isəra'ila ahay ata cəna, a zlah anan məlmal anahan tu dō su kon aya azar a pə daliyugo fok kutok. Aday à alay azanan kə təmahak atan maza nà, saa tərà nə ma asa anaw? Ataslay mivəl i ga inde, anga dō ma mac aya ti njad sifa wiya awan.

¹⁶ Kak tə varak anan anan pen mama'am a anà Mbərom nà, pen a ma laḡ ata azar a fok dukwen ana Mbərom a re.* Kak tə varak anan anan sləlay si sé ahay anà Mbərom nà, alay si sé dukwen anahan aya re. ¹⁷ Alay si sé zahav a azar aya tə gədak atan aday tē tapak ayak uda alay si sé sə kiḡe à yime aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay dō su kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila ahay sa taa təma lele aya à alay a Mbərom wa ata nà, saa təma atan həna nà, kwanay kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. ¹⁸ Anga nan kutok, kà sa kədiyen anan alay si sé mə kəkal ataya bay. Ki həren anan nga ĩ zek kəriya nə angamaw? Kwanay adəka nà, alay si sé ahay dəkdek, məgala ana alay si sé cəna, à sləlay aya inde. Bina, məgala ana sləlay a nay à alay si sé wa adəka bay.

¹⁹ Izəne dō inde à wulen a kwanay i ja: «Abay Mbərom a a kəkal anan alay si sé ataya nà, aday i tapay uda nen a kutok bidaw!» ²⁰ Acəkan, Mbərom a patay atan wa, anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom a patay atan anga tə dəfak apan nga bay, aday a tapay uda iken dukwen, anga kə dəfak apan nga kutok. Kə həran nga anà zek adəka bay, jəjaran à Mbərom bugol. ²¹ Anga kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay, tinen alay si sé zahav awan ata nà, a ga apak kutok nà, i patay iken ite sabay, kak kə mbəsakak sa daf apan nga nà, na dāw? Iken adəka nə mə tapay a nə atapay!

²² San anan kutok aday, Mbərom nà, winen dō sumor awan, əna winen zizək re. Winen zizək tu dō mə slahay a pə cəved anahan wa ataya awan, əna pə iken ite kutok nà, winen dō sumor awan, kak iken apan ki pərahan azar hwiya nà, na. Kak matanan bay, i i patay iken a re. ²³ Yahuda ataya dukwen nà, kak tə dəfak apan nga maza dukwen, i ma atan pə dədəzl a tinen kwakwa a re. Anga məgala anahan nà, inde sə tapay atan maza awan. ²⁴ Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya nà, kwanay kawa alay si sé sə kiḡe ataya kutok. Tə gəday anan à kiḡe wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da 'am a kətanən ata nà, i mba apan sa ma anan Yahuda ahay à man a tinen inde sabay kələdaw, tinen aday nə alay si sé ata didek aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana Mbərom mba

²⁵ Mərak uno ahay, u no nà, sənən anan way a mi dər a anan lele, aday kə həren anan nga anà zek ahay bay. Bina, Isəra'ila ahay əngal a nan atan sa daf nga pə Mbərom bay, anga mivəl a tinen mə kuray aya awan. Ti naa mbəda mba, əna dō su kon azar aya Mbərom sə walay atan ataya tē mbəda apan 'am

* 11:16 Ca pə Limli 15.19-21.

fok aday. Ata Isəra'ila i daf nga pə Mbərom kutok. ²⁶ Natiya Mbərom a i tam anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə vinde à Deftere inde, Mbərom a wa: «Dowan a saa tam anan do ahay ata nà, i nay ahay à Urəsəlima wa.

I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay fok.

²⁷ Həna anan nà, 'am uno sa ʒan tə tinen à alay a ni pəsen atan anan ines a tinen ahay ata awan.†»

²⁸ Yahuda ahay tə təra do manide ana Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma labara mugom ata bay. Natiya kutok, kwanay do su kon azar aya ata awan, ki mben apan sa zla à bahay anahan inde. Aya əna, Mbərom kə walak atan i pəlay atan hwiya, anga kə zlapak anan anà bije a tinen ahay. ²⁹ Mbərom kə ngamak anan anà dowan a aday kə zlapak anan, i varan way nà, i təra nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a mbədəhan anà 'am bay. ³⁰ Kwanay do su kon a azar aya ata dukwen, à alay a inde nà, kə dəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara daw? Əna həna ki gen anan i zek wa, anga Yahuda ahay dukwen tə dəfak anan apan bay. ³¹ A təra tə tinen Yahuda ahay dukwen matana re. Həna ti dəfan apan anà Mbərom bay, aday Mbərom kə gak ikwen sumor à yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti yam pə ines a tinen, aday tã gan i zek wa anà Mbərom ite. ³² Matanan, Mbərom kə varak anan cəved anà kuwaya anga aday à dəfan apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata aday do ahay ti gan i zek wa dukwen, fok a tinen a kutok.

Mazlaḅ a Mbərom

³³ Tə didem a, sumor a Mbərom nà, məduwen awan. Asan way anahan kə zalak do ahay fok, aday a san way ahay nə fok. Way anahan sə bayak dukwen, dowan a san sə dakay anan tətibay. Dowan sə gəzlan alay anà cəved anahan ibay fok re. ³⁴ Deftere a Mbərom a ja nà:

«Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw?

Dowan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.‡»

³⁵ «Wayə sə varan way aday i tərən gudire à Mbərom anaw?§»

³⁶ Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.

Way ahay fok à alay anahan inde,
aday ti ga inde dukwen anga winen.

Do ahay tã varan mazlaḅ anà Mbərom pa sə viyviya awan! Amen.

12

Anjahay ana do si mer su way ana Mbərom

¹ Mərak uno ahay, Mbərom kə gak uko sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce pikwen wa həna kutok nà, viren anan anan nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə do ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya ata awan. Təren do ma ga nga aya anga Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom a kutok, aday ki həren anan nga tə didem awan. ² Ki gen kawa do sə daliyugo ahay bay. Adəka bay, mbiken anan mivel a kwanay anà Mbərom à mbədə anan, ta sə varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata nà, ki sənən way ana Mbərom a sa gan may ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan à nga, aday way lele aya kutok.

³ Nen nà, Mbərom kə gak uno sumor, kə tərak nen do maslan anahan. Anga nan, nen apan ni jak ikwen fok, na wa: Kə həren anan nga anà zek bay. Sənən adəka nà, nga a kwanay aya awan. Cen pə məgala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki sənən kutok, kwanay pə cəved a Mbərom nə kəkəmw.

⁴ Zek su dō nā, kārtek, əna hawal aya inde apan dukwen bayak awan, kuwaya ti mer su way anahan cara. ⁵ Tə mənuko həna dukwen, matanan. Mənuko bayak awan, əna mənuko zek kārtektəkke, anga mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu, aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

⁶ Mbərom kə varak uko məgala ahay nə cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen awan. Natiya, kuwaya à ga anan mer su way tə way ana Mbərom a sə varan ata awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə ma anan 'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə varak anan məgala ata kutok. ⁷ Kak Mbərom a varak nə məgala sa man zek anà dō ahay, man atan zek. Kak Mbərom a varak məgala sə tətakan anan way anà dō ahay, tətakan atan anan. ⁸ Kak Mbərom a varak nə məgala sə varan gədan anà dō ahay, varan atan gədan. Kak Mbərom a varak məgala sa varan way anà dō mətawak aya awan, varan atan tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay, njahan atan pa 'am wa tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak məgala sa gan sumor anà dō ahay nā, ga anan tə ataslay mivəl awan.

⁹ Pəlen dō a azar aya tə mivəl kərtek awan, aday tə təbələm dəkdək bay. Way lelibay aya cəna, kə ngəmen bay. Pəlen nə way lele aya awan. ¹⁰ Pəlen zek ahay à wulen a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay ataya awan. Dəfen anan apan anà dō a azar aya tə mivəl kərtek awan. ¹¹ Gen mer su way nə tə məgala si zek a kwanay a təkə. Kə tərən dō sə isew ahay bay. Gen anan mer su way anà Bahay a nuko Yesu nə tə mivəl kərtek a re. ¹² Dəfen anan ide a kwanay zuhhwe nā, pə way ana Mbərom saa varak uko ata tə ataslay mivəl awan. Səmen anan anà dəce ahay, gen anan amboh anà Mbərom nə kwa siwa siwa fok. ¹³ Gəzlen zliile a kwanay ahay tu dō a Yesu ahay, kak ana tinen ibay nā, na. Təmihen mbəlok ahay à gala a kwanay ahay.

¹⁴ Gen anan amboh a Mbərom aday à dəf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay ataya awan. Kə saa tahislen atan bay. ¹⁵ Tislen mivəl tu dō sə taslay mivəl ahay. Yimen pi zek tu dō sa yam ahay. ¹⁶ 'Am à zlak ikwen pi zek tu dō a kwanay ahay. Kə həren anan nga anà zek bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele, kwa mer su way cədəw aya awan. Kə cen pa nga a kwanay kawa dō kəlire* aya bay.

¹⁷ Kak dōwan a kə gak ikwen huwan nā, kə si men anan anan uda siked a bay. Pəlay adəka nā, cəved sa ga way lele aya aday dō ahay ta san zle, way lele aya ata awan. ¹⁸ Ga məgala lele, aday kak cəved inde nā, njahay zay tə dō ahay fok. ¹⁹ Kwanay car uno ahay, kə men anan anan uda siked anà dōwan bay. Mbəsiken anan Mbərom a à sa ga patan mivəl. Dəftere a Mbərom a ja nā: «Mbərom Fetek a wa: “Am siked nā, anuno kərtek. Saa hamay anan huwan sə dō ahay nā, nen awan.”» ²⁰ Adəka nā, gen kawa ana Dəftere a Mbərom sa ja: «Kak dō manide anak, may a han apan nā, varan dəf. Kak sa gan nə jom, varan a'am à sa. Ka gak matanan kutok nā, i tərə kawa kə halan slan sə uko pa nga, i yam pə ines anahan kutok.»» ²¹ Kə mbəsiken anan cəved anà sədək à mbasay pikwen bay, əna mbisen pə sədək ta sa ga way lele aya awan adəka.

13

Dəfen anan apan anà bahay sə daliyugo ahay

¹ Kuwaya à dəfan apan anà ngomna, anga dō sə lavan nga anà dō ahay ataya fok, sə varan atan məgala ata nā, zek a Mbərom awan. Aday sa dəf atan dukwen, winen a re. ² Matanan kutok, dōwan a kə sədərek pə ngomna

* **12:16** Kəlire a anan nā, madan bay, ana asan way ana Apasay a Mbərom. † **12:19** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. ‡ **12:20** Ca pə Balndi 25.21-22.

dukwen, a sader nã pi zek a Mbërom awan. Ata, dõ matanan ata a ngëzahay pi zek nã sariya a Mbërom. ³ Aday dõ sa ga way lele aya ite nã, ti jëjaran anã dõ sã lavan atan nga ahay itëbay, si dõ sa ga way lelibay aya aday bina. A nak sã jëjaran anã ngomna bay ba? Ga nã way lele awan. Ata ngomna i hërak nga. ⁴ Matanan, anga winen dukwen, a ga nã mer su way a Mbërom a re. A nan sa mak ikwen zek sa ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way lelibay a dukwen, jëjaran, anga Mbërom a varan mägala ata nã kãriya bay re. Winen dõ si mer su way a Mbërom anga sã ðakan anan mivel a Mbërom sa ga anã dõ ahay ta sa gan atan sariya pã way lelibay aya awan. ⁵ Anga nan, lele sã ðafan apan anã ngomna. Gen matanan anga kã sãnen zle à mivel a kwanay a nã, wita cãved lele awan, bina anga sa jëka tã sa gak ikwen sariya bay ata adëka bay.

⁶ Aday dukwen, ka var jangal nã, anga nan re, bina Mbërom kã ðafak anan dõ si mer su way ataya tã ga anan lele. ⁷ Himen anan anan anã dõwan ataya way a tãde ki himen atan ataya awan. Viren jangal anã dõ sã cakal aya awan. Viren anan anan dala sã duwan anã dõ sã tãma aya awan. Jëjiren anan anã dõ a tãde ki jëjiren atan ataya awan, aday ðafen anan apan anã dõ a tãde ki ðafen atan apan ataya re.

Pãlen dõ a azar aya anga sã ðafan apan anã Mbërom

⁸ Gudire ana dõwan à ga inde pikwen ibay, si gudire kãrtektakke saa mbëdek pikwen nã, na: gudire sã asan zek. Gudire ata nã, a ndav itëbay. Aday dõ sa san dõ nã, kã gak way ana Tawrita sa gan may ata fok. ⁹ Mbërom a jak uko nã: «Kã ga mädigwed bay, kã vad nga su dõ bay, kã ga akar bay, kã ga ubor pã way su dõ bay.*» 'Am a anaya pi zek tã azar aya fok nã mã japay a nã, à 'am kartek a inde, a wa: «Pëlay anan dõ sã cakay su doh anak kawa iken sã pëlay anan nga anak ata awan.†» ¹⁰ Dõ sã pëlay anan dõ sã cakay su doh anahan nã, a gan way lelibay a bay. Matanan, kak kã pëlak anan dõ sã cakay su doh anak ahay nã, kã ðafak anan apan anã Tawrita fok kutok.

¹¹ Gen matanan, anga kã sãnen alay a anan ata zle, alay sã pëdek pã ahan a kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana Mbërom saa tam kwanay sã coy ata, winen bãse. Winen dãren kawa à alay a mãnuko sã ðafay ahay nga pã Yesu ata sabay. ¹² Luvon winen apan i ndav, ide winen apan i cãde. Dã ga way a mãnuko sa taa ga sã luvon ataya sabay. Ruko way sã alay a mãnuko ahay saa vad anan zek tã way lelibay ataya si pec kutok. ¹³ Zluko tã cãved lele aya kawa dõ sa bar si pec ahay ata awan. Dã vaway nga tã mahay bay, ðã mbäsakan zek anã agãslë lelibay aya bay, tã cãved a wura wura dukwen dã jan uho bay re, ðã tãre bay, aday dã ga ubor pã way sã dõ azar aya bay. ¹⁴ Mbäsiken anan cãved anã Bahay a mãnuko Yesu Almasihu à tãrak ikwen way sã alay a kwanay awan. Kã bayiken pã way sã ubor si zek a kwanay ahay sabay.

14

Kl men anan anan mungok anã zek ahay bay

¹ Tãmihen anan dõ bãle a pã cãved sã përahan azar anã Yesu ataya awan, mãnãna kwanay sã luvon tã winen pã way anahan sã bayak à mivel anahan inde ata awan. ² Dõ azar aya ti bayak, way sa pã inde mã gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay so. ðna dõ aday winen bãle a pã cãved a Mbërom ata nã, i rac sluwed itëbay. ³ Dõwan a sa rac way so ata à sa kãdey anan dõwan a sa rac sluwed itëbay ata bay. Aday dõwan sa rac sluwed itëbay ata dukwen, à sa

* **13:9** Ca pã Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19, 21. † **13:9** Ca pã Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

man anan mungok anà dōwan sa rac way so ata bay re, anga Mbərom winen nà, kə təmahak anan mərak ata re. ⁴ Iken nə wayaw? Ka ra zek sa man anan mungok anà bile su dō hinen ata nà, kəkəməw? Kə gak way lelibay a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kə gak way lele dukwen, saa ngəran dukwen, bahay anahan ata re. Tə didem a nà, Bahay a mənuko i mba apan sa gan nga tətə, i tavay nə njanjan.

⁵ Azar su dō a, a bayak nà, luvon ahay inde sə zalay luvon hinen ahay, aday dō ahay inde tə bayak nə luvon ahay fok nə hərəro. Kuwaya ā san anan lele, way anahan a sə bayak apan ā mivəl inde ata awan. ⁶ Kak dōwan a kə zalak anan luvon hinen pə luvon a azar aya wa, a ga matanan anga sə həran nga anà Bahay a nuko. 'Do sa pa way so, a nan dukwen sə həran nga anà Bahay a nuko, anga a ngəran ā Mbərom aday a sa pa way. Ata dō sa pa way azar aya itəbay ata dukwen, a nan sə həran anan nga anà Bahay a nuko re, aday a ngəran dukwen anà Mbərom a re.

⁷ Dōwan a inde ā wulen a mənuko, a lavan nga anà zek anahan tətə pə daliyugo dukwen ibay. Aday dōwan sa mac anga nga anahan a dukwen ibay re. ⁸ Kak mənuko tə sifa aya nà, wita anga aday dā ga mer su way ana Bahay a mənuko. Kak dā məcak, dā mac anga sa ga dukwen mer su way anahan a re. Matanan, kwa ā ga nə mənuko tə sifa aya awan, kwa ā ga nə dā məcak, mənuko dō si mer su way ana Bahay a mənuko hwiya. ⁹ Anga Yesu Almasihu nə kə məcak, kə slabakak ahay ā məkə wa, aday ā tara bahay su dō tə sifa aya awan, aday winen bahay su dō ma mac aya re.

¹⁰ Aday iken, ka gan sariya anà dō sə cakay su doh anak nà, angamaw? Kə kədəy anan nà, angamaw? Mənuko a fok, dī zla saa tavay pa 'am ana Mbərom, dō saa gak uko sariya ata awan. ¹¹ Mbərom a ja ā Deftere anahan inde, a wa: «Tə didək awan, kuwaya fok i nay ahay sa naa dukwo gərmeč ũ vo.

Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə Mbərom acəkan.*»

¹² Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i tavay pa 'am a Mbərom, i i dəkay anan way anahan sa ga hənə ata tə alay anahan awan.

Kə fakay anan mərak anak i ines inde bay

¹³ Kak matanan cukutok nà, dē mbədək sa gan sariya anà mərak a mənuko ahay sabay. Adəka bay, kə si gen way aday i fakay anan mərak ahay i ines inde ata bay. ¹⁴ Bina manay mə japay aya tə Bahay a mənuko Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma ga mənjadək a ta nga anahan a nà, ibay. Əna dōwan a kə bayakak awan a inde nə tə mənjadək a kəma, ā sa pa bay, anga pə winen nà, a ga mənjadək acəkan. ¹⁵ Kak kə nəsək anan mivəl anà mərak anak ahay tə way sa pa anak nà, ata a nan sa ja nə kə pəlay anan bay. Almasihu kə məcak anga mərak ata awan. Way sa pa anak ā sa lize anan bay. ¹⁶ A ga apak nà, way sa pa anak ata nà, lele. Əna kak ka san zle dō ahay ti i jak nə lelibay kəma, kə pa bay, aday dō ahay tā ja apak way lelibay a sabay. ¹⁷ 'Am sə bahay a Mbərom nà, kə jak awan pə way anak sa pa ata bay. Kwa pə way anak sa sa ata dukwen, kə jak awan bay re. Bahay a Mbərom nà, way ana Apasay Cəncan a sa ga ā mənuko inde ata awan. A mak uko zek sa ga way lele aya, a varək uko zay sə njahay pə kərtek awan, aday i varək uko atlaslay mivəl. ¹⁸ Dōwan a winen apan i gan mer su way anà Yesu Almasihu matanan ata nà, i zlan ā nga anà Mbərom kutok, aday dō ahay ti dəfan apan anà dō matanan ata awan.

¹⁹ Anga nan, guko məgala sa ga way sə ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa man zek anà dō ahay sa har ā 'am a Mbərom inde ataya re. ²⁰ Kə nes anan mer su way a Mbərom anga way anak sa pa bay. Ayaw, awan inde

* 14:11 Ca pə Esaaya 45.23.

mənjadak a bay. Əna, kak mərak anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa cəna, mbəsak sa pa way ata awan. ²¹ Way lele cəna, ká sa ga way sə fakay anan mərak ahay i ines inde ataya bay, kwa á ga nə sa rac sluwed, kwa á ga nə sa sa mahay, kwa á ga nə sa ga ma ma fok. ²² Way anak sa san pa 'am a anan ata nə, ká jan anan aná dowan bay, si kwanay tə Mbərom a dəkdek. Do sa ga way tə ajalay nga a cuwcew bay ata cəna, i taslay mivel. ²³ Aya əna, do sə vədən uway aná nga anahan anga way anahan sa pa nə, winen apan i ga ines, anga kə dəfak anan mivel anahan pə way anahan a sa ga ata bay. Pa 'am a Mbərom nə, dowan a kə gak way aday a san sa jəka lelibay kabay lele dukwen a san bay cəna, kə gak ines.

15

Ga way sa zlan à nga anà do a azar aya awan

¹ Mənuko do məgala aya pə cəved a Mbərom ata, muko anan zek anà do bəle aya awan. Də ga way sa zlak uko à nga à nuko vərre a bay. ² Mənuko fok, guko way sa zlan à nga anà mərak a mənuko ahay, anga aday də man atan zek sa har pa 'am ana Mbərom. ³ Yesu Almasihu a ta nga anahan a dukwen kə pəlak way sa zlan à nga a bay re. Adəka bay, a tərə nə kawa mə vinde apan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa: «Do ahay tə gənahak nə, anakiken Mbərom, əna 'am a tinen ata a njad nə nen awan.*» ⁴ Way a mə vinde à Deftere a Mbərom inde ata fok, tə vinde anan anga aday way a mə vinde ata á dakak uko anan way, aday anga dē dəfan ide anà way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya awan. Ata dī dəma way ahay lele kawa ana Deftere sə varak uko anan məgala ata awan. ⁵ Mbərom Bahay sə varan məgala anà do ahay sə dəma way ata, á tərə anan abayak nga a kwanay kərtek, aday kī gen way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya awan. ⁶ Ata kwanay a fok ki njiden sə hərən nga anà Mbərom, Bəbay ana Bahay a nuko Yesu Almasihu, tə cəved kərtek awan. 'Am a kwanay dukwen kərtek awan.

Do su kon azar aya tə hərən nga anà Mbərom

⁷ Matanan, təmihen zek ahay, kwanay a fok, kawa ana Almasihu sə təma kwanay ata re, aday do ahay tə hərən nga anà Mbərom. ⁸ Na jak ikwen nə, Almasihu Yesu kə tərak do si mer su way ana Yahuda ahay, anga sə dakan atan anan nə, Mbərom winen do sə dīdek, aday way anahan sə zlapan anan anà bje a manay ahay fok ata ti tərə. ⁹ Aday ata, do su kon azar aya ata ti hərən nga anà Mbərom anga sumor anahan sa ga anga tinen ata re. A tərə kawa Deftere a Mbərom sa ja apan ata awan, a wa: «Anga nan, ni hərək nga, Mbərom uno, à wulen su do aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan,

ni zambad iken tə ara ahay.†»

¹⁰ 'Am a Mbərom a ja asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya awan,
tislen mivel pə kərtek a tu do a Mbərom ahay.‡»

¹¹ A man hinen asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya fok,
hərən anan nga anà Mbərom Fetek.
Kwanay do su kon ahay fok,
zambiden anan.§»

* **15:3** Ca pə Jabuura 69.10. † **15:9** Ca pə 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50. ‡ **15:10** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § **15:11** Ca pə Jabuura 117.1.

¹² Ezaya kà jak re, a wa:
«Do sà slala ana Yisa i nay ahay saa tɛra bahay su do su kon a azar aya awan.
Tinen ti dɛfan ide aday à tam atan. *»

¹³ Mbɛrom, do sà varan mɛgala anà do ahay sà dɛfan ide ata, à varak ikwen ataslay mivel, à varak ikwen zay, anga kà dɛfen nga pə winen awan. Natiya ki dɛfen anan ide bayak a tɛ mɛgala sà Apasay Cəncan awan.

Mer su way ana Pol

¹⁴ Mɛrak uno ahay, nen a ta nga uno dɛkwen, na san zle, kwanay nə do lele aya awan, kə sənən dɛdek zle, aday ki mben apan sà tətakan anan way anà zek a kwanay ahay coy. ¹⁵ Əna, nə vindek ikwen ayak tə gədan a pə way azar aya nà, anga u no kə mbɛdɛken anan way a anaya à nga wa bay. Na ga matanan, anga zek a Mbɛrom a kà gak uno sumor anahan ¹⁶ sa daf nen do si mer su way ana Almasihu Yesu awan, à wulen su do su kon azar aya Yahuda ahay bay ata awan. Nen apan ni dakan atan anan ləbara mugom a sa nay pə cakay a Mbɛrom wa ata nà, nə tɛrak kawa do sə gədan dundo anà way anga Mbɛrom. Anga kak tə dɛfak apan nga nà, ata ti tɛra kawa way mə varan aya, Apasay Cəncan a sa gan nga cara aday à zlan à nga anà Mbɛrom ata awan.

¹⁷ Natiya kutok, ni taslay mivel ti mer su way ana Mbɛrom sə vuro anga ajapay a manay tə Almasihu Yesu ata awan. ¹⁸ Ni ja 'am sə awan maza kula bay. Ni ja nà, pə way ana Almasihu a sa ga ti nen ata dɛkdek. Anga kə varak uno mɛgala sə bənan alay anà do su kon aya aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya pə cakay ana Mbɛrom, aday tɛ dɛfan apan. A ga matanan ata nà, ta 'am uno sa ja ataya, aday tə way uno sa ga ataya, ¹⁹ aday tə masuwayan ahay cara cara, aday tə mɛgala ana Apasay anahan re. Nə dɛkak anan anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu anà do ahay, nə dazlan ahay kwa à Urəsalima wa, hus nə dɛzle anan à Iliriya. ²⁰ U zlo à nga sə dɛkay anan ləbara mugom a à man aya aday do ahay tə slənek anan ləbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan, anga u no sa ga mer su way pa su do hinen bay. ²¹ U no adəka nà, à tɛra kawa winen mə vinde a à Deftere a Mbɛrom inde ata awan:

«Dowan aya aday kula ta jak atan 'am pə winen itəbay ataya, tinen ti canan. Aday dowan aya kula tə slənek way pə winen itəbay ataya, ti san anan kutok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

²² Anga nan kutok, saray bayak a na gak anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen cəna, na njad cəved a bay. ²³ Kà gak ava bayak a u no sa cak ikwen ahay ide, əna mer su way uno kə mbəsakak uno cəved bay. Həna mer su way uno à man a anan kə ndəvak kutok. ²⁴ Natiya, à alay a ni i zla à Espaniya ata nà, ni njahay əga kwanay mənjkək, anga aday kə tislən uno mivel aday ki men uno zek tə cəved sə dɛzle à man ata awan.

²⁵ Əna həna ni zla à Urəsalima aday ni i man zek anà do a Yesu ahay à man ata awan, ²⁶ anga do a Yesu ahay à Makedoniya tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga sa man zek anà do mətawak aya à wulen su do a Yesu ahay à Urəsalima. ²⁷ Tə bayak sə cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday tɛde sa ga nə abay matanan way anahan. Yahuda ahay ta mak anan zek anà do su kon azar aya sa njad anan magwagway ana Mbɛrom. Matanan re, lele nə do su kon a azar aya tɛ man zek anà Yahuda ahay tə way sə daliyugo ahay ite re. ²⁸ Natiya kutok, na sak a ndav anan mer su way ata nə varak atan anan dala ata coy nà, ni i zla à Espaniya tə əga kwanay. ²⁹ Na san zle re, na sak a

* 15:12 Ca pə Esaaya 11.10. † 15:21 Ca pə Esaaya 52.15.

zlak ayak äga kwanay nä, Yesu Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga nen a sa cak ikwen ahay ide ata awan.

³⁰ Mørak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday Apasay a Mbərom kə varak ikwen mägala sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan amboh ä Mbərom tə mivəl kərtek a anga nen, aday ũ mo zek. ³¹ Gen amboh, anga aday dō sə Yahudiya ahay aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya tē bəno mbiyed bay ite. Gen amboh dukwen, aday way uno saa zla anan ä Urəsalima ata ä zlan ä nga anä dō a Yesu ahay ä man ata awan. ³² Natiya, kak Mbərom kə pəlak nä, ni zlak ayak äga kwanay nen mə taslay mivəl awan. Ata ni njad sə taslay mivəl pə kərtek a tə kwanay a fok kutok.

³³ Mbərom, dō sa taa var zay ata, ä gak ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anä Ruma ahay

¹ U no sa jak ikwen ayak 'am həna pə mørak a mənuko Føbe. Uwar ata a ga mer su way ana Mbərom ä Kenkeriya ä wulen su dō a Yesu ahay. ² Kə zlak ayak äga kwanay cəna, təmihən anan tə mivəl kərtek a lele, anga winen dō ana Bahay a mənuko. Təmihən anan kawa abay tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə kəcan ata fok, anga kə mak anan zek anä dō ahay bayak a, kwa i nen a dukwen, kə mak uno zek a re.

³ Jen anan 'am anä atə Pəriskila ta mbaz anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan. ⁴ A alay a inde abay ni mac coy nä, su mo zek sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga nen dukwen, tə lavak anan zek coy. Saa ngəran atan nə nen dəkdek bay. Dō a Yesu ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok ti ngəran atan re. ⁵ Na jak anan 'am anä dō a Yesu ahay sə halay nga äga tinen ataya fok re.

Na jak anan ayak 'am anä Ĕpaynet, car uno didek awan. Winen dō sa lah sa dəf nga pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo sə Aziya. ⁶ Na jak anan ayak 'am anä Mariyama, winen dukwen kə gak mer su way bayak a anga kwanay.

⁷ Na jak anan ayak 'am anä dō sə äga nen ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay dangay nə jiga awan, tinen dō tə mazlaḅ aya bayak a ä wulen su dō maslan ahay, aday tə luho sa dəf nga pə Yesu Almasihu adəka, bina nə lahan atan bay.

⁸ Na jak anan ayak 'am anä Ampəliyatus, car uno awan, manay ä alay ana Bahay Yesu inde maya awan.

⁹ Na jak anan ayak 'am anä Urben ma taa ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə kərtek awan.

Na jak anan ayak 'am anä Sətakis, car uno didek awan.

¹⁰ Na jak anan ayak 'am anä Apeles, winen dukwen kə gak dəce anga Yesu Almasihu aday kə səmak anan lele.

Na jak anan ayak 'am anä dō sə äga Aristobul ahay re.

¹¹ Na jak anan ayak 'am anä dō uno Herodiyon.

Na jak anan ayak 'am anä dō a Bahay a mənuko Yesu ahay äga Narsis.

¹² Na jak anan ayak 'am anä Tirofen tə Tiropas, dō sa ga mer su way ana Bahay a mənuko Yesu ahay.

Na jak anan ayak 'am anä Persis, mazar uno didek awan, sa ga mer su way anga Bahay a mənuko bayak a nə winen.

¹³ Na jak anan ayak 'am anä Rufus, dō lele pə cəved sə pərahan azar anä Bahay a mənuko Yesu.

Na jak anan ayak 'am anà may anahan, kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan didek awan.

¹⁴ Na jak anan ayak 'am anà Sinkærit, Fælegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁵ Na jak anan ayak 'am anà Filolog tæ Yuliya, aday atæ Nere tæ mærak anahan re.

Na jak anan ayak 'am anà Olimpas aday anà dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁶ Jen anan 'am i zek ahay lele. Dō sæ egliz ana Yesu Almasihu ahay fok ta jak ikwen ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

¹⁷ Mærak uno ahay, ma gak ikwen ayak kem, gen anan ngatay anà dō sa ngam way a kwanay mæ tatak aya bay ataya awan. Tinen apan ti gæzla anan dō ahay pi zek wa, aday tinen apan ti fakan alay anà dō ahay pæ cæved lele aya wa. Kæ njihen pæ cakay a tinen bay. ¹⁸ Zahav su dō ataya nà, ta ga næ mer su way ana Bahay a nuko Yesu Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga vërre. Tinen apan ti ran mindel anà dō ahay næ ta 'am. Natiya, tæ njækan uda anà dō ma san way a bay ataya awan. ¹⁹ Kwanay ite nà, dō ahay fok ta san zle, kæ dæfen anan apan anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan ni taslay mivel tæ kwanay bayak a re. U no nà, tæren dō sa san sa ga mer su way lele aya dækdek, mænjàna sæ japay anan tæ huwan. ²⁰ I njahay bayak a sabay, Mbærom, Bahay sæ zay, i varak ikwen mægala sæ mbasay pæ Fakalaw, ki jænen apan bæse coy. Bahay a nuko Yesu à gak ikwen sumor anahan.

²¹ Timote, dowan a sa ga mer su way maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Dō uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re: atæ Lukiyus tæ Yason tatæ Sosipater.

²² Nen Tertiyus, dō sæ vinde derewel ana Pol a anan, na jak ikwen ayak 'am, nen dō ana Bahay a nuko Yesu. ²³ Gayus kà jak ikwen ayak 'am. Næ njahay nà, àga winen, aday dō a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh àga winen. Erastus, dō sa ban dala sæ wulen su doh a anan ata, tæ Kawartus, mærak a mænuko, ta jak ikwen ayak 'am re.

[²⁴ Bahay a mænuko Yesu à gak ikwen sumor à kwanay a fok. Amen.]

Pol a hæran nga anà Mbærom

²⁵ Zambaduko anan slamay a Mbærom! I mba apan sæ varak ikwen mægala sæ njahay mæ ngazlay saray aya à cæved anahan inde, kawa ana læbara mugom a nen sæ dækak ikwen anan ata awan. Kwakwa ata nà, Mbærom kè dærek anan læbara mugom ata awan. ²⁶ Əna hæna winen a kà kak anan ahay uho, aday dō ahay tæ wazay næ way ana dō maja'am a Mbærom ataya sæ vinde pæ Almasihu ata awan. A ga matanan, anga aday dō su kon ahay fok tæ daf apan nga, tæ dæfan apan kutok. ²⁷ Hæruko anan nga à Mbærom pa sæ viyviya awan! Asan way anahan næ a zalay way ahay fok. Hæruko anan nga anga Yesu Almasihu re. Amen!

**Derewel ana Pol sɛ vinden ayak anà dɔ sɛ
Korintu ahay
mama'am awan
Adakay way pɛ deftere a anan**

A alay ata nà, Korintu nà, wulen su doh mɛduwen awan. A man ata nà, Pol kɛ wazak anan lɛbara a Yesu mugom a anà Yahuda ahay aday anà dɔ su kon azar aya re. Pɛ dɛba anahan a wa kutok, Pol a slɛne nà, 'am aya inde tɛ slabakak à wulen sɛ dɔ a Yesu ahay cara cara bayak awan. 'Do ahay tɛ gazlak zek ahay jɛban jɛban, 'am sɛ gɛba zek ahay so, anjahay sɛkɛffe inde à man sɛ slɛne wazo ibay, apa daf cɛncan a kɛ tɛrak way sa ga anan azay, tɛ sɛnak sa ga anan mer su way tɛ mɛgala ana Apasay Cɛncan a sa var ataya bay, aday tɛ sɛnak 'am sɛ aslabakay ana dɔ ma mac aya à mɛke wa bay. Natiya kutok, Pol a mbɛdahan atan ayak pɛ way ataya fok, ta sɛ dakan atan anan asan zek a Mbɛrom anga dɔ ahay.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am ahay (1.1-9)

Atɛra zek kɛrtek tɛ dɛdom ana Yesu mɛzlɛngad awan (1.10 - 2.16)

Agan nga anà atɛtak way ana dɔ maslan a Yesu ahay (3.1 - 4.21)

'Am sɛ gɛba zek ahay (5.1 - 7.40)

Ahɛran nga à Mbɛrom, bina anà pɛra ahay bay (8.1 - 11.1)

Mɛgala ana Apasay Cɛncan aya awan (11.2 - 14.40)

Yesu kɛ mbasak pɛ amac (15.1-58)

Andav sa 'am ahay (16.1-24)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Korintu ahay

¹ Sɛ vindek ikwen ayak dɛrewel a anan nà, nen Pol. Kà zlak anan à nga à Mbɛrom sɛ ngumoy aday nɛ tɛra dɔ maslan ana Yesu Almasihu. Ma jak ikwen ayak 'am, manay tɛ Sostenes, winen dɔ sa daf nga pɛ Yesu Almasihu kawa manuko a re. ² Mɛ vindek ikwen ayak anà kwanay dɔ a Yesu ahay à wulen su doh sɛ Korintu. Kɛ tɛren dɔ a Mbɛrom ahay anga Yesu Almasihu. Mbɛrom a ngamak ikwen nà, anga aday kɛ tɛren dɔ mɛ japay aya tɛ winen awan. Kɛ ngamak anan anà dɔ sɛ dukwen gɛrmec ù vo anà Yesu Almasihu kwa aha ataya fok, anga aday tɛ tɛra dɔ mɛ japay aya tɛ winen a re. Yesu nà, winen Bahay a manuko a fok. ³ Mbɛrom Bɛbay a manuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a manuko tã gak ikwen sumor, aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngɛran anà Mbɛrom anga dɔ sɛ Korintu ahay

⁴ Hwiya nɛ ngɛran anà Mbɛrom jiya nà, anga sumor anahan sa gak ikwen ta sɛ japay kwanay tɛ Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Anga Mbɛrom dɔ sɛ japay kwanay tɛ Yesu Almasihu ata nà, kɛ varak ikwen mɛgala ahay cara cara. Kɛ tɛrak kwanay dɔ sa san way ahay, aday kɛ varak ikwen mɛgala sɛ dakay anan 'am anahan anà dɔ ahay coy. ⁶ Kɛ njiden anan way ataya awan. Bina, à alay a manay sɛ dakak ikwen anan lɛbara a Yesu Almasihu ata dukwen nà, kɛ tɛmihen a nɛ tɛ didek a à mivel a kwanay inde. ⁷ Anga nan kutok, kwanay dɔ sa ba amay ana Yesu Almasihu Bahay a manuko ataya nà, kɛ njiden anan mɛgala ahay fok coy. Awan a inde a kɛcak ikwen nà, inde sabay. ⁸ Mbɛrom dukwen i tɛra kwanay dɔ njɛnnjan aya hus à andav ana daliyugo inde, anga aday dɔwan à sa njad pikwen alay sa 'am sɛ slahay kwanay à sariya a Mbɛrom inde pɛ luvon ana Bahay a manuko Yesu Almasihu saa may ahay ata bay.

9 Matanan, kâ jəjiren awan bay, anga Mbərom a sə ngamak ikwen aday sə japay kwanay tə wan anahan Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata nà, winen nà do didek awan, a ga anan way anahan a sa ja ataya hwiya.

Agəzla zek à wulen su do a Yesu ahay

10 Matanan, mərak uno ahay, na gak ikwen ayak amboh tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Kem, 'am à zlak ikwen pi zek, aday kâ gəzlen zek ahay à wulen a kwanay ahay inde bay re. Təren do mə japay aya awan, mível a kwanay à ga nə kərtek aday abayak nga a kwanay ahay dukwen à ga nə kərtek a re. 11 Bina 6a do ahay inde ta nak ahay àga Kuluwe wa pə cakay uno, tə dakak uno anan atəre inde à wulen a kwanay. 12 U no sa ja nà, azar su do a kwanay aya ta wa: «Manay nà, do ana Pol ahay.» Azar aya ite ta wa: «Manay dukwen do ana Apolos ahay.» Azar su do əngal aya asa ta wa: «Manay nà, do ana Piyer ahay.» Aday azar su do aya ite kutok ta wa: «Manay nà, do ana Almasihu ahay.» 13 Ki jen matanan ata nà, 6a Almasihu a nà, kâ gəzlak anan zek anahan a daw? Kabay kwanay kə jilen nə tə darak ayak pə dədom mə zləngad a anga kwanay nà, nen Pol a daw? Kabay ki gen baptisma nà, tə sləmay uno, nen Pol a ite daw?

14 Nə ngəran anà Mbərom tətibay adəka, anga nen na gak anan baptisma anà dowan bay, əna si atə Kərispus tə Gayus dəkdek. 15 Natiya dowan inde i mba apan sa jəka a ga baptisma nə tə sləmay uno nen Pol nà, ibay. 16 Ayaw, cəkəbay nə mbədəkek anan à nga wa adəka re, 6a na gak anan baptisma anà Sitifanas, winen tu do su doh anahan ahay re. Pə dəba anahan a wa, na gak anan baptisma anà dowan a inde nà, na san sabay. 17 Bina, Almasihu a slan nen aday nà, saa gan baptisma anà do ahay bay, əna saa dakay anan ləbara mugom a anà do ahay. Nen apan ni dakay anan ləbara sa 'am anahan ata, əna tə asan way kawa su do zənzen a sə bayək apan ata bay. Na ga matanan bay nà, anga aday amək a Yesu Almasihu a pə dədom mə zləngad ata à təra awan kəriya bay.

Asan way a Mbərom tə asan way su do zənzen awan

18 Ləbara sə amək a Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata nà, do saa lize ahay ta ca apan nə kawa way sə mindel kəriya awan. Əna pə mənuko do saa tam ahay ite nà, da san zle wita nə məgala a Mbərom a way anahan. 19 Da san way ata zle nà, anga 6a Mbərom kə jak à Deftere inde, a wa: «Ni lize anan kəlire su do kəlire aya awan,

aday ni jəjay anan asan way su do ma san way aya fok.*»

20 Natiya kutok, kak Mbərom a kə jak matanan cukutok nà, do a kəlire ataya ti ga inde asa daw? Kabay miter sə Tawrita ahay nà, ti ga inde daw? Kabay do sa san sa vad awiyaway ahay nà, tinen ti ga inde daw? Asan way a tinen ata i man atan zek pə awan bay jiga awan. Mbərom kə tərək anan asan way a tinen ata way sə mindel kəriya awan.

21 Matanan do sə daliyugo ahay, tə asan way a tinen ata, tə canak anan anà way a Mbərom sə ndakay tə kəlire† anahan awan, əna tə sənək wa Mbərom a bay hwiya. Anga nan kutok, Mbərom a tə alay anahan a kə varak anan cəved sa tam anà do sə sləne ləbara sa 'am a manay sə wazay anan ata awan. Əna cəkəbay, do ahay ta ca pə ləbara ata nə kawa way sə mindel adəka. 22 Yahuda ahay ite nà, ta gan may aday ti sa təma 'am ata nə, si ti canan anà masuwayan aday. Gərek ahay ite, a nan atan ti saa təma nà, si ti san tə kəlire sa nga a tinen a aday. 23 Aya əna mənuko də dakay anan nà, Yesu Almasihu nə tə darak anan pə dədom mə zləngad awan. Ata pə Yahuda ahay nà, wita way sə bənan atan

* 1:19 Ca pə Esaaya 29.14. † 1:21 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

mbiyed. Pu do sə pəra ahay ite, wita nà, da ja nə 'am sə mindel kəriya awan. ²⁴ Əna pə mənuko do a Mbərom mə ngamay aya kwa á ga nə à wulen sə Yahuda ahay wa, kabay à wulen su do sə pəra ahay wa nà, da san zle, Yesu Almasihu nà, winen mägala ana Mbərom tə kəlire anahan a təkə fok. ²⁵ Way a Mbərom sa ga nà, kawa way sə mindel kəriya awan, aday cəkəbay, way ata a zalay asan way su do zənzen awan. Way anahan sa ga nə kawa way bəle awan, aday cəkəbay way ata a zalan mägala à nga wa anà do ahay bugol.

²⁶ Matanan, mərak uno ahay, ənga bayiken pi zek a kwanay a mə ngamay ataya aday. Pu do sə daliyugo ahay nà, do kəlire aya inde à wulen a kwanay gem ibay, do tə mägala aya dukwen inde à wulen a kwanay gem ibay, aday do sə ngəlaw ahay dukwen nà, inde à wulen a kwanay gem ibay re. ²⁷ Əna Mbərom a walay adəka nà, do mindel aya awan, ənga aday ti pəkan waray í ide anà do sa jəka tinen nə ta san way zle ataya awan. Aday Mbərom a walay do bəle aya awan, ənga aday ti pəkan waray í ide anà do sa jəka tinen mägala aya ata awan. ²⁸ Aday a walay do kəriya aya awan, tu do aday do ahay tə kədəy atan ataya awan, aday tu do demdemem aya pə daliyugo wa. A ga matanan nà, ənga aday sə lize anan do sə mazlaḅ ahay pə daliyugo a anan wa. ²⁹ Matanan kutok, dowan i mba apan sə həran nga anà zek pa 'am anahan bay. ³⁰ Sə jəpay mənuko tə Yesu Almasihu nà, zek a Mbərom awan. Matanan həna Mbərom a təra anan Yesu Almasihu nà, dədəzl sə asan way a mənuko kutok. Kawa sa ja nà, tə Yesu Almasihu ata kutok, də tərək do didek aya pa 'am anahan aday də tərək do anahan ahay ma tam aya í ines wa tə alay anahan. ³¹ Ənga nan kutok, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak dowan a inde a nan sa ga ti zek nà, á ga ti zek adəka nà, ti mer su way a Mbərom sa ga.»[‡]

2

Wazo ana Pol à Korintu

¹ Mərak uno ahay, à alay a nen sa zlak ayak əga kwanay kurre sə dəkak ikwen anan way a Mbərom mi dər aya ata nà, nə dəkak ikwen anan nə tə cəved sa 'am ma da 'am aya bay. Aday dukwen, nə dəkak ikwen anan nə tə cəved sə asan way su do sə daliyugo ahay bay re asanaw? ² Ənga, na zlak ayak əga kwanay nà, na gan may nà san kərtek nà, Yesu Almasihu, aday winen mə daray a pə dədom mə zləngad ata awan. ³ A alay a nen əga kwanay ata nà, nen bəle awan, zlawan u go, aday nen apan ni jəjar re. ⁴ Nen apan ni wazak ikwen 'am a Mbərom nà, na vak ikwen nga tə asan way sə do ahay bay. Əna mägala ana Apasay a Mbərom a dəkak ikwen anan nà, 'am uno sa jak ikwen ata nə 'am didek aya awan. ⁵ Ənga nan kutok, kə dəfen nga pə Mbərom nà, ənga asan way su do zənzen a bay, əna tə mägala a Mbərom.

Asan way su do zənzen a tə kəlire a Mbərom

⁶ Anà do ma san nga aya à cəved sa daf nga pə Mbərom ata nà, mə dakan atan anan ayak nə kəlire sə asan way didek awan. Kəlire ata nà, mbala ana do sə daliyugo ahay bay, kabay mbala ana do məduwen aya sə lavan nga anà do ahay ataya bay re. Do sa san way ataya nà, ti i lize anan pi zek azanan. ⁷ Əna kəlire mbala manay sə dəkak ikwen anan ata nà, winen nə kəlire mbala a Mbərom awan. Wita nà, abay winen mi dər awan kwakwa. Kwa daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay, Mbərom a lavay anan zek tə kəlire anahan, ənga aday sa tam mənuko à mazlaḅ anahan inde. ⁸ A wulen su do sə lavan nga anà do ahay pə daliyugo ataya nà, dowan inde kwa kərtek sa san way ata nà, ibay. Abay tã san aka nà, tiya ti darak anan ayak Bahay sə mazlaḅ

‡ 1:31 Ca pə Yeremiya 9.22-23.

pə dədom mə zləngad ata bay. ⁹ Way ata nà, a təra kawa mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa:

«Way a aday kula dōwan kə canak anan bay,

kula dōwan kə slənek bay,

aday kula dōwan kə bayakak apan à mivél inde bay ata nà,

Mbərom a lavan anan zek tə way ata anà dō sə pəlay anan ahay.* »

¹⁰ Aya mənuko nà, Mbərom a kak uko anan ahay way a mi dər ataya tə məgala sə Apasay anahan. Apasay anahan ata nà, a zəzor anan way ahay fok, kwa abay à ga nà, way mi dər aya à mivél a Mbərom a inde təkede dukwen, a san zle hwiya re. ¹¹ Natiya, dō zənzen a nà, sa san way sə mivél anahan a aday nà, si apasay si zek anahan awan. Matana re, dōwan sa mba apan sa san way sə mivél a Mbərom nà, ibay, si Apasay si zek anahan a way anahan re. ¹² Mənuko nà, Apasay a à mənuko inde ata nà, mbala a Mbərom a way anahan, bina apasay sə daliyugo a anan bay. Anga nan, da mba apan sa san sumor a Mbərom ma gak uko aya fok ata awan. ¹³ Anga nan kutok, manay apan mi dəkay a way anà dō ahay nà, sə pəkan umo 'am nà, Apasay a Mbərom awan, bina asan way sə daliyugo bay. Natiya mə tətakan anan dīdek sə way mbala Apasay a Mbərom ata anà dō aday Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen inde ataya awan.

¹⁴ Natiya awan, dōwan a aday kə njadak Apasay a Mbərom à mivél anahan inde bay cəna, i mba apan sə təma way ana Apasay a Mbərom sə varan anà dō ahay ataya bay. Bina winen a ca apan aday nə kawa way sə mindel kəriya aya awan. I sləne bay, anga sa man zek anà dō ahay aday sə sləne way ataya nà, Apasay a Mbərom awan. ¹⁵ Əna dō aday Apasay a Mbərom inde à mivél anahan inde ata nà, a mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà way ahay lele. Əna zek anahan a kutok nà, dōwan a mba apan sa san 'am anahan a bay. ¹⁶ Anga Deftere a Mbərom a wa: «Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw? Dōwan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.» Aya, manay nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a manay, aday mə bayak nà, way kawa ana Yesu Almasihu a sə bayak ata awan.

3

Do si mer su way ana Mbərom ahay

¹ Matanan mərak uno ahay, à alay uno sa zlak ayak àga kwanay ata nà, na mbak apan sa jak ikwen way ahay kawa abay ni jan anà dō ahay aday Apasay inde à tinen inde coy ataya bay. Na jak ikwen ayak adəka nà, kawa dō sə daliyugo ahay, anga kwanay a à alay ata nà, kawa gwaslay ahay mba, kə tərən dō sə pərahan azar anà Yesu Almasihu mə jəra aya fan bay. ² Anga nan, nə tətakak ikwen anan à alay ata dukwen nà, way ma da 'am aya bay ataya re, bina winen ma da 'am ataya nà, ki mben apan fan bay.* Aday kwa abay à ga nə həna biten təkede dukwen, ki mben apan fan bay re, ³ anga kwanay hwiya kawa dō sə daliyugo ahay mba. Bina hwiya kwanay apan i gen sərak ahay pi zek, aday atəre dukwen, way a kwanay re. Ata nà, kwanay kawa dō sə daliyugo ahay ba? Aday ki gen nà, way su dō sə daliyugo aya kutok bidaw? ⁴ Kak aday azar su dō a kwanay aya ta wa: «Manay nà, dō ana Pol ahay» aday dō hinen ahay ite ti ja: «Manay nà, dō ana Apolos ahay», ata ki gen way matanan ataya nà, kwanay dō sə daliyugo aya sabay kutok daw?

⁵ Apolos ata nà, awan a maw? Pol nà, winen wayaw? Manay nà, dō si mer su way a Mbərom ahay coy. Ma ga nə mer su way sə dəkak ikwen anan ləbara

* **2:9** Ca pə Esaaya 64.3. † **2:16** Ca pə Esaaya 40.13. * **3:2** Pol a ngaman anà way ataya nà, «pay» ta «daf».

ana Yesu Almasihu anga aday kâ dâfen apan nga. Kuwaya, manay ma ga nê mer su way mbala ana Mbêrom a sê ngaman umo apan sa ga ata awan. ⁶ Manay ma ga nê, kawa dō sa ga mer su way à guvo ahay. Nen sê lahak ayak sê dâkak ikwen anan 'am a Mbêrom ata nê, nê têrak kawa dō sa casl way à guvo. Apolos, winen a zlak ayak nê, a pêrahan azar anê mer su way a Mbêrom âga kwanay kawa dō sê pêkan a'am anê zahav sê way a ma casl ata awan. Əna sa har anan zahav sê way ata nê, zek a Mbêrom awan. ⁷ Matana kutok, dō sa casl way tu dō sê pêkan a'am fok a tinen a, cew maya ta slak awan a ibay. Əna si zek a Mbêrom a tê alay anahan dō sa har anan zahav sê way ata awan. ⁸ Natiya kutok, â ga nê nen Pol, dō sa casl, â ga nê Apolos, dō sê pêkan a'am, cew maya manay a, awan inde kâ gâzlak manay pi zek wa dâw? Əna zek a Mbêrom i varan umo magwagway si mer su way anê kuwaya pê herreĕ sê ayanga a manay. ⁹ Manay cew maya tê Apolos a nê, mê japay nê pi mer su way a Mbêrom awan. Kwanay a kutok, kâ têren nê, guvo a Mbêrom ata awan.

Aday asa kâ têren kawa doh aday Mbêrom winen apan i han ata re. ¹⁰ Nen nê, Mbêrom kâ gak umo sumor anahan, bina sê dazlan anan mer su way ata âga kwanay nê, nen awan. Matanan kutok, nê têrak dō mærike a sa san sa han doh ata awan. Nê pêkak anan saray sê way a coy. Aday dō hinen ahay tinen apan ti han apan. Əna kuwaya â han apan dŭkwen, tê wurwer awan. ¹¹ Saray su doh nê, ma pak a coy. Saray su doh ata nê, Yesu Almasihu. Dowan inde i mba apan sa pak uda maza sabay. ¹² Pê saray sê way ata kutok, dō ahay bayak a tinen apan ti han apan. Azar a ta han apan tê guro, azar aya dŭkwen ta han apan tê rêsлом, azar aya ite tu kon mê jêra aya awan. Aday jêba su dō azar aya ite, tinen kutok nê, ta han apan tê dêdom, tê mapapar, aday azar aya kutok tê gusuko. ¹³ Aya əna, pê luvon sê sariya kutok nê, jiyjay i dav pi mer su way ana kuwaya fok. Mbêrom i kataĕ anan mer su way ana kuwaya tê uko. Ata aday dî canan anê mer su way a mênuko ahay kutok, kwa â ga nê lele, kwa â ga nê lelibay, ata dî san kutok. ¹⁴ Kak aday uko kâ mbak apan sa vak anan mer su way â dowan a bay nê, ata winen i njad magwagway anahan. ¹⁵ Əna kak uko kâ mbak apan sa vak anan mer su way a dowan a ite nê, i njad awan bay. Zek anahan a dada nê, i tam, əna i tam nê wurcihew wurcihew kawa dō sê têmay ahay â 'am sê uko wa, alay mægaĕar awan.

¹⁶ Kwanay nê, kâ têren kawa doh sê mazlaĕ a Mbêrom, aday Apasay anahan mê njahay a â mivel a kwanay inde. Wita nê kâ sênen apan itêbay dâw? ¹⁷ Kak dowan a kê nêsek anan doh sê mazlaĕ a Mbêrom ata nê, Mbêrom i lize anan dowan ata awan. Anga doh sê mazlaĕ a Mbêrom nê, cêncan awan, aday kwanay dŭkwen doh ata awan.

¹⁸ Natiya kutok, dowan â sa njêkan uda anê zek anahan bay. Kak dowan a inde â wulen a kwanay kâ jak winen nê dō ma san way a pê daliyugo a anan nê, â têra zek anahan nê dō mindel a adêka, aday â njad kêlire dîdek a kutok. ¹⁹ Anga asan way su dō sê daliyugo ahay nê, Mbêrom a ca apan nê wita nê mindel kəriya awan. Deftere a Mbêrom a ja nê: «Mbêrom a mbazl anan dō ma san way aya â balay sê wurwer a tinen aya inde.†» ²⁰ Aday a ja asa re, a wa: «Mbêrom Fetek a san nê, abayak nga su dō ma san way aya nê way kəriya aya awan.‡» ²¹ Anga nan kutok, dowan â sa hêran nga anê zek anga dō zenzen a bay. Sênen adêka nê, way ahay fok nê ana kwanay. ²² A ga nê nen Pol, â ga nê Apolos kabay Piyer nê, manay a fok nê ana kwanay a bidaw? Aday, kwa daliyugo, kwa sifa, kwa amac, kabay way sê alay a hêna a anan, kabay way sa nay â alay a azanan pa 'am ata awan fok nê, ana kwanay awan. ²³ Aday zek

† 3:19 Ca pê Ayuba 5.13. ‡ 3:20 Ca pê Jabuura 94.11.

a kwanay a ite nà, sɔ lavay kwanay dukwen nɔ Almasihu. Aday Almasihu a ite dukwen, ana Mbɛrom awan.

4

Do maslan ana Yesu ahay

¹ Sɛnen apan lele, manay do maslan ana Almasihu ahay nà, do si mer su way anahan ahay. Mbɛrom a varan umo anan mer su way sɔ dakan anan anà do ahay way anahan abay mi der aya kwakwa ata awan. ² Natiya kutok, do si mer su way a aday ti mbɛsakan mer su way à alay inde ata nà, sumor a nà, do didɛk awan. ³ Nen a aday nà, kà gɛden uno azar, kɪ jen nɔ nen lele kabay nen lelibay fok nà, awan a jalay nen bay. Kwa à ga nɔ dɔwan aya inde tinen apan ti gudo azar ata dɛp nà, awan a jalay nen bay re. Kwa mez si zek uno tɛkedɛ kà jak uno awan a ibay. ⁴ Anga nen a nɔ bayak nà, awan a mi der a inde aday tɛdɛ abay sɔ gudo apan azar nɔ ibay. Əna kutok nà, u no sa ja nɔ nen na ga ines itɛbay ata bay re. Suu go sariya nà, zek a Mbɛrom a tɛ alay anahan awan. ⁵ A nak ikwen sɔ lahan pa 'am anà Mbɛrom sa gan sariya anà do ahay nà, angamaw? Ben luvon a aday Bahay a mɛnuko i sa ga sariya ata aday. Winen a kà nak kutok nà, i dav anan jiyjay anahan pɛ way a mi der a i ide zɛnzen a inde ataya, i kay anan ahay uho way sɔ mivel sɔ do ahay kutok re. A alay ata kutok, Mbɛrom i hɛran nga anà kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya awan.

⁶ Mɛrak uno ahay, nɔ vindek ikwen ayak minje sɔ way a anaya pɛ manay tɛ Apolos nà, anga aday kà sɛnen way a mi der aya uda ata awan. U no nà, pərihen anan azar anà way a mɔ vinde à Deftere a Mbɛrom inde ataya awan. Kà hɛran anan nga anà zek a kwanay anga do kɛrtek, aday sɔ kɛdɛy anan do azar aya bay. ⁷ Anga, sa jak iken nà, kɛ zalay do azar a nɔ wayaw? Awan anak a inde aday kɛ tɛma pɛ Mbɛrom wa bay nɔ maw? Ibay fok. Ka ga anan ti zek kawa ka njad tɛ alay anak a ite nà, angamaw?

⁸ A ga pikwen nà, kà njiden anan way ahay fok, kwanay do zlile aya awan, aday ki jen nà, kwanay bahay ahay. Aday kɛ bayiken nà, manay nɔ bahay ahay itɛbay. Abay à ga nɔ matanan cukutok nà, wita lele, di ga bahay ata nɔ pɛ kɛrtek a jiga bugol bidaw? ⁹ Aya nà, matanan bay. Manay nɔ do maslan anà Yesu Almasihu ahay. Əna Mbɛrom a tɛra manay kawa do mɛdakwidok aya awan, kawa do kɛriya aya awan, aday ma ɓan aya coy saa vad manay pa 'am sɔ do ahay fok ata awan. Mɔ tɛra kawa way sɔ gɛsle anan pɛ ide sɔ do ahay, kwa pɛ ide ana maslay a Mbɛrom ahay re. ¹⁰ Do sɔ daliyugo ahay ta ca pumo nà, kawa mindel ahay, anga manay apan mi dakay anan lɛbara ana Almasihu. Aday a ga pikwen nà, kwanay kɛ sɛnen way zle, anga ajapay a kwanay tɛ Yesu Almasihu ata awan. Manay ite nà, do ɓɛle aya awan. Kwanay nà, mɛgala aya awan. Manay nà, do ahay tɛ kɛdɛy manay, aday tɛ varak ikwen mazlaɓ anà kwanay bugol kutok. ¹¹ Hus hɛna biten dukwen nà, may winen apan i rawad manay, manay apan mi mac tu jom re. Zana lele aya inde pumo itɛbay re, ta taa ndabay manay nɔ hwiya. Manay apan mi bar nɔ karara kawa doh a manay nɔ inde itɛbay. ¹² Mɔ rɛzlen à nga wa anà mer su way nɔ ndekɛrkɛrre, anga aday mɔ njad sa tar alay à 'am. * Kwa tɛ gɛnahak umo dɛp nà, manay ma ma nga sɔ pɛsen atan anan adɛka nà, 'am lele aya awan. Tɛ jugurak pumo wa 'am dɛp nà, mɔ dɛma anan ca. ¹³ Do ahay ti rac manay ta 'am, əna manay mi ɓonan atan mbac adɛka re. Ti ga alay tɛ manay kawa kwakwalay. Hɛna hwiya ma nan anà dɔwan bay, kawa ruhom sɔ daliyugo a anan.

* 4:12 Ca pɛ Mer su way ahay 18.3.

¹⁴ Nə vindek ikwen ayak nà, anga sə pəkak ikwen waray i ide pə way a kwanay sa ga ataya bay, əna anga u no sa jak ikwen ayak panan wa lele, kwanay wan uno ahay, car uno ahay. ¹⁵ Kwa abay á ga nə dō ahay inde bayak a tə baslay zek bay sa zlak ayak ága kwanay saa dákak ikwen anan ləbara ana Almasihu dəp nà, bəbay a kwanay pə cəved sə pərahan azar anà Yesu Almasihu inde kərtek nə, nen a hwiya. Na ja matanan nà, anga sə dákak ikwen anan ləbara mugom a nà, nen. Kwanay kə təmihen sa daf nga pə Yesu Almasihu nə á alay uno wa. ¹⁶ Anga nan kutok, nə cəce pikwen wa nà, pərihen anan azar anà azla uno awan. ¹⁷ Matanan nə slənak ikwen ayak Timote, winen wan uno ləliwe uno awan, winen ma daf nga pə Bahay a mənuko Yesu a nə lele. Winen kà sak a dəzlek ayak nà, i dákak ikwen anan cəved uno sə pərahan azar anà Yesu Almasihu nə lele. Wita nà, way uno sə dakan anan anà dō a Yesu ahay kwa aha fok ata awan.

¹⁸ Dō a azar aya tinen apan ti zlapay awan, á wulen a kwanay inde. Tə bayak nà, i ga nə ni zlak ayak ága kwanay sabay. ¹⁹ Əna kà zlak anan á nga anà Bahay a mənuko Yesu nà, nen apan ni zlak ayak bəse. Ata ni i san anan dō sə zlapay awan ataya nà, tə bəbal awan kəriya daw, kabay məgala a tinen a inde acəkan daw kutok. ²⁰ Anga bahay a Mbərom nà, way məgala awan, bina abəbal awan bay. ²¹ A nak ikwen jiga nə maw? Nà zlak ayak ága kwanay nə tə məkiβek a daw, kabay nà zlak ayak nə tə asan zek a aday tə anjahay səkəffe á mível inde daw?

5

Way ma ga waray a à mamasl su dō a Yesu ahay inde

¹ Ihe, nen apan ni sləne kwa ta sə wura fok, ta wa, 'am inde məduwen a ága kwanay. Nə sləne nà, dōwan a inde nə tə nahay tə uwar ana bəbay anahan. Jəba sə way ata nà, kwa á mamasl su dō sə pəra ahay inde dukwen, ta gan may bay re. ² Abay təde pə jəba sə way ata nà, ki yimen anan anan adəka, əna kwanay nà, gədek a zlapay anan re. Dō sa ga way matanan ata nà, kə rəzlen anan á wulen a kwanay wa bay adəka nà, angamaw? ³ Kwa á ga nə nen dəren tə kwanay, apasay uno winen inde tə kwanay. Dō sa ga way matanan ata nà, nen nə gəzlak anan sariya anahan a coy, kawa nen inde á wulen a kwanay. ⁴ Na jak ikwen ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu həna nà, hilen nga pa 'am ata awan, aday nen a dukwen, apasay uno i ga inde á mamasl a kwanay, aday dukwen məgala ana Bahay a mənuko Yesu i ga inde re. ⁵ Aday ka sak a hilen nga ata nà, viren anan anan dōwan ata á alay inde anà Fakalaw, aday ubor si zek anahan á lize. Ata nà, sifa anahan i tam pə luvon ana Bahay a mənuko saa may ata awan.

⁶ Kwanay apan ki zlbiren awan bugol nà, ki gen nə way lele daw? Bina kə sənən sa jəka: «Wudəh mənɔek cəna, a zlbər anan nuko nə fok» nà, kə sənən bidaw? ⁷ Ines nà, kawa wudəh ata awan. Matanan, pəken anan ines a kwanay ahay á wulen a kwanay wa. Natiya, ki tərən dō didək aya awan. Bina abay həna ata adəka nà, kwanay mə təra a nà, dō didək aya coy, anga Yesu Almasihu kə məcak kawa wan sə tamen mə waslan a anà Mbərom pə luvon sa ga azar uko sə Pasəka ata awan.* ⁸ Anga nan kutok, guko azar uko sə Pasəka ata nà, tə way mənɔəna wudəh ata awan, kawa sa ja nà, tə mível cədan'a aday á didək a inde.† Bina mbəsakuko atə sədək tə huwan, anga tinen way lilibay aya kawa wudəh ata awan.

* 5:7 Ca pə Gurtaaki 13.7, 12.21. † 5:8 Ca pə Gurtaaki 12.15-20; Tooktaaki Tawreeta 16.3.

⁹ A derewel uno sɛ vindek ikwen ayak hinen inde ata nà, na jak ikwen ayak bidaw? Ká saa jipen tu dɔ sa ján uho ahay bay. ¹⁰ Nɛ vindek ikwen ayak matanan ata nà, na ja nɛ pu dɔ sa ján uho ahay, dɔ sa ga ubor pɛ dala ahay, kabay dɔ sɛ van nga anà dɔ ahay, kabay dɔ sa ga pɛra ahay, ɛna tinen ahay dɔ sɛ daliyugo aya way anahan ata bay asanaw? Kak abay na ja nɛ pɛ tinen nà, wita si ki mbɛsiken anjahay pɛ daliyugo bidaw? ¹¹ Ɖna na ja nà, pu dɔ aday a jan anà nga anahan a nà, winen dɔ a Yesu, aday cəkəbay winen dɔ sa ján uho, winen dɔ sa ga ubor pɛ dala, winen dɔ sa ga pɛra, winen dɔ sa gad mungwalay pu dɔ, winen dɔ sɛ vaway nga aday dɔ sa van nga anà dɔ ahay ata awan. Dɔ sa ga way matanan ataya nà, kɛ tiren alay à tuwez jiga bay fok.

¹²⁻¹³ Mɛ zaray ɛnaw ahay pi zek tu dɔ sɛ daliyugo ataya aha, aday saa gan atan sariya awan anaw? Wita nà, mer su way a Mbɛrom awan. Aya ɛna, dɔ a Yesu ahay kutok nà, saa gan atan anan sariya a tinen ahay nɛ kwanay awan. Anga Deftere a Mbɛrom kà jak, a wa: «Rɛzlen anan dɔ sɛ huwan ahay à wulen a kwanay wa.»

6

Sariya à wulen su dɔ a Yesu ahay

¹ Awan a kɛ slahak ikwen ù uko inde nà, ki men nga sa zla anan 'am a nɛ à man su dɔ sɛ pɛra ahay. Wita kà zlak pi zek bay asanaw? Ki zlen anan 'am ata à man a dɔ a Yesu ahay bidaw? ² Kɛ sɛnen zle, saa gan sariya anà dɔ sɛ daliyugo ahay fok bugol nɛ mɛnuko dɔ a Yesu ahay asanaw? Kak aday matanan cukutok nà, way a cacəɖew ataya à mamasl a kwanay inde nà, ki mben anan sɛ cəcal anan bay nɛ angamaw? ³ Kɛ sɛnen ite sabay kələɖaw? Kwa anà maslay a Mbɛrom ahay təkede nà, saa gan atan sariya dɔkwen, mɛnuko re. Aday way sɛ daliyugo a anan ataya nà, dɛ mba apan sa ga sariya tɛɖe tɛɖe sabay kutok dɔw? ⁴ Matanan kutok, way kɛ slahak anan ù uko inde anà mɛrak ahay nà, ta zla anan 'am a pɛ cakay su dɔ sɛ pɛra ahay nà, angamaw? Tinen a aday nà, man a tinen inde lele à wulen su dɔ a Yesu ahay ibay. ⁵ Na ja matanan nà, anga aday way ata à gak ikwen waray. Bina dɔ ma san way a, kwa kɛrtek nà, inde à wulen a kwanay sɛ ndəvak ikwen anan 'am a itəbay dɔw? ⁶ Iya, cəkəbay awan a kɛ slahak anan ù uko inde anà mɛrak ahay nà, ta zla anan 'am a pɛ cakay su dɔ sɛ pɛra ahay. Wita lelibay. Ká si zlen anan kula sabay.

⁷ Aday asa, kak sariya inde à wulen a kwanay ahay cɛna, pa 'am a Mbɛrom nɛ kɛ zluwen coy. Kwa abay dɔwan a gak ikwen nɛ maw, kwa a kɛra pikwen wa nɛ way dɛp nà, kɛ njihen way a kwanay nɛ suwan bidaw? ⁸ Aday cəkəbay sa ga way a lelibay ataya aday sɛ kɛra way a nɛ kwanay awan. Aday ki gen anan way ataya nɛ anà mɛrak a kwanay aya awan dɛge! ⁹ Kɛ sɛnen apan zle lele, dɔ sa ga way lelibay aya nɛ tinen ti njad man à bahay a Mbɛrom inde bay. Sɛnen apan lele, dɔwan à sa njəkan uda anà zek anahan bay. Dɔ sa ján uho ahay, dɔ sa ga pɛra ahay, tu dɔ sa ga mɛdigwɛd ahay, aday tu dɔ sa gan may anà uwar ahay sabay, tɛ pəlay sɛ nahay nɛ tu dɔ mungol aya, ¹⁰ dɔ sɛ akar ahay, dɔ sa ga ubor pɛ way ahay, dɔ sɛ vaway nga ahay tu dɔ sa gad mungwalay pɛ dɔ ahay, dɔ sa van nga anà dɔ ahay, fok a tinen ti canan pɛ ide wa anà bahay a Mbɛrom bay. ¹¹ Kwakwa ata nà, azar su dɔ a kwanay aya nà, ta gak ahay jəba si mer su way a lelibay ataya re asanaw? Ɖna hɛna, Apasay a Mbɛrom a mɛnuko sɛ dɛfan apan ata kɛ banak pikwen wa ines ahay, kɛ tɛrak kwanay dɔ anahan ahay aday kɛ tɛrak kwanay dɔ dɛɖek aya pa 'am anahan tɛ sləmay a Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu.

Zek su do mə ndakay a nà, sə həran anan nga anà Mbərom

¹² Natiya kutok, azar su do a a bayak nà: «Cəved inde sa ga way ahay fok.» Əna way azar aya nà, ti njadan 'am anan à nga bidaw? Ta ja asa, ta wa: «Cəved inde sa ga kwa ma fok.» Əna pi nen nà, u no sə təra bile sə awan bay fok. ¹³ Ta ja nà: «Way sa pa inde nà, anga kutov, aday kutov inde dukwen anga way sa pa re.» Ayaw, əna tinen a cew maya pə luvon a inde nà, Mbərom i naa lize atan mba. Aday dukwen, zek kutok nà, Mbərom a ndakay anan nà, anga sa ján anan uho bay. A ndakay anan nà, anga sə pərahan anan azar anà Bahay a mənuko Yesu. Aday do sa gan nga i zek a mənuko nà, winen a re. ¹⁴ Mbərom kə slabakak anan ahay Bahay a mənuko Yesu à məkə wa tə məgala anahan. I naa slabakay ahay mənuko dukwen, tə məgala anahan ata matanan re.

¹⁵ Kə sənən apan sa jəka zek a kwanay kə tərak hawal si zek ana Yesu Almasihu bidaw? Aya əna, ni gəbə anan hawal si zek ana Yesu Almasihu ata aday ni japay anan tə uwar sa taa ján uho kutok asa daw? Wita i ga zek sabay. ¹⁶ Kak kə mbakak anan zek anak anga sa ján anan uho matanan nà, ata kə tərak zek kərtek a tə dowan a kwanay sə japay maya ata kutok bidaw? Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*» ¹⁷ Aya əna, do sə japay tə Bahay a mənuko Yesu nà, tinen tə tərak zek kərtek a à apasay inde coy.

¹⁸ Anga nan, mbəsiken 'am sa dah uho nə səfek à alay a kwanay wa. Ines azar aya fok, tinen i zek inde bay. Əna do sa dah uho ahay fok ta ga ines ata nà, pi zek a tinen a cərkəke way anahan. ¹⁹ Kə sənən apan zle lele, zek a kwanay a nà, doh ana Apasay a Mbərom Cəncan awan. Apasay a Mbərom mə njahay a à kwanay inde. Mbərom a varak ikwen anan. Anga nan, zek a kwanay a həna dukwen, kə liven apan nga sabay. ²⁰ Bina Mbərom kə bəmbadək kwanay masa nə ndədəmđamma bayan awan. Natiya, mbəsiken anan zek a kwanay à həran nga anà Mbərom kutok.

7

Agəba zek

¹ Həna nà, ni mbədəhak ikwen ayak apan pə way a kwanay sə cəcihey puno à dərəwel a kwanay inde ata kutok. Lele bina maw nà, abay dowan à gəbə uwar bay nə tədə. ² Aya əna kutok nà, kak ki mben apan sə njahay tətibay aday ta saa ján uho nà, suwan kuwaya à gəbə uwar aday dəna ahay dukwen tà zla à mbaz. ³ Asa atə mungol tə uwar anahan dukwen tə mbədəhan ləen i zek ahay bay. ⁴ Zek ana uwar nà, ana winen a bay, əna anà mbaz anahan. Mungol dukwen matanan re, zek anahan dukwen anà winen a bay, əna anà uwar anahan. ⁵ Kə si gen anan azay ti zek a kwanay ahay bay. Kak izəne anga kə dəfen alay a inde mənəcək sa ga amboh sə cəce way pə Mbərom wa aday. Pə dəbə anahan a wa dukwen nà, jipen asa, bina Fakalaw i saa njad pikwen cəved sa njak kwanay i ines inde, anga kə sənən sə lavan nga anà zek a kwanay tətibay ata awan.

⁶ Na ja matanan nà, sa jəka aday təktek gen matanan ata bay. Əna ki gen matanan nə lele. ⁷ Nen na gan may nà, abay kuwaya à njahay kawa nen mənəna uwar nə lele. Əna kutok nà, Mbərom a varan məgala anahan anà do ahay nə cara cara. Anà dowan hinen a varan məgala sə njahay mənəna uwar.* Anà do hinen asa, kə varak anan məgala sə njahay tə uwar awan.

⁸ Həna nen apan ni jan ayak 'am anà do mənəna uwar ataya awan, anà dəna dalay ataya awan, aday anà mədukway sə uwar ahay fok: Suwan njihen

* 6:16 Ca pə Laataanooji 2.24. * 7:7 Məgala sə səmen anà way, anjahay mənəna uwar.

mənǰəna sə ǰəba zek ahay kawa nen. ⁹ Aya əna, kak ki mben apan sə njahay matanan tətibay nà, kuwaya á ǰəba uwar, dəna ahay dúkwen tá zla à mbaz, aday mədukway sə uwar ahay ite tá zla à mbaz re, bina ki sii gen ubor pi zek ahay tə mindel.

¹⁰ Nen apan ni jan ayak anà dō mə ǰəba zek aya awan, 'am daǰəbaǰəba awan. 'Am ata nà, sa nga uno a bay, əna ana Mbərom. Uwar á sa mbəsak anan mbaz anahan bay. ¹¹ Aday, kak uwar a dōwan a kà zlak way anahan nà, á sa zla à mbaz hinen bay. A njahay taayak, kabay tá ndav anan 'am a sə cəban atan pi zek ta mbaz anahan ata aday á ma agay. Aday mungol dúkwen nà, á sa razl anan uwar anahan bay re.

¹² Həna nen apan ni jan ayak anà dō azar aya nà, 'am sa nga uno awan, bina ana Mbərom bay. Na ja ite nà, hinahibay, kak dōwan a kwanay a inde uwar anahan nə a daf nga pə Yesu fan bay aday uwar anahan ata dúkwen a nan sə njahay ta mbaz anahan nà, dōwan ata á sa razl anan uwar ata bay.

¹³ Matanan re, kak uwar a inde à wulen a kwanay aday mbaz anahan nə a daf nga pə Yesu fan bay, aday mbaz anahan ata dúkwen a nan sə njahay tə uwar anahan nà, uwar ata á sa mbəsak anan mbaz anahan bay re. ¹⁴ Bina mbaz anahan a sa daf nga pə Yesu fan bay ata nà, winen à mamasl su dō a Yesu aya coy, anga uwar a anahan. Matanan, uwar aday kə dəfak nga pə Yesu a fan bay ata dúkwen, winen à mamasl su dō a Yesu aya coy anga mbaz anahan. Kak abay matanan bay nà, gwaslay a kwanay ahay dúkwen tə ǰəzlak tə Mbərom kutok bidaw? Əna həna, tinen à mamasl su dō a Yesu ahay kutok bidaw?

¹⁵ Aya əna, kak dōwan a sa daf nga pə Yesu fan bay ata, a nan sə mbəsak anan dō sa daf nga pə Yesu ata nà, i mba apan sə mbəsak anan. Anga nan kutok re, dōwan mə mbəsak a ata nà, á ga nə mungol, á ga nə uwar, winen ma ban a ta 'am sə ǰəba zek tə winen sabay. Mbərom a ngamak ikwen nə saa njahay zay. ¹⁶ Iken uwar a ma daf nga pə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan mbaz anak a tətə daw? Aday iken mungol ma daf nga pə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan uwar anak a tətə way anahan daw?

Njihen kawa ana Mbərom a sə lavak ikwen anan zek ata awan

¹⁷ Uwec wa 'am uno sa jak ikwen ayak həna ata nà, lele cəna kuwaya á njahay nə kawa ana Mbərom a sə lavan anan zek ata awan, aday á pərahan azar anà anjahay anahan a kurre à alay ana Mbərom a ngaman ata awan. Na jan anà dō a Yesu ahay kwa aha fok nə kətanan.

¹⁸ Minje sə way həna: A alay a Mbərom sə ngamak ata nà, hinahibay iken ma gad mədəndalas awan. Kak matanan nà, á bənak mbiyed aday sa dər anan bay. Njahay a matanan. Kabay Mbərom a ngamak nà, iken ma gad mədəndalas a bay nà, kà sa gad mədəndalas sabay re. ¹⁹ Agad mədəndalas kabay agad mədəndalas bay, cew maya fok tə tərak way kariya awan. Way lele kərtek nà, adəfan apan anà 'am a Mbərom. ²⁰ Kuwaya á njahay nà, kawa á alay a Mbərom sə ngaman ata awan. Dəwan á sa mbəǰəhan bay.

²¹ A alay a Mbərom a ngamak nà, iken bile a daw? Kak matanan nà, kə jalay awan bay. Əna kak cəved inde aday ki təmay á bile ata wa nà, təmay wa re. ²² Bina, dā san zle, bile aday Bahay a mənuko kə ngamak anan ata nà, winen bile a dōwan sabay anga winen dō ana Bahay a mənuko. Əna, dō aday Bahay a mənuko a ngaman nə winen bile a itəbay ata nà, kə tərak bile ana Almasihu kutok. ²³ Kwa á ga nà, dōwan a winen bile, kabay winen bile a itəbay nà, Mbərom kə bəmbadak ahay kwanay, masa a nà, ndəǰəmdəmma. Kwanay nà, kə tərən bile sə way sə daliyugo ahay sabay. ²⁴ Mərak uno ahay,

kuwaya á njahay ná, pə kərtek a tə Mbərom, kawa anahan sə ngaman à alay ata awan.

'Am anga mbalam ahay tə dəna dalay aya awan

²⁵ Kə cəcihen puno wa 'am sə mbalam ahay ta sə dəna dalay aya awan. Ni mbədəhak ikwen ayak apan həna ata ná, 'am sa nga uno awan, bina Mbərom su jo ahay bay. Aya əna, dəfen nga pə 'am uno ata awan, anga Mbərom kə gak uno sumor sə təra nen dō dīdek awan.

²⁶ 'Am uno ata ná, həna: Lele ná, sə njahay pə ananak a həna ata awan, bina dəce ahay inde həna bayak awan. ²⁷ Kak iken, uwar anak inde ná, kə razl a pi zek wa bay. Aday kak uwar anak ibay ite ná, kə pəlay sə zəba bay re. ²⁸ Aya əna, kwa dowan a kə zəbak dalay dukwen, kə gak ines bay. Aday kak dəna dalay a kə zlak à mbaz dukwen, kə gak ines bay re. Əna ənən apan lele, dō mə zəba zek aya ná, dəce ahay inde bayak a pə daliyugo a anan, aday dukwen u no dəce ataya tə tak ikwen à nga bay.

²⁹ Mərak uno ahay, way a u no sə dəkak ikwen anan ayak ata ná, həna: Alay a mə mbəsakak uko a bayak a sabay, way ahay fok, ti ndav. I ban pə winen a anan wa ná, dō tə uwar aya dukwen tə varan a mivél a tinen anə Mbərom nə kawa à alay a tinen mbalam aya ata re. ³⁰ Matanan dō sa yam ahay dukwen, tə njahay kawa tinen apan ti yam bay. Dō mə taslay mivél aya dukwen, tə njahay kawa tinen apan ti taslay mivél bay. Dō sə sukom way ahay ite ná, way a tinen mə sukom ataya, à gan atan à nga wa bay. ³¹ Dō sa ga mer su way tə way ahay pə daliyugo a anan dukwen, tə daf anan abayak nga a tinen dook pə way ataya bay. Bina daliyugo a kawa ana mənuko sa ca apan həna ata ná, i ndav asanaw!

³² Na ja matanan ata ná, u no awan á wusek ikwen nga bay. Dō mbalam a ná, a daf abayak nga anahan fok ná, pi mer su way a Bahay a mənuko Yesu, anga aday á zlan à nga. ³³ Dō tə uwar a ite ná, abayak nga anahan nə pə way sə daliyugo ahay. A nan sa gan nga anə uwar anahan aday sa zlan à nga.

³⁴ Natiya abayak nga anahan nə pə Bahay a mənuko varre sabay, kə gəzlak cew. Matana re, uwar aday mbaz a tinen ahay ibay tə dəna dalay aya dukwen, abayak nga a tinen pi mer su way a Yesu re. A nan atan sə varan anan ajalay nga a tinen tə apasay a tinen fok anə Bahay a mənuko. Aya əna, uwar ta mbaz ite ná, a bayak pə way sə daliyugo ahay, anga a nan sa gan nga anə mbaz anahan aday á zlan à nga.

³⁵ Na ja matanan anga u no sa mak ikwen zek, bina nə gafak ikwen 'am pə awan a ibay. Na gan may adəka ná, tiven nə pə cəved lele awan, aday pərihen anan azar anə Bahay a mənuko ná, tə mivél kərtek a re.

³⁶ Nen apan ni jan ayak 'am həna asa ná, anə wan njavar aya tə dəle a tinen ahay. Hinahibay wan njavar ata i bayak way pə dəle anahan ata awan, aday pə dəba wa a ca apan i mba apan sə dəma tətə sabay anga ta gak ide pi zek ahay a zalay ike ná, suwan tə gəba zek. I tərən atan ines bay re. ³⁷ Aday kak wan njavar ata a ca apan nə i mba apan sə dəma sə njahay mənəna sə gəba anan dəle anahan ata tətə way anahan ná, à gəba anan sabay. Kak dowan a gafan apan 'am bay, a bayak apan à mivél anahan a wa ná, wita, kə gak way lele re. ³⁸ Natiya kutok, dowan a kə gəbak anan dəle anahan ná, kə gak way lele awan, aday dowan a kə mbak apan sə dəma, kə gəbak anan sabay dukwen, kə gak way lele sə zalay dowan a hinen ata awan.

³⁹ Uwar ná, à alay a mbaz anahan winen tə ide mba ata ná, cəved anahan inde sa zla way anahan ibay. I i njad cəved ná, si pə luvon a inde mbaz anahan ata kə məcak aday. Ata i mba apan sa zla à mbaz maza awan. Əna kutok ná, à zla nə əga dō sə daf nga pə Yesu. ⁴⁰ Aya əna, pi nen ite, a zla pi zek ná, suwan á njahay mənəna mbaz. Ata ataslay mivél anahan i ga inde zal winen ù doh sa

mbaz ata awan. Matanan, anga a ga upo nà, Apasay a Mbərom a ĩ nen inde ata sə đuko anan 'am ata awan.

8

Sluwed sə pəra

¹ Həna nà, ni mbədahak ikwen ayak pə way a kwanay sə cəcihey ahay puno anga sluwed sə pəra ata awan. Kwanay ki jen nà: «Mənuko fok, đa san way zle.» Acəkan. Əna asan way ata a varan ahar nga anà zek. Way sa man zek ù do adəka nà, asan zek a à wulen a mənuko inde ata awan. ² Kak dōwan inde à wulen a kwanay kà jak a san way zle coy nà, ata winen kə sənək way tədə kawa ana Mbərom sa gan may ata fan bay. ³ Aya əna, do sə pəlay Mbərom adəka nà, Mbərom dukwen i ja, a san a dōwan ata zle re.

⁴ Pa 'am sə arac sluwed sə pəra ata nà, tədə abay dī rac đaw? Da san zle, pəra aday nà, way kəriya awan. Sifa uda ibay. Da san zle re, Mbərom inde nà, winen a kərtəktəkke, maza ibay. ⁵ Tə dīdek a nà, do ahay tinen apan ti həran nga anà way ahay à bagəbaga mburom aday pə daliyugo kawa tinen mbərom ahay. Pə tinen nà, mbərom ahay inde tə bahay ahay inde bayak a sə đəfan atan apan. ⁶ Cəkəbay, pə mənuko ite nà, đa san zle Mbərom inde nà, kərtək, Bəbay a mənuko, winen sə ndakay way ahay fok pə daliyugo. Də njahay tə sifa dukwen, anga sə həran nga anà winen awan. Bahay a mənuko inde kərtək dukwen, winen Yesu Almasihu, way ahay fok mə ndakay a nà, tə alay anahan. Aday sə varək uko sifa sa ndav bay ata nà, winen a re.

⁷ Aya əna, kwa đa san apan zle pəra nə way kəriya a aday sifa uda ibay dəp nà, do azar aya ta san bay. Anga tinen apan ti rac sluwed sə pəra ata nà, tə bayak nə pəra inde acəkan, bina tinen bəle aya pə cəved sə pərahan azar anà Mbərom. Ata tə bayak nà, arac sluwed ata kə nəsək atan pa 'am a Mbərom. ⁸ Da san apan zle, sə jəpay mənuko pi zek tə Mbərom nà, way sa pa bay. Də rəcak sluwed ata nà, awan i zəga mənuko pə cəved a Mbərom bay. Də rəcak bay təkədə dukwen, awan i kəcak uko pə cəved a Mbərom bay re.

⁹ Əna, gen anan ngatay anà zek aday! Kwa à ga nà, abay cəved inde sa pa way ahay fok dəp nà, kī pen bay anga hinahibay ki sa zluwen anan mərək a kwanay bəle aya à cəved a Mbərom wa. ¹⁰ U no sa jak ikwen ayak nà, dōwan a bəle ata kə canək anak ĩ iken, do sa san way ata, à man sa rac sluwed sə pəra nà, a ga apək nə winen i rac bay bugol đaw? ¹¹ Ca apan, tə asan way anak ata nà, kə zluwek anan mərək anak a bəle ata, à cəved a Mbərom wa. Yesu Almasihu a mac nà, anga mərək anak ata bīdaw? ¹² Ka sak a ga matanan sə zluwe anan mərək anak à cəved a Mbərom wa, aday kə nəsək anan ajalay nga anahan a bəle ata nà, wita kə nəsək nə pa 'am ana Yesu Almasihu a re. ¹³ Matanan, kak ni rac sluwed sə pəra aday ni zluwe anan mərək uno bəle awan à cəved a Mbərom wa cukutək ata nà, suwan ni rac sluwed sə pəra ata sabay jiga awan! U no nà, mərək uno bəle ata à zluwe à cəved a Mbərom wa bay!

9

Pol a ga minje pi zek anahan

¹ Həna nà, ni gak ikwen ayak minje sa 'am ata pi zek uno awan aday. Awan inde mə gufo apan 'am a đaw? Na wa, nen dukwen do maslan a Yesu a re ba? Nə canək anan anà Bahay a mənuko Yesu njəng tə idə uno bīdaw? Aday kwanay ka tərən do ana Yesu Almasihu ahay nà, anga nen a sə đakək ikwen anan ləbara mugom ata re bīdaw? ² Kwa abay à ga nà, do azar aya tə təmahək nen kawa do maslan a Yesu bay nà, kwanay dada nà, kə sənən apan zle nen

dó maslan anahan way anahan, bina kə tərən dó ana Yesu ahay ná, anga nen sə dákak ikwen anan 'am a Mbərom ata awan. Natiya, anga kwanay ná, ma ca awan uho lele, nen nə dó maslan a Bahay a mənuko Yesu acəkan.

³ Dó ahay inde ta taa mo mungok. Həna ni mbədahan atan ayak apan: ⁴ Na slak sa njad way sa pa ti mer su way uno, kawa dó maslan azar aya tə mərak a Bahay a mənuko ahay tatə Piyer ata itabay daw? ⁵ Na slak aday mi zla miya tə uwar à man si mer su way uno, kawa dó maslan azar aya tə mərak a Bahay a mənuko ahay tatə Piyer ata itabay daw? ⁶ Asa abay tədə sa ga mer su way tə alay a manay aday má njad way sa pa ite ná, manay tə Barnabas cuwcuwwe kələdaw? ⁷ Suje inde, i ga mer su way mənjenja sə haman apan ná, inde daw? Dəwan inde i jule way à guvo mənjenja sa tar way anahan sə juldən ata à 'am ná, inde daw? Kabay dó sa 6al sla inde aday a njad sa sa pay a bay ná, inde daw?

⁸ Way uno sa jak ikwen ayak a anan ata ná, a nay à ajalay nga su dó zənzen a wa dəkdek bay, anga mə vinde awan, à Tawrita inde re. ⁹ Mə vinde a à Tawrita a Musa inde ná, Mbərom a wa: «À alay a sla winen apan i gak mer su way à guvo ná, ká sa banan mbulo pa 'am anga sə gafan 'am pə arac way bay.*» Kwanay kə bayiken, Mbərom a ja 'am ata ná, pa sla ahay dəkdek coy daw?

¹⁰ Didek a ná, a ja 'am ata bugol ná, anga manay a bidaw? Acəkan. Mə vinde a anga manay a wanahan. Dó sa ga mer à guvo, tu dó sa zla6 a ndaw a ná, ta ga mer su way ata nə tə ajalay nga saa njad way sa pa ata bidaw? ¹¹ Mə dákak ikwen anan 'am a Mbərom ná, manay kawa dó sa casl way à guvo ata awan. Kak matanan ná, tədə abay mi njad way sa pa à kwanay wa bidaw?

¹² Kak abay dó azar aya ná, cəved a tinen inde sa njad way sa pa pə kwanay wa cukutok ná, manay mi njad pikwen wa zal tinen bugol bidaw? Aya əna, mə ngəmak sa ga matanan bay, ma ban mbac, anga a nan umo ná, awan à van saray anə ləbara a Yesu Almasihu bay.

¹³ Kə sənən apan zle, dó sa ga mer su way ù doh sə mazla6 a Mbərom ahay ná, ta pa ná, way a ma var aya ù doh sə mazla6 a Mbərom ata bidaw? Aday asa, dó sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom dukwen, ta rac sluwed sə way a tinen sə gədan dundo ataya bidaw? ¹⁴ Matana re, dó sə dakan anan ləbara a Yesu mugom a anə dó ahay ataya ná, Bahay a mənuko a ja ná, ti pa way nə ti mer su way a tinen sa ga ata awan.†

¹⁵ Əna nen ná, nə bənak anan bitem anə 'am ata bay. Aday a nan sa ja dukwen, nə vinde ná, anga u no sə cəce kutok bay re. A'ay, suwan ná mac, ta sa saa cəce ná, na. Bina, ata ni i mba apan sə həran nga i zek anga nan sabay. ¹⁶ A nan sa ja ná, ni həran nga i zek anga sə dəkay anan 'am a Mbərom bay. Anga ni dəkay anan ná, tə bəlaray. Na sak a dəkay anan bay ata dukwen, i buno dəvac re. ¹⁷ Abay à ga nə na ga mer su way ata sə bəlaray bay ná, wita ni cəce magwagway kutok. Aya əna, matanan bay. Sə vuro anan mer su way ata à alay inde ná, Mbərom awan. Anga nan, ni cəce awan bay. ¹⁸ Kak matanan cukutok ná, magwagway uno i mer su way ata inde ná, maw? Ni dəkay anan ləbara mugom ata ná, kəriya awan, mənjenja sə cəce awan pu dó wa. Tədə abay ni cəce magwagway pi mer su way ata awan, əna ni gan may sə cəce bay.

¹⁹ Abay à məndak wa ná, nen bile daw? A'ay! Na var anan nga uno kawa bile anga sa man zek anə dó ahay fok, anga aday, à ga zek ná, dó ahay bayak a tá njad sa daf nga pə Yesu ite. ²⁰ Natiya kutok, mi njahay tə Yahuda ahay kawa nen Yahuda ahay, anga aday tə təma Yesu kawa bahay a tinen. Tu dó sə dəfan apan anə Tawrita a Musa ahay ná, ni njahay tə tinen kawa nen nə dəfan apan anə Tawrita a Musa ata re. Kwa à ga ná, bəlaray ni dəfan apan

* **9:9** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4. † **9:14** Ca pə Mata 10.10; Lukas 10.7.

anà Tawrita ata bay nà, ni ga matanan, anga aday tã tãma sa daf nga pã Yesu. ²¹ Tu dõ sa san Tawrita a Musa ahay bay ite, mi njahay tã tinen kawa nen dõ sa san Tawrita bay re, anga aday tã tãma sa daf nga pã Yesu. U no sa ja nà, ni dëfan apan anà 'Am a Mbërom bay bay. Nã dëfan apan anà 'am ana Almasihu adëka. ²² Tu dõ sa daf nga pã Yesu aday tinen bële ataya dukwen, mi njahay tã tinen kawa nen bële awan, anga aday tã njad magala sã përahan azar anà caved a Yesu tã didek awan. Natiya awan, ti zek uno nà, ni tãra kawa dõ ahay fok, anga kwa kækama kækama dukwen, nã njad sa tam anan dõ azar awan. ²³ Aday nã ga nã ma ma, na ga fok nã, anga aday lëbara a Yesu mugom a á ta 'am, aday nã njad sã tãma magwagway a Mbërom saa varan à dõ ahay ata awan.

²⁴ Kã sãnen zle asanaw, dõ ahay bayak a ti haw aday sa njad a magwagway, ãna saa njad sã dazle pã magwagway ata nã dõ kãrtektakke. Kwanay hãna dukwen, hiwen nã kawa dõ saa njad magwagway ata re. ²⁵ Dõ sa gan may sa haw fok, a kãta anan nga anahan nã lele, anga aday á zalay dõ ahay. Ata i njad magwagway sã ahaw anahan ata kutok. Ëna magwagway anahan ata nã, a njahay bay. Way sa ndav bãse. Aya ãna, mãnuko nã, di kãta anan nga a mãnuko lele nã, anga sa njad anan magwagway sa ndav itãbay ata awan. ²⁶ Anga nan kutok, ni haw nã, ide zuhhwe pa 'am. Nen kawa dõ sa nja gwiya kaliyya sa vad yugo zlaszlas ata bay, ãna ni car nã, pa wan sã gwiya wanahan. ²⁷ Ni kãta anan zek uno lele, anga aday á dëfo apan, bina nen dõ sã dakan anan 'am a Mbërom anà dõ ahay ata nã, nã sa tãra nen a na slak sabay bay.

10

Pol a ga minje pã Isëra'ila ahay

¹ Mërak uno ahay, u no sa mak ikwen anan ayak à nga inde nã, way sã tãra pã bije a mãnuko ahay à kiëbe inde à alay a Musa sã njahan atan ahay pa 'am wa ata awan. Mbërom kã bak atan fok à mezeze sã mugudongudon anahan inde, aday fok a tinen a tã takasak à bëlay ata wa.* ² Tinen a fok, tã tãrak kawa Musa a gan atan baptisma à mugudongudon ata inde, aday à bëlay ata inde re. Matanan tã tãrak dõ mã japay aya tã Musa kutok. ³ Tinen a fok ta pak way sa pa kãrtek a, way sa pa sã dazay à mburom wa ata awan.† ⁴ Aday ta sak a 'am kãrtek a, a 'am mbala a Mbërom sã varan atan ahay, a ngãzay ahay à pækërad wa ata awan.‡ Pækërad a Mbërom sã varan atan ata nã, winen Yesu Almasihu, dõ sa taa lagay atan ata awan. ⁵ Tã winen ata tãke dukwen, zek mãduwen a su dõ kã zlak anan à nga à Mbërom bay. Anga nan, tã mäckak à kiëbe inde tololo pa man pa man.§

⁶ Natiya kutok, à way a mã tãra ataya inde nã, sumor a nã, sãnuko wa way inde. A nan sã dákak uko anan nã, mãnuko dukwen dá sa ga ide pã way lelibay aya kawa tinen sa taa ga ataya sabay.* ⁷ Anga nan kutok, kã dëfen anan apan anà përa ahay, kawa azar su dõ a tinen aya sã dëfan ahay apan ata bay. Deftere a Mbërom a ja nã: «Dõ ahay tã njahay sa pa way, aday tã slabak sã gãslen pa 'am anà përa kutok.†» ⁸ Aday, mãnuko dukwen, dá sa ján uho kawa azar su dõ a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina Mbërom kã vëdak atan à luvon kãrtek inde, abaslay sã dõ ahay i ga mbulo kwa kuro cew nga maakan (23,000).‡ ⁹ Aday asa, mãnuko dukwen, dá sa jugwar 'am pã Bahay Mbërom wa anga sa ca panan mazan kawa azar su dõ a tinen aya sa taa ga ata bay re.

* **10:1** Ca pã Gurtaaki 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Ca pã Gurtaaki 16.4-35. ‡ **10:4** Ca pã Limle 20.8-11. § **10:5** Ca pã Limle 14.16, 23, 29-30. * **10:6** Ca pã Limle 11.4, 34. † **10:7** Ca pã Gurtaaki 32.6. ‡ **10:8** Ca pã Limle 25.1-9.

Bina, dædew ahay tæ ræcak atan, tæ mæcak. ¹⁰ Aday asa re, mænuko dukwen, dæ gædan azar anæ Mbærom kawa azar su do a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina maslay a Mbærom a sa taa vad do ata kæ lizek atan.

¹¹ Natiya kutok, Mbærom a ga anan way ataya nà, anga aday dâ san wa way à minje sæ way ataya wa. Tæ vinde anan way ataya dukwen, anga aday dâ san pi zek mænuko do sæ biten anaya pæ uho mædakwidok a anan nà, dæ ga way ataya sabay.

¹² Matanan, dowan a kæ bayakak winen tæ mægala à cæved a Mbærom inde nà, à gan ngatay i zek, bina i sa sluwe à cæved ata wa. ¹³ Ubor sæ way sa njak kwanay ataya nà, a tan à nga anæ kuwaya fok. Aya æna Mbærom nà, winen inde bæse tæ kwanay, i mak ikwen zek. I mbæsakan kwanay à 'am anæ ubor sæ way ataya zal mægala a kwanay bay. Ubor sæ awan a kæ njakak kwanay nà, winen a i varak ikwen mægala sæ dæma anan aday i tak ikwen cæved sæ takas wa.

Ki gen pæra sæ awan sabay

¹⁴ Natiya kutok, car uno ahay, u no sa jak ayak nà, ki gen pæra sæ awan sabay jiya awan. ¹⁵ Na san zle, kwanay sæ slæne 'am uno ataya nà, do ma san way aya coy. Anga nan, jilen pa 'am à nen sa jak ikwen ayak anaya aday. Na jak ikwen ayak nà, 'am lele daw, kabay 'am lelibay a daw? ¹⁶ Ni ga minje ta sa pa way sa pa cæncan a aday. Da sa way à gæsa'am wa pæ kærtek a ta sè ngæran à Mbærom nà, dæ japay ata nà, tæ mez a Yesu Almasihu bidaw? Aday dæ pa tapa sæ pen pæ kærtek a nà, dæ japay ata nà, ti zek a Yesu Almasihu a re bidaw? ¹⁷ Tapa sæ pen nà, kærtek. Aday mænuko a bayak ata nà, mænuko a fok dæ japay kærtek, anga dæ pa næ tapa sæ pen a kærtek ata awan.

¹⁸ Ni ga minje tæ Isæra'ila ahay re asa aday. Tinen nà, ta taa waslay way anga Mbærom. Aday do sa rac sluwed sæ way ataya nà, tinen mæ japay a tata Mbærom a asanaw?

¹⁹ Matanan, u no sa ja næ maw? Tæ waslak anan way anæ pæra nà, ta ga næ way didek a daw? Kabay zek a pæra aday nà, ma à dowan sumor a bugol anaw? ²⁰ Awan a dowan sumor a bay. Aya æna, sænen apan, way a tinen a sæ waslay ata nà, tæ varan anan anæ setene ahay, bina anæ Mbærom bay. Anga nan kutok, u no kæ jipen tæ setene ahay bay.

²¹ Matanan, ki sen way à gæsa'am a Bahay a mænuko wa, aday ki sen way à gæsa'am sæ setene ahay wa re, cew miya nà, i ga zek bay. Matana asa re, ki pen way sa pa ana Bahay a mænuko, aday ki pen way sa pa mbala ana setene ahay re, cew miya nà, i ga zek bay re asanaw? ²² Kabay, a nak uko sæ jugwar 'am pæ Mbærom wa, aday à ga puko mivel daw? Dæ zalay anan tæ mægala daw?

Gen way sa man zek à do azar aya ata awan

²³ Azar su do a kwanay ahay ta ja nà: «Cæved inde sa ga kwa ma fok.» Acækan, æna way ahay fok ti ma zek bay. Ta ja asa: «Cæved inde sa ga kwa ma fok.» Acækan, æna way ahay fok ti man zek à dowan pæ cæved sæ pærahan azar anæ Mbærom bay. ²⁴ Dowan à sa ga way sa man zek anæ nga anahan taayak bay. A ga næ way sa man zek anæ do azar aya awan. ²⁵ Ki ten anan à nga à sluwed à lumo cæna, sukumen. Kæ sa cæcihen sa jæka sluwed a nay awanaw bay jiga awan. Ræcen, kæ sa jilen awan bay. ²⁶ Anga mæ vinde à Deftere a Mbærom inde nà: «Daliyugo tæ way a uda ataya tæke fok nà, sæ lavan nga næ Mbærom Fetek. S»

²⁷ Minje a nà, do sæ pæra kæ ngamak anak ayak pæ way sa pa àga winen, aday kæ tæmahak sa zla nà, way anahan saa varak ata fok, pa! Kæ sa jalay awan

bay jiga awan. ²⁸ Əna dōwan a kâ sak a dakak anan: «Həna anan nâ, sluwed sə way mə waslan a anâ pəra» nâ, wita kâ rac bay. Bina, ka sak a rac nâ, ki nes anan abayak nga. ²⁹ Nə bayak nə pə abayak nga ana dōwan ata awan, bina pə abayak nga anak itəbay.

Aya əna, na jak kâ rac bay nâ, angamaw? Kak nə rəcak sluwed, aday dō i ma nga sə gudo apan azar nâ, ata cəved a mə vuro a sa pa way ahay fok ata kə nəsek kutok bidaw? ³⁰ Na pak way ta sə nğəran ayak â Mbərom nâ, coy, bina dōwan i gudo apan azar nâ, angama asa anaw?

³¹ Anga nan kutok, kwa kwanay apan ki pen way, kwa kwanay apan ki sen awan a, aday kwa kwanay apan ki gen nə ma ma fok cəna, gen way ahay fok nâ, anga aday dō ahay tə həran nga â Mbərom. ³² Kâ si gen way sə zluwe anan dō ahay â cəved a Mbərom wa bay: kwa tinen Yahuda ahay, kwa tinen Yahuda ahay bay, kwa tinen nə dō sa daf nga pə Yesu ahay dukwen, kâ zluwen dōwan â cəved a Mbərom wa bay. ³³ Gen way ahay fok nâ, kawa nen. Nen nə palay sa ga nə way aday â zlan â nga anâ kuwaya fok ata awan. Ni ga way fok nâ, nə bayak pi zek uno a aday bay, əna nə bayak nə pə dō ahay adəka, aday tâ tam ite.

11

¹ Pərihen anan azar anâ azla uno, kawa nen a dukwen nə pərahan azar anâ azla a Yesu Almasihu ata awan.

Atə mungol tə uwar pa 'am a Mbərom

² Nen apan ni varak ikwen ayak zlangar, anga kwanay apan ki bayiken upo kwa siwa fok, aday kwanay apan ki pərihen anan azar anâ way uno sə tətakak ikwen anan ata awan. ³ Aya əna, u no sənən anan way a həna anaya aday: Pa nga sə dō mungol a fok nâ, Yesu Almasihu winen nga awan. Pa nga su dō uwar a dukwen, mungol winen nga awan. Aday pa nga ana Yesu Almasihu a ite nâ, Mbərom winen nga awan.

⁴ Kak dō mungol a winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anâ dō ahay nâ, â sa daf awan â nga inde bay, bay nâ, wita kə kədiyək anan Bahay anahan. ⁵ Aya əna, uwar ite, kak winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anâ dō ahay nâ, â ban way â nga inde. Kâ sak a ban way â nga inde bay nâ, ata kə kədiyək anan bahay anahan ite re. Wita a ga kawa winen ma fad nga awan. ⁶ Kak aday uwar kə banak way â nga inde bay nâ, â fad nga kwa! Wita cara cara ta sa fad nga daw? Kak agad sibœk kabay afad nga a gan waray nâ, â ban way â nga inde. ⁷ Mungol ite nâ, â daf awan â nga inde bay, anga Mbərom a ndakay mungol nâ, â ga minje tə winen awan, aday i ka anan mazla6 a Mbərom awan. Əna uwar ite nâ, i ka anan mazla6 a dō mungol awan. ⁸ Bina Mbərom a ndakay dō mungol a nâ, tə sluwed si zek su dō uwar a bay. Əna a ndakay dō uwar a adəka nâ, tə sluwed si zek su dō mungol awan. ⁹ Aday Mbərom a ndakay dō mungol a nâ, anga uwar bay, əna a ndakay uwar anga dō mungol a bugol. ¹⁰ Anga nan kutok, uwar â ban way â nga inde sə dakay anan a dəfan apan anâ bahay anahan, aday anga maslay a Mbərom ahay re.

¹¹ Aday abay, pə mənuko dō a Bahay Yesu ahay nâ, uwar ahay tə njahan pə alay wa anâ mungol ahay, aday mungol ahay dukwen tə njahan pə alay wa anâ uwar ahay ite re. ¹² Anga, kwa abay â ga nâ, Mbərom a ndakay uwar tə sluwed si zek a mungol dəp nâ, həna sə wahay mungol ahay dukwen, uwar ahay re. Aday sə ndakay way ahay fok nâ, Mbərom awan.

¹³ Bayiken apan à wulen a kwanay inde aday. Pə kwanay nà, uwar i gan amboh à Mbərom mənɲəna sa ban way à nga inde nà, lele daw? ¹⁴ Aday pə mungol ite nà, do ahay kwa aha fok ta san zle, a njahay tə sibək a à nga inde njəwewewe nà, lelibay. A ga waray. ¹⁵ Cəkəbay, pə uwar ahay ite nà, sibək inde apan gəsefgəseffe nà, a varan mazlaḅ adəka bugol. Bina sibək inde pə uwar a matana nà, a tərən kawa way ma ban a à nga inde.

¹⁶ Aday kà nak anan à dōwan a sa ja 'am pa 'am a anan hwiya apan nà, à san nə manay mə njadak cəved maza ibay. Do a Yesu ahay kwa aha dukwen tə njadak cəved maza ibay re.

Way sa pa cəncan awan

¹⁷ Pa 'am a hinen inde ata nà, ni varak ikwen ayak apan zlangar sabay kutok. Anga kə hilen nga sə həran nga anà Mbərom nà, ki gen way lelibay awan. Ahalay nga a kwanay ata winen apan i ma kwanay à dəḅa, bina a mak ikwen zek sa zla pa 'am bay. ¹⁸ Mama'am a aday nə sləne nà, à man sə ahalay nga a kwanay ahay nà, kwanay mə gəzla zek aya awan. Aday nen nə jalay nà, i ga nə matanan acəkan. ¹⁹ Aday abay, kak agəzla zek inde à wulen a kwanay ibay nà, ti i san wa do sa daf nga pə Yesu a tə dīdek aya nà, kəkəmwaw?

²⁰ A alay a kə hilen nga sa pa way cəncan a nà, ki pen nə mbala a Mbərom sa gan may ata bay. ²¹ Anga kuwaya a haw nà, sa pa way a anahan a sa nay anan ahay agay wa ata awan. Ata do azar aya ma rah aya awan, mə vaway nga aya awan re, aday do hinen ahay tinen apan ti mac ta may pə cakay a tinen à man ata asa re. ²² Kak a nak ikwen sa naa ga matana nà, ki pen way sa pa agay wa bidaw? A nak ikwen sə kədey anan ahalay nga su do a Yesu ahay daw? A nak ikwen sə pəkan waray i ide inde anà do mətawak aya kələdaw? Həna nà jak ikwen nə ma kutok anaw? Nə ngərak ikwen apan daw? A'ay! Ni ngərak ikwen apan bay jiga awan.

²³ Way a nen sə dəkak ikwen anan ata nà, nə tətək pə Bahay a mənuko wa. Sə luvon a aday ti i ban anan Bahay a mənuko Yesu ata nà, a gəḅa tapa sə pen, ²⁴ a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa. A wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kà ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.» ²⁵ Matana asa re, pə dəḅa a way a tinen sa pa ata wa, a gəḅa gəsa'am, a varan atan anan, a ja, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ban 'am wiya tə do ahay. A ban 'am a nə tə mez uno awan. Kwanay apan ki ta hilen nga aday ki ta sen wa way nà, kà ti gen matanan anga sə bayak pi nen.» ²⁶ Matanan kutok, à alay a kwanay apan ki pen tapa sə pen a anan, aday ki sen way à gəsa'am a anan wa nà, ata kwanay apan ki dīken anan ləbara sə amac a Bahay a mənuko Yesu, hus pə luvon anahan a saa may ata awan.

²⁷ Anga nan kutok, kak dōwan a kà pak tapa sə pen a Bahay a mənuko aday kà sak way à gəsa'am anahan wa mənɲəna sə gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya nà, wita kà gak ines pi zek a Bahay a mənuko tə mez anahan. ²⁸ Natiya, kuwaya à gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya lele aday. Kak awan ibay nà, ata i mba apan sa pa tapa sə pen ata aday i sa sa way à gəsa'am ata wa kutok. ²⁹ Kak dōwan a kà sak a pa tapa sə pen ata aday kà sak a sa way à gəsa'am ata wa mənɲəna sə bayak pi zek a Bahay a mənuko nà, wita kà gak ines, Mbərom i ga apan mivəl. ³⁰ Anga nan kutok, do ahay bayak a à wulen a kwanay inde tə slahak à dəvac inde, aday bayak a tə tərak à məndak, aday azar aya dukwen tə məcak re. ³¹ Abay dē gəzlan ahay alay pi zek wa anà way sə mivəl a mənuko ahay lele aday dī sa pa way ata nà, Mbərom i kəta mənuko matanan bay. ³² Aya əna, Mbərom a kəta mənuko nà,

wita a dakak uko anan wurwer, anga aday dá sa slahay à sariya anahan inde pə kərtek a dānam tu dō sə daliyugo ahay bay.

³³ Natiya kutok, mərak uno ahay, kə hilen nga saa pa way nà, ben zek ahay aday. ³⁴ Kak dōwan a, may a han apan nà, à pak ayak way agay wa aday. Matanan, ahalay nga a kwanay i gəbək ikwen ahay sariya a Mbərom sabay. Pa 'am azar aya nà, ben nen a ni zlak ayak əga kwanay a aday, ata ni sa ndav a wa 'am azar aya kutok.

12

Mərīke ana Apasay a Mbərom sə gəzlan anà dō ahay

¹ Matanan kutok, mərak uno ahay, pa 'am sə məgala ana Apasay Cəncan a sə varan anà dō ahay ata nà, u no kə gəzlen anan alay pi zek wa sa san anan nə lele. ² Kə sənən apan zle, à alay a kə tənən dō a Yesu ahay fan bay ata nà, kə pərihen anan ahay azar anà pəra a kwanay ahay cara cara. Pəra a kwanay ataya nà, way ma mac aya awan, əna ta rak ikwen ahay mindel sə pərahan atan azar. ³ Anga nan kutok nà, gəzlen anan alay pi zek wa lele. Kak dōwan a nà, Apasay a Mbərom inde à winen inde nà, i mba apan sa ja: «Mbərom à tahasl anan Yesu» daw? Aday kak dōwan a kà jak: «Yesu winen Ba Məduwen» nà, Apasay Cəncan a inde à winen ibay nà, i mba apan sa ja matana daw?

⁴ Məgala ana Apasay a Mbərom sə varan anà dō ahay nà, inde tə cəved ahay cara cara, əna Apasay ata nà, winen kərtektəkke. ⁵ Aday mer su way a Ba Məduwen sə varan anà dō ahay inde cara cara re, əna Bahay a inde nà, Yesu a kərtektəkke. ⁶ Matana re, cəved sa ga mer su way aya inde cara cara, əna sa ga mer su way ataya fok, aday à tinen inde fok nà, Mbərom a kərtektəkke. ⁷ Mbərom a ka anan məgala ana Apasay Cəncan a à kuwaya inde nà, anga aday kuwaya à man anan zek anà dō ahay fok.

⁸ Matana kutok, anà dō kərtek awan, Apasay Cəncan a a varan məgala sa ja 'am nə tə kəlire. Anà dō hinen, Apasay ata kərtek awan, a varan məgala sa ja 'am tə asan way awan. ⁹ Anà dō hinen, Apasay ata kərtek a a varan məgala sa daf nga pə Yesu anga sa ga way ahay fok. Anà dō hinen, Apasay ata kərtek a a varan məgala sa mbar dō dəvac aya awan. ¹⁰ Anà dō hinen, a varan məgala sa ga way masuwayan aya awan. Anà dō hinen, a varan məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. Anà dō hinen, a varan məgala sə gəzlan alay pi zek wa anà Apasay Cəncan a tə apasay lelibay aya awan. Anà dō hinen, a varan məgala sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata awan. Aday anà dō hinen kutok, a varan məgala sa man anan anà dō ahay 'am ataya awan. ¹¹ Məgala sə way ataya fok nà, sə varan atan anan nə Apasay ata kərtektəkke. A varan anà kuwaya, kawa sa zlan à nga anà winen awan.

Zek nà, hawal aya inde apan cara cara

¹² Cuko pə minje si zek aday. Zek su dō nà, kərtek, əna hawal ahay inde apan bayak awan. Aya əna, kwa hawal si zek ahay inde apan bayak a təkede nà, winen nə zek kərtek a hwiya. Aday zek a Yesu Almasihu dukwen, matana re. ¹³ Anga, à alay a dā ga baptisma nà, mənuko fok, kwa Yahuda ahay, kwa dō su kon azar aya awan, kwa dōwan a nə bīle, kwa dōwan a nə bīle a bay, Mbərom a gak uko ahay baptisma tə Apasay Cəncan a kərtektəkke, sə təra mənuko fok zek kərtek awan. Aday mənuko fok dā rah nə tə Apasay Cəncan ata kərtek a re.

¹⁴ Ayaw, zek su dō cəna, hawal kərtektəkke itəbay, əna hawal si zek ahay inde apan bayak awan. ¹⁵ Matana kutok, kak saray i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen alay bay» nà, i təra hawal si zek bay anga nan kutok daw? ¹⁶ Aday

kak sləmay i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen ide bay» nà, i təra hawal si zek bay anga nan cara daw? ¹⁷ Kak abay zek fok ide a dəkdek mənɟəna sləmay nà, i sləne way ta maw? Kabay, kak zek fok sləmay a dəkdek mənɟəna cən nà, i rəbas way ta maw? ¹⁸ Aya əna, Mbərom a ndakay do nà, tə hawal si zek anahan aya fok, aday a zav atan pi zek tə cəved a kawa sa zlan à nga ata awan. ¹⁹ Bina, kak zek fok, winen hawal si zek kərtektəkke nà, ata winen zek mba daw? ²⁰ Matana bay jiga awan. Pi zek su do cəna, hawal si zek ahay inde cara bayak awan, əna zek a nà, kərtektəkke hwiya.

²¹ Anga nan kutok, ide i mba apan sa jan anà alay: «Na gak may bay», kabay nga i mba apan sa jan anà saray ahay: «Na gak ikwen may bay» nà, i ga zek bay. ²² Adəka bay, hawal si zek aya aday da ca patan kawa bəle aya ata nà, da gan atan may tə mindel bugol. ²³ Aday hawal si zek azar aya, aday da ca patan nə tinen way ma ga waray aya ata nà, da gan atan nga tə mindel. Aday hawal si zek azar aya, aday da ngam dowan à canan atan bay ataya nà, da ndakay patan man bugol nə lele. ²⁴ Əna hawal si zek aya aday ta gak uko waray itəbay ataya nà, ta gan may dš ndakay patan man itəbay. Matanan, Mbərom a ndakay zek su do nà, a varan zlangar bugol nà, anà hawal si zek aday abay tə varan atan zlangar bay ataya awan. ²⁵ A ga matanan nà, anga aday zek à gazla bay, aday hawal si zek ahay fok tà man zek i zek ahay. ²⁶ Kak hawal si zek a kərtek a, winen à dəcə inde nà, hawal si zek azar aya fok, tinen à dəcə inde re bidaw? Aday kak tə varak anan zlangar anà hawal si zek a kərtek a nà, hawal si zek azar aya fok ti taslay mivəl pə kərtek a tə winen ata bidaw?

²⁷ Kwanay nà, zek ana Yesu Almasihu. Kuwaya fok, winen hawal si zek ana Yesu a kutok. ²⁸ Matana awan, à wulen su do a Yesu ahay inde nà, Mbərom kə ndirek anan do ahay pi mer su way anahan pə mədire pə mədire: mama'am awan, a daf do maslan ahay; mə slala cew awan, a daf do maja'am anahan ahay; mə slala maakan awan, a daf do sə tətakan anan way anahan ahay anà do ahay. Aday a daf do sa ga way masuwayan aya awan, do tə məgala aya sa mbar do ahay, do sa san sa man zek à do ahay ahay, do sa lavan nga anà way ahay, aday tu do sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya awan. ²⁹ Do ahay fok nà, tinen do maslan ahay daw? 'Do ahay fok, tinen do maja'am a Mbərom ahay daw? Kabay do ahay fok, tinen do sə tətakan anan way a Mbərom ahay anà do ahay daw? 'Do ahay fok, tinen ti ga way masuwayan aya daw? ³⁰ Do ahay fok, ti njad məgala sa mbar do daw? 'Do ahay fok, ti ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya daw? Kabay do ahay fok, ti san sa man anan 'am ataya anà do ahay daw? ³¹ Natiya kutok, gen anan may sa njad məgala sə way lele aya pə Mbərom wa.

Matanan, həna ni dəkak ikwen anan cəved sə azla lele a sə zalay azar aya fok.

13

Mazlaḅ ana asan zek

¹ Kwa abay à ga nà, na mba apan sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya awan, kabay na mba apan sa ja 'am ana maslay a Mbərom ahay zle dəp nà, kak asan zek inde upo ibay nà, wita nə tərak way sə bəbal awan kəriya ata awan. Nə tərak kawa njamde mə laway a sa ndar nday nday ata, kabay kawa kəcawar sa fa siy siy siy ata awan. ² Kwa abay à ga nà, məgala uno inde sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay, aday na san way ahay zle fok, kwa way mi dər aya mbala Mbərom ata dükwen, kwa abay à ga nə adaf nga uno pə Mbərom inde i mba apan sə hədek anan bəzlom ahay dəp nà, ata kak asan

zek inde upo ibay nà, nà tərak do kəriya awan. ³ Aday kwa abay á ga nà, nà gəzlan anan zlıle uno fok anà do ahay, kwa abay á ga nà, ni ngam sa var a zek uno aday tá vak nen dukwen, aday kak asan zek inde upo ibay nà, ni njad anan maw?

⁴ Do tə asan zek a cəna, a gan ngatay anà way ahay fok, a gan sumor anà do ahay, a ga ide pə way su do itəbay, a zlapay awan itəbay, a həran nga í zek bay. ⁵ Do tə asan zek a cəna, a ga way sa ga waray itəbay, a pəlan way anà nga anahan a dəkdek itəbay, a ga mivél itəbay, aday a halay ines sə do ahay itəbay re. ⁶ Do tə asan zek a cəna, a taslay mivél tə way lelibay aya itəbay, əna a taslay mivél adəka nà, tə didek. ⁷ Do tə asan zek a cəna, a səmen anà way ahay kwa siwa fok, a daf nga pə Mbərom kwa siwa fok, a dafan ide anà way a Mbərom kwa siwa fok, aday a tavay njənan kwa siwa fok.

⁸ Asan zek nà, a ndav itəbay. Aya əna, 'am sa man anan 'am a Mbərom à do ahay ataya nà, ti i ndav. Aja 'am ta 'am su kon aday ka san bay ataya nà, ti i ndav. Aday asan way ahay dukwen, ti i ndav re. ⁹ Həna da san anan way ahay fok fan bay, aday 'am a Mbərom a mənuko sa man anan anà do ahay ataya dukwen, də sənək a fok coy fan bay re. ¹⁰ Əna, alay a kà slak Mbərom kà kak uko anan didek sə way ahay fok nà, way a ma ndav a fok bay ataya ti lize.

¹¹ A alay a nen gwaslay aya mba nà, na ta ja 'am kawa gwaslay ahay, nə bayak way dukwen kawa gwaslay ahay, nə sləne way ahay kawa gwaslay ahay re. Əna à alay aday nə sənək nga uno coy ata nà, nə mbəsakak way sə gwaslay ahay kutok. ¹² Həna nà, da ca pə way ahay nə kustehtehhe, kawa do a ca ide à malam mənjeroh a inde ata awan. Əna azanan pa 'am nà, dı i canan à way ahay fok nə ide cer wa kutok. Həna nà, na san way ahay cərah a fan bay. Azanan pa 'am nà, ni san anan way ahay fok cərah, kawa ana Mbərom sa san nen cərah ata awan.

¹³ Aday həna kutok nà, way ahay inde maakan, ti ndav itəbay: adaf nga pə Mbərom, adafan ide anà way a Mbərom, aday asan zek. Əna sə zalay way azar ataya nà, asan zek a kutok.

14

Ləbara sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay

¹ Rəzlen anan à nga wa sa ga way sə asan zek tə do ahay. Aday gen anan may sa njad məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà do ahay ata tə mivél kərtek awan. Gen anan may jiya nà, anà məgala sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay. ² Do sa ja 'am ta 'am su kon aday winen a sləne bay ataya nà, a jan nə anà Mbərom dəkdek, bina anà do ahay bay, anga dowan a sləne 'am ataya bay. Winen a ja nà, pə way a Mbərom mi der aya tə məgala sə Apasay Cəncan awan. ³ Aya əna, do winen apan i man anan 'am a Mbərom anà do ahay nà, a varan atan gədan, a man atan anan mivél ù doh, aday a man atan zek sa har à 'Am a Mbərom inde. ⁴ Do winen apan i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, a varan gədan nà, anà zek anahan a vərre. Aya əna, do sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay nà, a varan gədan anà do a Yesu mə halay nga ataya kəzlek.

⁵ Nen na gan may nà, do ahay fok tá mba apan sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya awan, əna na gan may kə zalak nà, do ahay tá mba apan sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay adəka aday. Kak dowan a inde i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, sumor a nà, do hinen á ga inde sa man anan anà do ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata awan, anga sə varan gədan anà do a Yesu a mə halay nga ataya awan. Kak matana bay nà, aman

anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, a zalay aja 'am ta 'am su kon aday dō ataya ta san bay ata awan.

⁶Matana kutok mərak uno ahay, kak ni zlak ayak āga kwanay aday ni jak ikwen 'am nə ta 'am su kon aday kə sənən bay ata nà, i mak ikwen zek nə kəkəməw? Sumor a nà, ni zlak ayak āga kwanay nà, ni dākak ikwen anan way a Mbərom mi dər aya awan, kabay ni dākak ikwen anan asan way pə Mbərom, kabay ni mak ikwen anan 'am a Mbərom, kabay ni tətakak ikwen anan way. Kak na gak matanan bay nà, ata na mak ikwen zek a dāw?

⁷Bayiken pə minje sə way sə gəsle ahay aday, way kawa atə ndərloy tə gənjalval. Kak ta fak a way ataya tə mərīke a bay nà, dō sə gərav ahay ti mba apan sa san ara sə way ataya aday sə gərav apan dāw? ⁸Aday kak dō sa ján pə cicək anga vərām kà fak anan tə cəved a bay nà, waya i lavan zek anà aga vərām a anaw? ⁹Minje ata pə kwanay dukwen matana re. Kak ki jen 'am aday a sləne zek bay nà, dōwan i san 'am a kwanay ata bay asanaw? Aday ata 'am a kwanay ata kə tərak 'am kəriya kutok bidāw? ¹⁰'Am su kon ahay inde bayak a cara cara pə daliyugo. 'Am ataya fok, dō su kon ataya nə tə sləne ike. ¹¹Kak dōwan i jo 'am ta 'am aday nə sləne bay ata nà, mə tərak pi zek kawa mədurlon ahay. ¹²Pə kwanay dukwen matana re. Ki rəzlen anan à nga wa tə mindel sə pəlay məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà dō ahay ataya awan. Way ata nà, way lele awan. Aya əna sumor a nà, pəlen məgala ana Apasay Cəncan a sa man zek anà dō a Yesu ahay sa har à 'am anahan inde.

¹³Anga nan kutok, dō sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya nà, à ga amboh anga aday Mbərom à varan məgala sa man anan 'am ataya anà dō ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata awan. ¹⁴Kak nen apan ni ga amboh ta 'am aday na san bay ata nà, apasay uno winen apan i ga amboh acəkan, əna à abayak nga uno inde nà, nə slənek awan bay. ¹⁵Wita ni ga nə kəkəməw? Ni ga amboh à apasay uno inde, aday u no sa ga amboh tə abayak nga uno re. Ni zambad a Mbərom à apasay uno inde, aday u no sə zambad a Mbərom tə abayak nga uno a təke re.

¹⁶Kak iken nà, iken apan ki ngəran anà Mbərom ta 'am su kon aday ka san bay ata nà, hinahibay dō sə uho ahay ti zlak ayak à wulen a kwanay nà, ti i mba apan sə təma amboh a kwanay «Amen*» nə kəkəməw? Bina dō ataya ta san way anak a sa ja ata bay asanaw. ¹⁷Kwa à ga nà, iken kə ngəran anà Mbərom nə tə dīdek awan, kak dō ahay tə slənek bay nà, i man atan zek bay.

¹⁸Nen aday nà, ni ngəran anà Mbərom anga nə njadak məgala sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya, zal kwanay fok. ¹⁹Kwa à ga matana dəp nà, à wulen su dō a Yesu ahay inde nə, u zlo à nga sa ja 'am ahay dāra aday dō ahay ta san zle ata anga sə tətakan atan anan way. Wita nà, a zalay sə vəved 'am ahay mbulo kuro (10,000) aday dō ahay ta san bay ata awan.

²⁰Mərak uno ahay, kə bayiken way ahay kawa kwanay gwaslay ahay bay. Təren adəka nà, dō ma san nga aya awan. Aya əna, pa sa ga huwan nà, təren kawa kwanay gwaslay cacədew aya kutok, anga tinen ta ga huwan itəbay.

²¹'Am mə vinde a inde à Deftere a Mbərom, a wa:

«Mbərom Fetek a ja nà:

“Ni naa jan 'am ù dō a anaya nà, ta 'am su kon aday ta san bay ata awan,

ni jan atan anan tə dūngo sə mədurlon ahay.

Əna tə winen ata təke dukwen, ti ngam sə pəkan sləməy anà 'am uno bay.*”»

²²Matana kutok, aja 'am ta 'am su kon aya aday dōwan a san bay ata nà, a kan anan way anà dō sa daf nga pə Yesu bay ataya awan, bina anà dō a Yesu

* **14:16** Amen a nan sa ja nà: «Ayaw, à tərā matana acəkan!» † **14:21** Ca pə Esaaya 28.11-12.

ahay ite sabay. Aya əna, aman anan 'am a Mbərom anə do ahay nə, anga do a Yesu ahay adəka, bina anga do sa dəf nga pə Yesu bay ataya bay. ²³ Natiya, kak kwanay do a Yesu ahay kə hilen nga, aday fok a kwanay a, kwanay apan ki jen 'am ta 'am su kon aya aday dōwan a san bay ataya nə, do sa dəf nga pə Yesu aday a san awan bay ata kabay do sə uho kə sak a zlak ayak ə wulen a kwanay inde nə, i ja, nga a vawak ikwen, bidaw? ²⁴ Aya əna, kak kwanay a fok ki men anan anan 'am a Mbərom ə do ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata nə, do sa dəf nga pə Yesu aday a san awan bay ata kabay do sə uho kə sak a zlak ayak nə, i sləne 'am a Mbərom, aday ata i san pə ines anahan ahay, i yam apan kutok. ²⁵ Way anahan sə bayak mi dər aya ə mivəl inde ataya ti kay zek uho kutok. Matanan i dukwen gərmec uto anə Mbərom duboz, i həran nga ta sa ja Mbərom inde ə wulen a kwanay acəkan!

Way tədə sa ga ə man sə ahalay nga su do a Yesu ahay ata awan

²⁶ Matanan kutok, mərak uno ahay, nə jak ikwen ayak həna nə ma asa anaw? A alay sə ahalay nga a kwanay ahay cəna, do kərtek i ga ara, do hinen i tətakan anan way anə do ahay, do hinen i dakan anan way ana Mbərom mi dər aya anə do ahay, do hinen i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya awan, aday do hinen i man anan 'am ataya anə do ahay. Aya əna, way a kwanay sa ga ataya nə, gen atan fok nə, anga aday ə man zek anə do a Yesu ahay sa har pə cəved a Mbərom.

²⁷ Pa 'am sa ja 'am ta 'am su kon aday do ahay ta san bay ataya nə, mbiken anan cəved anə do ahay cew tə ja, ə sa zalay pə do ahay maakan wa bay. Do ataya nə, tə ja 'am ataya dukwen, pə məmbire pə məmbire. Aday do sa man anan 'am ataya anə do azar aya dukwen, ə ga inde re. ²⁸ Kak dōwan inde sa man anan 'am ataya anə do ahay ibay nə, suwan, ə wulen ana do a Yesu ahay nə, do sa ja 'am ataya tə njahay way a tinen tete. Sumor a nə, tə ja 'am ataya nə, kuwaya anə nga anahan, aday anə Mbərom cəna coy.

²⁹ Pa 'am ana do sa man 'am a Mbərom anə do ahay nə, do ahay cew, maakan tə ja, aday do azar aya tə pak sləmay sə cəcal anan pi zek wa lele, ta ma anan nə, 'am a Mbərom a acəkan dəw. ³⁰ Kak dōwan winen apan i jan 'am anə do ahay, aday Mbərom kə dəkək anan anan way anə do hinen ə wulen a kwanay inde nə, do mama'am ata ə mbəsək sa jan 'am anə do ahay, anga aday dōwan a mə slala cew ata ə ja 'am a kutok. ³¹ Ayaw, cəved inde anga kwanay a fok sa man anan 'am a Mbərom anə do ahay, əna jen anan nə pə məmbire pə məmbire, anga aday kwanay a fok kə njiden atətak way lele aya awan, aday kə viren anan gədan anə zek ahay. ³² Do aday məgala inde apan sa man anan 'am a Mbərom anə do ahay nə, i mba apan sə lavan nga anə məgala ata re. ³³⁻³⁴ Mbərom aday nə, way ma ga a tə cəved a bay cəna, a zlan ə nga itəbay. A gan may nə, njahuko səkəffe ə zay inde.

Matanan, ə man sə ahalay nga ana do a Yesu ahay inde nə, uwar a kwanay ahay dukwen tə njahay ə səkəffe inde, kawa ana uwar ahay sa ga ə wulen su do a Yesu ahay inde kwa aha ataya awan. Tə ja 'am bay, anga cəved a tinen inde sa ja 'am ibay. Sumor a nə, tə ma nga a tinen ə məndək, kawa ana Deftərə a Mbərom sa ja. ³⁵ Kak a nan ə uwar a sə cəce awan aday ə san anan nə, ə cəce pə mbaz anahan wa agay. Anga, do uwar a kə jak 'am ə man sə ahalay nga su do a Yesu ahay nə, wita nə lelibay.

³⁶ Abay kwanay kə jilen nə, 'Am a Mbərom a dazlan ahay nə əga kwanay wa dəw? 'Am a Mbərom a a dəzlek ayak nə, əga kwanay dəkdek cəna coy dəw? ³⁷ Kak dōwan inde ə wulen a kwanay a bayak nə, winen kə njədək məgala sa man anan 'am a Mbərom anə do ahay, kabay kə njədək məgala sə Apasay a Mbərom hinen nə, ə san way inde kərtek aday: Way uno a sə vindek ikwen

ayak a anan nà, sɛ ðuko anan nɛ Bahay a mənuko awan. ³⁸ Kak ðowan a kè sənək anan matanan bay nà, Mbərom ðukwen i san a winen bay re.

³⁹ Natiya awan, mərak uno ahay, rəzlen anan à nga wa sa njad məgala sa man anan 'am a Mbərom anà ðo ahay. Aday kè gifen anan 'am anà ðo sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya bay re. ⁴⁰ Aya əna, gen anan way ahay fok nɛ tɛ cəved aya awan, bina tɛ hoyohoyo bay.

15

Yesu Almasihu nà, kè slabakak ahay à məkə wa

¹ Mərak uno ahay, nen apan ni mak ikwen anan ayak à nga inde nà, ləbara mugom a nen sɛ ðakak ikwen anan ata awan. Kwanay ðukwen, kə ðəfen apan nga, aday kə ngizlen uda saray lele re. ² Ləbara mugom a mbala a kwanay sa ðaf apan nga ata nà, sa tam kwanay nɛ winen awan, kak kə bənen anan kawa anuno sɛ ðakak ikwen anan nà, na. Kak matanan bay cəna, adaf nga a kwanay kè tərak way kəriya awan.

³ Way a nen a sɛ tətakay ahay ata nà, na jak ikwen anan nɛ winen a re. Way ata nà, nga sa 'am lele a sɛ zalay azar aya awan. Yesu Almasihu nà, kə məcak anga ines a mənuko ahay. Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja nà, a tɛra nɛ matanan acəkan. ⁴ Pə ðəba wa nà, ta la anan à məkə, aday pə luvon maakan anahan a nà, Mbərom a slabakay anan ahay à məkə wa. A tɛra ðukwen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja apan ata re. ⁵ Pə ðəba anahan a wa nà, kà kak anan zek anà Piyer, aday kà kak anan zek anà ðo maslan anahan azar aya re. ⁶ Pə ðəba wa asa, kà kak anan zek anà ðo anahan ahay sɛ zalay səkət ðara à alay kərtek a inde. Alay avan ana ðo ataya hənə nà, tinen inde tɛ sifa mba, əna azar aya nɛ tɛ məcak. ⁷ Pə ðəba wa, kà kak anan zek anà Yakuba, aday anà ðo maslan anahan ahay fok re.

⁸ Pə ðəba a tinen a wa fok, a ndav anan ta su ko zek i nen ite re. Ata nen nɛ tərak kawa wan ma may amama pə kiya cuwbe ata awan. ⁹ Ayaw acəkan, nen nɛ tərak kawa wan gudar a à wulen su ðo maslan ahay inde, na slak tɛde aday ti ngumo ðo maslan a bay, anga nen na gak anan ahay alay tu ðo a Yesu ahay tɛ mindel. ¹⁰ Aya əna, tɛ winen ata təkə nà, hənə Mbərom kà gak uno sumor sɛ tɛra nen ðo maslan a Yesu ata kutok. Sumor anahan su go ata nà, kè tərak way kəriya bay, anga kè varak uno məgala sa ga mer su way lele aya sɛ zalay ðo maslan a azar ataya fok. Tɛ ðidek a nà, sa ga mer su way a lele ataya nà, nen bay. Sa ga nà, sumor a Mbərom a su go ata awan. ¹¹ Natiya kutok, kwa à ga nɛ nen, kwa à ga nɛ ðo azar aya awan, awan inde kè mbəðahak ibay. Manay a fok mə wazay a nà, ləbara mugom a mbala ana kwanay sa ðaf apan nga ata kartek awan.

Mbərom i slabakay anan ahay ðo ahay à məkə wa

¹² Manay nà, ma jak ikwen anan tɛ ðidek awan, Mbərom nà, kè slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa. Aka aday, ðo a kwanay azar aya ta wa, ðo ma mac aya ti slabakay ahay bay ata nà, kəkəma asa anaw? ¹³ Kak abay ðo ma mac aya ti slabakay ahay bay kawa ana tinen a sa ja ata nà, Yesu Almasihu ðukwen kè slabakak ahay sabay cukutok ðaw? ¹⁴ Kak abay Yesu Almasihu kè slabakak ahay sabay ata nà, wita ma ya nga sa ma a manay sɛ ðakay anan 'am a Mbərom asa anaw? Aday ðukwen, ata kə ðəfen nga nɛ pa 'am lele mba re ðaw? ¹⁵ Kak abay ðo ma mac aya ti i slabakay ahay à məkə wa bay nà, Mbərom kè slabakak anan ahay Yesu bay re. Ata manay mə gəðak mungwalay pə Mbərom ta sa jəkə, Mbərom kè slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məkə wa bidaw? ¹⁶ Kak ðo ma mac aya ti slabakay à məkə

wa bay nà, ata Yesu Almasihu kà slabakak ahay à mæke wa bay re ba? ¹⁷ Kak Yesu Almasihu kà slabakak ahay bay, kà dæfen nga hønà nà pa maw? Aday Mbærom dükwen kà pæsek ikwen anan ines a kwanay ahay bay re ba? ¹⁸ A nan sa ja kutok nà, dō sa daf nga pæ Yesu Almasihu ahay aday tæ mæcak ata nà, tinen tæ lizek pa sè viyviya cukutok dāw? ¹⁹ Kak dæ dæfan idè anà Yesu Almasihu, anga aday à mak uko zek pæ anjahay a mænuko hønà pæ daliyugo a anan dækdek nà, ata wita nà yimuko zek a nuko, bina dā ga ì zek wa zal dō ahay fok.

²⁰ Tæ didèk a nà, Yesu Almasihu kà slabakak ahay à mæke wa acækan. Winen nà, kà lahak sè slabakay ahay à mæke wa. Aslabakay anahan à mæke wa ata nà, a dākay anan nà, dō a azar aya ti i slabakay ahay ite re. ²¹ Amac a nay pæ daliyugo nà, anga dō kærtek. Aday dō ahay ti slabakay ahay à mæke wa dükwen, anga dō kærtek re. ²² Matanan, dō ahay fok ta mac, anga tinen a fok zahav ana Adama. Aday dō ahay fok ti njad sifa, anga Almasihu. ²³ Dō ahay ti slabakay à mæke wa nà, kawa ana Mbærom a sè lavan atan anan zek ata awan: Almasihu kà lahak sè slabakay ahay, aday à luvon anahan a saa may ata inde nà, dō anahan ahay fok ti i slabakay ahay re. ²⁴ Pæ dæba anahan a wa nà, Yesu i lize anan mægala sè apasay lelibay aya fok, tæ bahay a tinen ahay fok, aday pi zek tæ mægala sè bahay ahay pæ daliyugo fok re. Pæ dæba a sè lize way ataya wa fok nà, daliyugo i ndav, aday Yesu i man anan bahay anahan à alay inde anà Bæbay anahan Mbærom kutok.

²⁵ Kawa sa ja nà, Yesu Almasihu à ga bahay hus pæ ana Mbærom saa mbakan anan dō manidè anahan ahay fok à alay inde. ²⁶ Dō manidè mædakwidok a aday Yesu i sa lize anan ata nà, Amac. ²⁷ Deftere a ja matanan, a wa: «Mbærom a mbakan anan way ahay fok à alay inde.*» Kæ sœnen zle asanaw, kak Deftere kà jak «way ahay fok» ata nà, Mbærom a dō sè mbakan alay pæ way ahay wa fok ata, winen a nà, uda ibay. ²⁸ Matanan, Yesu kà njadak mægala sa ga bahay pæ way ahay fok nà, winen a dükwen, Bæbay anahan Mbærom i ga apan bahay ite re. Natiya awan, Mbærom i ga bahay kwa pæ ma fok tembærezem kutok.

²⁹ Bayiken pæ dō ahay aday ta taa ga baptisma anga dō ma mac aya ata aday. Ta ga matanan nà, angamaw? Kak abay dō ma mac aya ti slabakay ahay sabay ata nà, ta ran mindel ì zek pa maw? ³⁰ Aday asa, manay hønà dükwen, kak abay dō ma mac aya ti slabakay à mæke wa sabay ata nà, ma ga dæce ndelem ndelem a anan sasidew ata nà, angamaw? ³¹ Sœnen apan lele, mærak uno ahay, nen nà, kæla siwa fok amac a daf nen pa 'am wa nà pædan. 'Am uno sa jak ikwen ata nà, didèk awan, kawa 'am uno sa ja: Næ taslak mivèl tæ kwanay bayak awan, anga kwanay kæ jipen tæ Bahay a nuko Yesu Almasihu ata awan. ³² Dō ahay ta gak alay ti nen bayak a à Efesus. A ga nà kawa ma vad zek tæ zizœk ahay. Aday kak abay na ga matanan anga sa njad zay pæ daliyugo a anan nà, ni njad anan magwagway wuraw? Kak abay dō sè mæke ahay ti slabakay ahay sabay, ata nà, pærahuko anan azar anà jike sa 'am a inde hønà bidaw? A wa: «Ŋga puko panan a mænuko, aday suko panan a mænuko, anga luvon sè sidew nà, anà mænuko sabay.†»

³³ Anga nan kutok, dōwan à njak a nga anahan bay. Kuwaya kè njahak pæ kærtek a tu dō sè huwan ahay cœna, huwan a tinen ata i zœvan. ³⁴ Kæ viwen anan nga ì zek ahay bay! Kì gen ines bay. Na ca apan nà, dō ahay inde à wulen a kwanay ta san Mbærom bay. Na ja matanan aday waray à gak ikwen.

Di i slabakay ahay à mæke wa nà, ti zek wuraw?

* 15:27 Ca pæ Jabuura 110.1. † 15:32 Ca pæ Esaaya 22.13.

³⁵ Hinahibay do inde i cæce: «Do ahay ti i slabakay ahay à mæke wa nà kækamaw? Aday ti i slabakay ahay nà ti zek wura asa anaw?» ³⁶ Dowan kà sak a cæce matana nà, wita do mindel awan! 'Da san apan zle, zahav sè way iken sa casl ata, si ki larak anan ayak à mæke inde aday, bina awan inde i hay ahay ibay. ³⁷ Aday zahav sè way iken sa casl anan ata, kwa à ga nà ndaw, kwa à ga nà zahav sa ma sa ma fok cæna, ka casl nà, wan sè way ata awan, bina daslam anahan a bay! ³⁸ Əna Mbərom a har anan daslam a ma ha ata, kawa sa zlan à nga. Wan sè way ahay cara cara ta har dukwen, tə daslam a tinen ahay cara cara re.

³⁹ Way tə sifa aya fok, zek a tinen aya cara cara re. Zek su do zənzen aya awan, winen cara, zek sə gənaw ahay, winen cara, zek sə məvuhom ahay, winen cara, aday zek sə kələf ahay dukwen, winen cara re. ⁴⁰ Way mə ndakay aya à mburom tə way mə ndakay aya pə daliyugo nà, arəba a tinen aya nə cara cara. ⁴¹ Adav ana pac nə cara, adav ana kiya dukwen cara, aday adav ana mawuzlawazl ahay ite, cara re. Aday kwa mawuzlawazl ataya dukwen, adav a tinen aya ta gad'am pi zek ahay wa re.

⁴² I tərən anà do saa slabakay ahay à mæke wa ataya dukwen matana re. Zek su do, do ahay sa lak ayak à mæke kawa zahav sè way ata nà, i wuslay à mæke à man ata awan. Əna zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay à mæke wa ata nà, i wuslay itəbay. ⁴³ Zek su do, do ahay sa lak ayak à mæke ata nà, way kəriya awan, əna zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay ata nà, winen tə mazlaḅ awan. Zek ma lak ayak à mæke ata nà, winen bəle awan, əna zek su do saa slabakay ahay ata nà, winen mægala awan. ⁴⁴ Zek ma lak ayak à mæke ata nà, winen zek sə daliyugo a anan, əna zek su do saa slabakay ahay à mæke wa ata ite nà, winen zek sə uho saa nay ahay pa 'am ata awan.

Kak zek sə daliyugo a anan inde cukutok ata nà, zek sə uho saa nay ahay ata dukwen, i ga inde re. ⁴⁵ Deftere a Mbərom a wa: «Adama do mama'am ata nà, winen do tə sifa awan.»[‡] Aday kutok, Yesu Almasihu do sa nay à man a Mbərom wa ata nà, winen do sə varan sifa anà do ahay. ⁴⁶ Sə lahay aday nà, zek sə uho saa nay ata bay, əna zek sə daliyugo a anan, aday zek sə uho saa nay ahay ata a nay pə dəba wa kutok. ⁴⁷ Adama nà, mə ndakay a tə yugo. A nay à daliyugo a anan wa. Əna Yesu Almasihu kutok nà, winen a nay ahay à man a Mbərom wa. ⁴⁸ Do sə daliyugo a anan aya nà, zek a tinen kawa zek mbala ana Adama ata awan. Matana re, do saa njahay pə cakay a Mbərom ahay, zek a tinen i ga kawa zek mbala ana Yesu Almasihu ite re. ⁴⁹ Həna nà, mənuko də ga minje tə Adama, do mə ndakay a tə yugo ata awan. Aday azanan dī i ga minje tə Yesu, do sa nay ahay à man a Mbərom wa ata awan.

⁵⁰ Marak uno ahay, na jak ikwen ayak həna: Do zənzen a nə, i mba apan sa zla à bahay a Mbərom saa nay ata inde ti zek sə daliyugo a anan bay. Zek aday a wuslay ike ata nà, i mba apan sə njahay pə cakay a Mbərom pa sə viyviya bay re.

⁵¹ Pəken sləmay aday, u no sə dəkak ikwen anan way a Mbərom mi dər a inde. Mənuko fok dī mac kəzlek bay, əna mənuko fok, zek a mənuko i mbəda zek hinen. ⁵² Way ata i tərə nà, ma kərtek kawa ambəcək ide ca. I tərə à alay a məzləzlilen i dəkay anan andav ana daliyugo ata awan. Məzləzlilen ata kà fak zek nà, do ma mac aya ti slabakay ahay ti zek a aday winen i wuslay itəbay ata awan. Ata mənuko do tə sifa aya dukwen, Mbərom i mbədahak uko anan zek ite re. ⁵³ Ayaw, i tərə matanan, anga zek aday a wuslay ike ata nà, à mbəda zek hinen aday winen a wuslay itəbay ata kutok. Matana re, zek aday a mac ike ata nà, à mbəda zek hinen aday winen a mac itəbay ata kutok re. ⁵⁴ A alay

‡ 15:45 Ca pə Laataanooji 2.7.

a aday zek sa mac aday a wuslay ike ata kà tərak zek sa mac bay aday i wuslay itabay ata kutok nà, ata way a Deftere a Mbərom sa ja apan ata i tərà kutok, a wa:

«Mbərom kà mbasak pə Amac, kà lizek anan pa sə viyviya awan. §»

55 «Iken Amac, mægala anak a aha kutok anaw?»

Iken Amac, mægala anak a sa vad do ata, aha kutok anaw?*

56 Amac a njad mægala pə do ahay nà, anga ines a tinen ahay. Aday mægala ana ines ite nà, a nay à Tawrita wa. 57 Aya əna, ngəruko anan anà Mbərom adəka, anga kà varak uko anan mægala sə mbasay pə Amac, tə alay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

58 Anga nan kutok, mərak uno ahay, ngizlen saray lele, kà si yen nga bay. Gen anan nga anà mer su way a Mbərom kwa siwa fok, anga kə sənən apan zle, ayanga a kwanay i mer su way ana Bahay a mənuko Yesu inde ata nà, i tərà kəriya bay.

16

Acakal way anga sa man zek anà do a Yesu ahay à Urəsalima

1 Həna asa, pa 'am sə acakal way anga sa man ayak zek anà do a Yesu ahay à Urəsalima ata nà, kwanay nà, gen kawa anuno sa jan anà do a Yesu ahay à Galatiya ata awan. 2 Pac sə Zlaba ahay fok cəna, kuwaya à zəbà dala kawa anahan sə lavay a zek ata, aday à daf anan cara. Bina, dowan à sa ba nen ni zlak ayak aday ata saa cakal bay. 3 Na sak a dazlek ayak nà, ni varan dərewel à alay inde anà do a kwanay a saa walay ataya awan, ni slan atan tə dala ata à Urəsalima. 4 Kak na cak apan təde nen a ta nga uno nà zla nà, mi zla jiga tu do ataya awan.

Man ana Pol saa zla ataya awan

5 Ni zlak ayak əga kwanay nà, tə daliyugo sə Makedoniya, anga u no sa zla tə wulen su doh a tinen ahay saa can atan ayak ide. 6 Izəne, ni njahay əga kwanay mənjkək, izəne à alay sa mad fok ni njahay əga kwanay. Aday à alay uno saa slabak əga kwanay wa ata nà, ki i men uno zek tə dala sə cəved. 7 Na zlak ayak əga kwanay dukwen, u no saa zla way uno bəse bay. Kà zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni njahay tə kwanay zərət lele əga kwanay kutok. 8 Əna ni njahay à Efesus tamak hus pə azar uko sə Pentekosta, 9 anga Mbərom kə təbak uno cəved sa ga mer su way məduwen a à man a anan. Aday do manide ahay inde bayak a re.

10 Kak Timote kə dazlek ayak à wulen a kwanay nà, təmihen anan lele anga aday à zlan à nga sə njahay à mamasl a kwanay, bina a ga mer su way a Mbərom, Bahay a mənuko, nə lele kawa nen awan. 11 Matanan, dowan à sa kədey anan bay. Men anan zek adəka tə dala sə cəved. Ata aday i mbasak kwanay tə zay, i dazley à man uno dukwen lele aday tə zay a re. Bina, manay tə mərak ahay à man a anan, manay apan mi ba anan.

12 Mərak a mənuko Apolos nà, na gak anan kem aday tà zlak ayak pə kərtek a tə mərak azar aya awan, əna a ngam həna fan bay. Aya əna, azanan pa 'am dukwen, kə njadak cəved a nə, i zlak ayak kutok.

Andav sa 'am ahay

13 Ben lele, rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə lele. Kə pəken anan zlawan i zek ahay bay, kə viren anan bəle anà mivəl a kwanay ahay bay.

14 I mer su way a kwanay sa ga ahay fok cəna, sənən zek ahay.

¹⁵ Mərak uno ahay, kə sənen Sitifanas tu dō su doh anahan ahay zle fok. Sa lah sə təma sə pərahan azar anə Yesu pə daliyugo sə Akaya nə, tinen. Tə varak anan nga a tinen anə Mbərom anga aday tā man zek anə dō a Yesu ahay. Matanan, na gak ikwen kem nə, ¹⁶ dəfen anan apan anə zahav su dō matanan ataya awan. Dəfen anan apan anə dō sa ga mer su way tə məgala kawa tinen ataya a re.

¹⁷ Nə taslay mivəl bayak a jiga nə, anga atə Sitifanas tə Fortinatus tatə Akayus ta nak ahay à man uno. Ta nak su mo zek à yime ana kwanay inde. ¹⁸ Tə bənak uno mbac lele kawa ana tinen a sə bənak ikwen anan mbac ata re. Zahav su dō ataya nə, bənen atan à 'am wa nə lele.

¹⁹ Dō a Yesu ahay sə halay nga pə daliyugo sə Aziya kwa aha fok, ta jak ikwen ayak 'am. Atə Akilas tə Pəriskila pi zek tu dō a Yesu sə halay nga əga tinen ataya fok ta jak ikwen ayak 'am lele, anga kwanay a fok kə jipen nə pə sləmay a Bahay a nuko Yesu a kərtek. ²⁰ Dō a Yesu ahay à man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am. Jen anan 'am i zek ahay lele re.

²¹ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nə, tə alay uno awan.

²² Kak dōwan a nə a pəlay Bahay a mənuko Yesu bay cəna, Mbərom à tahasl anan. *Marana ta*, Bahay a mənuko à nay! ²³ Bahay a mənuko Yesu à gak ikwen sumor anahan. ²⁴ Kwanay a fok, dō sə mivəl uno aya awan, anga də japay fok dükwen pə Yesu Almasihu awan.

Derewel ana Pol sɛ vinden ayak anà dɔ sɛ
Korintu ahay
mə slala cew awan
Adakay way pə deftere a anan

A derewel a anan inde nà, Pol kà jak 'am sɛ mivɛl ahay bayak awan. Atə Pol tə egliz sɛ Korintu tə slane 'am ahay pi zek sabay. Anga nan, Pol a ja 'am sɛ pəse zek ahay aday sa zlah məlmal tə tinen. Asa, dɔ sa jəka tinen dɔ maslan a Yesu ahay ataya tə tətakan anan way mungwalay aya anà dɔ ahay, aday ta ja nə Pol winen dɔ maslan a Yesu bay. Natiya kutok, Pol a dəkay anan ləbara anahan tə dɛce anahan sa ga anga winen dɔ maslan a Yesu ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngəran anà Mbərom anga sumor anahan (1.1-11)

Azlah məlmal à wulen ana atə Pol tə Korintu ahay (1.12 - 7.16)

Pol a varan mɛgala anà Korintu ahay sɛ cakal way anga dɔ a Yesu ahay à Urəsalima (8.1 - 9.15)

Pol a ga 'am pi zek wa ta sɛ dəkay anan winen dɔ maslan a Yesu didek awan (10.1 - 12.21)

Andav sa 'am ahay (13.1-13)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Korintu ahay

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, dɔ a Mbərom sɛ walay aday sɛ tɛra anan dɔ maslan a Yesu Almasihu ata awan. Mə vindek ayak nà, manay tə Timote mərak a mənuko, anà kwanay dɔ a Yesu ahay à Korintu, aday anà dɔ a Yesu azar aya pə daliyugo sɛ Akaya fok re. ² Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tə gak ikwen sumor aday tə varak ikwen zay.

Mbərom a man a mivɛl ù doh anà dɔ sa ga dɛce ahay

³ Ngəruko anan anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, dɔ sa taa gan sumor anà dɔ ahay aday sa taa man atan anan mivɛl ù doh kwa siwa ata awan. ⁴ A alay a mənuko à dɛce inde cəna, a mak uko anan mivɛl ù doh, anga aday mənuko dɔkwen dā man anan mivɛl ù doh anà dɔ sa ga dɛce ahay matanan ite. ⁵ Dɛce a manay sa ga bayak ataya nà, kawa dɛce ana Yesu Almasihu sa ga bayak ataya re. Matanan, Mbərom a man umo anan mivɛl ù doh tə alay ana Yesu Almasihu bayak a re. ⁶ Əna kwa à ga nə manay apan mi ga dɛce dɛp nà, a tɛra anga aday à mak ikwen anan mivɛl ù doh, aday Mbərom à tam kwanay. Matana re, Mbərom a man umo anan mivɛl ù doh nà, anga aday sa mak ikwen anan mivɛl ù doh a re. Natiya ki mben apan sɛ səmen anan anà dɛce ahay à alay a kwanay sa ga dɛce ahay kawa ana manay sa ga dɛce ataya re. ⁷ Ma san zle lele, awan saa fakay kwanay pə cəved a Mbərom wa nə ibay, anga ma san zle, kə jipen tə manay à dɛce ahay inde, aday Mbərom i mak ikwen anan mivɛl ù doh, kawa ananahan sa taa man umo anan mivɛl ù doh ata re.

⁸ Mərak ahay, a nan umo nà, sənən anan dɛce a manay sa ga pə daliyugo sɛ Aziya ataya awan. Ma gak dɛce bayak a kə zalak umo mɛgala à nga wa. Ma jak abay sa jəka mi sa təmay wa zay bay. ⁹ Ayaw, manay mə lavak anan zek sa mac coy, abay manay mə bayak nà, na. Aya əna, a tɛra matanan nà, anga aday mə daf nga pə Mbərom, dɔ sɛ slabakay dɔ ahay à məke wa, bina pə mɛgala si zek a manay aya ite sabay. ¹⁰ Mbərom kə təmək manay à amac ata wa, aday

i tam manay pa 'am re. Ma daf nga nə pə winen awan, i tam manay azanaka re. ¹¹ Kwanay dukwen, men umo zek tə amboh. Ata, do ahay bayak a ti ga amboh anga manay, aday Mbərom i mbədfahan umo apan, i man umo zek. Natiya kutok, do ahay bayak a ti ngəran à Mbərom anga kə təmahak amboh a tinen anga manay ata awan.

Pol a dakay anan kà zlak à Korintu sabay nə angamaw

¹² Way a sa zlan umo à nga ata nà, həna: Ma san zle à mivél a manay inde nà, azla a manay pa 'am sə do ahay nə didek awan, kawa sa zlan à nga anà Mbərom. Mə zakay a kutok nà, azla a manay pa 'am a kwanay dukwen, winen didek a re. Ma njad məgala sa zla matana ata nà, tə asan way su do zenzen a bay, əna Mbərom sa gan umo sumor sa zla matanan ata awan. ¹³⁻¹⁴ Abay kə sənən bidaw, way a manay sə vindek ikwen ayak ata nà, awan uda mi der a ibay asanaw! Ki jingen nə kawa ana manay sə vindek ayak ata way anahan. A ga pumo nà, hus həna, kə sənən manay nə angal. Əna ki i sənən manay nə kweceh kutok, aday pə luvon ana Bahay a mənuko Yesu saa may ata nà, mi i zlak ikwen à nga, kawa kwanay dukwen ki i zlen umo à nga ata re.

¹⁵⁻¹⁶ Anga na san way ataya zle kutok, u no abay sa zlak ayak əga kwanay, aday ni i zla à Makedoniya. Ata aday ni may à Makedoniya wa əga kwanay asa. Aday abay ki men uno zek tə dala sə cəved sa zla à Yahudiya. Matanan kutok i təra ni zlak ayak əga kwanay saray cew sa mak ikwen zek. Əna na nay à Makedoniya tə əga kwanay sabay. ¹⁷ Anuno sa jak ikwen ayak matana ata nà, nə bayakak apan lele bidaw? Ayaw, nə bayakak apan lele, abay ni ga matana way anahan. Bina na ja way kawa do sə daliyugo ahay bay asanaw? Kak matanan nà, nə japay anan atə ayaw tə 'ay alay kərtek awan.

¹⁸ Əna ni jak ikwen ayak həna pa 'am a Mbərom, winen do didek awan, à alay a manay sə dakak ikwen anan ləbara mugom ata nà, mə japak anan atə ayaw tə 'ay pə way kərtek a bay. ¹⁹ Manay tə Silas tatə Timote mə dakak ikwen anan nà, ləbara ana Yesu Almasihu Wan a Mbərom awan. Winen a japay anan atə ayaw tə 'ay itəbay. A ja nà, way didek a vərre. ²⁰ Anga way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya fok nà, ti təra nə anga ayaw ana Yesu Almasihu. Anga winen a kutok, dā taa ja «Amen» anga sə varan mazlaə anà Mbərom. ²¹ Asa, Mbərom a tə alay anahan a sə varan umo məgala pə cəved a Yesu Almasihu ata, i varak ikwen məgala re. A walay mənuko, ²² a varak uko anan Apasay anahan kawa vivay sə way sə dakay anan mənuko nà, do anahan ahay. Aday kə varak uko Apasay ata à mivél inde, sə dakay anan di i njad anan way anahan sə zlapan anan anà do ahay ataya fok.

²³ Həna ni jak ikwen ayak nà, na zlak ayak əga kwanay sabay angamaw ata awan. Mbərom awan a san zle, 'am uno sa jak ikwen ata nà, didek awan. Kak matana bay nà, suwan nà mac. Na zlak ayak à Korintu bay nà, anga u no sa gak ikwen way saa cəbak ikwen ata bay. ²⁴ A nan sa ja nà, mə lavak ikwen nga pə cəved sə adaf nga a kwanay bay, anga ma san zle, adaf nga a kwanay nà, mə jəra a lele coy. Əna a nan umo nə guko mer su way pə kərtek a tə kwanay, anga aday kə tislən mivél.

2

¹ Anga nan, na ja ni zlak ayak əga kwanay nà, aday sa ga way sə cəbak ikwen maza bay. ² Kak na sak a ga way sə cəbak ikwen nà, i cəbo i nen a re. Ata dōwan saa tuslo anan mivél inde sabay, bina way ata i cəbak ikwen anà kwanay a fok. ³ Anga nan, na zlak ayak bay, əna nə vindek ayak à yime uno inde nà, derewel a ma cəb ata awan. Na ga matanan nà, anga aday, na saa zlak ayak, nà tan à nga anà way sə cəbo əga kwanay bay. Bina, abay saa tuslo

anan mivel nə kwanay bidaw? Na san kwanay zle fok. Kak nə taslak mivel nà, ki tislén mivel re. ⁴Nə vindek ayak derewel ata nà, tə mugo awan, aday tə idé sə ayam awan. Əna nə vindek anan ayak nà, sə cəbak ikwen bay, əna anga aday kə sənén anan nə pəlay kwanay tə mindel.

Pol a gan may nà, tə pəsen anan anà dōwan a sa ga ines ata awan

⁵Dōwan a kwanay a kà gak way sa caḅ nà, u go ĩnen Pol bay, əna anà kwanay a fok adəka. Kak nə mbəlek anan bay nà, anà zek məduwen su dō awan. ⁶Do ahay bayak a tə ngərzak apan, aday kà slak matanan, bina kə yimak pə ines anahan coy kutok. ⁷Alay a kà slak həna sə pəsen anan coy, aday sa man anan mivel ù doh, bina i ga mugo kə zalak, mbac i i slahan. ⁸Anga nan, ni cace pikwen wa nà, ken anan anan asan zek a kwanay sə dakan anan nə kə pəlen anan asa. ⁹Nə vindek ikwen ayak derewel a hinen inde ata nà, sa ca pikwen wa azan, aday sa san kwanay apan ki dəfen anan apan anà 'am uno ahay fok bidaw. ¹⁰Həna ni jak ikwen ayak, dōwan a kwanay kə pəsen anan anan ata nà, nen dukwen nə pəsek anan. Nen nà, nə pəsek anan dōwan ata pa man sə idé ana Almasihu, anga sa mak ikwen zek a kwanay, kak awan inde sə pəsen anan nà, na. ¹¹Na gak matanan, anga u no nà, Fakalaw à sa njak mənuko pi zek bay, bina da san wurwer anahan aya zle asanaw?

Pol a dəfan idé anà Titus à wulén su doh sə Təruwas

¹²Kwakwa ata nà, nə slabak sa zla à Təruwas saa dəkay anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu. Nə dəzle à man ata kutok nà, na ca apan nə Bahay a mənuko Yesu kə lavak uno anan zek lele ta man ata sə dəkay anan udə ləbara anahan. ¹³Əna, nen tə ajalay nga awan, anga na tak anan à nga anà mərək uno Titus bay. Anga nan, nə mbəsak anan dō sə Təruwas ahay, na zla way uno à Makedoniya.

Di njad sə mbasay anga Yesu Almasihu

¹⁴Ngəruko anan à Mbərom. Sa taa lagay mənuko tə ahosom a pa 'am sə vərəm wa anga ajapay a mənuko tə Yesu Almasihu nà, winen a hwiya. Aday winen a a dakan anan zek anà dō ahay kwa aha nə tə mənuko. Mənuko nà, kawa amar sə wurde ma pak awan. ¹⁵Amar sə wurde ata nà, winen Almasihu à mivel a mənuko inde, ma pak a sə dakan anan mazlaḅ a Mbərom anà dō saa tam ahay, aday anà dō saa lize ahay ite. ¹⁶Matanan kutok, anà dō saa tam ataya nà, mənuko kawa arəbas sə way sa var sifa, aday anà dō saa lize ahay ite nà, mənuko kawa arəbas sə way sa var amac. Kak matanan cukutok nà, waya saa sla pi mer su way ata anaw? ¹⁷Bina dō ahay bayak a tinen apan ti dəkay anan 'am a Mbərom nà, kawa way sə masa. Manay nə ma ga matanan itəbay. Manay apan mi dəkay anan 'am anahan nà, mə dəkay anan tə mivel kərtek awan, anga manay mə japay a tə Yesu Almasihu, aday sa slan manay pi mer su way ata nà, zek a Mbərom awan.

3

Aḅan 'am wiya awan

¹A nan sa ja nà, manay apan mi həran nga ĩ zek maza pa 'am a kwanay bidaw? Ma gak anan may anà derewel sə dəkak ikwen anan manay mayanaw bay. Aday mə cəcihek pikwen wa derewel sa zla anan à alay inde à man a əga kwanay wa bay re. Do maza aya ta gak anan may matanan, əna manay nà, kawa tinen itəbay. ²Kwanay a nà, derewel a mə vinde awan anga manay a bay aday daw? Winen mə vinde a pə mivel a manay, aday dō ahay fok ti san anan, ti jinge anan ata awan. ³Way mi dər a bay, kwanay nà, kawa derewel ana Almasihu sə vinde aday sa slan tə alay a manay ata awan. Winen

mə vinde a nà, tə alay su dō zənzen a bay, əna mə vinde a tə Apasay a Mbərom, bahay sə sifa. Winen mə vinde a dukwen pu kon bay, əna winen mə vinde a pə mível su dō zənzen aya awan.

⁴Ma san anan matanan nà, anga Yesu Almasihu kə dākak umo anan pa 'am a Mbərom. ⁵Ma san zle lele, manay a ta nga a manay a nà, mi sləken anà mer su way ata tə mǝgala a manay bay. Mbərom a tə alay anahan a sə varan umo mǝgala sa ga anan. ⁶A varan umo mǝgala nà, sə dākay anan ləbara mugom awan. Ləbara mugom a ata nà, aban 'am a wiya ata awan. Winen a ga minje tə aban 'am kwakwa ata sabay. Də bənan à 'am wa nà, anà Apasay Cəncan awan, bina anà 'am mə vinde avinde sabay. Way mə vinde avinde kwakwa ata nà, a lagay dō ahay nə saa mac. Əna Apasay Cəncan a ite nà, a varan à dō ahay adəka nà, sifa sa ndav kula bay ata awan.

⁷Kwakwa ata nà, Mbərom a vinde 'am anahan pu kon, aday dō ahay tə canak anan anà mazlaḅ anahan awan, anga winen a kə dəvak anan jiyjay sə mazlaḅ anahan pi jœr a Musa. Kwa abay á ga nà, jiyjay ata i njahay bayak a bay, Isəra'ila ahay ta mbak apan sə zəzor anan jœr a Musa bay, anga a dav ike kə zalak.* Kak aban 'am kwakwa ata sə lagay a dō ahay à amac inde ata kə dəvak katanan nà, ⁸aban 'am wiya həna ata, winen mer su way ana Apasay Cəncan awan ata nà, i dav i zalay way ata sabay adəka kutok a daw? ⁹Aban 'am kwakwa ata nà, a varan cəved anà Mbərom sa ban dō ahay tə sariya. Kak way sə gəbək uko ahay sariya ata kə mbak apan sa ka anan mazlaḅ a Mbərom nà, aban 'am a wiya sə təra mənuko dō didek aya pa 'am a Mbərom ata i ka anan mazlaḅ a Mbərom sə zalay way ata sabay kutok daw? ¹⁰Matanan, way a sa ka anan mazlaḅ a Mbərom kwakwa ata nà, a ga kawa winen həna tə mazlaḅ ata sabay, anga aban 'am wiya ata a ka anan mazlaḅ a Mbərom nà, kə zalak pə kwakwa ata wa mbəlek. ¹¹Mbərom a ban 'am kwakwa ata nà, kwa a njahay nə mənjoek ca, kə kak anan mazlaḅ anahan tə winen awan. Matanan kutok, aban 'am wiya a sə njahay sə coy a anan nà, i zalay anan winen məduwer ata tə mazlaḅ re.

¹²Awan inde mi đer a à 'am a manay inde ibay, anga manay a mə dəfan ide nà, anà way ataya awan. ¹³Musa a kərat way pə ide kwakwa ata nà, anga, kwa á ga nà, mazlaḅ ata i njahay bayak a bay dəp nà, a nan Isəra'ila ahay tə canan anà mazlaḅ a Mbərom pə ide anahan ata bay. Əna mənuko dī ga kawa Musa sa ga ata itəbay. ¹⁴Kwakwa ata dukwen, Isəra'ila ahay tə sənək ahay way bay. Həna zahav a tinen ahay dukwen, awan inde sə gafan atan 'am sa san way re. Tinen apan ti jinge Deftere a Musa nà, tə sləne bay, kawa zana inde a takan ide à asan way a tinen. Sa mba apan sə kurat anan awan a mə takan a i ide anà asan way a tinen ata nà, si Yesu Almasihu a kərtek. ¹⁵Matanan, həna biten dukwen, tinen apan ti jinge Deftere a Musa nà, tə sləne bay, kawa zana inde hwiya sə takan ide anà asan way a tinen. ¹⁶A alay a dowan a kə mbədhak 'am pə Bahay a nuko Yesu cəna, i kurat anan zana sə takan ide ù dō ata awan.† ¹⁷Bahay a nuko Yesu nà, Apasay anahan inde, aday à man ana Apasay anahan winen apan i ga mer su way anahan ata nà, Deftere a Musa a lavan nga anà dō ahay sabay. ¹⁸Matanan, mənuko dō sa daf nga pə Yesu ahay fok, dī kərat zana pə ide sabay. Də canan anà mazlaḅ a Mbərom, aday mazlaḅ anahan winen apan i tara mənuko kawa winen awan. Mazlaḅ a mənuko dukwen, i zəga pa 'am pa 'am. Wita dukwen, mer su way ana Apasay ana Bahay Mbərom.

* 3:7 Ca pə Gurtaaki 34.29-35. † 3:16 Ca pə Gurtaaki 34.34.

4

Mənuko do bəle aya di ka anan mazlaḅ a Mbərom

¹ Mbərom kà gak umor sumor sə walay manay pi mer su way a anan. Anga nan, manay mə məcan alay sabay. ² Manay mə gucek way ma ga waray aya i ide zənnen inde ataya awan. Ma ga mer su way a manay nà, à wurwer inde bay, aday mə kadan nga anà 'am a Mbərom à bərgaslay inde bay re. Adəka mə dəkay a didek nà, ngəlarak pa 'am a Mbərom, aday kuwaya à san 'am a manay nə didek awan. ³ Do azar aya ta san ləbara mugom a manay sə dakan atan anan ata bay. A tərā kawa zana mə takan atan a i ide inde. Kwa abay à ga nə matanan, a tərān anà do saa lize ahay vərre. ⁴ Tinen nà, ta san ləbara mugom ata bay, anga bahay sə daliyugo a anan kə hurfok atan anan abayak nga a tinen, aday tã daf nga pə ləbara ata bay. A nan nə tē canan anà jiyjay sə dəvan atan ata bay, bina jiyjay ata a nay nà, à 'am sə ləbara mugom a wa, ləbara sə dəkay anan mazlaḅ a Yesu Almasihu, dōwan a winen nə mezeze a Mbərom ata awan.

⁵ Manay apan mi dəkay anan ləbara mugom a nà, mə dəkay anan nə zek a manay a itəbay, əna mə dəkay anan nà, Yesu Almasihu winen Bahay sə way ahay fok. Manay nə do si mer su way a kwanay ahay anga Yesu Almasihu. ⁶ A alay a Mbərom sə ndakay daliyugo ata nà, a ja, a wa: «Jiyjay à dav i ide zanzen inde! *» Aday sa dav anan jiyjay à mivél a manay inde nà, winen a re. Jiyjay ata a dəkak uko anan nà, mazlaḅ a Mbərom sa dav pi jœr ana Almasihu wa ata awan. Mə dakan anan ləbara mugom ata anà do ahay nà, anga na awan.

⁷ Manay nə bəle aya kawa səngəle sə dudō ahay, əna way a lele ata inde à manay inde. Mbərom a ga matanan nà, anga aday do ahay tã san məgala sə ləbara mugom ata a nay à winen wa, bina à manay wa bay. ⁸ Do ahay tinen apan ti ngədəc manay, əna tə ganak manay bay. Mə dawarak, əna mə məcak anan alay à jugom wa bay. ⁹ Do ahay tinen apan ti ga alay tə manay, əna Mbərom kə mbəsakak manay à alay wa bay. Do ahay tinen apan ti zləmba manay, əna mə məcak fan bay. ¹⁰ Manay apan mi sa lirew, kawa dəcə sə amac a Yesu Almasihu winen i zek a manay inde, anga aday do ahay tē canan tə manay nə Yesu winen tə sifa awan. ¹¹ A alay a manay tə sifa aya pə daliyugo a anan mba nà, do ahay ti pəlay sa vad manay anga Yesu. Məgala a manay winen apan i ndav, əna wita dükwen a kay uho nà, sifa a Yesu Almasihu winen à manay inde. ¹² Natiya, manay apan mi mac pə cəved sə dəkay anan ləbara a Yesu, aday kwanay ite, kwanay apan ki njiden sifa anga mer su way a manay kutok.

¹³ Deftere a Mbərom a ja nà: «Nə dəfak apan nga, anga nan na jak 'am.†» Apasay a manay a nə kərtek tə ana dōwan a sə vinde 'am ata awan. Manay dükwen, mə dəfak apan nga matana re. Anga nan, mi pərahan azar sə dəkay anan 'am a Mbərom. ¹⁴ Bina ma san zle, Mbərom kə slabakak anan ahay Bahay a nuko Yesu à məke wa, aday i naa slabakay ahay manay saa japay tatə Yesu a re. I tavay mənuko fok pə kərtek a pa 'am anahan. ¹⁵ Mbərom a varan umor mer su way ata nà, anga kwanay, aday do ahay bayak a tã njad anan sumor anahan sa gan atan ata awan. Natiya, i zəga anan do ahay sə ngəran aday sə həran nga re kutok.

Pol kə məcak anan alay à jugom wa bay

¹⁶ Anga nan, mənuko dā mac anan alay à jugom wa bay. Kwa à ga nə zek a mənuko winen apan i ga məduwer, sifa a mənuko nà, winen apan i zəga sa mbədə pac pac re. ¹⁷ U no sa ja həna nà, dəcə a mənuko i sa ndav pa pac

* 4:6 Ca pə Laataanooji 1.3. † 4:13 Ca pə Jabuura 116.10.

a mənuko saa zla à mazla6 a Mbərom inde, aday dace ataya ti lavay a zek tə mənuko saa njad mazla6 ata awan. Mazla6 ata nà, məduwen awan, aday i ga inde nə sə coy. Da sak a bayak pə mazla6 ata cəna, dace a mənuko ahay tə tərak kawa way cədeu aya awan. ¹⁸ Natiya, də dəfan ide həna nà, anà way aday də canan fan bay ataya awan, bina pə way aday də canan zle coy ataya bay. Anga way aday də canan zle coy ataya nə ta ga inde sə coy itəbay, əna way aya aday də canan bay ataya nà, ti ga inde sə coy.

5

¹ Da san zle, zek a mənuko həna ata i ga inde nə sə coy bay, winen kawa jawjawa a walay zek ata awan. Aday Mbərom kə walak anan jawjawa a mənuko həna ata nà, i naa varak uko uda doh lele a à mburom. Doh ata nà, ma han a tə alay su dō zanzen a bay, aday i ga inde nə sə coy. ² Hus həna mənuko apan dī rac slan, anga Mbərom kə mbakak uko anan doh a wiya ata fan bay, aday a nak uko nà, à varak uko anan doh a wiya ataya kutok. Bina sa zlak uko à nga tə mindel nə winen. ³ A alay a Mbərom kə pəkak puko zek wiya ata nà, dī ga inde ti zek ata nə sə coy. Ata kula apasay a mənuko i bar awan manjəna zek sabay. ⁴ Həna mənuko ti zek a kawa jawjawa ata mba nà, dī ga dace, dī rac slan hwiya. Dī ga matanan, anga dī ba nə luvon aday Mbərom i culok puko wa zek a mənuko a anan bay. Aay, dī ba nà, luvon aday Mbərom i pak puko zek a mənuko wiya ata awan. Ata sifa si zek a wiya ata i lize anan winen məduwer ata kutok. ⁵ Sə lavay a zek tə mənuko anga sa njad zek wiya ata nà, zek a Mbərom awan. Kə varak uko Apasay anahan sə dəkak uko anan nà, dī i njad a way ataya pa 'am.

⁶ Natiya, də dəfak nga lele pə way saa təra ataya awan, aday dā san zle, pə daliyugo həna nà, mənuko dərən tə Bahay a mənuko. ⁷ Bina də canak anan həna fan dāw? Əna də njahay matanan anga də dəfak apan nga. ⁸ Ayaw, mənuko də dəfak nga lele pə way a saa təra ataya awan. Anga nan, ma ca apan nə lele saa njahay tə Bahay a mənuko awan, bina sə njahay ti zek sə daliyugo a anan bay.

⁹ Kwa à ga nə mənuko pə daliyugo mba, kwa à ga nə dā zlak azanan əga winen a coy, a nak uko nà, sa ga nə way sa zlan à nga anà Bahay a mənuko vərre ata awan. ¹⁰ Anga mənuko fok dī zla saa tavay pa 'am ana Almasihu, anga saa gak uko sariya. I hamak uko magwagway si mer su way a mənuko ma ga aya həna pə daliyugo ataya awan. Kak dā gak mer su way lele aya nà, dī təma magwagway lele aya re, aday kak dā gak mer su way lelibay aya ite nà, dī slə6a anan ile a mənuko a sə tukosl lelibay ata awan.

Mbərom a nan sa zlah anan məlmal a tinen tə dō ahay

¹¹ Natiya, manay ma san sə jəjaran anà Bahay a nuko lele. Anga nan, mi təkər sə dakan anan anà dō ahay nà, 'am a manay sa ja ataya tinen dīdek aya awan. Mbərom a san ajalay nga a manay zle. A ga upo nà, à mivəl a kwanay inde dükwen, kə sənən nen zle re. ¹² A nan sa ja nà, manay apan mi həran nga i zek maza pa 'am a kwanay kutok dāw? Matana bay! A nan umo sə dəkak ikwen anan nà, cəved a kwanay saa ga ti zek anga manay. Matanan ki sənən sə mbədihen anan apan anà dō sa ga ti zek tə way sa ca apan ta sə uho vərre ataya, bina tə way sə təra à mivəl inde bay ataya awan. ¹³ Kak à alay azar a dō ahay ti ca pumo kawa manay mə vaway nga aya nà, wita anga Mbərom. Aday à alay a hinen ahay dükwen ti ca pumo manay mə vaway nga aya bay nà, wita anga kwanay ite.

¹⁴ Mi ga matanan nà, anga asan zek ana Almasihu a gan umo bəlaray. Ma san zle, winen kə məcak anga dō ahay fok, aday mənuko fok də məcak tə

winen kutok. ¹⁵ Aday ma san zle re, a mac anga do ahay fok na, anga aday do sa perahan azar ahay te njahay kawa sa zlan a nga kutok, bina kawa sa zlan atan a nga a tinen sabay. Anga Yesu a mac anga tinen, aday a slabakay ahay a make wa anga tinen a re.

¹⁶ Natiya hana di ca pa do ahay kawa ana do zanzen a sa ca patan ata sabay. Kwakwa ata na, abay a ga na, da cay ahay pa Yesu Almasihu matanan, hana di ga matanan sabay. ¹⁷ Anga down a ke japak te Yesu Almasihu cna, ke terek do wiya awan. Anjahay anahan kwakwa ata inde sabay. Ke terek winen do wiya awan. ¹⁸ Sa ga way ata fok na, zek a Mbrom awan. A slenay ahay Yesu Almasihu saa zlah anan malmal anahan te manuko, aday ke varak umo mer su way sa jan ana do ahay na ke zlahak anan malmal anahan te tinen. ¹⁹ Way a manay sa ja na, Mbrom a ga mer su way te alay a Almasihu sa zlah anan malmal anahan te do ahay fok. Anga nan kutok, a baslan atan anan ines ana do ahay sabay. A varan umo mer su way sa jan ana do ahay, Mbrom ke zlahak anan malmal anahan te tinen.

²⁰ Ma tamahak anan mer su way ata awan. Hana na, manay do sa ja 'am anga Yesu Almasihu kutok. Mbrom i ngaman ana do ahay na te alay a manay kutok. Anga nan, ma jan ana do ahay te slenay a Yesu Almasihu, ma wa: «Zlihen anan malmal a kwanay te Mbrom.» ²¹ Almasihu na, ke gak ines sa awan itabay. Ana, Mbrom a tavakan anan ines a manuko fok pa nga anahan anga manuko kutok. A ga matanan, anga aday de tara do didek aya pa 'am a Mbrom, anga manuko ma japay aya te Almasihu.

6

¹ Manay ma ga mer su way a manay na pa kerteke a te Mbrom. Anga nan, kwanay dukwen, ma jak ikwen, razlen anan a nga wa anga aday sumor a Mbrom sa gak ikwen ata a sa tara awan kariya bay. ² Mbrom a ja na: «Alay a ka slak sa ga sumor na, na tamahak amboh anak.

Alay a ka slak sa tam do dukwen, na mak anak zek.*»

³ A nan umo sa ga awan se zluwe anan do ahay pa coved a Mbrom wa bay fok, anga a nan umo down a gedan umo azar pi mer su way a manay bay.

⁴ Adaka bay, pa way a manay sa ga ahay fok cna, ma dakan anan ana do ahay na, manay na do si mer su way a Mbrom ahay. A ga na dece inde, a ga manay apan mi sa liREW, a ga na do ahay tinen apan ti pak pumo zlawan, ma samen ana way ataya matanan fok. ⁵ Te ndak manay, te defak manay a dangay, do ahay fok te verek pumo. Mer su way ka dak umo 'am, alay azar a ma njakak ahan bay, ma pak awan bay re. ⁶ Anjahay a manay na cencan awan, ma san didem zle, ma gak munapanaw, manay do sekaffe aya awan. Apasay Cancan a winen inde te manay, ma palay do ahay te mivel kerteke awan. ⁷ Ma jan ana do ahay na, didek a Mbrom. Se varan umo magala dukwen, winen awan. Magala ata a kay anan uho na, manay do si mer su way a Mbrom ahay. Azla a manay a didek ata na, a teran umo way se alay sa vad a zek tu do manide ahay, aday way se alay sa tavan ana do manide ataya re. ⁸ Do azar aya tinen apan ti heran umo anan nga, azar aya ite, tinen apan ti gedan umo azar. Do azar aya ti ngeran umo, do hinen ahay ti ganahan umo re. Ta ca pumo na, kawa do se mungwalay ahay, aday manay apan mi jan atan na didek a verre.

⁹ Ta ca pumo na, kawa ta san manay bay, aday cakabay kuwaya a san manay zle. Te bayak na mi mac coy bese, ana hana manay te sifa aya awan. Tinen apan ti san umo liREW, ana te vadak manay bay. ¹⁰ Kwa abay a ga na manay mi ga mugo na, ma ma nga se taslay mivel hwiya. Manay kawa do metawak

* 6:2 Ca pa Esaaya 49.8.

aya awan, aday dō ahay bayak a tinen apan ti njad̄ zlile pə cakay a Mbərom à alay a manay wa. Manay kawa way a manay ibay, aday cəkəbay way ahay fok nə ana manay bugol.

¹¹ Kwanay Korintu ahay, à 'am uno inde sa jak ikwen ata nà, nə dərek pikwen wa awan bay, aday mivél a manay mə təbá aya lele anga kwanay re. ¹² Mivél a manay mə tacay aya anga kwanay bay, əna kwanay sə tacay anan mivél a kwanay anga manay adəka. ¹³ Nen apan ni jak ikwen 'am kawa kwanay gwaslay uno ahay. Himen umo anan asan zek a manay sa gak ikwen ata awan. Pəlen manay kawa ana manay sə pəlay kwanay ata awan, aday kə ticen umo anan mivél a kwanay bay adəka.

Kə jipen tə way mənjadak a bay

¹⁴ Kə jipen tə dōwan aya aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya bay. Abay ma sə zlangar anan atə dīdek tə sədək anaw? Atə jiyjay tə idé zənzen ti japay nə kəkəməw? ¹⁵ Atə Almasihu tə Fakalaw a aday nà, 'am a zlan atan pi zek dāw? Ma a zaran atan ənaw pi zek anà atə dō sa daf nga pə Yesu tu dō sa daf apan nga itəbay ata anaw? ¹⁶ Way sə pəra ahay ti njad̄ man ù doh sə mazlaḅ a Mbərom kələdāw? Mivél a mənuko aday nà, doh sə mazlaḅ a Mbərom, winen bahay sə sifa. Bina Mbərom a ja:

«Ni njahay tə tinen, ni ga inde à wulen a tinen.

Ni taran atan Mbərom a tinen, aday ti təra dō uno ahay.†»

¹⁷ Anga nan kutok, Deftere a Mbərom a wa:

«Mbərom Fetek a ja nà:

“Hayak ikwen ahay à wulen a tinen wa, gəzlen nga tə tinen,

kə jipen tə way ma ga mənjadak aya bay.

Ata ni təma kwanay kutok.‡”»

¹⁸ Dō maja'am a Mbərom a wa:

«“Ni tərak ikwen Bəbay,

aday ki tərən wan uno ahay tə dəna uno ahay.”

Mbərom Ba Məgala a ja nà, na.§»

7

¹ Car uno ahay, way a Mbərom sə zlapay anan a anaya fok nà, anà mənuko. Anga nan, banuko anan way mənjadak aya fok à mivél a mənuko wa, banuko anan apasay a mənuko ahay re. Ata dī njahay cəncan aya pa 'am a Mbərom, dī dəfan apan lele.

Atə Pol tə Korintu ahay tə zlahak anan məlmal a tinen

² Təben umo anan mivél a kwanay. Ma gak anan sədək anà dōwan əga kwanay bay, mə zluwek dōwan à cəved wa bay, mə njəkak anan uda anà dōwan əga kwanay bay. ³ Na ja matanan ata dūkwen, əna u no sa mak ikwen anan mungok bay. Bina na jak ikwen anan coy, mə təkak ikwen anan mivél a manay lele. A ga nə dī njahay tə sifa aya awan, à ga nə dī mac, mənuko mə japay aya coy. ⁴ Ni mba apan sa jak ikwen ayak 'am mənəna awan su go hiyem hiyem, anga na san kwanay zle. Nen ni taslay mivél anga kwanay. A dəcə a manay ahay inde fok dūkwen, kə bənen uno mbac, nen mə taslay mivél a lənlan.

⁵ Aya əna, à alay a manay sə dəzle pə daliyugo sə Makedoniya ata nà, mə njadak sa man uda bay. Adəka bay, mə njadak dəcə ahay cara cara bayak awan. Dō ahay tə jugurak pumo wa 'am, aday à mivél a manay inde dūkwen

† 6:16 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 26.12; Ejekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ca pə Esaaya 52.11. § 6:18 Ca pə 2 Samuyila 7.14; Esaaya 43.6; Yeremiya 31.9.

mə njadak ajəjar re. ⁶ Əna Mbərom, do sə bənan mbac anə do mbac kə slahak atan ataya nā, kə bənak umo anan mbac, ta sə dazley anan Titus ə man a manay. ⁷ Sə bənan umo mbac nā, adəzle a Titus dəkdək bay, əna ana kwanay sə bənan mbac ata awan. A jan umo nā, ki gen anan may sə cuno maza tə mindel. Kə dakak umo anan way a sə cəbak ikwen ata re, aday kə dakak umo anan kə rəzlen anan ə nga wa sə tavan anə do manide uno ahay. Nə sləne cəna, ataslay mivəl uno a zəga apan kutok.

⁸ Derewel uno sə vindek ikwen ayak ata nā, kwa ə ga nə kə slahak ikwen mbac dəp nā, a cəbo bay. A cəbo bay ata nā, anga na san zle, tə derewel uno ata nā, mbac i slahay pikwen wa alay a mənjoek ca. Tə didək a nā, kə cəbak uno mənjoek, ⁹ əna həna nen tə ataslay mivəl awan, anga nə vindek ikwen ayak cukutok. Nə taslay mivəl nā, anga nə vindek ikwen ayak derewel sə slahay pikwen wa mbac ata bay. Nə taslay mivəl adəka nā, anga derewel uno kə mbədəhak ikwen anan mivəl, aday kə yimen pə ines a kwanay ahay. Mbac a sə slahak ikwen ata nā, a zlan ə nga ə Mbərom awan, anga a nan kə yimen pə ines a kwanay. Kak matanan, ma gak anan ines anə dowan ə derewel a manay inde bay.

¹⁰ Kak mbac a slahay pə dowan a wa kawa sa zlan ə nga ə Mbərom nā, a mbədəhan anan mivəl, i yam pə ines anahan, aday Mbərom i tam anan i ines anahan wa. Way ata nā, a cəban ə dowan bay. Əna kak dowan a, mbac a slahan kawa do sə daliyugo ahay nā, wita nā, a mac do. ¹¹ Mbac a sə slahay pikwen ata nā, kə zlak anan ə nga ə Mbərom. Aday həna cen apan, sə təra tə kwanay nə maw? Kə viren anan nga a kwanay sə mbədəhan alay anə 'am ata awan. A nak ikwen sə dakay anan a nak ikwen ines bay, aday alay sa 'am a kwanay uda ibay. Ki gen mivəl pi zek a kwanay anga 'am ata awan, zlawan kə gak ikwen pə way a saa təra pikwen pa 'am ata awan. A nak ikwen sə cinen uno maza awan. Aday a nak ikwen sa ga way sa zlan ə nga ə Mbərom ata awan, aday sə kəta anan do sa ga ines ata kutok. Natiya kə dikan anan tə way ataya fok nā, abay 'am a kwanay uda ibay.

¹² Natiya derewel a nen sə vindek ikwen ayak ata nā, nə vindek ikwen ayak nā, anga dowan a sa ga ines ata dəkdək bay, anga dowan a tinen sa gan ines ata dəkdək bay re, əna nə vindek ikwen ayak aday kə sənən anan pa 'am a Mbərom, kwanay a fok kə pəlen manay tə mivəl kərtek awan. ¹³ Anga nan, həna way ata kə varak umo məgala anə manay a fok.

Ayaw, mə njadak məgala, əna tə way ata dəkdək bay. Kwanay a fok kə bənen anan mbac anə Titus. Anga nan, Titus kə taslak mivəl bayak awan, aday mə njadak ataslay mivəl, anga ataslay mivəl anahan ata re. ¹⁴ Nen nə varak ikwen zlangar bayak a pa 'am anahan, aday kə pəken uno waray i ide bay. Way a manay sa jak ikwen fok, tinen didək aya awan. Matanan, ana manay sə varak ikwen zlangar pa 'am a Titus ata dükwen, kə tarak didək a re. ¹⁵ A dəzlek ayak əga kwanay nā, kə təmihen anan lele, kə dəfen anan apan tə ajəjar a kosl kəsl jiga awan. Winen apan i bayak pə way ata nā, a zəgahan anan asan zek sə pəlay kwanay. ¹⁶ Nen mə taslay mivəl a kutok, anga ni mba apan sa daf pikwen nga həna pə way ahay fok.

8

Acakal way anga do a Yesu ahay ə Urəsəlima

¹ Mərak uno ahay, u no sənən pə sumor a Mbərom sa gan anə do a Yesu ahay pə daliyugo sə Makedoniya. ² A mamasl sə dəce məduwen a inde, tinen mətawak aya awan, əna tinen mə taslay mivəl aya hwiya. Aday ataslay mivəl a tinen tə mətawak a tinen ata kə varak atan məgala sə cakal dala bayak a anga mer su way a Mbərom ə Urəsəlima. ³ Na san zle, tə varak bayak a kawa

ana tinen sa mba apan, aday hus sə zalay pə way a tinen sa mba apan wa. Dowan kà jak atan cakilen way bay, ⁴əna ta gak umo kem sə cəce pumo wa cəved sə japay uda alay a tinen sa man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ⁵Way a tinen a sa ga ata nà, kə zalak pə way a manay sə bayak apan ata wa, anga mama'am awan, tə varak nga a tinen anà Bahay Yesu, aday mə slala cew a anà manay kutok re, kawa sa zlan à nga à Mbərom.

⁶Anga nan kutok, ma jan anà Titus, dō sə dazlan anan acakal way ata, à mak ayak əga kwanay, sa ndav a wa mer su way sə sumor a Mbərom sə varak ikwen ata awan. ⁷Mbərom kə zalak ikwen anan sumor anahan tə cəved ahay cara cara bayak awan. Kə dəfen nga pə Almasihu lele, kə dīken anan ləbara mugom a lele, kə sənən dīdek a Mbərom zle, kə viren anan nga a kwanay fok anà Mbərom, aday kə pəlen dō ahay dukwen lele kawa ana kwanay sə tətak pə manay wa ata re. Anga nan kutok, zilen anan sa ga sumor ta sa var dala ata bayak a re.

⁸Na ja matana ata nà, u no sa gak ikwen bəlaray sa var way ata daw? A'ay, u no sa jak ikwen pu dō sə pəlay sə cakal dala ataya awan, anga u no sa san kə pəlen dō azar aya nə kəkəmwaw. ⁹Kə sənən sumor a Bahay a mənuko Yesu Almasihu sa ga ata zle. Winen nà, way ahay fok à alay anahan inde. Əna, anga kwanay nà, a təra nga anahan mətawak awan, anga aday, tə mətawak anahan ata, kwanay kə njiden anan way ahay fok à alay inde kutok.

¹⁰Həna ni jak ikwen nà, cəved uno sa gan may aday lele anga kwanay ata awan. Kà gak həna ava daz nà, kwanay a kə lihen apan sə cakal way ata kawa ana kwanay sa lah sə bayak apan kurre ata re. ¹¹Həna nà, ndəven a wa sa var way kawa ana Mbərom sə varak ikwen ata kutok. A alay a kwanay sə bayak apan nà, ki gen anan may sə cakal tə mindel. Matanan, həna dukwen, cakilen anan tə mindel, hus a sa ndav a wa kutok. ¹²Anga, kak kə viren way anga Mbərom tə mivəl kərtek a kawa a kwanay sa mba apan nà, i təma anan, bina a cəce puko wa way aday inde puko ibay ata bay. ¹³Kà sa bayiken sa jəka, u no sə təra kwanay mətawak aya, aday dō azar aya tē təra dō tə zlile aya anga kwanay bay. A'ay, u no nà, kə liven. ¹⁴Həna nà, way sə zalak ikwen à alay inde ata nà, i man zek anà dowan aya way a kəcan atan à alay inde ataya awan. Natiya, pac i inde way kə kəcak ikwen à alay inde ite nà, ata tinen ti mak ikwen zek tə way a tinen sə zalan atan à alay inde ata awan. Ata ki liven kutok. ¹⁵Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja, a wa:

«Dō sə dəgay way bayak ata awan, kə zalak anan bay.

Aday dō sə dəgay mənəcək ata awan, kə kəcak anan bay re. *»

Titus tu dō azar aya ti zla à Korintu

¹⁶A nan à Titus sa mak ikwen zek bayak a, kawa manay a re. Mə ngəran à Mbərom, anga sa dəf abayak nga ata à mivəl a Titus inde ata nà, winen awan. ¹⁷Titus kə təmahak sa mak ayak əga kwanay, kawa ana manay sə cəce panan ata awan. Əna, anga ana manay sə cəce panan ata cəna coy bay. A nan à winen a sa mak ayak re, anga a nan sa mak ikwen zek tə mindel.

¹⁸Mə slənak anan ayak mərak a hinen inde tə winen re. Mərak ata nà, dō a Yesu ahay fok tə varan zlangar, anga winen apan i ga mer su way sə dakan anan ləbara mugom a anà dō ahay lele. ¹⁹Aday asa, dō a Yesu ahay à man a anan tə walak anan saa zla tə manay tə way a mə cakal ata awan. Sərom si mer su way ata nà, i varan mazla6 anà Bahay a nuko, aday i dəkay anan ma gan may sa man zek anà dō ahay acəkan. ²⁰Dala ata nà, bayak awan, aday a nan umo dowan à sa gədan umo anan azar anga mə sənək sə gəzla anan

* 8:15 Ca pə Gurtaaki 16.18.

tətibay ata bay, mə zləman jiga nà, anà winen awan. ²¹ Mə pəlay mâ ga mer su way lele pa 'am a Bahay a nuko, aday pa 'am sə dō ahay re.

²² Mi slənak ayak mərək hinen inde tu dō a cew ataya re. Mə canak anan saray bayak awan aday tə cəved ahay cara cara, ma tan à nga nà, a gan may sa man zek anà dō ahay tə mindel. Həna kə varak anan apan nga anahan re, anga kə dəfak pikwen nga bayak awan. ²³ Titus aday nà, ma bar maya awan, ma taa ga mer su way anga kwanay maya awan. Mərak azar ataya ite kəma, sə slənak atan ayak nà, egliz sa man a anaya awan, aday tinen dō sa ka anan mazlaḅ ana Almasihu pa 'am sə dō ahay. ²⁴ Natiya, ken atan anan asan zek a kwanay, dīken atan anan kə pəlen atan acəkan. Ata egliz ataya ti san manay mə hərək ikwen nga ata nə angamaw kutok.

9

Acakal way tə ataslay mivəl awan

¹ Pa 'am sə maməzek a saa slənan ayak anà dō a Yesu ahay ata nà, awan a inde mi vindek ikwen ayak saa mak ikwen zek sabay. ² Anga na san zle, kwanay aday nà, a nak ikwen sa man atan zek tə mindel. Nə hərək ikwen nga pa 'am sə dō ahay pə daliyugo sə Makedoniya nà, bayak awan. Na jan atan nà, kwanay pə daliyugo sə Akaya fok, kwanay mə lavay zek aya sə cakal way ata nà, kə gək həna ava daz. A nak ikwen sa man zek anà dō sə Urəsəlima ahay. Na jan atan matanan cəna, alay avan atan nà, ta ma nga sa var way lele kutok. ³ Kwa matanan təkede nà, ni slənak ikwen ayak mərək ataya nà, anga aday kə liven zek lele, kawa anuno sa ja ata awan. Ata mə hərək ikwen nga nà, pə way kəriya bay. ⁴ Bina, hinahibay dō sə Makedoniya ahay ti zlak ayak tə manay nà, ti tan à nga kə liven zek bay. Kak matanan nà, waray i gan umo anga mə dəfak pikwen nga, aday mə zakay aya dəka, waray i gək ikwen à kwanay a re. ⁵ Anga nan kutok, na ca apan lele sə slənak ayak mərək ataya tē lahan umo ayak əga kwanay. U no nà, tē lavay anan zek tə way ana kwanay sə zlapay anan sumor a ata awan. Ata na sak a zlak ayak nà, ni tan à nga nə kə liven anan zek. Ni san kutok, ki mbərmen apan sa var tə mivəl kərtek awan, bina ki viren tə ndəren a bay. ⁶ Sənen a nà, dōwan kə caslak way tə ndəren a nà, i njad way dūkwen, mənjoek ca. Aday dōwan a kə mbərma mak apan alay sa casl way nà, i njad way dūkwen, bayak awan.

⁷ A alay sə cakal way nà, kuwaya ə var kawa ananahan a sə bayak apan à mivəl anahan inde ata awan, tə mugo a bay, aday anga waray bay re. Anga Mbərom a pəlay nà, dō sa var way tə ataslay mivəl awan. ⁸ Mbərom a aday dūkwen, məgala anahan inde sə varak ikwen way ahay bayak a sə zalay way a kwanay sa gan may ataya fok. Natiya, kwa siwa ki gen anan may sa ga sumor a wura wura cəna, way a kwanay ahay ti ga inde sa ga anan sumor ataya hwiya. ⁹ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, matanan. A wa: «Dō lele nà, a gəzla way anahan tu dō mətawak aya awan.

Didek anahan ata, a mbədəken à nga wa anà Mbərom kula itəbay.* »

¹⁰ Mbərom, dō sə gəzlan zahav sə way anà dō ahay, aday sə varan atan way sa pa ata nà, i varak ikwen zahav sə way, i zəgahak ikwen anan à alay inde, aday i zəgahak ikwen anan sumor a kwanay sa taa ga ata re. ¹¹ I varak ikwen way ahay cara cara fok, anga aday kə viren anan way anà dō ahay kwa siwa fok. Natiya, dō ahay bayak a ti ngəran anà Mbərom anga sumor a kwanay sa gan atan tə alay a manay ata awan. ¹² Way a kwanay sə cakal ata nà, ki men anan zek anà dō a Yesu ahay à Urəsəlima cəna coy bay, əna way ataya ti man zek anà dō ahay bayak a sə ngəran à Mbərom anga mer su way a kwanay ata

* 9:9 Ca pə Jabuura 112.9.

re. ¹³ Ata ti hëran nga à Mbërom anga kə dïken anan nə kwanay dō lele aya awan. Kə dïken anan ləbara mugom a mbala Almasihu, aday kə dāfen anan apan. Ti hëran nga re, anga kə gəzlen way a kwanay tə tinen aday tu dō maza aya re, ata awan. ¹⁴ Mbërom kə gak ikwen sumor bayak awan. Anga nan, dō ataya ti ga amboh anga kwanay, aday ti pəlay kwanay re. ¹⁵ Ngəruko anan anə Mbërom, anga sumor anahan sa gak uko ata a zalay way ahay fok.

10

Pol a ga 'am pi zek wa

¹ Down aya inde ta wa nen Pol nà, nen dō sə tete à alay a nen àga kwanay, aday nen dō sa sa mbac pə way à alay a nen dären tə kwanay. Aday nen apan ni gak ikwen ayak kem tə sərom aday tə səkəffe mbala ana Almasihu nà, ² amboh, mbədihen anan anjahay a kwanay, anga aday nà sa zlak ayak àga kwanay ta mbac a bay. Anga dō ahay inde àga kwanay, ta wa ma ga mer su way nà, kawa dō sə daliyugo ahay. Nen nà, ni san saa njahay ti cer a tu dō ataya awan. ³ Manay nà, dō zənzen aya acəkan, manay pə daliyugo re. Əna vəram a manay sa ga nà, kawa vəram sə dō sə daliyugo ahay bay. ⁴ Way sə alay a manay aday nà, kawa way sə alay su dō sə daliyugo ahay bay. Anga sə varan umo anan ahay nə Mbërom. Way sə alay a manay nà, məgala a tinen inde sa mbazl a wa jal ana dō manidə a Mbërom ahay. Manay apan mi tacan alay pa 'am anə mungwalay sə dō ahay, ⁵ manay apan mi mbazl a wa way sə vəzen pa 'am a Mbërom aday sə tacan anan cəved sa san Mbërom anə dō ahay ata awan. Way a manay sa ja nà, way sə mbəda anan abayak nga sə dō ahay à mivél inde, aday abayak nga a tinen ahay tə bənan à 'am wa anə Almasihu ata awan. ⁶ Ma sak a canan kə bənen umo à 'am wa coy nà, manay a mi mba apan sə kəta anan dō azar a à wulen a kwanay inde sə pəlay sə bənan umo à 'am wa itəbay ataya awan.

⁷ Kwanay kə zəzuren nà, way sə uho ahay dəkdek. Kak dōwan a inde a bayak nə winen dō ana Almasihu nà, à san asa, manay dukwen dō ana Almasihu ahay kawa winen a re. ⁸ Bahay a mənuko kə varak uno məgala pə kwanay, anga aday nà mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am, bina sa ma kwanay à dəba bay. Izəne nə hërak anan nga i zek uno anga nan kə zalak, əna waray i go anga nan bay. ⁹ Aya əna, dōwan à sa bayak nà, nə pəlay cəved sa pak pikwen zlawan tə derewel uno ahay bay. ¹⁰ Dō azar aya ta wa: «Pol a vinde derewel anahan ahay nà, ta mbac a aday tə jinje awan, əna kak winen à wulen a mənuko inde nà, winen zlawan awan, aday a bəbal awan kəriya awan.» ¹¹ Down aya sa ja matana ataya nà, tã san way inde kərtək: A alay a manay dären tə kwanay mə vindek ikwen ayak derewel ti cer awan. Aday ma sak a dəzlek ayak àga kwanay dukwen, mi ga anan mer su way si cer ata re.

¹² Dō ataya tə bayak way lele aya pi zek a tinen nə bayak awan. Manay nà, mi mba apan sa jəka mē zlangar tə tinen aday mē lavay tə tinen nə kəkəməw? Tinen nà, tə lavay anan nga a tinen nə tə tinen aya awan. Tinen bəlbəle aya awan. ¹³ Manay nà, mi hëran nga i zek si tə way sə tara pə dala a Mbërom a sə varan umo ata awan. Kwanay dukwen dō sə dala ata aya awan. Mi hëran nga i zek ti mer su way sə dala hinen bay. ¹⁴ A manay sa zlak ayak àga kwanay saa dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu mugom ata nà, mə gədak anan 'am wa anə magaga a Mbërom sə dāfan umo ata bay, anga sə slənak ayak manay àga kwanay nə Mbërom. ¹⁵ Manay nà, mi hëran nga anə zek ti mer su way su dō azar aya bay. Wita mer su way a Mbërom sə varan umo ata bay. Əna manay mi gan may nà, adaf nga a kwanay pə Yesu ata à zəga apan, aday mer

su way a manay äga kwanay dukwen ä zäga apan ite re. ¹⁶ Natiya mi mba apan sä dakaj anan läbara mugom a pä daliyugo hinen dären pä kwanay wa asa, äna mänjäna sä gädän 'am anä mer su way su dö a azar a, anga a nan umo sä härän nga i zek ti mer su way a dö azar aya bay. ¹⁷ Kawa ana Deftere a Mbërom sa ja: «Kak dowan a inde a nan sa ga ti zek nä, ä ga ti zek adäka nä, ti mer su way a Mbërom sa ga.*» ¹⁸ Anga Mbërom a tëma nä, dö sä härän nga i zek ahay ata bay, äna a tëma dö winen Mbërom a sä härän nga ata adäka.

11

Pol tu dö sä tatak way mungwalay ataya awan

¹ Iya, kak ki mben apan sä sämen anan anä bälbäle uno sa ga nä, lele. Sämen anan kutok. ² Nə pälay kwanay tə mindel kawa ana asan zek a Mbërom a sä vuro ata awan. Nə lavak anan zek tə kwanay sä varan kwanay anä Yesu Almasihu mänjäna ines, kawa bäbay sä lavay zek tə dāna anahan sa zla ä mbaz ata awan. Əna na ga sarak jiga nä, anga kwanay, ³ bina nə jəjar nä, dōwan inde i nay sa njak kwanay, anga aday kə pärihen anan azar anä cəved ana Almasihu tə mivél kertek a sabay. Bayiken pä Hawa aday. Dədəw a nay sa njak anan nä, tə wurwer sa 'am matana awan.* ⁴ Dö ahay inde, ti zlak ayak äga kwanay, ti dakak ikwen anan Yesu, äna tə cəved a aday kula mə dakak ikwen anan matana bay ata awan. Kabay ti varak ikwen apasay hinen, apasay aday kula kə təmihen pä manay wa itəbay ata awan. Kabay asa, ti dakak ikwen anan läbara mugom a aday kula kə slänen pä manay wa bay re ata awan. Aday kə sämen anan anä dö ataya lele nə ta mä këla anaw?

⁵ A ga pikwen nä, tinen dö maslan a Yesu mäduwen aya awan. Əna na san zle, tə zalay nen bay. ⁶ Izəne na san sä taker 'am lele kawa tinen itəbay, äna na san way a Mbërom nä, nə zalay tinen. Mə dakak ikwen anan way ata nä, tə way a manay sa taa jak ikwen, aday tə way a manay sa taa ga ataya fok re.

⁷ A alay a anuno sä dakak ikwen anan läbara a Mbërom mugom a ata nä, nə cəcihek pikwen wa awan bay. Na mak anan nga uno ä mändak anga kwanay, aday kə härən pä cəved a Mbërom. Anuno sa ga matana ata nä, nə nəsek adäka bugol daw? ⁸ Nə təmahak pikwen wa awan bay. Su mo zek nä, si egliz maza aya sä vuro way ataya awan. Nə tərak atan mətawak aya anga sa mak ikwen zek ä kwanay. ⁹ A alay a nen äga kwanay, aday na gak anan may anä dala dukwen, nə cəcihek pikwen wa awan bay. Dö sä Makedoniya ahay ta taa zlak ayak sä vuro way nen sa gan may ata awan. A alay ata dukwen, nə bənak anan mbiyed anä dōwan äga kwanay bay jiga awan, aday ni gan may sä cəce pikwen wa awan kula bay re. ¹⁰ Na jak ikwen difem ata nä, tə sləmay ana Almasihu a, winen i nen inde ata awan. Nen nə təmahak dala a kwanay bay. Ni mba apan sa ga anan ti zek matanan. Dowan inde pä daliyugo sä Akaya i mba apan sä gufo apan 'am nä, ibay. ¹¹ Na ga matanan ata nä, anga nə pälay kwanay bay bugol daw? A'ay, Mbërom a san zle nə pälay kwanay bugol adäka.

¹² Aya ana, kawa anuno sa ga ata nə ni pərahan azar sa ga matanan hwiya, anga dö sä tatak way mungwalay ataya tā sa njad cəved sä härän nga i zek bay, ta sa ja nə tinen ta ga mer su way kawa ana manay. ¹³ Dö ataya nä, tə təra zek a tinen dukwen kawa dö maslan ana Yesu ahay bay. Tə way a tinen sa ga ataya nä, ta njak dö ahay. ¹⁴ Anga nan, way a tinen a sa ga ataya nä, ä gak ikwen masuwayan bay. Anga zek ana Fakalaw a dukwen kə tərak anan zek anahan kawa winen maslay a Mbërom dö sa ka anan jiyjay re. ¹⁵ Kak matanan cukutok nä, dö ataya tə tərak anan zek a tinen kawa dö si mer su way difek aya nä, ä gak

* **10:17** Ca pä Yeremiya 9.22-23.

* **11:3** Ca pä Laataanooji 3.1, 13.

ikwen masuwayan sabay. Pə luvon sə sariya dukwen, ti njad magwagway si mer su way a tinen a lelibay ataya matana re.

Pol a ga ti zek tə dace anahan ahay

¹⁶ Ni mənahan asa re, dowan ā sa bayak nə nen bəlbəle a bay. Əna kak kə bayiken matanan dukwen, səmen anan kutok, kawa ana kwanay sə səmen anan anā dō bəlbəle ataya awan, anga u no sa ga ti zek mənjoek ite re. ¹⁷ 'Am uno saa ga ti zek ata nā, i zlan ā nga anā Bahay Yesu bay, əna na ga kawa dō bəlbəle aya kutok asanaw! ¹⁸ Na ca apan nə dō ahay bayak a tinen apan ti ga ti zek tə way sə daliyugo ahay. Matanan, nen dukwen ni ga ti zek kawa tinen ataya re. ¹⁹ Kwanay nā, kə sənen way itəbay kələdaw? Kə səmen anan anā dō sa ga ti zek ataya tə ataslay mivəl nā, angamaw? ²⁰ A zlak ikwen ā nga tə tara kwanay kawa bīle a tinen aya awan, tā pa pikwen wa way kəriya awan, tā njak kwanay tə mungwalay, tā har anan nga a tinen pə kwanay, aday tə kapak ikwen ile i ide inde kutok. Kə səmen anan anā way ataya fok. ²¹ Lele nā, waray i go, anga gədan a manay inde sa ga matanan tə kwanay ibay ata bidaw? A'ay!

Ni ja 'am sə bəlbəle həna kutok! Ni jan anā dowan ataya nā, tā ga ti zek tə way kawa sa nan atan, aday nen ni ga anan ti zek tə way ata re. ²² Tinen İbərəninko ahay daw? Nen İbərəninko ahay re. Tinen İsəra'ila ahay daw? Nen İsəra'ila ahay re. Tinen zahav ana İbərəhima ahay daw? Nen zahav ana İbərəhima re. ²³ Tinen dō si mer su way ana Almasihu ahay daw? Ni ja 'am kawa nga a vuwo: Nen adəka bugol, nə zalay atan! Na gak mer su way zal tinen. Na pak dangay zal tinen. Tə ndabak nen zal tinen. Nen pa 'am ana amac nə saray bayak awan. ²⁴ Saray dāra, Yahuda ahay tə ndabak nen, alay kwa kuro fuđo ibay kərtek.† ²⁵ Saray maakan, Ruma ahay tə vədak nen tə sukol. Saray kərtek, tə tarak nen tu kon. Saray maakan, məsugurndolon sə a'am kə lizek hmo anan kwalalan ā bəlay inde. Nə njahak ā a'am sə bəlay inde hway aday hwiyoop re. ²⁶ A man sa bar uno ahay saray bayak a nə zukwa lize anga zəlaka, anga dō sə akar ahay, anga dō su kon uno ahay, anga dō su kon azar aya re, ā wulen su doh, ā kibe, pa nga sə a'am, aday nə zukwa lize anga dō sa jəka tinen dō ana Almasihu ahay aday cəkəbay tinen dō sə mungwalay ahay ata awan. ²⁷ Na yak nga sa ga mer su way ndelem ndelem, saray bayak a nə njakak ahan bay. Nə dəmak may tu jom ndelem ndelem, saray bayak ā na pak awan bay. Na taa nahay ā mađ inde, na taa bar mənəna zana. ²⁸ Mənəna sə baslay dace uno azar aya dukwen, u no sa ja pə way inde kərtek. Way sə vuro ajalay nga pac pac nā, anjahay sə egliz ahay. ²⁹ Dowan a kə njadək bəle nā, a təra kawa sa njad bəle ata nə nen. Dowan a kə slahak i ines inde dukwen, a han jiya nə pi nen.

³⁰ Kak cəved inde sa ga ti zek nā, ni ga a ti zek nə tə bəle uno. ³¹ Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu a san zle, na gad mungwalay bay. Həruko anan nga pa sə viyviya awan. ³² Bina, ā alay a nen ā Damas nā, dō ana bahay Aretas sa daf ā wulen su doh ata, a daf suje ahay sa ba anan məsudoh sə wulen su doh ataya awan, anga aday tā ban nen. ³³ Əna, dō a Yesu ahay tə daf nen ā cəkarak məduwen a inde, tə ban apan liber sə dazay nen tə mafəlok si zled sə wulen su doh. Na tam pə dowan ana bahay ata wa nā, matana awan.‡

12

Way a Mbərom sa kan anan anā Pol ataya awan

† 11:24 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.3. ‡ 11:33 Ca pə Mer su way ahay 9.23-25.

¹ Bəlaray ni pərahan azar sə həran nga i zek mənəcək. Na san zle i man zek anə dōwan bay, əna ni ja pə way a Mbərom sa kan anan anə dōwan a inde aday sə dakan atan anan ataya awan. ² Na san dōwan a inde, winen dō ana Almasihu. Kə gak həna ava kuro nga fudō, Mbərom a gəbə anan saa njahay mənəcək a man anahan a bagəbaga mburum. Izəne i cən sə zəbəy inde, izəne kə zlak ti zek anahan a acəkan. Na san bay. Mbərom nā, a san zle. ³⁻⁴ Ayaw, na san way inde kərtek nā, Mbərom kə gəbak anan hus a jerne anahan. Izəne i cən sə zūbəy inde, izəne kə zlak ti zek anahan a acəkan. Na san bay. Mbərom nā, a san zle. Way anahan a sə sləney ahay a man ata wa nā, dōwan i mba apan sa ja anan tə miresl su dō zənzen a bay, aday abay cəved inde sa ja anan ibay re. ⁵ Ni ga a ti zek nā, tə dōwan ata kutok. Əna pi zek uno nā, ni ga anan ti zek bay, si tə bəle uno dəkdek. ⁶ Kwa abay nā gan may sa ga anan ti zek dəp nā, nə tarak dō bəlbəle a bay, anga ni ja nə way dīdek awan. Əna ni ga a ti zek bay, anga u no dōwan a sa dəfo apan anga way a nen sə həran a nga i zek ataya bay. U no dō ahay tə dəfo apan adəka nā, anga tə slənek dīdek sa 'am uno, aday tə canak anan anə anjahay uno re ata awan.

⁷ Abay ni mba apan sa ga kwecele anga way ana Mbərom sə duko anan ataya fok. Aya əna, Mbərom a kə dəfak uno way kawa adak i zek inde, sa ga alay ti nen. Mbərom u go way ata dukwen, tu dō maslan ana Fakalaw, aday nē həran nga anə zek bay. ⁸ Na gak amboh saray maakan, anga aday Bahay a nuko Yesu a gəbə puno wa dəce ata awan. ⁹ Əna a mbəduho apan, a wa: «Sumor uno i slak də, anga məgala uno a ga mer su way u dō inde nā, a alay a winen bəle awan.» Nə sləne matanan cəna, u zlo a nga sə həran nga anə zek anga nen bəle a kutok, anga aday məgala ana Almasihu a ga mer su way i nen inde lele. ¹⁰ Matanan, ni taslay mivəl anga nen dō bəle awan. Kwa a ga nə dō ahay tə gənuho kabay dō ahay ta ga alay ti nen, kwa a ga nə ni sa məndolor sa 'am kabay ni slahay a dəce inde, na san zle kutok, way ataya ti təro anga Almasihu. Aday ni taslay mivəl anga a alay a nen bəle ata nā, Almasihu i vuro məgala.

A nan anə Pol nā, Korintu ahay tə pəlay anan asa

¹¹ Na ja 'am kawa nga a vuwo, əna ines a kwanay. Nə həran nga anə zek nā, anga kwanay a ki gen anan way ata bay. Anga kwa a ga nə nen awan kəriya awan, dō sa jəka tinen dō maslan a Yesu məduwen aya ata nā, tə zalay nen tə awan a ibay. ¹² A alay a nen əga kwanay ata nā, na ga mer su way uno ahay nə tə munapanaw awan, aday Mbərom kə gak masuwayan sə way ahay tə alay uno bayak a cara cara. Masuwayan sə way ataya tə dəkay anan nā, nen dō maslan a Mbərom a kutok. ¹³ Awan a inde lele na gak əga dō a Yesu ahay a man a hinen aday na gan anan əga kwanay bay nā, inde dāw? Na gak əga kwanay bay nā, way kərtek: Nə cəcihek pikwen wa awan bay. Kak sə cəbak ikwen nə way ata nā, pəsen uno anan asəka!

¹⁴ Həna nā, ni i zlak ayak əga kwanay bəse kutok, aday ata na zlak ayak əga kwanay nə saray maakan. Matanan ni i ngam kə viren uno awan a kwanay kutok bay re. Nə pəlay nə zek a kwanay awan, bina way a kwanay ahay bay. I təra kawa atə bəbay tə gwaslay anahan ahay. Gwaslay ahay tə varan way anə bəbay bay, əna bəbay a varan way anə gwaslay ahay. ¹⁵ Kwa nē lize anan way uno ahay fok, kwa nā yan nga anə zek hus a sa mac pə cəved sa mak ikwen zek dəp nā, i go awan bay, ni taslay anan mivəl hwiya. Iya, cəkəbay ki i pəlen nen sabay, anga nə pəlay kwanay kə zalak bugol dāw?

¹⁶ Na wa kə sənen zle ba? Nə cəcihek pikwen wa awan bay. Əna dō a kwanay azar aya ta wa: «Pol nə wurwer awan. A nan sə təma puko wa dala tə wurwer.» ¹⁷ Nə njəkək ikwen uda nə kəkəmaw? Nə njəkək ikwen uda

nà, ta sə slənak ayak dō ahay āga kwanay ata daw? Bayiken apan lele aday. ¹⁸ Na jan anā Titus nə ā zlak ayak āga kwanay. Pə kərtek a tə Titus, nə slənak ayak mərak a hinen ata re, kə sənən anan zle lele. Sə təma pikwen wa way tə wurwer nà, Titus a kələdaw? A'ay! Anga way a Titus sa ga ata nà, na ga dukwen matanan re, mivəl a manay a nə kərtek awan.

¹⁹ Way a manay sə vindek ikwen ayak hənə ā dərēwel a anan inde ataya nà, a ga pikwen nə mə vindek ikwen ayak anga aday kə njiden pumo alay sa 'am sabay kutok daw? Manay ma ja 'am a anaya nə pa 'am a Mbərom, kawa sa zlan ā nga anā Almasihu. Car uno ahay, ma jak ikwen ayak way ataya fok, anga a nan umo sa mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am pə cəved ana Mbərom.

²⁰ Sa pak upo zlawan jiga nà, ni zlak ayak āga kwanay nə ni njad kwanay pə cəved lelibay aya awan, azla a kwanay ata i zlo ā nga bay. Kak matanan nà, azla si zek uno a dukwen i zlak ikwen ā nga bay re. Izəne, na sak a zlak ayak nà, ni canan nə ki tərīhen, ki gen sərak ahay, ki gen mivəl ahay pi zek, ki gəzlen zek, ki gənīhen anan i zek ahay, ki gəden anan azar anā dō ahay, ki hərən anan nga i zek, aday ki gen rawraw. ²¹ Sa pak upo zlawan asa nà, na sak a dəzlek ayak āga kwanay maza nə Mbərom uno i pukō waray i ide anga kwanay. U go nə kawa ni i tan ā nga anā dō sa ga ines ahay bayak āga kwanay asa, tə mbədahak anan lən anā ines ataya itəbay. Izəne ti pərahan azar sa ga sədək, sə kukwaran azar anā uwar ahay, sa ján uho. Kak ti ga matanan cəna, ata i go ayam.

13

Mədakwidok sa 'am ana Pol ahay

¹ A alay a ni zlak ayak āga kwanay mə slala maakan ata nà, dī i gan sariya anā dō sa ga way lelibay ataya awan. Ata dī ga kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata kutok: «Kak dōwan a kə zlahak pu dō nà, tā njad dō sə side way ata dō ahay cew kabay maakan.*» ² Anuno sa zlak ayak āga kwanay mə slala cew ata nà, na jak anan ū dō sa ga ines ataya tə mbəsak. Kwa anā dō azar aya dukwen nə gafak atan 'am matana re. Kwa hənə nen dərən dəp nà, ni man ayak anā 'am uno ata re: Na sak a zlak ayak nà, ni kəta anan dō sa ga ines ahay nə fok. ³ Na wa, a nak ikwen sa san anan, Almasihu winen apan i ja 'am ti nən ba? Ki i sənən anan kutok! Winen nə bəle kawa nen bay, a ga mer su way anahan ā wulen a kwanay nə tə məgala awan. ⁴ Ayaw, ā alay a tə daray anan pə dədom mə zləngad ata nà, kə mak anan nga anahan kawa dō bəle a wanahan. Əna hənə winen tə sifa pa sə viyviya awan, tə məgala a Mbərom. Manay kəma, mə japay nə tə winen awan. Ayaw, tə day hinen nə manay bəle aya kawa winen, əna manay tə sifa aya tə winen a re. Ma sak a zlak ayak āga kwanay kutok nà, mi ga mer su way dukwen tə məgala a Mbərom.

⁵ Na jak ikwen nà, cen ide ā mivəl a kwanay ahay inde aday, kak kə dafen nga pə Yesu acakan nà, ki sənən anan kutok. Almasihu Yesu winen inde ā mivəl a kwanay ahay nà, kə sənən bidaw? A ga upo dukwen, kə sliren pə cəved anahan wa bay, ⁶ aday ki cinen umo manay nə dō maslan ahay tə didek aya awan, aday mə slarak pə cəved wa bay re. ⁷ Manay apan mi gan amboh anā Mbərom nà, dōwan ā sa ga ines ā wulen a kwanay inde sabay. Kwa ā ga nə dō ahay ta ca apan kawa ma gak mer su way tə cəved awan, kwa ā ga nə dō ahay ta ca apan nə ma gak mer su way tə cəved a bay dəp nà, a nan umo nə, gen lele hwiya. ⁸ Ma ja matanan nà, anga manay mi mba apan si nes anan didek a Mbərom bay, mi mba apan sa ga nə way sa zla anan didek anahan pa 'am pa 'am vərre. ⁹ Kak kwanay məgala aya pə cəved a Mbərom nà, mi taslay

* **13:1** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

mivel, kwa manay bəle aya dəp nà, na. Kem anà Mbərom aday á mak ikwen zek sa ma pə cəved anahan maza awan asa.

¹⁰ Na lah sə vindek ikwen ayak đerewel a anan nà, anga u no ni saa dəzlek ayak nà, kə mbədihen anan ləen anà ines ataya coy. Ni gan may saa ngəraz pə dowan sabay. Tə didək a nə Bahay a nuko kə varak uno cəved sə ngəraz pikwen, əna anga sa mak ikwen zek sa zla pa 'am pa 'am pə cəved anahan, bina saa ma kwanay á dəba adəka bay.

¹¹ Mərak uno ahay, həna ni ndav anan đerewel uno kutok. Tislen mivel. Gen məgala sa har pə cəved a Mbərom, pəken sləmay pə way uno sa jak ikwen, 'am á zlak ikwen pi zek ahay, njihen á zay inde lele. Ata Mbərom, đo sə pəlay đo ahay fok aday sə varan atan zay ata, i njahay tə kwanay a fok. ¹² Jen anan 'am í zek ahay lele kawa kwanay tə mərak ahay. Đo a Yesu ahay á man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am. ¹³ Bahay a nuko Yesu Almasihu á gak ikwen sumor anahan, asan zek a Mbərom á ga inde á wulen a kwanay, aday Apasay Cəncan a á japay kwanay fok pə kərtək awan.

Derewel ana Pol sɛ vinden ayak anà dɔ sɛ Galatiya ahay Adakay way pɛ deftere a anan

Pol a vinden ayak derewel a anan nà, anà egliz ahay pɛ daliyugo sɛ Galatiya. Kwa á ga nɛ egliz ahay inde à man ata bayak a dɛp nà, way a tinen sa gan may nà, kɛrtek aya awan. Miter mungwalay aya inde ta zlak à man ataya awan, ta sa ja nà, bɛlaray dɔ a Yesu ahay fok tá gad mɛdɛndalas aday tɛ dɛfan apan anà Tawrita re. Matanan, Pol a jan ayak anà egliz ahay nà, dɔ i tɛra dɔ didek a pa 'am a Mbɛrom nà, ta sa daf nga pɛ Yesu, bina ta sɛ dɛfan apan anà Tawrita a Musa bay.

Nga sa 'am ahay

Pol a dakay anan nà, winen dɔ maslan ana Yesu tɛ didek awan (1.1 - 2.21)

Sɛ tɛra anan dɔ didek a pa 'am a Mbɛrom nà, adaf nga pɛ Yesu (3.1 - 4.31)

Do ahay tinen bɛle aya sabay anga Yesu (5.1 - 6.10)

Andav sa 'am ahay (6.11-18)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Galatiya ahay

¹ Derewel a anan a zlak ayak nà, à alay ana Pol wa, nen dɔ maslan a Yesu. Nɛ tɛra dɔ maslan a nɛ tɛ alay su dɔ zɛnzen a bay, aday sa slan nen dukwen dɔ zɛnzen a bay re. Sa slan nen nà, Yesu Almasihu tɛ Mbɛrom Bɛbay a nuko, dɔ sɛ slabakay anan ahay Yesu à mɛke wa ata awan. ² Manay tɛ mɛrak ahay à man a anan ata fok, ma jak ikwen ayak 'am, kwanay a à egliz ahay pɛ daliyugo sɛ Galatiya ata awan. ³ Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko tá gak ikwen sumor, aday tɛ varak ikwen zay a tinen. ⁴ Yesu Almasihu kɛ varak anan nga anahan, anga sɛ pɛsek uko anan ines a mɛnuko ahay, aday sa tam mɛnuko pɛ way sɛ daliyugo a anaya lelibay ataya wa. A ga matanan ata nà, kawa sa zlan á nga anà Bɛbay a mɛnuko Mbɛrom awan. ⁵ Hɛruko anan nga à Mbɛrom pa sɛ viyviya awan. Amen!

Lɛbara mugom awan

⁶ Nɛ slɛne sa jɛka kɛ mbɛsiken anan lɛbara mugom a mbala Yesu, kɛ mbɛdihɛn 'am pɛ lɛbara hinen ata nà, u go masuwayan. Mbɛrom kɛ ngamak ikwen, kà gak ikwen sumor anahan tɛ alay ana Yesu Almasihu. Tɛ winen ata tɛke dukwen, kwanay mbɛsak anan kwayan'a. ⁷ Lɛbara mugom a maza inde sabay. Bina lɛbara mugom a sa nay ahay pɛ cakay ana Mbɛrom wa cɛna, mbala ana Almasihu, nen sɛ dakak ikwen anan ata awan. Na ja matanan ata nà, anga dɔ ahay inde tinen apan ti vawak ikwen nga, a nan atan sɛ mbɛdɛ anan lɛbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ata awan. ⁸ Əna kak dɔwan a a dakak ikwen anan lɛbara mugom a maza uwec wa mbala manay sa jak ikwen ata cɛna, kwa abay á ga nɛ manay, kwa abay á ga nɛ maslay a Mbɛrom a nay à mburom wa, Mbɛrom á tahasl anan. ⁹ Ma jak anan 'am ata coy, hɛna ni mɛnahan asa re: Kak dɔwan a a wazay aday kɛ mbɛdahak anan alay anà lɛbara a kwanay a sɛ slɛne ata cɛna, Mbɛrom á tahasl anan sɛ coy. ¹⁰ Nɛ vindek ikwen ayak matanan ata nà, u no nɛ dɔ ahay tɛ hɛro nga daw? A'ay! Matanan bay jiga awan. Anga u no nà, saa hɛro nga tɛde adɛka nɛ Mbɛrom awan. A ga pikwen nà, u no nà zlan à nga anà dɔ zɛnzen a cukutok daw? Kak abay ú no nà zlan à nga anà dɔ zɛnzen a nà, ni tɛra dɔ si mer su way ana Almasihu a mba daw?

Caved ana Pol sə t̄ara do maslan ana Yesu ata awan

¹¹ M̄arak uno ahay, u no s̄anen anan way inde aday: L̄abara mugom a nen sə đakak ikwen anan ata n̄a, a nay ahay à abayak nga sə do ahay wa bay. ¹² N̄a sl̄ane 'am ata đukwen, pu do z̄enzen a wa bay, aday dowan k̄a t̄etakak uno anan it̄abay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sə đuko anan way ata awan.* ¹³ K̄a s̄anen zle, kwakwa ata n̄a, n̄a p̄erahak anan ahay azar an̄a p̄ara sə Yahuda ahay n̄a lele. A alay ata n̄a, n̄a jugurak 'am pu do a Yesu ahay wa bayak awan. U no n̄a do a Yesu ahay t̄a ga inde sabay fok. ¹⁴ A wulen ana m̄endala uno ahay inde n̄a, n̄a zalay do azar aya bayak awan ta sə p̄arahan azar an̄a p̄ara sə Yahuda ahay n̄a, na. N̄a varak anan zek an̄a p̄ara ana bije a manay ahay n̄a, t̄ahhe k̄a zalak.

¹⁵ Əna, zek a Mb̄erom a a walay nen, kwa à alay a nen a m̄a wahay a fan bay. K̄a gak uno sumor anahan sə ngumo sə t̄ara nen do anahan. A alay a kawa sa zlan à nga ata n̄a, ¹⁶ k̄a kak uno anan wan anahan aday n̄a san anan, n̄a đakan anan an̄a do sə p̄ara ahay n̄a l̄abara ana wan anahan ata awan. A alay ata đukwen, n̄a c̄acihek awan pu do wa bay, ¹⁷ na zlak à Ur̄asalima sə c̄acihey 'am pu do sə luho sə t̄ara do maslan ana Yesu Almasihu ahay ataya wa bay re. Kwayan'a na lah sa zla ad̄aka n̄a, p̄a daluyugo sə Arab ahay. P̄a d̄əba anahan a wa n̄a, na may ahay à wulen su doh sə Damas kutok.

¹⁸ P̄a d̄əba anahan a wa awa maakan n̄a, na zla à Ur̄asalima kutok, anga aday n̄a san Piyer ite. M̄a njahay t̄a winen n̄a, luvon kuro nga anahan a đara. ¹⁹ N̄a canak anan an̄a do maslan a Yesu hinen sabay, si Yakuba, m̄arak ana Bahay a m̄anuko Yesu. ²⁰ Way a nen sə vinde h̄ona ata n̄a, Mb̄erom a san zle re, na gad̄ mungwalay bay, winen 'am đidek awan. ²¹ P̄a d̄əba anahan a wa, n̄a slabak à Ur̄asalima wa, na zla saa b̄eray p̄a daluyugo sə Siriya t̄a Silikiya ahay wa. ²² Do sə egliz sə Yahudiyu ataya ata, t̄a canak uno nj̄ek t̄a ide a tinen fan bay. ²³ Ta taa sl̄ane 'am n̄a, sə do ahay sa ja pi nen ata đakdek. Do ahay ta wa: «Dowan a sa ga alay t̄a m̄anuko à alay ata ata, k̄a mb̄əđahak, h̄ona winen apan i wazay anan l̄abara a Yesu mugom awan. Abay aday k̄a gak anan may sə lize wa do sa đaf nga pa 'am ataya awan.» ²⁴ Anga nan kutok, tinen apan ti h̄eran nga an̄a Mb̄erom anga nen.

2*Pol a zlangay tu do maslan ahay à Ur̄asalima*

¹ A ga p̄a d̄əba wa awa kuro nga anahan a fuđo n̄a, na zla maza à Ur̄asalima asa, manay maya t̄a Barnabas kutok. Na jan an̄a Titus đukwen à p̄arahan umo azar. ² Na zla n̄a, anga Mb̄erom k̄a đakak uno anan, si n̄a zla à man ata awan. M̄a d̄azle c̄ana, m̄a halay nga t̄a m̄aced sə egliz ahay v̄erre. Na jan atan l̄abara mugom a nen sə đakan anan an̄a do sə p̄ara ahay ata awan. U no mer su way uno sa taa ga aday h̄ona nen apan ni ga ata n̄a, à saa t̄ara k̄ariya bay. ³ Titus a manay maya ata n̄a, winen Ḡerek ahay. Əna ta jak anan à zla saa gad̄ m̄əndaldas aday sə t̄ara do a Yesu bay. ⁴ Aya əna, do sə mungwalay ahay ta nay, ta wa t̄aktek à gad̄ m̄əndaldas. Tinen n̄a, t̄a l̄alakak ayak zek à wulen a manay inde t̄a akar, anga ta gan may sa san n̄a manay bile sə Tawrita ahay sabay n̄a k̄əkəmwaw. Bina manay m̄a japay aya t̄a Yesu Almasihu, manay bile ahay sabay. Əna, a nan atan n̄a m̄ə t̄ara bile sə Tawrita ahay asa. ⁵ Manay m̄a mb̄əsakak atan caved̄ kwa m̄ən̄j̄ek bay. K̄a nak umo aday t̄a njad̄ caved̄ sa nes anan l̄abara mugom a đidek a anan bay, anga aday à d̄azlek ayak pikwen, winen lele hwiya.

* 1:12 Ca p̄a Mer su way ahay 9.3-6.

⁶ Bina do ahay inde a man ata tinen maced sə egliz ahay. A ga nə do ataya nə, maced sə egliz ahay, a ga nə tinen maced sə egliz ahay bay dəp nə, wita kə gak uno a nga wa bay. Anga pə ide ana Mbərom aday nə, do ahay fok tə lavay ike hərrō. Do ataya nə, a alay a nen apan ni jan atan 'am uno sa taa wazay ata nə, ta jak awan inde wiya sə duko anan way a bay re. ⁷ Tə təmahak, sə mbəsuko ləbara mugom ata a alay inde adəka nə zek a Mbərom awan. Mbərom u jo nə zla saa dakan anan anə do sə pəra ahay, kawa anahan sa jan anə Piyer a zla saa dakan anan anə Yahuda ahay ata awan. ⁸ Tə sənək nə Mbərom ata kərtek a sə varan məgala anə Piyer sa ga mer su way a wulen sə Yahuda ahay, matanan tə sənək sa slan nen aday sə vuro məgala sa ga mer su way ata a wulen su do sə pəra ahay inde ata nə winen a re. ⁹ Atə Yakuba tə Piyer tatə Yuhana, do aday do a Yesu ahay ta ca patan nə kawa maced sə egliz ahay ataya nə, tə sənək, Mbərom kə varək uno mer su way ata a alay inde i nen tə didek awan. Anga nan, tə varək umo alay, nen tə Barnabas, kawa sa ja nə, mə japək i mer su way ata inde coy. Ma wa, manay tə Barnabas nə, mi zla pə cakay su do sə pəra ahay, aday tinen nə, ti zla pə cakay sə Yahuda ahay. ¹⁰ Tə cəce pumo wa way inde sa ga nə kərtektəkke: Mə man zek anə do mətawək aya awan, a wulen su do a Yesu ahay a Urəsəlima. Way ata dukwen, nə varək anan zek sa ga anan.

Pol a gafan 'am anə Piyer a Antakiya

¹¹ Pə dəba anahan a wa kutok, Piyer a nay ahay a Antakiya. Nə gafan 'am pa 'am sə do ahay fok, anga kə gak way lelibay awan. ¹² Kurre ata nə, 6a kə pak way pə kərtek a tu do a Yesu ahay sa nay a wulen su do sə pəra ahay wa ataya awan. Aya əna Yakuba a slənək ayak do ahay. Do ataya tə dəzlek ayak cəna, Piyer a ngam sa pa way tu do ataya sabay. Zlawan a gan anga do sa gan may do ahay tə gad mədəndalas ataya awan. ¹³ Do a Yesu azar aya a wulen sə Yahuda ahay inde ta gak mbadire sə way matanan kawa ana Piyer ata re. Kwa Barnabas dukwen, kə gak mbadire ata anga tinen a re. ¹⁴ Na ca apan kutok nə, tə bənək anan bitem anə cəved sə didek ana ləbara mugom ata sabay. Anga nan, nə gafan 'am anə Piyer pa 'am sə do ahay fok, na wa: «Iken nə Yahuda ahay, kə njahay a man a anan kawa iken Yahuda ahay sabay, əna kawa do su kon a azar ataya cite. Iya, cəkəbay a nak sa jan anə do su kon azar ataya nə tə ga kawa Yahuda ahay asa nə, angamaw?»

Cəved sa tam do cəna, adaf nga pə Yesu Almasihu

¹⁵ Tə didek a nə, manay mə wahay aya nə Yahuda ahay, manay do su kon azar ataya itəbay. Tinen ta san sə pərahan azar anə cəved a Mbərom bay. ¹⁶ Cəkəbay, manay ma san nə dowan saa təra do didek a pa 'am a Mbərom anga winen apan i dəfan apan anə way a Tawrita sa ja nə, ibay. Sə təra do didek a pa 'am a Mbərom nə, do sa daf nga pə Yesu Almasihu. Kwa manay, mə daf nga pə Almasihu aday mə təra do didek aya pa 'am a Mbərom, bina mə təra do didek aya anga mə dəfək anan apan anə Tawrita ata bay. Dowan inde Tawrita kə ndakək anan pa 'am a Mbərom nə, ibay.

¹⁷ Manay Yahuda ahay dukwen, mə pəlay sə təra do didek aya pa 'am a Mbərom nə, ta sa daf nga pə Yesu Almasihu. Anga nan, manay mə tərək kawa do sə ines ahay, anga mə dəfan apan anə Tawrita ana Yahuda ahay sabay ata awan. A nan sa ja nə Almasihu kə zlak manay i ines inde kutok dāw? Matanan bay. ¹⁸ Adəka bay, kək dowan a kə mbəsakək sə dəfan apan anə Tawrita anga a man zek pa 'am a Mbərom bay, aday i ma apan asa i dəfan apan anə Tawrita nə, ata kə gak way sa zlan a nga anə Mbərom bay kutok. ¹⁹ Nen aday nə, kawa do ma mac awan pa 'am ana Tawrita coy, anga məgala

anahan inde upo sabay. A tæra matanan ata nà, anga aday nê tæra dō tæ sifa pa 'am a Mbærom, ni gan mer su way. A alay a tinen sa vad anan Almasihu pæ dædom mæ zlængad ata nà, nen mæ japay tæ winen, ma mac maya awan. ²⁰ Tæ sifa hæna ata aday nà, nen sabay, æna Almasihu a tæ alay anahan a i nen inde kutok. Anjahay uno hæna pæ daliyugo ata dūkwen, ni njahay ta sa daf nga pæ Wan a Mbærom. Winen a pelay nen aday kè varak anan sifa anahan anga nen. ²¹ Sumor a Mbærom su go ata næ ni lar anan kawa way kæriya kula bay. Bina, kak dō i mba apan sæ tæra dō didek a pa 'am a Mbærom anga sæ pærahan azar ana Tawrita nà, ata a nan sa ja næ Almasihu a mac kæriya awan.

3

Mbærom a tam anan dō ahay næ tæ cæved wuraw

¹ Kwanay Galatiya ahay, kæ sænæn awan itæbay kælædaw? Ma sæ tæra pikwen matanan ata anaw? Amac ana Yesu Almasihu pæ dædom mæ zlængad ata nà, manay mæ dækak ikwen anan way ahay fok lele coy. ² Jen uno way inde kærtek aday. Mbærom a varak ikwen Apasay anahan a Cæncan a ata nà, anga kæ pærihen anan ahay azar anà Tawrita sæ Yahuda ahay kælædaw? A'ay! Mbærom a varak ikwen Apasay anahan nà, anga kæ slænæn læbara mugom a aday kæ dæfen apan nga. ³ Kæ sænæn way itæbay nà, angamaw? Way ana Mbærom sæ dazlan à kwanay inde tæ mægala ana Apasay Cæncan a ata nà, a nak ikwen sa ndav a wa hæna tæ mægala si zek a kwanay a cukutok daw? ⁴ Dæce a kwanay sa ga ataya fok nà, ti tæra way kæriya aya daw? Ti tæra kula kæriya itæbay. ⁵ Mbærom kæ varak ikwen Apasay anahan, winen apan i ga way masuwayan aya à wulen a kwanay indè. A ga matanan nà, anga kæ pærihen anan ahay azar anà Tawrita sæ Yahuda ahay daw? A'ay. A ga matanan anga kæ slænæn, kæ dæfen nga pæ læbara mugom a mbala ana Almasihu ata awan.

⁶ Bayiken pæ Ibærahima aday. Deftere a Mbærom a ja apan næ maw? A wa: «Ibærahima kè dæfak nga pæ Mbærom. Anga nan, Mbærom a ca apan næ winen dō didek awan.*» ⁷ Kak matanan cukutok nà, kæ sænæn zle coy, wan ana Ibærahima tæ didek aya cæna, dō sa daf nga pæ Mbærom ahay kutok. ⁸ Kwakwa ata nà, tæ vinde à Deftere a Mbærom inde pæ luvon a aday dō su kon azar aya dūkwen ti daf nga pæ Mbærom aday i tæma atan, i tæra atan dō didek aya pa 'am anahan a kutok. Mbærom a dækan anan læbara mugom ata nà, anà Ibærahima, a wa: «Ni daf alay sæ mazlæb uno pu kon sæ daliyugo ahay fok, anga iken.†» ⁹ Ibærahima kè dæfak nga pæ Mbærom. Anga nan, Mbærom kè dæfak apan alay sæ mazlæb anahan re. Dō sa daf nga pæ Mbærom kawa Ibærahima ataya dūkwen, Mbærom i gan atan sumor re cite.

¹⁰ Əna dō sa jæk ti njad sæ tæra dō didek aya pa 'am a Mbærom anga ti ga mer su way kawa ana Tawrita sa ja ata nà, Mbærom i tahasl atan. Bina Deftere a Mbærom a ja nà: «Kuwaya, dōwan kè dæfak anan apan anà 'am a Deftere sæ Tawrita sa ja ata pac pac bay cæna, Mbærom i tahasl anan.‡» ¹¹ Da san zle lele, dōwan inde sæ tæra dō didek a pa 'am a Mbærom anga a dæfan apan anà Tawrita nà, ibay! Da san cæna, anga mæ vinde a à Deftere a Mbærom inde nà: «Dowan a kè dæfak nga pæ Mbærom cæna, Mbærom i tæra anan dō didek a pa 'am anahan. Ata dōwan ata i njad sifa didek awan.§» ¹² Əna, adæfan apan anà Tawrita nà, kawa adaf nga pæ Mbærom bay. Tinen cara cara way anahan. Adæka bay, kawa ana tinen sæ vinde à Deftere a Mbærom inde ata nà: «Dō sæ dæfan apan

* **3:6** Ca pæ Laataanooji 15.6. † **3:8** Ca pæ Laataanooji 12.3. ‡ **3:10** Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 27.26. § **3:11** Ca pæ Habakuk 2.4.

anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa nà tə winen awan.* »¹³ Kawa sa ja nà, Mbərom kə tahaslak mənuko coy, anga də dəfak anan ahay apan anà 'am sə Tawrita ahay fok bay ata awan. Əna Almasihu kà nak, anga aday Mbərom á tahasl anan à yime a mənuko inde. Tə ananahan sa ga matanan ata nà, a bəmbaday ahay mənuko à atahasl ata wa kutok. Kawa mə vinde à Deftere a Mbərom inde: «Kak tə lawak anan dōwan a i sē inde cəna, winen mə tahasl awan.†»¹⁴ Yesu Almasihu a ga matanan anga aday way a lele aya Mbərom sə zlapay anan i varan anan anà Ibərahima ataya dukwen, dō su kon azar aya tã njad anan à alay anahan wa cite. Aday a ga matanan dukwen, anga aday dā njad Apasay a Mbərom sə zlapak uko anan i varak uko anga də dəfak apan nga coy ata awan.

Way ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima

¹⁵ Mərak uno ahay, ni dākak ikwen anan way inde tə way a mənuko sə canan sasidew ata awan. Kak dō ahay cew tə japak, 'am kà zlak atan pi zek, aday tə banak 'am à wulen a tinen inde, dōwan maza sa saa nes anan way a tinen ata nà, inde sabay. Aday dōwan sa saa zəga anan apan dukwen ibay re.¹⁶ A təra tə Mbərom dukwen matanan. Mbərom a zlapan anan tə way ataya kwakwa anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan dukwen matanan.‡ Deftere kà jak sa jəka, Mbərom a zlapan anà Ibərahima tə wan sə kutov anahan ahay cara cara bay, əna tə vinde nə pə wan sə kutov anahan a kərtektəkke ata awan. Wan sə kutov anahan ata nà, Almasihu.¹⁷ U no sa ja nà maw? Mbərom kə banak 'am tə Ibərahima. Ava səkət fudō tə kwa kuro maakan a (430) a ndav nà, Mbərom a varan Tawrita anà Yahuda ahay pə dəba anahan a wa. Matanan, Tawrita i mba apan sa nes anan 'am a Mbərom sa ban a ata bay. I mba apan sa mbazl anan wa way a Mbərom mə zlapan a anà Ibərahima kwakwa ata bay re.¹⁸ Mbərom a zlapan anà Ibərahima nà, i varan zahav, wan sə kutov anahan ahay. Kak abay Mbərom i varan way anà dō ahay anga sə dəfan apan anà Tawrita nà, i təra way mə zlapay a sabay. Wita nà, magwagway. Əna, Mbərom a gan sumor anà Ibərahima nà, ta sə zlapan tə way.

Mbərom a varay Tawrita ike nà, angamaw?

¹⁹ Kak matanan cukutok nà, Mbərom a varay ahay Tawrita angama asa anaw? Anga aday dā san way lelibay aya inde mənuko apan dī ga pa 'am anahan. A varak uko anan ahay dukwen sə coy a itəbay, əna hus pə ana wan sə kutov a Ibərahima ata i i dəzley ahay kutok, kawa ana Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata awan. Pə dəba anahan a wa, wan ata a dazley ahay cəna, məgala ana Tawrita kə ndəvak. Sa nay anan Tawrita nà, maslay a Mbərom ahay. Tə varan anan à alay inde anà Musa aday á dakan anan 'am a Mbərom anà dō azar aya awan.²⁰ A alay ata nà, Mbərom a jan 'am anà dō ahay bay, a daf dō à wulen a tinen inde. Əna, à alay a Mbərom sə zlapan anà Ibərahima ata nà, dōwan inde à wulen a tinen ibay. Mbərom a jan anan 'am ata nə tə alay anahan awan.

²¹ A nan sa ja kutok nà, ata Tawrita tə way a Mbərom sə zlapay anan ata tə zlangar bay daw? Matanan bay re. Kak abay Tawrita a Mbərom a sa var ata kà mbak apan sə varan sifa anà dō zənzen a nà, i mba apan sə təra anan dō didek a pa 'am a Mbərom re. Əna həna ata nà, matanan bay fok.²² Adəka bay, Deftere a Mbərom a ja nà, dō sə daliyugo ahay fok nə sə lavan atan nga nə ines. A təra matanan anga aday Mbərom á varan anan way anahan a sə

* 3:12 Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 18.5. † 3:13 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 21.23. ‡ 3:16 Ca pə Laataanooji 12.7.

zlapay anan ata anà dō saa daf nga pə Yesu Almasihu ahay. I varan atan anan nà, anga adaf nga pə Yesu Almasihu a cərkəke.

²³ Kwakwa ata nà, cəved sa daf nga pə Yesu inde fan bay, Tawrita kə tərak pumo nə kawa mətəwar, a ba pumo hus pə ana Mbərom sə dakan umo anan cəved sa daf nga pə Almasihu kutok. ²⁴ Natiya awan, Tawrita kə tərak umo dō sə dakan umo anan cəved lele awan, hus pə ana Almasihu sə dazley ahay kutok. A tərā matanan anga aday Almasihu kà sak a nay ata nà, Mbərom i tərā manay dō dīdek aya pa 'am anahan, anga nə dəfak apan nga. ²⁵ Həna nà, alay a sa daf nga pə Almasihu ata kutok. Mer su way ana mətəwar a manay ata kə ndəvak coy. ²⁶ Matanan, kwanay a fok kə tərən wan a Mbərom ahay, anga kə dafen nga pə Yesu Almasihu, ²⁷ bina à alay a kwanay sa ga baptisma ata nà, kə jipen nə tə Yesu Almasihu awan, kwanay kə tərən kawa winen awan. ²⁸ Kwa á ga nə iken Yahuda ahay, kwa á ga nə iken dō su kon azar aya awan, kwa á ga nə iken bile, kwa á ga nə iken nə bile a itəbay, kwa á ga nə iken mungol awan, kwa á ga nə iken uwar awan, i ga awan bay. Kwanay a fok kə tərən zek kərtek, anga kə jipen nə tə Yesu Almasihu. ²⁹ Natiya kutok, kak kwanay dō ana Almasihu ahay cəna, kwanay wan sə kutov ana Ibərahima ahay re. Matanan, ki njiden anan way a Mbərom sə zlapan anan anà Ibərahima ata re.

4

¹ Nə dəkak ikwen anan way inde aday: Wan saa pa 'am su doh ana bəbay anahan, aday winen wan a hwiya ata cəna, winen kawa bile mba, kwa á ga nə saa pa way ahay fok nə winen dəp nà, na. ² A alay a kə hərak fan bay ata nà, sa gan nga nə dō ahay, winen tə way anahan aya təkə, hus pə ana bəbay anahan a sa daf anan alay ata awan. ³ Mənuko dükwen matanan re. A alay ata, mənuko kawa gwaslay ahay, aday dō tərak ahay bile sə way lelibay aya sa ga bahay pə daliyugo ataya re. ⁴ Əna alay ana Mbərom awan a sla kutok, a slənay anan ahay wan anahan á nay ahay pə daliyugo, dō uwar a sə wahay anan. Kə dəfak anan ahay apan anà Tawrita ana Yahuda ahay, ⁵ anga aday á tam anan dō aday tinen bile sə Tawrita ataya awan, aday mənuko dükwen dē tərā wan a Mbərom ahay kutok. ⁶ Way a sə dəkay anan kwanay wan a Mbərom ahay ata nà, həna: Mbərom a slənay Apasay ana Wan anahan á mivel a mənuko inde fok, aday Apasay ata a ngaman kutok: «*Abba!*» kawa sa ja nà: «*Bəbay!*» ⁷ Natiya awan, iken bile sə awan sabay, əna wan a Mbərom kutok. Anga nan, ki njad anan way a Bəbay anak Mbərom sə lavan anan zek anà gwaslay anahan ahay ata awan.

Anjahay sə Galatiya ahay a varan ajalay nga anà Pol

⁸ A alay a kwanay kə sənən Mbərom fan bay ata nà, kwanay nə bile sə pəra ahay cara cara, aday pəra ataya dükwen tinen mbərom dīdek aya bay re. ⁹ Əna həna kə sənən Mbərom zle kutok. U no sa ja adəka nà, Mbərom a san kwanay zle coy. Aka aday, kwanay apan ki men pə way bəle ataya nə kəkəma asa anaw? A nak ikwen sə tərā bile sə way a mənəna magala ataya asa daw? ¹⁰ Kwanay apan ki gen anan nga anà azar uko ahay pə luvon azar aya awan, pə kiya azar aya awan, aday pə ava azar aya re. ¹¹ Kwanay apan ki pəken upo zlawan. Izəne mer su way uno ma ga a á wulen a kwanay ata kə tərak awan kəriya awan.

¹² Mərak uno ahay, kem ikwen ite, tərən kawa nen awan, anga nen a dükwen, nə tərak kawa kwanay aya re. Ki gen uno ahay awan bay. ¹³ Kə sənən apan zle asanaw, nə dəkak ikwen anan ləbara mugom ata mama'am a nà, anga á alay ata nə nen dəvac awan. ¹⁴ Dəvac uno ata kə bənak ikwen

mbyed bayak awan, əna kə kədiyən nen bay, kə liren nen kula bay re. Kə təmihen nen adəka nə lele, kawa kə təmihen nə maslay a Mbərom. Kə təmihen nen nə kawa ana kwanay sə təma anan Almasihu Yesu ata awan. ¹⁵ A alay ata dukwen, kwanay tə ataslay mivəl a lele. Ataslay mivəl a kwanay ata həna winen ahaw? Na san zle lele, kɪ mben apan tiya nə, kə ndihen anan ide a kwanay ahay aday sə vuro anan i nen. ¹⁶ Həna, nə tərak do manide a kwanay, anga nen sa jak ikwen didek ata daw?

¹⁷ Do sə gədak ikwen mungwalay ataya nə, ta gan may kə jipen tə tinen, əna mənəna nga sa 'am lele awan. Ta ga matanan anga aday tə gəzla mənuko pi zek wa, aday kə jipen tə tinen aya kutok. ¹⁸ Agan may sə japay tu do a azar aya nə lele, kak nga sa 'am a tinen ata lele nə, na. Kwa ə ga nə nen tə kwanay, kwa ə ga nə nen tə kwanay bay dəp nə, way ata nə lele, u no nə japuko hwiya. ¹⁹ Car uno ahay, nen kawa uwar kutov kə dəlak anan ata awan. Ni njahay matanan hus a luvon aday kə tərən njavar a Yesu Almasihu ahay tə didek aya ata awan. ²⁰ U no sə njahay tə kwanay nə bayak awan, anga aday nə san cəved sa jak ikwen anan didek sə way a təde ni jak ikwen ata awan. Bina, na san awan a ni jak ikwen ayak həna ata sabay.

Ləbara ana atə Saratu tə Hajara

²¹ Kwanay do sa jəka ki gen anan may sə pərahan anan azar anə Tawrita ataya nə, kə slənen way ana Tawrita sa ja ata itəbay kələdaw? ²² A ja nə, Ibərahima nə, wan anahan ahay nə cew. Wan anahan a kərtek a nə, sə wahay nə bile ana Ibərahima sə ngaman Hajara ata awan*, əna wan hinen ata kutok nə, sə wahay nə uwar sə pəzugoy anahan sə ngaman Saratu ata wanahan.†

²³ Bile ata nə, winen a wahay wan anahan nə kawa uwar ahay sa taa wahay ata wanahan, əna uwar sə pəzugoy ata nə, a wahay nə matanan itəbay, anga bə Mbərom kə zlapak anan anan kurre tə wan ata awan.‡ ²⁴ Way ata a dəkak uko anan 'am inde: Uwar ataya cew maya ta ga minje nə ta 'am a Mbərom sa bən ahay cara cara cew. Hajara, uwar aday bile ata nə, a ga minje ta 'am a Mbərom sa bən tə Musa ə bəzłom sə Sina. Gwaslay anahan ahay nə fok mə wahay aya nə bile dəkdek. ²⁵ Natiya, Hajara cəna, a ga minje ta 'am mə bənay a ə bəzłom sə Sina wa ata awan, pə daliyugo sə Arab ahay. Winen a ga minje tə wulen su doh sə Urəsalima sə biten re, anga do sə njahay uda ataya nə fok bile sə Tawrita aya awan. ²⁶ Əna wulen su doh a Mbərom tə didek a nə, Urəsalima hinen, winen ə bagəbaga mburom ata awan. Winen nə may a mənuko, aday do saa njahay uda ataya nə tinen bile aya itəbay. ²⁷ Kawa winen mə vinde awan ə Deftere a Mbərom ata, ta wa:

«Iken uwar a dərlay a anan,

kula kə wahak dəwan itəbay ata awan,

aday kə dəmak way kawa uwar sə wahay ahay itəbay.

Taslay mivəl,

anga uwar a ma razl ata nə,

i njad gwaslay ahay zal uwar a winen ta mbaz anahan mba ata awan.Š»

²⁸ Mərak uno ahay, kwanay nə kawa Isiyaku, bina kə tərən wan a Mbərom ahay anga Mbərom kə zlapak anan. ²⁹ A alay ana Ibərahima ata dukwen, Isəmayel, wan ana Hajara sə wahay kawa uwar sa taa wahay ata, winen apan i bənan mbyed anə Isiyaku, wan a mə wahay a tə məgala sə Apasay Cəncan ata awan. Həna ata dukwen, matanan tə mənuko hwiya re. ³⁰ Əna mə vinde awan ə Deftere a Mbərom inde nə natiya: «Razl anan uwar a bile ata ta wan

* 4:22 Ca pə Laataanooji 16.15. † 4:22 Ca pə Laataanooji 21.2. ‡ 4:23 Ca pə Laataanooji 17.16.

Š 4:27 Ca pə Esaaya 54.1.

anahan a tæke. Anga wan sɛ ɓile i pa 'am su doh ana bɛbay itɛbay. Sa saa pa tɛte cɛna, wan ana uwar sɛ pɛzugoy.* »³¹ Natiya kutok, mɛrak uno ahay, mɛnuko nɛ wan sɛ uwar a ɓile ata itɛbay, ɛna wan ana uwar aday winen ɓile itɛbay ata kutok.

5

Kɔ tɛren ɓile ahay bay

¹ Almasihu kɛ tɛmak nuko à ɓile ana Tawrita sɛ Yahuda ahay wa, anga aday dɛ tɛra ɓile ahay sabay. Gen mɛgala lele, kɛ viren anan cɛved anà dɔwan sa ma kwanay à ɓile sɛ awan inde sabay.

² Nen Pol na jak ikwen ayak aday nà, kak a nak ikwen dɔ ahay tɛ gɛɗak ikwen mɛdɛndalas cɛna, atay way ana Almasihu sa ga anga kwanay ata kɛ tɛrak way kɛriya awan. ³ Ni jak ikwen panan wa asa, kuwaya kɛ gɛɗak mɛdɛndalas cɛna, à gan bɛlaray anà zek anahan sɛ dɛfan apan anà 'am ana Tawrita ahay nɛ fok lele. ⁴ Kwanay dɔ sɛ bayak nɛ Mbɛrom i ca pikwen pa 'am anahan nɛ dɔ didek aya anga kɛ dɛfen anan apan anà Tawrita sɛ Yahuda ahay ata nà, kwanay tɛ Almasihu dukwen kɛ gɛzlen. Ki njiden sumor a Mbɛrom sa gak uko sabay. ⁵ Manay ite, mɛ dɛfan ide nà, anà luvon a Mbɛrom a saa tɛra manay dɔ didek aya tɛ didek ata kutok. Mbɛrom i ga matanan nà, anga mɛ dɛfak nga pɛ Yesu Almasihu coy. Wita nà, way a mi ba tɛ mɛgala sɛ Apasay a Mbɛrom ata awan. ⁶ Kak dɔwan a nɛ kɛ japak tɛ Yesu Almasihu cɛna, kwa à ga nɛ winen ma gad mɛdɛndalas awan, kwa à ga nɛ winen ma gad mɛdɛndalas a bay, kɛ tɛrak way kɛrtek awan. Way mɛduwen a cɛna, dɛfuko nga pɛ Yesu awan. Adaf nga a mɛnuko ata i varak uko mɛgala sɛ pɛlay dɔ a azar aya re.

⁷ A alay ata nà, ki gen ahay mɛgala lele. Sɛ gafak ikwen 'am sɛ pɛrahan azar anà didek ata nɛ wayaw? ⁸ Dɔwan a sa njak kwanay sa ga way matanan ata nà, Mbɛrom a sɛ ngamak ikwen pɛ cakay anahan ata bay asanaw? ⁹ Do ahay ta taa ja nà: «Wudah mɛnjɔk cɛna, a zlambar anan nuko nɛ fok.» ¹⁰ A ga upo dukwen ki bayiken nɛ kawa nen, anga mɛnuko a fok dɛ japay nɛ tɛ Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu. Na san zle re, dɔwan a sa njak kwanay ata nà, kwa à ga nɛ winen waya, Mbɛrom i gan sariya.

¹¹ Mɛrak uno ahay, nen nɛ ni ga wazo ta sa jan anà dɔ ahay nà, gɛduko mɛdɛndalas aday Mbɛrom i sa tɛma mɛnuko bay. Kak abay matanan nà, dɔ ahay ti bɛno mbiyed sabay, aday amac a Yesu sa mac pɛ dɛdom ata i cɛban atan sabay. ¹² Do sa njak kwanay sa ga way matanan ataya nà, u no nɛ suwan tɛ dɛdasl anan zek a tinen mɛzawal awan!

¹³ Mɛrak uno ahay, Mbɛrom a ngamak ikwen aday kɛ tɛren ɓile sɛ Tawrita ahay bay. ɛna a nan sa ja nà, hɛna ki mben apan sa ga way sɛ ubor si zek a kwanay ahay cukutok bay re. ɛna pɛlen zek ahay lele adɛka, aday gen anan mer su way i zek ahay re. ¹⁴ Nga sa 'am a sɛ japay anan Tawrita fok cɛna, hɛna: «Pɛlay anan dɔ sɛ cakay su doh anak kawa iken sɛ pɛlay anan nga anak ata awan.* » ¹⁵ ɛna, kak kwanay apan ki rɛcen zek ahay ta slan, kwanay apan ki pen zek ahay kawa way sɛ kibe ahay asa nà, gen anan ngatay i zek a kwanay bina, ki saa sɛdɛken zek ahay kutok.

Apasay Cɛncan a, tɛ mivel su dɔ zɛnzen awan

¹⁶ Na ja nà, Apasay Cɛncan a à lagay kwanay tɛ cɛved awan. Ki gen matanan cɛna, ki pɛrihen anan azar anà cɛved sɛ ubor si zek a kwanay ahay sabay. ¹⁷ Way ana ubor si zek su dɔ sa gan may cɛna, tɛ japay tɛ way mbala ana

* 4:30 Ca pɛ Laataanooji 21.10.

* 5:14 Ca pɛ Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

Apasay Cəncan a sa gan may ata bay. Way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata ite dukwen, tə zlangar tə way mbala ana ubor si zek su do sa gan may ataya bay re. Way ataya cew maya nə tə ngəle nga i zek ahay bay. Anga nan, kula ki gen anan way a kwanay sa gan may sa ga ataya bay. ¹⁸ Kak sə lagay kwanay nə, Apasay Cəncan a cəna, məgala ana Tawrita inde pikwen sabay.

¹⁹ Way ana ubor si zek sa gan may do ahay tã ga nə a san zek zle: vuwar, aján uho, aga mədigwed tə cəved ahay cara cara, ²⁰ ahəran nga anə pəra ahay, madan, anan ide i zek ahay, atəre, sərak, aga mivəl, abayakan way à nga anahan dəkdek, agəzla zek, 'am sə wan bahay, ²¹ ubor, avaway nga, agəsle lelibay aya awan, aday aga way mənjadak aya matanan bayak awan. Na jak ikwen panan wa à alay ata awan, həna ni mənahan ayak maza re: Do sa ga way matanan ataya nə, ti zla à bahay a Mbərom inde kulibay.

²² Əna way ana Apasay Cəncan a sa gan may à njahay à mivəl su do inde ataya nə, asan zek, ataslay mivəl, zay, munapanaw, lele, sumor, dıdek, ²³ anjahay səkəffe, aday agan nga anə zek. Tawrita nə, kə gafak anan 'am anə do sa ga way matanan ataya itəbay jiga awan. ²⁴ Do ana Almasihu Yesu ahay nə, tə gucek anan way sə ubor si zek lelibay ataya à nga wa, kawa tə darak atan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. ²⁵ Sə varak uko sifa nə, Apasay Cəncan awan. Kak matanan cukutok nə, lele saa lagay mənuko pə cəved dukwen, winen a re. ²⁶ Də həran nga anə zek bay, dā ga way sə cəban anə do a azar a bay, dā ga sərak pə do azar aya bay re.

6

Muko anan zek i zek ahay

¹ Mərak uno ahay, kə cinen anan anə dōwan a winen apan i ga ines cəna, kwanay aday Apasay a Mbərom a lavak ikwen nga ataya nə, men anan pə cəved lele awan asa, əna tə mivəl səkəffe awan. Əna gen anan nga anə zek a kwanay aya awan. Bay nə, ki sa slihen uda re. ² Men anan zek i zek ahay à dəcə a kwanay ahay inde. Kak ka sak i gen matanan cəna, ata kə dafen anan apan anə 'am a Almasihu a kutok.

³ Kak dōwan a kə bayakak nə winen do məduwen a aday winen do kəriya cəna, kə sapatak anan nga anahan. ⁴ Kuwaya à ca pə azla anahan awan aday. Kak winen lele nə, ata i taslay anan mivəl ti mer su way anahan a sa ga tə alay anahan awan, bina, anga a lavay anan mer su way anahan ta su do hinen ata bay. ⁵ Kuwaya à tihen nga nə, anə mer su way anahan a sa ga pa 'am a Mbərom, aday a fadan gugo ata awan. ⁶ Dōwan a winen apan i tətakan anan way anə do a Yesu ahay cəna, do a Yesu ataya tə gəzla anan way a tinen ahay fok tə dōwan ata awan.

⁷ Kə sapiten nga a kwanay ahay bay, dōwan sa mba apan sə gəsle anan tə Mbərom nə, ibay. Kuwaya i halan nga nə, anə way anahan a sa casl ata awan. ⁸ Kak a ga nə way sa zlan à nga i zek ahay dəkdek, i mac nə tə way ataya awan. Əna kak a ga nə way sa zlan à nga anə Apasay a Mbərom nə, i mac itəbay, əna Apasay a Mbərom i varan sifa sa ndav bay ata awan. ⁹ Kak matanan cukutok nə, pərahuko anan azar sa ga way lele aya awan, dā ya nga bay. Anga kak dā yak nga sa ga way a lele ataya bay cəna, à alay inde nə, dı saa njad anan way lele aya awan. ¹⁰ Anga nan, həna nə, alay a inde anga aday dā gan way lele aya anə do ahay fok, mə zakan a anə mərak a mənuko do sa daf nga pə Yesu Almasihu ahay ataya awan.

'Am mədakwidok aya awan

¹¹ Ònga, cen pə way uno a sə vindek ikwen ayak a anaya aday, nə vindek ayak nə bərzlozlo tə alay uno awan.

¹² Sa gak ikwen bəlaray sa gad mədəndalas nə, do sa gan may tã zlan à nga anà do ahay fok ataya awan. Ta ga matanan nə, anga aday tã njad dace anga sə dakay anan amac a Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata bay cəna coy.

¹³ Kwa tinen aya dukwen, tə dəfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay bay re. A nan atan nə kwanay kə gadən mədəndalas anga aday tã həran nga i zek anga kə bənen atan à 'am wa. ¹⁴ Nen ite nə, ni həran nga anà zek nə, si anga amac ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu pə dədom mə zləngad ata awan. Pi nen nə, way sə daliyugo a anan ataya fok tə tərak kawa way kəriya aya awan anga amac anahan. Nen a dukwen, nə tərak kawa do ma mac a pa 'am sə way sə daliyugo ahay re. ¹⁵ Kwa dowan a nə ma gad mədəndalas awan, kwa dowan a nə ma gad mədəndalas a itəbay, a ga awan ibay. Way sa mak uko zek cəna, təruko do wiya aya awan. ¹⁶ Do sə pərahan azar anà way uno sa ja ataya, aday do a Yesu ahay à wulen ana Isəra'ila ataya dukwen, Mbərom à varan atan zay anahan, aday tã gan i zek wa.

¹⁷ A ban pə həna anan wa cəna, dowan à sa bəno mbiyed tə awan sabay, anga vivay a pi zek uno həna ataya tə dakay anan nə nen do a Yesu coy.

¹⁸ Mərak uno ahay, Bahay a mənuko Yesu Almasihu à gak ikwen sumor anahan ite. Amen.

Derewel a Pol sə vinden ayak anà dō sə Efesus ahay Adakay way pə deftere a anan

A alay ata nà, Efesus winen wulen su doh mæduwen awan. Pol a dakan atan anan ayak anjahay su dō a Yesu ahay kə tərak à səkəffe inde pə kərtek a nà, lele anga way a Yesu sa ga anga dō ahay ata awan. Kwa á ga nə tinen Yahuda ahay, kwa á ga nə tinen Yahuda ahay itəbay, tə tərak kərtek anga sləmay a Yesu Almasihu. Asa Pol a dakan atan anan ayak way sə gəzla anan pi zek wa anjahay kwakwa à atahasl inde ata awan, tə anjahay wiya həna Apasay Cəncan a sa var ata awan. Matanan, Pol a dakan atan anan anjahay a wiya ata kutok.

Nga sa 'am ahay

Adazlan sa 'am ahay (1.1-23)

Almasihu winen apən i japay anan dō anahan ahay (2.1 - 3.21)

Anjahay su dō sə jiyjay ahay (4.1 - 6.24)

Aja 'am

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, dō maslan a Yesu Almasihu, Mbərom sə walay, kawa anahan a sa zlan à nga ata awan. Nə vindek ikwen ayak anà kwanay dō a Yesu ahay à Efesus ata awan, kwanay dō sa daf nga pə Yesu Almasihu ahay aday mə japay a tə winen awan, ata re. ² Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tá gak ikwen sumor aday tə varak ikwen zay a tinen.

Sumor a Mbərom sa gak uko tə alay ana Yesu Almasihu

³ Həruko anan nga à Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Anga 6a Mbərom a kə dafak puko alay sə bahay anahan tə way ahay cara cara, anga mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu. ⁴ Mbərom a walay nuko dō anahan ahay nà, kurre daliyugo a dukwen mə ndakay a fan bay. A walay mənuko nà, anga aday də təra dō anahan ma ga nga aya awan, aday də təra dō mənəna ines ahay pa 'am anahan a kutok. Mbərom nà, kə pəlak nuko wanahan, ⁵ kwa həna kabay, kə gak anan may sə təra mənuko wan si zek anahan aya, ti mer su way a Yesu Almasihu sa ga. Wita nà, way anahan a sa gan may ata awan, a zlan à nga nə matanan.

⁶ Mbərom a a ga matanan ata nà, anga aday də həran nga, anga sumor anahan a bayak a sa gak uko ata awan. A varak uko nə kəriya awan, anga mənuko mə japay aya tə wan anahan ləliwe ata awan. ⁷ Winen kə bəmbadək ahay mənuko à alay a Fakalaw wa, tə mez anahan, aday kə pəsek uko anan ines ahay. Natiya, mənuko mə japay aya tə winen. Mbərom a kak uko anan ahay sumor anahan lele mæduwen ata nà, matanan. ⁸ Winen kə gak uko sumor bayak a ta sə təra mənuko dō kəlire* aya aday dō ma san way aya kutok. ⁹ Natiya, a dəkak uko anan way anahan a abay mi dər a kwakwa ata awan. Way a mi dər a, way a Mbərom sa gan may sa ga ata nà, a kay anan ahay uho tə Yesu Almasihu. ¹⁰ Way ata nà, alay a kə slak cəna i halan nga anà way ahay fok ù vo su dō kərtek, way sə bagəbaga mburom ahay, tə way

* 1:8 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

sə daliyugo aya tæke fok. Aday Yesu Almasihu a kærtek i tæra bahay a pa nga sə way ataya fok.

¹¹ Mænuko nà, də njadək magwagway sə sifa mbala ana Mbərom a sə lavay a zek kurre ata, anga mænuko mə japay a tə Yesu Almasihu. A walay mænuko nà, kurre, anga kà zlak anan à nga, anà winen awan. Mbərom a varak uko magwagway ata nà, anga a ga way ahay fok nà, kawa sa zlan à nga, ¹² aday dō ahay tē həran nga anà mazlaḅ anahan anga mænuko. Manay nà, dō sa lah sa ba Yesu Almasihu ataya awan. ¹³ Kwanay ite dukwen, kə jipen tə Yesu à alay a kə slənen ləbara sa 'am dīdek awan, ləbara mugom a mbala anà Mbərom sa tam anan dō ahay ata awan. Anga kwanay kə dəfen nga pə Almasihu tə mivəl kærtek a nà, Mbərom dukwen a varak ikwen Apasay anahan Cəncan a kawa anahan a sə zlapay anan ata awan. Matanan, a dəkay anan nə kwanay dō anahan ahay. ¹⁴ Apasay anahan a sə varak uko kurre ata nà, a dəkak uko anan dī i njad anan way a Mbərom a sə lavak uko anan zek à bahay anahan inde zanaka ata awan.

Pol a ga amboh anga dō sə Efesus ahay

¹⁵ Anga nan kutok, nə ngəran anà Mbərom bayak a, anga kwanay. Bina nə slənek, kwanay apan ki dəfen nga pə Yesu Almasihu Bahay a mænuko hwiya, aday nə sləne dukwen, asan zek a kwanay inde bayak a anga dō a Yesu ahay re. ¹⁶ Matanan, nen apan ni gan amboh à Mbərom anga kwanay cana, nə mbədək anan à nga wa sə ngəran anga kwanay bay re. ¹⁷ Nen apan ni gan amboh anà Mbərom Bəbay a Bahay a mænuko Yesu Almasihu, winen dō sə mazlaḅ, anga aday à varak ikwen kəlire, à kak ikwen zek, aday kə sənən anan acəkan. ¹⁸ Nen apan ni gan amboh asa re, anga aday à cədək ikwen anan abayak nga sa san magwagway anahan a sə ngamak ikwen apan ata awan. Aday kə sənən, magwagway a kwanay a saa njad ata nà, way lele a sə zalay way ahay fok, i varak ikwen anan. Ki njiden anan pə kærtek a tu dō a Yesu azar aya fok.

¹⁹ Na ga amboh asa re nà, anga aday kə sənən anan məgala anahan. Tə məgala ata nà, i mak uko zek anà mænuko, dō sa daf apan nga ahay. Mbərom a kay anan ahay məgala anahan ata uho nà, ²⁰ ta sə slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məke wa, aday ta sə varan man sə njahay sə mazlaḅ pə cakay anahan à mburom ata awan. ²¹ A man ata kutok, Yesu a lavan nga anà naslay a Mbərom ahay fok, tə bahay a tinen aya tæke fok, tatə məgala sə way ahay fok, tə mazlaḅ a tinen aya tæke fok re. Sləmay anahan a ndar à man ata nà, zal sləmay ahay fok, kwa həna, kwa pə uho sa nay ata dukwen, sləmay saa zalay anahan nà, ibay re. ²² Mbərom kə varak anan anan way ahay fok à alay anahan inde, natiya Mbərom a daf anan bahay a pa nga sə way ahay fok, aday bahay a pa nga su dō anahan ahay re. ²³ Dō anahan ataya nà, tə tərak zek ana Almasihu awan, aday sə njahay í zek anahan ata inde nà, winen, kawa anahan sə njahay à kwa ma inde anaw ata fok, aday kwa aha fok ata re.

2

Sumor a Mbərom sə varan sifa anà dō ahay

¹ A alay ata nà, kwanay kawa dō ma mac aya pa 'am a Mbərom, anga ki gen ahay way lelibay aya awan, kwanay dō mi nes aya re. ² Kə pərihen anan ahay azar nà, anà cəved su dō sə daliyugo ahay. Kə dəfen anan ahay apan anà bahay sə apasay lelibay aya awan, winen sa ga bahay pa nga sə apasay ahay à wulen ana atə bagəbaga mburom tə daliyugo ata awan. Sa gə mer su way həna à wulen ana dō sə dəfan apan anà Mbərom bay ataya dukwen,

apasay a lelibay ata re. ³ A alay ata nà, mənuko a fok dukwen da gak ahay way lelibay aya kawa do ataya re, da pərahak anan ahay azar anà ubor si zek a nuko ahay. Da gay ahay nə way sa zlan à nga anà abayak nga a mənuko ahay dəkdek. Anga mer su way a mənuko ma gay a lelibay ataya nà, abay Mbərom i ga puko mivel kawa anahan sa ga pu do a azar ataya fok re.

⁴ Əna cəkəbay matanan bay, adəka nà, mənuko da gak anan i zek wa anà Mbərom, kə pəlak nuko cəvedəbay. ⁵ Kwa abay mənuko kawa do ma mac aya anga ines a mənuko ahay dəp nà, kə varak uko sifa wiya awan. A sifa ata inde nà, mənuko mə japay a tə Yesu Almasihu. A tam kwanay nə ta 'am kəriya awan, anga sumor anahan. ⁶ Mbərom a kə slabakak nuko à amac wa pə kərtek a tə Yesu Almasihu awan, anga mənuko mə japay a tə winen. A varak uko man sə njahay à mburom pə cakay anahan pə kərtek a tə Yesu Almasihu. ⁷ Mbərom a gak uko sumor ata tə alay ana Yesu Almasihu nà, sə dakay anan pa sə viyviya a nə, sumor anahan a zalay way ahay fok. ⁸ Mbərom a tam kwanay nà, ta 'am kəriya awan, anga kə dəfen nga pə winen, bina anga lele sə awan a kwanay a inde ata bay. A gak ikwen sumor ata ⁹ pi mer su way a kwanay lele aya bay nà, angamaw? A ga nà, anga aday dowan à sa njad sə zlapay anan bay fok. ¹⁰ Mbərom a ga matana aday nà, anga mənuko aya dukwen, mer su way anahan aya awan. A təra mənuko do wiya aya nə tə alay a Yesu Almasihu, anga aday dá njad sa ga mer su way lele aya kutok. Mer su way a lele ataya nà, Mbərom a a lavay anan zek nà, kurre, anga aday dá njad sa ga atan.

Də tərak zek kərtek a tə Yesu Almasihu

¹¹ Əna bayiken pə anjahay a kwanay à alay ata aday. Kwanay nà, Yahuda ahay bay, kwanay do su kon azar aya awan. Yahuda ahay ta ca pikwen nà, kwanay ma gad mədəndalas aya itəbay. Anga ta jan anà nga a tinen nà, tinen do ma gad mədəndalas aya awan. Cəkəbay aday agad mədəndalas a tinen ata nə sə sluwed si zek dəkdek. ¹² Matanan, na jəka bayiken pə anjahay a kwanay a à alay ata aday nà, anga à alay ata nə kwanay do dərən dərən aya pi zek wa tə Almasihu. Kwanay mədurlon aya à wulen sə Isəra'ila ahay inde. Mbərom a ban 'am ta sə zlapan anan tə way anà Isəra'ila ataya nà, kwanay uda ibay. Awan a a kwanay a inde ite kə dəfen anan ahay ide nà, ibay. Bina kwanay mə njahay aya pə daliyugo, aday kə sənən Mbərom bay re. ¹³ A alay ata nà, kwanay abay dərən pi zek wa tə Mbərom, əna həna kutok nə kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu, anga kə mbədək anan mez anahan. Həna kwanay bəse tə Mbərom kutok.

¹⁴ Həna nà, Almasihu kə varak uko zay anà mənuko a fok, anga tə amac anahan nà, kə mbəzlak a wa jal sə sədək a sə gəzla Yahuda ahay pi zek wa tə zahav a azar aya ata awan. Winen nà, zay a həna a mamasl a nuko inde ata kutok. ¹⁵ Aday a mbazl anan wa məgala ana Tawrita pi zek ta nga sa 'am anahan aya awan. Matanan, a japay anan Yahuda ahay pi zek tə zahav azar aya, a təra atan kərtek kutok. Tə tərak zahav wiya awan anga ajapay a tinen tə Yesu Almasihu, a zlah anan məlmal a tinen, tə njadək zay à wulen a tinen. ¹⁶ Anahan sa mac pə dədom mə zləngad ata nà, kə zəbək anan ana ide à wulen a tinen wa, a japay anan zahav ataya, tə təra zahav kərtek, aday a zlah anan məlmal ana zahav ataya tatə Mbərom a kutok. ¹⁷ A nay ahay pə daliyugo nà, sə dakay anan nə zay inde anga manay Yahuda ahay, do a bəse tə Mbərom aday awan, aday zay inde anga kwanay do su kon aya azar a, kwanay abay dərən tə Mbərom ataya re. ¹⁸ Anga winen kutok, na wa mənuko a fok di mba apan sə hədek pə cakay a Mbərom Bəbay a mənuko tə gədan sə Apasay Cəncan a kərtek a ata awan.

¹⁹ Anga nan kutok, kwanay kə tərən mbəlok ahay kabay mədurlon ahay sabay. Kwanay à gulom su doh a Mbərom inde kawa do a Yesu azar aya re. Kwanay wan sə agay ahay kutok. ²⁰ Anga nan re, kə tərən kon aya həna mi dezl aya à dədon su doh a Mbərom inde ataya awan. Doh ata nà, saray anahan ma pak a dukwen tu do maslan a Yesu ahay aday tu do maja'am a Mbərom ahay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sə təra kon sə mide awan. ²¹ Anga winen a kutok, a mbazl bay, a tavay lele, aday winen apan i jubay, i təra doh sə mazlaḅ a Mbərom cəncan awan, aday Bahay Mbərom i njahay uda awan. ²² Kwanay nà, mə japay aya tə winen. Anga nan, kwanay nà, kon a mə baslay aya i zled su doh ata inde, aday Apasay a Mbərom i njahay ù doh ata inde kutok.

3

Mer su way a Pol sa ga anga do su kon azar aya awan

¹ Anga nan kutok, nen Pol do si mer su way ana Yesu Almasihu, nen à dangay həna nà, anga kwanay do su kon azar aya awan. ² Ba kə slənen anan coy asanaw, Mbərom kə varak uno mer su way sə dəkak ikwen anan sumor anahan ma ga awan anga kwanay. ³ Mbərom kə təḅak uno anan ide pə way anahan abay mi der a ata awan. Həna, na jak ikwen ayak panan mənjoek. ⁴ Kwanay apan ki jingen 'am uno a anan nà, ki i sənən ide uno kə təḅak sa san way a Mbərom a mi der a pə Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Kwakwa ta nà, Mbərom kə kak atan anan ahay uho anà do ahay bay. Əna həna kutok, tə alay ana Apasay Cəncan awan, kə kak anan ahay uho lele anà do maslan anahan cəncan aya awan, aday anà do maja'am anahan ahay re. ⁶ Way a abay mi der ata nà, həna kutok: Way a Mbərom a sə zlapan anan abay ana Yahuda ahay dəkdek ata nà, kwanay do su kon azar aya dukwen ki njiden anan ite re. Kwanay tə Yahuda ahay kə tərən nə zahav kərtek. Aday way a Mbərom sə zlapay anan i varan anà do a Yesu Almasihu ahay ata nà, i varak ikwen anan re. Way ataya fok, kə njiden atan nà, anga kə dafen nga pə ləbara mugom awan.

⁷ Mbərom kə gak uno sumor, ta sə vuro mer su way anahan sə dakan atan anan ləbara mugom ata anà do ahay tə məgala anahan. ⁸ Nen nà, do ma va alay i zek a à wulen su do a Yesu ahay inde fok. Tə winen ata təkə dukwen Mbərom kə gak uno sumor sə vuro mer su way sə dakan anan anà do sə pəra ahay, zlıle sə way a lele aya à Yesu Almasihu inde ata awan. Zlıle sə way ata nà, məduwen awan, dowan i mba apan sa ndav anan wa sa san anan bay. ⁹ Mbərom kə gak uno sumor asa, sa kay anan ahay à jıjıy anahan inde nà, way a mi der ata i ga zek nə kəkəməw. Mbərom do sə ndakay way ahay fok ata, a der anan way ata kurre. ¹⁰ Əna həna nà, Mbərom kə kak anan ahay way a mi der ata tə alay ana do a Yesu ahay, anga aday maslay a Mbərom ahay tə bahay a tinen ahay à bagəbaga mburom inde ata, tə san kəlire a Mbərom inde pə way ahay fok. ¹¹ Mbərom a ga anan. Aday a ga anan way ata tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. ¹² Natiya awan, mənuko mə japay a tə Yesu Almasihu, aday da daf nga pə winen re. Anga nan, dı mba apan sə hədek pə cakay a Mbərom mənjoəna ajəjar kutok. ¹³ Nen apan ni gak ikwen amboh, mbac à saa slahay pikwen wa anga dəcə uno ahay sa ga anga kwanay ata bay. Dəcə uno ataya tə gəḅak ikwen ahay adəka nà, ataslay mivəl, anga dəcə ataya ti mak ikwen zek bayak awan.

Asan zek ana Yesu Almasihu anga mənuko

¹⁴ Anga nan kutok, həna nen apan ni gan amboh anà Mbərom Bəbay a mənuko anga kwanay tə mivəl kərtek awan. ¹⁵ Zahav su do anahan ahay fok,

kwa à bagəbaga mburom, kwa pə daliyugo, Mbərom winen bəbay a tinen fok. ¹⁶ Nen apan ni gan amboh nà, anga aday Apasay anahan à varak ikwen mägala à mível a kwanay inde sə pərahan azar anà cəved anahan. Anga winen bahay sə mazla6, mägala inde apan. ¹⁷ Na gan amboh dukwen, aday Yesu Almasihu à njahay à mível a kwanay inde sə coy anga kə dəfen apan nga. Na gan amboh asa nà, anga aday kə sənən zek ahay à asan zek a Mbərom inde. Ki gen matanan nà, ki tərən dō mägala aya awan, kawa dādazl sə way ma ha sləlay a lele ata awan, aday kawa doh ma pak saray a lele ata re. ¹⁸ Matanan, kwanay tu dō a Yesu ahay fok ki njiden mägala sa san asan zek ana Almasihu anga mənuko. Kwa aha, kwa siwa, kwa kəkəma fok, asan zek anahan nà, inde tə mənuko hwiya. ¹⁹ Na gan amboh asa re, anga aday kə sənən asan zek ana Almasihu, way a sə zalak uko mägala sa san anan cərah ata awan. Ata nà, Mbərom i rah kwanay tə way a ma rah aya à winen inde ata awan.

²⁰ Mbərom a, dō sa mba pə way ahay fok ata, i ga way zal mbala anà mənuko sa mba apan sə bayak, kabay sə cəce panan ataya awan. I ga nə tə mägala anahan a sa ga mer su way a à mível a nuko inde ata re. ²¹ Həruko anan nga, anga mer su way anahan a ma ga məduwen ataya à wulen su dō anahan ahay inde tə alay ana Almasihu Yesu ata awan. Həruko anan nga pa sə viyviya awan. Amen!

4

Təruko zek kərtek

¹ Natiya awan, həna nen à dangay nà, anga nen dō si mer su way ana Yesu Almasihu. Anga nan, u no sa jak ikwen ayak həna nà, azla a kwanay à ga nə kawa tədə ana dō a Mbərom mə ngamay aya ata acəkan. ² Kawa sa ja nà, nihen a nga a kwanay à məndak səver. Tərən dō səkəffe aya awan, dō sə munapanaw ahay, aday səmen anan anà way ahay à wulen a kwanay inde tə asan zek awan. ³ Rəzlen anan à nga wa, anga aday ajapay ana Apasay a Mbərom sə varak uko ata à nes bay. Zay à tərak ikwen liber sə jəpay kwanay awan. ⁴ Dō a Yesu ahay nà, tə tərak zek ana Almasihu a kərtek, aday zek ata dukwen kərtektəkke coy. Apasay Cəncan a dukwen, winen kərtektəkke. Way a Mbərom a sə ngamak ikwen apan ata dukwen aday kə dəfen anan ide ata nà, winen kərtektəkke re. ⁵ Bahay a mənuko a dukwen kərtektəkke, adaf nga a mənuko pə Mbərom dukwen kərtek a re. Aday baptisma a mənuko sa ga ata dukwen, kərtek a re. ⁶ Də həran nga dukwen anà Mbərom a kərtek a ata awan, winen Bəbay sə dō ahay fok. Winen Bahay a pa nga sə dō ahay fok. Winen apan i ga mer su way tə dō ahay fok, aday winen mə njahay a à dō ahay inde fok re.

⁷ Mənuko fok də njadək mägala sa ga mer su way kawa sa zlan à nga anà Almasihu, dowan a sə varak uko anan ata awan. ⁸ Anga nan, 6a mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde kwakwa nà, natiya:

«À alay anahan sa ján way anahan à mburom ata nà,
 a mbasay pu dō manide anahan ahay,
 a ra anan dō ma ban ataya à alay,
 aday a varan mägala anà dō ahay kutok.*»

⁹ Aday 'am a «a ján way anahan à mburom» ata, a nan sa ja nə maw? Kawa sa ja nà, 6a kə dazak ahay kurre pə daliyugo dezl à məke. ¹⁰ Aday dowan a sə dazay ahay à mburom wa pə daliyugo ata nà, winen dowan a sa ján way

* 4:8 Ca pə Jabuura 68.19.

anahan kwa à bagəbaga mburom anga aday á rah anan wa way ahay fok kutok.

¹¹ Aday sə gəzlan məgala si mer su way anà dō ahay fok dukwen, winen awan. A varan anà dō azar aya awan, məgala sə tēra dō maslan ahay, anà dō hinen ahay, məgala sə tēra dō maja'am a Mbərom ahay, anà dō hinen ahay, məgala sə dakan anan ləbara mugom a anà dō ahay, aday anà dō azar aya ite, məgala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay ta sə tətakan atan anan way anà dō ahay re. ¹² A gəzla məgala ata matanan ata nà, anga aday dō ataya tã man zek anà dō a Yesu azar aya fok sa ga mer su way a Mbərom. Ata dō a Yesu ahay, kawa sa ja nà, zek ana Almasihu awan, i zla pa 'am pa 'am, ¹³ hus mənuko a fok dī tēra dō mə japay aya pə kərtek a à cəved sa daf nga pə Yesu Wan a Mbərom, aday sa san winen a kutok re. Ata dī tēra dō a ma san nga aya awan, aday anjahay a mənuko jiga i tēra kərtek a tē ana Almasihu a kutok.

¹⁴ A alay ata nà, dī tēra kawa gwaslay ahay sabay. Aday atətak way mungwalay aya i mba apan sa bal mənuko kawa kwalalan, aday mad sa ga anan alay pa nga sə a'am ata sabay re. Dō sə wurwer ahay ti mba apan sə dursak uko nga sabay re. ¹⁵ Əna sənuko zek ahay, juko anan dīdek sa 'am a Mbərom anà zek ahay adəka. Matanan, mənuko apan dī tēra dō mə jəra aya kawa Almasihu awan, winen pa nga a nuko fok. ¹⁶ Mənuko nà, zek ana Almasihu. Sə japay anan hawal si zek ahay pə kərtek a nà, winen awan. Dī ga a minje ti zek su dō nà, anga hawal si zek ahay fok ta ga mer su way nə pə kərtek awan. Ata zek dukwen i har lele. Matanan re, dō ana Almasihu ahay tə pəlak zek ahay nà, ti har pə cəved a Mbərom fok lele.

Anjahay wiya awan, anga mənuko mə japay aya tə Almasihu

¹⁷ Natiya həna 'am a inde məduwen a nen apan ni jak ikwen anan ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko. U no nà, gen anan nga anà 'am a anan lele: Kà sa pərihen anan azar anà azla su dō sə pəra ahay bay, anga abayak nga a tinen a nà, pə way kariya aya awan. ¹⁸ Abayak nga a tinen a nà, i idə zanzen a inde. Tinen ta san pa 'am sə sifa a Mbərom sa var ata bay, anga asəder a tinen pa 'am anahan. ¹⁹ Waray a gan atan sa ga mer su way lelibay aya bay jiga awan. Ta var anan nga a tinen sa ga nà, way sə ubor si zek a tinen ahay dəkdek, aday tə parahan anan azar dukwen anà way sə mivəl a tinen ma ga waray aya dəkdek re.

²⁰ Əna kwanay nà, kə tətiken pə Almasihu wa nà, anjahay matana ata bay. ²¹ Na san zle, kə slənən anan ləbara anahan, kə təmihen anan re. Aday tə tətakak ikwen anan way dīdek aya awan, way dīdek aya mbala ana Yesu Almasihu. ²² Tə dəkak ikwen anan nà, sə mbəsak anjahay a kwanay a sə kwakwa lelibay ataya awan. Anga anjahay a kwanay sə kwakwa ata nà, kə nəsək a mivəl a kwanay anga ubor si zek sa njak kwanay ahay. ²³ Həna nà, mbəsiken anan abayak nga a kwanay ahay, anga aday Apasay a Mbərom á mbəfahak ikwen anan mivəl. ²⁴ Pərihen anan azar anà azla wiya awan, anga Mbərom a kə tərak kwanay dō wiya aya ma ga minje aya tə winen awan, anga aday kə tənən dō dīdek aya, dō sa ga way tə cəved aya awan, dō cəncan aya re.

²⁵ Anga nan kutok, həna nà, kə gəden mungwalay sabay. Jen anan i zek ahay nà, 'am dīdek awan, anga mənuko də japak pi zek kərtek awan. ²⁶ Way kə cəbak ikwen nà, kà sa gen mivəl aday sa ga way lelibay aya bay. Pac i sa slahay ù doh nà, way a sə cəbak ikwen ata nà, á ndalay. ²⁷ Bina kà sa mbiken anan cəved anà Fakalaw sa ga mer su way a kwanay inde bay. ²⁸ Kak dō sə akar inde a wulen a kwanay nà, á mbəsak akar nə səfek. A rəzlan à nga wa sa ga adəka nà, mer su way lele awan. Ata i njad anan way, aday winen dukwen i mba apan sa man zek anà dō aday way a kəcan atan ataya ite. ²⁹ Kə nəsən

anan 'am anà zek ahay bay. Jen anan ì zek ahay nà, 'am lele aya, tæde sa man zek anà dō sa pak sləmay ahay. ³⁰Way sə cəban anà Apasay a Mbərom Cəncan ata nà, kà si gen bay, anga Mbərom a ga pikwen vivay anahan sə dakay anan kwanay dō anahan ahay nə tə winen awan. I sa tam kwanay pa sə viyviya dukwen, tə winen a re. ³¹Kà dəfen 'am ahay pə mivel bay. Awan á sa cəbak ikwen bay. Kì gen mugo bay re. Kà sa ngrzen pi zek ahay bay, aday kà sa gənihen anan ì zek ahay bay re. Aday kà si gen anan sədæk ì zek ahay sabay jiga awan. ³²Matana awan, gen anà zek ahay adəka nà, way sumor aya awan. Sənen zek ahay re, aday pəsən anan anan ines ì zek ahay, kawa ana Mbərom a sə pəsek ikwen anan anga Yesu Almasihu ata awan.

5

Anjahay à jiyjay a Mbərom inde

¹Kwanay nà, wan a Mbərom ahay, aday a pəlay kwanay re ata awan. Anga nan, sumor a nà, anjahay a kwanay á ga minje tə ana Mbərom awan. ²Gen asan zek kwa siwa siwa fok, kawa ana Yesu Almasihu a sə pəlay mənuko ta sa mac anga mənuko ata awan. A var anan sifa anahan kawa way ma gad dongo awan, mə varan a anà Mbərom, aday a zlan à nga à Mbərom re ata awan.

³Həna nà, kwanay kə taren dō a Yesu ahay coy. Anga nan, way lelibay aya kawa adah uho, way ma ga waray azar aya awan, awahay ubor pə way sə dō ahay fok nà, dowan á sa slaf sləmay a á wulen a kwanay inde kwa mənjęck bay. ⁴Aday asa, dowan á sa nes 'am bay, dowan á sa cəcap 'am bay, aday dowan á sa kəlap 'am lelibay aya kəriya bay re. Sumor a nà, miresl a kwanay ahay tə ngrən anà Mbərom adəka. ⁵Kə sənen apan zle, dō sa dah uho ahay, tu dō sa ga way ma ga waray ataya fok nà, ti njad sə njahay à bahay ana atə Almasihu tə Mbərom inde bay. Dō sə wahay ubor pə way sə dō ahay ahay dukwen, ti canan pə ide wa anà bahay a Mbərom bay jiga re. Anga way a tinen a sə wahay apan ubor ata a zlan atan à nga zal zek a Mbərom awan, tə dəfan apan nə kawa way sə pəra a tinen.

⁶Anga nan, kà sa bənen anan à 'am wa anà dō sa njak kwanay ta 'am sə mindel ahay ata bay. Bina Mbərom a ga mivel pu dō sa ngam sə təma 'am anahan bay ataya nà, anga jəba sə way a tinen a sa ga sə mindel ataya awan.

⁷Matana kutok, jəba su dō ataya nà, kà sa jipen tə tinen a bay jiga awan. ⁸A alay ata nà, kwanay ì ide zənzen a inde. Əna həna kwanay ì ide jiyjay a inde, anga ajapay a kwanay tə Bahay a mənuko Yesu. Anga nan, anjahay a kwanay á təra nà, anjahay su dō sə ide jiyjay ahay kutok. ⁹Na ja matana ata nà, anga way sumor aya awan, tə way lele aya pa 'am a Mbərom, aday tə way didək aya fok, ta nay ahay nə ì ide jiyjay ata wa. ¹⁰Gen anan may sa san nə way sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan. ¹¹Kà sa jipen tu dō sa ga way sə ide zənzen ataya bay jiga awan. Anga way a tinen a sa ga ataya nə, way kəriya aya vərre. Sumor a nà, ten patan Mbərom adəka. ¹²Anga way a tinen a sa ga ataya nà, kwa sə sləfan sləmay dukwen, dī ngam bay, anga way ataya nə ma ga waray aya tə mindel. ¹³Bina kak dā tak patan Mbərom nà, way a tinen a ma ga lelibay ataya ti kay uho à jiyjay a inde. ¹⁴Bina way ma kay a uho nà, ide jiyjay ì ca anan uho. Anga nan, dā wa:

«iken dō ma njak ahan awan, pədek bidaw?

Slabak à amac wa, aday Almasihu ì kak anan jiyjay anahan kutok.»

¹⁵Anga nan kutok, sənen pə guter anga anjahay a kwanay á sa ga kawa ana dō sa san awan bay ataya bay, əna kawa su dō ma san way aya awan.

¹⁶Kà sa nəsen anan alay a kəriya a bay. Gen nə mer su way lele aya kwa siwa

fok, anga alay a hōna nuko uda ata nà, lelibay awan. ¹⁷ Matanan, kâ sa taren dō mindel aya bay, əna sənən way a Mbərom sa gan may kī gen ataya awan. ¹⁸ Kâ sa wiwen nga tə mahay bay, anga ki i nəsən anan sifa a kwanay. Suwan Apasay a Mbərom â rah à mivél a kwanay inde. ¹⁹ Gen ara sa man zek i zek ahay à wulen a kwanay inde, tə ara sə zambad anan Mbərom, tə ara sə haran nga anà Mbərom, aday tə ara kawa ana Apasay a Mbərom a sə tətakak ikwen anan ataya fok. Həren anan nga anà Bahay a mənuko. Gen anan ara tə mivél kartek awan. ²⁰ Ngəren anan anà Bəbay Mbərom kwa pa ma fok, kwa siwa fok, tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

Anjahay a mungol tə uwar à gulom su doh inde

²¹ Dəfen anan apan i zek ahay à wulen a kwanay inde lele, anga kwanay dō sə dəfan apan anà Almasihu ahay.

²² Kwanay uwar ahay, dəfen anan apan anà mbaz a kwanay ahay lele. Matanan i dakay anan kwanay kə dəfen anan apan anà Almasihu. ²³ Anga mbaz a lavan nga anà uwar, kawa Almasihu winen apan i lavan nga anà dō anahan ahay ata awan. Pu dō ana Almasihu ahay nà, winen nə nga awan. Dō anahan ataya nə tə tərak zek anahan awan, aday i tam atan. ²⁴ Natiya kutok, kwanay uwar ahay, dəfen anan apan à mbaz a kwanay ahay à kwa ma inde anaw fok, kawa dō ana Yesu Almasihu ahay sə dəfan apan ata re.

²⁵ Kwanay mungol ahay ite, pəlen anan uwar a kwanay ahay kawa ana Almasihu sə pəlay anan dō anahan ahay ata awan. Almasihu nà, a pəlay anan dō anahan ahay, kə varak anan sifa anahan anga tinen. ²⁶ A var anan sifa anahan anga aday dō anahan ataya tə təra cəncan aya awan. Kə banak atan tə a'am aday ta 'am anahan. Kə banak atan anga aday tə təra cəncan aya pa 'am a Mbərom. ²⁷ Ata nà, ti tavay pa 'am a Mbərom nà, tə mazlaə awan, tinen mənəna ines. Kwa way lelibay a sa nes atan dukwen, â ga inde patan ibay re. Dō anahan ahay adəka nà, tə tərak cəncan aya awan, tinen mənəna mungok ahay kutok. ²⁸ Matana kutok ite re, mungol à pəlay anan uwar anahan kawa winen sə pəlay anan zek anahan ata awan. Dō kə pəlak anan uwar anahan nà, wita a pəlay nə zek anahan awan. ²⁹ Tə dīdek a nà, dōwan kula kà nak anan idē i zek anahan nə ibay. Adəka nà, i ba anan zek anahan lele ta sə varan way sa pa anà zek. Yesu Almasihu winen apan i gan nga anà dō anahan ahay nà, matana kutok. ³⁰ Anga mənuko fok də tərak hawal si zek anahan aya awan. ³¹ Deftere a Mbərom a ja nà: «Anga nan, dō mungol a i mbasak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədek pə cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.* » ³² 'Am a Deftere sa ja ata nà, way məduwen a mi dər a uda awan. Əna pi nen nə Deftere a ja 'am a anan nà, pə Almasihu tu dō anahan ahay. ³³ Aya əna, 'am ata hōna ma ja dukwen anga kwanay re. Matana hōna, kuwaya â pəlay anan uwar anahan kawa winen sə pəlay anan zek anahan ata awan. Aday uwar dukwen â dəfan apan anà mbaz anahan lele re.

6

Gwaslay ahay tə bəbay a tinen ahay

¹ Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à 'am wa anà bəbay a kwanay ahay tə may a kwanay ahay, kawa ana Bahay a mənuko sa gan may ata awan. Wita nà, way aday təde a zla apan dō a Yesu ahay tə ga anan ata awan. ² 'Am a Mbərom a ja nà: «Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak.* » Wita nà, nga sa

* 5:31 Ca pə Laataanooji 2.24.

* 6:2 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16.

'am mama'am a mbala a Mbərom sa var ta sə zlapak uko apan tə way inde ata awan. ³ 'Am anahan a sə zlapak uko anan ata nà, natiya: «Kak kə dəfak atan apan nà, ngama i tərak, ki ga zile pə dāliyugo.» ⁴ Kwanay bəbay ahay ite, ká si gen way sə cəban anà gwaslay a kwanay ahay bay, əna jen atan pə akəta, aday tətiken atan anan way nà, kawa sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan.

Bile ahay tə bahay a tinen ahay

⁵ Kwanay bile ahay, dəfen anan apan anà bahay a kwanay ahay həna pə dāliyugo ata awan, bənen atan à 'am wa tə ajəjar a kosl kosl jiga awan, kawa kə dəfen anan apan nə anà zek ana Almasihu awan. ⁶ Dəfen atan apan wanahan anga sa jəka ti dəfak ikwen ide ata bay, kabay anga sa zlan atan à nga ata bay. Əna gen mer su way a kwanay nà, anga sa zlan à nga à Mbərom aday tə mivəl kərtek aya awan, anga kwanay nə bile ana Almasihu ahay. ⁷ Gen mer su way nà, tə ataslay mivəl a, kawa ki gen anan mer su way nə anà Bahay a mənuko, bina anà dō zənzen a bay. ⁸ Sənen apan lele: Kwa iken bile, kwa iken bile bay fok nà, ka gak mer su way lele aya cəna, Bahay a mənuko i varak apan magwagway anahan a way anahan.

⁹ Kwanay bahay ahay ite, gen anan nga anà bile a kwanay ahay tə cəved awan. Mbəsiken 'am sə kətəbar atan à alay wa re. Anga kə sənen apan zle, kwanay tə tinen a take fok nà, dō sə lavak ikwen nga inde kərtek à mburom. Winen nà, a ca pikwen fok hərro à alay kərtek a wa.

Way sə alay su dō a Yesu ahay

¹⁰ Həna kutok nà, tərən dō gədan aya njənnjan, mə tavay aya lele tə məgala ana Bahay a mənuko. ¹¹ Təmihen way sə alay a Mbərom sə varak ikwen ataya à alay inde, anga aday sə tavan pa 'am anà wurwer ana Fakalaw. ¹² Anga vərəm a nuko saa ga ata nà, dī ga nə tu dō zənzen aya bay. Dī ga vərəm ata nà, tə apasay lelibay aya aday tə bahay a tinen aya take re. Tinen tə lavan nga anà dāliyugo a anan həna mi nes ata awan. Aday vərəm a mənuko asa nà, tə way lelibay aya à wulen ata ana bagəbaga mburom tə dāliyugo ata awan. ¹³ Anga nan kutok, ren way sə alay a Mbərom sə varak ikwen ata à alay inde, anga luvon a manide ata kə nak ahay pikwen sa naa pa kwanay. Tərən pa 'am nà, dō mungol aya awan. Husen anan vərəm a kwanay, ki men anan wa bay jiga awan. ¹⁴ Matanan, həna nà, liven zek, tiven nà, mungol mungol a kutok. Didek a Mbərom i təra kawa zana ma ban a à zar kutov dərkat ata kutok. Way lele aya pa 'am a Mbərom ti tərak ikwen kawa palalam sə njamde pə dəginəgine. ¹⁵ Alavay zek a kwanay sə dəkay anan ləbara mugom a sə varan zay anà dō ahay fok ata i tərak ikwen kawa təkarak à saray a kwanay ahay inde. ¹⁶ Kwa siwa fok, dəfen nga pə Yesu tə mivəl kərtek awan. Ata i tərak ikwen mbaray sə kəcaw pikwen wa gadam ana Fakalaw sə mbalay kwanay ataya awan. Kwa gadam ataya tinen tə uko aya dəp nà, mbaray ata i mbacay anan. ¹⁷ Mbərom kə təmək kwanay. Dəfen apan nga aday i tərak ikwen dugwala à nga a kwanay inde. Bənen anan 'Am a Mbərom nə lele, i tərak ikwen kawa maslalam ana Apasay sə varak ikwen ata awan.

¹⁸ Gen anan amboh à Mbərom tə mivəl kərtek a kwa siwa siwa fok, kawa ana Apasay anahan a sa taa dəkak ikwen anan ata awan. Gen anan amboh à Mbərom sə cəce panan wa way ahay cara cara. Ká sa njəken anan ahan sa ga amboh matanan ataya bay, liven zek lele. Matanan gen amboh anga dō a Yesu ahay fok re. ¹⁹ Gen amboh anà Mbərom anga nen, aday à vuro cəved sa ja anan 'am anahan, aday nê dəkay anan ləbara anahan mugom a mənəna ajəjar. Əna nê dəkay a nà, way a Mbərom mi dər aya sə duko anan ata fok.

²⁰ Nen à dangay nà, anga Yesu kə slənak nen sə dəkay anan ləbara mugom a

pə winen awan. Matanan, gen anan amboh à Mbərom anga aday nê đakay anan 'am anahan ata cərah mənɟəna zlawan, kawa təde abay nê đakay anan ata awan.

Pol a jan 'am anà do ahay

²¹ Na gan may həna nà, kə sənen anjahay uno ti mer su way uno à man a anan ata ite. Tikikus nà, mərak uno, car uno re, aday winen do sa ga mer su way ana Bahay a mənuko tə mivəl kərtek awan. I mak ikwen anan ləbara uno ahay fok. ²² Anga nan, həna nen apan ni slənak anan ayak à man a kwanay, saa đakak ikwen anan ləbara a manay ahay fok. Ata aday i mak ikwen a mivəl ù doh lele kutok.

²³ Atə Bəbay Mbərom tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, t̄ varan anà mərak ahay nə zay, asan zek, tə mɛgala sə adaf nga a tinen pə Yesu.

²⁴ Sumor a Mbərom à tərən anà do sə pəlay Bahay a mənuko Yesu Almasihu tə asan zek a sa ndav kulibay ataya fok.

Derewel ana Pol sɛ vinden ayak anà dɔ sɛ Filipi ahay Adakay way pɛ deftere a anan

Filipi nà, wulen su doh mɛduwen a pɛ cɛved sa zla à Ruma a inde. Pol winen dɔ kɛrtek à wulen su dɔ sa daf egliz à man ata ataya awan, aday a pɛlay anan dɔ a Yesu ahay à Filipi cɛvedabay. A tɛtakan atan way pɛ anjahay sa ma nga à mɛndak ata awan, a dakan atan anan ayak miter mungwalay aya inde, aday a varan atan mɛgala sɛ pɛrahan azar anà adaf nga a tinen pɛ Yesu.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngɛran à Mbɛrom anga Filipi ahay (1.1-11)

Yesu winen dɔ si mer su way a Mbɛrom ma ma nga à mɛndak awan (1.12 - 2.18)

Avar mɛgala aday adakay way (2.19 - 4.9)

'Am mɛdakwidok aya awan (4.10-23)

Pol a jan ayak 'am anà dɔ sɛ Filipi ahay

¹ Sɛ vindek ikwen ayak 'am a anan nà, nen Pol tɛ Timote, manay dɔ si mer su way a Yesu Almasihu ahay. Ma jak anan ayak 'am anà dɔ sɛ lavan nga anà egliz ahay tu dɔ si mer su way a kwanay ahay fok à egliz inde. Aday ma jak anan ayak 'am anà dɔ sa daf nga pɛ Yesu Almasihu azar aya à wulen su doh sɛ Filipi ata inde fok re. ² Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Yesu Almasihu Bahay a mɛnuko tã gak ikwen sumor aday tɛ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngɛran à Mbɛrom anga dɔ sɛ Filipi ahay

³ Kwa siwa nɛ bayakak pɛ kwanay cɛna, nɛ ngɛran anà Mbɛrom anga kwanay. ⁴ A alay a nen apan ni gan amboh à Mbɛrom anga kwanay fok cɛna, hwiya na ga nà, tɛ ataslay mivel awan. ⁵ Nɛ ngɛran à Mbɛrom, anga kwa pɛ ana kwanay sɛ tɛma Yesu Almasihu à mivel a kwanay inde nà, mɛnuko apan dɛ dɛkay anan lɛbara anahan mugom a pɛ kɛrtek awan. ⁶ Mbɛrom kɛ dazlak anan sa ga mer su way lele awan, à mivel a kwanay inde. Aday na san zle, i pɛrahan azar sa ga matana awan, hus i ndav a wa pɛ luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata awan. ⁷ Nen nɛ pɛlay kwanay tɛ dɛdek awan. Kak nɛ bayakak way matanan anga kwanay nà, wita lele. Bina kwa nen à dangay, kwa nen apan ni taker anan lɛbara a Yesu mugom a aday sɛ dɛkay anan dɛdem anahan tɛkedɛ nà, mɛnuko a fok dɛ japak à sumor a Mbɛrom a su go ata inde re asanaw! ⁸ Natiya dɛkwen, Mbɛrom a san zle, nɛ pɛlay kwanay tɛ mindel kawa ana Yesu Almasihu sɛ pɛlay mɛnuko ata awan.

⁹ Aday amboh uno sa ga anga kwanay ata nà, natiya: U no asan zek a kwanay à zɛga pa 'am pa 'am. Matanan ki sɛnen sɛ gɛzlan alay pi zek wa anà way ahay tɛ cɛved dɛdek awan. ¹⁰ Ata ki sɛnen sɛ gɛzla anan way lele aya pi zek wa tɛ way lelibay aya awan, aday hus pɛ luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nà, hwiya ki njihen mɛnjɛna sa ga ines, dɔ cɛncan aya awan. ¹¹ Ki gen nà, way lele aya hwiya, aday saa varak ikwen mɛgala ata nà, Yesu Almasihu awan. Ata dɛ ahay ti ca pi mer su way a kwanay a lele ataya nà, ti zambad a Mbɛrom, aday ti hɛran nga.

Adakay anan lɛbara a Yesu Almasihu

¹² Matanan mɛrak uno ahay, u no sɛnen anan way a anan lele: Dɛce a su to nga hɛna ataya nà, ta mak zek adɛka nɛ sɛ dɛkay anan lɛbara a Yesu mugom

awan. Ta ma zek sə dəkay anan nə pa 'am pa 'am, bina ta mbak apan sə tavay anan mer su way adəka bugol bay. ¹³ Natiya suje ahay à gulom su doh ana bahay a anan, tu dō a azar aya fok, ta san zle nen həna à dangay nà, anga nen dō sa ga mer su way a Yesu Almasihu. Ta ban nen nà, anga nan. ¹⁴ Ləbara sə aban nen a anan ata nà, kà mak anan zek anà dō a mənuko azar aya bayak a adəka, sə dəkay anan ləbara a Yesu mənəjəna sə jəjar bugol. Ta ma nga sə dəkay anan 'am a Mbərom nà, pa 'am pa 'am.

¹⁵ Tə dīdem a nà, dō ahay inde tinen apan ti dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu nà, sə sərak anga nen. Əna dō azar aya ite nà, tinen apan ti dəkay anan nə tə mivəl kərtek awan. ¹⁶ Tinen, ta ga mer su way ata nà, anga tə pəlay Yesu Almasihu. Ta san zle, ta ban nen à dangay dūkwen pi mer su way ata wa re. ¹⁷ Aya əna, dō a sə dəkay anan ləbara a Yesu Almasihu sə sərak anga nen ataya nà, abayak nga a tinen aya nə lelibay jiga awan. Ta ga matanan nà, anga ta gan may sə zəga anan dəcə uno à dangay adəka bugol.

¹⁸ Cəkəbay, kwa à ga nə dō ataya tə dəkay anan 'am a Mbərom a nə tə mivəl kərtek awan, kwa à ga nə tə mivəl kərtek a bay təkede nà, munapanaw! Ləbara a Yesu Almasihu adəka nà, kà tak 'am coy. Wita, i cəbo bay, nen nə taslay adəka nà, mivəl. Ni taslay anan mivəl nə kwa siwa siwa fok, ¹⁹ anga na san zle, way a su to nga ataya fok ti ma zek adəka nà, sa tam anan sifa uno à dəcə wa. I təra matanan nà, anga amboh a kwanay sa ga, aday anga maməzek ana Apasay a Yesu Almasihu a sə slənay ata awan.

²⁰ Way a nen sə pəlay aday na daf apan nga ata nà, u no nə à təra, i go waray bay. Kwa à ga nə həna, kwa à ga nə siwa siwa, kwa nə məcak, kwa nen tə sifa awan, u no nà, zek uno à həran nga anà Yesu Almasihu tə dīdek a hwiya. ²¹ Anga həna kəma, kak nə njahak uho tə sifa a nà, nə həran nga nə anà Yesu Almasihu. Aday kak nə məcak dūkwen, wita suwan re. ²² Kak nen inde tə sifa pə daliyugo dūkwen, lele, anga ni mba apan sa ga mer su way a Mbərom mba. Ni gan may həna nà, anà wura dūkwen, na san fan bay re.

²³ Abayak nga uno həna dūkwen kə gəzłak cew re. Abay na gan may, nà zla way uno saa njahay pə kərtek a tə Yesu Almasihu à mburom. Ata pi nen nà, suwan nə wita awan. ²⁴ Aya əna, tə winen ata təkə dūkwen, suwan nə njahay uho tə sifa awan, anga sa mak ikwen zek adəka. ²⁵ Wita dūkwen nə sənək anan coy, i ga zek matana awan. Na san zle ni njahay uho tə kwanay fok, anga aday kə zəgihən anan sa daf nga pə Yesu tə ataslay mivəl a lele. ²⁶ Natiya kutok, na zlak ayak pə cakay a kwanay nà, ki tislən mivəl bayak awan, ki həren anan nga anà Yesu Almasihu, anga nen inde à man a kwanay ata awan.

Tiven lele anga ləbara a Yesu Almasihu

²⁷ Lele a həna kəma, anjahay a kwanay à ga nə lele aday dō ahay tã san kwanay nà, dō sa daf nga pa 'am a Yesu Almasihu ahay acəkan. Natiya, kwa ni zlak ayak pə cakay a kwanay, kwa ni zlak ayak bay, ni sləne ləbara a kwanay a dūkwen, hwiya ni san kwanay mə tavay a lele ndekərkərre tə mivəl kərtek awan, anga ləbara a Yesu mugom awan. ²⁸ Aday ni san ki jəjiren anan anà dō manidə a kwanay ahay kula bay re. Ata ka sak a jəjiren atan bay cəna, ti san tinen nə dō mə lize aya awan, aday kwanay nà, kə təmen adəka coy. Wita dūkwen, sa ga anan nə zek a Mbərom awan. ²⁹ Mbərom kà gak ikwen sumor anga aday kə dafən nga pə Yesu Almasihu. Əna sumor anahan ata nà, sa daf apan nga cəna coy bay, sa sa dəcə anga winen a re. ³⁰ A alay a nen əga kwanay ata nà, kə cinən anan anà vərəm uno sa ga anga 'am a Mbərom ata awan, aday həna dūkwen nen apan ni ga vərəm ata re. Natiya mənuko fok də japak sa ga vərəm ata kawa ana kwanay a həna, kwanay a uda ata re.

2

Men anan nga a kwanay à mändak kawa ana Yesu Almasihu sa ga

¹ Həna nà, kwanay mə japay a kərtek tə Yesu Almasihu asanaw? Asan zek anahan i varak ikwen məgala re bidaw? Na wa, Apasay Cəncan a kə japak kwanay pə kərtek a tə winen a ba? Kwanay aya dukwen, kwanay apan ki kwanen zek ahay aday kwanay apan ki gen anan sumor i zek ahay re asanaw?

² Natiya, kak a nak ikwen ataslay mivél uno à rah wa nà, 'am à zlak ikwen pi zek. Asan zek a kwanay á ga nə kərtek, mivél a kwanay ahay á ga kərtek aday abayak nga a kwanay ahay dukwen á ga nə kərtek a re. ³ Ká si gen mer su way á wulen a kwanay ahay inde tə sarak aya bay. Kabay ká si gen mer su way sə həran nga anà zek a kwanay ahay bay re. Adəka bay, men anan nga a kwanay nà, à mändak, aday cen pə dō ahay nə, kawa tə zalay kwanay bugol.

⁴ Ká si gen way sa mak ikwen zek a kwanay aya dəkdek bay, əna gen nə way sa man zek anà dō ahay re. Ki gen anan way a anaya nà, ata ataslay mivél uno i rah wa acəkan. ⁵ Abayak nga a kwanay á ga nə kawa ana Yesu Almasihu.

⁶ Winen a aday nà, tinen tə Mbərom a nə kərtek, kwa həna kabay.

Əna tə winen ata təkə dukwen, ká gak anan may sə lavay a nga anahan tə Mbərom a sabay re.

⁷ Adəka bay, a ca pa man sə njahay anahan ata nà, kawa way kəriya awan, a mbəsakak anan ayak.

Tə wahay anan awahay pə daliyugo à wulen sə dō ahay, tə sənək anan winen dō.

Kə tərək anan zek anahan bile awan.

⁸ Ká mak anan nga anahan à mändak ta sə dəfan apan anà Mbərom hus pə amac, amac pə dədom mə zləngad awan.

⁹ Anga nan kutok, Mbərom a cakaf anan, a ma anan pa man sə njahay anahan a kurre ata awan.

A dəf apan sləmay sə zalay sləmay sə way ahay fok tə mazla6.

¹⁰ Anga nan kutok, dō ahay fok, á ga nà, à bagəbaga mburom, á ga nə pə daliyugo, kwa à man su dō ma mac aya dukwen,

ta sak a sləne sləmay a Yesu cəna, tinen a fok ti dukwen gərmec ù vo.

¹¹ Tinen a fok ti həran nga anà Mbərom, Bəbay a nuko, ta sa ja nà, Yesu Almasihu winen Bahay awan.

Ken anan jiyjay sa 'am a Mbərom pə daliyugo

¹² Natiya, mərak uno ahay, kə sənən apan zle, Yesu nà, kə dəfak anan apan anà Mbərom. Həna dukwen, dəfen anan apan anà Mbərom kawa ana kwanay sə dəfan apan à alay a nen əga kwanay ata awan. Ka taa dəfen anan apan nə lele. A ga həna nen inde əga kwanay sabay dəp nà, gen matanan hwiya. Kwanay nà, kə təmen coy. Natiya, gen mer su way lele aya sə dəfan apan à Mbərom tə ajəjar a kosl kosl jiga awan. ¹³ Anga Mbərom a mbədəhak ikwen anan mivél kawa sa zlan à nga, aday kí gen mer su way lele aya sa zlan à nga re.

¹⁴ Pi mer su way a kwanay saa ga fok cəna, ká si gen tə agungoz a bay, ká sa tərhen apan à wulen a kwanay ahay inde bay re. ¹⁵ Natiya ki tərən dō lele aya, mənəna ines ahay, ki tərən wan a Mbərom lele aya awan, à wulen su dō mi nes a aya, aday huwan aya re ata awan. Tinen a fok i idé zənzen inde. Anga nan kutok, ken anan jiyjay a kwanay à wulen a tinen inde pə daliyugo kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, ¹⁶ aday dīken atan anan 'am sa njad sifa pə Mbərom wa. Ata ki gen matanan nà, pə luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nə, nen ni taslay mivél tə kwanay pə idé anahan. Anga ni san kutok, mer su way uno, tə dəcə uno sa sa anga kwanay ata nà, kə tərək

uno kəriya bay. ¹⁷ Həna, adaf nga a kwanay pə Yesu ata nə, kə tərak kawa way mə varan à Mbərom. Aday nen nà, hinahibay ti i vad nen dəp nà, mez uno i tərak kawa way mə varan a anà Mbərom re, i jəpəy pi zek tə way ana kwanay sə varan ata awan. Aday dukwen, i taslak uko anan mivəl bayak adəka, nen tə kwanay a təkə fok. ¹⁸ Kwanay dukwen, tislən mivəl pə kərtek awan. Matanan tasluko mivəl jiga awan.

Atə Timote tə Epafəroditus

¹⁹ Həna, kak kə zlak anan à nga anà Bahay Yesu nà, na gan may sə slənək anan ayak Timote əga kwanay bəse. Ata aday ni sləne ləbara a kwanay a nà, i vuro ataslay mivəl. ²⁰ Anga uwec wa Timote a cəna, dowan inde kwa kərtek sə bayak pə kwanay kawa nen nà, ibay. Si winen a taayak. ²¹ Do a azar ataya fok nə tə pəlay sa gan mer su way a Yesu Almasihu bay. Ta ga nà, mer su way sa zlan à nga anà zek a tinen aya cəna coy. ²² Əna kə sənən zle Timote nà, kə slək mungol wanahan, anga kə gak mer su way lele aya sə dəkay anan ləbara a Yesu mugom awan, manay maya awan. Winen nà, kawa wan pə cakay ana bəbay anahan ata awan. ²³ Natiya, həna kutok u no sə slənək ayak nə winen awan, əna ni ca pə sariya uno su go ata lele aday. ²⁴ Nen a dukwen na san zle Mbərom i mbəsuko ayak cəved saa zlak ayak əga kwanay azana re.

²⁵ Aday asa, na gan may sə slənək ikwen anan ayak mərək a mənuko Epafəroditus, winen dowan a kwanay sə slənay ahay à man uno sa naa cak ayak upo ata awan. Tə winen nà, ma gak mer su way a Mbərom miya awan, mə rəzlek anan à nga wa anà 'am a Mbərom miya re. ²⁶ U no sə slənək ikwen anan ayak, anga haway a kwanay a, a gan tə mindel, winen à ajalay nga inde, bina a san zle kə slənən pə ləbara sə dəvac anahan a re. ²⁷ Didek a acəkan, dəvac kə gak anan. İbay mənjoək abay i mac coy. Əna Mbərom kə jalək panan nga, kə mbərək anan. Mbərom a jalay nga nà, pə winen wa cəna coy bay. A jalay nga nə pi nen wa re. Mbərom a mbar anan nà, anga aday ajalay mərava anahan tə dəcə azar aya tə zulo à nga wa bay.

²⁸ Anga nan, na gan may tə mindel sə slənək anan ayak à man a kwanay aday kə sak a cinen anan nà, kə tislən mivəl bayak awan. Ata aday nen dukwen ni jalay awan gem sabay re. ²⁹ Matanan, təmihən anan nà, tə ataslay mivəl awan, anga kwanay a fok kə tərən do a Yesu ahay. Dəfen anan apan anà jəba su do aya kawa winen ata awan. ³⁰ Winen nà, kə zukwa mac anga mer su way a Yesu Almasihu. A may pa 'am sə bələlən wa vet vet, anga su mo zek ti mer su way ahay, pa 'am a kwanay a wa.

3

Dəfuko nga nà, pə Yesu kərtek coy

¹ Mərək uno ahay, 'am a inde həna u no sa jak ikwen anan ayak: Tislən mivəl anga kwanay do a Yesu ahay. Aday u no sa jak ikwen ayak həna asa nà, pə way aday nə dəkək ikwen anan ayak coy ata awan. U go işew sə dəkək ikwen anan ayak miza bay re. Aday 'am a anaya ti ba kwanay pə atətək way lelibay aya wa ite re.

² Bənən nga a kwanay pu do sa jəka ki i tərən do a Mbərom ahay nà, si gədən mədəndalas aday ataya awan. Tinen do sa ga way lelibay aya awan, tinen kawa kəla ahay, do a Mbərom ahay itəbay. ³ Do a Mbərom didek aya nà, mənuko a adəka. Anga mənuko apan dī hərən nga à Mbərom tə məgala sə Apasay Cəncən awan, aday də taslay mivəl anga Yesu Almasihu. Bina dā daf nga pə way si zek a mənuko ahay bay.

⁴ Kak adaf nga pə way si zek a mənuko ahay nə lele kəma, abay tiya nà, nen ni daf apan nga itəbay dāw? Aday kak dowan a inde kə bayakək, lele sa daf

nga pə way si zek ataya nà, nen ni lahan apan adəka bidaw? ⁵ Nen a aday nà, zaav sə Yahuda guzgwez awan, wan sə Isəra'ila ahay. Nen mə wahay a à slala ana Benyamin inde. Na ga luvon jəmaakan pə dəba sə awahay uno wa cəna, tə gudə mədəndalas. Kak tə day sə dəfan apan anà Tawrita nà, nen nə dəfan apan tə mindel bina nen à wulen sə Farisa ahay inde. ⁶ Ta day sə pəra a manay Farisa ahay dukwen, nə pərahan azar nà, təhhe lele, hus nen à sa ga anan alay tu dō sə pərahan azar à Yesu ahay. Ta day sə didem ana Tawrita dukwen, mungok uno ibay re.

⁷ Na taa ca pə way ataya fok nà, kawa way su mo zek ahay. Əna həna na ca pə way ataya fok ite nà, kawa way kəriya aya kutok, anga ti mo zek sə pərahan azar anà Yesu Almasihu bay. ⁸ Ayaw, na ca pə way ahay fok nà, kawa way kəriya awan, anga way su zlo à nga sə zalay asan Yesu Almasihu Bahay uno nə inde sabay. Nə mbəsakak way ahay fok anga winen. Natiya na ca pə way ahay fok nà, kawa kwaskwalay, aday nê dəzle pə cakay ana Yesu Almasihu, ⁹ mǎ njahay pə kərtek a tə winen. Na taa jəka nen mənəna ines nà, anga na taa dəfan apan anà Tawrita ata awan. Əna həna nə dəfak nga pə Yesu Almasihu coy. Matanan, Mbərom a ca upo nen mənəna ines pə idə anahan kutok. A ga matanan anga nə dəfak nga pə winen awan. ¹⁰ Way uno sa gan may cəna, u no nà san Yesu Almasihu, aday u no nà san məgala anahan sə slabakay anan ahay à məke wa ata awan. U no sə səmen anà dəcə ahay kawa anahan sə səmen ata, aday u no sa ga minje tə winen à amac anahan inde re. ¹¹ Natiya, kà zlak anan à nga a Mbərom nà, i slabakay ahay nen à məke wa kutok.

Hawuko sa ma nga pa 'am

¹² Aya əna, nen na slak fan bay, aday nen nə tərak kawa Yesu a fan bay re, əna ni pərahan azar sa haw hus sə dəzle à man anahan, anga ba Almasihu Yesu kə təmək nen aday nê dəzle à man anahan awan.

¹³ Ayaw, mərak uno ahay, nen dukwen na mbak apan sa jəka nə dəzlek à man a Yesu a, fan bay re. Əna way kərtek inde ni ga kawa dō sa haw anga magwagway ahay. Ni mbəsak sa ca pə way sə dəba ahay fok, aday ni rəzlen à nga wa sa ca idə, ¹⁴ ni haw idə uno zuhhwe pə way a saa njad pa 'am ata awan. Way uno saa njad ata nà, sifa a Mbərom a sə ngamak uko apan à mburom pə cakay ana Yesu Almasihu ata awan.

¹⁵ Natiya, mənuko dō a Yesu ma san nga lele aya nà, bayakuko matanan. Aday kak dōwan a inde abayak nga anahan kə gəzlak pi zek wa tə mbala a mənuko nà, Mbərom i cəden a wa mba. ¹⁶ Həna ata nà, pərahuko anan azar sa zla pə kərtek awan, tə cəved a mənuko sa nay anan ahay hus həna ata awan.

¹⁷ Mərak uno ahay, gen kawa nen awan, aday pərihen anan azar anà minje su dō sa ga kawa manay ataya re.

¹⁸ Na ja matanan nà, anga dō ahay inde bayak awan, ta ngam sə təma mer su way sə dəcə ana Yesu Almasihu sa ga pə dədom mə zləngad ata bay. 'Am ata aday nà, ba na taa jak ikwen anan, həna nə mənahan ayak hwiya nə anà 'am ata tə idə sə ayam awan. ¹⁹ Dō ataya nà, Mbərom i lize atan u uko inde. Tinen nà, tə pərahan azar anà Mbərom bay, əna tə pərahan azar anà way sə mivəl a tinen ahay dəkdek. Tinen, tə həran nga i zek ta sa ga adəka nə way lelibay aya awan. Tə bayak nə pə way sə daliyugo ahay dəkdek coy.

²⁰ Mənuko nà, da gan may anà way ataya itəbay, anga mənuko dō sə gala a Mbərom ahay. Mənuko apan di ba Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, dō sa tam dō. Winen i may ahay à mburom wa mba. ²¹ Kà sak a may ahay nà, i mbəda anan zek a mənuko bəle a anaya awan, aday i tara anan zek tə mazlab a kawa ananahan awan. I ga way ata nà, tə məgala mbala anahan a sə ləvan nga anà way ahay fok ata awan.

4

Zay á ga inde á wulen su do a Yesu ahay

¹ Natiya, m̄arak uno ahay, tiven n̄janan á c̄ved a Mb̄erom inde, kawa anuno s̄a dakak ikwen anan ata awan. N̄a palay kwanay bayak awan, aday haway a kwanay u go re. Nen m̄a taslay mivel awan anga kwanay a fok, ni h̄aran nga an̄a zek anga kwanay car uno ahay.

² 'Am uno inde anga uwar a cew a anaya re, at̄a Evodi t̄a Sintike. Na gan may n̄a, t̄a t̄ama anan 'am a anan: Abayak nga a tinen á t̄ara n̄a k̄artek, anga tinen do ana Yesu Almasihu ahay. ³ Aday iken ite m̄andala uno Suzugos*, n̄a c̄ce panak n̄a, m̄an zek an̄a uwar a cew ataya ite. Manay t̄a tinen, m̄a r̄azlak anan á nga wa s̄a dakay anan l̄abara a Yesu mugom awan. Manay n̄a, at̄a uwar ataya awan, tat̄a K̄aleman, aday tu do si mer su way a azar aya fok, ma gak mer su way p̄a k̄artek awan. Tinen a fok, Mb̄erom k̄a vindek a sl̄amay a tinen á derewel su do t̄a sifa aya inde.

⁴ Kwanay n̄a, tisen mivel kwa siwa siwa fok, anga kwanay do a Yesu ahay. Aday ni m̄anahan ayak n̄a, an̄a 'am anan re. Tisen mivel. ⁵ Sumor a n̄a, lele a kwanay á kay uho pa 'am s̄a do ahay fok, t̄a canan. S̄enen apan, Bahay a m̄anuko Yesu n̄a, winen inde t̄a kwanay. ⁶ Matanan, k̄a jilen awan bay, aya way a kwanay sa gan may ahay fok n̄a, diken anan anan á Mb̄erom ad̄aka. D̄abuken anan Mb̄erom, gen anan amboh, aday nḡaren anan re. ⁷ Ki gen matanan n̄a, Mb̄erom i varak ikwen zay anahan. Zay ata n̄a, do z̄enzen a i ḡazlan alay sa san a kula bay. Zay ata i ba anan mivel a kwanay t̄a abayak nga a kwanay ahay p̄a ajalay nga ahay wa, anga kwanay do ana Yesu Almasihu ahay.

⁸ M̄arak uno ahay, ni z̄egahak ikwen anan ayak apan 'am uno aya inde h̄ana. Way ahay inde n̄a, t̄ad̄e s̄a jalay apan. Matanan kutok, bayiken p̄a way d̄idek aya awan, aday p̄a way t̄a mazlaḅ aya re. Bayiken p̄a way t̄ad̄e aday sa d̄af apan nga ataya awan, t̄a way c̄ancan aya awan. Bayiken p̄a way m̄a r̄aba aya awan aday t̄a way t̄ad̄e s̄a h̄aran nga ataya awan. Way a anaya fok n̄a, tinen lele, way t̄a mazlaḅ aya awan. ⁹ Way a nen s̄a dakak ikwen anan, aday k̄a t̄amihen anan ataya n̄a, gen matanan. Aday way a k̄a sl̄enen pi nen wa, aday k̄a cinen uno nen apan ni ga ataya n̄a, gen matanan re. Natiya, Mb̄erom, do s̄a varak uko zay ata, i njahay t̄a kwanay kutok.

Pol a nḡaran ù do s̄a Filipi ahay

¹⁰ N̄a nḡaran an̄a Yesu Almasihu, Bahay a m̄anuko, n̄a taslay mivel bayak awan, anga k̄a njiden s̄a bayakay ahay upo miza awan. T̄a d̄idek a n̄a, abay ka taa bayiken ahay upo way anahan. Aday h̄ana alay a k̄a zlak pikwen wa bayak a, k̄a njiden alay a s̄a d̄azle anan ahay upo b̄ase bay. ¹¹ K̄a sa bayiken na ja matanan n̄a, anga sa j̄eka way a kuco ata bay. Matana bay, anga n̄a s̄anak ide s̄a njahay zay t̄a way a inde upo ata kwa k̄ak̄ema fok. ¹² N̄a s̄anak m̄atawak, aday n̄a s̄anak anjahay su do zlile a re. N̄a s̄anak anan way ahay cara cara fok. N̄a s̄anak arah, aday n̄a s̄anak anahay ta may re. N̄a s̄anak ide á s̄a njahay t̄a way a vasa vasa á alay inde, aday n̄a s̄anak ide á s̄a njahay m̄anjana way á alay inde re. ¹³ Natiya, ni mba apan s̄a s̄emen á way ataya fok n̄a, anga m̄agala a Yesu Almasihu a s̄a vuro ata awan. ¹⁴ Kwa á ga n̄a matanan d̄ap n̄a, ki gen lele ta su mo zek á d̄ace uno ahay inde.

¹⁵ Kwanay do s̄a Filipi ahay, bayiken p̄a alay a nen s̄a dakak ikwen anan l̄abara a Yesu mugom a kurre ata aday. A alay a nen s̄a slabak p̄a daliyugo a kwanay Makedoniya wa ata n̄a, su mo zek n̄a, kwanay d̄akdek, bina egliz

* 4:3 Suzugos a nan sa ja n̄a, do sa ga mer su way p̄a cakay su do hinen.

miza inde kà mak uno zek anga sa man zek anà 'am a Mbərom nà, ibay. ¹⁶ A alay a nen à wulen su doh sə Tesaloniki dukwen, ka taa men uno zek pə way a sa taa kuco ataya re. ¹⁷ Kà sa bayiken, na ja matanan nà, anga sa jəka nə dubok pikwen wa way ata bay. Əna nə taslay mivel adəka nà, anga na san zle Mbərom i daf pikwen alay sə meskefe anahan anga way a kwanay sə vuro ata awan. ¹⁸ Nə təmahak way a kwanay a sə sləno anan ahay Epafəroditus ata awan. Na ca apan nà, bayak awan, ni ga dəcə sə awan sabay re. Way a kwanay a sə sləno ahay ata nà, lele. Kə viren nà, anà Mbərom. I təma anan, a zlan à nga re. ¹⁹ Mbərom a aday nà, awan a a kəcan à alay inde bay, anga winen a kərtek məduwen awan. Natiya, i mba apan sə varak ikwen kwa ma fok tə alay a Yesu Almasihu. ²⁰ Do ahay fok tə zambad a Mbərom Bəbay a mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Pol a jan 'am anà do ahay

²¹ Jen anan 'am ù do a Yesu ahay fok kərtek kərtek tə sləmay a Yesu Almasihu. Mərak a mənuko həna à man a anan ataya fok ta jak ikwen ayak 'am re. ²² Aday do a Yesu a azar aya fok ta jak ikwen ayak 'am re. Mə zakan a jiya nà, anà do sa ga mer su way əga bahay sə Ruma ahay.

²³ Bahay a mənuko Yesu Almasihu à gak ikwen sumor anahan.

Derewel **ana Pol** sə vinden ayak anà dō sə **Kolosiya ahay** **Adakay way pə deftere a anan**

Sa daf Egliz à wulen su doh sə Kolosiya nà, Epafəras. A alay ana Pol sə vinde derewel a anan nà, tinen à dangay maya tə Epafəras. A dakan atan anan nà, Yesu Almasihu winen bahay a pa nga sə way ahay fok, aday a dakan atan anan azla a tinen à təra kawa su dō mə japay a tə Yesu Almasihu ataya awan. Matanan, adaf nga pə Yesu a zalay asan way sə daliyugo ahay fok, tə pərahan azar anà atatak way ataya bay.

Nga sa 'am ahay

Yesu winen bahay a pa nga sə way ahay fok (1.1-23)

Yesu nà, way a Mbərom mi der awan (1.24 - 2.5)

Anjahay wiya mbala dō a Yesu Almasihu ahay (2.6 - 4.6)

Andav sa 'am ahay (4.7-18)

Pol a jan ayak 'am anà Kolosiya ahay

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol, nen dō ana Mbərom sə ngaman aday sə təra anan dō maslan ana Yesu Almasihu ata awan. Derewel a anan a zlak ayak nà, à alay a manay wa tə Timote mərak a mənuko ata awan.

² Mə vindek ikwen ayak anà kwanay dō a Yesu ahay à Kolosiya, kwanay mərak a manay ahay, mə japay aya tə Yesu Almasihu. Mbərom Bəbay a mənuko à gak ikwen sumor aday à varak ikwen zay anahan.

Pol a ngran anà Mbərom anga dō sə Kolosiya ahay

³ A alay a wura wura, manay apan mi ga amboh anga kwanay cəna, mə mbədək anan à nga wa sə ngran anà Mbərom anga kwanay bay re. ⁴ Mə ngran anga mə slənek kwanay nà, kə təmihen Yesu Almasihu à mivəl a kwanay inde tə dīdek awan, aday kwanay apan ki gen anan asan zek anà dō a Yesu ahay re. ⁵ Ki gen matanan nà, anga kə sənən zle Mbərom kə lavak ikwen anan zek tə way lele aya à mburom à man anahan awan. Aday kwanay apan ki dəfen anan ide à way a kwanay saa njad anan mba ata awan. Kə sənən pə way a Mbərom a sə lavak ikwen anan zek ata nà, kurre à alay a kwanay sə sləne ləbara mugom a sa 'am dīdek a ata awan. ⁶ Ləbara sa 'am a mugom ata nà, kə tak 'am pə daliyugo kwa aha fok. Kə tərak nà, kawa sé aday winen apan i har, a wahay wan bayak a ata awan. Natiya, 'am a Mbərom winen apan i zəga sa zla pa 'am pa 'am à wulen a kwanay inde dukwen matanan re. A dazlan sə zəga sa zla pa 'am pa 'am à wulen a kwanay, à alay a kwanay a sə sləne Mbərom kə gak ikwen sumor acəkan ata awan. ⁷ Sə dəkak ikwen anan ləbara sa 'am a mugom ata nà, Epafəras, car a manay i mer su way a Yesu Almasihu inde. Winen a ga mer su way a Yesu Almasihu nà, tə mivəl kərtek awan. Winen apan i ga mer su way a Yesu əga kwanay à yime a manay inde. ⁸ Epafəras ata nà, kə dəkak umo anan mer su way anà Apasay a Mbərom sə varak ikwen məgala sə pəlay mərak ahay ata awan.

⁹ Anga nan kutok, a ban kwa pə ana manay sə sləne ləbara a kwanay ata wa nà, manay mə mbəsakak sa gan amboh anà Mbərom anga kwanay bay hwiya. Ma gan amboh nà, anga aday kə sənən way anahan sa gan may, aday à varak ikwen kəlirə* tə asan way tə məgala sə Apasay anahan. ¹⁰ Natiya

* 1:9 Kəlirə a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

tə kəlire sə asan way ata kutok, anjahay a kwanay i zlan à nga anà Bahay a mənuko, ki gen way anahan sa gan may ahay fok, aday ki gen mer su way lele aya cara cara. Ata asan way a kwanay pə Mbərom i zəga nə pa 'am pa 'am. ¹¹ Ma gan amboh anà Mbərom dukwen, anga aday à varak ikwen məgala sə mazlaḅ anahan sə jəra nənjan, aday sə səmen anà way ahay fok tə atlaslay mivəl awan. ¹² Matanan, ngəren anà Bəbay Mbərom anga kə varak ikwen cəved sa njad magwagway anahan sə ləvan a zek a anà dō anahan ahay à mburom à man jiyjay a inde ata awan. ¹³ Mbərom kə təkak ahay mənuko à alay a məgala ana bahay sə ide zənzen a wa, aday a pak mənuko à man sə bahay a wan anahan ləliwe ata awan. ¹⁴ Sə təmay ahay mənuko à alay ana Fakalaw wa nə, wan a Mbərom, anga kə pəsek uko anan ines a nuko ahay.

Yesu Almasihu nà, Bahay sə ləvan nga anà way ahay fok

¹⁵ Mbərom nà, kula dōwan kə canak anan tə ide bay. Əna Yesu Almasihu dōwan a mezeze a Mbərom ata kə kak uko anan ahay Mbərom awan. Yesu a nà, winen murkwaya sa wan a Mbərom ahay. A ləvan nga anà way a Mbərom mənəkay aya kəzlek jiga fok. ¹⁶ Mbərom a ndakay way ahay fok nə tə alay a wan anahan ata awan, kwa á ga nə pə daliyugo, kwa à mburom awan fok, kwa way aday də canan zle ataya, kwa way aday də canan bay ataya fok, kwa way tə məgala à mburom ataya awan, kwa maslay a Mbərom ahay tə bahay a tinen aya təkə fok. Way ataya fok mənəkay aya nə, tə alay a wan anahan ata awan, aday anà wan anahan ata re. ¹⁷ Winen nà, a lahan anà way ahay fok, aday way ataya ta ga inde dukwen, anga winen a re. ¹⁸ Winen nà, pa nga ana dō sə japay tə winen ahay fok, tinen zek anahan awan. Winen adazlan sə way ahay fok. Sa lah sə slabakay ahay à məkə wa mama'am nà, winen a re. Matanan kutok, winen kə lahak anan pa 'am ana way ahay fok. ¹⁹ Mazlaḅ sə way a à Mbərom a inde ata fok nà, inde à wan anahan ata matana re, anga a zlan à nga anà Mbərom a nə matana awan. ²⁰ A nan à Mbərom a nà, way a mənəkay ataya, kwa à mburom, kwa pə daliyugo fok, 'am á zlan atan pi zek tə winen nə tə mez ana wan anahan ata awan. Matanan kutok, zay inde à wulen a Mbərom tə dō ahay anga wan anahan ata awan, anga kə pəkak anan mez anahan, kə məkak pə dədom.

²¹ Kwakwa ata nà, kwanay dəren dəren pi zek wa tə Mbərom, kə tərən nà, dō manide anahan ahay, anga ki gen nə way lelibay aya awan. Abayak nga a kwanay dukwen, lelibay aya re. ²² Əna Yesu kə tərak dō zənzen awan, aday kə məkak anga kwanay. Matana həna kutok nà, Mbərom kə zlahak anan məlmal anahan tə kwanay, tə amac a wan anahan a ata awan. Natiya kwanay kə tərən dō cəncan aya, aday ki mben apan sə tavay pa 'am a Mbərom mənəna ines aday dōwan i mba apan sa mak ikwen anan mungok sabay. ²³ Natiya kutok, pərihen anan azar hwiya sa daf nga nà, pa 'am sə ləbara a mugom ata pac pac, kə sa dagwiren wa bay fok. Tiven nà, nənjan lele. Dəfen anan abayak nga a kwanay nà, dook pə ləbara sa 'am a mugom a mbala a kwanay a sə sləne kurre ata awan. Ləbara sa 'am ata dukwen, daliyugo kəzlek kə slənek anan fok coy re. Həna, nen Pol nà, Mbərom kə tərak nen dō si mer su way anahan, anga sə dəkay anan ləbara sa 'am a anan re.

Mer su way a Pol sa ga anga dō a Yesu ahay

²⁴ Həna nà, nen apan ni taslay anan mivəl tə dəcə uno ahay sa ga anga kwanay ata awan. A alay ata nà, Yesu Almasihu a kə sak dəcə, matanan nen ni sa dəcə anga dō anahan ahay tinen zek anahan ata awan. Na ga dəcə matanan nà, anga aday mer su way anahan sə dazlan à mivəl a kwanay inde ataya á ndav wa. ²⁵ Mbərom kə zəbak nen dō si mer su way anahan à wulen

su do anahan ahay wa. A gan may na, na dakak ikwen anan labara sa 'am anahan mugom ata fok. ²⁶ Kurre ata na, labara sa 'am mugom ata na mi der awan, downan a san anan fan bay. Aya hana na, Mbərom ka kak anan ahay uho ana do anahan ahay kutok. ²⁷ A nan ana Mbərom na, do anahan ahay pu kon pu kon fok ta san way anahan mi der ata na, winen lele aday ta mazlab a re. Way a mi der ata na, Yesu Almasihu a a mivel a kwanay inde ata awan. Ta winen awan, ki mben apan sa daf anan abayak nga a kwanay dook pa man sa mazlab anahan a aday ki sa njihen a uda ata awan.

²⁸ Anga nan, manay apan mi dakan anan ana do ahay fok na, Yesu Almasihu awan. Manay apan mi takaren atan, manay apan mi jan atan panan fok na, ta kalire a Mbərom a sa varan umo ata awan. A nan umo jiya na, do ma japay aya ta Yesu Almasihu ahay fok ta tara na, do ma san nga aya pa 'am a Mbərom. ²⁹ Nen apan ni razlen a nga wa sa ga mer su way ata ta magala mbala Yesu Almasihu a i nen inde na, anga nan kutok. Sa ga mer su way a i nen inde na, magala ata awan.

2

¹ U no na, sənən apan lele, mer su way hana nen apan ni ga ata na, ma da 'am awan. Na ga mer su way a ma da 'am ata na, anga kwanay do sa Kolosiya ahay, tu do sa Lawdikiya ahay, aday dukwen, anga azar su do kula ta canak uno fan bay ataya re. ² Na ga matanan na, anga sa varak ikwen magala aday ka sənən zek a wulen a kwanay ahay inde, ka taren zek karteke awan. Aday asa u no na, ka njiden kalire sa san didek a Mbərom fok. Ata na, ki sənən anan way a Mbərom a mi der ata awan, kawa sa ja na, Yesu Almasihu. ³ Kalire ta asan way lele aya fok di tan a nga na, a Yesu Almasihu inde.

⁴ Na dakak ikwen anan ayak way a anaya na, anga aday downan a sa wurbasak ikwen awan saa njak kwanay ta wurwer sa 'am ahay bay. ⁵ Sənən apan lele re, kwa nen inde a wulen a kwanay ibay dap na, apasay uno inde ta kwanay. Nen apan ni taslay mivel ta mindel na, anga na slane kwanay apan ki gen way ta caved aya awan, aday adaf nga a kwanay pa Yesu Almasihu na, ma tavay a demer demer lele.

Anjahay su do ana Yesu Almasihu ahay

⁶ Hana na, ka tamihen Yesu Almasihu a mivel a kwanay inde winen na bahay a kwanay a coy. Anga nan kutok, azla a kwanay na, a tara kawa azla su do ma japay aya ta winen acakan ataya awan. ⁷ Matanan, hen slalay a winen inde lele, kawa se sa pak anan slalay anahan ahay a yugo inde lele ata awan. Haren a 'am anahan inde, adaf nga a kwanay pa winen a ga na njennjan kawa ana kwanay a sa tatak ata awan. Ngaren ana Mbərom bayak awan.

⁸ Aya ana, sənən pi zek lele, bina do ahay ti i njak kwanay ta tatak way mungwalay aya, aday ta asan way kariya aya awan. Aday cakabay asan way a tinen ataya na asan way su do zanzen awan, kabay asan way sa apasay lelibay aya sa daliyugo a anan, bina asan way mbala Almasihu itabay. Ka paken anan slamay ana tatak way a tinen ataya bay jiga awan, ⁹ anga anjahay a Mbərom fok na, winen i zek ana Yesu Almasihu inde. ¹⁰ Matanan hana, kwanay ka jipen ta winen a kutok ata na, Apasay a Mbərom dukwen ka rahak a kwanay inde coy re. Anga Almasihu a na, Bahay a pa nga sa way a ta magala aya a mburom ata fok.

¹¹ Anga ajapay a kwanay ta winen ata na, Mbərom ka gak pikwen mez anahan sa dakan anan ana do ahay kwanay na do anahan ahay. Kwakwa ata a jan ana Yahuda ahay na, ta gad madandalas anga tinen do anahan ahay. Aya kwanay hana kutok na, Mbərom a a ga pikwen mez sa dakay anan na kwanay

do anahan ahay ite. A ga way ata na te alay su do bay, ana te alay a wan anahan Yesu Almasihu awan. Winen ka rak ahay kwanay a anjahay a kwanay sa kwakwa lelibay ata wa coy. ¹² A alay a kwanay sa ga baprisma ata na, ka tarak kawa ta lak kwanay a make inde pa karteke a ta te Yesu Almasihu awan. Aday a alay a kwanay sa may ahay a a'am wa ata dukwen ka tarak kawa Mbərom a slabakay ahay kwanay a make wa pa karteke a ta te Yesu Almasihu a re. A tara matanan na, anga kwanay ka defen apan nga, magala a Mbərom inde sa slabakay ahay kwanay a make wa kawa anahan sa slabakay anan ahay Yesu Almasihu a make wa ata re.

¹³ A alay ata na, Mbərom a ca pikwen na, kawa do ma mac aya awan, anga kwanay na, do sa ga ines ahay, aday anga ka gak pikwen mez sa dakay anan kwanay na do anahan ahay ata fan bay re. Aya hana kutok, Mbərom ka varak ikwen sifa te Yesu Almasihu. Aday asa, winen ka pasek uko anan ines a manuko ahay fok re. ¹⁴ A alay ata na, sariya a Mbərom ka banak manuko, anga da pərahak anan azar ana 'am anahan ma ja aya ata bay. Əna pa deba anahan a wa na, Mbərom ka ngərwak anan derewel a aday gudire sa ines a manuko ahay ma vinde aya uda ata aday ka darak anan pa dedom a ma zlngad awan. Matanan sariya inde puko sabay sa coy. ¹⁵ A alay a Yesu Almasihu sa mac pa dedom a ma zlngad ata na, ka jakak anan alay pa nga ana magala ana bahay sa setene ahay a bagəbaga mburom inde ata fok, ka mbak patan. Ka pakak atan waray i ide pa 'am sa do ahay fok re.

¹⁶ Anga nan kutok, dowan a sa mak ikwen anan mungok pa 'am sa way sa pa, kabay pa way sa sa ahay bay. Matanan asa re, dowan a sa mak ikwen anan mungok pa 'am sa ga azar uko pa awa pa awa ata bay, kabay pa 'am sa ga azar uko pa kiya pa kiya ata bay, kabay pa 'am sa defan apan ana luvon sa man uda ata bay jiga awan. ¹⁷ Way ataya fok na, minje pa way saa nay ahay, bina didək sa way ataya fok na, a Yesu Almasihu a inde. ¹⁸ Do ahay inde bayak awan tinen apan ti zluwe anan do ahay ta sa ja na, do ahay te nahay anan nga a tinen aday te defan apan ana maslay a Mbərom ahay re. Te varan zlangar ana cən sa zubay a tinen ahay ta sa ja na Mbərom sa man atan ahay way ataya i cən sa zubay inde. Ajalay nga a tinen aya na pa way sa daliyugo a anan dekdek. Matanan jəba su do ataya na, ka sa banen atan a 'am wa bay jiga awan, anga tinen do sa heran nga i zek ahay, do sa kwecele ahay re. ¹⁹ Do ataya na, te mbəsakak sa japay te Yesu Almasihu. Winen nga awan pu do a Yesu ahay, aday hawal si zek ahay ta njad sa japay pi zek na, anga nga ata awan. Dəmbazl si zek ahay te japay atan pi zek aday a njad sa har te alay a Mbərom kutok re.

²⁰ Hana ka sənən apan zle lele, kwanay na, ka mənən pa karteke a te Yesu Almasihu coy. Anga nan, apasay sa daliyugo a anaya ti mba pikwen sabay. Ata na, ki gen way ahay hwiya kawa kwanay do sa daliyugo ahay na angamaw? Abay ike ka defen anan apan ana 'am sa awan aya pərsəsle na, angamaw? ²¹ 'Am kawa: «Kə laman alay ana way a anan bay», «Kə tukom way a anan bay», kabay «Kə zəba anan way a anan bay» re. ²² Da jak di defan apan ana way ataya cəna, da san zle, ta nay a abayak nga su do zənən a wa dekdek, way ataya fok ti lize. ²³ Mama'am a na, do ahay te bayak na, atətak way ataya te varan kəlire ana do ahay, anga atətak way ataya ti gan bəlaray ana do ahay sa ga pəra kawa sa zlan a nga ana do ahay, sa nahay anan nga a məndak, aday sa kətah anan nga a tinen re. Aya ana, mer su way matanan ataya fok na, i man zek ana do ahay sa mbasay pi mer su way sa ubor si zek ahay bay re.

Yesu Almasihu kà mbədahak ikwen anan anjahay

¹ Kə sənən apan zle coy kwanay nà, kə slabiken ahay à məkə wa tatə Yesu Almasihu fok. Anga nan kutok, dəfen anan abayak nga a kwanay nə dook pə way aya aday kwanay saa njad à mburom ata awan. Ki njiden anan nà, à man ana Yesu Almasihu, dowan a mən jahay a tə day sə alay puway a Mbərom ata awan. ² Matana awan, abayak nga a kwanay à ga nə dægəcə pə way a à mburom ata awan, bina kə bayiken pə way sə daliyugo ahay bay. ³ Anga nan kutok, kə sənən apan zle, kwanay nà, kə məcən, aya əna Mbərom kə slabakak ahay kwanay à məkə wa. Natiya kutok, sifa a kwanay inde wiya awan, winen mi đer a à alay ana Yesu Almasihu inde pə cakay a Mbərom. ⁴ Tə đidek a nà, Yesu Almasihu nə winen sifa a kwanay. Natiya, pə luvon a aday Yesu Almasihu a kà sak a sləray ahay ata nə kwanay dukwen ki sləren ahay nə tə winen awan, aday tə mazla6 anahan a re.

⁵ Anga nan kutok, mbəsiken anjahay a kwanay lelibay ataya fok. Mbəsiken way kawa aján uho, aga way sə waray ahay, aga ubor pə way ma ga waray aya awan, tə way lelibay aya awan, aga ide pə way ahay. Bina ka sak i gen ide pə way ahay nà, ki dəfen anan apan kawa tinen mbərom ahay. Mbəsiken anan way ataya fok. ⁶ Anga mer su way a lelibay ataya fok, Mbərom i ga mivel pu do sə dəfan apan bay ataya awan. ⁷ A alay ata nà, anjahay a kwanay a dukwen matana awan, ki gen ahay jəba si mer su way a lelibay ataya re.

⁸ Aya həna kutok nà, mbəsiken way ataya fok: Kí gen mivel bay, awan à cəbak ikwen bay, kí gen anan way lelibay aya anà do ahay bay, ká si gen mənjelgek bay, ká sa nəsen anan 'am anà dowan bay, ⁹ ká sa gəden anan mungwalay í zek ahay bay, anga anjahay a kwanay lelibay a sə kwakwa ata nà, kə mbəsiken anan ti mer su way anahan aya təkə fok. ¹⁰ Həna Yesu Almasihu kə mbədahak ikwen anan anjahay a kwanay wiya awan. Kawa kə pəken zana wiya a pi zek, kə tərən do wiya aya coy. Dowan a kwanay wiya ata winen apan i zəga sə ndakay zek nə pac pac, anga aday kí gen minje tə Mbərom, do sə ndakay kwanay ata awan. Natiya ki mben apan sa san anan Mbərom lele cərah kutok. ¹¹ Anga nan kutok, həna nà, awan sə gəzla anan Yahuda ahay pi zek wa tu do azar aya nà, ibay. Do ma gad mədəndalas aya awan, tu do ma gad a bay aya fok, tinen nə kərtek. Do mə vəzle a bay aya awan, tu do mə vəzle a bay a tə mindel ataya fok, tinen kərtek a re. Aday do bile aya awan, tu do bile aya bay ata awan, tinen kərtek a ca. Do ataya fok, awan kə gəzlak atan alay pi zek wa bay. Anga zek ana Yesu Almasihu a nà, winen pa nga sə do ahay fok, aday à mivel su do anahan ahay inde fok re.

¹² Matanan, kwanay nà, kə tərən do a Mbərom ahay coy, a pəlay kwanay anga winen a sə walay kwanay. Anga nan, sumor a nà, azla a kwanay à cəved a Mbərom inde à ga nə lele. Gen anan sumor í zek ahay fok, tərən do lele aya awan, do mə nahay nga aya awan, do sə kəffe aya awan, aday do sə munapanaw ahay re. ¹³ Səmen anan í zek ahay. Kwa abay awan inde kə slahak anan ú uko inde anà dowan aya dəp nà, tə pəse zek ahay, anga Bahay a mənuko nà, winen apan a taa pəsek uko anan ines a nuko ahay. ¹⁴ Way lele bina maw nà, sənən zek à wulen a kwanay ahay inde. Ata ki gen matanan nà, asan zek i japay kwanay pə kərtek awan, aday mivel a kwanay ahay dukwen, ti ga nə kərtek a re.

¹⁵ Mbəsiken anan mivel a kwanay anà zay a Yesu Almasihu sə varak ikwen ata anga aday à lavan nga anà mivel à kwanay. Mbərom a ngamak ikwen ahay à zay anahan ata inde anga aday kə tərən uda zek kərtek awan. Natiya ngəren anan kwa siwa siwa fok. ¹⁶ 'Am ana Yesu Almasihu à rah anan mivel a kwanay ahay. Diken anan anan 'am a Mbərom í zek ahay, men anan zek

İ zek ahay tə atətək way ahay tə kəlire mbala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan. Gen ara sə zambad anan Mbərom, tə ara sə həran nga, aday tə ara mbala ana Apasay a Mbərom sə dəkak ikwen anan ata awan. Ngəren anan à Mbərom tə atlaslay mivəl awan. ¹⁷ Way a kwanay saa ga ta sa ja fok nà, gen nà, tədə kawa dō a Bahay Yesu ahay, ta sə ngəran apan anà Mbərom Bəbay a kwanay anga Yesu.

Anjahay su dō a Yesu ahay

¹⁸ Kwanay uwar ahay, dəfen anan apan anà mbaz a kwanay ahay nə lele. Wita nà, way aday tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan.

¹⁹ Kwanay mungol ahay, pəlen anan uwar a kwanay ahay lele, kà si gen atan alay bay.

²⁰ Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à 'am wa anà atə bəbay a kwanay tə may a kwanay ahay pə way ahay fok lele. Ata ki gen matanan nà, i zlan à nga anà Bahay a mənuko.

²¹ Kwanay bəbay sə gwaslay ahay kutok, kà si ngərzen pə gwaslay a kwanay ahay bəra bəra bay, bina ti njahay nə slebərberre.

²² Kwanay bīle ahay ite, dəfen anan apan anà bahay su doh a kwanay ahay lele. Kà sa dəfen atan apan nà, pə ide a wa aday à zlan atan à nga ata cəna coy bay. Əna dəfen atan apan nə lele tə mivəl kərtek awan, anga kwanay nà, dō sə jəjaran à Mbərom ahay. ²³ Kwanay apan ki gen nà, mer wura wura fok cəna, gen nə tə mivəl kərtek awan, kawa ki gen anan mer su way anà Bahay a mənuko, bina anà dō zənzen a bay. ²⁴ Sənen apan lele, saa varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ahay nà, zek a Bahay a mənuko awan, i varak uko anan way anahan sə zlapən anan anà dō anahan ataya awan. Bahay a kwanay sa gan mer su way ata nà, winen Almasihu. ²⁵ Sənen apan lele asa re, dōwan a kà gak ines nà, Mbərom i gan sariya pə ines anahan ata awan. Bina Mbərom a gəzla dō ahay pi zek wa itəbay asanaw!

4

¹ Kwanay bahay su doh ahay ite, gen anan nga anà bīle a kwanay ahay nə lele aday tə cəved awan. Bina kwanay dükwen, kə sənen zle, bahay inde à mburom pa nga a kwanay re asanaw?

Gen anan amboh à Mbərom aday təren dō ma san way aya awan

² Rəzlen anan à nga wa sa gan amboh anà Mbərom ta sə ngəran kwa siwa siwa fok. ³ Gen anan amboh à Mbərom anga manay re. Gen anan amboh anga aday mā njad cəved sə dəkay anan ləbara sa 'am ana Almasihu mi dər ata anà dō ahay. Həna manay à dangay nà, anga ləbara sa 'am anahan ata awan. ⁴ Gen anan amboh à Mbərom nà, anga aday ū mo zek sə dəkay anan 'am anahan anà dō ahay cərah lele, kawa abay tədə ni dəkay anan ata awan.

⁵ Gen anan nga anà anjahay a kwanay à mamasl su dō sa san Mbərom bay ahay inde ata nà, lele. Kwa siwa cəna, kà sa təmen anan alay a bay, gen nə way lele aya awan. ⁶ A akad bala a kwanay ahay inde nà, 'am a kwanay ataya fok à ga nə 'am lele aya ma dəf nga awan. Matanan ki sənen sə mbədəhan apan anà dō sə cəce 'am ahay fok.

Aja 'am mədakwidok aya awan

⁷ Mərak a nuko Tikikus i dəkak ikwen anan ləbara sə njahay uno à man a anan ata awan. Tikikus nà, winen mərak a mənuko, car uno re, winen dō sa ga mer su way a Bahay a mənuko ndekarkərre lele. Manay apan mi gan mer su way anà Mbərom miya awan. ⁸ Nen apan ni slənak anan ayak nà, anga aday à təkərek ikwen anan ləbara a manay, aday i varak ikwen

məgala sə pərahan azar a Mbərom. ⁹ Tikikus i zlak ayak tə mərak a mənuko Onesimus do sə əga kwanay awan. Winen nə car a mənuko, aday a ga mer su way a Mbərom nə, ndekərkarre re. Tinen ti đakak ikwen anan way sə təra à man a manay a anan ataya fok. ¹⁰ Matanan Aristarkus, đowan a manay à dangay həna miya ata kà jak ikwen ayak 'am. Aday Markus, wan a mərbay ana Barnabas kà jak ikwen ayak 'am. Kə sənən apan zle, na jak ikwen lele, Markus kà sàk a dəzlek ayak nə, təmihen anan lele. ¹¹ Yesu sə đowan inde tə ngaman Yustus re ata, kà jak ikwen ayak 'am. A wulen ana do su mo zek sa ga mer su way anga bahay a Mbərom ataya nə, Yahuda maza aya ibay, si tinen a maakankən'a ataya, coy. Tinen nə, ta mak uno zek sə vuro məgala i mer su way inde wanahan.

¹² Epafəras kà jak ikwen ayak 'am. Winen nə, do sə əga kwanay aya re, winen do sa ga mer su way a Yesu Almasihu cite. Winen apan i rəzlen à nga wa sa gan amboh anà Mbərom pac pac anga kwanay. A gan amboh a Mbərom nə, anga aday kə tərən do mə jəra aya awan, kə tərən do ma san nga aya awan aday kə sənən sa ga way ana Mbərom sa gan may fok kutok. ¹³ Na san pi mer su way anahan sa ga tə mətəndəron ataya zle anga kwanay, anga do sə Lawdikiya ahay, aday anga do sə Hirapolis ahay re. Winen nə, ni ra ambar anahan a təte. ¹⁴ Lukas car a mənuko doktor ata kà jak ikwen ayak 'am aday Demas đukwen kà jak ikwen ayak 'am re.

¹⁵ Matanan jen anan 'am anà mərak à mənuko ahay à Lawdikiya ataya awan. Jen anan 'am anà Nimfa tu do a Yesu ahay sa taa halay nga əga winen ataya awan. ¹⁶ Derewel a anan nə, jingen anan əga kwanay, aday kə slənen atan anan ayak anà do sə egliz sə Lawdikiya ahay tə jinge anan re. Aday đerewel uno sə vinden anà Lawdikiya ahay ata kə dəzlek ayak əga kwanay nə, jingen anan ite re. ¹⁷ Jen anan anà Arkipus nə, à demed pi mer su way a Bahay a mənuko sə mbəsakan ata sa ga anan nə lele.

¹⁸ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nə, tə alay uno awan. Sənən apan lele re, nen nə, à dangay hwiya.
Natiya Mbərom á gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sɛ vinderen ayak anà dɔ sɛ
Tesaloniki ahay
mama'am awan
Adakay way pɛ deftere a anan**

A derewel a anan inde nà, Pol a ngɛran anà dɔ a Yesu ahay à Tesaloniki anga ta gak mətəndəron sɛ pərahan azar à Yesu. A jan atan nà, tã ga mer su way bayak a anga sɛ wadaɗ anan ləbara a Yesu mugom a pɛ daliyugo. A dakan atan anan anjahay a tɛde i zlan à nga anà Mbərom ata awan, aday way saa tɛra à alay a Yesu Almasihu i may ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Asan zek ana Pol anga dɔ a Yesu ahay à Tesaloniki (1.1 - 3.13)

Anjahay su dɔ a Yesu ahay (4.1-12)

Amay ana Yesu Almasihu (4.13 - 5.28)

Pol a jan 'am anà dɔ sɛ Tesaloniki ahay

¹ Sɛ vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, manay tɛ Silas tatɛ Timote. Ma jak ikwen ayak 'am anà kwanay dɔ a Yesu ahay à wulen su doh sɛ Tesaloniki, kwanay dɔ ana Bəbay a nuko Mbərom tɛ Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Mbərom à gak ikwen sumor anahan, aday à varak ikwen zay re.

Pol a ngɛran à Mbərom anga dɔ a Yesu ahay à Tesaloniki

² Manay mɛ ngɛran anà Mbərom kwa siwa siwa anga kwanay a fok. A alay a manay apan mi ga amboh cəna, mɛ mbəsak sa ga amboh anga kwanay bay.

³ Ma gan amboh anà Mbərom Bəbay a mənuko nà, mɛ bayak pi mer su way a kwanay sa ga anga kɛ dafen nga pɛ Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata awan, aday pi mer su way a kwanay sa ga lele ata anga kɛ pəlen anan, aday pɛ atavay a kwanay nɛnjan a anga kɛ dafen anan ide hɛna ata dɔkwen anà winen a re. ⁴ Marak a manay ahay, Mbərom a pəlay kwanay aday ma san zle, kɛ walak kwanay sɛ tɛra dɔ anahan ahay. ⁵ A alay a manay sɛ dəkay anan ləbara mugom a əga kwanay ata nà, ma jak ikwen nɛ 'am kəriya aya bay, əna ma ja 'am tɛ mɛgala sɛ Apasay Cəncan awan. Ma san zle coy, 'am a manay sa jak ikwen ataya nɛ tinen 'am didek aya coy re. A alay a manay əga kwanay ata dɔkwen, mɛ njahay kəkəməw nɛ kɛ sənən zle lele. Ma ga matanan nɛ anga sa mak ikwen zek.

⁶ Kwanay aday nà, ki zlen hɛna nɛ kawa ana manay sa jak ikwen ata, aday kawa ana Bahay a mənuko sa gan may ata kutok. Kɛ tamihen anan 'am a Mbərom lele. Aya əna, dɔ ahay ta gak alay tɛ kwanay bayak a anga 'am ata awan. Aday tɛ winen ata tɛke dɔkwen, kɛ tislən anan mivəl ta 'am ata adaka, anga Apasay Cəncan a kɛ varak ikwen mɛgala. ⁷ Natiya kutok, kwanay apan ki dikan anan anan cəved a Mbərom lele anà dɔ ahay pɛ daliyugo sɛ Makedoniya tɛ Akaya. ⁸ Dɔ ahay bayak a à Makedoniya tɛ Akaya tɛ slənek ləbara sa 'am pɛ Bahay a mənuko anga kwanay. Kwa ta sɛ wura fok, dɔ ahay tɛ slənek coy kwanay apan ki dafen nga pɛ Mbərom. Awan inde mi zəgahan atan anan apan sabay. ⁹ Bina tinen a tɛ alay a tinen a, tinen apan ti ja coy kɛ tamihen manay əga kwanay nɛ kəkəməw. Tinen apan ti taker ləbara sa 'am a kwanay sɛ mbəsak pəra ahay ata, aday kɛ mbədihen anan mivəl a kwanay pa sa gan amboh anà Mbərom, winen dɔ tɛ sifa aday winen dɔ didek ata awan.

¹⁰ Ta san zle coy re, kwanay apan ki ben nɛ Wan anahan saa nay ahay à mburom wa ata awan. Wan anahan ata nà, Yesu, Mbərom sɛ slabakay anan

ahay à mæke wa ata awan. Wan ata nà, i tam mænuko anga aday Mbərom á ga puko mível à alay anahan saa ga sariya ata sabay.

2

Mer su way ana Pol sa ga à Tesaloniki

¹ Mərak a manay ahay, kwanay a kə sənən zle, ana manay sa zlak ayak ága kwanay ata nə kə tərak awan kəriya bay. ² Kə sənən zle, ma sak dace à wulen su doh sə Filipi, anga ta gak alay tə manay, tə gənahak umo. Mə dəzlek ayak ága kwanay á Tesaloniki dukwen, do a matanan ataya tinen inde bayak a re. Əna tə winen a take dukwen, Mbərom kə bənak umo mbac bayak awan, aday mə dakak ikwen anan ləbara mugom a sa nay á alay anahan wa ata kutok. ³ Manay apan mi dakan anan cəved didek a aná do ahay nà, mə gədan atan nə mungwalay bay, way lelibay aya inde à mível a manay itəbay re, mə njəkan uda anà dowan bay. ⁴ Mə təkər nà, way ana Mbərom a sə varan umo ata awan, bina a ca pumo nà, ma slak sə dakay anan 'am anahan, aday a varan umo anan ləbara anahan mugom a á alay inde sə dakan anan anà do ahay kutok. Ma ja 'am nà, aday má zlan à nga anà do zənzen a bay, əna aday má zlan à nga anà Mbərom awan, winen do sa san abayak nga a manay ata awan. ⁵ Kə sənən zle lele re, ma jak ikwen 'am sa rak ikwen mindel bay, aday ma jak 'am sə rəke pikwen wa way bay re. Way uno sə vinde hənə ata dukwen, Mbərom a san zle, winen 'am didek awan. ⁶ Kula mə pəlak dowan á həran umo nga bay. Kwa á ga nə kwanay, kwa á ga nə do maza aya awan, ma gak anan may matanan bay.

⁷ Abay cəved inde mi cəce pikwen wa way ahay kawa do məduwen aya sa ga ataya bidaw, anga manay nə do maslan ana Almasihu ahay. Əna mə cəcihek awan bay. Mə tərə adəka nà, do səkəffe aya à wulen a kwanay, kawa uwar sa gan nga anà gwaslay anahan ahay ata awan. ⁸ Mə pəlay kwanay bayak awan. Anga nan, ma zlak ayak ága kwanay nà, mə pəlay sə dakak ikwen anan pa 'am nə ləbara mugom a sa nay ahay pə cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday winen ata dəkdek bay re. Mə pəlak sə varak ikwen anan nga a manay aya re, anga ki zlen umo à nga cəvedabay. ⁹ Mərak a manay ahay, kə mbədəken anan á nga wa ti mer su way a manay sa ga ága kwanay ata bay asanaw? Kwa á ga nə sə luvon, kwa á ga nə sə ipec, ma ga mer su way nə ndekərəkərre, anga aday á alay a manay apan mi dakak ikwen anan ləbara mugom a sa nay á alay a Mbərom wa ata nà, má njad way sa pa mənəna sə bənak ikwen uda mbiyed.

¹⁰ Kwanay a kə sənən zle ma ga mer su way ága kwanay nə kəkəməw, aday Mbərom dukwen a san a zle re. Anjahay a manay ága kwanay do a Yesu ahay nə lele, didek awan, dowan i gədan umo azar pə awan a ibay. ¹¹ Kə sənən zle re, ma ga way ahay tə kuwaya a kwanay nə kawa bəbay sa ga way tə gwaslay anahan ahay ata awan. ¹² Ma taa dubok kwanay, aday ma taa varak ikwen məgala, ma taa jak ikwen dukwen pac pac, zlen azla sa zlan à nga anà Mbərom, dowan a sə ngamak ikwen aday kɪ zlen á bahay anahan inde tə mazla6 ata awan.

¹³ Mi ngəran anà Mbərom hwiya re, anga á alay a manay sə dakak ikwen anan 'am anahan ata nà, kə təmihən anan nə kawa 'am su do zənzen a bay, əna winen kawa 'am a Mbərom a way anahan. Tə didek a nà, wita nə 'am a Mbərom acəkan. 'Am ata winen apan i ga mer su way á mível a kwanay inde, kwanay do sa daf nga pə Yesu ataya awan. ¹⁴ Mərak uno ahay, kwanay kə tərən kawa do ana Yesu Almasihu ahay à egliz a Mbərom pə daliyugo sə Yahudiya ata awan. Yahuda ahay ta gak atan alay anga tə pərahan azar anà Yesu. Matanan hənə do a kwanay ahay ti ga alay tə kwanay dukwen, kawa winen ata kəslsla. ¹⁵ Yahuda ataya tə vədak ahay do maja'am a Mbərom ahay

kwakwa, tə vədak anan Bahay a mənuko Yesu, aday həna tə rəzlak manay re. Way a tinen sa ga ata a zlan à nga anà Mbərom a bay jiga awan. Ta nan idé anà do ahay fok. ¹⁶ Abay tə gafak umo 'am sə dakay anan ləbara sa 'am a Mbərom anà do su kon azar aya, anga aday do ataya tá tam bay. Matanan kutok, ta rah anan wa nà, ines a tinen ahay, aday Mbərom a kà gak patan mivel həna acəkan.

Haway ana do sə Tesaloniki ahay a gan anà Pol

¹⁷ Mərak uno ahay, à alay a mənuko sə gəzla nga ata nà, mivel kə hanak pumo anga haway a kwanay i gan umo. Ma zla way a manay nà, njufok aya awan, anga abayak nga a manay kə mbədəkek ayak pə kwanay à dəba. Abay a nan umo sa mak ayak əga kwanay maza awan. ¹⁸ Manay a fok ma gan may sa mak ayak saa cay kwanay. Nen Pol ta nga uno, na gan may saray bayak a re, əna Fakalaw kə nəsək anan cəved awan. ¹⁹ Mə bayak pə kwanay nə anga kwanay kə viren umo məgala sa daf nga pə way a Mbərom sə zlapay anan i varan anà do ahay ata awan. Sə varan umo ataslay mivel hway apan təkede dukwen, kwanay re. Jugo sə vize a manay ahay saa ga anan ti zek pa 'am anà Bahay a mənuko Yesu azanan i may ahay ata nà, kwanay. ²⁰ Tə didek a nà, do ahay tə varan umo zlangar anga kwanay nə bayak awan, aday mə taslay mivel dukwen tə kwanay a re.

3

¹ Haway a kwanay kà gak umo cəna, mbac a slan umo cəvedabay. Anga nan, ma ja, ma wa, mi slənak ikwen ayak Timote. Ata aday suwan mi njahay way a manay à Atena taayak a manay a tamak. ² Timote nà, mərak a mənuko, winen apan i ga mer su way a Mbərom tə manay, mə dakay anan ləbara mugom a mbala Yesu Almasihu anà do ahay nə manay pə kərtek awan. Mə slənak anan ayak əga kwanay nà, aday á mak ikwen zek, aday á varak ikwen məgala sə tavay njənjən pə cəved a Mbərom. ³ Matanan, kwa həna dəcə ahay ta tak ikwen à nga dəp nà, dowan á sa zluwe kwa kərtek à cəved a Mbərom wa bay. Kə sənən zle, dī takas nə tə dəcə ahay matanan təktek re asanaw? ⁴ Ayaw, á alay a manay əga kwanay ata nà, ma jak ikwen ayak panan wa coy, do ahay ti naa ga alay tə mənuko pa 'am mba. Matanan həna dəcə ataya ta nak ahay puko kawa ana kwanay sa san ata kutok. ⁵ Na ca apan, dəcə winen apan i nay ahay pikwen nà, mbac kə slahak uno. Anga na awan, nə slənak ayak Timote əga kwanay, aday nà san kwanay apan ki pərihen anan azar anà Yesu acəkan hwiya bidaw? Nə jəjarak, na wa, tıya nə Fakalaw kə njəkak kwanay à cəved sə didek wa. Ata, mer su way a manay à wulen a kwanay ata kə tərək way kəriya awan.

⁶ Həna Timote kà mak ahay əga kwanay wa pə cakay a manay, a təkəren umo nà, ləbara lele aya sa zlan umo à nga anga kwanay. A wa, kwanay apan ki pərihen anan azar anà Yesu hwiya, kə pəlen zek ahay lele re. Aday a wa, kwanay apan ki bayiken pə manay tə ataslay mivel awan, bina haway a manay a gak ikwen, kawa haway a kwanay a sa gan umo ata re. ⁷ Mərak a manay ahay, manay apan mi sa dəcə, do ahay ti jugwar pumo wa 'am dəp nà, Timote a nay a jan umo matanan cəna, kə varak umo məgala bayak a, anga kwanay apan ki pərihen anan azar sa daf nga nə pə Yesu hwiya. ⁸ Bina, kak kwanay apan ki tiven njənjən pa 'am a Mbərom matanan kəma, mi taslay mivel sə njahay tə sifa aya uho. ⁹ Ataslay mivel a manay sa njad pa 'am a Mbərom a mənuko həna anga kwanay ata nà, kwa mənə ngran anà Mbərom nə kəkəma, wita kə slak awan bay. ¹⁰ Kwa á ga nə sə sipec, kwa á ga nə sə luvon, manay apan mi gan amboh aday á varan umo cəved sa zlak ayak əga

kwanay saa cak ikwen ahay ide aday mi tatakak ikwen anan ahay way aday kə sənen pə cəved a Mbərom fan bay ataya awan.

¹¹ Ma gan amboh anə Bəbay a mənuko Mbərom a ta nga anahan awan, tə Yesu Bahay a mənuko nà, t̄ t̄əban umo ayak cəved a sə dəzlek ayak əga kwanay awan. ¹² Bahay a mənuko Yesu á varak ikwen məgala sa san zek á wulen a kwanay ahay pa 'am pa 'am lele, aday sə pəlay anan do ahay fok, kawa ana manay sə pəlay kwanay ata awan. ¹³ Natiya awan, tə cəved ata kutok, ki t̄ren do məgala aya pə cəved anahan, anga aday kə njiden awan lelibay a pə mivəl a kwanay ahay sabay, kə t̄ren do cəncan aya pa 'am a Bəbay a mənuko Mbərom pə luvon a Bahay Yesu saa may ahay pə daliyugo tu do anahan ahay fok ata awan. Saa may ahay pə luvon ata nà, winen a pi zek tu do anahan aya azar a fok.

4

Anjahay sa zlan à nga anə Mbərom

¹ Mərak a manay ahay, way a mə mbəsak a sa jak ikwen ayak ata nà, həna: Mə tatakak ikwen anan anjahay sa zlan à nga anə Mbərom a coy. Aday ma san zle, azla a kwanay nə matanan. Əna manay apan mi gak ikwen ayak amboh asa nà, tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu, zəgihen anan apan asa. ² Kə sənen way a manay sə tatakak ikwen anan tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu ataya zle. ³ A nan a Mbərom cəna, kə t̄ren do cəncan aya awan, kawa sa ja bine siwaw nà, kə limen anan alay á uwar uho bay, ⁴ kuwaya á njahay nə tə uwar anahan awan, à səkəffe inde. Ata do ahay ti hərak ikwen nga. ⁵ Adəka bay, ubor á ga pikwen bahay bay. Wita nə azla su do sa san Mbərom itəbay ataya awan, do sə pəra ahay. ⁶ Dəwan á gan sədək anə do hinen ta sə jənan pə uwar bay, anga Bahay a nuko Yesu i naa gan sariya anə do sa ga ines a matanan ataya awan. Ba ma jak ikwen anan 'am ata coy. ⁷ Anga Mbərom a ngamak uko nə saa ga ines tu do sə uho ahay matanan ata bay. A ngamak uko adəka nà, sə njahay á cəncan inde pa 'am anahan. ⁸ Anga nan, kak dəwan a kə ngəmak 'am a anan itəbay cəna, a ngam bay nà, do zənzen a bay, əna zek a Mbərom a, dəwan a sə varak uko Apasay Cəncan ata awan.

⁹ Mərak a manay ahay, awan inde maza sa jak ikwen ayak pa 'am sə pəlay zek á wulen a kwanay do a Yesu ahay sabay. Zek a Mbərom a kə dəkak ikwen anan cəved ata coy. ¹⁰ Tə didək a nà, kə pəlen do a Yesu ahay pə daliyugo sə Makedoniya fok. Əna ma gak ikwen kem nà, zəgihen anan apan pa 'am pa 'am. ¹¹ Rəzlen anan à nga wa sə njahay səkəffe lele. Ká sa slihen á 'am sə do ahay inde bay. Gen mer su way tə alay a kwanay aya aday kə njiden way sa pa, kawa ana manay a sa jak ikwen ata awan. ¹² Ki gen anan matanan cəna, do sə uho ahay ti dəfak ikwen apan, aday ki saa rəken awan pu do wa bay.

Luvon ana Yesu saa may ahay ata awan

¹³ Mərak ahay, a nan umo nà, sənen anan way saa təran anə do a ma mac ataya awan. Əna zlawan á sa gak ikwen kawa do sa ba Yesu itəbay ataya bay. ¹⁴ Də dəfak apan nga, Yesu kə məcak, aday kə slabakak ahay á məkə wa. Anga nan, da san zle, do sa dəf nga pə Yesu ahay aday tə məcak coy ata nà, Mbərom i i slabakay atan ahay á məkə wa anga aday t̄ njahay á man a Yesu. ¹⁵ 'Am a manay sa jak ikwen ayak həna ata nà, 'am ana Bahay a mənuko Yesu a sə tətakan anan anə do ahay ata awan. Pə luvon ana Yesu saa may ahay ata nà, mənuko həna tə sifa ataya dī naa lahan apan anə do ma mac ataya sa zla á man ana Yesu a bay. ¹⁶ Pə luvon ata nà, Mbərom i varan cəved anə maslay anahan ahay. Bahay a tinen i ngaman atan, aday ata ti fa məzləzlilen kutok.

Cəna zek a Bahay a mənuko Yesu Almasihu a i dazay ahay, dō a anahan ma mac ataya ti lah sə slabakay ahay à mæke wa pa 'am. ¹⁷ Ata aday mənuko mə mbəsak a tə sifa uho ataya dī japay tu dō anahan a azar ataya à matapasl inde tatə Bahay a mənuko Yesu à mburom. Natiya dī njahay tatə Bahay a mənuko Yesu pa sə viyviya awan. ¹⁸ Kak matanan cukutok nà, men anan anan mivél ù doh anà zek ahay lele ta 'am a anan.

5

Təruko dō mə lavay zek aya awan

¹ Mərak a manay ahay, pa 'am sə luvon kabay alay a sə amay ana Bahay a mənuko Yesu nà, awan inde mi jak ikwen ayak apan ibay, ² anga kwanay aya kə sənən zle coy, luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà, i slay ahay puko nə kawa dō sə akar sa nay à alay a dōwan a san apan bay ata awan. ³ I tara nà, à alay a dō ahay ti ja nə «Zay inde, awan inde sə bənan mbiyed ù dō ibay» ata awan. Ata gangaf alize i tan atan à nga kawa dəcə sa tan à nga anà uwar, wan sə dəlay anan ata awan. Tinen a fok, dōwan saa tam wa kwa kərtek dukwen, ibay.

⁴ Aya əna, mərak ahay, kwanay nà, mə njahay aya i ide zənzen inde bay. Luvon ata i sa dəzley pikwen gangaf kawa dō sə akar sə gaway ahay bahay su doh ata bay. ⁵ Kwanay nə dō sə ide jiyjay ahay sa bar à man ipec inde ataya awan. Mənuko dō sa bar sə luvon ahay i ide zənzen inde ataya bay. ⁶ Anga nan kutok, dā njak ahan kawa dō azar aya itəbay. Adəka bay, dəfuko anan ide anà zek a mənuko ahay lele, guko anan nga i zek re. ⁷ Dō ahay ta taa njak ahan nə sə luvon, aday ta taa vaway nga dukwen sə luvon. ⁸ Aya, mənuko nà, dō sə ide jiyjay ahay. Anga nan, guko anan nga i zek. Dəfuko nga pə Yesu, aday sənuko zek. Da gak matanan ata nà, i tərak uko kawa palalam à mbac inde. Aday dəfuko anan ide anà luvon a Yesu saa nay ahay sa tam nuko ata awan. Way ata dukwen i tərak uko kawa dugwala à nga inde. ⁹ Mbərom a walay mənuko nə anga aday dā saa ga dəcə pa 'am anahan bay, əna sa naa tam mənuko tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ¹⁰ A mac anga mənuko, anga aday kwa à ga nə də məcak coy, kwa à ga nə mənuko tə sifa aya mba, dī njahay tə winen awan. ¹¹ Anga nan, viren anan məgala i zek ahay, aday men anan zek i zek ahay sa har lele kawa ana kwanay sa ga həna coy ata awan.

Andav sa 'am ahay

¹² Mərak a manay ahay, manay apan mi gak ikwen ayak kem nà, dəfen anan apan anà dō a Yesu ahay sa gak ikwen nga, aday tinen apan ti ga mer su way à wulen a kwanay inde ataya awan. Bahay a mənuko a dəf atan nə sə tətakak ikwen anan cəved anahan. ¹³ Dəfen atan apan lele, ken atan anan asan zek bayak awan, anga mer su way a tinen sa gə à wulen a kwanay ata awan. Njihən tə zay à wulen a kwanay aya inde re.

¹⁴ Mərak a manay ahay, ma gak ikwen kem nà, gifen anan 'am anà dō sə isew ahay, viren anan mägala ana dō sə zlawan ahay, men anan zek anà dō bəle aya awan, aday kə si yen nga tə dō ahay bay fok. ¹⁵ Gen anan ngatay anà zek a kwanay ahay, bina kə si men anan anan sədək anà dōwan bay. Əna kwa siwa siwa dukwen, rəzlen anan à nga wa anà way lele aya à wulen a kwanay inde, mənəna sə mbədək anan dō azar aya à nga wa re. ¹⁶ Kwa siwa fok cəna, tinen mivél. ¹⁷ Gen amboh kwa siwa. ¹⁸ Kwa kəkəma fok, ngəren anan anà Mbərom re, anga a nan nə guko matanan, mənuko dō a Yesu Almasihu ahay fok. ¹⁹ Kə ticen anan alay pa 'am anà Apasay Cəncan a bay. ²⁰ Kə kədiyen anan 'am ana dō mājə'am a Mbərom ahay bay. ²¹ Gəzlen anan alay pi zek wa anà

way ahay fok lele. Winen lele ataya nà, təmihen atan. ²² Zlāmen anan anà sədøk a wura wura fok jiga awan.

²³ Mbərom a dō sə varak uko zay ata, ā təra kwanay dō cəncan aya jiga awan. A ba anan apasay a kwanay, tə mivəl a kwanay, aday zek a kwanay fok, anga pə luvon aday Yesu Almasihu Bahay a mənuko i sa may ata nà, ā njad pikwen wa way lelibay a bay. ²⁴ Mbərom a sə ngamak ikwen ata i ga anan, anga winen nà, a ga anan way anahan sa ja ataya hwiya.

²⁵ Mərak ahay, gen amboh anga manay ite. ²⁶ Jen anan 'am anà mərak ahay fok ta sə zlangay alay tə alay. ²⁷ Na jak ikwen tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu nà, jingen anan dərəwel a anan pa 'am su dō a Yesu ahay fok.

²⁸ Bahay a mənuko Yesu Almasihu ā gak ikwen sumor anahan.

**Derewel ana Pol sə vinden ayak anà dō sə
Tesaloniki ahay
mə slala cew awan
Adakay way pə deftere a anan**

Pol a jan 'am anà dō sə Tesaloniki ahay pa 'am sə amay ana Yesu, kawa anahan sa jan atan ayak à derewel anahan mama'am a inde ata awan. A alay ata nà, dō a tinen aya azar a tə pərahan azar anà atətak way sə miter mungwalay aya awan. Pə tinen nà, Yesu kà mak ahay coy, dō ahay tə sənək apan bay. Əna Pol a ja nà, wita mungwalay. A alay a Yesu i may ata nà, i tam anan dō anahan ahay, aday i gan sariya anà dō sa ngam 'am anahan itəbay ataya awan.

Nga sa 'am ahay
'Am didek a pə amay a Yesu Almasihu (1.1 - 2.17)
Aga amboh tə adakay way ahay (3.1-18)

Pol a jan 'am anà dō sə Tesaloniki ahay

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, manay tə Silas tatə Timote. Ma jak ikwen ayak 'am à kwanay dō a Yesu ahay à wulen su doh sə Tesaloniki, kwanay dō a Bəbay a nuko Mbərom tə Bahay a nuko Yesu Almasihu ataya awan. ² Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tã gak ikwen sumor aday tã varak ikwen zay a tinen.

Mbərom i gan sariya anà dō ahay mba

³ Mərak uno ahay, lele a nà, mē ngəran anà Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Lele nə mē ngəran, anga kə zəgihən anan sa daf nga pə Yesu, aday kə zəgihən anan sə pəlay zek à wulen a kwanay ahay inde re. ⁴ Anga nan kutok, à alay a manay əga mərak azar aya nà, manay apan mi həran nga anà zek anga kwanay. Ma jan atan nà, kwa kwanay apan ki sen lirew ahay tə cəved ahay cara cara pu dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay dəp nà, kwanay apan ki səmen anan, aday hwiya kə bənen anan adaf nga a kwanay pə Yesu tə alay cew cew awan.

⁵ Way ata a dakay anan nə, Mbərom i gan sariya anahan anà dō ahay tə cəved lele a kutok. Kwanay ki sen lirew həna ata nà, anga bahay a Mbərom. Matanan, ki slen sa zla à bahay a Mbərom inde. ⁶ Ayaw, Mbərom nà, dō didek awan. Luvon a kà slak cəna, i man anan uda siked anà dō sa ga alay tə kwanay ataya awan. ⁷ Kwanay dō sa sa lirew həna ataya nà, i varak ikwen anjahay zay kutok. Manay dukwen, matanan re. Way ata i təra nà, à alay a ana Bahay a mənuko Yesu i dazay ahay à mburom wa tə maslay anahan ahay məgala aya, ⁸ à mamasl sə miresl sə uko inde ata awan. I ga anan alay tu dō sa san Mbərom itəbay ataya fok, i ga anan alay tu dō sa ngam ləbara ana Bahay a mənuko Yesu itəbay ataya fok. ⁹ Ti sa lirew nə ndəlekeke, aday Mbərom i i lize atan sə coy awan. Ti zla pə cakay ana Bahay a nuko Yesu bay, ti canan anà məgala sə mazlaḅ sə bahay anahan itəbay. ¹⁰ Way ataya ti təra nà, à luvon a aday Bahay a mənuko i may ahay ata awan. Pa pac a i nay ata nà, dō anahan ahay ti həran nga. Dō sə dəfan apan ataya fok ti canan, ti həran nga re kutok. Ki gen inde à wulen su dō sə həran nga ataya awan, anga kwanay dukwen kə dəfen apan nga coy, bina ḅa mə dakak ikwen anan ləbara a Yesu ata re asanaw?

¹¹ Anga nan kutok, ma taa gan amboh anà Mbərom anga kwanay. Ma gan amboh nà, anga aday kə njihen kawa dō anahan a sə walay ataya awan. Aday ma gan amboh anga aday á mak ikwen zek sa ga way lele aya kawa sa nak ikwen ata awan, aday mer su way a kwanay sa ga anga kə dāfen nga pə winen a ata awan. Kem anan, á ba kwanay tə mǎgala anahan ata ite. ¹² Natiya, dō ahay ti həran nga anà Bahay a mənuko Yesu anga kwanay kutok, aday dō ahay ti hərak ikwen nga anga winen re. Mbərom a mənuko tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu ti ga matanan, anga sumor a tinen.

2

Do sə sədæk

¹ Mərak a manay ahay, u no sa ja 'am həna nà, pə luvon a aday Bahay a mənuko Yesu Almasihu i sa may ahay ata awan, aday mənuko dī halan nga pa 'am. Ma gak ikwen amboh nà, ² kə viwen anan nga i zek ahay kwayan'a, anga 'am anà dō ahay sa jəka luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà, kə nak coy ata bay. Kwa á ga nə sa ja 'am ata nà, dō maja'am a Mbərom, kwa á ga nə dō sə wazay sa ja, kwa dō ahay tá ja nə nen a sə vinde anan adəka, kə dāfen apan nga bay, kə jəjiren bay. ³ Dowan á sa njak kwanay bay jiga awan. Luvon ata i nay ahay ta 'am kəriya bay. Dō ahay bayak a ti vəze pə Mbərom, aday dō sə sədæk a ti i lize anan ù uko inde ata i nay ahay aday. Ata, luvon ata i nay ahay kutok. ⁴ Dō sə sədæk ata i gafan 'am anà dō ahay kwa sə həran nga anà ma fok, kwa sə həran nga anà zek a Mbərom awan. I ja nə winen a a zalay mbərom ahay fok. I zla ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, i daf man sə njahay anahan á man ata awan, i təra anan zek anahan kawa Mbərom awan.

⁵ Kə sənən apan sabay kələdaw? A alay mənuko pə kərtek ata nà, na jak ikwen anan way ataya coy asanaw? ⁶ Həna tamak nà, awan inde sə gafan 'am sa nay ahay, aday kə sənən awan ata zle. Alay ata kə slak cəna, dō sə sədæk ata i nay ahay kutok. ⁷ Tə dīdek a cəna, dō ahay inde, tinen apan ti ga sədæk bayak a coy. Da san anan nà, anga Mbərom a kə mak uko zek sə dəkak uko anan way ata awan. Əna way a nen sa jəka ti nay ataya nə ti nay ahay fan bay, si dowan a sə takan alay i ide ata kə zlak wa aday. ⁸ Ata aday, alay a i sla aday dō sə sədæk ata i sa nay ahay kutok. Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə nak ahay á mazlaḅ anahan inde nà, i lize a wa dō sə sədæk ata awan, i vəzle apan apasay sa 'am anahan aday á mac. ⁹ Dō sə sədæk a sa nay ata nà, i nay ahay nə tə mǎgala ana Fakalaw, i ga way masuwayan aya cara cara sa njak anan dō ahay. ¹⁰ I may ahay nà, sa ga way lelibay aya cara cara sa njak anan dō aday saa lize ù uko inde ataya awan. Ti lize anga ta ngam sə pəlay 'am sə dīdek itəbay. Abay tá ngam tiya nà, Mbərom kə təmak atan bidaw? ¹¹ Anga nan kutok, Mbərom kə carwīdek anan abayak nga a tinen aday tá daf nga nə pə way mungwalay aya awan. ¹² Natiya awan, sariya i ban anan dō sa ngam sa daf nga pə dīdek a Mbərom itəbay əna ta gan may anà way lelibay ataya ata awan.

Mbərom a walay kwanay

¹³ Kwanay mərak aya aday Bahay a mənuko sə pəlay kwanay ataya awan, sumor a nà, mi nğəran á Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Bina á alay a daliyugo winen mə ndakay a fan bay ata dūkwen, Mbərom kə walak kwanay anga saa tam kwanay tə mǎgala sə Apasay Cəncan awan. Apasay ata a təra kwanay dō anahan ahay. A tam kwanay dūkwen, anga kə dāfen nga pə dīdek a Mbərom ata awan. ¹⁴ Anga nan, á alay a manay sə dəkak ikwen anan ləbara sa 'am a mugom ata nà, a ngamak ikwen pə cakay anahan, anga aday kə njiden anan mazlaḅ ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

¹⁵ Anga nan, mərak a manay ahay, tiven nə njənan lele, bənen anan way a manay sə tətakak ikwen anan ataya awan. Kwa á ga nə mə tətakak ikwen anan ta 'am, kwa á ga nə mə vindek ikwen anan ayak avinde pə dərewel, bənen anan lele.

¹⁶⁻¹⁷ Bahay a mənuko Yesu Almasihu a ta nga anahan a aday Mbərom Bəbay a mənuko, t̄ varak ikwen m̄gala aday gədan sa ga way lele aya aday sa ja 'am sə way lele aya hwiya ite. Bina Mbərom a pəlay nukko, aday t̄ sumor anahan i varak uko m̄gala hwiya, aday i mak uko zek sə d̄əfan ide an̄a way a lele saa nay ahay pa 'am ata re.

3

Gen anan amboh à Mbərom anga manay ite

¹ Mərak a manay ahay, 'am uno mə mbəsak a sa ja n̄a, h̄əna: Gen anan amboh à Mbərom anga manay ite, anga aday ləbara ana Bahay a mənuko Yesu á zla bəse pa 'am pa 'am, aday d̄o ahay t̄ d̄əfan apan kawa ana kwanay a sa ga h̄əna ata ite. ² Anga manay d̄ukwen, gen anan amboh, anga aday á gan umo nga pu d̄o sə s̄əd̄ək ahay wa. Anga sə t̄əma way a manay sa ja ataya n̄a, d̄o ahay fok bay.

³ Əna Bahay a mənuko n̄a, winen d̄o d̄id̄ək awan, i mak ikwen zek sə t̄əra d̄o m̄gala aya awan, aday i ba kwanay pə Fakalaw wa re. ⁴ Bahay a mənuko awan a man umo zek sa d̄af pikwen nga hwiya. Ma san zle re, ki gen anan way a manay sa jak ikwen gen ataya, aday ki ti gen anan hwiya azanan re ata awan. ⁵ Bahay a mənuko á mak ikwen zek á miv̄el a kwanay ahay inde, anga aday k̄ə s̄ənen anan n̄ə Mbərom a pəlay kwanay k̄ək̄əməw ata awan, aday k̄ə s̄əmen anan an̄a d̄əce ahay kawa Yesu Almasihu awan.

Kuwaya á ga mer su way

⁶ Mərak a manay ahay, manay apan mi jak ikwen t̄ə sl̄əmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu n̄a, d̄o sə isew ahay á wulen a kwanay inde ataya n̄ə k̄ə njihen p̄ə k̄ərtek a t̄ə tinen bay. Bina tinen t̄ə t̄əmahak 'am a manay sa jak ikwen ataya it̄əbay. ⁷ K̄ə s̄ənen anjahay a manay á wulen a kwanay zle, aday lele d̄ukwen njihen kawa ana manay ata re. A alay a manay ága kwanay n̄a, manay isew aya bay asanaw? ⁸ Ma pak d̄af a d̄owan k̄əriya bay, ma lar zek ad̄əka n̄ə pi mer su way aday má pan way i zek a manay ahay, kwa á ga n̄ə sə luvon, kwa á ga n̄ə sə sipec, anga a nan umo sə vawak ikwen nga ta 'am sə way sa pa a manay ahay bay. ⁹ Ma ga matanan ata n̄a, a nan sa ja n̄a, mə c̄əcihek pikwen wa d̄af n̄ə, ma gak way lelibay a bay, əna a nan umo t̄ə minje a manay ad̄əka n̄ə sə tətakak ikwen anan way. ¹⁰ A alay a manay ága kwanay ata d̄ukwen, ma jak ikwen n̄a, kak d̄owan a a nan sa ga mer su way bay c̄əna, á pa way bay ite re.

¹¹ Mə vindek ikwen ayak h̄əna matanan ata n̄a, anga mə sl̄ənek d̄o ahay inde á wulen a kwanay a nan atan sa ga mer su way it̄əbay, tinen isew aya awan. Əna ta gan may c̄əna, sə dazay á 'am sə d̄o ahay inde so. ¹² T̄ə sl̄əmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu n̄a, manay apan mi gafan 'am an̄a zahav su d̄o k̄ətan̄an ataya, t̄ə mbəsak way ataya aday t̄á ga mer su way sa njad̄ anan d̄af a tinen cite re.

¹³ Mərak a manay ahay, kwanay ite n̄a, k̄á si yen nga bay, p̄ərihen anan azar sa ga way lele aya awan. ¹⁴ Kak d̄owan a k̄ə b̄ənak anan 'am a manay a sə vindek ayak á d̄ərewel a anan inde ata bay c̄əna, s̄ənen anan d̄owan ata lele. K̄á sa jipen t̄ə winen sabay aday waray á gan. ¹⁵ Əna k̄i cen apan kawa winen d̄o manid̄ə bay. Jen anan apan ad̄əka n̄ə t̄ə c̄əved̄ lele awan, anga winen m̄ərak a kwanay hwiya.

Andav sa 'am ahay

¹⁶ Bahay a mənuko Yesu, dō sə varak uko zay ata, â varak ikwen zay kwa siwa siwa fok, kwa kəkəma fok, tə alay anahan awan. Yesu Bahay a mənuko â njahay tə kwanay a fok ite.

¹⁷ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno awan. Na taa vinde sləmay uno pə đerewel uno ahay fok matanan. Həna anan nà, alay uno awan. ¹⁸ Bahay a mənuko Yesu Almasihu â gak ikwen sumor â kwanay a fok.

Derewel ana Pol sə vinden ayak anə
Timote
mama'am ata awan
Adakay way pə deftere a anan

Timote a taa man zek anə Pol à man sa bar anahan ahay ti mer su way. Həna Pol a vinden ayak derewel a anan anə Timote nà, way sa man zek anə egliz wiya aya awan. A nan à Pol nà, ləbara a Yesu mugom a anan à ta 'am kwa aha. Anga nan, a dakan anan ayak anə Timote nə miter mungwalay aya inde, tinen apan ti gəzla do ahay pi zek wa à egliz ahay inde. Aday dukwen, Pol a dakan anan anjahay tədə do a Yesu ahay ti gan may à egliz ata awan.

Nga sa 'am ahay

Anjahay sə do ahay à egliz inde (1.1 - 3.13)

Adakay way pə miter mungwalay aya awan (3.14 - 4.5)

Adakay way anga maced sə egliz ahay (4.6 - 6.21)

Pol a jan ayak 'am anə Timote

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, do maslan ana Yesu Almasihu. Sa daf nen do maslan a nà, atə Mbərom, do sa tam mənuko, tə Yesu Almasihu, dowan a mənuko sə dəfan ide ata awan.

² Nə vindek ayak derewel a anan nà, akiken Timote. Iken kawa wan si zek uno awan, anga iken do sa daf nga pə Yesu.

Atə Mbərom Bəbay a nuko tə Yesu Almasihu Bahay a nuko tã gak sumor, tã varak zay a tinen, aday kã gan atan i zek wa ite re.

Atatak way su do mungwalay aya awan

³ 'Am uno sa jak à alay a nen apan ni zla way uno pə daliyugo sə Make-doniya ata nà, ni mənahan ayak həna nà, anə 'am ata re. Na jak nà, njahay à Efesus, bina do ahay inde à Efesus, tinen apan ti tətakan anan 'am sə mungwalay ahay anə do ahay. Anga nan, gafan atan 'am. ⁴ Jan atan nà, tã mbəsak sə ngwedəsl 'am kəriya aya awan, tã mbəsak 'am sə baslay zahav ahay. Way ataya nà, 'am kəriya ca, 'am sə zəbay avad awiyaway à wulen su do ahay inde kəriya awan. 'Am ata dukwen i man zek anə do sa daf nga pə Yesu ahay bay. Aday i man atan zek sa ga mer su way sa zlan à nga anə Mbərom bay re. ⁵ Dakan atan anan, anga aday tã pəlay do ahay tə mivəl kərtek a lele, mənjana sə bayak nga sa ga mbađire, aday ta sa daf nga pə Mbərom tə didek a acakan.

⁶ Azar su do aya nà, tə zluwek à cəved wa, ta ma nga sə ngwedəsl nə 'am kəriya aya awan. ⁷ Abay ta gan may adəka nà, sə tətakan anan 'am a Mbərom anə do ahay. Əna cəkəbay, tinen a nà, ta ga nə, sə ndərəfrac si zek, bina tə gəzlan alay pi zek wa anə way a tinen sə tətakan anan anə do ahay ata bay.

⁸ Mənuko nà, da san zle, Tawrita a Musa nə lele, kak dowan a kə pərahak anan azar tə didek a nà, na. ⁹ Asa, sənuko apan aday re, Tawrita ma var a, anga do sa ga way lele aya ata bay, əna ma var adəka nà, anga do lelibay aya awan, anga do sə vəze pə Mbərom ahay, anga do sə dəfan apan anə Mbərom bay ataya awan, anga do mə tahasl aya awan, anga do sə həran nga anə Mbərom bay ahay, anga do sə təra anan 'am a Mbərom à məndak ahay, anga do sə lize anan atə bəbay tə may a tinen ahay ataya awan, aday anga do sa vad nga su do ahay azar aya re, ¹⁰ anga do sa ján uho ahay, aday anga do sə nahay tə do ahay nə kawa su do zənzen a sabay ataya awan, anga do sə sukom

a way tə do ahay bile aya coy ata awan, anga do sa gad mungwalay ahay, aday anga do sə mbadan pa nga wa anə mungwalay ahay ataya re. Ayaw, Tawrita a Mbərom ata ma var a nà, anga do sa ga way lelibay aya fok sa nes anan 'am a Mbərom a nuko sə tətək lele ata re. ¹¹Sə đakak uko anan way ataya nà, ləbara mugom a mbala a Mbərom, winen do sə mazlaḅ, aday do sə ngama ata awan. Sə mbuko anan 'am sə ləbara mugom ata à alay inde nà, winen awan.

Pol a ngəran à Yesu Almasihu anga sumor anahan

¹²Nen nà, nen apan ni ngəran anə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, do sə vuro məgala sa ga mer su way anahan ata awan. Nə ngəran anga kə đəfak nga pi nen ta sə mbuko anan mer su way anahan à alay inde. ¹³Kurre ata nà, nen nə jənak anan pa 'am anə Mbərom, nə jugurak 'am pu do anahan ahay wa, aday na gak anan alay tu do anahan ahay tə mindel re. Əna winen kə gak uno sumor anga a ca upo nà, na san awan bay, aday nen nə đəfak nga pə winen a bay re. ¹⁴Natiya, Bahay a mənuko Yesu Almasihu kə gak uno sumor məduwen a sa đaf nga pə winen a, aday kə varak uno məgala sə pəlay do ahay tə asan zek anahan awan.

¹⁵Ihe, nga sa 'am đidek a həna, aday u no nà, kuwaya à təma anan tə mivəl kərtək awan. 'Am ata nà, natiya: Yesu Almasihu a nay pə dalyugo nà, anga sa tam anan do sə atahasl ahay. Aday cəkəbay bahay nga su do sə atahasl aya nà, nen a adəka bugol. ¹⁶Əna na gak anan i zek wa anə Yesu, nen bahay nga su do sə atahasl ahay. Ti nen kutok, Almasihu Yesu a kan anan ahay ngatay anahan a sa ndav bay ata anə do ahay, anga aday tà đaf apan nga aday tà njad sifa sa ndav bay ata re. ¹⁷Kuwaya à zambad a Mbərom Fetek, Ba Məduwen. Winen nà, a mac itəbay, dowan a canan itəbay re. Mbərom nà, winen kərtəktəkke. Kuwaya à həran nga, à varan mazlaḅ pa sə viyviya awan. Amen.*

¹⁸Iken ite, wan uno Timote, həna nə mbəsakak anan atətək way anaya à alay anak inde, kawa ana do maja'am a Mbərom ahay sa ja anga iken kurre ataya aday. 'Am ataya ti varak məgala sa ga məgəzləga sə tavan à nga wa anə 'am a Mbərom. ¹⁹Ki mba apan sa đaf nga pə Mbərom lele tə mivəl kərtək awan. Əna azar su do a aya nà, tə ngəmak sa ga matanan bay. Anga nan kutok, tə mbəđahak anan ləen anə cəved a Mbərom, aday tə lizek. ²⁰A wulen su do ataya nà, atə Himeniyas tə Aleksandire inde à wulen a tinen. Nə mbəsakak atan pə alay ana Fakalaw, aday tə mbəsak sə jənan pa 'am anə Mbərom.

2

Adakay way pa 'am sa ga amboh

¹Mama'am sə way, aday u no sə đakan anan ayak u do a Yesu ahay nà, həna: Gen anan amboh à Mbərom, dəbuken anan, ngəren anan anga do ahay fok. ²Gen anan amboh a Mbərom anga bahay ahay, tu do məduwen aya awan, anga aday đə njahay səkəffe zay ta sə đafan apan anə Mbərom, aday ta sa ga way lele aya sə cəban à Mbərom bay ata awan. ³Ki gen matanan nà, wita lele, i zlan à nga anə Mbərom, do sa tam nuko. ⁴A gan may do ahay fok tà tam, tà san đidek sə way ahay. ⁵Anga Mbərom a nà, winen kərtəktəkke, aday do sə japay anan Mbərom pi zek tə do ahay dukwen, winen kərtəktəkke re, winen nà, Yesu Almasihu. ⁶Winen kə nak ahay, kə varak anan nga anahan sa mac anga sə bəmbad anan do ahay fok. Natiya kutok, à alay a Mbərom sə walay ata nà, Yesu a đakay anan nə Mbərom i tam anan do ahay. ⁷Anga nan, Mbərom kə tərək nen do maslan anahan sa zla saa tətakan anan way anə do

* 1:17 Amen, kawa sa ja nà, à təra matanan.

sə pəra ahay, anga aday tâ daf nga pə Yesu tə didek awan. Way ma ja a anaya nà, didek aya awan, mungwalay uda ibay.

Anjahay su do a Yesu ahay à egliz

⁸ Natiya awan, na gan may mungol ahay tâ ga amboh kwa aha fok, əna tâ ga nə tə mivəl mə banay awan, mənɟəna way ma caɓ a, aday tə kuzom a bay re. ⁹ Uwar ahay dukwen, tâ ɓan zana aday tədə a zla pi zek sa ɓan ata awan. Tâ sa wahay nga sə zlapay anan, anga aday do ahay t̄s canan atan ata bay re. T̄s laway way sə gura ahay pi zek kabay məmbətembətə ahay bay. Kabay tâ pak zana sə dala bayak aya pi zek bay re. ¹⁰ Aya əna, way sə ndakay do adəka nà, aga mer su way lele awan, mer su way kawa sə uwar lele aya sa ɟəka tə dəfan apan anà Mbərom ataya awan. ¹¹ U doh a Mbərom nà, uwar ahay t̄s pəkan sləmay anà atətak way səkəffe lele tə anahay nga awan. ¹² Nə varak anan cəved anà uwar ahay sə tavay pa 'am su do mungol aya sə wazan atan bay, t̄s lavan nga anà mungol ahay bay re, əna t̄s njahay way a tinen tete. ¹³ Anga Mbərom a ndakay pa 'am nà, Adama, aday a ndakay Hawa à dəɓa wa kutok. ¹⁴ Aday asa, Fakalaw a nay, a njak nà, Hawa, bina Adama bay. Natiya uwar ata kə dazak i ines inde. ¹⁵ Tə winen ata təkə dukwen, Mbərom i tam atan re, anga tinen nà, may a nuko ahay. Əna si ti ɟəra sa daf nga pə Yesu, sə pəlay do ahay, sa ga way lele aya awan, aday ta sə təra do sə waray ahay re.

3

Mer su way ana do sə njahan pa 'am wa anà do a Yesu ahay

¹ Ihe, 'am didek a həna: Kak dowan a kà gak anan may sə təra do sə lavan nga anà do a Yesu ahay nà, wita kə pəlak mer su way lele awan. ² Əna do sə lavan nga anà do a Yesu ahay nə anjahay anahan a à ga nà, natiya: Ines à ga inde apan aday sə gəɗan anan apan azar bay. Uwar à ga inde apan dukwen kərtek coy. A təra do sə jinje bay, à təra do ma san nga awan, à gəɓa mazlaɓ pi zek wa bay, à təma mbəlok ahay lele. A mba apan sə tətakan anan way à do ahay lele. ³ A waway nga tə mahay bay. A cacal 'am tə do ahay bay, à təra adəka nà, do tete awan. A jugwar 'am bay, aday à ga ubor pə dala bay re. ⁴ A lavan nga anà gulom su doh anahan tətə, à jan pə akəta anà gwaslay anahan ahay tə cəved awan, aday t̄s dəfan apan lele. ⁵ Bina, kak dowan a kà mbak apan sə lavan nga anà gulom su doh anahan tətibay nà, i mba apan sə lavan nga anà do a Yesu ahay tətibay re asanaw?

⁶ Kak ki dəfen dowan a aday i lavan nga anà do a Yesu ahay nà, kà sa dəfen do sə təma Yesu Almasihu həniniye mba ata bay, bina winen mbəlok a mba nà, hinahibay i i har nga i mer su way ata inde. Ata dukwen, Fakalaw i njad apan alay sa 'am aday Mbərom dukwen i gan sariya re. ⁷ Dowan ata nà, anjahay anahan à ga nə lele aday kwa do sa san Mbərom bay ahay təkede t̄s dəfan apan. Bina, kak matana bay cəna, do ataya ti njad sə gəɗan azar pə ines anahan ahay ata dukwen, i slahay à alay a Fakalaw inde kutok.

Do si mer su way ahay à egliz ahay inde

⁸ Həna asa, anjahay ana do si mer su way ahay à egliz ahay inde nà, natiya: T̄s gəɓa mazlaɓ pi zek wa bay, miresl à ga à 'am a tinen ahay inde cuwcew bay, t̄s varan zek anà mahay bay, tâ sa ga ubor aday sə pəlay dala tə cəved sə danakay bay. ⁹ Sumor a nà, t̄s dəfan apan anà 'am ana Mbərom sa kak uko anan ahay uho ata nə təhhe lele tə mivəl kərtek awan. ¹⁰ Ki sa dəfen anan do ataya i mer su way inde nà, do a Yesu ahay t̄s ca pə anjahay a tinen a lele aday. Ata kak ines inde patan sə gəɗan atan anan apan azar ibay nà, ti daf atan à mer su way inde kutok.

¹¹ Uwar ahay dukwen tã gəba mazlaḅ pi zek wa bay, tã gəfan azar a dowan bay, tã vaway nga bay, aday dō ahay tã daf patan nga kwa à ma inde anaw fok.

¹² Dō si mer su way ataya nà, uwar á ga inde patan dukwen kərtek kərtek coy, tã lavan nga anà gwaslay a tinen ahay aday anà gulom su doh a tinen ahay tãte. ¹³ Aday kak dō ataya ta gak anan mer su way a tinen tã cəved a nà, dō ahay ti dəfan atan apan, aday ti mba apan sə dakay anan 'am a Yesu nə ndəndan lele, anga tã təmahak Yesu Almasihu tã mivəl kərtek awan.

Nga sa 'am pə didek a Mbərom

¹⁴ Abay nə jalak sa zlak ayak à man anak bəse, əna həna suwan nə vindek ayak derewel a anan tamak. ¹⁵ Həna kwa nà sak a zlak ayak bəse sabay dəp nà, derewel a anan i dakak anan anjahay sə dō ahay à gulom su doh a Mbərom inde. Gulom su doh a Mbərom nà, winen Egliz, kawa sa ja nà, dō a Yesu ahay. Egliz nà, winen kawa saray galak sa ban anan didek a Mbərom bahay sə sifa. ¹⁶ Tə didek a, way a mi der a pə cəved sa daf nga pə Yesu ata nà, way məduwen awan:

Yesu Almasihu nà, a nay ahay à mburom wa.

A tara dō zənzen awan.

Apasay a Mbərom kə vədak panan awiyaway
ta sə dakay anan, winen dō didek awan.

Masley a Mbərom ahay tə canak anan.

Dō sə pəra ahay tə slənek ləbara anahan awan.

Dō sə daliyugo ahay tə dafak apan nga.

Mbərom a cakafak anan ayak à man sə mazlaḅ anahan inde à mburom,
pə cakay anahan awan.

4

Dō sə tətakan anan way mungwalay aya anà dō ahay

¹ Apasay a Mbərom kə jak anan 'am a didek ata kurre a coy, a wa: Azanaka pa 'am nà, azar su dō ahay ti mbəsak sa daf nga pə Yesu, aday ti pərahan azar anà tətak way sə apasay sə mungwalay ahay tə atatak way sə setene ahay.

² Dō sə tətak way ataya nà, tinen dō sə mbaḅəmbaḅa ahay, aday tinen dō sə mungwalay ahay re. Mivəl su dō ataya nà, mi nes aya awan, kawa tə ndəzak atan anan zlac tə njamde ma ga uko ngəlaḅaḅa ata awan. ³ Dō sə mungwalay ataya nà, tinen apan ti gafan 'am anà dō ahay sə gəba uwar, tinen apan ti gafan 'am anà dō ahay sa pa way sa pa azar aya awan. Aday cəkəbay Mbərom a var anan way sa pa ataya nà, anga aday dō ana Yesu Almasihu ahay sa san didek sə way ataya tã pa ta sə ngəran apan anà Mbərom. ⁴ Anga way a Mbərom mə ndakay aya cəna, fok lele. Way aday sa lar anan wa nà, ibay. Di mba apan sə ngəran à Mbərom aday dī pa way sa pa anuko ahay kutok. ⁵ Bina way sa pa ataya nà, lele, anga 'am a Mbərom tə amboh anuko ti təra atan cəncan aya pa 'am a Mbərom.

Dō sa gan mer su way anà Yesu Almasihu lele awan

⁶ Natiya kutok, ka sak a tətakan anan way a iken a sə sləne a anan anà dō a Yesu ahay nà, iken nə dō sa gan mer su way a Yesu Almasihu lele awan. Ata nà, iken kə tərak dō ma har awan, à 'am a Mbərom inde, anga kə varak anan way sa pa sa 'am a Mbərom anà zek anak, aday kə njadək məgala à atatak way a iken sə pərahan azar tə mətəndəron ata awan. ⁷ Əna avəved 'am kəriya aya nà, kə pəkan sləmay bay. Sumor a nà, anjahay anak á zəga apan sa ga nə lele pa 'am a Mbərom sidew sidew adəka. ⁸ Kə kətahak anan zek anak nà,

lele anahan a inde nə mənjoek coy. Əna anjahay anak a kà gak lele pa 'am a Mbərom nà, wita i mak zek à way ahay inde bayak awan, anga ki njad sifa həna, aday azana pə uho sa nay ata dukwen, ki njad re. ⁹ Əna ihe, nga sa 'am ata nà, didək awan. Sumor a nà, kuwaya à təma anan à mivəl anahan inde fandar kwayan'a. ¹⁰ Anga nan mənuko apan dī ga mer su way ndəlekeke, mənuko apan dī ga danda a mba. Mənuko apan dī dəfan idə anà Mbərom, bahay sə sifa, winen dō sa tam anan dō ahay fok, aday mə zakay a nà, mənuko dō sa dəf nga pə Yesu Almasihu ahay.

¹¹ Timote, iken tavay nà, nənjan lele, aday dakan anan way a anaya anà dō a Yesu ahay. ¹² Iken nà, gwaslay aya mba, əna tədə nà, dōwan à sa kədəy iken anga nan bay. Kan anan anà dō a Yesu ahay adəka nà, minje lele awan, ta 'am anak sa ja, tə azla anak, tə asan zek anak, tə cəved anak sa dəf nga pə Yesu tə mivəl kərtek ata awan, tə anjahay anak à cəncan sa 'am a Mbərom inde ata fok. ¹³ Var a nga anak sə dakan anan Deftere a Mbərom anà dō a Yesu ahay, wazan atan, tətakan atan anan way ahay hus pə luvon uno saa dazlek ayak ata awan. ¹⁴ Kà sa ca pə məgala a Mbərom sə varak ata nə kawa way sə gəsle anan bay. A varak anan kurre tə dundo ana dō maja'am anahan, aday məced sə egliz ahay dukwen tə dəfak anak alay pa nga à alay a iken sə təma magwagway ata awan.

¹⁵ Gan nga anà mer su way a anan ata nà, lele, kà sa gan məsəfaya bay. Aday dō ahay fok, ti canan anà mazlaḅ si mer su way anak i zla pa 'am pa 'am. ¹⁶ Gan nga anà zek anak, dəfan idə anà atətək way anak re. Ka gak anan mer su way anak ahay lele nà, iken tu dō sə sləne atətək way anak ahay fok, ki təmen.

5

Azla ana dō a Yesu ahay pa 'am a Mbərom

¹ Iken Timote, kà sa nğaraz pu dō məced a bay. Kak winen kà gak way lelibay a nà, jan apan zəhha kawa winen bəbay anak. Njavar ahay dukwen, jan atan apan kawa tinen mərək anak ahay. ² Uwar məduwer ahay nà, jan atan apan kawa tinen may anak ahay. Dalay sə uwar ahay ite nà, jan atan apan kawa tinen dənəbay anak ahay aday fok, tə mivəl kərtek awan.

³ Mədukway sə uwar ahay nà, gan atan nga lele, anga hinahibay dōwan a tinen ahay inde sa gan atan nga ibay. ⁴ Hinahibay mədukway sə uwar ata nà, wan anahan inde, kabay wan sə kutov anahan ahay dukwen inde. Kak matanan nà, wan ataya tē tətək mer su way sə dəfan apan anà may a tinen ahay ta sa gan atan nga lele, kawa ana bəbay a tinen ahay sa gan atan ahay nga à alay ata awan. Ata, mer su way a tinen ata i zlan à nga anà Mbərom a kutok. ⁵ Aday hinahibay mədukway sə uwar hinen inde, aday dōwan sa gan nga ibay ata nà, winen i dəfan idə à Mbərom, i gan amboh luvon tə ipec, anga aday Mbərom à man zek. ⁶ Əna mədukway sə uwar hinen inde, winen a ga nə way sa zlan à nga dəkdek ata nà, kwa à ga nə winen inde tə sifa mba dəp nà, winen kawa dō ma mac awan. ⁷ Matanan, dakan anan 'am a anan anà dō a Yesu ahay lele, anga aday dōwan à sa gədan atan azar bay.

⁸ Əna hinahibay dō hinen inde nà, a gan nga anà dō anahan ahay itəbay, kwa dō sə gulom su doh anahan ahay təkədə, a gan atan nga bay re. Ata nà, winen kə zluwek à cəved sa dəf nga pə Yesu ata wa. A ga nə way aday kwa dō sa san Mbərom bay ahay dukwen ti ga way ata bay re ata awan.

⁹ Kà sa vinde sləmay sə mədukway sə uwar à dərəwel inde kəriy kəriy bay, si ava a uwar ata kə dazlek kwa kuro mbərka, aday dukwen a zla à mbaz nà,

saray kàrtektække coy re. ¹⁰ Sumor a dukwen, do ahay tã ndëran slëmay anga mer su way anahan ma ga lele ataya aday. Kawa sa ja nã, kã dëdukok anan gwaslay anahan ahay lele, kã tamahak mbëlok sa taa zlak ayak äga winen ataya lele, kã gak anan mer su way lele awan anã do a Yesu ahay, kã mak anan zek anã do ahay ä dëce a tinen ahay inde, aday kã gak mer su way lele aya cara cara fok aday ki sa vinde slëmay anahan ä derewel inde.

¹¹ Òna slëmay sã mädukway sã uwar aya aday tinen wan aya mba ata nã, kã vinde slëmay a tinen ä derewel inde fan bay. Bina hinahibay haway sa mbaz kã sak a gan atan nã, ti mbësak sã përahan azar anã Almasihu. ¹² Ata ta sak ä ga way matanan ata nã, tã nësek, Mbërom i gan atan sariya, anga tã pësakak anan 'am a tinen ma ßan a anga sa jëka ti gan mer su way anã Mbërom ata awan. ¹³ Bina ka sak a vinde anan slëmay a tinen ä derewel inde nã, ti ga isew, ti bar awan ä wulen su doh fok, doh tu doh. Aday sã cëbak jiya dukwen, ti bëbal awan ta 'am kãriya awan, ti slahay ä 'am aday abay kã cak atan anan bay ata re, aday 'am tädë sa ja bay ata nã, tinen ti ja anan. ¹⁴ Anga nan, mädukway sã uwar a wan ataya inde matanan nã, na gan may nã tã zla ä mbaz asa, ti wahay wan, ti gan nga anã gulom su doh a tinen ahay. Ata do manidë ahay ti njad sã gëdak uko azar sabay. ¹⁵ Tã didëk a acëkan nã, azar sã mädukway sã uwar aya nã, tã zluwek ä cëved a Mbërom wa, aday tã përahan azar anã Fakalaw cukotë.

¹⁶ Kak uwar a inde aday a daf nga pë Yesu lele, aday mädukway sã uwar inde äga winen nã, ä gan nga lele. Bina ä sa mbakan anan 'am a pa nga ana egliz bay. Ata nã, egliz i mba apan sa gan nga anã mädukway sã uwar a aday dëwan inde sa gan nga ibay sã didem didem ata awan.

¹⁷ Natiya asa, kak maced sã egliz ahay ta gak anan mer su way a tinen ata lele nã, tädë ti njad magwagway a tinen nã mæcapar cew. Aday mæ zakan a jiga nã, anã do sã wazay ahay aday tu do sã tötakan anan way anã do ahay ata awan. ¹⁸ Anga Deftere a Mbërom a ja nã: «Ä alay a sla winen apan i gak mer su way ä guvo nã, kã sa ßanan mbulo pa 'am anga sã gafan 'am pë arac way bay.*» Matana re: «Do si mer su way cëna, i pa në way sã herreß anahan.†»

¹⁹ Hinahibay, dëwan a i zlak ayak ä man anak sa ra 'am pë maced sã egliz, i jak nã: «Maced sã egliz a tiya ata nã, kã gak way lelibay awan.» Natiya, kã sa tëma 'am ata kwayan'a fan bay. Sumor a nã, slëne 'am ata pë do ahay wa cew kabay pë do ahay wa maakan aday ki sa jëka acëkan nã, na. ²⁰ Dëwan a kã gak ines nã, jan apan i ide sã do ahay inde kãzlek, anga aday do azar aya tã jëjar sa ga ines ite.

²¹ Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan pa 'am ana atë Mbërom tã Yesu Almasihu aday pa 'am ana maslay a Mbërom a mæ walay ataya re. Kem, dëfan apan anã 'am uno sa jak ataya fok ite. Kem ä nak asa, kã sa gëzla anan do ahay pi zek wa bay. Pëlay atan nã, hërro ä alay kërtek a wa. ²² Dëwan a aday a nak sã varan mer su way sã lavan nga anã do a Yesu ahay nã, kã sa ga hologor sã dëfan alay pa nga fan bay. San anan dëwan ata lele aday. Aday asa, kã sa slahay i ines su do inde bay, gan nga anã zek anak.

²³ Timote, kã sa a'am vërre bay, suwan sa apan mahay mænjoek anga dëvac sã kutov anak a sidew sidew sã varak bële atã awan.

²⁴ Ines su do a azar aya a nã, kã cak uho mænjoëna alay sã sariya a sã dëzley ahay, ëna su do a azar a ite nã, kã cak uho fan bay, si pë dëba a wa. ²⁵ Matana re, mer su way lele aya nã, ti kay uho kutok. Kwa abay ä ga nã hëna mi dër aya mba dëp nã, ti naa kay uho tæktek.

* 5:18 Ca pë Tooktaaki Tawreeta 25.4. † 5:18 Ca pë Lukas 10.7.

6

¹ Bile ahay fok tã dɔfan apan anã bahay a tinen ahay nã, lele. Ata dɔ ahay ti gɔdan azar anã Mbɛrom tã atatak way a nukɔ ahay sabay. ² Hinahibay, ɔile inde aday bahay anahan nã, winen dɔ a Yesu nã, ɔile ata ã dɔfan apan hwiya, bina ã sa kãdey anan anga sa jãka tinen tã mɛrak ã slɛmay ana Almasihu inde ata bay. A gan mer su way nã lele, zal anã bahay hinen ata, anga bahay anahan ata nã, winen dɔ a Yesu, aday Mbɛrom a pɛlay anan re.

Timote, way a anan ataya nã, dakan anan ù dɔ a Yesu ahay nã lele, aday tã ban anan.

Do sã tatak way mungwalay aya awan

³ Kak dɔwan a kã gɔbak 'am sã tatak way anahan hinen cara nã, winen kã tãmahak didek sa 'am mbala ana Bahay a nukɔ Yesu Almasihu sã ðakak uko anan ata sabay. Aday dɔwan ata kã tãmahak atatak way a mɛnuko pã anjahay su dɔ ahay pa 'am a Mbɛrom sabay re. ⁴ Kak matanan nã, winen dɔ sa har nga kãriya awan, a san awan bay. A gan may nã anã avɛved 'am, ta sa vad awiyaway pa 'am ahay sã zãban atan ahay nã atãre coy. Matanan, dɔ sã pɛkan slɛmay anã way ataya nã, ti ga sɛrak ahay pi zek, ti cakal 'am, ti jan 'am ma cã aya i zek ahay, ti bayak way lelibay aya pu dɔ ahay, ⁵ ti vɛved 'am nã hway apan. Anga abayak nga su dɔ ataya nã, kã nãsek, way didek a ðukwen ta san sabay re. Tinen tã bayak i ga nã, ã cãved sã pɛrahan azar ã Yesu inde nã, ti njad wa zliile.

⁶ Ayaw, dã pɛrahan azar anã Yesu nã, dɔ njad wa magwagway mɛduwen awan. Ɖna way aya inde pukɔ ã alay inde ataya nã, dã kãdey atan bay. ⁷ Tã wahay mɛnuko pã daliyugo nã, awan inde pukɔ kwa mɛnjɔek ibay. Matana dɔ mac way a nukɔ nã, dɔ gɔba awan ã alay inde bay re. ⁸ Natiya kak hãna mɛnuko apan dɔ njad way sa pa tã zana sa pak pi zek cãna coy, tasluko mivel anga way ataya awan. ⁹ Dɔ sa gan may anã zliile tã mindel ataya nã, Fakalaw i njak atan, aday i njad patan alay sa 'am sa mbazl atan ã balay anahan inde. Ubor kãriya aya cara cara ti njad sa nes atan, ti lize atan sã coy. ¹⁰ Anga ubor sã pɛlay dala nã, a tãban cãved anã sãdɔek ahay cara cara fok. Azar su dɔ aya nã ta gak apan ubor tã mindel, hus pa sã zluwe atan ã cãved a Mbɛrom wa. Anga nan kutok kã gɔbak atan ahay 'am ahay bayak awan.

Andav sa 'am a Pol anã Timote

¹¹ Hãna kãmaya Timote, iken nã dɔ a Mbɛrom ata nã, hawan anã way a lelibay ataya awan. Jãra zek sã tãra dɔ didek a pa 'am a Mbɛrom. Pɛrahan azar anã cãved a Mbɛrom nã lele, ðaf nga pã winen a hwiya. Pɛlay anan dɔ ahay, sãman anã way ahay, njahay way anak sãkãffe. ¹² Jãra zek anak anga aday sa ga vɛram pã cãved a Mbɛrom lele. Njad a sifa sa ndav bay ata awan. Mbɛrom a ngamak nã, pã sifa ata awan, aday ka ga side sã adaf nga anak pã Yesu nã, pa 'am sã dɔ ahay bayak awan. ¹³ Nen apan ni jak 'am hãna pã idẽ a Mbɛrom, dɔ sã varan sifa anã way ahay fok, aday pã idẽ anã Yesu Almasihu, dɔwan a sã ðakay anan way didek aya pa 'am anã guvner Pontiyos Pilatu ata awan, na jak nã: ¹⁴ Dɔfan apan anã 'am uno sa jak a anan. Kã sa ga anan mer su way anak tã mɛsãfaya bay, anga aday dɔ ahay tã gɔðak apan azar bay re. Ga matanan hus pã luvon a Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu sa may ahay ata awan. ¹⁵ I sa may ahay nã pã luvon a Mbɛrom a ma ðaf a ata awan. Mbɛrom a nã, winen dɔ sã mazlaɔ, winen kãrtek Ba Mãgala, winen Bahay sã zalay bahay ahay, aday winen dɔ sã lavan nga anã dɔ sã lavan nga anã dɔ ahay ahay fok re. ¹⁶ Mbɛrom a kãrtek nã, winen inde pa sã viyviya awan, winen ã man sã idẽ jiyjay ma dav a tã mindel ata inde. Dɔwan saa mban nã, ibay. Dɔwan kula

kà canak anan nà, ibay, aday dōwan saa canan asa dukwen ibay re. Do ahay fok t̄ h̄aran nga, á ga bahay pa s̄ viyviya awan. Amen!

¹⁷ Timote, jan anà dō s̄ z̄lile ahay p̄ daliyugo a anan ataya nà, t̄ h̄aran nga anà zek t̄ z̄lile a tinen ahay bay. T̄ saa daf apan nga a tinen ahay bay re, anga z̄lile ata i ga inde pa s̄ viyviya nà, ta san bay. Əna suwan t̄ daf a nga a tinen n̄ p̄ Mbərom dō s̄ varan kwa ma anà dō ahay bayak a ta 'am kəriya aday d̄ taslay a mivel ata awan. ¹⁸ Jan atan asa nà, t̄ ga sumor, t̄ ga anan mer su way lele aya bayak awan, t̄ varan way à dō ahay, t̄ man zek anà dō ahay t̄ z̄lile a tinen ataya awan. ¹⁹ Ta gak matanan acəkan nà, ata t̄ ndakak ayak man p̄ z̄lile a tinen à man lele a inde, anga aday ti njad sifa d̄dek ata awan.

²⁰ Iken Timote, gan nga anà way a Mbərom a s̄ varak ata awan. Kak dō ahay tinen apan ti ja 'am s̄ mindel kəriya aya nà, k̄ sa ja uda bay. Avad awiyaway s̄ mindel s̄ dō ahay sa j̄ka 'am s̄ asan way ata dukwen, k̄ sa ja uda bay re. ²¹ T̄ varan zlangar anà way a tinen sa j̄ka ta san zle ataya awan, ana cəkəbay t̄ zluwek à cəved a Mbərom wa.

Natiya, Mbərom á gak ikwen sumor anahan.

Derewel **ana Pol** sɛ vinden ayak anà **Timote** mɛ slala cew awan **Adakay way pɛ deftere a anan**

A alay a Pol sɛ vinden ayak derewel a anan anà Timote ata nà, zek anahan winen à dangay, aday a ga apan i sa mac bɛse. A jan anà Timote nà, á gan nga anà lɛbara a Yesu mugom ata nɛ lele. Dáce ahay ti ga inde, ɛna Timote á sɛmen sɛ njahay hwiya á dídek inde, aday á pɛrahan azar tɛ mɛgala si zek anahan a tɛke sɛ dákay anan lɛbara a Yesu mugom awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a varan mɛgala anà Timote (1.1 - 2.26)

Timote á pɛrahan azar sɛ dákay anan 'am a Mbɛrom hus á amac (3.1 - 4.8)

Adakay way mɛdakwidok aya awan (4.9-22)

Pol a jan 'am anà Timote

¹ Sɛ vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, nen dɔ maslan ana Yesu Almasihu, anga ká zlak anan á nga á Mbɛrom a matana awan. A slan nen sɛ dákay anan 'am sɛ sifa anahan sɛ zlapak uko anan kurre ata anga dɛ japak tɛ Yesu Almasihu.

² Nɛ vindek ayak nà, anakiken Timote, iken nɛ wan uno, lɛliwe uno awan. Atɛ Mbɛrom Bɛbay a mɛnuko tɛ Bahay a mɛnuko Yesu Almasihu tá gak sumor, tɛ varak zay a tinen, aday ká gan atan i zek wa ite.

Pol a ngɛran a Mbɛrom anga Timote

³ Nen apan ni ngɛran á Mbɛrom anga iken tɛ mivɛl kɛrtek awan. Nen ni dɛfan apan anà Mbɛrom kawa ana bije uno ahay sa taa dɛfan apan ata tɛ mivɛl mɛ banay a cɛrah lele. Kwa siwa siwa ni gan amboh anà Mbɛrom cɛna, nen apan ni slaf uda slɛmay anak, nɛ mbɛdek iken á nga wa bay jiga awan. ⁴ Hɛna nen apan ni may anan ahay á nga inde asa nà, á alay anumo sɛ gɛzla nga nà, iken kɛ yimak anga nen aday hɛna ku go haway. Na gan may, zlangumo sɛ canan i zek ahay aday ataslay mivɛl uno á rah wa ite. ⁵ Nen apan ni may anan ahay á nga inde asa nà, adaf nga anak pɛ Mbɛrom. Iken ká daf nga pɛ Mbɛrom nà, cɛrah lele wanahan. Jɛba sɛ adaf nga anak a pɛ Mbɛrom matana ata nà, miije anak Lowis tɛ may anak Ewnike tɛ lahak anak ahay apan sa daf nga pɛ Mbɛrom matanan. Na san zle hwiya iken nà, ká daf nga pɛ Mbɛrom nɛ kawa ana tinen awan.

Pol a varan mɛgala anà Timote

⁶ Anga nan kutok, nen apan ni jak: Gan nga anà mɛgala a Mbɛrom a iken sa njad á alay nen sɛ dɛfak alay pa nga ata nà, lele. ⁷ Anga Apasay Cɛncan a mbala ana Mbɛrom sɛ varak uko ata nà, i varak uko zlawan i zek inde adɛka bay. Apasay ata i varak uko adɛka bugol nà, mɛgala sa gan mer su way anà Mbɛrom. I varak uko mɛgala sɛ pɛlay dɔ ahay tɛ mɛgala sa ba anan nga a mɛnuko aya awan asa.

⁸ Matanan Timote, iken nà, dakan anan lɛbara sa 'am a Bahay a mɛnuko Yesu ata anà dɔ ahay nɛ lele, ká jɛjar sɛ dákay anan bay fok. Aday kwa abay á ga hɛna nen á dangay anga lɛbara ata tɛkede nà, á sa gak waray bay jiga awan. Iken nà, tɛma sa ga dɛce kawa nen, anga lɛbara mugom a ata awan. Mbɛrom i varak mɛgala sɛ sɛmen anà dɛce ataya awan. ⁹ Mbɛrom nà, kɛ tɛmak mɛnuko,

kà ngamak uko anga aday dâ tæra dõ anahan ahay. Mbærom a gak uko sumor ata nà, anga sa jàka dâ gak anan mer su way lele aya ata bay. A gak uko sumor a nà, anga a zlan à nga anà winen a sa gak uko matana awan. A lavak uko anan zek sa gak uko sumor ata nà, tæ alay a Yesu Almasihu a kurre, à alay a daliyugo dukwen winen mæ ndakay a fan bay. ¹⁰ Hæna nà, sumor a Mbærom ata kà kak ahay zek uho, anga Yesu Almasihu, dõ sa tam mænuko ata kà nak ahay pæ daliyugo. Winen a nay ahay nà, a gæggar mægala pæ amac wa. Winen kà dakak uko anan kak dæ tæmahak cæved sæ læbara mugom ata nà, dî njad sifa sa ndav bay ata pa sæ viyviya awan.

¹¹ Nen nà, Yesu kà tarak nen dõ maslan anahan, anga aday nâ dakan anan læbara mugom a anà dõ ahay, aday nâ tètakan atan anan way re. ¹² Anga nan, hæna nen à dæce inde anga winen. Aya æna tæ winen ata tæke dukwen, u go waray bay re, anga nen na daf nga næ pæ wayaw nà, na san zle. Na san zle re, dõwan uno sa daf apan nga ata, winen tæ mægala a sa ba anan way a sæ mbuko anan à alay inde ata hus pæ luvon sæ sariya anahan.

¹³ Iken Timote nà, tètakan anan way anà dõ ahay nà, kawa iken a sæ slæne pi nen wa ata awan. Iken apan ki tètakan anan way ataya anà dõ ahay nà, daf nga pæ Mbærom lele, tæ asan zek mbala Yesu Almasihu sæ varak uko ata awan. ¹⁴ Iken nà, ba anan way mbala a Mbærom sæ varak ata næ lele. Apasay a Mbærom Cæncan a winen mæ njahay a à mænuko inde ata, i varak mægala awan.

¹⁵ Ka san apan zle re, dõ a Yesu ahay pæ daliyugo sæ Aziya tæ mbæsakak nen taayak, særret ta tak puno 'am. Kwa atæ Figelus tæ Hermogenes dukwen, tæ mbæsakak nen re. ¹⁶ Na gan kem anà Mbærom anga aday à gan sumor anà dõ sæ åga Unisiforus ahay ite, anga winen a nà, kwa nen à dangay tækedæ nà, waray kà gak anan bay, a taa mo anan mivel ù doh. ¹⁷ Winen a dazley à Ruma nà, a ma nga sæ pælay nen, hus zek kà dak anan, aday a saa njad nen kutok.

¹⁸ Bahay a mænuko Yesu Almasihu à man zek aday à gan i zek wa anà Mbærom pæ luvon saa ga sariya ite. A alay nen à Efesus nà, Unisiforus ata kà mak uno zek bayak awan. Iken dukwen ka san apan zle re.

2

Suje ana Yesu lele awan

¹ Iken wan uno Timote, jæra zek lele, anga Yesu Almasihu i gak sumor ta sæ varak mægala. ² Iken nà, kæ slænek atætak way uno pa 'am sæ dõ ahay bayak ata awan. Anga nan iken dukwen, man anan à slæmay inde anà dõ dîdek aya aday tæde ti mba apan sæ tètakan anan anà dõ azar aya tæte re ata awan.

³ Sæman anà dæce anak kawa suje ana Yesu Almasihu lele awan. ⁴ Bina suje inde sa ga way sa nga anahan nà, ibay. Si way sa zlan à nga anà bahay anahan, anga aday bahay anahan ata à pælay anan. ⁵ Matanan asa, dõ sa haw ahay tinen apan ti ga waway sa haw nà, si i dæfan apan anà way ma ban ataya aday bina kak kà sak a haw mænjàna sæ dæfan apan anà way ma ban ataya nà, i njad magwagway sæ ahaw anahan ata bay. ⁶ Matanan asa re, dõ si mer kà yak nga sa ga mer su way nà, azlapan dukwen winen awan à lahan apan anà dõ ahay sæ tukom way sæ guvo anahan ata aday næ tæde. ⁷ Ænga, jalay pæ way a nen sa jak hæna ataya aday. Bahay a mænuko i mak zek sæ slæne anan way ataya fok.

⁸ Ænga, bayak pæ Yesu Almasihu, winen dõ sæ zahav ana Dawuda ata aday. Kæ mæcak aday kæ slabakak ahay à mæke wa re. Way ata nà, læbara mugom a nen sæ dakay anan ata awan. ⁹ Nen à dæce inde hæna à dangay, ma ban a tæ calalaw kawa dõ ma ga ines a nà, anga læbara mugom a ata awan. Æna 'am

a Mbərom nà, ma ban a itəbay. ¹⁰ Natiya kutok, nə təma sə səman anà dəcə a anan matanan nà, anga aday dō a Mbərom mə walay ataya tã tam tə alay ana Yesu Almasihu ite. Aday tinen tã njad sə dəzle à man sə mazlaḅ a Yesu Almasihu inde sə njahay pa sə viyviya ata awan. ¹¹ Ihe, 'am didek a həna: Kak mənuko də məcak pə kərtek tatə winen nà,

dī njad sə njahay tə sifa a pə kərtek a tatə winen a re.

¹² Kak mənuko də təmahak sə səman anà dəcə anga winen nà, dī naa ga bahay tatə winen a kutok re.

Aday kak mənuko dā jak dā san anan bay nà, winen dukwen i ja a san mənuko bay re.

¹³ Kak mənuko də mbəsakak sə pərahan azar nà, i mba apan sa ga way mədədəren a ite sabay, bina winen kà jak anan 'am anahan coy.

Do sa ga mer su way sa zlan à nga anà Mbərom

¹⁴ Man anan 'am a nen sa jak ata à sləmay inde anà dō a Yesu ahay, anga aday tã jalay apan hwiya. Jan atan tə sləmay a Mbərom nà, tinen tə mbəsak sa vad awiyaway sa 'am kəriya aya awan. Jəba sa 'am ataya nà, a nes anan dō a Yesu sə sləne 'am ataya adəka, bina a man zek à dōwan bay. ¹⁵ Iken nà, ga mer su way anak lele, anga aday ki təra dō sa zlan à nga anà Mbərom. Iken dō sa ga mer su way. Ga nà, mer su way aday waray i naa gak apan bay ata awan. Dakay anan didek sa 'am a Mbərom tə cəved awan. ¹⁶ Kà sa pəkan sləmay anà dō sə ngwedəsl 'am kəriya aya ata bay, anga dō ataya nà, tinen apan ti zluwe à cəved a Mbərom wa dəren jiga awan. ¹⁷ Atətak way su dō ataya nà, kawa gurlen. Ata Himeniyas tə Filitus inde à wulen a tinen. ¹⁸ Dō ataya nà, tə zluwek à cəved sə didek wa. Tə tətakan anan anà dō ahay nà, way mungwalay a ta sa ja nà, Mbərom kə slabakak anan ahay dō ahay à məke wa coy. Anga nan, dō azar aya tə lizek à cəved a Mbərom wa anga tinen. ¹⁹ Aya əna, didek a Mbərom nə kawa saray su doh aday i wulaḅ itəbay ata awan. Anga nan, 'am a mə vinde apan ata nà, natiya, a wa: «Mbərom Fetek a san dō anahan ahay zle.*» Mə vinde apan asa, a wa: «Dowan a kà jak sa jəka “nen dō a Yesu” cəna, à mbəsak sa ga way lelibay awan.»

²⁰ A gulom su doh məduwen aya inde nà, way sa ga mer su way ahay kawa gəsa'am ahay inde cara cara. Way azar aya awan, sə guro ta sə rəslom aya awan. Aday way azar aya awan, tinen sə dədəm kabay ta han sə dudō. Matanan a ga anan mer su way anahan a tə way ataya à gulom su doh ahay inde dukwen cara cara re. Winen lele ataya nà, ta ga anan mer su way nà, si mbəlok inde. Aday azar aya nà, ta ga anan mer su way nə so pac pac.

²¹ Mənuko dukwen matanan re. Kak dōwan a kə mbəsakak mer su way a lelibay aya nen sa jak ikwen ayak sə mbəsak ataya nà, Mbərom i varan mer su way sa nga anahan awan. I təra nà, kawa gəsa'am lele awan, aday ta ga anan mer su way ahay lele aya awan.

²² Matanan, iken Timote nà, kə pərahan azar anà ubor si zek sə njavar ahay bay. Adəka nà, daf nga pə Mbərom, pərahan azar anà didek anahan, anà asan zek anahan, tə zay anahan, pə kərtek a tu dō sa gan amboh anà Mbərom tə mivəl mə banay aya ata awan. ²³ Kak dō ahay tinen apan ti vad nà, awiyaway sa 'am kəriya aya sə mindel nà, kə slahay uda bay. Ka san apan zle, vad awiyaway kawa way ataya nà, a zəbay nà, acakal 'am ahay. ²⁴ Anga nan, sumor a nà, dō sa ga mer su way a Mbərom nà, à njad sə cakal 'am tə dōwan bay. A jan 'am anà dō ahay nə ləfedəfə. A mba apan sə dakan anan way anà dō a Yesu ahay nə tə cəved awan. A səmen anà 'am sə dō ahay sa ja apan ataya

* 2:19 Ca pa Limle 16.5.

awan. ²⁵ Hinahibay manidê anahan ahay inde nà, á dakan atan anan way nà sähhe, lãfedede lele. Aday izãne Mbërom i man atan zek sa yam pã ines a tinen ahay, ti san didêk anahan ite. ²⁶ Bina dõ ataya nã Fakalaw kã bãnak atan à balay anahan inde, ta ga nã way sa zlan atan à nga aya vërre. Òna izãne ti san nga a tinen, ti tãmay ahay à balay ata wa mba.

3

Luvon mädakwidok aya awan

¹ San apan lele Timote, à luvon mädakwidok aya inde nà, dãce ahay ti ga inde bayak awan, way i da 'am tã mindel. ² Anga kã dãzlek à alay ataya inde nã, dõ ahay ti pëlay nã, zek a tinen aya vërre. Ti gan may anã dala nã tã mindel. Ti tãra nã, dõ sã kwecele ahay, ti zlapay awan tã mindel. Ti gënan anã Mbërom, ti dëfan apan anã bëbay a tinen ahay sabay. Ti ngëran ù dõ pã awan sabay re, aday ti dëfan apan anã way cãcan aya bay fok. ³ Asan zek i ga inde patan ibay, dõwan i gan atan ì zek bay re. Ti gãdan azar anã dõ ahay. Ti mba pi zek sa ba anan nga a tinen pã way lelibay ataya wa sabay. Ti ga anan alay tã dõ ahay tã mindel, aday ti nan idë anã way lele aya fok. ⁴ Ti njãkan uda anã dõ ahay, ti ga way nã, kawa medelengwez ahay. Ti hëran nga ì zek. Ti përahan azar nã, anã way sã mivël a tinen ahay, bina ti përahan azar anã Mbërom sabay bugol. ⁵ Pã idë sã dõ ahay nã, ta wa: «Manay dõ a Mbërom ahay.» Aday cãkëbay taayak a tinen a nã, ti gan may aday mägala a Mbërom à tãra atan dõ didêk aya bay. Jëba su dõ ataya nã, kã jipen tã tinen a bay jiga awan.

⁶ Azar su dõ a tinen aya tã nãsek anan gulom su doh sã dõ ahay, tinen apan ti zla à gulom su doh sã dõ ahay sãneh, tã njakak anan uwar bãle aya tã atëtak way a tinen ahay. Uwar ataya dükwen, dõ sa ga ines ahay, aday kuzon tã bãnak atan à 'am wa anã dõ ataya re. Uwar ataya nã, tã përahan azar anã mer su way lelibay aya cara cara kawa sa zlan atan à nga. ⁷ Tinen apan ti tëtak way ahay kwa siwa fok, ãna ta njad sa san anan didêk sã way aya bay re. ⁸ Kwakwa nã, atã Yanes tã Yambres tã ngëmak 'am a Musa bay.* Matanan hãna dõ ataya ta ga nã jëba sã way a tinen ataya re. Ajalay nga a tinen nã, kã nãsek coy. Aday tã zluwek à cãved a Mbërom wa, bina ta daf nga pã Mbërom tã didêk a bay. ⁹ Aya ãna, ti zla anan ti mer su way a tinen a jo bay, anga mindel a tinen atã i cay patan wa uho, kawa mindel ana atã Yanes tã Yambres sa kay patan wa uho ata re.

Am sã dakay way

¹⁰ Aya ãna, iken Timote nã, kã tëtakak way ahay bayak a pi nen wa. Kã pãkak anan slëmay anã atëtak way uno ahay, kã përahak anan azar anã minje uno. Na gan may ì mer su way uno inde fok anã maw nã, ka san zle. Aday nen na daf nga pã Mbërom kãkëmaw nã, ka san zle re. Aday iken ka san munapanaw uno zle, ka san asan zek uno sa gan anã dõ ahay ata zle re, aday ka san mätëndëron uno pa 'am a Mbërom zle re. ¹¹ Ka san apan zle, dõ ahay ta gak alay ti nen bayak awan, aday na sak dãce dükwen bayak a à wulen su doh sã Antakiya, à Ikoniya aday à Listãra fok. Na gak dãce nã, tã mindel jiga awan, ãna awan sã zalay Mbërom nã, ibay. Winen kã tãmak ahay nen à dãce ataya wa. ¹² Tã didêk awan, dõ sa gan may sã përahan azar anã cãved a Mbërom anga tinen dõ ana Yesu Almasihu ahay cana, dõ ahay ti ga atan alay nã bayak awan. ¹³ Òna dõ lelibay aya awan, tu dõ sa njak dõ ahay nã, ti

* 3:8 Ca pã Gurtaaki 7.11, 22, 9.11. Sã varan slëmay anã dõ ataya nã, Yahuda ahay.

ma nga sa ga way lelibay aya matanan hwiya. Ti njak anan do ahay bayak awan, aday cakabay way ata i man atan nga ana tinen aya awan.

¹⁴ Aya ana, iken pərahan azar ana way anak sə tətək aday sa dəf apan nga kurre ata awan. Kə dagwar ə way ata wa bay. Anga iken a nə, ka san apan zle, dowan aya iken sə tətək way pə tinen wa ataya nə, tə dəkək anak anan way lele aya coy re. ¹⁵ Na jak kə dagwar bay nə, anga iken a aday nə, ka san Deftere a Mbərom nə, kwa ə cədeu a wa. Natiya Deftere a Mbərom ata i varak kəlire† aday ki tam, anga kə təmahak Yesu Almasihu ə mivəl anak inde coy.

¹⁶ Way mə vinde aya ə Deftere a Mbərom inde fok nə, sə dakan atan anan cəved sə vinde anan nə, Apasay a Mbərom awan. Deftere ata i mak uko zek sə tətək sa san didek, i dəkək uko anan ines a mənuko ahay, i dəkək uko anan cəved sə mbədahan ləen ana ines a mənuko ahay, aday i mak uko zek sa san sa ga way sa zlan ə nga ana Mbərom awan. ¹⁷ Deftere a Mbərom a dəkək uko anan way ataya fok nə, anga aday do sə pərahan azar ana Mbərom ahay tə təra do mə lavay zek aya sa ga nə mer su way lele aya fok.

4

Pol a varan mægala ana Timote sə dəkək anan 'Am a Mbərom

¹ Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan pa man sə ide ana atə Mbərom tə Yesu Almasihu awan. Yesu nə, i i may ahay sa naa gan sariya ana do tə sifa aya aday do ma mac aya təkə fok, aday i naa sləray ahay nə kawa bahay.

² Natiya iken nə, dakan anan 'Am a Mbərom ana do ahay, tavay apan nə lele. Kwa i zlan atan ə nga, kwa i zlan atan ə nga bay fok nə, dakan atan anan. Dakan atan anan ines a tinen ahay, jan atan apan, varan atan gədan. Dakan atan anan way ahay nə, tə munapanaw awan. ³ Anga alay a inde i slay ahay aday dowan i gan may ana atətək way didek a sabay. Adəka nə, ti halay miter ahay bayak a saa tətəkan atan anan way tədə pə way sə mivəl a tinen ahay, aday ti pəkan sləmay ana way sa zlan atan ə nga ataya kutok. ⁴ Ti mbəsək sə sləne way didek aya awan, aday ti pəkan sləmay adəka nə, ana atətək way mungwalay aya awan. ⁵ Aya ana, iken Timote nə, pərahan azar sa ba anan nga anak lele pə way ahay wa fok. Səman ana dəce anak ahay. Ga nə, mer su way sə dəkək anan ləbara mugom ata hwiya. Ndav anan mer su way a Mbərom sə ngamak apan ata re.

⁶ Bina nen nə, alay a kə slək aday mi zla ə man a bije uno ahay bəse. Nen nə, kawa gənaw aday ti gədan dundo bəse coy anga Mbərom ata awan. ⁷ Na gak mer su way a Yesu tə mivəl kərtek awan, kawa do sa ga mægəzləga lele ata awan. Way kawa ana Mbərom su jo nə ga ata nə, nə ndəvək a coy. Nen ni dəf nga pə Mbərom ndəkərkarre hwiya. ⁸ Nen həna nə, magwagway uno, winen apan i ba nen pə cakay a Mbərom. Bahay a mənuko, do sa ga sariya tə didek ata, i vuro magwagway uno pə luvon sə sariya anahan. I vuro nə, i nen taayək bay. I varan magwagway ata nə ana do sə dəfan ide ana luvon anahan a saa may ahay ataya fok.

Do ahay tə mbəsək anan Pol taayək anahan awan

⁹ Kem Timote, hayək alay ə man uno bəse, aday kə sa gak ayak munok bay. ¹⁰ Bina Demas kə mbəsəkək nen taayək, a gan may sə pərahan azar ana way sə daliyugo ahay. Kə zlak way anahan ə Tesaloniki. Kereskes kə zlak ə Galatiya, aday Titus dükwen kə zlak ə Dalmatiya. ¹¹ Mə mbəsək a pə cakay uno nə, Lukas a taayək. A alay iken apan ki nay ahay nə, hayək ikwen ahay tə Markus maya awan, anga i naa mo zek i mer su way inde. ¹² Tikikus nə,

† 3:15 Kəlire a anan nə, madan bay, ana asan way ana Apasay a Mbərom.

nen a nə slənək anan à Efesus. ¹³ Iken apan ki nay ahay nà, hayak ahay tə wulen su doh sə Təruwas. Aday ki zəbo anan ahay zana saa mađ uno a inde à alay, nə mbəsakak anan ayak àga Karpas. Kù ro anan ahay deftere uno ahay, mə zakay jiga nà, deftere a mə ndakay a tə ambar ataya awan.

¹⁴ Aleksandire sə dōwan a inde do təvad awan, kà gak uno way lelibay aya tə mindel. Bahay a mənuko tə alay anahan a saa haman. ¹⁵ Lavan i zek anak, anga à alay ata nà, kə tavak anan anà atətak way a manay re.

¹⁶ Pə luvon mama'am a aday sa zla nen pa 'am su do sa ga sariya ahay ata nà, sə mbəda pa 'am ahay nə nen a taayak uno awan. Bina dōwan su mo zek nà, ibay. Tinen a fok tə hawak, tə mbəsakak nen. Bahay a mənuko á sa gan atan sariya bay. ¹⁷ Əna su mo zek nà, Bahay a mənuko. Kə varak uno məgala anga aday nà dəkay anan ləbara anahan mugom a cərah fok. Natiya, do sə pəra ahay fok tə slənek ləbara sa 'am a Mbərom a re. Matana re, Mbərom awan kə təmak ahay nen à 'am ana ziyel wa. ¹⁸ Bahay a mənuko i təmay ahay nen à way lelibay aya wa fok. I tam nen aday i zla nen à mburom à bahay anahan inde. Zambaduko anan Bahay a mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Aja 'am ahay

¹⁹ Jan anan 'am anà Pəriskila tə Akilas, aday jan anan 'am anà do sə gulom su doh ana Unisiforus ahay re. ²⁰ Erastus, winen à Korintu hwiya, aday Torofimus nà, nə mbəsakak anan ayak à Miletus, anga winen dəvac awan.

²¹ Hayak ahay à man uno anga anga, bina alay sa mađ winen apan i sla coy. Atə Ewbulus tə Pedas tə Linus tatə Kalawdiya aday tə mərak a azar aya fok, ta jak anak ayak 'am.

²² Bahay a mənuko á ba iken, á gak ikwen sumor, kwanay a fok.

Derewel **ana Pol** sə vinden ayak anə **Titus** **Adakay way pə deftere a anan**

Atə Titus tə Pol ta taa zla sə dakay anan ləbara mugom a nà, maya awan. Tə njahak à Kereta sə dakay anan ləbara mugom awan, aday Pol a mbəsak anan Titus à man ata awan, sə walay məced sə egliz ahay. Pol a dakan anan ayak anə Titus nà, do tədə i təra məced sə egliz nà, anjahay anahan a nə kəkəmwaw ata awan. A dakan anan ayak way pə anjahay su do azar à egliz ahay inde ata re.

Nga sa 'am ahay

Məced sə egliz ahay tə miter mungwalay aya awan (1.1-16)
Anjahay su do a Yesu ahay (2.1 - 3.15)

Pol a jan 'am anə Titus

¹ Titus, sə vindek ayak derewel a anan nà, nen Pol, do si mer su way ana Mbərom, aday nen do maslan ana Yesu Almasihu re. Mbərom a slan nen pə cakay ana do anahan a mə walay ataya awan, anga aday tã daf apan nga. A slan nen dukwen sə dakan atan anan aday tã san didek anahan. Ata, ti san sa gan nga anə anjahay a tinen kawa sa zlan à nga anə Mbərom a kutok.

² Natiya, do ataya ti san, tinen nà, tə njadak sifa sa ndav bay ata awan. Anga Mbərom a a zlanan atan anan 'am sə sifa ata nà, kwakwa, daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay re. Aday winen nà, a gad mungwalay itəbay asanaw!
³ A dazle pə alay ata cəna, a dakay anan 'am anahan tə dundo ana do sə dakay ləbara anahan ahay. Mbərom, do sa tam nuko ata awan, sə mbəsuko anan mer su way anan à alay inde nà, winen awan. U jo nà: «Zla, kà sa təkəren anan 'am uno anə do ahay re.»

⁴ Kəmaya Titus, nə vindek ayak 'am a anan nà, akiken awan. Iken nà, kawa wan si zek uno awan, anga də japak à cəved kərtek a inde, cəved sə dəfan apan anə Yesu.

Bəbay a mənuko Mbərom, tə Yesu Almasihu do sa tam do, tã gak sumor aday tã varak zay a tinen.

Mer su way a Titus sa ga pə daliyugo sə Kereta

⁵ Titus, nə mbəsakak ayak iken à Kereta nà, aday kã ndav a wa mer su way a mə mbəsak ataya lele, aday kã daf məced sə egliz ahay à wulen su doh ahay fok, kawa anuno sa jak kurre ata awan.

⁶ Məced sə egliz ahay nà, anjahay a tinen aya nə natiya: Ines à ga inde patan sə gədan atan azar bay. Uwar à ga inde patan sə gədan atan anan azar bay. Anga nan, tē həran nga anə zek bay, tã ga mivəl bay, tē vaway nga bay, Tē təre tē do ahay bay, aday ubor sə dala dukwen à ga inde patan ibay re. ⁸ Sumor adəka nà, tē təma mbələk ahay əga tinen lele, à zlan atan à nga sa ga mer su way lele aya awan, tinen do ma san nga aya awan, do didek aya awan, do sə dəfan apan anə Mbərom ahay, tə lavan nga anə zek tətə. ⁹ Aday tã ban anan 'am didek a à mivəl inde, kawa a nuko sə tətakan atan anan ata awan.

Matanan kutok, ti mba apan sə varan məgala anà do ahay ta sə tətakan atan anan didek sa 'am a Mbərom. Aday dukwen ti mba apan sə dakan anan anà do sa ngam atətak way a nuko bay ataya nà, tinen tə zluwek à cəved sə didek wa.

¹⁰ Na ja matanan ata nà, anga do ahay bayak a tə dəfan apan anà dowan sabay. Ta ja nà, 'am kəriya aya awan, 'am sa man zek anà dowan bay. Tinen apan adəka nà, ti njəkan uda awan, anà do ahay. Alay avan ù do sa ga way ataya nà, Yahuda ahay sa dəf nga pə Yesu ata awan. ¹¹ Gifen anan 'am anà jəba su do ataya awan. Anga tinen apan ti nes anan gulom su doh sə do ahay bayak a tə atətak way a tinen ata awan. Tə tətakan anan anà do ahay nà, way aday abay tədəbay ata awan, aday anga sa njad anan dala pə do ahay wa.

¹² Aday kwakwa nà, dowan a inde à wulen a tinen Kereta aya awan, winen kalire awan, a ja patan 'am, a wa: «Do sə Kereta ahay fok nà, tinen mungwalay aya awan. Tinen kawa kəla kibe ahay, tə bayak nə pə way sa pa dəkdek, aday dukwen tinen isew aya re.» ¹³ Aday 'am anahan ata dukwen, 'am didek a acəkan.

Kak matanan nà, jan atan pə akəta nə lele, anga aday tə pərahan azar anà Mbərom tə cəved a, sə didek awan. ¹⁴ Jan atan pə akəta, anga aday tə mbəsak sa pak sləmay pə ləbara sə Yahuda ahay mungwalay aya ata awan, aday dukwen tə pərahan azar anà 'am su do sə mbəsak cəved sə didek ahay ata sabay.

¹⁵ Pu do sə cəncan ahay cəna, way ahay fok cəncan aya ite. Əna pu do sa ga ines ahay, aday sa dəf nga pə Mbərom bay ataya ite nà, awan inde cəncan a sabay. Abayak nga a tinen adəka bugol nà, kə nəsek. Aday tinen apan ti ga way lelibay aya dukwen, a gan atan waray sabay re. ¹⁶ Ta jan i zek a tinen aya adəka nà, ta san Mbərom zle. Cəkəbay, way a tinen sa ga lelibay ataya nà, a dakay anan nà, ta san Mbərom a bay bugol. Tinen nə gərlakay aya awan, tə dəfan apan anà dowan bay jiga awan. Aday ta mba apan sa ga mer su way lele aya sabay re.

2

Titus, i dakan anan didek a Mbərom anà do ahay

¹ Titus, iken a aday nà, dakan anan à do ahay didek sa 'am a Mbərom. ² Jan anà do məced aya nà, tə vaway nga bay, tə gəba mazla6 pi zek wa bay aday do ahay ti dəf patan nga. Tə tara do ma san nga aya awan, tə dəf nga pə Mbərom lele, tə pəlay do ahay tə mivəl kərtek awan, aday tə saman à way ahay lele.

³ Natiya ite, jan anà uwar məced aya nà, anjahay a tinen dukwen à zla pi zek ta 'am ana Mbərom, tə gadan azar anà dowan bay, tə tara bile sə mahay bay, aday tə tatakan anan way lele aya anà do ahay adəka. ⁴ Ta gak matanan nà, ti mba apan sə dakan anan way anà dalay sə uwar ahay sə pəlay mbaz a tinen tə gwaslay a tinen ahay, ⁵ aday tə tara uwar ma san nga aya awan, tə jən uho bay re. Tə ga mer su way à gulom su doh inde nə lele, aday tə dəfan apan anà mbaz a tinen ahay lele re. Kak ta gak matanan nà, do ahay ti tara anan 'am a Mbərom à mandak bay.

⁶ Matanan re, jan anà njavar ahay ite nà, tə san nga nə lele. ⁷ Iken a dukwen, pə way ahay fok nà, ga nə way lele aya awan, aday ki tərən atan minje lele a re. A alay aday iken apan ki tətakan atan anan way nà, dakan atan anan tə mivəl kərtek awan, aday mazla6 i ga inde pa 'am anak ahay. ⁸ Tətakan atan anan nà, way didek a aday dowan i tara anan à mandak bay ata awan, anga aday do sə pəlay sə gədak uko azar ahay tə njad awan lelibay a à atətak way anak ahay inde bay, aday waray à gan atan.

⁹ Aday asa, jan anà ßile ahay nà, tê ðafan apan anà bahay su doh a tinen ahay pə way ahay fok. Tê vəðan atan awiyaway bay, əna way a tinen sa ga fok cəna, á zlan à nga anà bahay su doh a tinen aya re. ¹⁰ Tâ saa kəra patan wa way bay, tâ ga adəka nà, way lele aya bugol, aday bahay su doh a tinen ahay tâ san ti mba apan sa ðaf patan nga. Kak ta gak matanan nà, ðo ahay ti həran nga anà atətak way a mənuko ahay sə ðakan atan anan 'am a Mbərom, ðo sa tam mənuko ata awan.

¹¹ Natiya, na wa, lele nà, ðo a Yesu ahay tâ ga anan way a nen sa jak ata nà, angamaw? Mbərom a gan may sa tam anan ðo ahay fok. Anga nan, a kay anan ahay sumor anahan anà ðo ahay. ¹² Matanan, sumor a Mbərom ata a ðakak uko anan nà, ði mba apan sa ga səðək sabay, aday sa ga ubor pə way sə daliyugo ahay sabay re. Adəka bay, pə daliyugo a anan nà, zəgahuko anan apan sa san nga, sə təra ðo ðiðək aya awan, aday azla a mənuko á zlan à nga anà Mbərom. ¹³ Guko matanan, ta sə ðafan ide anà luvon anà ðo sa tam mənuko, Yesu Almasihu, saa may ahay tə mazlað anahan ata awan. Winen Ba Məduwen, Mbərom a mənuko. ¹⁴ Kə məcak anga mənuko. Matanan a mba apan sə təmay mənuko à səðək a mənuko ahay wa. A təra mənuko ðo anahan ahay, ðo cəncan aya pa 'am anahan, aday ðo sa gan may sa ga way lele aya awan.

¹⁵ 'Am a anaya nà, ðakan anan à ðo ahay tə məgala si zek anak a təke. Man atan anan mivél ù doh. Jan atan pə akəta lele, aday ðukwen ðowan á sa kədey iken a bay re.

3

Anjahay su ðo a Yesu ahay pə daliyugo

¹ Titus, man anan 'am a həna anan à sləmay inde anà ðo ahay lele: Tê ðafan apan anà bahay ahay, anà ðo sə lavan atan nga ahay, aday tē bənan atan à 'am wa lele. Tê lavay zek sa ga mer su way lele aya awan. ² Tê gəðan azar anà ðowan bay, tē kakal 'am tə ðo ahay bay re. Tē təra ðo sə munapanaw ahay. Tē ðafan apan anà ðo ahay fok adəka bugol.

³ Abay à alay ata nà, mənuko aya ðukwen ðə sənək ahay nga cara ðaw? Da taa ðafan ahay apan anà ðowan inde cara ðaw? Də zluwek ahay à cəved ahay wa re. Da taa gan may nà, sa ga way lelibay aya awan, way kawa sa zlak uko à nga vərre. Anjahay a mənuko aya ðukwen, lelibay, aday ða ga sərək ahay pi zek re. Do ahay ta nak uko ide, aday mənuko aya ðukwen, ða nan ide i zek ahay re.

⁴ Əna tə winen ata təke ðukwen, Mbərom ðo sa tam mənuko kə kak uko anan ahay sumor anahan, tə asan zek anahan hwiya. ⁵ Mbərom a tam mənuko aday nà, anga mer su way a nuko lele aya bay! Bina abay ði njad sa ka anan nà, mer sa ma a mənuko adəka ite anaw? Əna a tam mənuko nà, anga ða gan i zek wa. Kə banək puko wa ines a nuko ahay tə gəðan sə Apasay anahan Cəncan awan. Natiya kutok, Apasay Cəncan ata a təra mənuko ðo wiya aya awan. ⁶ Mbərom a varək uko ahay Apasay Cəncan ata nà, sa rah anan mivél a mənuko ahay. A varay ahay nà, tə alay a Yesu Almasihu, ðo sa tam mənuko ata awan. ⁷ A ga matanan nà, anga aday ða njad sifa sa ndav bay, way a mənuko sə ðafan ide ata awan. Di njad sifa ata nà, anga Mbərom kə gak uko sumor anahan, kə tərək mənuko ðo ðiðək aya pa 'am anahan.

⁸ 'Am a nen sa jak ata nà, 'am ðiðək aya awan, aday ká sa gan məsəfaya bay, tavay apan nə lele. Matanan, ðo sa ðaf nga pə Mbərom ahay, ti var a nga a tinen sa ga mer su way lele aya hwiya. Wita nà, lele. I man zek anà ðo ahay. ⁹ Avad awiyaway kəriya aya nà, zlam wa. Matanan, 'am sə zahav ðukwen, zlamən lele re. Kə ðazay à acakal 'am a tinen ahay inde bay. Tinen apan ti vad

awiyaway pə Tawrita a Musa dukwen, kə slahay uda bay. Way ataya fok, way lelibay aya awan, i man zek anə dowan bay. ¹⁰ Kak do sa ja 'am sə wanbahay inde á wulen su do a Yesu ahay ná, jan apan. Kak aday kə slənek anak anan bay ná, jan apan mə slala cew a re. Hwiya aday kə slənek anak a bay re ná, mbəsak anan səfek á alay anak wa, kə jipen sabay. ¹¹ Ka san apan zle, jəba su do ata ná, kə zluwek á cəved a Mbərom wa, winen do sa ga ines way anahan. Tə way anahan sa ga ataya ná, a dakay anan tə alay anahan awan, winen do sə mungok coy.

'Am maza aya awan

¹² Azanan, ni slənak ayak do, izəne Artemas, kabay Tikikus á man anak. Dowan ata, kə dazlek ayak cəna, hawak ayak bəse á man uno á Nikopolis aday. Anga ná ja ná, ni i njahay á man ata á alay sa mad. ¹³ A alay a atə Zenas, do sa ga sariya, tə Apolos ti hədek á man anak wa ná, man atan zek tə dala kawa ana tinen sa gan may anga cəved. ¹⁴ Sumor a ná, do a mənuko ahay dukwen tətə tətak sa ga mer su way lele aya awan, anga aday tá san sa man zek anə do sa gan may anə maməzek a tinen ahay. Kak matanan ná, ata mer su way a tinen kə tərak kəriya bay.

¹⁵ Do sa man uno anaya fok ta jak anak ayak 'am. Jan 'am anə do sa daf nga pə Yesu ahay sə pəlay mənuko ataya fok. Natiya awan, Mbərom á gak ikwen sumor anahan.

Derewel **ana Pol** sə vinden ayak anà **Filemon** **Adakay way pə deftere a anan**

Pol a vinde derewel a anan nà, à alay a winen à dangay mba ata awan. A vinden ayak nà, anà Filemon, do sə lavan nga anà do ahay à egliz a inde. A nan à Pol nà atə Filemon tə bile anahan Onesimus tà zlah anan məlmal a tinen.

Nga sa 'am ahay
Aja 'am (1-3)
Atə Filemon tə Onesimus (4-22)
Andav sa 'am (23-25)

Pol a jan 'am anà Filemon

¹ Nen Pol sə vindek ayak derewel a anan à dangay wa. Ta ban nen nà, anga sləmay ana Yesu Almasihu. Sə vindek ayak nə manay tə Timote, akiken car a manay Filemon. Iken, do sa ga mer su way a Mbərom kawa manay a re. ² Mə vinden ayak dukwen, anà do a Yesu ahay sa taa halay nga əga iken ataya awan, tatə Afiya mərak a nuko uwar ata awan, tə Arkipus do sə rəzlen à nga wa anà mer su way kawa mənuko a re ata awan. ³ Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tà gak ikwen sumor aday tə varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngəran anà Mbərom

⁴ Filemon, mərak uno, nen apan ni gan amboh à Mbərom anga iken cəna, nə mbədək anan à nga wa sə ngəran anga iken bay re. ⁵ Anga nə slənek 'am sə asan zek anak sa gan anà do a Yesu ahay fok ata awan. Aday adaf nga anak pə Yesu Almasihu dukwen inde lele re. ⁶ Nen apan ni gan amboh anà Mbərom, anga aday adaf nga a sə japay numo à sləmay a Yesu Almasihu inde ata, à mak umo zek sa san magwagway a mənumo sa njad à alay anahan wa ata awan. ⁷ Mərak uno, nə taslak mivel tə mindel, aday kə bənak uno mbac re, anga asan zek anak kə varak anan ataslay mivel anà do a Yesu ahay.

Pol a dubok anan Filemon anga Onesimus

⁸ Natiya, way uno sə cəce panak nà, həna: Abay ni mba apan sa jak ayak nà, ga natiya, anga nen do maslan ana Yesu Almasihu. ⁹ Əna suwan nə dubok iken a dubok, anga mənumo tə asan zek awan. Ca apan, sə vindek ayak nà, nen Pol, do məced awan, nen à dangay anga sləmay ana Yesu Almasihu. ¹⁰ Nə dubok iken nə, anga Onesimus, bile anak, winen kə tərak do a Yesu anga nə dubok anan anan 'am a Yesu à dangay à man ana awan. Wan ata nà, winen kawa wan uno awan. ¹¹ Abay a taa mak zek bay, əna həna adəka nà, i mak zek aday i mo zek i nen re.*

¹² Anga nan, nen apan ni mak anan ayak pə cakay anak. Winen a aday nà, kawa zek uno awan. ¹³ Bina, həna nen à dangay anga ləbara a Yesu mugom a ata nà, u no abay ni mbəsak anan pə cakay uno awan, anga aday i mo zek à yime anak inde. ¹⁴ Əna u no sa ga way ata mənəna iken sə vuro ahay apan cəved bay ata bay. U no sa gak bəlaray su go sumor bay. Lele a nà, iken a ki gan may way anahan. ¹⁵ Izəne, Mbərom a varan cəved anà Onesimus sə gəzla

* 1:11 Ta 'am a tinen nà, Onesimus a nan sa ja «i ma zek.»

nga tə iken mənɟək nà, anga aday kà sa nɟaf anan way anak pa sə viyviya awan. ¹⁶ Anga hənà nà, winen ɓile adəka cəna coy bay. A zalay ɓile anga winen mərak a mənumo lele a kutok. Nen nà, nə pəlay anan tə mindel. Iken ɗukwen nà, pəlay anan nə, zal nen, anga winen ɗo zənzen awan, aday winen ɗo ana Yesu Almasihu kutok asa.

¹⁷ Anga nan kutok, kak mənumo ta car acəkan nà, təma anan Onesimus lele kawa kə təma ɗukwen nen awan. ¹⁸ Kwa abay á ga nə kà gak anak mer su way lelibay awan, kabay á ga nə gudire anak inde apan ɗəp nà, mbəsak anan 'am a pa nga uno awan. ¹⁹ Sə vindek ayak 'am a anan nə nen Pol awan: Ni hamak anan. Əna ka san apan zle asanaw? Nen ɗukwen na gak anak sumor ta sə ɗakak anan 'am a Mbərom biɗaw? ²⁰ Matanan mərak uno, kem, go sumor anga Bahay a nuko, tuslo mível anga Yesu Almasihu ite. ²¹ Nə vindek ayak ɗerewel a anan aday nà, anga na san zle ki ga anan kawa anuno sə cəce panak ata awan. Na san zle ki ga adəka nà, zal mbala uno sa gan may ata awan. ²² Asa ɗukwen luvu zek tu doh sə nahay ite. Anga nə bayak nà, Mbərom i sləne amboh a kwanay, i vuro cəved sa zlak ayak ága kwanay awan.

Aja 'am ahay

²³ Manay tə Epafəras à dangay nə miya awan anga sləmay a Yesu Almasihu, winen kà jak anak ayak 'am. ²⁴ Matanan, ɗo a anaya ata ɗukwen ta jak anak ayak 'am re, atə Markus, Aristarkus, Demas tə apan Lukas, tinen ɗo si mer su way a Mbərom ahay pə cakay uno a re.

²⁵ Natiya, Yesu Almasihu Bahay a mənuko á gak ikwen sumor anahan.

Derewel mā vinden a anà
Ib̄eraninko ahay
ata awan
Adakay way pə deftere a anan

Da san sə vinde derewel a anan nə wayaw bay. Winen kawa wazo zubor awan sə slənan ayak anà egliz ahay cara cara bayak awan. Derewel a anan a dakay nà, Yesu a zalay way ahay fok. A dakay nà, cəved inde sə cəce apəse ines pə Mb̄erom wa, anga Yesu kà məcak à yime sə dō ahay inde. Wita nà, 'am a Mb̄erom sa ban wiya a tə dō ahay ata awan. A wulen sa 'am anahan ahay sə dakay anan way ataya nà, winen apan i tətak way pə anjahay su dō a Mb̄erom ahay.

Nga sa 'am ahay

Mb̄erom a walay anan Yesu anga sə mbəda anan daliyugo wiya awan (1.1 - 2.4)

Cəved a Yesu sa tam dō ahay a zalay cəved mbala Musa (2.5 - 4.13)

Yesu nà, bahay nga su dō sə gadan dongo anà way ahay anga Mb̄erom (4.14 - 6.12)

'Am a Mb̄erom sa ban tə dō ahay wiya ata awan (6.13 - 10.39)

Adaf nga pə Mb̄erom (11.1 - 13.25)

Mb̄erom a jan 'am anà dō ahay tə dongo ana wan anahan

¹ Kwakwa ata nà, Mb̄erom a taa jan 'am anà bije a mənuko ahay tə dongo ana dō maja'am anahan ahay. A taa jan atan 'am tə cəved ahay cara cara, aday saray bayak a re. ² A taa jan atan ahay 'am nə matanan hus ahay à alay ana mənuko biten. Əna həna, alay a mədakwidok a anaya nà, a jak uko 'am tə dongo ana wan anahan. A alay ana Mb̄erom sə ndakay daliyugo ata nà, a ndakay anan tə alay ana wan ata awan. Aday a walay sə lavay anan way ahay fok dukwen, wan ata kərtek a sə coy. ³ Mazlaḅ a Mb̄erom a wuteden pi jər nà, anà wan ata awan. Ta ga minje ti zek a Mb̄erom a nə uwək. Way sə daliyugo a anan ataya fok ta ga inde anga 'am anahan mægala awan. Anga winen, Mb̄erom i pəsen anan ines anà dō ahay aday tə təra dō cəncan aya re. Pə dəba ana way ata wa nà, Mb̄erom Ba Mægala a gəba anan way anahan pə cakay anahan à mburom, saa ga bahay pə way ahay fok.

Yesu a zalay maslay a Mb̄erom ahay

⁴ Anga nan kutok, Mb̄erom a daf anan wan anahan pa nga sə maslay anahan ahay, anga sləmay anahan sə varan ata a zalay mbala ana tinen, bina a ngaman wan anahan. ⁵ Kula Mb̄erom kà jak anan 'am a anan anà maslay anahan ahay bay:

«Iken nə wan uno.

Biten nə tərak bəbay anak.*»

Kabay

«Iken nà, ni təra bəbay anak,

iken ki təra wan uno.†»

A jan 'am ataya nà, anà Yesu a kərtek. ⁶ Aday asa, à alay a Mb̄erom i sa slənay anan ahay wan anahan mənduwel a pə daliyugo ata nà, a wa:

«Maslay a Mb̄erom ahay fok tē həran nga.‡»

* 1:5 Ca pə Jabuuru 2.7. † 1:5 Ca pə 2 Samuyila 7.14; 1 Habaruuji Nyalaaḁe 17.13. ‡ 1:6 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43.

⁷ Pə maslay a Mbərom ahay ite nà, a wa:

«Maslay a Mbərom ahay tinen dō si mer su way anahan ahay.

Tinen kawa mađ, aday kawa miresl sə uko ahay re. §»

⁸ Əna pə Wan a Mbərom a kutok nà, Deftere a Mbərom a wa:

«Iken nə Mbərom, ki ga bahay pa sə viyviya awan,
aday ki lavan nga anà dō anak ahay tə cəved awan.

⁹ Kə pəlay dukwen way didek aya awan,
aday way sə sədcək cəna, a nak itəbay.

Anga nan, Bəbay anak Mbərom a ngamak, a varak ataslay mivəl,

aday a təra iken dō məduwen a pa nga su dō pə cakay anak ataya fok. *»

¹⁰ Deftere a Mbərom a ja asa, a wa:

«Bahay, à alay ana way ahay sə dazlan ata nà,
kə ndakay daliyugo nə tə alay anak awan,
aday kə ndakay mburom re.

¹¹ Way anak sə ndakay ataya fok ti ndav,
əna iken a nə ki ga inde pa sə viyviya awan.

Way ataya fok ti i ga məduwer kawa zana sa nes ata awan.

¹² Ki i lapay atan wa, kawa dō sə lapay anan wa zana anahan məduwer a ata awan.

Way ataya ti mbəda kawa zana a'am a sə pəkay ahay wa ata awan.

Əna iken ki mbəda itəbay,
sifa anak i ndav itəbay re. †»

¹³ Kula Mbərom kə jak anan 'am a anaya anà maslay anahan ahay bay:

«Njahay tə day sə alay puway uno,
aday dō manide anak ahay fok nà,
ni təra atan bile anak aya awan. ‡»

A jan 'am ataya matanan nà, anà wan anahan a dəkdek. ¹⁴ Maslay a Mbərom ahay nà, tinen apasay sa gan mer su way anà Mbərom ahay cəna coy. I slan atan saa man zek anà dō saa njad sifa aday sə njahay à man a Mbərom ataya awan.

2

Də kədey anan 'am a Mbərom sa jak uko ata bay

¹ Kak Mbərom kə jak uko 'am tə dundo ana wan anahan cukutok nà, lele sa pak apan sləmay, anga 'am anahan nə 'am sə sləne. Bay nà, di lize à cəved wa.

² Da san apan zle, maslay a Mbərom ahay ta nak ta jak uko 'am sə Tawrita, winen məduwen awan. Dō sə dəfan apan bay ataya nà, tə njadak sariya tədə pə ines a tinen ata awan. ³ Əna, mənuko aday nà, Mbərom kə varak uko 'am anahan aday dā tam à sariya anahan wa. Anga nan, kak də kədiyək anan 'am anahan a sa jak uko ata nà, i i gak uko sariya anahan sabay kutok daw? Sa nay anan ləbara ata pa 'am nə zek a Bahay a mənuko Yesu Almasihu awan. Dō sə sləne 'am anahan ataya, sa jan umo ləbara ata nə didek a nə tinen awan.

⁴ Mbərom dukwen kə dəkək uko anan 'am anahan ata nə didek awan, ta sa ka anan way masuwayan aya bayak a cara cara, aday ta sə varan məgala sa ga way ahay cara cara anà dō ahay tə alay ana Apasay Cəncan awan, kawa sa zlan à nga.

Yesu kə dəkək uko anan cəved sa tam

§ 1:7 Ca pə Jabuura 104.4. * 1:9 Ca pə Jabuura 45.7-8. † 1:12 Ca pə Jabuura 102.26-28. ‡ 1:13 Ca pə Jabuura 110.1.

⁵ Mbərom a dəf sə lavan nga anə daliyugo a mənuko sa ja apan wiya ata nà, maslay anahan ahay bay. ⁶ Adəka bay, mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà:

«Mbərom, do zənzen a nə ma aday hus iken sə bayak apan anaw? Winen waya aday hus ki nay sa man zek ata anaw?»

⁷ Kə ndakay anan, winen nà, ù vo sə maslay a Mbərom ahay mənjoek. Pə dəba anahan a wa, kə varan mazlaḅ, kawa mazlaḅ sə bahay.

⁸ Kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok.*»

Mbərom kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok ata nà, awan a inde winen sə lavay bay nà, inde sabay. Əna həna, də canan nà, winen bahay a pa nga sə way ahay fok fan bay. ⁹ Əna də canan, kwakwa ata nà, anə Yesu, Mbərom kə dəfak anan ù vo sə maslay anahan ahay alay a mənjoek, anga sa gan sumor anə do ahay. Anga nan kutok, Yesu kə sak dəce aday kə məcak anga do ahay fok. Matanan Mbərom a varan man sə njahay sə bahay tə mazlaḅ awan. ¹⁰ Sə ndakay way ahay fok nə Mbərom, aday ta ga inde dukwen anga winen. Natiya a zla pi zek nà, Mbərom á ndav anan mer su way ana Yesu sa ga, tə dəce anahan a sə canan, aday do ahay bayak a tē tēra wan anahan ahay, tá zla á man sə mazlaḅ anahan kutok. Anga saa njahan atan pa 'am wa, aday saa tam atan dukwen, zek a Yesu awan. ¹¹ Sə tēra anan do ahay do cəncan aya pa 'am a Mbərom dukwen, Yesu awan, aday do anahan a sə tēra atan cəncan ataya dukwen, Bəbay a tinen a nə kərtek, Mbərom awan. Anga nan kutok, a zlan á nga anə Yesu a sə ngaman atan «mərak uno ahay.» ¹² A Deftere a Mbərom inde nà, Yesu a jan anə Mbərom, a wa:

«Ni i taran anan 'am anak anə mərak uno ahay, ni i hərak nga tə ara pa 'am sə do ahay.†»

¹³ A ja asa, a wa:

«Ni mbəsakan anan zek uno nà, anə Mbərom.‡»

Aday asa, a wa:

«Nen həna, manay tu do a Mbərom sə vuro ataya awan.§»

¹⁴ Do a Mbərom sə varan ataya nà, tinen do zənzen aya tə mez aya i zek inde kawa mənuko. Anga nan, Yesu a ta nga anahan a dukwen a tēra do zənzen ti zek a kawa nuko, anga aday tə amac anahan á lize anan wa Fakalaw, dōwan a sə lavan nga anə do ahay tə məgala sa mac atan ata awan. ¹⁵ Yesu a ga matanan nà, anga aday zlawan sə amac á gan anə do ahay sabay. Kwakwa ata nà, do ahay tə njahay nə kawa bile ahay anga zlawan sə amac. Əna həna Yesu kə təmak atan coy. ¹⁶ Yesu a nay ahay nà, sa naa man zek anə maslay a Mbərom ahay bay, əna sa naa man zek adəka nà, anə zahav ana Ibərahima ahay pə daliyugo a anan. ¹⁷ Aday natiya kutok, a zla pi zek nà, á tēra kawa mərak anahan ataya kwa á ma inde anaw fok. A ga matanan anga aday á tēra bahay nga su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom, do si mer su way anahan didək a aday sumor awan. Ti mer su way anahan nà, i pəsen anan ines anə do ahay, i zlahan atan anan məlmal a tinen tə Mbərom kutok.

¹⁸ Həna nà, i mba apan sa man zek anə do mə njəkan atan uda ataya tətə, anga winen a dukwen á alay a tə njəkak anan uda awan, kə sak dəce.

3

Yesu a zalay bje a mənuko Musa tə mazlaḅ

¹ Mərak uno ahay, Mbərom kə ngamak ikwen sə tēra do anahan ahay. Anga nan, bayiken pə Yesu aday. Winen do maslan a Mbərom, aday winen bahay

* 2:8 Ca pə Jabuura 8.5-7. † 2:12 Ca pə Jabuura 22.23. ‡ 2:13 Ca pə Esaaya 8.17. § 2:13 Ca pə Esaaya 8.18.

nga su dō sə gəfən dundo anə way, winen dōwan a mənuko a sa dəf apan nga ata awan. ² Sa dəf anan pi mer su way ata nā, zek a Mbərom awan, aday Yesu nā, a bənan a 'am wa cəvedabay, kawa Musa sə bənan a 'am wa anə Mbərom pi mer su way anahan sa gay ahay anga dō su doh a Mbərom ahay fok ataya re. ³ Lele sə həran nga anə Yesu nā, zal Musa, kawa ana dō ahay sə həran nga anə dō sa han doh zal doh ata re. ⁴ Tə didek a nā, doh fok cəna, sa han anan nə dō, əna dō sə ndakay way ahay fok ite nā, Mbərom. ⁵ Matanan, Musa nā, winen dō si mer su way lele sə dəfən apan anə Mbərom. Mer su way anahan a nā, sə dakan anan anə dō a Mbərom ahay, way a Mbərom sa ja pa 'am ataya awan. ⁶ Əna Yesu Almasihu ite nā, winen nə wan sə lavan nga anə dō a Mbərom ahay, a ga mer su way anahan nə ta sə dəfən apan lele. Mənuko dükwen, kak də pərahak anan azar sa dəf apan nga lele, aday sə dəfən ide anə way saa nay ata tə ataslay mivəl a nā, ə andav a inde dükwen, dī təra dō anahan ahay re.

Mbərom i varan alay a sa man uda anə dō anahan ahay mba

⁷ Anga nan, Apasay Cəncan awan a ja, a wa:

«Kak kə slənen dundo a Mbərom biten nā,

⁸ kə sa kuren anan nga a kwanay ahay kawa bije a kwanay ahay kwakwa sə kuray anan nga a tinen ahay ata bay.

A alay ata nā, tinen a kiβe inde ava kwa kuro fudō, tinen apan ti vəze pə Mbərom ta sə kataβ anan.

⁹ Mbərom a wa: “Kwa ə ga nə tə canak anan anə way uno ma ga masuwayan aya ava kwa kuro fudō dəp nā, tə kataβak nen hwiya.

¹⁰ Anga nan, n mba apan sa ban mivəl tu dō ataya tətə sabay, aday na wa: Tə jəjayak anan cəved lele ə mivəl a tinen wa, tə pərahak anan azar anə cəved uno sabay.

¹¹ A aga mivəl uno inde, nə mbađak, na wa:

Kula ti zla ə man uno inde lele saa man uda sabay.†”»

¹² Mərak uno ahay, gen anan nga i zek, anga aday dō lelibay a sa ngam sa dəf nga pə Yesu sabay ata ə ga inde ə wulen a kwanay kwa kərtek bay. Dō kə dəfak nga pə Yesu sabay cəna, kə larak a Mbərom, bahay sə sifa ata awan.

¹³ Adəka bay, viren anan məgala anə zek ahay pac pac, anga aday Fakalaw ə njad pikwen alay sa 'am sa njak kwanay bay, bina ki sa təren mə kuray nga aya aday ki gen ines ahay. Əna alay a inde mba cukutok asəne, pac pac varuko anan məgala anə zek ahay. ¹⁴ Kak də mbak apan sa ban anan way a mənuko sə dəfay ahay apan nga kurre ataya hus ə andav inde nā, ata mənuko dī japay tə Yesu Almasihu tə didek a kutok. ¹⁵ Mə vinde ə Deftere a Mbərom nā:

«Kak biten kə slənen dundo a Mbərom nā,

kə saa kuren anan nga a kwanay kawa bije a kwanay ahay sə kuray anan nga a tinen ata bay.

A alay ata nā, tinen apan ti vəze pə Mbərom.‡»

¹⁶ Waya sə sləne dundo a Mbərom aday ta ma nga sə vəze apan ata anaw? Dō ana Musa sə təmay atan ahay ə Misra wa ataya fok ba? ¹⁷ Mbərom a ga mivəl ava kwa kuro fudō nə pa maya anaw? A ga mivəl nā, pu dō sa ga ines ahay. Tinen nā, tə məcak ə kiβe inde tolow. ¹⁸ Mbərom a mbađay sa jəka: «Kula ti zla ə man uno inde lele saa man uda sabay» ata nā, a ja nā, pə maya anaw? A ja pu dō a sə dəfən apan bay ataya fok. § ¹⁹ Natiya də canak anan, tə njadək sa zla ə man sə njahay ata bay, anga tə dəfak nga pə Mbərom a bay.

* 3:2 Ca pə Limle 12.7. † 3:11 Ca pə Jabuurə 95.7-11. ‡ 3:15 Ca pə Jabuurə 95.7-8. § 3:18 Ca pə Limle 14.1-35.

4

¹ Mbərom kə zlapak i varak uko cəved sa zla à man sa man uda pə cakay anahan awan. 'Am ata đukwen, hwiya winen inde. Anga nan, guko anan ngatay anà zek lele. Bina dowan á sa zluwe pə cəved ata wa, aday sa njad man ata sabay bay. ² Anga mənuko đukwen də slənek ləbara mugom a kawa dowan a sə kibe ataya re. Tinen nà, tə slənek, əna kà mak atan zek bay, anga tə đəfak apan nga bay. Matanan, tə njadak man sa man uda ata bay. ³ Man sa man uda ata nà, ana mənuko, anga də đəfak nga pə Yesu. Mbərom a jan anà do sa ngam sa đaf nga pə ləbara anahan mugom a itəbay ataya nà:

«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.*»

Ata nà, a nan sa ja nə man sa man uda inde fan bay bay. Bina, 6a Mbərom a kə ndəvak anan mer su way anahan sə ndakay daliyugo a kurre ata bay aday daw? ⁴ Deftere a Mbərom winen apan i ja pə luvon sa man uda nà, a wa:

«Pə luvon cuwəe anahan a nà, Mbərom a man uda pi mer su way anahan ahay wa fok.†»

Matanan, man sa man uda nà, inde coy. ⁵ 'Am ata mə vinde inde re, a wa: «Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.‡»

⁶ Do sa lah sə sləne ləbara mugom ataya ta zlak à man sa man uda ata bay, anga tə đəfak anan apan anà Mbərom a bay, əna man sa man uda nà, inde aday do ahay inde tinen ti zla uda awan. ⁷ Anga nan, Mbərom a đaf luvon hinen miza awan, a ngaman «biten». A sa đaf luvon ata đukwen, kà vak pə dəba a Musa wa bayak awan, a ja anan tə dundo ana Dawuda, a wa:

«Kak biten kə slənen dundo a Mbərom nà, kà saa kuren anan nga a kwanay bay.»

⁸ Kak abay Yosuwə kà zlak anan do ahay à man sa man uda mbala Mbərom ata acəkan nà, Mbərom i ja 'am sə luvon sa man uda hinen sabay. Əna tinen đukwen tə dazlek bay. ⁹ Kak matanan nà, luvon sa man uda awan kawa ana Mbərom sa man uda pə luvon cuwəe ata i nay ahay anga do a Mbərom ahay mba. ¹⁰ Mbərom a ndav anan mer su way anahan cəna, a man uda awan. Mənuko đukwen, matanan re. Dowan a kə dazlek à man sa man uda kawa ana Mbərom ata nà, i ga mer sə awan sabay, mer su way kə ndəvak. ¹¹ Anga nan, guko məgala lele sə dazle à man a Mbərom sə lavay anan zek sa man uda ata awan. Guko məgala anga aday dowan á saa zluwe pə cəved wa anga kə đəfak anan apan anà Mbərom bay kawa bije a mənuko ahay ata bay.

¹² 'Am a Mbərom nə, winen tə sifa awan, aday winen apan i ga mer su way kawa sa nan. A pa a zalay maslalam 'am a cew ata tə apa. A gad nə hus à mivəl su do inde, sə gəzla anan apasay tə sifa. A gad hus a sə gəzla anan man sə zlangay ana kəlakasł ahay tə uzoz a təke. A mba apan sa kay anan abayak nga su do uho tate re. ¹³ Awan a inde winen mi đer zek a pa 'am a Mbərom nə inde itəbay. Way mə ndakay aya fok ta ca ike pa 'am anahan, a san atan zle kərtək kərtək. Way sə mivəl a mənuko ahay fok, di saa vəne anan nə pa 'am anahan.

Yesu winen bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom

¹⁴ Bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom inde anga mənuko, winen Yesu, Wan a Mbərom. Kə jənak pə cakay a Mbərom awan à mburom. Anga nan, bənuko anan way a mənuko sa đaf apan nga ataya lele, đakuko anan anan anà do ahay. ¹⁵ Bahay nga su do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom ata nà, a san bəle a mənuko zle lele. Winen nà, kə canak anan anà dəce ahay kawa mənuko. Ta ngak anan bəlay pa 'am, əna kà gak

* 4:3 Ca pə Jabuura 95.11. † 4:4 Ca pə Laataanooji 2.2. ‡ 4:5 Ca pə Jabuura 95.11.

ines itɛbay. ¹⁶ Anga nan, hayak ikwen ahay, hɛdɛkuko pɛ cakay ana Mbɛrom, dɔ sa gan sumor anɛ dɔ ahay, mɛnjɛna sɛ jɛjar awan, anga aday dɛ gan i zek wa aday dɛ njad sumor anahan ɛ alay a tɛde dɛ gan may ata awan.

5

¹ Bahay nga su dɔ sɛ gɛdan dungo anɛ way fok nɛ, Mbɛrom a walay anan ɛ wulen sɛ dɔ ahay wa, anga aday ɛ gan atan mer su way pa 'am a Mbɛrom. I varan way ahay anɛ Mbɛrom anga ines a tinen a sa ga ataya awan. ² Dɔ sa san awan bay ataya aday tinen apan ti zluwe ɛ cɛved wa ataya nɛ, bahay nga su dɔ sɛ gɛdan dungo anɛ way ata nɛ, a san sa gan atan nga zle, anga winen a dukwen bɛle a kawa tinen awan. ³ Anga nan, i varan way ma sla dungo aya ɛ Mbɛrom anga ines anahan aya aday anga ines sɛ dɔ ahay re. ⁴ Down sɛ walay zek anahan pi mer su way ata nɛ, ibay. Sɛ ngaman pi mer su way ata cɛna, zek a Mbɛrom awan, kawa anahan sɛ ngaman apan anɛ Haruna ata awan. ⁵ A tɛra tɛ Almasihu dukwen, matanan. A walay zek anahan anga sa njad mazlab sɛ tɛra bahay nga su dɔ sɛ gɛdan dungo anɛ way anga Mbɛrom bay. Sɛ ngaman apan nɛ, zek a Mbɛrom awan. A jan nɛ:

«Iken nɛ wan uno.

Biten nɛ tɛrak Bɛbay anak.* »

⁶ A man hinen inde dukwen, a jan nɛ:

«Iken dɔ sɛ gɛdan dungo anɛ way pa sɛ viyviya awan,

kawa Maliki Sadaka.†»

⁷ A alay Yesu winen pɛ daliiyugo mba ata nɛ, a san zle, Mbɛrom nɛ mɛgala anahan inde sa tam dɔ ɛ amac wa. Anga nan, a gan amboh tɛ mɛgalak a, tɛ ayam awan, aday Mbɛrom ɛ tam anan ɛ amac wa. Mbɛrom a slɛnan anan, a slabakay anan ɛ mɛke wa, anga a dɛfan apan. ⁸ Kwa ɛ ga nɛ winen Wan a Mbɛrom dɛp nɛ, a tɛtak sɛ dɛfan apan anɛ Mbɛrom tɛ cɛved sɛ dɛce. ⁹ A ndav anan mer su way anahan cɛna, a tɛra dɔ sa tam anan dɔ sɛ dɛfan apan ahay fok, aday tɛ ga inde pa sɛ viyviya awan. ¹⁰ Mbɛrom a dɛf anan bahay nga su dɔ sɛ gɛdan dungo anɛ way ahay anga Mbɛrom nɛ kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

Gen anan nga i zek ɛ cɛved a Mbɛrom inde

¹¹ Way ahay inde bayak a sa jak ikwen pɛ Maliki Sadaka. ɛna ma da 'am a sa jak ikwen anan, anga ki slɛnen anan bɛse bay. ¹² Alay a kɛ slak hɛna tɛde ki tɛren dɔ sɛ dɛkan anan way anɛ dɔ ahay ite, ɛna hwiya ki gen anan may dɔ ahay tɛ dɛkak ikwen anan way cacɛdew aya ɛ 'am a Mbɛrom inde asa. Abay ki pen nɛ way sa pa su dɔ mɛduwen aya coy, ɛna ki gen anan may hɛna nɛ, anɛ pay kawa gwaslay ahay mba. ¹³ Down a winen apan i sa pay cɛna, winen gindez a mba. Dɔ matanan ata nɛ, a san awan fan bay, a gɛzlan alay anɛ way ahay pi zek wa tɛtibay. ¹⁴ Dɔ mɛced aya nɛ ta slak sa pa dɛf tɛtɛdɔ awan. Tɛ tɛtakak aday sa mba apan sɛ gɛzlan alay pi zek wa anɛ way ahay, lele aya tɛ lelibay aya re.

6

¹ Kak matanan cukutok nɛ, mbɛsakuko anan way a mɛnuko sɛ tɛtak pɛ Almasihu wa cɛdew ataya mɛ dɛdɛba aday, zluuko pa 'am saa tɛtak way su dɔ mɛduwen aya awan. Dɛ pakak anan saray su doh a coy. Dɛ mbɛdek apan maza sabay. 'Am sa yam pɛ ines, 'am sɛ mbɛsak mer su way kɛriya aya awan, 'am sa dɛf nga pɛ Mbɛrom, ² 'am sa ga baptisma tɛ cɛved awan, 'am sɛ dɛfan alay pa nga anɛ dɔ ahay tɛ slɛmay a Mbɛrom nɛ kɛkɛmaw, 'am sɛ aslabakay

* 5:5 Ca pɛ Jabuura 2.7. † 5:6 Ca pɛ Jabuura 110.4.

su dō ma mac aya à m̄ake wa, ta 'am s̄ə sariya a Mb̄erom, way ataya fok, mi t̄atakak ikwen anan maza sabay. ³ Di mb̄ad̄ek p̄ə way ataya sabay. K̄a zlak anan à nga à Mb̄erom a n̄a, d̄i ga way maza aya pa 'am.

⁴ Kak dō ahay t̄ə mb̄ad̄ahak anan l̄ən à Mb̄erom n̄a, d̄owan i mba apan sa may atan p̄ə c̄əved̄ sa yam p̄ə in̄es a tinen maza sabay. Dō ataya n̄a, t̄ə canak anan an̄a j̄iyjay a Mb̄erom, t̄ə t̄əmahak magwagway anahan s̄ə ḡəzlan an̄a dō ahay ata re, t̄ə t̄əmahak Apasay C̄əncan a re. ⁵ T̄ə canak anan, 'Am a Mb̄erom n̄a lele, t̄ə s̄ənak m̄əgala s̄ə daliyugo saa nay ata re. ⁶ Aday, kak dō matanan ataya t̄ə zluwek à c̄əved̄ a Mb̄erom wa n̄a, c̄əved̄ inde sa may atan saa yam p̄ə in̄es a tinen ahay sabay, anga k̄ə t̄ərak k̄alkal kawa t̄ə daray anan Wan a Mb̄erom p̄ə d̄ədom m̄ə z̄l̄əngad̄ a maza awan, aday t̄ə ḡənahak anan pa 'am s̄ə dō ahay fok re.

⁷ Bayiken p̄ə yugo aday. Iven a taa ga n̄a, yugo a sa anan aday a ga way sa pa lele, aday way sa pa ata a man zek an̄a dō s̄ə guvo awan. Kawa sa ja n̄a, Mb̄erom a d̄af ngama p̄ə yugo ata awan. ⁸ Aya ən̄a, kak guvo k̄ə hak adak t̄ə gujed̄ n̄a, i man zek an̄a d̄owan bay, Mb̄erom i i tahasl anan wa coy aday i i lize anan wa s̄ə coy.

⁹ Car uno ahay, kwa à ga n̄a d̄a ja matanan d̄ukwen, d̄a san apan zle, kwanay n̄a, ka ta p̄ərihen anan azar n̄ə an̄a c̄əved̄ lele awan, aday Mb̄erom i tam kwanay. ¹⁰ Mb̄erom n̄a, a gan an̄a dō ahay n̄ə way t̄ə c̄əved̄ aya v̄ərre. I mb̄ad̄ek anan mer su way a kwanay sa ga lele aya à nga wa bay. Kawa sa ja n̄a, s̄ə d̄akay anan k̄ə p̄əl̄en Mb̄erom n̄ə, mer su way a kwanay sa ga sa man zek an̄a dō a Yesu ahay, aday ana kwanay sa man atan zek hwiya ata awan. ¹¹ A nan umo n̄a, p̄ərihen anan azar sa ga m̄əgala matanan hwiya, hus à ndav a inde, k̄a si yen nga bay. Matanan ki njiden anan way a kwanay s̄ə d̄əfan ide ata awan. ¹² K̄i gen isew bay. T̄əren ad̄əka n̄a, kawa dō sa d̄af nga p̄ə Yesu ahay s̄ə s̄əmen an̄a way ahay fok ataya awan. Sa njad̄ anan way a Mb̄erom s̄ə zlapay anan ataya n̄ə tinen a kutok.

Way a Mb̄erom s̄ə zlapay anan ataya fok, ti t̄əra

¹³⁻¹⁴ Da san apan zle, kwa h̄əna kabay, Mb̄erom k̄ə zlapak anan t̄ə way an̄a Ib̄ərahima. A wa: «T̄ə d̄id̄ek a ni d̄af apak alay s̄ə wasay anan zahav anak bayak awan.*» A mb̄ad̄ay n̄ə t̄ə sl̄əmay anahan awan, anga d̄owan inde s̄ə zalay Mb̄erom ibay. ¹⁵ Ib̄ərahima a sl̄əne matanan c̄əna, a ga ngatay, aday way a Mb̄erom s̄ə zlapay anan i varan ata, k̄ə njad̄ak anan ac̄əkan re.

¹⁶ Dō ahay tinen apan ti mb̄ad̄ay n̄a, t̄ə mb̄ad̄ay t̄ə sl̄əmay su dō s̄ə zalay atan ata awan. Ata a mba apan sa ndav anan 'am à wulen s̄ə dō ahay wa ac̄əkan. ¹⁷ Anga nan, Mb̄erom a mb̄ad̄ay. A nan s̄ə d̄akan anan an̄a dō winen s̄ə zlapan atan anan t̄ə way ataya n̄a, i mba apan s̄ə mb̄ad̄ahan alay an̄a way anahan s̄ə zlapay anan ata t̄ətibay. Anga nan, a zlapay aday a saa mbad̄an pa nga wa. ¹⁸ Natiya, way ahay inde cew n̄ə t̄ə mb̄ad̄a it̄əbay: at̄ə azlapay t̄ə ambad̄ay a Mb̄erom. I mba apan sa gad̄ uda mungwalay it̄əbay. M̄ənuko dō sa tam à man ana Mb̄erom ataya n̄a, way a anan i varak uko m̄əgala s̄ə d̄əfan ide an̄a way a Mb̄erom s̄ə zlapak uko anan i varak uko ata awan. ¹⁹ Way ata a b̄ənak uko mbac n̄ə h̄ərap lele pa 'am a Mb̄erom, kawa njamde s̄ə tavay anan kwalalan à 'am inde ata awan. Anga nan, d̄ə takas anan zana s̄ə ḡəzla anan man c̄əncan a pi zek wa t̄ə dō ahay ù doh s̄ə mazlaḅ a Mb̄erom ata, aday h̄əna d̄i zla p̄ə cakay a Mb̄erom t̄əte kutok. ²⁰ Yesu k̄ə lahak sa zla uda pa 'am a m̄ənuko anga m̄ənuko, bina k̄ə t̄ərak bahay nga su dō s̄ə ḡədan dundo an̄a way anga Mb̄erom pa s̄ə viyviya awan, kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

* **6:13-14** Ca p̄ə Laataanooji 22.16-17.

7

Maliki Sadaka, do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom

¹ Maliki Sadaka sã dowan ata nã, winen bahay sã Salem, winen do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom sã bagëbaga mburom. A alay a inde nã, Ibërahima a zla à vëram, a mbasay pë bahay ahay. A alay a winen apan i may agay nã, Maliki Sadaka ata a zla pë cakay anahan, a ðaf apan alay sã mazlaë anahan. ² Ibërahima ata, a varan way anã Maliki Sadaka alay mbok* nã, a var wa kërtek pë way sã vëram anahan ahay wa fok.† Maliki Sadaka ata nã, slëmay anahan a a nan sa ja nã Bahay sã Didek. Aday winen Bahay sã Zay re, anga winen bahay sã wulen su doh sã ngaman Salem ata awan, aday Salem a nan sa ja nã «zay». ³ Dowan ata nã, dowan a san bëbay anahan a bay, dowan a san may anahan a bay. Kwa bije anahan ahay ðukwen, dowan a san atan bay re. Të wahay anan siwaw, a mac siwaw ðukwen, dowan a san bay. Winen kawa Wan a Mbërom, anga i njahay do sã gëdan dungo anã way pa sã viyviya awan.

⁴ Cen apan aday. Maliki Sadaka ata nã winen mëduwen awan. Ibërahima nã, bije sã Isëra'ïla ahay, ëna kã gëbak way ahay à vëram wa, a varan wa alay mbok nã, kërtek anã winen. ⁵ Zahav ana Lewi ahay azar aya tã tärak do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom. Tawrita a Musa a ja nã, Isëra'ïla ahay tã varan atan à way a tinen ahay wa fok, alay mbok nã, kërtek.‡ A nan sa ja, ti tãma way ataya nã à alay ana mërak a tinen ahay wa, kwa à ga nã tinen ðukwen wan ana Ibërahima ahay. ⁶ Əna Maliki Sadaka nã, winen zahav ana Lewi itëbay, əna Ibërahima kã varak anan way alay mbok nã, kërtek. Ibërahima nã, Mbërom a zlapan sã varan way nã anã winen. Əna Maliki Sadaka a ðaf alay sã mazlaë pë Ibërahima, bina Ibërahima a ðaf alay sã mazlaë pë Maliki Sadaka bugol bay. ⁷ Aday ða san apan zle re, do sa ðaf ngama pu do nã, a zalay dowan anahan a sa ðaf apan ngama ata awan.

⁸ Do sã zahav ana Lewi ahay sã tãma alay mbok nã, kërtek ataya fok ðukwen, ta taa mac re. Əna Maliki Sadaka, do sã tãma alay mbok nã, kërtek kawa ana Deftere a Mbërom sa ja ata nã, winen a mac itëbay. ⁹ Di mba apan sa jëka Lewi nã, wan anahan ahay tã tëmahak pu do a tinen ahay wa alay mbok nã, kërtek ata, kã varak anan way ata anã Maliki Sadaka ata re, anga bije anahan Ibërahima kã lahak sã varan coy. ¹⁰ Kawa sa ja bine siwaw nã, à alay a Ibërahima sã varan way ata anã Maliki Sadaka aday tã wahak Lewi fan bay ata nã, Lewi kã varak anan tã alay ana bije anahan Ibërahima ata coy.

Bahay nga su do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom maza inde, kawa Maliki Sadaka

¹¹ Mer su way su do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom à zahav ana Lewi ata nã, kã mbak apan sa ndav anan wa way a Mbërom sa gan may ata bay. Abay à mba apan sa ndav anan wa tãte cëna, ði gan may anã do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom maza, kawa ana Maliki Sadaka ata, sabay. Abay i slahay nã, pu do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom pë slala ana Haruna cëna coy. Mbërom a varan Tawrita anã do anahan Isëra'ïla ahay nã, à alay ana do sã zahav ana Lewi inde. ¹² Kak Mbërom kã mbëðahak anan slala su do sã gëdan dungo anã way anga Mbërom cëna, ata Tawrita i mbëða ite re. ¹³ Da ja way a anaya nã, pë Bahay a mënuko Yesu, winen do sã slala hinen cara. Dowan inde pë zahav anahan kã gak mer su way ata i doh sã mazlaë a Mbërom kulibay. ¹⁴ Da san apan zle, Bahay a mënuko Yesu nã, zahav ana Yahuda. A alay ana Musa sa ja 'am pu do sã gëdan dungo anã way

* 7:2 Alay mbok nã, a nan sa ja nã, way kuro. † 7:2 Ca pë Laataanooji 14.17-20. ‡ 7:5 Ca pë Limle 18.21.

anga Mbërom ahay nà, a ja nè pə zahav ana Lewi, bina pə zahav ana Yahuda bay. ¹⁵ 'Am a anan i zəga apan sə banay həna adəka bugol: Do sə gədan dundo anà way anga Mbërom hinen, kà nak, winen kawa Maliki Sadaka. ¹⁶ Dowan ata a təra dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom nà, anga 'am sə Tawrita bay. Winen nà, a təra dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom nà, anga magala anahan inde sə njahay tə sifa pa sə viyviya ata awan. ¹⁷ Mə vinde inde à Deftere a Mbërom, a wa:
«Iken dō sə gədan dundo anà way pa sə viyviya awan,

kawa Maliki Sadaka.Š»

¹⁸ Mbërom kə mbacak anan wa nga sa 'am mə baslay a kwakwa ata awan, anga winen bəle awan, a man zek anà dō ahay tətibay. ¹⁹ Tawrita a Musa nà, kə mbak apan sə təra anan dō ahay, dō cəncan aya pa 'am a Mbërom bay. Həna nà, way sə zalay Tawrita inde, way a mənuko sə dəfan ide ata awan. Sə varak uko cəved sə hədek nuko pa 'am a Mbërom nè winen awan.

²⁰ Way hinen nà: A alay a Mbërom i sa daf anan Yesu bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom ata nà, a mbaday apan aday. A alay ana dō sə zahav ana Lewi ahay sə təra dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom ata nà, dōwan kə mbadak apan itəbay. ²¹ Əna Mbërom a mbadan anà Yesu ta sa jan nà:

«Nen Mbërom Fetek, nè mbədə itəbay.

Nə mbadak, ki təra dō sə gədan dundo anà way pa sə viyviya awan.*»

²² Anga nan kutok, kuse Yesu a, 'am a Mbërom sa ban tə dō ahay ata, winen a zalay 'am mbala anahan sa ban tə dō ahay kwakwa ata awan.

²³ Way hinen inde re: Do sə gədan dundo anà way anga Mbërom ahay nà, tinen mənjoek bay, anga ta mac wa kwerkwer, tə mbəsakan mer su way ata anà dō hinen ahay asa. ²⁴ Əna Yesu nè a mac itəbay, a ga mer su way anahan pa sə viyviya awan. ²⁵ Anga nan, i mba apan sa tam dō ahay kawa ana tinen sa nay ahay pa 'am a Mbërom tə alay anahan ata awan. Anga winen dō tə sifa awan, i taa ga amboh anga tinen sə coy.

²⁶ Winen nà, bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom a tədə anga mənuko ata awan. Winen dō cəncan awan. Atahasl inde à winen inde itəbay, kə gak ines itəbay re. Winen cara pi zek wa tu dō sə ines ahay. Mbërom a daf anan winen nà, pə cakay anahan à mburom. ²⁷ Yesu nè winen kawa bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom azar ataya bay. A gan may sə gədan dundo anà way anga Mbërom pac pac itəbay. Kwa à ga nè sa nga anahan awan, kwa à ga nè sə ines sə dō ahay, a gan may bay. A var anan nga anahan nè saray kərtek, à alay anahan a sa mac pə dədom mə zləngad ata awan. ²⁸ Tawrita ana Musa a daf kawa dō sə gədan dundo anà way ahay nà, dō zənzen aya awan, əna ta slak bay, anga tinen dō sa ga ines ahay re. Aya əna, à alay a Mbërom sə mbaday pə dəba ana Tawrita wa ata nà, 'am anahan ata a njahay a yime ana Tawrita inde kutok. Mbërom a daf Wan anahan bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom. A ndav anan wa way a Mbërom sa gan may ata sə coy kutok.

8

Dowan inde sa ga mer su way anga mənuko, winen bahay nga su dō sə gədan dundo anà way anga Mbërom

¹ Way a məduwen a à 'am a manay sa jak ikwen ayak ata inde nà, həna: Dowan inde sa ga mer su way anga mənuko adəka, winen bahay nga su dō

sə gəđan dundo anə way anga Mbërom. Winen mə njahay a à mburom à alay puway ana Mbërom Ba Məgala. ² Kwakwa ata nà, do sə gəđan dundo anə way ahay anga Mbërom ta ga mer su way a tinen nə à jawjawa sə mazlaḅ a Mbërom inde, do ahay sə ndakay ata awan. Yesu ite nà, a ga mer su way anahan nà, à man cəcan awan, pə cakay a Mbërom à jawjawa sə mazlaḅ a Mbërom inde didek a, Mbërom sə ndakay ata awan.

³ Mbërom a daf bahay nga su do sə gəđan dundo anə way ahay nà, anga sə varan way aday sə gəđan dundo anə gəñaw ahay. Matanan re, lele dukwen do mbala mənuko i njad awan a sə varan anə Mbërom a re. ⁴ Abay à ga nə winen pə daliyugo aday nà, Yesu i təra do sə gəđan dundo anə way a bay jiga awan, anga do ahay inde coy, tinen apan ti taa varan way à Mbërom a kawa ana Tawrita awan. ⁵ Do ataya nà, ta taa ga mer su way a tinen u doh sə mazlaḅ a Mbërom, əna doh ata dukwen, winen minje su doh sə mazlaḅ a Mbërom a didek ata à mburom ata awan. A alay Musa i saa ndakay jawjawa sə mazlaḅ a Mbërom nà, Mbërom a jan nà: «Pak sləmay lele, 6əḅot anan nə kawa anuno sa kak anan ahay à 6əzlom wa ata awan.» ⁶ Yesu nà, mer su way anahan nə a zalay su do sə gəđan dundo anə way anga Mbërom ataya fok. Anga, tə winen, Mbërom a 6an 'am zal way anahan sa 6an tə do ahay kwakwa ata awan, aday way anahan sə zlapay anan i varak uko ata dukwen, a zalay winen a kwakwa ata re.

⁷ Kak abay 'am a Mbërom sa 6an tə do ahay kwakwa ata kə tərak way lele coy nà, Mbërom i gan may abay sa 6an 'am maza wiya sabay. ⁸ Əna da ca apan hana nà, kə slak bay acəkan, anga Mbërom winen apan i gafan atan 'am pə way ahay inde bayak awan, aday a jan atan nà: «Luvon a inde i nay ahay, ni 6an 'am wiya tu do sə Isəra'ila ahay, aday tu do sə Yahuda aya təke.

⁹ 'Am ata i ga minje tə a6an 'am uno tə bije a tinen ahay kwakwa ata sabay. A alay a nen sə bənan atan ahay alay à Misra wa ata nà, mə 6anak 'am, əna tə dəfak anan apan bay, aday nen Mbërom Fetek, nen dukwen nə mbəsakak atan.

¹⁰ Alay a kə slak nà, ni 6an 'am tə tinen.

Ni daf anan 'am uno à abayak nga a tinen inde, aday ni vinde anan 'am uno pə mivəl a tinen re.

Ti təra do uno ahay, nen ni təra Mbërom a tinen.

¹¹ Dowan inde i gan may sə tətakan anan way anə dowan sabay, dowan i jan anə do hinen: “San Mbërom” sabay, anga i bənay pə maced aya wa, hus pə gwaslay ahay, do ahay fok ti san nen.

¹² Ni pəsen atan anan huwan a tinen ahay, ni may anan ahay ines a tinen ahay à nga inde sabay.†»

¹³ Ana Mbërom a sa ja 'am sa 6an 'am wiya ata nà, a təra anan winen mama'am ata, way kwakwa awan. Way a kwakwa ata aday məduwer ata nà, winen apan i lize bəse coy.

9

A6an 'am məduwer a tə a6an 'am wiya awan

¹ A alay ana Mbërom sa 6an 'am a mama'am ata nà, Tawrita inde sə dakan anan anə do ahay cəved sə həran nga anə Mbërom. Man sə həran nga anə Mbërom inde mə lavay zek a re. ² Tə ndakay jawjawa, tə gəzla anan man cew.

* 8:5 Ca pə Gurtaaki 25.40. † 8:12 Ca pə Yeremiya 31.31-34.

Day mama'am awan, tɛ ngaman man cɛncan awan, ta daf uda way sɛ lalam aday tabal tɛ pen mɛ varan a à Mbɛrom aya apan. ³Day a hinen ata dukwen, mɛ gazla pi zek wa tɛ winen mama'am ata nɛ tɛ zana, aday tɛ ngaman anà day ata nà, man a Mbɛrom cɛncan awan. ⁴A man ata kutok, tɛ ndakay uda ruwec sɛ gura, sɛ vakan apan lɛluway anà Mbɛrom. Ta daf uda zɛndok sɛ aban 'am a Mbarom, mɛ ndakay a nɛ tɛ gura. A zɛndok ata inde asa, tuwez sɛ gura uda re, ta daf uda way sa pa sɛ ngaman *manu*, Mbɛrom sɛ gucen atan ahay à mburom wa ata awan. * Sukol ana Haruna sa da ata inde à man ata à zɛndok inde.† Aday kon ana Mbɛrom sɛ vinden ahay apan 'am ma fan a anà Musa ataya uda à man ata re.‡ ⁵Pa nga sɛ zɛndok ata dukwen, tɛ dɛfak apan awan aya inde kawa maslay a Mbɛrom ahay. Awan ataya tɛ dakay anan Mbɛrom winen inde à wulen sɛ do ahay tɛ mazlaɛ awan. Awan ataya nà, tɛ bɛrgaslay aya awan, ta ka anan bɛrgaslay a tinen sa man nga à mburom, à man sa pak mez sɛ gɛnaw ahay aday Mbɛrom à pɛsen anan ines à do ahay ata awan. Hɛna nà, alay a inde sɛ taker way pɛ awan ataya fok bay.

⁶Natiya, tɛ ndakay anan way ataya à man ata kutok nà, do sɛ gɛdan dundo anà way ahay ta taa zla nɛ ù doh a mama'am ata awan, aday ta taa ga uda mer su way a tinen ahay nɛ pac pac. ⁷A day su doh a mɛ slala cew ata nɛ, sa zla uda nà, bahay nga su do sɛ gɛdan dundo anà way ahay anga Mbɛrom ata dɛkdek. Ava daz nà, a zla à man ata dukwen saray kɛrtektɛkke. I i zla uda dukwen, i pak mez sɛ gɛnaw à alay inde aday i varan anan mez ata anà Mbɛrom. Ata Mbɛrom i pɛsen anan ines anahan pi zek tɛ ines sɛ do ahay sa ga mɛnjɛna sa san apan ataya take fok. ⁸Apasay Cɛncan a a nan sɛ dakak uko anan nɛ 'am a hɛna ana awan: Kak jawjawa a mama'am ata inde hwiya cɛna, cɛved inde mɛ tɛba sa zla à man a Mbɛrom cɛncan a fan bay. ⁹Way ataya tɛ dakay anan nɛ way a sɛ tara hɛna biten ataya awan. A nan sa ja nà, way sɛ do ahay sɛ wanlay aday sɛ varan anà Mbɛrom ataya nɛ ti mba apan sɛ banay anan mivel su do sa var way ata pa 'am a Mbɛrom bay. ¹⁰Way ataya tɛ dakak uko anan way pa 'am sɛ way sa pa, pa 'am sɛ way sa sa, pa 'am sɛ banay way kawa sa zlan à nga à Mbɛrom. Way ataya dukwen, way pa 'am sa zlay si zek, bina pɛ mivel su do zɛnzen a bay, aday tɛ njahay nɛ mɛnjɛk cɛna coy, hus pɛ luvon a Mbɛrom i mbɛdahan alay anà way ahay, aday i ma atan wa way mɛduwer ataya awan.

¹¹Hɛna nà, Almasihu kà nak ahay coy. Winen nà, bahay nga su do sɛ gɛdan dundo anà way ahay. Way a mɛnuko sa njad lele ataya fok ta nay nà, à alay anahan a wa. Doh a aday Yesu a ga uda mer su way anahan ata nà, a zalay doh mbala ana do sɛ gɛdan dundo anà way ahay kwakwa sa taa ga uda mer su way a tinen ata awan. Sɛ ndakay anan doh ata nà, do zenzen a bay, Mbɛrom a tɛ alay anahan awan. Aday doh ata dukwen, winen pɛ daliyugo à man a anan bay. ¹²A alay a Almasihu i sa zla à man a Mbɛrom a cɛncan ata nà, kɛ gɛɔak mez sɛ vuwar sɛ awak ta sa wan sa sla ahay à alay inde bay. A gɛba adɛka nà, mez si zek anahan awan, a zla anan à man a Mbɛrom a cɛncan ata saray kɛrtektɛkke. Natiya kutok, a tam mɛnuko tɛ mez anahan ata pa sɛ viyviya awan.

¹³Kwakwa ata nà, ta taa waslay nɛ vuwar sɛ awak tɛ guson sa sla aya sɛ kwecek mez a pɛ do ahay aday ines a tinen ahay à ga inde pɛ ide a Mbɛrom sabay. Ta taa waslay tɛkalak sa sla aday sɛ vakan à Mbɛrom, ata ti ra rɛba anahan a sa pak pɛ do ahay. Natiya kutok, do sa nes anan anjahay a tinen tɛ Mbɛrom ataya ti tara do cɛncan aya asa. ¹⁴Aya, kak matanan cukutok nà, mez a Yesu nà, tɛ mɛgala a zal mez sɛ gɛnaw a tinen kwakwa ataya awan. Almasihu a gɛba anan zek anahan, a var anan anga Mbɛrom tɛ alay anahan

* 9:4 Ca pɛ Gurtaaki 16.13-15, 31. † 9:4 Ca pɛ Limle 17.23. ‡ 9:4 Ca pɛ Tooktaaki Tawreeta 10.3-5.

awan, aday t̄ə m̄əgala s̄ə Apasay C̄ancan a winen inde pa s̄ə viyviya ata awan. Way anahan a s̄ə varan à Mb̄ərom ata n̄a, c̄ancan a t̄ə mindel, a mba apan s̄ə banay anan miv̄el a m̄ənuko t̄əte, anga d̄á ga ines ahay s̄ə varak uko amac sabay, əna d̄i ga ad̄eka n̄a, mer su way a Mb̄ərom bahay s̄ə sifa kutok.

¹⁵ T̄ə way ana Yesu a sa ga ata kutok, winen d̄o sa zlah anan m̄əlmal a Mb̄ərom t̄ə d̄o ahay, anga Mb̄ərom k̄ə banak 'am wiya t̄ə tinen. Anga nan, d̄o ana Mb̄ərom s̄ə ngamay ataya ti njad̄ way a Mb̄ərom a s̄ə zlapay anan i varan atan kawa anahan a sa ja i varan atan anan s̄ə coy ata awan. I t̄əra matanan anga Yesu k̄ə m̄əcak anga d̄o sa nes anan 'am a Mb̄ərom sa ban̄ m̄əduwer ataya ata awan. T̄ə amac anahan ata n̄a, a b̄əmbad̄ay atan ahay à atahasl a tinen ahay wa.

¹⁶ Kak d̄owan k̄ə jak 'am s̄ə ḡəzla anan zlile anahan aday a saa mac c̄əna, d̄o ahay ti saa ga anan mer su way a n̄ə si winen a i mac aday ata ti saa ḡəzla anan zlile anahan ata awan. ¹⁷ Kak d̄owan sa ja 'am ata winen t̄ə sifa mba c̄əna, 'am anahan a sa ja ata n̄ə m̄əgala uda ibay. Anga ta saa ga anan way anahan sa ja ata c̄əna, a mac aday. ¹⁸ Matanan d̄ukwen, à alay a Mb̄ərom sa ban̄ 'am t̄ə d̄o ahay ata n̄a, a wa ḡənaw à mac aday mez a à p̄əkay. ¹⁹ Musa a d̄akay anan Tawrita fok pa 'am s̄ə d̄o ahay fok n̄a, a ḡəba mez s̄ə wan sa sla ahay t̄ə vuwar s̄ə awak ahay tinen s̄ə ḡədan d̄ungo ataya, t̄ə japay anan t̄ə a'am. A ra daslam ahay pi zek t̄ə sib̄ək s̄ə t̄əman d̄əzdzaz aya awan, a pak anan à mez ata inde, a kwecek anan mez p̄ə Deftere s̄ə Tawrita t̄ə winen awan, aday a kwecek anan mez p̄ə d̄o ahay t̄ə winen a re. ²⁰ A jan atan, a wa: «H̄əna anan n̄a, mez a Mb̄ərom sa ban̄ anan 'am t̄ə kwanay ata awan. A jak ikwen n̄a, d̄əfen anan apan lele.Š» ²¹ Musa a kwecek mez ata p̄ə jawjawa s̄ə mazlaḅ a Mb̄ərom t̄ə way a tinen sa ga anan mer su way uda ataya t̄əke fok matana re. ²² A alay ana Tawrita s̄ə lavan nga an̄a d̄o ahay ata n̄a, t̄ə banay way ahay alay avan n̄ə t̄ə mez. Matanan, m̄ənjəna mez s̄ə p̄əkay c̄əna, Mb̄ərom a p̄əse ines s̄ə d̄o ahay bay.

Mez a Yesu a banay ines s̄ə d̄o ahay

²³ Matanan, na jak, na wa: Way s̄ə kwakwa ataya fok t̄ə banay atan t̄ə mez matanan ata n̄a, s̄ə d̄akay anan way s̄ə t̄əra à mburom ataya awan. T̄ə banay way ahay kwakwa ata n̄a, kawa ana Tawrita sa jan atan ata awan. Əna p̄ə way d̄id̄ək aya à mburom ata n̄a, a nan à Mb̄ərom n̄ə mez s̄ə zalay s̄ə ḡənaw ataya awan. Winen lele ata n̄a, zek a Yesu a sa var anan ata awan. ²⁴ Da san zle kutok, Almasihu n̄ə k̄ə zlak à man a Mb̄ərom c̄ancan a mbala ana d̄o ahay s̄ə ndakay ata it̄əbay. Wita n̄a, mezeze sa man c̄ancan a d̄id̄ək a à mburom ata awan. Əna winen a zla n̄a, à mburom p̄ə cakay a Mb̄ərom. H̄əna n̄a, winen pa 'am a Mb̄ərom anga sa ga amboh anga m̄ənuko kutok. ²⁵ Bahay nga su d̄o s̄ə ḡədan d̄ungo an̄a way ahay à man a Mb̄ərom c̄ancan a ata n̄a, ta zla uda n̄ə p̄ə ava p̄ə ava. Ta zla uda d̄ukwen t̄ə mez s̄ə ḡənaw ahay à alay inde, mez si zek a tinen a bay. Əna Almasihu n̄a, a var n̄ə nga anahan awan, aday a var anan d̄ukwen, saray k̄ərtək coy, k̄ə m̄ənahak anan it̄əbay. ²⁶ A ga matanan bay n̄a, abay i m̄ənahan an̄a d̄əce anahan ahay saray bayan a re. Bina kwa p̄ə an̄a Mb̄ərom s̄ə ndakay anan daliyugo n̄a, i taa mac anga d̄o anahan ahay p̄ə ava p̄ə ava. Əna matanan bay, a nay ahay n̄ə saray k̄ərtək, aday à alay a uho kwakwa ata winen apan i ndav coy ata awan. A var anan zek anahan kawa way ma sla d̄ungo a an̄a Mb̄ərom, anga s̄ə p̄əse anan ines s̄ə d̄o ahay s̄ə coy. ²⁷ Kuwaya i mac n̄ə saray k̄ərtək. P̄ə d̄əba anahan a wa c̄əna, Mb̄ərom i gan sariya. ²⁸ Almasihu d̄ukwen a var anan nga anahan n̄a, saray k̄ərtək t̄əkke coy s̄ə p̄əsen anan ines an̄a d̄o ahay bayak a kutok. I i may ahay pac a inde

dukwen mə slala cew awan. I may saa pəse ines ahay sabay, əna sa naa tam anan do sa ba anan ataya fok.

10

¹ Tawrita ana Musa winen kawa mezeze sə way sə dəkay anan way lele aya saa tərə pa 'am ataya awan. Aday mezeze sə way ataya dukwen, winen kawa zek ana way ataya bay re. Pə əva pə əva, do ahay tə varan way anə Mbərom nə sə hədəken pə cakay, əna way ataya ti njad sə tərə do cəncan aya bay hwiya.

² Kak abay do ahay tə tərə cəncan aya pa 'am a Mbərom tə way ma gad dundo aya nə, ti var way ma gad dundo aya sabay bidaw? Bina ti tərə cəncan a nə saray kərtek cəna coy, ti gan may anə apəse ines sabay. ³ Adəka bay, way a mə varan a anə Mbərom ataya nə ta man atan anan ahay ə nga inde pə əva pə əva nə, ines a tinen ahay, ⁴ anga mez sə guson sa sla ta sə vuwar sə awak aya a mba apan sə banay anan ines sə do ahay bay.

⁵ Anga nan kutok, ə alay ana Almasihu i sa nay ahay pə daliyugo ata nə, a jan anə Mbərom, a wa:

«A nak tē gədan dundo anə gənaw ahay anga iken bay,
a nak tē varak awan bay re.

Əna kə varak uno zek su do zənzen awan aday nə varak anan.

⁶ Gənaw a ma tak ataya ta zlak anak ə nga bay.

Way sə do ahay sa var anga sə pəse anan ines a tinen ahay ata dukwen, kə zlak anak ə nga bay re.

⁷ Anga nan kutok na wa: Mbərom, nen həna!

Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak ə nga,

kawa mə vinde a ə Deftere anak inde pi nen ata awan.* »

⁸ Almasihu a ja aday nə: «A nak tē gədan dundo anə gənaw ahay anga iken aday tē varak awan bay re. A nak tē təkak gənaw ahay bay re. Aday a nak tē pak mez sə gənaw ahay anga sə pəse ines sə do ahay bay re asa.» Kwa ə ga nə ta var way ataya dukwen, tə dəfan apan anə Tawrita dəp nə, a nan anə Mbərom a bay. ⁹ 'Am mə slala cew a nə a wa: «Mbərom, nen həna! Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak ə nga.» Matanan nə, a nan sa ja nə Mbərom kə mbacak anan wa a gədan dundo anə way kawa sə kwakwa ata awan, aday a daf uda way maza wiya awan: amac a Yesu. ¹⁰ Natiya kutok, də tərək do cəncan aya pa 'am ana Mbərom, anga Yesu Almasihu kə gak way sa zlan ə nga anə Mbərom, aday kə varak anan zek anahan kawa way ma sla dundo awan, a mac saray kərtektəkke coy.

¹¹ Do sə gədan dundo anə way ə wulen sə Yahuda ahay nə, tinen mə tavay aya sa ga mer su way a tinen nə pac pac, ti mənahan anə a gədan dundo ə gənaw ahay maza awan. Əna way a tinen a sa var ataya dukwen, ta mba apan sə pəse anan ines sə do ahay bay re. ¹² Əna Yesu Almasihu nə, a var nə zek anahan awan, a var anan saray kərtek sə pəse anan ines sə do ahay pa sə viyviya awan. Pə dəbə anahan a wa, a njahay way anahan ə alay puway a Mbərom. ¹³ Həna nə, winen apan i ba alay a Mbərom saa tərə anan do manidə anahan ahay fok bile anahan aya ata awan. ¹⁴ Tə way anahan a sə varan anə Mbərom ata kərtektəkke, kə tərək atan do mənəna ines aya pə ide a Mbərom, kə tərək atan do cəncan aya pa 'am a Mbərom sə coy re.

¹⁵ Apasay Cəncan a dukwen kə jak uko anan 'am ataya tinen didək aya coy re. A wa:

¹⁶ «Nen Mbərom Fetek, alay a kə slak nə, ni ban 'am tə tinen.

Ni daf anan 'am uno ə abayak nga a tinen inde,

* 10:7 Ca pə Jabuurə 40.7-9.

aday ni vinde anan 'am uno pə mivél a tinen aya re.†»

17 Aday a ja asa:

«Ni may anan ahay huwan a tinen ahay tə ines a tinen ahay à nga inde sabay.‡»

18 Mbërom kə pəsek anan anan ines anà dō ahay cukutok nà, dō ahay ti gan may sa var awan a maza re anga sə pəse ines asa dāw?

Hədəkuko pə cakay ana Mbërom

19 Mərak uno ahay, kak matanan cukutok nà, amac ana Yesu aday mez anahan sa pak ata nà, tə varak uko cəved sa zla à man a Mbërom cəncan a kutok. 20 Yesu kə ngərwak anan zana sə gəzla mənuko pi zek wa ta man a Mbërom cəncan ata awan, a təbak uko anan cəved a sa zla ù doh ata awan. Cəved ata dükwen, winen wiya aday dī njad sifa nà, tə winen awan. Zana anahan sə ngəraw anan ata nà, winen zek anahan a dō ahay sə daray anan pə dədom mə zləngad ata awan. 21 Natiya kutok, dō sə gədan dundo anà way anga mənuko inde məduwen a winen a gan nga anà dō a Mbërom ahay fok. 22 Anga nan, hayak ikwen ahay kutok, hədəkuko pə cakay a Mbërom tə mivél kərtek awan, aday dəfuko apan nga mənəna hiyem hiyem, anga mez a Yesu kə tərak anan mivél a mənuko ahay cəncan aya awan, kə banak nuko tə a'am lele kutok. 23 Way a Mbërom sa jak uko ata nà, i ga anan, winen a gad mungwalay itəbay asanaw! Anga nan, pərahuko anan azar sə dəkay anan nə də dəfan ide nà, anà way a Mbërom sə zlapay anan ata awan. Dəfuko apan nga, dā gudəc bay. 24 Pəluko cəved a aday dī man anan zek anà dō azar aya ata awan, anga aday mənuko fok, dē pəlay zek ahay zal sə kwakwa awan, aday dē zəga anan sa ga way lele aya kutok. 25 Də mbəsak sə halay nga pə kərtek a kawa dō azar aya ata bay. Adəka bay, varuko anan məgala anà zek ahay lele. Bina luvon ana Yesu Almasihu i saa may ahay ata, winen bəse coy.

26 Dəwan a, kə sənək cəved didek a coy, aday winen pəlasl ma tə alay anahan a saa ga ines ahay re nà, awan a inde i varan anà Mbërom anga sə pəsen anan ines anahan ataya nə inde sabay. 27 Də sa ga way matanan ata nà, à jəjar, anga sariya a Mbërom i ban anan dō sa ga ines ahay fok. Pə dəbə anahan a wa, i ba uko sə mbacay itəbay saa vak anan dō manidə ana Mbërom ahay ata awan. 28 Kə sənən zle coy, dəwan a kə nəsek anan Tawrita a Musa nà, kak dō ahay cew kabay maakan ta jak kə gak matanan acəkan cəna, ta vad anan mənəna sa gan i zek wa anà dəwan. § 29 Kak way matanan ata a təra tu dō sa nes anan Tawrita ana Musa cukutok nà, dəcə ana dō sə kədəy anan Yesu Wan a Mbërom i sa təra nə kəkəma ite anaw? Də matanan ata nà, mez ana Yesu, Mbërom sa ban anan 'am tə winen ata, kə tərak anan cəncan pə 'am a Mbërom. Aday pə dəbə anahan a wa dükwen, winen ta sə kədəy anan Yesu nà, a gənanan dükwen anà Apasay a Mbërom sa gak uko anan sumor anahan ata awan. Də matanan ata nà, dəcə anahan inde mə zalay awan. 30 Mbërom a tə alay anahan a a wa:

«Ni ga mivél tu dō sa ngam 'am uno bay ataya awan,

ni man atan anan siked sə ines a tinen ahay.*»

Da san zle, i ga anan way anahan sa ja ata awan. Asa, Deftere a Mbërom a wa:

«Nen Mbërom Fetek, ni gan sariya anà dō uno ahay.†»

31 Mbërom nə bahay sə sifa. Kak sariya kə bənək anan dəwan a nà, dəcə inde tə mindel anga dəwan ata kutok.

† 10:16 Ca pə Yeremiya 31.33. ‡ 10:17 Ca pə Yeremiya 31.34. § 10:28 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15. * 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. † 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.36.

³² Sənen apan aday: A alay a kə cinen anan anə jiyjay a Mbərøm mama'am a ata nà, kə njiden dəce ahay bayak a à alay sə do ahay wa, aday kə dəmen anan hwiya. ³³ A alay a anan nà, tə gənahak ikwen pa 'am sə do ahay, ta gak alay tə kwanay re. Aday à alay azar aya bine siwaw nà, a nak ikwen sə jəpay tu do aya aday tinen à dəce ata inde ataya re. ³⁴ Do ma ban aya à dangay anga Yesu ataya, ta gak ikwen i zek wa. Do ahay ta rak ikwen anan way ahay dukwen, kə gak ikwen à nga wa bay, adəka kə tislən anan mivəl, anga kə sənen zle way mə mbəsakak ikwen a inde sə zalay ana tinen sa ra anan ataya awan, aday way a mə mbəsakak ikwen ata nà, i ndav bay, i ga inde nə pa sə viyviya awan.

³⁵ Anga nan kutok, pərihen anan azar sa dəf nga pə Yesu. Ki gen matanan hwiya cəna, ki njiden magwagway məduwen a pa 'am a Mbərøm. ³⁶ Lele cəna, səmen anan anə way ahay anga aday kī gen way sa zlan à nga anə Mbərøm, aday kə njiden anan way anahan sə zlapay anan ata awan. ³⁷ Bina Mbərøm a wa:

«A mbəsak nə mənjoek, dowan a saa nay ata i nay ahay coy, i njahak ayak sabay.

³⁸ Do didek a pa 'am uno nà, i njad sifa sa ndav bay ata awan, anga kə dəfak upo nga.

Əna kak, dowan a kə mak à dəba nà, ni taslay mivəl tə winen itəbay.‡»

³⁹ Mənuko aday nà, a ga upo nə mənuko do sa ma à dəba ataya aday sə lize ataya itəbay. Adəka bay, mənuko nə do sa dəf nga pə Yesu ahay. Natiya, dī njad sifa sa ndav bay ata awan.

11

Dəfuko nga pə Mbərøm kawa bije a mənuko ahay

¹ Adaf nga pə Mbərøm, a nan sa ja nə maw? A nan sa ja nà: Da san zle, way a mənuko sə dəfan ide ata nə i təra, kwa à ga nə də canak anan tə ide fan bay, da san zle, tinen inde re. ² Do a kwakwa ataya ta dəf nga pə Mbərøm nə matanan. Anga nan, tinen ta zlan à nga anə Mbərøm.

³ Də dəfak nga pə Mbərøm. Anga nan, da san zle lele, Mbərøm a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan sa ja. Natiya, way a mənuko sa ca apan həna pə daliyugo ataya fok, ta nay ahay à way a aday ta ca bay ataya wa.

⁴ Abel kə dəfak nga pə Mbərøm. Anga nan, a varan way lele awan anə Mbərøm, a zalay way mbala ana mərak anahan Kaynu sə varan anə Mbərøm ata awan. Abel kə dəfak nga pə Mbərøm. Anga nan, Mbərøm a ca apan nə winen do didek awan. Zek anə Abel a dukwen, kə sənak anan, anga Mbərøm kə təmahak anan way anahan sə varan anə Mbərøm ata awan. Anga nan, kwa à ga nə Abel kə məcak təkede nà, winen apan i jak uko 'am hwiya.*

⁵ Anuhu kə dəfak nga pə Mbərøm. Anga nan, winen kə məcak itəbay. Mbərøm kə zəbak anan tə sifa aday ti zek a təke à mburom. Kula dowan kə canak anan sabay, anga Mbərøm kə zəbak anan. Deftərə a Mbərøm a ja nà, winen a zlan à nga anə Mbərøm, aday Mbərøm a gəba anan à mburom.†

⁶ Dowan inde i zlan à nga à Mbərøm mənjoəna sa dəf apan nga nà, ibay. Kak a nan à dowan a sə hədek pə cakay a Mbərøm nà, à dəf apan nga nə winen inde aday. Aday à san dukwen, Mbərøm a varan magwagway nà, anə do sə bənan bitem ataya awan.

⁷ Nuhu kə dəfak nga pə Mbərøm. Anga nan, a pak sləmay nə pa 'am a Mbərøm awan. A dakan anan way a saa təra pa 'am ataya awan. Nuhu kə canak anan anə way ataya njəok tə ide anahan fan bay, əna kə bənak anan à

‡ 10:38 Ca pə Habakuk 2.3-4. * 11:4 Ca pə Laataanooji 4.3-10. † 11:5 Ca pə Laataanooji 5.18-24.

'am wa, a ndakay kwalalan mæduwen a kawa ana Mbërom sa jan ata awan. A zla uda tu dõ su doh anahan ahay, aday Mbërom a tam atan à 'am wa. Nuhu a ga matanan nà, anga a san zle, dõ sè daliyugo ahay nè ti i lize acèkan, anga ta gak ines. Mbërom a ja nè winen kè tärak dõ didek awan, anga adaf nga anahan.‡

⁸ Ibërahima kè dëfak nga pë Mbërom. Anga nan, kè bønak anan à 'am wa re. A zla ù kon aday Mbërom a jan «zla» ata, mænjenà sa san man ata awan, anga Mbërom i sa varan kawa kon anahan a mba. § ⁹ Ibërahima kè dëfak nga pë Mbërom. Anga na awan, kè njahak ù kon ana Mbërom sè zlapan anan i varan ata awan, kwa à ga nè winen kawa mædurlon. A taa njahay nè à jawjawa ahay inde karara. Atë Isiyaku të Yakob dukwen të njahak uda re, anga tinen dukwen, Mbërom kè zlapak atan anan tu kon ata kærtek a re. ¹⁰ Ibërahima a ga matanan, anga winen apan i ba wulen su doh a Mbërom ma han a aday kula i mbazl itäbay ata awan.

¹¹ Saratu dukwen, kè dëfak nga pë Mbërom. Anga nan, kwa à ga nè winen mæduwer a coy dëp nà, kè tärak dõ. A san zle, dõwan a sè zlapan ta wan ata nà, a gad mungwalay itäbay.* ¹² Anga nan kutok, Ibërahima kè wahak wan à mæduwer inde. Ibërahima nà, winen dõ kærtek, èna ta wan anahan ata dukwen, kè wasak kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, aday bayak a kawa wiyen sè zlinder, dõwan a mba apan sè baslay bay ata awan.

¹³ Dõ ataya fok, ta taa daf nga pë Mbërom, hus pë luvon sè amac a tinen. Tinen aday dukwen, të njadäc anan way a Mbërom sè zlapay anan i varan atan ata bay, të canan ayak nè dæren ta nga, të taslak anan mivèl re. Ta ja, ta wa: «Man a manay inde à man a ibay. Manay nè mædurlon ahay pë daliyugo a anan.†» ¹⁴ Dõ sa ja 'am matanan ataya nà, të dakay anan nè tinen apan ti pëlay kon nga a ana tinen a cara. ¹⁵ Të bayak pa man mbala ana tinen sè mbäsak ataya sabay. Abay ta taa bayak apan kèma, tiya nè ta mak way a tinen à dëba coy. ¹⁶ Adëka bay, të pëlay nà, man sè zalay mbala ana tinen ataya awan, kawa sa ja nè, man à mburom. Anga nan, a zlan à nga anà Mbërom të ngaman Mbërom a tinen, aday a ndakan atan kon lele sè coy ata kutok.

¹⁷⁻¹⁸ Mbërom kè zlapak anan anà Ibërahima, a jan nà: «Ki njad wan sè kutov ahay nè të Isiyaku.‡» Matanan, a nan à Mbërom sè katab anan adaf nga ana Ibërahima kutok, a jan, à gëdan dundo anà wan anahan Isiyaku, aday à varan anan. Ibërahima kè dëfak nga pë Mbërom. Anga nan, a gëba anan wan anahan a mænduwel ata saa gëdan dundo anga Mbërom. ¹⁹ Ibërahima a san zle, mägala ana Mbërom inde sè slabakay anan ahay Isiyaku à amac wa. A tärä nà, kawa abay Isiyaku ata kè mæcak acèkan, aday a slabakay à mæke wa.

²⁰ Isiyaku kè dëfak nga pë Mbërom re. Anga nan, a jan anà atë Yakob të Isuwa, a wa: «Mbërom à daf pikwen alay sè mazlab anahan.» A ja matanan ata nà, anga a san zle, pac a inde nà, way i tæran atan matanan awan. §

²¹ Yakob dukwen kè dëfak nga pë Mbërom. Anga nan, à alay a i saa mac bæsè coy ata nà, kè dëfak alay sè ngama pa wan ana Yusufu ahay cew, aday a tavay pë dæker, a hëran nga anà Mbërom.*

²² Yusufu dukwen kè dëfak nga pë Mbërom. Anga nan, i saa mac coy nà, a jan anà wan sè kutov anahan Isëra'ila ahay, a wa, ti i tæmay ahay à Misra wa azanan mba. Anga nan, a dakan atan anan way a tinen saa ga të kælakal anahan pë dëba sè amac anahan wa. †

‡ **11:7** Ca pë Laataanooji 6.9-9.29. § **11:8** Ca pë Laataanooji 12.1. * **11:11** Ca pë Laataanooji 18.10. † **11:13** Ca pë Laataanooji 23.4. ‡ **11:17-18** Ca pë Laataanooji 21.12. § **11:20** Ca pë Laataanooji 27.1-40. * **11:21** Ca pë Laataanooji 47.29-31. † **11:22** Ca pë Laataanooji 50.24.

²³ Atə bəbay tə may ana Musa dukwen, tə dəfak nga pə Mbərom ite re. Anga nan, tə wahay anan Musa cəna, ta der anan kiya maakan agay. Ta ca pa wan ata na a rəba ike. Tə jəjarak sa nes anan 'am ana bahay sə Misra bay.‡

²⁴ Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a har lele nà, a nan dōwan à ngaman wan ana dəna a bahay sə Misra sabay. ²⁵ A ca apan nə suwan t̄a ga d̄əce pi zek tu d̄o a Mbərom ahay pə kərtek awan, bina a nan sə taslay mivel ta sa ga ines bay, anga ataslay mivel matanan ata a njahay bayak a bay. § ²⁶ A san zle, suwan d̄o ahay t̄a ga anan alay anga winen d̄o ana Almasihu, bina d̄əce ata a zalay z̄lile sə Misra ahay fok. A bayak matanan, anga winen apan i d̄əfan id̄e nà, anà magwagway a Mbərom saa varan ata awan.

²⁷ Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a slabak à Misra wa, mən̄jəna sə jəjaran anà mivel ana bahay sə Misra ata awan. Kə tavak anan n̄jənjan lele, anga a ca pi zek a Mbərom awan, kula dōwan kə canak anan bay re.

²⁸ Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a ga azar uko a sə ngaman Pasaka ata awan. A jan anà Isəra'ila ahay nà, t̄ə kwecek mez sə gənaw ahay pə alay sə masudoh, anga aday maslay a Mbərom sə lavan nga anà amac ata kə zlak ayak nà, à njad sa vad̄ anan murkwaya a tinen ahay bay.*

²⁹ Isəra'ila ahay tə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, bəlay a sə ngaman Bəlay Dəzdaz ata kə gəz̄lak i zek wa tək̄iyen pa 'am a tinen wa. Matanan, tə takasak wa tə saray pə wiyen mə kuray awan. Misra ahay ta zlak ayak ite cəna, a'am sə d̄əlov ata a mbəzlay ahay p̄atan sa haw maza awan, a s̄ədak atan à alay a a nan atan sə takas wa ite ata awan.†

³⁰ Isəra'ila ahay tə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, ta van nga anà Yeriko, kawa ana Mbərom a sa jan atan ata awan. Ta van nga luvon cuw̄b̄e cəna, d̄ədon sə wulen su d̄oh ata a wulad̄ i zek wa fok, anga à azla a tinen a luvon cuw̄b̄e ata inde nà, ta daf nga nə pə Mbərom.‡

³¹ Uwar a sə ngaman Rahab aday a taa dah uho ata kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a təma anan d̄o maslan sə Isəra'ila ahay sa zlak ayak a ga tinen tə akar ataya awan. Anga nan kutok, à alay ana Isəra'ila ahay sa n̄ja anan d̄o sə Yeriko ahay anga tə dəfak anan apan anà Mbərom bay ata nà, Rahab nə tə v̄ədak anan itəbay.§

³² Alay a i slo bay, bina ni zəga anan apan 'am ana Gediyon*, Barak†, Samson‡, Yefta§, Dawuda, Samiyel, aday 'am ana d̄o maja'am a Mbərom azar aya fok. ³³ D̄o ataya dukwen, tə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, ta gak v̄əram tu kon azar aya, aday tə mbasak pu kon ataya re. Ta gak bahay tə c̄əved lele awan, tə njadak anan way a Mbərom sə zlapay i varan atan ataya awan. Tə tacan anan 'am anà ziyel ahay, ³⁴ tə mbacak anan uko sə uvon ahay, tə t̄əmak pu d̄o sa gan atan may sə wacay atan tə maslalam ataya wa re. Abay tinen bəle aya awan, ana Mbərom kə varak atan m̄əgala. Tə tarak d̄o sə v̄əram ḡədan aya awan, aday tə r̄əz̄lak anan d̄o sə v̄əram a tinen m̄ədurlon ataya awan. ³⁵ Uwar ahay tə njadak anan d̄o a tinen ma mac ataya tə slabakak ahay à m̄əke wa, tə canak atan maza awan.* Do azar aya ta sak lirew bayak awan. Abay t̄ə mb̄əsak sə p̄ərahan azar anà Mbərom nà, d̄o ahay ti ga atan alay bay. Əna ta gan may sa mac à d̄əce matanan ataya inde, anga ta san zle, Mbərom i sa slabakay atan ahay pə luvon a inde aday ti i njad̄ sifa lele sə zalay sə daliyugo a anan kutok.

‡ 11:23 Ca pə Gurtaaki 2.1-2. § 11:25 Ca pə Gurtaaki 4.19-23. * 11:28 Ca pə Gurtaaki 12.21.

† 11:29 Ca pə Gurtaaki 14.21-31. ‡ 11:30 Ca pə Yosuwā 6.12-21. § 11:31 Ca pə Yosuwā 2.1-7, 6.22-25. * 11:32 Ca pə Alkaali'en 6.11. † 11:32 Ca pə Alkaali'en 4.6. ‡ 11:32 Ca pə Alkaali'en 13.

§ 11:32 Ca pə Alkaali'en 11.1. * 11:35 Ca pə 1 Laamiife 17.17-24; 2 Laamiife 4.18-37.

³⁶ Do azar aya ite nà, tə pəkak atan waray ĩ idə, tə ndəbak atan, tə jawak atan à səsile ahay inde, aday tə gucek atan ayak à dangay. Do ataya fok tə səmak anan anà way ataya awan lele. ³⁷ Do azar aya ta mac nà, ta tar atan tu kon. Do azar aya asa, ta mac nà, ta gad atan ĩ zek wa cuwcew dəgəlan dəgəlan. Do azar aya ite asa, tə wacay atan tə maslalam. Do azar aya ite asa re, tə jəjay nə so, karara, doh a tinen ahay inde itəbay. Tinen nə mətawak aya awan, ta pak pi zek nə ambar sə gəlaw ahay. Do ahay tə jugurak patan wa 'am, ta gak atan mərgad lele. ³⁸ Ta taa jəjay nə à bəzlom ahay, à man sa saf ahay kəray. Man sa njak ahan a tinen aya nə lar, pac a hinen ahay nə à tohoho inde. Do ataya nà, do lele aya awan. Təde abay ti njahay pə daliyugo a lelibay a anan bay.

³⁹ Do ataya fok nà, ta zlak anan à nga à Mbərom, anga tə dəfak nga fok a tinen nə pə winen awan. Mbərom kə zlapak atan anan tə way lele awan, əna tə njadək anan way ata fan bay, idə a tinen kə canak anan anà awan bay. ⁴⁰ Bina Mbərom kə lavak anan zek tə way lele awan anga mənuko, sə zalay way sa kwakwa ata awan, aday a wa i i jəpay atan tə mənuko à alay kərtək a wa, anga aday tinen dukwen tā njad way a lele ata kutok.

12

Dəfuko anan idə anə Yesu

¹ Do ataya tə dəfak a nga a tinen pə Mbərom, aday tinen pə cakay a mənuko sə dəkak uko anan cəved a tinen a sa dəf nga pə Mbərom ata awan. Anga nan, laruko anan way a sa ba puko, aday də zla anan pa 'am tətə sabay ataya awan. Mbəsakuko ines a sə tapay puko ataya, aday hawuko à man a Mbərom sa jak uko ata awan. Də ya nga bay. ² Dəfuko anan idə nə anə Yesu. Kuse, anga kə varak uko cəved sa dəf nga pə winen, aday saa dəzle mənuko hus dukwen, winen awan. Winen nà, kə təmahak tā vad anan pə dədom mə zəlɲgad a, waray kə gak anan sa mac pə dədom ata bay. Anga a san zle, Mbərom kə jugurak anan ataslay mivəl inde i varan. Həna nà, winen mə njahay a à alay puway ana man sə njahay a Mbərom. ³ Bayiken pə Yesu aday. Do sə atahasl ahay ta nak anan idə, aday winen a kə səmak anan anə dəcə ataya awan. Bayiken pə winen, anga aday mbac à slahak ikwen bay, aday kɪ yen nga bay.

⁴ Tə dıdek a nà, kə rəzlen anan à nga wa sə mbəsak ines ahay, əna kə dəzlen anan hus pə amac fan bay. Matanan, kə məcen alay à jugom wa həna nà, angamaw? ⁵ 'Am a Mbərom sə varak ikwen məgala ata nà, kə mbədəken anan à nga wa dəw? A jak ikwen 'am nə kawa bəbay sa jan 'am anə wan anahan ahay, a wa:

«Dəna uno, Mbərom Fetek kə jak anak pə akəta tə dəcə nà, bayak apan adəka! Kak a katab iken dukwen, kə mac alay à jugom wa bay,

⁶ anga a kəta nə do winen sə pəlay anan ata awan.

A ndəbay dukwen, do winen sa ca apan kawa wan anahan ata re. *»

⁷ Natiya, lele ki səmen anan anə dəcə ahay aday sə tətək wa way ahay adəka. Bina, dəcə ahay tə dəkay anan nə Mbərom kə tərək kwanay gwaslay anahan ahay coy. Wan inde aday kula bəbay anahan i kəta anan itəbay nà, inde dəw? İbay! ⁸ Mbərom a ga tə gwaslay anahan ahay nə fok kətanən. Kak kə kətahak kwanay itəbay nà, ata ki sənen anan kutok, kwanay wan sə gala anahan ahay itəbay, kwanay mədazlay ahay. ⁹ Way hinen inde kərtək, bəbay a mənuko ahay pə daliyugo tə kətahak mənuko, aday də varak atan ahay zlangar re. Kak matanan cukutok nà, təde abay dı varan zlangar anə Bəbay a mənuko sə bagəbaga mburom nə zal tinen a fok kutok bidəw? Kak də varak anan zlangar lele cəna, i varak uko sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁰ Bəbay a mənuko ahay pə

* 12:6 Ca pə Balndi 3.11-12.

daliyugo n̄a, t̄a k̄ata m̄anuko n̄a alay a m̄anj̄oek c̄ana coy, aday kawa ana tinen s̄a bayak apan n̄a lele ata awan. B̄abay a m̄anuko s̄a baḡabaga mburoom n̄a, winen a k̄ata m̄anuko n̄a sa mak uko zek aday d̄ē t̄era kawa winen a, d̄o c̄ancan aya s̄a coy. ¹¹ A alay a tinen apan ti k̄ata m̄anuko ata n̄a, a cāb ike, a t̄era kawa way lele a bay. D̄ace ata k̄a nd̄avak coy n̄a, d̄o s̄a t̄ama way ata ā k̄ata atan ataya n̄a, ta ga way sa zlan ā nga an̄a Mb̄erom, aday tinen ā zay inde.

Way lele aya s̄a bayak apan

¹² M̄arak uno ahay, kak matanan cukutok n̄a, k̄a m̄acen alay ā jugom wa bay, k̄i gen b̄ale ā ḡarmec wa bay, z̄agihen anan apan sa zla. ¹³ Kak d̄o ahay inde ā wulen a kwanay ḡarmec a han patan n̄a, t̄a zla n̄a t̄a c̄aved m̄a tavay nga awan. Ata ti gurōb sabay, ̄ana ḡarmec a tinen ahay ti pasay ad̄aka.

¹⁴ Gen m̄agala anga aday zay ā ga inde ā wulen a kwanay ahay inde, aday t̄a d̄o ahay fok re. Gen m̄agala re, anga aday k̄a t̄eren d̄o c̄ancan aya pa 'am a Mb̄erom, bina d̄owan saa canan ā Mb̄erom m̄anj̄ana s̄a t̄era d̄o c̄ancan a n̄a, ibay. ¹⁵ Gen anan nga ī zek, anga aday d̄owan ā saa mb̄esak anan sumor a Mb̄erom z̄l̄av ā m̄andak bay. Gen anan nga ī zek re, anga aday d̄owan ā saa d̄af 'am ma cāb a s̄arekeke p̄a miv̄el bay, bina i i nes anan miv̄el su d̄o azar aya re. ¹⁶ Gen anan nga ī zek, anga aday d̄owan ā saa t̄era d̄o sa dah uho bay, d̄o s̄a k̄adey anan c̄aved ā Mb̄erom kawa Isuwa bay re. Winen a k̄adey anan anjahay s̄a murkwaya anahan, aday a sukom anan way anga d̄af s̄a luvon k̄artek. A mb̄esak anjahay s̄a murkwaya, a t̄ama uda d̄af p̄a m̄arak anahan c̄adew a wa. ¹⁷ K̄a s̄anen zle, p̄a d̄aba anahan a wa n̄a, a nan b̄abay anahan ā d̄af apan alay s̄a ngama anahan, aday i saa pa 'am su doh ana b̄abay anahan, ̄ana k̄a nj̄adak anan sabay. B̄abay anahan ata a nḡoman anan sabay. Kwa ā ga n̄a a yam apan t̄a id̄e s̄a ayam a c̄ad̄oek c̄ad̄oek d̄ap n̄a, k̄a mbak apan s̄a mb̄eda anan way anahan a sa nes anan ata sabay.†

¹⁸ S̄anen anan aday n̄a, man a kwanay s̄a tavay apan h̄ana pa 'am a Mb̄erom ata aday n̄a winen kawa b̄azlom ana d̄o s̄a Is̄era'ila ahay s̄a tavay apan kwakwa ata bay. B̄azlom a tinen n̄a, d̄o ahay ta mba apan s̄a laman t̄a alay. Uko sa ban apan jan jan jan ata n̄a, t̄a canak anan. Aday tak̄ad̄imbom luvon k̄a gak uda re, jiyay uda sabay. T̄a canak anan an̄a v̄ovara s̄a slabak apan ata re. ¹⁹ T̄a sl̄anek andar s̄a m̄az̄l̄z̄lilen, aday t̄a sl̄anek andar sa 'am a Mb̄erom uda re. T̄a sl̄ane andar s̄a d̄ungo a Mb̄erom ata n̄a, t̄a j̄ejarak, ta gan amboh ā saa jan atan 'am kula sabay, ²⁰ anga way anahan a sa jan atan ata a zalan atan m̄agala ā nga wa. Bina a jan atan, a wa: «D̄owan a k̄a lamak anan alay an̄a b̄azlom a anan n̄a, kwa ā ga n̄a ḡanaw, tiren anan tu kon aday ā mac.‡»

²¹ Way a tinen a s̄a canan ata n̄a, k̄a gak atan z̄lavan bayak awan. Kwa Musa d̄ukwen, k̄a jak: «Nen apan ni j̄ejar, anga z̄lavan u go.Š»

²² Kwanay n̄a, k̄atanan it̄abay. K̄a tiven n̄a p̄a b̄azlom a s̄a ngaman Siyona ata awan, winen n̄a wulen su doh ana Mb̄erom, bahay s̄a sifa. Wulen su doh ata n̄a, Ur̄asalima s̄a baḡabaga mburoom ata awan. Maslay a Mb̄erom ahay bayak a uda t̄a baslay zek bay. ²³ Kwanay ā man s̄a halay nga su d̄o a Yesu ahay tinen murkwaya a Mb̄erom ahay, tinen apan ti ga azar uko. Mb̄erom k̄a vindek anan sl̄amay a tinen ā d̄erewel inde ā mburoom. K̄a h̄ad̄aken p̄a cakay ana Mb̄erom, d̄o saa gan sariya an̄a d̄o ahay fok ata awan. K̄a d̄azlen p̄a cakay ana d̄o d̄idek aya pa 'am a Mb̄erom, tinen d̄o a Mb̄erom s̄a t̄era atan d̄o c̄ancan aya ata awan. ²⁴ K̄i nen ahay p̄a cakay ana Yesu, d̄o s̄a japay anan at̄a Mb̄erom p̄i zek t̄a d̄o ahay aday Mb̄erom ā ban 'am wiya t̄a d̄o ahay ata awan. K̄i nen

† 12:17 Ca p̄a Laataanooji 25.29-34. ‡ 12:20 Ca p̄a Gurtaaki 19.12-13. § 12:21 Ca p̄a Tooktaaki Tawreeta 9.19.

ahay pi mez a Yesu s̄a p̄are p̄a d̄o ahay ata awan. Mez anahan ata a d̄akak uko anan n̄a way lele s̄a zalay way ana mez ana Abel s̄a d̄akak uko anan ata awan.

²⁵ Kak matanan cukutok n̄a, gen ngatay m̄anj̄œk aday, bina ki saa t̄amen anan 'am ana Yesu, d̄o sa jak ikwen 'am h̄ona ata awan. Kwakwa ata n̄a, d̄o ahay t̄a nḡamak sa pak sl̄amay pa 'am ana Musa bay re, winen d̄owan a sa jan atan 'am a Mb̄erom p̄a daliyugo ata awan. Anga nan, t̄a t̄amak p̄a d̄ace ahay wa bay. M̄anuko d̄o sa pak sl̄amay pa 'am ana Yesu ahay n̄a, kak d̄a nḡamak 'am anahan bay, winen tu d̄o sa nay ahay à mburom wa ata n̄a, d̄i tan à nga à d̄ace à alay anahan wa, i zalay anan ana tinen kutok bidaw? ²⁶ Kwakwa ata n̄a, dungo a Mb̄erom a bal anan daliyugo, òna h̄ona k̄a zlapak, a wa: «Saray k̄artek asa, ni bal anan daliyugo aday ni bal anan apan baḡabaga mburom re.*» ²⁷ 'Am anahan ata sa ja «Saray k̄artek asa» ata a d̄akay anan n̄a way anahan s̄a ndakay ahay fok ti bal aday ti lize wa, anga aday way sa bal it̄abay ata à njahay uda awan.

²⁸ Natiya, nḡeruko anan an̄a Mb̄erom, anga i varak uko kon sa bal it̄abay ata awan. Haruko anan nga kawa sa zlan à nga, aday d̄afuko anan apan t̄a aj̄ajar a lele. ²⁹ T̄a d̄id̄ek a n̄a, Mb̄erom a m̄anuko sa taa gan amboh ata n̄a winen kawa uko, aday i vak anan way a sa zlan à nga bay ataya fok.

13

Anjahay sa zlan à nga an̄a Mb̄erom

¹ Kwanay d̄o ana Yesu ahay, p̄arihen anan azar s̄a p̄alay zek ahay. ² K̄a sa mb̄ad̄aken anan à nga wa s̄a t̄ama mb̄elok ahay àga kwanay bay. Do ahay inde ta gak matanan, t̄a t̄amahak maslay a Mb̄erom ahay àga tinen m̄anj̄œna sa san atan n̄a tinen maslay a Mb̄erom ahay. ³ Bayiken pu d̄o s̄a dangay ahay, kawa à dangay ata n̄a, kwanay jiya p̄a k̄artek awan. Bayiken pu d̄o sa ga d̄ace ahay, kawa sa ga d̄ace ataya n̄a kwanay aya re.

⁴ 'Am s̄a ḡœba zek c̄ena, d̄o ahay fok t̄a d̄efan apan kawa ana Mb̄erom sa ja ata awan. At̄a mungol t̄a uwar anahan t̄a ga m̄ed̄igwed pi zek ahay bay. S̄enen anan lele, Mb̄erom i gan sariya an̄a d̄o sa ga m̄ed̄igwed ahay fok. Kwa d̄owan aya n̄a m̄a ḡœba zek a coy, kwa d̄owan aya n̄a m̄a ḡœba zek aya fan bay, Mb̄erom i gan atan sariya.

⁵ K̄i gen ubor p̄a dala bay. K̄a k̄ad̄iyen anan way a kwanay ahay bay, anga Mb̄erom a ja n̄a:

«Ni ca kwanay uho kula bay,

ni mb̄esak kwanay kula bay re.*»

⁶ Anga nan, kuwaya i mba apan sa ja m̄anj̄œna aj̄ajar:

«Mb̄erom Fetek i mo zek hwiya,
ni j̄ajaran an̄a awan kula bay.

Do z̄enzen a i go t̄ate n̄a maw?†»

⁷ Bayiken pu d̄o sa gak ikwen ahay nga kurre ataya aday, t̄a d̄akak ikwen anan ahay 'am a Mb̄erom. Bayiken p̄a anjahay a tinen aday, ta mac n̄a k̄ak̄amaw ata awan. D̄efen nga p̄a Yesu kawa ana tinen a s̄a d̄efay ahay apan nga ata awan. ⁸ Yesu Almasihu a n̄a winen k̄ak̄amaw, kwakwa, biten aday pa 'am d̄ukwen, winen a mb̄œfa it̄abay pa s̄a viyviya awan. ⁹ Do a azar aya tinen apan ti t̄etakan anan an̄a d̄o ahay n̄a way wiya aya aday t̄a c̄aved ahay cara cara. T̄a saa lizek ikwen anan c̄aved a lele a anan bay. K̄a saa p̄aken atan sl̄amay p̄a way a tinen a sa jak ikwen ataya bay, anga saa varak ikwen m̄øgala à m̄ivel inde n̄a sumor a Mb̄erom, bina way ana d̄o z̄enzen a sa pa ata

* 12:26 Ca p̄a Haggay 2.6. * 13:5 Ca p̄a Tooktaaki Tawreeta 31.6, 8. † 13:6 Ca p̄a Jabuura 118.6.

bay. Lele n̄a matanan, bina d̄o s̄a p̄arahan azar an̄a Tawrita p̄a way sa pa ahay ataya n̄a, k̄a mak atan zek p̄a awan a ibay jiya awan.

¹⁰ Do s̄a ḡadan dundo an̄a way ahay anga Mb̄arom ù doh s̄a mazlaḅ a Mb̄arom ataya n̄a, ti mba apan s̄a varan way à Mb̄arom kawa m̄anuko it̄abay.

¹¹ Bahay nga su d̄o s̄a ḡadan dundo an̄a way anga Mb̄arom n̄a, a ḡadan dundo an̄a way aya n̄a anga aday Mb̄arom à p̄asen anan ines an̄a d̄o ahay. A zla anan t̄a mez s̄a way anahan a s̄a ḡadan dundo ataya, à man a Mb̄arom a c̄ancan ata awan. Zek ana ḡonaw a ma sla dundo ata n̄a ta zla anan à wulen su doh wa saa vak anan t̄a uko. ¹² Anga nan, Yesu d̄ukwen a mac n̄a, uho à wulen su doh wa. A pak anan mez anahan, anga aday i p̄asen anan ines an̄a d̄o ahay, ti t̄era d̄o c̄ancan aya pa 'am a Mb̄arom. ¹³ Kak matanan cukutok n̄a, d̄a p̄arahan azar an̄a c̄aved̄ s̄a Yahuda ahay sabay. Zluko uho p̄a cakay ana Yesu. T̄a k̄adey m̄anuko tat̄a winen awan. ¹⁴ Bina wulen su doh a m̄anuko inde s̄a njahay uda p̄a daliyugo a anan pa s̄a viyviya ibay. D̄a d̄afan ide n̄a, an̄a wulen su doh a mbala a Mb̄arom a d̄i i njahay uda s̄a coy ata awan.

¹⁵ Iya! H̄aruko anan nga an̄a Mb̄arom pac pac, anga way ana Yesu sa ga ata awan. Ah̄aran nga a m̄anuko ata n̄a, i t̄era kawa way a m̄anuko s̄a varan ma sla dundo ata ite. Matanan, zambaḅuko anan sl̄amay anahan pa 'am s̄a d̄o ahay pa s̄a viyviya awan. ¹⁶ Gen anan sumor an̄a d̄o azar aya awan, ḡazlen way à kwanay ahay t̄a tinen, anga way aday Mb̄arom a gan may d̄i varan ataya n̄a, tinen awan. K̄a sa mb̄ed̄aken anan à nga wa bay.

¹⁷ D̄afen anan apan an̄a d̄o s̄a lavak ikwen nga ahay, gen way a tinen sa jak ikwen ataya awan. Anga tinen apan ti ba kwanay sa gak ikwen nga. Tinen ti naa jan an̄a Mb̄arom way a tinen sa gak ikwen anan nga ata awan. Kak k̄a d̄afen atan apan n̄a, ti ga mer su way a tinen t̄a ataslay mivel awan. Kak matana bay n̄a, ti ga mugo, aday mer su way a tinen sa ga ata i mak ikwen zek sabay. ¹⁸ P̄arihen anan azar sa gan amboh an̄a Mb̄arom anga manay. Ma san zle, ma gak way lelibay a bay. Ad̄aka bay, a nan umo sa ga n̄a mer su way lele aya hwiya. ¹⁹ N̄a c̄ace pikwen wa m̄a zakay a n̄a, gen anan amboh à Mb̄arom anga aday à vuro c̄aved̄ sa mak ayak àga kwanay b̄ase.

Andav sa 'am ahay

²⁰ Mb̄arom a s̄a varan zay an̄a d̄o ahay à mivel inde ata n̄a, s̄a slabakay anan ahay Bahay a m̄anuko Yesu à m̄ake wa n̄a winen awan. A t̄era anan Bahay a pa nga su d̄o sa gan nga an̄a t̄aman ahay fok. A mac n̄a, anga m̄anuko t̄aman anahan aya awan. Mb̄arom a ḅan 'am t̄a d̄o ahay pa s̄a viyviya a n̄a t̄a mez anahan awan. ²¹ Matanan kutok, Mb̄arom à varak ikwen m̄agala, anga aday k̄i gen way kawa sa nan. A ga mer su way anahan à m̄anuko inde t̄a m̄agala an̄a Bahay a m̄anuko Yesu Almasihu, anga aday d̄a t̄era kawa sa zlan à nga. Do ahay t̄a varan mazlaḅ an̄a Yesu Almasihu pa s̄a viyviya awan. Amen.

Aja 'am ahay

²² M̄arak uno ahay, n̄a vindek ikwen ayak d̄erewel a anan n̄a, s̄a varak ikwen ayak m̄agala, aday n̄a vindek ikwen ayak n̄a m̄anj̄oek c̄ana coy. Matanan kutok, b̄enen anan 'am a anaya à mivel a kwanay ahay inde lele. ²³ S̄anen n̄a, m̄arak a m̄anuko Timote winen à dangay sabay, t̄a mb̄esakak anan ahay. K̄a sak a d̄azley ahay à man uno b̄ase c̄ana, ata mi zlak ayak àga kwanay n̄a maya awan. ²⁴ Jen anan 'am an̄a m̄aced̄ s̄a egliz ahay pi zek tu d̄o a Mb̄arom ahay fok. Do a Yesu ahay p̄a daliyugo s̄a Italiya fok ta jak ikwen ayak 'am re.

²⁵ Mb̄arom à gak ikwen sumor anahan, kwanay a fok.

**D̄erewel ana
Yakuba
sə vinde ata awan
Adakay way pə deftere a anan**

Yakuba a vinden ayak d̄erewel a anan nà, anà d̄o a Yesu ahay kwa aha ataya awan. A jan atan ayak nà, d̄o a Yesu ahay ti i njahay pə k̄artek a nà k̄əkəmaw. Adaf nga pə Yesu nà, a lagay d̄o nà pi mer su way lele aya awan. Kak matana bay nà, adaf nga a tinen pə Yesu k̄ə t̄arak kawa way ma mac awan. A jan atan ayak dukwen, t̄ə p̄alay k̄alire a Mb̄erom, aday t̄ə d̄əfan apan anà 'am a Mb̄erom re.

Nga sa 'am ahay

P̄alen k̄alire a Mb̄erom (1.1-18)

Dakay anan adaf nga anak nà, ma mac a bay ti mer su way (1.19 - 2.26)

S̄enen pa 'am a kwanay saa ja (3.1 - 5.6)

Aga ngatay ta sa ga amboh (5.7-20)

¹ Sə vindek ayak 'am a anan nə nen Yakuba, nen d̄o si mer su way ana Mb̄erom aday d̄o si mer su way ana Bahay a m̄ənuko Yesu Almasihu re.

Na jak anan ayak 'am anà d̄o a Yesu ahay ma ta 'am a pə daliyugo fok ataya awan.

Mb̄erom a dakan anan k̄alire anà d̄o sa d̄af apan nga ataya awan

² M̄arak uno ahay, à alay a d̄əce ahay bayak a cara cara t̄ə njadak kwanay c̄əna, t̄islen ad̄aka nə m̄ivel. ³ Angamaw? Anga d̄əce ahay t̄ə njadak kwanay nà, adaf nga a kwanay i har. Ata ki mben apan s̄ə tavay nj̄ənj̄an kutok. ⁴ Tiven nj̄ənj̄an pə luvon pə luvon aday k̄ə t̄əren d̄o ma san nga aya lele. Ata, anjahay a kwanay i ndav wa lele kutok.

⁵ K̄alire* nà, way lele awan. Anga nan, kak k̄alire a k̄əcan à d̄owan a nà, à c̄əce pi zek a Mb̄erom a wa. Mb̄erom winen azay a bay, a taa varan way anà d̄o s̄ə c̄əce panan wa ataya fok, m̄ənj̄əna s̄ə gafan atan pa 'am. I varan anan k̄alire anà d̄o s̄ə c̄əce ata ac̄əkan. ⁶ Əna, kak d̄owan a i c̄əce k̄alire pə Mb̄erom wa ite nà, à d̄af nga pə Mb̄erom awan m̄ənj̄əna hiyem hiyem aday. Anga kak d̄owan a c̄əce t̄ə hiyem hiyem a c̄əna, winen kawa m̄əsugurndolon s̄ə a'am, mad̄sa tan 'am so k̄əray ata awan. ⁷ D̄o matanan ata c̄əna, à sa j̄əka i njad̄ way pə Bahay a m̄ənuko wa bay. ⁸ Anga abayak nga anahan aya pə Mb̄erom nə cuwcew, id̄ə zuhhwe pə Mb̄erom, aday alay faram faram ta man maza aya awan. A san nga anahan bay.

D̄o s̄ə z̄lile ahay tu d̄o matawak aya awan.

⁹ D̄o inde à wulen a kwanay, winen m̄ətwak a nà, à taslay m̄ivel, anga Mb̄erom k̄ə cakafak anan anan nga. ¹⁰ Aday d̄o inde z̄lile awan à wulen a kwanay ite nà, à taslay m̄ivel, anga Mb̄erom k̄ə mak anan anan nga à m̄əndak. Bina abay a san z̄le, i mac kawa av̄ərez s̄ə way ahay. ¹¹ Pac k̄ə d̄əvak do'a c̄əna, av̄ərez s̄ə way ahay ti butoy, ti guce t̄ə ar̄əba a tinen ataya t̄əke. Matanan re, d̄o s̄ə z̄lile ahay dukwen ti lize à alay a tinen apan ti ga mer su way a tinen ahay ata awan.

D̄əce t̄ə way s̄ə sapat d̄o ahay ataya awan

* 1:5 K̄alire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mb̄erom.

¹² Mbərom i daf alay sə mazlaḅ anahan pu do sə tavan anà dəcə duwurra ata awan. Anga azanan dəcə ahay tə ndəvak cəna, i təma magwagway, kawa ana Mbərom a sə zlapay anga do sə pəlay anan ataya awan. Magwagway anahan a nə sifa sa ndav bay ata awan.

¹³ Way ahay ta sak a njak anan dōwan a nà, à sa jəka Mbərom sə njəkan anan bay. Anga dōwan inde sa mba apan sə njəkan uda anà Mbərom ibay, aday winen a dukwen a njəkan uda anà dōwan bay re. ¹⁴ Sa njak do aday sa ga way lelibay aya cəna, ubor sə way a lelibay ataya cite. ¹⁵ Ubor sə way u do inde nà, i wahay ines, ines kə hərak nà, ata do i mac kutok. ¹⁶ Anga nan kutok, mərak uno ahay, dōwan à sa njak kwanay bay. ¹⁷ Anga way a lele aya fok ta nay ahay nà, pə cakay ana Mbərom a wa, winen do sə ndakay atə pac tatə kiya tə mawuzlawazl aya təkə fok. Way ataya nà, tə slahay u doh, ti mbəsak kwanay à luvon inde. Əna zek a Mbərom nà, a mbədə kawa awan ataya itəbay. ¹⁸ A zlan à nga sə varak uko sifa ta 'am anahan dīdek awan. Ata aday dē təra do mama'am aya à wulen su way anahan mə ndakay aya wa kutok.

Sa pak sləmay pa 'am a Mbərom, aday sa ga anan mer su way awan

¹⁹ Mərak uno ahay, bayiken pa 'am a anan aday: Lele cəna, kuwaya à lah sa pak sləmay aday i saa mbədə pa 'am ahay nà, na. A saa mbədə pa 'am ahay bəse bəse bay, à saa ga mivəl bəse bəse bay re. ²⁰ Anga do kà sak a ga mivəl cəna, a mba apan sa ga way lele aya sa zlan à nga anà Mbərom sabay. ²¹ Anga nan kutok, mbəsiken anan abayak nga a kwanay lelibay aya fok. Kī gen ines ahay sabay re. Men anan nga a kwanay anà vo a Mbərom, aday təmihen anan 'am anahan sə zəvak ikwen à mivəl a kwanay inde ata awan. 'Am anahan ata nà, i mba apan sa tam kwanay pə way ahay wa re.

²² Anga nan kutok, kà saa tislən mivəl sə sləne anan 'am a Mbərom dəkdek cəna coy bay. Kī gen matanan nà, ata kə sapiten nga a kwanay bugol. Lele cəna, gen anan way ana 'am a Mbərom sa jak ikwen sa ga ata re. ²³ Do kə pəkak sləmay pa 'am a Mbərom, aday kə ngəmak sa ga kawa anahan sə sləne ata bay nà, ata winen a ga minje tu do sa ca ide à malam inde. A canan anà zek anahan a ca kəməw, ²⁴ a daf anan malam cəna, a mbədək anan à nga tə way anahan sa cay apan à malam inde ata awan. ²⁵ 'Am a Mbərom nà, winen 'am lele awan, a var məgala sə təmay do à atahasl wa. Anga nan, dōwan a kà cak apan aday kə mbədəkek anan à nga wa bay, a ga anan mer su way a nà, Mbərom i daf apan alay sə bahay anahan pə way anahan sa ga ataya awan.

²⁶ Dōwan a inde kə bayakak winen do sə pərahan azar anà 'am a Mbərom, aday kə mbəsakak sa ja 'am so bay cəna, a gədan mungwalay anà nga anahan. Kə zluwek adəka, a pərahan azar anà 'am ata tə dīdek a bay. ²⁷ Anga cəved lele sə pərahan azar anà 'am a bəbay a mənuko Mbərom cəna, həna: Sa gan nga anà wan mətawak ahay pi zek tə mədukway sə uwar aya awan, à dəcə a tinen ahay inde fok, aday sa ba anan nga anahan anga aday way sə daliyugo ahay tə saa nəsən anan mivəl bay.

2

Kà saa gəzlen anan do ahay pi zek wa bay

¹ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Yesu Almasihu, winen nə Bahay a mənuko tə mazlaḅ awan. Anga nan kutok, kà saa gəzlen anan do ahay pi zek wa bay. ²⁻³ Anga minje a nà, do zliile a kà zlak ayak à man sə halay nga a kwanay, zana pi zek lele awan, wurdek sə gura à alay inde. Kwanay kī viren anan zlangar anà do sə zliile ata awan, kī jen anan: «Hayak, njahay pa man lele awan.» Aday do hinen inde ite, winen mətawak awan, zana anahan pi zek

mə ngəraw a, kà zlak ayak re. Aday anà dōwan mətawak a ata ki jen anan: «Zla, kà saa tavay tiya!» kabay ki jen anan: «Njahay à mändak à man a anan.»
 4 Ka sak i gen kətanən cəna, ki gen ines sə gəzla anan dō ahay pi zek wa. Ki gen way ataya nə tə abayak nga lelibay aya bidaw?

5 Marak uno nen sə pəlay ataya awan, pəken uno sləmay aday. Mbərom a walay dō mətawak aya həna pə daliyugo aday tã njad zliile hinen ta sa daf nga pə Yesu, aday tã lavan nga anà man sə njahay sə bahay kawa anahan sə zlanan anan anà dō sə pəlay winen ataya awan. 6 Aka aday kwanay ki men ngà adəka nà, sə kədəy anan dō mətawak aya nə kəkəməw? Sə bənak ikwen mbiyed həna nà, maya anaw? Sə ngəza kwanay həna pə 'am sə bahay ahay nà, maya anaw? Sa ga way ataya nə dō sə zliile aya awan. 7 Sə təra anan sləmay a Yesu Almasihu Mbərom sə varak ikwen lele ata à mändak dukwen, tinen aya re.

8 'Am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, a wa: «Pəlay anan dō sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.* » Kak kə dəfen anan apan anà 'am a Bahay Mbərom ma ja ata tə didek cəna, ki gen way lele awan. 9 Əna kak ka sak a gəzlen anan dō ahay pi zek wa cəna, ata ki gen ines. Aday asa, 'am a ma ja ata i gak ikwen sariya kutok, anga kə kədiyen anan 'am ata awan. 10 Anga kak dō kə bənak anan à 'am wa anà 'am a Mbərom mə baslay aya fok, aday kə tawadək pə kərtek a wa, ata kə nəsek anan 'am ataya fok re. 11 Anga sa jəka: «Kà ga mədigwed bay†» ata nà, dōwan a sa jəka: «Kà vad nga su dō bay‡» ata re. Natiya, kwa à ga nə kə jənak uho bay, əna kə vadək nga su dō cəna, kə nəsek anan 'am a Mbərom ata coy re. 12 Anga nan, na jak ikwen, na wa: Jen 'am aday gen mer su way lele aya awan, anga Mbərom i i gak ikwen sariya nə pə ana kwanay sə dəfan apan anà 'am anahan bay ata awan. 'Am ata nà, sə təmay ahay dō à atahasl wa nə winen awan. 13 Kak aday abay dōwan kə gak ikwen i zek wa bay nà, ki gen anan i zek wa anà Mbərom a nə kəkəma kəla anaw? Həna, Mbərom i gak ikwen sariya. Bina saa mbasay pə sariya cəna, dōwan a aday dō a gan i zek wa ata awan.

Adaf nga pə Yesu ta sa ga mer su way lele aya awan

14 Mərak uno ahay, kak aday dō a ja ta 'am, a wa: «Nen nà, nə dəfak nga pə Yesu», aday a njad sa ga anan way ana Mbərom a sa jan ata bay nà, i gan dədəf nə kəkəməw? Adaf nga pə Yesu a matanan ata nà, i tam anan bay re asanaw? 15 Izəne, mərak ahay inde à wulen su doh a kwanay, zana a tinen ibay, way sa pa inde patan ibay re. 16 Dō à wulen a kwanay wa kutok, i jan anà mərak a matanan ataya: «Njihen lele, mad à gak ikwen bay, may à han pikwen bay re», əna kə varak atan way a a tinen a sa gan may ata bay nà, saa gan atan dədəffa nə maw? 17 Adaf nga pə Yesu a dukwen matanan. Kak aday dōwan a kə jak a daf nga pə Yesu, aday a ga way sa zlan à nga anà Mbərom a bay cəna, adaf nga anahan ata nà, ma mac awan.

18 Izəne dōwan a i ja nà: «Do ahay inde ta daf nga pə Yesu lele. Do maza aya inde ta ga mer su way lele a re.» Matanan, nen ni mbədəhan apan natiya: Dukon anan bidaw, ki daf nga pə Yesu, aday ki gan mer su way lele aya bay ata nà, kəkəməw? Nen na ja nà, ki sənən anan nə dəfak nga pə Yesu, anga mer su way uno sa ga lele ataya awan. 19 Kə dəfak nga pə Mbərom nə winen kərtektəkke daw? Lele, əna setene ahay dukwen ta daf apan nga matanan re, aday tə jəjaran. 20 Iken nə mə səder awan! Kak dō kə dəfak nga pə Mbərom

* 2:8 Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18. † 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.14, Tooktaaki Tawreeta 5.18.

‡ 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.13, Tooktaaki Tawreeta 5.17.

nà, i ga mer su way anahan awan. Matana bay cəna, adaf nga anahan ata, winen ma mac awan. A nak nə ni dəkak anan: ²¹ Bije a mənuko Ibərahima nà, Mbərom a təra anan dō dīdek a pa 'am anahan nà, tə cəved wuraw? Na wa, Ibərahima a daf anan wan anahan Isiyaku sə gədan dundo anga Mbərom aday ba? ²² Həna kə sənək kutok ba, Ibərahima a daf nga pə Mbərom, ta sa ga mer su way awan. Natiya, ti mer su way anahan sa ga ataya nà, a daf nga pə Mbərom tə mivəl kərtek a kutok. ²³ A təra nà, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata awan, a wa: «Ibərahima kə dafak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō dīdek awan.»^S Tə ngaman car a Mbərom re. ²⁴ Ka san zle kutok, Mbərom a ca pu dō kawa dō dīdek a nà, ti mer su way, bina ta sa daf apan nga dəkdek bay.

²⁵ Aday asa, Rahab, uwar sa dah uho ata dukwen, matanan re. Mbərom a ca apan kawa winen dō dīdek a nà, anga a təma anan dō maslan sə Yahuda ahay əga winen, aday a man atan zek sə gəday atan ahay à wulen su doh wa tə cəved hinen ata awan.*

²⁶ Natiya kutok, kak abay apasay su dō kà nak à winen wa nà, dōwan ata winen tə sifa re daw? A'ay, dōwan ata kə məcak asanaw! Adaf nga pə Mbərom a dukwen, matanan. Kak dō a njad sa ga mer su way lele aya bay cəna, adaf nga pə Mbərom ata nà, ma mac awan.

3

Agan nga anà miresl

¹ Mərak uno ahay, kwanay nà, dō ahay bayak a tē pəlay sə təra dō sə tətakan anan way anà dō ahay bay. Anga sariya mbala Mbərom saa gan umo à manay dō sə tətakan way anà dō ahay ata nà, i zalay su dō a azar aya awan.

² Mənuko a fok, saray bayak a da ga ines ahay. Kak dō inde a ga ines tə miresl anahan itəbay nà, ata winen dō lele tə mindel, aday ines inde apan ibay. A san sa gan nga anà zek anahan zle fok. ³ Gəbuko minje sə pəles aday. Tə dəfan rəslo m cədəw a à 'am inde, aday a sa bənan atan à 'am wa, aday zek anahan fok a saa zla ta man sa nan atan ata kutok. ⁴ Gəbuko minje hinen asa, kawa kwalalan məduwen ataya awan. Tinen məduwen aya ba? Əna tə ngəza atan dukwen tə way cədəw aya awan. Kwa mad a bal tə məgalak a dukwen, ti ngəza anan tə way a cədəw ata ta man a aday a nan atan sa zla ata re. ⁵ Matanan dukwen, miresl su dō, kwa à ga nə cədəw a mənəcək, a ga mer su way məduwen aya awan.

Kə sənən zle re, uko nà, winen mənəcək à adazlan a inde, əna kà sak a tam pa saf cəna, uwaw a ban anan saf nə fok. ⁶ Natiya re, miresl su dō nà, kawa uko ata awan. Ines sə daliyugo a anan fok mə halay nga nà, pə miresl su dō awan. A mba apan si nes anan zek fok. Miresl a han uko sə lize anan sifa su dō fok nə matanan. Uko ata kutok nà, a nay ahay à dəlov sə uko sə mbacay itəbay ata wa.

⁷ Dō ahay ta mba apan sə kəta anan way sə kibe ahay cara cara: gənaw ahay, məvuhom ahay, way sa zla tə kutov ahay, aday way sə njahay à 'am inde ataya re. ⁸ Əna dōwan a mba apan sə kəta anan miresl itəbay. Miresl a aday dukwen, winen sədək awan, a njahay səkəffe itəbay, anga winen ma rah a tə umom sa vad dō ata awan. ⁹ Tə winen nà, də həran anan nga anà Bəbay a mənuko Mbərom. Aday tə winen a re də təra anan dō azar aya à məndak, tinen dukwen mə ndakay aya ta ga minje tə Mbərom re. ¹⁰ 'Am sə ahar nga, 'am sə təra dō à məndak, a nay ahay à 'am kərtek a wa. Mərak uno ahay, lele

abay di ga matanan bay. ¹¹ Anga a'am mugom a halaf halaf a, tə a'am aday hərbəbe ata nā, ti nay ahay à kurok kərtek a wa daw? ¹² Mərak uno ahay, təroz nā, i wahay duwaz bay asanaw? Viyes dukwen i wahay təroz bay re. Matana re, a'am mugom a i nay ahay à kurok sə a'am hərbəbe wa bay re.

Kəlire sa nay ahay à mburom wa

¹³ Do inde à wulen a kwanay winen kəlire a daw? A zla tə cəved lele aya awan, à ga nə way lele aya ta sa ma nga anahan à məndak adəka kutok. Ata do ahay ti san anan, winen do kəlire awan. ¹⁴ Əna do ahay inde tinen apan ti ga sarak à wulen a tinen inde kə zalak, aday tə pəlay saa zla pa 'am nā, zek a tinen aya dəkdek asa. Kak kwanay matanan cukutok nā, kə hərən anan nga anā zek bay, kə məminen anan didək a Mbərom bay re. ¹⁵ Anjahay sə wurwer matanan ata nā, sa var nə Mbərom bay. Wita wurwer sə daliyugo a anan. Apasay a Mbərom uda ibay, way sə alay ana Fakalaw. ¹⁶ Anga kak do ahay ti ga sarak pi zek ahay anga sə pəlay cəved sa zla pa 'am cəna, ata 'am i zlan atan pi zek ahay sabay, aday sədək i təra way sə alay a tinen ahay fok.

¹⁷ Aya əna, do tə kəlire mbala Mbərom sa var ata nā, mivəl anahan nə lele, aday a gan may dukwen anā zay, a təre tə do ahay bay, əna a pəkan sləmay pa 'am anā do ahay adəka. Do ahay ta gan i zek wa lele, a ga nə way lele aya awan. A gəzla anan do ahay pi zek wa itəbay. Mbadəmbada inde à nga anahan itəbay re. ¹⁸ Do sə ndakay do ahay pi zek ataya nā, tə varan anā do ahay nə zay. Mer su way a tinen sa ga ataya dukwen, a ndav tə way lele aya awan, anga wita nə mer su way sa zlan à nga anā Mbərom awan.

4

Də pəlay way sə daliyugo ahay bay

¹ Kə tərighen aday kə vəden zek nā, angama kərtek anaw? Na wa, anga ubor si zek a kwanay sa lah sa vad zek à mivəl a kwanay ahay inde ba?

² A nak ikwen sa njad way lele aya, əna kə njiden atan bay. Anga nan kutok, a nak ikwen sa vad anan wa do azar aya anga sa njad anan way ataya awan. Ki gen ide pə way, əna kə njiden anan bay. Anga nan kutok, kə tərighen, kə vəden zek. Aya əna, kə njiden anan way a kwanay sa ga apan ide ataya bay, anga kə cəcighen anan pə Mbərom wa bay. ³ Kwa à ga nə ki gen amboh anā Mbərom dəp nā, ki njiden bay re, anga kə cəcighen tə mivəl kərtek a bay. Kə cəcighen nə way sa zlak ikwen à nga à kwanay a vərre.

⁴ Kwanay kə mbədihen anan ləen anā Mbərom. Dowan a kə pəlak way sə daliyugo ahay cəna, ata winen kə tərək do manide ana Mbərom. Kwanay kə pəlen sə dəfen apan anā way sə daliyugo ahay ite nā, ata kwanay nə do manide a Mbərom ahay re. ⁵ Kā saa bayiken sa jəka 'am a Mbərom a ma ja à Deftere inde ata nā, i təra kəriya bay. A wa: «Apasay mbala Mbərom a sə varak uko à mivəl inde ata nā, winen sarak a tə mindel.» ⁶ Aya əna, sumor a Mbərom dukwen a zalay sarak anahan a re. Anga nan, Deftere a ja nā: «Mbərom winen a ngazlan uda saray anā do sə kwecele ahay, əna a gan sumor nā, anā do sa ma nga a tinen ahay nə hənək à məndak ataya awan.*»

⁷ Anga nan kutok, dəfen anan apan anā Mbərom. Ngizlen anan saray à cəved inde anā Fakalaw, aday i hawak ikwen dərən. ⁸ Hədəken ahay pə cakay anā Mbərom, aday winen a dukwen i hədəkey ahay pə cakay a kwanay ahay re. Kwanay do sə ines ahay, binen anan ines à mivəl a kwanay ahay wa. Kwanay do aday abayak nga mə gəzla cuwcew ataya awan, tiven anan abayak nga a kwanay pə Mbərom. ⁹ Ines a kwanay a ma ga ataya tə cəbak

* 4:6 Ca pə Balndi 3.34.

ikwen ite, zlihen pi zek aday yimen apan ite. Kê mbisen sabay, yimen adaka. Kê tislén mível sabay, ana mível á cəbak ikwen adaka. ¹⁰ Men anan nga a kwanay à məndak pa 'am a Mbərom. Ata winen i cakaf kwanay ite.

Mbəsiken sa man anan mungok anə zek ahay

¹¹ Mərak uno ahay, kê gədən anan azar i zek ahay rococo bay. Anga dowan a kê gədək anan azar anə do a Yesu, kabay kə mak anan anan mungok anə do a Yesu cəna, winen a gədan azar aday a man anan mungok nə, anə 'Am a Mbərom. Aka aday ka sak a man anan mungok anə 'Am a Mbərom nə, ata kə dəfan apan sabay bidaw? Ka gan adaka nə sariya. ¹² Sə varan 'Am a Mbərom anə do ahay nə zek a Mbərom awan. Matanan, saa mba apan sa gan atan sariya a dukwen, winen a re. Winen a kərtek, i mba apan sa tam anan do ahay, aday i mba apan sə lize atan wa re. Aday iken? Kak iken ki man anan mungok aday ki gədan azar anə mərak anak nə, ka jan a nga anak a nə iken wayaw?

Kê hərən anan nga anə zek bay

¹³ Ngatay aday, pəken uno sləmay həna, kwanay do sa jəka: «Izəne biten, izəne sidew nə, mi zla à man dərən awan. Mi i vak ayak, mi i gay masa tə way ahay sa njad' anan dala.» ¹⁴ Kwanay a do sa ja 'am matanan ataya nə, kwa way a saa təra sidew ata nə, kə sənən zle daw? Sifa a kwanay a aday nə awan a maw? Kwanay kawa matapasl ahay həna vegege, aday azanan mənjoek asa cəna, dowan i canan atan sabay ata awan. ¹⁵ Abay lele cəna, ki jen nə: «Kə zlak anan à nga à Mbərom ite nə mi ga inde aday mi ga natiya kabay natiya awan.» ¹⁶ Aka aday kwanay gədek sə mbəlen anan ta sə hərən nga anə zek ta 'am vərre. Wita nə lelibay.

¹⁷ Natiya awan kutok, kak dowan a a san sa ga way lele aya zle, aday kə gak atan bay cəna, dowan ata kə gak ines pa 'am a Mbərom.

5

Do sə zlile ahay təyam

¹ Ngatay aday, pəken uno sləmay, kwanay do sə zlile ahay. Zlihen pi zek, aday yimen, anga dəce i nay ahay pikwen. ² Zlile a kwanay ahay tə rəbasak, mumok ahay ta pak ikwen anan zana a kwanay ahay, ³ dala a kwanay ahay dukwen mangaz kə pak anan. Mangaz ata nə, a ra pikwen 'am, anga kwanay azay aya awan, aday azanan mangaz i pak ikwen anan zek cite re, kawa uko sa vak anan zana. Daliyugo winen apan i ndav, cəkəbay kwanay apan ki hilen zlile hwiya re. ⁴ Kagasl, kwanay gədek a pa anan dala ana do sə halan nga anə way à guvo a kwanay wa ataya awan. Pəken sləmay aday, tinen apan ti zlah pikwen, aday Mbərom Ba Məgala kə slənek ayam a tinen.

⁵ Kwanay apan ki pen uho a kwanay həna pə daliyugo, kawa sa zlak ikwen à nga. Ki pen way lele, kwanay ma har aya lele, kawa sla sə viya maray ahay.

⁶ Kwanay gədek a ban anan do mənəna ines ataya, aday kwanay mbəram patan sa vad' atan re. Tinen ta mbak apan sa ga pikwen məgala itəbay.

Gen anan ngatay aday

⁷ Anga nan kutok, mərak uno ahay, na jak ikwen, na wa: Gen anan ngatay aday nə, hus pə ana Bahay a mənuko sa may ahay. Ənga, cen pu do sa ga mer à guvo aday. A njahay tete, a ba hus iven ndaw i ga, aday kə caslak way coy dukwen, i ba iven sə məkəsafay ataya re. ⁸ Kwanay həna dukwen, ben, njihen tete matanan re. Ngizlen saray lele, anga luvon ana Bahay a mənuko i sa may ata, winen bəse, i dazley ahay coy.

⁹ Mərak uno ahay, kə zlihen pi zek ahay bay, anga aday Mbərom á sa gak ikwen sariya bay. Do sa ga sariya, winen apan i ba pə məsudoh, a nan sa nay ahay.

¹⁰ Mərak uno ahay, bayiken pu do maja'am a Mbərom a kwakwa ataya aday, ta jak 'am tə sləmay a Mbərom. Tətiken anjahay a tinen ahay re, anga ta gak dəce ahay, aday ta gak ngatay hwiya. ¹¹ Da san zle, do sə səmen anə dəce ahay nə, da ja bine siwaw nə Mbərom kə dəfak patan ngama. Kə slənen ləbara sə ngatay ana Ayuba sa ga ata bidaw? Aday Mbərom kə varak anan way sə mivəl anahan ahay pə dəba wa re.† Tə didek a cəna, do ahay ta gan i zek wa anə Mbərom, aday a pəlay atan tə mindel re.

¹² Mərak uno ahay, mə zakay a jiya nə, kə saa mbiden pə awan bay. Kwa á ga ki mbiden nə tə mburom, kwa á ga ki mbiden nə tə dəliyugo, kə mbiden tə awan bay fok. Adəka nə, jen «Ayaw» kabay «A'ay» cəna, kə slak coy. A saa zalay matanan bay, anga aday Mbərom á saa ban kwanay à sariya anahan inde bay.

¹³ Kəmaya, dowan inde à wulen a kwanay, winen apan i sa dəce daw? A cəce Mbərom á man zek. Dowan inde winen apan i taslay mivəl daw? A həran nga anə Mbərom tə ara ahay.

¹⁴ Dowan inde à wulen a kwanay winen dəvac a daw? A ngaman anə məced sə egliz ahay ága winen awan, tá ga apan amar tə sləmay a Bahay a mənuko Yesu, aday tá ga amboh anga do sə dəvac ata awan. ¹⁵ Kak do ataya tə dəfak nga pə Mbərom acəkan nə, Mbərom i təma amboh a tinen, i man zek anə do sə dəvac ata awan, dowan ata i mbar acəkan kutok. Kak ines anahan ahay ma ga inde dükwen, Mbərom i pəsen anan.

¹⁶ Anga nan kutok, na wa: Diken anan ines a kwanay i zek ahay lele. Gen amboh anga mərak ahay à wulen a kwanay re. Gen matanan, anga aday kə mbəren ite. Amboh su do didek a pa 'am a Mbərom nə, məgala uda awan, a ma zek bayak a re. ¹⁷ Eliya nə, do zənnen a kawa mənuko bidaw? Kə gak amboh tə mivəl kərtek awan anga aday iven á ga bay.‡ Ava maakan tə kiya mbərka nə, iven ata kə gak bay acəkan. ¹⁸ Pə dəba anahan a wa dükwen, kə gak amboh asa. Mbarom kə mbakak ahay alay pə iven wa, iven kə gak lele, aday pə dəba wa, way sa pa ahay fok tə nahak maza awan.§

¹⁹ Mərak uno ahay, kak dowan a kə slarak à cəved sə didem wa nə, lele cəna sa may anan pə cəved lele awan. ²⁰ Sənen anan aday, kak dowan a kə mak anan do sə atahasl pə cəved lele a nə, kə təmak anan anan sifa anə do sə atahasl ata awan. Kwa á ga nə, ines anahan ahay inde bayak a dəp nə, Mbərom i pəsen anan.

* 5:11 Ca pə Ayuba 1.1 - 2.10. † 5:11 Ca pə Ayuba 42.10-17. ‡ 5:17 Ca pə 1 Laamiife 17.1. § 5:18 Ca pə 1 Laamiife 18.1, 41-46.

Derewel ana Piyer sə vinde mama'am awan Adakay way pə deftere a anan

Piyer a vinden ayak derewel a anan nà, anà dō a Yesu ahay à egliz ahay inde aday dō ahay tinen apan ti bənan atan mbiyed ataya awan. I varan atan mägala ta sə dakan atan sumor a Mbərom sa ga anga tinen. I dakan atan anan nə sə walay atan nə zek a Mbərom awan, aday Yesu kə təmak atan re. Həna nà, tinen dō a Mbərom ahay, aday dō si mer su way ana Almasihu ahay kutok. Kwa à ga nə tinen a dāce inde anga tinen dō a Yesu ahay dəp nà, lele, anga dāce a tinen ata a dākay anan nà, Apasay a Mbərom winen à tinen inde.

Nga sa 'am ahay

Mbərom kə walak anan dō anahan ahay (1.1-12)

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom (1.13 - 3.22)

Agan mer su way a Mbərom kwa à dāce inde (4.1 - 5.14)

Piyer a jan 'am anà dō ahay

¹ Nen Piyer, nen dō maslan ana Yesu Almasihu, nə vindek ikwen ayak anà kwanay dō a Mbərom mə walay aya anga sə parahan azar, kwanay ma ta 'am aya pə daliyugo sə Pontus, sə Galatiya, sə Kapadosiya, sə Aziya, aday sə Bitiniya ata awan, kwanay mə njahay aya ù kon ataya nə kawa mədurlon ahay. ² Ba kà zlak anan à nga anà Mbərom Bəbay a mənuko sə walay kwanay. A təra kwanay dō anahan ahay tə Apasay anahan Cəncan awan, anga aday kə dāfen anan apan anà Yesu Almasihu, aday tə kwecek pikwen mez anahan, ata kwanay kə təren dō anahan cəncan aya pa 'am a Mbərom kutok.

Mbərom à zəgahak ikwen anan apan sumor anahan, aday à zəgahak ikwen anan apan zay anahan pac pac re.

Mbərom a varak uko nə sifa sa ndav bay ata awan

³ Həruko anan nga anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, anga dā gak anan ì zek wa, bina kə varak uko sifa sa ndav bay ata tə alay ana Yesu Almasihu, dō sə slabakay ahay à məkə wa ata awan. Anga nan, dī dāfan idē anà aslabakay a mənuko à məkə wa ite re. ⁴ Da san zle re, dī njad way ana Mbərom saa varan anà dō anahan ahay à mburom ata awan. Way ata nà, a rəbas bay, a nes bay, a butoy bay re. ⁵ Kə dāfen nga pə Yesu. Anga nan, Mbərom winen apan i ba kwanay tə mägala anahan, anga aday kə njiden anan sifa anahan saa kan anan anà dō ahay pə luvon saa ndav anan daliyugo ata awan.

⁶ Anga nan kutok, ki tislən anan mivel. Kwa à ga nə dāce ahay inde həna pə cəved cara cara dəp nà, ki tislən anan mivel, anga way ataya ti njahay sə coy a bay. ⁷ Dāce ataya ti tak ikwen à nga, anga aday sə lavay anan kə dāfen nga pə Yesu tə dīdek a dāw ata awan. Kwa gura dəp nà, a nes ike asanaw, əna tə təkər anan tə uko. Aday adaf nga a kwanay bugol nə a zalay gura ata bidaw? Anga nan, lele sə təkər anan aday à sa nes bay. Matanan kutok, pə luvon ana Yesu Almasihu saa kan zek anà dō ahay ata nà, dō ahay ti hərən nga anà Mbərom, ti zambad anan, ti varan mazlab. ⁸ Kwa à ga nə kə cinen anan anà Yesu tə idē a kwanay həna fan bay, kə pəlen anan. Kwa à ga nə kwanay apan ki cen apan həna fan bay, kə dāfen apan nga coy. Anga nan, kwanay tə ataslay mivel a məduwen a lele, a zalay way sə dō ahay sa ja apan tətə ataya awan, ⁹ anga

kə dəfen nga pə Yesu, aday ki njiden anan way a kwanay sa dəf apan nga ata awan. Way ata nà, sifa pə cakay a Mbərom.

¹⁰ Do maja'am a Mbərom ahay kwakwa tə dəfak anan ahay ide sə wudeh anan lele aday tə san Mbərom i tam anan do ahay nə kəkəmwaw ata awan. Tə lahak apan sə taker 'am sə sumor ana Mbərom a sə lavay anan zek anga kwanay ata awan. ¹¹ Apasay ana Almasihu a à tinen inde ata kà jak atan panan, Almasihu i sa dēce aday i sa njad anan mazlaḅ anahan. Do maja'am a Mbərom ataya tə pəlak sa san anan way ataya ti i təra nə à alay wuraw ata awan, aday ti i təra kəkəmwaw ata re. ¹² Mbərom a jan atan nà, way ataya ti təra nə à alay a tinen tə sifa pə daliyugo ataya bay, əna a mbəsakan atan anan à nlay a kwanay inde həna pə daliyugo ataya kutok. A alay a anan ata nà, do sə dakay anan ləbara mugom ataya ta jak ikwen anan didek sə way ataya re. Tə wazak ikwen anan dukwen tə məgala sə Apasay Cəncan a Mbərom sə slənay ahay ata awan. Maslay a Mbərom ahay dukwen ta gak anan may sa san anan way ataya re.

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom

¹³ Anga nan kutok, lele cəna abayak nga a kwanay à lavan zek anà mer su way a Mbərom. Gen anan nga anà zek lele. Dəfen anan ide lele anà sumor a Mbərom a saa gak ikwen à alay a Yesu Almasihu i may ahay azanan ata awan.

¹⁴ Dəfen anan apan anà Mbərom à alay wura wura fok, kawa wan mə kəta pə cakay a bəban anahan ata awan. A alay a kə sənən ləbara mugom a fan bay ata nà, sa zlak ikwen à nga cəna, way lelibay aya awan. Əna həna kɪ men pə way ataya sabay jiya awan. ¹⁵ Adəka bay, azla a kwanay à təra cəncan a à way ahay inde fok. Bina, Mbərom do sə ngamak ikwen ata, winen nà, do cəncan awan. ¹⁶ Deftere a Mbərom a ja matana re, a wa Mbərom a ja nà: «Təren do cəncan aya, anga nen do cəncan awan.*»

¹⁷ Kwanay apan ki gen amboh nà, kə ngimen anan à Mbərom nà, Bəbay. Əna winen apan i gan sariya anà do ahay ite nà, a gəzlan atan alay pi zek wa bay, əna kuwaya nə pə ines anahan a way anahan. Anga nan kutok, ndəven anan luvon a kwanay mə mbəsakak ikwen a pə daliyugo a anan ataya ta sə dəfan apan lele. ¹⁸ Kə sənən apan zle, Yesu kə bəmbadək ahay kwanay anga aday kà sa njihen kəriya kawa bije a kwanay ahay kwakwa ataya sabay ite. A bəmbadək ahay kwanay nà, tə way sə njahay bay, kawa dala sə gəda a nes bay ataya bay. ¹⁹ Əna a bəmbadək ahay kwanay adəka nə tə mez a Yesu Almasihu a tə alay anahan awan, mez anahan nə məgala awan. Yesu, winen kawa wan sə təman lele mənəna ines, aday do ahay tə waslan anà Mbərom ata awan. ²⁰ Mbərom a walay anan winen nà, kwa daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay, aday həna Mbərom a kay anan uho pə alay a madəkwidok a anan anga sa tam kwanay. ²¹ Anga winen kutok, kwanay kə dəfen nga pə Mbərom, winen do sə slabakay anan ahay Yesu à məkə wa, sə varan mazlaḅ. Natiya, kə dəfen nga pə Mbərom, aday kə dəfen anan ide nə hwiya anà winen a re.

²² Kə ndiken anan mivəl a kwanay lele anga kə pərihen anan azar anà cəved sə didek. Ata ki mben apan sə pəlay mərək ahay tə didek awan. Anga nan, na wa pəlen atan nə pac pac tə mivəl kərtek awan. ²³ Bina kə tənən do wiya aya anga 'am a Mbərom kə wahak kwanay miza awan, 'am ata dukwen a nes itəbay sə coy awan. Sə varak ikwen sifa wiya ata nà, zek a Bəbay Mbərom awan, winen a mac itəbay. ²⁴ Deftere a Mbərom a wa:

«Do ahay fok tinen kawa gujed,
mazlaḅ a tinen aya dukwen kawa avərez ana gujed ataya re.

* 1:16 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.2.

Gujed i mac, avərez a dukwen i guce.

²⁵ Əna 'am a Mbərom nā, winen nā i ga inde pa sə viyviya awan.†»

'Am a Mbərom a mənuko sa slaf anan həna ata nā, ləbara mugom a mbala a kwanay sə sləne ata awan.

2

Mbərom a walay kwanay aday kə tərən do anahan aya awan

¹ Kak matanan cukutok nā, mbəsiken sa ga sədək, kə gəden mungwalay sabay, kə jipen miresl a 'am cuwcew bay, kī gen ide pə way su do bay, kə gəden anan azar u do bay re. ²Tərən adəka nā, kawa wan gindez aya sa gan may anā pay a may a tinen ahay pac pac ataya awan. Natiya, gen anan may anā 'am a Mbərom a didek ata nā, kawa gwaslay ahay sa gan may anā pay ata awan. Matanan, ki sa haren hus pə anā Mbərom sa tam wa kwanay sə coy ata kutok. ³Anga Deftere a Mbərom a ja nā: «Kə tukumen anan coy, Mbərom nə do lele awan.* »

⁴Hədəken ahay pə cakay a Yesu. Winen nə kon sa var sifa, əna do ahay ta lar anan kawa kon lelibay awan. Aya əna, Mbərom a gəba anan, anga pə ide anahan nə, sə zalay kon sa dezl way ahay fok adəka nā, winen awan.

⁵Kwanay dukwen, kə tərən kawa kon a tə sifa aya ata awan, aday Mbərom winen apan i ra kwanay sa dezl anan doh a aday Apasay anahan i sa njahay uda ata awan. U doh ata dukwen, ki tərən uda do sə gədan dundo anā way ahay ma ga nga aya awan, saa gan mer su way sa zlan a nga a Mbərom, anga Yesu Almasihu. ⁶Mə vinde a Deftere a Mbərom inde, Mbərom a wa:

«Cen apan, ni daf kon sə mide uno a wulen su doh sə Urəsəlimala inde, ni han apan doh.

Nə walak anan, winen kon lele awan.

Kuwaya dowan a kə bənak alay a winen inde cəna, waray i naa gan itəbay.†»

⁷Pə kwanay do sa daf apan nga ataya nā, winen kon lele awan. Əna pu do sa daf apan nga itəbay ataya ite, winen matanan bay. Bina tə vinde a Deftere a Mbərom inde nā:

«Kon mbala ana do sa dezl way ahay sa lar anan ata nā,
sə təra kon sə mide lele adəka nā, winen.‡»

⁸Asa tə vindək a Deftere inde re, Mbərom a wa:

«Ni daf kon sə hawan saray anā do ahay,

aday ti slahay apan re.§»

I hawan atan saray, anga tə dəfak nga pa 'am a Mbərom a bay. A təra kətanana anga a nan anā zek a Mbərom a kwakwa way anahan.

⁹Əna kwanay nā, zahav a mə walay ataya awan, do sə gədan dundo anā way ahay anga Bahay a mənuko, slala ma ga nga anga Mbərom ata awan, do mbala ana Mbərom a sə ngamay ataya awan. Mbərom a təmay kwanay i ide zənzen a wa, a daf kwanay i ide jiyjay anahan inde sa dav cəvedabay ata awan. A walay apan kwanay anga aday kə dīken anan anan mer su way anahan lele aya anā do ahay. ¹⁰Kwakwa ata nā, abay kwanay do a Mbərom ahay bay. Əna həna kə tərən do anahan ahay kutok. Kwakwa ata nā, abay kə sənən way a Mbərom sa gak ikwen lele aya ata bay, əna həna kə sənən anan, kə njiden anan adəka coy kutok.

Tərən do si mer su way a Mbərom ahay

† 1:25 Ca pə Esaaya 40.6-8. * 2:3 Ca pə Jabuuru 34.9. † 2:6 Ca pə Esaaya 28.16. ‡ 2:7 Ca pə Jabuuru 118.22. § 2:8 Ca pə Esaaya 8.14.

¹¹ Mərak uno ahay, sənen apan aday nà, kwanay nə mbəlok ahay, mədurlon aya həna pə daliyugo. Man sə njahay a kwanay inde à man a anan ibay. Anga nan na wa, mbəsiken sa ga way ana ubor si zek sa gan may. Kí gen apan ide bay. Way ataya ti nəsək ikwen anan mivel a kwanay lele ata awan. ¹² Anjahay a kwanay à wulen su do sə pəra ahay á ga nə lele, anga aday kwa á ga nə ti gədak ikwen azar dəp nà, ti canan anà mer su way a kwanay sa taa ga pac pac ataya lele aya awan. Ata, pə luvon ana Bahay a mənuko saa may ahay ata nà, ti həran anan nga anà Mbərom kutok.

¹³ Dəfen anan apan anà do a məduwen aya həna pə daliyugo ataya awan, anga həna kwanay nə do ana Bahay a mənuko Yesu ahay. Dəfen anan apan anà bahay sə Ruma, anga a lavan nga anà do a azar aya awan. ¹⁴ Dəfen anan apan anà guverner ahay re, anga sa dəf atan aday tã gan sariya anà do ahay nə zek a bahay sə Ruma awan. A dəf atan aday tã kətah anan do sa ga way lelibay aya awan, aday sə ngaman anà do sa ga way lele ataya cite re. ¹⁵ A nan a Mbərom cəna, gen way lele aya awan. Ata do mindel a sa san awan bay ataya ti gədak ikwen azar sabay, əna ti tacay 'am adəka kutok. ¹⁶ Njihen anjahay sa nga a kwanay, əna ká sa bayiken nə ki mben apan sa ga way lelibay a anga anjahay a kwanay barbarar a ata bay. Adəka bay, njihen nə lele, tədə kawa anjahay su do si mer su way a Mbərom ahay ata kutok. ¹⁷ Dəfen anan apan anà do ahay nə fok. Pəlen anan mərak sa dəf nga pə Yesu ataya awan. Jəjiren anà à Mbərom. Dəfen anan apan anà bahay su kon re.

Dəce ana Almasihu sa sa

¹⁸ Kwanay do sa ga mer su way əga do ahay ataya awan, dəfen anan apan anà bahay su doh a kwanay ahay, həren atan nga lele. Kwa á ga nə tinen do ləfedede aya awan, kwa á ga nə tinen do jinje aya awan, dəfen atan apan nə à alay kətek a wa hərro fok. ¹⁹ Do kə səmak anan sa sa lirew anga Mbərom nà, lele. Kwa á ga nə abay tədə á sa lirew ata matanan bay dəp nà, wita way sa zlan à nga anà Mbərom. ²⁰ Kak ti sak ikwen lirew anga ki gen nə way lelibay aya cukutok nà, wita dəce sə munapanaw mba dəw? Adawar! Əna, kak ti sak ikwen lirew anga ki gen nə way lele awan, aday kə səmen anan nà, i zlan à nga à Mbərom a kutok bidaw?

²¹ Mbərom a a ngamak ikwen nə pə winen awan, anga Almasihu a ta nga anahan a kə sak lirew nə bayak a anga sa tam kwanay. Winen nə minje sə dəkak ikwen anan cəved aday kí gen kawa winen a re. ²² Kula winen kə gak ines itəbay fok. Mungwalay inde à winen inde itəbay re. ²³ Do ahay tə gənahak anan, kə mak atan anan uda siked a bay. Kwa á ga nə kə sak lirew dəp nà, kə pəlak 'am pə dowan wa bay re. Adəka bay, a mbəsakan anan way ata à alay inde ana Mbərom, winen do sa san sa ga sariya lele ata awan. ²⁴ Yesu Almasihu a ta nga anahan a kə tavakak anan ines a mənuko ahay pa nga anahan awan, a mac anan pə dədom mə zləngad awan. A ga matanan, anga aday dē təra kawa do ma mac aya pə cakay sə ines ahay, aday dā njad sə njahay sə didək a lele. Də mbərak həna anga mbəlak anahan a sa njad ataya awan. ²⁵ Abay kə təren kawa təman mə lize aya awan, əna həna ki men ahay, ki pərihen anan azar nà, anà dowan a sa ca pikwen aday sa gak ikwen nga ata awan.

3

Anjahay atə ana uwar ta mbaz

¹ Kwanay uwar ahay dükwen, kuwaya á dəfan apan anà mbaz anahan. Ka sak i gen matanan asanaw cəna, kwa mbaz a kwanay ahay tə dəfak nga pa 'am a Mbərom fan bay dükwen, ti canan anà azla a kwanay a lele ata nà,

kwa abay ki jen awan tə təbəlem a kwanay bay dəp nà, ti mbəda anan mivél a tinen, ti daf nga pə Mbərom. ² Ti ca pə anjahay a kwanay nə lele, aday kə dəfen atan apan dukwen lele a re. ³ Kə dəfen anan abayak nga a kwanay pə way sə ndakay zek ahay ata bay, kawa sa ja nà, kə viren anan anan alay a kwanay fok anà atəraf nga bay, anà andakay zek tə way sə gura ahay aday masa bayak ataya bay, aday anà apak zana lele aya ata bay re. ⁴ Əna, suwan arəba a kwanay á cay ahay adəka nà, á mivél a kwanay ahay wa bugol. Təren do sə tətə ahay aday səkəffe aya awan. Bina arəba kawa winen ata nà, a nes itəbay fok, a zlan á nga anà zek a Mbərom a bayak awan.

⁵ Bayiken pə uwar kwakwa aya sə dəfan idé anà Mbərom ataya aday. Tə ndakay zek nə kətanən, tə dəfen apan anà mbaz nə lele, ⁶ kawa ana Saratu sə dəfan apan anà Ibərahima. A ngaman dukwen bahay anahan. Kak kə mbəsiken anan cəved anà zlawan bay, aday ki gen way lele aya nà, ata kə tərən dəna ana Saratu ahay re.

⁷ Kwanay bahay su doh ahay dukwen, kuwaya á njahay tə uwar anahan lele matanan. Gen atan lele, anga kə sənən zle, uwar ahay nə bəle aya awan, tinen kawa kwanay bay. Dəfen atan apan, anga sifa ana Mbərom sa var kəriya ata nà, a var anan anga do ahay fok həro, uwar tə mungol. Ata Mbərom i təmahak ikwen anan amboh a kwanay a sa gan ataya awan.

Liven anan zek anà asa lirew

⁸ Ní ndav anan 'am uno həna nà, natiya: Kwanay a fok, 'am á zlak ikwen pi zek ahay lele. Agan i zek wa ù do, á ga inde á wulen a kwanay ahay. Pəlen zek ahay lele, anga kwanay kə tərən tə mərak ahay pə cəved a Mbərom. Gen anan lele anà do azar aya awan. Nihen anan nga a kwanay ahay. ⁹ Kí men anan anan uda siked anà do sə sədək ahay bay. Dowan a kə gənahak ikwen dukwen, kə gənihen anan uda bay. Adəka bay, pəsen anan 'am lele aya awan, anga Mbərom a ngamak ikwen nà, sa ga matanan. Kí gen matanan nà, Mbərom i gak ikwen sumor anahan. ¹⁰ Deftere a Mbərom a ja nà:

«Kuwaya a nan sa njad anjahay mugom a tə atlaslay mivél a cəna,
á ja 'am lelibay a sabay, á gad mungwalay bay re.

¹¹ A sa ga way lelibay a sabay, á ga adəka cəna, way lele aya awan.
A pəlay cəved sa njad zay tə do ahay bugol.

¹² Mbərom a dəfan idé lele nà, anà do sa ga way lele aya ata awan.

Do ataya ta gak amboh cəna, a pəkan atan apan sləmay lele.

Əna do sa ga way lelibay aya ite nà, a nan sə canan atan pə idé wa bay jiya awan.*»

¹³ Kak kə pəlen sa ga nə way lele aya tə mivél kərtek a nà, waya saa gak ikwen huwan cara anan? ¹⁴ Kwa á ga nə awan a i cak ikwen wurnjalan i zek wa anga mer su way a kwanay a sa ga lele ataya dəp nà, Mbərom i taslak ikwen anan mivél. Natiya kutok, kə jəjiren anan anà do sə pəlay sa gak ikwen sədək ataya bay, kə jilen awan bay fok. ¹⁵ Əna adəka bay, hərən anan nga anà Almasihu á mivél a kwanay inde. Winen taayan bahay a kwanay. Liven anan zek lele sə mbədahan apan anà do sə cəce pikwen wa kə dəfen anan idé anà Yesu Almasihu nà, anga ma kərtek anaw ataya awan. ¹⁶ Mbədihən atan apan nə ta 'am ziyzay awan, aday dəfen atan apan re. Gen nə way a aday kə sənən zle, winen lele ataya hwiya. Ata, do ahay ta jak pikwen 'am lelibay a cəna, waray i gan atan, anga tə gədak ikwen azar nə pə anjahay a kwanay pə cəved ana Almasihu lele aya ata awan.

* 3:12 Ca pə Jabuurə 34.13-17.

¹⁷ Kak kà zlak anan à nga anà zek a Mbərom a nà, suwan sa sa lirew anga mer su way lele aya awan, ta sa sa lirew anga sədœk a kwanay ahay nà, nà. ¹⁸ Yesu Almasihu a mac anga ines a mənuko ahay nà, saray kərtek, aday kà ndəvak anan mer su way anahan coy. Winen dō mənɲəna ines ata, kə məcak anga dō sə ines ahay, anga aday à zla kwanay à man a Mbərom. Dō ahay tə vədak anan, əna Apasay Cəncan a kà mak anan anan sifa anahan. ¹⁹ Tə məgala ana Apasay ata, kà zlak saa dakan anan ahay 'am a Mbərom anà apasay ahay tinen à dangay inde ataya awan. ²⁰ Apasay ataya nà, kwakwa tə vəze pə Mbərom, à alay anahan sa ga munapanaw anga Nuhu ta sa ba anan i ndakay kwalalan ata aday. Dō sa tam a kwalalan ahay inde nà, tinen mənɲœk, dō ahay jəmaakan ca. Mbərom a tam atan nə tə a'am. ²¹ A'am a tinen sə takas wa ata nà, a ga minje tə baptisma sa tam kwanay i ines a kwanay ahay wa ata awan. Winen nə abanay mbala mənuko sə cəce pə Mbərom wa aday à banay puko wa ines ahay ata awan, bina abanay sə dō ahay sə banay zek ata bay. Ata baptisma i təma kwanay kutok, anga Yesu Almasihu kə slabakak ahay à məkə wa. ²² Yesu Almasihu nə kà mak way anahan à mburom, a njahay pa man sə njahay lele pə alay puway a Mbərom, winen Bahay sə maslay a Mbərom ahay, aday Bahay sə way məgala aya ata re.

4

Mbərom à ga pikwen bahay

¹ Da san zle, Almasihu kà sak lirew nə bayak awan. Anga nan, lele dukwen kwanay kə liven anan zek anà asa lirew ata re, anga dō kà sak a sa lirew bayak a nə a ga ines sabay. ² I ban pə hənə anan wa hus pa 'am azanan, à alay a kwanay saa njad sə njahay pə daliyugo ata fok cəna, gen nə way sa zlan à nga anà Mbərom, bina way a sa zlan à nga anà ubor si zek a kwanay lelibay ataya sabay. ³ Kə lizen anan alay a bayak coy matanan, sa ga way kawa su dō sə pəra ahay sa gan may sa ga ata awan. Kɪ gen matanan hənə sabay. Kwakwa ata nà, kə mbəlen anan ahay, ka ti gen ahay cəna, way sa zlan à nga anà ubor si zek a vərre, ka taa viwen ahay nga, ka tii gen agəsle lelibay aya awan, ka taa njihen sa sa mahay, ka tii gen pəra, way sa zlan à nga anà 'am a Mbərom a bay ataya awan.

⁴ Əna hənə kutok, dō sə pəra ahay ti ga way ataya asa nà, ki zlen tə tinen jiga sabay. Aday dō ataya tə canak ikwen tə tinen sabay ata nà, a gan atan masuwayan, aday ti gənahak ikwen. ⁵ Əna pə luvon a inde ite nà, ti naa mbədahan apan anà sariya a Mbərom saa gan anà dō ahay fok ata awan. Kwa dowan aya nə tə sifa aya awan, kwa dowan aya nə ma mac aya awan, Mbərom kə lavak zek sa gan atan sariya anahan. ⁶ Anà dō ma mac aya nà, 6a Mbərom kə gak atan ahay sariya kawa anahan sa taa gan ahay anà dō ahay pə daliyugo a anan ata awan. Aya əna Almasihu a zla à man su dō ma mac ataya saa dakan atan anan ahay ləbara mugom awan, anga aday tã njad sifa sa ndav bay ata pə kərtek a tə Mbərom.

Anjahay su dō a Yesu ahay à wulen a tinen aya inde

⁷ A mbəsak bayan a sabay, daliyugo i ndav. Anga nan, kwanay sənən nga lele, aday gen anan nga i zek, anga aday kɪ mben apan sa gan amboh anà Mbərom. ⁸ Mə zakay a jiga nà, pərihen anan azar anà asan zek à wulen a kwanay ahay tə mivəl kərtek awan, anga kak kə pəlen zek ahay cəna, kwa ines a à ga inde nə bayak dəp nà, kɪ pəsən zek ahay re. ⁹ Təmihen mbəlok ahay, təben anan wa anà dō ahay, mənɲəna sə gungwazan atan apan. ¹⁰ Mbərom kə gak ikwen sumor nə bayak awan tə cəved ahay cara cara. Kə varak anan məgala sa ga way ahay cara cara anà kuwaya fok. Kuwaya à ga anan mer

su way tə mægala a Mbərom a sa var anga sa man zek anà dō ahay ata awan. ¹¹ Kak dōwan a nə mægala anahan inde sa ja 'am nà, á ja nə 'am a Mbərom a sa ja ata awan. Kak dōwan a mægala anahan inde sa gan mer su way anà dō ahay, á man atan zek tə gədan a Mbərom a sə varan ata awan. Gen matanan anga aday dō ahay t̄ həran nga anà Mbərom pə way ahay fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Mazlaḅ tə mægala nà, á alay anahan inde pa sə viyviya awan. Amen!

Asa lirew anga sə pərahan azar anà Almasihu nə lele

¹² Car uno ahay, kwanay apan ki sen lirew bayak a nà, á gak ikwen masuwayan bay. Way ata nà, təktek i ga zek wanahan. ¹³ Kə tiren nga nà, á dəce ana Almasihu sa sa ata inde. Anga nan, tisen anan mivəl adəka, anga aday pə luvon a mazlaḅ a Yesu i kay zek uho ata nà, ki i tisen mivəl nə bayak awan. ¹⁴ Kak dō ahay tinen apan ti gənahak ikwen anga Almasihu nà, Mbərom i daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan, anga Apasay a Mbərom sə zalay way ahay fok tə mazlaḅ ata i njahay tə kwanay kutok. ¹⁵ Dōwan á wulen a kwanay á saa sa lirew anga sa ga way lelibay a bay, kawa avad nga su dō, aga akar, adazay á 'am sə dō ahay inde. Wita nà, á sa tərak ikwen bay, dəce lele a anga kwanay bay. ¹⁶ Əna, kak dōwan a a sa lirew nà, anga a pərahan azar anà Almasihu cəna, waray á sa gan anan bay. A həran anan nga anà Mbərom adəka, bina winen dō ana Almasihu.

¹⁷ Alay a kà slak, Mbərom i gan sariya anahan anà dō ahay kutok. I lah sa gan sariya a pa 'am nà, anà dō anahan ahay aday. Aka aday kak mənuko dō anahan ahay dukwen i lah sa gak uko sariya pa 'am nà, dō aday kə dəfak anan apan anà ləbara mugom a bay jiga fok ataya nà, i sa ga atan nə kəkəma kutok anaw? ¹⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja, a wa:

«Kak dō didek aya ta tam nə wurcihew wurcihew nà,

dō sə atahasl ahay sə dəfan apan anà Mbərom itəbay ataya ti sa ga nə kəkəma?»

¹⁹ Anga nan kutok, dō sa sa lirew ahay anga a zlan à nga anà Mbərom ataya nà, t̄ pərahan azar sa ga lele, t̄ mbəsak a zek a tinen pə alay a Mbərom awan. Winen nə dō sə ndakay atan aday a ga anan way anahan sa ja ataya fok hwiya ata awan.

5

Agan nga anà dō a Yesu ahay

¹ Ni jan ayak 'am həna anan nà, anà maced sə egliz ahay á wulen a kwanay inde ataya awan. Nen a dukwen, maced sə egliz a re. Nen nə canak anan anà lirew anà Almasihu sa sa á alay ata awan. Ni njad sa zla á man sə mazlaḅ ana Almasihu ata inde pə kərtek a tə kwanay. Anga nan, na jak ikwen, na wa: ² Gen anan nga anà dō a Yesu ahay, winen sə varak ikwen á alay inde ata awan. Gen atan nga nə tə mivəl kərtek awan, kawa dō sa gan nga anà təman anahan ahay ata awan. Gen atan nga kawa sa zlan á nga anà Mbərom awan, bina kawa dōwan a a gak ikwen apan bəlaray bay. Dəfen anan abayak nga a kwanay nə pi mer su way, mənəna a kwanay sə bayak pə dala a saa njad ata awan. ³ Kà si gen bahay pa nga su dō a Mbərom sə varak ikwen ataya tə mægala bay, ana tərən atan minje lele aya awan adəka. ⁴ Ki gen anan matanan acakan cəna, pə luvon a Yesu Almasihu dō sa gak uko nga i nay ahay kutok ata nà, kwanay ki i njiden anan magwagway a məduwen a sə njahay pa sə viyviya ata awan. Anga magwagway ata nà, a zalay way azar aya fok.

* 4:18 Ca pə Balndi 11.31.

⁵ Kwanay njavar ahay ite, na jak ikwen, na wa: Dəfen anan apan anà məced a kwanay ahay. Na jak ikwen à kwanay a fok kutok, men anan nga a kwanay à məndak, men anan zek i zek ahay lele, anga Deftere a Mbərom a ja, a wa: «Mbərom winen a ngazlan uda saray anà dō sə kwecele ahay, ana a gan sumor nà, anà dō sa ma nga a tinen ahay nə hənək à məndak ataya awan.*»

⁶ Anga nan, na jak ikwen, na wa: Men anan nga a kwanay hənək à məndak pa 'am a Mbərom Ba Məgala, anga aday winen a á cakaf kwanay à alay a sa zlan à nga ata awan. ⁷ Way sə juwrak ikwen anan abayak nga fok, mbəsiken anan anan à alay anahan a inde, anga winen dō sa gak ikwen nga.

⁸ Gen anan nga i zek ahay, ben! Bina dō manide a kwanay Fakalaw winen apan i bar, winen apan i pəlay dowan a aday i ban anan, kawa ziyel sa zlah pi zek sə dazay zugwender sə pəlay way sa pa anahan ata awan. ⁹ Tiven anan pa 'am njanjan lele, pərihen anan azar sa daf nga pə Mbərom. Kə sənən apan zle, dō a Yesu ahay kwa aha fok tinen apan ti ga dace bayak a kawa kwanay aya re. ¹⁰ I njahay bayak a sabay, ka sak i sen lirew ata coy nà, Mbərom dō sa taa gak uko sumor ahay ata, i lavay anan zek tə kwanay, i varak ikwen məgala sə səmen anà way ahay fok. A ngamak ikwen anga aday kə dazlen à man sə mazlaḅ anahan à alay ana Yesu Almasihu inde sə coy awan. ¹¹ Winen nà, məgala anahan inde pa sə viyviya awan. Amen!

Andav sa 'am ahay

¹² Su mo zek sə vinde anan dərewel a cədew a anan nà, Silas. Winen nə mərak uno, dō didek awan. A pərahan azar anà Yesu tə didek a re. Nə vindek ikwen ayak nà, anga aday kə njiden məgala lele. Aday nə dəkak ikwen anan ayak nà, sumor a Mbərom sa gak uko tə didek ata awan. Kə sa sliren wa à man a bay.

¹³ Dō a Yesu ahay à Babila à man a anan ta jak ikwen ayak 'am. Mbərom a walay atan dükwen kawa anahan sə walay kwanay ata re. Wan uno Markus kə jak ikwen ayak 'am a re. ¹⁴ Jen anan 'am i zek ahay lele, tə mivəl kərtek awan, anga kwanay tə mərak ahay.

Mbərom á varak ikwen zay anahan, kwanay mə japay a tə Almasihu ataya awan.

---

* 5:5 Ca pə Balndi 3.34.

Derewel ana Piyer sə vinde mə slala cew awan **Adakay way pə deftere a anan**

Piyer a vinde derewel a anan anga egliz azar aya, do maja'am a Mbərom mungwalay aya tə njəkak atan ataya awan. Do maja'am a Mbərom mungwalay ataya tinen apan ti cəce, Yesu a may bəse bay nə angamaw. Piyer a ja nà, lele sə pərahan azar anà atətak way a Yesu, kawa ana Apasay Cəncan a sə dakan atan anan ata awan. Yesu nə kà gak munok bay. A nan adəka nà, do ahay tà yam pə ines a tinen aday.

Nga sa 'am ahay

Angazlay saray à didek a Mbərom inde (1.1-21)

Do sə tətakan anan mungwalay anà do ahay (2.1-22)

Liven zek lele, Yesu winen apan i may (3.1-18)

Aja 'am

¹ Sə vindek ayak derewel a anan nə nen Simon Piyer. Nen bile ana Yesu Almasihu aday do maslan anahan re. Nə vindek ikwen ayak anà kwanay do sa njad sa daf apan nga kawa manay a re ataya awan. Wita nə way lele awan anga kwanay, lele anga manay a re. A təra matanan, anga Yesu Almasihu nə winen do didek awan. Winen nə Mbərom, aday winen do a sa tam mənuko a re. ² Sumor a Mbərom tə zay anahan à zəgahak ikwen, kawa ana kwanay sə zəga anan sa san Mbərom tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata re.

Anjahay a kwanay à təra kawa ana Yesu Almasihu

³ Yesu Almasihu a varak uko cəved sa san anan Mbərom, do sə ngamak uko ata, anga aday dē njahay à mazlaḅ anahan inde, dā njad sa zla kawa ananahan a kutok. Anga dā san anan zle ata awan, kə varak uko way a mənuko sa gan may ataya fok tə məgala anahan məduwen ata awan, anga aday dā njad sifa sa ndav bay, dē njahay kawa sa zlan à nga anà Mbərom. ⁴ Tə cəved ata kutok, kə varak uko magwagway sə zalay way ahay fok, kawa anahan a sə zlapak uko anan kurre i varak uko ata awan. Way ataya nə, way lele aya anga mənuko. A ga matanan nà, anga ka sak a njiden anan way ataya kutok nà, ata ki tamen pə way sə daliyugo ahay wa, way mbala ana do ahay sa ga apan ide ataya awan, aday anjahay a kwanay i təra kartek tə ana Mbərom. ⁵ Anga nan kutok, gen məgala lele. Kə dəfen nga pə Yesu Almasihu coy nà, zlen azla lele kutok. Ki zlen azla lele coy nà, jipen anan apan asan way pə Mbərom re. ⁶ Kə sənən way pə Mbərom lele coy nà, jipen anan apan asan nga lele re. Kə sənən nga lele coy nà, sənən anan anà way ahay fok. Kə sənən anan anà way ahay fok coy nà, zlen kawa sa zlan à nga anà Mbərom a kutok. ⁷ Ki zlen kawa sa zlan à nga à Mbərom coy nà, tənən anan anà mərək ahay do lele aya awan. Kə tənən do lele aya anà mərək ahay coy nà, asan zek à ga inde à wulen a kwanay tə do ahay fok. ⁸ Ki gen anan way ataya matanan pac pac cəna, asan way a kwanay pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu i təra way kəriya bay. Mer su way a Mbərom à alay a kwanay inde ataya ti zla nə pa 'am pa 'am lele. ⁹ Əna do sa ga way ataya itəbay ata nà, tinen kawa do huruf aya awan, tə canan anà way ahay lele kula itəbay. Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen ahay dukwen, tə mbədəkek anan à nga wa kwakwa coy.

¹⁰ Anga nan kutok, mərak uno ahay, gen mægala lele anga Mbərom a ngamak ikwen aday a walay kwanay nà, anga aday kɪ gen matanan. Ata ki zluwen pə cəved sə pərahan azar anà winen a wa itəbay. ¹¹ Mbərom i varak ikwen cəved sa zla à bahay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu inde, i təma kwanay lele, winen dō sa tam mənuko. Bahay anahan a nə i ga inde hwiya pa sə viyviya awan.

¹² Anga nan kutok, kwa à ga nə kə sənən way ataya zle coy aday kə njihen njənjən à way a kwanay sə tətakay ahay ataya inde nà, ni pərahan ayak azar sa mak ikwen anan way ataya à sləmay inde. ¹³ A alay a nen tə sifa a mba cəna, na wa lele nə nà mak ikwen anan way ataya à sləmay inde, anga aday kə tərən dō mə pədək aya hwiya. ¹⁴ Na san zle, ni mac way uno bəse coy, kawa ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu sə duko anan à alay ata, ata awan. ¹⁵ Nə rəzlen à nga wa matanan həna nà, anga aday à alay a nen inde sabay ata dükwen, way ataya tã mak ikwen ahay à nga inde hwiya.

Piyer a canan anà mazlaḅ ana Yesu Almasihu

¹⁶ A alay ata nà, mə dəkak ikwen anan coy, Bahay a mənuko Yesu Almasihu a nay ahay pə daliyugo tə mægala anahan a nə kəkəməw. Ma ja matanan ata nà, mə təkər 'am sə guvugo ahay bay, 'am su dō zənzen a bay re. Əna mə canan anà mazlaḅ anahan a nə tə idə a manay awan. ¹⁷ A alay ana Bəbay anahan Mbərom sə varan anan mazlaḅ məduwen ata nà, manay inde à man ata awan. Mbərom Bahay sə mazlaḅ məduwen ata, a wa: «Həna anan nà, wan uno, ləliwə uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə winen awan.» ¹⁸ A alay a manay à ɓəzlom cəncan a tatə Yesu ata nà, mə sləne dungo a ndəray ahay à mburom wa tə sləmay a manay awan. * ¹⁹ Anga nan kutok, ma san zle, way ana dō maja'am a Mbərom sa ja ataya nà, dīdek aya awan. Lele a nà, gen anan nga anà 'am a tinen ahay, anga tə tərak kawa uko sə lalam sa dav à luvon inde ata awan, aday, idə i saa cəde nà, jiyjay sə bəmtay, kawa sa ja nà, Almasihu, i sa dav à mivel a kwanay inde. ²⁰ Abay kə sənən way a həna anan aday nə lele: Dəwan inde saa mba apan sə dəkay anan 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay ta nga anahan à Deftere a Mbərom wa nà, ibay. ²¹ Anga dəwan sa ma anan 'am a Mbərom anga a zlan à nga nà, ibay. Əna Apasay Cəncan a a varan atan mægala sa ma anan 'am a Mbərom aya kutok, kawa anahan a sa jan atan ata awan.

2

Dō sə tətakan anan mungwalay anà dō ahay ataya awan

¹ Kwakwa ata dükwen nà, dō maja'am a Mbərom mungwalay aya à wulen su dō a Mbərom ahay inde. A wulen a kwanay azanan dükwen, miter mungwalay aya ti ga inde re. Ti ləlakay zek tə akar, ti tətakan anan way mungwalay aya sə lize anan dō ahay, aday ti məman anan sə pərahan azar anà Bahay a mənuko sa tam atan ata awan. Natiya ti gəḅan ahay anà nga a tinen nə sariya sə lize atan bəse ata awan. ² Dō ahay bayak a ti pərahan atan azar à cəved sə sədək a tinen inde. Anga azla a tinen ata awan, dō ahay ti tərə anan cəved sə dīdek à məndak. ³ Miter sə mungwalay ataya ta gan may anà way sə dō ahay tə mindel. Anga nan, ti tətakak ikwen anan nà, way mungwalay aya aday sa njad anan magwagway. Əna sariya a tinen a nə mə lavay zek a kwakwa coy. Dəce i tan atan à nga, ti lize bəse kwayan'a.

⁴ Kwa maslay a Mbərom a sa ga ines a kwakwa ataya dükwen, Mbərom kə julək atan cara bay, əna kə larək atan à məke inde, i idə zənzen a inde. Tinen mə dərəzl aya à man ata hus pə luvon saa gan atan sariya a tinen. ⁵ Mbərom

* **1:18** Ca pə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Lukas 9.28-35.

kà mbəsakak anan daliyugo lelibay a kwakwa ata bay re, əna kà lizek anan wa dō sa ngam sə dəfan apan itəbay ataya tə a'am. Mbərom a tam wa nà, Nuhu dō sə dəkay anan didek a Mbərom, winen tu dō su doh anahan ahay dəkdek cuwbe.*

⁶ Mbərom ata kərtek a, kà gak anan sariya tə uko anà wulen su doh ana atə Sodoma tə Gomora.† Kə tərak atan rəba, anga aday dō sə sədək ahay fok tà ca apan, saa njad atan nə way ata re. ⁷ A alay ata ite, Mbərom a tam wa nà, Ludu, dō sə didek. Dō sə sədək ahay ta sak anan lirew nə bayak awan, tə anjahay a tinen a lelibay ata re. ⁸ Ludu, dō didek a, kə njhak à wulen a tinen, aday pac pac kə canak atan, kə slənek way a tinen a sa ga lelibay ataya fok, kə bənak anan mbiyed à mivél inde bayak awan.

⁹ Natiya kutok, Bahay a mənuko Mbərom nà, a san sa tam anan dō anahan lele ataya à dəcə a tinen ahay wa, aday a san sa gan nga anà dō lelibay ataya anga aday i kəta atan pə luvon sə sariya anahan re. ¹⁰ Mə zakay a nà, Mbərom i san sə kəta anan dō sa ga ubor pə way si zek ahay lelibay ataya kutok re. Tinen dükwen ti kədəy anan mazláb a Mbərom.

Miter sə mungwalay ataya nà, tə jəjar itəbay. Tinen apan ti həran nga anà zek, ti kədəy anan way sə mazláb ahay à bagəbaga mburom, ti gənhahan atan re. ¹¹ Kwa maslay a Mbərom ahay sə zalay miter a mungwalay ataya tə məgala ataya dükwen, tə gənhahan anà way a tə mazláb ataya pa 'am a Mbərom à mburom bay re. ¹² Əna dō ataya nà, tə pərahak anan azar anà zlay si zek a tinen kawa way sə kibe ahay aday tinen mə wahay aya dükwen anga sa ban, sa vad ataya awan. Tinen apan ti gənhahan anà way aday tinen a ta san bay ata awan. Mbərom i lize atan dükwen kawa way sə kibe aya re. ¹³ I man atan anan nà, way a tinen sa san lirew anà dō ahay ata awan. Tinen nà, tinen apan ti taslay mivél sa ga sədək pa 'am sə dō ahay. Tinen apan ti pa way pə kərtek a tə kwanay nà, ti taslay mivél sa van nga anà dō ahay adəka. Wuna, anjahay a kwanay tə tinen ata a ga waray. ¹⁴ Ta gan may tə mindel cəna, sə zəzor uwar ahay, ta ya nga sa ga ines itəbay re. Tinen apan ti ləlak anan dō bəle aya à balay a tinen inde. Mivél a tinen kə sənək anan zek tə ubor sə way ahay. Mbərom kə tahaslak atan coy. ¹⁵ Tə mbəsakak cəved didek a, tə slarak way a tinen à kibe. A man ata kutok, tə pərahan azar anà cəved ana Balama, wan ana Be'or. Dowan ata a nan sa ga sədək cəvedabay, anga a gan may anà dala. ¹⁶ Əna Mbərom kə gafak anan 'am anà dō maja'am anahan ata awan. Bina, abay zungo nə a ja 'am bay, əna anà winen nə kə jak anan 'am kawa dō zənzen awan. A gafan 'am pə cəved sə bəlbəle anahan ata awan.‡

¹⁷ Dō sə tətakan anan mungwalay anà dō ahay ataya nà, tinen kawa kurok mə kuray aya ata awan, tinen kawa matapasl mad sa bal anan vegege, a ga iven itəbay ataya a re. Mbərom kə lavak atan anan zek ta man i lide zənzen a inde. ¹⁸ Tinen apan ti zlah awan kəray ta 'am kəriya awan, aday tinen ti ga anan mer su way tə ubor si zek sə sapat anan dō a sə gəzla nga həniniye tu dō sa san didek a Mbərom itəbay ataya awan. ¹⁹ Tə zlapən anà dō ataya nə ti təmay atan à bile wa adəka, əna tinen aya aday dükwen, bile sə sədək aya awan, anga awan a kə gak apak bahay cəna, iken bile ana awan ata awan. ²⁰ Kak dōwan a kə sənək Yesu Almasihu Bahay a mənuko aday dō sa tam mənuko re cəna, kə tənək à balay sə way sə daliyugo ahay wa. Aday kə sak a ma pə way a lelibay ataya re, aday way ataya ta sak a ga apan bahay asa nà, à andav a inde nà, suwan anjahay anahan kwakwa ata awan. ²¹ Kak sə matanan ata nà, suwan abay tñ san cəved sə didek ata bay, ta sa san anan aday sə mbəsak anan 'am a Mbərom, ta sa ma pə anjahay məduwer ata nà,

* 2:5 Ca pə Laataanooji 6.1 - 7.24. † 2:6 Ca pə Laataanooji 19.24. ‡ 2:16 Ca pə Limli 22.2-35, 31.16.

na. ²² Way a sə tərən anà dō ataya a dākay anan 'am sə jike aya inde nà, tinen dīdek aya awan, ta wa: «Kəla a ma pə avəne anahan, a pa anan asa. [§]» Ta wa: «Gadura sə banay anan həniniye ata kà mak saa nahay à dəndəlo6 inde maza awan.»

3

Bahay a mənuko Yesu i may ahay

¹ Car uno ahay, həna anan nà, dərəwel uno mə slala cew a sə vindek ikwen ayak. A dərəwel uno ataya cew a inde nà, na man ayak nà, anà 'am aday kə sənən zle coy ataya awan, anga u no sə pədek anan abayak nga a kwanay pə cəved lele awan. ² U no nà, bayiken pa 'am ana dō maja'am a Mbərom cəncən aya kwakwa ataya aday. Bayiken pa 'am a Yesu, dō sa tam dō, Bahay a mənuko, ma jak ikwen ataya re. 'Am anahan ataya nà, sə tətakak ikwen anan nà dō maslan anahan ahay. ³ Sənən anan way inde lele aday: Pə luvon a saa ndav anan daliyugo ata nà, alay a i nay ahay, dō sa ga way sə ubor si zek ahay ti nay ahay sə mbasay pikwen. ⁴ Ti ja: «Yesu a wa i may ahay. Həna winen ahaw? Bəbay a mənuko ahay tə məcak, kà mak ahay bay. Way ahay pə daliyugo həna dūkwen, kawa sə kwakwa ataya hwiya re. Sə mbəda həna nə maw?» ⁵ Ti ja matanan, anga ta gak anan may sə mbədek anan way inde kərtek à nga wa. Bina kwakwa Mbərom a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan ma ja awan. A ndakay daliyugo pi zek tə a'am, aday a ray yugo dükwen à a'am ata wa re. ^{* 6} A alay a Nuhu dūkwen, dō sə daliyugo ahay tə lizek tə a'am a kərtek ata re. ^{† 7} Mbərom a wa, daliyugo a anan ta nga mburom a həna ata təkə, ti ga inde nə hus pə anà luvon a aday uko i lize atan wa ata awan. I gan atan nga hus pə luvon anahan saa ga sariya sə lize atan wa dō sə dəfan apan bay ataya fok.

⁸ Car uno ahay, way inde kərtek nə kə mbədəken anan à nga wa bay: Pə Mbərom nà, atə luvon kərtek tə ava dəbu (1,000) dūkwen, tinen mende, way kərtek awan. ⁹ Dō ahay inde sə bayak nə Mbərom kə gak munok sa ga kawa anahan sa ja ata awan. Əna adəka bay, matana bay jiga awan. A ga ngatay nə anga kwanay. A nan nə dō ahay tə yam pə ines a tinen ahay, a nan dōwan kwa kərtek à saa lize bay. ¹⁰ Kə dəzlek pə alay a cəna, Bahay a mənuko Yesu nà, i may ahay acəkan. I may ahay nə kawa dō sə akar, aday dōwan i san luvon a bay. A alay ata kutok, dō ahay ti sləne abəbal awan bayak a à mburom, aday kərngay i lize. Uko i vak anan way sə dala mburom ahay fok: mawuzlawazl ahay, kiya, pi zek ta pac a təkə. Aday way sə dala dəlon ahay tə way a azar aya fok ti lize a wa re.

¹¹ Kak way ataya ti lize matanan cukutok nà, lele a ki njihen nə kəkəməw? Gen nə way sa zlan à nga anà Mbərom awan, dəfen anan apan à Mbərom pə way ahay fok. ¹² Dəfen anan idə anà luvon anà Mbərom a saa ndav anan daliyugo ata awan. Aday dükwen, gen way a kwanay sa mba apan sa ga ataya awan, anga aday luvon a à hədəkey ahay bəse. Pə luvon ata nà, uko i vak anan way sə dala mburom ahay, i ndav atan nə fok, aday way a sə mburom ataya dūkwen ti vak wa zek nə fok. Awan a saa mbəsak kwa kərtek ibay. ¹³ Əna Mbərom a jak uko nà, bagəbaga mburom wiya pi zek tə daliyugo wiya ti sləray ahay, way dīdek aya ti i njahay uda sə coy. [‡] Winen ata dūkwen, way a mənuko sa ba ata awan.

¹⁴ Anga nan kutok, car uno ahay, kak kwanay apan ki ben way a saa təra pa 'am ata cəna, təkəren anan sa ga sə məgala way a tədə sa ga ataya tə mivəl

§ 2:22 Ca pə Baldi 26.11. * 3:5 Ca pə Laataanooji 1.6-9. † 3:6 Ca pə Laataanooji 7.11. ‡ 3:13 Ca pə Esaaya 65.17, 66.22.

kærtæk awan aday. Ata, luvon ata kâ sak a dæzley ahay nâ, i njad kwanay mænjàna ines ahay à zay inde pa 'am a Mbærom awan. ¹⁵ Sænen anan aday, Bahay a mænuko Yesu kâ gak ayak munok nâ, anga a mbæsakan alay a anâ do ahay sa tam. Pol, mærak a mænuko a sê pælay ata, kâ vindek ikwen anan ayak 'am ata re. A vinde anan dukwen tæ kælire[§] a Mbærom a sê varan ata awan. ¹⁶ A dærewel anahan ahay inde fok, kak winen apan i vinde sa ja 'am ata cæna, a ja næ matanan. Way ahay inde à dærewel anahan ahay næ ta da 'am sê slænè wanahan. Do ma san way a bay aday tæ bayak nga pæ Mbærom næ cuwcew ataya, tæ mbæda anan næ cara, aday tæ cæved lele aya ite sabay, kawa ana tinen sa taa ga anan 'am sê Deftere a Mbærom ma ja azar aya ata re. Kawa ana tinen sa ga matanan ata nâ, tinen apan ti ngæzahan ahay sariya a Mbærom anâ nga a tinen aya awan.

¹⁷ Car uno ahay, kwanay nâ, kæ sænen anan way ataya zle coy. Anga nan, na jak ikwen na wa: Gen anan nga i zek, bina do a sê dæfan apan anâ Mbærom itæbay ataya tå saa ra pikwen wa saray sê slahay kwanay i ines inde bay, aday ata ki mbæsiken anan cæved a kwanay lele ata, kwanay sê tavay uda njænjan ata awan. ¹⁸ Matanan bay, pærihen anan azar anâ Bahay a mænuko Yesu Almasihu, do sa tam mænuko ata awan adæka, anga aday à zæga anan sa gak ikwen sumor anahan, aday ata ki zægihen sa san anan zek anahan a kutok.

Varuko anan mazla⁶ dukwen, hæna, aday pa sê viyviya awan. Amen!

---

§ 3:15 Kælire a anan nâ, madan bay, æna asan way ana Apasay a Mbærom.

**Derewel ana
Yuhana
sə vinde mama'am awan
Adakay way pə deftere a anan**

Derewel a anan nà, winen kawa wazo. A nan à Yuhana sə dakan atan anan ayak way anga do maja'am a Mbərom mungwalay aya awan. A jan atan nà, tinen nə wan a Mbərom ahay. Anga nan, tē njahay à jiyjay a Mbərom inde, aday tē pəlay zek ahay. Aday dukwen, tē pərahan azar anà cəved a tinen sə tətək sə pərahan azar à Mbərom ata lele kutok.

Nga sa 'am ahay

Anjahay à jiyjay a Mbərom inde (1.1 - 2.17)

Wan a Fakalaw ahay ta wan a Mbərom ahay (2.18 - 3.10)

Asan zek a Mbərom (3.11 - 4.21)

Adaf nga pə Yesu (5.1-21)

Yesu Almasihu do sə varan sifa anà do ahay

¹ Mi vindek ikwen ayak pə Yesu Almasihu, 'Am a Mbərom, do sə varan sifa anà do ahay. Winen inde nà, kwa həna kabay daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay. Mə slənek 'am anahan awan, mə canak anan njək tē ide a manay, mə zəzurok anan lele, mə lamak anan tē alay a manay awan. ² Do sa var sifa ata a kay zek uho nà, mə canak anan. Anga nan kutok, manay apan mi ga side sə dəkak ikwen anan 'am sə sifa sa ndav bay ata awan. Sifa ata nà, abay winen pə cakay a Mbərom, Bəbay a nuko, əna həna sifa ata kà kak umo ahay zek. ³ Way a manay sə canan tē ide a manay aday sə sləne tē sləmay a manay ataya nà, mi dəkak ikwen anan ayak à kwanay, anga aday kə jipen tē manay. Manay mə japay aya tē Bəbay Mbərom aday tē Yesu Almasihu, wan anahan. ⁴ Matanan, mə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday ataslay mivəl a manay à rah wa lele kutok.

Njahuko i ide jiyjay a Mbərom inde

⁵ 'Am a a manay sə sləne pə Yesu Almasihu wa ata nà, manay apan mi dəkak ikwen anan ayak həna: Mbərom nà, winen do sə ide jiyjay, ide zənzen sə awan inde pə cakay anahan kwa mənjkək ibay. ⁶ Kak dā jak mənuko mə japay a tē Mbərom, aday hwiya mənuko i ide zənzen inde cəna, wita dā gədak mungwalay, aday mənuko pə cəved sə dīdem sabay re. ⁷ Kak dā njahak à jiyjay a Mbərom inde adəka, kawa winen a sə njahay i ide jiyjay inde ata nà, ata mənuko mə japay a pə kərtek a tu do sə jiyjay azar aya awan. Aday ti mez a Yesu wan anahan, Mbərom i pəsek uko anan ines ahay fok, dī təra do cəncan aya awan.

⁸ Kak dā jak mənuko mənjkəna ines nà, ata dā gədak anan mungwalay i zek a mənuko ahay, aday dīdek inde à mənuko ibay. ⁹ Əna, kak dā sənək pə ines a mənuko ahay aday dā yimək apan cəna, Mbərom i pəsek uko anan, i təra mənuko do cəncan aya awan, anga winen aday nà, do dīdek awan, hwiya a ga anan way anahan sa ja ataya fok. ¹⁰ Kak dā jak dā gak ines bay cəna, ata dā tərək anan Mbərom do sə mungwalay awan. Aday dukwen 'am anahan inde à mivəl a mənuko ite sabay.

2

¹ Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday kɪ gen ines sabay. Əna, kak aday dōwan a kà gak ines dəp nà, dō a mənuko inde pə cakay a Bəbay a nuko Mbərom, i mak uko zek. Dōwan ata nà, Yesu Almasihu, winen a ga ines itəbay. ² Winen kə varak anan sifa anahan anga mənuko, anga aday Mbərom â pəsek uko anan ines a nuko ahay. A var a sifa anahan aday nà, anga ines a mənuko ahay vərre bay, əna anga ines sə dō ahay pə daliyugo fok.

Dəfen anan apan anà Mbərom

³ Kak də dəfak anan apan anà 'am a Mbərom tə dīdem a nà, adəfan apan a mənuko ata i dəkay anan dā san Mbərom zle acəkan. ⁴ Kak dōwan kà jak «Na san Mbərom zle» aday a dəfan apan anà 'am a Mbərom a bay cəna, ata winen dō sə mungwalay, dīdek inde à winen ibay. ⁵ Aya əna, kak dōwan kə dəfak anan apan anà 'am a Mbərom nà, tə dīdem a nə asan zek anahan anga Mbərom ma rah a à mivél inde. Da san mənuko mə japay a tə Mbərom nà, natiya: ⁶ Kak dōwan kà jak winen mə japay a tə Mbərom nà, azla anahan à təra nə kawa ana Yesu Almasihu a kutok.

⁷ Car uno ahay, way a nen sə vindek ikwen ayak həna ata nà, way wiya pə kwanay bay. Adəka bay 'am məduwer a coy, kə slənen anan kwa həna kabay. Kə slənen anan 'am ata nà, kurre, à alay a kwanay sə təma 'am a Mbərom ata awan. ⁸ Əna 'am a məduwer a nen sə vindek ikwen anan ayak ata nà, winen kawa 'am wiya awan. Kə tərak 'am dīdek a à anjahay a Yesu inde aday à anjahay a kwanay inde, anga idé zənzen winen apan i ndav, aday idé jiyjay guzwez a kə dazlak anan sa dav uda coy.

⁹ Dōwan a kà jak winen i idé jiyjay a inde, aday cəkəbay hwiya a nan idé anà mərak ahay cəna, ata winen i idé zənzen a inde hwiya mba. ¹⁰ Əna dō sə pəlay mərak ahay nà, winen i idé jiyjay inde kutok, aday way sə zluwe anan à cəved wa dükwen, inde à winen ibay re. ¹¹ Aday dō sa nan idé à mərak ahay ite nà, winen i idé zənzen inde, winen apan i jəjay uda awan. A san i zla ahaw bay, anga idé zənzen kə hurfok anan.

Kə wihen ubor pə way sə daliyugo ahay bay

¹² Dəna uno ahay, ni vindek ikwen ayak həna, bina Mbərom kə pəsek ikwen anan ines ahay anga sləmay a Yesu Almasihu.

¹³ Məcəd ahay, ni vindek ikwen ayak həna nà, anga kwanay kə sənən dōwan a aday winen inde kwa pə dələn a wa ata awan.

Njavar ahay, ni vindek ikwen ayak həna nà, anga kwanay nə kə mbisen pə Fakalaw.

¹⁴ Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kə sənən ahay Mbərom, Bəbay a mənuko.

Məcəd ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kwanay kə sənən dōwan aday winen inde kwa pə dələn a wa ata awan.

Njavar ahay, nə vindek ikwen ayak nà, anga kwanay məgala aya awan, 'am a Mbərom inde à mivél a kwanay, aday kwanay kə mbisen ahay pə Fakalaw coy.

¹⁵ Kə wihen ubor pə anjahay su dō sə daliyugo ahay bay, aday pə way sə daliyugo aya bay re. Kak dōwan a kə wahak ubor pə way ataya nà, i pəlay Bəbay a nuko Mbərom sabay. ¹⁶ Anga anjahay sə daliyugo aday nà, natiya: Dō ahay ta ga nə way sə ubor si zek a tinen ahay. Tə canak anan à way cəna, a nan atan sa njad anan. Tə njadək anan coy dükwen, ti gan anan ti zek

anà dō a azar aya kutok. Way matana ataya nà, ta nay ahay à Bəbay a nuko Mbərom wa bay. Wita, way sə daliyugo ahay adəka kutok. ¹⁷ Kə sənən apan zle, daliyugo nà, i ndav, pi zek tə way sə dō ahay sa ga apan ubor ataya təkə fok. Əna dō sa ga way sa zlan à nga à Mbərom nà, i njahay tə sifa a pa sə viyviya awan.

Bənen nga a kwanay pu dō manide a Yesu ahay wa

¹⁸ Dəna uno ahay, daliyugo nà, i ndav bəse coy! Kə slənən sa jəka dō manide a Yesu inde i i nay ahay. Aday həna, dō manide ahay bayak a tinen inde ta nak ahay coy. Anga nan, dā san zle, daliyugo i ndav bəse kutok. ¹⁹ Dō manide ataya nà, abay tinen inde à wulen a mənuko, əna tinen dō a mənuko ahay tə didəm aya bay. Anga nan, tə mbəsakak mənuko. Abay á ga nə tinen dō a mənuko ahay tə didəm aya nà, ti mbəsak mənuko bay. Ana tinen a sə mbəsak mənuko ata nà, a dəkay anan abay tinen dō a mənuko ahay bay wanahan.

²⁰ Kwanay adəka nà, Yesu Almasihu kə varak ikwen Apasay Cəncan awan. Aday həna, kwanay a fok kə sənən didəm sə way ahay zle coy. ²¹ Nə vindek ikwen ayak həna nà, anga sa jəka kə sənən didəm bay ata dāw? A'ay, nə vindek ikwen ayak adəka nà, anga kə sənən didəm zle coy ata awan. Aday kə sənən zle re, mungwalay nà, a nay à didəm wa kula itəbay. ²² Dō sə mungwalay aday nà, wayaw? Dō sə mungwalay nà, dōwan a sa jəka, Yesu nə winen Almasihu bay ata awan. Winen nà, dō manide ana Yesu Almasihu. A ngam Bəbay Mbərom bay, aday a ngam Yesu wan anahan bay re. ²³ Kak dōwan a kə ngəmak Yesu winen Wan a Mbərom bay nà, a san bay nà, zek a Bəbay Mbərom awan. Aday dō sə təma Yesu winen Wan a Mbərom ite nà, a san nə zek a Bəbay Mbərom awan kutok.

²⁴ Kwanay nà, 'am a kwanay sə sləne kurre ataya nə, tə njahay à mivəl a kwanay inde. Kak 'am ataya inde à mivəl a kwanay inde cəna, kwanay dukwen mə japay aya tə Wan a Mbərom, aday tə Bəbay Mbərom a re. ²⁵ Aday dukwen, Yesu Almasihu a kə zlapak uko anan tə awan a inde. Way anahan a sə zlapak uko anan ata nà, anjad sifa sa ndav bay ata awan.

²⁶ Nə vindek ikwen ayak way anaya nà, anga aday kə bənen nga a kwanay pu dō sa njak kwanay ahay wa. ²⁷ Kwanay nà, Apasay a Yesu sə varak ikwen ata, inde à kwanay inde. Anga nan, ki gen anan may anà dō hinen sə dəkak ikwen anan awan sabay. Apasay Cəncan ata i dəkak ikwen anan way ahay fok. Aday dukwen way anahan sə dəkak ikwen anan ataya nà, didəm aya awan, mungwalay udā ibay. Natiya awan, njihen kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu, kawa Apasay anahan sə dəkak ikwen anan ata awan.

²⁸ Matanan, dəna uno ahay, njihen kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu hwiya, anga aday, pa luvon anahan saa may ata nà, dī jəjar bay, waray i gak uko pa 'am anahan sabay re. ²⁹ Kə sənən apan zle, Yesu Almasihu nà, winen dō didək awan. Matanan, kuwaya dōwan a a ga nà, way didək a cəna, winen wan a Mbərom.

3

Wan a Mbərom ahay

¹ Cen apan aday, Mbərom a pəlay mənuko tə mindel hus a sə ngamak uko wan anahan ahay. Anga nan, mənuko wan anahan ahay tə didək a acəkan! Dō sə daliyugo ahay ta san mənuko bay. Ta san Bəbay Mbərom bay, aday ta mba apan sa san mənuko wan anahan ahay bay re. ² Car uno ahay, həna nà, mənuko wan a Mbərom ahay. Aday dī i təra azanan pa 'am kəkəməw nà, dā san fan bay. Əna dā san zle, Yesu kə sak a may cəna, dī təra kawa winen awan, anga dī i canan azanan njək tə ide a mənuko nà, winen a uwek wanahan.

³ Dowan a nà, winen apan i dɛfan ide anà amay a Yesu Almasihu cəna, i gan nga anà zek à cədan'a inde, anga Yesu winen dɔ cəncan awan.

⁴ Kuwaya dowan a kà gak ines cəna, a vəze nə pə Mbərom, anga aga ines nà, avəze pə Mbərom awan. ⁵ Əna kə sənən apan zle, Yesu kà nak sa naa pəse anan ines pə dɔ ahay wa. Aday winen a nà, ines inde apan kwa mənjoek itəbay. ⁶ Anga nan kutok, dɔ mə jəpay a tə winen ataya nà, ti pərahan azar sa ga ines sabay. Aday dɔ sə pərahan azar sa ga ines cəna, kula kə canak anan itəbay, kə sənək anan itəbay re.

⁷ Dəna uno ahay, bənən nga a kwanay pu dɔ saa njak kwanay ahay wa. Do sa ta ga way didek aya nà, winen dɔ didek awan, kawa Yesu winen dɔ didek a ata awan. ⁸ Aday dɔ sa ta ga ines ahay nà, winen dɔ ana Fakalaw, anga kwa pa sə adazlan ana daliyugo wa nà, Fakalaw winen dɔ sa ga ines way anahan. Anga nan kutok, Yesu a nay ahay nà, sa naa lize anan wa mer su way ana Fakalaw ataya awan. ⁹ Matanan, kuwaya dowan a winen wan a Mbərom cəna, i pərahan azar sa ga ines sabay, anga 'am a Mbərom sa var ata nà, winen mə njahay a à mivəl anahan inde kawa zahav. I mba apan sa ga ines sabay, anga winen nà, kə tərak wan a Mbərom. ¹⁰ Natiya awan, dɔ mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà wan a Mbərom ahay tə ana Fakalaw ahay nə kəkəməw? 'Do sa ga way didek a bay nà, winen wan a Mbərom bay. Aday dɔ sə pəlay mərak ahay bay dükwen, winen wan a Mbərom bay re.

Asan zek su dɔ a Yesu ahay

¹¹ Matanan, 'am a kwanay a sə sləne kurre ata nà, həna: Sənən zek ahay.

¹² Kə sənən apan zle, Kaynu kə vədək anan mərak anahan Abel bəskol.* A vad'anən nà, anga mer su way ana Abel nə lele, aday mbala anahan a bugol nə lilibay ata awan. Matanan, dɛ təra kawa Kaynu bay. Winen nə dɔ ana Fakalaw.

¹³ Mərak uno ahay, dɔ sə daliyugo ahay tinen apan ti nak ikwen ide nà, à gak ikwen masuwayan bay. ¹⁴ Ana mənuko sə pəlay mərak ahay ata nà, a dəkay anan, dɛ takasak ahay à amac wa, dɛ zlak à sifa inde. Əna dɔ sə pəlay mərak ahay itəbay ata nà, winen kə mbədəkek ayak à amac inde vədəkka hwiya.

¹⁵ Do sa nan ide anà mərak ahay nà, winen dɔ sa vad nga su dɔ re. Aday kə sənən apan zle, dɔ sa vad nga su dɔ nà, sifa sa ndav bay ata inde à winen ibay.

¹⁶ Asan zek nà, awan a maw? Way ata, dɛ san a zle, bina Yesu kə varak anan sifa anahan anga mənuko. Matanan, mənuko dükwen, varuko anan sifa a mənuko ahay anga mərak ahay ite re. ¹⁷ Izəne dɔ inde à wulen a kwanay winen zlile awan. Hinahibay kə canak anan anà mərak anahan à dəcə inde, aday kə mak anan zek bay nà, ata asan zek a Mbərom inde à mivəl anahan acəkan dɛw? ¹⁸ Dəna uno ahay, dɛ pəlay dɔ ahay ta 'am vərre bay. Əna kuko atan anan asan zek a mənuko anà dɔ ahay ta sa man atan zek tə didek awan.

¹⁹ Kak dɛ gak matanan nà, dɔ san mənuko nə dɔ sə didem ahay. Ata dɔ mba apan sə tavay pa 'am ana Mbərom, ajəjar inde sabay. ²⁰ Kwa abay à ga nà, mivəl a mənuko winen apan i mak uko anan mungok təkede nà, dɛ san zle, Mbərom nə winen məduwen awan, a zalay mivəl a mənuko ahay. Aday a san way a mənuko sa ga ahay zle fok. ²¹ Car uno ahay, kak mivəl a mənuko kə mak uko anan mungok pə awan ibay nà, ata dɔ mba apan sə tavan pa 'am à Mbərom, ajəjar inde sabay. ²² Aday way a mənuko saa cəce panan ataya fok, i varak uko anan, anga mənuko apan dɔ dɛfan apan anà 'am anahan ahay ta sa ga nə way sa zlan à nga anà winen ahay kutok. ²³ Ihe, 'am a Mbərom sa jak uko ata nà, həna: Dəfuko nga pə sləmay a Yesu Almasihu wan anahan, aday

* 3:12 Ca pə Laataanooji 4.8.

sənuko zek à wulen a mənuko ahay inde lele, kawa anahan sa jak uko ata awan. ²⁴ Aday dōwan a kə dəfak anan apan anà 'am a Mbərom ma ja ataya nà, winen kə japak tə Mbərom, aday Mbərom kə japak tə winen kutok re. Aday di san Mbərom kə japak tə mənuko nà, anga Apasay anahan a sə varak uko ata awan.

4

Agəzla anan dō a Yesu ahay pi zek wa tə ana Fakalaw ahay

¹ Car uno ahay, kà sa dəfen nga pa 'am su dō sa jəka: «Manay nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a manay ahay» ataya fok bay. Əna, bənen nga a kwanay pə tinen wa adəka bugol nə lele. Cen patan wa mazan aday. Kak Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen ahay acəkan, kabay awan inde à mivél a tinen ahay ibay cəna, sənən atan aday. Na ja matanan ata nà, anga dō maja'am mungwalay aya inde həna bayak a kwa aha fok. ² Natiya, həna ki sənən atan dō sa jəka Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen ataya nə kəkəməw? Ki sənən atan aday nà, pa 'am a tinen aya wa. Dōwan a kə jak, Yesu Almasihu a dazay ahay à mburom wa, kə tərak dō tə sluwed si zek a nà, ata winen Apasay a Mbərom inde à mivél anahan acəkan. ³ Əna dō sa ngam sa ja matana itəbay ataya nà, Apasay a Mbərom inde à mivél a tinen itəbay. Aday tinen nà, apasay anà dō manidə a Yesu inde à mivél a tinen ahay. Kwanay nà, kə sənən pa 'am ata zle coy. Dō manidə a Yesu ata, i nay ahay mba, əna həna ata dükwen, winen inde pə daliyugo coy.

⁴ Dəna uno ahay, kwanay nà, wan a Mbərom ahay, aday kə pəken atan waray i ide anà dō maja'am mungwalay ataya awan. Kə pəken atan waray i ide inde nà, anga Apasay a Mbərom a à mivél a kwanay inde ata, a zalan atan məgala à nga wa anà apasay ana dō manidə winen pə daliyugo həna ata awan. ⁵ Dō maja'am mungwalay ataya nà, tinen dō sə daliyugo ahay. Ta ja nà, 'am su dō sə daliyugo ahay, aday dō sə daliyugo ahay tinen apan ti slənən atan anan 'am a tinen ahay lele. ⁶ Mənuko bugol nà, wan a Mbərom ahay. Aday dō sa san Mbərom nà, a pak sləmay pa 'am a mənuko. Əna dō sa san Mbərom bay ahay nà, ti slənek uko anan 'am a mənuko ahay itəbay. Matana awan, di mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà Apasay a Mbərom, tə apasay ana Fakalaw a kutok.

Asan zek a Mbərom

⁷ Car uno ahay, pəluko zek ahay lele, anga asan zek a aday nà, way a Mbərom. Dōwan a kə pələk dō nà, winen wan a Mbərom, aday a san Mbərom zle re. ⁸ Dōwan a aday a pəlay dō itəbay ata nà, winen a san Mbərom bay. Anga Mbərom nà, winen asan zek. ⁹ Winen a a kak uko anan ahay asan zek anahan a aday nà, kəkəməw? A kak uko anan ahay nà, natiya: A slənay anan ahay Wan anahan mənduwel a pə daliyugo, anga aday dā njad anan sifa ta Wan ata awan. ¹⁰ Asan zek a nà, awan a məw? Asan zek a nà: Mənuko dā lah sə pəlay Mbərom pa 'am bay, əna Mbərom a lah sə pəlay mənuko bugol. A slənay anan ahay Wan anahan, aday Wan ata kə varak anan sifa anahan anga sə pəsek uko anan ines a mənuko ahay.

¹¹ Car uno ahay, Mbərom kə pələk nuko. Matana nà, mənuko dükwen pəluko zek ahay lele ite. ¹² Mbərom a nà, kula dōwan kə canak anan bay. Əna kak də pələk zek ahay nà, wita a dəkay anan nə Mbərom winen inde à mivél a mənuko ahay inde. Ata, asan zek ana Mbərom a à mivél a mənuko inde ata, kə gak mer su way kawa sa zlan à nga anà Mbərom awan.

¹³ Mbərom kə varak uko ahay Apasay anahan. Anga nan həna dā san zle, winen kə japak tə mənuko, aday mənuko dükwen də japak tə winen ite re.

¹⁴ Bəbay a nuko Mbərom kə slənək anan ahay wan anahan pə daliyugo, sa

naa tam anan do ahay. Manay na, me canak anan, aday ma jak ikwen anan ayak hana te didem a na, 'am ata awan. ¹⁵ Downan a ka jak Yesu na, Wan a Mbərom acakan na, ata Mbərom ka japak te winen aday winen dukwen ka japak te Mbərom a ite re. ¹⁶ Manay ma san zle, Mbərom na, asan zek. Me defak nga pe asan zek anahan ata awan.

Natiya, asan zek na, way a Mbərom. Do sa san do na, winen ka japak te Mbərom, aday Mbərom ka japak te winen a ite re. ¹⁷ Kak asan zek a Mbərom a a mənuko inde ata, ka gak mer su way te didem a na, ata pe luvon anahan saa gak uko sariya ata ne di jəjar sabay. Di jəjar sabay ata na, angamaw? Anga anjahay a mənuko hana pe daliyugo ata na, winen kawa anjahay ana Yesu Almasihu awan. ¹⁸ Kak asan zek a Mbərom winen a mivél a mənuko inde na, ajəjar i njad uda man sabay. Anga kak asan zek a a mivél a mənuko inde ata ka gak mer su way te didem a na, i rəzlay anan ahay ajəjar a mivél wa. Bina, way se jəjar anan do na, sariya a Mbərom. Natiya kutok, do ka sak a jəjar na, ata anga asan zek a Mbərom a a winen inde ata dukwen, ka ndəvak anan mer su way anahan fan bay.

¹⁹ Mənuko de pəlay do na, anga Mbərom a ka lahak se pəlay mənuko pa 'am aday. ²⁰ Downan a ka jak: «Na pəlay Mbərom» aday cakəbay winen apan i nan ide ana mərak ahay na, ata a gad mungwalay. Anga, a canan ana mərak anahan zle, Mbərom na, kula ka canak anan itəbay. Ka pəlak a mərak anahan a aday a canan zle ata bay na, i jəka a pəlay Mbərom ne kəkəmwaw? ²¹ Aday asa, Yesu a jak uko na: Downan a ka pəlak Mbərom na, təktek i pəlay mərak ahay re.

5

Adaf nga pe Yesu Almasihu, Wan a Mbərom

¹ Kuwaya ka defak nga pe Yesu, winen Almasihu na, downan ata ka tərak wan ana Mbərom coy. Downan a ka pəlak anan Bəbay Mbərom na, i pəlay anan wan anahan ahay re. ² Di san sa jəka, de pəlay wan ana Mbərom ahay ne kəkəmwaw? Di san anan ta se pəlay Mbərom, aday ta se defan apan ana 'am anahan ahay. ³ Apəlay Mbərom a aday na, adəfan apan ana 'am anahan aya awan. Adəfan apan ana 'am anahan aya dukwen, a da 'am bay, ⁴ anga do ka tərak wan a Mbərom na, məgala anahan inde se mbasay pe way se daliyugo ahay. Di mba apan se mbasay pe way se daliyugo aya na, anga de defak nga pe Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Saa mba apan se mbasay pe way se daliyugo a aday ne wayaw? Saa mba apan kərtek na, si do sa daf nga pe Yesu aday ka sənək anan winen ne Wan a Mbərom a re ata awan.

Way ahay se dakay anan Yesu ne Wan a Mbərom ata awan

⁶ Yesu Almasihu a nay na, te a'am se baptisma anahan, aday te mez se amac anahan. A nay te a'am se baptisma cana coy bay, ana te a'am se baptisma anahan aday te mez se amac anahan re. Aday se side didək se way ataya na, Apasay a Mbərom awan, anga Apasay ata na, a dakay anan ne didək se way ahay. ⁷ Way ahay inde hana maakan na, te dakay anan na, Yesu, winen Wan a Mbərom. ⁸ Way a maakan ataya ne hana: Apasay a Mbərom, a'am, aday mez. Aday dukwen, maakan a tinen a fok, 'am a tinen a ne kərtek. ⁹ Do ahay ta gak uko side dukwen na, da daf apan nga re. Aday side a Mbərom sa ga na, a zalay se do ahay adəka bugol bidaw? Aday sa ga side pe Wan anahan na, zek a Mbərom awan. ¹⁰ Downan ka defak nga pa Wan a Mbərom na, ka təmahak side a Mbərom a mivél anahan inde. Downan a ka təmahak side a Mbərom bay cana, ata pe winen na, Mbərom ne do se mungwalay, anga downan ata ka təmahak side a Mbərom sa ga pe Wan anahan ata bay. ¹¹ Side ata na, hana: Mbərom

kà varak uko sifa sa ndav bay ata tə alay a wan anahan. ¹² Dowan kə təmahak Wan a Mbərom nà, kə njadak sifa ata awan. Aday dōwan a kə təmahak anan bay ite nà, kə njadak sifa ata bay.

Sifa sa ndav bay ata awan

¹³ Nə vindek ikwen ayak 'am a anan nà, anà kwanay dō sa daf nga pa Wan a Mbərom ataya awan. Nə vindek ikwen ayak, anga aday kə sənən tə didek a nà, kwanay kə njiden sifa sa ndav bay ata coy. ¹⁴ Di ga amboh pa 'am a Mbərom nà, də jəjar bay, anga da san zle, kak də cəcihen way pə Mbərom wa kawa sa zlan à nga à winen a nà, i slənek uko anan. ¹⁵ Aday kak da san apan zle, way a mənuko sə cəce panan ataya, i slənek uko anan nà, da san zle, i varak uko anan way a nuko sə cəce panan ataya fok acəkan.

¹⁶ Kak dōwan a kə canak anan anà mərak anahan inde winen apan i ga ines, aday ines ata i zla anan à amac inde bay nà, à ga amboh anga winen. Ata Mbərom i varan sifa anà mərak anahan ata kutok. I ga amboh nà, anga ines a aday i zla anan dō ahay à amac inde bay ata dəkdek. Na ja matana ata nà, anga ines hinen inde nə a zla anan dō ahay à amac inde. Əna na jak gen amboh anga ines ata bay. ¹⁷ Asəder a wura wura fok cəna, ines. Əna ines ahay fok nà, ta zla anan dō à amac inde bay.

¹⁸ Da san apan zle, dō kə tərak wan ana Mbərom nà, i pərahan azar sa ga ines ahay sabay, anga Yesu, Wan a Mbərom, winen apan i ba anan. Natiya Fakalaw dukwen i mba apan sə fakan alay sabay re.

¹⁹ Da san apan zle hwiya, mənuko nà, wan a Mbərom ahay, aday dō sə daliyugo ahay fok nà, tinen à alay ana Fakalaw inde mba. ²⁰ Da san apan zle hwiya re, Wan a Mbərom kə nak ahay, kə varak uko məgala sa san anan Mbərom, winen dō didek awan. Natiya, Mbərom nà, dō didek awan, də tərak dō anahan ahay bina də japak tə Wan anahan Yesu Almasihu. Yesu nà, winen nə Mbərom a didek awan, winen dō sa var sifa sa ndav bay ata re.

²¹ Dəna uno ahay, bənen nga a kwanay pə pəra ahay wa.

**Derewel ana
Yuhana
sə vinde mə slala cew awan
Adakay way pə deftere a anan**

Yuhana a vinden ayak derewel a anan nà, anà dō a Yesu ahay à egliz a inde. A varan atan mægala sə pəlay zek ahay à wulen a tinen inde, aday a dakan atan anan dō sə mungwalay ahay tinen inde à wulen a tinen.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-3)

Adəfan apan anà didek (4-13)

Yuhana a jan 'am anà dō sə egəliz ahay

¹ Nen Yuhana dō məced awan, nə vindek ayak anakiken, uwar a Mbərom sə walay anan ata, aday anà gwaslay anak a nen sə pəlay atan tə didek a ataya re. Sə pəlay kwanay nə nen dəkdek bay, əna dō sa san didek a Mbərom ahay fok, tə pəlay kwanay re. ² Nə pəlay kwanay aday nà, anga didek ata winen à mivəl a nuko inde həna, aday i njahay uda sə coy.

³ Bəbay a nuko Mbərom tə Yesu Almasihu, wan anahan, tà gak uko sumor a tinen, dā gan atan i zek wa lele, tə varak uko anjahay zay. Way ataya ti tərak uko anà mənuko dō sə pərahan azar anà didek a Mbərom, tə asan zek anahan ata awan.

Sənen zek ahay lele

⁴ Nə taslak mivəl bayak a tə mindel, anga nə slənek sa jəka gwaslay anak ahay inde əngal nə tə pərahan azar anà didek a Mbərom, kawa ana Mbərom sa jak uko ata awan. ⁵ Matanan kutok mazar uno, way a nen sə vindek ayak həna ata nà, way wiya pə iken bay. Kə slənek anan kwa həna kabay. Na ja nà, 'am kartek a hwiya: Sənuke zek ahay. ⁶ Da gak matanan cəna, a nan sa ja nə də dəfak anan apan anà 'am a Mbərom a mə baslay ataya kutok, anga Mbərom a ja nà: «Sənen zek ahay lele.» Wita nə 'am a kwanay sə sləne kurre ata awan.

Do sə tətək anan way mungwalay aya awan

⁷ Na ja matanan ata nà, anga dō sə mungwalay ahay inde həna pə daliyugo bayak awan. Tinen tə ngəmak 'am a sa jəka Yesu Almasihu nà, kə tərak dō zəzen a acəkan ata itəbay. Dō matanan ataya nà, tinen dō sə mungwalay ahay, aday dō manide ana Yesu ahay kutok. ⁸ Anga nan kutok, na wa, gen anan nga anà zek lele. Bina ki sa lizen anan magwagway si mer su way a manay à wulen a kwanay ata awan. Abay ki ben sə təma nə magwagway a kwanay ahay ite asanaw?

⁹ Sənen anan aday nà, kak dōwan a kə pərahak anan azar anà atətək way ana Almasihu sə tətəkak uko anan ata bay, aday kə zluwek pə cəved anahan wa nà, winen kə japak tə Mbərom a bay. Əna dō aday winen nə pac pac a pərahan azar anà cəved sə atətək way ana Almasihu nà, winen kə japak tə Mbərom aday tə wan anahan Yesu Almasihu a re.

¹⁰ Dōwan a kə sak a zlak ayak əga kwanay aday a dəkak ikwen anan nə atətək way mbala Almasihu bay cəna, kə təmihen anan əga kwanay bay. Kə sa viren anan alay anga sa jan 'am a bay jiga awan. ¹¹ Anga dōwan a kə sak a jan 'am cəna, ata tə japak tə winen à huwan anahan a sa ga ata inde re.

Andav sa 'am ahay

¹²Way ahay inde bayak a uno sa jak ikwen ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à dèrewel inde bay. U no adəka həna nà, sa zlak ayak əga kwanay awan. Ata dī ja anan 'am ata i ide inde i ide inde, aday ata ataslay mivel a mənuko ahay tâ rah wa lele.

¹³Do sə egliz a Mbərom sə walay anan à man a anan anaya ta jak anak ayak 'am.

Derewel ana Yuhana sə vinde mə slala maakan awan Adakay way pə deftere a anan

Yuhana a vinde derewel a anan nà, anà car anahan inde tə ngaman Gayus, winen do sə lavan nga anà egliz. A vinden ayak nà, anga dōwan a inde tə ngaman Diyotrefes, winen apan i gəzla do ahay pi zek wa à egliz inde.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-2)

Atə Diyotrefes tə Demetriyus (3-15)

Yuhana a jan 'am anà Gayus

¹ Nen Yuhana do məced awan, nə vindek ayak anakiken Gayus, iken car uno, nen sə pəlay tə didek ata awan.

² Car uno, na ga amboh nà, way ahay fok tã zlak lele aday kã njahay iken gədan a hwiya, kawa mível anak pa 'am a Mbərom nə zay ata awan.

Yuhana a həran nga anà Gayus

³ Nə taslak mível tə iken bayan a anga mərak ahay ta taa nay, tu jo nà, 'am anak awan. Tu jo nà, kə rəzlek anan ahay à nga wa lele sə tavay pə didek wanahan. Aday hənə dukwen iken apan ki rəzlen à nga wa hwiya matana re. ⁴ Nə slənek gwaslay uno ahay tinen mə tavay aya à cəved sə didek inde cənə, a tuslo anan mível, abay awan a saa tuslo anan mível sə zalay way ata nà, inde sabay.

⁵ Car uno, iken kə rəzlen à nga wa anà 'am sa man zek anà mərak ahay lele tə mindel. Kwa à ga nà, ka san mərak ataya bay dukwen, ka man atan zek re.

⁶ Do a iken sa man atan zek ataya ta nay ike à man a anan, tə təkərek 'am sə asan zek anak ata anà mərak ahay à man a ana awan. Hənə ata dukwen, man atan zek tə dala sə cəved, kawa sa zlan à nga a Mbərom. ⁷ Tə slabak agay wa nà, anga mer su way ana Yesu Almasihu. Ta zla nə mənəjəna sə təma way pu do sə pəra ahay wa. ⁸ Anga nan kutok, mənuko do ana Yesu Almasihu aya nà, təmahuko anan do matana ataya nə lele. Ata kutok i təra dā ga mer su way pə kərtək a tə tinen anga didek a Mbərom.

Atə Diyotrefes tə Demetriyus

⁹ Nə vindek anan ayak derewel anà do a Yesu ahay əga iken ata hinen inde, əna Diyotrefes, do sə pəlay cəved sə təra do məduwen ata, winen a nan sə sləne 'am uno itəbay. ¹⁰ Anga nan, na sak a zlak ayak nà, ni dəkay anan way anahan a sa ga lelibay ataya fok, kawa anahan a sa gad upo mungwalay ataya awan nà, na. Way ata adəka cənə coy bay, a ngam sə təma mərak ahay əga winen itəbay re. Aday winen apan i gəfan 'am anà do aday tinen ta ga lele sə təma mərak ahay əga tinen ataya asa. Aday a razl atan à wulen sə do ahay wa.

¹¹ Car uno, kə pərahan azar anà azla su do huwan aya ata bay, əna pərahan azar hənə adəka nà, anà azla su do lele aya awan, anga do sa ga way lele aya nə tinen wan a Mbərom ahay. Aday do sa taa ga nə way sə huwan ahay ite dukwen, tinen tə sənək Mbərom bay.

¹² Demetriyus ite nà, kuwaya a həran nga. Azla anahan didek ata dukwen a həran nga re. Manay dukwen, mə həran nga nə matana awan. Aday ka san zle, ma ja nà, 'am didek aya awan.

Andav sa 'am ahay

¹³Way ahay inde bayak a u no sa jak ikwen ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à derewel inde bay. ¹⁴U no adaka nà, nà canak həna bəse. Kak i ga zek nà, ata dī ja anan 'am ata i ide inde i ide inde kutok.

¹⁵Zay a Mbərom á tərak. Car anak a sa man a anan ataya ta jak anak ayak 'am lele fok. Jan 'am anà car a mənuko ahay fok kərtek tə kərtek.

**Derewel ana
Yuda
sə vinde ata awan
Adakay way pə deftere a anan**

Yuda a vinde derewel a anan nà, anga dō sə tətak way mungwalay aya tinen inde à wulen ana dō a Yesu ahay. Miter a mungwalay ataya ta ja nà, dō zənzən a i mba apan sa ga ines kawa sa nan, anga Mbərom i pəsen anan. Yuda a dakan atan anan ayak wurwer sə tavan anà dō sə mungwalay ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am (1-2)

Wurwer sə tavan anà dō sə mungwalay ahay (3-25)

Aja 'am

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Yuda. Nen dō si mer su way ana Yesu Almasihu, aday nen mərak ana Yakuba re. Nə vindek ikwen ayak nà, anà kwanay dō a Mbərom sə ngamay ataya awan. Aday dukwen Mbərom, Bəbay a nuko, a pəlay kwanay, winen apan i ba kwanay anga Yesu Almasihu. ² Mbərom à zəga anan sa gak ikwen sumor, sə varak ikwen zay anahan aday à zəgahak ikwen anan asan zek anahan re.

Sariya pu dō sə tətakan anan 'am sə mungwalay anà dō ahay

³ Mərak uno ahay, abay na gak anan may sə vindek ikwen ayak pa 'am sə sifa a mənuko sa njad ata nà, kwa hənà kabay. Əna bəlaray kə njahak upo hənà sə vindek ikwen ayak tə guzlgozl a kutok. Anga u no sə varak ikwen ahay məgala sə rəzlen à nga wa anà way a mənuko sa daf apan nga ata awan. Way a mənuko sa daf apan nga ata nà, ba Mbərom kə varak anan anan anà dō anahan ahay sə coy.

⁴ Nə vindek ikwen ayak tə guzlgozl ata nà, anga dō sa san Mbərom bay ahay tə ləlakak ayak zek à wulen a kwanay inde. Tinen apan ti nes anan 'am sə sumor a Mbərom sa ga anga dō ahay ata awan. Ta jan anà dō ahay nà, Mbərom kə varak uko cəved sa ga ines kawa ana mənuko sa gan may. Aday dō ataya dukwen, tə mbəsakak sə bənan à 'am wa anà Yesu Almasihu, winen kərtek Bahay a mənuko ata re. Deftere a Mbərom kà jak pə sariya a tinen a kwakwa coy.

⁵ Natiya kutok, u no bayiken pə way aya hənà nen apan ni mak ikwen anan ayak à sləmay inde ata aday. Kwakwa ata nà, ba Mbərom kə təkak anan ahay dō sə Isəra'ila ahay à Misra wa bidaw? Əna pə dəba anahan a wa dukwen, Mbərom a kə lizek anan azar su dō a tinen aya awan, anga tə təmahak 'am anahan sabay.* ⁶ Ənga, bayiken pə maslay a Mbərom ahay aday re. Azar a tinen aya tə jənan pa 'am à Mbərom, tə dəfak anan apan anà Mbərom sabay. Aday maslay a Mbərom ataya, tə mbəsakak ayak man sə njahay a tinen lele ata awan. Natiya awan, Mbərom kə dərzlak atan mə jaway aya i idə zənzən a inde. Aday tinen apan ti ba luvon a Mbərom saa gan atan sariya pə luvon ana daliyugo saa ndav ata awan. ⁷ Asa, bayiken pə ləbara sə Sodoma tə Gomora aday tə wulen su doh a sa mban atan ataya awan aday.† Dō sə wulen su doh ataya ta ga nə way lelibay aya kawa maslay a Mbərom ataya re. Tinen aday nà, tə nahay nə tə dō ahay so, aday kawa dō zənzən aya sabay re. Anga nan, Mbərom kə lizek atan tə uko. Natiya, à alay a daliyugo i ndav nà, i təra

* 1:5 Ca pə Limle 14. † 1:7 Ca pə Laataanooji 19.1-26.

matanan re. Mbərom i gan sariya anà dō ahay tə uko sə mbacay itəbay ata awan.

⁸ Matana awan, dō sə ləlakak ayak zek à wulen a kwanay inde ataya, ta ga dukwen way lelibay aya kawa su dō ataya re. Cœn sə zūbay lelibay aya winen apan i zəban atan. Anga nan, ta ga nà, way sə ubor si zek a tinen ahay. Tə kədəy anan məgala a Mbərom, aday tinen apan ti gənanhan anà maslay a Mbərom ahay re. ⁹ Minje nà, dō sə lavan nga anà maslay a Mbərom ahay inde tə ngaman Mikayel, winen dukwen kà gak kawa ana tinen ata bay re asanaw? Kwakwa ata nà, tə tere tə Fakalaw pə məsinde a Musa, saa gəba anan nə wayaw ata awan.‡ Aya əna, Mikayel kə ngəmak sə gənanhan anga sa gan sariya anà Fakalaw bay re. A jan adəka nà: «Mbərom à gak sariya anahan!» cəna coy. ¹⁰ Aka aday dō a ataya ta ma nga adəka nə sə gənanhan anà way a aday tinen a ta san bay ataya awan. Tinen nà, kawa way sə kiβe ahay ta san awan bay. Ta ga nà, way sa zlan à nga anà sluwed si zek a tinen ahay vərre. Way ataya ti man atan zek nà, sə lize atan sə coy awan.

¹¹ Wawayah! Alize wura a tinen ata anaw? Wuna wuna! Ta mba apan sa ba anan nga a tinen pə ines ahay wa bay, kawa Kaynu ata re.§ Tə njəkak anan dō ahay sa ga ines aday sa njad anan dala, kawa Balama sa ga kwakwa ata asa.* Tə kədəy anan məgala su dō, kawa ana Kore, winen sə kədəy anan məgala ana Musa ata awan.† Anga nan, ti lize fok, kawa Kore ata re.

¹² A alay a ki pen way pə tuwez nà, tinen à wulen a kwanay inde nə, kawa way mənjadak aya awan. Tinen a aday nà, dō sə kutov ahay, əna a gan atan waray bay. Tə bayak nà, si pə kutov a tinen a dəkdek. Tinen kawa matapasl sə iven, mburom a zəbay vegege, əna mad a tan 'am sawayah, aday iven a ga sabay ata awan. Ta ga minje tə dədazl si sé sə wahay wan bay ata awan. Asa ta ga minje tə dədazl si sé, mad sə ndaha anan pəreh, aday a kuray sokok sə coy ata awan. ¹³ Tinen kawa zəlaka sə dəlos anan a'am sə zlınder ata awan. Mer su way a tinen dukwen kawa məsugurndolon sə a'am sə mbəsak mədərəsəsan pa 'am məguguje ata re. Asa, ta ga minje tə mawuzlawazl ma mac aya aday sə gucey ahay à məndak ataya awan. Natiya tə mbəsakak ayak man a Mbərom sə varan atan ata awan. Mbərom a dukwen kə lavak atan anan zek anà dō ataya, i ide zənzen a inde sə njahay uda sə coy awan.

¹⁴ Kə njahak həna bayak a dukwen, Anuhu, məgije ana Adama mə slala cuwβe awan, a dakay anan sariya ana dō ataya awan, a wa: «Kagasl, Mbərom Fetek winen apan i nay ahay tə maslay anahan ahay dəfasasa, tə baslay zek bay. ¹⁵ Ti nay ahay saa gan sariya anà dō sə daliyugo ahay fok. Ata, Mbərom i ban anan dō sa nan ide ahay fok à sariya ata inde. I ban atan nà, anga mer su way a tinen sa ga aday sa nan anan ide anà Mbərom ata awan, aday anga 'am a tinen sa ja apan lelibay ataya re.» ¹⁶ Dō ataya nà, tə njahay nə sə gungwaz awan hway apan. Tinen apan ti yam pi zek, aday tə pərahan azar anà ubor si zek a tinen ahay hwiya re. Tinen apan ti həran nga i zek re. Tinen apan ti ran mindel anà dō ahay ta sə varan atan zlangar aday sa njad patan wa way.

Yuda a varan məgala anà dō sə bayak nga ahay

¹⁷ Mərak uno ahay, kwanay a adəka nà, bayiken pa 'am ana dō maslan ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko ataya, tinen sa jak ikwen kurre, pə way sa naa təra ataya aday. ¹⁸ Ta taa ja nà: «Zukwa daliyugo i sa ndav nà, dō ahay inde ti nay ahay sə təra kwanay à məndak. Tinen aday nà, ta san Mbərom bay, aday tə pərahan azar nà, anà way sə ubor si zek a tinen ahay dəkdek.» ¹⁹ Matanan, sə gəzla anan dō ahay pi zek wa tə mawrasan dukwen, tinen

‡ 1:9 Yuda a ja nà, pə ləbara aday winen à Deftere inde bay. § 1:11 Ca pə Laataanooji 4.1-16.

* 1:11 Ca pə Limle 31.16. † 1:11 Ca pə Limle 16.1-35.

awan. Abayak nga a tinen aya nə pə way sə daliyugo ahay, anga Apasay a Mbərom dukwen inde à mivel a tinen ibay re.

²⁰ Mərak uno ahay, kwanay nà, viren anan məgala i zek ahay sə jəra anan adaf nga a kwanay pə way sa nay ahay à Mbərom wa ataya awan. Gen amboh nə tə məgala sə Apasay Cəncan awan. ²¹ Mbərom a pəlay kwanay. Anga nan, ka si zlen dəren pə asan zek anahan wa ta sa ga way lelibay aya bay. Dəfen anan ide anà luvon a Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, saa gak ikwen sumor ta sə varak ikwen sifa sa ndav bay ata awan. ²² Do sa zla zazan zazan à adaf nga a tinen ahay inde pə Mbərom ata nà, tã gak ikwen i zek wa ite. ²³ Bayiken patan sə təmay atan ahay à sariya saa zla atan ù uko inde ata wa. Do azar aya dukwen tã gak ikwen i zek wa ite re. Əna gan anan nga i zek a kwanay ahay lele, anga aday ines a tinen aya à saa zəvak ikwen à kwanay a bay.

Həruko anan nga à Mbərom

²⁴ Həruko anan nga à Mbərom. Winen i mba apan sa ba kwanay aday kã slihen à cəved anahan wa bay. Winen i mba apan sə banay anan ines a kwanay ahay lele cədan'a. Natiya nə ki tiven pa 'am sə mazlaḅ anahan tə ataslay mivel awan. ²⁵ Həruko anan nga, anga winen Mbərom kartek coy. Sa tam mənuko tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko dukwen, winen awan. Do ahay fok tã həran nga lele. Tã san a nà, winen do sə mazlaḅ, winen Ba Məgala. Tã san gədan anahan re, aday tã san dukwen winen Bahay Məduwen awan. A təra matanan, kwa pa sə dazlan ana daliyugo, kwa həna, aday kwa azanan pa 'am re. Amen!

Cœn sə zúbay ana Yuhana Adakay way pə deftere a anan

Sə vinde anan deftere a anan nà, Yuhana dō maslan a Yesu ata awan. A vinde anan nà, à alay a dō a Yesu ahay tinen à dæce inde anga dō ahay tinen apan ti ga atan alay ata awan. Yuhana a vinde nà, way anahan sə canan Mbərom a kan anan à cœn sə zúbay inde ataya awan. Deftere a anan a dākay anan nà, way saa tēra à alay a daliyugo i saa ndav ataya awan. A andav inde nà, Yesu kə mbasak pə Fakalaw, aday kə ndakak daliyugo wiya awan, bagəbaga mburom wiya re, aday Mbərom i njahay uda tu dō anahan ahay pa sə viyviya awan.

Nga sa 'am ahay

Adazlan anahan awan (1.1-8)

Adakay way anga egliz ahay cuwbe ataya awan (1.9 - 3.22)

Atə Mbərom ta wan sə təman (4.1 - 5.14)

Ti kwahak anan mətətok ahay cuwbe (6.1 - 8.5)

Ti fa məzləzlilen ahay cuwbe (8.6 - 11.19)

Do manide a Mbərom ahay (12.1 - 13.18)

Sariya a Mbərom (14.1 - 16.21)

Mbərom a mbasay pu dō manide anahan ahay (17.1 - 20.15)

Mbərom a ndakay way wiya aya miza awan (21.1 - 22.6)

Andav sa 'am ahay (22.7-21)

Adazlan anahan awan

¹ Way ana Yesu Almasihu sa ka anan ataya nà, tinen həna. Mbərom a jan anà Yesu à kan anan anà dō si mer su way anahan ahay, aday tã san anan way a sa naa tēra bəse ataya awan. Anga nan kutok, Yesu Almasihu a slənay ahay maslay a Mbərom sà kan anan way a anaya awan, anà Yuhana, dō si mer su way anahan. ² Natiya awan, Yuhana a side anan pa 'am sə dō ahay, way anahan sə canan ataya fok tə dīdem awan. Kawa sa ja nà, a taker anan 'am a Mbərom, tə way ana Yesu Almasihu sə dākay anan ataya fok.

³ Mbərom i daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sə jinge anan 'am a anan pa 'am sə dō ahay ata awan. I daf alay sə mazlaḅ anahan pu dō sa pak sləmay pa 'am a anan aday sa daf apan nga ata re. Anga alay ana way ataya i tēra ata nà, i sla həna bəse coy.

Yuhana a jan ayak 'am anà egliz sə wulen su doh ahay cuwbe

⁴⁻⁵ Sə vindek ayak 'am a anan nà, nen Yuhana. Na jan ayak 'am anà egliz ahay cuwbe pə daliyugo sə Aziya.

Sumor a Mbərom tə zay anahan à ga inde tə kwanay a fok. Atə Yesu Almasihu tə apasay ahay cuwbe tinen mə njahay a pa 'am a Mbərom ataya dūkwen, tə varak ikwen asan zek tə zay a tinen re.

Mbərom nà, winen inde kwa həna kabay, winen inde həna, aday azana pa 'am dūkwen, winen a re.

Yesu Almasihu nà, dō sə side dīdem awan. Winen dō sə lahan pa 'am anà dō ahay sə slabakay à mæke wa, aday winen dūkwen Bahay a pa nga sə bahay sə daliyugo ahay fok. Winen dūkwen a pəlay mənuko. Anga nan, kə mæcak anga mənuko re. Tə mez anahan, a təmay ahay mənuko i ines a mənuko ahay wa. ⁶ A tēra mənuko, dō anahan ahay à bahay anahan inde. A tēra mənuko dō sa gan mer su way anà Bəbay anahan Mbərom. Dō ahay fok tə həran nga anga mazlaḅ anahan tə mægala anahan pa sə viyviya awan. Amen!

7 Cen ide à mburom! Yesu nã, i nay ahay à matapasl inde. Do ahay fok, ti canan tã ide a tinen, aday kwa do sa ndaz anan ataya ðukwen ti i canan tã ide a tinen ahay re. Zahav sã do ahay pã daliyugo ahay fok ti yiman. Acãkan. Amen!

8 Bahay Mbãrom, Ba Møgala, a ja nã: «Sã dazlan anã way ahay fok nã, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok ðukwen, nen a re.»

Mbãrom nã, winen inde kwa hãna kabay, winen inde hãna, aday azana pa 'am ðukwen, winen a re.

Yuhana a canan anã Yesu kawa i cœn sã zũbay inde

9 Nen nã Yuhana, marak a kwanay. Nen ðukwen mã japay tã Yesu nã, kawa kwanay a fok. Mbãrom a ga puko bahay nã pã kãrtek awan. Natiya na ga dãce ange 'am a Mbãrom ðukwen kawa kwanay awan, dï sãmen ðukwen pã kãrtek a re.

Nen, nã wazay anan 'am a Mbãrom. Nã tãtakan anan lãbara ana Yesu anã do ahay. Anga nan kutok asanaw nã, ta ban nen, tã dãfay ahay nen à Patmos, ù kon a à mamasl sã 'am inde ata awan.

10 Apasay Cãncan a a nay ahay upo, pac sã Zlaba a inde. Aday dungo a ndãray ahay à dãba uno wa, kawa mãzlãzlilen. 11 'Am a a ndãray à dungo ata wa, a wa: «Way a iken saa canan ata nã, vinde anan pã ðerewel, aday slan anan anã egliz ahay cuwãe: à Efesus, à Samirna, à Pãrgam, à Tiyatira, à Sardis, à Filadelfiya, aday à Lawdikiya.»

12 Nã slãne anan cãna, nã mbãda 'am aday ni ca pã dõwan a su jo ahay 'am ata awan, nã canan nã, anã lalam ahay ma daf aya pã way ahay cuwãe, mã ndakay aya ðukwen tã gura. 13 Nã canan anã awan a inde, winen kawa do, à wulen sã way sa daf lalam ataya inde re. Zana anahan pi zek kawa rãkot hus pã gudãba, aday winen ma ban dãginegine a hãrap tã maslãrapa sã gura.

14 Sibøk sa nga anahan a ca kawa gugumay herre. Ide anahan ahay ta dav nã kawa miresl sã uko. 15 Saray anahan ahay ðukwen ta dav kawa ndãfãre mã gãbay a ù uko wa ata awan. A ja 'am ðukwen, a ndar kawa zãlaka sã dazay à glinder pã pãkãrad ata awan. 16 Down ata nã, mawuzlawazl ahay cuwãe inde à alay puway anahan, maslalam ma pa awan, a zlãray ahay à 'am anahan wa mbeet. Ide anahan a dav nã kawa pac sa dav man ipec ata awan.

17 Nã canan cãna, nã slahay duboz pa 'am anahan, kawa nen ma mac awan, ãna a daf upo alay puway, u jo: «Kã jãjar bay! Sã dazlan anã way ahay fok nã, nen awan, aday saa ndav anan way ahay fok ðukwen, nen a re. 18 Nen nã, Do sã Sifa. Nã mãcak, aday hãna nen tã sifa pa sã viyviya awan. Nã lavan nga anã Amac tã Mãke anahan a tãke. 19 Natiya kutok, vinde anan way anak sã canan, way sã tãra hãna, aday way saa tãra azana pa 'am ataya re. 20 Ni ðakak anan 'am ana mawuzlawazl a iken sã canan à alay puway uno inde, tinen cuwãe ataya awan, tã way sã lalam a cuwãe mã ndakay aya tã gura ataya awan. San nã, mawuzlawazl a cuwãe ataya nã, tinen nã maslay a Mbãrom sa ba pã egliz ahay cuwãe ataya awan. Way sã lalam a cuwãe ataya ðukwen, tinen nã egliz a cuwãe ataya re.»

2

Derewel anga egliz à Efesus

1 Down ata awan u jo asa, a wa: «Vinden ayak anã maslay a Mbãrom a à egliz à Efesus ata nã, natiya: Nen Yesu nã, nen dõwan a mawuzlawazl ahay à alay puway anahan inde cuwãe ata awan, nen apan ni bar à wulen sã way sã lalam ahay inde cuwãe mã ndakay aya tã gura ata re.

² «Hèna a anan nà, 'am uno awan: Na san mer su way anak a sa ga anga nen ataya zle. Kə pəruho azar tə dəcə awan, əna kə səmak anan, bina kə mbəsakak anan mer su way ataya bay. Aday na san zle, kə təmahak dō sə sədək ahay sə njahay à wulen a kwanay inde aday sa ga mer tə kwanay bay. Anga ta ja nà, tinen dō maslan a Yesu ahay, əna kə sənək atan, tinen dō sə mungwalay ahay bina, nen nə slənak atan ayak bay. ³ Kə hawak atan bay, kə səmen anà dəcə ahay nà, anga nen awan.

⁴ «Aya əna, way inde ni gafak apan 'am: Kə pəlay nen həna kawa ananak sə dazlan kurre ata sabay. ⁵ Natiya, bayak pə asan zek anak a kurre ata aday, ca apan, ka mak à dəba jiya awan, mbəsak ines anak ata awan, aday ga kawa ananak a kurre ataya awan. Bay nà, ni zlak ayak əga iken, ni gəba anan way sə lalam anak ata awan.

⁶ «Ta day maza kəmaya, iken apan ki ga mer su way lele awan, ta sa nan ide anà mer su way mbala ana dō a Nikolay* ahay ata awan. Nen a dükwen na nan ide anà mer su way a tinen ata re.

⁷ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan. Anà dō sə mbasay pə dəcə ahay nà, ni varan cəved sa zla à jerne a Mbərom sa ban bumbok i sé sə varan sifa anà dō ahay ata wa, aday i pa.»

Derewel anga egliz à Samirna

⁸ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Samirna ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dō sə dazlan anan way fok, aday sa ndav anan way ahay fok ata awan. Nə məcak, aday nə slabakak ahay à məke wa re.

⁹ «Na san dəcə anak a zle, na san mətawak anak ata zle re, əna tə dīdēm a nà, iken zlıle awan. Lelibay sə dō ahay sa ja apak ata nà, na san anan zle. Dō ataya ta ja nà, tinen Yahuda ahay, aday cəkəbay ta gad mungwalay. Tinen nà, dō ana Fakalaw ahay cukutok.

¹⁰ «Ka saa jəjaran anà dəcə saa nay ahay apak ataya bay. Sləne 'am a anan: Fakalaw i ban dō ahay à wulen a kwanay wa, i zla atan à dangay aday sə katab anan adaf nga a kwanay pi nen. Dəcə ataya i təra nà, luvon kuro. Ban mivəl. Kwa à ga nə 'am sa njad wa amac dəp nà, kə mbəsak anan adaf nga anak pi nen bay, anga ni varan magwagway anà dō matana ataya awan, ti njad sifa sa ndav bay ata awan.

¹¹ «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan. Dō sə mbasay pə dəcə ataya nà, i mac à məke sə mərda itəbay.»

Derewel anga egliz à Pərgam

¹² Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Pərgam ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dōwan a maslalam anahan inde ma pa ata awan.

«Hèna anan nà, 'am uno awan: ¹³ Na san man sə njahay anak ata zle, man sa ga bahay ana Fakalaw. Ta vad Antipas, dō sa taa dəkay anan 'am uno dükwen à man ata awan. Əna iken kə pərahak uno azar à alay ata tə dīdēm awan, aday iken apan ki pəruho azar hwiya. Kə məmanak anan sləmay uno bay.

¹⁴ «Aya əna, way ahay inde dükwen ni gafak apan 'am: Dō ahay inde əga iken, tinen apan ti pərahan azar anà atətək way ana Balama.† Balama ata a dakan anan anà Bəlak cəved sa njak anan Isəra'ila ahay aday tã ga ines. A

* **2:6** Nikolay ahay nà, tə sləfan sləmay anà dō ataya nà, à Deftere ana Yuhana a anan inde. Dowan a san awan maza patan bay. † **2:14** Ca pə Limle 31.16, 22.1 - 25.9.

njak atan sa rac sluwed sà pàra aday sa ga mädigwed re. ¹⁵ Matana re, dō sà pàrahan azar anà atatak way anà dō a Nikolay ahay dukwen inde äga iken asa.

¹⁶ «Anga nan kutok, mbäsak ines anak ataya awan. Bay nà, ni zlak ayak bäsè, nen tã maslalam a saa zläray ahay à 'am uno wa ata awan. Aday ni ga vëram tã tinen kutok.

¹⁷ «Natiya, dō aday slëmay inde apan nà, à slöne 'am ana Apasay Cëncan a sa jan anà egliz ahay ata awan: Anà dō sà mbasay pã dãce ataya nà, ni varan magwagway. I njad way sa pa mi der a sã ngaman manu ata awan. Aday ni varan kon sã masitolok kwedekkwedek awan, slëmay wiya mã vinde apan. Dowan saa san slëmay ata nà, ibay, si dōwan a sã tãma kon ata vërre.»

Derewel anga egliz à Tiyatira

¹⁸ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbërom a à egliz à Tiyatira ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dō aday ide anahan ahay ta dav nã kawa miresl sã uko ata awan, aday saray anahan ahay dukwen mã ndärkesl aya kawa tã gëbay ahay ndäfere ù uko wa ata re. Hëna anan nà, 'am uno awan.

¹⁹ «Way anak sa ga nà, na san zle. Na san asan zek anak tã adaf nga anak pi nen zle. Na san zle, ka gak anan mer su way anà dō ahay, aday kã rãzlek anan à nga wa sã pãruho azar re. Hëna dukwen, ka ga nã way sã zalay ananak sã dazlan ata asa.

²⁰ «Aya ëna, way inde nà, ni gafak apan 'am. Kã mbäsak anan uwar a sã ngaman Yezebel ata, winen apan i njak a dō ahay ta sa ja nà, winen nã dō maja'am a Mbërom. Winen apan i tãtakan anan mungwalay anà dō si mer su way uno ahay aday tã ga mädigwed, tã rac sluwed sã pàra asa re. ²¹ Nã varak anan alay awan aday à yam pã sädøk anahan awan, ëna a ngam sã mbäsak ines anahan ahay bay hwiya.

²² «Anga nan, ni zlämba anan pã lala sã mädigwed anahan ata awan, aday tinen tu dō anahan a sa ga mädigwed ataya ti sa mändolor sã dãce à alay uno wa. Kak si tã mbäsakak, tã yimak pã ines a tinen ataya aday bay nà, ni mbäsak atan bay. ²³ Ni pãslay panan gwaslay ahay re, aday egliz ahay fok sänen nà, nen na san way a kwanay sã bayak à mivel a kwanay ataya zle. Ni varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ataya fok.

²⁴ «ëna kwanay, dō azar aya à Tiyatira ite nà, ni jak ikwen: Ni tavakak ikwen awan maza pa nga ite bay, anga kwanay kã ngämen sa daf nga pã atatak way a tinen à lelibay ataya itëbay. Aday asa, way a tinen sã ngaman wurwer ana Fakalaw mi der ataya nà, kwanay kã tãtiken itëbay re. ²⁵ Way inde kãrtæk: Bënen anan adaf nga a kwanay ata lele, hus pã luvon uno saa may ahay.

²⁶ «Anà dō sã mbasay pã dãce ataya, aday winen apan i ga mer su way uno hwiya cãna, ni varan mägala sã lavan nga anà kon azar aya awan, ²⁷ kawa ana Bëbay uno sã vüro mägala ata awan. Ni varan anà dōwan ata dukwen sukol sã rãslom sa ga anan bahay, aday à kad anan kon ahay kawa sa kad sängäle sã dudō ngum ngum, sededé ata awan, ²⁸ aday ni varan bëmtyay à alay inde re.

²⁹ «Natiya, dō aday slëmay inde apan nà, à slöne 'am ana Apasay Cëncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

3

Derewel anga egliz à Sardis

¹ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Sardis ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dōwan a mawuzlawazl ahay inde à alay anahan cuwbe aday a lavan nga anà apasay ahay cuwbe sa ga mer su way ana Mbərom re ata awan. Na san mer su way anak a zle. Do ahay tinen apan ti ngərak, ta wa: “Kə njadak sifa coy.” Cəkəbay iken adəka nà, ma mac awan.

² «Na tan à nga anà mer su way anak pa 'am a Mbərom nà, ma ndav a wa bay. San pi zek, aday slabak. Gan nga anà mer su way anak mə mbəsak ata lele, bina winen apan i ndav zek coy. ³ Bayak pə way anak mə sləne kwakwa ata aday. Ka taa sləne 'am a Mbərom nà, kəkəma kəlanaw? Həna kəma, kə ga ines adəka sabay, yam pə ines anak, aday daf nga pa 'am a Mbərom à mivel anak inde. Kak kə sənək pi zek aday sə pədək bay cəna, nen ni zlak ayak apak kawa do sə akar. Ki san luvon a ata bay.

⁴ «Aya əna, do ahay inde kərtek kərtek əga iken à Sardis nà, ta gak ruhom pə zana ana tinen ahay itəbay. Tinen adəka nà, ta slak sa pak zana kwedəkkwedek aya pi zek, aday mi bar pə kərtek awan.

⁵ «Anà do sə mbasay pə dəcə a anaya nà, ni varan cəved sa pak zana herre ata pi zek, aday dukwen ni mbacay anan sləmay anahan à derewel su do tə sifa aya wa bay. A alay a nen pa 'am ana Bəbay uno tə maslay anahan ahay nà, ni ja way anahan, winen nà, do uno.

⁶ «Natiya, do aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

Derewel anga egliz à Filadelfiya

⁷ Dowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Filadelfiya ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen do cəncan awan, aday na gad mungwalay itəbay. Way sə təba məsudoh su doh ana bahay Dawuda nà, à alay uno inde. Nə tacak anan məsudoh nà, do maza saa təba dukwen ibay. Nə təbak anan dukwen, dōwan saa tacay anan isabay re.

⁸ «Na san way anak a sa ga ata zle, aday na san zle, məgala anak inde gem ibay. Əna, kə dəfak anan apan anà 'am uno lele, kə dəkak anan iken do uno re. Ca apan, nə təbak anak məsudoh həna, dōwan saa tacay anan dukwen ibay.

⁹ Sləne aday, do sa jəka tinen Yahuda ahay, aday cəkəbay ta gad nə mungwalay ataya nà, tinen do ana Fakalaw ahay. Ni bənan atan ahay nga ù vo anak, aday ti san, nə pəlay iken acəkan. ¹⁰ Kə rəzlek anan à nga wa kawa anuno sa jak ata awan. Anga nan kutok, ni gak nga ì iken a lele aday kə dazay à dəcə ahay inde bay. Bina, dəcə inde i dazay pu do ahay bayak awan, i kataḡ anan abayak nga su do sə daliyugo ahay fok. ¹¹ Nen apan ni mak ayak bəse. Ban anan way anak sa njad ata nà, lele, anga aday tà sa ngəzar panak wa mərdok sə way uno nen saa varak ata bay.

¹² «Do sə mbasay pə dəcə ataya nà, ni təra atan kawa kon sə alay su məsudoh ahay ù doh sə mazlaḡ a Mbərom uno inde, aday kula dōwan a i rəzlay atan ahay wa bay. Ni vinde patan sləmay ana Mbərom uno tə sləmay sə wulen su doh ana Mbərom uno. Wulen su doh ata nà, winen Urəsalima wiya awan. Wulen su doh ata i dazay à mburom wa, pə cakay ana Mbərom uno wa. Do ataya dukwen ni vinde patan sləmay uno wiya re.

¹³ «Natiya, do aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

Derewel anga egliz à Lawdikiya

¹⁴ Dowan ata awan u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Lawdikiya ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen dōwan a tə ngaman Amen

ata awan. Nen dō dídek a sa taa dakay anan 'am a Mbərom. Mbərom a ndakay way aya fok nà, a nay pi nen a wa.

¹⁵ «Na san way anak sa ga ata zle fok. Kə pəruho azar nə tə mível kərték a bay, aday dukwen nə slənek sà jəka, kə larak nen bay re asa. Kə tavay à gaga inde ata dukwen, u zlo à nga bay re. ¹⁶ Anga nan, kak kə tavak à gaga inde kətanan acakan nà, ni vənihēy iken à 'am uno wa mbaak.

¹⁷ «Iken, ka jan anà nga anak dukwen, iken zlile awan, awan a kəcak bay, aday ka gan may anà awan sabay. Cəkəbay, ka san bay, bina iken mə lənged a həməcekeslkəsle, iken ndəpasasa ma ga mugo awan, iken mətawak awan, iken ti zek kəriya sərdaluwwa, aday iken huruf a re. ¹⁸ Anga nan kutok, pak sləmay. Nen apan ni jak həna: Sukom gura mə banay a tə uko awan, à alay uno wa, aday ki njad zlile dídek a acəkan. Sukom zana herre ata à alay uno a wa, aday ki pak pi zek. Ata waray i gak sabay. Sukom way sə idé pi nen wa, aday ata ki tudé í idé inde, aday ki i canan idé lele kutok.

¹⁹ «Nen nə pəlak anan dōwan a nà, nə gafan 'am pə way ahay aday nə kəta anan re. Matanan, sumor a nà, kə gəsle anan ta 'am uno itəbay, yam pə ines anak ahay adəka! ²⁰ Pak sləmay lele, nen mə tavay a həna pa 'am su doh, ni ngamay uho. Dōwan kə slənek 'am uno uho, aday kə təbak uno ayak wa nà, ni zla ù doh àga winen, mi i pa daf maya awan.

²¹ «Dō sə mbasay pə way sə daliyugo ahay nà, ni varan atan cəved sa nay ahay aday mi i njahay tu dō ataya pa man sə njahay sə bahay uno. Kawa nen a dukwen, nə mbasak pə way ataya re, həna mə njahak tə Bəbay uno pa man sə njahay sə bahay anahan ata awan.

²² «Natiya, dō aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan.»

4

Ahəran nga anà Mbərom à mburom

¹ Pə dəba anahan a wa, na ca idé à mburom, nə canan anà 'am su doh mə təba awan. Nə sləne dūngo a dōwan a su jo 'am kurre ata, a ndar kawa məzləzlilen ata awan. U jo nà: «Hayak à mburom à man a anan aday ni dakak anan way a sa naa təra ataya awan.»

² A alay ata cəna, Apasay Cəncan a a nay ahay upo. Nə canan anà man sə njahay sə bahay à mburom, dōwan a inde winen mə njahay a apan. ³ Dōwan ata nà, idé anahan a wuted kawa kon mə rəba aya ata awan, a ca zəziye, aday dəzdaz a re. Awan a kawa kulay a van nga anà man sə njahay anahan ata awan, kulay ata dukwen a dav nə kawa kon ataya re.

⁴ Man sə njahay maza aya inde kwa kuro cew nga anahan a fudó à man ata re. Ta van nga anà man sə njahay sə bahay ata awan. Məced ahay inde, tinen kwa kuro cew nga fudó mə njahay aya apan. Tinen tə zana aya pi zek nə kwedekkwedek, aday jugo sə bahay ahay inde patan mə ndakay aya sə gura.

⁵ Cəerced, Mbərom a wuted, tanday a dac apan hohum hohum pa 'am sə man sə njahay sə bahay ata wa. Lalam ahay inde à man ata cuwbe, tinen apan ti dav à man ata lele. Lalam a cuwbe ataya dukwen, tinen nà, apasay ahay cuwbe sa ga mer su way ana Mbərom. ⁶ Awan a inde kawa dəlov sə malam, idé a slar wa nà, ngal ngal kawa malam mə banay awan. Awan ata dukwen pa 'am ana man sə njahay sə bahay ata awan.

Awan aya inde fudó, ta van zek a nà man sə njahay ata tew. Awan ataya nà, tinen tə sifa aya awan, aday zek a tinen a dukwen cərkəzlkəzlkəz idé a dəkdek, ta sa 'am aday ta sə dəba a təke re. ⁷ Awan a mama'am a nà, a ga minje tə ziyel. Way mə slala cew a nə a ga minje ta wan sa sla. Way mə slala maakan

a kəma, idé anahan nà, kawa idé su dɔ. Aday way mə slala fudɔ kutok nà, winen kawa zləba winen apan i fatay. ⁸ Awan ataya fok aday nà, bərgaslay ahay inde patan nə mbərka mbərka. Žek a tinen aya dʊkwen cərkəzlkazl idé a dəkdek, pə day sə bərgaslay ahay fok re. Awan ataya tinen apan ti ga ara mənʒəna sə mbəsak, luvon tə ipec fok. Ta wa:

«Cəncan a nà, Mbərom a taayak!

Cəncan a nà, Mbərom a taayak!

Iken Mbərom, kə zalay way ahay fok,
iken a pa nga awan.

Iken inde kwa hənə kabay,
iken inde hənə,
aday azana pa 'am dʊkwen, iken a re.»

⁹ Awan fudɔ ataya ta ga nà, ara sə zambad anan Mbərom awan. Tə həran nga, tə ngəran anà Mbərom, dowan a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata awan, anga winen inde tə sifa pa sə viyviya awan. ¹⁰ A alay a tinen apan ti həran nga ata nà, məced ahay kwa kuro cew nga fudɔ ataya, tinen apan ti dukwe gərmec pa 'am ana Mbərom mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata awan, aday winen tə sifa dʊkwen pa sə viyviya awan. Ata ti cəlukwan jugo à nga wa ti daf anan pə cakay sa man sə njahay sə bahay ata awan, ti həran nga matanan, ta wa:

¹¹ «Bahay a manay Mbərom,
mazláb tə məgala inde apak.

Lele nà, dɔ ahay t̄ dafak apan, t̄ hərak nga,
anga sə ndakay way ahay fok nà, iken.

Kə ndakay atan dʊkwen,
anga a zlak à nga,
aday t̄a ga inde.»

5

Saa t̄əba anan d̄erewel mə tapay a nà, wan sə t̄əman

¹ Aday nə canan anà d̄erewel a inde à alay puway ana dowan a mə njahay a pa man sə njahay ata awan. D̄erewel ata dʊkwen mə vinde a nà, day cew maya awan. D̄erewel ata mə faday a asa, aday ma ga mətətok a à man ahay cuwbe lele, aday à saa t̄əba bəse bay.

² Natiya awan, nə canan à maslay a Mbərom, aday nə sləne winen apan i ja tə magalak a, a wa: «Dowan a saa mba apan sə kwahak anan mətətok a anan aday i pəsak anan d̄erewel a anan nə wayaw?» ³ Əna dowan ibay, kwa à wulen su dɔ ma mac aya awan, kwa à man wura, kwa à mburom dʊkwen, dowan inde saa mba apan sə kwahak anan mətətok ata, aday saa ca idé à d̄erewel ata inde nà, ibay. ⁴ Na ma nga pə ayam cədcək cədcək, anga dowan inde t̄əde i kwahak anan mətətok aday i ca idé à d̄erewel ata inde nà, ibay.

⁵ Məced ahay kwa kuro cew nga fudɔ ataya, kərtek a tinen a, u jo a wa: «K̄ā yam bay. Ca idé, dowan inde tə ngaman “Ziyel”, winen zahav ana Yahuda, slala ana bahay Dawuda. Winen nà, dɔ sə mbasay pə way ahay fok. I mba apan sə kwahak anan mətətok a cuwbe ataya aday sə t̄əba anan d̄erewel ata awan.»

⁶ Cəna, nə canan anà wan sə t̄əman a inde, winen mə tavay a pə cakay sa man sə njahay sə bahay ata awan. Məced ahay tatə awan a fudɔ ataya ta van nga tew. Wan sə t̄əman ata nà, winen abay ma vad awan. Winen tə ləkam aya cuwbe pa nga. Idé ahay inde cuwbe pa nga anahan re. Idé ataya cuwbe

nã, tinen apasay a Mbærom ahay cuwþe sa taa slan atan kwa aha pã daliyugo ataya awan.

⁷ Wan sã tãman ata a zla à man ana ðowan a mæ njahay a pa man sã njahay sã bahay ata awan, a tãma anan ðerewel ata à alay puway anahan wa.

⁸ A tãma anan ðerewel ata cãna, awan a fuðo ataya tã mæced a kwa kuro cew nga fuðo ataya tã dukwen gærmec ù vo anã wan sã tãman ata awan. Tinen tã gånjaval aya fok à alay inde, aday tã tasa sã gura aya re. Tasa ataya nã, ma rah aya tã lãluway. Lãluway ataya nã, amboh su ðo ana Yesu ahay sa taa ga ataya awan.

⁹ Do ataya ta ga ara wiya awan, ta wa:

«Iken ka slak sã tãma anan ðerewel,

ka slak sã kwahak anan mætãtok aya re.

Anga iken a aday nã, tã vãðak iken, kã mæcak.

Kã tãmak anan ðo ahay bayak a tã mez anak ata awan.

Kã bæmbaðak ðo ahay anã Mbærom,

à wulen sã zahav ahay wa fok,

à wulen sa 'am ahay wa fok,

pã slala, pã slala fok,

aday pu kon, pu kon fok re.

¹⁰ Tã tãrak ðo anahan ahay à bahay anahan inde, aday tinen ðo sa gan mer su way anã Mbærom ù doh sã mazlaþ anahan, aday ti ga bahay pã daliyugo fok.»

¹¹ Pã ðãba anahan a wa cãna, nã canan anã maslay ana Mbærom ahay, tinen bayak a ti baslay zek bay. Tinen ma van nga awan, anã man sã njahay sã bahay ata awan, anã awan a fuðo ataya pã kãrtek a tã mæced a kwa kuro cew nga fuðo ataya awan. Nã sløne tinen apan ti ga ara. ¹² Ta ga ara ata nã, tã mægalaþ awan, ta wa:

«Wan sã tãman a ma vad ata nã,

kã slak, aday ði hãran nga, ði ðãfan apan,

anga mægalaþ anahan inde, zlile anahan inde,

asan way anahan inde re, gãdan anahan a ðukwen a ndav bay,

winen tã mazlaþ awan.»

¹³ Natiya nã sløne asa, way ahay fok, à mburom, pã daliyugo, à bælay ahay inde, aday à man su ðo ma mac aya, tinen apan ti ga ara, ta wa:

«Hãruko anan nga anã ðowan a mæ njahay a pa man sã njahay sã bahay ata awan,

aday anã wan sã tãman re, ðãfuko atan apan.

Mægala tã mazlaþ ahay fok ta nay ahay à tinen a wa.

Zambaðuko atan pa sã viyviya awan.»

¹⁴ Awan a fuðo ataya tã mbãða apan, ta wa: «Amen!» Mæced ataya ta ma nga sã dukwen gærmec ù vo anã wan sã tãman tu ðo a mæ njahay a pa man sã njahay sã bahay ata awan, tã hãran atan nga.

6

A kwahak anan mætãtok ahay

¹ Cãna, nã canan anã wan sã tãman, a tãma anan ðerewel a mæ tapay a tã mætãtok man cuwþe ata, a kwahak anan mætãtok a kãrtek awan. Ata, nã sløne awan a à wulen sã awan a fuðo ataya, a ja 'am, a ndar kawa Mbærom a dac ike, a wa: «Hayak!» ² Kagasl, pãles kwedëkkwedek a a zlaray ahay bok. Ðowan a inde pã pãles ata awan, linge inde à alay anahan, aday winen a ðukwen ta tuwðek anan jugo sã bahay à nga inde. Kã mbasak pã ðo manidã ahay, aday kã zlak saa ga vëram aday i mbasay patan asa re.

³ Aday wan sə təman a kwahak anan mətətək mə slala cew awan. Cəna, nə sləne awan a mə slala cew ata, a wa: «Hayak!» ⁴ Pəles maza awan, a ca dəzdəz, a zləray ahay bok. Tə varan anə dōwan a mə njahay a pə pəles ata nā, maslalam məduwen awan. Tə varak anan cəved sa njak anan dō sə daliyugo ahay pi zek, aday tā ga vəram, tā jaf zek ahay, məsinde səngaf səngaf.

⁵ Aday wan sə təman a kwahak anan mətətək mə slala maakan awan. Cəna, nə sləne awan a mə slala maakan ata, a wa: «Hayak!» Kagasl, pəles zənzen a tərew tərew a zləray ahay bok. Agwada sə lavay way inde à alay anə dōwan pə pəles ata awan. ⁶ Nə sləne dūngo a kawa su dō, a ndəray ahay à wulen sə awan a fudō ataya wa, a wa: «May pə daliyugo! Dala si mer su way hway cəna, i sukom nā, ndaw agwada kərtəktəkke. Kak ndaw gadam nā, agwada maakan. Əna mbəsak anan atə mahay tə amar tā ga inde tuwwa.»

⁷ Aday wan sə təman a kwahak anan mətətək mə slala fudō ata cəna, nə sləne awan a mə slala fudō ata a wa: «Hayak!» ⁸ Pəles a inde kəfatata. Dōwan a pə pəles ata, tə ngaman Amac, aday Məke a pərahan azar. Tə njadak cəved pa man sə daliyugo ahay fudō fok, sə gəba wa day kərtək a, aday dō ahay tā mac ta may, tə məgara, tə vəram à man ata awan, aday way sə kibe ahay dukwen tā rac atan re.

⁹ Aday wan sə təman a kwahak anan mətətək mə slala dāra awan. Nə canan anə sifa su dō ma vad aya anga tə wazay 'am a Mbərom, tinen mə njahay aya ù vo sa man sə varan way anə Mbərom ata awan. Ta vad atan anga tə təmahak 'am a Mbərom, aday tə dakak anan kawa ana Yesu sa jan atan ata awan.

¹⁰ Dō a ataya ta ja tə məgalak a, ta wa: «Bahay a manay Mbərom, iken nə məduwen awan, iken dō cəncan awan, aday dō didək awan. Dō sə daliyugo ahay tə vədak manay. Ki i gan atan sariya nə siwa kəla anaw?»

¹¹ Kagasl, ta pak patan zana kwedəkkwedək aya fok, ta jan atan: «Ben apan mənəcək asa, tā vad apan mərək a kwanay sa gan mer su way à Mbərom ataya kawa tinen sa vad kwanay ataya re asa aday. Ta sak a vad apan dō ahay aday kə dəzlek kawa ana Mbərom sa gan may ata nā, i i gan atan sariya kutok.»

¹² Aday nə canan anə wan sə təman ata, a kwahak anan mətətək a mə slala mbərka ata awan. Daliyugo fok a bəl kəzlek kəzlek. Pac dukwen a dav sabay, a ca zənzen kawa kupon. Ata kiya nā, a ca ngəlazaza kawa mez.

¹³ Pərtətəzltəzla mawuzlawəzli ahay mə guce aya à məndak, kawa wan sə rəve ma nah a bay a, mad sə gucey anan ahay i sé wa ata awan. ¹⁴ Mburom fok inde sabay, a faday zek kawa sə faday biket ata awan. Bəzlom pi zek tə culok ahay à a'am inde ataya, tinen inde à man a tinen ahay inde sabay re.

¹⁵ Dō ahay pə daliyugo fok ta dər zek. Ta dər zek à sləlak sə bəzlom ahay inde, à lar ahay inde. Sa dər zek a nā, bahay ahay, wan bahay ahay, bahay sə suje ahay, dō sə zliile ahay, dō məduwen aya sə daliyugo a anaya awan, bile ahay aday dō azar aya fok re. ¹⁶ Tə ngaman anə bəzlom ahay, aday ta wa: «Mbəzlen ahay pumo, dərən manay pa man sə ide a dōwan a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata wa. Dərən manay pa wan sə təman wa re, anga winen tə mivəl a tə manay. ¹⁷ Anga mivəl a tinen ata kə dəzlek ahay. Waya saa mba apan sə səmen à luvon ata anaw?»

7

Do sə Isəra'ila ahay 144,000

¹ Pə dəba anahan a wa, nə canan anə maslay a Mbərom ahay fudō, tinen mə tavay aya pə bərgaslay a Mbərom ahay fudō fok ite. Ta gan nga anə mad sa day ahay fudō fok lele, anga aday mad à saa laman anə a'am bay, anə daliyugo bay, aday à saa laman anə dədəzli si sé ahay bay re.

²Nə canan anà maslay a Mbərom a hinen inde a may ahay à dəlon wa. Way sa ga vivay a Mbərom bahay sə sifa pə dō ahay, inde à alay anahan. A ngaman tə məgalak a anà maslay ataya fudō awan, anga Mbərom a varan atan məgala sa nes anan dədala tə a'am nà, anà tinen awan. ³A jan atan, a wa: «Kâ nəsən anan dədala, a'am tə dədazl si sé ahay fan bay. Guko vivay ana Mbərom pi jər ana dō si mer su way anahan ahay aday.»

⁴⁻⁸Tu jo abaslay su dō ataya ma ga vivay aya awan, tinen mbulo səkət tə kwa kuro fudō nga fudō (144,000), tinen à wulen sə zahav sə Isəra'ila ahay wa kuro nga cew fok. Kawa sa ja nà, pə zahav fok mbulo kuro nga cew. Zahav ataya nà, zahav ana Yahuda, ana Ruben, ana Gada, ana Aser, ana Neftalim, ana Manasa, ana Simiyon, ana Lewi, ana Isakar, ana Jabulon, ana Yusufu aday ana Benyamin.

Man su dō su kon azar aya awan

⁹Pə dəba anahan a wa nà, nə canan anà man su dō, a baslay zek bay. Ta nay ahay kwa à wulen sə zahav ahay wa fok, aday pə slala pə slala, pu kon pu kon, aday 'am ahay fok inde. Tinen a fok mə tavay aya pa 'am ana man sə njahay ana bahay aday pa 'am ana wan sə təman. Tinen a fok ma pak zana aya pi zek kwedekkwedək aya awan, aday daslam sə təba ahay à alay inde sə həran anan nga anà Mbərom. ¹⁰Ta ja 'am tə məgalak awan, ta wa:

«Da tam nà, tə alay ana Mbərom a mənuko
winen mə njahay a pa man sə njahay anahan,
aday tə alay ana wan sə təman re.»

¹¹Maslay a Mbərom ahay fok, tinen mə tavay aya awan, aday ta van nga anà man sə njahay sə bahay, pi zek tə məcəd ahay pə kərtek a tə awan a tə sifa aya fudō ata awan. Tə dukwen gərmec ù vo anà man sə njahay sə bahay, aday tə həran nga anà Mbərom ¹²ta sa ja asa:

«Amen!

Mbərom a mənuko nà,
mazlaḅ inde apan,
məgala anahan inde,
winen kəlire* awan,
gədan inde apan,
inde apan pa sə viyviya awan.

Həruko anan nga,
guko anan suse,
dəfuko anan apan,
sə coy awan.

Amen!»

¹³Dowan a à wulen su dō məcəd ataya kərtek a, a cəce puno wa, a wa: «Həna anan, ma pak zana aya kwedekkwedək a anaya nà, maya ite anaw? Ta nay ahay awanaw?»

¹⁴Nə mbədahan apan, na wa: «Sa san nə iken awan! Bina nen na san atan bay.»

U jo asa, a wa: «Dō anaya nà, ta gak anan ngatay anà way ahay fok, tə səmak anan anà dəcə məduwen ata awan. Tə banak anan zana a tinen ahay i mez ana wan sə təman inde, anga aday à dav herre. ¹⁵Anga nan kutok: Ta njad sə tavay pac pac pa 'am ana man sə njahay a Mbərom. Ta gan mer su way à Mbərom ù doh sə mazlaḅ anahan awan.

* **7:12** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

Mbærom, ðowan a mæ njahay a pæ man sã njahay ata i i gan atan nga tæ mazla6 anahan.

¹⁶ May tæ jom i gan atan kula sabay.

Pac i kwadah atan sabay,
way saa han patan uko nã, inde sabay.

¹⁷ Anga wan sã tæman a pæ cakay ana man sã njahay sã bahay ata, i gan atan nga,

i lagay atan pæ kurok sã a'am sa var sifa ata awan.

Mbærom i tælkadan atan anan ide sã ayam a tinen ahay pæ ide wa.»

8

Akwahak mætatok a mædakwidok a ata awan

¹ Wan sã tæman a ma pæ ðerewel ata awan. A kwahak anan mætatok a mædakwidok a mæ slala cuw6e ata cæna, ðowan kã jak 'am à mburom sabay tætemtemme, i ga way sã minit kwa kuro maakan.

² Pæ dæba a wa nã, næ canan anã maslay a Mbærom ahay cuw6e sa taa tavay pa 'am ana Mbærom ataya awan, aday tæ varak atan mæzlæzlilen à alay inde fok a tinen a re.

³ Maslay a Mbærom hinen inde kærtek a nay, a tavay pa man sã varan way anã Mbærom ata awan, aday tasa sa vak læluway ahay à alay inde, tasa ata nã, sã gura. Tæ varak anan læluway ahay bayak a aday i vak anan pæ ruwec sã gura ata anga Mbærom, aday ruwec ata ðukwen winen pa 'am ana man sã njahay sã bahay. Winen apan i vak anan læluway ataya cæna, ata a zæga anan amboh su ðo a Yesu ahay sa ga pæ daliyugo ata awan. ⁴ Natiya kutok, jinjek sã læluway ata, pi zek tæ amboh su ðo a Yesu ataya, a slabak pa 'am a Mbærom, à alay ana maslay a Mbærom ata wa. ⁵ Maslay a Mbærom ata a gæba tasa sã gura ata, a rah anan ta slan sã uko sã ruwec ata awan, a pækak anan ayak pæ daliyugo. Mbærom a wuted, a dac nguzlec, aday a gungwal. Daliyugo a fok a bal kæzlek kæzlek.

Mæzlæzlilen ma fa aya fuðo

⁶ Natiya maslay a Mbærom a cuw6e ataya tæ lavay zek sa fa anan mæzlæzlilen a tinen ahay. ⁷ Aday maslay a Mbærom mama'am ata a fa anan mbala anahan. Lanja, uko, mez, tæ japay fok kærtek, aday a pækay ahay pæ daliyugo. Daliyugo ite a gæzla zek maakan, aday day kærtek a, a vak tæ dædazl su way aya tæke. Gujed ahay fok tæ vakak re.

⁸ Natiya, maslay a Mbærom mæ slala cew ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. Awan a inde mæduwen a kawa bæzlm winen apan i ban, ta lar anan à a'am inde tæzlev. A'am ata a gæzla zek maakan, aday day kærtek a tæra fok kawa mez. ⁹ Way sã a'am ahay fok, kærtek pæ maakan a næ kè mæcak, aday kwalalan ahay ðukwen, tæ næsek matanan re.

¹⁰ Natiya asa, maslay a Mbærom mæ slala maakan a ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. Mawuzlawazl a inde mæduwen a, a slahay à mburom wa. Winen apan i ban kawa miresl sã uko. A slahay cæna, a nes anan zliner ahay kærtek pæ maakan aday tæ kurok aya tæke. ¹¹ Tæ ngaman anã mawuzlawazl ata nã, Mæðuwek. A'am sã zliner ahay fok tæ gæzla maakan, aday Mæðuwek ata a tæra anan a'am sa day mæ slala maakan ata særekeke. Ðo ahay bayak a tæ mæcak anga sa sa a'am a særekeke ata awan.

¹² Maslay a Mbærom mæ slala fuðo ata a fa anan mæzlæzlilen anahan ite. A fa anan cæna, tæ ðacan anã way ahay fok à mburom. Pac a gæzla maakan, kiya matana awan, aday mawuzlawazl ahay kærtek pæ maakan fok kè mbacac à alay kærtek a wa mbætæk, ta dav sabay. Luvon tæ ipec a tæke a gæzla zek

maakan re. Day sê ipec kêrték a pê maakan, day sê luvon kêrték a pê maakan nâ, awan kê dâvak uda sabay.

¹³ Kagasl, nê canan anâ zlêba mêduwen a winen apan i fatay à mburom. Nê slêne winen apan i ja tê mēgalak awan, a wa: «Wawayah! Wawayah! Dêce pu dô sê daliyugo ahay! Anga maslay a Mbêrom ahay inde maakan ti fa mēzlēzlilen a tinen ahay mba. Ta sak a fa atan cœna, dêce ahay ti nay ahay bayak awan.»

9

Mēzlēzlilen ma fa mē slala dāra awan

¹ Cœna, maslay a Mbêrom mē slala dāra ata a fa anan mēzlēzlilen anahan. Nê canan anâ mawuzlawazl a inde mē slahay à mburom wa, à mēndak. Tê varan anan lakile sê tēba anan bēlêlen sê mēke sê mērdā ata awan. ² A tēba anan dō'a cœna, jinjek a zlêray wa dul dul kawa jinjek sê uko sa tak way. Jinjek ata a kêrtan pê idē anâ pac kustehhe, aday idē zenzen a ga takēdîmbom.

³ Jaray a zlêray à jinjek ata wa pê daliyugo fok. Mbêrom kê varak atan mēgala sa nda dô ahay kawa rēje. ⁴ Kê varak atan cêved sa gan awan anâ daslam ahay bay, tâ saa laman anâ gujed bay, aday kwa dēdom tēkedē tē laman bay re. Tâ nda nâ, dô ma ga vivay ana Mbêrom a pi jœr itēbay ataya awan. ⁵ Tê njadak cêved sa mac anan dô ataya bay re, œna ti ga dêce kiya dāra cœna coy. Dêce ata dükwen, a han kawa ahan sê rēje sa nda dô aday a gan atan ata awan. ⁶ A kiya dāra ata inde ite nâ, dô ahay ti gan may anâ amac, aday ti njad bay. Ti pēlay amac pi zek, œna cêved sa mac inde sabay.

⁷ Jaray ataya nâ, ta ga minje tē pœles sê vœram ahay. Jugo sê bahay ahay inde patan à nga inde, ma han aya nê tē gura. Nga a tinen aya dükwen kawa nga sê dô ahay. ⁸ Sibœk a tinen aya nê kawa sibœk sê uwar ahay, aday slan a tinen aya kutok nâ, kawa slan sê ziyel ahay ite. ⁹ Dêginêgine a tinen ahay ma bân aya kawa tē palalam sê rœslom. Bêrgaslay a tinen awan, a ndar nê kawa muta sê pœles ahay bayak a, tinen apan ti haw à man sê vœram ata awan. ¹⁰ Guter patan kawa ana rēje nduwrenren, aday ta nda dô nâ, tē winen a re. Sê varan atan mēgala sa gan way anâ dô ahay kiya dāra ata dükwen, guter ataya awan. ¹¹ Bahay a tinen a nâ, maslay a sa ba pê mēke sê mērdā ata awan. Tê ngaman ta 'am sê Yahuda ahay nâ, Abadon, aday ta 'am sê Gêrek ite, Apoliyon. Slēmay ataya a nan sa ja nâ: «Dô sê lize way.»

¹² Natiya, dêce mama'am a kê ndēvak. Êna dêce maza aya inde cew asa re.

Mēzlēzlilen ma fa mē slala mbêrka awan

¹³ Kutok, maslay a Mbêrom mē slala mbêrka ata a fa anan mēzlēzlilen anahan ite. Nê slêne 'am a ndêray ahay kwa à lēkam ahay fudô pê ruwec sê gura ata wa, winen pa 'am a Mbêrom ata awan. ¹⁴ 'Am a sê ndêray ahay ata a jan anâ maslay a Mbêrom a sa fa mēzlēzlilen a mē slala mbêrka ata, a wa: «Pêsak atan maslay a Mbêrom aya fudô, ma bân aya pa 'am zlinder sê ngaman Efêratis ata awan.»

¹⁵ Tê pœsak atan cœna, ta vadô dô ahay, kêrték pê maakan fok kê mœcak. Anga Mbêrom a lavay anan zek tē tinen sa ga mē su way ata à alay a anan, pê luvon a anan, pê kiya a anan, aday pê ava a anan re.

¹⁶ Cœna, nê canan anâ suje ma jân a pê pœles ataya, tinen bayak awan. Tu jo abaslay a tinen awan, tinen miliyon sêkat cew (200,000,000).

¹⁷ I cœn sê zûfay uno ata, nê canan nâ, natiya. Pœles ahay tu dô a ma jân aya apan, tinen tē zana sê vœram aya pi zek dēzdēz kawa slan sê uko, aday mbamburom kawa 'am sê dēlov ahay, aday kawa azay sa wan re. Nga sê

pales ataya kawa nga sã ziyel ahay. Jinjek a pi zek tã uko, tatã mätätok sã uko ta nay à 'am a tinen ahay wa. ¹⁸ Dãce a maakan a sã zlaray à 'am sã pãles ataya wa nã, ta vad' dõ kãrtek pã maakan fok. ¹⁹ Natiya awan, mægala ana pãles ataya sa gan way lelibay a anã dõ ahay, a nay nã, à 'am a tinen aya wa. Guter a tinen aya ðukwen ta gan way anã dõ ahay re, anga guter aya kawa ðadew ahay, nga ahay inde patan.

²⁰ Dõ aday tã mæcak anan tã ðãce ataya itãbay ata nã, ta ngam sã mbæsak sã hãran nga anã setene ahay bay, ta ngam sã mbæsak pãra a tinen a sã ndakay ataya bay re. Tã ndakay pãra a tinen aya nã, tã gura, tã dala, tã ndãfare, tu kon aday tã ðadom re. Way a mã ndakay ataya nã, tã canan ide bay, tã slãne slãmay bay, aday ta zla bay re. Əna a nan atan sã pãrahan azar sã hãran nga hwiya.

²¹ Dõ ataya nã, tã mbæsakak sa ga ines ahay bay, tinen apan ti vad' dõ hwiya, tinen apan ti ga madan a tinen ahay, tinen apan ti dah uho, tinen apan ti kãra way ahay hwiya re.

10

Maslay a Mbërom tã ðerewel cãdew awan, à alay inde

¹ Pã ðãbã anahan wa, nã canan anã maslay a Mbërom hinen mægala a re, winen apan i dazay ahay à mburom wa. Zana anahan pi zek nã, matapasl, aday winen mã tuwed' nga nã tã kulay. Ide anahan a dav kawa pac sã ipec. Saray anahan ahay ta ca kawa miresl sã uko. ² ðerewel cãdew a inde à alay anahan, mã tãbã awan. A ngazlay saray sã alay puway pa nga sã a'am, saray sã alay gula nã, pã yugo uho. ³ A zlah tã mægalak a kawa ziyel sa yam. Cãna, nã slãne Mbërom a dac tanday tanday saray cuwõe sã mbãdahan apan.

⁴ Adac a Mbërom a cuwõe ataya a ndav nã, abay u no sã vinde anan way a nen sã slãne ata awan, əna nã slãne dungo a ndaray ahay à mburom wa asa, u jo: «Kã vinde anan 'am ana Mbërom sa dac cuwõe ataya bay, anga aday ðowan à san 'am ataya bay.»

⁵ Maslay a Mbërom a mã ngazlay saray a kãrtek pa nga sã a'am, kãrtek pã yugo ata, a ka alay à mburom, ⁶ a mbãday ðãrzalah tã slãmay a Mbërom, a wa: «Mbërom winen inde tã sifa pa sã viyviya awan, winen dõ sã ndakay atã mburom tã daliyugo tã bõlay. A ndakay mburom tã awan anahan aya tãke, daliyugo ðukwen tã awan a anahan aya tãke, aday bõlay tã awan anahan aya tãke ite re. Way a saa tãra ata nã, winen apan i tãra hãna bãse kutok. ⁷ Azanan, maslay a Mbërom mã slala cuwõe ata kã fak anan mãzlãzlilen anahan nã, Mbërom i ndav anan wa way anahan mi ðer ata awan, kawa ananahan sa jan panan wa anã dõ maja'am anahan ahay kwakwa ata awan.»

⁸ Dungo ana ðowan nen sã slãne 'am anahan ata u jo ahay à mburom wa, a wa: «Zla, kã saa tãma anan ðerewel a mã tãbã ata à alay ana maslay a Mbërom a mã ngazlay saray a pa nga sã a'am aday pã yugo ata wa.»

⁹ Natiya na zla à man ana maslay a Mbërom ata awan, na jan: «Vuro anan ðerewel a cãdew a anan.»

U jo nã: «Tãma anan, rac anan. I gumak à 'am inde nã, kawa umam, əna ka sak a sãðak anan cãna, i gak sãrekeke.»

¹⁰ Nã tãma anan ðerewel ata à alay anahan wa, na rac anan. A 'am inde nã, u gom kawa umam acãkan wanahan. Nã sãðak anan gãdek cãna, u go sãrekeke.

¹¹ Asa tu jo nã: «Zla, kã sa ma anan 'am a Mbërom sa ja pã zahav ahay, pu kon ahay, pã slala sa 'am ahay, pã bahay su kon ataya asa.»

11

Do sã ðakay anan 'am a Mb̄rom ahay cew

¹ Natiya, tã vuro gusuko à alay inde kawa sukol sã lavay way. Tu jo nã: «Slabak, zla, kã saa lavay anan doh sã mazla6 a Mb̄rom, lavay anan man sã varan way anã Mb̄rom, baslay anan do ahay aday tinen apan ti hãran nga anã Mb̄rom ataya awan. ² Òna kã saa lavay anan gala sã uho ata itãbay, anga Mb̄rom a kã varak anan anan man ata anã do a azar aya mbala anahan ahay bay ataya awan. Do ataya ti i ngãrasl anan wulen su doh à kiya kwa kuro fudo nga anahan a cew inde, kawa sa ja nã, luvon mbulo tã sãkat cew tã kwa kuro mbarka (1 260). ³ A alay ata nã, ni i slanak ayak do sã ðakay anan 'am uno ahay cew. Ti man anan 'am uno anã do ahay à luvon a mbulo tã sãkat cew tã kwa kuro mbarka (1 260) ataya inde, ti pak pi zek ðukwen zana sa zla à mäsinde.»

⁴ Do ataya cew a nã, mã tavay aya pa 'am ana Mb̄rom, winen Bahay a pã daliyugo ata awan. Do ataya nã, tinen ðadazl si sé ahay cew sã ngaman *ulivet* ataya awan.* Aday tinen lalam ahay cew re. ⁵ Dowan kã pãlak sa gan atan awan a cãna, uko a nay ahay à 'am a tinen wa, a vad anan ðowan ata awan. Natiya, do sa gan may sa nan atan ide ahay, ti mac nã, matana awan. ⁶ A alay a tinen apan ti ma 'am a Mb̄rom ata nã, mægala a tinen inde sã gafan 'am anã iven, aday à ga bay. Mægala a tinen inde sã tãra anan a'am mez a re. Aday mægala a tinen inde sa pak mægara pu do sã daliyugo ahay cara cara, kawa sa zlan atan à nga ata awan.

⁷ Ta sak a ndav anan ama 'am a tinen ata nã, zizœk a inde, i nay ahay à mãke sã mërda wa re. Zizœk ata i vad zek tu do a cew ataya awan. I mbasay patan, i nja atan, ti mac. ⁸ Mäsinde a tinen aya ti njahay hwiya pã cãved sã wulen su doh a mãduwen ata awan. Tã ngaman à wulen su doh ata nã, Sodoma, kabay Misra, kawa sa ja bine maw nã, ta ga ines ataya kãrtæk awan. Tã daray anan bahay a tinen pã ðadom mã zlãngad a nã, à man ata re. ⁹ Do ahay ti nay sa ca pã mäsinde ataya nã, à wulen sã zahav ahay wa fok, à wulen sã slala ahay wa fok, à wulen sa 'am ahay wa fok, aday pu kon ahay wa fok re. Anga nan, tã varak anan cãved anã ðowan sa la atan bay luvon maakan tã njamde ahay apan kuro nga anahan cew. ¹⁰ Do sã daliyugo ahay fok ti taslay mivel anga amac su do a cew ataya awan. Ti ga azar uko sa vad do ataya awan, ti varan magwagway ì zek ahay, anga do a Mb̄rom ataya cew a nã, tã pøkak mægara pu do sã daliyugo ahay, à alay a tinen apan ti ma anan 'am ana Mb̄rom ata awan.

¹¹ Natiya awan, luvon a maakan ataya tã ler aya kuro nga anahan cew ataya a ndav cãna, Mb̄rom a vãzle patan apasay sã sifa anahan, tã slabak way a tinen, tinen tã sifa aya awan. Man su do a sa zlak ayak sa cay ahay patan ataya, ta ma nga pã ajãjar anga zlawan. ¹² Do a cew ataya tã slãne dungo a jan atan ahay 'am tã mægalak a kwa à mburom wa, a wa: «jãnen ahay à man a anan!» Ta jãn way a tinen dece6 à mburom à matapasl inde pã ide su do a sa nan atan ide ataya fok. ¹³ A alay ata cãna, daliyugo a 6al kãzlek kãzlek. A wulen su doh ata fok, pu doh ahay kuro nã, kãrtæk a kã mbãzlak. Anga nan re, do ahay mbulo cuw6e (7,000) fok tã mækak. Do a mã mbãsak a tã mækak itãbay ataya ðukwen, tã jëjarak bayak awan. Aday tã hãran nga anã Mb̄rom sã bagãbaga mburom.

¹⁴ Natiya kutok, ðãce mã slala cew ata kã ndãvak coy, hinen mã slala maakan a, winen apan i nay bãse coy re.

* 11:4 Ca pã deftere Jekariya 4.1-14.

Maslay a Mbərom a fa anan məzləzlilen mə slala cuwbe awan

¹⁵ Pə dəba anahan a wa cəna, maslay a Mbərom mə slala cuwbe awan, a fa anan məzləzlilen anahan ite. Nə sləne dungo ahay məduwen aya tə gungwal à mburom, aday ta wa:

«Həna Bahay a mənuko Mbərom tə Almasihu anahan,
ti ga bahay pə daliyugo kutok.

Mbərom i ga bahay kətanən hwiya pa sə viyviya awan.»

¹⁶ 'Am ataya ta ndav cəna, məced' ahay kwa kuro cew nga anahan a fudo, mə njahay aya pa 'am ana Mbərom ataya, tə dukwen gərmec ù vo, tə hərən nga. ¹⁷ Ta wa:

«Bahay a manay Mbərom, Ba Məgala,

iken inde nə kwakwa,

həna dukwen iken a re.

Mə ngərak, anga iken apan ki ga bahay pə daliyugo

aday ki lavan nga tə məgala anak awan.

¹⁸ Ba do su kon ahay ta gak mivəl,

əna alay a ma var a həna, iken ki ga patan mivəl ite,

ki gan sariya anə do ma mac aya fok.

Alay a ki varan magwagway anə do maja'am anak ahay, anga tinen bīle anak ahay ata nə, kə dəzlek.

Ki varan magwagway anə do anak ahay,

anə do sə dəfak apan ataya fok,

kwa gwaslay ahay,

kwa do məced' aya awan.

Əna do sa nes anan daliyugo ahay ite nə,

ki lize atan wa kutok.»

¹⁹ Pə dəba sa 'am a tinen ata wa cəna, məsudoh su doh sə mazləb a Mbərom à mburom ata a təba pangaya. Zəndok sə əban 'am a Mbərom ata uda a cay ike. Cərcəf, Mbərom a wuted', tanday a dac apan hohum hohum, daliyugo a bal, aday lanja a pəkay ahay səngef bayak awan.

12*Atə uwar tə zizək a inde*

¹ Cəna, nə canan anə awan a à mburom, a ga masuwayan. Nə canan anə do uwar awan, zana anahan pi zek nə, pac. A dəf saray anahan ite nə, pə kiya. Mazangalan anahan dukwen, sə mawuzlawazl ahay kuro nga anahan a cew, winen kawa jugo sə bahay. ² Uwar ata nə, wan à kutov. Winen apan i wahay bəse coy, kə dəlak anan tə mindel, a han apan. Anga nan, a zlah pi zek tə məgalak awan.

³ Nə canan anə awan a inde à mburom asa. Zizək a inde, winen kawa gədam məduwen awan, a ca dəzdaz. Nga ahay inde apan nə cuwbe, aday jugo sə bahay ahay pa nga cuwbe ataya re, ləkam ahay kuro inde anan pa nga.

⁴ A mənə anan mawuzlawazl ahay à mburom wa à məndak tə guter anahan. Kərtək pə maakan fok kə gucek ahay à mburom wa. Winen a aday nə, a tavay pa 'am ana uwar a winen apan i wahay ata, aday kə sak a wahay a cəna, i gəba anan wan a mə wahay ata awan, aday i rac anan.

⁵ Natiya, uwar ata a wahay anan wan anahan a nə, mungol awan, aday i i təra bahay tə məgala awan pa nga su kon ahay fok. A wahay anan cəna, tə gəba anan, ta haw anan pa 'am ana Mbərom winen mə njahay a pa man sə njahay sə bahay anahan ata awan. ⁶ Zek ana uwar a kutok nə, a haw, a man à nga à man sa saf inde, à man ana Mbərom a sə lavan anan zek aday tã gan

uda nga ata awan. I i njahay à man ata nà, luvon mbulo tə səkat cew tə kwa kuro mbərka (1 260).

⁷ Kagasl, vərām a slabak à mburom. Maslay a Mbərom inde tə ngaman Mikayel, a ra maslay anahan ahay fok, ta vad zek tə zizœk ata aday tə maslay anahan ahay cite re. ⁸ Əna Mikayel tu dō anahan ahay tə mbasay patan, tə rəzlak atan. Anga nan, man sə njahay a zizœk ata tə maslay anahan ahay nə inde à mburom sabay. ⁹ Natiya, ta lar anan zizœk a məduwen ata uho. Zizœk ata nà, winen nə, dədew kwakwa awan sa taa njəkan uda anà dō ahay kwakwa pə daliyugo fok ata awan. Tə ngaman bahay sə apasay lelibay aya awan. Sləmay anahan dukwen Fakalaw. Tə larak anan à məndak, winen tə maslay anahan ahay fok.

¹⁰ Cəna, nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa:

«Həna nà, Mbərom kə təmak nuko kutok.

Kà kak anan məgala anahan.

Winen bahay awan.

Həna dukwen, Almasihu anahan kà kak anan mazlaḅ anahan.

Anga həna,

dowan a sa taa ra 'am pə mərak a mənuko ahay

pə cakay ana Mbərom luvon tə ipec ata nà,

tə larak anan ayak à məndak.

¹¹ Əna mərak a mənuko ahay tə mbasay apan nə,

anga mez ana wan sə təman.

Tə mbasay apan dukwen,

anga 'am a tinen sə dəkay anan dīdek ata awan.

Tə təmahak sa mac,

ta mak anan wa bay.

¹² Kwanay a həna à mburom ata awan,

tislen mivél kutok.

Atə dədala tə a'am kəma,

dəce anga kwanay kutok wuna!

Anga Fakalaw kə dazak ayak əga kwanay,

aday dukwen winen tə mivél awan,

anga a san zle, a mbəsakan alay a bayak a sabay.»

¹³ Zizœk ata a ca apan tə larak anan pə daliyugo kəma, a ma nga sə kukwaran azar anà uwar a sə wahay wan mungol ata awan. ¹⁴ Əna, uwar

ata nà, tə varan bərgaslay sə zləba məduwen awan, aday à fatay way anahan à man sa saf à man a Mbərom sə lavan anan zek aday tã gan uda nga ata awan. I i njahay à man ata nà, ava maakan tə rita.* Zizœk a kawa dədew ata i mba apan sə dəzle apan alay à man ata sabay.

¹⁵ Anga nan, dədew ata a vənihey a'am à 'am wa kawa zəlaka, aday a'am à hawan azar anà uwar ata, à ra anan. ¹⁶ Aka aday maw? Dədala kə mak anan zek anà uwar ata awan. Dədala a ta cədak, a sa anan a'am a sa nay ahay à 'am anà zizœk wa ata fok.

¹⁷ Zizœk ata a canan à dədala sa san anan a'am ata nà, a zəga anan mivél anahan sa ga pə uwar ata asa. Anga nan, a ma pə dəḅa saa ga vərām tə gwaslay sə slala anahan a mə mbəsak ataya awan. Tinen kəma, dō sə dəfan apan anà 'am a Mbərom ahay, aday sə təma sə dəkay anan ləbara sa 'am a Yesu ataya awan.

¹⁸ Natiya, zizœk ata a zla way anahan saa tavay pa 'am məgugəgəje sə bəlay.

* **12:14** Ava maakan tə rita: kawa sa ja nə luvon 1 260 ata re.

13

Zizœk a inde a zlr̄ay ahay à b̄alay wa

¹ Cœna, nœ canan anã zizœk a inde, a zlr̄ay ahay à b̄alay wa ladãda. Nga ahay inde apan nœ cuwœe, aday lœkam ahay kuro. Jugo sã bahay ðukwen pœ lœkam pœ lœkam. Slœmay lelibay a inde mœ vinde pa nga pa nga, sã gœnahan anã Mbœrom. ² Zizœk ata nã, kawa lungo. Saray anahan aya ðukwen kawa saray sã ðœrlinge. 'Am a ðukwen kawa 'am sã ziyel. Zizœk a kawa gœdam ata a mbœsakan anan nœ gœdan anahan, bahay anahan awan, aday mœgala anahan mœduwen awan.

³ Nga anahan a kœrtek a nã, a ga nœ kawa vivay sœ mbœlak mœduwen a inde apan, abay i mac anan, œna mbœlak ata kœ pasak. Anga nan, vivay anahan ata a gan masuwayan anã ðo sœ daliyugo ahay, tœ dazlan sœ pœrahan azar. ⁴ Fok a tinen aya tœ hœran nga anã zizœk a kawa gœdam ata awan, anga kœ varak anan mœgala anahan anã zizœk sa nay à b̄alay wa ata awan. Tinen apan ti hœran nga anã zizœk ata kurkœwer re, ta wa: «Wayã mœduwen a kawa zizœk a anan anaw? Wayã saa mba apan sa ga vœram tœ winen anaw?»

⁵ Zizœk ata kœ njadãk cœved mœnjœk sœ hœran nga anã zek, aday sœ gœnahan anã Mbœrom. Kœ njadãk cœved sa ga bahay kiya kwa kuro fudœ nga anahan a cew (42) re.* ⁶ A dazlan sœ gœnahan anã Mbœrom: a gœnahan anã slœmay anahan, anã man sœ njahay anahan a re, aday anã ðo mœ njahay aya à mburom ata fok. ⁷ Kœ njadãk cœved sa ga vœram tu ðo a Yesu ahay, aday à mbasay patan. Matanan, kœ njadãk mœgala sœ lavan nga anã slala ahay fok, anã zahav ahay fok, anã 'am ahay fok, aday anã kon ahay fok re. ⁸ Ðo sœ daliyugo ahay fok ti ðukwen gœrmec ù vo. œna ðo aday slœmay anahan inde mœ vinde à ðerewel su ðo tœ sifa aya inde nã, i ðukwen gœrmec ù vo itabay. Mbœrom a vinde ðerewel ata nã, a ban pœ ananahan sœ ndakay daliyugo wã, aday a varan anan à alay inde anã wan sœ tœman a ma vad ata awan.

⁹ Natiya, ðo aday slœmay inde apan cœna, à slœne 'am a anan: ¹⁰ Dowan a nã, Mbœrom a ja nã, sa ban anan, ti ban anan. Dowan a nã, Mbœrom a ja nã, sœ wacay anan tœ maslalam ðukwen, ti wacay anan tœ maslalam acakan. Anga nan kutok, lele nœ ðo a Yesu ahay tœ zœga anan sa ðaf nga pœ Mbœrom, aday tœ sœmen anã way ahay.

Zizœk a inde, a zlr̄ay ahay à yugo wa

¹¹ Pœ ðœba wa, nœ canan anã zizœk a inde maza asa, winen apan i zlr̄ay ahay à yugo wa. Lœkam ahay inde anan pa nga cew, kawa lœkam sa wan sœ tœman, aday a ja 'am kawa ana gœdam re. ¹² A ga bahay anahan a ðukwen tœ mœgala ana zizœk a sa nay à b̄alay wa ata awan, a ga nœ pa 'am anahan awan. A ðaf bœlaray pu ðo sœ daliyugo ahay fok sœ hœran nga anã zizœk ata awan, winen tœ vivay sœ mbœlak mœduwen a aday mœ pasay a coy ata awan. ¹³ Kœ gak way ahay bayak a, ma ga masuwayan aya awan: a dazay anan ahay uko à mburom wa pœ idœ sœ ðo ahay fok à mœndak. ¹⁴ Kœ njadãk cœved sa ga masuwayan ahay bayak a pa 'am ana zizœk a sœ zlr̄ay à b̄alay wa ata awan. Natiya, masuwayan ataya ðukwen tœ njœkak anan ðo ahay bayak a re. Zizœk sœ zlr̄ay à yugo wa ata a jan atan nã: «Ndiken pœra sa ga minje tœ zizœk a mœ wacay a tœ maslalam, aday kœ mœcak anan tœ mbœlak anahan a bay ata awan.» ¹⁵ Zizœk a sa ja 'am ata nã, kœ njadãk cœved sœ vœzle apasay à pœra ata inde, aday à ja 'am, à mba apan sa var cœved sa vad anan ðo sœ hœran nga bay ataya awan. ¹⁶ Zizœk ata a gan bœlaray anã ðo ahay fok, gwaslay ahay tœ mœced sœ ðo ahay, ðo sœ zlile aya pi zek tu ðo mœtawak aya awan, bile ahay pi

* 13:5 Kiya kwa kuro fudœ nga anahan a cew: kawa luvon 1 260 re.

zek tu dõ azar aya awan, tã tãma vivay pã alay puway a tinen ahay, kabay pi jœr a tinen ahay re. ¹⁷ Dõwan a aday vivay anahan inde apan ibay nã, i njad sã sukõm way à lumõ wa bay, i njad sã sukõm anan way tã way anahan ahay itãbay re. Vivay ata ðukwen nã, slãmay ana zizœk ata awan, kawa sa ja nã, lamba sã slãmay anahan.

¹⁸ Natiya, lele nã, dõ sã kãlire ahay tã san way. Dõ sã kãlire ahay tã san nã, lamba ata a ðakay anan nã maw re. Anga lamba ata nã, lamba sã slãmay su dõ zãzen awan. Lamba anahan nã, sãkat mbãrka tã kwa kuro mbãrka nga anahan a mbãrka (666).

14

Do ana Yesu ahay tinen apan ti ga ara wiya awan

¹ Na ca idẽ asa cœna, nã canan anã wan sã tãman mã tavay a à ðãzlom sã ngaman Siyona ata awan, tinen tu dõ a aday slãmay a wan sã tãman tã slãmay ana Bãbay anahan mã vinde aya pi jœr a tinen ataya awan. Tinen a fok nã, tinen mbulo sãkat tã kwa kuro fudõ nga fudõ (144,000). ² Nã slãne asa bine maw nã, agungol inde a ndãray à mburom wa kawa zãlaka sã dazay pã pãkãrad à zlinder ata awan, a ndar kawa adac a Mbãrom, aday a ndar kawa dõ ahay tinen apan ti fa gãnjaval re. ³ Man su dõ ataya ðukwen tinen mã tavay a pa 'am sa man sã njahay sã bahay, aday pa 'am ana awan a fudõ ataya awan, aday pa 'am ana mãced ahay re. Tinen apan ti ga ara wiya awan. Dõwan a mba apan sã tãtak ara a tinen ata bay, si kak dõ a mbulo sãkat tã kwa kuro fudõ nga fudõ (144,000) a mã bãmbadãy aya pã daliyugo wa ataya aday. ⁴ Dõ a anaya nã, ta gak anan nga i zek lele. Tã dabolok zek tã uwar ahay itãbay. Tã pãrahan azar anã wan sã tãman nã kwa aha. Mbãrom a tãmay atan ahay à wulen su dõ sã daliyugo ahay wa anga winen, aday anga wan sã tãman re. ⁵ Mungwalay inde à 'am a tinen itãbay, ines a tinen ðukwen ibay.

Maslay a Mbãrom ahay maakan

⁶ Natiya awan asa, nã canan anã maslay a Mbãrom maza awan, winen apan i fatay pa nga mburom. A ðakay anan lãbara mugom a a mbãda itãbay pa sã viyviya ata awan. I ðakan anan anã dõ sã daliyugo ahay fok, anã dõ sã zahav ahay a fok, anã dõ sa ja 'am wura wura fok, aday pã slala pã slala, pu kon pu kon re.

⁷ Maslay ata a ja 'am tã mãgalak awan, a wa: «Jõjiren anan anã Mbãrom, hãren anan nga, anga alay a kã slak hãna i gan sariya anã dõ ahay. Hãren anan nga. Sã ndakay bagãbaga mburom, tã daliyugo, tã bõlay, tã kurok ahay nã, winen a re.»

⁸ Maslay a Mbãrom hinen a slãray ahay asa, a wa: «Coy! Babila, wulen su doh a mãduwen ata kã slahak. Babila kã slahak dezdezez! Winen a aday nã, kã hak anan mahay sã atahasl anahan anã dõ ahay. Atahasl anahan ata nã, kã wadadãk anan pã dõ sã daliyugo ahay fok, aday tã ga kawa winen awan.»

⁹ Maslay a Mbãrom mã slala maakan awan, a slãray ahay asa. Winen ite a ja tã mãgalak awan, a wa: «Kuwaya, dõwan a kã ðukwek anan gãrmec ù vo anã zizœk ata awan, kabay anã pãra sa ga minje tã winen ata awan, aday kã tãmahak vivay anahan pi jœr kabay pã alay re ata kãma, ¹⁰ i ga ðãce. I gurac mahay à gãvet sa ga mivel a Mbãrom wa, aday mahay ata nã, mã japay a tã a'am itãbay. Natiya dõwan ata i sa ðãce ù uko à ðãlov sã uko inde mã japay a pi zek tã mätãtok sã uko ata awan. Dãce ata i tãra ðukwen nã, pa 'am ana maslay a Mbãrom cãncan aya awan, aday pa 'am ana wan sã tãman re. ¹¹ Jinjek sã uko sa man sã ðãce a tinen ata i slabak pa nga mburom nã dãdekwdukwe pa sã viyviya awan. Kuwaya dõwan a kã ðukwek anan gãrmec ù vo anã zizœk aday

anã pãra sa ga minje tã winen ata cœna, kã tãmahak vivay sã slẽmay anahan, i man uda kula itãbay, luvon tã ipec fok.»

¹² Anga nan kutok, kwanay dõ ana Yesu ahay, dõ sã dãfan apan anã 'am a Mbãrom ahay, dõ sa dãf nga pã Yesu ahay, tiven nã lele.

¹³ Asa, nã slãne dungo a jay ahay 'am kwa ahay à mburom wa, a wa: «Vinde! I ban pã hãna anan wa nã, Mbãrom i dãf alay sã bahay anahan pu dõ sa mac aday, winen apan i ga mer su way anahan hwiya ata awan.»

Apasay Cãncan a a mbãda apan, a wa: «Matanan acãkan. Ti man uda tã ataslay mivel awan, anga Mbãrom a san pi mer su way a tinen ma ga lele ataya zle.»

Sariya a dazlan

¹⁴ Na ca ide asa, nã canan anã matapasl kwedekkwedek awan. Awan a inde mã njahay a apan, a ga minje tã wan su dõ. Jugo sã bahay inde à nga anahan, ma han a tã gura. Winen ti dem ma pa a hepepe à alay inde.

¹⁵ Maslay a Mbãrom maza awan, a nay ahay ù doh sã mazlaõ a Mbãrom wa, a jan anã dõwan mã njahay a à matapasl inde ata tã mãgalak awan, a wa: «Gãba dem anak, car, anga alay sã halan nga anã way ahay kã slak. Daliyugo fok ma nah a tãde sa car.»

¹⁶ Natiya, dõwan a mã njahay a à matapasl inde ata a gãba dem anahan, a car anan way sã daliyugo ahay fok kãrap.

¹⁷ Nã canan anã maslay a Mbãrom hinen a nay ahay ù doh sã mazlaõ a Mbãrom à bagãbaga mburom wa, winen ðukwen ti dem anahan a ma pa a à alay inde re.

¹⁸ Maslay a Mbãrom hinen inde maza awan, a nay ahay à man sã varan way a Mbãrom ata wa. Winen nã, maslay a Mbãrom sã lavan nga anã uko ata awan. A tãba 'am, a jan ahay anã maslay a Mbãrom a ti dem a ma pa a à alay inde ata, a wa: «Gãba dem anak, aday zlav anan cune mã wahay aya pã daliyugo ata fok. Anga wan si sé ataya tã nahak coy.»

¹⁹ Maslay a Mbãrom ti dem a à alay inde ata, a zlav anan cune mã wahay aya pã daliyugo wa, a pak anan à kudõm sã caslay anan wan sã cune ahay. Kudõm ata ðukwen, man sa ga mivel a Mbãrom. ²⁰ Wan sã cune ahay fok, mã caslay aya à kudõm inde uho, à wulen su doh wa zad. Zãlaka sã mez a pãkay ahay à kudõm ata wa, a haw. Zãbor sã zlinger sã mez ata i ga kilomiter sãkat maakan (300). Sãdek anahan a ðukwen i ga miter cew, pãles á tavay uda nã, saa cay ahay wa nã nga ðãkðek.

15

Maslay a Mbãrom ahay tã pãkay ahay mãgara ahay cuwõe

¹ Pã dãba anahan a wa nã, nã canan anã awan a inde mãduwen awan, aday ma ga masuwayan aya à mburom asa. Maslay a Mbãrom ahay inde cuwõe, tã mãgara aya à alay inde cuwõe ite re. Awan ataya ðukwen, mãgara mãdakwidok aya awan, anga tã mãgara ana Mbãrom ata ðukwen, mivel anahan i ndav sã coy.

² Aday nã canan anã awan a inde kawa dãlov sã malam mã japay a tã uko awan. Asa, nã canan anã dõ sã mbasay pã zizœk tã pãra anahan ataya awan, aday tã lamba sã slẽmay anahan. Tinen nã, Mbãrom kã varak atan gãnjava! ahay à alay inde, aday tinen mã tavay aya pa 'am sã dãlov sã malam ata awan.

³ Tinen apan ti ga ara ana Musa, dõ si mer su way ana Mbãrom, tã ara ana wan sã tãman. Ara ata nã, natiya:

«Mbãrom Ba Mãgala,

mer su way anak ahay fok nã mãduwen aya awan,

ta ga masuwayan.

Bahay su kon ahay fok nà, iken awan.

Way anak ahay sa ga dukwen,
lele aday dídek aya re.

⁴ Bahay a manay,

dowan a saa jəjarak bay nà, wayaw?

Dowan a saa ngam sɛ hərək nga bay nà, winen wayaw?

Anga iken a kərtek cəncan awan.

Do su kon ahay fok ti nay adəka nɛ sɛ hərək nga,

anga do ahay fok tɛ canak anan anà mer su way anak ahay fok nɛ lele.»

⁵ Pɛ dɛba anahan a wa asa, nɛ canan anà doh sɛ mazlaɓ a Mbərom à bagəbaga mburom inde, kawa sa ja nà, jawjawa cəncan awan, winen mə tɛba awan. ⁶ Maslay a Mbərom cuwɛ ataya tɛ mɛgara aya cuwɛ à alay inde, tɛ zlaray à man a cəncan ata wa. Tinen ma pak zana kwedekkwedek aya pi zek re, aday tinen ma ɓan mbac aya tɛ maslɛrapa sɛ gura. ⁷ Kərtek à wulen sɛ awan aya fudɔ tɛ sifa ataya inde, a varan tasa sɛ gura ahay cuwɛ anà maslay a Mbərom a cuwɛ ataya cite. Tasa ataya ma rah aya tɛ mivɛl a Mbərom sa ga pɛ do ahay, aday Mbərom nɛ inde tɛ sifa pa sɛ viyviya awan.

⁸ Natiya, doh sɛ mazlaɓ a Mbərom a rah tɛ jinjek sɛ mazlaɓ a anahan tɛ gədan anahan a tɛke dadekwdukwe. Dowan sa mba apan sa zla ù doh ata ibay, hus azanan maslay a Mbərom a cuwɛ ataya tɛ ndəvak anan mɛgara a tinen a cuwɛ ataya aday.

16

Tasa sɛ mɛgara ahay cuwɛ

¹ Nɛ slɛne dungo a mɛduwen a a ndɛray ahay kwa ù doh sɛ mazlaɓ a Mbərom wa. Winen apan i jan anà maslay a Mbərom a cuwɛ ataya, a wa: «Zlen, kà sa pɛken anan way sɛ tasa sɛ mivɛl a Mbərom a cuwɛ ataya pɛ daliyugo kutok.»

² Natiya maslay a Mbərom a mama'am awan, a zla, a pak anan way sɛ tasa anahan pɛ daliyugo. Mbəlak lelibay aya aday ma han aya a gan anà do ahay. Sa njad mbəlak ata nà, do sa njad vivay ana zizɔk ataya awan, aday ta taa dukwen gərmec ù vo anà pɛra ana zizɔk ata re.

³ Asa maslay a Mbərom mə slala cew awan, a pak anan way sɛ tasa anahan pa nga sɛ bəlay. A'am sɛ bəlay ata a tɛra kawà mɛngədazay su do ma mac awan, aday way sɛ a'am ahay fok tɛ mɛcak.

⁴ Maslay a Mbərom mə slala maakan awan, a pak anan way sɛ tasa anahan pa nga sɛ a'am sɛ dɛlov ahay aday pa nga sɛ a'am sɛ kurok ahay fok. Natiya kutok a'am ahay fok tɛ tɛra mez asa re. ⁵ Aday nɛ slɛne maslay a Mbərom a, sa gan nga anà a'am ata a hɛran nga anà Mbərom, a wa: «Iken nà, do cəncan awan. Iken inde nà, kwa hɛna kabay, hɛna dukwen iken a re. Ka gak anan sariya anà do ahay hɛna tɛ cəved awan. ⁶ Do anaya tɛ vɛdak anan do anak ahay, aday tɛ vɛdak anan do maja'am anak ahay re. Anga nan, ka han atan mez, tɛ njadak magwayway pɛ lelibay a tinen kutok.»

⁷ Cɛna nɛ slɛne dungo a ndɛray ahay à man sɛ varan way anà Mbərom ata wa. A wa: «Ayaw, Bahay Mbərom, Ba Mɛgala, ka ga sariya anak nɛ tɛ cəved awan, tɛ dídek a re.»

⁸ Natiya kutok, maslay a Mbərom mə slala fudɔ awan, a pak anan way sɛ tasa anahan pɛ ide sa pac. Cɛna pac a njad cəved sa dav ndayaya aday sa han sɛ zalay sɛ kukwa ata awan, a vak anan do ahay tɛ uko anahan awan. ⁹ Anga pac a sa vak atan ata awan, do ahay ta ma nga adəka nɛ sɛ gənhahan anà slɛmay

a Mbərom, winen dɔ sə lavan nga anà məgara ataya awan. Bina, tə ngəmak sə mbəsak anan cəved a tinen a lelibay ataya bay, aday tə ngəmak sə həran nga anà Mbərom anga mazlaɓ anahan bay re.

¹⁰ Maslay a Mbərom mə slala dāra awan, a pak anan way sə tasa anahan pa man sə njahay ana zizək ata awan, aday luvon a ga takəɗimbom pə bahay anahan ata fok. Dɔ ahay ta ma nga sa rac slan, anga dəcə inde ndəlekeke bayak awan. ¹¹ Tə gənanan anà Mbərom sə bagəbaga mburom, anga dəcə tə mbəlak a tinen ataya awan. Aya əna, tə mbəsakak sa ga huwan bay hwiya.

¹² Natiya asa re, maslay a Mbərom mə slala mbərka awan, a pak anan way sə tasa anahan ite. Winen nà, a pak anan mbala anahan nə à zlinder a inde məduwen a tə ngaman Efaratis. Coy a'am a sa wa, aday bahay sə dəlɔn ahay ta njad cəved sə takas anan zylinder ata awan. ¹³ Cəna nə canan anà apasay lelibay aya maakan. Tinen kawa njəladaw ahay, tə zləray à 'am ana zizək a kawa gədam ata wa, à 'am ana zizək a sa nay à bəlay wa ata wa, aday à 'am ana dɔ maja'am a Fakalaw ata wa re. ¹⁴ Tinen nà, apasay sə setene ahay sa ga masuwayan ahay cara cara. Apasay ataya ti halan nga anà bahay sə daliyugo ahay fok, anga aday ti ga vərəm pə luvon a məduwen a ana Mbərom Ba Məgala ata awan.

¹⁵ Bahay a wa: «iɦe, nen apan ni zlak ayak nə kawa dɔ sə akar, dɔwan i san apan bay. Ni daf alay sə mazlaɓ uno pə dɔ sə dəfan ide anà luvon ata mənɟəna sə njak ahan ata awan, aday dukwen zana anahan inde mə lavay zek a lele, anga aday na sak a zlak ayak cəna, waray i gan sa bar pa 'am sə dɔ ahay bay, bina zana i ga inde pi zek.»

¹⁶ Natiya kutok, apasay a lelibay ataya, tə halan nga anà bahay ahay fok à man kərtek awan. Tə ngaman anà man ata ta 'am sə Yahudə ahay nà, Harmagedon.

¹⁷ Kagasl, maslay a Mbərom a mə slala cuwɓe a kutok, a ndav anan sa pak way sə tasa anahan pa nga mburom. Dungo a ndəray tə məgalak a kwa ahay pa man sə njahay ana Mbərom a wa, ʉ doh sə mazlaɓ anahan a wa, a wa: «Həna nà, kə ndəvak coy kutok!»

¹⁸ Cəna, cərɔɗ, Mbərom a wuted, tanday a dac apan hohum hohum, aday daliyugo a ɓal tə məgalak awan. Kwa pə ana Mbərom sə ndakay dɔ ahay pə daliyugo nà, hus ahay həna, kula daliyugo kə ɓəlak matanan bay. ¹⁹ Cəɗak, daliyugo a ta i zek wa. Wulen su doh a məduwen ata a gəzla i zek wa maakan re. Wulen su doh sə daliyugo ahay fok tə mbəzlak, tə nasek. Natiya kutok, Mbərom a may anan ahay à nga inde ləbara ana Babila, wulen su doh a məduwen ata awan, a varan tasa sa ga apan mivɛl anahan ata ma rah a ledled tə mahay awan, aday à sa anan wa nə fok. ²⁰ Kon aya aday a'am sə bəlay a van atan nga ataya fok, tə ndəmadak à a'am inde. Bəzlom ahay dukwen tə dafasak fok cite re. ²¹ Lanja dugulom aya kawa məndaɓ a pəkay ahay mbortoto bayak a pə dɔ ahay. Anga nan, dɔ ahay tə gənanan anà Mbərom, anga iven sə lanja ata kə gəɓak dəcə nə ndəlekeke bayak awan.

17

Atə uwar tə zizək

¹ Pə dəɓa anahan a wa nà, dɔ kərtek à wulen sə maslay a Mbərom a cuwɓe sa ban tasa ahay cuwɓe à alay inde ataya, a nay, u ʝo: «Hayak, ni dəkak anan sariya ana Mbərom sa gan anà uwar a sa jan uho tə dɔ ahay so ata awan. Winen nà, wulen su doh a ma han a pə cakay sə zlinder ahay ata awan. ² Bahay sə daliyugo ahay ta gak mədigwed tə winen, aday dɔ sə daliyugo ahay bayan a tə vawak nga ta sə nahay tə winen a re.»

³ Apasay Cœncan awan, a nay ahay upo, a ban nen, aday maslay a Mbœrom ata a zla nen à saf inde. A man ata awan, nã canan anã uwar a inde, winen ma jãn a pã zizœk a inde, a ca dãzdaz. Nga anahan ahay cuwœe, aday lœkam ahay apan kuro re. Zek anahan a fok ðukwen mœ vinde apan nã, slœmay lelibay aya dœkdek, sã gœnahan anan anã Mbœrom. ⁴ Uwar ata ite nã, zana anahan pi zek dãzdaz kawa zana vavize awan, way sã slœmay anahan inde sã gura, aday kon lele aya pi zek tã mœdine ahay inde apan re. Tasa sã gura ðukwen inde à alay anahan, aday way lelibay aya uda teppe, mœ rœbas aya vœrekeke, kawa sa ja nã, mer su way anahan sa ga lelibay ataya awan. ⁵ Slœmay inde mœ vinde pi jœr anahan, aday slœmay ata nã, a dœkay a way mi ðer a inde hœna: «Nen Babila, wulen su doh mœduwen awan. Nen may sã uwar sã nahay tã ðo ahay so ataya fok, aday nen may su ðo huwan aya fok re.»

⁶ Aday nã canan bine siwaw nã, uwar ata kã sak mez su ðo a Yesu ahay ma vad aya anga tã dœkay anan slœmay a Yesu cœrkœke ataya awan. Aday uwar ata kã vawak nga tã mez a tinen ataya awan.

Nœ canan matanan cœna, u go masuwayan. ⁷ Maslay a Mbœrom ata u jo, a wa: «Sa gak masuwayan nœ maw? Ni dœkak anan way a mi ðer a pã uwar ata tã zizœk a sã gœba anan, winen tã lœkam aya kuro pa nga ahay cuwœe ata awan. ⁸ Zizœk a iken sã canan ata nã, abay winen tã sifa awan, œna hœna nã, kã mœcak. Azanan nœ i jœnay ahay à mœke sã mœrda wa. Kã sak a jœnay ahay wa cœna, Mbœrom i lize wa sœ coy a kutok. Do aday slœmay a tinen inde mœ vinde à ðerewel su ðo tã sifa aya inde itœbay, kwa sã ndakay anan daliyugo ata fok, ti canan anã zizœk ata nã, i gan atan masuwayan. Anga abay winen tã sifa awan, aday hœna winen ma mac awan, aday pa 'am mœnjœk ðukwen i i may ahay tã sifa asa re.»

⁹ U jo asa, a wa: «Lele nã, ðo ahay tã njad kœlire sa san way a anan. Nga ataya cuwœe nã, ta ga minje tã bœzlmœ ana uwar ata sã njahay apan ataya awan. Aday ðukwen, a ga minje tã bahay ahay cuwœe re. ¹⁰ A wulen sã bahay ataya ðukwen, ðara aya nã, tã mœcak coy. Bahay mœ slala mbœrka nœ winen inde hœna bahay awan. œna bahay mœ slala cuwœe a ite nã, alay a anahan kã slak fan bay. Alay anahan a à sla ðukwen, i njahay bayak a bay. ¹¹ Zizœk ata ite nã, abay winen tã sifa awan, aday hœna winen tã sifa sabay asa, ata winen a ðukwen bahay a mœ slala jœmaakan awan. Bahay ata ðukwen tinen pœ kœrtek a tã bahay a cuwœe ataya awan. Kã sak a slœray ahay asa nã, Mbœrom i lize wa sã coy a kutok.

¹² «Lœkam a kuro iken sã canan ataya nã, ta ga minje tã bahay ahay kuro ti nay ahay mba, bina ta gak bahay fan bay. Ti i njad cœved sa ga bahay a mba, aday ti ga bahay a nœ jiya tatœ zizœk ata awan, œna ti njahay bayan a bay. ¹³ Bahay ataya kuro ðukwen, tinen kœrtek a i mer su way a tinen inde. Aday ti varan mœgala a tinen tã mazlaœ a tinen anã zizœk ata aday à ga anan bahay anahan. ¹⁴ Ti ga vœram tã wan sã tœman, aday wan sã tœman ata i mbasay patan, anga winen Bahay sã zalay bahay ahay fok. I mbasay patan, winen tu ðo anahan a mœ ngamay ataya awan. A walay atan, aday ti pœrahan azar tã mivel kœrtek awan.»

¹⁵ Maslay a Mbœrom ata u jo asa, a wa: «Uwar a sa jãn uho tã ðo ahay so ata nã, winen mœ njahay a pã cakay sã zlinder aya iken sã canan ataya awan. Zlinder ataya nã, ta ga minje tu ðo sã zaav ahay fok, ta 'am ahay fok, tã slala ahay fok, aday tu kon ahay fok re. ¹⁶ Lœkam a kuro iken sã canan ataya, aday tã zizœk a iken sã canan ata nã, ti ma nga sa nan ide anã uwar a sa jãn uho tã ðo ahay so ata awan. Ti ngœzar panan way anahan ahay fok à alay wa, aday i njahay zek kœriya slokwitor a, ti rac sluwed si zek anahan, ti lize anan tã uko.

17 Bahay a kuro ataya ta ga matanan nà, anga Mbərom a daf abayak nga ata à mivèl a tinen inde. Natiya, 'am a zlan atan pi zek anà bahay ataya sə varan məgala sə bahay a tinen anà zizœk, hus pə luvon a aday 'am a Mbərom ma ja aya ti ndav wa coy ata awan. 18 Uwar a iken sə canan ata ite nà, a ga minje tə wulen su doh məduwen a sə lavan nga anà bahay sə daliyugo ahay fok ata awan.»

18

Mbərom a gan sariya anà wulen su doh sə Babila

1 Pə dəba anahan a wa kutok, nə canan anà maslay a Mbərom hinen inde, winen apan i dazay ahay à mburom wa. Məgala anahan inde bayan awan, jiyjay sə mazlaḅ anahan dukwen a dəvan anà daliyugo fok. 2 A zlah tə məgalak awan, a wa: «Coy! Wulen su doh a sə ngaman Babila ata kə slahak, Babila kə slahak dezdezez! Wulen su doh ata kə rahak tə apasay lelibay aya awan, apasay huwan aya, aday tə məvuhom ma ga mənjadak aya* cara cara tinen ma rah a à wulen su doh ata inde re. 3 Anga winen kə varak anan mahay anà do su kon ahay fok aday tə sa. Asa mahay anahan nà, ubor sa ga mədigwed tə winen awan. Bahay sə daliyugo ahay fok ta gak mədigwed ata awan. Do sa ga masa tə way ahay fok, tə tərak do sə zlile ahay anga zlile sə mədigwed anahan sa ga ata awan.»

4 Nə sləne asa bine maw nà, dundo a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Kwanay do uno ahay, hayak ikwen ahay à wulen su doh ata wa, anga aday kə limen anan alay anà ines a tinen ataya bay, kɪ gen dəcə kawa tinen bay re.

5 Hayak ikwen ahay à wulen su doh ata wa, anga ines anahan ataya dukwen tə dəzlek zek jəgenegene hus pa man sə ide a Mbərom, aday Mbərom awan, a may anan ines ana Babila ataya à nga inde re.

6 Gen anan nə kawa anahan a sa gak ikwen ata cite. Gen anan adəka nà, si sə zalay mbala anahan ata məcapar cew awan. Kak winen kə varak ikwen mahay gəzlaway zet nà, viren anan uda kawa anahan ata awan, əna məgala mbala a kwanay á zalay anahan məcapar cew awan.

7 Kə pəlak anjahay sə mazlaḅ tə zlile a nə cəvedəbay.

Matanan bənen anan mbiyed nə bayak a kutok,

á ga dəcə dukwen matanan re, kawa winen ù doh sə məsinde.

Aday nà, a wa: “Nen bahay, nen mə njahay a pa man sə njahay sə bahay uno lele.

Nen mədukway sə uwar bay, ni yam ma ite anaw, anga mbaz uno inde kə məcak ibay.”

8 Anga nan kutok, məgara ahay ti tan à nga nə luvon kərtek: amac, ayam, aday may re.

Ti vak anan tə uko, anga Bahay Mbərom a sa gan sariya ata nà, winen məgala awan.

9 «Bahay sə daliyugo ahay sa taa japay tə winen pə ubor, aday pa sa ján uho tə winen ataya fok, ti yam tongof tongof, anga ti canan anà jinjek sə uko ata awan. 10 Ti tavay dəren, anga zlawan sə dəcə məduwen ataya i gan atan. Aday ti ja à wulen a tinen:

“Wuna, wuna!

Babila, iken wulen su doh məduwen awan,

* 18:2 Minje kawa zənzən, mugudok, ngahak, kəzkez. Ca pə Tooktaaki Tawreeta 14.3-21.

Babila iken wulen su doh mægala ata, iken inde sabay!

Kə lizek à ler kərtek inde ca!

Matanan, Mbərom kà gak anak sariya coy.”

¹¹ «Do sa ga masa tə way ahay dukwen ti yam, ti ja mawa, anga dowan saa sukum way a tinen ahay nà, inde sabay: ¹² way kawa gura, dala, kon lele aya awan, mədine ahay; zana kataw aya awan, zana dəzɔdaz aya awan, zana kwedekkwedek aya awan, zana vavize aya re; dədom sə rəbas lele aya awan, aday way mə ndakay aya ta slan sə mbəle ataya awan, aday way mə ndakay aya tə dədom masa a da 'am ataya re; azar aya dukwen mə ndakay aya tə dangwa, tə rəslom, aday tu kon mə rəba aya awan; ¹³ kemsire lele aya awan, amar sa ga pi zek ahay, wurde sə ngaman *mira* ata awan, wurde sa vak avavak ahay; mahay, amar sə ile; ndaw, nuko sa ndaw; sla ahay, təman ahay, pəles ahay, muta sə pəles ahay; ɔile ahay, aday sifa sə do ahay fok, dowan saa sukum way ataya nà, inde sabay.

¹⁴ «Natiya, do sa ga masa ahay ti jan anà wulen su doh ata, natiya: “Way anak a sa ga anan ti zek ataya fok tə lizek. Zlile anak, way sə ndakay zek anak, fok tə lizek. Kula ki njad atan sabay.” ¹⁵ Do sa njad zlile ta sa ga masa sə way ataya ti tavay dərən pə wulen su doh wa, anga dəcə anahan ataya a gan atan zlawan. Ti ma nga sa yam, sa ja mawa nə bayak awan. ¹⁶ Ti ja: “Waay, waay! Babila, wulen su doh məduwen awan, abay a taa pak pi zek nə zana aday kwedekkwedek aya, zana dəzɔdaz aya, aday zana vavize aya bidaw? Winen mə ndrəksl a nə tə way sə gura ahay, tu kon sə masa lele aya awan, aday tə mədine ahay re. ¹⁷ Way ataya fok tə lizek à ler kərtek a inde ca!”

«Do sə kwalalan ahay pi zek tə bahay nga a tinen aya təkə, tatə do sa bar tə kwalalan ahay, ti tavay dərən cite re. ¹⁸ Ti canan anà jinjek sə uko sa vak anan wulen su doh ata nà, ti zlah, ti ja: “Kula wulen su doh inde məduwen a kawa həna anan nà, ibay!” ¹⁹ Ti ra yugo, ti pak pi zek tə ayam awan†, ti ja mawa tə ayam awan: “Waay, waay, Babila, wulen su doh məduwen awan! Do sə kwalalan ahay pa nga sə bəlay fok ta ga zlile nà, tə winen a bidaw? Way anahan ahay fok tə lizek à ler kərtek inde ca!” ²⁰ Natiya kutok, kwanay do sə mburom ahay, tislen mivəl, anga wulen su doh ata kə lizek. Kwanay do a Yesu ahay, do maslan a Yesu ahay, do maja'am a Mbərom ahay, tislen mivəl, anga Mbərom kà mak anan anan gəsiked' anahan, kawa Babila sa gak ikwen ata awan.»

²¹ Kagasl kutok, maslay a Mbərom məduwen a hinen inde, a zla, a gəba van məduwen awan, a lar anan à bəlay inde dəzlez, a wa: «Ti lar anan Babila wulen su doh a məduwen ata dukwen, kətanən. Dowan i canan kula sabay. ²² Ara su do sa fa gənjəval ahay, sa fa məzləzlilən ahay, sa fa cicək ahay, aday tə ara su do sa fa sləlem ahay i ga inde à Babila sabay. Dowan i canan anà do sa han way ahay, do sə ndakay way ahay fok sabay. Dowan i sləne aɓal ana wan sa van pa van à Babila sabay. ²³ Dowan i canan anà jiyjay sə uko sə lalam à Babila sabay. Dowan i sləne ara su do sə gəba dalay ahay à Babila sabay fok. Ayaw, do sa ga masa ahay à Babila nà, tə zalay do sə daliyugo ahay fok tə mazlaɓ. Əna, kə njəkak anan do su kon azar ataya ta sa ga masuwayan anahan ahay cara cara pə daliyugo fok. ²⁴ Mez su do a maja'am anahan ahay, pi zek tə mez anà do a Yesu ahay ma pak awan, à wulen su doh ata awan. Aday asa, mez sə do ahay ma pak a pə daliyugo fok ata nà, pa nga ana Babila awan. Mbərom a gan sariya anà Babila nà, matanan.»

† 18:19 Aga tinen ta yam məsinde nà, ta ra yugo pi zek.

19

1 Pə dəbɑ anahan a wa kutok, nə sləne awan a inde kawa dungo sə dɔ ahay bayan a à mburom, winen apan i ja, a wa:

«Həren anan nga à Mbərom!
Anga Mbərom a mənuko nə dɔ sa tam dɔ,
mazlɑb nə pə winen,
məgala anahan inde.

2 Mbərom a ga sariya dukwen tə cəved awan, aday tə dɪdɛm a re.
Kà gak anan sariya anà uwar sa ján uho tə dɔ ahay so ata awan.

Sa nes anan daliyugo fok tə mədɪgwɛd nà, winen a re.

Mbərom kà gak anan sariya anga kə vədak anan anan dɔ si mer su way anahan ahay.»

3 Ta ja asa:

«Həren anan nga anà Mbərom!

Anga jinjek sə uko sə dəroz à wulen su doh ata wa nà, i ndav kulibay,
i dəroz wa nə pa sə viyviya awan!»

4 Natiya kutok, məcɛd ahay kwa kuro cew nga fudɔ pi zek tə awan a fudɔ tə sifa ataya, tə dukwen gərmec ù vo anà Mbərom a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay anahan ata awan. Dɔ ataya ta wa: «Amen, matanan! Həren anan nga anà Mbərom!»

Azar uko sə gəbɑ dalay ana wan sə təman

5 Cəna, nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à man sə njahay sə bahay a Mbərom wa, a wa:

«Həren anan nga anà Mbərom a nuko,
kwanay dɔ si mer su way anahan ahay,
dɔ sə jəjaran ahay,
məcɛd ahay pi zek tə gwaslay aya təkə fok.»

6 Nə sləne asa abəbal awan sə man su dɔ məduwen awan, kawa zəlaka sə dazay pə pəkərad à zlinder ata awan, kawa Mbərom sa dac tə məgalak ata awan. Nə sləne nà, a wa:

«Həren anan nga anà Mbərom!

Anga Mbərom Ba Məgala, dɔ sə lavak uko nga nə winen Bahay awan!

7 Tasluko mivɛl, mbasuko pə kərtek awan.

Həruko anan nga, anga məduwen anahan!

Alay a kà slak, wan sə təman i gəbɑ uwar anahan.

Dəna ata dukwen kəlavak zek, winen apan i ba.

8 Tə varak anan zana sə gəbɑ zek kəlfɛdɛdɛ aday ma dav a herre,
à pak pi zek.»

Zana anahan a kəlfɛdɛdɛ ata nà, mer su way ana dɔ a Yesu ahay sa ga lele aya ata awan.

9 Natiya kutok, maslay a Mbərom ata u jo, a wa: «Vinde: Mbərom i daf alay sə mazlɑb anahan pə dɔ mə ngamay aya à man sə azar uko sə gəbɑ dalay ana wan sə təman ata awan.» Asa, u jo, a wa: «'Am a anaya nà, 'am dɪdɛk aya awan, 'am a Mbərom.»

10 Nə sləne 'am ata cəna, nə dukwen gərmec pə saray anà maslay a Mbərom ata awan, əna u jo, a wa: «Kà ga matana sə dukwo gərmec ù vo bay. Nen dukwen dɔ si mer su way kawa iken, aday kawa mərak anak azar aya sa ga side pə Yesu ataya re. Dukwen gərmec ù vo nà, anà Mbərom!» Anga sə varan məgala anà dɔ maja'am a Mbərom ahay dukwen, side sə dəkay anan 'am ana Yesu ata awan.

Do sa ján pə pələs kwɛdɛkkwɛdɛk awan

¹¹ Kagasl, nɛ canan anɔ mburom mɛ tɔbɔ awan, aday pɔles a inde ɔ man ata kwedekkwedek awan. Dɔwan a ma jɔn a apan ata nɔ, tɔ ngaman nɛ dɔ ma dɔf nga awan, aday dɔ didɛk a re. A ga sariya, aday a ga vɔram nɔ, tɔ cɔved awan. ¹² Idɛ anahan ahay ta dav nɛ kawa miresl sɛ uko. Jugo sɛ bahay ahay inde anan ɔ nga nɛ bayak awan. Aday dʉkwen, slɛmay anahan inde mɛ vinde apan, ɔna dɔwan a san anan bay, si zek anahan awan. ¹³ Zana anahan pi zek nɔ, dɔzdɔz tɔ mez awan. Tɔ ngaman nɛ 'Am a Mbɛrom. ¹⁴ Dɔ sa ga vɔram anahan ahay fok tɔ pɛrahan azar ɔ mburom wa, tinen a fok ma jɔn aya pɛ pɔles kwedekkwedek aya re. Zana a tinen pi zek dʉkwen kɔfɛdɛdɛ aya dɔkɛk, aday ma dav aya herre re. ¹⁵ Mbeet, maslalam ma pa awan, a zlɛray ahay ɔ 'am anahan wa. I mbasay pɛ dɔ manidɛ anahan ahay pu kon pu kon nɔ, tɔ winen awan. I tɛra bahay tɔ mɛgala awan, pa nga su kon ahay. I zlaɔ atan kawa dɔ sa zlaɔ wan si sɛ ɔ kudom inde ata awan. Way ata dʉkwen, aga mivel ana Mbɛrom Ba Mɛgala. ¹⁶ Slɛmay inde mɛ vinde pɛ zana anahan, aday pɛ gos anahan natiya: «Bahay sɛ zalay bahay ahay fok.»

¹⁷ Aday nɛ canan ayak anɔ maslay a Mbɛrom hinen, winen mɛ tavay a pa pac. A ngaman ayak anɔ mɔvuhom sa nga mburom ahay fok tɔ mɛgalak awan, a wa: «Hayak ikwen ahay, anga dɔ halay nga sa pa dɔf sɛ azar uko ana Mbɛrom. ¹⁸ Hayak ikwen ahay, rɛcen sluwed si zek sɛ bahay ahay, sɛ bahay nga sɛ suje ahay, ta sɛ suje aya awan, aday sluwed sɛ pɔles pi zek tɔ sluwed su dɔ sa jɔn pɛ pɔles ataya tɔke, aday tɔ sluwed sɛ dɔ ahay fok: sluwed su dɔ su kon ahay ta sɛ bile ahay, sluwed su dɔ mɛced aya ta sɛ gwaslay aya tɔke.»

¹⁹ Aday nɛ canan anɔ zizɔek ata kutok, anɔ bahay sɛ daliyugo ahay pi zek tɔ suje a tinen aya tɔke, tɔ halay nga sa ga vɔram tɔ dɔwan a ma jɔn a pɛ pɔles a kwedekkwedek ata, pi zek tɔ suje anahan ahay ite re. ²⁰ Ta ban anan zizɔek ata, aday tɔ jaway anan, winen tu dɔ maja'am ana Fakalaw sa ta ga masuwayan pa 'am anahan ata awan. Tɔ masuwayan ataya dʉkwen kɔ njakak anan dɔ ahay aday tɔ tɔma vivay ana zizɔek ata pi zek a tinen, tɔ hɛran nga anɔ pɛra sa ga minje tɔ winen ata re. Natiya, ta ban anan zizɔek ata tu dɔ maja'am ana Fakalaw ata nɔ, ta lar atan ɔ dɔlov sɛ uko inde tɔ idɛ aya awan. Dɔlov sɛ uko ata nɔ, ma han a nɛ tɔ mɛtɔtok sɛ uko. ²¹ Suje ana zizɔek ataya nɔ, dɔwan a pɛ pɔles kwedekkwedek ata a vad atan nɛ tɔ maslalam sɛ zlɛray ɔ 'am anahan wa ata awan. Mɔvuhom sa nga mburom ahay fok tɔ rahak tɔ sluwed su dɔ ataya tɔehɛhɛ.

20

Fakalaw i ga ava mbulo ɔ dangay

¹ Aday nɛ canan anɔ maslay a Mbɛrom inde, winen apan i dazay ahay ɔ mburom wa. Lakile sɛ tɔbɔ mɛsudoh sɛ mɛke sɛ mɛrda ata, inde ɔ alay anahan, aday calalaw ma ba awan, inde ɔ alay anahan re. ² Maslay a Mbɛrom ata a ban anan zizɔek a kawa gɛdam a mɛduwen ata awan. Zizɔek ata nɔ, winen dɛdew sɛ njakan uda anɔ dɔ ahay kwakwa way anahan, winen nɛ Fakalaw. Maslay a Mbɛrom ata a jaway anan sɛ ava mbulo. ³ aday a lar anan ɔ mɛke sɛ mɛrda ata inde kutok. A tacan a 'am tɔ lakile, aday a tapay anan tɔ mɛtɔtok, anga aday ɔ saa ma apan sa njak anan dɔ su kon ahay sabay, hus pɛ ava mbulo ata sa ndav. Ava ata kɔ ndɔvak nɔ, ti i mbɛsakay anan mɛnjɔek asa re.

⁴ Pɛ dɔbɔ anahan a wa nɔ, nɛ canan anɔ man sɛ njahay sɛ bahay ahay. Mɛ njahay aya apan ataya nɔ, dɔ aday Mbɛrom a varan atan cɔved sa gan sariya anɔ dɔ ahay ataya awan. Nɛ canan anɔ sifa su dɔ ma mac aya awan. Tinen, ma car aya tɔ tirez, anga tɔ dɔkay anan lɛbara ana Yesu, aday anga tɔ wazay

anan 'am a Mbærom re. Do ataya nã, tã dukwek anan gærmec ù vo anã zizœk tã pæra anahan ata itæbay. Tã tæmahak lamba sã slæmay anahan pi jœr a tinen ahay itæbay re. Kwa pæ alay a tinen ðukwen, vivay sã lamba anahan inde patan ibay. Tinen tã slabakak ahay à mæke wa, ta ga bahay tatæ Yesu Almasihu aya mbulo. ⁵ Wita nã, aslabak à mæke wa mama'am awan. Do azar aya nã tã slabakak ahay ite fan bay, hus ava mbulo ata i ndav aday.

⁶ Ataslay mivel i tæran anã do a saa slabakay ahay à mæke wa à aslabak a mama'am ataya awan, anga tinen do ma gan nga aya anga Mbærom. Amac mæ slala cew awan, i mba patan sabay. Ti tæra adæka nã, do sa ga mer su way ù doh sã mazlab a Mbærom, anga Mbærom aday anga Yesu Almasihu re. Ti ga bahay tã Yesu Almasihu ava mbulo.

Mbærom kã mbasak pã Fakalaw

⁷ Fakalaw kã sak a va mbulo à mæke sã mærdã ata inde nã, ti mbæsakay anan uho asa. ⁸ Kã jœnak ahay à mæke wa cœna, i zla saa njak anan do su kon ahay pæ daliyugo fok asa, kawa sa ja nã, atæ Gog tæ Magog.* Fakalaw i halan nga anã do ahay pæ kærtek awan, sa ga væram tæ Mbærom. Tinen nã, mæ wasay aya kawa wiyen sã zliinder. ⁹ Næ canan atan nã, tinen mæ ndire zek aya awan, ta zla kwa ta sã wura fok pæ daliyugo, aday ta van nga anã man ana do a Yesu ahay mæ njahay aya uda ata awan, kawa sa ja nã, Uræsalima, wulen su doh ana Mbærom a sã pælay anan ata re. Ta van nga lele cœna, uko a dazay ahay à mburom wa, a vak atan fok. ¹⁰ Zek ana Fakalaw a sa taa njak atan ata nã, ta ban anan, aday tæ larak anan ayak à dælov sã uko ata inde. A man ata ðukwen nã, mætætok sã uko winen apan i ban. Ba tæ larak anan ayak zizœk tu do maja'am ana Fakalaw ata à man ata kurre. Dœce à man ata a ndav itæbay, luvon tæ ipec fok, aday pa sã viyviya awan.

Sariya mædakwidok awan

¹¹ Natiya, nã canan anã man sã njahay sã bahay mæduwen a aday a ca kwedekkwedek. Dowan a inde, winen mæ njahay a apan. Daliyugo pi zek tæ bagæbaga mburom a, ta haw pa 'am anahan wa sã coy awan. Dowan i canan atan kula sabay. ¹² Aday nã canan anã do ma mac aya awan, mæced ahay tæ gwaslay aya tæke fok, mæ tavay aya pa 'am ana man sã njahay sã bahay ata awan. Deftere ahay inde, hæna mæ tæba aya awan. Deftere hinen inde, mæ tæba a re. Winen nã, mæ vinde uda nã slæmay su do tæ sifa aya awan. Mbærom a gan sariya anã do ma mac ataya awan, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya aday mæ vinde a à deftere ataya inde ata awan. ¹³ A'am a vœnihey anan do sa mac à a'am inde ataya awan. Amac pi zek tæ Mæke, tæ vœnihey anan do a tinen ma mac aya fok. Mbærom a gan sariya anã do a ataya fok, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya fok re. ¹⁴ Ta lar anan Amac pi zek tæ Mæke à dælov sã uko ata inde. Dælov sã uko ata nã, amac mæ slala cew ata awan. ¹⁵ Kak dœwan a nã slæmay anahan inde à derewel su do tæ sifa aya ata bay cœna, ta lar anan nã gem à dælov sã uko ata inde re.

21

Bagæbaga mburom wiya awan, tæ daliyugo wiya awan

¹ Cœna nã canan anã bagæbaga mburom wiya awan, tæ daliyugo wiya inde re. Bagæbaga mburom mæduwer ata tæ daliyugo mæduwer ata tæ lizek, bælay ðukwen kã lizek re. ² Næ canan ayak anã wulen su doh cœncan awan, winen Uræsalima wiya awan, winen apan i dazay ahay à mburom wa, pæ cakay ana Mbærom wa. Winen mæ ndakay zek a ðukwen kawa dœna dalay a i zla à mbaz

* 20:8 Ca pæ Ejekiyel 38 - 39.

ata awan. ³ Nã slãne dũngo a ndãray ahay kwa à man sã njahay sã bahay wa, a ja tã magalak awan, a wa: «Hãna nã, man sã njahay a Mbãrom, winen à wulen sã dũ ahay inde. I njahay tã tinen, aday ti tãra dũ anahan ahay. Zek a Mbãrom a dũkwen i ga inde à wulen a tinen, winen Mbãrom a tinen. ⁴ I takad patan wa ide sã ayam a tinen ahay fok. Amac inde sabay, ayam inde sabay, dãce inde sabay re. Way mãduwer aya fok nã, tã ndãvak sã coy.»

⁵ Kagasl, dõwan a mã njahay a pa man sã njahay ata, a wa: «Hãna nã, ni mbãda anan way ahay fok, aday way ahay ti tãra nã wiya aya awan.» U jo i nen a kutok, a wa: «Vinde anan, anga 'am a anaya nã, dũdek aya awan, aday 'am sa daf apan nga ahay re.»

⁶ A pãrahan azar ta su jo asa, a wa: «Mer su way a anan dũkwen kã ndãvak. Sã dazlan anã way ahay fok nã, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok dũkwen, nen a re. Jom kã gak anan anã dõwan a cãna, ni varan a'am kãriya awan, à kurok sa var sifa wa. ⁷ Do saa mbasay pã dãce ata nã, ni varan anan way ataya fok. Ni tãra Mbãrom anahan, aday i tãra wan uno. ⁸ Òna, dũ aday a nan sã pãruho azar bay anga zlawan a gan atan ataya awan, dũ sa daf upo nga sabay ataya awan, dũ sa ga way mãnjadak aya awan, aday dũ sa vad nga su dũ ahay, dũ sa dah uho ahay, dũ sa ga maram ahay, dũ sã tawal pãra ahay, aday dũ sa gad mungwalay ahay dũkwen, man sã njahay ana dũ ataya fok nã, à dãlov sã uko a pi zek tã mãtãtok sã uko ata inde. Way ata nã, amac tã slala cew a kutok.»

Urãsalima wiya awan

⁹ Maslay a Mbãrom a inde, a nay ahay pã cakay uno kutok. Winen dũ kãrtek à wulen sã maslay a Mbãrom a cuwãe sa ban tasa ahay cuwãe à alay inde ataya awan. Tasa a tinen ahay nã, ma rah aya tã dãce mãdakwidok aya cuwãe ite re. Dõwan ata u jo: «Zlumo, ni i dakak pã dana aday wan sã tãman i i gãba ata awan.» ¹⁰ Apasay a Mbãrom a nay ahay upo, a ban nen, aday maslay a Mbãrom ata a gãba nen pa nga sã bãzlom zãbor a aday sololo ata awan. U ko anan Urãsalima, wulen su doh a cãncan ata awan, winen apan i dazay ahay pã cakay ana Mbãrom à mburom wa. ¹¹ A dav nã pãzlad pãzlad lele tã jiyjay sã mazlab a Mbãrom awan. A wuted kawa kon lele aya aday mã rãba aya ata awan, zeziye aday ide cãrwa kawa malam. ¹² Zled mãduwen a a van nga tew fok. Mãsudoh ahay inde apan nã kuro nga anahan a cew. Aday maslay a Mbãrom ahay kuro nga anahan a cew dũkwen, tinen apan ti ba pã mãsudoh a kuro nga cew ataya re. Slãmay sã zahav sã Isãra'ila ahay kuro nga anahan a cew dũkwen mã vinde aya apan. ¹³ Mãsudoh ahay maakan tã day sã dãlon, maakan tã day sã mburom, maakan tã day sã walay, aday maakan dũkwen tã day sã wundala. ¹⁴ Zled sã wulen su doh ata nã, saray a ma pak a dũkwen tu kon ahay kuro nga anahan a cew, aday slãmay su dũ maslan ana wan sã tãman ahay kuro nga anahan a cew mã vinde aya apan re.

¹⁵ Maslay a Mbãrom a su jo ahay 'am ata nã, way sã lavay way inde à alay anahan, anga sã lavay anan wulen su doh, tã mãsudoh anahan aya tãke, aday ti zled anahan a tãke re. Way sã lavay way ata dũkwen, mã ndakay a sã gura. ¹⁶ Wulen su doh ata nã, day anahan aya fudũ fok, tã lavay ike hedek hedek. Maslay a Mbãrom ata a lavay anan wulen su doh tã way sã lavay way anahan ata kutok. Day anahan a kãrtek a nã, kilometer mbulo cew tã sãkat cew (2 200).^{*} Day anahan aya dũkwen, tã lavay ike tã zãbor sã mburom ata awan. ¹⁷ A lavay anan zled sã wulen su doh ata awan. Zãbor sã mburom anahan nã, miter kwa kuro cuwãe nga anahan a cew (72)[†], kawa alavay way a manuko.

* 21:16 Kawa sa ja nã, «stadi» 12 000. † 21:17 Kawa sa ja nã, «cukulek» ahay 144.

18 Zled sã wulen su doh a nã, mi ðezl a tu kon sã ngaman *yaspa* ata awan. Əna zek a wulen su doh a ite nã, mi ðezl a tã gura, aday ide cərwa kawa malam. 19 Kon sã saray su doh ataya kuro nga cew nã, tinen mæ ndakay aya tu kon mæ rãba aya cara cara. Kon kãrtek a nã mæ ndakay a tã *yaspa*, hinen tã *safira*, hinen tã *agate*, hinen tã *miradi*, 20 hinen tã *onikis*, hinen tã *sardis*, hinen tã *kirisolit*, hinen tu kon zeziye awan, hinen tã *topas*, hinen tã *kirisoparasu*, hinen tã *lipilar*, aday hinen tã *ametistu*.‡ 21 Way sã tacay 'am su doh aya kuro nga anahan a cew ataya ðukwen, tinen nã mædine ahay kuro nga anahan a cew ite re. Aday ðukwen, way sã tacay mæsudoh kãrtek fok, mædine kãrtek coy. Cæved sã wulen su doh mæduwen ata ðukwen, winen mæ ndakay a tã gura aday ide cərwa kawa malam ata awan.

22 A wulen su doh ata nã, nen nã canak anan anã doh sã mazla6 a Mbərom sabay, anga Bahay Mbərom, Ba Məgala, ta wan sã təman, sã təra doh sã mazla6 a Mbərom nã, tinen awan. 23 Wulen su doh ata ðukwen a gan may anã pac kabay kiya saa dav uda sabay, anga jiyjay sã mazla6 a Mbərom winen apan i dav uda coy. Lalam sa man ata ðukwen, wan sã təman awan. 24 Do su kon ahay fok, ti zla nã, à jiyjay anahan ata inde. Bahay sã daliyugo ahay ðukwen ti zlak ayak tã zlile a tinen ahay uda awan. 25 Mæsudoh sã wulen su doh ataya nã, tã tacay atan itəbay, anga luvon a ga à man ata bay. 26 Məgala a pi zek tã zlile su kon ahay fok ti halak anan ayak à man ata awan. 27 Way mənjadak aya fok nã, ti ðazle uda itəbay. Do sã mungwalay ahay tu do sa ga ines ahay, ti njad sa zla uda itəbay re. Saa zla uda cəna, do aday sləmay anahan mæ vinde a à ðerewel su do tã sifa aya, mbala ana wan sã təman sã lavay ata awan.

22

1 Cəna, maslay a Mbərom ata u ko anan zliinder sã a'am sa var sifa a inde, ide cərwa kawa malam, aday a zləray ahay à man sã njahay ana atə Mbərom ta wan sã təman ata wa. 2 A'am sã zliinder ata a haw à wulen su doh inde à mamasl sã cæved mæduwen ata awan. Pa 'am zliinder ata ta day cew maya fok, sé sã varan sifa anã do ahay ma zav a inde patan. Sé ata a wahay saray kuro nga cew à ava daz inde, pə kiya pə kiya fok saray kãrtek. Daslam anahan a ðukwen, disise sa mbar anan do su kon ahay fok à dəvac a tinen ahay wa. 3 Atahasl do i ga inde à wulen su doh ata sabay. Man sã njahay sã bahay ana atə Mbərom tã wan sã təman i tavay uda sã coy.

Natiya, do si mer su way ana Mbərom ahay ti həran nga à man ata awan. 4 Ti canan anã ide a Mbərom awan, aday sləmay anahan i ga inde mæ vinde pi jər a tinen ahay. 5 Luvon a ga à man ata sabay, ta gan may anã lalam bay, ta gan may anã pac sabay re, anga mazla6 a Mbərom Ba Mæduwen i dəvan atan. Tinen nã, ti ga bahay tã winen pa sã viyviya awan.

6 Cəna, maslay a Mbərom ata u jo, a wa: «'Am a anaya nã, ðidek aya awan, aday 'am sa daf apan nga ahay re. Mbərom Ba Mæduwen, do sã varan ahay Apasay anahan Cəncan a anã do maja'am anahan ahay ata, a slənay ahay maslay anahan anga aday à dakan anan anã do si mer su way anahan ahay way a sa naa təra bəse ataya awan.»

Yesu i may ahay

7 Yesu a ja, a wa: «Pəken sləmay, ni mak ayak bəse! Ataslay mivél inde anga do sã dəfan apan anã way a mæ vinde à ðerewel a anan inde ata awan, anga sã dakay anan nã zek a Mbərom awan.»

‡ 21:20 Kon ataya nã, inde àga mənuko ibay.

⁸ Nen Yuhana, nen nà, dō sà slāne aday sà canan anà way a anaya awan. Nə slāne anan aday nə canan lele nà, na ma nga sà dukwen garmec ù vo anà maslay a Mbərom a sà duko anan way ataya fok, aday ni haran nga. ⁹ Cəkəbay, winen a dukwen u jo, a wa: «Kâ ga matanan bay! Kâ hərə nga bay. Anga nen dukwen dō si mer su way a Mbərom kawa iken a re, aday kawa marak anak dō maja'am a Mbərom ahay azar aya sà dɛfan apan anà 'am a mə vinde à deftere a anan inde ataya awan. Həran nga nà, anà Mbərom a dəkdek.»

¹⁰ U jo asa, a wa: «Kâ saa dər anan way a iken sà vinde à dərewel inde anaya pə dō ahay wa bay, anga alay sə way anaya i tərə bəse coy. ¹¹ Dō sə huwan, à zəga anan apan huwan anahan. Dō mənjadək awan, à zəga anan apan sa ga mənjadək anahan re. Dō sa ga sumor, à zəga anan apan sumor anahan ata ite re. Aday dō sə cəncan ite dukwen, à zəgahan alay anà cəncan anahan ite hwiya.»

¹² Yesu a ja, a wa: «Pəken sləmay, ni mak ayak bəse! Ni zlak anan ayak magwagway à alay inde. Kuwaya i njad nà, tədə pi mer su way anahan a sa ga ataya awan. ¹³ Sə dazlan anà way ahay fok nà, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok dukwen, nen a re. Nen dō mama'am awan, aday nen dō mədakwidok a re.»

¹⁴ «Ataslay mivél inde anga dō sə banay anan rəkot a tinen ahay ataya awan, anga tinen ti njad sa zla tə məsudoh sə wulen su doh, aday ti pa bumbok i sé sa var sifa anà dō ahay ataya wa re. ¹⁵ Əna, dō sa ga way sa zlan atan à nga ahay, maram ahay, dō sa ga mədigwed ahay, dō sa vad nga su dō ahay, dō sə pəra ahay, dō sa taa gan may sa gad mungwalay ahay nà, ti ka nga à wulen su doh ata inde itəbay jiya awan.»

¹⁶ «Nen Yesu, nə slənək ayak maslay uno saa dəkək ikwen anan way a anaya awan, kwanay dō sə egliz ahay cuwbe ataya fok. Nen a aday nà, dō sa nay à zahav ana Dawuda wa. Nen bəmtay sa dav ata awan.»

¹⁷ Apasay Cəncan awan, tə dəle ana wan sə təman a saa gəba ata, ta wa: «Hayak!» Kwanay a sə slāne 'am a anan ataya dukwen, jen nà: «Hayak!»

Kuwaya, jom a gan anà dowan a nà, à nay. Kà nak anà dowan cəna, i təma a'am sa var sifa həna kəriya awan.

Mədakwidok sa 'am ahay

¹⁸ Nen Yuhana nà, nen apan ni gafan 'am anà dō sə slāne 'am a mə vinde à dərewel a anan inde ataya fok: Kak dowan a kə zəgahak anan apan 'am pə dərewel a anan nà, Mbərom i zəgahan anan apan dace ahay kawa ana dərewel a anan sa ja apan ataya re. ¹⁹ Aday kak dowan a kə zəbak panan ite, Mbərom i zəban pə magwagway anahan ahay wa, kawa ana deftere sa ja apan ataya re. I njad sə njahay à wulen su doh a cəncan ata bay, i njad sa pa wan si sé sa var sifa anà dō ahay ata bay re.

²⁰ Dowan a sa san didek sa 'am anaya, a ja nà: «Tə didəm a, nen ni zlak ayak bəse coy!»

Amen! Yesu Ba Məduwen, hayak ahay coy.

²¹ Bahay a mənuko Yesu à gan sumor anà dō sa daf apan nga ahay fok.